

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU

ISSN: 2392-5507 e-ISSN: 2673-0030

ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๗

Vol. 11 No. 2 May - August 2024

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU

ISSN : 2392-5507, e-ISSN : 2673-0030

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์ :

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU) มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสตร์ ครุศาสตร์ ศีลศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาวิชาสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความในวารสารอย่างเคร่งครัด โดยอ้างอิงตามรูปแบบของ APA (นาม-ปี) รวมถึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารฯ และเป็นบทความที่ไม่มีความหลายมากกว่า 25% ตามที่ถนอมโปรแกรม CopyCat ในเว็บ Thaijo2

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารฯ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ โดยไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของวารสารฯ

กระบวนการพิจารณาบทความ :

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ 2 แบบ คือ แบบที่ 1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

แบบที่ 2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

ประเภทของบทความ :

ประเภทของบทความที่รับตีพิมพ์ คือ บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Original Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) และบทความวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

ภาษาที่รับตีพิมพ์ :

บทความที่รับตีพิมพ์รับภาษาที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กำหนดออก :

กำหนดออกตีพิมพ์ 3 ฉบับ ต่อปี (ราย 4 เดือน) ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - เมษายน (กำหนดออก เดือนเมษายน)

ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม - สิงหาคม (กำหนดออก เดือนสิงหาคม)

ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ธันวาคม (กำหนดออก เดือนธันวาคม)

คณะกรรมการที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.	ที่ปรึกษาอธิการบดี
พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.	อธิการบดี
พระเทพปวรเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, รองศาสตราจารย์ ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
พระราชวัชรสารบัณฑิต, รองศาสตราจารย์ ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
พระมหาบัณฑิต ปณิตเมธี, ดร.	คณบดีคณะครุศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรยุทธ พึ่งเที่ยร	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายแผนยุทธศาสตร์

บรรณาธิการ

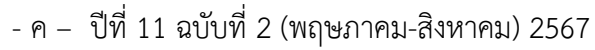
รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

พระเมธาวิสัยรส, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ ศิริวรรณ	W.H.Taft University
รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ เดชชัยศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย แหวนเพชร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย จันทรเรือง	มหาวิทยาลัยสยาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรจน์ เผ่าวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ดร.เสนห์ เดชะวงศ์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.กฤษฎา นันทเพ็ชร	มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้อำนวยการศูนย์พุทธศาสตร์ศึกษา DCI
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นักวิชาการอิสระ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
นักวิชาการอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย ปะบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติวัศ สุธะป้อม	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพัชร สายเสนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกรรณ์ ปะพาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

คณะกรรมการ

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, ผศ.ดร.	พระสุรชัย สุรชัย, ดร.
ดร.อรุณรัตน์ วิไลรัตน์กุล	ดร.ทองดี ศรีตระกูล
ดร.วารีย์ ไชกเตี้ย	ดร.สุทิศ สวัสดิ์
ดร.มนัสนันท์ บุญปู่	ดร.ณัฐนิชา ปัญญา

เจ้าของ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

อาคารเรียนรวม โซน C ชั้น 5 ห้อง C510 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์ : 035-248-000 ต่อ 8284

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, ผศ.ดร. โทรศัพท์ : 095-542-6695 Email: yannawatbud@mcu.ac.th

ตั้งแต่ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2562) วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เผยแพร่ เฉพาะฉบับออนไลน์ สามารถดาวน์โหลดได้ที่ :

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU/index>

บทบรรณาธิการ

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับนี้เป็นปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) 2567 ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) รอบที่ 4 พ.ศ. 2563-2567 เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2563 ให้เป็น “วารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 2 (จนถึง 31 ธันวาคม 2567)” โดยกองบรรณาธิการได้ปรับปรุงรูปแบบบทความให้สมบูรณ์มากขึ้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาในการเข้ารับการประเมินคุณภาพวารสารในรอบใหม่ในปี

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) 2567 ฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการ ซึ่งกองบรรณาธิการได้ตระหนักถึงคุณภาพของบทความตามกรอบการประเมินคุณภาพวารสารเป็นอย่างดีจึงได้คัดเลือกกลั่นกรองบทความให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI

กองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณผู้เขียนบทความที่เป็นนักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุกท่านที่ได้ให้ความสนใจเขียนบทความเพื่อลงตีพิมพ์ และหวังว่าจะได้รับความสนใจจากผู้เขียนบทความทุกท่านในโอกาสต่อไป และกองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ให้อนุเคราะห์ในการอ่านประเมินต้นฉบับ

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่า บทความที่ได้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่าน และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นกับการบริหารจัดการศึกษาของประเทศไทย หากท่านผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาวารสารให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณและยินดีน้อมรับเพื่อพัฒนาวารสารให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู

บรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ

บทความวิจัย Research Articles :

- การสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก 1-11
THE PACKAGE KNOWLEDGE FOR SELF-DEVELOPMENT BASED ON THE THREEFOLD PRINCIPLES
IN THE TIPITAKA

พระครูวิรุฬห์สุตคุณ (อุดมศักดิ์ อุตตมสกุโก) PhrakhruWirunsutakhun (Udomsak Uttamasakko)
ธานี สุวรรณประทีป Thanee Suwanprateep
วิโรจน์ คุ่มครอง Viroj Koomkrong

- คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี 12-31
QUALITY OF WORKING LIFE FOR GOVERNMENT TEACHERS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SARABURI

นภัสสร หมายติดกลาง Napassorn Mhaitidklang
จิตติยาภรณ์ เชาวรากุล Jitiyaporn Chaowarakul
วัสสิกา รุมาคม Vassiga Rumakhom

- การพัฒนาแชทบอทเพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กรของอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 32-50
DEVELOPMENT OF CHATBOTS TO PROMOTE COMMUNICATION AND WORKING OF
PROFESSORS AND OFFICIALS, DEPARTMENT OF EDUCATIONAL TECHNOLOGY, FACULTY OF
EDUCATIONAL, KASETSART UNIVERSITY

จริยาพร ช่างสี Jariyaporn Changsee
วัตสาดรี ดิถียนต์ Watsatree Diteeyont
บุญรัตน์ แผลงสร Boonrat Plangsorn

ผลของชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่มีต่อการพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กออทิสติก**51-66****ในศูนย์การเรียนรู้แห่งหนึ่งในจังหวัดอ่างทอง**

THE EFFECTS OF ART THERAPY ACTIVITIES SETS FOR CONCENTRATION DEVELOPMENT OF AUTISM CHILDRENS IN A LEARNING'S CENTER IN ANGTHONG PROVINCE

นันทลิดา กุลนันท์ฐิติโชติ Nanthalida Kullananthitichoti

พระปลัดสรวิชัย อภิปัญญา Phrapalad Soravit Aphipanyo

พระครูปลัดมารุต วรมงคล Phrakhrupalad Marut Woramongkhalo

สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk

พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา Phrasamu Chokdee Vachirapanyo

พระวินัย เขมจาโร (ศิริยาน) Phra Winai Khammawaro (Siriyan)

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ต**67-76****ค้นหาข้อมูล โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot****ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์”**

DEVELOPMENT OF ACADEMIC ACHIEVEMENT IN TECHNOLOGY SUBJECTS (COMPUTATIONAL SCIENCE) ABOUT USING THE INTERNET TO SEARCH FOR INFORMATION BY ORGANIZING 5E LEARNING TOGETHER WITH THE KAHOOT PROGRAM FOR STUDENTS IN GRADE 6/2 AT CHIANG KHAN KINDERGARTEN SCHOOL. "PATHUMMA SONGKROH"

ภารดร รัชชัยพิชิตกุล Pharadorn Reechaipichitkul

ธนกร สายปัญญา Thanakorn Saipanya

พงศ์พิพัฒน์ พรหมโคตร Phongphiphat Phromkhotr

รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปบุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา**77-93****สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา**

ACADEMIC LEADERSHIP MODEL ACCORDING TO SAPPURISADHAMMA PRINCIPLES FOR ADMINISTRATORS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ชนากร ศาสตร์สกุล Chanakorn Satsagul

บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chumnisart

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขาของครู 94-112

กลุ่มโรงเรียนพัฒนมิตร จังหวัดอ่างทอง

DEVELOPMENT GUIDELINES FOR THE PERFORMANCE ACCORDING TO THE PROFESSIONAL CODE OF ETHICS FOR TEACHERS BASED ON TRISIKKHA IN PANTHANAMIT SCHOOLS GROUP, ANGTHONG PROVINCE

ณัฐศภรณ์ ร้อยกอง Nutsaporn Roykong

ลำพอง กลมกุล Lampong Klomkul

พีรวัฒน์ ชัยสุข Peerawat Chaisuk

การพัฒนาชุดความรู้รูปแบบการสอนแก่พุทธสาวกผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก 113-125

DEVELOPMENT OF A KNOWLEDGE SET OF A MODEL OF DHAMMA TEACHING FOR BUDDHIST ELDERLY AND NEARLY DEATH PERSON APPEARED IN TIPITAKA

สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon

วิโรจน์ คุ่มครอง Viroj Koomkrong

ธานี สุวรรณประทีป Thanee Suwanprateep

รูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 126-143

ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

PROJECT - BASED EDUCATION MANAGEMENT MODEL BASED ON IDDHIPADA PRINCIPLES OF ANGTHONG VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTE UNDER THE OFFICE OF THE VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION

สุวัชชัย มงคลธง Suwatchai Mongkolthong

บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Boonthead Chomnisat

ลำพอง กลมกุล Lampong Klomkul

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะ 144-157

กรณีศึกษา ชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

FACTOR AFFECTING COMMUNITY AWARENESS AND PARTICIPATION IN WASTE MANAGEMENT, CASE STUDY BANG RAK NOI SUBDISTRICT COMMUNITY, MUEANG DISTRICT, NONTHABURI PROVINCE

รุ่งรติศ คงยังยืน Rungradit Kongyoungyune

พินะเวช คงยังยืน Pinavet Kongyoungyune

ฐากร สวัสดิ์กำธร Thakon Sawatdikumthon

การสร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก 158-171

CREATING THE KNOWLEDGE SET OF DEVELOPMENT OF LEARNING INDIVIDUAL BEHAVIORS
ACCORDING TO THE SIX CARITA IN THE TIPITAKA

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai

ธานี สุวรรณประทีป Thanee Suwanprateep

วิโรจน์ คุ่มครอง Viroj Koomkrong

ผลการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับ 172-182

**การเรียนรู้รูปแบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**

THE EFFECTS OF USE LEARNING MANAGEMENT OF FLIPPED CLASSROOM TO CONSTRUCTIVIST
THEORY WITH SSCS LEARNING TO ENHANCE OF MATHEMATICAL PROBLEM SOLVING ABILITY
OF MATHAYOMSUKSA 4 STUDENTS

ณภัทร แพน้อย Napat Paenoi

บุญรัตน์ แผลงสร Boonrat Plangsorn

สุทิเทพ ศิริพิพัฒน์กุล Sutithep Siripipattanakul

รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรค 183-200

ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

MODEL FOR PROMOTING HAPPY LEARNING ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF MAGGA
FOREGOING SIGNS OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER OFFICE OF PATHUM THANI
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA AUSAL

พระมหาชาวลิต โสขชโว (โกศวรรการ) PhramahaChaowalit Kosachawo (Pokawarakom)

อินฉา ศิริวรรณ Intha Siriwan

ทองดี ศรีตระการ Thongdee Sriragarn

DEVELOPING THE ACADEMIC ADMINISTRATION GUIDELINES ON 201-215

**COMPUTER SCIENCE AND TECHNOLOGY PRACTICAL TEACHING OF
JIANGXI VOCATIONAL COLLEGE OF ENVIRONMENTAL ENGINEERING, CHINA**

Lu Zhenhua

Nithipatara Balsiri

Wannapa Phopli

แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพุทธ 216-228

GUIDELINES FOR THE ADMINISTRATION LEARNING RESOURCES MANAGEMENT BASED ON
BAHUSUTA OF SCHOOLS

ณัฐพงศ์ หอมสมบัติ Nattaphong Homsombat

พระมหาอุดร อุตโตโร Phramaha Udorn Uttaro

วรกฤต เกื่อนช้าง Worakrit Thuenchang

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียน 229-242

สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

EDUCATION INSTITUTE ADMINISTRATION MODEL FOR EXCELLENCE ACCORDING TO
VUDDHIDHAMMA PRINCIPLES OF SCHOOLS UNDER LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS
PHRANAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

ขวัญชนก คงพิบูลย์ Khwanchanok Kongpibool

พระมหาสมบัติ ธนปญโญ Phramaha Sombat Dhanapanno

พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano

การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ 243-252

เทคนิค ที.เอ.ไอ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

THE DEVELOPMENT OF READING SKILLS IN THAI LANGUAGE USING ACTIVITY-BASED LEARNING
WITH TAI TECHNIQUE OF PHATOMSUKSA 3 STUDENTS IN PHRANAKHON SI AYUTTHAYA
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

สุปราณี ขาวเหลือง Supanee Khaoluang

บริบูรณ์ ชอบทำดี Boriboon Chobthamdee

การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต 253-266

THE CURRICULUM DEVELOPMENT OF ABHIDHAMMAPITAKA
FOR LIFELONG LEARNING

อำนาง บัวศิริ Amnaj Buasiri

พระราชรัตนมุนี PhraRattanamuni

วิโรจน์ คุ่มครอง Viroj Koomkrong

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา 267-279

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2

ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา

AN ANALYSIS OF THE PRIORITY NEEDS IN THE ACADEMIC MANAGEMENT DEVELOPMENT OF SECONDARY SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 1 ZONE 2 BASED ON THE CONCEPT OF METACOGNITIVE SKILLS

เมธพร มีไย Methaporn Meeyai

สุกัญญา แซ่มช้อย Sukanya Chaemchoy

รูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา 280-295

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

THE MODEL OF EDUCATION SANDBOX ADMINISTRATION BASED ON SAPPURISADHAMMA PRINCIPLES OF PRIMARY SCHOOLS UNDER SAMUTPRAKAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

มุกิตา อังคุระสี Muthita Angkurasi

พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk

ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่ Yudthawee Kaewtongyai

รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรม 296-308

ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

MODEL OF MORALITY AND ETHICS PROMOTING ACTIVITIES OF TEACHER-MONKS IN ELEMENTARY SCHOOLS UNDER BANGKOK METROPOLITAN

พระดิเรกศักดิ์ อุตตธิโป (พิมพบุตร) PhraDireksak Attatheepo (Phimpabud)

เกษม แสงนนท์ Kasem Saengnont

บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chumnisart

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา 309-325

ประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักโยนิโสมนสิการ

DEVELOPMENT GUIDELINES OF CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AT NAKHONSAWAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2 ACCORDING TO THE YONISOMANASIKĀRA

ยุพาวดี มหาหิง Yuphawadee Mahahing

ธานี เกสทอง Thanee Gesthong

พระมหาอุดร อุตโตโร Phramaha Udorn Uttaro

**การพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่อง การสร้างงาน
อินโฟกราฟิก 3 มิติ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4** 326-339

DEVELOPMENT OF METAVERS CLASSROOM WITH COLLABORATIVE LEARNING CONCEPT ON
THE CREATION OF 3D INFOGRAPHIC TO ENHANCE CREATIVE THINKING SKILLS FOR
MATAYOMSUKSA 4TH STUDENTS

สุนิสา อ่อนสักริต Sunisa Onsomkrit

ณัฐพล รำไพ Nattaphon Rampai

บุญรัตน์ แผลงศร Boonrat Plangsorn

**การศึกษาความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา ลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา** 340-351

A STUDY IN SCHOOL MANAGEMENT OF SCHOOL ADMINISTRATION'S SATISFACTION AT
LOPBURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREAS OFFICE 1 ACCORDING TO THE THREEFOLD
TRAINING

กมลพร โพธิ์ช่วย Kamonporn Phochuai

วินัย ทองมัน Winai Tongmun

อานนท์ เมธีวรฉัตร Anon Methiworachat

**ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะ
ตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต** 352-364

THE PRIORITY NEEDS FOR ACADEMIC MANAGEMENT DEVELOPMENT OF YOTHINBURANA
SCHOOL BASED ON THE CONCEPT OF LIFELONG LEARNER

พงษ์สิทธิ์ พลีกร Pongsit Pleekorn

เพ็ญวรา ชูประวัติ Penvara Xupravati

**การพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อเสริมสร้าง
ทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย** 365-379

DEVELOPMENT OF METAVERSE CLASSROOM WITH GAMIFICATION CONCEPT
TO ENHANCE STUDENT'S COMPUTATIONAL THINKING SKILLS
OF UPPER PRIMARY SCHOOL

สุรีย์รัตน์ วิงสกุล Sureerat Wingsakul

ณัฐพล รำไพ Nattaphon Rampai

วตสาดรี ดิถียนต์ Watsatree Diteeyont

**ESSENTIAL SKILLS FOR FRESH UNDERGRADUATE STUDENT FOR
EMPLOYABILITY IN 21ST CENTURY** **380-393**

Sokhoeum Chhoeung

Arunee Hongsiriwat

**กระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรม
สำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 12** **394-407**

THE PROCESS OF DEVELOPING LIFELONG LEARNING SKILLS IN THE 21ST CENTURY ACCORDING
TO BUDDHIST PRINCIPLES FOR MONKS
IN THE SANGHA ADMINISTRATION REGION 12

พระครูปลัดรัตน์ ฐิตคุโณ (ดิษฐ์สังวร) PhrakrupaladRut Titakuno (Dissungworn)

สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon

บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chumnisart

**แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีปาปนิกรธรรม
ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1** **408-418**

THE GUIDELINES FOR SCHOOL ADMINISTRATOR COMPETENCY DEVELOPMENT BASED ON
PAPANIKADHAMMA OF PRIMARY SCHOOL UNDER
NAKHONSAWAN EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1

แสงวัฒนา บุญโชติ Saengwattana Boonchot

อานนท์ เมธีวรฉัตร Anond Metheevachatra

ทนง ทศไกร Thanong Thosagai

**การนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้
ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง** **419-437**

PEER COACHING SUPERVISION AFFECTING OF LEARNING MANAGEMENT QUALITY OF SCHOOL.
UNDER THE SECONDARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE, SINGBURI – ANGTHONG

วิมลมาศ เทียนศรี Wimonmat Teansri

ทินกร พูลพุด Tinagorn Poolput

**INVESTIGATING NEEDS AND PROBLEMS OF ACADEMIC ADMINISTRATION ON
THE COURSE OF JOURNALISTIC WRITING IN GUANGXI VOCATIONAL UNIVERSITY OF AGRICULTURE** **438-449**

Yuan Haisheng

Aree Ussavanuphap

รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสารณียธรรมของผู้บริหาร 450-463

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

A MODEL OF PERSONNEL MANAGEMENT IN ACCORDANCE WITH THE PRINCIPLES OF SARANIYADHAMMA OF THE ADMINISTRATORS OF MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

มนัสนันท์ บุญปู Manassanan Boonpoo

พระมหาญาณวิวัฒน์ จิตตวฑฺฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano

พระครูโสภาสนนทกิตติ์ (ศักดิ์ดา โอภาโส) PhrakhruOpatnontakitti (Sakda Obhaso)

ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมนักเรียน 464-473

ให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

A NEEDS ASSESSMENT OF ACADEMIC MANAGEMENT IN ENHANCING ENTREPRENEURSHIP FOR SCHOOL STUDENTS UNDER THE OFFICE OF SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

เรวัฒน์ พรหมสระโร Rawat Promsaro

ทองดี ศรีตระการ Thongdee Sritragarn

ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka

การพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิมเพื่อส่งเสริมความสามารถ 474-487

ด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5

THE DEVELOPMENT OF MOBILE APPLICATION WITH CONNECTIVISM THEORY TO ENHANCE COMPUTING SCIENCE ABILITIES FOR GRADE 11 STUDENTS

พรปวีณ์ ศรีสุพรรณ Ponpawee Srisuphan

สุทิเทพ ศิริพิพัฒน์กุล Sutithee Siripipattanakul

วตสาดรี ดิถียนต์ Watsatree Diteeyont

รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปายะ 7 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ 488-500

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

MANAGEMENT MODEL OF MEDITATION CENTERS FOR LEARNING CENTERS IN THE DIGITAL AGE ACCORDING TO SAPPAYA 7 PRINCIPLES IN THE SANGHA ADMINISTRATION AREA OF THE NORTHEASTERN REGION

พระปลัดเกื้อกูล สุภานนโท PhrapaladKuakool Suphanantho

สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon

ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่ Yudthavee Kaewthongyai

-
- สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้าง
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง)** 501-515
CONDITIONS AND DESIRABILITY OF THE MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN
ORDER TO STRENGTHEN THE CREATIVE LEADERSHIP OF KINDERGARTEN STUDENTS IN
THAILAND (CENTRAL REGION)
พนิดา อูสายพันธ์ Phanida Usayaphan
เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit
ณกมล ปุญชเขตต์ทิกุล Nakamon Punchakhetthikul
- รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4
ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์** 516-530
EDUCATIONAL INSTITUTION MANAGEMENT MODEL FOR ACADEMIC EXCELLENCE IN
ACCORDANCE WITH IDDHIPADA IV OF SECONDARY SCHOOL UNDER OFFICE OF PHETCHABUN
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
ฉัตรนภัส แพทย์สิทธิ์ Chatnapat Patsit
พระมหาญาณวัฒน์ จิตวาทตโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano
ลำพอง กลมกุล Lampong Klomkul
- ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS
เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2** 531-546
EFFECT OF LEARNING MANAGEMENT USING TALES AND AUGMENTED REALITY TECHNOLOGY
WITH KWL PLUS TECHNIQUE TO ENHANCE GEOGRAPHY ABILITIES OF GRADE 2 STUDENTS
ชนันพร ศรีไหม Chananporn Srimai
เกศินี ครุณาสวัสดิ์ Kasinee Karunasawat
สุชนินทร์ บัณฑุนันทกุล Suchanin Bunthununthakul
- ความต้องการจำเป็นในการพัฒนานักเรียนโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย
ตามแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่า** 547-556
THE PRIORITY NEEDS FOR STUDENT AFFAIRS MANAGEMENT OF VAJIRAVUDH COLLEGE BASED
ON THE CONCEPT OF VALUABLE LIFE
ปรีชาพล สมานหมู Preechaphol Samarnmoo
พงษ์ลิขิต เพชรผล Ponglikit Petpon

THE APPLICATION OF SMART CLASS WITH ARTIFICIAL INTELLIGENCE 557-568
FOR LEARNING ACHIEVEMENT OF SITUATION AND POLICY COURSE OF
YEAR 3 UNIVERSITY STUDENTS IN CHINA

Jiabei Tang

Nipaporn Sakulwongs

การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ 569-583
โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

DEVELOPMENT OF ENGLISH PRONUNCIATION READING SKILL AND VOCABULARY
ACHIEVEMENT BY USING PHONICS TEACHING METHODS COMBINED WITH MNEMONIC
TECHNIQUES OF 2ND GRADE STUDENTS

เกียรติกศักดิ์ กรุณา Keardtisak Karuna

สมบัติ คชสิทธิ์ Sombat Kotchasit

พิทักษ์ นิลนพคุณ Phithack Nilnopkoon

การบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน 584-598
โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง)

THE SCHOOL MANAGEMENT FOR CREATIVE LEADERSHIP ENHANCEMENT OF STUDENT'S
PROVINCIAL KINDERGARTEN SCHOOL THAILAND (CENTRAL REGION)

พนิดา อูสายพันธ์ Phanida Usayaphan

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

ณกมล ปุณฺชเขตต์ทิกุล Nakamon Punchakhetthikul

การพัฒนาผลสื่อการสอนด้วยแอปพลิเคชัน Kahoot โดยใช้วิธีการสอนแบบ Active Learning 599-608
เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาล 4
บ้านภูบ่อบิด

THE DEVELOPMENT ACHIEVEMENT WITH TEACHING MEDIA USING THE KAHOOT APPLICATION
BY USING ACTIVE LEARNING. THE COURSE IS COMPUTER. THE TOPIC IS "PROGRAM SCRATCH
BASIC" FOR PRATHOM 4 TESSABAN 4 BAN PHU BO BID SCHOOL

ภราดร รัชชัยพิชิตกุล Pharadorn Reechaipichitkul

นคนันท์ บุตรวิไล Nakanun Budwilai

เอกภูมิ อีมอก Ekgapoom Imoak

แนวทางการพัฒนาการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนตามหลักสัทธรรม 3 ในวัดพระธรรมกาย 609-626

GUIDELINES FOR DEVELOPING SUMMER TRAINING FOR NOVICES ACCORDING TO THE 3 PRINCIPLES OF SADDHAMMA IN WAT PHRA DHAMMAKAYA

พระมหาฉัตรดนัย วิสารทชโย (ตระกูลคุศรี) Phramahā Chatdanai Visāṛatchayo (TrekulKusri)

เผด็จ จงสกุลศิริ Padet Jongsakulsiri

สุทิศ สวัสดิ์ Suthit Sawaddi

แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 627-642

ตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

THE GUIDELINES FOR PARTICIPATORY ACADEMIC ADMINISTRATOR BASED-ON APARIHANIYADHAMMA 7 OF PRIMARY SCHOOL SMALL SIZE SCHOOL UNDER NAKHON SAWAN PRIMARY SCHOOL EDUCATION SERVICE AREA 1

ชญาณัฐ อินทรวิเศษ Chayanat Intarawiset

พระมหาอุดร อุตุโร Phramaha Udon Uttaro

พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ Phrakhrusrisuthamniwit

การพัฒนารูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา 643-656

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

DEVELOPMENT OF A MOTIVATION MODEL IN PERFORMING WORK ACCORDING TO IDDHIPADA PRINCIPLES OF SECONDARY SCHOOL TEACHERS UNDER THE OFFICE OF PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

ธีรวิทย์ แพบัว Theerawee Phabua

พระครูโอภาสสนทนกิตติ์ (ศักดิ์ดา โอภาโส) Phrakhrus Opatnontakitti (Sakda Obhaso)

พีวฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk

บทความวิชาการ Academic Articles :**การบูรณาการหลักสุนทรียการศึกษากับการบริหารสถานศึกษา 657-667**

THE INTEGRATION OF EDUTAINMENT AESTHETICS AND SCHOOL ADMINISTRATION

กรัณฐรัตน์ จำเริญพันธ์ุ Karantar Chamnianpan

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano

พระมหาวิริยวิญญ์ ตันติปาโล (สัตตารัมย์) Phramaha Werawich Tantipalo (Sattaram)

พระมหาสุชัยกรณ์ สิทธิเมธี (อาลากุล) Phramaha Suchaikon Sitthimethi (Alakul)

พระมหาฤทธิพิสิฐ กิตติธมโม (จำพันธ์ุ) Phramaha Kitphisit Kittidhammo (Jarphan)

พระครูปลัดสุรวุฒิ สิริวฑฒโก Phrakhrupalad Suravut Sirivaddhako

ณัฐนิชา ปัญญานิภา Natnicha Pannipa
มนัสนันท์ บุญปู Manassanan Boonpoo

การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ไขความขัดแย้งของบุคลากรในสถานศึกษา 668-677
APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES IN RESOLVING CONFLICTS
AMONG PERSONNEL IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS
ธณกร จันทร์แก้ว Tanakorn Chankaew

หลักไตรสิกขากับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในโลกยุคพลิกผัน 678-690
THREEFOLD TRAINING WITH THE DEVELOPMENT OF TEACHERS
AND EDUCATIONAL PERSONNEL IN A VUCA WORLD
เฉลิมศักดิ์ มุสิกะ Chaloemsak Musika

ความสุขของครู: กุญแจสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษา 691-702
TEACHER HAPPINESS: THE KEY TO THE SUCCESS
OF EDUCATION MANAGEMENT
สุนทร พริกจำรูญ Soonthorn Prikjumroon

การบริหารจัดการสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 703-713
PARTICIPATORY MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS
ACCORDING TO SANGHAWATTHU PRINCIPLES 4
นาริรัตน์ ปันดี Narirat Pandi

หลักอิทธิบาท 4 : หลักพุทธธรรมในการบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูง 714-722
BUDDHIST PRINCIPLES IN THE ADMINISTRATION OF
HIGH-PERFORMANCE EDUCATIONAL INSTITUTIONS
กรณิศ สุวรรณไตรย์ Koranit Suwannatrai

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 กับการศึกษายุคปัจจุบัน 723-731
VISIONARY LEADERSHIP BASED ON THE FOUR IDDHIPADAS AND MODERN EDUCATION
สุติเดช สุวรรณลา Sutidate Suwanla

ภาคผนวก

- กระบวนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ
- หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ
- ระเบียบการส่งต้นฉบับ
- จริยธรรมการตีพิมพ์

การสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก^{*}
THE PACKAGE KNOWLEDGE FOR SELF-DEVELOPMENT BASED ON THE
THREEFOLD PRINCIPLES IN THE TIPITAKA

¹พระครูวิรุฬห์สุตคุณ (อุดมศักดิ์ อุดมตสโก) PhrakhrUWirunsutakhun (Udomsak Uttamasakko)

²ธานี สุวรรณประทีป Thanee Suwanprateep ³วิโรจน์ คุ่มครอง Viroj Koomkrong

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: sin.ngam2501@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาหลักไตรสิกขาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก 2) เพื่อศึกษาการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก 3) เพื่อศึกษาการสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบการวิจัยเชิงเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 รูป/คน โดยดำเนินการศึกษางานเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักไตรสิกขาที่ปรากฏในพระไตรปิฎกโดยไตรสิกขาเป็นหลักการอบรมฝึกหัดทางกาย วาจา จิตใจ และสติปัญญา ศีล เป็นบทฝึกหัดหรือข้อปฏิบัติ สำหรับฝึกหัดกายและวาจาให้เรียบร้อย อันจะส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจและปัญญาต่อไป สมาธิความตั้งมั่นของจิต ภาวะที่จิตมีอารมณ์เป็นหนึ่ง แนวแน่ต่ออารมณ์เดียวและภาวะที่จิตอันกำหนดรู้อยู่กับอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่งปัญญาคือ ความรู้ชัด คือ ความรู้โดยอาการต่างๆ ที่ยิ่งกว่า ความกำหนดรู้ (สัญญา) และความรู้แจ้ง (วิญญาน) 2) การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก คือ การฝึกฝนตนเองในด้านของศีล สมาธิ และปัญญา (1) ศีล คือ การฝึกในด้านพฤติกรรม โดยใช้วินัยเป็นเครื่องมือในการฝึกพฤติกรรมเคยชินที่ดี และการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการพัฒนา (2) สมาธิ คือ การฝึกในด้านจิต หรือระดับจิตใจ ได้แก่การพัฒนาคุณสมบัติ คุณธรรมและความสุขของจิต โดยใช้การบำเพ็ญ สมถกรรมฐาน เป็นเครื่องมือในการฝึกจิตให้สงบมั่นคงเป็นสมาธิ (3) ปัญญา คือ การฝึกในด้านความรู้ความจริง โดยใช้การวิเคราะห์ ไตรตรอง ตรวจสอบ คิดการต่างๆ เป็นเครื่องมือในการฝึกปัญญาให้แจ่มแจ้ง และรู้เห็นตามที่มันเป็น จนเข้าถึงอิสรภาพ และ 3) การสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก ได้แก่ (1) การสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักศีลในพระไตรปิฎกเป็นหลักการพฤติกรรมให้มีพฤติกรรมดีทั้งทางกาย วาจา และใจ ประกอบด้วยมีวินัยในตนเอง สามารถดำรงตน รักษาระเบียบวินัย อยู่ร่วมกันในสังคมที่ดี มีความสัมพันธ์กับสังคม ปฏิบัติหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อสังคม เกื้อกูลประโยชน์ (2) การสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักสมาธิในพระไตรปิฎก หลักการฝึกจิตใจให้มีสมาธิ ประกอบด้วยการนั่งสมาธิ การฝึกจิตให้สงบตามธรรมชาติ รักษาระเบียบวินัย สัมมาวายามะ (เพียรชอบ) สัมมาสติ (ระลึกชอบ) สัมมาสมาธิ (จิตตั้งมั่นชอบ) (3) การสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักปัญญาในพระไตรปิฎก หลักการฝึกจิตใจเจริญปัญญาในการเรียนรู้ ประกอบด้วยศึกษาเพื่อเรียนรู้ลึกในศาสตร์ที่ต้องการรู้จักฟังเป็นคิดเป็นและวิเคราะห์ด้วยเหตุผล ใฝ่เรียนรู้ อบรมปัญญาให้รู้แจ้งตามความเป็นจริง สัมมาทิฐิ (เห็นชอบ) สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ)

คำสำคัญ: ชุดความรู้, การพัฒนาตน, หลักไตรสิกขา, พระไตรปิฎก

Abstract

This research article aimed to study 1) the principle of Tri-sikkhā as appeared in the Tipitaka, 2) to study self-development according to the principle of Tri-sikkhā in the Tipitaka, and 3) to study the creation of a knowledge set for self-development according to the principle of Tri-sikkhā in the Tipitaka. This research was conducted by using documentary research methods and in-depth interviews with 15 key informants. The research was conducted by studying documents and collecting data from the interviews. The data were analyzed according to the content. The research results found that 1) the principle of Tri-sikkhā as appeared in the Tipitaka by Tri-sikkhā was the principle of training the body, speech, mind, and intellect. Sīla is the practice for training the body and speech to be proper, which will affect the development of the mind and intellect in the future. Samādhi is the determination of the mind, the state of the mind having one emotion, steadfast on one emotion, and the state of the mind that is aware of a particular emotion. Paññā is clear knowledge, that is, knowledge by various characteristics that are greater than knowing (Saññā) and clear knowledge (Viññāṇa). 2) Developing oneself according to the principle of Tri-sikkhā in the Tipitaka, that is, training oneself in terms of precepts, concentration, and wisdom. (1) Sīla is a training in behavior by using discipline as a tool to train good behavior and arranging an environment suitable for development. (2) Samādhi is a training in the mind or at the mental level, that is, developing qualities, virtues, and happiness of the mind by using the practice of Samatha meditation as a tool to train the mind to be calm and stable as concentration. (3) Paññā is a training in knowing the truth by using analysis, pondering, examining, and thinking of various things as tools to train wisdom to be clear and to know and see as it is until reaching freedom. And 3) Creating a set of knowledge for developing oneself according to the principle of Tri-sikkhā in the Tipitaka, that is, (1) Creating a set of knowledge for developing oneself according to the principle of Sīla in the Tipitaka as the principle of behavior to have good behavior in body, speech, and mind, consisting of self-discipline, being able to conduct oneself, maintain discipline, live together in a good society, have relationships with society, perform duties and be responsible to society and contributes to the benefits. (2) Creating a set of knowledge to develop oneself according to the principles of Samādhi in the Tripitaka. The principles of training the mind to have concentration include sitting meditation, training the mind to be naturally calm, maintaining discipline, Sammāvāyāma (Right effort), Sammāsati (Right mindfulness), and Sammāsamādhi (Right concentration). (3) Creating a set of knowledge to develop oneself according to the principles of Paññā in the Tripitaka. The principles of training the mind to develop wisdom in learning include studying to learn deeply in the desired science, knowing how to listen, thinking and analyzing with reason, being eager to learn, training wisdom to know the truth, Sammāditthi (Right view), and Sammāsankappa (Right thought).

Keywords: Package Knowledge, Self-Development, The Threefold Principles, The Tipitaka

บทนำ

พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นศาสนาแห่งการศึกษาที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาทรงสั่งสอนเน้นให้พุทธบริษัทเข้าถึงแก่นของพระพุทธศาสนาด้วยปัญญา และกระบวนการพัฒนาปัญญาก็คือการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งพุทธบริษัทที่สำคัญเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยที่เป็นแบบอย่างแห่งการประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาและเป็นผู้ฝึกอบรมสั่งสอนศีลธรรม และจริยธรรมและเป็นผู้นำด้านจิตใจของประชาชน ซึ่งเป็นบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญของพระสงฆ์เกี่ยวข้องกับหน้าที่ทางสังคมดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “ภิกษุทั้งหลายเธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขของชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย” (ดูรายละเอียดเพิ่มใน วิ.ม. (ไทย) 4/32/40) จากข้อนี้ชี้ให้เห็นว่า พระพุทธองค์ทรงมีอุดมการณ์ที่มั่นคง ในการสอนมนุษย์ในโลกนี้ให้พ้นจากทุกข์

หลักการพัฒนาตนตามหลักพระพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิและปัญญา ซึ่งมีคำอธิบายดังนี้ ศีลที่เกี่ยวกับมารยาท ความประพฤติ หรือสิกขาบทที่จะพึงให้สำเร็จด้วยความเชื่อถือไว้วางใจและเคารพนับถือ พร้อมทั้งด้วยความพากเพียรหมั่นรักษามารยาทที่ดีงามของตนอย่างแรงกล้า ศีลในข้อนี้ท่านเรียกว่า จาริตตศีล ซึ่งเป็นข้อวัตรปฏิบัติที่ควรประพฤติปฏิบัติตาม และกล่าวถึงศีลที่เกี่ยวกับข้อห้ามหรืออบายมุขปฏิบัติที่ไม่ควรทำอันจะพึงให้สำเร็จได้ด้วยความเชื่อถือเช่นกันและด้วยการมีสติสัมปชัญญะในการรักษาศีลทุกขณะของการดำเนินชีวิต ให้รู้ตัวทั่วพร้อมแล้วจึงสามารถงดเว้นในข้อห้ามและทำตามข้อที่เป็นบทฝึกหัดกาย วาจา และจิตใจได้ซึ่งเรียกว่าจาริตตศีล ซึ่งเป็นข้อวัตรปฏิบัติที่ข้อฝึกหัดหรือข้อห้าม (ดูรายละเอียดเพิ่มใน วิ.ม. (ไทย) 4/32/17)

วิธีการเจริญสมาธิที่ปรากฏในคัมภีร์วิสุทธิมรรค พระพุทธโฆษาจารย์ ได้แบ่งเป็น คือ 1) การเจริญโลกุตตรสมาธิ ต้องใช้วิธีเจริญด้วยปัญญา 2) การเจริญโลกียสมาธิ ต้องใช้วิธีเจริญด้วยสมถะ (ดูรายละเอียดเพิ่มใน วิ.ม. (ไทย) 4/32/146) การที่จะเจริญสมาธิให้ถูกต้องตามระเบียบและขั้นตอนนั้น เบื้องต้นผู้ที่เจริญสมาธิต้องรักษาศีลให้บริสุทธิ์ สะอาดปราศจากข้อต่างพร้อยต่าง ๆ ให้ได้เสียก่อน ต่อจากนั้นจึงสามารถปฏิบัติตามวิธีการเจริญสมาธิที่ถูกต้องได้

สำหรับปัญญา หมายถึง ความรู้ชัด คือ ความรู้โดยอาการต่างๆ ที่ยิ่งกว่า ความกำหนดรู้ (สัญญา) และความรู้แจ้ง (วิญญาน) (ดูรายละเอียดเพิ่มใน วิ.ม. (ไทย) 4/32/711) ที่เป็นความรู้เหมือนกันแต่มีความสามารถในการรับรู้ต่างกัน ปัญญา มีการรับรู้ที่เหนือกว่าทั้งสัญญาและวิญญาน คือ สามารถทำให้รู้เท่าทันถึงความเปลี่ยนแปลงของสังขารและไตรลักษณ์ ทั้งสามแล้วบรรลุมรรคผลได้ แต่สัญญาและวิญญานไม่เป็นอย่างนั้นได้แต่กำหนดรู้แต่เพียงผิวเผินแบบไม่ลึกซึ่งลงในรายละเอียดเหมือนปัญญา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวคิดของหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาตนและนำผลการวิจัยไปบูรณาการพัฒนาตน

จากความเป็นมาของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องการสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก เพราะการพัฒนาตนได้ต้องเรียนรู้หลักที่ถูกต้องเพื่อที่นำความรู้ไปบูรณาการกับการพัฒนาตนและสามารถเข้าถึงความจริงด้วยความรู้และสามารถนำความรู้ตามหลักไตรสิกขาไปปฏิบัติให้ได้ผลอย่างแท้จริงได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักไตรสิกขาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก
3. เพื่อศึกษาการสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาหลักไตรสิกขาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

แหล่งข้อมูล : พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย หนังสือ บทความ ตำรา งานวิจัย website

เครื่องมือ : พระไตรปิฎก อรรถกถา

การวิเคราะห์ : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : หลักไตรสิกขาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก

1. ศึกษาการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก

แหล่งข้อมูล : ผลลัพธ์จาก วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสารในพระไตรปิฎก

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : แนวทางการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก

2. ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

แหล่งข้อมูล : เอกสาร พระไตรปิฎก หนังสือ วารสาร

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสารในพระไตรปิฎก

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาการสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก

1. ศึกษาการสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก

แหล่งข้อมูล : ผลลัพธ์จาก วัตถุประสงค์ ข้อที่ 2

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสารในพระไตรปิฎก

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : หลักการสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก

2. ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

แหล่งข้อมูล : ผู้ทรงคุณวุฒิ / นักวิชาการ โดยการเลือกแบบเจาะจงกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก

1) มีประสบการณ์การสอนเทคโนโลยี 2) จบปริญญาเอก 3) ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมสนามหลวงอย่าง 3 ปี

เครื่องมือ : แบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : ชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาหลักไตรสิกขาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

ผลการวิจัยพบว่า พระพุทธเจ้าตรัสเรื่องนี้ว่า “เธอทั้งหลายพึงสำเหนียกอย่างนี้ว่า เราจักมีความพอใจอย่างยิ่งในการสมาทาน อธิศีลสิกขา เราจักมีความพอใจอย่างยิ่งในการสมาทาน อธิจิตตสิกขา เราจักมีความพอใจอย่างยิ่งในการสมาทาน อธิปัญญาสิกขา” พระองค์ยังทรงยกย่องผู้ที่ปฏิบัติตามไตรสิกขาว่าเป็นนักศึกษา เป็นนักปฏิบัติ เป็นนักปราชญ์ ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “ภิกษุผู้มีความเพียร มีความเข้มแข็ง มีปัญญา เพ่งพินิจ มีสติ คຸມครองอินทรีย์ครอบงำทุกทิศด้วยอัปปมาณสมาธิ ประพฤติอธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ... ภิกษุเช่นนั้น บัณฑิตกล่าวว่า เป็นนักศึกษา เป็นนักปฏิบัติ และมีความประพฤติบริสุทธิ์ ภิกษุเช่นนั้น บัณฑิตกล่าวว่า เป็นผู้ตรัสรู้ชอบ เป็นนักปราชญ์เป็นผู้ถึงที่สุดแห่งการปฏิบัติในโลก (ดูรายละเอียดเพิ่มใน อด.ต.ก. (ไทย) 20/82-84/308-310) แต่สำหรับภิกษุผู้ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักไตรสิกขานี้ พระพุทธองค์ทรงเปรียบว่าเหมือนดังลาที่เดินตามหลังฝูงโค คือ แม้ลาจะเดินตามฝูงโคแต่ก็ไม่มีอะไรที่เหมือนกับโค เหมือนกับภิกษุที่ไม่ได้ไตรสิกขาแม้จะอยู่ในหมู่ภิกษุแต่ก็ไม่เหมือนภิกษุ (ดูรายละเอียดเพิ่มใน อด.ต.ก. (ไทย) 20/83/309)

พระสารีบุตรเถระได้กล่าวถึงหลักไตรสิกขาไว้ว่า “เมื่อนึกถึงชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อทราบชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อเห็นชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อพิจารณาชื่อว่าพึงศึกษา เมื่ออธิษฐานจิตชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อน้อมใจเชื่อด้วยศรัทธาชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อประกอบความเพียรชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อตั้งสติชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อตั้งใจมั่นชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อรู้ชัดด้วยปัญญาชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อรู้ชัดธรรมที่ควรรู้ชัดชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อกำหนดรู้ธรรมที่ควรกำหนดรู้ชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อละธรรมที่ควรละชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อเจริญธรรมที่ควรเจริญชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งชื่อว่าพึงศึกษา คือ ประพฤติเอื้อเพื่อประพฤติก่อเพื่อโดยชอบ สมาทานประพฤติก่อ” (ดูรายละเอียดเพิ่มใน ขุ.ม. (ไทย) 29/10/48-49) ดังนั้น ไตรสิกขา หมายถึง หลักการอบรมฝึกหัดทางกาย วาจา จิตใจ และสติปัญญา ได้แก่ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา หรือเรียกว่า ศีล สมาธิ ปัญญา (ดูรายละเอียดเพิ่มใน อด.ต.ก. (ไทย) 20/90-91/318-320) หมายถึง ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อที่จะต้องปฏิบัติเพื่อฝึกหัดอบรมกาย วาจาจิตใจ และสติปัญญาให้สูงขึ้นขึ้นไป จนสามารถบรรลุพระนิพพานอันเป็นจุดหมายหลักในพระพุทธศาสนา (บุญมี แทนแก้ว, 2545)

ศีล หมายถึง บพฝึกหัดหรือข้อปฏิบัติ สำหรับฝึกหัดกายและวาจาให้เรียบร้อย อันจะส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจและปัญญาต่อไปในคัมภีร์วิสุทธิมรรค พระพุทธโฆสจารย์จึงได้ยกศีลขึ้นมากล่าวก่อนโดยกล่าวว่า “บุคคลผู้สมบูรณ์ด้วยศีล มีปัญญา มีจิตตั้งมั่นดีแล้ว มีความเพียร อันปรารถนาแล้ว มีตนอันสงบแล้ว ในกาลทุกเมื่อ ย่อมข้ามห้วงน้ำอันข้ามแสนยากได้” (บุญมี แทนแก้ว, 2545) ศีลจึงเป็นพื้นฐานของคุณธรรมทั้งปวงที่จะเกิดขึ้นตามมา ดังจะเห็นได้จากการที่มีพิธีสมาทานศีลเป็นเบื้องต้นในการบำเพ็ญกุศลต่างๆ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการเตรียม กาย วาจาและใจ ให้สะอาด สว่างและสงบ (บุญมี แทนแก้ว, 2545)

สมาธิในคัมภีร์วิสุทธิมรรค ก็เหมือนกับสมาธิในพระไตรปิฎกและคัมภีร์อื่นๆ แต่มีความแตกต่างกันในส่วนของการอธิบายในรายละเอียดอยู่บ้าง โดยเนื้อหาหลักแล้วก็รวมลงในความหมายที่กล่าวว่าความตั้งมั่นของจิต ภาวะที่จิตมีอารมณ์เป็นหนึ่ง แน่วแน่ต่ออารมณ์เดียวและภาวะที่จิตอันกำหนดรู้อยู่กับอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่งเพื่อให้จิตมีกำลัง อ่อนโยนควรแก่งานและเพื่อที่จะเป็นพื้นฐานแห่งการเจริญปัญญาได้อย่างมั่นคงต่อไป ผู้ที่จะเจริญสมาธิต้องเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ไว้เรียบร้อยแล้ว ก่อน เช่น ตัดความกังวลเล็กๆ น้อยๆ ได้แล้ว จึงเข้าไปหาอาจารย์ผู้ที่เป็นกัลยาณมิตรเพื่อให้ท่านได้แนะนำสั่งสอนและเป็นที่พึ่งของตนในเวลามีความสงสัยเกิดขึ้น หรือ มีความขัดข้องในข้อปฏิบัติที่ตนไม่สามารถแก้ไขได้ก็ให้อาจารย์ช่วยแก้ไขให้ ดังนั้นการเจริญสมาธิจึงจา

ต้องมีอาจารย์เป็นผู้คอยกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด การปฏิบัติที่ไม่มีอาจารย์คอยดูแลนั้นนับว่าเป็นเรื่องที่น่าอันตรายอย่างยิ่งเพราะถ้าเกิดความติดขัดขึ้นมาจะไม่สามารถแก้ไขได้แล้วอาจได้สมาธิที่เป็นมิจฉาสมาธิที่ผิดๆ ไปซึ่งจะไม่ใช่ประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติและยังทำให้หลงทางในการปฏิบัติได้

สำหรับปัญญา หมายถึง ความรู้ชัด คือ ความรู้โดยอาการต่างๆ ที่ยิ่งกว่า ความกำหนดรู้ (สัญญา) และความรู้แจ้ง (วิญญาน) (บุญมี แทนแก้ว, 2545) ที่เป็นความรู้เหมือนกันแต่มีความสามารถในการรับรู้ต่างกัน ปัญญา มีการรับรู้ที่เหนือกว่าทั้งสัญญาและวิญญาน คือ สามารถทำให้รู้เท่าทันถึงความเปลี่ยนแปลงของสังขารและไตรลักษณ์ ทั้งสามแล้วบรรลุผลมรรคได้ แต่สัญญาและวิญญานไม่เป็นอย่างนั้นได้แต่กำหนดรู้แต่เพียงผิวเผินแบบไม่ลึกซึ้งลงในรายละเอียดเหมือนปัญญา ระดับปัญญาที่เป็นโลกียะและโลกุตระ ซึ่งแต่ละระดับก็มีความลึกซึ้งแตกต่างกันไปดังจะเห็นได้จากกฎปรมัตถมัญญูสาที่กล่าวไว้ว่า “ ปัญญาชื่อว่าโลกียะ เพราะอรรถว่า ประกอบอยู่ในโลก เพราะเป็นธรรมนับเนื่องอยู่ในโลก หรือด้วยอรรถว่า ปรากฏอยู่ในโลกนั้น ปัญญาชื่อว่าโลกุตระ ด้วยอรรถว่า ข้ามขึ้น คือ ข้ามขึ้นแล้วจากโลก เพราะไม่เป็นธรรมนับเนื่องอยู่ในโลก ” (วิสุทธิมहाฎีกา (ไทย) 5/17) ดังนั้น โลกียปัญญากับโลกุตระปัญญาจึงมีความหมายและเป้าหมายที่ลึกซึ้งกว่ากัน

2. การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก

การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎกพบว่า เน้นวิธีการเรียนรู้ การค้นพบด้วยตนเอง การประเมินตนเองและปรับปรุงแก้ไขผลแห่งการปฏิบัตินั้นเป็นนิมิต โดยมีครูเป็นกัลยาณมิตรคอยชี้แนะแนวทาง ช่วยสร้างบรรยากาศทางวิชาการและสิ่งแวดล้อมที่มีสุนทรียภาพด้วยการฝึกฝนตนเองเรื่องศีล การฝึกฝนตนเองเรื่องสมาธิ และการฝึกฝนตนเองเรื่องปัญญา คือ

2.1 ศีล เป็นการฝึกในด้านพฤติกรรม โดยใช้วินัยเป็นเครื่องมือ การฝึกศีล จะช่วยให้มนุษย์มีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และเพื่อนมนุษย์ในสังคม การฝึกศีล จะป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่ดี และเอื้อต่อการมีพฤติกรรมที่ดีที่พึงประสงค์

2.2 สมาธิ เป็นการฝึกในด้านจิต หรือระดับจิตใจ ได้แก่ การพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ของจิตทั้งในด้านคุณธรรม เช่น ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ในด้านความสามารถของจิต เช่น ความเข้มแข็งมั่นคง ความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ ความแน่วแน่มั่นคง ความมีสติ สมาธิ และ ในด้านความสุข เช่น ความอิ่มใจ ความร่าเริงเบิกบานใจ ความสดชื่นผ่องใส ความรู้สึกพอใจ การฝึกสมาธิ จะช่วยให้มนุษย์มีจิตใจที่เจริญงอกงาม มีสมรรถภาพ และสุขภาพของจิต

2.3 ปัญญา เป็นการฝึกหรือพัฒนาในด้านการรู้ความจริง เริ่มตั้งแต่ความเชื่อ ความเห็น ความรู้ ความเข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล การรู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรอง ตรวจสอบ คิดการต่างๆ สร้างสรรค์ เฉพาะอย่างยิ่งเน้นการรู้ตรงตามความเป็นจริงหรือรู้เห็นตามที่มันเป็นตลอดจนรู้แจ้งความจริงที่เป็นสากล

3. การสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก

ผลการวิจัย เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ตามหลักไตรสิกขามาสังเคราะห์เพื่อสร้างชุดความรู้การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาซึ่งแยกเป็น 3 ชุดความรู้ ตามหลักไตรสิกขาดังนี้

3.1 การสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักศีลในพระไตรปิฎก

1.1 หลักการพฤติกรรมให้มีพฤติกรรมดีทั้งทางกาย วาจา และใจ ประกอบด้วย 1) มีวินัยในตนเอง 2) สามารถดำรงตน 3) รักษาระเบียบวินัย 4) อยู่ร่วมกันในสังคมที่ดี มีความสัมพันธ์กับสังคม 5) ปฏิบัติหน้าที่ และมีความรับผิดชอบต่อสังคม 6) เกื้อกูลประโยชน์

1.2 วัตถุประสงค์ เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนให้มีความสุขกาย และสุขใจด้วยการรักษาศีลในพระไตรปิฎก

1.3 กระบวนการพัฒนา ประกอบด้วย 1) จัดกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล เช่น บวชภาคฤดูร้อน 2) ช่วยกันทำความสะอาดสถานที่สาธารณะในวัด ชุมชน โรงเรียน หน่วยของภาครัฐและเอกชน 3) เข้าร่วมโครงการรักษาศีล 5 ของวัด หรือ หน่วยงาน 4) เข้าร่วมโครงการจิตอาสา 5) จัดกิจกรรมด้านรักษาศีล ต้องมีกิจกรรมสัมมาวาจา (เจรจาชอบ) สัมมากัมมันตะ (การงานชอบ) สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ)

1.4 บุคลากรหลักพุทธธรรม ประกอบด้วย 1) สติสัมปชัญญะ 2) พรหมวิหาร 4 3) หลักเบญจศีลและเบญจธรรม 4) สุจริต 3 5) กาวนา 4

1.5 การประเมินผล ประกอบด้วย 1) การใช้หลากหลายรูปแบบ เช่น ทดสอบ 2) การสังเกต 3) การให้คำแนะนำ 4) การลงมือปฏิบัติ

3.2 การสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักสมาธิในพระไตรปิฎก

1.1 หลักการฝึกจิตใจให้มีสมาธิ ประกอบด้วย 1) การนั่งสมาธิ 2) การฝึกจิตให้สงบตามธรรมชาติ 3) รักษาระเบียบวินัย 4) สัมมาวายามะ (เพียรชอบ) 5) สัมมาสติ (ระลึกรู้ชอบ) 6) สัมมาสมาธิ (จิตตั้งมั่นชอบ)

1.2 วัตถุประสงค์ เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนให้มีความสุขจิตใจของการฝึกสมาธิทำจิตให้บริสุทธิ์

1.3 กระบวนการพัฒนา ประกอบด้วย 1) จัดกิจกรรมส่งเสริมการรักษาสมาธิ เช่น โครงการเจริญจิตภาวนา 2) กิจกรรมสวดมนต์ 3) เข้าร่วมโครงการฝึกสมาธิ เช่น แข่งขันวิชาการ 4) เข้าร่วมโครงการจิตอาสา 5) จัดกิจกรรม สัมมาวายามะ (เพียรชอบ) สัมมาสติ (ระลึกรู้ชอบ) และสัมมาสมาธิ (จิตตั้งมั่นชอบ) 6) กิจกรรมเจริญจิตภาวนาและแผ่เมตตา

1.4 บุคลากรหลักพุทธธรรม ประกอบด้วย 1) สติสัมปชัญญะ 2) พรหมวิหาร 4 3) การรักษาศีล 5 4) สุจริต 3 5) หลักวิปัสสนากรรมฐานและสมถกรรมฐาน

1.5 การประเมินผล ประกอบด้วย 1) การใช้หลากหลายรูปแบบ เช่น การสอบอารมณ์ 2) การสังเกต 3) การให้คำแนะนำ 4) การลงมือปฏิบัติ

3.3 การสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักศีลในพระไตรปิฎก

1.1 หลักการฝึกจิตใจเจริญปัญญาในการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) ศึกษาเพื่อเรียนรู้ลึกในศาสตร์ที่ต้องการ 2) รู้จักฟังเป็น คิดเป็นและวิเคราะห์ด้วยเหตุผล 3) ใฝ่เรียนรู้ 4) อบรมปัญญาให้รู้แจ้งตามความเป็นจริง 5) สัมมาทิฐิ (เห็นชอบ) 6) สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ)

1.2 วัตถุประสงค์ เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนให้มีความสุขจิตใจด้วยปัญญา รู้จริง

1.3 กระบวนการพัฒนา ประกอบด้วย 1) จัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาปัญญา เช่น โครงการเจริญจิตภาวนา 2) กิจกรรมสวดมนต์ 3) เข้าร่วมโครงการฝึกปัญญา เช่น แข่งขันวิชาการ 4) เข้าร่วมโครงการเจริญปัญญาแบบพระพุทธศาสนา 5) จัดกิจกรรมตามหลักสัมมาทิฐิ (เห็นชอบ) และสัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) 6) กิจกรรมเจริญจิตภาวนาและแผ่เมตตาเพื่อพัฒนาความคิดให้ชัดตามความจริง

1.4 บุรณาการหลักพุทธธรรม ประกอบด้วย 1) สติสัมปชัญญะ 2) ปัญญา 3) สุตมยปัญญา รู้ฟังเป็นชอบฟัง จิตมยปัญญา รู้จักคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุผลและภาวนามยปัญญา ฝึกอบรมให้เข้าใจชัด 3) หลักอริยสัจ 4 4) มรรคมรรค 8 5) หลักวิปัสสนากรรมฐานและสมถกรรมฐาน

1.5 การประเมินผล ประกอบด้วย 1) การใช้หลากหลายรูปแบบ เช่น วัดความรู้ความสามารถด้านทักษะ ความถนัดเฉพาะทาง 2) การสังเกต 3) การเข้าร่วมร่วมกิจกรรมวิชาการ 4) การคิดสร้างสรรค์ความรู้ พัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ในการช่วยแก้ปัญหาสังคม ผลิตอาชีวะและพัฒนาตนเองให้มีความสุข

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาหลักไตรสิกขาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

ผลการวิจัยพบว่า พระพุทธเจ้าตรัสเรื่องนี้ว่า “เธอทั้งหลายพึงสำเหนียกอย่างนี้ว่า เราจักมีความพอใจอย่างยิ่งในการสมาทาน อธิศีลสิกขา เราจักมีความพอใจอย่างยิ่งในการสมาทาน อธิจิตตสิกขา เราจักมีความพอใจอย่างยิ่งในการสมาทาน อธิปัญญาสิกขา” พระองค์ยังทรงยกย่องผู้ที่ปฏิบัติตามไตรสิกขาว่าเป็นนักศึกษา เป็นนักปฏิบัติ เป็นนักปราชญ์ ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “ภิกษุผู้มีความเพียร มีความเข้มแข็ง มีปัญญา เพ่งพินิจ มีสติ คุ่มครองอินทรีย์ครอบงำทุกทิศด้วยอัปमानสมาธิ ประพฤติอธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ภิกษุเช่นนั้น บัณฑิตกล่าวว่า เป็นนักศึกษา เป็นนักปฏิบัติ และมีความประพฤติบริสุทธิ์ ภิกษุเช่นนั้น บัณฑิตกล่าวว่า เป็นผู้ตรัสรู้ชอบ เป็นนักปราชญ์เป็นผู้ถึงที่สุดแห่งการปฏิบัติในโลก แต่สำหรับภิกษุผู้ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักไตรสิกขานี้ พระพุทธองค์ทรงเปรียบว่าเหมือนดังลาที่เดินตามหลังฝูงโค คือ แม้ลาจะเดินตามฝูงโคแต่ก็ไม่มียออะไรที่เหมือนกับโค เหมือนกับภิกษุที่ไม่มีไตรสิกขาแม้จะอยู่ในหมู่ภิกษุแต่ก็ไม่เหมือนภิกษุ ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำอธิบายของพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) (2539) ที่กล่าวว่า ในการปฏิบัติตามสิกขา ต้องมีศีล สมาธิ ปัญญาครบ ถ้าไม่ครบก็ไม่สำเร็จ ไม่บรรลุจุดหมายของพระพุทธศาสนา ดังนั้นไตรสิกขา หมายถึง หลักการอบรมฝึกหัดทางกาย วาจา จิตใจ และสติปัญญา ได้แก่ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา หรือเรียกว่า ศีล สมาธิ ปัญญา หมายถึง ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อที่จะต้องปฏิบัติเพื่อฝึกหัดอบรมกาย วาจาจิตใจ และสติปัญญาให้สูงขึ้นจนสามารถบรรลุพระนิพพานอันเป็นจุดหมายหลักในพระพุทธศาสนา

2. ผลการศึกษาการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา คือ การฝึกฝนตนเองในด้านของศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการพัฒนาตนมนุษย์ตามนัยแห่งพุทธธรรม 1) ศีล คือ การฝึกในด้านพฤติกรรม โดยใช้วินัยเป็นเครื่องมือในการฝึกพฤติกรรมเคยชินที่ดี และการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการพัฒนา 2) สมาธิ คือ การฝึกในด้านจิต หรือระดับจิตใจ ได้แก่การพัฒนาคุณสมบัติ คุณธรรม และความสุขของจิต โดยใช้การบำเพ็ญ สมถกรรมฐาน เป็นเครื่องมือในการฝึกจิตให้สงบมั่นคงเป็นสมาธิ 3) ปัญญา คือ การฝึกในด้านความรู้ความจริง โดยใช้การวิเคราะห์ไตรตรองตรวจสอบคิดการต่างๆ เป็นเครื่องมือในการฝึกปัญญาให้แจ่มแจ้ง และรู้เห็นตามที่เป็นจริง จนเข้าถึงอิสรภาพ จากผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุธน ยสสิโล (ผลชอบ) (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องวิปัสสนากัมมัฏฐานในพระพุทธศาสนา ผลการศึกษาวินิจฉัย พบว่า วิปัสสนากัมมัฏฐานเป็นคำสอนแนวปฏิบัติทางด้านจิต เพราะร่างกายของมนุษย์เรามีใจเป็นใหญ่ ใจเป็นหัวหน้า ทุกสิ่งทุกอย่างสำเร็จจากใจเมื่อบุคคลตั้งใจไว้ดีแล้ว ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นคนชาติใด อยู่ในประเทศใด ใช้ภาษาใด เป็นคนมี

ฐานะร่ำรวยหรือเป็นคนยากจน เมื่อปรารถนาความสุขความสงบที่แท้จริงแล้วไม่ต้องไปแสวงหาที่อื่นใดค้นหาได้ภายในจิตใจของเรานี้เอง เพราะความทุกข์หรือความสุขเกิดขึ้นจากใจทั้งนั้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสมชาย สุธะโต (สิงหา) (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องศึกษาการบรรลุธรรมของพระภิกษุปันถกเถระ ผลการวิจัย พบว่า การบรรลุธรรมคือการเข้าถึงโลกุตระธรรม 9 มีมรรค 4 ผล 4 นิพพาน 1 เข้าสู่ความเป็นพระอริยบุคคล มีพระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามีและ พระอรหันต์ตามลำดับ ด้วยการปฏิบัติตามหลักสติปัฏฐาน 4 มีกายนุสสนาสติปัฏฐานเป็นเบื้องต้น

3. ผลการศึกษาการสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก ซึ่งสามารถสร้างชุดความรู้เป็น 3 ชุดดังนี้

3.1 การสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักศีลในพระไตรปิฎก การใช้หลากหลายรูปแบบ เช่น ทดสอบ การสังเกต การให้คำแนะนำ การลงมือปฏิบัติ การสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักศีลโดยได้มีการนำบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องผลการวิจัยของทวีศักดิ์ ทองทิพย์ (2555) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขาที่ว่าการศึกษาตามหลักไตรสิกขา มีขั้นตอนการดำเนินการตามองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) การจัดหาหรือการสร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ 2) การสร้างสัมมาทิฐิ 3) การฝึกตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ การฝึกตามหลักของ ศีล สมาธิ และปัญญา 4) การวัดผลและประเมินผลตามหลักไตรสิกขา

3.2 การสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักสมาธิในพระไตรปิฎก การใช้หลากหลายรูปแบบ เช่น การสอบอารมณ์ การสังเกต การให้คำแนะนำ การลงมือปฏิบัติจากผลการสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักสมาธิในพระไตรปิฎก จากผลการศึกษาครั้งนี้ชี้ชัดว่าการพัฒนาตนให้มีสมาธิตามแนวทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นทางสายเอกและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาปัญญาซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของแมชี ศุภรภาวดี ณ พัทลุง (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขากรณีศึกษาพุทธาสภิกขุ” พบว่าด้านสมาธิฝึกฝนตนเองอย่างเข้มข้นพิเศษ มีการจัดทำสมุดบันทึกปฏิบัติธรรมรายวันแบบพุทธทาสและฝึกจิตโดยใช้อานาปานสติภาวนา ด้านปัญญา ฝึกฝน 3 อย่างคือ 1) อานาปานสติภาวนา 2) วิปัสสนาแบบระบบรัตน 3) การปฏิบัติงานคือการปฏิบัติธรรม

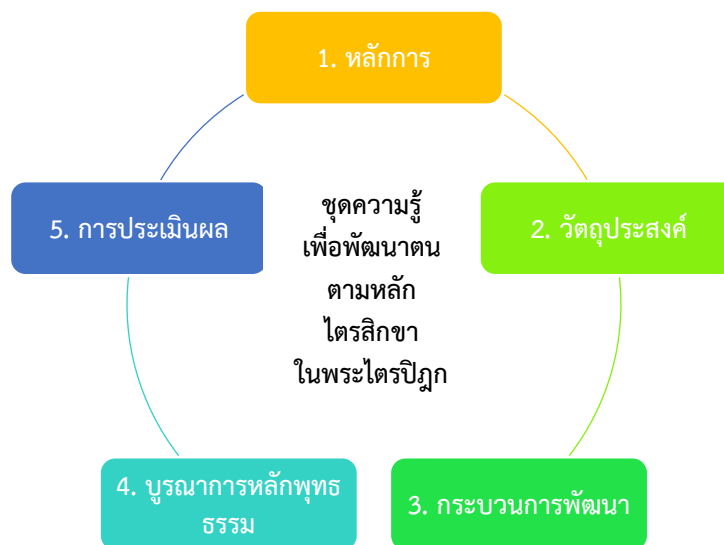
3.3 การสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักปัญญาในพระไตรปิฎก การใช้หลากหลายรูปแบบ เช่น วัดความรู้ ความสามารถด้านทักษะ ความถนัดเฉพาะทาง การสังเกตการเข้าร่วมร่วมกิจกรรมวิชาการ การคิดสร้างองค์ความรู้ พัฒนานวัตกรรมใหม่ๆในการช่วยแก้ปัญหาสังคม ผลิตอาชีพอและพัฒนาดตนเองให้มีความสุขจากผลการวิจัยยืนยันว่าการพัฒนาตนตามหลักปัญญาในไตรสิกขาถือว่าเป็นหลักการพัฒนาตนที่มีคุณภาพที่สุด ซึ่งมีความสอดคล้องบางประการกับแนวคิดของวิทยา ประวะโซ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนานักเรียน ในโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า รูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา คือหลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบผลสำเร็จและเป็นคนสมบูรณ์แบบตามแนวพุทธ มีหลักสำคัญ 3 ประการคือ 1) อธิศีลสิกขา คือ ศึกษาเรื่องศีล อบรมปฏิบัติให้ถูกต้องดีงาม 2) อธิจิตตสิกขา คือ ศึกษาเรื่องจิต อบรมจิตให้สงบมั่นคงเป็นสมาธิ 3) อธิปัญญาสิกขา คือ ศึกษาเรื่องปัญญาอบรมตนให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้ง และการสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนานักเรียนนั้น ทางพระพุทธศาสนา จัดวางเป็นหลักเรียกว่าไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นระบบการสร้างและพัฒนาที่ทำให้นักเรียนพัฒนาอย่างมีบูรณาการและให้มนุษย์เป็นองค์รวมที่พัฒนาอย่างมีคุณภาพหลักทั้ง 3 ประการนี้เป็นส่วนประกอบของชีวิตที่ดีงาม

ตัวการฝากที่จะให้มีชีวิตที่ติงามเป็นสิกขา ตัวชีวิตที่ติงามที่เกิดจากการฝากนั้นก็เป็นมรรคมองค์ 8 นำไปประยุกต์ในชีวิต

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการสร้างชุดความรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก เป็นหลักการสำคัญของการพัฒนามนุษย์ตามนัยแห่งหลักไตรสิกขา คือ 1) ศีล คือ การฝึกในด้านพฤติกรรม โดยใช้วินัยเป็นเครื่องมือในการฝึกพฤติกรรมเคยชินที่ดี และการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการพัฒนา 2) สมาธิ คือ การฝึกในด้านจิต หรือระดับจิตใจ ได้แก่การพัฒนาคุณสมบัติ คุณธรรม และความสุขของจิต โดยใช้การบำเพ็ญ สมถกรรมฐาน เป็นเครื่องมือในการฝึกจิตให้สงบมั่นคงเป็นสมาธิ 3) ปัญญา คือ การฝึกในด้านการรู้ความจริง โดยใช้การวิเคราะห์ ไตรตรองตรวจสอบคิดการต่างๆ เป็นเครื่องมือในการฝึกปัญญาให้แจ่มแจ้ง และรู้เห็นตามที่มันเป็น จนเข้าถึงอิสรภาพประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา 4) บุรณาการหลักพุทธธรรม 5) การประเมินผล สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก ไตรสิกขาเป็นระบบการปฏิบัติในพุทธศาสนาเป็นระบบการศึกษาที่สมบูรณ์ และเป็นระบบการศึกษาอบรมทั้งหมดจะต้องมีองค์ประกอบพร้อมทั้งไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา เพราะถ้าขาดเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งจะกลายเป็นระบบการศึกษาที่ทำลายการศึกษาเสียเอง กล่าวคือ ในการปฏิบัติสิกขา ต้องมีศีล สมาธิ ปัญญาครบ ถ้าไม่ครบก็ไม่สำเร็จ จึงควรนำหลักไตรสิกขาไปบูรณาการใช้ในการพัฒนาตนเองให้ครอบคลุมทุกด้าน

1.2 จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎก การฝึกฝนตนเองเรื่องศีลการศึกษาที่ฝึกในด้านการสัมพันธ์ติดต่อกับปฏิบัติ ส่วนสำคัญที่ควรเน้น คือ ด้านพฤติกรรมในความสัมพันธ์

กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การฝึกฝนตนเองเรื่องสมาธิ การศึกษาที่ฝึกในด้านจิต หรือระดับจิตใจ ซึ่งแยกออกได้ดังนี้ (สภาพจิตที่ดีทุกอย่าง มีสมาธิเป็นฐานที่ตั้ง) การฝึกฝนตนเองเรื่องปัญญา การศึกษาที่ฝึกหรือพัฒนาในด้านการรู้ความจริง ซึ่งมีการพัฒนาหลายด้านหลายระดับ เช่น ความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่สับดับรับฟัง หรือเล่าเรียน และรับถ่ายทอดศิลปวิทยาการ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ไปบูรณาการใช้ในชีวิตรประจำวัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการศึกษาหลักไตรสิกขาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ข้อที่จะต้องปฏิบัติเพื่อฝึกหัดอบรมกาย วาจาจิตใจ และสติปัญญาให้สูงขึ้นจนสามารถบรรลุพระนิพพานอันเป็นจุดหมายหลักในพระพุทธศาสนา จากประเด็นดังกล่าวควรทำการศึกษาการบูรณาการการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎกสู่การปฏิบัติ

2.2 ควรศึกษากระบวนการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎกเป็นการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาในพระไตรปิฎกโดยไตรสิกขาเป็นระบบการปฏิบัติในพุทธศาสนาเป็นระบบการศึกษาที่สมบูรณ์ การฝึกฝนตนเองเรื่องสมาธิ การศึกษาที่ฝึกในด้านจิต หรือระดับจิตใจโดยสภาพจิตที่ดีทุกอย่าง มีสมาธิเป็นฐานที่ตั้ง การฝึกฝนตนเองเรื่องปัญญาควรนำไปบูรณาการปรับใช้ในชีวิตรประจำวัน

เอกสารอ้างอิง

- ทวีศักดิ์ ทองทิพย์. (2555). **การวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขา**. สารนิพนธ์สาขาวิชา พระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญมี แทนแก้ว. (2545). **พุทธปรัชญาเถรวาท**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2539). **การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระมหาสมชาย สุธาโต (สิงหา). (2556). **ศึกษาการบรรลุธรรมของพระจุฬป็นถกเถระ**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุธน ยสสีโล (ผลชอบ). (2541). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์วิปัสสนากัมมัฏฐานในพระพุทธศาสนา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- แม่ชีศุภรภาวดี ณ พัทลุง. (2556). **การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขากรณีศึกษาพุทธศาสนิกชน**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิทยา ประวะโซ. (2561). **การสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนานักเรียน ในโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุตรธานี เขต 1**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สระบุรี*

QUALITY OF WORKING LIFE FOR GOVERNMENT TEACHERS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SARABURI

¹นภัสสร หมายติดกลาง Napassorn Mhaitidklang

²จิตติยาภรณ์ เขาวรากุล Jitiyaporn Chaowarakul ³วลิสฎา รุมาคม Vassiga Rumakhom

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น Saint John's University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Ammpx1707@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี 2) เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำแนกตาม เพศ รายได้ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และ ขนาดของสถานศึกษา 3) ศึกษาข้อเสนอแนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สระบุรี ที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือ ข้าราชการครู จำนวน 297 คน และสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพชีวิตการทำงาน ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี อยู่ในระดับมาก 2) ผลการ เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตาม เพศ รายได้ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ส่วนขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ข้อเสนอแนะ พบว่า ด้าน ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม ควรประเมินค่าตอบแทนให้สอดคล้องกับหน้าที่ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูก สุขลักษณะและปลอดภัย ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อสุขภาพและความปลอดภัย ด้านการพัฒนา ความสามารถของบุคคล ควรสร้างโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาต่อเนื่อง ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคง ในงาน ควรสร้างระบบการประเมินผลงานที่เป็นธรรมและโปร่งใส ด้านการบูรณาการทางสังคม ควรสร้างความ เข้มแข็งในชุมชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน ควรปรับปรุงระเบียบข้อบังคับให้ สอดคล้องกับสภาพการทำงาน ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ครูควรมีเวลาสำหรับชีวิตส่วนตัว และครอบครัว และด้านการปฏิบัติงานในสังคม ครูควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต, การทำงาน, ข้าราชการครู

Abstract

The purposes of this research 1) Study the quality of working life for government teachers under the Secondary Educational Service Area Office Saraburi 2) Compare the quality of working life for government teachers under the Saraburi Secondary Educational Service Area Office, classified by gender, income, position, educational background, and size of school. 3) Study the suggestions of government teachers under the Secondary Educational Service Area Office Saraburi that contributes to the development for the quality of working life. The research instrument was a questionnaire. The research sample was 297 government teachers. The statistics used data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, T-test and one-way ANOVA test. The results of the research found that 1) Quality of working life of civil servant teachers Under the jurisdiction of the Saraburi Secondary Educational Service Area Office is at a high level 2) The results of comparing opinions on the quality of working life of civil servant teachers classified by gender, income, position, and educational background are not different. The size of educational institutions is different. Statistically significant at the .05 level. 3) Suggestions of government teachers found that appropriate and fair remuneration, current compensation should be assessed in accordance with duties. Hygienic and safe environment, the school environment should be improved to be conducive for health and safety. Person's ability development, opportunities for continuous learning and development should be created. Advancement and job security, a fair and transparent performance evaluation system should be created. Social integration should build strength in the community for local development. Regulatory aspects of work, regulations should be improved to be consistent with working conditions. The balance between life and work, teachers should have time for personal and family life. The social performance, teachers should have participation in society.

Keywords: Quality of Life, Working, Government Teachers

บทนำ

การศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทุกประเทศใช้เป็นนโยบายหลักสำหรับการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ จากที่ผ่านมา "การปฏิรูปการศึกษา" เป็นแนวทางสำคัญนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงหรือพัฒนาการศึกษาให้ดีขึ้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 4 มาตรา 22 บัญญัติไว้ว่า " การจัดการศึกษาต้องยึดหลักให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ" ส่วนที่เกี่ยวกับครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ให้ความสำคัญใน 2 ประการ ดังต่อไปนี้ 1) หมวด 7 มาตรา 52 ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงโดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมในการเตรียมบุคลากรใหม่ และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง 2) มาตรา 55 ว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์อื่น ๆ สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอเหมาะสมกับฐานะทางสังคมและวิชาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553)

คุณภาพชีวิตการทำงานเป็นแนวคิดที่นำมาใช้ครั้งแรกในประเทศอุตสาหกรรม โดยเป็นเรื่องของการแก้ปัญหาแรงงานให้ผู้ทำงานมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (Delamotte และ Takezawa, 1984) คุณภาพชีวิตได้กลายเป็นหัวใจของทิศทางที่เปลี่ยนแปลงในการพัฒนา ด้วยมิติแห่งคุณภาพชีวิตนี้เท่านั้นที่จะช่วยกระตุ้นประคองให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืน โดยแสดงออกด้วยผลสำเร็จจากการพัฒนาคุณภาพของ “คน” ให้เป็นผู้สมบูรณ์พร้อมทั้งกาย สติ จิต และปัญญา พร้อมทั้งความสามารถในการสร้างสรรค์ สังคมคุณภาพ สังคมการเรียนรู้ สังคมอันประกอบด้วยความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) คุณภาพชีวิตการทำงานเป็นแนวคิดที่คำนึงถึงการจัดการที่ให้ความสำคัญกับบุคคลในการทำงาน เป็นความรู้สึกที่มีความสุข ความพึงพอใจ และรู้สึกว่าการทำงานทำให้ชีวิตมีคุณค่า ซึ่ง การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานจะมีผลต่อการทำงานสามารถเพิ่มความรู้สึกที่ดีต่อตัวเอง ต่องาน สร้างความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมในงาน และเพิ่มความผูกพันต่อองค์กร อัตราการขาดงาน การลาออกลดลงและสามารถเพิ่มประสิทธิผลของหน่วยงาน (Hackman and Wageman, 1995) คุณภาพชีวิตการทำงานมีปัจจัยพื้นฐานมาจากสภาพการดำรงชีวิตที่ดี พร้อมทั้ง ความรู้สึกที่เกิดจากความพึงพอใจในการทำงาน เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน อันเป็นปัจจัยทำให้เกิดประสิทธิผลในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคคลมีความสัมพันธ์ โดยตรงกับประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของงานในองค์กร ดังนั้น องค์กรที่มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผลต้องเกิดจากสมาชิกทุกคนในองค์กรมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีและร่วมกันทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร (Cascio, 1998) คุณภาพชีวิตการทำงานจะทำให้พนักงานมีความรู้สึกที่ดีต่อองค์กร เกิดวัฒนธรรมองค์กร เกิดขวัญและกำลังใจ เกิดผลดีในทางจิตวิทยาและสภาพแวดล้อมในการทำงานภายในองค์กร สอดคล้องกับ Kerse และ Kewley (1993) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานจะส่งผลให้ลดการขาดงานและการลาออกของพนักงานทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น และช่วยสร้างความจงรักภักดี ซึ่งจะทำให้พนักงานเกิดความเต็มใจในการปรับเปลี่ยนจะเห็นได้ว่า คุณภาพชีวิตการทำงานมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยจะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจในการทำงาน มีประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มมากขึ้น มีความเป็นอยู่ที่ดี และช่วยลดอัตราการลาออกหรือโอดย่าย

ในการพัฒนาครูซึ่งเป็นบุคลากรสำคัญในสถานศึกษา สิ่งที่ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงคือต้องสามารถเข้าถึงความต้องการของครู และผสมผสานความต้องการนั้นให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษาในขณะเดียวกันก็สามารถทำให้ครูมีความพึงพอใจในการทำงานเกิดความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาต่อไปจะเห็นได้ว่าในการพัฒนาครูให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ครูได้ทำงานเต็มศักยภาพ สิ่งหนึ่งที่สถานศึกษาควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน (เชษฐา ไชยเดช, 2550) ด้วยเหตุผลที่ว่า ครูเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษา เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดผู้เรียนมากที่สุด หน้าที่ครูที่สำคัญคือการจัดการกระบวนการเรียนรู้ อบรม สั่งสอนผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามให้เป็นผู้มีความรู้มีทักษะความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ครูจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข คุณภาพของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนเพราะมีข้อค้นพบจากงานวิจัยหลายฉบับของกลุ่มประเทศองค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาพบว่านักเรียนที่มีโอกาสได้เรียนกับครูที่สอนเก่งจะมีพัฒนาการที่ก้าวหน้ามากกว่านักเรียนที่เรียนกับครูที่สอนไม่เก่งถึง 3 เท่า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี เป็นองค์การทางการศึกษาขององค์กรหนึ่ง ที่อยู่ภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวิสัยทัศน์ “สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี องค์กรมาตรฐาน บริการด้วยคุณธรรม” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี ประกอบด้วย 13 อำเภอ ดังนี้ อำเภอเมืองสระบุรี อำเภอแก่งคอย อำเภอคอนสาร อำเภอพระพุทธบาท อำเภอวิหารแดง อำเภอหนองแค อำเภอหนองโดน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอบ้านหมอ อำเภอมวกเหล็ก อำเภอวังม่วง อำเภอเสาไห้ อำเภอหนองแซง มีสถานศึกษาในเขตรับผิดชอบ 21 แห่ง ยังพบว่าเกิดปัญหาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู อาทิเช่น สภาพแวดล้อมการทำงาน คุณภาพของสภาพแวดล้อมการทำงานของครู เช่น สภาพห้องเรียน อุปกรณ์การสอน และทรัพยากรการสอนอาจมีปัญหา เช่น ขาดระบบอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาตนเอง เนื้อหาในการพัฒนาไม่สามารถนำไปใช้ได้ในการจัดการเรียน การนำนโยบายสู่การปฏิบัติขาดความชัดเจน รวมถึงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ได้ตามกำหนด

จากความสำคัญและปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาค้นคว้าชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี เพื่อนำมาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้กำหนดแนวทางในการพัฒนาเสริมสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำแนกตาม เพศ รายได้ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี ที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี ประจำปีการศึกษา 2566 จำนวน 297 คน กำหนดขนาดโดยใช้ ตารางเครจซี่และมอร์แกน และได้โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ รายได้ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมที่เอื้อสุขลักษณะ และปลอดภัย การพัฒนาความสามารถของบุคคล ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน การบูรณาการทางสังคม ระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน และการปฏิบัติงานในสังคม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการครู

4. การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี ตามแนวคิด Huse & Cummings (1985) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

4.2 ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) และการสร้างแบบสอบถามจากตำราของบุญชุม ศรีสะอาด (2560)

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยสังเคราะห์จากนิยามศัพท์เฉพาะที่ผู้วิจัยตั้งขึ้น เพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

4.4 นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง 0.80 – 1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4.5 นำเสนอแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับข้าราชการครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นมีค่า เท่ากับ 0.82

4.6 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

5. สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ 1) สถิติหาคุณภาพของเครื่องมือ ความตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 2) สถิติพื้นฐาน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน t- test แบบ Independent samples และ F- test แบบ One way ANOVA รวมทั้งทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการ Least Significant Difference Test : LSD

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

6.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ รายได้ ตำแหน่ง วุฒิ การศึกษา และขนาดของสถานศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage)

6.2 วิเคราะห์การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

6.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำแนกตามเพศ โดยใช้ค่า t - test (Independent samples) 2 กลุ่ม

6.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำแนกตาม รายได้ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และขนาดของ สถานศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธี Least Significant Difference Test : LSD

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สระบุรีอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี

ด้านที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม	4.35	0.28	มาก	3
2	ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องลักษณะและปลอดภัย	4.47	0.25	มาก	1
3	ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล	4.26	0.33	มาก	7
4	ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน	4.37	0.30	มาก	2
5	ด้านการบูรณาการทางสังคม	4.25	0.32	มาก	8
6	ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน	4.34	0.30	มาก	4
7	ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน	4.32	0.31	มาก	5
8	ด้านการปฏิบัติงานในสังคม	4.31	0.25	มาก	6
ภาพรวม		4.34	0.15	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องลักษณะและปลอดภัย ($\bar{X}$ = 4.47) รองลงมาคือ ด้านความก้าวหน้าและความ มั่นคงในงาน ($\bar{X}$ = 4.37) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบูรณาการทางสังคม ($\bar{X}$ = 4.25)

2. ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำแนกตาม เพศ รายได้ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

2.1 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำแนกตามเพศ

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำแนกตามเพศ

ด้านที่	รายการ	ชาย		หญิง		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม	4.28	0.25	4.44	0.29	4.861*	.000
2	ด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อสุขลักษณะและปลอดภัย	4.49	0.25	4.44	0.25	1.836	.067
3	ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล	4.22	0.33	4.31	0.33	2.505*	.013
4	ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน	4.45	0.27	4.28	0.31	5.010*	.000
5	ด้านการบูรณาการทางสังคม	4.22	0.29	4.29	0.34	1.901	.058
6	ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน	4.36	0.32	4.34	0.27	.637	.524
7	ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน	4.35	0.26	4.30	0.36	1.307	.193
8	ด้านการปฏิบัติงานในสังคม	4.31	0.22	4.33	0.30	.528	.598
	ภาพรวม	4.33	0.14	4.34	0.17	.272	.786

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบข้าราชการครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวม พบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านค่าตอบแทนที่ เหมาะสมและเป็นธรรม ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล และด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน แตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำแนกตามรายได้

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำแนกตามรายได้ โดยภาพรวมและรายด้าน

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและ เป็นธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.264	3	.755	10.633*	.000
	ภายในกลุ่ม	20.798	293	.071		
	รวม	23.062	296			
ด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อสุขลักษณะ และปลอดภัย	ระหว่างกลุ่ม	.532	3	.177	2.896*	.035
	ภายในกลุ่ม	17.935	293	.061		

	รวม	18.467	296			
ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	1.251	3	.417	3.884*	.010
	ภายในกลุ่ม	31.450	293	.107		
	รวม	32.701	296			
ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน	ระหว่างกลุ่ม	2.171	3	.724	8.398*	.000
	ภายในกลุ่ม	25.243	293	.086		
	รวม	27.414	296			
ด้านการบูรณาการทางสังคม	ระหว่างกลุ่ม	1.691	3	.564	5.899*	.001
	ภายในกลุ่ม	27.992	293	.096		
	รวม	29.682	296			
ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	6.332	3	2.111	30.183*	.000
	ภายในกลุ่ม	20.490	293	.070		
	รวม	26.822	296			
ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	.987	3	.329	3.570*	.015
	ภายในกลุ่ม	27.013	293	.092		
	รวม	28.000	296			
ด้านการปฏิบัติงานในสังคม	ระหว่างกลุ่ม	.043	3	.014	.216	.885
	ภายในกลุ่ม	19.433	293	.066		
	รวม	19.476	296			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.035	3	.012	.488	.691
	ภายในกลุ่ม	6.941	293	.024		
	รวม	6.976	296			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า การเปรียบเทียบโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้านการบูรณาการทางสังคม ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน และด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน แตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำแนกตามตำแหน่ง

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
	ระหว่างกลุ่ม	2.333	3	.778	10.991*	.000

ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสม	ภายในกลุ่ม	20.729	293	.071		
และเป็นธรรม	รวม	23.062	296			
ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ	ระหว่างกลุ่ม	.451	3	.150	2.446	.064
และปลอดภัย	ภายในกลุ่ม	18.015	293	.061		
	รวม	18.467	296			
ด้านการพัฒนาความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	1.409	3	.470	4.399*	.005
ของบุคคล	ภายในกลุ่ม	31.291	293	.107		
	รวม	32.701	296			
ด้านความก้าวหน้าและความ	ระหว่างกลุ่ม	2.149	3	.716	8.308*	.000
มั่นคงในงาน	ภายในกลุ่ม	25.264	293	.086		
	รวม	27.414	296			
ด้านการบูรณาการทางสังคม	ระหว่างกลุ่ม	2.363	3	.788	8.447*	.000
	ภายในกลุ่ม	27.320	293	.093		
	รวม	29.682	296			
ด้านระเบียบข้อบังคับในการ	ระหว่างกลุ่ม	6.380	3	2.127	30.480*	.000
ปฏิบัติงาน	ภายในกลุ่ม	20.442	293	.070		
	รวม	26.822	296			
ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับ	ระหว่างกลุ่ม	1.104	3	.368	4.007*	.008
การทำงาน	ภายในกลุ่ม	26.897	293	.092		
	รวม	28.000	296			
ด้านการปฏิบัติงานในสังคม	ระหว่างกลุ่ม	.179	3	.060	.904	.439
	ภายในกลุ่ม	19.298	293	.066		
	รวม	19.476	296			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.105	3	.035	1.491	.217
	ภายในกลุ่ม	6.871	293	.023		
	รวม	6.976	296			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้านการบูรณาการทางสังคม ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน และด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน แตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

ตารางที่ 5 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.480	2	1.240	17.714*	.000
	ภายในกลุ่ม	20.582	294	.070		
	รวม	23.062	296			
ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย	ระหว่างกลุ่ม	.291	2	.145	2.351	.097
	ภายในกลุ่ม	18.176	294	.062		
	รวม	18.467	296			
ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	.708	2	.354	3.254	.050
	ภายในกลุ่ม	31.992	294	.109		
	รวม	32.701	296			
ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน	ระหว่างกลุ่ม	2.628	2	1.314	15.585*	.000
	ภายในกลุ่ม	24.786	294	.084		
	รวม	27.414	296			
ด้านการบูรณาการทางสังคม	ระหว่างกลุ่ม	.449	2	.224	2.258	.106
	ภายในกลุ่ม	29.233	294	.099		
	รวม	29.682	296			
ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	.063	2	.031	.345	.709
	ภายในกลุ่ม	26.759	294	.091		
	รวม	26.822	296			
ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	.146	2	.073	.771	.464
	ภายในกลุ่ม	27.854	294	.095		
	รวม	28.000	296			
ด้านการปฏิบัติงานในสังคม	ระหว่างกลุ่ม	.436	2	.218	3.362*	.036
	ภายในกลุ่ม	19.041	294	.065		
	รวม	19.476	296			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.016	2	.008	.328	.721
	ภายในกลุ่ม	6.961	294	.024		
	รวม	6.976	296			

จากตารางที่ 5 พบว่า จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน และด้านการปฏิบัติงานในสังคมแตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ตารางที่ 6 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม	ระหว่างกลุ่ม	3.434	3	1.145	17.08	0.00*
	ภายในกลุ่ม	19.628	293	.067		
	รวม	23.062	296			
ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย	ระหว่างกลุ่ม	.529	3	.176	2.88	0.04*
	ภายในกลุ่ม	17.938	293	.061		
	รวม	18.467	296			
ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	3.385	3	1.128	11.27	0.00*
	ภายในกลุ่ม	29.315	293	.100		
	รวม	32.701	296			
ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน	ระหว่างกลุ่ม	3.139	3	1.046	12.63	0.00*
	ภายในกลุ่ม	24.274	293	.083		
	รวม	27.414	296			
ด้านการบูรณาการทางสังคม	ระหว่างกลุ่ม	5.809	3	1.936	23.74	0.00*
	ภายในกลุ่ม	23.874	293	.081		
	รวม	29.682	296			
ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	9.355	3	3.118	52.30	0.00*
	ภายในกลุ่ม	17.468	293	.060		
	รวม	26.822	296			
ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	1.939	3	.646	7.26	0.00*
	ภายในกลุ่ม	26.061	293	.089		
	รวม	28.000	296			
ด้านการปฏิบัติงานในสังคม	ระหว่างกลุ่ม	.110	3	.037	0.55	0.64
	ภายในกลุ่ม	19.367	293	.066		
	รวม	19.476	296			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.326	3	.442	22.91	0.00*
	ภายในกลุ่ม	5.650	293	.019		
	รวม	6.976	296			

จากตารางที่ 6 พบว่า จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้าน ด้านการปฏิบัติงานในสังคม ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรีที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน ดังนี้ ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม ควรประเมินค่าตอบแทนให้สอดคล้องกับหน้าที่ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อสุขภาพและความปลอดภัย ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ควรสร้างโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาต่อเนื่อง ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ควรสร้างระบบการประเมินผลงานที่เป็นธรรมและโปร่งใส ด้านการบูรณาการทางสังคม ควรสร้างความเข้มแข็งในชุมชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน ควรปรับปรุงระเบียบข้อบังคับให้สอดคล้องกับสภาพการทำงาน ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ครูควรมีเวลาสำหรับชีวิตส่วนตัวและครอบครัว และด้านการปฏิบัติงานในสังคม ควรให้ครูมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีปัจจัยสนับสนุนหลายประการ ได้แก่

1.1 ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัยอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากสถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย และมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน สถานศึกษามีมาตรการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดต่ออย่างเข้มงวด และมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสุขอนามัยและความปลอดภัย ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเอื้อต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงาน ดังที่รัชนิกร ทองดี (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูโรงเรียนอนุราชประสิทธิ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงานอยู่ในระดับมาก เนื่องจากข้าราชการครูมีสิทธิและโอกาสในการเลื่อนขั้นเงินเดือนและเลื่อนตำแหน่งตามผลการปฏิบัติงาน มีโอกาสในการได้รับพัฒนาศักยภาพในการทำงานอย่างต่อเนื่อง มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน เนื่องจากได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการอย่างถูกต้องตามกฎหมายโดยสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ ดังที่พรสุดา ไชยเทพา (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของข้าราชการครูโรงเรียนวัดนวลนรดิศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่าด้านความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากข้าราชการครูมีรายได้หลักจากเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง ซึ่งได้รับการปรับขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีสิทธิได้รับสวัสดิการต่างๆ เช่น เงินบำเหน็จบำนาญ เงินค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น ดังที่อัญชลี วงษ์จันทร์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่าด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เนื่องจากข้าราชการครูส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส ระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงานมีหลักเกณฑ์ที่ครอบคลุมทุกด้าน มีช่องทางการร้องเรียนและตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ โดยสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมั่นใจและปลอดภัย ดังที่สาธิตยา

หมื่นภักดี (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต พบว่าด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานอยู่ในระดับมาก เนื่องจากข้าราชการครูมีเวลาว่างและสามารถจัดสรรเวลาระหว่างการทำงานกับชีวิตส่วนตัวได้อย่างเหมาะสม มีเวลาทำงานที่ชัดเจนและเหมาะสม มีสิทธิและโอกาสในการลาประจำปี และสถานศึกษามีกิจกรรมและสวัสดิการต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมนันทนาการ สวัสดิการค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น โดยสามารถจัดสรรเวลาได้อย่างเหมาะสมและมีความสุขทั้งในการทำงานและในชีวิตส่วนตัว ดังที่พิมพ์ประภา อมรกิจภิญญ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน จากในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการปฏิบัติงานในสังคมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากข้าราชการครูมีความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและชุมชน มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมและชุมชน เช่น การจัดการศึกษา การฝึกอบรม กิจกรรมจิตอาสา และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดและชุมชนให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่อรอุมา ชุ่มเอียด (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของครู ในอำเภอพนมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่าด้านการปฏิบัติงานในสังคม อยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคลอยู่ในระดับมาก เนื่องจากข้าราชการครูมีสิทธิและโอกาสในการได้รับการพัฒนาศักยภาพในการทำงานอย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรมสัมมนา การศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น สถานศึกษามีการสนับสนุนให้พัฒนาดตนเองอย่างต่อเนื่อง เช่น มีงบประมาณสนับสนุนการจัดอบรมสัมมนา มีแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย มีความต้องการที่จะพัฒนาดตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน ดังที่พัทธนันท์ เกียรติภูมิพัฒน์ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของครูกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่าด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล อยู่ในระดับมาก

1.8 ด้านการบูรณาการทางสังคมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากข้าราชการครูมีความพึงพอใจต่อการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นทั้งในสถานศึกษาและชุมชน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษามีวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน เช่น มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีกิจกรรมสร้างความร่วมมือ ชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อข้าราชการครู และสนับสนุนให้ข้าราชการครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยสามารถทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การบูรณาการทางสังคมยังส่งผลดีต่อนักเรียนและชุมชนโดยตรง เนื่องจากข้าราชการครูที่ทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพจะสามารถจัดการเรียนการสอนและบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน ส่งผลให้นักเรียนได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น และยังสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน ดังที่ภัทรกานต์ บุญฤทธิ์ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลาสตูล พบว่าด้านบูรณาการทางสังคม อยู่ในระดับมาก

ด้วยเหตุนี้ คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสละบุรีอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการมีปัจจัยสนับสนุนหลายประการตามที่กล่าวมาข้างต้น ดังที่นิราพรสุริวงษ์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า ทุกปัจจัยอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยสูงใจในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบในงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในงาน รองลงมาคือ ปัจจัยสุขอนามัยในการปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือ ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านสภาพการทำงาน ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านเงินเดือน ด้านนโยบายและการบริหารองค์กร

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสละบุรี

2.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสละบุรี จำแนกตาม จำแนกตาม เพศ พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากความซับซ้อนและความหลากหลายของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู ในมุมมองที่กว้างขึ้น ปัจจัยเหล่านี้อาจไม่มีผลกระทบที่ชัดเจนต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละด้าน อาจมีความแตกต่างที่สำคัญในบางด้าน เช่น ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกละเลยและปลอดภัย ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม การศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการเข้าใจความต้องการและความท้าทายที่แตกต่างกันของข้าราชการครูในแต่ละกลุ่ม เพื่อการพัฒนาและการสนับสนุนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคต ดังที่อัญชลี วงษ์จันทร์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และวิทยฐานะ พบว่าข้าราชการครูที่มีเพศ ระดับการศึกษา และวิทยฐานะที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

2.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสละบุรี จำแนกตาม จำแนกตามรายได้ พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก 1) ความหลากหลายในปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต คุณภาพชีวิตการทำงานอาจถูกมองว่าไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้เพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงปัจจัยอื่นๆ เช่น ความมั่นคงในงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร โอกาสในการพัฒนาอาชีพ ฯลฯ ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยรวม อาจทำให้ความแตกต่างในรายได้ไม่มีผลมากนักต่อความรู้สึกโดยรวมเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน 2) ความแตกต่างในความคาดหวัง ครูที่มีรายได้ต่างกันอาจมีความคาดหวังที่ต่างกันเกี่ยวกับสิ่งที่พวกเขาคิดว่าเป็น 'คุณภาพชีวิตการทำงาน' ทำให้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอาจพบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ 3) ความแตกต่างในการรับรู้ แม้รายได้จะไม่แตกต่าง แต่การรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานอาจแตกต่างกันในแต่ละด้าน เช่น ด้าน

สภาพแวดล้อมในการทำงาน, ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน, หรือความมั่นคงในงาน ซึ่งอาจทำให้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ 4) ความแตกต่างในการตอบสนองของแต่ละบุคคล แม้ว่าครูจะมีรายได้ที่คล้ายคลึงกัน แต่แต่ละบุคคลอาจมีประสบการณ์ ความคาดหวัง และการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมการทำงานที่แตกต่างกัน ทำให้การวิเคราะห์เป็นรายด้านอาจเผยให้เห็นความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ การทำความเข้าใจผลลัพธ์เหล่านี้อาจต้องการการวิเคราะห์เพิ่มเติมและการสำรวจลึกลงไปในแต่ละด้านของคุณภาพชีวิตการทำงานเพื่อทำความเข้าใจถึงสาเหตุและปัจจัยที่มีผลต่อความรู้สึกและความคิดเห็นของครู ซึ่งสอดคล้องกับสาธิตา หมั่นภักดี (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การทดสอบการเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และประสบการณ์การทำงาน มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำแนกตามตำแหน่ง พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องจาก หลายปัจจัยที่ซับซ้อนและเกี่ยวข้องกัน โดยปกติแล้วความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานอาจไม่ได้ถูกขับเคลื่อนโดยตำแหน่งเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงปัจจัยอื่นๆ เช่น ความมั่นคงในงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร โอกาสในการพัฒนาอาชีพ ซึ่งเมื่อพิจารณาแยกตามด้านต่างๆ อาจเห็นความแตกต่างที่ชัดเจนมากขึ้น เนื่องจากบางด้านอาจได้รับผลกระทบจากตำแหน่งมากกว่าด้านอื่น หรือมีปัจจัยเฉพาะที่มีผลต่อความรู้สึกและความคิดเห็นของครูในด้านนั้นๆ การที่ผลโดยรวมไม่แตกต่างอาจบ่งชี้ว่าครูให้ความสำคัญกับปัจจัยอื่นในชีวิตและการทำงานมากกว่าตำแหน่ง หรืออาจเป็นเพราะความคาดหวังและการรับรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลที่ทำให้ความแตกต่างในตำแหน่งไม่ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความรู้สึกโดยรวมเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน ดังที่กฤษดา ตามประดิษฐ์ (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของครูพลศึกษาในจังหวัดพะเยา จำแนกตามเพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษาวุฒิการศึกษา รายได้ และวิทยฐานะ ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

2.4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องจาก 1) ความคาดหวังและความพึงพอใจ ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันอาจมีความคาดหวังและความพึงพอใจที่แตกต่างกันต่อสภาพแวดล้อมการทำงานและโอกาสในอาชีพ ซึ่งอาจไม่ปรากฏชัดเจนเมื่อพิจารณาโดยรวม แต่เมื่อแยกเป็นรายด้านอาจเห็นความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ 1) ความหลากหลายของปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับวุฒิการศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงปัจจัยอื่นๆ เช่น ความมั่นคงในงาน ความสัมพันธ์ในที่ทำงาน และโอกาสในการพัฒนาอาชีพ ซึ่งอาจทำให้ความแตกต่างในวุฒิการศึกษาไม่ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความรู้สึกโดยรวมเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน 3) การรับรู้และค่านิยม ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันอาจมีการรับรู้และค่านิยมที่แตกต่างกันเกี่ยวกับสิ่งสำคัญในการทำงานและชีวิต ซึ่งอาจส่งผลให้พวกเขามีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน 4) ความแตกต่างในการตอบสนองของ

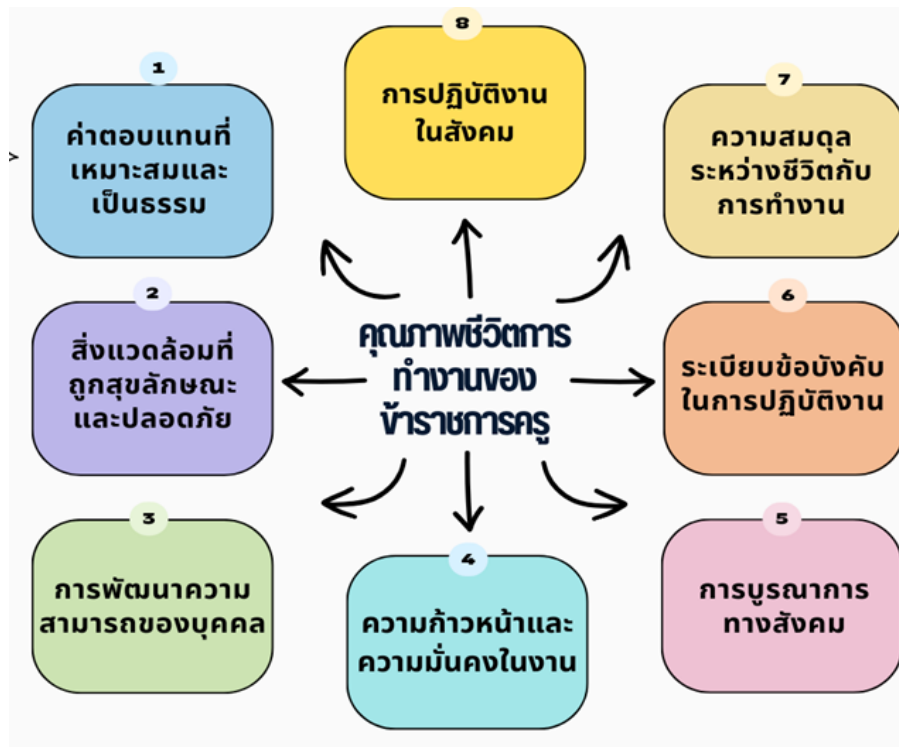

แต่ละบุคคล แม้ว่าครูจะมีวุฒิการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน แต่แต่ละบุคคลอาจมีประสบการณ์ ความคาดหวัง และการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมการทำงานที่แตกต่างกัน ทำให้การวิเคราะห์เป็นรายด้านอาจเผยให้เห็นความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับบอร์มา ชุ่มเอียด (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ในอำเภอพนมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูในอำเภอพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และอัตราเงินเดือนที่ได้รับ โดยรวมและรายด้าน มีระดับคุณภาพชีวิตการทำงานไม่แตกต่างกัน

2.5 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำแนกตาม ขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่าแตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก สะท้อนถึงผลกระทบของขนาดของสถานศึกษาต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สถานศึกษาขนาดใหญ่อาจมีทรัพยากรและโอกาสในการพัฒนา มากกว่า แต่อาจมีความซับซ้อนในการบริหารและความกดดันในงานสูงกว่า ในขณะที่สถานศึกษาขนาดเล็ก อาจมีความใกล้ชิดและความเป็นชุมชนมากกว่า แต่อาจขาดทรัพยากรและโอกาสในการพัฒนา ความแตกต่างเหล่านี้ส่งผลต่อความพึงพอใจในงาน ความสัมพันธ์ในที่ทำงาน และความเครียดจากงาน การศึกษานี้ช่วยให้เห็นถึงความจำเป็นในการเข้าใจและตอบสนองต่อความต้องการและความท้าทายที่แตกต่างกันของครูในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีขึ้นสำหรับข้าราชการครูทุกคน ดังที่กำชัย เสนากิจ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผลการศึกษา พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือด้านจิตวิญญาณ ด้านการทำงาน ด้านชีวิตส่วนตัว ด้านสังคม ด้านสุขภาพ และด้านเศรษฐกิจ และเมื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของครู ด้านชีวิตส่วนตัวและด้านเศรษฐกิจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ด้านสุขภาพ ด้านจิตวิญญาณ ด้านชีวิตส่วนตัว ด้านสังคมด้านเศรษฐกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายด้าน ด้านการทำงานไม่แตกต่างกัน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ด้านจิตวิญญาณ ด้านชีวิตส่วนตัว ด้านการทำงานด้านสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายด้าน ด้านสุขภาพและด้านเศรษฐกิจ ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีของ Huse & Cummings (1985) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัยอธิบายได้ว่า แนวคิดทฤษฎีของ Huse & Cummings (1985) ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ด้าน คือ คำตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมที่สุขลักษณะและปลอดภัย การพัฒนาความสามารถของบุคคล ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน การบูรณาการทางสังคม ระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน และการปฏิบัติงานในสังคม ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะส่งผลให้ข้าราชการครูมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี นำไปสู่การถ่ายทอดความรู้ความสามารถสู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้บุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา ได้มีคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู ให้มากขึ้นดังต่อไปนี้

1. ด้านคำตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม ควรเริ่มจากการประเมินคำตอบแทนปัจจุบันให้สอดคล้องกับหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยพิจารณาจากการเปรียบเทียบกับอาชีพอื่นในภาครัฐและเอกชน และความต้องการของตลาดแรงงาน นอกจากนี้ควรมีการสร้างระบบการประเมินผลงานที่โปร่งใสและเป็นธรรม เพื่อให้ครูที่มีผลงานโดดเด่นได้รับการยอมรับและรางวัลที่สมควร รวมทั้งการพัฒนาโอกาสในการเติบโตทางอาชีพและการสนับสนุนการศึกษาต่อเนื่อง การนำผลการวิจัยไปใช้ในลักษณะนี้จะช่วยเพิ่มความพึงพอใจในอาชีพ ลดอัตราการเปลี่ยนแปลงของครู และส่งเสริมให้เกิดการสอนและผลลัพธ์ทางการศึกษาที่ดีขึ้น

2. ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย ควรเน้นที่การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อสุขภาพและความปลอดภัย โดยอาจรวมถึงการปรับปรุงอาคารเรียน ห้องน้ำ สถานที่ทำงานของครู และพื้นที่สำหรับกิจกรรมต่างๆ ให้มีการระบายอากาศที่ดี นอกจากนี้ควรมีการจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับสุขลักษณะและความปลอดภัยให้กับครูและบุคลากรในโรงเรียน เพื่อสร้างความตระหนักและความสามารถในการจัดการกับสถานการณ์ฉุกเฉินหรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

3. ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ควรเน้นที่การสร้างโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาต่อเนื่อง โดยการจัดหาและสนับสนุนการฝึกอบรม สัมมนา และการศึกษาต่อเนื่องที่เกี่ยวข้องกับการสอนและการจัดการชั้นเรียน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ในการสอน นอกจากนี้ควรมีการสร้างระบบการประเมินผลงานที่ช่วยให้ครูตระหนักถึงจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนา และให้คำแนะนำที่เป็นรูปธรรมเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การทำเช่นนี้จะช่วยเพิ่มความสามารถและความมั่นใจของครู ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพการสอนและผลลัพธ์ทางการศึกษาที่ดีขึ้น

4. ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ควรเน้นการสร้างระบบการประเมินผลงานที่เป็นธรรมและโปร่งใส การมอบโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งและการปรับเงินเดือนที่สอดคล้องกับผลงานและความสามารถ และการให้สวัสดิการที่เพียงพอและความคุ้มครองทางสังคม เพื่อสร้างความมั่นคงในอาชีพ การทำเช่นนี้จะช่วยเพิ่มแรงจูงใจ ลดอัตราการเปลี่ยนแปลงของครู และส่งเสริมให้ครูมุ่งมั่นในการพัฒนาอาชีพของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพการสอนและผลลัพธ์ทางการศึกษาที่ดีขึ้น

5. ด้านการบูรณาการทางสังคม ควรเน้นการสร้างความเข้มแข็งในชุมชนและโรงเรียนผ่านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูในกิจกรรมชุมชนและการพัฒนาท้องถิ่น การสร้างเครือข่ายสังคมที่แข็งแกร่งระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนจะช่วยเพิ่มความรู้สึกร่วมกันและการสนับสนุนทางสังคม นอกจากนี้การส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการศึกษาและการพัฒนานโยบายจะเพิ่มความรับผิดชอบและความมีส่วนร่วมที่เป็นบวกในสังคม การทำเช่นนี้จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน และส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน

6. ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน ควรเน้นที่การปรับปรุงระเบียบข้อบังคับให้สอดคล้องกับสภาพการทำงานและความต้องการของครูในยุคปัจจุบัน การทำเช่นนี้ควรรวมถึงการลดภาระงานที่ไม่จำเป็น การให้ความยืดหยุ่นในการทำงาน และการส่งเสริมการทำงานที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ควรมีการสร้างช่องทางให้ครูสามารถให้ข้อเสนอแนะและมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระเบียบข้อบังคับ การมีระเบียบข้อบังคับที่เหมาะสมและทันสมัยจะเพิ่มความมั่นใจและความพึงพอใจในการทำงานของครู และส่งเสริมให้พวกเขามุ่งมั่นในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีที่สุดสำหรับนักเรียน

7. ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ควรเน้นที่การสร้างนโยบายและสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้ครูมีเวลาและพลังงานสำหรับชีวิตส่วนตัวและครอบครัว นีรรวมถึงการให้ความยืดหยุ่นในการจัดตารางเวลาการทำงาน, การสนับสนุนการหยุดพักเพื่อการฟื้นฟูสุขภาพจิตและร่างกาย, และการจัดหาสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพและครอบครัว การมีความสมดุลที่ดีระหว่างชีวิตกับการทำงานจะช่วยลดความเครียด เพิ่มความพึงพอใจในอาชีพ และส่งเสริมให้ครูมีสุขภาพจิตและร่างกายที่ดี ซึ่งทั้งหมดนี้จะนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพการสอนและผลลัพธ์ทางการศึกษาที่ดีขึ้น

8. ด้านการปฏิบัติงานในสังคม ควรเน้นที่การส่งเสริมให้ครูมีบทบาทที่แข็งแกร่งและเป็นบวกในชุมชน โดยการสนับสนุนให้พวกเขามีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน การพัฒนานโยบายการศึกษา, และการเป็น

ผู้นำทางความคิดในการปรับปรุงสังคม การทำเช่นนี้จะช่วยสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในสังคมยังช่วยเพิ่มความภาคภูมิใจและความมุ่งมั่นในอาชีพของครู ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพการสอนและผลลัพธ์ทางการศึกษาที่ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สถานศึกษาควรสำรวจรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สำรวจปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ และคุณภาพชีวิตการทำงานของครู

2.2 ควรมีการสำรวจและระบุปัจจัยใหม่ๆ ที่อาจมีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู โดยอาจรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ๆ ในห้องเรียน การเปลี่ยนแปลงนโยบายการศึกษา หรือแม้แต่ผลกระทบจากสถานการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

2.3 การวิจัยควรสำรวจปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน ความเครียด แรงจูงใจ และการมีส่วนร่วมในงานของครู รวมถึงการพิจารณาผลกระทบของนโยบายการศึกษา สภาพแวดล้อมในโรงเรียน และความสัมพันธ์ในที่ทำงาน ผลลัพธ์จากการศึกษาเชิงคุณภาพนี้จะช่วยให้เข้าใจความต้องการและความท้าทายที่แท้จริงของครู และนำไปสู่การพัฒนาแนวทางปฏิบัติและนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา ตามประดิษฐ์. (2565). การศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของครูพลศึกษาในจังหวัดพะเยา. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ**. 14(2). 30-38.
- กำชัย เสนากิจ. (2561). คุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26. **วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี**. 15(1). 245-252.
- เชษฐา ไชยเดช. (2550). คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูในสถานศึกษาคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิษรา พรสุริวงษ์. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2. การประชุมวิชาการระดับชาติ “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เข้าสู่เศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล” มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ จังหวัดกรุงเทพมหานคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พรสุตา ไชยเทพา. (2560). คุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนวัดนวลนรดิศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา**. 2(1). 1-2.
- พัทธนันท์ เกียรติภูมิพัฒน์. (2566). คุณภาพชีวิตการทำงานของครูกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. **วารสารสิรินธรปริทรรศน์**. 24(1). 331-332.

- พิมพ์ประภา อมรกิจวิทยุ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. *Journal of Modern Learning Development*. 8(8). 108.
- ภัทริกานต์ บุญฤทธิ์. (2566). ปัจจัยบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลาสตูล. *วารสารทัศนมิติทางการศึกษา*. 1(1). 38.
- รัชนิกร ทองดี. (2560). ความคิดเห็นของครูต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูโรงเรียนอนุราชประสิทธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ. (2556). *คุณภาพชีวิตการทำงานและความสุข*. นครปฐม: ธรรมดาเพรส.
- สาธิตา หมั่นภักดี. (2564). การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 7(6). 1-12.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษา แห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559): ฉบับสรุป*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อรอุมา ชุ่มเอียด. (2563). *คุณภาพชีวิตการทำงานของครู ในอำเภอพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2*. นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.
- อัญชลี วงษ์ขันธุ์. (2563). *การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3*. ใน การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 5 การวิจัยเพื่อการเปลี่ยนแปลง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- Cascio, W.F. (1998). *Applied Psychology in Human Resources Management*. 5th ed. Toronto: Prentice Hall Canada.
- Delamotte & Takezawa. (1984). *Quality of Working Life in International Perspective*. Geneva: International Labour Office.
- Hackman, R. and Suttle, L.J. (1977). *Improving Life at Work: Behavior Science Approaches to Organizational Change*. Santa Monica, California: Goodyear Publishing.
- Huse, E. F. and Cummings T. G. (1985). *Organization Development and Change*. Minnesota: West Publishing.
- Kerce and Kewley. (1993). *Quality of Life Survey: New dissection method and benefit. In Improving organizational surveys: New direction method and applications*. Newbury Park: SAGE Publication.

การพัฒนาแชทบอทเพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กรของอาจารย์และ
เจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*
DEVELOPMENT OF CHATBOTS TO PROMOTE COMMUNICATION AND WORKING
OF PROFESSORS AND OFFICIALS, DEPARTMENT OF EDUCATIONAL
TECHNOLOGY, FACULTY OF EDUCATIONAL, KASETSART UNIVERSITY

¹จริยาพร ช่างสี Jariyaporn Changsee ²วัตสาดรี ดิถียนต์ Watsatree Diteeyont

³บุญรัตน์ แผลงศร Boonrat Plangsorn

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand

Corresponding Author E-mail: jariyaporn.cha@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) พัฒนาแชทบอท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กรของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ 2) เพื่อศึกษาทัศนคติการใช้งานแชทบอท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กรของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมีอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 8 คน โดยเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ 1) แชทบอท KU EDTECH 2) แบบสอบถามทัศนคติการใช้งานแชทบอทฯ และ 3) แบบสัมภาษณ์ทัศนคติการใช้งานแชทบอท โดยแบ่งเป็นการเก็บแบบสอบถามทัศนคติจำนวน 10 ครั้ง และสัมภาษณ์ จำนวน 2 ครั้ง ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 10 สัปดาห์ โดยผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแชทบอทโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จากการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 สามารถแปลผลได้ว่าแชทบอทมีคุณภาพดีมาก 2) ผลการวิเคราะห์จากการเก็บแบบสอบถามทัศนคติการใช้งานในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 และผลการสัมภาษณ์ทัศนคติการใช้งานฯ นั้น สามารถสรุปได้ว่าผู้ใช้งานมีความเห็นด้วยที่ว่าแชทบอทสามารถส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำสำคัญ: แชทบอท, การสื่อสารภายในองค์กร, การทำงานภายในองค์กร, ทัศนคติ

Abstract

The objectives of this study were to 1) to improve a Chatbot to promote communication and working within the organization of Department of Educational Technology, Faculty of Education, Kasetsart University 's academic staffs 2) to investigate attitude toward Chatbot to promote communication and working within the organization of Educational Technology, Faculty of Education, Kasetsart University 's academic staffs by eight academic staffs Research Instrument; Chatbot KU EDTECH, attitude toward Chatbot questionnaire and attitude toward Chatbot interview form. Data was analyzed using attitude questionnaire 10 times and interviewing 2 times in 10 weeks. The finding indicates that 1) the results of chatbot quality analysis by educational technology expert from the quality assessment by 3 experts, the average was 4.65. It can be interpreted that the Chatbot is high quality. 2) the results of investigate attitude toward Chatbot, the average was 4.33. And interview of investigate attitude toward Chatbot. It can be interpreted that the user opinions agree that Chatbot can Promote Communication and Working of Professors and Officials within the organization of department of Educational Technology, Faculty of Education, Kasetsart University.

Keywords: Chatbots, Organization Communication, Working within the Organization, Attitude

บทนำ

จากสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ภัยพิบัติ โรคระบาด หรือการที่มนุษย์ต้องการสิ่งที่จะสามารถมาช่วยอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตที่มากขึ้น ทำให้ในปัจจุบันได้เกิดนวัตกรรม และเทคโนโลยีมากมายหลากหลายรูปแบบให้มนุษย์ได้เลือกใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง และจากสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ปัจจุบันมีพฤติกรรมที่มนุษย์ได้ปรับตัวและเปลี่ยนแปลงไปด้วย คือการทำให้สิ่งต่างๆ ในรูปแบบออนไลน์มากขึ้น ทั้งด้านของการเรียนการสอน การทำธุรกรรม การซื้อขาย หรือการทำงาน เป็นต้น

โดยปัจจุบันการทำงานในรูปแบบออนไลน์ เป็นที่นิยมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะการทำงานในรูปแบบออนไลน์สามารถช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานทางไกลได้มากขึ้นกว่าแบบปกติ และสามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลา หรือที่นิยมกันในขณะนี้คือ “การทำงานจากที่บ้าน” ซึ่งจากบทความผลกระทบของการทำงานในช่วงโควิด-19 ที่ได้อธิบายไว้ว่า การทำงานจากที่บ้านส่งผลดีต่อพนักงานและองค์กร ผลดีที่เห็นทั้งในด้านของค่าใช้จ่ายต่างๆ ในเรื่องการลดเวลาเตรียมตัวต่างๆ ในการมาทำงาน อีกทั้งอาจจะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้นด้วย โดยจะเห็นได้ว่าการทำงานในรูปแบบออนไลน์สามารถช่วยแก้ปัญหาช่วยอำนวยความสะดวกและเกิดผลดีในการทำงานในหลากหลายด้าน (เสาวรัช รัตนคำฟู และเมธาวิ รัชตวิจิณ, 2563)

แต่ว่าการทำงานในรูปแบบออนไลน์ยังคงมีอุปสรรคบางประการที่ทำให้การทำงานภายในองค์กรยังไม่สามารถทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้ ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นและได้สรุปอุปสรรคที่มักเกิดขึ้นได้ในการทำงานออกมาได้ 3 ด้าน ซึ่งได้แก่ 1) ด้านการสื่อสารที่สร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในองค์กร รวมไปถึงการ

มอบหมายงาน การติดตามงาน และการประสานงาน โดยเฉพาะการทำงานในองค์กรต่างๆ ที่จะต้องติดต่อประสานงานกับบุคคล หรือฝ่ายต่างๆ เป็นจำนวนมาก หากเรื่องของการสื่อสารในองค์กรไม่ได้รับการแก้ไข จะส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงานภายในองค์กร ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ในการทำงานลดลงไปด้วย 2) ด้านการจัดเก็บข้อมูลในองค์กร ข้อมูลในองค์กรมีความสำคัญ การจัดเก็บข้อมูลควรจัดเก็บให้เป็นระบบเข้าถึงง่ายและมีความปลอดภัย หากข้อมูลภายในองค์กรถูกจัดเก็บอย่างไม่เป็นระบบจะส่งผลเสียในการทำงานของบุคคลภายในองค์กร รวมไปถึงความผิดพลาดของข้อมูลสำคัญต่าง ๆ อาจเกิดขึ้นได้ง่าย และเข้าไปแก้ไขได้ยาก และ 3) ด้านความรู้พื้นฐานการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีกับบุคคลในองค์กรในการทำงานรูปแบบออนไลน์จำเป็นต้องนำเครื่องมือทางเทคโนโลยีมาใช้ หากบุคคลในองค์กรไม่มีความรู้พื้นฐานของเครื่องมือทางเทคโนโลยีอาจจะทำให้เกิดความติดขัดในการใช้เครื่องมือในการทำงานได้

ทั้งนี้ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา ได้ให้ความสำคัญในการทำงานภายในภาควิชา ที่มีทั้งอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่ทำงานร่วมกันภายใน โดยภาระงานหน้าที่ที่ค้ำจุนถึงจะต้องสอดคล้องตามหน้าที่ของอาจารย์ และตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งสายงานสอนวิจัย และให้บริการวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2556) และผู้ได้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานตามที่ระบุไว้ในคู่มือของบุคลากรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้แก่ 1) สอนและศึกษาอบรม 2) วิจัยและค้นคว้าในสาขาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง 3) ให้คำปรึกษาแนะนำนิสิต 4) ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม 5) ทำนุบำรุงและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม 6) รวมทั้งค้ำจุนถึงหน้าที่และจรรยาบรรณของบุคลากรที่มีต่อผู้บังคับบัญชา 7) บุคลากรมหาวิทยาลัยพึงมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน การให้ความร่วมมือช่วยเหลือกลุ่มงานของตนทั้งในด้านการให้ความคิดเห็น การช่วยทำงานและการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน รวมทั้งการเสนอแนะในเชิงที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานในความรับผิดชอบด้วย 8) บุคลากรมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาพึงบริหารงานแบบธรรมาภิบาล ดูแล เอาใจใส่ผู้ได้บังคับบัญชา 9) บุคลากรมหาวิทยาลัยพึงช่วยเหลือเกื้อกูลกันในทางที่ชอบ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความสามัคคี 10) บุคลากรมหาวิทยาลัยพึงปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานด้วยความสุภาพมีน้ำใจและมนุษยสัมพันธ์อันดี (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2563)

เพื่อการทำงานภายในองค์กรที่สอดคล้องตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด และสอดคล้องตามสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ที่เกิดขึ้น ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษาจึงปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานของอาจารย์และเจ้าหน้าที่เป็นรูปแบบออนไลน์ เนื่องจากมีการทำงานที่บ้านมากขึ้น และมีความสะดวกรวดเร็วในการทำงานมากกว่าหากทำงานในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งส่งผลให้การทำงานเกิดปัญหาในเรื่องของการสื่อสารมากขึ้นจากเดิม ไม่ว่าในด้านของการสื่อสารที่ไม่ตรงกัน ด้านการประสานงาน ด้านการติดตามงานของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ และรวมถึงการเข้าถึงเอกสารสำคัญต่างๆ ของอาจารย์และเจ้าหน้าที่นั้นเกิดความล่าช้า และเกิดความผิดพลาดอยู่บ่อยครั้ง ภาควิชาจึงต้องการวิธีการและเครื่องมือที่จะสามารถนำมาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ให้เร็วที่สุด

ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นว่าแนวทางแก้ไขปัญหาในการทำงานในรูปแบบออนไลน์นั้นจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการอำนวยความสะดวก เพราะสามารถเข้าถึงได้ง่าย และประหยัดค่าใช้จ่ายในระยะยาว เทคโนโลยีจะมาช่วยแก้ปัญหาในด้านต่างๆ ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสารที่รวมไปถึงการมอบหมายงาน การติดตามงาน และการประสานงานต่างๆ เกิดขึ้นได้ทันที สะดวก และรวดเร็ว เช่น การพูดคุยผ่านแอปพลิเคชัน และการคุยผ่านแอปพลิเคชันยังสามารถเก็บข้อมูลการสื่อสารไว้เพื่อการวิเคราะห์การทำงานของบุคคลนั้นๆ และ

ภาพรวมขององค์กรได้อีกด้วย 2) ด้านการจัดเก็บข้อมูลในองค์กร ปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการเก็บข้อมูลขององค์กรมากขึ้น เพราะสามารถจัดการให้เป็นระบบ มีความปลอดภัย เข้าถึงได้ง่าย และบุคลากรในองค์กรสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายด้วย และ 3) ด้านความรู้พื้นฐานการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีของบุคคลในองค์กร ในองค์กรควรมีการให้ความรู้พื้นฐานในการใช้เครื่องมือแก่บุคคลในองค์กร หรือหากสามารถนำเครื่องมือที่บุคคลในองค์กรมีความรู้พื้นฐานอยู่แล้วนำมาใช้ จะช่วยลดเวลาการฝึกใช้งานเครื่องมือใหม่ๆ และส่งเสริมประสิทธิภาพการใช้งานมากขึ้นด้วย ตัวอย่างเครื่องมือที่บุคคลในองค์กรมักมีความรู้พื้นฐานการใช้งาน เช่น ไลน์, เพชบุ๊ก เป็นต้น

งานวิจัยนี้จึงได้เลือกพัฒนาแชทบอทเพื่อนำมาใช้ในการติดต่อสื่อสารภายในองค์กร โดยแชทบอทสามารถใช้งานได้ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ซึ่งตอบโจทย์การแก้ปัญหาในด้านของการสื่อสาร การเก็บและส่งต่อข้อมูลที่ปลอดภัย และไม่ต้องกังวลเรื่องความรู้พื้นฐานในการใช้งานแอปพลิเคชัน เนื่องจากแอปพลิเคชันไลน์เป็นแอปพลิเคชันที่คนไทยใช้งานกว่า 54 ล้านบัญชี ตามข้อมูลของไลน์ประเทศไทยในปี 2566 (LINE Plus Corporation, 2566) ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นแอปพลิเคชันที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก และการทำงานของแชทบอทมีคุณสมบัติในการตอบกลับบทสนทนาผ่านข้อความ ภาพ และเสียงในรูปแบบอัตโนมัติและรวดเร็ว รวมทั้งสามารถอำนวยความสะดวกในด้านการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพได้เป็นอย่างดี

เนื่องด้วยเรื่องการสื่อสารภายในองค์กรมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรทั้งในด้านเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารของบุคลากร และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในองค์กรเป็นอย่างมาก เพราะการสื่อสารภายในองค์กรเป็นการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารต่างๆ ระหว่างสมาชิกภายในองค์กรภายใต้รูปแบบและวิธีการสื่อสารต่างๆ เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการปฏิบัติของตนในองค์กร (กระรัต เทพศิริ, 2556) และเมื่อสมาชิกในองค์กรมีการสื่อสารและมีความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ไปในทิศทางเดียวกันแล้วนั้น จะสามารถส่งเสริมให้องค์กรมีการทำงานภายในที่ดีและมีประสิทธิภาพได้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรต่างๆ นั้น ควรส่งเสริมวิธีการหรือเครื่องมือต่างๆ ที่จะสามารถส่งเสริมในด้านการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กร

ดังนั้นในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแชทบอทมาสนับสนุนในด้านการติดต่อสื่อสารภายในภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษาฯ เพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานระหว่างอาจารย์และเจ้าหน้าที่ภายในภาควิชาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแชทบอท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กรของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. เพื่อวัดทัศนคติการใช้งานแชทบอท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กรของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตประชากรกลุ่มเป้าหมาย เป็นประชากรที่มีจำนวนนับได้แน่นอน (Finite Population) โดยกลุ่มเป้าหมาย คือ อาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 5 ท่าน และเจ้าหน้าที่ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 3 ท่าน รวมกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด จำนวน 8 ท่าน

2. ขอบเขตตัวแปรการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ แชนบอทเพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานในองค์กรของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา โดยเป็นระบบการทำงานบนออฟฟิเชียลแอ็กเคาท์ KU EDTECH

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะการใช้งานแชนบอทเพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กรของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา 1) ช่องทางการติดต่อสื่อสาร ระหว่างอาจารย์และเจ้าหน้าที่ 2) การติดตามการทำงาน 3) การแจ้งเตือน เพื่อกระตุ้นการทำงาน 4) ปฏิทินงาน และกิจกรรม เพื่อการวางแผนการทำงานระยะยาว 5) การจัดเก็บ และจัดระเบียบข้อมูล เพื่อส่งเสริมการทำงาน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แชนบอท KU EDTECH 2) แบบสอบถามทัศนคติของผู้ใช้งานแชนบอท 3) แบบสัมภาษณ์ทัศนคติของผู้ใช้งานแชนบอท

5. การพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

5.1 แชนบอท KU EDTECH เป็นการพัฒนาแชนบอทเพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานของอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา ดำเนินการตามขั้นตอนของโมเดล Waterfall ของ Winston Royce เป็นหนึ่งในโมเดลตามแนวคิดของวงจรการพัฒนาซอฟต์แวร์ (Software Development Life Cycle: SDLC) โดยใช้แชนบอทในชื่อ KU EDTECH ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ 1) การรวบรวมความต้องการและการวิเคราะห์ (Requirement Analysis) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อให้การพัฒนาแชนบอทสามารถส่งเสริมการทำงานภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้งาน (Needs Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2) การออกแบบ (Design) เป็นการออกแบบตามแผนงานตามที่วิเคราะห์ไว้ประกอบด้วย การออกแบบเนื้อหาและข้อมูลสำหรับแชนบอท และการออกแบบการใช้งานสำหรับผู้ใช้งานแชนบอท 3) การดำเนินการ (Implementation) เป็นการเลือกใช้ระบบที่เชื่อมต่อและเก็บข้อมูลบนแชนบอทมีรายละเอียดการเลือกใช้โปรแกรม และแอปพลิเคชันในระบบการออกแบบแชนบอท ประกอบด้วย หมวดการออกแบบกราฟิก หมวดระบบการพัฒนาแชนบอทของแอปพลิเคชันไลน์ หมวด Google Workspace และหมวดอื่นๆ 4) การทดสอบ (Testing) เป็นการนำแชนบอทไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวัดคุณภาพแชนบอท จากนั้นทำการปรับปรุงและพัฒนาตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญแนะนํา 5) การพัฒนา (Development) เป็นการพัฒนาทั้งด้านระบบและด้านเนื้อหาตามแบบโครงสร้างตามที่ออกแบบไว้ พร้อมจัดทำคู่มือการสร้างและการใช้งานแชนบอท สำหรับเจ้าหน้าที่ และคู่มือการใช้งานแชนบอท KU EDTECH 6) การบำรุงรักษา (Maintenance) เป็นการดูแลและปรับปรุงระบบเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเก็บข้อมูลของผู้ใช้งานจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ทัศนคติการใช้งานแชนบอทฯ ของผู้ใช้งานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงระบบ

5.2 แบบสอบถามทัศนคติของผู้ใช้งานเซทบอท ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านการใช้งาน และการนำไปใช้ประโยชน์ จำนวน 15 ข้อ ที่ผ่านการประเมินค่าความสอดคล้อง IOC โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินดัชนีความสอดคล้อง IOC โดยคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 – 1.00 สามารถเลือกไว้ใช้ได้ และคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ควรปรับปรุงคำถามหรือตัดทิ้ง โดยเกณฑ์การประเมินเป็นแบบการวัดทัศนคติ (Attitude Test) ของลิเคิร์ท สเกล (Likert Scale) 5 ระดับ

5.3 แบบสัมภาษณ์ทัศนคติของผู้ใช้งานเซทบอท เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยเนื้อหาการสัมภาษณ์จะครอบคลุมถึงการทำงานของระบบเซทบอท การส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จำนวน 3 ข้อ ที่ผ่านการประเมินค่าความสอดคล้อง IOC โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินดัชนีความสอดคล้อง IOC โดยคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 – 1.00 สามารถเลือกไว้ใช้ได้ และคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ควรปรับปรุงคำถามหรือตัดทิ้ง

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทางทฤษฎีแนวคิดจากงานวิจัย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวความคิดทฤษฎี เพื่อการเลือกตัวแปรที่มีความสำคัญและส่งผลต่อระดับประสิทธิภาพการสื่อสารในองค์กรมาใช้เป็นเกณฑ์การชี้วัด อีกทั้งหาความสัมพันธ์และสามารถบ่งชี้แนวโน้มของการเกิดประสิทธิภาพต่อการสื่อสารในองค์กร

6.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยการใช้แบบสอบถามทัศนคติ และแบบสัมภาษณ์ทัศนคติต่อการใช้งานเซทบอทเพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานขององค์กร

7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

7.1 การวิเคราะห์การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC

7.2 การวิเคราะห์สถิติที่ใช้หาคุณภาพของแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค

7.3 การวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาผลการประเมินคุณภาพเซทบอท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กรของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพเซทบอท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กรของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา (รายด้าน)

เนื้อหาการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
ด้านเนื้อหาและข้อมูล	4.78	มีคุณภาพดีมาก
ด้านกราฟิกและการออกแบบ	4.48	มีคุณภาพดี
ด้านเทคนิค	4.79	มีคุณภาพดีมาก
รวม	4.65	มีคุณภาพดีมาก

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า ผลการประเมินคุณภาพแบบบท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กรของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา จากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 3 ท่าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.65 สามารถแปลผลได้ว่าแบบบทมีคุณภาพดีมาก

2. การศึกษาผลทัศนคติการใช้งานแบบบท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กรของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา

2.1 ผลการประเมินทัศนคติของผู้ใช้งานแบบบทจากกลุ่มตัวอย่าง อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา ในรูปแบบการตอบแบบสอบถาม

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
เพศชาย	4	50
เพศหญิง	4	50
รวม	8	100

ตารางที่ 3 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านตำแหน่งในภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

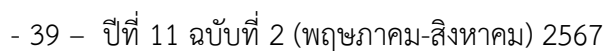
ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
อาจารย์	5	62.5
เจ้าหน้าที่	3	37.5
รวม	8	100

จากตารางที่ 2 และตารางที่ 3 พบว่าเป็นด้านเพศ แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 4 ท่าน และเพศหญิง จำนวน 4 ท่าน รวมทั้งหมด 8 ท่าน และด้านตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถามทัศนคติ เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยทราบล่วงหน้า เนื่องจากประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นประชากรที่มีจำนวนนับได้แน่นอน (Finite Population) โดยกลุ่มเป้าหมาย คือ อาจารย์และเจ้าหน้าที่ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา

ตารางที่ 4 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านประสบการณ์การใช้งานไลน์ออฟฟิเชียลแอดอีกเคาท์ว่าเคยใช้งานมาก่อนหรือไม่

ประสบการณ์การใช้งาน	จำนวน	ร้อยละ
เคย	7	87.5
ไม่เคย	1	12.5
รวม	8	100

จากตารางที่ 4 เป็นการสำรวจประสบการณ์และความรู้พื้นฐานการใช้งานแบบบทว่ามีประสบการณ์และพื้นฐานการใช้งานมาก่อนหรือไม่ เพื่อเป็นหนึ่งข้อพิจารณาในการปรับปรุงแบบบทระหว่างการเก็บข้อมูล พบว่า เคยใช้งาน จำนวน 7 ท่าน และไม่เคยใช้งาน จำนวน 1 ท่าน

ตารางที่ 5 สรุปการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย และการแปลผลของการประเมินทัศนคติการใช้งานแชทบอทของ
อาจารย์และเจ้าหน้าที่ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

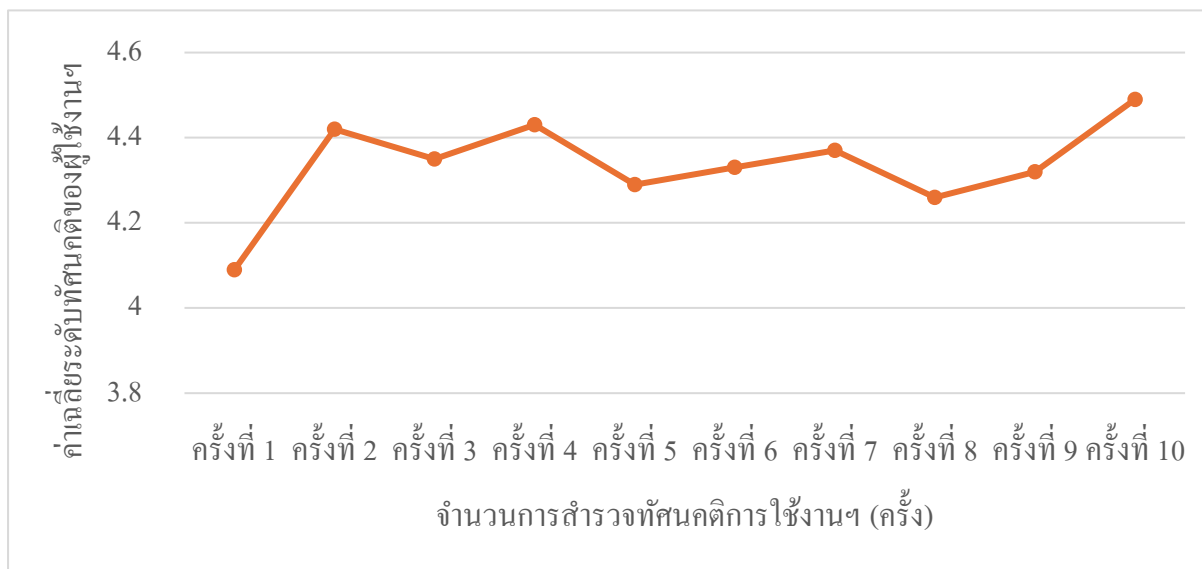
ประเด็นทัศนคติ	ค่าเฉลี่ยของแต่ละประเด็นทัศนคติ (ครั้ง)										ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
ด้านเนื้อหา												
1. เนื้อหาและข้อมูลมีความสมบูรณ์ ถูกต้อง และครบถ้วน	4.00	4.38	4.50	4.38	4.38	4.50	4.50	4.50	4.50	4.50	4.41	เห็นด้วย
2. เนื้อหาและข้อมูลสนับสนุนการทำงานของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ฯ	4.00	4.38	4.50	4.50	4.38	4.50	4.50	4.50	4.38	4.63	4.43	เห็นด้วย
ผลรวมด้านเนื้อหา	4.00	4.38	4.50	4.44	4.38	4.50	4.50	4.50	4.44	4.57	4.42	เห็นด้วย
ด้านการใช้งาน												
3. แหบทบทมี ความแม่นยำในการตอบกลับ และให้ข้อมูลที่ถูกต้อง	4.38	4.63	4.50	4.25	4.50	4.50	4.75	4.63	4.50	4.75	4.54	เห็นด้วยที่สุด
4. แหบทบทมี ความแม่นยำในการตอบกลับ และให้ข้อมูลที่ถูกต้อง	4.13	4.25	4.38	4.25	4.38	4.38	4.50	4.50	4.38	4.63	4.38	เห็นด้วย
5. แหบทบทมี ความเสถียรในการแจ้งเตือน เช่น มีการแจ้งเตือนทั้งข้อความ และเสียงพร้อม ๆ กัน	4.28	4.50	4.50	4.63	4.50	4.50	4.50	4.50	4.38	4.63	4.49	เห็นด้วย
6. ภาพรวมระบบการใช้งานแชทบอทเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	4.25	4.38	4.50	4.38	4.50	4.50	4.38	4.38	4.50	4.63	4.44	เห็นด้วย
ผลรวมด้านการใช้งาน	4.26	4.44	4.47	4.38	4.47	4.47	4.53	4.50	4.44	4.66	4.46	เห็นด้วย
ด้านการนำไปใช้ประโยชน์												

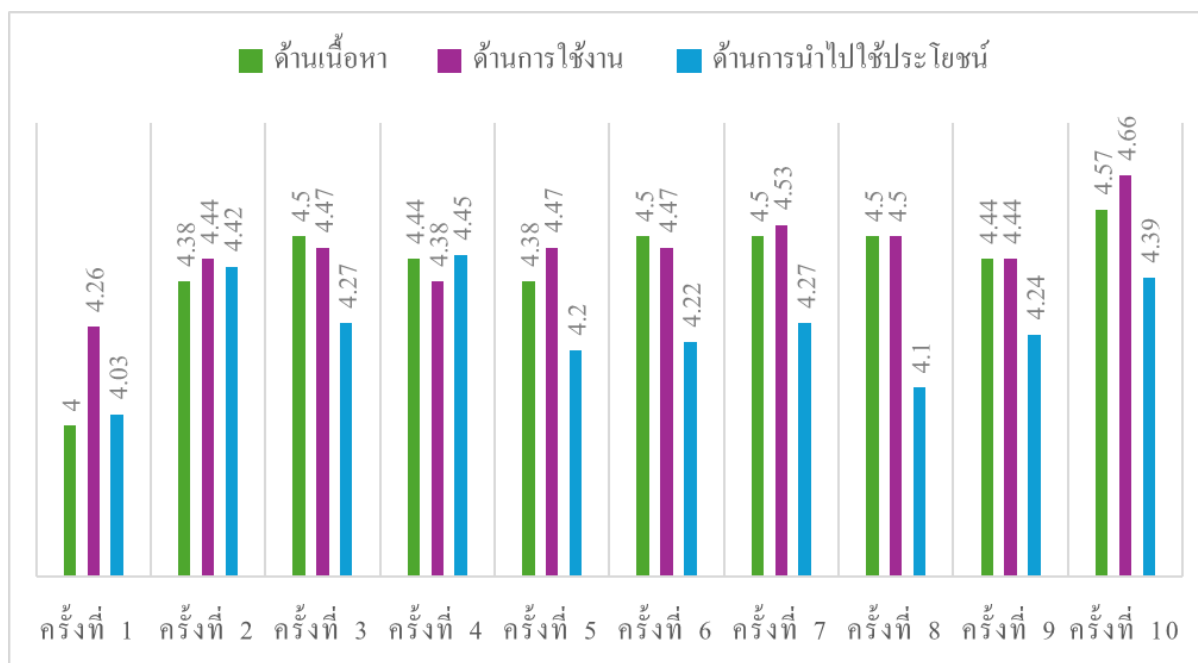
7. แสพบทสามา รช่วยให้คุณ เข้าถึงข้อมูล ที่ต้องการในการ ทำงานได้สะดวก รวดเร็วมากขึ้น	4.00	4.50	4.25	4.50	4.25	4.25	4.25	4.25	4.25	4.50	4.30	เห็นด้วย
8. แสพบทสามา รให้คุณจัดการ ข้อมูลที่ใช้ในการ ทำงานได้เป็น หมวดหมู่ได้ดีขึ้น	4.00	4.50	4.25	4.38	4.25	4.25	4.13	4.13	4.25	4.38	4.25	เห็นด้วย
9. แสพบทสามา รช่วยให้คุณ ตรวจสอบข้อมูล ย้อนหลังในการ ทำงานของคุณได้ ง่ายขึ้น เช่น เอกสาร ข้อความ การมอบหมาย งาน	4.00	4.38	4.25	4.50	4.13	4.25	4.50	4.25	4.25	4.50	4.30	เห็นด้วย
10. แสพบทสามา รทำให้คุณ ติดตามการทำงาน ของคุณ และเพื่อน ร่วมงานของคุณ	4.13	4.50	4.25	4.50	4.13	4.25	4.25	4.13	4.25	4.50	4.29	เห็นด้วย
11. แสพบทสามา รทำให้การ ทำงานของคุณ เสร็จลุล่วงตาม กำหนด	4.00	4.38	4.13	4.50	4.13	4.13	4.00	3.88	4.13	4.38	4.17	เห็นด้วย
12. แสพบทสามา รลดความ สับสน และช่วย ให้คุณบริหารเวลา ในการทำงานได้ดี ขึ้น	4.00	4.38	4.38	4.50	4.25	4.25	4.25	4.00	4.13	4.25	4.24	เห็นด้วย
13. แสพบทสามา รทำให้การ ทำงานในรูปแบบ ออนไลน์ของคุณ ง่ายขึ้น	4.13	4.38	4.25	4.50	4.25	4.25	4.38	4.13	4.38	4.50	4.32	เห็นด้วย

14. แหบทบทสา มารณพ่ม ประลลลลลลลล การลลลลลลลล องคครของคณ	3.88	4.38	4.25	4.25	4.13	4.13	4.25	4.00	4.13	4.25	4.17	ลลลลลล
15. แหบทบทสา มารณพ่ม ประลลลลลลลล การลลลลลลลล องคครของคณ	4.13	4.38	4.38	4.38	4.25	4.25	4.38	4.13	4.38	4.25	4.29	ลลลลลล
ผลรวมลลลลลล ลลลลลลลลลล	4.03	4.42	4.27	4.45	4.20	4.22	4.27	4.10	4.24	4.39	4.26	ลลลลลล
รวมลลลลลล	4.09	4.42	4.35	4.43	4.29	4.33	4.37	4.26	4.32	4.49	4.33	ลลลลลล

ภาพที่ 1 สรุปการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรายด้านของการประเมินทัศนคติการใช้งานแหบทบทของอาจารย์และ
เจ้าหน้าที่ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 1 – 10

ภาพที่ 2 สรุปการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของทัศนคติการใช้งานแชทบอทของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 1 – 10

จากตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่า จากการประเมินทัศนคติการใช้งานแชทบอทของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา โดยแบ่งเป็น (1) ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 แปลผลได้ว่า ผู้ใช้งานฯ มีความเห็นด้วยในด้านเนื้อหาที่นำมาใช้บนแชทบอท (2) ด้านการใช้งาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 แปลผลได้ว่า ผู้ใช้งานฯ มีความเห็นด้วยในด้านการใช้งานต่าง ๆ ของระบบแชทบอท และ (3) ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 แปลผลได้ว่า ผู้ใช้งานฯ มีความเห็นด้วยในด้านการนำแชทบอทไปใช้ประโยชน์

จากการหาค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถามทัศนคติฯ ทั้ง 3 ด้าน จำนวน 10 ครั้งนั้น ค่าเฉลี่ยโดยรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.33 ซึ่งสามารถแปลผลได้ว่า ผู้ใช้งานฯ มีความเห็นด้วยที่ว่า แชทบอทสามารถส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานของอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา

3) ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ผู้ใช้งานฯ ให้ระหว่างการเก็บข้อมูลเป็นการให้ข้อเสนอแนะสิ่งที่ควรปรับปรุงเพิ่มเติมระหว่างการใช้งาน เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของแชทบอทให้อำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้งานมากขึ้น ซึ่งระหว่างการเก็บข้อมูล ผู้ใช้งานฯ ได้ให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ดังนี้ 1) เพิ่มข้อมูลที่ต้องการ ได้แก่ รายงานสรุปการประชุมประจำเดือนของภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา ข้อมูลประกันคุณภาพคู่มือสำหรับอาจารย์ 2) ปรับปรุงการแจ้งเตือนประจำวัน ได้แก่ การแจ้งเตือนวันหยุด 3) แนะนำโปรแกรม ควร มีโปรแกรมที่สามารถติดตามการทำงานที่น่าสนใจมากขึ้น แต่เนื่องด้วยค่าใช้จ่าย เรื่องความปลอดภัยของข้อมูล รวมถึงลักษณะการเชื่อมต่อของแอปพลิเคชันที่หลากหลาย ทำให้ไม่มีการปรับเปลี่ยนตามคำแนะนำ และผู้วิจัยได้ชี้แจงเห็นผลต่อผู้ให้เสนอแนะ

2.2 ผลการประเมินทัศนคติของผู้ใช้งานแชทบอทจากกลุ่มตัวอย่าง อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา ในรูปแบบการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ใช้งานแชทบอทในช่วงระหว่างการใช้งาน จำนวน 2 ครั้ง โดยสอบถามในด้านการทำงานของระบบแชทบอท การส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

1) การทำงานของระบบแชทบอท KU EDTECH มีความเสถียร และตอบสนองการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจากการสอบถามเรื่องการทำงานของระบบจากผู้ใช้งาน มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ระบบมีความเสถียร เป็นระบบ รวมทั้งมีความปลอดภัย เนื่องจากมีการเชื่อมต่อเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันที่น่าเชื่อถืออย่าง Google Workspace ในด้านการเก็บข้อมูลต่าง ๆ และ แอปพลิเคชันไลน์ ที่มีการปรับปรุงการใช้งานที่ตอบสนองตามความปรับเปลี่ยนตามลักษณะของผู้ใช้งานอย่างต่อเนื่อง และมีการตอบสนองการตอบกลับของผู้ใช้งานได้อย่างดีเยี่ยม

2) แชทบอท KU EDTECH สามารถช่วยอำนวยความสะดวก และเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและการทำงานในองค์กร

(1) ด้านประสิทธิภาพการสื่อสาร การสื่อสารระหว่างอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์นั้น กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทางทิศทางเดียวกันว่าการสื่อสารระหว่างกันนั้นยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นได้มากเท่าที่ควร เนื่องจากความเคยชินจากการใช้ไลน์ส่วนตัว และเนื่องจากในปัจจุบันได้กลับมาทำงานรูปแบบปกติมากกว่ารูปแบบออนไลน์ การสื่อสารระหว่างอาจารย์ และเจ้าหน้าที่จึงมักเป็นการสื่อสารแบบตัวต่อตัว

ตัวอย่างการให้สัมภาษณ์

“ตอนนี้การทำงานมันไม่ออนไลน์แล้ว การทำงานการพูดคุยก็เป็นต่อหน้ามันก็เร็วกว่า บางทีก็คุ้นชินกับการโทรเลยที่มันไม่ต้องรอการตอบกลับด้วย”

“ส่วนใหญ่งานที่ทำมักเป็นงานเร่งด่วน ต้องการความรวดเร็ว การโทรหาเลย เลยสะดวกมากกว่า”

(2) ด้านการทำงานภายในองค์กร

- การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล ผู้ใช้งานมีทัศนคติไปในทิศทางเดียวกันที่ว่าแชทบอทสามารถอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลได้เป็นอย่างดี เข้าถึงได้ง่ายจากเมนูแชทบอท รวมทั้งความปลอดภัย สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างหลากหลาย แต่ยังมีข้อจำกัดบางอย่างในบางสถานการณ์

ตัวอย่างการให้สัมภาษณ์

“วันนั้นต้องการข้อมูล/เอกสาร ก็กดดูที่แชทบอทผ่านมือถือได้เลย”

“ยังมีข้อมูลบางส่วนที่กังวลว่ายังไม่ใช่ข้อมูลที่ถูกรับปรุงล่าสุด เลยยังไม่ตัดสินใจเข้าถึงข้อมูลผ่านออฟฟิเชียลแอ็กเคานต์”

จะเห็นได้ว่าผู้ใช้งานมีทัศนคติที่แตกต่างในการเข้าถึงข้อมูลบนออฟฟิเชียลแอ็กเคานต์ KU EDTECH โดยจะขึ้นอยู่กับลักษณะข้อมูลที่ใช้ต้องการเข้าถึง หากเป็นข้อมูลทั่วไปก็จะมั่นใจในการเข้าไปรับข้อมูลได้ แต่หากเป็นงานที่มีความแม่นยำ และถูกต้องสูง ผู้ใช้งานยังไม่มั่นใจในการอัปเดตข้อมูลว่าล่าสุดหรือไม่

- การแจ้งเตือน และติดตามภาระงาน ด้านการแจ้งเตือนมีข้อดีที่เห็นได้ชัดจากการเห็นการแจ้งเตือน แล้วกระตุ้นการทำงานของผู้ใช้งาน แต่ยังคงมีพฤติกรรมของผู้ใช้งานบางอย่างที่ไม่สามารถปรับตัวได้ ทำให้ส่งผลกระทบต่อการทำงานให้เซทบอทส่งเสริมการทำงานภายในองค์กรของอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ได้น้อยลง

ตัวอย่างการให้สัมภาษณ์

“คิดว่าตัวเองยังไม่มีเคยชินต่อการทำงานเสร็จ แล้วต้องมาคอยอัปเดตตลอดเวลาต่อไปคิดว่าหากสิ่งนี้ถูกกำหนดเป็นหนึ่งในหน้าที่ และส่งผลกระทบต่อการทำงานโดยตรงที่มากกว่านี้ อาจจะทำให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองได้ แต่อาจจะต้องใช้เวลา”

“ในส่วนการติดตามภาระงานผู้ใช้งานฯ ยังไม่มั่นใจว่าอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ได้อัปเดตการทำงานตลอดเวลาหรือไม่ เลยมั่นใจการติดตามงานจากการถามตัวต่อตัวมากกว่า”

“ไม่อยากทำงานเลย แต่เห็นการแจ้งเตือนแล้วจึงต้องทำ”

“การแจ้งเตือนที่มากเกินไป และบางการแจ้งเตือนไม่ได้เป็นหน้าที่เรา ทำให้การแจ้งเตือนครั้งต่อไป ทำให้เราเกิดความเพิกเฉยต่อการแจ้งเตือน เหมือนเราเพิกเฉยต่อการโฆษณาต่าง ๆ”

ในด้านทัศนคติต่อการแจ้งเตือน และการติดตามภาระงานของเซทบอท ผู้ใช้งานมีทัศนคติที่หลากหลาย เนื่องจากมีภาระงาน และลักษณะพฤติกรรมที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นที่ผู้ใช้งานให้สัมภาษณ์ ได้ออกมา 2 ประเด็น ดังนี้ (1) การแจ้งเตือนกระตุ้นการทำงาน และช่วยให้ทราบกำหนดการที่สำคัญ ช่วยสนับสนุนการทำงานของตนเองได้ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และผู้ใช้งานมีทัศนคติที่แตกต่างจากความคิดเห็นนี้ เนื่องจากการเพิกเฉยต่อการแจ้งเตือน และคิดว่ายังไม่เป็นประโยชน์ต่อตนเองมากนัก จำนวน 6 คน คิดได้เป็นร้อยละ 75 (2) ผู้ใช้งานยังไม่มั่นใจ และยังไม่เคยชินต่อระบบการติดตามงาน และการที่ต้องไปอัปเดตภาระงานเป็นประจำ ซึ่งเป็นทัศนคติที่ผู้ใช้งานมีไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมดในจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 8 คน

โดยภาพรวมของทัศนคติของผู้ใช้งานเซทบอท KU EDTECH ในด้านที่ว่าเซทบอทสามารถช่วยอำนวยความสะดวก และเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร และการทำงานในองค์กร ในภาพรวมของผู้ใช้งานฯ ส่วนใหญ่จะไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งมีเหตุผลต่อเนื่องกันว่า ไลน์ออฟฟิเชียลแอดมินส่วนตัวกลางในการสื่อสารระหว่างกัน ในเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สามารถมั่นใจ หรือเริ่มต้นการสื่อสารได้ ส่งผลให้การสื่อสารระหว่างกันเกิดขึ้นได้น้อยมาก หรือไม่เกิดขึ้นเลย (กรณีระหว่างอาจารย์และเจ้าหน้าที่ฯ) รวมทั้งในกรณีที่ผู้ใช้งานมั่นใจในการตอบคำถาม การให้ข้อมูลของเซทบอท ก็จะมีทัศนคติไปในทิศทางเดียวกันเช่นกัน ที่ว่าเซทบอทสามารถอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล

3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับการพัฒนาเซทบอท KU EDTECH ในครั้งต่อไป ได้แก่

(1) ต้องการให้มีการจัดพื้นที่การจัดเก็บข้อมูลให้ได้มากขึ้น พร้อมหลากหลายช่องทางหลากหลายอุปกรณ์ที่เข้าถึงได้มากขึ้น เช่น บนคอมพิวเตอร์ เพราะเนื่องจากระบบเมนูของเซทบอทไม่สามารถแสดงผลได้บนคอมพิวเตอร์ แต่คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์หลักที่อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษาฯ ใช้ในการทำงานหากมีการวางระบบการทำงานที่ผสมผสานการทำงานแบบปกติ (ออฟไลน์) และออนไลน์ไปด้วยกันได้ จะช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานได้มากขึ้น โดยมีผู้ใช้งานฯ มีทัศนคติตรงกันในด้านนี้ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 25

(2) ควรมีการอบรมการใช้งานก่อนเริ่มการใช้ มากกว่าการให้คู่มือ เพราะจะได้ทราบปัญหาของผู้ใช้งานรายบุคคลได้ และแก้ปัญหาในการใช้งานของแต่ละบุคคลได้อย่างตรงจุด โดยมีผู้ใช้งานฯ มีทัศนคติตรงกันในด้านนี้ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 25

(3) ต้องการให้มีระบบการแจ้งเตือนการทำงานล่วงหน้า เช่น ในช่วงเดือนที่มีกิจกรรมสำคัญที่ต้องมีการเตรียมตัวล่วงหน้า โดยมีผู้ใช้งานฯ มีทัศนคติตรงกันในด้านนี้ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 25

(4) ต้องการให้นำระบบไปใช้กับการสื่อสาร และการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และนิสิต เพราะเล็งเห็นว่า แชนบอทมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปประยุกต์ หรือต่อยอดการใช้งานด้านอื่น ๆ ได้ โดยมีผู้ใช้งานฯ มีทัศนคติในด้านนี้ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5

(5) ต้องการให้มีข้อบังคับ มอบหน้าที่ให้ผู้ดูแลที่ชัดเจน เพิ่มเป็นภาระงานที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งในภาควิชาต้องดูแล และปรับปรุงข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งานแชนบอทที่ยาวนาน ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพมากกว่านี้ โดยมีผู้ใช้งานฯ มีทัศนคติตรงกันในด้านนี้ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการประเมินคุณภาพแชนบอท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กรของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา จากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 3 ท่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 สามารถแปลผลได้ว่าแชนบอทมีคุณภาพดีมาก ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาถึงทฤษฎีและหลักการสื่อสารในองค์กร และกระบวนการการพัฒนาแชนบอท และได้ดำเนินงานตามขั้นตอนและแผนที่ได้ผ่านการวิเคราะห์ และออกแบบไว้ ทำให้ได้แชนบอทที่ตอบสนองต่อการใช้งาน และมีประสิทธิภาพ โดยได้นำแนวคิด SDLC Model ที่ย่อมาจาก System Development Life Cycle ที่เป็นกระบวนการของการพัฒนาซอฟต์แวร์มาเป็นแนวคิดในการออกแบบระบบ ซึ่งได้ใช้หลักการ Waterfall ของ Winston Royce (1970) ที่เป็นหนึ่งในหลักการตามแนวคิด SDLC มาใช้ โดยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตามขั้นตอนตามลำดับจนได้ผลลัพธ์เป็นแชนบอทที่ทำงานบนแอปพลิเคชันไลน์ โดยเริ่มต้นตั้งแต่การรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของผู้ใช้งาน มาสู่กระบวนการออกแบบ ทดสอบระบบ จนได้แชนบอทที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานในด้านของการสื่อสารและการทำงานในองค์กรได้

2. ผลการประเมินทัศนคติของผู้ใช้งานแชนบอทจากกลุ่มตัวอย่าง อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษาฯ ในรูปแบบการตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.33 และผลการสัมภาษณ์การใช้งานฯ ในภาพรวมนั้นสามารถแปลผลได้ว่า ผู้ใช้งานฯ มีความเห็นด้วยที่ว่าแชนบอทสามารถส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานของอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษาฯ

โดยการสัมภาษณ์ทัศนคติของผู้ใช้งานฯ นั้น ได้มีผลไปในทิศทางเดียวกันว่าระบบการออกแบบและการใช้งานอื่นๆ มีความน่าสนใจ ใช้งานง่าย สามารถเข้าถึงข้อมูลได้รวดเร็ว และยังคงต้องการให้ภาควิชาคงระบบที่ช่วยส่งเสริมการทำงานแบบนี้ต่อไป ซึ่งเป็นไปตามทิศทางเดียวกับผลสรุปจากแบบสอบถามทัศนคติการใช้งานฯ จากการสัมภาษณ์ที่ว่า “ระบบและแชนบอทที่นำมาใช้นั้น สามารถทำงานได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะใน

ส่วนการแจ้งเตือน การเก็บข้อมูลที่ส่งเสริมการทำงาน เพราะบางที่อยู่ข้างนอกต้องการทราบข้อมูลเดี๋ยวนั้นก็เข้าดูบนมือถือได้เลย”

แต่ในการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้ใช้งานนั้น ยังคงมีทัศนคติต่อการใช้งานอื่นๆ ของผู้ใช้งานที่ผู้วิจัยสังเกตเห็น ได้แก่ เรื่องวัฒนธรรมขององค์กร ที่โดยปกติมักจะสื่อสารตัวต่อตัวมากกว่าผ่านสื่อสารผ่านเครื่องมือ ความเคยชินในการทำงานรูปแบบเดิมๆ ในการติดตามงาน รวมทั้งการวิจัยนี้เป็นการเก็บข้อมูลจากผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่คิดว่าไม่ได้เป็นผลกระทบที่รุนแรงกับตนเองได้ยาก แต่หากมีเทคโนโลยีมาส่งเสริมกิจกรรมอะไรก็แล้วแต่ จะมีการเปิดใจรับได้หากเล็งเห็นว่ามีประสิทธิภาพสูงสุดกับตนเอง หรือเป็นข้อบังคับที่ต้องใช้ในการทำงาน ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ที่ว่า “ถ้าต่อไปภาควิชาฯ นำเทคโนโลยีอื่นๆ มาสนับสนุนการทำงานในองค์กรอีก และยึดเป็นข้อบังคับ ก็คิดว่าตนเองมีสมรรถภาพในการใช้เทคโนโลยีได้ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองได้ หากต้องใช้เป็นระยะเวลานาน และสม่ำเสมอ” ซึ่งองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้เป็นหนึ่งสิ่งที่จะอาจจะเป็นอุปสรรคในการลดประสิทธิภาพการใช้งานแชทบอทเพื่อส่งเสริมการสื่อสาร และการทำงานขององค์กรฯ

ถึงแม้ว่าผลการตอบแบบสอบถามทัศนคติ และการสัมภาษณ์ทัศนคตินั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกันที่ว่า ผู้ใช้งานมีความเห็นด้วยว่าแชทบอทสามารถส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานฯ ได้เป็นอย่างดี แต่ยังคงมีสิ่งที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นบางประการที่ขัดแย้งต่อผลข้อสรุปที่ได้ นั่นคือ การที่ผู้ใช้งานยังไม่คุ้นชินต่อการนำเทคโนโลยีหรือแชทบอทมาใช้ในการสนับสนุนการสื่อสารและการทำงานในองค์กร ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่ว่า “คิดว่าตัวเองยังไม่มีเคยชินต่อการทำงานเสร็จ แล้วต้องมาคอยอัปเดตตลอดเวลา ต่อไปคิดว่าหากสิ่งนี้ถูกกำหนดเป็นหนึ่งในหน้าที่ และส่งผลต่อการทำงานโดยตรงที่มากกว่านี้ อาจจะทำให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองได้ แต่อาจจะต้องใช้เวลา”

อย่างไรก็ตามผลการศึกษาทัศนคติของผู้ใช้งานฯ ที่ว่า ผู้ใช้งานมีความเห็นด้วยว่าแชทบอทสามารถส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานฯ นี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Marjan I. Bojadjiev and Marjana Vaneva (2021) ในด้านของการนำเทคโนโลยีมาใช้นับสนับสนุนในการทำงาน โดยวิจัยนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของวิกฤตการณ์โควิด -19 ต่อการสื่อสารภายในของบริษัท (THE IMPACT OF COVID-19 CRISIS ON A COMPANY'S INTERNAL COMMUNICATION) ที่และได้ข้อสรุปผลการศึกษาที่ว่าทั้งผู้บริหารและสมาชิกในองค์กรเล็งเห็นว่า การทำงานผ่านรูปแบบออนไลน์หรือการที่นำเทคโนโลยีมาช่วยสนับสนุนการทำงานนั้น สามารถส่งผลประสิทธิภาพมากกว่าการทำงานแบบปกติ และจะมีแนวโน้มที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคตด้วย ส่วนในด้านของการทำงานของแชทบอทที่สามารถทำงานและตอบสนองผู้ใช้งานได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพนั้น เป็นไปตามงานวิจัยต่างๆ ที่ได้นำแชทบอทมาเป็นเครื่องมือในการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นในด้านการประชาสัมพันธ์ การสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่และนักศึกษาในมหาวิทยาลัยและอื่นๆ ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Antonio Balderas, Roberto Fermín García-Mena and Juan Manuel Doderó (2023) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับแชทบอท สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย ในสถานการณ์ฉุกเฉิน (Chatbot for communicating with university students in emergency situation) โดยผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของแชทบอทที่นำมาใช้ศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัยและนักศึกษา สามารถตอบสนองต่อผู้ใช้อย่างรวดเร็วและแม่นยำและตรงความต้องการ ส่งผลให้สิ่งที่ผู้วิจัยคาดหวังในงานวิจัยนั้นเป็นไปอย่างตามที่คาดหวังไว้นั่นเอง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้คือการพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กรของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้โมเดล Waterfall ของ Winston Royce เป็นหนึ่งในโมเดลที่ได้รับความนิยม โดยเป็นกระบวนการการจัดการระบบที่เป็นลำดับขั้นตอนและต่อเนื่องกัน มีลำดับการพัฒนา 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรวบรวมความต้องการและการวิเคราะห์ (Requirement Analysis) เป็นขั้นตอนแรกในการพัฒนาแพลตฟอร์ม โดยจะต้องมีการวิเคราะห์องค์ประกอบในด้านต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาแพลตฟอร์มสามารถส่งเสริมการทำงานภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความต้องการ (Needs Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

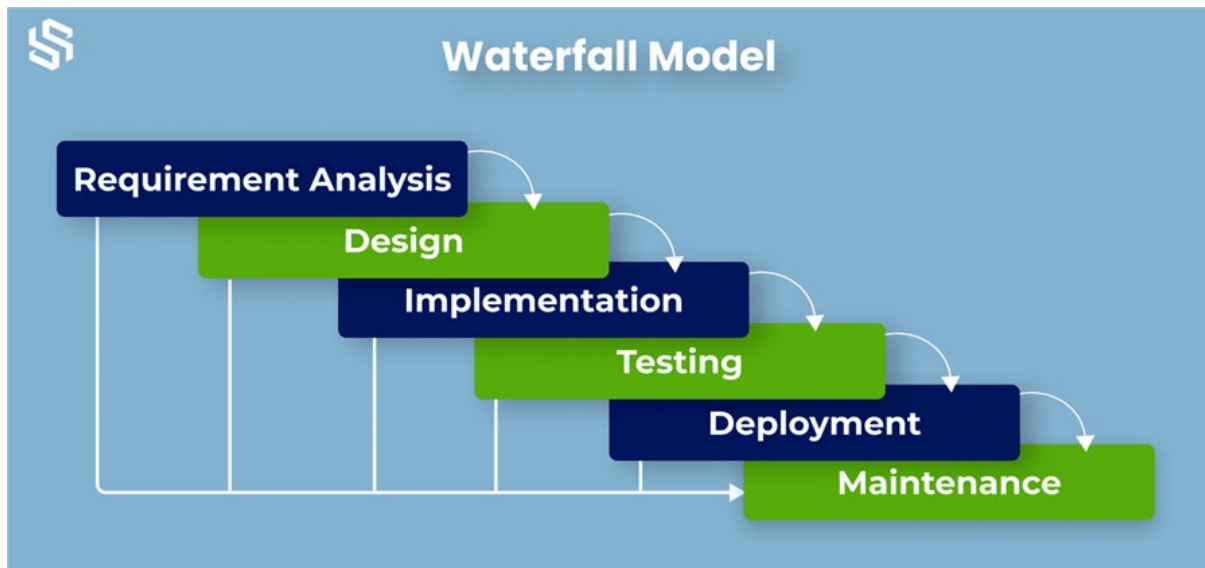
2. การออกแบบ (Design) เป็นขั้นตอนการออกแบบแพลตฟอร์มที่สามารถส่งเสริมการทำงานของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ โดยคำนึงถึงผู้ใช้งานเป็นหลัก ทำให้การออกแบบนั้นแบ่งออกเป็นหลายส่วนด้วยกัน ประกอบด้วย การออกแบบเนื้อหาและข้อมูลสำหรับแพลตฟอร์มและการออกแบบการใช้งานสำหรับผู้ใช้งานแพลตฟอร์ม

3. การดำเนินการ (Implementation) เป็นขั้นตอนการออกแบบการเลือกใช้ระบบที่เชื่อมต่อและการเก็บข้อมูลบนแพลตฟอร์มมีรายละเอียดการเลือกใช้โปรแกรม และแอปพลิเคชันที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในระบบการออกแบบแพลตฟอร์ม ประกอบด้วย หมวดการออกแบบกราฟิก หมวดระบบการพัฒนาแพลตฟอร์มของแอปพลิเคชันไลน์ หมวด Google Workspace และหมวดอื่นๆ

4. การทดสอบ (Testing) เป็นขั้นตอนก่อนการนำไปให้ผู้ใช้งานได้ใช้งานจริง ผู้วิจัยได้นำแพลตฟอร์มที่ออกแบบและพัฒนาเสร็จแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ในการประเมินคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวัดคุณภาพแพลตฟอร์ม จากนั้นทำการปรับปรุงและพัฒนาตามข้อเสนอแนะตามจากผู้เชี่ยวชาญแนะนำ

5. การพัฒนา (Development) เป็นขั้นตอนการพัฒนาทั้งด้านระบบและด้านเนื้อหาตามแบบโครงสร้างตามทีออกแบบไว้ พร้อมจัดทำคู่มือการสร้างและการใช้งานแพลตฟอร์ม สำหรับเจ้าหน้าที่ และคู่มือการใช้งานแพลตฟอร์ม KU EDTECH

6. การบำรุงรักษา (Maintenance) เป็นการดูแลและปรับปรุงระบบเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเก็บข้อมูลของผู้ใช้งานจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ทัศนคติการใช้งานแพลตฟอร์ม ของผู้ใช้งานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงระบบต่อไป สรุปดังในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การพัฒนาแบบสอบถาม เพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กรของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงทฤษฎีและหลักการการสื่อสารในองค์กร และกระบวนการการพัฒนาแบบสอบถาม และได้ดำเนินงานตามขั้นตอนและแผนที่ได้ผ่านการวิเคราะห์ และออกแบบไว้ ทำให้ได้แบบสอบถามที่ตอบสนองต่อการใช้งาน และมีประสิทธิภาพ โดยได้นำหลักการ Waterfall ของ Winston Royce (1970) ตามแนวคิด SDLC Model มาใช้ ในการพัฒนาระบบ โดยผู้วิจัยได้คำนึงถึงความต้องการและปัญหาของผู้ใช้งาน พร้อมผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ความจำเป็นต่างๆ สู่การออกแบบและพัฒนาแบบสอบถาม KU EDTECH นอกจากนี้ฟังก์ชันที่ตอบสนองการใช้งานแล้วนั้น อีกประการหนึ่งคือที่ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญคือการออกแบบแบบสอบถามที่น่าสนใจ โดยคำนึงถึงความสวยงาม การออกแบบภาพ สี ตัวอักษรให้สอดคล้องกับภาพลักษณ์ขององค์กรที่มีอยู่

จากกระบวนการพัฒนานี้ทำให้ผลการวิจัยได้ข้อสรุปออกมาว่า 1) แบบสอบถามที่ได้รับการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษานั้นมีคุณภาพดีมาก และ 2) ผู้ใช้งานมีความเห็นด้วยที่ว่าแบบสอบถามสามารถส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานของอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษาฯ ซึ่งเป็นไปตามที่ผู้วิจัยคาดหวังในด้านของประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย นั่นคือ 1) อาจารย์และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กรร่วมกันได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการใช้แบบสอบถาม 2) ผลจากการวิจัยจะสามารถเป็นแนวทางให้แก่ผู้พัฒนาในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กรต่อไป อีกทั้งกระบวนการและการข้อสรุปการวิจัยยังสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วย ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาแบบสอบถามเพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กรของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2) เพื่อวัดทัศนคติการใช้งานแบบสอบถาม เพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กรของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โดยภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หรือองค์กรที่เล็งเห็นความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาช่วยสนับสนุนด้านการสื่อสาร หรือการทำงานในองค์กรในด้านใดด้านหนึ่ง หรือทั้ง 2 ด้าน มาใช้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่อการทำงานของสมาชิกในองค์กร เพื่อส่งเสริมให้การทำงานในองค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้นนั้น ผลวิจัยนี้เป็นอีกแนวทางในการส่งเสริมแนวทางการพัฒนา และสนับสนุนให้นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรในอนาคตต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแชทบอท เพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานภายในองค์กร ของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในครั้งนี้ ยังคงพบอุปสรรคต่างๆ ที่ส่งผลต่อการใช้แชทบอทเพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานฯ ตัวอย่างเช่น ด้านตัวบุคคล (ผู้ใช้งาน) มีความไม่คุ้นเคย ความเพิกเฉย หรือการไม่ยอมรับในการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการสื่อสารและการทำงานฯ อาจจะเป็นเพราะผู้วิจัยขาดการกระตุ้นผู้ใช้งานไม่เพียงพอ เช่น การร่วมเตรียมความพร้อมผู้ใช้งานที่นอกเหนือจากการมอบคู่มือ การบังคับการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการสื่อสารและการทำงานฯ อย่างชัดเจน หรือกำหนดให้เป็นภาระหน้าที่ที่ผู้ใช้งานจำเป็นต้องทำ เป็นต้น ทั้งนี้หากมีการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปพัฒนาหรือสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการสื่อสารและการทำงานฯ ต่อไป ในอนาคต ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ ด้านของการเตรียมความพร้อมของผู้ใช้งาน เทคโนโลยี โดยนอกจากการสอบถามเบื้องต้น และการวิเคราะห์ผู้ใช้งานแล้วนั้น ควรมีแบบการประเมินความพร้อมของผู้ใช้งาน รวมทั้งร่วมเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ใช้งาน เช่น การจัดการอบรมการใช้เทคโนโลยี เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กะรัต เทพศิริ. (2556). รูปแบบการสื่อสารภายในองค์กรของบุคลากรคณะบริหารธุรกิจ. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2556). คู่มืออาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ฉบับปรับปรุงแก้ไข พุทธศักราช 2556). แหล่งที่มา <http://registrar.ku.ac.th/wp-content/uploads/2017/05/manteahelp56.pdf>. สืบค้นเมื่อ 10 ส.ค. 2566.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2563). คู่มือพนักงานมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. แหล่งที่มา http://www.person.ku.ac.th/personnel_v1/manual_employee/employee.pdf สืบค้นเมื่อ 10 ส.ค. 2566.
- เสาวรัช รัตนคำฟู และเมธาวี รัชตวิจิน. (2563). ผลกระทบของการทำงานที่บ้าน (Work from home) ในช่วงโควิด-19: กรณีศึกษาของทีดีอาร์ไอ. แหล่งที่มา <https://tdri.or.th/2020/05/impact-of-working-from-home-covid-19/> สืบค้นเมื่อ 10 ส.ค. 2566.
- LINE Plus Corporation. (2566). 12 ปี แอปพลิเคชัน LINE กับ 6 บทบาท ที่ยกระดับชีวิตคนไทยสู่โลกดิจิทัลในทุกมิติ. แหล่งที่มา <https://linecorp.com/th/pr/news/th/2023/4621> สืบค้นเมื่อ 10 ส.ค. 2566.

- Antonio Balderas, Roberto Fermín García-Mena & Juan Manuel Dodero. (2023). Chatbot for Communicating with university students in emergency situation. **Heliyon**. 9(9). DOI:10.1016/j.heliyon.2023.e19517
- Marjan I. Bojadjev & Marjana Vaneva. (2021). The impact of covid-19 crisis on a company's internal communication. **Interdisciplinary Description of Complex Systems**. 19(2). 239-256.
- Winston W. Royce. (1970). Managing the Development of large software system. Reprinted from Proceedings. **IEEE WESCON**. 26. 328-388.

ผลของชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่มีต่อการพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กออทิสติก
ในศูนย์การเรียนรู้แห่งหนึ่งในจังหวัดอ่างทอง*
THE EFFECTS OF ART THERAPY ACTIVITIES SETS FOR CONCENTRATION
DEVELOPMENT OF AUTISM CHILDRENS IN A LEARNING'S CENTER
IN ANGTONG PROVINCE

¹นันฐลิดา กุลนันท์ฐิติโชติ Nanthaliida Kullananthitichoti

²พระปลัดสรวิชัย อภิปัญโญ Phrapalad Soravit Aphipanyo

³พระครูปลัดมารุต วรมงคลโล Phrakhrupalad Marut Woramongkhalo

⁴สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk

⁵พระสมุห์โชคดี วชิรปญโญ Phrasamu Chokdee Vachirapanyo

⁶พระวินัย เขมจาโร (ศิริยาน) Phra Winai Khammawaro (Siriyan)

^{1,2,3,4,5,6}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: nanthalida.kul@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่มีผลต่อการพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กออทิสติกในศูนย์การเรียนรู้แห่งหนึ่งในจังหวัดอ่างทองและ 2) ผลของชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่มีต่อการพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กออทิสติกในศูนย์การเรียนรู้แห่งหนึ่งในจังหวัดอ่างทอง เป็นวิจัยแบบกึ่งทดลองด้วย single subject design รูปแบบ A-B-A-B แบบสลับกลับ 4 ระยะ เก็บข้อมูลพฤติกรรมด้านสมาธิของเด็กออทิสติก จากกลุ่มตัวอย่าง 2 ราย โดยให้การ Treatment ที่ละคน ในช่วงเวลาต่างกัน เพื่อให้ได้ผลของชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่มีต่อการพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กออทิสติก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางและกราฟเส้น (Visual Analysis) แล้วนำมาเขียนรายงานการวิจัยด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า การสร้างชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่มีต่อการพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กออทิสติกในศูนย์การเรียนรู้แห่งหนึ่งในจังหวัดอ่างทองที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้จำนวน 1 ชุดประกอบด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่กิจกรรมวาดภาพพระบายสี กิจกรรมพินสั้้น้ำจากวัสดุธรรมชาติ กิจกรรมภาพตัดปะเชื่อมความสัมพันธ์ กิจกรรมฝึกความคิดสร้างสรรค์ไปก๊บบางปิ่น กิจกรรมโมบายครอบครัวใหญ่ และกิจกรรมสร้างสรรค์ภาพด้วยเปเปอร์มาเช่ โดยชุดกิจกรรมจะเรียงลำดับจากกิจกรรมพื้นฐานทางศิลปะ ง่ายไปหายากโดยเพิ่มความพยายาม ระยะเวลา และความจดจ่อในการทำงานศิลปะมากขึ้นเป็นลำดับ ส่งผลต่อการพัฒนาสมาธิโดยตรง ผลของชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่มีต่อการพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กออทิสติกในศูนย์การเรียนรู้แห่งหนึ่งในจังหวัดอ่างทอง หลังการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดเด็กออทิสติกมีพัฒนาการด้านสมาธิแตกต่างจากก่อนใช้ชุดกิจกรรม โดยเด็กออทิสติกที่ได้รับการปรับพฤติกรรมด้วยชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด ทั้ง 2 ราย มีพฤติกรรมด้านสมาธิดีขึ้น โดยเด็กคนที่ 1 เมื่อได้รับการปรับพฤติกรรมแล้วพฤติกรรมด้านสมาธิดีขึ้นจากระดับเส้นฐานเฉลี่ยมากถึงร้อยละ 43.91 ส่วนคนที่ 2 มีสมาธิดีขึ้นจากระดับเส้นฐานเฉลี่ยร้อยละ 29.64 แสดง

*Received: July 03, 2024, Revised: August 23, 2024, Accepted: August 25, 2024.

ให้เห็นได้ว่าชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดมีผลต่อพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กออทิสติกและสามารถคงความมีสมาธิได้ โดยหลังการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดเด็กออทิสติกทั้ง 2 คนมีพัฒนาการด้านสมาธิแตกต่างจากก่อนใช้ชุดกิจกรรม ($\bar{X}$ =15.35 (หลัง), $\bar{X}$ =24.15 (ก่อน) อัตราการลดลงคิดเป็นร้อยละ 36.44

คำสำคัญ: กิจกรรม, ศิลปะบำบัด, พัฒนาการด้านสมาธิ, เด็กออทิสติก

Abstract

The objectives of this research article were 1) to create a set of art therapy activities that have an effect on the development of concentration of autistic children in a learning center in Ang Thong Province and 2) the effect of a set of art therapy activities on the development of concentration of children with autism in a learning center in Ang Thong Province. This was a quasi-experimental research with a single subject design, A-B-A-B format, with 4 phases, collecting data from attention behavior of 2 autistic children as a sample group, treatment was given one person at a different time to obtain the effect of art therapy activity sets on the development of concentration of autistic children. Analyzing data by finding basic statistics such as frequencies, averages, and present data analysis results with tables and line graphs (Visual Analysis) and then wrote a research report using descriptive analysis. The results of the study found that creating a set of art therapy activities that affect children's concentration development Autism in a learning center in Ang Thong Province developed this time; 1 set consisting of 6 activities: Drawing and painting activities, watercolor printing activities from natural materials, cutting and pasting activities to build relationships, activities to practice creativity with sculpture, hanging picture of large family activities, and activities to create pictures with paper mache. The activity sets were arranged in order from basic art activities; easy to difficult with increasing effort, time, and concentration in making art. It directly affected the development of concentration. Effects of art therapy activity sets on the concentration development of autistic children in a learning center in Ang Thong Province after using the art therapy activity kit, children with autism developed concentration differently than before using the activity kit. Both autistic children who received behavioral adjustments with art therapy activity sets had better concentration behavior. The first child, when behavior adjustments were received, concentration behavior improved from the average baseline period by as much as 43.91 percent, while the second child's concentration improved from the baseline by an average of 29.64 percent, showing that the art therapy activity set had an effect on the development of concentration of autistic children and be able to maintain concentration. After using the art therapy activity kit, both autistic children had a different development in concentration than before using the activity kit; $\bar{X}$ =15.35 (after), $\bar{X}$ =24.15 (before), the rate of reduction was down to 36.44 percent.

Keywords: Activity, Art Therapy, Concentration Development, Autistic Children

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ กล่าวว่าจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ และหากกล่าวถึงเด็กออทิสติกจะเห็นว่ามักมีอาการแตกต่างกันหลากหลายรูปแบบเด็กออทิสติกหลายคนก็แตกต่างกันไปเป็นร้อยแบบแต่จะมีลักษณะร่วมที่คล้ายกัน คือเด็กอยู่ในโลกของตัวเองมาก สนใจสิ่งแวดล้อมน้อย เรียกไม่หัน ไม่สบตา ไม่สนใจใคร โต้ตอบไม่เป็น เล่นไม่เหมาะสม จินตนาการไม่เป็น ไม่พูดหรือพูดไม่รู้เรื่อง พูดเป็นภาษาต่างดาว ทำอะไรซ้ำๆ เป็นแบบแผน ไม่ยืดหยุ่น สนใจบางอย่างแบบหมกมุ่น ไม่มีประโยชน์ในรายที่อยู่ในโลกส่วนตัวตัวเองมาก จะกระตุ้นตนเองเป็นระยะ เช่น หมุนตัว โยกตัว เขย่งเท้า สะบัดมือ เล่นมือ เล่นเสียง เป็นต้น โดยส่วนใหญ่เด็กออทิสติกมักมีอาการสมาธิสั้น อยู่ไม่นิ่ง มีสมาธิในการทำกิจกรรมได้เพียงสั้นๆ มักวิ่งวนตลอด จะนั่งไม่ติดที่ หรือที่เรียกว่าไฮเปอร์แอคทีฟ (Hyperactive) เป็นอาการที่พบร่วมได้ในเด็ก ออทิสติกถึงร้อยละ 70 และมักพบมีความบกพร่องทางสติปัญญาร่วมด้วยมากถึงร้อยละ 35.20 แต่ในขณะเดียวกันก็พบว่ามีความสามารถพิเศษถึงร้อยละ 10 โดยทั่วไปภาวะสมาธิสั้น (Attention Deficit Hyperactivity Disorder; ADHD) เป็นโรคที่พบได้ทั่วไปในเด็ก โดยจะมีอาการขาดสมาธิ อยู่ไม่นิ่ง หุนหันพลันแล่น หรือซุกซน ผิดปกติ ซึ่งเป็นผลจากการที่สารเคมีบางอย่างในสมองทำงานลดลง ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการมีสมาธิ แต่อาการเหล่านี้ก็กลับพบในเด็กออทิสติกจำนวนมาก

การจัดกิจกรรม ศิลปะบำบัดเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจใช้กับเด็กออทิสติกในการช่วยส่งเสริมพัฒนาและแก้ไขปัญหาคือการบำบัดในเด็กออทิสติก ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา (2564) กล่าวว่า ศิลปะบำบัด (Art therapy) คือการบำบัดรักษาทางจิตเวชรูปแบบหนึ่ง ที่ประยุกต์ใช้กิจกรรมทางศิลปะเพื่อค้นหาข้อบกพร่องของความผิดปกติบางประการของกระบวนการทางจิตใจ โดยใช้ความรู้เกี่ยวกับการประเมินทางจิตวิทยา เพื่อเปิดประตูเข้าสู่จิตใจในระดับจิตไร้สำนึก และเลือกใช้กิจกรรมศิลปะบำบัดที่เหมาะสมช่วยในการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพให้ดีขึ้น โดยการใช้ศิลปะเป็นสื่อในการแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความขัดแย้งและความต้องการ ที่ซ่อนอยู่ภายในส่วนลึกของจิตใจ การแสดงออกทางศิลปะไม่ว่าจะเป็นลายเส้น สี รูปทรง สัญลักษณ์ อารมณ์ ที่สื่อออกมาสามารถนำมาวิเคราะห์ให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดว่าเป็นอย่างไร สอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นพบ และได้ทดลองกับสื่ออุปกรณ์ทางศิลปะ ซึ่งช่วยให้เกิดการพัฒนาความคิดรวบยอดพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ จากการสังเกตและประเมินภาพ ครูจึงมีบทบาทในการวางแผนเตรียมกิจกรรมต่างๆให้พร้อม ควรให้คำแนะนำเพียงเล็กน้อย ให้เด็กค้นพบกระบวนการทางศิลปะด้วยตนเอง โดยการทดลองใช้อุปกรณ์ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้เด็กทำงานด้วยความพึงพอใจและเป็นอิสระ เสริมสร้างการเรียนรู้ทางศิลปะ และบูรณาการความรู้ที่เกี่ยวข้อง ครูควรกระตุ้นจินตนาการของเด็กพร้อมสนับสนุนให้เด็กแสดงออกทางความคิดอย่างสร้างสรรค์ Van Lith T. (2016) กล่าวว่า การใช้กระบวนการทางศิลปะเพื่อเยียวยารักษาสุขภาพจิตใจและเสริมสร้างสุขภาพจิต เรียกว่า การใช้ศิลปะบำบัด ซึ่งศิลปะบำบัดเป็นเทคนิควิธีการที่มีรากฐานมาจากแนวคิดในเรื่องของการใช้ความคิดสร้างสรรค์จะสามารถเยียวยารักษาสุขภาพจิตที่ดีได้ ดังที่ มณีรัตน์ ภูทะวัง (2560) กล่าวถึงผลของการพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อฝึกสมาธิเด็กปฐมวัย ผลการเปรียบเทียบ

พฤติกรรมมีสมาธิหลังการจัดศิลปะสร้างสรรค์พบว่าการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า การใช้ศิลปะสร้างสรรค์สามารถฝึกสมาธิได้

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ศิลปะในการบำบัดฟื้นฟูภาวะความบกพร่องของผู้พิการในหลากหลายรูปแบบ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการใช้ศิลปะบำบัดภาวะความบกพร่องของเด็กออทิสติกด้านการขาดสมาธิ เนื่องจากหากเด็กออทิสติกสามารถนั่งเรียนหรือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีสมาธิจะส่งผลให้การบำบัดฟื้นฟูและการจัดการเรียนการสอนพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว โดยเริ่มจากการใช้ศิลปะบำบัดในเด็กออทิสติกมีศักยภาพสูง (high functioning autism) ที่มีการสังเกตและประเมินด้วยแบบประเมินโรคสมาธิสั้น (SNAP-IV) โดยครูร่วมประเมินกับผู้ปกครอง แล้วพบว่าเด็กมีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง ขาดสมาธิในการทำกิจกรรมในระยะเวลาสั้น เพื่อพัฒนาทางด้านสมาธิของเด็กออทิสติก ซึ่งหากได้รับการพัฒนาด้านสมาธิแล้วจะส่งผลให้เด็กออทิสติกของศูนย์การเรียนรู้แห่งหนึ่งในจังหวัดอ่างทองสามารถฝึกฝนพัฒนาการด้านอื่นๆ และเรียนรู้ได้อย่างมีสมาธิได้มากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่มีต่อพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กออทิสติกในศูนย์การเรียนรู้แห่งหนึ่งในจังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อศึกษาผลของชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่มีต่อพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กออทิสติกในศูนย์การเรียนรู้แห่งหนึ่งในจังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลองโดยใช้ single subject design รูปแบบ A-B-A-B แบบสลับกลับ 4 ระยะ เป็นการบันทึกพฤติกรรมด้านสมาธิของเด็กออทิสติก จากกลุ่มตัวอย่าง 2 ราย โดยให้การ Treatment ที่ละคน ในช่วงเวลาต่างกัน โดยสัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง ประกอบด้วย

A แทน ระยะการหาเส้นฐานการเกิดพฤติกรรมด้านสมาธิ

B แทน ระยะการปรับพฤติกรรมด้านสมาธิโดยใช้ศิลปะบำบัด

A แทน ระยะติดตามผลการปรับพฤติกรรมด้านสมาธิ

B แทน ระยะการปรับพฤติกรรมให้มีความต่อเนื่องต่อไป

ระยะที่ 1 การหาเส้นฐาน (Baseline) หรือระยะ A1 เป็นขั้นตอนแรกของวิธีการแบบ ABAB โดยที่ระยะนี้จะเป็นการรวบรวมการเก็บข้อมูลความถี่ของการเกิดพฤติกรรมด้านสมาธิที่ผู้รับการทดลองแสดงออก โดยใช้วิธี สังเกต ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำไปหาค่าเฉลี่ยเพื่อกำหนดค่าพฤติกรรมเส้นฐานก่อนที่จะมีการปรับพฤติกรรม ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบพฤติกรรมภายหลังจากการดำเนินการปรับพฤติกรรมแล้ว

ระยะที่ 2 ดำเนินการปรับพฤติกรรม (Treatment) หรือระยะ B1 เป็นระยะของการลดพฤติกรรมด้านสมาธิ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ใช้เทคนิคชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด โดยการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดจำนวน 6 กิจกรรม กิจกรรมละ 2 สัปดาห์ รวมระยะเวลา 12 สัปดาห์ เพื่อปรับพฤติกรรมด้านสมาธิ และกรณีศึกษาสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีสมาธิได้นานขึ้น ดังนั้น พฤติกรรมใหม่ที่เกิดขึ้นนี้จึงเรียกว่า พฤติกรรมตาม

เงื่อนไขการทดลอง ต่อจากนั้นจึงทำการเปรียบเทียบ พฤติกรรมด้านสมาธิ ในระยะ A กับระยะ B ซึ่งผลของการเปรียบเทียบจะทำให้ทราบว่าพฤติกรรมด้านสมาธิเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด

ระยะที่ 3 การติดตามผลการปรับพฤติกรรม (Follow - up) หรือระยะ A2 ซึ่งถือว่าเป็นระยะของการ สลับกลับ โดยจะดำเนินการเช่นเดียวกับระยะ A1 อีกครั้ง ทั้งนี้เพื่อจะสังเกตการเปลี่ยนแปลงของการเกิดพฤติกรรมเป้าหมายว่า ภายหลังการยุติการ Treatment แล้วเทคนิคนี้ยังมีผลต่อการเกิดพฤติกรรมเป้าหมายจริง หรือไม่ ระยะติดตามผล ผู้วิจัยจะดำเนินการหลังจากเว้นระยะสิ้นสุดการเข้าโปรแกรมการปรับพฤติกรรม ไป 2 สัปดาห์ การดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ระยะนี้เป็นการดำเนินการโดยผู้วิจัยควบคู่กับผู้ช่วยจัดกิจกรรมและผู้ร่วมสังเกต

ระยะที่ 4 ดำเนินการปรับพฤติกรรม Treatment) ต่อหรือระยะ B2 เป็นระยะของการลด พฤติกรรมด้านสมาธิเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องโดยใช้กิจกรรมศิลปะบำบัด เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของสมาธิต่อไป การดำเนินการวิจัยทั้ง 4 ระยะนี้เป็นการดำเนินการโดยผู้วิจัยควบคู่กับผู้ร่วมสังเกต

โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนที่เข้ารับบริการในศูนย์การเรียนรู้แห่งหนึ่งในจังหวัดอ่างทองปี การศึกษา 2566 จำนวน 135 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กออทิสติก ซึ่งเป็นเด็กออทิสติกที่มีศักยภาพสูง (high functioning autism) ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ที่รับบริการในศูนย์การเรียนรู้แห่งหนึ่งในจังหวัดอ่างทอง เพศชาย อายุ 12 และ 8 ปี หลังจากสังเกตและประเมินด้วยแบบประเมินโรคสมาธิสั้น (SNAP-IV) โดยครูร่วมประเมินกับผู้ปกครอง พบว่ามีลักษณะพฤติกรรมขาดสมาธิในการทำกิจกรรม วุ่นวายตลอดเวลา นั่งไม่ติด หรือที่เรียกว่าไฮเปอร์ แอกทีฟ (Hyperactive) เลือกโดยวิธี เฉพาะเจาะจง จำนวน 2 คน เป็นนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่ต้องมารับบริการ ตามระบบนัดของโรงพยาบาล โดยได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองแล้ว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด เป็นชุดกิจกรรมที่กำหนดขึ้นและจัดทำเป็นแผนและคู่มือ ประกอบด้วยกิจกรรมทางศิลปะบำบัด คือ กิจกรรมวาดภาพพระบายสี กิจกรรมพิมพ์สีน้ำจากวัสดุธรรมชาติ กิจกรรมภาพตัดปะเชื่อมความสัมพันธ์ กิจกรรมฝึกความคิดสร้างสรรค์ไปกับงานปั้น กิจกรรมโมบายครอบครวัใหญ่และกิจกรรมสร้างสรรค์ภาพด้วยเปเปอร์มาเช่ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่กำหนดโดยการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ศิลปะบำบัด จากเอกสาร ตำรา งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทาง ในการกำหนดแผนการปรับ พฤติกรรมด้วยเทคนิคศิลปะบำบัด โดยมีหลักการคือ กิจกรรมต้องมีระดับจากง่ายไปสู่ยาก จากต้องใช้ความ พยายามและสมาธิน้อยไปหามาก ตามลำดับ โดยชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดได้รับการหาคุณค่าดัชนีความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ทุกรายการ ซึ่งถือว่ามีความเที่ยงตรง

2.2 แบบสังเกตพฤติกรรม เป็นแบบสังเกตความถี่ของการเกิดพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการ ไม่มีสมาธิในการทำกิจกรรมของผู้เรียน โดยได้กำหนดนิยามของพฤติกรรมเป้าหมายให้ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย เข้าใจตรงกัน ประกอบด้วยพฤติกรรมคือ การลุกออกจากที่นั่ง, ขอบท่าอะไรซ้ำๆ (ที่นอกเหนือจากพฤติกรรม ปกติของเด็กออทิสติก), การแสดงท่าทางเพื่อเรียกร้องความสนใจ เช่น ส่งเสียงดัง ร้องไห้ ขว้างปาสิ่งของ ฯลฯ (ยกเว้นการขอความช่วยเหลือ), การพูดโพล่งขัดจังหวะ, การเล่นคนเดียว เหม่อลอย และ ไม่มีสมาธิทำงานหรือ

ทำได้เพียงสั้นๆ โดยการสังเกตความถี่จะดำเนินการหลังจากที่ผู้เรียนได้รับการ Treatment แล้วและอยู่ระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอนปกติ โดยแบบสังเกตได้รับการหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดย IOC จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ทุกรายการ และได้หาค่าความเที่ยงของการสังเกต โดยหาค่า IOR (Interobserver Reliability) จากผู้สังเกตจำนวน 2 คนโดยนำแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมด้านสมาธิมาทดลองสังเกตเด็กที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยสังเกตจำนวนสี่ครั้ง จากนั้นนำผลการสังเกต มาหาค่าความเที่ยงระหว่างผู้สังเกต ซึ่งจะต้องมีค่าร้อยละ 80 ขึ้นไปจึงจะถือว่าแบบสังเกตเชื่อถือได้ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต 2546) พบว่ามีค่าความเที่ยงอยู่ที่ร้อยละ 95.24 – 100 ซึ่งถือว่ามีความเที่ยงตรงที่ยอมรับได้

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งการทดลอง ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลโดยให้มีครูช่วยจัดกิจกรรมและผู้วิจัยทำการสังเกตด้วยตนเองร่วมกับผู้ร่วมสังเกตอีก 1 ท่าน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

3.1 ระยะเตรียมการทดลอง ระยะ A1 โดยดำเนินการคัดเลือกตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัยการปรับพฤติกรรมด้วยเทคนิคศิลปะบำบัดเพื่อลดพฤติกรรมด้านการขาดสมาธิ จากนั้นประเมินพฤติกรรมด้านสมาธิของตัวอย่างขณะปฏิบัติกรรมในห้องเรียน เพื่อหา เส้นฐาน (Baseline) เป็นระยะอย่างน้อย 5 ครั้งหรือจนกว่าจะมีแนวโน้มคงที่

3.2 ระยะดำเนินการทดลอง ระยะ B1 โดยดำเนินการเก็บข้อมูลใช้เวลา 3 เดือน โดยตัวอย่างเข้ารับการปรับพฤติกรรมด้วยเทคนิคศิลปะบำบัดเพื่อลดพฤติกรรมด้านการขาดสมาธิ จากนั้นผู้วิจัยบันทึกผลของการปรับพฤติกรรมด้วยเทคนิคศิลปะบำบัดเพื่อลดพฤติกรรมด้านสมาธิของตัวอย่างซึ่งผู้วิจัยจะประเมินพฤติกรรมด้านสมาธิของตัวอย่างขณะปฏิบัติกรรมในห้องเรียนในระหว่างการ Treatment โดยการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดจำนวน 6 กิจกรรม กิจกรรมละ 2 สัปดาห์ รวมระยะเวลา 12 สัปดาห์

3.3 ระยะหลังการทดลอง ระยะ A2 ผู้วิจัยประเมินพฤติกรรมด้านสมาธิของตัวอย่างหลังการทดลอง เพื่อติดตามผลการปรับพฤติกรรม (Follow - up) ซึ่งถือว่าเป็นระยะของการ สลับกลับ เพื่อจะสังเกตการเปลี่ยนแปลงของการเกิด พฤติกรรมเป้าหมายว่า ภายหลังการยุติการ Treatment แล้วเทคนิคนี้ยังมีผลต่อการเกิดพฤติกรรมเป้าหมายจริง หรือไม่

3.4 ระยะการปรับพฤติกรรมต่อเนื่อง ระยะ B2 ปรับพฤติกรรมด้วยเทคนิคศิลปะบำบัดเพื่อลดพฤติกรรมด้านการขาดสมาธิ ประเมินพฤติกรรมด้านสมาธิของตัวอย่างขณะปฏิบัติกรรมในห้องเรียนในระหว่างการ Treatment เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องโดยใช้กิจกรรมศิลปะบำบัด เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของสมาธิต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย

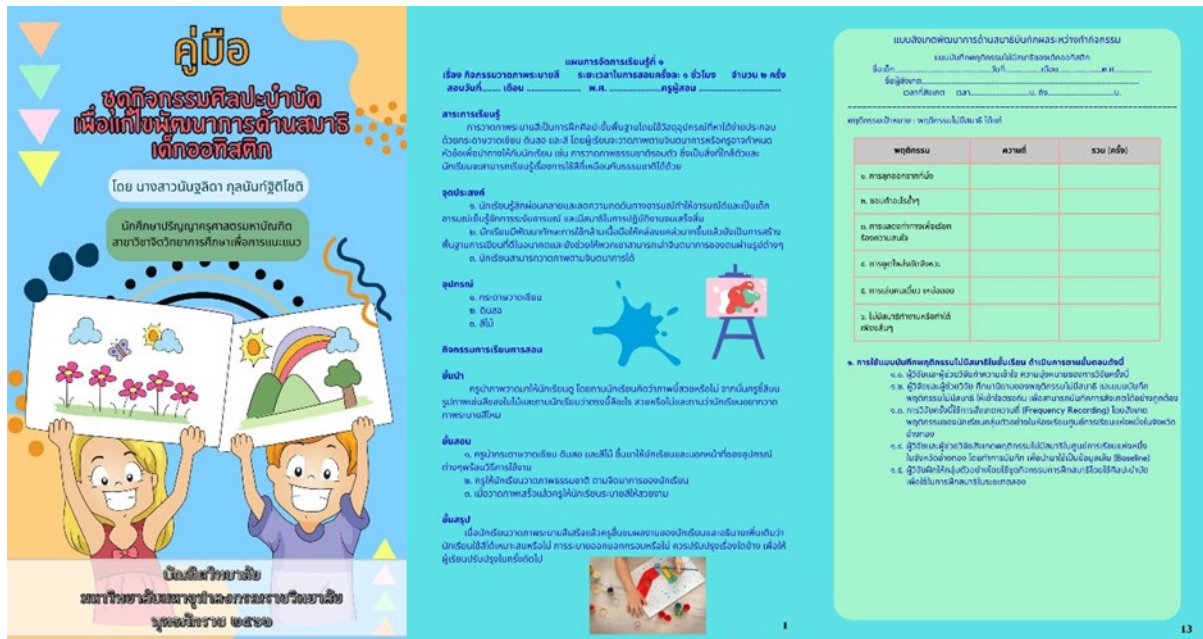
การวิเคราะห์ผลการศึกษากิจกรรมด้านสมาธิของเด็กก่อนและหลังการฝึกศิลปะบำบัด โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางและกราฟเส้น (Visual Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลจากการสร้างชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่มีต่อการพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กออทิสติกในศูนย์การเรียนรู้แห่งหนึ่งในจังหวัดอ่างทอง

การวิจัยในครั้งนี้ได้จัดทำชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่มีผลต่อการพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กออทิสติกจำนวน 1 ชุดประกอบด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมวาดภาพระบายสี ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย ลดความกดดันทางอารมณ์ รู้จักระงับอารมณ์ มีสมาธิในการปฏิบัติงาน พัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อให้คล่องแคล่ว สร้างพื้นฐานการเขียนที่ดี สามารถเล่าจินตนาการและผู้เรียนสามารถวาดภาพตามจินตนาการ 2) กิจกรรมพินสีน้ำจากวัสดุธรรมชาติ เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนใช้กล้ามเนื้อและการทำงานประสานระหว่างตากับมือด้วยการใช้พู่กันหรือใช้วัสดุจุ่มสี และใช้จินตนาการในการพิมพ์ภาพ ผู้เรียนผ่อนคลายอารมณ์ มีสมาธิ เกิดความสนุกสนาน และพึงพอใจในผลงานของตนเอง 3) กิจกรรมภาพตัดแปะเชื่อมความสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อและการทำงานประสานระหว่างตากับมือ รู้จักสังเกต ปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน 4) กิจกรรมฝึกความคิดสร้างสรรค์ไปกับงานปั้น เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ผ่อนคลายอารมณ์ เพลิดเพลิน ฝึกสมาธิให้จดจ่อกับการทำงานได้นานขึ้น 5) กิจกรรมโมบายครอบครัวใหญ่ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย ลดความกดดันทางอารมณ์ อารมณ์ดี มีสมาธิในการปฏิบัติงานจนเสร็จสิ้น มีทักษะการใช้กล้ามเนื้อให้คล่องแคล่วมากขึ้น สร้างพื้นฐานการเขียนที่ดี เล่าจินตนาการของตนผ่านรูปต่างๆ ได้ และ 6) กิจกรรมสร้างสรรค์ภาพด้วยเปเปอร์มาเช่ เป็นกิจกรรมที่สร้างจินตนาการให้กับผู้เรียน สร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบที่เป็นตัวเอง พัฒนาตนเองให้มีสมาธิมากขึ้น มีวินัย และการจัดการกระบวนการทำงาน ทุกกิจกรรมจึงเป็นกิจกรรมที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีสมาธิและความจดจ่อต่อการทำงานศิลปะมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยชุดกิจกรรมมีหลักการคือจะต้องเรียงลำดับจากกิจกรรมพื้นฐานทางศิลปะง่ายไปหายากโดยเพิ่มความพยายาม ระยะเวลา และความจดจ่อในการทำงานศิลปะมากขึ้นเป็นลำดับ ส่งผลต่อการพัฒนาสมาธิโดยตรง จากการนำชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดและแบบสังเกตพฤติกรรมเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผลการหาค่าความเที่ยงตรง (IOC) พบว่าอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงในระดับเชื่อถือได้ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด

2. ผลของชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่มีต่อพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กออทิสติกในศูนย์การเรียนรู้แห่งหนึ่งในจังหวัดอ่างทอง

หลังการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดเด็กออทิสติกมีพัฒนาการด้านสมาธิแตกต่างจากก่อนใช้ชุดกิจกรรม โดยเด็กออทิสติกที่ได้รับการปรับพฤติกรรมด้วยชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด ทั้ง 2 ราย มีพฤติกรรมด้านสมาธิดีขึ้น โดยเด็กคนที่ 1 เมื่อได้รับการปรับพฤติกรรมแล้วพฤติกรรมด้านสมาธิดีขึ้นจากระดับฐานเฉลี่ยมากถึงร้อยละ 43.91 ส่วนคนที่ 2 มีสมาธิดีขึ้นจากระดับฐานเฉลี่ยร้อยละ 29.64 แสดงให้เห็นได้ว่าชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดมีผลต่อพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กออทิสติกและสามารถคงความมีสมาธิได้ โดยหลังการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดเด็กออทิสติกทั้ง 2 คนมีพัฒนาการด้านสมาธิแตกต่างจากก่อนใช้ชุดกิจกรรม ($\bar{X}$ =15.35(หลัง), $\bar{X}$ =24.15(ก่อน) อัตราการลดลงคิดเป็นร้อยละ 36.44 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าความถี่ สัมประสิทธิ์ความสอดคล้องและค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมด้านการขาดสมาธิของตัวอย่างคนที่ 1 และคนที่ 2

ระยะที่	ครั้งที่	ค่าความถี่ของพฤติกรรมด้านการขาดสมาธิ							
		ตัวอย่างคนที่ 1				ตัวอย่างคนที่ 2			
		ผู้วิจัย	ผู้ช่วยสังเกต	ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (ร้อยละ)	อัตราการลดลงของพฤติกรรมเปรียบเทียบกับระดับฐาน (ร้อยละ)	ผู้วิจัย	ผู้ช่วยสังเกต	ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (ร้อยละ)	อัตราการลดลงของพฤติกรรมเปรียบเทียบกับระดับฐาน (ร้อยละ)
ระยะที่ 1 (A1)	1	25	25	100	หมายเหตุ:ระยะ	28	28	100	หมายเหตุ:ระยะ
	2	23	23	100	การหาเส้นฐานจึง	26	26	100	การหาเส้นฐานจึง
	3	23	23	100	ไม่มีการ	24	24	100	ไม่มีการ
	4	20	20	100	เปรียบเทียบ	25	25	100	เปรียบเทียบอัตรา

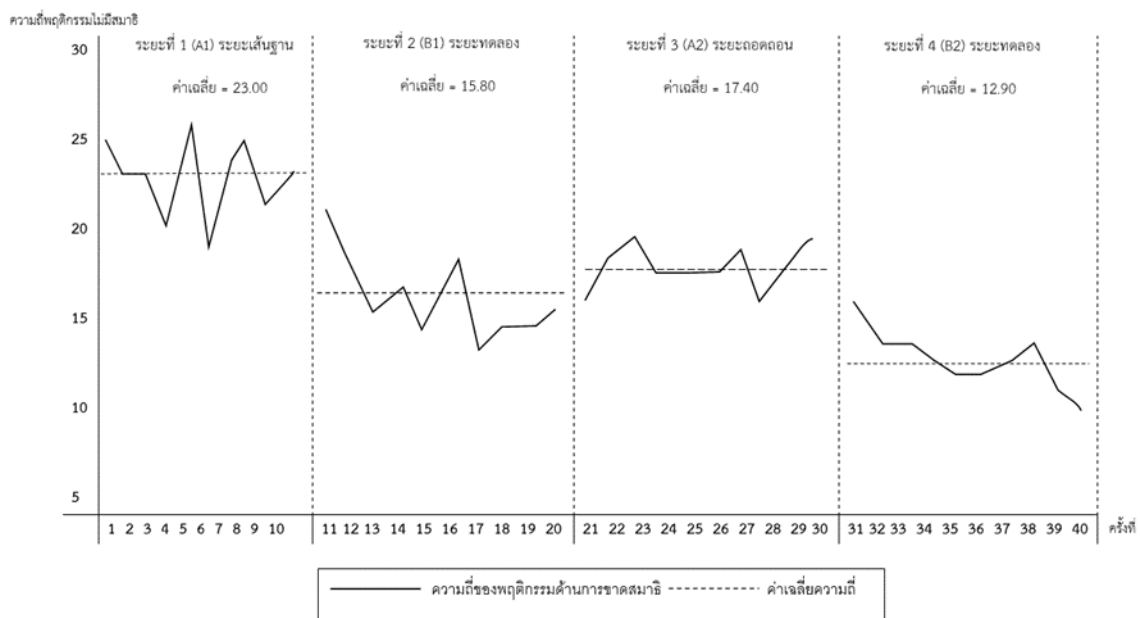

ระยะ เส้น ฐาน	5	26	25	96.15	อัตราการลดลง ของพฤติกรรม	26	26	100	การลดลงของ พฤติกรรม
	6	19	19	100		25	25	100	
	7	24	24	100		24	24	100	
	8	25	25	100		23	23	100	
	9	22	23	95.65		25	25	100	
	10	23	23	100		27	27	100	
$\bar{x}$	23.00	23.00	23.00	99.18		25.30	25.30	100	
ระยะที่ 2 (B1) ระยะ ทดลอง	11	21	20	95.24	8.70	25	25	100	1.19
	12	18	18	100	21.74	25	25	100	1.19
	13	15	15	100	34.78	24	24	100	5.14
	14	16	16	100	30.44	24	24	100	5.14
	15	14	14	100	39.13	21	21	100	17.00
	16	18	18	100	21.74	23	23	100	9.09
	17	13	13	100	43.48	22	22	100	13.04
	18	14	14	100	39.13	18	19	94.74	28.85
	19	14	14	100	39.13	18	18	100	28.85
	20	15	15	100	34.78	17	17	100	32.81
$\bar{x}$	15.80	15.80	23.00	99.52	31.31	21.70	21.80	100	14.23
ระยะที่ 3 (A2) ระยะ ถอด ถอน	21	16	16	100	30.44	19	19	100	24.90
	22	18	18	100	21.74	22	22	100	13.04
	23	19	19	100	17.39	20	20	100	20.95
	24	17	17	100	26.09	23	23	100	9.09
	25	17	17	100	26.09	22	22	100	13.04
	26	17	17	100	26.09	19	19	100	24.90
	27	18	18	100	21.74	21	21	100	17.00
	28	16	16	100	30.44	20	20	100	20.95
	29	17	17	100	26.09	23	23	100	9.09
	30	19	19	100	17.39	21	21	100	17.00
$\bar{x}$	17.40	17.40	17.40	100	24.35	21.00	21.00	100	17.00
ระยะที่ 4 (B2) ระยะ ทดลอง	31	16	16	100	30.44	21	21	100	17.00
	32	14	14	100	39.13	20	20	100	20.95
	33	14	14	100	39.13	18	18	100	28.85
	34	13	13	100	43.48	20	20	100	20.95
	35	12	12	100	47.83	18	18	100	28.85
	36	12	12	100	47.83	17	17	100	32.81
	37	13	13	100	43.48	16	16	100	36.75
	38	14	14	100	39.13	18	18	100	28.85
	39	11	11	100	52.17	15	15	100	40.71
	40	10	10	100	56.52	15	15	100	40.71
$\bar{x}$	12.90	12.90	12.90	100	43.91	17.80	17.80	100	29.64

จากตารางที่ 1 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนคนที่ 1 ก่อนใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด เด็กออทิสติกคนที่ 1 เพศชาย อายุ 12 ปี ซึ่งมีลักษณะพฤติกรรมด้านการขาดสมาธิวิ่งวนตลอด นั่งไม่ติด หรือที่เรียกว่าไฮเปอร์แอคทีฟ (Hyperactive) ดำเนินการสังเกตและประเมินด้วยแบบประเมินโรคสมาธิสั้น (SNAP-IV) โดยครูร่วมประเมินกับผู้ปกครอง พบว่าเด็กมีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง ขาดสมาธิในการทำกิจกรรมในระยะเวลาสั้น เมื่อทำการสังเกตพฤติกรรมด้านสมาธิ ปรากฏผลตามระยะที่ 1 ระยะเส้นฐาน หลังจากใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดพบว่าสมาธิเพิ่มขึ้นและคงความมีสมาธิถึงผลการสังเกต ระยะที่ 2 ระยะทดลอง ระยะที่ 3 ระยะถดถอย และระยะที่ 4 ระยะทดลอง ตามลำดับ พฤติกรรมด้านการขาดสมาธิของเด็กออทิสติกคนที่ 1 พบว่า ระยะทดลองที่ได้รับการปรับพฤติกรรมด้านสมาธิโดยชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด ลดลงกว่าในระยะเส้นฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปว่า ค่าความถี่ของพฤติกรรมด้านสมาธิ มีการเปลี่ยนแปลงหลังจากการได้รับการปรับพฤติกรรมโดยชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด ดังภาพที่ 2

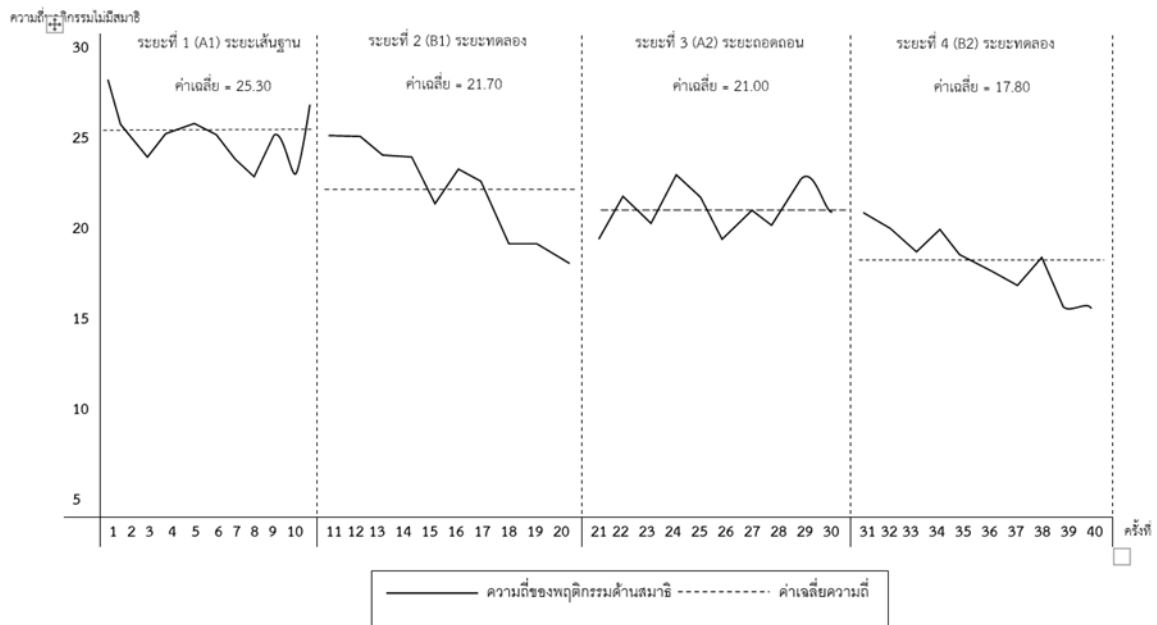

ภาพที่ 2 กราฟแสดงค่าความถี่ และค่าเฉลี่ยความถี่ในการแสดงพฤติกรรมด้านการขาดสมาธิของเด็กออทิสติกคนที่ 1 ในแต่ละระยะการทดลอง 4 ระยะ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนคนที่ 2 ก่อนใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด เด็กออทิสติกคนที่ 2 เป็นเด็กออทิสติกที่รับบริการในศูนย์การเรียนรู้แห่งหนึ่งในจังหวัดอ่างทอง เพศชาย อายุ 8 ปี หลังจากสังเกตและประเมินด้วยแบบประเมินโรคสมาธิสั้น (SNAP-IV) โดยครูร่วมประเมินกับผู้ปกครอง พบว่าเด็กมีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง ขาดสมาธิในการทำกิจกรรมในระยะเวลาสั้น ซึ่งมีลักษณะพฤติกรรมด้านการขาดสมาธิวิ่งวนตลอด นั่งไม่ติด หรือที่เรียกว่าไฮเปอร์แอคทีฟ (Hyperactive) เมื่อทำการสังเกตพฤติกรรมด้านสมาธิ ปรากฏผลตามระยะที่ 1 ระยะเส้นฐาน หลังจากใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดพบว่าสมาธิเพิ่มขึ้นและคงความมีสมาธิถึงผลการสังเกต ระยะที่ 2 ระยะทดลอง ระยะที่ 3 ระยะถดถอย และระยะที่ 4 ระยะทดลอง ตามลำดับ พฤติกรรมด้านการขาดสมาธิของเด็กออทิสติกคนที่ 2 พบว่า ระยะทดลองที่ได้รับการปรับพฤติกรรมด้านสมาธิโดยชุด

กิจกรรมศิลปะบำบัด ลดลงกว่าในระยะเส้นฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปว่า ค่าความถี่ของพฤติกรรมด้านสมาธิ มีการเปลี่ยนแปลงหลังจากการได้รับการปรับพฤติกรรมโดยชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กราฟแสดงค่าความถี่ และค่าเฉลี่ยความถี่ในการแสดงพฤติกรรมด้านการขาดสมาธิของเด็กออทิสติก คนที่ 2 ในแต่ละระยะการทดลอง 4 ระยะ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการสร้างชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่มีต่อการพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กออทิสติกในศูนย์การเรียนรู้แห่งหนึ่งในจังหวัดอ่างทอง

การวิจัยในครั้งนี้ได้จัดทำชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่มีผลต่อการพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กออทิสติกจำนวน 1 ชุดประกอบด้วย ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้จำนวน 1 ชุดประกอบด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมวาดภาพระบายสี กิจกรรมพินสีน้ำจากวัสดุธรรมชาติ กิจกรรมภาพตัดปะเชื่อมความสัมพันธ์ กิจกรรมฝึกความคิดสร้างสรรค์ไปกับการงานปั้น กิจกรรมโมบายครอบครัวใหญ่ และกิจกรรมสร้างสรรค์ภาพด้วยเปเปอร์มาเช่ โดยชุดกิจกรรมมีหลักการคือจะต้องเรียงลำดับจากกิจกรรมพื้นฐานทางศิลปะ ง่ายไปหายาก โดยเพิ่มความพยายาม ระยะเวลา และความจดจ่อในการทำงานศิลปะมากขึ้นเป็นลำดับ โดยทุกกิจกรรมจึงเป็นกิจกรรมที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีสมาธิและความจดจ่อต่อการทำงานศิลปะมากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นลำดับ สอดคล้องกับ พีรวัส นาคประสงค์ ได้ศึกษา ผลของการใช้กิจกรรมศิลปะประกอบบทเรียนเพื่อเพิ่มความสนใจต่อการเรียนของเด็กสมาธิสั้น พบว่า เด็กสมาธิสั้น มีพฤติกรรมความสนใจต่อการเรียนคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้นเมื่อมีการใช้ศิลปะประกอบการเรียนและเมื่อมีการถอดถอนกิจกรรมศิลปะประกอบบทเรียน พบว่า พฤติกรรมความสนใจต่อการเรียนคณิตศาสตร์ยังมีความคงทนอยู่

2. ผลของชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่มีต่อการพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กออทิสติกในศูนย์การเรียนรู้แห่งหนึ่งในจังหวัดอ่างทอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการปรับพฤติกรรมด้านสมาธิของเด็กออทิสติกที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ที่รับบริการในศูนย์การเรียนรู้แห่งหนึ่งในจังหวัดอ่างทอง เพศชาย อายุ 12 และ 8 ปี หลังจากสังเกตและประเมินด้วยแบบประเมินโรคสมาธิสั้น (SNAP-IV) โดยครูร่วมประเมินกับผู้ปกครอง พบว่ามีลักษณะพฤติกรรมขาดสมาธิในการทำกิจกรรม จึงปรับพฤติกรรมด้วยชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด ผลการวิจัยพบว่า เมื่อทำการปรับพฤติกรรมด้วยกิจกรรมศิลปะบำบัด เด็กออทิสติกคนที่ 1 เป็นเด็กชาย อายุ 12 ปี ซึ่งมีความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมขาดสมาธิในระดับเส้นฐานที่ 23.00 เมื่อได้รับการปรับพฤติกรรมด้วยชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดในระยะที่ 2 (B1) เด็กมีการตอบสนองต่อชุดกิจกรรมได้เป็นอย่างดี และมีความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมขาดสมาธิลดลงเหลือเพียง 18.50 คิดเป็นอัตราการลดลงของพฤติกรรมเมื่อเปรียบเทียบกับระยะเส้นฐานร้อยละ 31.31 ซึ่งถือเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงที่สูง เมื่อเทียบกับเด็กออทิสติกคนที่ 2 ที่เป็นเด็กชายอายุ 8 ปี ที่มีความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมขาดสมาธิในระดับเส้นฐานเท่ากับ 25.30 เมื่อได้รับการปรับพฤติกรรมด้วยชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดในระยะที่ 2 (B1) เด็กมีการตอบสนองต่อชุดกิจกรรมได้เป็นอย่างดี และมีความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมขาดสมาธิลดลงเหลือเพียง 21.70 คิดเป็นอัตราการลดลงของพฤติกรรมเมื่อเปรียบเทียบกับระยะเส้นฐานร้อยละ 14.23 ที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงต่ำกว่า อาจเป็นเพราะความแตกต่างด้านอายุ หรือระดับความรุนแรงของภาวะออทิสติก ทั้งนี้ก็สามารถสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดสามารถลดพฤติกรรมด้านภาวะขาดสมาธิของเด็กออทิสติกได้ สอดคล้องกับ Elisandra Lopes ซึ่งได้ศึกษา ผลของศิลปะบำบัดกับเด็กที่มีทั้งภาวะสมาธิสั้นและภาวะออทิสซึม โดยทำการศึกษากับเด็กที่ได้รับการวินิจฉัยโรคสมาธิสั้นแบบคู่ (ADHD) และโรคออทิสติกสเปกตรัม (ASD) ผลการศึกษาลักษณะของเด็กทั้งสองประเภทพบว่ามีอาการคล้ายคลึงกันและไม่สามารถระบุถึงสาเหตุที่แท้จริงของอาการเฉพาะ เช่น การขาดทักษะทางสังคมและการสื่อสารได้ แต่การใช้ศิลปะบำบัดอาจช่วยลดอาการเหล่านั้นได้ การศึกษาได้ใช้ประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กก่อนวัยเรียนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีอายุ 4 ถึง 12 ปี โดยผลที่ได้พบว่าศิลปะบำบัดสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมด้านสมาธิและทักษะทางสังคมเชิงบวก รวมถึงเพิ่มทักษะทางวิชาการและภาวะทางอารมณ์ได้อีกด้วย

ระยะทดลอง ระยะที่ 3 (A2) เก็บข้อมูลหลังจากทดลองการปรับพฤติกรรมในระยะ 2 (B1) แล้ว 2 สัปดาห์ ผลปรากฏว่า เด็กออทิสติกคนที่ 1 มีค่าเฉลี่ยความถี่ 17.4 ซึ่งเป็นอัตราการลดลงของพฤติกรรมเปรียบเทียบกับระยะเส้นฐานร้อยละ 24.35 แสดงให้เห็นว่าการลดลงของพฤติกรรมหลังจากบำบัดด้วยชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด มีความคงที่ของการลดลงของพฤติกรรมขาดสมาธิแม้ไม่ได้มีการ Treatment แล้วก็ตาม สอดคล้องกับเด็กออทิสติกคนที่ 2 หลังจากทดลองการปรับพฤติกรรมในระยะ 2 (B1) แล้ว 2 สัปดาห์ ผลปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ยความถี่ของพฤติกรรมขาดสมาธิที่ 21.00 อัตราการลดลงของพฤติกรรมเปรียบเทียบกับระยะเส้นฐานเท่ากับ 17.00 และที่สำคัญมีการลดลงของค่าความถี่ของพฤติกรรมขาดสมาธิเฉลี่ยต่อเนื่องจากระยะที่ 2 (B1) 0.70 แม้ไม่ได้มีการ Treatment แล้ว จึงสรุปได้ว่า หลังจากระยะทดลอง ระยะที่ 2 (B1) แล้ว พฤติกรรมด้านภาวะขาดสมาธิของเด็กออทิสติกทั้งสองคน ลดลงอย่างคงที่ ไม่ได้แสดงพฤติกรรมด้านการขาดสมาธิเพิ่มขึ้นเมื่อทดลองการ Treatment แล้ว

ระยะทดลองระยะที่ 4 เมื่อได้รับการปรับพฤติกรรมด้วยชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดอีกครั้งพฤติกรรมด้านการขาดสมาธิยังคงลดลงอย่างต่อเนื่อง เมื่อเปรียบเทียบกับระยะเส้นฐานจะเห็นว่าพฤติกรรมดังกล่าวลดลงอย่างมาก

สรุปว่า ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดเด็กออทิสติกในศูนย์การเรียนรู้แห่งหนึ่งในจังหวัดอ่างทองมีพัฒนาการด้านสมาธิแตกต่างกัน เด็กออทิสติกที่ได้รับการปรับพฤติกรรมด้วยชุดกิจกรรม

ศิลปะบำบัดทั้ง 2 ราย มีพฤติกรรมด้านภาวะขาดสมาธิลดลง เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ กนกวรรณ โคตรพัฒน์ และคณะ ได้ศึกษาผลของโปรแกรมศิลปะบำบัดตามกระบวนการสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัดทางการพยาบาล ต่อภาวะสมาธิสั้นของเด็กโรคสมาธิสั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กสมาธิสั้นอายุ ๙-๑๒ ค่าเฉลี่ยของอันดับคะแนนภาวะสมาธิสั้นด้านขาดสมาธิและซนอยู่ไม่นิ่ง/หุนหันพลันแล่นของกลุ่มทดลอง หลังได้รับโปรแกรมมีค่าต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = -6.75, p < .001$; $Z = -6.77, p < .001$) ตามลำดับ ขณะเดียวกันค่ามัธยฐานคะแนนภาวะสมาธิสั้นด้านขาดสมาธิ และซนอยู่ไม่นิ่ง/หุนหันพลันแล่นหลังได้รับโปรแกรมในกลุ่มทดลอง มีค่าต่ำกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = -4.87, p < .001$; $Z = -4.86, p < .001$) ตามลำดับ ดังนั้น โปรแกรมศิลปะบำบัดสามารถลดภาวะสมาธิสั้นในเด็กสมาธิสั้นได้

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับฟิรวัส นาคประสงค์ ซึ่งได้ศึกษาผลของการใช้ศิลปะประกอบบทเรียน เพื่อเพิ่มความสนใจต่อการเรียนของเด็กสมาธิสั้น ผลการศึกษาพบว่า เด็กสมาธิสั้นมีพฤติกรรมความสนใจต่อการเรียนเพิ่มขึ้นเมื่อใช้กิจกรรมศิลปะประกอบบทเรียน โดยระยะเส้นฐานหรือก่อนทดลองเด็กสมาธิสั้นมีความสนใจต่อการเรียนเฉลี่ย 11.50 นาที ต่อการเรียนที่ใช้เวลา 30 นาที คิดเป็นร้อยละ 38.33 ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่น้อย โดยสอดคล้องกับธีรเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ (2545) ที่กล่าวถึงเด็กสมาธิสั้นว่า เด็กที่มีปัญหาเช่นนี้เมื่ออยู่ในห้องเรียนมักจะไม่เริ่มงานที่ครูให้ทำ ดูเหมือนไม่สนใจในสิ่งที่ครูสอน ไม่ฟังคำพูดของพ่อแม่ ไม่สนใจในรายละเอียด ประมาทเลินเล่อ ไม่ค่อยระมัดระวัง เล่นหรือทำกิจกรรมได้ไม่นาน มักทำอะไรไม่เสร็จเพราะว่าลืมหือไม่ใส่ใจ มักหลีกเลี่ยงหรือไม่ชอบทำงานที่ต้องใช้สมาธินาน เช่น ทำการบ้าน ทำกิจกรรมกลุ่ม วอกแวกตามสิ่งเร้าภายนอกได้ง่าย ในระยะทดลอง เด็กสมาธิสั้นมีความสนใจต่อการเรียนเฉลี่ยเพิ่มมากขึ้นเป็นเวลา 20.13 นาที ต่อการเรียนที่ใช้เวลา 30 นาที คิดเป็นร้อยละ 67.08 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ในระยะทดลอง เด็กสมาธิสั้นมีความสนใจต่อการเรียนเฉลี่ยเป็นเวลา 17.38 นาที ต่อการเรียนที่ใช้เวลา 30 นาที คิดเป็นร้อยละ 57.92 ซึ่งมีความสนใจต่อการเรียนลดลงจากระยะทดลองแต่ยังมีความสนใจเฉลี่ยต่อการเรียนสูงกว่าในระยะเส้นฐาน ซึ่งถือว่ากิจกรรมศิลปะส่งผลให้เกิดความคงทนของพฤติกรรมความสนใจต่อการเรียนของเด็กสมาธิสั้น

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของ กันต์กนิษฐ์ จันทรโกมูท ที่ได้ศึกษาผลของชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ในครั้งนี้จำนวน 4 ชุด คือ กิจกรรมการใช้สี กิจกรรมฝึกปะ กิจกรรมภาพพิมพ์ และกิจกรรมมัดย้อมมัดใจ หลังจากใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด เด็กออทิสติกทั้ง 3 คน มีการพัฒนาที่ชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมพบว่า ระยะทดลองใช้ชุดกิจกรรมและระยะติดตามผลเด็กออทิสติกทั้ง 3 คน มีทักษะทางสังคมสูงขึ้นกว่าระยะเส้นฐาน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นได้ว่าศิลปะบำบัด ถือเป็นวิธีการลดพฤติกรรมด้านสมาธิหรือพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่งในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากศิลปะเป็นสิ่งที่สวยงามที่ผู้เรียนให้ความสนใจและต้องใช้ความอดทนพยายามและใช้สมาธิเป็นอย่างมาก ในทางพระพุทธศาสนา สมาธิ แปลตามภาษาบาลีว่า ความตั้งมั่น การฝึกสมาธิด้วยการทำงานศิลปะมีผลต่อความตั้งใจมั่นในการทำงานศิลปะให้เกิดผลสำเร็จ และเมื่อฝึกฝนงานศิลปะจากง่ายไปยาก ใช้เวลาน้อยไปถึงใช้เวลาในการสร้างสรรค์งานศิลปะมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงเป็นการฝึกสมาธิเพิ่มขึ้นทีละเล็กทีละน้อย และหากฝึกเป็นประจำก็จะส่งผลต่อสมาธิของเด็กออทิสติกอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการฝึกสมาธิตามแนวพุทธศาสนาที่เมื่อมีการฝึกสมาธิเป็นประจำตามหลักสมถกรรมฐานหรือ

วิปัสสนากรรมฐาน ก็จะสามารถทำให้ผู้ฝึกมีจิตที่มั่นคง ไม่ส่ายไปส่ายมา มีสติอยู่พร้อมด้วยความรู้ชัดจิตของตนก็จะทำให้เป็นผู้มีสติปัญญาดี เพราะสามารถเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยใจจดจ่อ ทำให้รู้แจ้งในเรื่องต่างๆ

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้คือชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่มีต่อการพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กออทิสติก อันเป็นผลการวิจัยที่เกิดจากจากที่ได้ดำเนินการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล สรุปและอภิปรายผล เรียบร้อยแล้ว ทำให้ได้ทราบว่า การนำเอาศิลปะซึ่งถือเป็นศาสตร์ที่สร้างสุนทรียภาพ สร้างการสื่อสาร และสร้างความสุขให้แก่มนุษย์ชาติอย่างหนึ่งนั้นยังสามารถนำมาเป็นศาสตร์ในด้านการบำบัดพฤติกรรม อารมณ์ และที่สำคัญยังสามารถสร้างสมาธิให้เกิดขึ้นได้อย่างดียิ่งอีกประการหนึ่ง หากเพิ่มเติมเทคนิควิธีการหรือบูรณาการศาสตร์ที่เกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการก็ยิ่งช่วยให้สามารถพัฒนาด้านพัฒนาการผู้เรียนให้ดีขึ้นได้ สรุปดังในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การปรับพฤติกรรมด้านสมาธิของเด็กออทิสติก ด้วยชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด ควรใช้กับเด็กออทิสติกขณะที่มีสภาวะทางอารมณ์ที่เป็นปกติ โดยการประเมินสภาวะทางอารมณ์ประจำวันของเด็กออทิสติกก่อน หากสภาวะทางอารมณ์ของเด็กไม่ปกติ ควรปรับพฤติกรรมนั้นด้วยกระบวนการปรับพฤติกรรมที่ถูกต้องและให้เด็กมีอารมณ์ปกติเสียก่อน

1.2 หากสภาพแวดล้อมในสถานที่ที่ใช้ในการปรับพฤติกรรมด้านสมาธิของเด็กออทิสติกด้วยชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด มีสิ่งรบกวนมากเกินไป ให้ดำเนินการปรับปรุงให้มีสิ่งแวดล้อมที่ดีกว่า เพื่อผลของการปรับพฤติกรรมที่ดีที่สุด

1.3 จากผลการวิจัยพบว่าเด็กออทิสติกที่ได้รับการปรับพฤติกรรมด้วยชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด มีพฤติกรรมด้านสมาธิลดลง จึงควรนำชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดไปใช้กับเด็กออทิสติกกลุ่มอื่นๆ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยควรหลีกเลี่ยงกลุ่มเด็กออทิสติกที่อยู่ในกลุ่มที่ต้องใช้ยาในการปรับสมาธิตามที่แพทย์สั่ง

2.2 ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดสามารถลดพฤติกรรมด้านการขาดสมาธิลงได้และหากการวิจัยครั้งต่อไปอาจนำไปใช้ในการลดพฤติกรรมขาดสมาธิในเด็กปกติได้

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ โคตรพัฒน์. (2562). ผลของโปรแกรมศิลปะบำบัดตามกระบวนการสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัดทางการพยาบาล ต่อภาวะสมาธิสั้นของเด็กโรคสมาธิสั้น. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- กันต์กนิษฐ์ จันทรโกมุท. (2565). ผลการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก. วิทยานิพนธ์คณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: เอดส์เพลสโปรดักส์.
- ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2550). ศิลปะบำบัด ศาสตร์และศิลป์แห่งการบำบัด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2562). ศิลปะบำบัด ศาสตร์และศิลป์แห่งการบำบัด. แหล่งที่มา https://www.happyhomeclinic.com/alt02-arttherapy_artandscience.htm สืบค้นเมื่อ 5 มิ.ย. 2566.
- พิรวัส นาคประสงค์. (2548). ผลของการใช้กิจกรรมศิลปะประกอบบทเรียนเพื่อเพิ่มความสนใจต่อการเรียนของเด็กสมาธิสั้น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มณีนรัตน์ ภูทะวัง. (2560). การพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อฝึกสมาธิเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- รัชนิกร ชะตางาม. (2560). การสร้างสรรค์ศิลปะสื่อผสมพื้นที่แห่งความสุข กรณีศึกษาศิลปะบำบัดเพื่อพัฒนาสมาธิในเด็กสมาธิสั้น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Durrani Huma. (2019). A Case for Art Therapy as a Treatment for Autism Spectrum Disorder. From https://www.researchgate.net/publication/333226042_A_Case_for_Art_Therapy_as_a_Treatment_for_Autism_Spectrum_Disorder Retrieved June 5, 2023.

- Lopes, Elisandra. (2021). **Effectiveness of Art Therapy with Children with Both Attention-deficit/hyperactivity and Autism**. Expressive Therapies Capstone Theses. From https://digitalcommons.lesley.edu/expressive_theses/426 Retrieved June 5, 2023.
- Van Lith T. (2016). Art therapy in mental health: A systematic review of approaches and practices. **The Arts in Psychotherapy**. 47. 9-22.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง การใช้
อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์” *
DEVELOPMENT OF ACADEMIC ACHIEVEMENT IN TECHNOLOGY SUBJECTS
(COMPUTATIONAL SCIENCE) ABOUT USING THE INTERNET TO SEARCH FOR
INFORMATION BY ORGANIZING 5E LEARNING TOGETHER WITH THE KAHOOT
PROGRAM FOR STUDENTS IN GRADE 6/2 AT CHIANG KHAN
KINDERGARTEN SCHOOL. "PATHUMMA SONGKROH"

¹ภารดร รัชชัยพิชิตกุล Pharadorn Reechaipichitkul ²ธนกร สายปัญญา Thanakorn Saipanya

³พงศ์พิพัฒน์ พรหมโคตร Phongphiphat Phromkhotr

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย Loei Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author Email: pharadorn.r@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์” โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์” เป็นการวิจัยแบบวิจัยเชิงทดลองตามแบบแผนวิธีวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 6/2 ของโรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์” จำนวน 36 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ที่ได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล จำนวน 4 แผน จำนวน 7 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบก่อน/หลังเรียน เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ t-test one sample ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์” โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 ที่มีต่อรูปแบบการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

คำสำคัญ: วิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ), การใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล, การจัดการเรียนรู้แบบ 5e

Abstract

The purposes of this research article were 1) to compare academic achievement in technology subjects (Computational Science) on using the internet to search for information of students in Grade 6/2 of Chiang Khan “Pathummasongkroh” Kindergarten School by organizing 5e learning together with the Kahoot program before and after organizing the learning, 2) to study satisfaction with teaching and learning by organizing 5e learning together with the Kahoot program on using the internet to search for information of students in Grade 6/2 of Chiang Khan “Pathummasongkroh” Kindergarten School. Data were analyzed using descriptive statistics consisted of percentage, mean, standard deviation, and t-test for hypothesis testing. The sample group in this research was students in Prathom 6/2 of Chiang Khan “Pathummasongkroh” Kindergarten School, a total of 36 students who were studying in the second semester of the academic year 2023, obtained using a purposive sampling method due to the researcher was responsible for teaching the Technology subject (Computational Science). The tools used in the research including 1) 5e learning plans together with the Kahoot program on using the internet to search for information with 4 plans in 7 hours’ duration, 2) Pretest/posttest on using the Internet to search for information, which was a multiple choice test with 4 choices and 20 questions, 3) Questionnaire on student satisfaction with 5e learning management combined with Kahoot program. Statistics used in data analysis were percentage, average, standard deviation and t-test one sample. The research results found that; 1) Learning results of students in Prathom 6/2, Chiang Khan "Pathumma Songkroh" Kindergarten School by organizing 5e learning together with the Kahoot program after studying was higher than before studying which accepted the research hypothesis. 2) Satisfaction of Prathom 6/2 students with the teaching model using 5e learning management combined with the Kahoot program was overall at the level of high agreement.

Keywords: Technology Subjects (Computational Science), Using the Internet to Search for Information, 5e Learning

บทนำ

การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น การศึกษามีใช้จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียนหรือโรงเรียน แต่เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ทุกคนมีโอกาสเรียนรู้ในทุกเรื่อง ทั้งที่เป็นความรู้วิชาการทั่วไป ความรู้ด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยในทุกที่ทุกเวลา การที่จะให้ทุกคนได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพนั้น เทคโนโลยีถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนการสอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ในการจัดการเรียนการสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มต้นด้วยการรับรู้ที่ถูกต้อง (ชม ภูมิภาค, 2528) และการรับรู้ที่ถูกต้องจะต้องใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมซึ่งสื่อที่ดีจะต้องสัมพันธ์กับปราชญ์สัมผัสทั้งห้าได้มากที่สุดจึงจะเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเรียนรู้ และมีความสำคัญกับสถานศึกษาเป็นอย่างมากซึ่งทุกกิจกรรมของครูผู้สอนมักจะใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อเพื่ออธิบายและสร้างสรรค์ผลงานให้นักเรียนเข้าใจ บทเรียนมากยิ่งขึ้น สื่อการสอนมีความสำคัญ ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญจึงเลือกใช้ โปรแกรม Kahoot หลักสูตรการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในแก้ปัญหา ซึ่งในการเรียนรู้ที่ดีควรให้นักเรียนได้มีการสื่อสาร การแก้ปัญหาการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้สอนได้ศึกษาการใช้สื่อการสอน Kahoot ได้ออกแบบโจทย์ได้หลากหลายอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในโอกาสแรกที่ได้เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

แนวคิดมาจากการสอนโดยการใช้ความถนัดความน่าสนใจของสื่อการสอน โดย โปรแกรม Kahoot ก่อให้เกิดความสนุกสนานทำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมโดยใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ได้หลากหลาย เช่น โทรศัพท์ ไอแพดและแท็บเล็ต ในการเข้าร่วมการเรียนการสอนมากกว่าแบบฝึกหัดทั่วไป และแผ่นภาพทั่วไป นักเรียนสามารถใช้ในการโต้ตอบ แข่งขันกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน มีการเคลื่อนไหวของกราฟิกซึ่งสามารถทำได้ดีกว่าการสื่อและวิธีการสอนแบบอื่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ที่สร้างจากโปรแกรม Kahoot โดยครูผู้สอนและนักเรียนทำหน้าที่และบทบาทในการเสนอบทเรียนและเนื้อหาควบคู่กันได้ ผู้เรียนจะเรียนจากคอมพิวเตอร์ตามขั้นตอนและเนื้อหาที่ได้ออกแบบไว้ผู้เรียนเป็นผู้ตอบสนองโดยการสร้างโจทย์ปัญหาเองและให้เพื่อนนักเรียนตอบปัญหา และคอมพิวเตอร์เป็นผู้ประเมินผลจากการตอบของผู้เรียน ผลของการประเมินจะช่วยเป็นเครื่องตัดสินว่าผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาของลักษณะของงานที่จำเป็นต้องใช้นั้นเพียงไร

การจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้จึงนับเป็นการจัดการเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และค้นพบความจริงต่างๆ ด้วยตนเองได้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2558) เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองโดยใช้วิธีการและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ผ่านการที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิด และลงมือแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาประมวลผลคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน (ทิตินา แคมมณี, 2544) การสืบเสาะหาความรู้จึงเป็นการค้นหาคำตอบที่สนใจผ่านการทำงานอย่างเป็นระบบรอบคอบ แต่มีอิสระและไม่เป็นลำดับ ขั้นที่ตายตัว

เนื่องจากอาจมีการสืบเสาะซ้ำแล้วซ้ำเล่าเพื่อตอบคำถาม และอาจเกิดคำถามขึ้นมาใหม่ที่ต้องสืบเสาะหาคำตอบต่อไป หมุนวนเป็นวัฏจักร 5 ขั้นตอน ประกอบไปด้วย 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) 2) ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) 4) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) 5) ขั้นประเมินความรู้ (Evaluation) (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561) แต่รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เพียงอย่างเดียว ยังไม่เพียงพอให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาได้ เนื่องจาก การจัดการศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ต้องมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อปรับเปลี่ยนเป็นการศึกษา 4.0 ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนใน 3 ศตวรรษที่ 21 ที่มีการนำเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาใช้ในห้องเรียนรวมถึงการจัดการเรียนการสอน (ดนัยศักดิ์ กาโร, 2562)

ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการแก้ปัญหา ซึ่งในการเรียนรู้ที่ดีควรให้นักเรียนได้มีการสื่อสารการแก้ปัญหการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพออกแบบให้น่าสนใจ เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจพร้อมกับการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน จึงนำโปรแกรม Kahoot มาบูรณาการเข้ากับเนื้อหาที่สอน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล ผู้วิจัยหวังว่าการใช้โปรแกรม Kahoot จะเป็นผลให้บรรยากาศในห้องเรียนน่าเรียนรู้และดึงดูดนักเรียนได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์” โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์”

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบวิจัยเชิงทดลองตามแบบแผนวิธีวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลัง 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การสร้างและพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) การสร้าง และหาคุณภาพแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ และ 3) การสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถามความพึงพอใจ และตอนที่ 3 การดำเนินการทดลองใช้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้เวลาในการทดลองทั้งสิ้น 9 ชั่วโมง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอน 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนทดลอง ระยะระหว่างการทดลอง และระยะหลังการทดลอง โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 6/2 ของโรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสเกราะ” จำนวน 36 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ที่ได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล 2) ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนแบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.2 แบบทดสอบก่อน/หลังเรียน เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot

4. การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

4.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 แผน โดย 1) หาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน 2) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงหลังจากได้รับความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ (IOC) นำมาทดลองกับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 หรือ ห้องเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

4.2 แบบทดสอบก่อน/หลังเรียน เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน นำแบบทดสอบหลังเรียนที่ปรับปรุงหลังจากได้รับความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ (IOC) นำมาทดลองกับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 หรือ ห้องเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยหาความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (KR20)

5. สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

5.1 ค่าสถิติพื้นฐาน การหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มประชากร

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ 1) วิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับตัวชี้วัด และค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจ 2) หาค่าความยากของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot 4) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot 5) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ของคอร์นบัก 6) ศึกษาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot โดยใช้ค่าเฉลี่ย และ 7) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Samples

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้ 1) วิเคราะห์ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สถิติทดสอบ t-test แบบ Dependent Samples 3) วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สถิติทดสอบ t-test แบบ Dependent Samples และ 4) วิเคราะห์ผลความพึงพอใจของ นักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot เพื่อเสริมสร้าง ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง การใช้ อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์” โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง การใช้ อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์” โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน				t	df	Sig. (2-tailed)
ทดสอบก่อนเรียน		ทดสอบหลังเรียน				
$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.			
14.33	1.621	18.89	1.166	14.470	35	.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์” โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ หลังการจัดการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 18.89 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.166 และมีการทดสอบสถิติ t-test dependent samples พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล หลังการจัดการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์” ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์”

ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.73	1.08	ระดับมาก	2
ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้	3.90	1.14	ระดับมาก	1
ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้	3.68	1.13	ระดับปานกลาง	3
รวม	3.77	1.12	ระดับมาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยภาพรวมจากการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 ที่มีต่อการเรียนการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนเห็นด้วยมาก ลำดับที่ 1 ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ นักเรียนเห็นด้วยมาก ลำดับที่ 2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนเห็นด้วยปานกลาง ลำดับที่ 3 ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์” โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ หลังการจัดการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$ เท่ากับ 18.89 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.166 และมีการทดสอบสถิติ t-test dependent samples พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล หลังการจัดการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนได้ผ่านการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ (5e) และผ่านการทำใบงานประกอบการสอนในคาบ และนำความรู้วิธีการคิดมาปรับใช้กับการทำแบบทดสอบในโปรแกรม Kahoot ดังนั้นจึงทำให้ผลการวิจัยที่ได้ข้อสรุปว่าผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจ หลังการจัดการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ดังที่ อุไรวรรณ ปานิสงค์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความสามารถในการคิด วิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม หลังเรียน ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วย เทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 ที่มีต่อการเรียนการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนเห็นด้วยมาก ลำดับที่ 1 ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ นักเรียนเห็นด้วยมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนมี

ความสนใจ และสนุกจากการเรียน ด้วยการประเมินผลท้ายคาบ ผ่านโปรแกรม Kahoot ลำดับที่ 2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนเห็นด้วยปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนรู้แบบสืบเสาะ (5e) ให้นักเรียนมีอิสระในการตั้งคำถาม และค้นหาข้อมูล ตามมาด้วยการสรุปผลที่ชัดเจน นำเสนอหน้าชั้นเรียน ทำให้การเรียนเป็นเรื่องสนุกสนาน และกระตุ้นด้วยการทดสอบผ่าน Kahoot หลังเรียน ลำดับที่ 3 ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนยังไม่เข้าใจกระบวนการในการเรียนรู้ผ่านวิธีการเรียนแบบสืบเสาะนี้ ด้วยความที่ว่ายังไม่เคยเจอ ทำให้นำความรู้ไปใช้ด้วยความไม่คุ้นเคย ดังที่ อามีเนาะ ตาริตา (2560) ได้วิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับกลวิธี POE ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์และความพึงพอใจ ต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับ POE ในระดับมาก

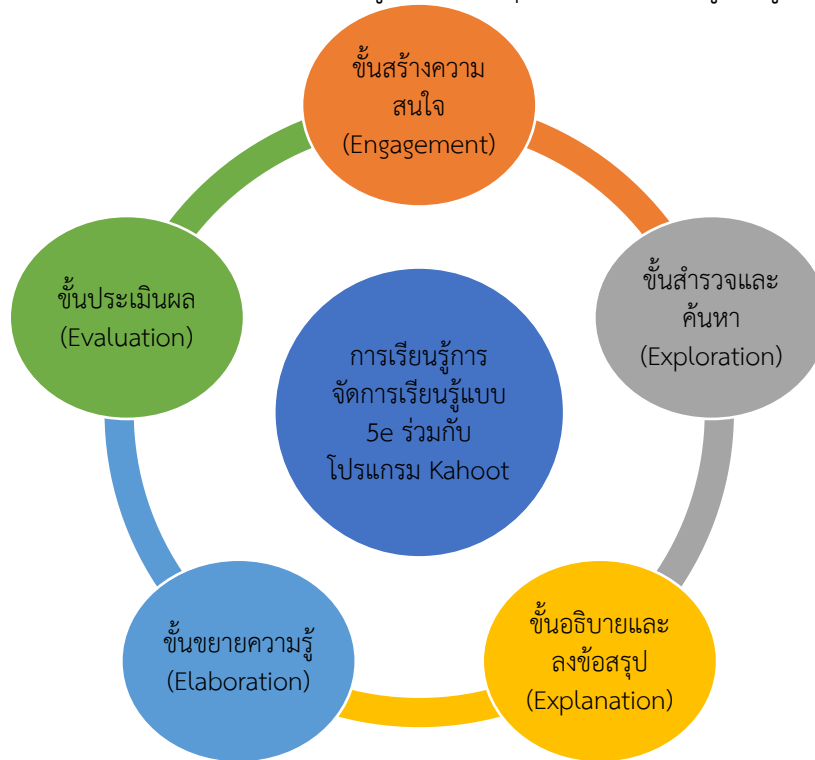
องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้แบบ 5e ร่วมกับโปรแกรม Kahoot สามารถเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ มีการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีระบบตามหลักวิชาการ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสม วัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโดยมีการประเมินจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ด้านการคิดคล่อง คิดริเริ่ม และคิดยืดหยุ่น โดยนักเรียนฝึกใช้โปรแกรม Kahoot จากขั้นตอนการนำเสนอและขั้นตอนการปฏิบัติ มาใช้ในการค้นหาข้อมูลด้วยตัวเอง ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น สรุปเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นสร้างความสนใจ ครูจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่กระตุ้น ยั่วเย้า ให้ผู้เรียน เกิดความสงสัยใคร่รู้ อยากรู้ อยากเห็น แล้วเกิดปัญหาหรือประเด็นที่จะศึกษา
2. ขั้นสำรวจและค้นหา ครูจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ให้ผู้เรียนมี ประสบการณ์ร่วมกันเป็นกลุ่ม ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยการวางแผนกำหนดการสำรวจ ตรวจสอบ และลงมือปฏิบัติในการสำรวจ ตรวจสอบปัญหาหรือประเด็นที่ผู้เรียนสนใจใคร่รู้
3. ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป ครูจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ให้ผู้เรียนได้สร้าง องค์ความรู้ใหม่ร่วมกันทั้งชั้นเรียน โดยนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการสำรวจ ตรวจสอบ พร้อมทั้ง วิเคราะห์ อธิบาย และเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายซักถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือโต้แย้งในองค์ความรู้ใหม่ที่ได้สร้างสรรค์มีการอ้างอิงหลักฐาน ทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ หรือองค์ความรู้เดิม แล้ลง ข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล
4. ขั้นขยายความรู้ ครูจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ให้ผู้เรียนได้เพิ่มเติมหรือ เติมเต็มองค์ความรู้ใหม่ให้กว้างขวางสมบูรณ์ กระจำและลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยการอธิบายยกตัวอย่าง อภิปรายซักถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเชื่อมโยงความรู้เดิมสู่องค์ความรู้ใหม่อย่างเป็นระบบ ละเอียดสมบูรณ์ นำไปประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่นๆ หรือในชีวิตประจำวัน หรือผู้เรียนอาจจะเกิด ปัญหาสงสัย ใคร่รู้ นำไปสู่การศึกษาค้นคว้า
5. ขั้นประเมินผล ครูจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ให้ผู้เรียนได้ประเมิน กระบวนการสำรวจ ตรวจสอบและผลการสำรวจตรวจสอบ หรือองค์ความรู้ใหม่ของตนเองและของ เพื่อนร่วมชั้นเรียนโดยการวิเคราะห์วิจารณ์ อภิปรายซักถามแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน ในเชิงเปรียบเทียบประเมินจุดดีหรือจุด

ด้วย ปรับปรุง หรือทบทวนใหม่ และให้ครูได้ประเมิน กระบวนการสร้างองค์ความรู้ใหม่ของผู้เรียน เน้นการประเมินตามสภาพจริงในระหว่างการจัดการ เรียนรู้ เพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีทักษะการค้นหาข้อมูล เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล จากการทดสอบผ่านโปรแกรม Kahoot นักเรียนสามารถทำความเข้าใจ และเกิดทักษะได้ง่ายกว่าการเรียนรู้แบบปกติ เพราะมีการนำความรู้มาใช้ทันทีหลังการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นครูควรปรับกิจกรรมในห้องให้มีการเรียน และทบทวนด้วยการนำมาปรับใช้ผ่าน Kahoot หลังจบการเรียนรู้การสอน เพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจต่อเนื้อหาอื่นๆ

1.2 ครูควรนำกิจกรรม หรือเกมอื่นๆ มาใช้ในห้องเรียน นอกเหนือจากโปรแกรม Kahoot เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนและกระตุ้นความสนใจต่อเนื้อหาที่จะนำมาสอน และเกิดความหลากหลาย มีสีสันให้การเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยการค้นหาข้อมูลเพื่อพัฒนาทักษะการค้นหาข้อมูล จากการนำกิจกรรมต่างๆ มาใช้ประกอบการเรียนการสอน เช่น กิจกรรมระหว่างเรียน การใช้โปรแกรม Kahoot การใช้ Quizlet การใช้ GoNoodle เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ และสร้างที่น่าสนใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น

2.1 ควรมีการเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนแบบ 5E กับวิธีการสอน แบบอื่นๆ เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชม ภูมิ ภาค. (2528). **เทคโนโลยีทางการสอนและการศึกษา = Instructional and educational technology**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2558). **80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- दनัยศักดิ์ กาโร. (2562). **ปฏิวัติการสอนสู่ห้องเรียน 4.0 ด้วย GOOGLE FOR EDUCATION**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมณี. (2544). **วิทยาการด้านการคิด**. กรุงเทพมหานคร: เดอะมาสเตอร์กริป แมเนจเม้นท์.
- สถาบันส่งเสริมการ สอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). **รายงานประจำปี**. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชสพับลิเคชั่น.
- อามีเนาะ ตาริตา. (2560). **ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับกล POE วิธีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อุไรวรรณ ปานิสงค์. (2560). **การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม**. 11(1). 143.

รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*

ACADEMIC LEADERSHIP MODEL ACCORDING TO SAPPURISADHAMMA
PRINCIPLES FOR ADMINISTRATORS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER
THE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

¹ชนากร ศาสตร์สกุล Chanakorn Satsagul ²บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chumnisart

³พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: beebbeen02@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนจำนวน 289 คน มีเครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็น ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป/คน และการจัดการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน มีเครื่องมือในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์และแนวคำถามการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบประเมินกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 73 คน มีเครื่องมือการวิจัยคือแบบประเมินรูปแบบ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพโดยนำหลักภาวะผู้นำทางวิชาการบูรณาการกับหลักสัปปุริสธรรม 7 องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีหลักภาวะผู้นำภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้วยวิธีการบริหารแบบพุทธบูรณาการ องค์ประกอบที่ 3 การบูรณาการภาวะผู้นำทางวิชาการ (การบริหารจัดการหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้) ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 องค์ประกอบที่ 4 การประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป และองค์ประกอบที่ 5 การประเมิน และมีผลการประเมินรูปแบบฯ ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ สรุปลงความรู้อการวิจัย

คือ CASAA ประกอบด้วย C (Curriculum and Learning Management) A (Academic Leadership) S (Sappurisdhamma) A (Administrator) A (Apply)

คำสำคัญ: รูปแบบ, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, หลักสัปปุริสธรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

This research article aimed to propose an academic leadership model based on the 7 Sappurisdhamma principles for school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area. This was a mixed-method research with 3 research steps: Step 1: Studying the needs of academic leadership of school administrators; this was a quantitative research using a questionnaire with a sample of 289 teachers. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using basic statistics: frequency, percentage, mean, standard deviation, and needs. Step 2: Developing a model; this was a qualitative research by interviewing 10 key informants and organizing a focus group discussion with 9 experts. The research instruments were an interview form and a focus group discussion guide. Data were analyzed using content analysis. Step 3: Evaluating the model; this was a quantitative research using an evaluation form with a sample of 73 school administrators. The research instrument was a model evaluation form. Data were analyzed using basic statistics: percentage, mean, and standard deviation. The results of the research found that the academic leadership model based on the 7 Sappurisdhamma principles for school administrators under the Office of the Primary Education Area, it consisted of 5 components: Component 1: Principles; educational institutions developed the quality of educational administration effectively by integrating academic leadership principles with the 7 principles of Sappurisdhamma, Component 2: Objectives; to enable educational institution administrators to have academic leadership principles according to the 7 principles of Sappurisdhamma with the integrated Buddhist administration method, Component 3: Integration of academic leadership (curriculum management and learning management) according to the 7 principles of Sappurisdhamma, Component 4: Application in the administration of educational institutions in 4 areas; Academic Administration, Personnel Administration, Budget Management, General Administration, and Component 5: Evaluation. The overall evaluation results of the format were at the highest level. When considering each aspect, the evaluation results were at the highest level in all 4 aspects: Appropriateness, Correctness, Usefulness, Feasibility. The summary of research knowledge was CASAA, consisting of C (Curriculum and Learning Management), A (Academic Leadership), S (Sappurisdhamma), A (Administrator), and A (Apply).

Keywords: Model, Academic Leadership, Sappurisdhamma Principles, Administrators, Primary School

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ เพราะเป็นปัจจัยในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด คุณธรรม จริยธรรมของบุคคลในสังคมหากดำเนินการจัดการศึกษาที่ดีให้แก่เยาวชนได้ครบถ้วนอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม สนองความต้องการของเยาวชนทุกๆ ด้านสังคมของประเทศนั้นๆ ก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถรักษาความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงของประเทศไว้ได้และพัฒนาให้ก้าวหน้าได้ตลอดไปการศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญ ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพซึ่งคนดีมีคุณภาพก็ย่อมจะส่งผลให้สังคมและประเทศชาติ มีความเจริญก้าวหน้าและหน่วยงานที่รับผิดชอบและมีบทบาทที่สำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพของคนก็คือสถานศึกษาโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดภารกิจของสถานศึกษาให้จัดการศึกษาได้หลากหลายรูปแบบทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในมาตรา 15 และ มาตรา 24 - 30 ว่าด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมาตรา 39-40 ให้กระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหาร บุคคล และการบริหารทั่วไป สถานศึกษาหรือโรงเรียนจึงเป็นหน่วยงานหรือองค์กรที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการ และจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพ เป็นคนดี เป็นคนเก่งและมีความสุขซึ่งสอดคล้องกับหลักการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ 4 ประการ คือหลักการยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ และหลักความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2550) ซึ่งการบริหารงานวิชาการเป็นงานสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารวิชาการเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาโดยเฉพาะการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นสิ่งชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ ถ้ามองในด้านกระบวนการดำเนินงานเป็นการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนการประเมินผลการสอนเพื่อให้เป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน (นาวา สุขธมย์, 2550)

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา ต้องอาศัยความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างมาก กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรมและเป็นที่ยอมรับทั้งมีความฉลาดทางสติปัญญา ทางอารมณ์ รวมทั้งปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพโดยเฉพาะการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนจึงจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับจรัส อติวิทยากรณ์ (2554) ที่กล่าวว่าผู้บริหารยุคใหม่ต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการบริหารสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่ต้องจัดการศึกษา หากจะพัฒนาคุณภาพเยาวชนให้บรรลุผลเป้าหมายจะต้องพัฒนาการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริหารงานวิชาการ เพราะงานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักของโรงเรียนและเป็นงานที่เกี่ยวกับคุณภาพของการจัดการศึกษา การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาจึงเป็นการบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา

ผู้บริหารหรือผู้นำ หรือผู้จัดการองค์การหรือหัวหน้างาน ไม่ว่าหน่วยงานเล็กหรือหน่วยงานใหญ่ หน่วยราชการหรือหน่วยงานเอกชนก็ตามย่อมต้องมีบทบาทที่เป็นผลต่อความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่ง หากผู้บริหารมีคุณลักษณะที่ดี แต่ถ้าคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของผู้บริหารไม่ดี แม้องค์การจะถูกต้องและดีเพียงใดก็ตามผลงานที่เกิดขึ้นของหน่วยงานนั้นๆ ย่อมจะสมบูรณ์ได้ยาก ดังนั้นจึงถือว่าผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีพฤติกรรมในการนำที่ถูกต้องและเหมาะสม เพราะความสำเร็จของงานทุกด้านขององค์การขึ้นอยู่กับผู้นำหรือผู้บริหารซึ่งจะเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการหรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) ซึ่งถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีการนำภาวะผู้นำทางวิชาการมาใช้ก็จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อีกประการหนึ่ง การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ หลักการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างมีแผนและจัดทำเป็นแผนงานไว้อย่างชัดเจน ทั้งเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องและต้องมุ่งตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาจุดมุ่งหมายการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิชาการเพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเนื้อหาหรือสิ่งที่ต้องพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการได้แก่ ด้านความรู้เป็นความรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านภาระหน้าที่เป็นภาระหน้าที่และเทคนิควิธีการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านทักษะเป็นทักษะความเป็นผู้นำและทักษะด้านเทคนิค ขั้นตอนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ การฝึกปฏิบัติ การประเมินผลการดำเนินการ และการวิเคราะห์ผลการดำเนินการพัฒนา (ปราณี แสนทวีสุข, 2547)

สถานศึกษาที่จะประสบความสำเร็จมักจะมีผู้บริหารที่มีความสามารถในการนำบทบาท ของผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้อำนวยความสะดวก (Fascinator) เป็นผู้นำ (Leader) เป็นผู้สนับสนุน (Supporter) และเป็นผู้นำนวัตกรรม (Innovation) เข้ามาสู่สถานศึกษาและเป็นผู้ผลักดันการปฏิรูป การศึกษาให้ก้าวหน้า โดยเฉพาะในส่วนการจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มี ความรอบรู้ทางด้านวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการย่อมสามารถบริหารปรับปรุง พัฒนา และส่งเสริมวิชาการให้ได้ผลดียิ่งขึ้นจะก่อให้เกิดสภาพที่เอื้อต่อการทำงานของครู ช่วยทำให้คุณภาพการสอนของครูดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในที่สุด (วิรัช ชาติกาญจน์, 2551)

จากผลการติดตามและประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ 2564 ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า การประเมินที่ต้องปรับปรุง คือ มาตรฐานที่ 3 ตัวบ่งชี้ที่ 5 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พนักงานราชการ ลูกจ้างในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา มีผลงานเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ อยู่ในระดับคุณภาพ “ปรับปรุง” โดยมีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องเร่งกำหนดกลยุทธ์ มาตรการ แนวทางพัฒนา เร่งส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเสนอผลงานเข้ารับการประเมินที่ชัดเจน ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย มีแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการเสนอผลงานเข้ารับการประเมินในระดับต่างๆ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรด้วยวิธีที่หลากหลายต่อไป นอกจากนี้ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 พบว่า คุณภาพผู้เรียนด้านความสามารถด้านคณิตศาสตร์และด้านความสามารถด้านภาษาไทยมีผลการประเมินรวมทั้ง ๒ ด้าน ลดลง ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาในการทดสอบระหว่างปีการศึกษา 2563-2564 พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษและวิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยลดลง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี, 2564) ปัญหาดังกล่าวผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกที่มีความสำคัญในการกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนคุณภาพพัฒนาสถานศึกษา สามารถนำผลที่ศึกษาไปเป็นส่วนหนึ่งของการมีภาวะผู้นำทางวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพเร่งยกระดับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับนโยบายที่เกี่ยวข้องทุกระดับและตอบสนองสภาพปัญหาความต้องการสภาพบริบทของหน่วยงาน มุ่งเน้นให้องค์กรสู่ความเป็นเลิศ ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาต่อไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี มีรูปแบบการบริหารราชการตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 37 กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการจัดการศึกษา ในระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ทั้งหมด 89 โรงเรียน แบ่งออกเป็น 6 อำเภอ คือ 1) อำเภอเมืองสิงห์บุรี มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 13 โรงเรียน 2) อำเภอบางระจัน มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 16 โรงเรียน 3) อำเภอบางระจัน มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 15 โรงเรียน 4) อำเภอพรหมบุรี มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 12 โรงเรียน 5) อำเภอท่าช้าง มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 7 โรงเรียน 6) อำเภออินทร์บุรี มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 26 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี., 2565) ในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ได้ระบุดูจุดแข็งและโอกาสของโรงเรียนในสังกัดคือ มีสถานศึกษาในสังกัดครอบคลุมพื้นที่บริการและการคมนาคมสะดวก ส่งผลต่อการให้บริการทางการศึกษากับประชากรวัยเรียนได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียมครอบคลุมทุกพื้นที่ มีนวัตกรรม เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกภาคส่วน ส่งผลให้มีการใช้เทคโนโลยีในการดำรงชีวิตด้วยรูปแบบที่หลากหลาย รวมถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น และจากผลการประเมินของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ได้รายงานผลการจัดการศึกษาโรงเรียนสังกัด จำนวน 89 โรงเรียน โดยมีผลการประเมินตามสภาพจริงด้านการจัดการศึกษาซึ่งมีปัญหาด้านคุณภาพการจัดการศึกษา ดังนี้ ด้านผู้เรียน พบว่า ปัญหาคุณภาพการจัดการศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ด้านครู มีครูผู้สอนบางส่วน ไม่ปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการสอนให้สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ครูและบุคลากรบางส่วนขาดทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนปัจจุบันที่ต้องใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ด้านการติดตามประเมินผลบุคลากรภายหลังจากการพัฒนาพบว่า คุณภาพการศึกษายังไม่เป็นระบบและไม่สามารถดำเนินการได้อย่างจริงจัง และไม่ให้ความสำคัญในเรื่องการนำผลการประเมินการพัฒนาไปใช้เพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และด้านผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นด้านที่สำคัญที่สุด พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาจำนวนหนึ่ง ส่วนใหญ่ยังขาดภาวะผู้นำทางด้านวิชาการในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ไม่ได้พัฒนาตนเองให้ปฏิบัติงาน ทั้งด้านการบริหารงานและการบริหารวิชาการ ทำให้ไม่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในภาวะเสี่ยง รวมถึงความตระหนักในการปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานขาดการวางแผนอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน ทำให้การบริหารงานในสถานศึกษาเกิดความขัดแย้ง การทำงานมีอุปสรรค การแก้ไขปัญหายุ่งยากซับซ้อน ลำช้า บุคลากรขาดขวัญกำลังใจ และกลัวไม่กล้าเปลี่ยนแปลง ไม่ยอมรับสิ่งใหม่ๆ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโดยภาพรวมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอันสืบเนื่องมาจากการขาดภาวะผู้นำทางวิชาการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี, 2565)

นอกจากนี้ หากผู้บริหารสถานศึกษาได้นำมาบูรณาการใช้ในการบริหารตน การบริหารคน การบริหารงานก็จะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีหลักการบริหารสถานศึกษาที่นำทั้งศาสตร์สมัยใหม่ คือ หลักสมรรถนะและพุทธศาสตร์ คือ หลักพุทธธรรม นำมาบูรณาการใช้ในการบริหารสถานศึกษาที่ตนเองได้ทำหน้าที่อยู่แล้วจะทำให้การบริหารสถานศึกษานั้นได้ประสบกับความสำเร็จทุกด้านอย่างแน่นอน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้หลักสมรรถนะและหลักพุทธธรรมเพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษาทั้งการบริหารบุคลากร การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป อันจะส่งผลให้การบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (พระมหาญาณวฑฺฒน์ ฐิตวฑฺฒโน และศุภญาณ ตรีคำไทย, 2565) โดยการนำเอาหลักสัปปริยธรรม 7 ในพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังมีปรากฏในธัมมัญญสูตร (ดูรายละเอียดใน อ.ส.ตตค.(ไทย) 23/68/143-146) มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2551)

การนำหลักสัปปริยธรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษาถือได้ว่าเป็นทางเลือกหนึ่งที่ช่วยแก้ไขปัญหาคือ หลักธรรมที่ผู้บริหารควรเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมในทุกเรื่อง ไม่ว่าในเรื่องใดก็ตาม ซึ่งหลักธรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรประยุกต์ใช้เป็นรากฐานในการบริหารสถานศึกษาคือ สัปปริยธรรม 7 เป็นธรรมของสัตบุรุษ เป็นหลักสำหรับคุณสมบัติของคนดีหรือคุณธรรมของผู้ดีที่ประกอบด้วยธัมมัญญตา ความเป็นผู้รู้จักธรรม รู้หลักหรือรู้จักเหตุ อุตถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักอรรถ รู้ความมุ่งหมายหรือรู้จักผล อุตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักตน มัตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ กาลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักกาลคือรู้กาลเวลาอันเหมาะสม ปริสัญญตา ความเป็นผู้รู้จักชุมชนและรู้จักที่ประชุม รู้กิริยาที่จะประพฤติดต่อชุมชนนั้นๆ และบุคคลปโรปริยัญตา ความเป็นผู้รู้จักบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลักธรรมสัปปริยธรรม 7 เพื่อการครองตนประยุกต์ใช้ในการบริหารงานและตัดสินใจ (ฐนิตนันท ทวีกระแสร, 2557) และหลักสัปปริยธรรม 7 นี้เป็นคุณสมบัติที่ตัวผู้นำควรมี ดังนั้น หากนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์การก็จะหมายถึง สิ่งที่ผู้บริหารองค์การควรรู้และตระหนักถึง เพื่อให้การบริหารองค์การเป็นไปด้วยความราบรื่น มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), (2551)

จากความสำคัญของการศึกษาต่อการพัฒนาประเทศซึ่งต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาการจัดการศึกษา ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริยธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลที่ศึกษาได้ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาบูรณาการกับหลักสัปปริยธรรม 7 ให้เป็นผู้บริหารที่ดีมีคุณภาพเพื่อความสำเร็จในงานบริหารวิชาการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริยธรรม ๗ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1. ประเด็นที่ศึกษา	1.1 ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. วิธีการศึกษา	2.1 เอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ 2.2 แจกแบบสอบถาม
3. แหล่งข้อมูล	3.1 หนังสือ เอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเว็บไซต์ 3.2 เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามในพื้นที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
4. เครื่องมือที่ใช้	4.1 แบบบันทึกข้อมูล สรุปผลจากการค้นคว้าเอกสาร 4.2 แบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
5. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	5.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง 5.2 ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 961คน และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 278คน โดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970)
6. วิธีเก็บข้อมูล	6.1 ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
7. วิเคราะห์ข้อมูล	7.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็น

PNI_{Modified}

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการ ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1. ประเด็นที่ศึกษา	1.1 แนวคิดทฤษฎีการพัฒนารูปแบบ 1.2 การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 1.3 หลักสัปปุริสธรรม 7 ที่สนับสนุนภาวะผู้นำทางวิชาการ 1.4 บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

2. วิธีการศึกษา
 - 2.1 เอกสารเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 - 2.2 สัมภาษณ์แนวทางการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม ๗
 - 2.3 การสนทนากลุ่ม
3. แหล่งข้อมูล
 - 3.1 เอกสาร ตำรา การพัฒนารูปแบบ งานวิจัยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเว็บไซต์
 - 3.2 การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
 - 3.3 การจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ
4. เครื่องมือที่ใช้
 - 4.1 แบบบันทึกข้อมูล สรุปผลจากการค้นคว้าเอกสาร
 - 4.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง
 - 4.3 แนวคำถามการสนทนากลุ่ม
5. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
 - 5.1 ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๐ ท่าน
 - 5.2 การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ๙ คน
6. วิธีเก็บข้อมูล
 - 6.1 การวิเคราะห์เอกสาร
 - 6.2 การสัมภาษณ์ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์
 - 6.3 การสนทนากลุ่ม สรุปข้อมูลการสนทนากลุ่ม
7. วิเคราะห์ข้อมูล
 - 7.1 การวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์
 - 7.2 การวิเคราะห์เนื้อหาผลการสัมภาษณ์
 - 7.3 การวิเคราะห์เนื้อหาผลการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1. ประเด็นที่ศึกษา
 - 1.1 ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้องของรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. วิธีการศึกษา
 - 2.1 สร้างแบบสอบถามประเมินรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
3. แหล่งข้อมูล
 - 3.1 เอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเว็บไซต์
 - 3.2 เก็บข้อมูลด้วยแบบประเมินในพื้นที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
4. เครื่องมือที่ใช้
 - 4.1 แบบประเมินรูปแบบ

5. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	5.1 ประชากรที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 89 คน และมีกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 73 คน
6. วิธีเก็บข้อมูล	6.1 ใช้แบบประเมินรูปแบบ
7. วิเคราะห์ข้อมูล	7.1 วิเคราะห์ ข้อมูลจากแบบประเมินด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการ ตามหลักหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบูรณาการภาวะผู้นำทางวิชาการ (การบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้) ตามหลักสัปปริสธรรม 7 4) การประยุกต์ใช้ 5) การประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 ใช้เป็นแนวทางในพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษา เพื่อที่จะทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำหลักภาวะผู้นำทางวิชาการบูรณาการกับหลักสัปปริสธรรม 7 ด้วยวิธีการแบบพุทธบริหาร

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีหลักภาวะผู้นำภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 ด้วยวิธีการบริหารแบบพุทธบูรณาการ อันจะเกิดเป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา 4 ด้าน ประกอบด้วยการบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป

องค์ประกอบที่ 3 การบูรณาการภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 1) ทฤษฎีภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) หลักสัปปริสธรรม 7 2) การบูรณาการภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 หลักภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นพฤติกรรมหรือบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนทักษะทางวิชาการการเปลี่ยนแปลงพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพต่อการจัดการศึกษา มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ การให้ความสำคัญสูงสุดต่องานวิชาการและอนาคต 2) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การบริหารจัดการหลักสูตร การบริหารการจัดการเรียนรู้ และการวัดผล และประเมินผลการเรียนรู้ 3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การนิเทศ กำกับ ติดตาม การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล การจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการสร้างบรรยากาศ และวัฒนธรรมการเรียนรู้ หมายถึง การส่งเสริมบรรยากาศ และวัฒนธรรมการเรียนรู้ การเสริมสร้าง และรักษาสัมพันธภาพที่ดี การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม 5) ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะครู การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน การสร้างแรงจูงใจ

3.2 หลักสัปปริสธรรม 7 ที่ส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา จะส่งผลต่อการบริหารการศึกษา และการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน มีความสำคัญต่อการพัฒนา

ความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ธัมมัญญา (รู้จักหลักการที่จะทำให้เกิดผล) 2) อุตถัญญา (รู้จักผลที่เกิดขึ้น) 3) อัตถัญญา (รู้จักตนเอง) 4) มัตถัญญา (รู้จักพอประมาณ) 5) กาลัญญา (รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม) 6) ปริสสัญญา (รู้จักวิเคราะห์ชุมชน) 7) ปุคคัลัญญา (รู้จักวิเคราะห์บุคคล)

3.3 การบูรณาการภาวะผู้นำทางวิชาการ ตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับ 1 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มาพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การบูรณาการภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาตามหลักสัปปริสธรรม 7 2) การบูรณาการภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหลักสัปปริสธรรม 7 และ 3) การบูรณาการภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพสถานศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรตามหลักสัปปริสธรรม 7

องค์ประกอบที่ 4 การประยุกต์ใช้ คือการนำรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 ประการ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ซึ่งเป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา แก่เด็ก และเยาวชน เพื่อความเจริญงอกงามของการเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม ผู้บริหารสถานศึกษามีภารกิจสำคัญ ประกอบด้วย การประยุกต์ใช้ในการบริหารวิชาการ การประยุกต์ใช้ในการบริหารงบประมาณ การประยุกต์ใช้ในการบริหารบุคคล และการประยุกต์ใช้ในการบริหารทั่วไป

องค์ประกอบที่ 5 การประเมิน เป็นขั้นตอนการประเมินผลภาพรวมสรุปเพื่อตรวจสอบและประเมินผลสัมฤทธิ์ของรูปแบบ ด้วยเทคนิควิธี CIPP Model ได้แก่ 1) การประเมินด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ความเป็นไปได้ของรูปแบบ เป็นการตรวจสอบว่ารูปแบบที่จะทำสนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์ของรูปแบบชัดเจนเหมาะสมสอดคล้องกับนโยบายหน่วยเหนือหรือไม่ 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของรูปแบบ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินรูปแบบ 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินระหว่างการทำดำเนินการรูปแบบ เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการรูปแบบที่จะใช้เป็นข้อมูลในรูปแบบ แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการรูปแบบช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในรูปแบบ โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการจะมีบทบาทสำคัญในเรื่องการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะๆ เพื่อการตรวจสอบการดำเนินการของรูปแบบโดยทั่วไป 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของรูปแบบ รวมทั้งการพิจารณาในการปรับเปลี่ยนรูปแบบและการประเมินผลรูปแบบ เรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของรูปแบบ โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินสภาวะแวดล้อมปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการร่วมด้วย

ผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 4 ด้าน คือ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้อง มีผลการวิจัยดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
องค์ประกอบที่ ๑ หลักการ	4.96	0.19	มากที่สุด	4.89	0.31	มากที่สุด	4.96	0.21	มากที่สุด	4.89	0.32	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ ๒ วัตถุประสงค์	4.89	0.30	มากที่สุด	4.88	0.31	มากที่สุด	4.93	0.26	มากที่สุด	4.91	0.28	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ ๓ การบูรณาการ	4.81	0.35	มากที่สุด	4.75	0.44	มากที่สุด	4.80	0.37	มากที่สุด	4.79	0.38	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ ๔ การประยุกต์ใช้	4.85	0.35	มากที่สุด	4.78	0.41	มากที่สุด	4.78	0.41	มากที่สุด	4.86	0.35	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 5 การประเมิน	4.87	0.33	มากที่สุด	4.88	0.33	มากที่สุด	4.87	0.33	มากที่สุด	4.88	0.32	มากที่สุด
รวม	4.88	0.30	มากที่สุด	4.84	0.36	มากที่สุด	4.87	0.32	มากที่สุด	4.87	0.33	มากที่สุด
ภาพรวม	$\bar{X} = 4.86, S.D. = 0.33$ แปลผล มากที่สุด											

จากตารางที่ 1 พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่าทั้ง 4 ด้านมีผลการประเมินในระดับมากที่สุด โดยเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ และด้านความเป็นไปได้ ตามลำดับ

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา” ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

การพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพโดยนำหลักภาวะผู้นำทางวิชาการบูรณาการกับหลักสัปปุริสธรรม 7 องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีหลักภาวะผู้นำภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้วยวิธีการบริหารแบบพุทธบูรณาการ องค์ประกอบที่ 3 การบูรณาการภาวะผู้นำทางวิชาการ (การบริหารจัดการหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้) ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 องค์ประกอบที่ 4 การประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป และองค์ประกอบที่ 5 การประเมิน และมีผลการประเมินรูปแบบฯ ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ สรุปองค์ความรู้การวิจัย คือ CASAA ซึ่งการวิจัยมีความสอดคล้องบางประการกับที่ไชยา ภาวะบุตร (2555) ได้

กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางวิชาการจึงต้องใส่ใจกับหลักสูตร และการสอนมากขึ้น บทบาทที่สำคัญที่สุดของผู้บริหาร คือเป็นผู้นำทางวิชาการ หรือมีภาวะผู้นำทางวิชาการ แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องรับผิดชอบงานวิชาการคนเดียว ภาวะผู้นำทางวิชาการ ควรเกิดขึ้นทั้งในตัวผู้บริหาร และครูผู้สอน นั่นคือครูต้องมีภาวะผู้นำครูทางวิชาการต้องมีความรู้ดีเกี่ยวกับหลักสูตร และการสอน โดยการนำหลักหลักสัปปริสธรรม 7 ที่ส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเพราะหลักสัปปริสธรรมเป็นหลักธรรมะของคนดี เหมาะสมที่จะนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้กับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้รู้หลักการกฎเกณฑ์ ความจริง รู้หลักการ ระเบียบกฎหมายรู้ กฎแห่งกรรม รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผลของสิ่งที่ทำ มีผลสอดคล้องกับงานวิจัยของวรภาส ประสมสุข (2549) ที่ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมที่มีความสอดคล้องกับหลักการบริหารการศึกษาด้านการครองตน การครองคน และการครองงาน ได้แก่ หลักสัปปริสธรรม 7 ในพระพุทธศาสนาจะต้องยึดหลักธรรมเป็นคุณธรรมสำคัญสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูโสภาสนนทกิตติ (ศักดิ์ดา โสภาโส) (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์หลักพุทธธรรมกับภาวะผู้นำด้านการครองตน ครองคน และครองงาน โดยภาพรวม พบว่า หลักการครองตน สอดคล้องกับหลักสัปปริสธรรม 7 หลักการครองคนสอดคล้องกับหลักสัปปริสธรรม 7

ผลการวิจัยประเมินรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง พบว่า โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีการดำเนินการวิจัยครบสมบูรณ์ตามรูปแบบวิธีวิจัยทั้ง 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนในสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการจัดการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบ โดยการใช้แบบประเมิน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้การวิจัยครั้งนี้มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับการวิจัยของพระปลัดณรงค์ธรรม กตธมโม (หงษ์สิบสอง) (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง ทั้ง 4 ด้าน มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และความเป็นประโยชน์ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปเป็นรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารโรงเรียนได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) หลักการการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบูรณาการภาวะผู้นำทางวิชาการ (การบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้) ตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา 4) การประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาที่สำคัญ 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป 5) การประเมินผล โดยสรุปองค์ความรู้การวิจัยเป็น CASAA ประกอบด้วย C (Curriculum and

Learning Management) A (Academic Leadership) S (Sappurisdhamma) 7) A (Administrator) A (Apply) ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ CASAA

อธิบายภาพองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ CASAA ดังนี้

C = Curriculum and Learning Management การบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คือ ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อันดับที่ ๑ จากผลการวิจัย คือ การบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มาทำการพัฒนาต่อในการวิจัยในครั้งนี้

โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์ทางวิชาการ และศิลป์ในการบริหารสถานศึกษาพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การวิเคราะห์หลักการและเหตุผลของการพัฒนาหลักสูตร วิเคราะห์ตัวชี้วัดต้องรู้ ควรรู้ ช่วยทำให้เห็นองค์ประกอบย่อยของหลักสูตร ได้ข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่อันจะเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมและสื่อต่างๆ วิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียน การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร ต้องมีการตรวจสอบก่อนนำไปใช้ ต้องพิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอนกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ เป็นประโยชน์ต่อครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษา เช่น สามารถประยุกต์ใช้หลักการและทฤษฎีเหล่านั้นมาใช้ในการวางแผน ดำเนินการ และประเมินผลการจัดการเรียนการ

สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถติดตามและประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม เป็นต้น 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรอบรู้เกี่ยวกับ รูปแบบการสอนอย่างหลากหลาย ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเป็นผู้กระทำด้วยตนเอง การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นต้น 3) ผู้บริหารสถานศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสภาพในสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ในการพัฒนาหลักสูตร เช่น สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายในการพัฒนาหลักสูตรได้ โดยวิสัยทัศน์ควรเป็นภาพอนาคตที่สถานศึกษาต้องการบรรลุ ภารกิจควรเป็นแนวทางในการดำเนินการเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ และเป้าหมายควรเป็นสิ่งที่บ่งชี้ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร เป็นต้น

A = Academic Leadership ภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ พฤติกรรมและบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้กลยุทธ์ทางการเป็นผู้นำและการบริหาร ที่สามารถนำบุคลากรให้กระทำกิจกรรมด้านวิชาการให้บรรลุเป้าหมายและสามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรอันจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษา คือ 1) การบริหารจัดการหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ เช่น การบริหารจัดการหลักสูตร การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 2) การมีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่น การร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ ให้ชัดเจน การให้ความสำคัญสูงสุดต่องานวิชาการ โดยคำนึงถึงบริบทและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรนิเทศการสอนของครูอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ครูพัฒนาทักษะการสอนและยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

S = Sappurisdhamma หมายถึง หลักสัปปุริสธรรม 7 ที่ส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา จะส่งผลต่อการบริหารการศึกษาและการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน มีความสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ธัมมัญญตา (รู้จักหลักการที่จะทำให้เกิดผล) 2) อตถัญญตา (รู้จักผลที่เกิดขึ้น) 3) อัตตัญญตา (รู้จักตนเอง) 4) มัตตัญญตา (รู้จักพอประมาณ) 5) กาลัญญตา (รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม) 6) ปริสสัญญตา (รู้จักวิเคราะห์ชุมชน) 7) ปุคคัลัญญตา (รู้จักวิเคราะห์บุคคล)

A = Administrator ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีควรมีสมรรถนะและทักษะภาวะผู้นำที่จำเป็นในการเป็นผู้นำที่ดี เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินการวางแผนการ วินิจฉัยสั่งการ การควบคุมและการจัดการเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีคุณภาพความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา ด้วยการบริหาร 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป โดยสนับสนุนการนำรูปแบบภาวะ

ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มาปรับใช้ในการการบริหารงานเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

A = Apply การประยุกต์ใช้ คือ การประยุกต์ใช้รูปแบบในการบริหารสถานศึกษาที่สำคัญ 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้รูปแบบในการบริหารวิชาการ การนำรูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิภาพมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารวิชาการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยการคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น สภาพปัจจุบันของสถานศึกษา วิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา สภาพผู้เรียน ศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษา เป็นต้น

2. การประยุกต์ใช้รูปแบบในการบริหารบุคคล การนำรูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักการบริหารทรัพยากรมนุษย์มาใช้ในสถานศึกษา โดยพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ลักษณะของสถานศึกษา ประเภทและขนาดของสถานศึกษา วัฒนธรรมองค์กร ความต้องการของบุคลากร เป็นต้น

3. การประยุกต์ใช้รูปแบบในการบริหารงบประมาณ ช่วยให้สถานศึกษาสามารถบริหารงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เช่น ความโปร่งใส ข้อมูลและกระบวนการบริหารงบประมาณควรมีความโปร่งใส เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถตรวจสอบได้ การใช้งบประมาณควรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ งบประมาณควรนำไปใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เป็นต้น

4. การประยุกต์ใช้รูปแบบในการบริหารทั่วไป ช่วยให้สถานศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาบริบทของสถานศึกษาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในการประยุกต์ใช้รูปแบบในการบริหารทั่วไปให้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรนำรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาภาวะภาวะผู้นำทางวิชาการ

1.2 กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ในด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ข้อที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษาหรือการเรียนรู้ ข้อที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษามีความรอบรู้เกี่ยวกับ รูปแบบการสอนอย่างหลากหลายที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ข้อที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษานำผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ไปดำเนินการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์ ต่อเนื่อง 4 ปี และนำหลักสูตรมากำหนดนโยบาย ทิศทางการดำเนินงานด้านวิชาการและบริหารหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม

1.4 จากการศึกษาเรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ทำให้ได้รูปแบบที่มีความถูกต้อง ความ

เหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นควรนำรูปแบบที่ได้จากผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และนำไปใช้เป็นฐานในการพัฒนาต่อยอดเพื่อจัดเป็นโครงการหรือกิจกรรมของกระทรวงศึกษาธิการต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพในบริบทและสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อจะได้ทราบสภาพการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและทิศทางของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.2 ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปเชิงพื้นที่ จึงควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการนำรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.3 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นอันดับ 1 ดังนั้น ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่ควรพัฒนาในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถโดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงระดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้

เอกสารอ้างอิง

- จรัส อติวิทยากรณ์. (2554). **หลักการและทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2555). **ภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษา**. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ฐนิตนันท์ ทวีกระแสร. (2557). **การใช้หลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาสทวิทยาเขตเวียงเหนือ**
คำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธานินท์ ศิลป์จารุ. (2551). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 9.** กรุงเทพมหานคร: บิซซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นาวา สุชมัย. (2550). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: แอล.ที.เพรส.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). **การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 5.** กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- ปราณี แสนทวีสุข. (2547). **การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหาร**
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลาง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต.
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พระครูโสภาสนนทกิตติ์ (ศักดิ์ โอภาโส). (2557). **การวิเคราะห์ทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพุทธ**
ธรรมโรงเรียนวิสุทธิพุทธระดับประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระปลัดณรงค์ธรรม กตธมโม (หงษ์สิบสอง). (2561). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์.
- พระมหาญาณวฑฺฒน์ จิตวฑฺฒโน และศุภกัญญา ศรีคำไทย. (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา. **วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์**. 3(1). 70-78.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรภาส ประสมสุข. (2549). **หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรม**. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วีรยุทธ์ ชาดะกาญจน์. (2551). **เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ**. กรุงเทพมหานคร: วีพรีน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง. (2564). **รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปี 2564**. แหล่งที่มา https://policy.singprimary.go.th/report_budget/peport65 สืบค้นเมื่อ 1 ก.พ. 2566.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง. (2565). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565**. แหล่งที่มา <https://policy.singprimary.go.th/plan/plan65> สืบค้นเมื่อ 6 ก.พ. 2566.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง. (2565). **สารสนเทศทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2565**. แหล่งที่มา https://policy.singprimary.go.th/inform_m/EI65 สืบค้นเมื่อ 6 ก.พ. 2566.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2550). **สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- Keeves, Peter J. (1988). **Model and Model Building: Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook**. Oxford: Pergamon Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.

แนวทางการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขาของครู
กลุ่มโรงเรียนพัฒนมิตร จังหวัดอ่างทอง *

DEVELOPMENT GUIDELINES FOR THE PERFORMANCE ACCORDING TO THE
PROFESSIONAL CODE OF ETHICS FOR TEACHERS BASED ON TRISIKKHA IN
PANTHANAMIT SCHOOLS GROUP, ANGTHONG PROVINCE

¹ณัฐศรณ์ ร้อยกอง Nutsaporn Roykong ²ลำพอง กลมกุล Lampong Klomkul

³พีรวัฒน์ ชัยสุข Peerawat Chaisuk

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Roykong_nut@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครู 2) เพื่อศึกษาวิธีการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขา และ 3) เพื่อเสนอแนวทางปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามประชากรทั้งหมดที่เป็นผู้บริหารและครู จำนวน 97 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนมิตร จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน 2) วิธีการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขาของครู ประกอบด้วย (1) จรรยาบรรณต่อตนเอง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติตามกฎหมาย เป็นแบบอย่างที่ดี (2) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ พัฒนาวิชาชีพ เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร สร้างเครือข่าย (3) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ให้ความรักและเมตตา เป็นแบบอย่างที่ดี พัฒนานักเรียนให้รอบด้าน (4) จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมวิชาชีพ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี ร่วมมือกันทำงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (5) จรรยาบรรณต่อสังคม เป็นพลเมืองดี พัฒนาชุมชน อนุรักษ์วัฒนธรรม และ 3) แนวทางการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนมิตร จังหวัดอ่างทอง มีแนวทางดังนี้ (1) จรรยาบรรณต่อตนเอง เน้นการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านความรู้ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนและบุคลากรอื่นๆ (2) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ เน้นความรัก ความศรัทธาในวิชาชีพครู การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ (3) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ เน้นการให้ความสำคัญกับนักเรียนและผู้รับบริการทุกคน ด้วยความรัก ความเมตตา และการช่วยเหลืออย่างเต็มที่ (4) จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมวิชาชีพ เน้นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนครูและบุคลากรในโรงเรียน การร่วมมือกันทำงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (5) จรรยาบรรณต่อสังคม เน้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการเป็นพลเมืองดี

คำสำคัญ: การปฏิบัติตน, จรรยาบรรณวิชาชีพครู, หลักไตรสิกขา, ครู

Abstract

This research article aimed to 1) study the status of teachers' compliance with the teacher's code of ethics, 2) study the methods of compliance with the teacher's code of ethics according to the Tri-sikkhā principle, and 3) propose guidelines for compliance with the teacher's code of ethics according to the Tri-sikkhā principle. This research was a mixed-methods research. The quantitative research used a questionnaire with the entire population of 97 administrators and teachers. Data were analyzed by finding percentages, means, and standard deviations. The qualitative research used interviews with key informants. Data were analyzed by content analysis. The research results found that 1) The status of compliance with the teacher's code of ethics of teachers in the Phatthanamit School Group, Ang Thong Province, was at the highest level overall and in each aspect in all 5 aspects. 2) The methods of compliance with the teacher's code of ethics according to the Tri-sikkhā principle of teachers consisted of (1) Ethics towards oneself, continuous self-development, compliance with rules and regulations, and being a good example. (2) Ethics towards the profession, professional development, being a good member of the organization, and networking. (3) Ethics towards service recipients, showing love and kindness, being a good example, and developing students in all aspects. (4) Ethics towards colleagues, creating good relationships, working together, and exchanging knowledge. (5) Ethics towards society, being a good citizen, developing the community, conserving culture, and 3) Guidelines for developing professional ethics for teachers in accordance with the Trisikkhā principle of teachers in the Phatthanamit School Group, Ang Thong Province, were as following: (1) Ethics towards oneself: Emphasizing continuous self-development in terms of knowledge, abilities, and ethics in order to be a good role model for students and other personnel. (2) Ethics towards profession: Emphasizing love and faith in the teaching profession, performing duties with honesty and integrity, and being a good member of professional organizations. (3) Ethics towards service recipients: Emphasizing giving importance to all students and service recipients with love, kindness, and full assistance. (4) Ethics towards fellow professionals: Emphasizing building good relationships with fellow teachers and personnel in the school, working together, and exchanging knowledge. (5) Ethics towards society: Emphasizing participation in community development, environmental conservation, and being a good citizen.

Keywords: Conduct, Professional Ethics of Teachers, Tri-sikkhā Principle, Teachers

บทนำ

วิชาชีพครู นับว่าเป็นสาขาวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อระบบการบริหารประเทศเป็นอย่างมาก สืบเนื่องจากสาขาวิชาชีพครูเป็นสาขาที่จะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของแรงงานเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นหนึ่งในหลักการยุทธศาสตร์ที่ 3 “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ” ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ.2561-2580 ซึ่งมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ 3 “การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21” ที่เน้นสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา โดยหนึ่งประเด็นที่มีความสำคัญ คือ การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ ให้มีความรู้ในเชิงวิชาการยุคใหม่และมีระบบคุณธรรม ที่จะนำพาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศสู่ความเป็นคนที่มีคุณภาพและวางตำแหน่งเป็นศูนย์กลางแรงงานที่ศักยภาพของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประชาคมโลกต่อไป

การที่จะนำพาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยเข้าสู่การเป็นศูนย์กลางแรงงานที่ศักยภาพของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประชาคมโลกต่อไป ผู้พัฒนาที่มีความสำคัญ ที่นอกจากสถาบันการศึกษาของประเทศไทยที่มีความสำคัญแล้ว หนึ่งในปัจจัยที่มีความสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้ คือ บุคลากรทางการศึกษา หรือ ครู ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาและมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”(wanmainoppakate, 2563) และจากแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) กล่าวว่าปรัชญาพื้นฐาน ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาตินี้จึงมุ่ง 1) พัฒนาชีวิตให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และ 2) พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมีดุลยภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และ เอื้ออาทรต่อกัน ชีวิตที่ดี เก่ง และมีความสุข เป็นวิสัยทัศน์ของการศึกษาไทย คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้าน จิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย ประหยัด มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รักประเทศ รักชาติ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นอย่างสันติสุข คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง หรือรอบด้าน หรือความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นต้น เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี สามารถใช้สติและปัญญาในการเผชิญและพิชิตปัญหา พัฒนาตนเอง ได้เต็มตามศักยภาพ และทำประโยชน์!!ให้เกิดแก่ตน สังคม และประเทศชาติได้ คนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิต เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพปลอดพ้นจากการตกเป็น ทาสของอบายมุข ได้ทำในสิ่งที่ตนสนใจตามความต้องการ สามารถเรียนรู้รู้ความจริง บรรลุ ความดี ความงาม มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และสามารถดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีดุลยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

การประพาดิตนตามหลักคุณธรรมของครู ได้มีการกล่าวไว้อย่างชัดเจนในหลักของจรรยาบรรณวิชาชีพครู ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 มาตราที่ 49 ให้มีข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ ประกอบด้วย “มาตรฐานความรู้และประสบการณ์ มาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตน” ประกอบมาตรา 50 มาตรฐานการปฏิบัติตน ให้กำหนดเป็นข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ ประกอบด้วย “จรรยาบรรณ 5 จรรยาบรรณ ดังนี้ 1) จรรยาบรรณต่อตนเอง 2) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ 3) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ 4) จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และ 5) จรรยาบรรณต่อสังคม” ทั้งนี้ ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 ได้กำหนดแบบแผนพฤติกรรมมาตรฐานการปฏิบัติตน เป็นจรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผน ในการประพาดิตนปฏิบัติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา รวมทั้งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องยึดถือปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม อันจะนำมาซึ่งเกียรติ และศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ทั้งนี้ได้กำหนดขึ้นเพื่อใช้ควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และเป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติตนของผู้ประกอบวิชาชีพครูให้ยึดถือและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ซึ่งจะเห็นได้ว่า วิชาชีพครู ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับการพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546, 2547)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) ที่กล่าวว่า ในส่วนของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในภาพรวมมีแนวโน้มที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจากผลของการยกระดับสุขภาพ การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา และระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้นตามดัชนีการพัฒนามนุษย์ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติสะท้อนว่าคนไทยทุกช่วงวัยมีความรู้ความสามารถโดยรวมเพิ่มขึ้น แต่กลับพบว่ามีทักษะด้านการอ่านหรือการศึกษาหาความรู้ลดลง และมีจำนวนเยาวชนที่ไม่ได้เรียนและไม่ได้ทำงานใดๆ เพิ่มสูงขึ้น ทำให้ศักยภาพของเยาวชนกลุ่มนี้ไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์และไม่ได้รับการพัฒนา ซึ่งประเด็นด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงคุณภาพเป็นความท้าทายที่สำคัญของไทยมาโดยตลอด จากระบบและคุณภาพการศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ จากรายงานขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาที่ทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนอายุ 15 ปีทั่วโลก ในด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน พบว่านักเรียนไทยร้อยละ 59.5 อยู่ในกลุ่มที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน และมีนักเรียนไทยเพียงร้อยละ 0.18 ที่ทำคะแนนได้ในระดับสูงกว่าค่ามาตรฐาน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13, 2565) และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 กล่าวว่า คุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นพื้นฐาน (O-NET) ในปี 2558 พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 และผลคะแนนสอบ PISA ที่อยู่ในระดับต่ำกว่าอีกหลายประเทศที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกัน เนื่องจากข้อจำกัดที่สำคัญของการศึกษาไทย ทั้งปัญหาเรื่องหลักสูตรและระบบการเรียนการสอนที่เน้นการท่องจำ ทำให้ขาดความคิดสร้างสรรค์ ปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และครูที่มีคุณภาพยังกระจายไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) (2544) กล่าวว่า ไตรสิกขาเป็นกลไกของการพัฒนาตามระเบียบแบบแผนที่ได้กำหนดขึ้นในการอยู่ร่วมกันในสังคม กล่าวคือ ไตรสิกขาเปรียบดังกฎ ระเบียบ ข้อบังคับซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการอยู่ร่วมกันของคนหมู่มาก การฝึกฝนและพัฒนาตนนั้นทางพระพุทธศาสนาจัดวางเป็นหลักเรียกว่า ไตรสิกขา ซึ่งถือว่าเป็นระบบการศึกษาที่ทำให้บุคคลพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบ และไตรสิกขา ได้แก่ 1) อธิศีลสิกขา (Training in Higher Morality) คือ การฝึกความประพฤติสุจริตทางกาย วาจา และอาชีวะ ได้แก่

รวมเอาองค์มรรคข้อ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ เข้ามา ว่าโดยสาระก็คือ การดำรงตนด้วยดี ในสังคม รักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบทางสังคมให้ถูกต้อง มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี งานเกื้อกูลเป็นประโยชน์ช่วยรักษาและส่งเสริมสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะในทางสังคม ให้อยู่ในภาวะ เอื้ออำนวยแก่การที่ทุกๆ คนจะสามารถดำเนินชีวิตที่ดีงามหรือปฏิบัติตามมรรคกันได้ด้วยดี 2) อธิจิตตสิกขา (Training in Higher Mentality หรือ Mental Discipline) คือ การฝึกปรือในด้านคุณภาพและสมรรถภาพ ของจิต ได้แก่รวมเอาองค์มรรคข้อสัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ เข้ามา ว่าโดยสาระก็คือ การฝึกให้มีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคงแน่วแน่ ควบคุมตนได้ดี มีสมาธิ มีกำลังใจสูง ให้เป็นจิตที่สงบ ผ่องใส เป็นสุข บริสุทธิ์ ปราศจากสิ่งรบกวนหรือทำให้เศร้าหมอง อยู่ในสภาพเหมาะแก่การใช้งานมากที่สุด โดยเฉพาะการใช้อย่าง ลึกซึ้งและตรงตามความเป็นจริง 3) อธิปัญญาสิกขา (Training in Higher Wisdom) คือ การฝึกปรือปัญญาให้ เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงจนถึงความหลุดพ้น มีจิตใจเป็นอิสระ ผ่องใส เบิกบานโดย สมบูรณ์ ได้แก่รวมเอาองค์มรรคข้อสัมมาทิฐิ และสัมมาสังกัปปะ สองอย่างแรกเข้ามา ว่าโดยสาระก็คือ การ ฝึกอบรมให้เกิดปัญญาบริสุทธิ์ที่รู้แจ้งชัดตรงตามสภาพความเป็นจริง ไม่เป็นความรู้ความคิดความเข้าใจที่ถูก บิดเบือนเคลือบคลุม ย่อมสื อำพราง หรือพรางมัว เป็นต้น

จากเหตุผลข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจ ที่จะดำเนินการวิจัย เรื่อง แนวทางพัฒนาการปฏิบัติ ตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูด้วยหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนมิตร จังหวัดอ่างทอง เพื่อใช้เป็นตัว บังชี้ตัวหนึ่งในการประเมินคุณภาพการศึกษาและผลงานทางวิชาการของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการ ศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพัฒนมิตร เพื่อจะสามารถนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาครูในกลุ่ม โรงเรียนพัฒนมิตร ให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ให้เก่ง ดี และมีความสุข อีกทั้งเป็นการสนับสนุนการบริหารงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนมิตร จังหวัด อ่างทอง
2. เพื่อศึกษาวิธีการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียน พัฒนมิตร จังหวัดอ่างทอง
3. เพื่อเสนอแนวทางปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียน พัฒนมิตร จังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ มี รายละเอียดดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนมิตร จังหวัดอ่างทอง จำนวน 11 โรงเรียน จำนวน 97 คน
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนพัฒนมิตร จังหวัดอ่างทอง จำนวน 5 คนโดยเลือก แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารโรงเรียนวัดลานช้าง 2) ผู้บริหารโรงเรียนวัด คลองสำโรง 3) ผู้บริหารโรงเรียนวัดสี่ร้อย 4) ผู้บริหารวัดบางจักร และ 5) ผู้บริหารโรงเรียนวัดสิทธิาราม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้บริหารและครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนามิตร จังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการสอน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนามิตร จังหวัดอ่างทอง ซึ่งแบบสอบถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเกิร์ต (Likert) ใช้เกณฑ์แปลความหมายระดับความคิดเห็นจากการใช้ค่าน้ำหนัก ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขา โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนามิตร จังหวัดอ่างทอง ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาและเนื้อหาารายข้อ จากนั้นนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาที่ต้องการวิจัย (Item-Objective Congruence Index IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเท่ากับ 1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมาย จำนวน 50 ชุด กับผู้บริหารและครูทางการศึกษาเพื่อหาค่า Cronbach's Alpha ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม และได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.978 จากนั้นนำแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนามิตร จังหวัดอ่างทอง ที่ปรับปรุงเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.2 แบบสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนามิตร จังหวัดอ่างทอง มีดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปจากผู้บริหาร ผู้ให้สัมภาษณ์ 2) แบบสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนามิตร จังหวัดอ่างทอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม 1) แบบสอบถามทั้งหมดที่รวบรวมได้กลับมา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบสอบถาม แล้วคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล 2) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ 3) สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้บริหารและครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนามิตร จังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการสอน ใช้สถิติวิเคราะห์ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้เกณฑ์การแปลผลของคะแนนค่าเฉลี่ยการวัดระดับคะแนน ในส่วน แบบสอบถามข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขา จะทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามปลายเปิด จากนั้นจะทำการวิเคราะห์ ข้อมูลแบบสอบถามโดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาเพื่อสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนมิตร จังหวัดอ่างทอง

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ของครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนมิตร จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ของครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนมิตร จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวม

ที่	รายการ	สภาพการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู			
		μ	σ	แปลผล	ลำดับ
1	ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง	4.70	0.51	มากที่สุด	5
2	ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ	4.77	0.42	มากที่สุด	1
3	ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ	4.74	0.44	มากที่สุด	4
4	ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบ	4.77	0.42	มากที่สุด	1
5	ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม	7.75	0.45	มากที่สุด	3
ภาพรวม		4.75	0.45	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ของครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนมิตร จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงอันดับระดับการปฏิบัติจากมากที่สุดไปหาน้อย ได้แก่ อันดับ 1 ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด และ ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ อันดับ 3 ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับ 4 ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านจรรยาบรรณต่อตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้านได้ดังนี้

1.1 สภาพการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อันดับ 1 คือครูใช้สื่อและเทคโนโลยีในการสอน อันดับ 2 คือ ครูได้ทำการวัดผลประเมินผลทางการศึกษาของผู้เรียน และอันดับ 3 คือ ครูติดตามข่าวสารเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในเหตุการณ์ปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอ

1.2 สภาพการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อันดับ 1 คือครูเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร อันดับ 2 คือครูรัก ศรัทธาและภาคภูมิใจในวิชาชีพของตนเอง อันดับ 3 คือครูอุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของวิชาชีพ

1.3 สภาพการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อันดับ 1 คือครูดูแลเอาใจใส่ศิษย์เป็นประจำ อันดับ 2 คือครูรักและเมตตาศิษย์ อันดับ 3 คือครูให้กำลังใจศิษย์ในการศึกษาเล่าเรียนโดยเสมอ

1.4 สภาพการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อันดับ 1 คือครูให้ความร่วมมือกับผู้ร่วมประกอบวิชาชีพในการจัดกิจกรรม อันดับ 2 คือครูช่วยเหลือ เกื้อกูล ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพด้วยความเต็มใจ อันดับ 3 คือครูช่วยเหลือ เกื้อกูล ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพด้วยความเต็มใจ

1.5 สภาพการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อันดับ 1 คือครูเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย อันดับ 2 คือครูยึดมั่น สนับสนุนและส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันดับ 3 คือครูเชิญบุคลากรที่มีความรู้ในชุมชนมาเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และครูให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ปกครองและชุมชนในทางสร้างสรรค์โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

2. วิธีการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนามิตร จังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วย 5 ด้าน

2.1 ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ด้วยหลักไตรสิกขา ดังต่อไปนี้ ส่งเสริมเปิดโอกาสให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม การค้นคว้าหาทักษะใหม่ๆ ในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและนักเรียน ด้านงานวิชาการให้ก้าวหน้ามากขึ้น การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและการมีวิทยฐานะที่สูงขึ้น

2.2 ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้วยหลักไตรสิกขา ดังต่อไปนี้ ควรเป็นต้นแบบด้านการพัฒนาตนเอง การสร้างทักษะด้านความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ ในการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ เพื่อให้คนในองค์กรได้ปฏิบัติตนตามได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง สร้างเครือข่ายให้ครูได้มีการพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้กับครูเป็นผู้รู้จักอุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าต่อวิชาชีพ

2.3 ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ โดยบูรณาการกับหลักไตรสิกขา ดังต่อไปนี้ ควรส่งเสริมให้ครูมีใจรักการบริการ ควรให้ความรู้ ความรัก ความเมตตา ดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนในเรื่องต่างๆ และให้คำปรึกษา คำชี้แนะแก่ผู้เรียนด้วยความเต็มใจ ยอมรับในตัวนักเรียน และเชื่อมั่นว่านักเรียนสามารถพัฒนาได้ สร้างแรงบันดาลใจโดยให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียนในทุกๆ ด้าน รวมทั้งการพิจารณาความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ให้กับนักเรียนด้วยความยุติธรรม เปิดโอกาสให้การสนับสนุนให้ครูได้มีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะทางวิชาการที่ดี และพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม

2.4 ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ โดยบูรณาการกับหลักไตรสิกขา ดังต่อไปนี้ ส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีงามให้เกิดขึ้นภายในองค์กร สภาพแวดล้อมที่ดีการอยู่ร่วมกันของบุคคลในองค์กร สร้างเครือข่ายทั้งในองค์กรและนอกองค์กรให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมประกอบวิชาชีพเดียวกัน หรือองค์กรอื่นที่ทำงานร่วมกัน และเป็นกลยุธมิตรที่ดีต่อกัน สนับสนุน และโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเสมอภาคกันเพื่อให้องค์กรเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

2.5 ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม โดยบูรณาการกับหลักไตรสิกขา ดังนี้ ส่งเสริมให้ครูเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เข้ากับบริบทของสังคมในปัจจุบัน เป็นกำลังหลักในการพัฒนาองค์กร และควรส่งเสริมให้ครูมีจิตอาสาร่วมกับชุมชน ในการเข้าร่วมกิจกรรมของสังคม เช่น กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมวันสำคัญ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผู้บริหารควรเชิญบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการเป็นวิทยากรร่วมกับครูในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนภายใน และภายนอกโรงเรียน

3. แนวทางปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนมิตร จังหวัดอ่างทอง ภายใต้ จรรยาบรรณวิชาชีพครู 5 ด้าน ประกอบด้วย

3.1 ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง นำหลักไตรสิกขามาปรับประยุกต์ใช้ในการวางแผนทางการบริหารกำหนดแนวทางในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานร่วมกันอย่างชัดเจนมีความยุติธรรม และหมั่นพัฒนาตนเองและรู้จักปรับตัวให้เข้ากับบริบทขององค์กรนั้นๆ เพื่อให้เกิดความสงบสุขในองค์กร

3.2 ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ นำหลักไตรสิกขามาปรับประยุกต์ใช้ให้ กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานด้านบุคลากรเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มุ่งมั่นพัฒนา ผู้ร่วมงานให้มีคุณภาพตามศักยภาพในการทำงาน มีน้ำใจมีความรู้กว้างขวาง ไว้วางใจได้ ให้โอกาสโดยปราศจากอคติ ส่งเสริมความก้าวหน้า เมื่อเกิดปัญหาต้องร่วมกันแก้ไข ป้องกันภัยเพื่อนร่วมงาน

3.3 ด้านที่จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ นำหลักไตรสิกขามาปรับประยุกต์ใช้ใน ส่งเสริมสร้างจิตสำนึกให้ครูมีใจรักการบริการทำทุกอย่างด้วยตนเอง และสร้างประโยชน์เพื่อสังคม จึงทำให้การบริการคนอื่นได้ดี การสร้างจิตสำนึกบุคลากรให้มีจิตบริการที่ดีต่อหน่วยงาน/องค์กรพร้อมที่จะให้คำปรึกษากับผู้เรียนได้ ครูควรมอบความรัก ความอบอุ่นให้กับนักเรียน ควรมีการพิจารณาทุนการศึกษา หรือการช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องต่างๆ ด้วยความยุติธรรม ให้โอกาสผู้เรียนอย่างเสมอภาค

3.4 ด้านที่จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ นำหลักไตรสิกขามาปรับประยุกต์ใช้ใน การกำหนดแนวทางด้านวัฒนธรรมในองค์กรเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ ความเคารพซึ่งกันและกัน บุคลากรทุกคนควรแสดงออกด้วยความเต็มใจ ให้เกียรติกัน เพื่อลดความขัดแย้งของบุคลากรในองค์กรได้ การที่บุคลากรในองค์กรมีความจริงใจต่อกัน และมีความเสมอภาคกัน มีจิตอาสา ไม่ทุจริตในหน้าที่การงาน การสร้างจิตสำนึกให้มีความละเอียด เกรงกลัวต่อความชั่ว ถ้าครูไม่มีจริยธรรมแล้วก็ไม่สามารถสั่งสอนหรือเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียนหรือผู้อื่นได้ เช่น ครูไม่ควรเล่นการพนัน ควรมีความซื่อสัตย์พัฒนาโรงเรียนและชุมชน

3.5 ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม นำหลักไตรสิกขามาปรับประยุกต์ใช้จัดระบบการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันขององค์กร ประกอบด้วยมนุษย์ สังคม ธรรมชาติ และเทคโนโลยี ส่งผลในทางเกื้อกูลแก่กันทำให้ดำรงอยู่ด้วยดีด้วยกัน กระบวนการดังกล่าวจะส่งเสริมให้บุคลากรมีวินัย ทางสังคม มีจิตอาสา ช่วยเหลือสังคม มีส่วนร่วม และเข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาศาภาพการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนมิตร จังหวัดอ่างทอง อภิปรายผลการวิจัย ตามลำดับได้ดังนี้

1.1 ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ครูได้ทำการวัดผลประเมินผลทางการศึกษาของผู้เรียน ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารและครูของครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนามิตร จังหวัดอ่างทอง ให้ความสำคัญกับการวัดผลประเมินผลทางการศึกษาของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิทาลัยเทคโนโลยีและสหวิทยาการ (2566) ได้สรุปความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพไว้ว่า จรรยาบรรณในวิชาชีพจะเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะจำแนกอาชีพว่าเป็นวิชาชีพหรือไม่ อาชีพที่เป็น “วิชาชีพ” นั้น กำหนดให้มีองค์กรรองรับ และมีการกำหนดมาตรฐานของประพฤติของผู้อยู่ใน วงการวิชาชีพซึ่งเรียกว่า “จรรยาบรรณ” ส่วนลักษณะ “วิชาชีพ” ที่สำคัญคือ เป็นอาชีพที่มีศาสตร์ชั้นสูงรองรับ มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยและพัฒนาวิชาชีพมีการจัดการสอนศาสตร์ดังกล่าวในระดับ อุดมศึกษา ทั้งการสอนด้วยทฤษฎีและการปฏิบัติจนผู้เรียนเกิดความชำนาญ และมีประสบการณ์ในศาสตร์นั้น นอกจากนี้จะต้องมีองค์กรหรือสมาคมวิชาชีพ ตลอดจนมี “จรรยาบรรณในวิชาชีพ” เพื่อให้สมาชิกในวิชาชีพดำเนินชีวิตตามหลักมาตรฐานดังกล่าว หลักที่กำหนดในจรรยาบรรณวิชาชีพทั่วไป คือ แนวความประพฤติปฏิบัติที่มีต่อวิชาชีพต่อผู้เรียน ต่อตนเอง และต่อสังคม จรรยาบรรณวิชาชีพครู มีความสำคัญต่อวิชาชีพครูเช่นเดียวกับที่จรรยาบรรณวิชาชีพ มีความสำคัญต่อวิชาชีพอื่น ๆ ซึ่งสรุปได้ 3 ประการ คือ 1) ปกป้องการปฏิบัติงานของสมาชิกในวิชาชีพ 2) รักษามาตรฐานวิชาชีพ 3) พัฒนวิชาชีพ และรัตนวดี โชติกพนิช (2550) กล่าวว่า จรรยาบรรณมีความสำคัญ ดังนี้ 1) ช่วยควบคุมมาตรฐาน รับประกันคุณภาพที่ถูกต้องในการประกอบอาชีพในการผลิตและการค้า 2) ช่วยควบคุมจริยธรรมของผู้ประกอบอาชีพ 3) ช่วยส่งเสริมมาตรฐานคุณภาพและปริมาณที่ดี มีคุณค่าและเผยแพร่ให้รู้จักเป็นที่นิยมเชื่อถือ 4) ช่วยส่งเสริมจริยธรรมของผู้ประกอบอาชีพ 5) ช่วยลดปัญหาอาชญากรรม ลดปัญหาการกดขี่ เอารัดเอาเปรียบ เห็นแก่ตัว 6) ช่วยเน้นให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นในภาพพจน์ที่ดีของผู้มีจริยธรรม 7) ช่วยทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิตามกฎหมาย สำหรับผู้ประกอบอาชีพให้เป็นไปถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

1.2 ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ครูเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารและครูควรสร้างแนวทางการปฏิบัติตน และเป็นแบบอย่างที่ดี ในด้านการพัฒนาตนเอง การสร้างทักษะด้านความรู้ ความสามารถ และการปฏิบัติตนเป็นผู้นำสมาชิกขององค์กรที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยนต์ ชุ่มจิต (2553) กล่าวว่า จรรยาบรรณวิชาชีพ หมายถึง ประมวลความประพฤติ หรือกิริยาอาการที่ผู้ประกอบวิชาชีพควรปฏิบัติ เพื่อรักษาส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง ฐานะของความเป็นครูและสถาบันวิชาชีพครู และ Gillman (2005) กล่าวว่า จรรยาบรรณวิชาชีพ นั้นเป็นหลักการ หรือวิธีการในการประพฤติตนได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาชีพทางการศึกษา โดยมุ่งหวังให้บุคคลได้พัฒนาตนเองในทุกด้าน เป็นการดำรงไว้ซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีของวิชาชีพ ดังนั้น จึงควรบันทึกหลักการเหล่านี้ไว้อย่างเป็นทางการ เพื่อให้รับทราบในแนวทางปฏิบัติได้ถูกต้องตรงกัน ทั้งนี้เพราะสมาชิกแต่ละคนมีประสบการณ์ ความรู้ และปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน

1.3 ด้านจรรยาบรรณต่อรับบริการ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ครูดูแลเอาใจใส่ศิษย์เป็นประจำ ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีใจรักการบริการ ควรให้ความรู้ ความรัก ความเมตตา ดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนในเรื่องต่างๆ และให้คำปรึกษา คำชี้แนะแก่ผู้เรียนด้วยความเต็มใจ ยอมรับในตัวนักเรียน และเชื่อมั่นว่านักเรียนสามารถพัฒนาได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของไพวัลย์ เหล็งสุดใจ (2558) ได้กล่าวไว้ว่า จรรยาบรรณวิชาชีพทางการศึกษามีความสำคัญในแง่การเป็นจริยธรรมของกลุ่มบุคคลในวิชาชีพที่มีอุดมการณ์ร่วมกัน มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีความเชื่อว่าเป็นหลักปฏิบัติที่ถูกต้อง ดีงาม ควรจะร่วมกันรักษาไว้ เพื่อดำรงเกียรติของวิชาชีพ สร้างความน่าเชื่อถือและความ

ศรัทธาจากสาธารณชน จรรยาบรรณวิชาชีพจึงมีความละเอียดละไมกว่ากฎระเบียบ ลึกซึ้งกว่าวินัย สูงค่าเทียบเท่าอุดมการณ์ เป็นเสมือนสายใยของกลุ่มคนร่วมอาชีพ ร่วมอุดมการณ์ เป็นระบบเกียรติศักดิ์ที่ใช้อยู่และปกครองกันเอง และอุษา พรหมรินทร์ (2561) ได้กล่าวไว้ว่า จรรยาบรรณวิชาชีพมีความสำคัญอย่างมากต่อการประกอบอาชีพทุกชนิด จรรยาบรรณช่วยควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในแต่ละอาชีพที่อยู่ในกลุ่มอาชีพเดียวกัน ให้เป็นไปตามข้อตกลงหรือข้อพึงปฏิบัติที่ได้รับการพิจารณาว่าถูกต้องดีงาม จรรยาบรรณนอกจากมีความสำคัญกับตนเองแล้ว ยังมีความสำคัญต่อองค์กรและบุคคลทั่วไปด้วย เพราะช่วยให้การบริการเป็นไปอย่างมีคุณธรรม ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม

1.4 ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ครูให้ความร่วมมือกับผู้ร่วมประกอบวิชาชีพในการจัดกิจกรรม ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารและครู ควรให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การเข้าร่วมการอบรม การนำปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนมาหาแนวทางการแก้ปัญหาาร่วมกันเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ครูเชิงราย (2566) ได้สรุปว่า จรรยาบรรณครูมีความสำคัญต่อผู้ประกอบวิชาชีพครู ดังนี้ 1) ช่วยควบคุมมาตรฐานคุณภาพของครูให้ครูมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้านการประพฤติปฏิบัติตนและจริยธรรมของครู 2) ช่วยส่งเสริมมาตรฐานคุณภาพและปริมาณที่ดีมีคุณค่าสู่สังคม ทำให้ครูได้รับความเชื่อถือศรัทธาจากผู้พบเห็น 3) ช่วยพิทักษ์สิทธิในการประกอบวิชาชีพครูและควบคุมมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ 4) ช่วยลดปัญหาความประพฤติปฏิบัติของครูที่ไม่เหมาะสมไม่สมควร ผิดหลักศีลธรรม คุณธรรม เช่น ความประพฤติผิดทางเพศ การทำร้ายร่างกายเด็ก การเอารัดเอาเปรียบเด็ก 5) ช่วยเน้นภาพลักษณ์ของครูที่มีคุณธรรมจริยธรรมให้เห็นเด่นชัดยิ่งขึ้นเช่น ความรัก ความเมตตา ความเสียสละ อุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ความรับผิดชอบในหน้าที่การงานและอาชีพความโอปอ้อมอารี 6) ช่วยรักษาชื่อเสียงเกียรติยศ และศักดิ์ศรีของผู้อยู่ในวงการวิชาชีพ 7) ช่วยให้ครูได้ตระหนักในความสำคัญของบทบาทหน้าที่และภาระงานของตนต่อสังคม 8) ช่วยปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์และการประพฤติปฏิบัติตนของครูให้ถูกต้องตามครรลองครองธรรม และสนทยา ฤทธิ์เดช (2554) กล่าวว่า ความสำคัญจรรยาบรรณในวิชาชีพจะเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะจำแนกอาชีพว่าเป็นวิชาชีพหรือไม่ อาชีพที่เป็นวิชาชีพนั้นกำหนดให้มีองค์กรรองรับและมีการกำหนดมาตรฐานของความประพฤติของผู้ที่อยู่ในวงการวิชาชีพซึ่งเรียกว่า “จรรยาบรรณ” ส่วนลักษณะ “วิชาชีพ” ที่สำคัญคือ เป็นอาชีพที่มีศาสตร์ชั้นสูงรองรับ มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยและพัฒนาวิชาชีพ มีการจัดการสอนศาสตร์ดังกล่าวในระดับอุดมศึกษา ทั้งการสอนด้วยทฤษฎีและการปฏิบัติจนผู้เรียนเกิดความชำนาญและมีประสบการณ์ในศาสตร์นั้น นอกจากนี้จะต้องมีองค์กรหรือสมาคมวิชาชีพตลอดจนมี “จรรยาบรรณในวิชาชีพ” เพื่อให้สมาชิกในวิชาชีพดำเนินชีวิตตามหลักมาตรฐานดังกล่าว หลักที่กำหนดในจรรยาบรรณวิชาชีพทั่วไป คือ แนวความประพฤติปฏิบัติที่มีต่อวิชาชีพต่อผู้เรียน ต่อตนเอง และต่อสังคม จรรยาบรรณวิชาชีพครู มีความสำคัญต่อวิชาชีพครูเช่นเดียวกับที่จรรยาบรรณวิชาชีพ มีความสำคัญต่อวิชาชีพอื่น ๆ ซึ่งสรุปได้ 3 ประการ คือ 1) ปกป้องการปฏิบัติงานของสมาชิกในวิชาชีพ 2) รักษามาตรฐานวิชาชีพ 3) พัฒนาวิชาชีพ

1.5 ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ครูเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารและครูควรเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมหรือชุมชน เช่น กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมวันสำคัญ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผู้บริหารควรเชิญบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ

ในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร ร่วมกับครูในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนตามบริบทชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ ราตรี พัฒนรังสรรค์ (2544) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาตนเอง เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลให้ดีขึ้น ทั้งด้านร่างกายและด้านจิตใจ ให้กลายเป็นบุคคลที่สมบูรณ์จะนำมาซึ่งความสุข ความเจริญสู่ตนเอง สังคม และประเทศชาติ และสนทยา ฤทธิเดช (2554) สรุปได้ว่า การพัฒนาตนเอง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงตนเองตามศักยภาพที่มีอยู่ให้ดีขึ้น ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ เพื่อให้ตนเป็นบุคคลที่มี ประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข ในปัจจุบัน การศึกษาเรื่องการพัฒนาตนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากสภาพของโลกและเหตุการณ์ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเมื่ออย่างเข้าสู่ยุคของข่าวสารข้อมูล (Information Era) หรือที่เรียกว่า เป็นยุคของโลกคลื่นที่สาม (Third Wave) ทำให้เกิดการรวมตัวของทรัพยากรขึ้น เมื่อโลกอยู่ในสถานะที่ไร้พรมแดนการแข่งขันกันเพื่อช่วงชิงทรัพยากรจึงมีมากขึ้นเป็นทวีคูณ ซึ่งอาจเปรียบได้ว่าเป็นสงครามแย่งชิงข่าวสารในด้านข้อมูลความรู้ จะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ทำให้เกิดการตื่นตัวและหวาดวิตกขึ้น ผู้ที่ปล่อยให้กลไกการเปลี่ยนแปลงดำเนินไปโดยไม่พยายามก้าวให้ทันจะกลายเป็นผู้ที่ล้าหลังและเสียประโยชน์ไปในเวลาอันรวดเร็ว ดังนั้น การพัฒนาตนเพื่อให้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์เพื่อความอยู่รอดของชีวิตจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น

2. วิธีการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนมิตร จังหวัดอ่างทอง วิเคราะห์แนวโน้มทางการศึกษาดังนี้

2.1 ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ด้วยหลักไตรสิกขา ดังนี้ สร้างวัฒนธรรมภายในองค์กรให้ครูมีความเคารพอ่อนน้อมเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน ส่งเสริมเปิดโอกาสให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะด้านต่างๆที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและนักเรียน ด้านงานวิชาการให้ก้าวหน้ามากขึ้น การศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่า และการมีวิทยฐานะที่สูงขึ้นควรศึกษานโยบายแนวทางการปฏิบัติของหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อนำมากำหนดเป็นนโยบาย แผนการปฏิบัติงานของโรงเรียนและร่วมกันพัฒนาให้บรรลุตามเป้าหมาย

2.2 ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้วยหลักไตรสิกขา ดังนี้ สนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ มีการศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ กฎ ระเบียบ วินัย ข้อบังคับ วัฒนธรรม ของการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นการรักษาความรู้เดิมแล้วเพิ่มเติมทักษะหรือความรู้ใหม่ๆ เป็นต้นแบบ การสร้างทักษะด้านความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ ในการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ ปฏิบัติตนตามได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง ส่งเสริมสร้างเครือข่ายให้ครูได้มีการพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างกำหนดแนวทางเพื่อให้ปฏิบัติตนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การทำงานอย่างเป็นระบบ สนองต่อนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความก้าวหน้าต่อวิชาชีพ

2.3 ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ด้วยหลักไตรสิกขา ดังนี้ ส่งเสริมให้ครูมีใจรักการบริการ ควรให้ความรู้ ความรัก ความเมตตา ดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนในเรื่องต่างๆ และให้คำปรึกษา คำชี้แนะแก่ผู้เรียนด้วยความเต็มใจ ยอมรับในตัวนักเรียน และเชื่อมั่นว่านักเรียนสามารถพัฒนาได้ สร้างแรงบันดาลใจโดยให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียนในทุกๆ ด้านๆ การพิจารณาความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ให้กับนักเรียนด้วย

ความยุติธรรม สนับสนุนให้ครูได้มีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะ ทางวิชาการ และพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม

2.4 ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมวิชาชีพ ด้วยหลักไตรสิกขา ดังนี้ สร้างวัฒนธรรมที่ดีงามให้เกิดขึ้นภายในองค์กร เช่นการยิ้ม ไหว้ ทักทาย ขอบคุณ ขอโทษ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีการอยู่ร่วมกันของบุคคลในองค์กร สร้างเครือข่ายทั้งในองค์กรและนอกองค์กร ให้เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมประกอบวิชาชีพและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเข้าใจ ความร่วมมือกัน เป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เปิดโอกาสให้วิทยากร ผู้เชี่ยวชาญ และครูได้จัดกิจกรรม PLC (Professional Learning Community) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยการร่วมคิด ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ปัญหา และร่วมชื่นชม สร้างโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเสมอภาคกันเพื่อให้องค์กรเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

2.5 ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม ด้วยหลักไตรสิกขา ดังนี้ ส่งเสริมให้ครูเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เข้ากับบริบทของสังคมในปัจจุบัน เป็นกำลังหลักในการพัฒนาองค์กร ซึ่งบุคลากรจะเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาองค์กรและสังคมที่ดี พัฒนาครูให้เป็นผู้มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ คือการพัฒนาคนเป็นการพัฒนาระบบที่ยั่งยืน เข้าร่วมกิจกรรมของสังคม เช่น กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมวันสำคัญ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เชิญบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร ร่วมกับครูในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนภายในโรงเรียน

3. แนวทางปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนามิตร จังหวัดอ่างทอง พบว่า

3.1 ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพต่อตนเอง ดังนี้ ผู้บริหารและครู ต้องสร้างระเบียบวินัยในตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาตนเองทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม การค้นคว้าหาทักษะรูปแบบใหม่ๆ ในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและนักเรียน มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของสงวน สุทธิเลิศอรุณ (2554) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของ ข้าราชการครูในกลุ่มเนินสว่าง จังหวัดพิจิตร พบว่า การพัฒนาตนเองไว้ว่า เป็นการจัดการตนเองโดยมี เป้าหมายในชีวิตที่ดีทั้งในปัจจุบันและอนาคต คือประสบความสำเร็จในชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำงาน จะได้พบกับความสุขในชีวิต ความจำเป็นในการพัฒนา ตน ของประเทศไทยและสังคมที่จะต้อง ร่วมมือกันกอบกู้เอกราชทางเศรษฐกิจ อันเป็นผลมาจากความด้อยคุณภาพของมนุษย์และสังคมไทย ในอดีตที่ผ่านมา หันไปนิยมวัตถุละทิ้งคุณธรรม นับเป็นบทเรียนที่คนไทยต้องได้รับความเจ็บปวด เตือนร้อนในการดำเนินชีวิตของแต่ละคนและโดยรวม จำเป็นต้องค้นหาแนวคิดในการพัฒนาตน โดยริบด่วน แนวทางในการพัฒนาตนจำเป็นต้องพัฒนาใน 6 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาด้านจิตใจ 2) การพัฒนาด้านร่างกาย 3) การพัฒนาด้านสติปัญญาและความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ 4) การพัฒนาด้านสังคม 5) การพัฒนาตนสู่การเป็นบัณฑิต 6) การพัฒนาตนสู่ความต้องการของตลาดแรงงาน และครูเชียงราย (2566) ได้วิจัยเรื่องความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพ กล่าวว่า การพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพไว้ว่า การพัฒนาตนเองและ พัฒนาวิชาชีพ หมายถึง กระบวนการพัฒนาสมรรถนะ และวิชาชีพครูโดยมีแผนการพัฒนาตนเองและ ดำเนินการพัฒนาตนเองตามแผนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานความต้องการจำเป็น องค์ความรู้ใหม่ นโยบาย แผนกลยุทธ์ของหน่วยงานการศึกษาหรือ

ส่วนราชการต้นสังกัด มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในระดับสถานศึกษา หรือระดับเครือข่าย หรือระดับชาติ และแสดงบทบาท ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ด้วยความสัมพันธ์ แบบกัลยาณมิตรที่มีวิสัยทัศน์คุณค่า เป้าหมายและภารกิจร่วมกัน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน เพื่อให้ เกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร และสร้างนวัตกรรมจากการเข้าร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และจำแนกการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพได้ดังนี้ การพัฒนาตนเอง หมายถึง กระบวนการพัฒนาสมรรถนะของครูรายบุคคล โดยมีแผนการพัฒนาตนเองและดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงาน ความต้องการจำเป็น องค์ความรู้ใหม่ หรือตามนโยบาย หรือแผนกลยุทธ์ของหน่วยงานการศึกษาหรือส่วนราชการต้นสังกัด โดยนำความรู้ ความสามารถ ทักษะ ที่ได้จากการพัฒนาตนเอง มาพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน (1) จัดทำแผนพัฒนาตนเอง ที่สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานความต้องการจำเป็นหรือตามแผนกลยุทธ์ของหน่วยงานการศึกษา หรือส่วนราชการต้นสังกัด (2) พัฒนาตนเองตามแผน (3) นำความรู้ ความสามารถ และทักษะที่ได้จากการพัฒนาตนเองมาพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน (4) สร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการพัฒนาตนเอง(5) เป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นผู้นำการพัฒนาวิชาชีพ หมายถึง กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครู โดยการมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในระดับสถานศึกษา หรือระดับเครือข่าย หรือระดับชาติ และแสดงบทบาทในชุมชน

3.2. ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพต่อวิชาชีพ ดังนี้ ผู้บริหารควรสร้างแนวทางการปฏิบัติตน ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นแบบอย่างที่ดี ในด้านการพัฒนาตนเอง การสร้างทักษะด้านความรู้ ความสามารถ และการปฏิบัติตนเป็นผู้นำ สมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ สมคิด บางโม (2553) ได้วิจัยเรื่อง องค์การและการจัดการ กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กรรมวิธีต่างๆ ที่จะเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงานหนึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานให้เป็นไปในทางที่ดี ให้มีกำลังใจ รักงาน และให้มีความคิดที่จะหาทางปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น และสมาน รังสิโยภฤกษ์ (2552) ได้วิจัยเรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรว่าเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ความสามารถมีทักษะในการทำงานดีขึ้น ตลอดจนมีทัศนคติในการทำงานอันจะเป็นผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นหรืออีกนัยหนึ่ง การพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการที่จะสร้างเสริมและเปลี่ยนแปลงผู้ปฏิบัติงานในด้านต่างๆ เช่น ความรู้ ความสามารถ ทักษะ อุปนิสัย ทัศนคติ และวิธีการในการทำงานอันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน

3.3 ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพต่อผู้รับบริการ ผู้บริหารและครู ควรมีความรัก เมตตา เอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเสมอหน้า สร้างแรงบันดาลใจ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียนในทุกๆ ด้านๆ รวมทั้งการพิจารณาความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ให้กับนักเรียนด้วยความยุติธรรม เปิดโอกาสให้การสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะทางวิชาการที่ดี และพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของจารุเนตร เกื้อภักดี (2559) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลรัตนโกสินทร์ พบว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การเพิ่มประสิทธิภาพด้านทักษะ ความชำนาญในการทำงาน ตลอดจนปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรทุกระดับให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การฝึกอบรม ปฐมนิเทศร่วมสัมมนาทั้ง ในและนอกสถานที่ ฯลฯ เพื่อให้บุคลากรนั้นๆ สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ผูกพันกับองค์กร และมุ่งไปสู่

ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร และอนันท์ ศรีจันทร์ (2557) ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาครูด้านวิชาการในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42”กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร คือ กระบวนการที่สร้างเสริมเพิ่มพูนและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคลากร ในด้านความรู้ความชำนาญ ทักษะ ทักษะ ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม ความสามารถตลอดจนการให้แนวคิดใหม่ในการปฏิบัติงาน โดยมุ่งหมายให้บุคลากรมีคุณภาพที่ดีขึ้น และมีผลสะท้อนทำให้หน่วยงานหรือองค์กรที่ปฏิบัติงานอยู่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

3.4. ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ดังนี้ สร้างวัฒนธรรมที่ดีงามให้เกิดขึ้นภายในองค์กร สร้างเครือข่ายทั้งในองค์กรและนอกองค์กรให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมประกอบวิชาชีพเดียวกันหรือองค์กรที่ทำงานร่วมกันช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคี และเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Leonard Nadler (2002) ได้วิจัยเรื่อง Designing Training Program : The Critical Event Model, Reading Mass กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่เป็นระบบและต่อเนื่อง กิจกรรมที่จะกำหนดให้สิ้นสุดในเวลาที่เหมาะสมและสามารถสร้างกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมได้อย่างดี ซึ่งกิจกรรมที่จัดเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร ในสังคมตอบสนองความต้องการของการพัฒนาคนในองค์กรและสังคม และอำนาจ แสงสว่าง (2556) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของพระสังฆาธิการ พบว่า (1) ช่วยพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการวางแผนงานเพื่อจัดหางานบุคลากรที่มีคุณภาพเข้ามาเป็นบุคลากรที่ดีแก่องค์กรเนื่องจากมีการแข่งขันกันเป็นจำนวนมากก่อนข้างสูงในการจ้างแรงงานที่ดีในภาคธุรกิจอุตสาหกรรมทั้งของเอกชนและรัฐบาล (2) ช่วยจัดสรรบุคลากรให้เหมาะสมกับประเภทและชนิดของงานที่ต้องทำ ปฏิบัติงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถและความถนัด ตลอดจนช่วยประเมินผลประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร เพื่อสร้างผลสำเร็จในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้ (3) ช่วยพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการทำงาน โดยวิธีการฝึกอบรมด้านวิชาการ เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้บุคลากรมีความเชื่อมั่นในการทำงานเพิ่มขึ้น (4) ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้แก่บุคลากรทุกระดับภายในองค์กรอย่างทั่วถึง โดยอาศัยกลยุทธ์และศิลปะแห่งการจัดการ (5) ช่วยพัฒนาสังคมภายในองค์กรให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานก่อให้เกิดความรักความสามัคคี ขจัดปัญหาการทะเลาะวิวาท การเอารัดเอาเปรียบกับ ความเห็นแก่ตัว และความขัดแย้งให้ลดน้อยลง ซึ่งจะช่วยให้องค์กรเป็นสังคมที่มีความสงบสุขบุคลากรมีคุณภาพชีวิตสูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขร่วมกัน

3.5 ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพต่อสังคม ดังนี้ ผู้บริหารและครูควรมีจิตอาสาร่วมกับชุมชน ในการเข้าร่วมกิจกรรมของสังคม ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนภายในและภายนอกโรงเรียน และเป็นผู้นำด้านการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย อนุสรณ์ ฐปทอง (2554) ได้วิจัยเรื่องการบริหารทรัพยากรบุคคล ตามหลักไตรสิกขาในมณฑลทหาบที่ 31 จังหวัด นครสวรรค์ พบว่า วิธีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ในส่วนที่เป็นเรื่องการบริหารเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร/หน่วยงาน เพื่อการสร้างเสริมเจริญเติบโตก้าวหน้าให้แก่องค์กร/หน่วยงาน และบุคลากร ในลักษณะการสร้างมูลค่าให้แก่บุคลากร และให้บุคลากรสร้างมูลค่าเพิ่มกับองค์กร/หน่วยงาน มีผลต่อการดำเนินงานทำให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นจึงนำมากำหนดขอบเขตวิธีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้มีความครอบคลุม

5 ด้าน คือ การวางแผนการบริหารทรัพยากรบุคคล การสรรหาและการคัดเลือกทรัพยากรบุคคล การพัฒนาทรัพยากรบุคคล การดำรงรักษาบุคลากรไว้ในองค์กร และการให้บุคลากรพ้นจากองค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมควร แยมบุบผา (2558) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ความสำคัญของไตรสิกขา หมายถึง หลักคำสอนทางพุทธศาสนาที่พุทธศาสนิกทุกคนควรนำมาปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองให้มีชีวิตที่ดีงามเพื่อจัด ปรับเตรียมสภาพชีวิตสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งลักษณะแห่งความสัมพันธ์ต่างๆ ให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสมและพร้อมที่จะเป็นอยู่ปฏิบัติกิจและดำเนินการต่างๆ เพื่อก้าวหน้าไปอย่างได้ผลดีที่สุดสูงสุดจุดหมายของชีวิต ของบุคคล ขององค์กร ของชุมชนตลอดจนสังคมและประเทศชาติต่อไป

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากผลการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามหลักไตรสิกขาของครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนมิตร จังหวัดอ่างทอง โดยใช้หลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ 1) ศีล การฝึกในด้านพฤติกรรมที่ดี การปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่ดี 2) สมาธิ คือ การฝึกในด้านจิต หรือ ยกระดับจิตใจ ทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม 3) ปัญญา การพัฒนาในด้านการรู้ ความจริง ความเข้าใจ ความมีเหตุผล การรู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรอง การคิดหลายด้าน อย่างสร้างสรรค์ เฉพาะอย่างยิ่งเน้นการรู้ตรงตามความเป็นจริงได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนพัฒนมิตร จังหวัดอ่างทอง มาสังเคราะห์เป็นภาพองค์ความรู้ได้ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยดังนี้

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ทั้ง 5 ด้าน

1. ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพต่อตนเองตามหลักไตรสิกขา สร้างระเบียบวินัยในตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาตนเองทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม การค้นคว้าหาทักษะรูปแบบใหม่ๆ ในด้านต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและนักเรียน มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม

2. ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพต่อวิชาชีพตามหลักไตรสิกขา สร้างแนวทางการปฏิบัติตน ต้องรักศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการพัฒนาตนเอง และการปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

3. ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพต่อผู้รับบริการตามหลักไตรสิกขา ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเสมอภาค สร้างแรงบันดาลใจ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียนในทุกด้าน รวมทั้งการพิจารณาความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ให้กับนักเรียน สนับสนุนด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะทางวิชาการที่ดี และพัฒนาทักษะชีวิตทักษะอาชีพ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม

4. ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพตามหลักไตรสิกขา สร้างวัฒนธรรมที่ดีงามให้เกิดขึ้นภายในองค์กร สร้างเครือข่ายทั้งในองค์กรและนอกองค์กรให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมประกอบวิชาชีพเดียวกันหรือองค์กรที่ทำงานร่วมกันช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคี

5. ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพต่อสังคมตามหลักไตรสิกขา ส่งเสริมให้ครูมีจิตอาสาร่วมกับชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของสังคม ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนภายในและภายนอกโรงเรียน และเป็นผู้นำด้านการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สร้างจิตสำนึกการปฏิบัติเป็นพลเมืองที่ดีต่อสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้หลักไตรสิกขาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาด้านการบริหารองค์กร และการพัฒนาบุคลากร

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาอื่นๆ สามารถนำผลที่ได้จากงานวิจัยนี้ เป็นแนวปฏิบัติพื้นฐานในการบริหารองค์กร การพัฒนาบุคลากร และคุณภาพการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำผลที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปศึกษาสภาวะพฤติกรรมของครูที่ได้รับการพัฒนาตามแนวทางการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูด้วยหลักไตรสิกขา เปรียบเทียบกับครูที่ไม่ได้รับการพัฒนาตามแนวทางการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูด้วยหลักไตรสิกขา เพื่อนำผลมาพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2.2 ควรมีการวิจัยสร้างนวัตกรรม หรือการแสวงหาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของบุคลากรในองค์กรตามหลักไตรสิกขา

เอกสารอ้างอิง

- ครูเชียงราย. (2566). **ความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพ**. แหล่งที่มา <https://www.kruchiangrai.net> สืบค้นเมื่อ 3 มิ.ย. 2566.
- จารุเนตร เกื้อภักดี. (2559). **แนวทางพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระชลธร อคฺคมโม (คณฺแสง). (2556). **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของพระสังฆาธิการ**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2544). **พุทธธรรม (ฉบับเดิม)**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก.
- ไพวัลย์ เหลืองสุดใจ. (2558). **จรรยาบรรณวิชาชีพผู้บริหาร**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2553). **ความเป็นครู**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียน.
- รัตนวดี โชติกพนิช. (2550). **จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพครู**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ราตรี พัฒนรังสรรค์. (2544). **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตนเอง**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- วิทยาลัยเทคโนโลยีและสหวิทยาการ. (2566). **ความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพ**. แหล่งที่มา <https://college.rmutl.ac.th/page/ethics> สืบค้นเมื่อ 3 มิ.ย. 2566.
- สนทยา ฤทธิ์เดช. (2554). **การศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูในกลุ่มเนินสว่างจังหวัดพิจิตร**. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สมควร แยมบุบผา. (2558). **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมคิด บางโม. (2553). **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: วิทยาพัฒน์.
- สมาน รังสิโยภุชญ์. (2552). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพมหานคร: ประชาชน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). **แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559)**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อนันท์ ศรีจันทร์. (2557). **แนวทางการพัฒนาครูด้านวิชาการในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- อนุสรณ์ ฐปทอง. (2554). **การบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาในมณฑลทหาบที่ 31 จังหวัด นครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อุษา พรหมรินทร์. (2561). **การศึกษาการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูในสถานศึกษาของรัฐสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Wanmainoppakate. เก่งดีมีสุข. แหล่งที่มา <https://sites.google.com/site/wanmainoppakate/keng-di-mi-sukh-1> สืบค้นเมื่อ 7 พ.ค. 2563.
- Gillman. (2005). Dissertation. **Abstracts International**. (43 (5). 1366-A.
- Keeves, Peter J. (1988). **Model and Model Building: Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook**. Oxford: Pergamon Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.
- Leonard Nadler. (2002). **Designing Training Program**. The Critical Event Model. Reading Mass. Addison-Wesley.

การพัฒนาชุดความรู้รูปแบบการสอนแก่พุทธสาวกผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะใกล้ตาย ในพระไตรปิฎก*

DEVELOPMENT OF A KNOWLEDGE SET OF A MODEL OF DHAMMA TEACHING FOR BUDDHIST ELDERLY AND NEARLY DEATH PERSON APPEARED IN TIPITAKA

¹สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon ²วิโรจน์ คุ่มครอง Viroj Koomkrong

³ธานี สุวรรณประทีป Thaneer Suwanprateep

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: sin.ngam2501@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพุทธสาวกผู้สูงอายุและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก 2) เพื่อศึกษาการสอนพุทธสาวกผู้สูงอายุและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก 3) เพื่อศึกษาการพัฒนาชุดความรู้รูปแบบการสอนแก่พุทธสาวกผู้สูงอายุและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบการวิจัยเชิงเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 รูป/คน โดยดำเนินการศึกษาจากเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) พุทธสาวกผู้สูงอายุและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก พบว่า เน้นการสอนแบบสนทนา การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบตอบปัญหา และการสอนแบบวางกฎข้อบังคับ อย่างกลุ่มผู้สูงอายุ ได้แก่ การสอนพระอัญญาโกณฑัญญะ พระอุรุเวลกัสสปะ พระอุบาลีเถระ พระกาฬทายีเถระ พระมหากัจจายนะเถระ พระสารีบุตรเถระ พระมหากัสสปเถระ พระราธเถระ พระวัชชีเสเถระ พระโสภิตเถระ และพระมหาโมคคัลลานเถระและกลุ่มผู้อยู่ในภาวะใกล้ตาย คือ พระปุตติคตติสสะเถระพระวักกเถระ พระอุตตราเถระ และเรื่องภิกษุอยากสึกจนชบพอม 2) การสอนผู้สูงอายุและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก พบว่าพระพุทธรูปเจ้าทรงสอนอย่างเป็นระบบมีหลักการสอน เนื้อหา การใช้เทคนิค การใช้สื่อและผลการสอนได้บรรลุธรรมในที่สุดเป็นพุทธสาวกที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและสอนให้เข้าใจความตายซึ่งเป็นกฎธรรมชาติตามหลักไตรลักษณ์คือ อนิจจัง ทุกขังและอนัตตา พระพุทธรูปเจ้าทรงสอนพุทธสาวกให้เจริญสติด้วยหลักกรรมฐานในพระพุทธศาสนา ตัวอย่างเช่น พระปุตติคตติสสะเถระพระวักกเถระ พระอุตตราเถระ และเรื่องภิกษุอยากสึกจนชบพอม และ 3) การพัฒนาชุดความรู้รูปแบบการสอนแก่พุทธสาวกผู้สูงอายุและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก ประกอบด้วย (1) หลักการสอนตามสภาพจริงในปัจจุบัน (2) เนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยผู้สอนและสถานการณ์ (3) วิธีการสอน แบบบรรยาย สนทนา ถาม-ตอบ และการปฏิบัติ (4) เทคนิคการสอน ให้พิจารณาตามจิตความต้องการของผู้เรียน (5) สื่ออุปกรณ์การสอนยึดตัวใช้ทั้งสื่อธรรมชาติดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่เหมาะกับบุคคลใช้กิจกรรมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน (6) การประเมินผล พิจารณาผลตามสภาพจริงเพื่อพัฒนาการสอนผู้สูงอายุและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายให้ได้ผลดียิ่งขึ้นจนสามารถบรรลุธรรมได้ก่อนตาย

คำสำคัญ: ชุดความรู้, การสอนธรรม, พุทธสาวกผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะใกล้ตาย, พระไตรปิฎก

Abstract

This research article aimed to; 1) study the elderly Buddhist disciples and those who were in a near-death state in the Tipitaka, 2) study the Dhamma teaching of elderly Buddhist disciples and those in a near-death state in the Tipitaka, 3) develop a knowledge set of a model of Dhamma teaching for elderly Buddhist disciples and those in a near-death state in the Tipitaka. This was qualitative research using documentary investigation and in-depth interviews with 15 key informants by document analysis and data collection through interviews, presented by content analysis. The research results found that; 1) The Elderly Buddhist disciples and those with a near-death state in the Tipitaka revealed that the teaching methods include discussion-based teaching, lecture-based teaching, problem-solving teaching, and rule-setting teaching. Examples of elderly disciples included Venerable Aññakondañña, Venerable Uruvelakassapa, Venerable Upāli, Venerable Kāludāyi, Venerable Mahākāccāyana, Venerable Sāriputta, Venerable Mahākassapa, Venerable Rāhula, Venerable Vaṇṇīsa, Venerable Sobhita, and Venerable Mahāmoggallāna. Examples of those in a near-death state include Venerable Pūtigattatissa, Venerable Vakkali, Venerable Uttarā Therī, and story of Bhikkhu afflicted with severe distress and wished to disrobe. 2) The teaching of elderly Buddhist disciples and those in a near-death state in the Tripitaka indicated that the Buddha taught systematically with principles, content, techniques, and media, leading the disciples to enlightenment in final. These disciples played significant roles for spreading Buddhism and understanding death as a natural law according to the Three Characteristics: impermanence, suffering, and non-self. The Buddha taught the disciples to cultivate mindfulness through Buddhist meditation practices. Examples include Venerable Pūtigatta Tissa, Venerable Vakkali, Venerable Uttarā Therī, and a distressed and emaciated Bhikkhu who wished to disrobe. 3) The development of a knowledge set of a model of Dhamma teaching for elderly Buddhist disciples and those in a near-death state in the Tipitaka was found that (1) Teaching principles were based on current realities, (2) Content appropriate to the age, the teacher and the situation, (3) Teaching methods such as lectures, discussions, Q&A, and practice, (4) Teaching techniques tailored to the temperament and needs of the learners, (5) Teaching materials included utilizing both natural and modern media, suitable for individuals, and including activities of mindfulness investigation, and (6) Evaluation methods must focus on real-life outcomes to improve the effectiveness of teaching elderly disciples and those in a near-death state, enabling them to achieve enlightenment before death.

Keywords: Knowledge Set, Dhamma Teaching, Buddhist Elderly and Nearly Death Person Appeared, Tipitaka

บทนำ

พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นศาสนาแห่งการศึกษาที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาทรงสั่งสอนเน้นให้พุทธบริษัทเข้าถึงแก่นของพระพุทธศาสนาด้วยปัญญา และกระบวนการพัฒนาปัญญาก็คือการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งพุทธบริษัทที่สำคัญเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยที่เป็นแบบอย่างแห่งการประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาและเป็นผู้ฝึกอบรมสั่งสอนศีลธรรม และจริยธรรมและเป็นผู้นำด้านจิตใจของประชาชน ซึ่งเป็นบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญของพระสงฆ์เกี่ยวข้องกับหน้าที่ทางสังคมดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “ภิกษุทั้งหลายเธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขของชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย” (ดูรายละเอียดเพิ่มใน วิ.ม. (ไทย) 4/32/40) จากข้อนี้ชี้ให้เห็นว่า พระพุทธองค์ทรงมีอุดมการณ์ที่มั่นคง ในการสอนมนุษย์ในโลกนี้ให้พ้นจากทุกข์

พระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้รู้ ผู้ตื่นและผู้เบิกบาน ผู้ตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง ทรงได้รับยกย่องว่าเป็นพระบรมศาสดา หรือพระบรมครู ที่ทรงสั่งสอนพุทธบริษัททั้ง 4 คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา มิเพียงแต่เป็นครูของมนุษย์เท่านั้น เป็นครูของเทวดาด้วย ดังที่ปรากฏในภาษาบาลีว่า สตถา เทวมนุสสานํ แปลว่า พระศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย และมีคำเสริมพระคุณว่า อนุตตโร ปุริสทุทฺทมสารถิ แปลว่า เป็นสารถิ ผิดคนได้ไม่มีใครยิ่งกว่า พระนามเหล่านี้ พุทธศาสนิกชนทั้งหลายเคารพบูชา และยกย่องเทิดทูนพระองค์ในฐานะทรงเป็นนักการสอนที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ทรงมีพระปรีชาสามารถอย่างยอดเยี่ยมในการอบรมสั่งสอน และได้ทรงประสบความสำเร็จในสอนเป็นอย่างดี ก่อนพระองค์ทรงออกผนวชเคยสงสัยว่า ทำมนุษย์เกิดมาแล้วต้องแก่ เจ็บ ตาย จากการสังเกตเห็นในการประพาสอุทยาน ซึ่งตอนนั้นพระองค์ถามใครก็ไม่สามารถตอบได้ เป็นเหตุให้พระองค์ใคร่อยากรู้ สาเหตุที่แท้จริงของสภาวะความจริงของมนุษย์ จึงออกบวชและได้ตรัสรู้ธรรมว่าความจริงแท้ธรรมชาติเหล่านี้คือ ธรรมอันประเสริฐที่มีอยู่จริงที่เรียกว่าไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา เป็นหลักความเสมอภาคของมนุษย์ เมื่อพระองค์เข้าความจริงอันประเสริฐนี้ จึงทรงสอนให้พุทธบริษัทได้หลักการดำเนินชีวิตที่ดำรงต่อไป ดังนั้น การสอนธรรมครั้งแรกของพระพุทธเจ้า นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณของพระพุทธเจ้าที่ต่อสัตว์โลก ที่พระองค์ทรงเห็นว่า การที่มนุษย์เราได้เกิดมาแล้วย่อมมีส่วนประกอบอยู่ ๒ ประการเป็นหลัก คือ กาย และ จิต หรือ รูปกับนาม (ดูรายละเอียดเพิ่มใน ที.สี .(ไทย) 9/235/78) ที่สามารถพัฒนาได้ เมื่อมนุษย์เข้าความจริงที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงค้นพบ ความจริงอันประเสริฐของโลก คือ ความทุกข์ สาเหตุให้เกิดทุกข์ การปฏิบัติให้พ้นจากความทุกข์ และรู้จักวิธีปฏิบัติตนให้พ้นจากทุกข์ นั่นคือความสุขของมนุษย์ที่แท้จริง

กล่าวได้ว่า เนื้อหาสาระหลักพระธรรมคำสอน หลักการสอน และวิธีการสอนของพระพุทธองค์นั้นปรากฏอยู่แล้วในพระไตรปิฎก และคัมภีร์อภิยาโยมโรรสธกขา แต่คัมภีร์เหล่านั้นมีเนื้อหามากมาย มีขนาดใหญ่โตเกินกว่าจะสำรวจเนื้อหา รวบรวมศึกษามาสรุบแสดงให้เห็นได้ทั้งหมด จึงเลือกศึกษาเฉพาะเรื่องเท่านั้น จากการศึกษาแนวความคิดดังกล่าวพบว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ทรงเป็นพระบรมครูผู้ยิ่งใหญ่มาชวนให้อยากศึกษาค้นคว้าวิจัย โดยเฉพาะการสอนผู้เจ็บป่วย ใกล้ตายและผู้สูงวัยเป็นเรื่องที่ยากมาก กลุ่มคนเหล่านี้พระพุทธองค์ยังให้ความสำคัญลึกลงไปอีกว่า โอกาสบรรลุนิพพานหลุดพ้นทุกข์ คือเป้าหมายที่จะต้องช่วยให้พวกเขาไปให้ถึงนิพพานได้ ถ้าปฏิบัติถูกต้องตามพุทธวิธีการสอนที่แท้จริง ผู้วิจัยจึงเห็นว่าพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าน่าสนใจมาก อยากจะนำมาเผยแพร่ให้ได้เรียนรู้และเป็นแนวทางปฏิบัติได้เป็นอย่างดียิ่งว่าพระองค์ทรงใช้หลักการสอน เนื้อหาในการสอน ระดับผู้ฟังธรรม วิธีการสอน เทคนิค ประกอบด้วย

อุปมาอุปไมย ยกนิทาน สือหรืออุปกรณ์การสอนและการประเมินผลสำเร็จในการสอน ซึ่งผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์การสอนในการให้เข้าใจหลักไตรลักษณ์บูรณาการกับการพัฒนาดน สังคมผู้สูงวัยต่อไป

จากการศึกษาความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวในเบื้องต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการสร้างชุดความรู้เรื่องการสอนผู้สูงวัยในพระไตรปิฎกเพื่อค้นหาความจริงในการสอนคนที่มีอยู่ชีวิตตอนปลายได้พบความจริงและมีสติสัมปชัญญะตามหลักพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง และเป็นการศึกษาเพื่อเป็นสร้างองค์ความรู้ในการสอนบุคคลผู้สูงวัยและผู้มีภาวะใกล้ตายได้เข้าใจหลักพุทธธรรมอันประเสริฐที่มีอยู่จริงที่เรียกว่าไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา เป็นหลักความเสมอภาพของมนุษย์ สามารถเตรียมจิตใจเพื่อยอมรับในภาวะใกล้ตายได้อย่างสมบูรณ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก
2. เพื่อศึกษาการสอนพุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก
3. เพื่อพัฒนาชุดความรู้เรื่องการสอนแก่พุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาพุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก ได้แก่ ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับประวัติของพระสาวกในพระไตรปิฎก

แหล่งข้อมูล : พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย หนังสือ บทความ ตำรา งานวิจัย website

เครื่องมือ : พระไตรปิฎก อรรถกถา

การวิเคราะห์ : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : ประวัติพุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาการสอนพุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก มีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาสอนพุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก

แหล่งข้อมูล : ผลลัพธ์จาก วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสารในพระไตรปิฎก

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้สอนพุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก

2. ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

แหล่งข้อมูล : เอกสาร พระไตรปิฎก หนังสือ วารสาร

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสารในพระไตรปิฎก

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้หลักการสอนพุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อศึกษาการพัฒนาชุดความรู้เรื่องการสอนแก่บุคคลผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎกมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหลักการสอนพุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก

แหล่งข้อมูล : ผลลัพธ์จาก วัตถุประสงค์ ข้อที่ 2

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสารในพระไตรปิฎก

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้สอนพุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก

2. ปรัชญาอาจารย์ที่ปรึกษา และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

แหล่งข้อมูล : ผู้ทรงคุณวุฒิ / นักวิชาการ โดยการเลือกแบบเจาะจงกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก

1) มีประสบการณ์การสอนเทศน์ 2) จบปริญญาเอก 3) ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมสนามหลวงอย่าง 3 ปี

เครื่องมือ : แบบสัมภาษณ์ที่ได้จากผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้หลักการสอนพุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก ฉบับ

สมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาพุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก

1.1 พุทธสาวกผู้สูงวัยในพระไตรปิฎก

1. โภณทัณณะชาติภูมิเกิดในตระกูลพราหมณ์มหาศาลที่บ้านโพนวัด กรุงเทพมหานคร บิดามารดาไม่ปรากฏชื่อ ออกบวชด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน กรุงพาราณสี บรรลุธรรมบรรลุโสดาบันเพราะฟังธัมมจักกัปปวัตตนสูตร บรรลุพระอรหัตผลเพราะฟังอนัตตลักขณสูตร บทบาทสำคัญเป็นผู้ทำนายลักษณะของพระมหาบุรุษ เมื่อครั้งที่พระมหาบุรุษประสูติได้ 5 วัน เป็นปฐมสาวก และเป็นภิกษุรูปแรกในพระพุทธศาสนาได้รับเอตทัคคะด้านผู้รัตตัญญู ผู้รู้ราตรีนาน คือ มีประสบการณ์ยาวนาน และนิพพาน ณ สรรณทัณฑ์ ในป่าหิมพานต์ ก่อนพุทธปรินิพพาน

2. พระอรุเวลกัสสปะ ชาติภูมิต่างกัน 3 เป็นพี่น้องกัน เป็นชาวกรุงราชคฤห์ เกิดในตระกูลพราหมณ์กัสสปโคตร บิดามารดาไม่ปรากฏชื่อ ออกบวช ณ ตำบลอรุเวลาเสนานิคม ด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา บรรลุพระอรหัตผล เพราะฟังธรรมเทศนาชื่อ อาทิตตปริยายสูตร บทบาทสำคัญมีบริวาร 1,000 คนบวชในพระพุทธศาสนา และเป็นกำลังในการประกาศศาสนาในแคว้นมคธ ได้รับเอตทัคคะด้านผู้มีบริวารมาก ส่วนพระนทิกัสสปะและพระคยาภัสสปะไม่ได้รับยกย่อง นิพพานไม่ปรากฏหลักฐาน

3. พระอุบาลีเถระ ชาติภูมิเกิดในตระกูลช่างกลบ ในกรุงกบิลพัสดุ์ บิดาเป็นช่างกลบส่วนมารดาไม่ปรากฏชื่อ ออกบวชด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา ณ อนุยนิคม แคว้นมัลละ บรรลุพระอรหัตผลด้วยการฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าแล้วทำความเพียร บทบาทสำคัญเป็นผู้วิสัชนาพระวินัยปิฎก ในการทำสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งแรกเป็นผู้ตัดสินอธิกรณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ได้รับเอตทัคคะด้านผู้ทรงจำพระวินัยนิพพานไม่ปรากฏหลักฐาน

4. พระกาฬทายีเถระ ชาติภูมิเกิดในตระกูลมหาอำมาตย์ ในกรุงกบิลพัสดุ์ บิดาเป็นมหาอำมาตย์ มารดาไม่ปรากฏชื่อ ออกบวช ด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา ณ พระเวฬุวันมหาวิหาร บรรลุธรรม เป็นผู้

กราบทูลพระพุทธเจ้าให้เสด็จไปประกาศศาสนา ณ กรุงกบิลพัสดุ์ ได้รับเอตทัคคะด้านผู้ทำสกุลที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส นิพพานไม่ปรากฏหลักฐาน

5. พระมหากัจจายนเถระชาติภูมิเกิดในสกุลพราหมณ์ กัจจายโคตร กรุงอุชเชนีบิดาเป็นปุโรหิตชื่อว่ากัจจนะ มารดาไม่ปรากฏชื่อ ออกบวชด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา เพราะความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาบรรลุพระอรหันต์ เพราะได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า บทบาทสำคัญนำพระพุทธศาสนาไปประกาศในกรุงอุชเชนี เป็นผู้ทูลขอให้พระพุทธเจ้าแก้ไขพุทธบัญญัติ 5 ข้อได้รับเอตทัคคะด้านผู้อธิบายเนื้อความย่อให้พิสดาร นิพพานไม่ปรากฏหลักฐาน

6. พระสารีบุตรเถระชาติภูมิเกิดในตระกูลพราหมณ์ ตำบลนาลันทา กรุงราชคฤห์เป็นบุตรของวังคันตพราหมณ์และนางสารีพราหมณ์ ออกบวช ด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา ณ พระเวฬุวันมหาวิหาร กรุงราชคฤห์ บรรลุโสดาปัตติผล เพราะฟังธรรมจากพระอัสสชิเถระบรรลุพระอรหันต์ผล เพราะฟังเวทนาปริคคหสูตรจากพระพุทธเจ้า บทบาทสำคัญเป็นพระธรรมเสนาบดี และเป็นพระอัครสาวกเบื้องขวาได้รับเอตทัคคะด้านผู้มีปัญญามาก นิพพาน ณ บ้านเกิดของตน ในตำบลนาลันทา กรุงราชคฤห์

7. พระมหากัสสปเถระชาติภูมิเกิดในตระกูลพราหมณ์ กัสสปโคตร หมู่บ้านมหาติถะ แคว้นมคธ เป็นบุตรกบิลพราหมณ์ และนางสมนเทวี ออกบวชด้วยวิธีโอวาทปฏิกคหณอุปสัมปทา ใต้ต้นพทุพตตนิโครธ (ต้นไทร) บรรลุธรรมได้รับโอวาทจากพระพุทธเจ้า 3 ข้อแล้วทำความเพียรจนบรรลุอรหัตตผล บทบาทสำคัญเป็นประธานทำปฐมสังคายนาพระธรรมวินัย ณ ถ้ำ สัตตบรรณคูหา ได้รับเอตทัคคะด้านผู้ทรงจุดศรัทธา นิพพานณ กุกกุสัมปัตตบรรพต กรุงราชคฤห์ หลังพุทธปรินิพพาน

8. พระราธเถระชาติภูมิเกิดในตระกูลพราหมณ์ กรุงราชคฤห์ บิดามารดาไม่ปรากฏชื่อออกบวชด้วยวิธีอุทตถิฏฐกัมมอุปสัมปทา ณ พระเวฬุวันมหาวิหารบรรลุธรรมฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าแล้วทำความเพียรอย่างแรงกล้าจนบรรลุพระอรหัตตผล บทบาทสำคัญเป็นผู้อุปสมบทด้วยวิธีอุทตถิฏฐกัมมอุปสัมปทาเป็นคนแรก ได้รับเอตทัคคะด้านผู้มีปฏิภาณ คือ มีญาณแจ่มแจ้งในพระธรรมเทศนา นิพพานไม่ปรากฏหลักฐาน

9. พระวังคีสเถระชาติภูมิเกิดในตระกูลพราหมณ์ กรุงสาวัตถี บิดามารดาไม่ปรากฏชื่อออกบวชเพราะอยากเรียนมนต์กับพระพุทธเจ้า ด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา ณ พระเชตวันมหาวิหาร บรรลุพระอรหัตตผล ด้วยการพิจารณาอาการ 32 พร้อมดับปริกรรมมนต์ บทบาทสำคัญ ไม่ปรากฏว่ามีบทบาทสำคัญได้รับเอตทัคคะด้านผู้มีปฏิภาณในการผูกคาถา นิพพานไม่ปรากฏหลักฐาน

10. พระโสภิตเถระ ชาติภูมิเกิดในตระกูลพราหมณ์ เมืองสาวัตถี บิดาและมารดาไม่ปรากฏชื่อ ออกบวชเพราะฟังธรรมเทศนาแล้วเกิดความเลื่อมใส บรรลุพระอรหัตตผล ด้วยการทำความเพียร บทบาทสำคัญไม่ปรากฏว่ามีบทบาทสำคัญ ได้รับเอตทัคคะด้านผู้มีบุพเพนิวาสานุสสติญาณ (ผู้ระลึกชาติได้) นิพพานไม่ปรากฏหลักฐาน

11. ประวัติพระมหาโมคคัลลานเถระ ชาติภูมิเกิดในตระกูลพราหมณ์ ตำบลโกลิตคาม กรุงราชคฤห์บิดาเป็นนายบ้านโกลิตคาม มารดา ชื่อโมคคัลลีพราหมณ์ ออกบวช ด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา ณ พระเวฬุวันมหาวิหาร บรรลุโสดาปัตติผล เพราะฟังธรรมจากอุปติสสะ บรรลุพระอรหัตตผลด้วยการเจริญ อุบายแก้กังวล และบำเพ็ญสมณธรรม บทบาทสำคัญเป็นพระอัครสาวกเบื้องซ้าย และเป็นนวกัมมภูมฺวานีย (ผู้ดูแลการก่อสร้าง) นิพพานถูกโจรฆ่าที่ตำบลกาฬศิลา แคว้นมคธ

1.2 พุทธสาวกผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก

1. พระปุตติคัตตติสสะเถระชาตัญญิเป็นบุตรชาวสาวัตถีคนหนึ่ง บิดามารดาไม่ปรากฏชื่อ ออกบวชด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา บรรลุพระอรหัตตผล ด้วยผลของการถวายบิณฑบาตอันมีรสแก่พระชีณาสพ บิณฑบาตสำคัญไม่ปรากฏ ได้รับเอตทัคคะไม่ปรากฏ นิพพานเมืองสาวัตถี เป็นต้นบทบัญญัติการดูแลพระอาพาธในพระพุทธศาสนา

2. พระวัคคิเถระชาตัญญิเกิดในตระกูลพราหมณ์ กรุงสาวัตถี บิดามารดาไม่ปรากฏชื่อ ออกบวชด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา เพราะอยากเห็นพระพุทธเจ้าบรรลุพระอรหัตตผล เพราะฟังธรรมพระพุทธเจ้า บิณฑบาตสำคัญไม่ปรากฏว่ามีบิณฑบาตสำคัญ ได้รับเอตทัคคะด้านสหธรรมิก คือ ผู้พ้นกิเลสด้วยศรัทธา นิพพานไม่ปรากฏหลักฐาน

3. เรื่องพระอุตตราเถรีฯ (พระเถรีแบ่งอาหารให้ภิกษุจนตนผอมเพราะอดอาหาร) อายุ 120 ปี พระอุตตราเถรี ชาตัญญิไม่ปรากฏสถานที่เกิด พบพระพุทธเจ้าประทับอยู่ในเมืองพระเชตวัน ออกบวชออกบวชไม่ปรากฏ บรรลุพระโสดาบัน หลังฟังธรรมของพระพุทธเจ้า ณ เมือง บิณฑบาตสำคัญไม่ปรากฏว่ามีบิณฑบาตสำคัญ เอตทัคคะไม่ปรากฏ นิพพานไม่ปรากฏหลักฐาน

4. เรื่องภิกษุกระสันฯ อยากสึกจนชুবมอมภิกษุกระสันฯ อยากสึกจนชুবมอมชาตัญญิไม่ปรากฏสถานที่เกิด เมื่อพระศาสดาประทับอยู่ในเมืองสาวัตถี เศรษฐีบุตรคนหนึ่งเข้าไปหาตระกูลของตน กล่าวว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าต้องการพ้นทุกข์ ออกบวชเพราะต้องการว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าต้องการพ้นทุกข์ โปรดบอกวิธีเจ้าพ้นทุกข์สักอย่างหนึ่ง” จึงให้บวชบรรลุธรรมหลังบวชแล้วไม่พบความสุข จึงขอสึกจนชুবมอม พระอุปัชฌาย์ จึงพาไปเฝ้า พระพุทธเจ้า พระองค์ทรงสอนว่า “ถ้าเช่นนั้น จงรักษาเพียงจิตตน ก็จะได้พ้นทุกข์ได้” ในที่สุดเข้าใจและได้บรรลุพระโสดาบัน หลังฟังธรรมของพระพุทธเจ้า บิณฑบาตสำคัญไม่ปรากฏว่ามีบิณฑบาตสำคัญเอตทัคคะไม่ปรากฏ นิพพานไม่ปรากฏหลักฐาน สรุปประวัติพระภิกษุผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตาย

2. การสอนพุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก

2.1 หลักการสอน ผู้สอนต้องเข้าใจหลักการดังนี้ 1) วัดและประเมินก่อนสอน 2) กำหนดเป้าหมายชัดเจน 3) รู้ปัญหาผู้สูงวัยและผู้มีภาวะใกล้ตาย 4) รู้ภูมิหลังผู้สูงวัยและผู้มีภาวะใกล้ตาย 5) รู้ความต้องการของผู้สูงวัยและผู้มีภาวะใกล้ตาย 6) รู้ทัศนคติผู้สูงวัยและผู้มีภาวะใกล้ตาย

2.2 เนื้อหา ผู้สอนต้องเข้าใจบุคคลกลุ่มนั้นๆ 1) เลือกที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหา 2) เหมาะสมกับจิตผู้สูงวัยและผู้มีภาวะใกล้ตาย 3) เนื้อหาตรงตามความต้องการของผู้สูงวัยและผู้มีภาวะใกล้ตาย 4) เนื้อหาการสอนถ้าเป็นหลักธรรม

2.3 วิธีการสอนผู้สูงวัย ผู้สอนต้องพิจารณาดังนี้ 1) ใช้หลากหลายวิธีตามสถานการณ์ เช่น สนทนา ตอบปัญหา การบรรยาย 2) สอนให้ตรงกับความต้องการและความสนใจ 3) สอนให้ตรงกับระดับสติปัญญา ความรู้ 4) สอนตามจิตคน

2.4 เทคนิคการสอน ผู้สอนเลือกใช้ตามกลุ่มเป้าหมาย 1) เลือกสอนเป็นรายบุคคล 2) การรู้จักจังหวะและโอกาส 3) การสอนง่ายๆ ไปหาเรื่องลุ่มลึก 4) การลงโทษและให้รางวัล

2.5 การใช้สื่อการสอน เลือกตามยุคสมัย 1) สื่อสมัยใหม่ เช่น วีดีโอ Internet website 2) สื่อธรรมชาติดั้งเดิมที่พระพุทธเจ้าทรงใช้สอน 3) รูปภาพและภาพเคลื่อนไหว 4) นิทาน อุปมาอุปไมย ฯลฯ

2.6 การวัดและประเมินผล เลือกตามสถานการณ์ดังนี้ 1) ใช้วิธีประเมินผลโดยผู้สอน 2) การวัดและประเมินผลโดยการสังเกต 3) ใช้เครื่องมือสมัยใหม่ช่วยประเมิน 4) ใช้ข้อสอบวัดและค่าสถิติวัด

3. การพัฒนาชุดความรู้เรื่องการสอนแก่พุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก

3.1 ผลการศึกษาการพัฒนาชุดความรู้เรื่องการสอนแก่พุทธสาวกผู้สูงวัยในพระไตรปิฎก

1) หลักการสอน ประกอบด้วยวัดและประเมินก่อนสอน กำหนดเป้าหมายชัดเจน รู้ปัญหาผู้สูงวัย รู้ภูมิหลังผู้สูงวัย รู้ความต้องการของผู้สูงวัย และรู้ทัศนคติผู้สูงวัย

2) เนื้อหา ประกอบด้วยเลือกเรื่องที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหา เหมาะสมกับจิตผู้สูงวัย เนื้อหาตรงตามความต้องการของผู้สูงวัย และเนื้อหาการสอนถ้าเป็นหลักธรรม เช่น ธรรมฐานก็ต้องเหมาะสมกับจิตแต่ละคน

3) วิธีการสอนผู้สูงวัย ประกอบด้วยใช้หลากหลายวิธีตามสถานการณ์ สนทนา ตอบปัญหา การบรรยาย สอนให้ตรงกับความต้องการและความสนใจ สอนให้ตรงกับระดับสติปัญญาความรู้ และสอนตามจิตคน

4) เทคนิคการสอน ประกอบด้วยเลือกสอนเป็นรายบุคคล การรู้จักจังหวะและโอกาส การสอนง่ายไปหาเรื่องลุ่มลึก และการลงโทษและให้รางวัล

5) การใช้สื่อการสอน ประกอบด้วยสื่อสมัยใหม่ เช่น วีดีโอ Internet website สื่อธรรมชาติตามที่พระพุทธเจ้าทรงใช้สอน รูปภาพและภาพเคลื่อนไหว และนิทาน อุปมาอุปไมย ฯลฯ

6) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วยใช้วิธีการวัดและประเมินผลโดยผู้สอน การวัดและประเมินผลโดยการสังเกต ใช้เครื่องมือสมัยใหม่ช่วยประเมิน และใช้ข้อสอบวัดและค่าสถิติวัด

3.2 การพัฒนาชุดความรู้เรื่องการสอนแก่พุทธสาวกผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก

1) หลักการสอนผู้อยู่ในภาวะใกล้ตาย ประกอบด้วยปรับทัศนคติให้เข้าใจความจริง สอนให้เข้าใจความทุกข์ สอนให้คิดเรียนรู้ด้วยตนเอง และสอนให้เข้าใจเหตุผล

2) เนื้อหาการสอนผู้อยู่ในภาวะใกล้ตาย ประกอบด้วยการสอนผู้อยู่ในภาวะใกล้ตาย เนื้อหาต้องสอนให้ตรงตามที่มีปัญหาต้องการ การสอนวิปัสสนากรรมฐานเพื่อแก้ปัญหาได้ และเลือกให้เหมาะสมกับผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายต้องการเรียนเพื่อมุ่งใจเขาให้ข้ามพ้นทุกข์

3) วิธีการสอนผู้อยู่ในภาวะใกล้ตาย ประกอบด้วยผู้สอนอาจพูดนำจิตให้ผู้ป่วยฟังอย่างเดียว ใช้วิธีการอธิบายตามสภาพจริงของผู้ป่วย และสอนกระตุ้นจิตให้มีสติและจิตสงบจนเข้าใจ

4) เทคนิคการสอนผู้อยู่ในภาวะใกล้ตาย ประกอบด้วยใช้หลักกัลยาณมิตร และชี้ให้เห็นสภาพจริงด้วยตนเอง

5) สื่อการสอนผู้อยู่ในภาวะใกล้ตาย ประกอบด้วยใช้กรณีศึกษาด้วยตนเองตามสภาพจริงในตัวผู้ป่วย และใช้สื่อธรรมชาติตามความจริงในตัวผู้ป่วย

6) การประเมินผลผู้อยู่ในภาวะใกล้ตาย ประกอบด้วยใช้สังเกตผลการฟังการสอน เช่น พระพุทธเจ้าทรงประเมินด้วยพระองค์เอง และสังเกตผลจากปฏิบัติ มีความสุข

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาพุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก พบว่า เน้นการสอนแบบสนทนา การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบตอบปัญหา และการสอนแบบวางกฎข้อบังคับ อย่างกลุ่มผู้สูง

วัย ได้แก่ การสอนพระอัญญาโกณฑัญญเถระ พระอรุเวลกัสสปเถระ พระอุบาลีเถระ พระกาฬทายีเถระ พระมหากัจจายนเถระ พระสารีบุตรเถระ พระมหากัสสปเถระ พระราธเถระ พระวัชชีสเถระ พระโสภิตเถระ และพระมหาโมคคัลลานเถระและกลุ่มผู้อยู่ในภาวะใกล้ตาย คือ พระปุตติคตติสสเถระพระวัคกลีเถระ พระอุตตราเถรี และเรื่องภิกษุอยากสึกจนชุบผอม

จากผลการวิจัยดังกล่าวเบื้องต้น การสอนผู้สูงวัยในพระไตรปิฎกจะเน้นการสอนแบบสนทนา การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบตอบปัญหา และการสอนแบบวางกฎข้อบังคับ เช่น การสอนพระโกณฑัญญะเป็นหนึ่งในกลุ่มปัจจุวัคคีย์จะเน้นการสอนแบบบรรยาย คือ พระพุทธเจ้าจะบรรยายธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งเป็นเทศนาถ้อยคำแรก ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร แปลว่า พระสูตรว่าด้วยการยังพระธรรมจักรให้เป็นไป กล่าวถึงสิ่งที่บรรพชิตไม่ควร มี 2 อย่าง ได้แก่ 1) ความสุขขัลลิกานุโยค การพัวพันตนให้หมกมุ่นในกาม 2) อัตตกิลมถานุโยค การทรมานตนให้ลำบาก คือการประพฤติวัตรต่างๆ ที่ทรมานร่างกาย ดังนั้นต้องปฏิบัติให้ดำเนินตามทางสายกลางคือมรรคมรรค 8 จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องบางประการกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2550) ได้เขียนหนังสือเรื่อง “การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์” เป็นหนังสือที่รวบรวมงานเขียนที่เกี่ยวกับการแพทย์และการดูแลสุขภาพ ตลอดจนปัญหาจริยธรรมที่เกี่ยวกับการแพทย์สมัยใหม่ตามหลักพระพุทธศาสนาโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ภาค คือ ภาค 1 คนไข้: ป่วยแต่กาย ใจเป็นสุข มีเนื้อหา 4 เรื่อง คือ รักษาใจยามป่วยไข้ ธรรมกถาสำหรับญาติผู้ป่วย โพชนงค์: พุทธวิธีเสริมสุขภาพ ดุลยภาพ: สาระแห่งสุขภาพและความสมบูรณ์ และ พุทธศาสนากับการบริจาคอวัยวะ ภาค 2 แพทย์: คนไข้หวัง สังคมไหว้ ประกอบด้วยเรื่อง รักษาใจยามรักษาคนไข้ ยุคโลกาภิวัตน์: บทบาทของแพทย์กับความหวังจากคนไข้ วัชรแพทย์กับปัญหาจริยธรรม และจริยธรรมแพทย์สำหรับสหัสวรรษใหม่ ภาค 3 การแพทย์: ที่พึ่งทุกยุคสมัย ประกอบด้วยเรื่อง องค์รวมพื้นฐานของการแพทย์ การแพทย์: ก้าวหน้าในยุคฝ่าวิกฤติ การศึกษาแพทยศาสตร์ในสังคมไทย และการแพทย์แนวพุทธ ภาค 4 ปัญหาทางการแพทย์: โลกยิ่งเจริญ คนยิ่งเผชิญ ประกอบด้วยเรื่อง ช่วยให้ตายเร็วหรือช่วยให้ตายดี กรรมกับโรคพันธุกรรมในทัศนะพระพุทธศาสนา ทำแท้งสารพันปัญหา ถาม-ตอบ: เทคโนโลยีการแพทย์สมัยใหม่กับจริยธรรมในแง่พุทธศาสนา และชีวิต จริยธรรมกับการวิจัยทางการแพทย์ ภาค 5 อารยภัยตัวอย่าง: อารยธรรมต้องมีคำตอบ ประกอบด้วยเรื่อง ธรรมะชนะเอดส์ และมีความสอดคล้องบางประการกับพระมหาปองปริดา ปรีบุญโณ (จำปาศรี) (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การป้องกันและการรักษาโรคตามหลักพระพุทธศาสนา” ผลการศึกษาพบว่า พระพุทธศาสนาแบ่งโรคออกเป็น 2 ประเภท คือ ประการแรก โรคทางกาย มีสาเหตุมาจากความไม่สมดุลของธาตุ 4 ความแปรปรวนของฤดูกาล การบริหารกายไม่สม่ำเสมอ กรรมวิบากในอดีตชาติและปัจจุบันชาติ เป็นต้น โรคทางกายนี้มีวิธีรักษา 3 วิธี คือ (1) การรักษาทางการแพทย์ ได้แก่การใช้ยาสมุนไพร (2) การใช้ธรรมบำบัด คือ การปฏิบัติธรรม (3) การรักษาด้วยพลังจิต เช่น การใช้พุทธานุภาพ การกล่าวสัจจวาจา ประการที่สอง โรคทางใจ มีสาเหตุมาจากกิเลสที่ครอบงำจิตใจ มี 3 ระดับคือ กิเลสอย่างละเอียด เช่น ราคะนิวาส กิเลสอย่างกลาง เช่น นิวรณ์ และกิเลสอย่างหยาบ เช่น การทำร้ายผู้อื่น ลักขโมย โรคทางใจนั้นบำบัดได้ด้วยวิปัสสนา นอกจากนี้ตามหลักพระพุทธศาสนาถือว่า การป้องกันโรคจะต้องปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา

2. ผลการศึกษาการสอนพุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก พบว่า การสอนผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎกนั้น พระพุทธเจ้าทรงสอนอย่างเป็นระบบมีหลักการสอน เนื้อหาการใช้เทคนิค การใช้สื่อและผลการสอนได้บรรลุธรรมในที่สุดเป็นพุทธสาวกที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและสอนให้เข้าใจความตายซึ่งเป็นกฎธรรมชาติตามหลักไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขังและ

อนัตตา พระพุทธเจ้าทรงสอนพุทธสาวกให้เจริญสติด้วยหลักกรรมฐานในพระพุทธศาสนา ตัวอย่างเช่น พระปุตติคตตติสสะเถระพระวัคคิเถระ พระอุตตราเถรี และเรื่องภิกษุอยากสึกจนชูปมอม

จากผลการศึกษาอยู่ในภาวะใกล้ตายพระพุทธเจ้าสอนถึงกรรมที่พวกเขาได้กระทำในอดีตที่มีผลในปัจจุบันเพื่อจะสอนให้รู้ว่าผลการกระทำดีย่อมได้ผลดีและกระทำชั่วย่อมได้ผลชั่วอย่างนั้น ซึ่งมีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของชวัญดา บาลทิพย์ (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่องประสบการณ์การรับรู้เกี่ยวกับความตายของผู้ป่วย เอดส์ ณ วัดแห่งหนึ่งในภาคใต้ ผู้ให้ข้อมูลเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้ป่วยเอดส์ที่มารับการรักษา ณ วัดแห่งหนึ่ง จำนวน 12 ราย เก็บรวบรวมโดยการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การบันทึกภาคสนามและการบันทึกเทป ผลการศึกษาพบว่า ปรากฏการณ์รับรู้เกี่ยวกับความตายของผู้ป่วยเอดส์แบ่งได้เป็นช่วงเวลา คือ 1) การเผชิญภาวะใกล้ตาย 2) การรอดพ้นจากความตาย 3) วิถีชีวิตหลังรอดพ้นจากความตาย การเผชิญกับภาวะใกล้ตายเป็นสถานการณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าตนเองกำลังจะตาย สรุปได้ 5 ข้อ คือ 1) สัญญาณของความตาย ได้รับความเจ็บปวดและทุกข์ทรมาน กินไม่ได้ ถ่ายตลอดเวลา ละเมิดกัญไม่จดอาหารแสด เป็นเอดส์มานาน ขาดเงิน จะต้องตาย 2) ความหมายของความตาย เป็นความน่ากลัว เป็นการสูญเสียและพลัดพรากเป็นการจากไปก่อนเวลาอันควร เป็นการจากไปอย่างไร้คุณค่าและ ไร้ศักดิ์ศรี เป็นการพันทุกข์ และเป็นการปิดฉากชีวิต 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการให้ความหมาย ประสบการณ์เกี่ยวกับความตาย ระยะเวลาของความเจ็บป่วย ศาสนา วัย และฐานะทางเศรษฐกิจ 4) ปฏิกริยาตอบสนองต่อความตาย กลัวตาย ท้อแท้ สิ้นหวัง เศร้า เสียใจ สลด หดหู่ สองฝักสองฝ่าย ปลงและยอมรับ 5) ความต้องการขณะเผชิญกับภาวะใกล้ตาย ต้องการหายจากความเจ็บปวดและทุกข์ทรมานต้องการการดูแลช่วยเหลือและเป็นที่พึ่ง ต้องการเห็นบุคคลอันเป็นที่รัก และเข้าใจอยู่ใกล้เป็นภาพสุดท้าย ต้องการการให้อภัย การอโหสิกรรม ต้องการการตายอย่างสงบ และต้องการมีชีวิตที่ดีหลังความตาย การรอดพ้นจากความตายผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่ามีสิ่งที่จะช่วยให้มีชีวิตรอด คือ มีหัวใจสู้ มีแรงจูงใจ มีความดี อาศัยวัดนี้ช่วยต่อชีวิต รักษาภาวะแทรกซ้อนและมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นที่พึ่ง วิถีชีวิตหลังความตายและการเตรียมตัวตาย ผู้ให้ข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตโดยมีเป้าหมายหลัก 4 ประการ คือ ตั้งต้นใหม่ รักษาชีวิต เปลี่ยนแปลงตัวเองให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคม เตรียมตัวตาย และสร้างความเจริญงอกงามของจิตวิญญาณ และสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของพระวรศักดิ์ จันทโชโต (2542) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาจริต กับการรับรู้ความตาย : กรณีศึกษาผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน วัดระฆังโฆสิตาราม ผลการวิจัยพบว่า ระดับการรับรู้ความตาย กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ความตาย โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาแยกเป็นด้านต่างๆพบว่า การรับรู้ความตาย ด้านทุกขังมากที่สุดอยู่ในระดับมาก การรับรู้ความตาย ด้านอนิจจัง อยู่ในระดับปานกลาง และการรับรู้ความตายด้านอนัตตาน้อยที่สุด

3. ผลการศึกษาการพัฒนาชุดความรู้รูปแบบการสอนแก่พุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก พบว่า การพัฒนาชุดความรู้รูปแบบการสอนแก่พุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก ประกอบด้วย (1) หลักการสอนตามสภาพจริงในปัจจุบัน (2) เนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยผู้สอนและสถานการณ์ (3) วิธีการสอน แบบบรรยาย สนทนา ถาม-ตอบ และการปฏิบัติ (4) เทคนิคการสอน ให้พิจารณาตามจิตตความต้องการของผู้เรียน (5) สื่ออุปกรณ์การสอนยึดตัวใช้ทั้งสื่อธรรมชาติและสื่อสมัยใหม่เหมาะสมกับบุคคลใช้กิจกรรมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน (6) การประเมินผล พิจารณาผลตามสภาพจริงเพื่อพัฒนาการสอนผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายให้ได้ผลดียิ่งขึ้นจนสามารถบรรลุธรรมได้ก่อนตาย

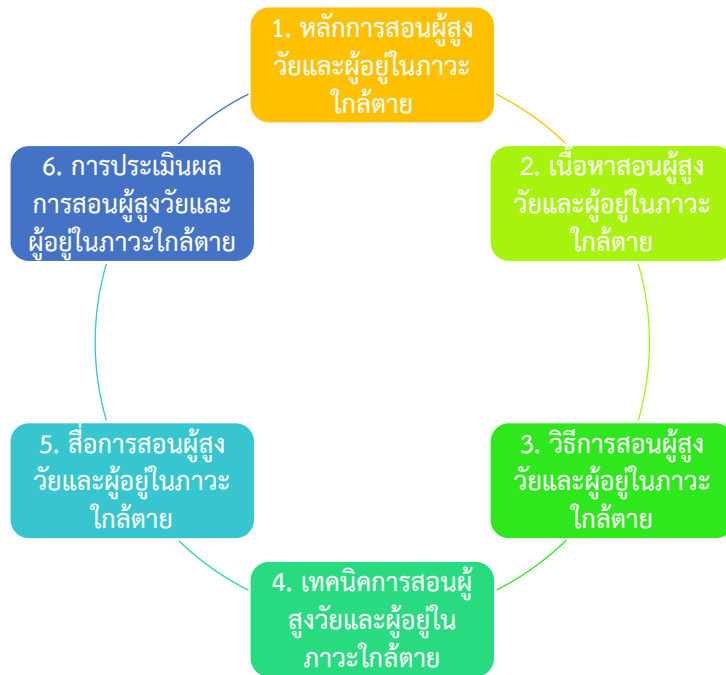
จากผลการวิจัยมีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของพระมหาวนชัย ธมฺมชโย (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องความตายตามทัศนะของพุทธทาสภิกขุ ผลการวิจัยพบว่า

พระพุทธศาสนาสอนว่าชีวิตมีความตายเป็นที่สุด ทุกชีวิตที่เกิดมาบนโลกนี้ ต้องตายด้วยกันทั้งสิ้น ความตายปรากฏแก่ทุกชีวิตไม่เลือกเวลา หรือสถานที่ เมื่อเข้าใจในความตาย ก็ควรดำรงอยู่ในความไม่ประมาท ขวนขวายทำกิจที่ควรทำคฤหัสถ์ไม่พึงประมาทในชีวิต ปรารถนาทำความดีต่างๆ ก่อนความตายมาเยือน บรรพชิตก็ไม่พึงประมาทในชีวิตปรารถนาทำความเพียรเพื่อให้บรรลุถึงความสิ้นกิเลส คือ การเข้าถึงพระนิพพานซึ่งแน่วคิดและวิธีปฏิบัติต่อความตายของพุทธศาสนิกชนเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับธรรมชาติ เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติ และอยู่กับธรรมชาติอย่างมีความสุข ผลการวิจัยมีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของอุทยา นาคเจริญ (2544) ได้ศึกษาเรื่องการเตรียมตัวสำหรับความตายของผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง มีคะแนนการวัดเตรียมตัวสำหรับการเข้าสู่ระยะ สุดท้ายและความตายสูงกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็มตามแบบวัด ส่วนการเตรียมตัวในแต่ละด้าน พบว่าการเตรียมตัวด้านจิตใจ ร่างกาย และจิตวิญญาณมีค่าเฉลี่ยของคะแนนที่สูงกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็มตามแบบวัด ในขณะที่การเตรียมการด้านสังคมมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าสำหรับด้านจิตเจ้านั้น กลุ่มตัวอย่างมีการทำใจว่าความตายเป็นเรื่องธรรมชาติ และใช้ชีวิตที่เหลืออยู่ด้วยการสร้างคุณค่าและประโยชน์แก่ผู้อื่น ส่วนด้านร่างกายกลุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีสอบถามพูดคุยกับเพื่อนผู้ติดเชื้อเอชไอวีถึงการดูแลร่างกายในวาระ สุดท้ายมีการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับการดูแลรักษาเมื่อป่วยหนักและมีการเลือกผู้ที่ไว้วางใจให้ตัดสินใจแทนเกี่ยวกับการรักษาเมื่อป่วยหนัก ในด้านจิตวิญญาณนั้น กลุ่มตัวอย่างยอมรับว่าความตายเป็นเรื่องธรรมดาของชีวิต มีการทำบุญหรือประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอยู่เสมอและมีการปรับเปลี่ยนเป้าหมายในชีวิต และด้านสังคม กลุ่มตัวอย่างจะวางแผนอนาคตสำหรับสมาชิกในครอบครัว สถานที่ที่ต้องการอยู่ในวาระสุดท้าย ของชีวิตและเตรียมสะสมเงินสำหรับผู้ที่ยังรัก และมีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของนุจรินทร์ ลภณฑกุล (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยใกล้ตายของพยาบาล ผลการวิจัยพบว่า ผู้ป่วยใกล้ตายเป็นบุคคลที่กำลังเผชิญกับความตายและต้องดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษจากพยาบาลเพื่อบรรยายนิยามความหมายของผู้ป่วยใกล้ตายและพฤติกรรมดูแลผู้ป่วยใกล้ตายตามมุมมองและประสบการณ์ของพยาบาลวิชาชีพผู้วิจัยเสนอให้จัดกิจกรรมเผยแพร่นิยามความหมายผู้ป่วยใกล้ตายและพฤติกรรมดูแลผู้ป่วยใกล้ตาย ที่ได้จากการวิจัย พร้อมกับจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยใกล้ตายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการตา

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการพัฒนาชุดความรู้รูปแบบการสอนแก่พุทธสาวกผู้สูงวัยที่อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก ประกอบด้วย 1) หลักการสอนผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตาย พระพุทธองค์ทรงสอนแบบเจาะจงให้เหมาะสมกับผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตาย 2) เนื้อหาสอนผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตาย หลักพุทธธรรมที่ทรงสอนที่เหมาะสมกับผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตาย 3) วิธีการสอนผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตาย การเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตาย 4) เทคนิคการสอนผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตาย การใช้กลวิธีในการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ กับผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตาย 5) สื่อการสอนผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตาย สื่อธรรมชาติที่พระพุทธองค์ทรงสอนทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตกับผู้สูงวัย 6) การประเมินผลการสอนผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตาย พระพุทธองค์ทรงตรัสบอกด้วยพระองค์ด้วยพระองค์เองว่าพุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายเข้าถึงหลักธรรมระดับใดหลังฟังธรรมจากพระพุทธองค์แล้ว สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เผยแพร่พระพุทธศาสนาควรจัดอบรมบุคลากรในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เช่น โครงการอบรมพระนักเทศน์ โครงการอบรมพระนักเผยแผ่ เป็นต้น

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาควรยึดหลักการเผยแพร่พระพุทธศาสนา โดยการจัดตั้งเครือข่ายการเผยแพร่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยการสอนของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าได้ทรงใช้วิธีการสอนในลักษณะมุขปาฐะ (ทรงจำปากต่อปาก) ประเด็นนี้ควรศึกษาต่อการพัฒนาการสอนมุขปาฐะให้มีวิธีการจำที่สามารถนำไปใช้ได้ในปัจจุบัน

2.2 จากผลการวิจัยการสอนแก่พุทธสาวกผู้สูงวัยและผู้อยู่ในภาวะใกล้ตายในพระไตรปิฎก โดยสังเคราะห์วิธีการสอนได้ 6 ประการคือ หลักการสอน เนื้อหาการสอน วิธีการสอน เทคนิคการสอน สื่ออุปกรณ์การสอน การประเมินผล ควรศึกษาเทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงวัยในสถานการณ์ปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญตา บาลทิพย์. (2541). **ประสบการณ์การรับรู้เกี่ยวกับความตายของผู้ป่วยเอดส์ ณ วัดแห่งหนึ่งในภาคใต้**. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ภูเก็ต. (2543). **ประสบการณ์ดูแลผู้ป่วยใกล้ตายของพยาบาล**. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2550). **การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระมหาปองปรีดา ปริบุญโน (จำปาศรี). (2545). **การป้องกันและการรักษาโรคตามหลักพระพุทธศาสนา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวันชัย ธมฺมชโย. (2540). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องความตายตามทัศนะของพุทธทาสภิกขุ**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวรศักดิ์ จันทโชโต. (2542). **การศึกษาจิตกับการรับรู้ความตาย:กรณีศึกษาผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานวัดระฆังโฆสิตาราม**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อุทยา นาคเจริญ. (2544). **การเตรียมตัวสำหรับความตายของผู้ติดเชื้อเอชไอวี**. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา
อาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*
PROJECT - BASED EDUCATION MANAGEMENT MODEL BASED ON IDDHIPADA
PRINCIPLES OF ANGTHONG VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTE UNDER
THE OFFICE OF THE VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION

¹สุวัชชัย มงคลธง Suwatchai Mongkolthong ²บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Boonthead Chomnisat
³ลำพอง กลมกุล Lampong Klomkul
¹วิทยาลัยการอาชีพวิเศษชัยชาญ Visetchaichan I Industrial and Community Education College, Thailand
^{2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: watsena1618@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีการขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอน จำนวน 165 คน ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 6 คน และการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบ โดยการใช้แบบประเมินกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 165 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบูรณาการการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 และ 4) การนำไปใช้ 7 ด้าน คือ การวางแผนและกำหนดเป้าหมาย การสร้างโครงการ การนำระบบการจัดการโครงการ การสนับสนุนและการพัฒนาบุคลากร การสร้างความร่วมมือ การวัดและประเมินผล การส่งเสริมและเผยแพร่ และผลการประเมินรูปแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง ตามลำดับ โดยสรุปเป็นองค์ความรู้การวิจัย คือ 3PIC

คำสำคัญ: รูปแบบ, การจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐาน, อิทธิบาท, อาชีวศึกษา

Abstract

This research article aimed to propose a model of project-based education based on the principle of the Four Iddhipāda of vocational educational institutions in Ang Thong Province, under the Office of the Vocational Education Commission. This research was a mixed-method research with 3 research steps as following: Step 1: quantitative research using a questionnaire with a sample of 165 teachers. Step 2: qualitative research by interviewing 6 key informants and group discussions with 9 experts using purposive selection. Step 3: model evaluation by using an evaluation form with a sample of 165 teachers of vocational educational institutions in Ang Thong Province, under the Office of the Vocational Education Commission. Data were analyzed using statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation. The research results revealed that the model of project-based education based on the principle of the Four Iddhipāda of vocational educational institutions in Ang Thong Province, under the Office of the Vocational Education Commission, had 4 components: 1) principle, 2) objective, 3) integration of project-based education based on the principle of the Four Iddhipāda, and 4) 7 aspects of application, namely planning and goal setting, project creation, the introduction of project management systems, supporting and personnel development, cooperation building, measurement and evaluation, promotion and dissemination, and the results of format evaluations were all at the highest level overall. When considering each aspect, it was found that the evaluation results were at the highest level in all 4 aspects: usefulness, feasibility, appropriateness, and correctness, respectively. It was summarized as the research knowledge, namely 3PIC.

Keywords: Model, Project-Based Education, Iddhipāda, Vocational Education

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญต่อชีวิตของเราทุกคน และเป็นสิ่งที่ทุกคนแสวงหาองค์ความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันในการทำงาน และสร้างความสำเร็จในชีวิต เราทุกคนปฏิเสธไม่ได้ว่าการศึกษา นั้น ส่งผลกระทบต่อสังคมโลกในปัจจุบัน พวกเราแต่ละคนต้องแสวงหาหลักสูตร สถาบันการศึกษา หรือสถานศึกษาที่สำคัญๆ เพื่อรวบรวมความรู้นี้อย่างจริงจังและในอนาคต ระบบโลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โลกทัศน์ส่งผลกระทบต่อหลายสิ่งหลายอย่างในสังคม ไม่เว้นแต่ระบบการศึกษาที่ได้รับการปรับปรุงใหม่ เปลี่ยนแปลงไปตามสังคมโลกปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อทำให้เกิดความทันสมัยและการจัดการเรียนรู้กับผู้เรียน และนำองค์ความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 การจัดการศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คนดีที่มีความรู้และเป็นคนที่มีความสุข หลักการสำคัญคือการศึกษาคือการศึกษาตลอดชีวิตของผู้คน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (มาตรา 8) ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (มาตรา 22) ให้ความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการ (มาตรา 23) จัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน มีการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์และปฏิบัติจริง คิดเป็น ทำเป็นรักการอ่านใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา (มาตรา 2) จากการศึกษาความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต ได้กำหนดการศึกษาออกเป็น 3 รูปแบบ (มาตรา 15) การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

สำหรับแนวทางการศึกษาในยุคปัจจุบัน นี้เพื่อให้เด็กเป็นคนดี คนเก่ง คิดเป็น คิดอย่างรอบคอบ แก้ปัญหาได้ตามวัยและเกิดการเรียนรู้กับสิ่งต่างๆ รอบตัวอย่างไม่รู้จักสิ้นได้แก่ การจัดประสบการณ์แบบโครงการ ซึ่ง Katz and Chard (1994) ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นการศึกษาอย่างลุ่มลึกในเรื่องที่เด็กมีความต้องการและสนใจที่จะเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการเกิดการเรียนรู้ในลักษณะที่เด็กเป็นศูนย์กลาง (Child Centered) การเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัส ด้วยประสบการณ์ตรงและลงมือปฏิบัติ (Active Learning) สอดคล้องกับนันทิยา ชัยชนะเลิศ (2561) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการคือ การจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึก โดยเรื่องที่เรียนมาจากความสนใจของผู้เรียนเอง การจัดกิจกรรมมุ่งให้ผู้เรียนมีประสบการณ์โดยตรงกับเรื่องที่ศึกษานั้นๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนวางแผนร่วมกันในการศึกษาหาข้อมูลความรู้การจัดกิจกรรมมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสังเกตสำรวจสิ่งต่างๆ อย่างใกล้ชิด รวมถึงแนวการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับความนิยมอย่างมาก สำหรับรูปแบบการศึกษาในยุคปัจจุบัน คือ แนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้และเกิดองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง ซึ่งหนึ่งในแนวการจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดแนวทางหนึ่งคือการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach) หลักการสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบโครงการนั้น คือ การส่งเสริมให้เด็กศึกษาสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยความลุ่มลึกตามความสนใจผ่านกระบวนการคิดและแก้ปัญหาจากตัวของเด็กเองจนได้คำตอบที่ต้องการเพื่อนำเสนอสิ่งที่เรารู้นำเสนอต่อผู้อื่น โดยมีระยะเวลาในการดำเนินการเท่ากับปริมาณเนื้อหาและเพียงพอต่อความสนใจของเด็ก ส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันโดยมีครูเป็นผู้แนะนำและอำนวยความสะดวก

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ เป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งเกิดจากพื้นฐานปรัชญาพัฒนานิยมที่เน้นให้เด็กเรียนรู้จากการกระทำและได้ประสบการณ์จริงเป็นการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในเรื่องที่เด็กสนใจ ด้วยการสืบค้นหาคำตอบ โดยการลงมือปฏิบัติและหาประสบการณ์จากปรากฏการณ์จริงด้วยตนเอง จากกิจกรรมสนทนาแลกเปลี่ยนความในชั้นเรียนเป็นกิจกรรมที่เด็กใช้ตั้งแต่เริ่มโครงการจนสิ้นสุด โครงการ กิจกรรมทัศนศึกษาเด็กได้สัมผัส รับรู้สังเกตและมีปฏิสัมพันธ์จากสิ่งที่ปรากฏอยู่จริงด้วยตนเอง กิจกรรมสืบค้น เด็กทำการค้นคว้าเพื่อหาข้อความรู้ที่ต้องการมาจากหนังสือ บุคคล สถานที่ ด้วยการอ่าน ถาม การสนทนาเพื่อให้เด็กได้ข้อมูลลุ่มลึกมาสนับสนุน โครงการให้บรรลุเป้าหมาย, กิจกรรมนำเสนอผลงาน โดยการอธิบาย บรรยายหรือจัดแสดงให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เด็กเรียนรู้จากโครงการ ซึ่งกระบวนการนี้ช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาความรู้ด้านเหตุผล ทักษะการสังเกต รวมทั้งวิธีการ เก็บรวบรวมข้อมูล และการนำเสนอ ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนา มัคคสมัน (2554) ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกโดยเรื่องที่เรียนมาจากความสนใจของเด็ก การจัดกิจกรรมมุ่งให้เด็กมีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่ศึกษานั้น โดยเปิดโอกาสให้เด็กสังเกตอย่างใกล้ชิดจากแหล่งเรียนรู้เบื้องต้นอาจใช้ระยะเวลาที่ยาวนานอย่างเพียงพอ ตามความสนใจของเด็กเพื่อให้เด็กค้นพบคำตอบแล้วนำความรู้ที่ได้มาเสนอในรูปแบบต่างๆ โดยนำเสนอความรู้ต่อเพื่อน คุณครู ผู้ปกครอง และคนอื่นๆ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จนั้น เนื่องจากเด็กปฐมวัย เป็นวัยที่อยู่ในช่วงการเติบโตควรได้รับการพัฒนาด้านศักยภาพ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เด็กจะได้เรียนรู้ในเรื่องที่ตนเองสนใจได้ลงมือปฏิบัติ สืบค้น แสวงหาความรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่ตนสนใจอยากรู้ อยากเห็น และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการเป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบการคิด และการปฏิบัติอย่างมีระบบ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถด้านการสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบเพิ่มมากขึ้น

จากสาเหตุดังที่กล่าวมานี้เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้คุณภาพการศึกษาของประเทศไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งของการขาดความก้าวหน้าคือคุณภาพการสอนไม่ได้มาตรฐานและไม่ตรงกับสภาพที่เป็นอยู่ คุณภาพของบุคลากรทางการศึกษาไม่มีคุณภาพ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนที่อิสระ ตามบริบทชุมชน การขาดมุมมอง หรือโลกทัศน์ทางการศึกษาที่แคบ การขาดการเชื่อมโยงหรือบูรณาการระหว่างสังคมกับสถาบันการศึกษา และเนื้อหาของสาขาวิชาต่างๆ เหล่านี้ ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของประเทศไทยด้อยกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนาจำนวนมาก จากปัญหาข้างต้น ไม่ว่าจะปัญหาหลักสูตร ปัญหาสังคม และปัญหาการจัดการ นับเป็นปัญหาสำคัญและต้องรีบแก้ไขอย่างเร่งด่วน งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะเสริมสร้างพัฒนาให้ผู้เรียนสายอาชีวศึกษา เติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ และเป็นผู้มีคุณธรรม ปลุกจิตสำนึกให้เยาวชนไทยเห็นความสำคัญในการศึกษาศาสนาที่ตนนับถือ สามารถใช้เป็นหลักยึดในการดำรงชีวิตอย่างมีสติและมีความสุขได้ สนุกสนาน และเข้าใจง่าย ด้วยรูปแบบกิจกรรมที่ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และทันกระแสสังคม เพราะหากเยาวชนมีจิตสำนึกในการดำรงชีวิตด้วยคุณธรรมความดีงามแล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ หลักอริยบท 4 เป็นหลักในการศึกษางานวิจัยฉบับนี้ เพราะหลักอริยบท 4 (ดูรายละเอียดใน ม.ม. (ไทย) 13/247/292) เป็นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่มีคุณค่าอย่างยิ่งเหมาะสำหรับการเรียนรู้ที่จะปลุกจิตสำนึกเยาวชนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เพราะพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการกระทำ การสั่งสอนธรรมของพระพุทธเจ้าทรงมุ่งผลในทางปฏิบัติให้ทุกคนจัดการกับชีวิตที่เป็นอยู่จริง

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว การเพื่อสร้างจิตสำนึกด้านศีลธรรมและจริยธรรมของเยาวชนไทยที่ดิ่งงมในการขับเคลื่อนประเทศชาติไปในทิศทางที่สวยงาม โดยแนะนำหลักธรรมะในหนังสือธรรมะของพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) เป็นเอกสารทางศาสนาที่น่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนให้เยาวชนไทยเกิดความสงสัยในรูปแบบแคมเปญสื่อเชิงนวัตกรรม แตกต่างจากการเรียนรู้แบบเดิมๆ ด้วยวิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ซึ่งการบูรณาการเป็นการผสมผสานพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ เป็นการผสมผสานระหว่างสองวิธีในการศาสตร์ให้เข้ากับพระพุทธศาสนาหรือปรับพุทธศาสนาให้เป็นวิทยาศาสตร์ เป็นที่ยืนยันได้ว่า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่เข้ากันได้กับทุกศาสตร์ ศาสตร์สอนให้คนฉลาด ศาสนาสอนให้เป็นคนดี ถ้าทั้งศาสตร์และศาสนาทำงานร่วมกันในการบริหารการศึกษาสังคมจะได้คนดีและคนเก่ง เป็นกรณีศึกษาการเสริมสร้างการศึกษาหลักศาสนาผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างความมีคุณธรรมในวัยเยาว์ ความประพฤติดี สามารถนำความรู้ที่ได้มาในการศึกษา การดำเนินชีวิต เพื่อเสาหลักในการพัฒนาประเทศในอนาคต ทรัพยากรมนุษย์อันทรงคุณค่า

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาตามสภาพที่เป็นจริง ซึ่งผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ และการเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มี 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 และทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์เนื้อหา 2) สร้างแบบสอบถาม นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหา ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความถูกต้องของภาษา พร้อมทั้งหาคุณภาพเครื่องมือโดยวิเคราะห์หาค่า IOC คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 - 1.00 และมีค่าเฉลี่ยทั้งฉบับ 0.80 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอน วิทยาลัยเทคนิคสุพรรณบุรี จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น คือ 0.983 และนำแบบสอบถามไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากร 3) ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้วยการสัมภาษณ์ 6 รูป/คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์ และประชุมสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวคำถามการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยแจกแบบประเมินให้ครูผู้สอนจำนวน 165 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบูรณาการ 4) การนำไปใช้ ดังในภาพที่ 1

รูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

จากภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา อาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ

1. เป็นแนวทางการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐาน โดยบูรณาการกับหลักอิทธิบาท 4 เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา

2. เป็นรูปแบบที่ภาครัฐ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาและการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. เป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกัน สามารถช่วยสร้างความเข้าใจทางวัฒนธรรมและความหลากหลายในสังคม ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลิกภาพในระดับบุคคลและองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสามารถนำผลจากการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการเรียน การสอน ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมกัน

2. เพื่อเป็นแนวทางให้ภาครัฐ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ด้วยวิธีการบริหารแบบพุทธบูรณาการ

3. เพื่อกระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษาอาชีวศึกษา เกิดความเชื่อมั่นต่อผู้บริหารสถานศึกษา และยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร มีความเต็มใจที่จะทุ่มเทความสามารถที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถ

องค์ประกอบที่ 3 การบูรณาการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4

1. ด้านการจัดการเรียนรู้ การบูรณาการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ช่วยปรับปรุงระบบการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามหลักอิทธิบาทดังกล่าว ด้านการจัดการเรียนรู้มี 3 ด้านสำคัญคือ 1) ความสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติ 2) ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนทุกรายวิชา 3) มีการวิเคราะห์ผลเพื่อประมวลปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้

2. หลักอิทธิบาท 4 หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐาน เป็นหลักธรรมที่พัฒนาปัญญาให้เจริญขึ้นทำให้ประสบความสำเร็จในงานที่รับมอบหมาย การทำตามหลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และการสอนในระบบการศึกษาซึ่งประกอบไปด้วย 1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ 4) วิมังสา

3. การบูรณาการความต้องการจำเป็นการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ ความต้องการจำเป็นการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ มี

กระบวนการสรุปจากแบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อันดับ 1. ด้านความสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติ อันดับ 2. ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนทุกรายวิชา และอันดับ ๓. มีการวิเคราะห์ผลเพื่อประมวลปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ และอันดับ 4 ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยเลือกเฉพาะความต้องการจำเป็นอันดับ 1. คือ ด้านความสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติ มาสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และการวิเคราะห์เอกสาร ข้อมูลออนไลน์ แล้วทำการสังเคราะห์เป็นข้อมูลด้านความสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติมาพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา การบูรณาการความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านความสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติ มีรายละเอียดดังนี้

1) ฉันทะ (พอใจทำ เต็มใจทำ ความพอใจรักใคร่ในการทำงาน) การบูรณาการความต้องการจำเป็นและการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักเต็มใจในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเน้นการเชื่อมโยงทฤษฎีและการปฏิบัติให้สอดคล้องกัน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถของนักเรียนในการใช้ความรู้และทักษะในการปฏิบัติจริง ต่อไปนี้คือขั้นตอนที่สามารถทำเพื่อบูรณาการหลักเต็มใจทำในสถานศึกษาอาชีวศึกษา (1) การวางแผนโครงการ (2) การสนับสนุนและแนะนำการเรียนรู้ (3) การวัดและประเมินผล และ (4) การปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งการบูรณาการความต้องการจำเป็นและการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักฉันทะเต็มใจทำ มีไว้เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายและนำไปสู่การเติบโตและพัฒนาทักษะอาชีพในอนาคตในวงการทำงานจริง

2) วิริยะ (มีความเพียรในการทำ) การบูรณาการการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานในสถานศึกษาอาชีวศึกษาและการเชื่อมโยงทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติด้วยความเพียรพยายาม เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถและทักษะของนักเรียนให้สามารถประยุกต์ความรู้ในสาขาที่เรียนไปใช้ในงานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (1) การวางแผนและออกแบบโครงการ (2) การสนับสนุนและแนะนำการเรียนรู้ (3) การวัดและประเมินผล และ (4) การปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งการบูรณาการการจัดการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเน้นการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้นักเรียนมีความพร้อมในการเข้าสู่การทำงานจริงอย่างมีความเพียรพยายามและความเชี่ยวชาญในสาขาที่เรียนอย่างเต็มที่ในอนาคต

3) จิตตะ (มีจิตจดจ่อในการทำงาน ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในการทำงาน) การบูรณาการการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อเชื่อมโยงทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติด้วยความตั้งใจทำและไม่ลี้ล่เลิก เป็นกระบวนการที่ต้องมีการวางแผนและการทำงานอย่างมีระบบ ขั้นตอนที่สามารถทำเพื่อดำเนินการประกอบด้วย (1) การวางแผนและออกแบบโครงการ (2) การสนับสนุนและแนะนำการเรียนรู้ (3) การวัดและประเมินผล และ (4) การปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งการบูรณาการความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ด้านความสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติด้วยความตั้งใจทำและไม่ลี้ล่เลิกกลางครั้น ขั้นตอนข้างต้นจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถสร้างนักเรียนที่มีความ

พร้อมในการทำงานจริงและความเชี่ยวชาญในสาขาที่เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและความเพียรพยายาม อย่างสม่ำเสมอและไม่ล้มเลิก

4) วิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญเหตุผลแห่งความสำเร็จของงาน) การบูรณาการการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ด้านความสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติ ด้วยความเข้าใจในการทำงาน และการพิจารณาใคร่ครวญเหตุผลแห่งความสำเร็จของงานต้องมีการบังคับใช้หลักการและกระบวนการเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ดังนี้ (1) การวางแผนและออกแบบโครงการ (2) การสร้างความเข้าใจในการทำงาน (3) การบังคับใช้หลักการและกระบวนการ (4) การวัดและประเมินผล และ (5) การเรียนรู้และพัฒนา ซึ่งการบังคับใช้หลักการและกระบวนการด้วยความเข้าใจในการทำงานและการพิจารณาเหตุผลของความสำเร็จเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้โครงการการเรียนรู้และการทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและไม่ล้มเลิกในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถานศึกษาอื่นๆ ที่ต้องการการบูรณาการความสามารถและการประยุกต์ความรู้ในงานจริง

องค์ประกอบที่ 4 การนำไปใช้

การนำรูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ต้องเริ่มต้นด้วยการวางแผนและดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1) การวางแผนและกำหนดเป้าหมาย 2) การสร้างโครงการ 3) การนำระบบการจัดการโครงการ 4) การสนับสนุนและการพัฒนาบุคลากร 5) การสร้างความร่วมมือ 6) การวัดและประเมินผล และ 7) การส่งเสริมและการเผยแพร่

การประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้วยการใช้แบบประเมินรูปแบบกับครูผู้สอนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 165 คน ได้ข้อมูลครบ 165 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และสรุปผลการวิเคราะห์แบบสอบถามด้วยค่าสถิติพื้นฐานแบบบรรยายโดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยได้ทำการตรวจสอบ รูปแบบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความถูกต้อง 2) ด้านความเหมาะสม 3) ด้านความเป็นประโยชน์ 4) ด้านความเป็นไปได้ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในภาพรวม

องค์ประกอบ ของรูปแบบ	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
1.หลักการ	4.60	0.49	มากที่สุด	4.68	0.55	มากที่สุด	4.78	0.46	มากที่สุด	4.74	0.53	มากที่สุด
2.วัตถุประสงค์	4.55	0.49	มากที่สุด	4.62	0.53	มากที่สุด	4.69	0.49	มากที่สุด	4.68	0.53	มากที่สุด
3.กระบวนการ	4.63	0.53	มากที่สุด	4.54	0.59	มากที่สุด	4.60	0.57	มากที่สุด	4.61	0.57	มากที่สุด
4.การนำไปใช้	4.58	0.59	มากที่สุด	4.57	0.55	มากที่สุด	4.65	0.49	มากที่สุด	4.66	0.53	มากที่สุด
ภาพรวม	4.59	0.53	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด	4.68	0.50	มากที่สุด	4.67	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในภาพรวมพบว่า มีผล การประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานของสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา รูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 การบูรณาการการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 การนำไปใช้ ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบมีความแตกต่างกับงานวิจัยของประจวบ หนูเลี้ยง (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันว่า การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมควรมี องค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ คือ 1) การร่วมคิด 2) การร่วมวางแผน 3) การร่วมดำเนินงาน 4) การร่วมติดตาม 5) การร่วมประเมินผล และ 6) การร่วมในผลประโยชน์ ผลของการพัฒนารูปแบบเป็นรูปแบบ ที่ต้อง ดำเนินการเป็นกระบวนการขั้นตอนตาม องค์ประกอบ 6 ด้านแต่ละด้านมีขั้นตอน กระบวนการ ด้านละ 7 ขั้นตอนย่อย การประเมินรูปแบบ ที่พัฒนาขึ้นจากผลการสนทนา กลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นด้วยกับ องค์ประกอบของการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมทุกองค์ประกอบ และจากผลการประเมินความคิดเห็นผู้ที่ เกี่ยวข้องด้วยแบบสอบถาม พบว่า มีระดับความคิดเห็นด้วยกับองค์ประกอบในรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่ง รูปแบบของการศึกษาวิจัยที่มีองค์ประกอบต่างกัน มีตัวแปรในการศึกษาต่างกันย่อมทำให้ผลการวิจัยออกมาแตกต่างกันไปเหมือนงานวิจัยของเตือนใจ รักษาพงศ์ (2551) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย กิจกรรม การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และการนิเทศการสอน 2) กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การระบุนความรู้ การพัฒนาความรู้ การสร้าง ความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการเรียนรู้ 3) ปัจจัยที่สนับสนุน ให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ ส่วนการนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาบูรณาการกับการจัดการเรียน การสอนพบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอริภา จรุงจารุวัฒนา (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบูรณา การหลักอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยนำ หลักอิทธิบาท 4 ไปสอดแทรกในแผนการเรียนรู้และเนื้อหาของรายวิชาต่างๆ จัดให้มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติ จริง นอกจากนี้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบต่างๆ

ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานของสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในภาพรวมพบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความ เหมาะสมและด้านความถูกต้อง ตามลำดับ เป็นเพราะการวิจัยครั้งนี้เป็นกระบวนการพัฒนารูปแบบที่มีความ

สมบูรณ์ตามแนวทางการพัฒนารูปแบบ ใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูสังกัดสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า PNI_{Modified} ขั้นตอนที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 ขั้นตอน คือ 1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ 2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการประชุมสนทนากลุ่ม ขั้นตอนที่ 3 เพื่อประเมินรูปแบบ โดยมีกลุ่มประชากรในการวิจัย ได้แก่ ครูสังกัดสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศที่ Burr S.N. (2002) ได้ศึกษาการสำรวจและอธิบายการฝึกอบรมเชิงลึกโดยเน้นรูปแบบการเรียนรู้แบบโครงการกับครูจำนวน ที่ใช้วิธีสอนแบบโครงการและผลสะท้อนการเรียนการสอนในช่วงเวลาหลายเดือน ที่พวกเขาได้มีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรม ข้อมูลจากการวิเคราะห์ได้มาจากการสังเกตในห้องเรียน การบันทึก วี ดี โอ เทป ในห้องเรียนและการบันทึก วี ดี โอ เทป ในกลุ่มการสัมมนา การบันทึกภาพ การประเมินตนเองก่อนและหลังการวิจัย โดยปรับเกณฑ์มาจากเกณฑ์ของ ECERS-R และการเขียนอนุทินของผู้วิจัย ผลการศึกษาพบว่า ครูที่ใช้การสอนแบบโครงการนั้น ในการร่วมมือกันระหว่างผู้ร่วมงานควรดำเนินต่อไป ควรมีการสังเกตครูคนอื่นๆ การถ่ายรูปพฤติกรรม การแสดงออกด้านความต้องการของเด็กควรคงไว้เนื้อหา ควรสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนการสอนและการประเมินตนเองนั้น ควรใช้การประเมินที่ปรับเกณฑ์มาจากเกณฑ์ของ ECERS-R และต่างจากงานวิจัยที่ไม่ได้บูรณาการกับหลักธรรมของ Butler, Alison & Monica Christofili (2016) ได้เสนอไว้ว่า การประยุกต์ใช้การเรียนรู้ตามโครงการ (PBL) ในโปรแกรมการศึกษาพัฒนาการอ่าน การเขียนคณิตศาสตร์และความสำเร็จหลักสูตรการศึกษากับรูปแบบการปรับปรุงที่มุ่งเน้นไปที่เป้าหมายของโครงการ เป็นการสร้างความสำเร็จของนักเรียน และแสดงวิธีการที่ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับนักเรียนสาคิดของผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สนใจคำถามใหม่และนอกเหนือจากการเรียนรู้ในโครงการที่นักเรียนทำด้วยตนเองและสร้างแรงจูงใจช่วยให้นักเรียนบรรลุผลตามที่ตั้งใจไว้ด้วยตัวเองเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองและการพึงพาการใช้งานที่เพิ่มขึ้นสร้างความมั่นใจให้นักเรียนได้ใช้ทักษะในการสร้างผลงานที่นักเรียน มีความภาคภูมิใจที่จะนำเสนอผลงานให้กับผู้อื่นในวงกว้างเป็นความท้าทายและมีประโยชน์ของการบูรณาการและการดำเนินการโครงการในการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 การบูรณาการ องค์ประกอบที่ 4 การนำไปใช้ โดยสรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ 3PIC โดยอธิบายได้ว่า

P - Planning and setting goals การวางแผนและกำหนดเป้าหมาย ในการจัดศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 การออกแบบโครงการควรสะท้อนสถานการณ์จริงในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ทำให้แน่ใจได้ว่านักเรียนมีส่วนร่วมในโครงการที่จำลองความท้าทายที่อาจพบในอาชีพการงานในอนาคต โครงการเหล่านี้ควรต้องมีการประยุกต์ใช้ความรู้ทางทฤษฎีเพื่อแก้ปัญหาในทางปฏิบัติ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนเป็นพื้นฐานของการศึกษาตามโครงการ ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

วัตถุประสงค์เหล่านี้ควรมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม เป้าหมายโดยรวมถึงการฝึกฝนทักษะทางเทคนิค การปรับปรุงความสามารถในการแก้ปัญหา การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมและการสื่อสาร และการทำความเข้าใจกฎระเบียบเฉพาะอุตสาหกรรม ตัวอย่างเช่น ในโปรแกรมการซ่อมแซมยานยนต์ วัตถุประสงค์ของโครงการอาจเป็นเพื่อให้ นักเรียนสามารถวินิจฉัยและซ่อมแซมปัญหาเฉพาะของยานพาหนะได้สำเร็จ ควรวางแผนการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและพันธมิตรในอุตสาหกรรม มีส่วนร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจากสาขาอาชีพศึกษาในการวางแผนและดำเนินโครงการ การทำงานร่วมกันในอุตสาหกรรมช่วยให้นักศึกษาได้รับข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในปัจจุบัน ทำให้พวกเขาเผชิญกับความท้าทายในโลกแห่งความเป็นจริง และช่วยปรับโครงการให้สอดคล้องกับมาตรฐานอุตสาหกรรม ตัวอย่างเช่น ในโปรแกรมการจัดการการก่อสร้าง การเป็นพันธมิตรกับบริษัทก่อสร้างในท้องถิ่นอาจนำไปสู่โครงการที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ก่อสร้างจริงและผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมในฐานะที่ปรึกษา

P - Personnel support and development การสนับสนุนและพัฒนาบุคลากร การสนับสนุนและพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษาดำเนินงานของสถาบันอาชีวศึกษาถือเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของทั้งนักการศึกษาและนักศึกษา สถานศึกษาต้องดำเนินโครงการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องซึ่งมุ่งเน้นไปที่วิธีการสอนตามโครงการ กลยุทธ์การสอน และการบูรณาการเทคโนโลยีในการศึกษาสายอาชีพ โปรแกรมเหล่านี้ควรได้รับการออกแบบเพื่อเพิ่มทักษะของครูผู้สอนในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ตามโครงการ การจัดการห้องเรียนที่หลากหลาย และการติดตามแนวโน้มของอุตสาหกรรม สามารถจัดเวิร์คช็อป สัมมนา และเซสชันการฝึกอบรมเพื่อให้ครูผู้สอนมีเครื่องมือและความรู้ที่จำเป็นในการชี้แนะนักเรียนผ่านประสบการณ์ตามโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างครูผู้สอนภายในสถาบันและแม้แต่ในสถาบันต่างๆ การทำงานร่วมกันนี้สามารถเกี่ยวข้องกับการวางแผนโครงการร่วมกัน การแบ่งปันทรัพยากร และการสอนร่วม เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมของการเรียนรู้และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ด้วยการมุ่งเน้นไปที่แนวคิดเหล่านี้ สถาบันอาชีวศึกษาสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนและมีชีวิตชีวาสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดำเนินงาน ซึ่งในทางกลับกันมีส่วนช่วยต่อความสำเร็จและความพึงพอใจโดยรวมของทั้งครูผู้สอนและนักเรียนในกระบวนการเรียนรู้สายอาชีพด้วย

P - Promotion and dissemination การส่งเสริมและเผยแพร่ การส่งเสริมและเผยแพร่การจัดการศึกษาดำเนินงานในสถาบันอาชีวศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มความตระหนักรู้ และการมีส่วนร่วม ตัวอย่างแนวคิดหลักสองประการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ คือ จัดแสดงโครงการที่ประสบความสำเร็จ เน้นโครงการที่ประสบความสำเร็จและผลลัพธ์ผ่านช่องทางต่างๆ ซึ่งอาจรวมถึงการสร้างตู้โชว์หรือแกลเลอรีภายในสถาบันที่มีการจัดแสดงโครงการที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว นอกจากนี้ ใช้ประโยชน์จากแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น เว็บไซต์ของสถาบัน โซเชียลมีเดีย และจดหมายข่าว เพื่อแบ่งปันเรื่องราวความสำเร็จและผลลัพธ์ของโครงการ แสดงให้เห็นถึงผลกระทบในโลกแห่งความเป็นจริงของการศึกษาดำเนินงานต่อทักษะและการจ้างงานของนักเรียน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนและนักเรียนแบ่งปันประสบการณ์ผ่านคำรับรอง กรณีศึกษา หรือการนำเสนอในการประชุมและกิจกรรมในอุตสาหกรรม อีกประการ คือ ส่งเสริมความร่วมมือกับอุตสาหกรรมและธุรกิจในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมประโยชน์ของการศึกษาดำเนินงาน เชิญผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมให้เข้าร่วมในการประเมินโครงการ โปรแกรมการให้คำปรึกษา หรือการบรรยายรับเชิญ สร้างโอกาสให้นักเรียนนำเสนอโครงการของตนต่อตัวแทนในอุตสาหกรรม ส่งเสริมเครือข่ายและโอกาสการจ้างงานที่มีศักยภาพ ร่วมมือกับสมาคมอุตสาหกรรมและองค์กรต่างๆ เพื่อจัดกิจกรรม เวิร์คช็อป หรือการสัมมนาที่แสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องและ

ความสำเร็จของการเรียนรู้ตามโครงการในด้านอาชีวศึกษา ด้วยการแสดงให้เห็นถึงการจัดโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรม สถาบันอาชีวศึกษาจึงสามารถเพิ่มการมองเห็นและความน่าเชื่อถือของโครงการริเริ่มด้านการศึกษาดำเนินโครงการของตนได้สถาบันอาชีวศึกษาสามารถส่งเสริมและเผยแพร่คุณค่าของการศึกษาดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดึงดูดความสนใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นักศึกษาที่คาดหวัง และพันธมิตรในอุตสาหกรรม ซึ่งในทางกลับกันสามารถนำไปสู่การเติบโตและความยั่งยืนของการริเริ่มการเรียนรู้ตามโครงการในการศึกษาสายอาชีวศึกษา

I - Implementing the project management system การนำระบบบริหารจัดการโครงการไปปฏิบัติ การใช้ระบบการจัดการโครงการในการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานในสถาบันอาชีวศึกษาสามารถปรับปรุงกระบวนการ ปรับปรุงการทำงานร่วมกัน และปรับปรุงผลลัพธ์ของโครงการโดยรวม แนวคิดหลักสำหรับการนำระบบการจัดการโครงการไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ คือกำหนดวงจรชีวิตของโครงการที่ชัดเจนด้วยเหตุการณ์สำคัญที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน สรุปขั้นตอนของโครงการอย่างชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงเสร็จสิ้น และสร้างเหตุการณ์สำคัญเฉพาะที่บ่งบอกถึงความก้าวหน้า แนวคิดนี้ช่วยสร้างโครงสร้างให้กับโครงการ ทำให้ทั้งครูผู้สอนและนักเรียนติดตามและจัดการงานได้ง่ายขึ้น ตัวอย่างเช่น ในโปรแกรมการจัดการการก่อสร้าง เหตุการณ์สำคัญอาจรวมถึงการริเริ่มโครงการ ขั้นตอนการออกแบบ ขั้นตอนการก่อสร้าง และการเสร็จสิ้นโครงการ แต่ละเหตุการณ์สำคัญควรมีงานและสิ่งที่ส่งมอบที่เกี่ยวข้องกัน เพื่อให้มั่นใจว่ามีแนวทางที่ละขั้นตอนในการทำให้โครงการเสร็จสมบูรณ์ มีการใช้เครื่องมือการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการเพื่ออำนวยความสะดวกในการสื่อสารและการประสานงานระหว่างสมาชิกในทีมโครงการ ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลและซอฟต์แวร์การจัดการโครงการที่ช่วยให้สามารถทำงานร่วมกันแบบเรียลไทม์ การแชร์เอกสาร และการติดตามงานคุณสมบัติต่างๆ เช่น กระดานสนทนา ปฏิทินที่แชร์ และที่เก็บเอกสารสามารถปรับปรุงการสื่อสารและทำให้แน่ใจว่าสมาชิกในทีมทั้งหมดอยู่ในหน้าเดียวกัน แนวคิดนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาสายอาชีพ ซึ่งทักษะการทำงานเป็นทีมและการสื่อสารมักเป็นส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการ เครื่องมือต่างๆ เช่น Asana, Trello หรือ Microsoft Teams สามารถปรับให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของการศึกษาดำเนินโครงการได้ ด้วยการรวมแนวคิดเหล่านี้เข้ากับการนำระบบการจัดการโครงการไปใช้ สถาบันอาชีวศึกษาจะสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่มีโครงสร้างและการทำงานร่วมกันสำหรับการศึกษาดำเนินโครงการ แนวทางนี้ไม่เพียงแต่ช่วยจัดการโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ยังเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับการใช้เครื่องมือการจัดการโครงการที่ใช้กันทั่วไปในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ด้วย

I – Influence อิทธิบาท 4 หลักธรรมอิทธิบาทในพระพุทธศาสนา มีแนวปฏิบัติ 4 ประการในการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานในสถาบันอาชีวศึกษา ดังนี้

ฉันทะ – ความพอใจ ปลูกฝังความรู้สึกกระตือรือร้นและความสนใจอย่างแท้จริงในการเรียนรู้ของนักเรียน ส่งเสริมให้เลือกโครงการที่สอดคล้องกับความชอบและเป้าหมายทางอาชีพของนักเรียน หลักการของฉันทะเน้นถึงความสำคัญของความตั้งใจเชิงบวกและความกระตือรือร้นในกระบวนการเรียนรู้ การนำไปปฏิบัติต้องเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้สำรวจโครงการที่เกี่ยวข้องกับความสนใจของตนเองในสาขาอาชีวศึกษา ส่งเสริมวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับความอยากรู้อยากเห็นและแรงจูงใจในตนเอง อนุญาตให้นักเรียนแสดงความต้องการและรวมแรงบันดาลใจไว้ในกระบวนการคัดเลือกโครงการ

วิริยะ – ความเพียร ความพยายาม ความขยัน และความอดสาหะอย่างยั่งยืนในการเรียนรู้จากโครงการ วิริยะสนับสนุนให้นักศึกษาทุ่มเทพลังงานและทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อบรรลุผลสำเร็จของ

โครงการ ซึ่งส่งเสริมจรรยาบรรณในการทำงานที่เข้มแข็ง จัดโครงสร้างโครงการที่ต้องใช้ความพยายามอย่างต่อเนื่องและการมีส่วนร่วมตลอดเวลา แบ่งโครงการขนาดใหญ่ออกเป็นงานที่สามารถจัดการได้ โดยกำหนดเหตุการณ์สำคัญเพื่อติดตามความคืบหน้า ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการบริหารเวลาและการตั้งเป้าหมายเพื่อช่วยนักเรียนนำทางความท้าทายที่มีอยู่ในการเรียนรู้ตามโครงการงาน

จิตตะ – ความจริงจังในงาน เน้นความสำคัญของการมีสมาธิและการมุ่งมั่นในระหว่างการทำงาน โครงการ จิตตะสนับสนุนให้นักเรียนรักษาสติและความใส่ใจในรายละเอียด ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้งกับโครงการ และปรับปรุงคุณภาพของประสบการณ์การเรียนรู้ การนำไปปฏิบัติ ให้ผสมผสานการฝึกสติเข้ากับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ตามโครงการ ส่งเสริมให้นักเรียนจัดสรรเวลาที่มีสมาธิและทุ่มเทสำหรับงานโครงการงาน สอนกลยุทธ์ในการจัดการสิ่งรบกวนสมาธิและรักษาสมาธิ เน้นคุณค่าของคุณภาพมากกว่าปริมาณในผลลัพธ์ของโครงการ

วิมังสา การสืบสวนหรือการวิเคราะห์ ส่งเสริมจิตวิญญาณของการสืบสวนและการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในการศึกษาตามโครงการ วิมังสาส่งเสริมให้นักเรียนซักถาม สืบค้น และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างลึกซึ้ง ส่งเสริมนิสัยการซักถามและมุ่งมั่นที่จะทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ การนำไปปฏิบัติออกแบบโครงการที่ต้องการให้นักเรียนทำการวิจัยเชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูล และทำการตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลรอบด้าน ส่งเสริมกรอบความคิดในการตั้งคำถาม โดยที่นักเรียนท้าทายสมมติฐานและแสวงหาความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้นักเรียนนำเสนอและปกป้องสิ่งที่ค้นพบ ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความอยากรู้อยากเห็นทางปัญญา

สถาบันอาชีวศึกษาจะสามารถสร้างแนวทางแบบองค์รวมและเน้นคุณค่าสำหรับการจัดการศึกษา โดยใช้โครงการเป็นฐานด้วยการผสมผสานแนวคิดเหล่านี้ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติของวิชาชีพ แนวทางนี้ไม่เพียงแต่สนับสนุนการได้มาซึ่งทักษะทางวิชาชีพเท่านั้น แต่ยังบ่มเพาะคุณสมบัติต่างๆ เช่น ความกระตือรือร้น ความขยัน สมาธิ และการคิดเชิงวิพากษ์ที่นำไปสู่ความสำเร็จทั้งส่วนบุคคลและทางอาชีพด้วย

I - Integrate the link between theory and practice บูรณาการการเชื่อมโยงทฤษฎีเข้ากับการปฏิบัติ การบูรณาการการเชื่อมโยงทฤษฎีและการปฏิบัติถือเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานภายในสถาบันอาชีวศึกษา แนวคิดสำคัญในการบูรณาการการเชื่อมโยงช่องว่างระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องพัฒนาโครงการที่สะท้อนสถานการณ์จริงในสาขาอาชีวศึกษาอย่างใกล้ชิด การออกแบบโครงการที่แท้จริงช่วยให้มั่นใจได้ว่านักเรียนสามารถนำแนวคิดทางทฤษฎีไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมและในทางปฏิบัติได้โดยตรง การเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัตินี้ช่วยเพิ่มความเกี่ยวข้องของประสบการณ์การเรียนรู้และเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับความท้าทายที่พวกเขาจะเผชิญในอาชีพการงานในอนาคต โดยบูรณาการปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริง กรณีศึกษา หรือความท้าทายเฉพาะอุตสาหกรรมในการออกแบบโครงการ ทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมเพื่อให้แน่ใจว่าโครงการสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติและความคาดหวังในปัจจุบัน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมภาคปฏิบัติที่ต้องใช้ความรู้ทางทฤษฎี ใช้แนวทางปฏิบัติในการไตร่ตรองและการซักถามเพื่อช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงประสบการณ์โครงการกับแนวคิดทางทฤษฎี การสะท้อนกลับช่วยให้นักเรียนวิเคราะห์การกระทำ การตัดสินใจ และผลลัพธ์ของตนเองได้ ส่งเสริมความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับรากฐานทางทฤษฎีของโครงการของตน กระตุ้นให้นักเรียนอภิปรายว่าแนวคิดทางทฤษฎีให้ข้อมูลการตัดสินใจโครงการและกลยุทธ์การแก้ปัญหาอย่างไร จัดให้มีการซักถามในช่วงสรุปของแต่ละโครงการ เพื่อให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้เชิงทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ

C - Creating a project การสร้างโครงการ การสร้างโครงการที่มีประสิทธิภาพในการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานสำหรับสถาบันอาชีวศึกษาต้องพิจารณาอย่างรอบคอบถึงความต้องการและเป้าหมายเฉพาะของสาขาอาชีวศึกษา แนวคิดสำคัญสำหรับการออกแบบโครงการ คือ โครงการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมที่แท้จริง ต้องพัฒนาโครงการที่จำลองสถานการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริงอย่างใกล้ชิดในสาขาอาชีวศึกษา โครงการเหล่านี้ควรสะท้อนถึงความท้าทายและงานที่ผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมเผชิญอยู่เป็นประจำ นักศึกษาสามารถนำความรู้ทางทฤษฎีไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ภาคปฏิบัติ โดยผสมผสานงานที่แท้จริง พัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตัวอย่างเช่น ในโปรแกรมการจัดการการต้อนรับ โครงการอาจเกี่ยวข้องกับการวางแผนและดำเนินกิจกรรม เช่น การประชุมหรืองานเลี้ยง โดยกำหนดให้นักเรียนประสานงานด้านโลจิสติกส์ จัดการงบประมาณ และจัดการกับความท้าทายที่คาดไม่ถึง หรือทำโครงการสหวิทยาการและแบบทีมงาน ออกแบบโครงการที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันแบบสหวิทยาการและการทำงานเป็นทีม ในสาขาอาชีวศึกษาหลายสาขา ผู้เชี่ยวชาญทำงานในทีมสหสาขาวิชาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน สร้างโครงการที่ต้องใช้นักเรียนที่มีชุดทักษะที่แตกต่างกัน เช่น เทคนิค ความคิดสร้างสรรค์ และการบริหารจัดการ เพื่อทำงานร่วมกันโดยมีเป้าหมายร่วมกัน สิ่งนี้ไม่เพียงสะท้อนถึงความเป็นจริงของวิชาชีพอาชีวศึกษาต่าง ๆ แต่ยังช่วยให้นักศึกษาพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและการสื่อสารที่จำเป็นอีกด้วย ตัวอย่างเช่น ในโปรแกรมการออกแบบผลิตภัณฑ์เดียว โครงการอาจเกี่ยวข้องกับการสร้างแคมเปญส่งเสริมการขายที่นักเรียนที่มีทักษะในการออกแบบกราฟิก การผลิตวิดีโอ และการตลาดทำงานร่วมกันเพื่อส่งมอบผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกัน เหล่านี้ทำให้มั่นใจได้ว่าโครงการในสถาบันอาชีวศึกษาไม่เพียงแต่มีความเข้มงวดด้านวิชาการเท่านั้น แต่ยังนำไปใช้โดยตรงกับทักษะและความท้าทายที่นักเรียนจะต้องเผชิญในอาชีพการงานในอนาคตอีกด้วย ความจริงใจและการทำงานร่วมกันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับความต้องการของบุคลากรในสาขาอาชีวศึกษา

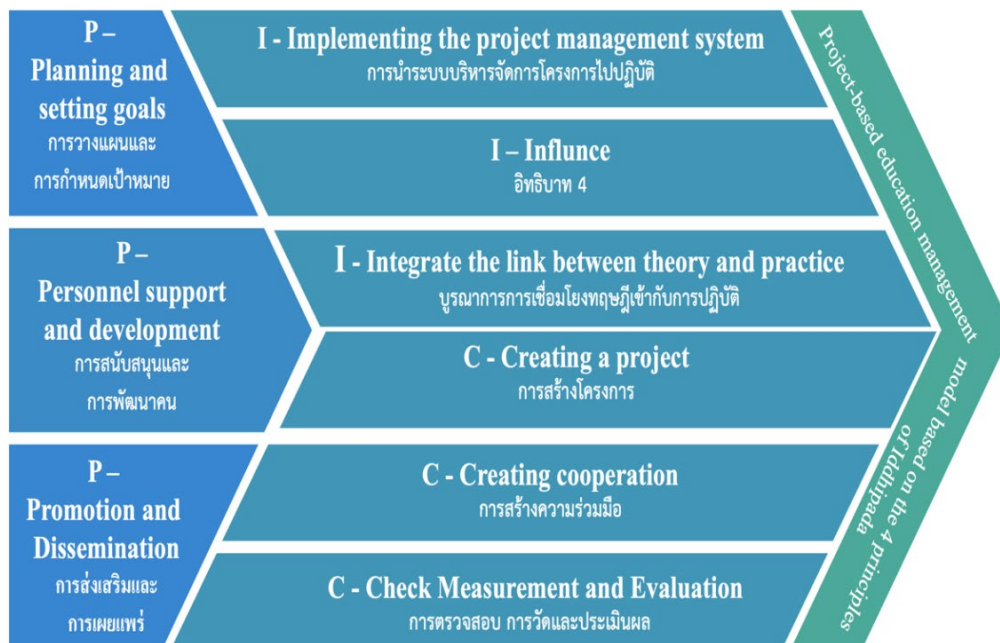
C - Creating cooperation การสร้างความร่วมมือ การส่งเสริมความร่วมมือและการสร้างความร่วมมือเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานภายในสถาบันอาชีวศึกษา เป็นแนวคิดสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างนักเรียน โดยต้องกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของทีมอย่างชัดเจน ในช่วงเริ่มต้นของแต่ละโครงการ การมอบหมายบทบาทเฉพาะ เช่น ผู้จัดการโครงการ นักวิจัย ผู้นำเสนอ และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค ช่วยกระจายงานตามจุดแข็งและความสนใจของแต่ละบุคคล แนวคิดนี้ช่วยให้แน่ใจว่าสมาชิกในทีมแต่ละคนมีส่วนร่วมสนับสนุนโครงการอย่างมีความหมายและเข้าใจความรับผิดชอบเฉพาะของพวกเขา ตัวอย่างเช่น ในโครงการบริหารจัดการการก่อสร้าง นักเรียนคนหนึ่งอาจทำหน้าที่เป็นผู้จัดการโครงการ ดูแลลำดับเวลาและงบประมาณ ในขณะที่อีกคนมุ่งเน้นไปที่ด้านเทคนิค เช่น พิมพ์เขียวและวัสดุ การสร้างทีมและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพก็มีความจำเป็น ต้องดำเนินกิจกรรมการสร้างทีมที่มีโครงสร้างตั้งแต่เริ่มต้น โครงงานเพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักกันและสร้างทีมที่มีพลังเชิงบวก ส่งเสริมช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้างผ่านการประชุมทีมเป็นประจำ การใช้เครื่องมือดิจิทัลในการทำงานร่วมกัน และการสร้างโปรโตคอลการสื่อสารที่ชัดเจน เน้นความสำคัญของการฟังอย่างกระตือรือร้น ความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ และความสามารถในการแก้ไขข้อขัดแย้งกันเอง การสร้างสภาพแวดล้อมของทีมที่สนับสนุนจะช่วยเพิ่มความร่วมมือและทำให้แน่ใจว่านักเรียนสามารถทำงานร่วมกันในงานโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการผสมผสานแนวคิดเหล่านี้ สถาบันอาชีวศึกษาสามารถสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือและความร่วมมือภายในประสบการณ์การเรียนรู้ตาม

โครงการ สิ่งนี้ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิผลโดยรวมของโครงการเท่านั้น แต่ยังเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับลักษณะการทำงานร่วมกันของวิชาชีพอาชีวศึกษาต่างๆ

C - Check Measurement and Evaluation การตรวจสอบ การวัดและประเมินผล การตรวจสอบ การวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิผลเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการ เป็นฐานในสถาบันอาชีวศึกษา แนวคิดสำหรับการทบทวนและปรับปรุงกระบวนการวัดและประเมินผล พัฒนาเกณฑ์การประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เฉพาะของการเรียนรู้ตามโครงการในด้านอาชีวศึกษา สรุปทักษะ ความรู้ และความสามารถที่นักเรียนได้รับการคาดหวังให้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนผ่านโครงการของตน สำหรับกลยุทธ์การประเมินรายทางและผลสรุป ใช้การผสมผสานระหว่างกลยุทธ์การประเมินทั้งเชิงพัฒนาและเชิงสรุป การประเมินรายทางเกิดขึ้นทั่วทั้งโครงการ โดยให้ผลตอบรับอย่างต่อเนื่องแก่นักเรียนและครูผู้สอน ซึ่งอาจรวมถึงการประเมินโดยเพื่อน การประเมินตนเอง และการเช็คอินตามปกติเพื่อติดตามความคืบหน้า การประเมินเชิงสรุปจะดำเนินการในตอนท้ายของโครงการเพื่อประเมินผลลัพธ์โดยรวมและการบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การใช้การประเมินทั้งสองประเภทช่วยให้สามารถปรับปรุงได้อย่างต่อเนื่องในระหว่างโครงการ และรับประกันการประเมินผลขั้นสุดท้ายที่ครอบคลุม ด้วยการรวมแนวคิดเหล่านี้เข้ากับกระบวนการวัดและประเมินผล สถาบันอาชีวศึกษาสามารถรับประกันการประเมินความริเริ่มการเรียนรู้ตามโครงการอย่างละเอียดและยุติธรรม แนวทางนี้ไม่เพียงแต่ให้ผลตอบรับอันมีค่าแก่นักเรียนสำหรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมอบข้อมูลเชิงลึกแก่ครูผู้สอนเพื่อปรับแต่งและปรับปรุงประสบการณ์การศึกษาตามโครงการในอนาคตได้ด้วย สรุปองค์ความรู้การวิจัยดังในภาพที่ 2

3PIC

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย “3PIC”

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ควรมีนโยบายที่จะนำรูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาไปพัฒนาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม
 - 1.2 ควรนำรูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาไปพัฒนาเป็นคู่มือการปฏิบัติ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง และคู่มือในการปฏิบัติ
 - 1.3 ควรสนับสนุนให้มียุทธศาสตร์ในการพัฒนาครูผู้สอนตามรูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยปฏิบัติตามคู่มือที่พัฒนาจากองค์ความรู้การวิจัยเรื่องนี้
 - 1.4 การนำรูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ไปใช้ปฏิบัติในการพัฒนาครูผู้สอนนั้น ควรมีการจัดทำคู่มือการใช้งานให้ละเอียดและชัดเจนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 1.5 การนำรูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ไปใช้ปฏิบัติจริงนั้น ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อจำกัดของหน่วยงาน องค์กร และสถานที่ที่มีความแตกต่างกัน
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ
 - 2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานของสถานศึกษาอาชีวศึกษาตามหลักพุทธธรรมข้ออื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสัมพันธ์กราฟฟิค.
- คาสทูล ทูลิ่ง ซิสเต็ม (Castool Tooling Systems). (2566). อิทธิบาท 4 กับแนวทางการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ. แหล่งที่มา <https://shorturl.asia/sOTwW> สืบค้นเมื่อ 15 ก.พ. 2566.
- จารึก อะยะวงค์. (2560). การศึกษาไทย : ปัญหาอยู่ที่ไหนกันแน่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

- เตือนใจ รักษาพงศ์. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นันทิยา ชัยชนะเลิศ. (2561). รายงานการจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project Approach) ควบคู่สารนิทัศน์ โดยใช้บริบทเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านรวมมิตร. รายงานวิจัย. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- ประจวบ หนูเลี้ยง. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดพัทลุง. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2538). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รุจิราพร รามศิริ. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้การวิจัย เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิจัย ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และ จิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัฒนา มัคคสมัน. (2554). การสอนแบบโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: วี.พี.รินทร์.
- อรวิภา จรุงจารุวัฒนา. (2559). การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่.
- Burr S.N. (2002). Collaboration, Reflection and Self-Assessment to Promote Curricular Change in Early Childhood Education. Dissertation Abstracts International.
- Butler, Alison, & Monica Christofili. (2014). Project-Based Learning Communities In Developmental Education: A Case Study Of Lessons Learned. Community College Journal Of Research And Practice. 38(7). 638-650.
- Katz, L.G. & Chard, S.C. (1994). Engaging children's mind: The project approach. 10thed. Norwood. New Jersey: Ablex.
- Ortiz, B.L. (2006). Online collaborative problem-based learning: design, facilitation, student work strategies and supporting technologies. Doctoral dissertation. Columbia University.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะ
กรณีศึกษา ชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี*
FACTOR AFFECTING COMMUNITY AWARENESS AND PARTICIPATION IN WASTE
MANAGEMENT, CASE STUDY BANG RAK NOI SUBDISTRICT COMMUNITY,
MUEANG DISTRICT, NONTHABURI PROVINCE

¹รุ่งรติศ คงยังยืน Rungradit Kongyoungyune ²พินะเวช คงยังยืน Pinavet Kongyoungyune

³ฐากร สวัสดิ์กำธร Thakon Sawatdikumthon

^{1,2,3}คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก Faculty of Liberal Arts, Krirk University, Thailand

Corresponding Author E-mail: rungradit.k@staff.krirk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะของประชาชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะของประชาชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประชากรคือประชาชนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย จำนวน 30,785 คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 395 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะของประชาชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2) ความสัมพันธ์ระหว่างการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการขยะของประชาชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.714, p < 0.01$) และทุกด้านของปัจจัยด้านการตระหนักรู้กับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ส่วนในรายด้านพบว่าด้านที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดคือ ด้านการสร้างความรู้ความตระหนักในชุมชนกับด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการในการจัดการขยะชุมชน มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.742, p < 0.01$) รองลงมาคือด้านการสร้างความรู้ความตระหนักในชุมชนกับด้านการสนับสนุนโครงการการจัดการขยะของชุมชนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.668, p < 0.01$) ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดคือ ด้านการคัดแยกขยะในครัวเรือนกับด้านการประเมินโครงการการจัดการขยะของชุมชนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.345, p < 0.01$) 3) ปัจจัยด้านการตระหนักรู้มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณมาตรฐานโดยรวมเท่ากับ 0.714 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (R^2) โดยรวมเท่ากับ 0.510 หมายความว่า ร้อยละ 51.10 ของความแปรปรวนในปัจจัยการมีส่วนร่วมสามารถถูกทำนายด้วยปัจจัยด้านการตระหนักรู้

คำสำคัญ: การตระหนักรู้, การมีส่วนร่วม, การจัดการขยะ

Abstract

The research article aimed to study 1) the level of awareness and community participation in waste management among the people of Bang Rak Noi Subdistrict, Mueang District, Nonthaburi Province, 2) the relationship between community awareness and participation in the waste management of the people of Bang Rak Noi Subdistrict, Mueang District, Nonthaburi Province, 3) factor affecting awareness and participation of the people in the management of solid waste in the community. This research was a quantitative research using a questionnaire research instrument. The population was people in the community living in the Bang Rak Noi Subdistrict Administrative Organization area, numbering 30,785 people, using as a sample of 395 people. The results of the research found that; 1) Level of community awareness and participation in managing waste of the people of Bang Rak Noi Subdistrict, Mueang District, Nonthaburi Province in all aspects were at a moderate level. 2) Relationship between community awareness and participation in managing waste of the people of Bang Rak Noi Subdistrict, Mueang District, Nonthaburi Province in overall, there was a statistically significant high positive relationship ($r = 0.714$, $p < 0.01$), and all aspects of the awareness factor and participation factor had a significantly high positive relationship with statistical significance at 0.01. For each aspect, it was found that the aspect with the highest relationship was creating awareness in the community and participating in community waste management, there was a positive relationship with a high level of statistical significance ($r = 0.742$, $p < 0.01$), followed by the aspect of creating awareness in the community and the aspect of supporting the community waste management project which had a positive relationship at high level of statistical significance ($r = 0.668$, $p < 0.01$). The side with the least relationship was the aspect of household waste separation and the evaluation aspect of community waste management projects had a low and statistically significant positive relationship ($r = 0.345$, $p < 0.01$). 3) The awareness factor had a statistically significant positive influence on the participation factor, the overall standard multiple regression coefficient was equal to 0.714, with statistical significance at the 0.01 level, and the overall quadratic multiple correlation coefficient (R^2) was equal to 0.510, meaning that 51.10 percent of the variance in the participation factor could be predicted by cognitive factors.

Keywords: Awareness, Participation, Waste Management

บทนำ

ในปัจจุบันสภาพของชุมชนในประเทศไทย ล้วนแล้วแต่มีปัญหาในการจัดการกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ใกล้ตัวมากที่สุดคือ การจัดการกับขยะที่เกิดขึ้นมาจากการใช้ชีวิตประจำวันของทุกคนในชุมชนซึ่งปัญหาด้านการจัดการขยะในครัวเรือนเบื้องต้นอยู่ที่การจัดการในครัวเรือนเพื่อ รวบรวม คัดแยก ขยะที่เกิดขึ้นให้เหมาะสมเพื่อที่จะให้หน่วยงานด้านการบริการชุมชนดำเนินการนำขยะไปทิ้งต่อไป จะเห็นว่า ขั้นตอนในการจัดการขยะในครัวเรือนนั้นไม่ใช่เรื่องยาก แต่ในชุมชนประกอบไปด้วยจำนวนครัวเรือนเป็นจำนวนมาก การตระหนักรู้ในการจัดการกับขยะในครัวเรือนและชุมชนจึงมีความหลากหลาย สิ่งที่เกิดขึ้นในลำดับต่อไปจากครัวเรือนคือการจัดการกับขยะในชุมชน ดังนั้นสิ่งสำคัญนอกจากการมีความตระหนักรู้ในการจัดการขยะคือการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเพื่อการจัดการขยะในชุมชนทำให้ชุมชนนั้นมีสิ่งแวดล้อมที่ดี ในแต่ละปีคนไทยทิ้งขยะรวมกันกว่า 25.70 ล้านตัน โดยมีปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ 8.80 ล้านตัน ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดถูกต้อง 9.80 ล้านตัน ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดไม่ถูกต้อง 7.10 ล้านตัน และปริมาณขยะมูลฝอยตกค้าง 9.91 ล้านตัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2566)

สำหรับการนำขยะเข้ามาในประเทศไทยอยู่ในกลุ่มผู้นำเข้าขยะพลาสติกมากที่สุดของโลก จึงทำให้ขยะเป็นปัญหาใหญ่ระดับชาติ ซึ่งเมื่อดูจากข้อมูลสถานการณ์ขยะและของเสียอันตราย กรมควบคุมมลพิษรายงานสถานการณ์ปริมาณขยะในประเทศไทยยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปีก่อน โดยปี 2564 มีขยะ 24.98 ล้านตัน โดยมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นทุกปีเนื่องจากปัจจัยที่ทำให้ปริมาณขยะมากขึ้นจากการมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ชุมชนเมืองขยายตัว รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยว และการบริโภคที่เพิ่มมากขึ้น (กรมควบคุมมลพิษ, 2566)

ในพื้นที่ตำบลบางรักน้อย มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้น จำนวน 150 ตัน ในปี พ.ศ.2565 ซึ่งในชุมชนในเขตการรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยส่วนใหญ่ไม่มีพื้นที่ให้บริการทิ้งขยะในชุมชน แต่มีการเก็บขนไปกำจัดในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จึงส่งผลให้มีปริมาณขยะที่กำจัดไม่ถูกต้อง จำนวน 5.03ตัน (องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย, 2565) สภาพปัญหาในชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี พบว่า ในชุมชนทิ้งขยะแบบไม่ถูกวิธี เช่น การทิ้งขยะกองรวมกันและกระจัดกระจายในชุมชน การทิ้งขยะตามพื้นที่สาธารณะ อาทิ ข้างถนน วัด ตามบ้านเรือนและร้านค้าทั่วไป ซึ่งในชุมชนได้มีการกำหนดพื้นที่ในการทิ้งขยะ ในบางช่วงเวลาที่รถขนขยะยังไม่ถึงรอบการเข้าไปเก็บ ทำให้ขยะเกิดการหมักหมม ทำให้ภูมิทัศน์ในชุมชน ดูไม่สะอาดตาและมีกลิ่นเหม็น เพราะในชุมชนไม่มีถังขยะที่มีฝาปิดมิดชิดเพียงพอ และรอบในการจัดเก็บขยะของรถเก็บขยะของตำบลบางรักน้อยมีช่วงเวลารอคอยนานเกินไป เหตุเพราะว่าทาง องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย มีงบประมาณในการจัดซื้อรถเก็บขยะเพื่อขนขยะไปทิ้งในที่ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีจัดไว้เท่านั้น ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยจึงได้จัดรอบในการเข้าเก็บขยะในชุมชนอาทิตย์ละ 2 รอบ ประกอบด้วยในสถานการณ์ปัจจุบันประชากรในชุมชนมีการนำพลาสติกและโฟมมาใช้กันจำนวนมากขึ้น ซึ่งพลาสติกและโฟมเหล่านี้เป็นวัสดุที่ย่อยสลายยาก ขยะหรือของเสียแบ่งเป็นขยะธรรมดาทั่วไป ได้แก่ เศษอาหาร กระดาษ โฟม พลาสติก ขวด แก้ว โลหะ ฯลฯ และของเสียอันตราย ขยะส่วนใหญ่จะถูกนำไปกำจัดอย่างไม่ถูกลักษณะ เช่น การเทกลางแจ้งและเผาหรือมีการทิ้งในลำคลอง เมื่อไม่มีการจัดการที่ถูกต้องจึงส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การกำจัดโดยวิธีดังกล่าวมานี้ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยต่อผู้อยู่อาศัยใกล้เคียง และยังทำลายชั้นบรรยากาศโลกและยังก่อให้เกิดมลพิษทาง

น้ำอีกด้วย ทำให้เกิดการเน่าเสียค้างอยู่ในสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจก่อให้เกิดแหล่ง พาหนะนำโรค เป็นมลพิษและ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชากรในชุมชนและส่งผลถึงเหม็นรบกวน

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์และอิทธิพลของการตระหนักรู้กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะกรณีศึกษา ชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” เพื่อทราบแนวทางในการส่งเสริมให้ชาวบ้านในชุมชนได้ทราบแนวทางการจัดการขยะในชุมชนได้ถูกวิธีอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะของประชาชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะของประชาชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านการตระหนักรู้และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนมีความสัมพันธ์กัน
2. ปัจจัยด้านการตระหนักรู้มีอิทธิพลต่อปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะในพื้นที่ ตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการดังนี้ 1) การวิจัยเชิงเอกสาร มุ่งศึกษาการค้นคว้าตำราทางวิชาการ เอกสารทางวิชาการ เพื่อให้ได้ข้อมูลอ้างอิงเป็นข้อค้นพบ (Findings) เพื่อความน่าเชื่อถือ (Reliability) และความถูกต้อง (Validity) โดยประเภทของเอกสารที่จะใช้สำหรับเก็บข้อมูลงานวิจัยนี้จะเน้นที่การค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ หนังสือราชการ กฎหมายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือคือแบบคำถาม (Questionnaire) เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้การแจกจ่ายแบบสอบถามและการรวมโดยทำเป็นแบบสอบถามใน Google form แล้วส่ง Link ให้เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยเพื่อนำเข้า Website ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยต่อไป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ประชาชนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย จำนวน 30,785 คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 399 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร

ของ Taro Yamane (1973) โดยการกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ได้จำนวน 395 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สกัดจากนิยามปฏิบัติการที่ได้มาจากแนวคิดทฤษฎีการตระหนักรู้และแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วจึงนำเครื่องมือเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ Google form ทำเป็นแบบสอบถามแล้วส่ง Link เข้า Website ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย เพื่อให้ผู้นำชุมชนส่งเข้าในกลุ่ม Social Media Application ของชุมชน โดยเปิดรับข้อมูลตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2566 ถึงเดือน ธันวาคม 2566 มีผู้ตอบกลับมาจำนวน 402 คน เป็นข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนที่ต้องตัดทิ้งจำนวน 5 คน การวิจัยครั้งนี้จึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 397 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ 1) สถิติเชิงพรรณนา คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และหาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ (B) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณมาตรฐาน (Beta: β) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (R^2)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะของประชาชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี พบว่า

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการตระหนักรู้

การตระหนักรู้ 4 ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. การรวบรวมขยะให้เป็นที่ เพื่อการจัดเก็บ(A1)	3.30	1.234	ปานกลาง	2
2. การคัดแยกขยะในครัวเรือน(A2)	3.35	0.948	ปานกลาง	1
3. การแปรรูปขยะในครัวเรือน(A3)	2.92	1.086	ปานกลาง	4
4. การสร้างความตระหนักในชุมชน(A4)	3.23	1.059	ปานกลาง	3
รวม	3.20	0.874	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับปัจจัยด้านการตระหนักรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้านของปัจจัยด้านการตระหนักรู้อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการคัดแยกขยะในครัวเรือน(A2) อยู่ในอันดับ 1 ด้านการรวบรวมขยะให้เป็นที่ เพื่อการจัดเก็บ(A1) อยู่ในอันดับ 2 ด้านการสร้างความตระหนักในชุมชน(A4) อยู่ในอันดับ 3 และด้านการแปรรูปขยะในครัวเรือน(A3) อยู่ในอันดับ 4 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม 5 ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการขยะชุมชน(B1)	3.07	1.007	ปานกลาง	4
2. การมีส่วนร่วมดำเนินการในการจัดการขยะชุมชน(B2)	3.19	1.066	ปานกลาง	1
3. การสนับสนุนโครงการการจัดการขยะของชุมชน(B3)	3.15	1.145	ปานกลาง	2
4. การประเมินโครงการการจัดการขยะของชุมชน(B4)	2.79	1.175	ปานกลาง	5
5. การใช้เทคโนโลยีหรือสื่อสารในการเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะ(B5)	3.10	1.090	ปานกลาง	3
รวม	3.06	0.912	ปานกลาง	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้านของปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางโดย ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการในการจัดการขยะชุมชน (B2) อยู่ในอันดับ 1 ด้านการสนับสนุนโครงการการจัดการขยะของชุมชน(B4) อยู่ในอันดับ 2 ด้านการใช้เทคโนโลยีหรือสื่อสารในการเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะ(B5) อยู่ในอันดับ 3 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการขยะชุมชน(B1) อยู่ในอันดับ 4 และด้านการประเมินโครงการจัดการขยะของชุมชน(B4) อยู่ในอันดับ 5 ตามลำดับ

2. ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะของประชาชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ 3 ผลการผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างปัจจัยด้านการตระหนักรู้และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม

Correlations											
	A1	A2	A3	A4	B1	B2	B3	B4	B5	A	B
A1	1										
A2	.586**	1									
A3	.462**	.597**	1								
A4	.534**	.519**	.530**	1							
B1	.486**	.387**	.356**	.521**	1						
B2	.425**	.490**	.520**	.742**	.550**	1					
B3	.546**	.377**	.497**	.668**	.504**	.713**	1				
B4	.464**	.345**	.481**	.552**	.679**	.639**	.662**	1			
B5	.483**	.354**	.350**	.507**	.544**	.553**	.583**	.690**	1		
A	.817**	.821**	.796**	.797**	.545**	.669**	.652**	.574**	.529**	1	
B	.578**	.468**	.532**	.719**	.781**	.831**	.839**	.888**	.812**	.714**	1

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

(n=395)

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างปัจจัยด้านการตระหนักรู้และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม พบว่าในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.714, p < 0.01$) และทุกด้านของปัจจัยด้านการตระหนักรู้กับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ส่วนในรายด้านพบว่าด้านที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดคือ ด้านการสร้างความตระหนักในชุมชน(A4) กับด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการในการจัดการขยะชุมชน(B2) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.742, p < 0.01$) รองลงมาคือด้านการสร้างความรู้ความตระหนักในชุมชน(A4) กับด้านการสนับสนุนโครงการจัดการขยะของชุมชน(B3) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.668, p < 0.01$) ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดคือ ด้านการคัดแยกขยะในครัวเรือน(A2) กับด้านการประเมินโครงการจัดการขยะของชุมชน(B4) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.345, p < 0.01$) จึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้

3. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน พบว่า

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณมาตรฐาน (β) ระหว่างปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมและปัจจัยด้านการตระหนักรู้

ตัวแปรการตระหนักรู้ 4 ด้าน	B	SE B	β	t	Sig. t
1. การรวบรวมขยะให้เป็นที่เป็นที่ เพื่อการจัดเก็บ(A1)	0.186	0.032	0.252**	5.894	<0.001
2. การคัดแยกขยะในครัวเรือน(A2)	-0.052	0.044	-0.052**	-1.136	<0.001
3. การแปรรูปขยะในครัวเรือน(A3)	0.143	0.036	0.170	3.966	0.257
4. การสร้างความรู้ความตระหนักในชุมชน(A4)	0.449	0.036	0.522**	12.400	<0.001
Constant	0.747	0.117		6.355	<0.001

$R = 0.766, R^2 = 0.587, \text{Adjust } R^2 = 0.583, SEE = 0.589, F = 138.695, p (\text{Sig. } F) = <0.001$

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า เมื่อพิจารณาจากตัวแปรทำนายทุกตัวพร้อมกัน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย พหุคูณมาตรฐาน (β) การตระหนักรู้ด้านการรวบรวมขยะให้เป็นที่เป็นที่ เพื่อการจัดเก็บ(A1)มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม เท่ากับ 0.252 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในขณะที่การตระหนักรู้ด้านการคัดแยกขยะในครัวเรือน(A2)มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณมาตรฐาน (β) เท่ากับ -0.052 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการตระหนักรู้ด้านการแปรรูปขยะในครัวเรือน(A3)มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.170 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การตระหนักรู้ด้านการสร้างความรู้ความตระหนักในชุมชน(A4) มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.522 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (R^2) มีค่า เท่ากับ 0.587 หมายความว่า ร้อยละ 58.70 ของความแปรปรวนในการมีส่วนร่วมสามารถถูกทำนายด้วยการตระหนักรู้

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณมาตรฐาน (β) ตัวแปรการตระหนักรู้

ตัวแปรการตระหนักรู้	B	SE B	β	t	Sig. t
การตระหนักรู้โดยรวม (COMMIT)	0.746	0.037	0.714**	20.243	<0.001
Constant	0.676	0.122		5.572	<0.001
$R = 0.714, R^2 = 0.510, \text{Adjust } R^2 = 0.509, SEE = 0.639, F = 409.759, p (\text{Sig. } F) = <0.001$					

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณมาตรฐาน (β) ของการตระหนักรู้มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมโดยรวม เท่ากับ 0.714 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.510 หมายความว่าร้อยละ 51.10 ของความแปรปรวนในการมีส่วนร่วมสามารถถูกทำนายด้วยการตระหนักรู้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยระบุให้เห็นถึงระดับปัจจัยด้านการตระหนักรู้ในการจัดการขยะในชุมชน ที่อยู่ในระดับปานกลาง โดยทั้งหมดด้านของปัจจัยด้านการตระหนักรู้อยู่ในระดับปานกลาง การคัดแยกขยะในครัวเรือนในระดับปานกลาง การตระหนักรู้ในการคัดแยกขยะในครัวเรือนนี้แสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนมีความรู้และการตระหนักรู้ในกระบวนการคัดแยกขยะในที่อยู่อาศัยของตนเอง การรวบรวมขยะให้เป็นที่เป็นเพื่อการจัดเก็บในระดับปานกลาง ความเข้าใจและการตระหนักรู้ในกระบวนการรวบรวมขยะที่เป็นประโยชน์ในการจัดการขยะในชุมชนการสร้างความรู้ความตระหนักในชุมชนในระดับปานกลางแสดงถึงการมีการกระตุ้นความรู้และการตระหนักรู้ในหัวข้อเกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชน การแปรรูปขยะในครัวเรือนในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนมีความเข้าใจและการตระหนักรู้ในกระบวนการแปรรูปขยะเพื่อลดปริมาณขยะที่ส่งไปทำลาย การมีระดับปัจจัยด้านการตระหนักรู้ในระดับปานกลาง แสดงถึงความต้องการในการเพิ่มการสื่อสารและการแนะนำให้กับชุมชนเพื่อเพิ่มการตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชน นอกจากนี้ยังสะท้อนความจำเป็นในการสร้างและสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในการจัดการขยะในชุมชนสอดคล้องกับบทความวิจัยของศณัฐ เวชมนี (2564) ที่พบว่า ในชุมชนควรดำเนินการภายใต้แนวคิด 3Rs-Eco village โดยเจ้าหน้าที่เทศบาล ให้ความรู้ สร้างความตระหนัก และเจตคติในการจัดการขยะมูลฝอยแก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคัดแยกขยะมูลฝอย สนับสนุนให้เกิดการใช้ประโยชน์จากขยะอินทรีย์ของชุมชน และส่งเสริมให้ประชาชนใช้ถังขยะย่อยอินทรีย์ภายในครัวเรือน และงานวิจัยของสันติ ศรีสวนแดง, ประสงค์ ต้นพิชัย, อภิชาติ ใจอารีย์, นิรันดร์ ยิ่งยวด, จุฑาทิพย์ ถาวรรัตน์, ณภัทร ทองมั่ง และนันทนา จิตรแก้ว. (2560) ที่พบว่า ควรออกแบบกิจกรรมพัฒนาความรู้และความตระหนักในการจัดการขยะจัดในลักษณะของฐานการเรียนรู้จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) แหล่งที่มาของขยะ 2) ประเภทและการคัดแยกขยะ 3) สัญลักษณ์เกี่ยวกับขยะ 4) หลักการจัดการขยะ และ 5) ขยะในชีวิตประจำวันเพื่อช่วยลดขยะจากบ้านเรือนได้ และเห็นว่าควรมีการเพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้มากขึ้น

การมีส่วนร่วมในการดำเนินการในการจัดการขยะชุมชนระดับปานกลางแสดงให้เห็นว่าชุมชนมีการมีส่วนร่วมในการดำเนินการในกระบวนการจัดการขยะ นั้นหมายความว่าคนในชุมชนมีความตระหนักและมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของตนเองอย่างพอเพียง สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยวัฒน์ โพชะกะ และกาญจนิภา

ครองธรรมชาติ (2554) ได้ทำการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชน และในการแก้ไขปัญหาการจัดการมูลฝอยชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงโสภะ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการด้วยกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการสนับสนุนโครงการการจัดการขยะของชุมชนระดับปานกลางของการสนับสนุนโครงการการจัดการขยะของชุมชนนั้นแสดงว่า มีความเข้าใจและการสนับสนุนจากชุมชนในการจัดการขยะ การใช้เทคโนโลยีหรือสื่อสารในการเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะ ระดับปานกลาง ควรมีการใช้เทคโนโลยีหรือสื่อสารในการเพิ่มเติมเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะนี้ชี้ให้เห็นถึงการนำเทคโนโลยีมาช่วยในกระบวนการนี้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการขยะชุมชนระดับปานกลางแสดงให้เห็นว่า ชุมชนมีการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการขยะอยู่บ้าง ส่วนการประเมินโครงการการจัดการขยะของชุมชนระดับปานกลางในการจัดการขยะของชุมชนนั้นแสดงให้เห็นว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลและการพัฒนาขั้นตอนการจัดการขยะของตนเอง การมีระดับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงถึงความสามารถในการพัฒนาการจัดการขยะในชุมชนโดยทั่วไป และเป็นที่ชี้แนะสำหรับการดำเนินการและการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะในชุมชนในอนาคต

ความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างปัจจัยด้านการตระหนักรู้และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม พบว่าในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และทุกด้านของปัจจัยด้านการตระหนักรู้กับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ระหว่างปัจจัยด้านการตระหนักรู้ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนทั้งหมดที่ได้รับการวิจัยความสัมพันธ์ที่สำคัญทางสถิติ ทุกด้านของปัจจัยด้านการตระหนักรู้กับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั้นหมายถึงความสำคัญของทั้งสองปัจจัยในกระบวนการจัดการขยะในชุมชนด้านที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด ผลการวิจัยพบว่าการสร้างความตระหนักในชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 น่าสนใจที่สุดคือความสัมพันธ์ที่เด่นที่สุดคือระหว่างการสร้างความตระหนักในชุมชนกับการดำเนินการในการจัดการขยะชุมชน ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุด ผลวิจัยพบว่าการคัดแยกขยะในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการประเมินโครงการการจัดการขยะของชุมชนที่ต่ำ โดยมีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งอาจแสดงถึงความจำเป็นของการพัฒนากิจกรรมการคัดแยกขยะในครัวเรือน และการประเมินโครงการที่เหมาะสม ผลการวิจัยนี้สามารถให้ข้อมูลที่มามีประโยชน์ในการพัฒนาแผนการจัดการขยะในชุมชน ที่มุ่งเน้นการเพิ่มความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของประชากรในกระบวนการนี้ เพื่อให้สามารถสร้างผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนและประสิทธิภาพในการจัดการขยะในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรศักดิ์ โตประเสริฐ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในรูปแบบ 3R ที่ส่งผลต่อความเต็มใจที่จะแบกรับค่าใช้จ่าย ในการกำจัดขยะตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายของประชาชน ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา ค่าธรรมเนียมการจัดการและค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก 2) การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะรูปแบบ 3R อยู่ในระดับค่อนข้างมาก 3) ความเต็มใจที่จะแบกรับค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายอยู่

ในระดับค่อนข้างมาก 4) ประชาชนในเขตธนบุรีที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน มีความเต็มใจที่จะแบกรับค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะ ตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 5) ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับน้อยที่สุดกับความเต็มใจที่จะแบกรับค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะ ตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย และ 6) ด้านการลดอัตราการเสื่อมสูญทรัพยากรธรรมชาติ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเต็มใจที่จะแบกรับค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะ ตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของความเต็มใจที่จะแบกรับค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายของประชาชนในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 3.4 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระทองมี อัสสุโซ (แอมไธสง) (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าชายเลน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักรู้กับการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการจัดการป่าชายเลน แขวงท่าข้าม พบว่า ความตระหนักรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงบวกเท่ากับ 0.457, 0.775, 0.779, 0.694 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพวรรณ บุญเพชร (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความตระหนักรู้ และการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาขยะทะเล ในอำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาขยะทะเลของประชากรกับความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาขยะทะเล ที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกและอยู่ในระดับสูง ($r=0.455$) 5). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาขยะทะเลของประชากร ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกและอยู่ในระดับสูง ($r=0.534$) และ 6). ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาขยะทะเลกับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาขยะทะเล มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกและอยู่ในระดับ ($r=0.723$)

จากการศึกษาระดับอิทธิพลของการตระหนักรู้ที่มีต่อการมีส่วนร่วม โดยเมื่อแยกเป็นรายองค์ประกอบของการตระหนักรู้ด้านการรวบรวมขยะให้เป็นที่เป็นเพื่อการจัดเก็บ ด้านการคัดแยกขยะในครัวเรือน ด้านการแปรรูปขยะในครัวเรือนและด้านการสร้างความตระหนักในชุมชน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณมาตรฐาน (β) ของการตระหนักรู้ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือด้านการสร้างความตระหนักในชุมชน โดยเมื่อพิจารณาจากตัวแปรทำนายทุกตัวพร้อมกันพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณมาตรฐาน (β) ของการตระหนักรู้ที่มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการมีส่วนร่วม เท่ากับ 0.714 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.510 หมายความว่าร้อยละ 51.10 ของความแปรปรวนในการมีส่วนร่วมสามารถถูกทำนายด้วยการตระหนักรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพุ่มไสว พุ่มไสว, ปรีชา ดิลกวุฒิสวัสดิ์ และลักษณพร คำดี (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรภาคเอกชนในเขตนิคมอุตสาหกรรมเกตเวย์ ซิตี้ จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรภาคเอกชน ที่เน้นการตระหนักรู้ของผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรถึงศักยภาพของชุมชนและสิ่งแวดล้อม และเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อมได้รับการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญว่า เป็นรูปแบบที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในเขตนิคมอุตสาหกรรมเกตเวย์ ซิตี้ จังหวัดฉะเชิงเทรา และพื้นที่อื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

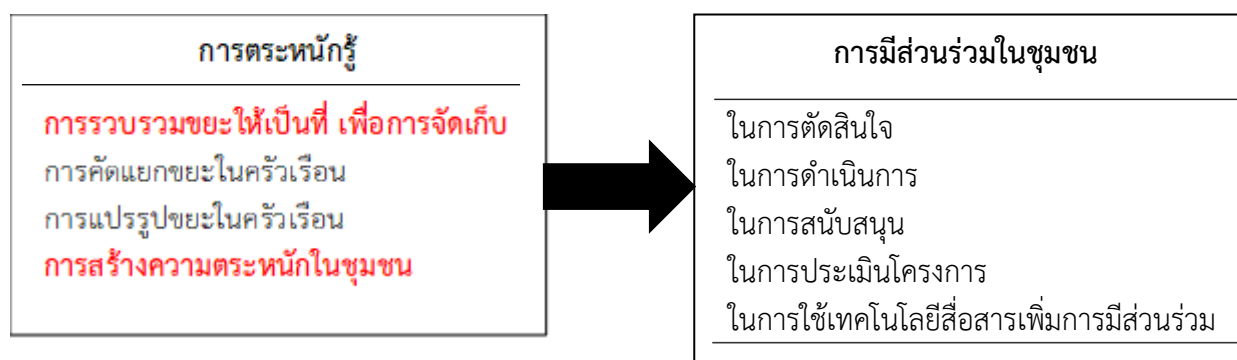

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน คือ ปัจจัยด้านการตระหนักรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และทุกด้านของปัจจัยด้านการตระหนักรู้อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการคัดแยกขยะในครัวเรือน ด้านการรวบรวมขยะให้เป็นที เพื่อการจัดเก็บ ด้านการสร้างความรู้ความตระหนักในชุมชนและด้านการแปรรูปขยะในครัวเรือน ทำให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยส่วนใหญ่มีความตระหนักรู้ในการจัดการขยะยังไม่มีดีพอ

ระดับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้านของปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางคือ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการในการจัดการขยะชุมชน ด้านการสนับสนุนโครงการการจัดการขยะของชุมชน ด้านการใช้เทคโนโลยีหรือสื่อสารในการเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการขยะชุมชน และด้านการประเมินโครงการการจัดการขยะของชุมชน ตามลำดับ ทำให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนในระดับปานกลาง องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยควรพัฒนาทั้ง 5 ด้านเพิ่มเติมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชน ด้านการจัดการขยะชุมชนโดยการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ มีการรณรงค์สร้างจิตสำนึก สร้างแรงจูงใจรวมถึงด้านการสนับสนุนโครงการ ควรมีการจัดหาทรัพยากร อุปกรณ์ เงินทุนและบุคลากรในการการสนับสนุนทางเทคนิค การฝึกอบรม การให้คำปรึกษาและการติดตามและประเมินผล ส่วนด้านการใช้เทคโนโลยีหรือสื่อสาร ควรมีการจัดทำเว็บไซต์เกี่ยวกับข้อมูลการจัดการขยะ ข่าวสาร กิจกรรม มีการแจ้งเตือนเวลาเก็บขยะ ค้นหาจุดรับขยะรีไซเคิลตลอดจนติดตามผลการจัดการขยะ สรุปองค์ความรู้ดังในภาพที่ 2

ความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างปัจจัยด้านการตระหนักรู้และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม พบว่าในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงทำให้ทราบว่าเมื่อมีการพัฒนาด้านและทุกด้านการตระหนักรู้ก็จะสามารถพัฒนาการมีส่วนร่วมไปด้วยกันได้ โดยสามารถพัฒนาปัจจัยด้านการตระหนักรู้เป็นรายด้านที่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมที่มีความสัมพันธ์กันสูงก่อน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนด้วยการตระหนักรู้จากผลการวิจัยสามารถปรับปรุงได้โดยเร็วโดยการให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐและอาสาสมัครชุมชนเร่งพัฒนาให้ความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนในชุมชนด้านการสร้างความตระหนักในชุมชนและด้านการรวบรวมขยะให้เป็นที่เป็นที่ เพื่อการจัดเก็บ ซึ่งปัจจัยทั้งสองด้านนี้มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในชุมชนในระดับสูง จะสามารถพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนได้อย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยควรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปขยะในครัวเรือนเพิ่มเติม โดยเน้นการสื่อสารที่เข้าใจง่ายใช้ภาษาที่เรียบง่าย ตรงประเด็น ไม่ซับซ้อน

1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อยควรจัดกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของแต่ละกลุ่ม กระตุ้นการมีส่วนร่วม จัดกิจกรรมสอนวิธีการแปรรูปขยะ จัดประกวดผลงานการแปรรูปขยะ สร้างแรงจูงใจโดยการมอบรางวัล ของขวัญ แก่ผู้ที่แปรรูปขยะ

1.3 จัดตั้งจุดรับซื้อขยะรีไซเคิล ออกระเบียบเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนการแปรรูปขยะ

1.4 พัฒนาช่องทางการสื่อสาร สร้างเว็บไซต์ เพจ แอปพลิเคชัน เกี่ยวกับการแปรรูปขยะ จัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ แผ่นพับ โปสเตอร์ เกี่ยวกับการแปรรูปขยะรวมถึงการสร้างเครือข่าย ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม จัดตั้งชมรม กลุ่ม เกี่ยวกับการแปรรูปขยะ

1.5 จัดตั้งคณะกรรมการตัวแทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน มาจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นเสนอแนะ ตัดสินใจในการกำจัดขยะในชุมชน ด้านการประเมินโครงการ ควรกำหนดตัวชี้วัดในการจัดการขยะให้เป็นรูปธรรมและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการนี้ด้วย

1.6 ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ มีการรณรงค์สร้างจิตสำนึก สร้างแรงจูงใจรวมถึงด้านการสนับสนุนโครงการ

1.7 พัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนด้วยการตระหนักรู้จากผลการวิจัยสามารถปรับปรุงได้โดยเร็วโดยการให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐและอาสาสมัครชุมชนเร่งพัฒนาให้ความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนในชุมชนด้านการสร้างความตระหนักในชุมชนและด้านการรวบรวมขยะให้เป็นที่เป็นที่ เพื่อการจัดเก็บ ซึ่งปัจจัยทั้งสองด้านนี้มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในชุมชนในระดับสูง จะสามารถพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนได้อย่างรวดเร็ว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปวิจัยในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่ต้องการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนด้วยการตระหนักรู้

2.2 ควรมีการวิจัยซ้ำในพื้นที่เดิมเพื่อทวนสอบผลการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2566). **สถานการณ์ปริมาณขยะในประเทศไทย**. แหล่งที่มา https://thaimsw.pcd.go.th/report_country.php?year=2565 สืบค้นเมื่อ 15 ธ.ค. 2566.
- ทิพวรรณ บุญเพชร. (2564). พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความตระหนักรู้ และการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาขยะทะเล ในอำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี. **วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษาและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์**. 11(2). 33-41.
- ปิยวัฒน์ โพชะกะ และกาญจนา ครองธรรมชาติ. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงโสภณ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น. **สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 ขอนแก่น**. 18(2). 56 – 57.
- พระทองมี อัสสุโช (แอมไธสง). (2561). **ความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าชายเลน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร**. คุษณินพนธ์พุทธศาสตร์คุษณินพนธ์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535. (2535). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 9 (ตอน 9). หน้า 27. (27 ก.พ. 2535).
- พุ่มไสว พุ่มไสว, ปรีชา ดิลกภูมิสิทธิ์ และลักษณพร คำดี. (2565) การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรภาคเอกชนในเขตนิคมอุตสาหกรรมเกตเวย์ ซิตี้ จังหวัดฉะเชิงเทรา. **วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ**. 9(2). 11-24.
- ศุภณัฐ เวชมณี. (2564). **นวัตกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนกับเทศบาลเมืองลำสามแก้ว ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
- สันติ ศรีสวนแดง, ประสงค์ ดันพิชัย, อภิชาติ ใจอารีย์, นิรันดร์ ยิ่งยวด, จุฑาทิพย์ ถาวรรัตน์, ณภัทร ทองมั่ง และนันทนา จิตรแก้ว. (2560) การพัฒนาความรู้และความตระหนักในการจัดการขยะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ผ่านการมีส่วนร่วมระหว่างเครือข่ายมหาวิทยาลัยโรงเรียนและชุมชน. **วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์**. 1(1). 1-11.
- สุรศักดิ์ โตประสี. (2563). ความสัมพันธ์ของความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในรูปแบบ 3R ที่ส่งผลต่อความเต็มใจที่จะแบกรับค่าใช้จ่าย ในการกำจัดขยะตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายของประชาชน ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา ค่าธรรมเนียมการจัดการและค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์. **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี**. 3(3). 46-62.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย. (2565). **ข้อมูล**. แหล่งที่มา <https://www.brn.go.th/public/> สืบค้นเมื่อ 15 ธ.ค. 2566.
- Cohen, J.M. & Uphoff, N.T. (1981). **Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation**. Rural Development Committee Center for International Studies. Cornell University.

- Hua, C. W. & Wan, K. E. (2011). **Civic Mindedness: Components, Correlates and Implications for the Public Service.** From <https://www.ccollege.gov.sg/Knowledge/Pages/Civic/Mindedness/Components,-Correlates-and-Implications-for-the-Public-Public-Service.aspx>. Retrieved January 20, 202.
- Yamane, Taro. (1973). **Statistics an introductory analysis.** New York: Harper & Row.

การสร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก* CREATING THE KNOWLEDGE SET OF DEVELOPMENT OF LEARNING INDIVIDUAL BEHAVIORS ACCORDING TO THE SIX CARITA IN THE TIPITAKA

¹สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai ²ธานี สุวรรณประทีป Thanee Suwanprateep

³วิโรจน์ คุ่มครอง Viroj Koomkrong

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: surachaihongtrakool@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ตามจริต 6 2) เพื่อสร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลตามจริต 6 3) เพื่อเสนอการสร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบภาคสนามโดยเก็บข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้บุคคลตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก ประกอบด้วยคนจิริตราคจิริตมีลักษณะกำหนดยินดีในกามารมณ์ คนโทสจิริตมีนิสัยใจร้อนหงุดหงิดโกรธง่าย คนโมหจิริตมีความประพฤตินักไปทางเลวร้ายขี้เกียจ คนสัทธาจิริตมีนิสัยเชื่อง่ายโดยไม่พิจารณาด้วยเหตุผล คนพุทธิจิริตมีลักษณะใช้ปัญญามีความฉลาดไหวพริบดี คนวิตกจิริตมีความวิตกกังวลหวาดกลัวมีอารมณ์แปรปรวน 2) การสร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลตามจริต 6 ประกอบด้วยรากลจิริตเป็นคนมีแนวโน้มไปในทางกำหนดยินดีในกามารมณ์ มีภริณีพระนันทะและพระเขมาเถรี โทสจิริตเป็นคนมีความประพฤติที่มีพินินสัยหนักไปในทางใจร้อนโกรธง่าย มีภริณีนายช่างแก้ว โมหจิริตเป็นคนมีความประพฤติหนักเลวไม่ค่อยชอบคิดมากและขี้เกียจ มีภริณีปัทมทักสี สัทธาจิริตเป็นคนมีนิสัยเชื่อง่าย มีภริณีพระวักลีเถระ พุทธิจิริตเป็นคนชอบใช้ปัญญาเจ้าปัญญาเจ้าความคิดมีความฉลาด มีภริณีญาณโหวพริบ มีภริณีศึกษาบัณฑิตสามเณร วิตกจิริตเป็นคนมีความวิตกกังวล ความหวาดกลัว มีภริณีศึกษานักขัตตชาดก และ 3) ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก ประกอบด้วยการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลมีรากลจิริตควรเจริญอุสุภะและกายคตาสติ บุคคลมีโทสจิริตควรเจริญกุสโลและพรหมวิหาร บุคคลมีโมหจิริตควรเจริญอานาปานสติ บุคคลมีสัทธาจิริตควรเจริญอุสุสสติ 6 บุคคลพุทธิจิริตควรเจริญมรณัสสติ อุปสมานุสสติ อาหาเรปฏิกูลสัญญา บุคคลมีวิตกจิริตควรเจริญอานาปานสติ

คำสำคัญ: ชุดความรู้, พฤติกรรมการเรียนรู้, จริต 6, พระไตรปิฎก

Abstract

This research article aimed to 1) study the development of learning behaviors according to the 6 temperaments, 2) create a knowledge set on the development of learning behaviors of individuals according to the 6 temperaments, and 3) propose the creation of a knowledge set on the development of learning behaviors of individuals according to the 6 temperaments in the Tripitaka. This was a qualitative field research by collecting data from documents and in-depth interviews with 15 key informants. The data were analyzed in terms of content. The research results found that 1) the development of learning behaviors of individuals according to the 6 temperaments in the Tripitaka consisted of people with Rāga-carita: one of lustful temperament, people with Dosa-carita: one of hating temperament, people with Moha-carita: one of deluded temperament, people with Saddhā-carita: one of faithful temperament, people with Buddhi-carita: one of intelligent temperament, people with Vitakka-carita: one of speculative temperament. 2) The creation of a knowledge set on the development of learning behaviors of individuals according to the 6 temperaments consisted of people with Rāga-carita: one of lustful temperament, such as the cases of Phra Nanda and Phra Khema Theri. Dosa-carita was a person whose behavior tended to be hot-tempered and easily angered, such as the case of the glass carpenter. Moha-carita was a person whose behavior tended to be foolish, think less and lazy, such as the case of the Thandaki Forest. Saddhā-carita was a person with gullible, such as the case of the Venerable Vakkali. Buddhi-carita was a person who liked to use wisdom, intelligent, having quick wit, such as the cases of a graduated novice. Vitakka-carita was a person with anxious and fearful, such as a case study of Nakkhatta Jataka. 3) A set of knowledge on the development of learning behavior of individuals according to the 6 temperaments in the Tripitaka, consisting of the development of learning behavior of individuals, people with Rāga-carita should develop Asubha and Kāyagatāsati. People with Dosa-carita should develop Kasiṇa and Brahmavihāra. People with Moha-carita should develop Ānāpānasati. People with Saddhā-carita should develop the 6 Anussati. People with Buddhi-carita should develop Maraṇasati, Upasamanusati, Āhārepaṭikūlsaṅkhā. People with Vitakka-carita should develop Ānāpānasati.

Keywords: Knowledge Set, Learning Individual Behaviors, The Six Carita, Tipitaka

บทนำ

การศึกษาถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและเป็นการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้าน รวมทั้งการแก้ปัญหาต่างๆ ในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดเวลา โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนามนุษย์ให้มีความเจริญงอกงามทั้งด้านสติปัญญา ความรู้ คุณธรรมความดีงามในจิตใจ มีความสามารถที่จะทำงานและคิดวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง สามารถเรียนรู้ แสวงหาความรู้ ตลอดจนใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ (ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่ทรงได้พระราชทานเกี่ยวกับการศึกษาไว้ว่า “การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคลเพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศก็ย่อมทำได้สะดวกราบรื่น ได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว” (อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการการประณการศึกษาแห่งชาติ, 2540)

ในโลกยุคปัจจุบันนี้ หลักการทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญได้แสดงบทบาทถึงความสำคัญเรื่องจริต 6 ประการ ซึ่งได้แก่ รากจริต โทสจริต โมหจริต สัทธจริต พุทธิจริต และวิตกจริต (พระอุปติสสเถระ, 2547) องค์ความรู้ด้านจริตในพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานแต่ให้ศึกษาได้ศึกษาเฉพาะรากจริต เราสามารถพัฒนาระดับศักยภาพของตนเองให้เพิ่มขึ้น ได้มีความเข้าใจธรรมชาติของตนเองและผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้ง เพราะเป็นบุคลิกภาพพื้น ปัจจุบันนี้จะต้องมีความสอดคล้องกับความจริง ตามสภาพจิตใจของแต่ละคน เพื่อนำไปสู่การพ้นทุกข์ ซึ่งปัจจุบันการแก้ไขปัญหาไม่ได้ช่วยอย่างแท้จริงเพราะเป็นการแก้ไขปัญหที่ปลายเหตุ บางคนไม่เข้าใจสัจธรรมแห่งความเป็นจริง และพยายามหลีกเลี่ยงจากความเป็นจริง ชีวิตจึงวนเวียนอยู่กับความทุกข์อยู่อย่างนี้ไป

ในการเลือกกิจกรรมการพัฒนาปัญญาให้เหมาะสมกับจริตของมนุษย์แต่ละคน การแก้ปัญหาในทางที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ทรงแนะนำแนวทาง ในการดับทุกข์ทรงชี้ให้เห็นถึงความสิ้นชาติทรงอนุเคราะห์ด้วยประโยชน์ สรรพสัตว์ทั้งหลาย และวิธีการต่างๆ ที่ให้หลุดพ้นจากความทุกข์ ทรงใช้เวลาพระองค์เองกระทั่งพบทางแห่งความหลุดพ้นอันแท้จริงถึง 6 ปี ด้วยการปฏิบัติธรรมด้วยการเจริญศึกษาวิชามาก่อนแล้วนั่นก็คือการเดินทางสายกลางมัชฌิมาปฏิบัติ ด้วยการเจริญให้ถึงพร้อมด้วยศีลสมาธิ และปัญญาการปฏิบัติธรรมในตัวของมนุษย์แต่ละคน

ตามแนวทางแห่งพระพุทธองค์จะทำให้มนุษย์เข้าใจกฎธรรมชาติที่เป็นลักษณะเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ที่ประกอบด้วยรูปธรรมและสอนและทางปฏิบัติของพระพุทธองค์ เป็นสัจธรรมของชีวิตที่สอนให้มนุษย์เรียนจริงเพื่อนำชีวิตไปสู่การกำจัดกิเลสขั้นต้นของมนุษย์ให้เจือจางลงจนกระทั่งหมดไป เพื่อฝึกจิตให้เข้มแข็งสั่งสอนนั้นไปเผยแผ่ให้กับบุคคลอื่น และเพื่อพัฒนาจิตให้การบรรลุผลที่เรียกว่าพระนิพพานซึ่งเป็นจุดหมายสูงสุดของชีวิต ในปัจจุบันการเลือกกิจกรรมการพัฒนาปัญญาให้เหมาะสมกับจริตของมนุษย์แต่ละคน การแก้ปัญหาในทางที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็น ในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเสนอแนวทางในการดับทุกข์ ทรงชี้ให้เห็นถึงความสิ้นชาติ ทรงอนุเคราะห์ด้วยประโยชน์แก่สรรพสัตว์ทั้งหลายและวิธีการต่างๆ ที่ให้หลุดพ้นจากความทุกข์ ทรงใช้เวลาพระองค์เอง จนกระทั่งพบทางแห่งความหลุดพ้นอันแท้จริงถึง 6 ปี ด้วยการปฏิบัติธรรมด้วยการเจริญ สมถกรรมฐานมาก่อนแล้วนั่นก็คือ การเดินทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิบัติ) ด้วยการเจริญให้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และปัญญาการปฏิบัติธรรมตามจริตในตัวของมนุษย์แต่ละคนตามแนวทางแห่งพระพุทธองค์ จะทำให้มนุษย์เข้าใจถูกต้อง เข้าใจกฎธรรมชาติ ที่เป็นลักษณะเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ที่

ประกอบด้วยรูปธรรมแนวการเรียนสอนและทางปฏิบัติของพระพุทธองค์ เป็นสัจธรรมของชีวิตที่สอนให้มนุษย์เรียนจริง เพื่อนำชีวิตไปสู่ความพ้นทุกข์ด้วยการปฏิบัติธรรม เพื่อกำจัดกิเลส ชันธสันดานของมนุษย์ให้เจือจางลงจนกระทั่งหมดไป เพื่อฝึกจิตให้เข้มแข็ง ให้มีความฉลาด มีดวงตาเห็นธรรม เข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ได้อย่างถูกต้องด้วยการนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนนั้นไปเผยแผ่ให้กับบุคคลอื่น และเพื่อพัฒนาจิตให้การบรรลุผลที่เรียกว่าพระนิพพาน (ดูรายละเอียดเพิ่มใน ขุ.ม. (ไทย) 29/156/430) ซึ่งเป็นจุดหมายสูงสุดของชีวิตในปัจจุบัน

การจำแนกคนเป็นประเภทต่างๆ ในพระพุทธศาสนานั้น สามารถจำแนกได้แนวทางจริต 6 เป็นแนวทางไปเพื่อการศึกษาจริต 6 เป็นแนวทางไปเพื่อเจริญสติปัญญาและแนวทางอื่นๆ ใช้เพื่อประโยชน์ตามแนวทางและการสอนธรรม คนเรานั้นมีจิตมีสาเหตุมาจากความเคยชินในอดีต แต่สามารถปรับเปลี่ยน ฝึกฝนได้ วิปัสสนาภาวนาที่เหมาะสมกับจริตจะต้องทำให้เกิดความสบาย เป็นที่พึงเมื่อฝึกแล้วเกิดความสุข ซึ่งเป็นเหตุให้จิตตั้งมั่นเป็นสมาธิได้ง่าย และเป็นเหตุก่อให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้งในที่สุด

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดความรู้เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก ในแนวทางที่ถูกต้อง ด้วยหวังว่าข้อมูลและองค์ความรู้ตามความสัมพันธ์ของราคะจริตอันเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางวิชาการที่สามารถจะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาปัญญาของแต่ละบุคคลที่เกิดจากการทำให้มีศักยภาพยิ่งขึ้นไปที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมไปที่มีความสนใจศึกษาในเรื่องของจริตเป็นการพัฒนาจิตในของตนเองให้เหมาะสมและเป็นแนวทางการเรียนรู้พฤติกรรมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก
2. เพื่อสร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก
3. เพื่อเสนอการสร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ตามจริต 6 ในพระไตรปิฎกได้แก่ ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก

แหล่งข้อมูล : พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย หนังสือ บทความ ตำรา งานวิจัย website

เครื่องมือ : พระไตรปิฎก อรรถกถา

การวิเคราะห์ : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อสร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก

1. ศึกษาการสร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก

แหล่งข้อมูล : ผลลัพธ์จาก วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสารในพระไตรปิฎก

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้สร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก

2. ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

แหล่งข้อมูล : เอกสาร พระไตรปิฎก หนังสือ วารสาร

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสารในพระไตรปิฎก

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้การสร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก

ขั้นตอนที่ 3 เสนอการสร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก

1. ศึกษาการสร้างชุดความรู้เรื่องพฤติกรรมของบุคคลตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก

แหล่งข้อมูล : ผลลัพธ์จาก วัตถุประสงค์ ข้อที่ 2

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสารในพระไตรปิฎก

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้การสร้างชุดความรู้เรื่องพฤติกรรมของบุคคลตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก

2. ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

แหล่งข้อมูล : ผู้ทรงคุณวุฒิ / นักวิชาการ โดยการเลือกแบบเจาะจงกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก

1) มีประสบการณ์การสอนเทศน์ 2) จบเปรียญเอก 3) ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมสนามหลวงอย่าง 3 ปี

เครื่องมือ : แบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก

1.1 คนราคะจริต มีรายละเอียดโดยย่อดังนี้ ราคะจริต หมายถึง แนวโน้มไปในทางกำหนดยินดีในกามารมณ์ ความใคร่ในกามคุณ ความมีใจเอนเอียงไปในทางรักสวयรักงาม คนที่มีราคะจริต มักจะมีลักษณะเป็นคนสุนทรียในอารมณ์ รักสวयรักงาม พุดจาอ่อนหวาน สะอาด ประณีต

1.2 คนโทสจริต มีรายละเอียดโดยย่อดังนี้ โทสจริต หมายถึง ความประพฤติที่มีพื้นนิสัยหนักไปในทางใจร้อน หงุดหงิด โกรธง่าย คนที่มีโทสจริต มักจะมีลักษณะเป็นคนร้อนใจ ไม่อดทน ไม่ยอมรับความคิดของผู้อื่น และชอบวิพากษ์วิจารณ์

1.3 คนโมหจริต มีรายละเอียดโดยย่อดังนี้ โมหจริต เป็นคนที่มีความประพฤตินักไปทางเลา เชื่องซึม ไม่ค่อยชอบคิดมาก และขี้เกียจ คนที่มีโมหจริตมักจะมีลักษณะเป็นคนเฉื่อยชา ขาดความคล่องแคล่ว มักมีอคติเกี่ยวกับตัวเอง มองตัวเองว่าไม่ดี ไม่เก่ง ไม่สวย ไม่หล่อ ไม่มีความสามารถ

1.4 คนสัทธาจริต มีรายละเอียดโดยย่อดังนี้ สัทธาเป็นคำที่ใช้เรียกผู้ที่มีนิสัยเชื่อง่าย หรือมีจิตที่เชื่อถือในสิ่งที่เห็นหรือได้ยิน โดยไม่ค่อยพิจารณาด้วยเหตุผล สัทธาจริต คนที่มีสัทธาจริต มักมีความเลื่อมใสในสิ่งที่ถูกต้อง แต่ถ้าไปเชื่อในสิ่งที่ผิดก็จะเป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น ดังนั้น คนที่มีสัทธาจริต ควรมีความระมัดระวังในการเลือกสิ่งที่จะเชื่อถือ และใช้ปัญญาพิจารณาตามความเป็นจริง ไม่ให้เป็นเหยื่อของการหลอกลวงหรือเอาเปรียบ

1.5 คนพุทธิจริต มีรายละเอียดโดยย่อดังนี้ พุทธิจริต เป็นคนมีลักษณะนักไปทางใช้ปัญญา เข้าปัญญาเข้าความคิด มีความฉลาด มีปฏิภาณไหวพริบ การคิดการอ่าน ความทรงจำดี ถือหลักการ อนุรักษ์นิยม ชอบสั่งสอนคนอื่น

1.6 คนวิตกจริต มีรายละเอียดโดยย่อดังนี้ วิตกจริต หมายถึง ลักษณะบุคลิกภาพ ที่แสดงออกเป็นความวิตกกังวล ความหวาดกลัว การมีอารมณ์แปรปรวน ความกลัวใจ ความอิจฉาริษยา ความขัดข้องใจ และความเหงามิ บุคคลที่มีลักษณะนี้จะมีอารมณ์ไม่เสถียร และมีโอกาสสูงกว่าที่จะประสบกับอารมณ์เชิงลบ หรือความผิดปกติทางจิต

2. การสร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก

2.1 รากจริต แนวโน้มไปในทางกำหนดยินดีในกามารมณ์, ความใคร่ในกามคุณ, ความมีใจเอนเอียงไปในทางรักสวยรักงาม คนที่มีรากจริต มักจะมีลักษณะเป็นคนสุนทรีย์ในอารมณ์ รักสวยรักงาม พุดจาอ่อนหวาน สะอาด ประณีต รากจริต ตัวอย่างกรณีพระนันทะ จากเรื่องนี้พบว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงทราบจริตอัธยาศัยของพระนันทะดี และทราบว่าพระนันทะกำลังถูกกามราคะเบียดเบียนจิตใจจึงทรงใช้กุศโลบายพาท่านไปสวรรค์ ให้ได้พบกับนางฟ้าที่งดงามมากมาย แล้วให้สัญญาว่า ถ้าตั้งใจทำสมณธรรมแล้ว ก็รับประกันว่าจะได้นางเทพอัปสรเหล่านั้น พระนันทะท่านจึงตั้งใจบำเพ็ญสมณธรรมจนสุดท้ายก็ได้บรรลุพระอรหันต์ได้รับตำแหน่งเอตทัคคะผู้เป็นยอดกว่าเหล่าพระภิกษุทั้งหมด ด้านผู้คุ้มครองทวารในอินทรีทั้งหลาย และอีกองค์หนึ่งชื่อว่าประวติพระเชมาเถรี จากเรื่องนี้เราจะเห็นได้ว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงทราบถึงจริตอัธยาศัยของพระนางเชมาเป็นอย่างดี ว่ามีรากจริต พระองค์จึงทรงใช้พุทธานุภาพเนรมิตนางเทพอัปสรตนหนึ่งขึ้นมาถวายงานพัดอยู่ เพื่อให้พระนางเชมาเห็นแล้วจะได้ลดทกฏฐิมานะ เรื่องความสวยงามของตน ซึ่งเทียบกันไม่ได้เลยกับนางเทพอัปสรตนนั้น และพระพุทธร่องค์ยังทรงใช้พุทธานุภาพให้ รีระของนางเทพอัปสรตนนั้นให้มีความแปรปรวนแก่ชราและล้มลงตายในที่สุด เพื่อให้พระนางเชมาได้พิจารณาเห็นตามความเป็นจริงว่า ร่างกายแม้จะสวยงามสดงงามเพียงใดสุดท้ายก็ต้องเจ็บ ต้องตายในที่สุด หาแก่นสารสาระอะไรไม่ได้ แม้ตัวของพระนางเชมาก็จะต้องเป็นเช่นนี้เหมือนกัน ทำให้พระนางได้คิด ปล่อยใจไปตามกระแสเสียงของพระพุทธร่องค์ที่แสดงธรรมแล้วพระนางก็ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ในที่สุดก็ได้ออกบวชและได้รับตำแหน่งเป็นเอตทัคคะผู้เป็นเลิศกว่าพวกภิกษุณีทั้งหมดด้านผู้มีปัญญามาก

2.2 โทสจริต ความประพฤตินักไปทางใจร้อน หงุดหงิด โกรธง่าย คนที่มีโทสจริต มักจะมีลักษณะเป็นคนร้อนใจ ไม่อดทน ไม่ยอมรับความคิดของผู้อื่นและชอบวิพากษ์วิจารณ์ กรณีโทสจริตของพระสาวก ได้แก่ เรื่องพระติสสะเถระ จากเรื่องนี้เราจะพบว่า นายช่างแก้ว เป็นผู้มีโทสจริต ทำ

อะไรเกินกว่าเหตุ ไม่พิจารณาโดยแยกคายให้ดีกว่า จึงพลาดไปกระทำกรรมอันชั่วช้าต่อพระอรหันต์ผู้บริสุทธิ์ สุตท้ายตนก็ต้องไปชดใช้กรรมในนรก เพราะความใจร้อนด่วนสรุปแบบผิดๆ นั่นเอง

2.3 โมหจริต เป็นคนที่มีความประหลาดหนักไปทางเขลาเชื่องซึม ไม่ค่อยชอบคิดมากและขี้เกียจ คนที่มีโมหจริตมักจะมีลักษณะเป็นคนเฉื่อยชา ขาดความคล่องแคล่ว มักมีอคติเกี่ยวกับตัวเอง มองตัวเองว่าไม่ดี ไม่เก่ง ไม่สวย ไม่หล่อ ไม่มีความสามารถ กรณีโมหจริตของผู้เข้าใจผิดได้แก่เรื่องปาตณทิก จากเรื่องนี้เราจะเห็นว่า นางคณิกา พราหมณ์บุโรหิต พระราชา เป็นพวกโมหจริตแล้วยังไปทำให้พวกข้าราชการบริพารที่ติดตามมาทั้งหมดกับมหาชนชาวนครทั้งหมด พลอยหลงผิดตามไปด้วย ได้สร้างกรรมทำไม่ดีต่อพระดาบสผู้บริสุทธิ์ไม่ประทุษร้ายตอบส่งผลให้เทวดาเกิดพิโรธ จึงได้ทำลายชีวิตและเมืองทั้งเมืองของพระราชาให้พินาศแล้ว ทั้งนี้เป็นโทษของความเป็นโมหจริตนั่นเอง คือ เป็นคนโง่เขลาเบาปัญญา ไม่รู้จักว่า นักบวชคือผู้ทรงศีลบริสุทธิ์ เป็นเนื้อนาบุญ เป็นผู้ควรเคารพกราบไหว้ให้การปกป้องคุ้มครอง เป็นผู้ควรถวายปัจจัยสี่ ฯลฯ แต่กลับมีความเชื่อแบบผิดๆ คิดว่าท่านเป็นตถาคตแล้ว ยังไปเบียดเบียนทำร้ายท่านอีก จึงต้องประสบกับผลกระทบอันน่าสยดสยอง

2.4 สัทธาจริต คือคำที่ใช้เรียกผู้ที่มีนิสัยเชื่อง่าย หรือมีจิตที่เชื่อถือในสิ่งที่เห็นหรือได้ยิน โดยไม่ค่อยพิจารณาด้วยเหตุผล คนที่มีสัทธาจริต มักมีความเลื่อมใสในสิ่งที่ถูกต้อง แต่ถ้าไปเชื่อในสิ่งที่ผิดก็จะเป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น ดังนั้น คนที่มีสัทธาจริต ควรมีความระมัดระวังในการเลือกสิ่งที่จะเชื่อถือและใช้ปัญหาพิจารณาตามความเป็นจริง ไม่ให้เป็นเหยื่อของการหลอกลวงหรือเอาเปรียบ กรณีสัทธาจริตของพระสาวกองค์หนึ่งได้แก่เรื่องประวัติพระวัคคิเถระ จากเรื่องนี้เราจะเห็นได้ว่า พระวัคคิ เป็นผู้ที่มีสัทธาจริต โดยเฉพาะท่านมีความศรัทธาต่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างแรงกล้า พระพุทธองค์ทรงขอให้อินทรียบาร์มิของพระวัคคิแลกม้าเสียก่อน จึงทรงใช้พุทธานุภาพไปแสดงตนต่อหน้าพระวัคคิแล้วตรัสพระคาถาให้ฟัง จนท่านเกิดปิติอย่างแรงกล้า และเมื่อข่มปิติได้ แล้วตรองตามพระคาถาของพระพุทธองค์ ก็บรรลุเป็นพระอรหันต์ได้ในที่สุด ต่อมาท่านได้รับแต่งตั้งไว้ในตำแหน่งเอตทัคคะผู้เป็นยอดกว่าเหล่าพระภิกษุทั้งหมด ด้านผู้น้อมใจไปด้วยศรัทธา

1.5 พุทธิจริต หนักไปทางใช้ปัญญาเจ้าปัญญาเจ้าความคิด มีความฉลาด มีปฏิภาณไหวพริบ การคิดการอ่าน ความทรงจำดี ถือหลักการอนุรักษนิยม ชอบสั่งสอนคนอื่น กรณีพุทธจริตของพระสาวกองค์หนึ่งได้แก่เรื่องบัณฑิตสามเณร จากเรื่องนี้เราจะเห็นได้ว่า บัณฑิตสามเณร เป็นผู้ที่มีพุทธิจริต จึงสามารถคิดพิจารณาไตร่ตรองเหตุการณ์ที่ตนพบเจอระหว่างทางไปบิณฑบาต จนเกิดความอดสาเหที่จะบำเพ็ญสมณธรรม จนกระทั่งได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ในที่สุด ความเป็นผู้ฉลาดคิดของผู้มีพุทธิจริตนั้น ย่อมนำมาซึ่งความสำเร็จและความสุขได้โดยไม่ยากเลย

1.6 วิตกจริต ลักษณะบุคลิกภาพที่แสดงออกเป็นความวิตกกังวล ความหวาดกลัว การมีอารมณ์แปรปรวน ความกลัวใจ ความอิจฉาริษยา ความขัดข้องใจ และความเหงา บุคคลที่มีลักษณะนี้จะมีอารมณ์ไม่เสถียร และมีโอกาสสูงกว่าที่จะประสบกับอารมณ์เชิงลบ หรือความผิดปกติทางจิต กรณีวิตกจริตของคนหนึ่งได้แก่เรื่องนักขัตตชาดก จากเรื่องนี้เราจะเห็นได้ว่า กุลบุตรชาวบ้านนอกที่ไปขอกุลธิดาคนหนึ่ง ในกรุงสาวัตถี ให้แก่ลูกชายของตนผู้นี้ เป็นผู้ที่มีวิตกจริต ไม่กล้าตัดสินใจเดินทางไปรับตัวเจ้าสาวในวันที่ได้นัดหมายไว้แล้ว เพราะกลัวแต่คอยทุกข์คอยยามสุทัยทางฝ่ายผู้ปกครองของเจ้าสาวจึงตัดสินใจยกบุตรสาวไปให้กับคนอื่นแทน พระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งเสวยพระชาติ (เกิด) เป็นบุรุษผู้บัณฑิตในกาลนั้น ได้กล่าวคาถาไว้ว่า “ประโยชน์ผ่านพ้นคนโง่ ผู้มัวคอยทุกข์ยามอยู่ ประโยชน์เป็นทุกข์ของประโยชน์ ดวงดาวทั้งหลาย จักทำอะไรได้” นี่ก็คือ

โทษของการเป็นผู้มีวิตกจริต คือไม่มีวิจยญาณ มีแต่ความกังวลหวาดวิตกมากจนเกินไป ลังเลไม่กล้าตัดสินใจจนทำให้พลาดโอกาสที่ดีไปได้ในที่สุด

3. การเสนอการสร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก

3.1 ชุดความรู้เรื่องพฤติกรรมของบุคคลตามราคะจริต ในพระไตรปิฎกสามารถแยกเป็นพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ พฤติกรรมของบุคคลราคะจริตคือมีความโน้มเอียงไปในทางกำหนัดยินดีในกามารมณ์ ความใคร่ในกามคุณ ความมีใจเอนเอียงไปในทางรักสวयรักงาม คนที่มีราคะจริต มักจะมีลักษณะเป็นคนสุนทรีย์ในอารมณ์ รักสวयรักงาม พุดจาอ่อนหวาน สะอาด ประณีต ราคะจริต เช่น วักลิในทางพระพุทธศาสนานั้นเป็นบุคคลประเภทราคะจริต

หลักธรรมสำหรับสนับสนุนแก้ไขราคะจริต ราคะจริต คือบุคคลที่มีความประพฤตินักไปในทางรักสวयรักงาม มีความสุขกับการได้ชื่นชมและมองดูสิ่งสวยงามๆ งามๆ อารมณ์อ่อนไหว เป็นต้น หลักธรรมสำคัญสำหรับปรับแก้ราคะจริตนั้น ควรเริ่มที่การฝึกใจของตนเองให้มีความเห็น ถูกต้องตามความเป็นจริง เห็นสภาพของสิ่งต่างๆ ว่าสิ่งทั้งหมดนั้นตั้งอยู่ในกฎไตรลักษณ์ และกรรมฐานเพ่งอสุภะ เป็นต้น

3.2 ชุดความรู้เรื่องพฤติกรรมของบุคคลตามโทสะจริต ในพระไตรปิฎกสามารถแยกเป็นพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ พฤติกรรมของบุคคลโทสะจริตคือมีความประพฤติที่มีพื้นนิสัยหนักไปในทางใจร้อน หงุดหงิด โกรธง่าย โมโหง่าย เป็นคนจริงจัง เจ้าระเบียบ ชอบขึ้นำ พุดดัง เดินเร็ว

หลักธรรมสำหรับสนับสนุนการแก้ไขโทสะจริต หลักธรรมสำหรับบุคคลโทสะจริต ผู้มีอินทรีย์อ่อนควรเจริญอัปปมัญญา 4 เพราะจะช่วยข่มโทสะได้ หรือวันธ กสิณ เพราะจิตจะโน้มไปในกัมมฐานนั้น ผู้มีอินทรีย์แก่กล้าควรปฏิบัติอายตนะพิเศษ (อรุณ ธรรมฐาน) แต่ไม่ควรเจริญสุกขสัณญา 10 เพราะจะเกิดปฏิกษะ

3.3 ชุดความรู้เรื่องพฤติกรรมของบุคคลตามโมหจริต ในพระไตรปิฎกสามารถแยกเป็นพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ พฤติกรรมของคนโมหจริตมีความประพฤตินักไปทางเขลา เชื่องซึม ไม่ค่อยชอบคิดมาก และขี้เกียจ โมหจริต เป็นหนึ่งใน 6 จริต ที่เป็นทฤษฎีบุคลิกภาพตามแนวพุทธปรัชญา คนที่มีโมหจริต มักจะมีลักษณะเป็นคนเฉื่อยชา ขาดความคล่องแคล่ว มักมีอคติเกี่ยวกับตัวเอง มองตัวเองว่าไม่ดี ไม่เก่ง ไม่สวย ไม่หล่อ ไม่มีความสามารถ

หลักธรรมสำหรับสนับสนุนการแก้ไขโมหจริต หลักธรรมที่เหมาะสมกับคนโมหจริต ควรฝึกกรรมฐานในบรรดาอิริยาบถ ๔ อิริยาบถเดินจึงจะเหมาะสม ส่วนอารมณ์ จิตก็จะถึงความมีนงยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นดวงกสิณขนาดใหญ่กว้างมากจึงจะเหมาะสม สำหรับคนโมหจริต พึงเข้าใจว่ามีลักษณะพฤติกรรมของตนเองได้ชัดเจน

3.4 ชุดความรู้เรื่องพฤติกรรมของบุคคลตามสัทธาจริต ในพระไตรปิฎกสามารถแยกเป็นพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ พฤติกรรมของบุคคลตามสัทธาจริตมักเป็นผู้ที่มีนิสัยเชื่อง่าย หรือมีจิตที่เชื่อถือในสิ่งที่เห็นหรือได้ยิน โดยไม่ค่อยพิจารณาด้วยเหตุผล คนที่มีสัทธาจริต มักมีความเลื่อมใสในสิ่งที่ถูกต้อง แต่ถ้าไปเชื่อในสิ่งที่ผิด ก็จะเป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น คนกลุ่มนี้ควรมีความระมัดระวังในการเลือกสิ่งที่จะเชื่อถือ และใช้ปัญญาพิจารณาตามความเป็นจริง ไม่ให้เป็นเหยื่อของการหลอกลวงหรือเอาเปรียบ

หลักธรรมสำหรับสนับสนุนการแก้ไขสัทธาจริต หลักธรรมสำหรับบุคคลสัทธาจริตเป็นผู้มีอินทรีย์แก่กล้า ควรปฏิบัติอนุสสติ 6 คือ การเห็น การฟัง การได้ การช่วยรับใช้ การรำลึกที่จะเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ล่วงพ้นโลกปริเวทดับสูญทุกขโสมนัสเพื่อการบรรลุญาณธรรม ทำให้แจ้งซึ่งนิพพาน

3.5 ชุดความรู้เรื่องพฤติกรรมของบุคคลตามพุทธิจิตจจริต ในพระไตรปิฎกสามารถแยกเป็นพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ พุทธิจิตมีพฤติกรรมหนักไปทางใช้ปัญญา เจ้าความคิด มีความฉลาด มีปฏิภาณ ไหวพริบ การคิดการอ่าน ความทรงจำดี ถือหลักการ อนุรักษนิยม ชอบสั่งสอนคนอื่น

หลักธรรมสำหรับสนับสนุนการแก้ไขพุทธิจิต หลักธรรมที่เหมาะสมกับพุทธิจิต คือหลักไตรลักษณ์ และใช้กรรมฐานพิจารณาณสติ อุปสมานุสติ จตุธาตุวักขณ และอาหารปฏิกัลป์สัญญา เมื่อพิจารณาได้ชัดตามข้อเท็จจริงจะเกิดสติ

3.6 ชุดความรู้เรื่องพฤติกรรมของบุคคลตามวิตกจจริต ในพระไตรปิฎกสามารถแยกเป็นพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ พฤติกรรมของวิตกจจริตมีลักษณะบุคลิกภาพที่แสดงออกเป็นความวิตกกังวล ความหวาดกลัว การมีอารมณ์แปรปรวน ความกลัวใจ ความอิจฉาริษยา ความขัดข้องใจ และความเหงามา บุคคลที่มีลักษณะนี้จะมีอารมณ์ไม่เสถียร และมีโอกาสสูงกว่าที่จะประสบกับอารมณ์เชิงลบได้ง่าย

หลักธรรมสำหรับสนับสนุนการแก้ไขวิตกจจริต หลักธรรมที่เหมาะสมกับวิตกจจริต คือ กรรมฐานที่สามารถนำไปปฏิบัติคือการเจริญอานาปานสติกรรมฐานหรือเพ่งกสิณให้เข้าใจชัดอาการวิตกจจริตจะหลุดพ้นได้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ตามจจริต 6 ในพระไตรปิฎก พบว่า

1.1 พฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลราคะจจริต ราคะจจริตแน่วโน้มไปในทางกำหนดยินดีในกามารมณ์ ความใคร่ในกามคุณ ความมีใจเอนเอียงไปในทางรักสวयรักงาม สำหรับวิธีแก้ไขผู้มีราคะจจริต คือ ให้พิจารณาโทษของจิตที่ขาดสมาธิ ผีกลังจิตให้มีสมาธิ เข้มแข็ง หาเป้าหมายที่แน่ชัดในชีวิตและพิจารณาสิ่งปฏิกัลป์ต่างๆ ของร่างกายมนุษย์ ด้วยการใช้พุทธรูปวิธีการให้การปรึกษาแก่ผู้มีราคะจจริต พระพุทธเจ้าจะทรงเลือกธรรมะให้ได้ พิจารณาความไม่งามและน่าเกลียดของสังขารกายคือกายคตาสติหรือพิจารณาเทียบกับอสุภกรรมฐาน (ดูรายละเอียดเพิ่มใน ชุ.ม. (ไทย) 29/191/545-546)

1.2 พฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลโทสะจจริต ความประทุติที่มีพื้นนิสัยหนักไปในทางใจร้อน หงุดหงิด โกรธง่าย คนที่มีโทสะจจริต มักจะมีลักษณะเป็นคนร้อนใจ ไม่อดทน ไม่ยอมรับความคิดของผู้อื่น และชอบวิพากษ์วิจารณ์ ส่วนวิธีแก้ไขผู้มีโทสะจจริต คือ ให้สังเกตอารมณ์ของตนเองเป็นประจํา เจริญเมตตา คิดก่อนพูด ซึ่งสอดคล้องกับคำสอนของพระพุทธเจ้าตรัสสอนให้ปฏิบัติกรรมฐานควรเริ่มจากผู้ปฏิบัติต้องใช้หลักเมตตาพรหมวิหารมาปฏิบัติ เพราะว่าพรหมวิหาร 4 เป็นหมวดธรรมซึ่งพระโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญและเผยแผ่อบรมสั่งสอนในระหว่างการบำเพ็ญบารมีหลายยุคหลายสมัย การเจริญพรหมวิหาร 4 จึงเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่ก่อนพุทธกาล (ดูรายละเอียดเพิ่มใน ม.ม. (ไทย) 13/309/373-381; ที.ม. (ไทย) 10/327/327256-257)

1.3 พฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลโมหจจริต เป็นคนที่มีความประทุติหนักไปทางหลงเชื่อ ซึม ไม่ค่อยชอบคิดมากและขี้เกียจ วิธีแก้ไขผู้มีโมหจจริตคือให้ตั้งเป้าหมายชีวิตให้ชัดเจน ผีกลังสมาธิสร้างพลังจิตให้เข้มแข็ง ให้จิตออกจากอารมณ์โดยจัดการเคลื่อนไหวของร่างกายหรือเล่นกีฬา แสวงหาความรู้และจัดระบบความรู้ความคิด สร้างความแปลกใหม่ให้กับชีวิต อย่าทำอะไรซ้ำซาก ซึ่งสอดคล้องกับพุทธรูปวิธีการให้การปรึกษาแก่ผู้มีโมหจจริต พระพุทธเจ้าทรงแนะนำบุคคลโมหจจริต ให้ ดำรงอยู่ในการเล่าเรียน การไต่ถาม การฟังธรรมตามกาล การสนทนาธรรมตามกาลการอยู่ ร่วมกับครู (ดูรายละเอียดเพิ่มใน ชุ.ม. (ไทย) 29/191/545-546)

1.4 พฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลสัทธาจริต สัทธาจริตคือคำที่ใช้เรียกผู้ที่มีนิสัยเชื่อง่าย หรือมีจิตที่เชื่อถือในสิ่งที่เห็นหรือได้ยิน โดยไม่ค่อยพิจารณาด้วยเหตุผล คนที่มีสัทธาจริตมักมีความเลื่อมใสในสิ่งที่ถูกต้อง แต่ถ้าไปเชื่อในสิ่งที่ผิด ก็จะเป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่นดังนั้น คนที่มีสัทธาจริต ควรมีความระมัดระวังในการเลือกสิ่งที่จะเชื่อถือ และใช้ปัญญาพิจารณาตามความเป็นจริง ไม่ให้เป็นเหยื่อของการหลอกลวงหรือเอาเปรียบ วิธีแก้ไขผู้มีสัทธาจริตคือให้นึกถึงกาลามสูตร ใช้หลักเหตุผลพิจารณาเหนือความเชื่อ ใช้ปัญญานาทาง และใช้ศรัทธาเป็นพลังขับเคลื่อน เปิดใจกว้างยอมรับความคิดเห็นใหม่ๆ ลดความยึดมั่นถือมั่นในตัวบุคคลหรืออุดมการณ์ ลดความยึดมั่นในตัวกูของกู ซึ่งสอดคล้องกับพุทธวิธีการให้การปรึกษาแก่ผู้มีสัทธาจริต พระพุทธองค์ทรงตรัสให้คำปรึกษาสอนแก่ผู้มีสัทธาจริตโดยทรงกระทำดังนี้ว่า ตรัสบอกนิมิตที่น่าเลื่อมใส ความตรัสรู้ชอบของพระพุทธเจ้า ความเป็นธรรมดีแห่งพระธรรม การปฏิบัติชอบของพระสงฆ์ และศีลของตนที่น่าเลื่อมใส (ดูรายละเอียดเพิ่มใน อก.ทุก. (ไทย) 20/66/254-263)

1.5 พฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลพุทธิจริต เป็นคนหนักไปทางใช้ปัญญาเจ้าปัญญาเจ้าความคิด มีความฉลาด มีปฏิภาณไหวพริบ การคิดการอ่าน ความทรงจำดี ถือหลักการ อนุรักษ์นิยม ชอบสั่งสอนคนอื่น วิธีการแก้ไขผู้มีพุทธิจริตคือควรถามตัวเองว่าพอใจแล้วหรือกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน เพิ่มพลังสติสมาธิ พัฒนาจิตใจให้มีพลังขับเคลื่อนที่แรงขึ้น เพิ่มความเมตตา และทำประโยชน์ให้กับสังคมซึ่งสอดคล้องกับคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่า พุทธิจริต คนที่มีพฤติกรรมที่เน้นหนักไปในทางใช้ความคิดพิจารณา มักใช้ปัญญาในการไตร่ตรอง ชอบวางแผน บุคคลที่มีพุทธิจริตมากโดยทั่วไปจะมีพฤติกรรมที่แสดงถึงลักษณะคือว่าง่าย มักคบเพื่อนที่ดั่งาม รู้จักประมาณในการกินการอยู่ มีสติรอบคอบ มีความพยายามสูง รู้จักใช้เหตุผล และยอมรับความเป็นจริง (พระอุปัชฌาย์, 2541) และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวรรณ พินลา (2556) ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนและการพัฒนาการศึกษาซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ อันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นผู้มีความรู้ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเร่งพัฒนาผู้เรียนและครูผู้สอนให้สามารถปรับตัวเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยต้องจัดการศึกษาให้ทันกับสถานการณ์โลกที่เต็มไปด้วยความรู้และข้อมูลที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งต้องวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศให้ก้าวทันต่อกระแสสังคมในทุกมิติในปัจจุบันและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

1.6 พฤติกรรมของบุคคลวิตกจริต เป็นลักษณะบุคลิกภาพที่แสดงออกเป็นความวิตกกังวล ความหวาดกลัว การมีอารมณ์แปรปรวน ความกลัว ความอิจฉาริษยา ความขัดข้องใจ และความเหงา บุคคลที่มีลักษณะนี้ จะมีอารมณ์ไม่เสถียร และมีโอกาสสูงกว่าที่จะประสบกับอารมณ์เชิงลบ หรือความผิดปกติทางจิต วิธีการแก้ไขผู้มีวิตกจริตคือให้เลือกความคิด อย่าให้ความคิดลากลไป ผึกสมาธิแบบอานาปานสติเพื่อสงบสติอารมณ์ เลิกคิดอกุศลจิต คลายจากความฟุ้งซ่าน สร้างวินัย ต้องสร้างกรอบเวลา ผึกมองภาพรวม คิดให้ครบวงจร หัดมองโลกในแง่ดี และพัฒนาสมองซีกขวา ซึ่งสอดคล้องกับคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่าต้องผึกสมาธิแบบอานาปานสติ จะได้เกิดอารมณ์ที่สงบและลดความฟุ้งซ่าน โดยหากว่าใช้หลักการแบบวิปัสสนากรรมฐาน ควรให้ผู้ปฏิบัติจำต้องแก้ด้วยสิ่งที่สะกดอารมณ์ เช่น เจริญอานาปานสติ หรือเพ่งกสิณ (ดูรายละเอียดใน จ. (ไทย) 30/492/188)

2. การสร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลตามจริต 6 พบว่า พฤติกรรมของมนุษย์เมื่อศึกษาให้เข้าใจชัดจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาตนให้รู้จักลด ละ เลิก จากกิเลสตัณหาได้เป็นอย่างดีและจะพ้นทุกข์ในที่สุด ด้วยการปฏิบัติปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาคือศีล สมาธิ และมีปัญญาในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข จากผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพุทธิพงษ์ ปากาโร (แร่ทอง) (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามแนวไตรสิกขาในโรงเรียนมัธยมศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารมีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวไตรสิกขาในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารมีสภาพการจัดการเรียนรู้ด้านคุณลักษณะในระดับมากที่สุด ด้านระบบในระดับมาก ด้านระบบหลักสูตรสถานศึกษาในระดับมากและด้านสภาพแวดล้อมในระดับมาก ครูมีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวไตรสิกขาในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมในระดับมาก แต่พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูมีสภาพการจัดการเรียนรู้ด้านการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักไตรสิกขาในระดับปานกลาง แต่มีสภาพการจัดการเรียนรู้ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตรและด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิตประจำวันในระดับมาก นักเรียนมีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวไตรสิกขาในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมในระดับมาก และเพื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า นักเรียนมีสภาพการจัดการเรียนรู้ทั้งด้านกาย ด้านศีล ด้านจิต และด้านปัญญาในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของอารีย์ พรหมมา (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนโรงเรียนเคียวนาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การดำเนินการเรียนรู้และการประเมินความก้าวหน้า กระบวนการของการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. การสร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลตามจริต 6 ในพระไตรปิฎก

3.1 ชุดความรู้เรื่องพฤติกรรมของบุคคลตามราคะจริต ในพระไตรปิฎกสามารถแยกเป็นพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจและหลักธรรมสำหรับแก้ไขราคะจริตพบว่า พฤติกรรมของบุคคลราคะจริตคือ มีความโน้มเอียงไปในทางกำหนดยินดีในกามารมณ์ ความใคร่ในกามคุณ ความมีใจเอนเอียงไปในทางรักสวรั้งาม คนที่มีราคะจริต มักจะมีลักษณะเป็นคนสุนทรีย์ในอารมณ์ รักสวรั้งาม พุดจาอ่อนหวาน สะอาด ประณีต ราคะจริต เช่น วักลิในทางพระพุทธศาสนานั้นเป็นบุคคลประเภทราคะจริต

หลักธรรมสำหรับสนับสนุนแก้ไขราคะจริต ราคะจริต คือบุคคลที่มีความประพฤตินักไปในทางรักสวรั้งาม มีความสุขกับการได้ขึ้น ชมและมองดูสิ่งสวยๆ งามๆ อารมณ์อ่อนไหว เป็นต้น หลักธรรมสำคัญสำหรับปรับแก้ราคะจริตนั้น ควรเริ่มที่การฝึกใจของตนเองให้มีความเห็น ถูกต้องตามความเป็นจริง เห็นสภาพของสิ่งต่างๆ ว่า สิ่งทั้งหมดนั้นตั้งอยู่ในกฎไตรลักษณ์ และกรรมฐานเพ่งอสุภะ เป็นต้น

3.2 ชุดความรู้เรื่องพฤติกรรมของบุคคลตามโทสะจริต ในพระไตรปิฎกสามารถแยกเป็นพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจและหลักธรรมสำหรับแก้ไขโทสะจริตพบว่า พฤติกรรมของบุคคลโทสะจริตคือมีความประพฤติน่าพิชิตมีพื้นนิสัยหนักไปในทางใจร้อน หงุดหงิด โกรธง่าย โมโหง่าย เป็นคนจริงจัง เจ้าระเบียบ ชอบขึ้นนำ พุดดัง เดินเร็ว

หลักธรรมสำหรับสนับสนุนการแก้ไขโทสะจริต หลักธรรมสำหรับบุคคลโทสะจริต ผู้มีอินทรีย์อ่อนควรเจริญอัมมัญญา 4 เพราะจะช่วยข่มโทสะได้ หรือวันณ กสิณ เพราะจิตจะโน้มไปในกัมมัญฐานนั้น ผู้มี

อินทรีย์แก่กล้าควรปฏิบัติอายตนะพิเศษ (อรุณ ธรรมฐาน) แต่ไม่ควรเจริญอสุภสัญญา 10 เพราะจะเกิดปฏิกษะ (พระอุทิศสเถระ, 2541)

3.3 ชุดความรู้เรื่องพฤติกรรมของบุคคลตามโมหจริต ในพระไตรปิฎกสามารถแยกเป็นพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจและหลักธรรมสำหรับแก้ไขโมหจริตพบว่า เป็นคนที่มีความประพฤตินักไปทางเขลา เชื่องซึม ไม่ค่อยชอบคิดมาก และขี้เกียจ คนที่มีโมหจริตมักจะมีลักษณะเป็นคนเฉื่อยชา ขาดความคล่องแคล่ว มักมีอคติเกี่ยวกับตัวเอง มองตัวเองว่าไม่ดี ไม่เก่ง ไม่สวย ไม่หล่อ ไม่มีความสามารถ

หลักธรรมสำหรับสนับสนุนการแก้ไขโมหจริต หลักธรรมที่เหมาะสมกับคนโมหจริต ควรฝึกกรรมฐานในบรรดาอริยาบถ 4 อริยาบถเดินจึงจะเหมาะสม จิตก็จะถึงความมั่นคงยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้น ดวงกสิณขนาดใหญ่กว้างมากจึงจะเหมาะสม สำหรับคนโมหจริตพึงเข้าใจว่ามีลักษณะพฤติกรรมของตนเองได้ชัดเจน

3.4 ชุดความรู้เรื่องพฤติกรรมของบุคคลตามสัทธาจริต ในพระไตรปิฎกสามารถแยกเป็นพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจและหลักธรรมสำหรับแก้ไขสัทธาจริตพบว่า พฤติกรรมของบุคคลตามสัทธาจริต มักเป็นผู้ที่มีนิสัยเชื่อง่าย หรือมีจิตที่เชื่อถือในสิ่งที่เห็นหรือได้ยิน โดยไม่ค่อยพิจารณาด้วยเหตุผล คนที่มีสัทธาจริต มักมีความเลื่อมใสในสิ่งที่ถูกต้อง แต่ถ้าไปเชื่อในสิ่งที่ผิดก็จะเป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น คนกลุ่มนี้ควรมีความระมัดระวังในการเลือกสิ่งที่จะเชื่อถือและใช้ปัญญาพิจารณาตามความเป็นจริง ไม่ให้เป็นเหยื่อของการหลอกลวงหรือเอาเปรียบ

หลักธรรมสำหรับสนับสนุนการแก้ไขสัทธาจริต หลักธรรมสำหรับบุคคลสัทธาจริตเป็นผู้มีอินทรีย์แก่กล้า ควรปฏิบัติอนุสสติ 6 คือ การเห็น การฟัง การได้ การช่วยรับใช้ การรำลึกที่จะเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ล่วงพ้นโลกปริเวทดับสูญทุกขโสมนัสเพื่อการบรรลุอายุธรรม ทำให้แจ้งซึ่งนิพพาน (พระอุทิศสเถระ, 2541)

3.5 ผลการเสนอชุดความรู้เรื่องพฤติกรรมของบุคคลตามพุทธิจริตจริตในพระไตรปิฎกสามารถแยกเป็นพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจและหลักธรรมสำหรับแก้ไขพุทธิจริตพบว่า พุทธิจริตมีพฤติกรรมหนักไปทางใช้ปัญญา เจ้าความคิด มีความฉลาด มีปฏิภาณไหวพริบ การคิดการอ่าน ความทรงจำดี ถือหลักการอนุรักษ์นิยม ชอบสั่งสอนคนอื่น

หลักธรรมสำหรับสนับสนุนการแก้ไขพุทธิจริต หลักธรรมที่เหมาะสมกับพุทธิจริต คือหลักไตรลักษณ์ และใช้กรรมฐานพิจารณามรณสติ อุปสมานุสติ จตุธาตุววัฏฐาน และอาหารปฏิภูลสัญญา (พระอุทิศสเถระ, 2541)

3.6 ชุดความรู้เรื่องพฤติกรรมของบุคคลตามวิตกจริต ในพระไตรปิฎกสามารถแยกเป็นพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจและหลักธรรมสำหรับแก้ไขวิตกจริตพบว่า วิตกจริตมีรายละเอียดโดยย่อดังนี้ หมายถึง ลักษณะบุคลิกภาพ ที่แสดงออกเป็นความวิตกกังวล ความหวาดกลัว การมีอารมณ์แปรปรวน ความกลัว ความอิจฉาริษยา ความขัดข้องใจ และความเหงา บุคคลที่มีลักษณะนี้ จะมีอารมณ์ไม่เสถียร และมีโอกาสสูงกว่าที่จะประสบกับอารมณ์เชิงลบได้ง่าย

หลักธรรมสำหรับสนับสนุนการแก้ไขวิตกจริต หลักธรรมที่เหมาะสมกับวิตกจริต คือ กรรมฐานที่สามารถนำไปปฏิบัติคือ การเจริญอานาปานสติกรรมฐานหรือ เพ่งกสิณ ให้เข้าใจชัดอาการวิตกจริตจะหลุดพ้นได้ (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), (2543)

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการสร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลตาม จริต 6 ในพระไตรปิฎก เป็นองค์ความรู้ในการพัฒนาพฤติกรรมในการเรียนรู้ตามจริต 6 ที่มีพฤติกรรม การเรียนรู้ที่แตกต่างกันตามสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคลในพระไตรปิฎก ซึ่งผู้ความประพฤติซึ่งหนักไป ทางใดทางหนึ่ง อันเป็นปกติประจำอยู่ในอุปนิสัยของคนทั้งหลายในโลกนี้มีความแตกต่างออกไป 6 อย่าง ประกอบด้วย 1) รากจิริต ผู้มีความประพฤติหนักไปทางรักสวยรักงาม 2) โทสจิริต ผู้ประพฤติหนักไปทางใจ ร้อน 3) โมหจิริต ผู้ประพฤติหนักไปทางเขลา เหนงซึม งมงาย 4) สัทธาจิริต ผู้ประพฤติหนักไปทางมีจิตซาบซึ้ง ชื่นบาน น้อมใจเลื่อมใสโดยง่าย 5) พุทธิจิริต ผู้ประพฤติหนักไปทางใช้ความคิดพิจารณา 6) วิตกจิริต ผู้ประพฤติ หนักไปทางนึกคิดจับจดฟุ้งซ่าน สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ในการจัดการ เรียนการสอนให้เหมาะกับจริตของนิสิตได้เป็นอย่างดี

1.2 หน่วยงานที่อบรมครูพระสอนศีลธรรมในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควร นำผลการวิจัยไปประยุกต์ในการสอนนักเรียน

1.3 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์การเรียนรู้ ตามหลักจริตได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลเรื่องพุทธิจิริตในพระไตรปิฎก

2.2 ควรทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลเรื่องสัทธิจติในการพัฒนามนุษย์ใน
พระไตรปิฎก

2.3 ควรทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลเรื่องราคะจติในการพัฒนามนุษย์ใน
พระไตรปิฎก

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2543). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพุทธิพงศ์ ปากโร (แหว่อง). (2551). **สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามแนวไตรสิกขาในโรงเรียนมัธยมศึกษา: กรณีศึกษา เฉพาะเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอุปัชฌาย์. (2541). **วิมุตติมรรค**. แปลโดย พระราชวรมณี (ประยูร ธมมจิตโต) และคณะ, พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. (2555). **การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิภาพรรณ พินลา. (2556). **แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). **ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สามเจริญพานิช.
- อารีย์ พรหมมา. (2556). **การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในโรงเรียนเคียนซา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

ผลการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้
รูปแบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 *

THE EFFECTS OF USE LEARNING MANAGEMENT OF FLIPPED CLASSROOM TO
CONSTRUCTIVIST THEORY WITH SSCS LEARNING TO ENHANCE OF
MATHEMATICAL PROBLEM SOLVING ABILITY OF MATHAYOMSUKSA 4 STUDENTS

¹ณภัทร แพน้อย Napat Paenoi ²บุญรัตน์ แผลงสร Boonrat Plangsorn

³สุติเทพ ศิริพิพัฒน์กุล Sutithep Siripipattanakul

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Kasetsart University, Thailand

Corresponding Author E-mail: boonrat.p@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้แบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้แบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุราชประสิทธิ์ โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 1 ห้อง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้รูปแบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ 3) แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบ Dependent Samples T – test ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนแตกต่างจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียน แตกต่างจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ห้องเรียนกลับด้าน, คอนสตรัคติวิสต์, รูปแบบ SSCS, การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

Abstract

The objectives of this research were 1) Study learning achievement of Mathayomsuksa 4 students after using of learning management of flipped classroom to constructivist theory with SSCS learning guidelines to enhance of mathematical problem solving ability of Mathayomsuksa 4 students. And 2) Study mathematical problem solving ability after using of learning management of flipped classroom to constructivist theory with SSCS learning guidelines to enhance of mathematical problem solving ability of Mathayomsuksa 4 students. The sample group, obtained through purposive sampling, consisted of 31 students from Mathayomsuksa 4/1 at Anurajaprasit School. The research instruments included were 1) Less plan with flipped classroom to constructivist theory with SSCS learning guidelines to enhance of mathematical problem solving ability 2) Achievement tests and 3) Mathematical problem solving ability tests. The qualitative data were analyzed by frequency Mean, Standard Deviation, Dependent Samples T – test. The results of this research were as follows: 1) The mean of students' learning achievement after the experiment was higher than that before the intervention at the .01 level of significance. and 2) The mean of students' mathematical problem solving ability after the experiment was higher than that before the intervention at the .01 level of significance.

Keywords: Flipped Classroom, Constructivist, SSCS, Mathematical Problem Solving

บทนำ

ในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในปัจจุบัน พบว่าใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการสอนเนื้อหาวิชาเพียงอย่างเดียว สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนยังไม่ได้พัฒนาถึงความฉลาดรู้ หรือสมรรถนะการเชื่อมโยงความรู้ แนวคิดทางคณิตศาสตร์ การวิเคราะห์สถานการณ์หรือปัญหา การหาคำตอบของปัญหา ส่งผลทำให้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐานของผู้เรียนยังอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ย จึงจำเป็นต้องยกระดับคุณภาพการศึกษา (สินีนานู จันทะภา, 2564) การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุราชประสิทธิ์ พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถตีความหมายของโจทย์ปัญหาได้ เชื่อมโยงสิ่งที่โจทย์กำหนดมาให้และสิ่งที่โจทย์ต้องการหาไม่ได้จึงไม่สามารถหาคำตอบ หรือเริ่มทำโจทย์ปัญหาได้ แต่ถ้าหากผู้เรียนหาคำตอบได้ ผู้เรียนไม่สามารถอธิบาย แสดงวิธีทำ หรือหาแนวทางของคำตอบได้ สาเหตุจากผู้เรียนยังขาดทักษะในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ วิเคราะห์โจทย์ปัญหาและมีการแก้ปัญหาอย่างไม่เป็นลำดับขั้นตอน ขาดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ไม่เกิดกระบวนการแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนนั้นต่ำกว่าเกณฑ์ที่ผู้สอนกำหนดไว้และในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาคณิตศาสตร์นั้นผู้เรียนต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีกระบวนการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อให้ความรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างเรียนในแต่ละเนื้อหาวิชามีความเชื่อมโยงกัน และส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้และกระบวนการแก้ปัญหาที่เป็นลำดับขั้นตอนไปใช้ในการพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์อื่นๆ ให้สูงขึ้น

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหลักการและแนวคิดนำมาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีแนวคิดมาจาก Jonathan Bergman และ Aron Same ได้ใช้วิธีการให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหาวิชาที่บ้านโดยใช้เทคโนโลยีจัดทำวิดีโอง่ายๆ นำไปไว้บนอินเทอร์เน็ต เพื่อให้นักเรียนที่ขาดเรียน และนักเรียนที่เรียนรู้ช้าได้เข้าไปทบทวนบทเรียนได้อีกครั้ง ซึ่งช่วยให้นักเรียนไม่จำเป็นต้องใช้เวลาเรียนเนื้อหาที่โรงเรียน ในทางกลับกันกิจกรรมที่เรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียนจะเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจกรรม หรือการทำโจทย์ปัญหา รวมถึงการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งครูจะเป็นผู้กำกับดูแล ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือกับนักเรียน (วิจารณ์ พานิช, 2556) จากการศึกษางานวิจัยของชลธิชา วิมลจันทร์, สำราญ กำจัดภัย และวิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์ (2564) พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้านเรื่อง อัตราส่วน ที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านนั้นผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้สอนสามารถนำความรู้ที่นักเรียนได้มาทำกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน คอยให้คำปรึกษาและตั้งคำถามให้ผู้เรียนร่วมกันแก้ปัญหา เพื่อเป็นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ให้ผู้เรียนได้มากขึ้น

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ผู้เรียนต้องสร้างความรู้จากประสบการณ์เดิมร่วมกับประสบการณ์ใหม่ มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการทำงานร่วมกัน เพื่อให้การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นประสบความสำเร็จและมีความหมายอย่างยั่งยืนการเรียนรู้จะต้องขึ้นอยู่กับปฏิบัติ ความรู้ และบริบทต่างๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำงาน (Ertmer, P. A. & Newby, T. J. 2013) จากการศึกษางานวิจัยของปิยะพร นิตยารส, มะลิวัลย์ ฤนาพรรณ และมนชยา เจียงประดิษฐ์ (2562) พบว่า การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาทำให้ผู้เรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่าผู้เรียนที่เรียนรูปแบบปกติ จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ผู้วิจัยจึงมีความสนใจนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการทำกิจกรรมร่วมกัน เมื่อต้องเผชิญกับการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่หลากหลายและใช้รูปแบบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน

การเรียนรู้ด้วยรูปแบบ SSCS ของ Pizzini เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องระบุปัญหาและแก้ไขปัญหได้ด้วยตัวเอง รูปแบบการเรียนรู้นี้มีกรอบแนวคิดในการที่ผู้สอนและผู้เรียนต้องใช้ความรู้ ความคิดอย่างสร้างสรรค์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ ถูกนำไปใช้กับผู้เรียนกลุ่มเล็กมีความสามารถที่หลากหลาย ซึ่งในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จะมีส่วนร่วมในการอภิปรายร่วมกันนั้น โดยการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันจะช่วยส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของผู้เรียนได้ (Syafri, M., Zulkarnain, Z. & Maimunah, M., 2020) จากศึกษางานวิจัยของเกียรติศักดิ์ กลางท่าไคร้, พรหมทิพา ตันตินัย และคงรัฐ นวลแปง (2564) พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ SSCS มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบ SSCS มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับการจัดการเรียนรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ โดยที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ได้แสดงวิธีทำ หรือแนวทางในการหาคำตอบ เน้นได้ลงมือปฏิบัติ และแก้ปัญหาย่อยอย่างเป็นขั้นตอน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ นำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ เชื่อมโยง นำไปสู่ความสามารถในการการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์อื่นๆ ที่หลากหลายมากขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนใน

รายวิชาคณิตศาสตร์มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นต้องมีการเพิ่มช่องทางการเรียนรู้เพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ ช่วยสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ร่วมกับการเรียนในห้องเรียนปกติ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียน กลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้รูปแบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการ แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ศึกษา หาความรู้จากคลิปวิดีโอ ใบงาน ใบความรู้ ตัวอย่างพร้อมทั้งคำอธิบายเรื่องวิธีการเรียงสับเปลี่ยน รวมทั้ง แหล่งข้อมูลเพิ่มเติมที่หลากหลาย ที่จัดทำขึ้น ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ SSCS ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างเป็นขั้นตอน ผ่านการเรียนรู้นอกชั้นเรียนร่วมกับการเรียนรู้ในชั้นเรียน ที่มีผลให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ นำความรู้เดิมเชื่อมโยงกับ ความรู้ใหม่ไปใช้ในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมความสามารถในการ แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้แบบ SSCS เพื่อส่งเสริม ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้แบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research design) โดยเลือก กลุ่มทดลองแบบเจาะจง มีการทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน มีกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม โดยมีวิธีการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุราชประสิทธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 3 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 128 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนอนุราชประสิทธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 31 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับการเรียนรู้รูปแบบ SSCS
 - 3.2 ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทาง คณิตศาสตร์

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้รูปแบบ SSCS มีขั้นตอนการสร้างดังนี้ ศึกษาโครงสร้างกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ฉบับปรับปรุง 2560 และวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัด ศึกษารูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้รูปแบบ SSCS นำข้อมูลที่ได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเหมาะสมภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.88 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.33

5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้รูปแบบ SSCS สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบทดสอบ (IOC) โดยเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 มีค่าความยากตั้งแต่ 0.05 ถึง 0.90 และอำนาจจำแนกตั้งแต่ -0.33 ถึง 0.76 และค่าความเชื่อมั่น 0.85

5.2. แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้รูปแบบ SSCS สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นข้อสอบแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ มีการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบทดสอบ (IOC) โดยเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 และสร้างเกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนรูบริค (Rubric Assessment) ให้สอดคล้องกับการเรียนรู้รูปแบบ SSCS ซึ่งมี 4 ขั้นตอน การใช้แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สามารถวัดได้ 3 ขั้นตอน คือ 1) การค้นหาปัญหา (Search: S) 2) การแก้ปัญหา (Solve: S) และ 3) การสร้างคำตอบ (Create: C) และขั้นตอนที่ 4 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Share: S) จะเกิดขึ้นในชั้นเรียนเมื่อมีการทำกิจกรรมร่วมกัน

6. การรวบรวมข้อมูลการวิจัย

6.1 ผู้วิจัยชี้แจงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้รูปแบบ SSCS ให้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre – test)

6.2 ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนเอง มีแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน โดยแต่ละแผนใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้รูปแบบ SSCS ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้นอกห้องเรียน มีขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 ศึกษาเนื้อหาล่วงหน้า และการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน มีขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมและนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ โดยประยุกต์ใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหาตามขั้นตอนการเรียนรู้รูปแบบ SSCS ซึ่งมีทั้งหมด 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การค้นหาปัญหา (Search: S) ขั้นตอนที่ 2 การแก้ปัญหา (Solve: S) ขั้นตอนที่ 3 การสร้างคำตอบ (Create: C) ขั้นตอนที่ 4 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Share: S) ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและเสนอผลการอภิปราย, ขั้นที่ 4 ขั้นฝึกทักษะและนำไปใช้ และขั้นที่ 5 ประเมินผล

6.3 หลังเสร็จสิ้นการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post – test) แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

7. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ Dependent Samples T – test

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้แบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้แบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	n	M	S.D.	t - test	Sig.
ก่อนเรียน	20	31	6.61	2.72	11.81	.00*
หลังเรียน	20	31	11.74	1.28		

*p < .01

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้แบบ SSCS พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้แบบ SSCS มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 11.74 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.28 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้แบบ SSCS มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.61 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.72 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้แบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบผลการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้แบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	n	M	SD	t - test	Sig.
ก่อนเรียน	32	31	8.00	0.00	28.28	.00*
หลังเรียน	32	31	25.58	3.46		

*p < .01

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้แบบ SSCS พบว่า คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้แบบ SSCS มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 25.58 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.46 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้แบบ SSCS มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 8.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้แบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้แบบ SSCS เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เป็นไปตามขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการเรียนรู้ มีขั้นตอนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและระดมความคิดร่วมกัน และนักเรียนยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของชลธิชา วิมลจันทร์ สำราญ กำจัดภัย และวิจิตร วังศ์อนุสิทธิ์ (2564) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เรื่องอัตราส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับการวิจัยของศรีสุวรรณ์ ศรีชันขมา และกันยารัตน์ สอนสุภาพ (2561) ได้พัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนเพิ่มขึ้นจากคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้แบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านผู้เรียนต้องศึกษาเนื้อหาแล้วผ่านคลิปวิดีโอที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้ให้ตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาเหล่านั้นในสิ่งที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจ ผู้สอนจะตอบคำถามที่ผู้เรียนสงสัย ก่อนที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงการช่วยกันแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ที่ผู้สอนกำหนดให้ (Bergmann, J., & Sams, A., 2012) และการ

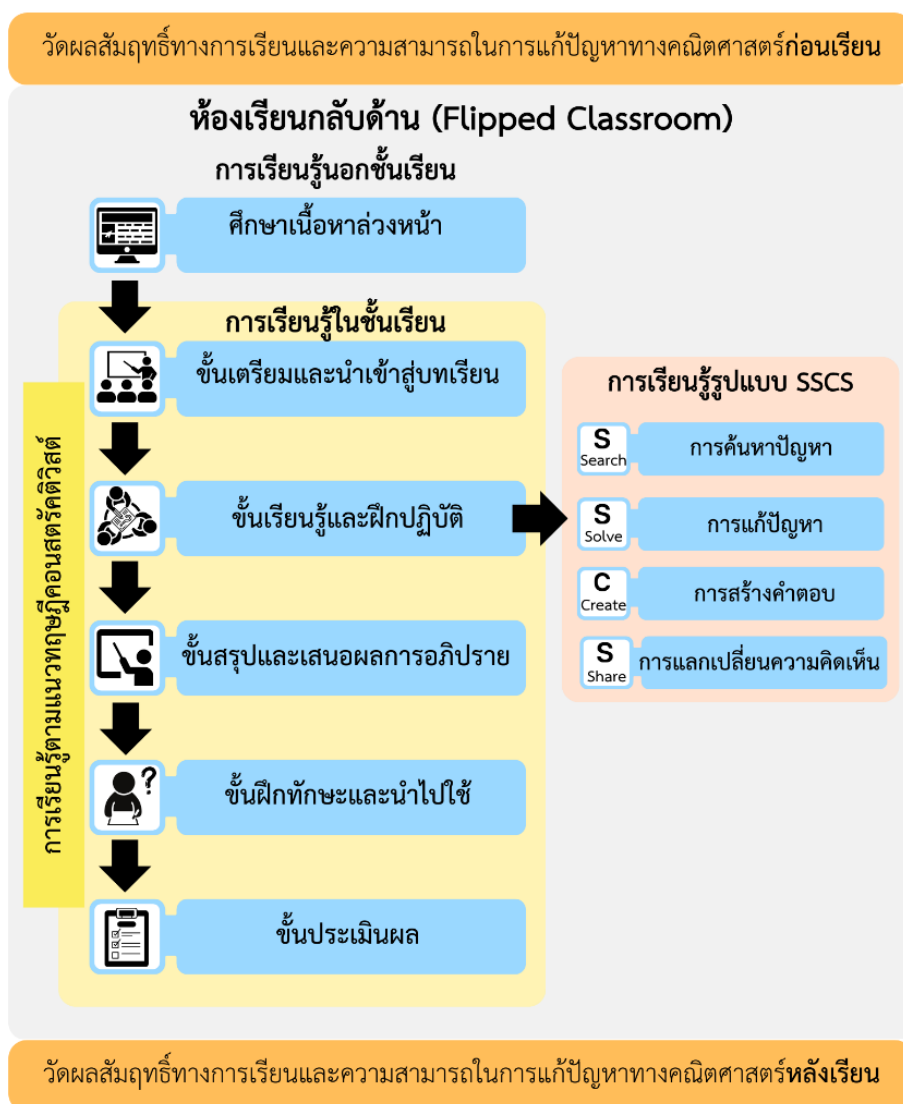

จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์นั้น ผู้เรียนจะได้รับการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนช่วยให้คำแนะนำ ชี้แนะ ให้ผู้เรียนพัฒนาและประเมินความเข้าใจการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งความรู้ที่ได้รับนั้นจะเปลี่ยนไปตลอดเวลาตามความเข้าใจและมุมมองของแต่ละคน (Umida, K., Dilor, A. & Umar, E., 2020) จึงทำให้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้แบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ส่งเสริมให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการเรียนรู้ เผชิญปัญหาอย่างเป็นระบบมีการเลือกวิธีการแก้ปัญหาอย่างถูกต้องสมเหตุสมผล ครูผู้สอนจะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ และตรวจสอบความรู้ที่นักเรียนที่ได้สร้างขึ้น และมีขั้นตอนในการเรียนที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งนักเรียนจะได้รับการฝึกการแก้ปัญหาในขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้และฝึกปฏิบัติเป็นขั้นที่ครูให้นักเรียนเข้ากลุ่มย่อยที่แบ่งแบบความสามารถกัน เพื่อให้ช่วยเหลือกันในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน โดยที่ครูนำเสนอปัญหาหรือสถานการณ์ต่างๆ ให้นักเรียนช่วยกันหาแนวคิดหรือวิธีการในการแก้ไขปัญหา และสรุปวิธีการเป็นของกลุ่มตนเอง โดยประยุกต์ใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหาตามขั้นตอนการเรียนรู้รูปแบบ SSCS (Pizzini, E. L., Shepardson, D. P. & Abell, S. K., 1989) ซึ่งมีทั้งหมด 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การค้นหาปัญหา (Search: S) ขั้นตอนที่ 2 การแก้ปัญหา (Solve: S) ขั้นตอนที่ 3 การสร้างคำตอบ (Create: C) และขั้นตอนที่ 4 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Share: S) พบว่าเป็นขั้นตอนที่นักเรียนสามารถแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้อย่างเป็นระบบ สามารถเขียนวิธีการการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นขั้นตอนให้ตนเองและผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และอภิปรายร่วมกันกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนวิธีการในการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน เมื่อนักเรียนได้รับการฝึกการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างสม่ำเสมอทำให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของเสาวภา ฐานะกอง และวสันต์ สรรพสุข (2565) ได้พัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิคการจำตัวอักษรชื่อแรก (STAR) เรื่องโจทย์ปัญหาการบวก ลบ ทศนิยมไม่เกิน 3 ตำแหน่ง ผลการวิจัยพบว่า การทดสอบทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนั้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับการวิจัยของปิยะพร นิตยารส, มะลิวัลย์ ฤนาพรณ และมนชยา เจียงประดิษฐ์ (2562) ได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา เรื่องอสมการ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับการวิจัยของพิพัฒน์ สุนทรพัฒนะกุล และแสงเดือน เจริญนิม (2564) ได้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และทักษะการแก้ปัญหาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเอสเอสซีเอส ร่วมกับการประเมินการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการรูบริกแอนโนเทตประยุกต์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับการเรียนรู้รูปแบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับการเรียนรู้รูปแบบ SSCS ดังนี้ กิจกรรมการเรียนรู้นอกชั้นเรียน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ศึกษาเนื้อหาล่วงหน้า กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมและนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ โดยประยุกต์ใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหาตามขั้นตอนการเรียนรู้รูปแบบ SSCS ซึ่งมีทั้งหมด 4 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การค้นหาปัญหา (Search: S), ขั้นตอนที่ 2 การแก้ปัญหา (Solve: S), ขั้นตอนที่ 3 การสร้างคำตอบ (Create: C) และขั้นตอนที่ 4 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Share: S) และขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและเสนอผลการอภิปราย และขั้นที่ 4 ขั้นฝึกทักษะและนำไปใช้ และขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้รูปแบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1. การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้รูปแบบ SSCS เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์นั้น ผู้สอนควรมีการเตรียมความพร้อมก่อนการจัดการเรียนรู้ แนะนำวิธีการใช้ Padlet ซึ่งเป็นเว็บไซต์ของกระดานออนไลน์สำหรับการแสดงความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกันระหว่างผู้เรียนในชั้นเรียน ซึ่งอยู่ในรูปแบบของกระดานโน้ตที่ติดบนกระดาน ซึ่งระบบจะแสดงผลทันทีเมื่อมีผู้โพสต์แสดงความคิดเห็น

1.2 ในการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้รูปแบบ SSCS เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์นั้น ในขั้นสรุปและเสนอผลการอภิปราย ผู้เรียนที่ออกมาแนะนำแนวคิดของกลุ่มตัวเองควรปรับเปลี่ยนกันไม่ซ้ำคนเดิม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนแต่ละคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงแนวคิดและวิธีการในการแก้ปัญหาพร้อมกันกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน

1.3 ในการตั้งโจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่นำมาใช้เป็นคำถามในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละชั่วโมง ครูผู้สอนควรใช้โจทย์ปัญหาลักษณะข้อความที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์เนื้อหาบทเรียนมีการเรียงลำดับความยากง่ายของของแต่ละข้อ ทำให้ผู้เรียนสามารถหาแนวคิด วิธีการแก้ปัญหา และหาคำตอบได้โดยใช้กระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนรู้รูปแบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เนื่องจากในการแก้โจทย์ปัญหาในแต่ละข้อที่กำหนดใช้การแก้ปัญหาตามขั้นตอนการเรียนรู้รูปแบบ SSCS ในแต่ละขั้นตอนที่ผู้เรียนต้องมีการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ที่ต้องอาศัยการคิด วิเคราะห์ การนำความรู้ เนื้อหาสาระและหลักการทางคณิตศาสตร์มาสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นเหตุเป็นผลระหว่างความรู้เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติศักดิ์ กลางท่าไคร้, พรณทิพา ตันตินัย และคงรัฐ นวลแพง. (2564). การจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ร่วมกับรูปแบบ SSCS เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 15(2). 65 – 76.
- ชลธิชา วิมลจันทร์, สราญ กำจัดภัย และวิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เรื่องอัตราส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. **วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**. 13(36). 59 – 68.
- บตี หนะนอก, สราญ กำจัดภัย และวิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ เรื่อง เมทริกซ์ ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. **วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน**

- มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 14(40). 161 – 170.
- ปิยะพร นิตยารส, มะลิวัลย์ ภูนาพรรณ และมนชยา เจียงประดิษฐ์. (2562). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาเรื่องอสมการชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 25(2). 164 – 179.
- พิพัฒน์ สุนทรพัฒนกุล และแสงเดือน เจริญนิม. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และทักษะการแก้ปัญหา ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเอสเอสซีเอสส์ร่วมกับการประเมินการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 19(2). 367 – 384.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *ครูเพื่อศิษย์ สร้างห้องเรียนกลับทาง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: เอสอาร์พรีนติ้งแมสโปรดักส์.
- ศรีสุวรรณ ศรีขันขมา และกันยารัตน์ สอนสุภาพ. (2561). การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 12(1). 215 – 226.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2564). *สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563*. แหล่งที่มา http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETM6_2563.pdf สืบค้นเมื่อ 10 พ.ย. 2565.
- สินีนาฏ จันทะภา. (2564). *ครูยุคใหม่สู่การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ*. แหล่งที่มา https://www.ipst.ac.th/news/12598/teacher_ipst.html สืบค้นเมื่อ 10 พ.ย. 2565.
- เสาวภา ฐานะกอง และวสันต์ สรรพสุข. (2565). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิคการจำตัวอักษรชื่อแรก (STAR) เรื่อง โจทย์ปัญหาการบวก ลบ ทศนิยมไม่เกิน 3 ตำแหน่ง. *ครุศาสตร์สาร*. 16(2). 77 – 89.
- Bergmann, J. & Sams, A. (2012). *Flip your classroom: Reach every student in every class every day*. International society for technology in education.
- Ertmer, P. A. & Newby, T. J. (2013). Behaviorism, cognitivism, constructivism: Comparing critical features from an instructional design perspective. *Performance Improvement Quarterly*. 26(2). 43-71.
- Pizzini, E. L., Shepardson, D. P. & Abell, S. K. (1989). A Rationale for and the Development of a Problem Solving Model of Instruction in Science Education. *Science Education*. 73(5). 523 – 534.
- Syafri, M., Zulkarnain, Z. & Maimunah, M. (2020). The effect of sscs learning model on the mathematical problem Solving ability of junior high school students, Kampar Regency. *Journal of Educational Sciences*. 4(2). 309 – 317.
- Umida, K., Dilor, A. & Umar, E. (2020). Constructivism in teaching and learning process. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*. 8(3). 134.

รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี*
MODEL FOR PROMOTING HAPPY LEARNING ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF
MAGGA FOREGOING SIGNS OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER OFFICE OF
PATHUM THANI SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA AUSAL

¹พระมหาชาวลิต โสมชโว (โกศวรรการ) PhramahaChaowalit Kosachawo (Pokawarakorn)

²อินธา ศิริวรรณ Intha Siriwan ³ทองดี ศรีตระการ Thongdee Sritragarn

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: phra.chaowalit2530@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี 2) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความตรงของรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี 3) เพื่อประเมินรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ใช้วิธีวิจัยผสมวิธีแบบพหุระยะ แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิทางศึกษา ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความตรงของรูปแบบ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 265 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติแบบบรรยาย สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน วิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมด้วยโปรแกรม LISREL และระยะที่ 3 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 9 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และประเมินรูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้น ด้วยการใช้แบบประเมินเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อเรื่อง จำนวน 5 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่า องค์ประกอบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) คุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้เรียน (2) ความพร้อมการจัดการสอนของครูผู้สอน (3) สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ (4) บุพนิมิตแห่งมรรค (5) การเรียนรู้อย่างมีความสุข 2) การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยสำคัญและมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และผลที่จะนำไปสู่การเรียนรู้อย่างมีความสุขนั้น มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) คุณลักษณะและ

คุณสมบัติของผู้เรียน (2) ความพร้อมการจัดการสอนของครูผู้สอน (3) สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ (4) บุพนิมิตแห่งมรรค และ (5) การเรียนรู้อย่างมีความสุข และผลการตรวจสอบรูปแบบฯ ได้นำองค์ประกอบที่สำคัญต่างๆ มาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยนำเสนอเป็นโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square = 179.37, df = 128, p = 0.0518, GFI = 0.952, AGFI = 0.945, RMR = 0.191) มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (R-SQUARE) ของสมการโครงสร้างตัวแปรภายในแฝงของการเรียนรู้อย่างมีความสุข (LH) เท่ากับ 0.776 อธิบายความแปรปรวนของการเรียนรู้อย่างมีความสุข ได้ร้อยละ 77.60 และยังพบว่า ตัวแปรบุพนิมิตแห่งมรรคเป็นตัวแปรส่งผ่านจากตัวแปรแฝงภายนอก ไปสู่ตัวแปรการเรียนรู้อย่างมีความสุข และ 3) การประเมินรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ผลการตรวจสอบพบว่า มีความเหมาะสม มีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ และสรุปองค์ความรู้จากการวิจัย คือ POSSIBLE Model

คำสำคัญ: รูปแบบ, การส่งเสริมการเรียนรู้, การเรียนรู้อย่างมีความสุข, บุพนิมิตแห่งมรรค

Abstract

The objective of this research article were 1) to study components of promoting happy learning according to the principles of Magga Foregoing Signs of school administrators under office of Pathum Thani secondary educational service area, 2) to develop and examine the validity a model for promoting happy learning according to the principles of Magga Foregoing Signs of school administrators under office of Pathum Thani secondary educational service area, and 3) to evaluate the model for promoting happy learning according to the principles of Magga Foregoing Signs of school administrators under office of Pathum Thani secondary educational service area. Multiphase mixed methods research was designed and was divided into 3 steps. Step 1 was qualitative research using In-depth interviews with 12 administrators qualified individuals selected through purposive sampling. Step 2 was quantitative research using questionnaires to examine the validity of model by data collecting from 265 samples analyzed by descriptive statistics, Pearson's Correlation Coefficient and analyzed to validate the model with the empirical data. Step 3 was qualitative research using focus group discussion with 9 experts of qualified school administration analyzing data through content analysis, and content validity index was designed by assessing from 5 school administrators and data was analyzed value of content validity index. Results were shown as follows: 1) The components of promoting happy learning according to the principles of Magga Foregoing Signs of school administrators under office of Pathum Thani secondary educational service area consisted of five main components which were (1) learner characteristics and attributes, (2) teacher preparedness of teaching, (3) learning environment and atmosphere, (4) the principles of Magga Foregoing Sign components, (5) happy learning. 2) A model for promoting happy learning according to

the principles of Magga Foregoing Signs of school administrators under office of Pathum Thani secondary educational service area was developed, it had important factors and was a causal relationship model that effected to happy learning. The model consisted of 5 factors which were (1) learner characteristics and attributes, (2) teacher preparedness of teaching , (3) learning environment and atmosphere, (4) the principles of Magga Foregoing Sign components, and (5) happy learning, and fit with empirical data (Chi-square = 179.37, df = 128, p = .0518, GFI = 0.952, AGFI = 0.945, RMR = 0.191). The values of R-SQUARE of happy learning (LH) was 0.776, it indicated that the model variables in learner characteristics and attributes (SA), teacher preparedness of teaching (TR), learning environment and atmosphere (EV) and the principles of Magga Foregoing sign components (DH) could explain the variant of happy learning (LH) at 77.6% . In addition, the principles of Magga Foregoing sign components was a mediator of the developed model. 3) The model for promoting happy learning according to the principles of Magga Foregoing Signs of school administrators under office of Pathum Thani secondary educational service area was evaluated by focus group discussion found that all factors were appropriate. Results of content validity index showed that the developed model was appropriate, accurate, possible to practice, and could be used for utilization. Therefore, knowledge of this research could be summarized to be "POSSIBLE Model".

Keywords: Model, Promoting of Learning, Happy Learning, The Principles of Magga Foregoing Sign Components

บทนำ

การศึกษาเรียนรู้มีความสำคัญที่จะพัฒนาชีวิตให้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (วิสิทธิ์ โรจน์พจนรัตน์, 2542, หน้า 5) หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 6 ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข” นั่นคือระบบการศึกษามุ่งเน้นผลิตนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่ “ดี เก่ง และมีความสุข” โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2541) กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) เพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของประเทศ จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ ผู้เรียนมีความรู้ และสมรรถนะที่จำเป็น มีความสุข และมีเป้าหมาย ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ (พระธรรมปิฎก ป. อ. ปยุตฺโต, 2541) กล่าวว่า ความสุขเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการการศึกษา หรืออาจจะเรียกในแง่จริยธรรมว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในจริยธรรม คือ จริยธรรมที่ดีจะมีไม่ได้ถ้าขาดความสุขและการศึกษาก็เช่นเดียวกัน การศึกษาที่สำเร็จจะมีไม่ได้ ถ้าไม่สามารถทำคนให้มีความสุข เวลานี้เราอาจจะ

ต้องมาเน้นว่าทำอะไรจะทำให้คนเรียนรู้ด้วยความสุข หรือมีความสุขในการเรียน หรือเรียนอย่างมีความสุข สัมพันธ์กับผลการศึกษาของคันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และคณะ ที่พบว่าสมองของมนุษย์จะมีศักยภาพในการเรียนรู้สูงสุด เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขก่อให้เกิดพลังในการสร้างสรรค์ และพร้อมที่จะเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเต็มตามศักยภาพแห่งบุคคลสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อมที่จะดำเนินชีวิตและมีการเรียนรู้อย่างยั่งยืน (คันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2544)

จากผลวิจัยการดำเนินชีวิตและทัศนคติเด็กไทย โดยมูลนิธิเพื่อคนไทย พบว่า เด็กไทยกว่า 90 % ประสบภาวะความเครียด โดยเฉพาะเรื่องการเรียนรู้ที่ใช้คะแนนและการสอบเป็นตัวชี้วัด ซึ่งไม่เพียงแค่อสอบวัดผลในชั้นเรียน สอบระหว่างภาค สอบเข้ามหาวิทยาลัย แต่ยังลงไปถึงการสอบเข้าของเด็กระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาด้วย และงานวิจัยยังระบุอีกด้วยว่าทัศนคติเด็กไทยพบภาพสะท้อนสังคม คือ ครอบครัวไทยเน้นปลูกฝังเด็กที่การเรียนมากที่สุด โดยเด็ก 99% ให้คำนิยามเกี่ยวกับความสำเร็จ คือ การได้ผลการเรียนที่ดี หน้าที่การงานที่ดี เงินเดือนที่ดี เด็กไทยยุคนี้จึงถูกครอบงำด้วยทัศนคติที่กลัวว่าจะด้อยกว่าคนอื่นตลอดเวลา ส่งผลให้การใช้ชีวิตส่วนใหญ่จมหายไปกับตำราเรียน การบ้านที่มีอยู่มากมาย จนเด็กไม่ได้วิ่งเล่นสนุกสนานตามวัย สิ่งที่ตามมา คือ ภาวะความเครียดที่เกิดขึ้นทั้งกับตัวเด็กและพ่อแม่ผู้ปกครอง ทั้งก่อนการสอบ และหลังการประกาศผล ยิ่งเด็กคนไหนสอบตกหรือพลาด ยิ่งเสมือนชีวิตล้มเหลว โดนต่อว่าอับอาย เด็กบางคนอาจรับไม่ได้จนกลายเป็นโรคทางอารมณ์ก็มีให้เห็น และอีกปัญหาที่มีมาโดยตลอด ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด ระหว่างเด็กไม่ตั้งใจเรียน หรือครูไม่มีเทคนิคการเรียนการสอนที่ดี ก็เป็นเรื่องที่วิพากษ์วิจารณ์มายาวนาน และก็ไม่เคยได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังและถูกวิธี สุดท้ายเมื่อเด็กเรียนในชั้นไม่เข้าใจ ก็ต้องไปกวัดวิชาอยู่ดี มีภาพสะท้อนจากเด็กว่า ทำไมครูสอนในห้องเรียนไม่รู้เรื่อง แต่กลับสอนพิเศษรู้เรื่อง ทำไมครูไม่หาวิธีการสอนที่สนุก ทำไมเวลาสอนต้องอ่านตามหนังสือ ฯลฯ สรุปก็คือไม่สามารถทำให้เด็กมีความสุขกับการเรียน และสิ่งที่เราไม่เคยตระหนักและให้ความสำคัญ ก็คือ การปลูกฝังให้เด็กเรียนอย่างมีความสุข (สรวงมณต์ สิทธิสมาน, 2544, หน้า 8) การเรียนให้มีความสุขไม่ใช่เรื่องเป็นไปไม่ได้ แต่เป็นสิ่งที่เราไม่เคยตระหนักและให้ความสำคัญอย่างจริงจัง การปลูกฝังให้ลูกเรียนอย่างมีความสุขเป็นสิ่งจำเป็น เพราะสมองคนเราจะเปิดการรับรู้ได้ดีที่สุดก็ช่วงเวลาที่มีความสุข ถ้าการเรียนรู้ไม่ได้ถูกบังคับ แต่ได้รับการพูดคุย ให้กำลังใจ และมีวิธีการส่งเสริมให้ลูกอยากเรียนรู้ ก็เป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้แบบเต็มใจ ตั้งใจ และมีความสุข มีเด็กจำนวนไม่น้อยที่อยากเรียนหนังสือ และมีความสุขกับการไปโรงเรียน เพราะได้รับการใส่ใจและส่งเสริมจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง (สรวงมณต์ สิทธิสมาน, 2544, หน้า 2) ในเรื่องความสุขในการเรียนรู้นั้น เราต้องการให้เด็กเกิดปัจจัยภายใน คือ คุณสมบัติในตัวเขาเอง ที่จะมีมีความสุขในการเรียน แต่เขายังไม่มีคุณสมบัตินั้น เรา ครู อาจารย์ ผู้เป็นปัจจัยภายนอกที่ดี จึงหาทางจัดการต่าง ๆ เพื่อเป็นตัวกลางในการเหนี่ยวนำให้เขาพัฒนาคุณสมบัติที่เป็นปัจจัยภายในของเขาเองนั้นขึ้นมา โดยทำบทเรียนและกิจกรรมให้สนุกสนานที่จะปลูกเร้าความสนใจในการเรียนขึ้นมา ถ้าเมื่อใดเด็กสนใจในเนื้อหาสิ่งที่เรียนขึ้นมาแล้ว เขาก็จะเริ่มมีความสุขในการเรียนสิ่งนั้นแล้วความสุขนั้นก็พัฒนาไปกับความก้าวหน้าในการเรียนที่เขาได้เกิดความรู้ความเข้าใจ และมีความอยากเรียนรู้เพิ่มขึ้น ๆ ตอนนี้จะมีความสุขที่เกิดจากปัจจัยภายในของเขาเองที่เด็กเป็นอิสระ ซึ่งเป็นเป้าหมายที่แท้จริง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2551)

เนื่องจากการส่งเสริมการเรียนรู้มีความสุขของนักเรียนนั้น ยังไม่รูปแบบที่ชัดเจนในการนำไปใช้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้มีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ปทุมธานี” โดยการศึกษาทฤษฎีและกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักวิชาการหลายท่าน ร่วมกับหลักพุทธธรรม คือ บุพนิมิตแห่งมรรคมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบ เพื่อปลูกฝังคุณสมบัติในตัวนักเรียนซึ่งเป็นปัจจัยภายใน เช่น ความมีระเบียบวินัย แรงจูงใจใฝ่รู้ และวิธีคิดที่ดีในการแก้ปัญหา เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ และเห็นประโยชน์ในการเรียน ทำให้เกิดความรักในการใฝ่รู้ มีทัศนคติและท่าทีในการเรียนที่ถูกต้อง หมั่นพัฒนาตน จนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชีวิตได้ แก้ปัญหาเป็น ทั้งด้านการเรียน เรื่องส่วนตัวและการอยู่ร่วมกันในสังคม ในส่วนของปัจจัยภายนอก คือ สภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่ชี้แนะให้ความรู้ ต้องสอนให้นักเรียนรู้จักเลือกแหล่งเรียนรู้ที่ดี และเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้เรียน นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย ต้องจัดสรรและสรรหาแหล่งเรียนรู้เพียงพอต่อความต้องการใฝ่รู้ของผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี
2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความตรงของรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี
3. เพื่อประเมินรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธีพหุระยะ (A Multiphase Mixed Methods Design) แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มี 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร 2) ศึกษาจากการสัมภาษณ์ โดยมี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความหมายการเรียนรู้อย่างมีความสุข, แนวคิด และทฤษฎีของการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข, องค์ประกอบของการเรียนรู้อย่างมีความสุข, ศึกษาข้อมูลประชากร/กลุ่มตัวอย่าง มีการวิเคราะห์ข้อมูลและการวิเคราะห์เนื้อหา

2. ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรค มีเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สังเคราะห์และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction)

ระยะที่ 2 พัฒนาและตรวจสอบความตรงของรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบศึกษาเอกสาร (Document Study) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มาวิเคราะห์และสร้างแบบสอบถาม

2. ใช้แบบสอบถามถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Hair และคณะ (1998) มีเครื่องมือเป็นแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย วิเคราะห์ตัวแปรสังเกตได้โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ค่าความเบ้ (skewness) ค่าความโด่ง (kurtosis) เพื่อดูลักษณะการแจกแจงของตัวแปร และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS

ระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) จำนวน 9 รูป/คนและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการคุณภาพ เพื่อยืนยันรูปแบบฯ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำผลสรุปการตรวจสอบ มาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบฯ ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา

2. ประเมินรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ด้วยการประเมินตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่อง (Content Validity Index: CVI) ใช้ผู้บริหารสถานศึกษาโดยเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 5 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ นำผลสรุปการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบฯ ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

ผลศึกษาองค์ประกอบการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้เรียน 2) ความพร้อมในการจัดการสอนของครูผู้สอน 3) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4) บุพนิมิตแห่งมรรค และ 5) การเรียนรู้ที่มีความสุข สามารถสรุปได้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 คุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้เรียน หมายถึง คุณสมบัติที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้และพัฒนาความรู้ รวมทั้งทักษะต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและเติบโตไปพร้อมกับการศึกษาและการดำเนินชีวิต สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ประกอบด้วย

1.1 ความสนใจใฝ่รู้ หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่มีความใฝ่รู้ มีสิ่งที่ชื่นชอบ มีเป้าหมายในการเรียน ต้องมีความกระตือรือร้น มีความยินดีที่ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ มีความสนุกกับการเรียนและการตอบคำถาม มีความคิดริเริ่มและค้นคว้าศึกษาด้วยตนเอง ศึกษาเพิ่มเติมในเนื้อหาที่สนใจ

1.2 การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ผู้เรียนเห็นความสำคัญในการพัฒนาตนเอง ศรัทธาในข้อดีและรู้ถึงความสามารถของตนเอง มีความพยายามและอดทน ที่จะทำสิ่งนั้น ๆ มีความคิดในเชิงบวกเพื่อรับมือกับปัญหา มีความอดทน โดยประเมินและพัฒนาดตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.3 การรู้จักคิดพัฒนาตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนมีการวางแผนในการพัฒนาและมีการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน เป็นผู้มีอารมณ์เปิดรับและพร้อมที่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มองประโยชน์ในพัฒนาตนเองเป็นเป้าหมาย กระตือรือร้นในฝึกฝน มองอุปสรรคเป็นแรงขับเคลื่อนพัฒนาตนเอง

1.4 การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี หมายถึง การที่ผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง ปฏิบัติต่อทิศทั้ง 6 อย่างนุ่มนวล ด้วยความเป็นกัลยาณมิตร เอาใจใส่จากผู้อื่นในการทำงานร่วมกันเป็นทีม

องค์ประกอบที่ 2 ความพร้อมในการจัดการสอนของครูผู้สอน หมายถึง ความพร้อมที่ครูต้องมีเพื่อทำหน้าที่สอนและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเต็มที่ที่สุด ความพร้อมนี้เกี่ยวข้องกับทักษะ ความเข้าใจ และทัศนคติต่าง ๆ ที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ของครูในห้องเรียน สามารถวัดจากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ประกอบด้วย

2.1 การเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน หมายถึง การที่ครูผู้สอนเข้าใจพื้นฐาน ประสบการณ์และการเผชิญเหตุในแต่ละวัน เข้าใจและยอมรับความแตกต่างของแต่ละคน มีจิตวิทยาและสื่อสารตามพื้นฐานความเข้าใจของนักเรียน รู้วิธีการสร้างกิจกรรมตามความสนใจของแต่ละคน

2.2 การออกแบบบทเรียนที่น่าสนใจ หมายถึง ผู้สอนออกแบบบทเรียนที่น่าสนใจ มีสื่อประกอบการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีบทเรียนพื้นฐาน ยกตัวอย่างเนื้อหา หรือกิจกรรมให้มีการทำงานร่วมกัน

2.3 การประเมินผลผู้เรียน หมายถึง การประเมินพัฒนาการผู้เรียนมีความสอดคล้องกับการออกแบบบทเรียน ควรมีรูปแบบที่ผ่อนคลาย หลากหลาย มีแรงจูงใจให้เขาปรับปรุงแก้ไขงาน เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้พัฒนายิ่งขึ้น

2.4 คุณลักษณะของครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้สอนต้องเป็นตัวอย่างให้นักเรียนทำตามได้ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ เชื่อมั่นคุณค่าในตนเอง มีองค์ความรู้ที่ใช้ได้จริง แบบเข้าใจง่าย สื่อสารกับนักเรียนได้ ชวนให้นักเรียนเรียนรู้ มีเมตตาแก่นักเรียน

องค์ประกอบที่ 3 สภาพแวดล้อมและบรรยากาศ หมายถึง ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สามารถวัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ประกอบด้วย

3.1 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสอน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมต่อการสอน เช่น ความสะดวก เป็นระเบียบ สภาพอากาศ ในบรรยากาศผ่อนคลาย มีกิจกรรมที่ทำให้เขารู้สึกดีต่อสิ่งแวดล้อม มีแหล่งเรียนรู้ ได้พบปะพูดคุยกับครู พัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เข้ากับบทเรียนและทักษะ

3.2 สถานที่ที่เรียนรู้มีความหลากหลาย หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีทางเลือกมากขึ้น เชื่อมโยงกับชุมชนและโลกภายนอก มีกิจกรรมให้ผู้เรียนปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนมีการแสดงออกถึงความเป็นผู้นำ และได้พัฒนาทักษะทางอารมณ์และสังคม

3.3 ครอบครัวยุคใหม่ให้ความร่วมมือในส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง ครอบครัว ไม่คาดหวัง ไม่กดดันตัวลูก ให้เขาได้ทำในสิ่งที่เขาต้องการ นำเสนอในด้านบวก และส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมที่ผู้เรียนสนใจ ฝึกให้ลูกทำงานบ้านให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

องค์ประกอบที่ 4 บุพนิมิตแห่งมรรค หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวบ่งบอกเป็นปัจจัยพื้นฐานและเงื่อนไขในการเข้าสู่เส้นทางที่ดีงาม ใช้เป็นหลักปฏิบัติหรือคุณสมบัติในการเริ่มต้นของการศึกษาที่จะนำพาสู่ทางสว่างไสวแห่งปัญญา สามารถวัดจากตัวแปรสังเกตได้ 7 ตัวแปร ประกอบด้วย

4.1 กัลยาณมิตตตา หมายถึง การอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ที่เป็นแบบอย่างในด้านการประพฤติตนดีงาม คอยชี้ถูกชี้ผิด ทั้งคุณและโทษ และแนะนำสิ่งที่ดีให้กับผู้เรียน

4.2 สีสัมปทา หมายถึง การมีระเบียบวินัยในการเรียน การอยู่ร่วมกัน จะช่วยให้ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ มีสติ มีความประพฤติดี มีความคิดที่ดี สามารถที่จะรับผิดชอบ ควบคุมตนเองและจัดการเวลาได้ ต้องสร้างระบบและวิธีฝึกระเบียบวินัยให้กับผู้เรียน เริ่มจากการดูแลตนเอง

4.3 ฉันทสัมปทา หมายถึง การที่ผู้เรียนเกิดความสนใจ อยากเรียนรู้ เกิดศรัทธาต่อตัวเอง เกิดแรงผลักดันในตนเองในการเรียน เกิดความมั่นใจในความรู้และทักษะที่ได้รับ เพื่อพัฒนาตนเองและหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ให้เข้าใจเรื่องที่ยังเรียนได้อย่างลึกซึ้ง และมีความสุขในสิ่งที่ทำ

4.4 อัตตสัมปทา หมายถึง การที่ผู้เรียนรักการฝึกฝนและพัฒนา เห็นคุณค่าในสิ่งที่ทำ โดยไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค อยู่กับเป้าหมาย ไม่ล้มเลิก น้อมรับคำแนะนำโดยไม่มีข้อแม้เงื่อนไข

4.5 ทิฐิสัมปทา หมายถึง ผู้บริหารและครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในความคิดมีเหตุผลในการตัดสินใจ จนทำให้นักเรียนเชื่อมั่นว่าทำได้ รู้เหตุไปถึงเป้าหมายที่ต้องการ ปลุกฝังชุดความคิดที่ดี ตัวอย่างที่ดีในทางด้านต้นแบบ หรือเหตุการณ์ เพื่อสร้างมุมมองที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์

4.6 อัมปมาทสัมปทา หมายถึง ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ เห็นคุณค่าของเวลา มีสติสัมปชัญญะอย่างต่อเนื่อง มีสมาธิที่ดี มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความรอบคอบ บริหารจัดการเวลาได้ดี มีสิ่งทีกระตุ้นเตือนให้เขาไม่ประมาทในแต่ละวัน

4.7 โยนิโสมนสิการสัมปทา หมายถึง มีการรอบความคิดเบื้องต้น ที่เป็นขั้นตอน เป็นเหตุเป็นผล เป็นกุศล และสร้างสรรค์ มีการวางแผนและการจัดการเวลาที่ดี อย่างรอบคอบ ใช้ปัญญาไตร่ตรองในทุกๆ กระบวนการความคิด จนสามารถแก้ไขปัญหาและพึ่งพาตนเองได้

องค์ประกอบที่ 5 การเรียนรู้อย่างมีความสุข หมายถึง นักเรียนมีความสุขในการรับความรู้ สนุก ไม่เกิดความเครียด พอใจและชอบเรียนในวิชานั้น ใฝ่รู้ในสิ่งที่ต้องการรู้ เกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งที่เรียนต่อครู และต่อโรงเรียน สามารถวัดจากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ประกอบด้วย

5.1 ความสนุกกับการเรียน หมายถึง การที่ครูผู้สอนสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุก เน้นการทำงานเป็นทีม ใช้วิธีที่หลากหลายเพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย โดยสร้างการเรียนรู้ เริ่มจากสิ่งใกล้ตัว ครูต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดเรียนการสอนให้กับผู้เรียน

5.2 การเห็นคุณค่าในสิ่งที่เรียน หมายถึง การที่ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนโดยเชื่อมโยงเข้ากับบริบทในชีวิตจริง นำไปใช้ได้ ต่อยอดสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ

5.3 ความรู้สึกดีต่อสิ่งรอบข้าง หมายถึง การที่ผู้เรียนเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน นำสิ่งที่เรียนไปประยุกต์ในชีวิตจริงแล้วทำให้สิ่งรอบข้างดีขึ้น

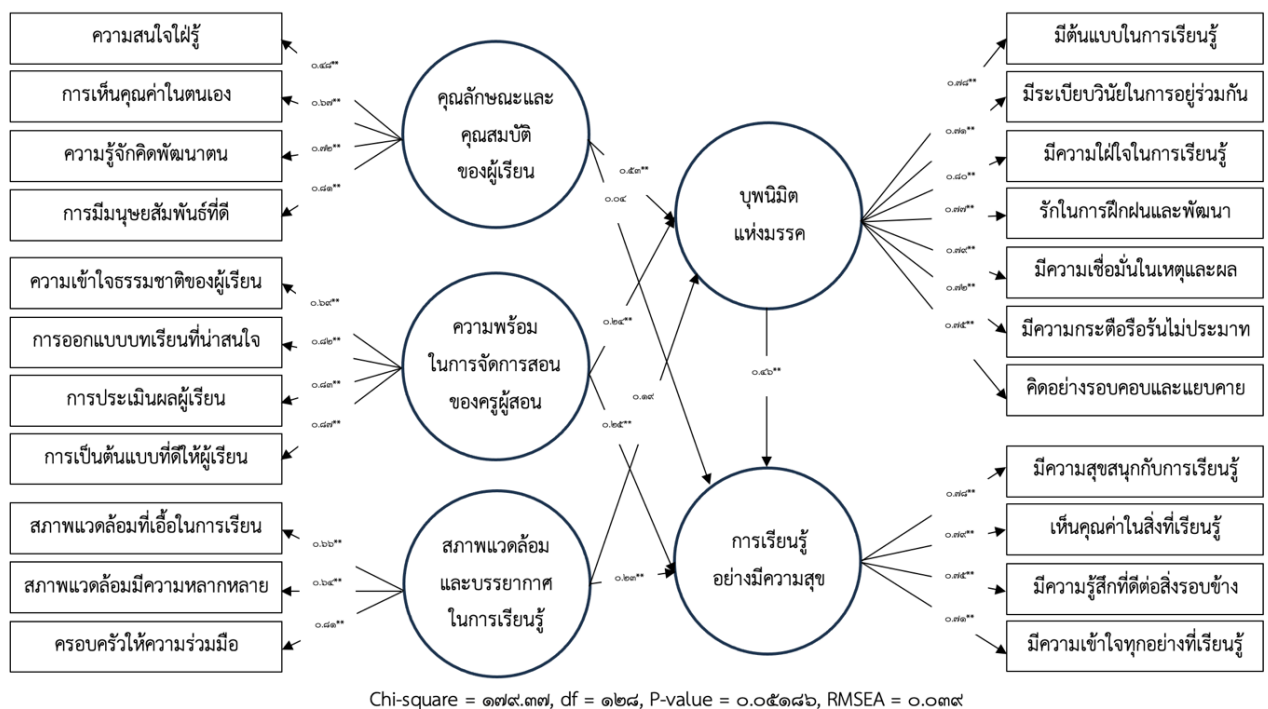
5.4 ความเข้าใจทุกอย่างในสิ่งที่เรียนรู้ หมายถึง ผู้เรียนเข้าใจประโยชน์ที่ได้จากสิ่งที่เรียนรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่จากความรู้ที่มีอยู่แล้วมานำเสนอในมุมมองที่แตกต่าง

2. ผลการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักปณิธานแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

การพัฒนากระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักปณิธานแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยสำคัญและมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และผลที่จะนำไปสู่การเรียนรู้อย่างมีความสุขนั้น มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1) คุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้เรียน 2) ความพร้อมการจัดการสอนของครูผู้สอน 3) สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ 4) บุพนิมิตแห่งมรรค และ 5) การเรียนรู้อย่างมีความสุข และผลการตรวจสอบรูปแบบฯ ได้นำองค์ประกอบที่สำคัญต่าง ๆ มาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยนำเสนอเป็นโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square = 179.37, df = 128, p = 0.0518, GFI = 0.952, AGFI = 0.945, RMR = 0.191) มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (R-SQUARE) ของสมการโครงสร้างตัวแปรภายในผังของการเรียนรู้อย่างมีความสุข (LH) เท่ากับ 0.776 แสดงว่า คุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้เรียน ความพร้อมการจัดการสอนของครูผู้สอน สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ และบุพนิมิตแห่งมรรค สามารถส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรค อธิบายความแปรปรวนของการเรียนรู้อย่างมีความสุขได้ ได้ร้อยละ 77.60 และยังพบว่า ตัวแปรบุพนิมิตแห่งมรรคเป็นตัวแปรส่งผ่านจากตัวแปรแฝงภายนอก ไปสู่ตัวแปรการเรียนรู้อย่างมีความสุข ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การตรวจสอบรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรค

3. ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยการสนทนากลุ่ม และการประเมินความตรงตามเนื้อเรื่องของรูปแบบ พบว่า รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ได้จริง และมีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา จากการใช้แบบประเมินด้วยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่อง (Content Validity Index: CVI) ทั้ง 3 ด้าน คือ 1) องค์ประกอบของรูปแบบ 2) การ

นำรูปแบบไปใช้ และ 3) การวัดและประเมินผลของรูปแบบฯ ของรายการการประเมินแต่ละข้อของรูปแบบ การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มีค่าเท่ากับ 1.00 และค่าดัชนีความตรงตามเนื้อเรื่องของรูปแบบฯ ทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 1.00 ด้วยเหมือนกัน หมายความว่า รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสม มีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่เห็น สอดคล้อง	I-CVI (รายข้อ)
	5	5	5	5	5		
1	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
2	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
3	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
4	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
5	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
6	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
7	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
8	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
9	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
10	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
11	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
12	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อเรื่องของรายการประเมินในรูปแบบฯ (I-CVI) (คำนวณได้จากการหาค่าเฉลี่ยของ I-CVI)							1.00
ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อเรื่องของรูปแบบฯ ทั้งฉบับ (S-CVI)							1.00

หมายเหตุ. ✓ แทน ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญให้คะแนน 3 หรือ 4

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี” ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการอภิปรายผล 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาค้นพบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

ผลการศึกษาองค์ประกอบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จากประเด็นคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้นำทางการศึกษา ผู้บริหารของสถานศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาพุทธบริหารการศึกษา แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย 1) ด้านคุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้เรียน 2) ด้านความพร้อมในการจัดการสอนของครูผู้สอน 3) ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ 4) ด้านบุพนิมิตแห่งมรรค คือ ปัจจัยพื้นฐานที่เกื้อหนุนในการเข้าสู่เส้นทางที่พึงปรารถนา และ 5) ด้านการเรียนรู้อย่างมีความสุข พบว่า

1.1 คุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้เรียน คือ คุณสมบัติที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้และพัฒนาความรู้ รวมทั้งทักษะต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและเติบโตไปพร้อมกับการศึกษาและการดำเนินชีวิต สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) ความสนใจใฝ่รู้ 2) การเห็นคุณค่าในตนเอง 3) การรู้จักคิดพัฒนาตนเอง และ 4) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความสอดคล้องกับแนวคิดของกมล โพธิเย็น (2559) คือ องค์ประกอบของความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สะท้อนออกมาทางพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนเกิดความสุขหรือมีความพึงพอใจในการเรียนรู้ 3 ด้าน 1) ความสนใจใฝ่เรียนรู้ 2) ความพึงพอใจในการเรียน และ 3) การเห็นคุณค่าในตนเอง และสุชาดา ไพอนนท์ (2559) กล่าวว่าคุณลักษณะของนักเรียนประกอบด้วย 1) ความรู้พื้นฐานเดิม 2) เจตคติในการเรียน 3) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 4) ความตั้งใจเรียน และ 5) อัตมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเอง หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือความเชื่อที่มีต่อตนเองในการเรียน

1.2 ความพร้อมในการจัดการสอนของครูผู้สอน หมายถึง ความพร้อมที่ครูต้องมีเพื่อทำหน้าที่สอนและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเต็มທີ່ที่สุด ความพร้อมนี้เกี่ยวข้องกับทักษะความเข้าใจ และทัศนคติต่าง ๆ ที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ของครูในห้องเรียน สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) ความเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน 2) การออกแบบบทเรียนที่น่าสนใจ 3) การประเมินผลผู้เรียน และ 4) คุณลักษณะของครูผู้สอน ซึ่งผลจากการศึกษาองค์ประกอบบางประการพบว่า มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Barnett, S.M. & Ceci, S. J. (2002) กล่าวคือ การสร้างทักษะการใช้เหตุผลต้องอาศัยความเต็มใจที่จะทดลองกระบวนการ และความเชื่อเชิงบวกในตัวผู้เรียน ผลการศึกษาเหล่านี้สนับสนุนให้ใช้แนวทางการฝึกอย่างมีเป้าหมาย มีการวางแผนการออกแบบการเรียนรู้ โดยใช้เวลาอย่างเพียงพอและให้ความเห็นอย่างมีคุณภาพ

1.3 สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ หมายถึง ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ ความสนใจ และสมาธิของผู้เรียน จะส่งผลต่อผลการเรียนและการพัฒนาบุคลิกภาพด้วย สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยในการเรียนรู้ 2) สภาพแวดล้อมมีความหลากหลาย 3) ครอบคลุมให้ความร่วมมือ ซึ่งผลการศึกษาองค์ประกอบในงานวิจัยบางประการ พบว่า มีความสอดคล้องกับแนวคิดของปรีศนิ จีรวงศ์รุ่งเรือง (2542) ในเรื่ององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศในห้องเรียนที่ทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข ที่แบ่งองค์ประกอบเป็น 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี 2) การรู้จักธรรมชาติของเด็ก 3) การจัดแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย 4) การจัดให้เด็กเลือกเรียนตามความถนัด 5) บทเรียนสนุกและแปลกใหม่ 6) ครูมีความเมตตา จริงใจและอ่อนโยนต่อเด็กทุกคน ในเรื่องการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่ดีและหลากหลาย

1.4 บุพนิมิตแห่งมรรค หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวบ่งบอกเป็นปัจจัยพื้นฐานและเงื่อนไขในการเข้าสู่เส้นทางที่พึงงาม ใช้เป็นหลักปฏิบัติหรือคุณสมบัติในการเริ่มต้นของการศึกษาที่จะนำพาสู่ทางสว่างไสวแห่งปัญญา สามารถวัดจากตัวแปรสังเกตได้ 7 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) กัลยาณมิตตตา 2) สीलสัมปทา 3) ฉันทสัมปทา 4) อตตสัมปทา 5) ทิฏฐิสัมปทา 6) อัปมาทสัมปทา และ 7) โยนิโสมนสิการสัมปทา ซึ่งผลการศึกษาองค์ประกอบพบว่า มีรายละเอียดขององค์ประกอบหลักธรรมที่มีส่วนในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ในเรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ ที่เน้นพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา และพระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2533) ที่ได้กล่าวว่า บุพนิมิตแห่งมรรค คือ สิ่งที่สื่อแสดง หรือเครื่องหมายนำหน้า ซึ่งสื่อแสดงว่าการปฏิบัติตามมรรคกำลังจะเกิดขึ้น ใช้คำไทยง่ายๆ ว่า แสงเงินแสงทองของชีวิตที่พึงงาม ถ้าโยงเข้ามาหาการศึกษา ก็เรียกได้ว่าเป็น รุ่งอรุณของการศึกษา ธรรมหรือหลักปฏิบัติและคุณสมบัติ 7 ประการนี้ เป็นทั้งตัวนำเข้าสู่ทางดำเนินชีวิตที่พึงงาม และเป็นตัวกำกับระดับประคองให้คนเดินหน้าไปด้วยดี ในทางดำเนินชีวิตที่พึงงามนั้น เป็นหลักประกันว่าการพัฒนาดนของบุคคลจะเริ่มต้น และดำเนินก้าวหน้าต่อไป จึงนำมาเพื่อมาพิจารณาเป็นองค์ประกอบ และ วิจัยเชิงปริมาณเพื่อนำมาพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อยืนยันองค์ประกอบ

1.5 การเรียนรู้อย่างมีความสุข หมายถึง ผู้เรียนมีความสุขในการรับความรู้ สนุก ไม่เกิดความเครียด พอใจและชอบเรียนในวิชานั้น ตอบสนองความเข้าใจใฝ่รู้ในสิ่งที่ต้องการรู้ เกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งที่เรียน ต่อครู และต่อโรงเรียน สามารถวัดจากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) มีความสุขสนุกกับการเรียนรู้ 2) การเห็นคุณค่าในสิ่งที่เรียน 3) ความรู้สึกดีต่อสิ่งรอบข้าง และ 4) ความเข้าใจทุกอย่างในสิ่งที่เรียนรู้ ซึ่งผลการศึกษาองค์ประกอบในงานวิจัยบางประการ พบว่า มีความสอดคล้องกับ PERMA model หรือ โมเดลความสุข ของ Seligman (2010) ซึ่งเป็นหลักที่ช่วยเติมเต็มความสุขในชีวิต ซึ่งประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การมีอารมณ์เชิงบวก (Positive Emotion) 2) ความรู้สึกร่วมในการทำบางสิ่ง (Engagement) 3) ความสัมพันธ์เชิงบวก (Positive Emotion) 4) ชีวิตที่มีความหมาย (Meaning) 5) พลังแห่งความสำเร็จ (Accomplishment)

2. ผลการพัฒนาและตรวจสอบความตรงของรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

ผลการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่มีความกลมกลืนและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และองค์ประกอบด้านบุพนิมิตแห่งมรรคมีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข จึงสามารถนำบุพนิมิตมาใช้เป็นหลักธรรมเบื้องต้นที่จะทำให้เกิดความเห็นที่ถูกต้องในการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขได้ ซึ่งสอดคล้องกับพระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2533) กล่าวว่า หลักธรรมชุดนี้ถูกมองข้าม ละเลย หรือหลงลืมกันมานาน ถึงเวลาแล้วที่จะรื้อฟื้นขึ้นสู่ความสนใจและการปฏิบัติจริง เพื่อให้กระบวนการการศึกษาและการดำเนินชีวิตที่พึงงามเป็นระบบที่ครบถ้วนสมบูรณ์ รวมถึงได้กล่าวว่า ความสุขเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการการศึกษา หรืออาจจะเรียกในแง่จริยธรรมว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในจริยธรรม คือ จริยธรรมที่ดีจะมีไม่ได้ถ้าขาดความสุข และการศึกษาก็เช่นเดียวกัน การศึกษาที่สำเร็จจะมีไม่ได้ ถ้าไม่สามารถทำคนให้มีความสุข เวลานี้เราอาจจะต้องมาเน้นว่าทำอย่างไรจะให้

คนเรียนรู้ด้วยความสุข หรือ มีความสุขในการเรียน หรือเรียนอย่างมีความสุข เมื่อพิจารณาตามปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกที่มีส่วนในการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรค พบว่า ปัจจัยภายใน คือ คุณลักษณะและคุณสมบัตินักเรียน มีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข และ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ความพร้อมในการจัดการสอนของครู มีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับธนพล บรรดาศักดิ์ และคณะ (2560) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการเรียนรู้ คือ ครูมีการจัดการเรียนการสอน มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ อาจนำมาซึ่งความเครียดและทำให้ผู้เรียนไม่มีความสุขในการเรียน ผู้เรียนต้องเรียนรู้และรับผิดชอบต่อชีวิตผู้อื่น เมื่อผู้เรียนมีความเครียดก็จะไปยับยั้งกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสุข และ สอดคล้องกับทฤษฎีของกิตติยวดี บุญเชื้อ และคณะ (อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ในเรื่องการจัดการเรียนการสอนมีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข ที่กล่าวว่าองค์ประกอบหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กดำเนินไปอย่างมีความสุข คือ บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและเข้าใจให้ อยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองการประเมินผลในภาพรวมและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง จากผลการวิจัยพบว่า ในเรื่องสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับภักธสรดา จูเมฆา และปรกรณ์ ประจันบาน (2559) กล่าวคือ ด้านการจัดบรรยากาศและแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมการเรียนรู้มีความสุขของนักเรียน หมายถึง ครู (นิสิตครู/นักศึกษาครู) จะต้องจัดบรรยากาศภายในห้องเรียนให้สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อให้ส่งเสริมความมีวินัย การรักษาสีสิ่งแวดล้อม และการเรียนรู้ที่ดี จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่ดี และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ รวมทั้งมีความทันสมัยทันต่อเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา

3. ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้มีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

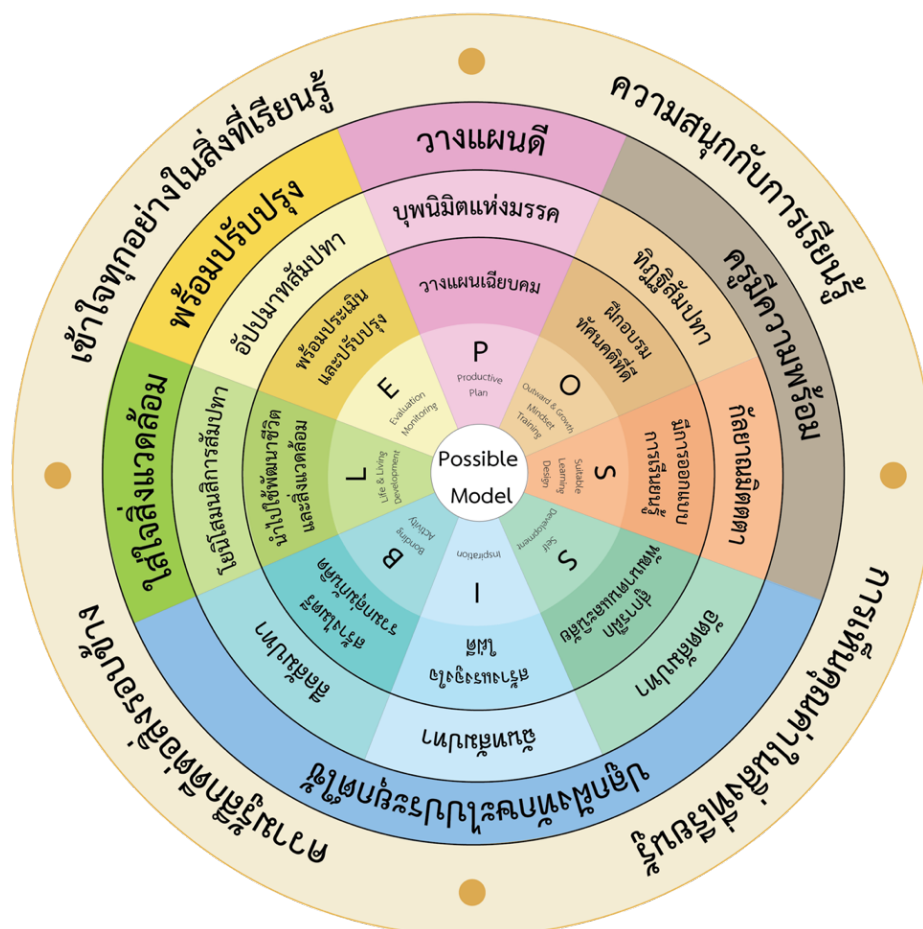
ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้มีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่า จากการใช้แบบประเมินด้วยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่อง มีความเหมาะสม มีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในการส่งเสริมการเรียนรู้มีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคโดยที่ผู้บริหารสถานศึกษานำมาใช้กับครูผู้สอนและนักเรียน และผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้วางแผนและประชุมร่วมกับบุคลากรฝ่ายวิชาการ และฝ่ายบริหาร ติดตามและประเมินผล วางแผน ปรับปรุง ในส่วนของครูผู้สอนควรส่งเสริมโดยการเน้นเรื่องของการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม การฝึกอบรมครูให้มีทัศนคติที่ดี เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติของนักเรียนแต่ละคน และพร้อมที่จะถ่ายทอดทัศนคติเชิงบวก เสริมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้เรียนอย่างเป็นเหตุเป็นผล ที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ Growth Mindset ที่ใช้สำหรับเผชิญหน้ากับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในการเรียนรู้ พร้อมทั้งตั้งรับและพร้อมก้าวไปข้างหน้า เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีความสุข และ Outward MindSet ที่ใช้ร่วมกันในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงจากการศึกษาทั้งตนเองและคำนึงถึงบุคคลรอบข้างด้วย ซึ่งสอดคล้องบางส่วนกับ Dweck, C., Walton, G. & Cohen, G. (2014) กล่าวคือ การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่มีความท้าทายต่อผู้เรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนากรอบแนวคิดแบบเติบโต โดยโรงเรียนและครูสอนสามารถที่จะปรับมาตรฐานในการออกแบบเรียน เพื่อสร้างความท้าทายให้กับผู้เรียนอยู่เสมอ และการสร้างความท้าทายในห้องเรียนควรจะทำควบคู่ไปกับการมุ่งเน้นแนวคิดเชิงบวกให้ผู้เรียนมองว่าความท้าทายเป็นการส่งเสริมการ

เรียนรู้และสามารถเป็นสิ่งที่พิชิตได้ ในเรื่องการออกแบบการเรียนรู้ให้น่าสนใจของครูผู้สอน จะช่วยให้จิตใจผู้เรียนเกิดการติดตาม รวมทั้งบทเรียนที่มีความสอดคล้องหรือสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน สารและกระบวนการเรียนรู้ สามารถเชื่อมโยงกับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีสื่อประกอบการเรียนรู้ ทั้งแบบที่เตรียมมาและแบบปรับตามบริบท เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (Active Learning) เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีความถนัดเฉพาะด้านที่ต่างกัน เอาความต้องการนักเรียนเป็นตัวตั้ง มีการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับ Murphy, M., Fryberg, S., Brady, L., Canning, E. & Hecht, C. (2021) กล่าวว่า โดยผู้สอนควรต้องใส่ใจมุมมองและประสบการณ์ในการเรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ผู้เรียนจะมีความยืดหยุ่นทางความคิดและหาวิธีการที่จะทำให้ตนเองสามารถบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเองได้ และที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีสิทธิ์เลือกที่จะเรียน หรือสิ่งที่จะทำ เพื่อพัฒนาทักษะและการประยุกต์ใช้ และสามารถประเมินผลที่ยืดหยุ่นได้ จะทำให้นักเรียนไม่รู้สึกกดดันและเคร่งเครียด ความคาดหวังและยึดติดกับคะแนนมากเกินไป ช่วยให้นักเรียนกล้าที่จะลงมือทำ ได้อย่างสบายใจและมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับศิริวัฒนา พูลสวัสดิ์ (2547) กล่าวว่า ความสุขอันเกิดจากการได้เรียนรู้สิ่งที่ตนต้องการรู้ เป็นความสุขจากการเข้าถึงความจริง ความงาม และความดีด้วยภูมิปัญญาของตนเอง ในเรื่องของการปลูกฝังคุณลักษณะและคุณสมบัติให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข สามารถทำได้ผ่านการฝึกทักษะและพัฒนานิสัยที่ดี ที่เกิดจากการทำซ้ำ จนรักในการพัฒนาตนเอง เพื่อต่อยอดในการนำไปประยุกต์ใช้จริงกับสภาพแวดล้อมและพัฒนาคุณภาพชีวิต (IBL) มาประยุกต์ใช้โดยเริ่มจากสิ่งปัญหาใกล้ๆ ตัว จนนำไปสู่การจับกลุ่มร่วมกันคิดและออกแบบกิจกรรม นวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในด้านคุณภาพและความสุขในชีวิตให้มากขึ้น โดยมีครูผู้สอนคอยทำหน้าที่เป็นคนอำนวยความสะดวก แนะนำ และให้แรงจูงใจ ตั้งคำถามให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น และลงมือทำด้วยความแรงจูงใจภายในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Gould BH, Brodie L, Carver F, Logan P. (2015) ได้กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอน (PBL : Problem-based Learning) ที่เริ่มจากการประยุกต์ใช้ที่จากปัญหาที่เกิดขึ้น และสร้างกระบวนการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนกับวิชาจิตเวช พบว่า นักศึกษาความกระตือรือร้นในการเรียนด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น และมีการสะท้อนคิดด้วยตนเองในการเรียน อาจารย์ ผู้สนับสนุนการเรียนต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มที่แตกต่างกัน เพื่อให้ นักศึกษาได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นในการเป็นบุคลากรด้านสุขภาพ ได้แก่ ทักษะด้านสาขาอาชีพ คือ การพูดในที่สาธารณะ การบริหารเวลา การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและเสร็จตามเวลา การทำงานเป็นทีม การเพิ่มความมั่นใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะด้านวิชาการ คือ การมีส่วนร่วมในการวิจัย การเขียนบทความ การสืบค้นการประยุกต์ใช้ทักษะ การเสนอความคิดเห็น ด้านปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น คือ การเป็นสมาชิกทีมการแสดงบทบาทในกลุ่มผู้ร่วมงาน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัย คือ รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุพนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี อันเป็นการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี สรุปได้เป็น POSSIBLE Model ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้การวิจัย POSSIBLE Model

อธิบายภาพองค์ความรู้จากการวิจัย POSSIBLE Model ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

P = Productive Plan หมายถึง ประชุมและนำปัญหาข้อเสนอนี้ มาเป็นประเด็นในการหารือ เพื่อใช้ในการวางแผนการทำงาน โดยมีหลักธรรมแม่บทที่ใช้ คือ บุญนิมิตแห่งมรรค

O = Outward & Growth Mindset Training หมายถึง การฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ และการอบรมในการปรับทัศนคติที่ดี โดยมีการปลูกฝังผ่านการฝึกอบรมโครงการพัฒนากรอบทักษะ (Skillsets) และกรอบความคิด (Mindset) ในการบริหารสถานศึกษาและถ่ายทอดองค์ความรู้บนหลักคุณธรรม โดยใช้ทฤษฎีสัมปทาเป็นหลัก

S = Suitable Learning หมายถึง การออกแบบการเรียนรู้ โดยมีการสอนที่มีความหลากหลายรูปแบบ เกิดความสนุก นำเสนอเนื้อหาที่ไม่ทำให้หน้าเบื่อ ครูผู้สอนนั้นสามารถพูดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้ มีทั้งแบบพื้นฐานจำเป็นต้องรู้ โดยใช้กลายณมิตตดาเป็นหลัก

I = Self Development หมายถึง การฝึกพัฒนานิสัย และพัฒนางานไปพร้อมกัน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยมีรายละเอียด คือ 1) พัฒนาด้านทัศนคติที่ดี โดยการปลูกฝังนิสัยที่ดีและคุณธรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 2) พัฒนาทักษะการเรียนรู้และพัฒนางาน เช่น การคิด การฝึกตั้งคำถาม การพูด การเขียน การอ่าน และการฟังในบทเรียนแต่ละวิชา โดยใช้ข้อดีสัมปทาเป็นหลัก

I = Inspiration หมายถึง การสร้างแรงจูงใจใฝ่ดี ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของความสำเร็จของผู้เรียน ก่อให้เกิดแรงผลักดันและพฤติกรรมไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ จะช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วม เกิดความสนใจ และสนุกกับสิ่งที่พวกเขากำลังเรียนรู้ โดยที่ครูผู้สอนเป็นส่วนหนึ่งที่จะกำหนดบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เป็นไปในรูปแบบที่ต้องการ โดยใช้ฉันทสัมปทาเป็นหลัก

B = Bonding Activity หมายถึง การสร้างไมตรีรวมกลุ่มช่วยกันคิดในการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยมีการสร้างกลุ่มรวมกันคิด เน้นเรื่องการทำงานร่วมกันเป็นทีม ฝึกความมีระเบียบวินัยและให้เกียรติรวมทั้งการยอมรับและรับฟังความเห็นของผู้อื่น โดยใช้ศีลสัมปทาเป็นหลัก

L = Life & Living Development หมายถึง การนำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมผ่านกระบวนการคิดแบบโยนิโสมนสิการที่จะแก้ปัญหาทั้งด้านการเรียน การอยู่ร่วมกันกับเพื่อนมนุษย์ การพัฒนาชีวิตและสิ่งแวดล้อม โดยใช้โยนิโสมนสิการสัมปทาเป็นหลัก

E = Evaluation Monitoring หมายถึง การประเมินผลและการปรับปรุง เพื่อสร้างระบบและกระบวนการติดตามและประเมินผลที่สามารถชี้วัดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทราบถึงผลลัพธ์และผลกระทบ รวมถึงข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการตามแนวทางการนำไปใช้ในสถานศึกษาในระยะต่อไป โดยใช้อัปมาทสัมปทาเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 รูปแบบการนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุญนิมิตแห่งมรรค ควรเน้นไปในเรื่องคุณสมบัติภายในตัวนักเรียนโดยมีครูที่มีทัศนคติที่ดีเป็นผู้ถ่ายทอดจนนักเรียนสามารถมีวินัยที่ดี วางแผนและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

1.2 ในรูปแบบการนำไปใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุญนิมิตแห่งมรรค ต้องเน้นการฝึกให้นักเรียนมีความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม และบุคคลรอบข้างด้วยความรู้สึกที่ดี พร้อมทั้งจะนำสิ่งที่ครูผู้สอนถ่ายทอดมาใช้ได้ตลอดเวลา

1.3 ครูผู้สอนต้องใส่ใจรายละเอียดในทุกองค์ประกอบ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน จึงจะเห็นผลการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านความสุขและคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในทางที่ดีขึ้นได้อย่างชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำมาเป็นแนวทางในการวิจัยโดยพิจารณาและเจาะลึกในแต่ละองค์ประกอบในบุญนิมิตแห่งมรรค เช่น การเป็นต้นแบบที่ดีในการเรียนรู้ ความมีระเบียบวินัยในการอยู่ร่วมกัน การมีความใส่ใจในการเรียนรู้ รักในการฝึกฝนและพัฒนาตนเอง ความเชื่อมั่นในเหตุและผล ความกระตือรือร้นในความไม่ประมาท และคิดอย่างรอบคอบและแยบคาย ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อขยายผลเฉพาะด้านในการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุญนิมิตแห่งมรรค

2.2 จากข้อค้นพบของการวิจัยครั้งนี้ เน้นเรื่องการศึกษาและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้เรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุญนิมิตแห่งมรรคเพื่อนำไปใช้เพียงอย่างเดียว สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรออกแบบการวิจัยเชิงทดลองเพื่อตรวจสอบการนำรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้เรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักบุญนิมิตแห่งมรรคของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่างต่าง ๆ ตามบริบทสภาพแวดล้อม แล้วสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลความสุขในด้านต่างๆ

2.3 การวิจัยครั้งนี้ นำหลักธรรมเรื่องบุพนิมิตแห่งมรรคมาเป็นหลักในการส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างมีความสุขของผู้บริหารสถานศึกษา ที่เน้นและปลูกฝังผู้เรียนให้เกิดปัจจัยภายในที่จะเป็นแรงขับเคลื่อนความสุขในการเรียนรู้ สามารถนำหลักธรรมอื่นมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข เพื่อแก้ปัญหาความสุขในการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ต่างๆ ในแต่ละบริบทที่ต่างกัน

2.4 สามารถนำองค์ประกอบบางส่วนของรูปแบบการนำไปใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างมีความสุขตามบุพนิมิตแห่งมรรค เช่น การวางแผนเชิงนโยบายของผู้บริหารสถานศึกษา การอบรมทัศนคติที่ดีของครูผู้สอน การฝึกตนและพัฒนานิสัย การปลูกฝังทักษะของผู้เรียน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ และสร้างรูปแบบการนำไปใช้เฉพาะด้านที่จะช่วยในการส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างมีความสุขทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยวิจัยเชิงปริมาณเพื่อยืนยันองค์ประกอบ และวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการขยายความขององค์ประกอบให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมล โพธิ์เย็น. (2559). การจัดการเรียนรู้เพื่อนำความสุขสู่ผู้เรียน. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 13(2) 121-131.
- ธนพล บรรดาศักดิ์, กนกอร ชาเวียง และณณมล จันทระเกษม. (2560). ความสุขของการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 5(1). 357-369.
- ปรีศนี จีรวงศ์รุ่งเรือง. (2542). การเรียนรู้อย่างมีความสุข. *วารสารวิชาการเทคโนโลยี-ทัพบก*. 23(1). 45.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2533). *รุ่งอรุณของการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก เชียงราย.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2541). *แง่คิดข้อสังเกตเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2551). *การเสริมสร้างคุณลักษณะเด็กไทย*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอมมหาวิทยาลัวยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ลภัสรดา จูเมฆา และปกรณ ประจันบาน. (2559). การวิจัยและพัฒนาแบบประเมินการจัดการเรียนรู้ อย่างมีความสุขของนิสิตครูในศตวรรษที่ 21. รายงานวิจัย. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- วิสิทธิ์ โรจน์พจนรัตน์. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร: พัฒนา ศึกษา.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2544). การเรียนรู้อย่างมีความสุข: สารเคมีในสมองกับความสุขและการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: โฆสิตการพิมพ์.
- ศิริวัฒนา พูลสวัสดิ์. (2547). *การศึกษาสภาพปัจจุบันในการสอนที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ อย่างมีความสุขของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- สรวงมณต์ สิทธิสมาน. (2566). 'เรียน' ให้สัมฤทธิ์ในยุคปฏิรูป. แหล่งที่มา <https://shorturl.asia/T4tXL> สืบค้นเมื่อ 20 ก.พ. 2566.
- สรวงมณต์ สิทธิสมาน. (2566). 5 อุปสรรคเรื่องเรียน ที่เป็นกับดักของเด็กยุคนี้. แหล่งที่มา <https://shorturl.asia/KCefP> สืบค้นเมื่อ 20 ต.ค. 2566.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แหล่งที่มา <https://shorturl.asia/5djYO> สืบค้นเมื่อ 24 ต.ค. 2566.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- สุชาดา ไพนอนนท์. (2559). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- Barnett, S.M. & Ceci, S. J. (2002). When and where do we apply what we learn? A taxonomy for far transfer. *Psychological Bulletin*. 128(4). 612 – 637.
- Dweck, C., Walton, G. & Cohen, G. (2014). **Academic tenacity: Mindsets and skills that promote long-term learning**. Bill & Melinda Gates Foundation.
- Gould BH, Brodie L, Carver F. & Logan P. (2015). **Not just ticking all the boxes**. Problem based learning and mental health nursing. A review. *Nurse Education Today*.
- Murphy, M., Fryberg, S., Brady, L., Canning, E. & Hecht, C. (2021). **Global mindset initiative paper 1**. Growth mindset cultures and teacher practices.
- Seligman, M., E., P. (2010). **Flourish: Positive psychology and positive interventions**. Tanner lectures on human values. Michigan: University of Michigan.

DEVELOPING THE ACADEMIC ADMINISTRATION GUIDELINES ON COMPUTER SCIENCE AND TECHNOLOGY PRACTICAL TEACHING OF JIANGXI VOCATIONAL COLLEGE OF ENVIRONMENTAL ENGINEERING, CHINA*

¹Lu Zhenhua ²Nithipatara Balsiri ³Wannapa Phopli

^{1,2,3}Dhonburi Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: wannapa.p@dru.ac.th

Abstract

The objectives of this research were: 1) to investigate the problems and needs of academic administration practical teaching of computer science and technology; 2) to construct academic administration guidelines for practical teaching of computer science and technology. For the investigation of problems and needs, the population were divided into 2 groups, namely: 1) 3,000 students, 2) 40 teachers. The sample groups for the investigation of problems and needs were divided into 2 groups, namely: 1) 353 students, 2) 36 teachers. Moreover, the 3 specialists were used for the focus group discussion meeting. The research instruments employed in this study were questionnaires and a set of questions for the focus group discussion meetings. The information and data collected were analyzed through the content analysis method and presented in terms of frequency count, mean value, standard deviation. The Likert's rating scales were used to rate the degree or level of problems and needs. All the set of questionnaires were evaluated by the 3 specialists and possessed the IOC values from 0.67 to 1.00. The finding indicates that: the most students' evaluation of the problems in the practical teaching of computer science and technology were at a "high" level. Similarly, most teachers' evaluation of the problems in the practical teaching of computer science and technology were at a "high" level. According to the research results, the guidelines of practical teaching of computer science and technology are formulated, which mainly includes five parts; namely: 1) the guidelines to teach students according to improve student's

*Received: May 21, 2024, Revised: August 19, 2024, Accepted: August 23, 2024.

attitude; 2) the guidelines for practical learning management; 3) the guidelines for designing a curriculum suitable for practical teaching of computer science; 4) the guidelines for learning environment management to reduce the student's pressured in practical teaching; 5) the guidelines for effective ways to give feedback to students.

Keywords: Academic Administration, Computer Science, Technology Practice

Introduction

With the rapid development of the field of computer science and technology, educational administration practice teaching is facing a series of challenges and demands. Firstly, traditional teaching methods may not be able to fully meet the learning needs of students, especially in the training of practical skills. Secondly, teachers may face problems such as insufficient teaching resources and single teaching methods in practice teaching. Therefore, it is great significance to discuss the existing problems and demands of teaching practice teaching of computer science and technology major and construct corresponding teaching administration management criteria for improving teaching quality, satisfying students' needs and promoting teachers' professional development.

Formulate educational administration guidelines: According to the research results, formulate targeted educational administration guidelines to provide guidance for schools to formulate reasonable teaching plans, improve teaching methods, and enhance teaching quality, to improve teaching effects (Ma, D, 2020).

Promote teaching reform and improvement: Through the development of educational administration guidelines, promote teaching reform, explore new models and methods suitable for practical teaching of computer science and technology majors, improve teaching quality, and cultivate more excellent talents.

The need for guidelines on computer science and technology practice is articulated in a range of studies. With the rise of socio-scientific issues, educators are required to select relevant topics for teaching (Villa-Komaroff, 2019) In recent times, there has been a move towards the construction of STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics)

curriculum models even in pre-school settings (Mengmeng, Xiantong& Xinghua, 2019). Thus, However, curriculum reforms can be complex and challenging. Comparative studies on curriculum changes, such as provide insights into the dynamics of implementing reforms. (Gleeson, J.2020), Moreover, successful curriculum changes depend on international contexts and lessons learned from different nations (Sinnema, C. 2020). The integration of computer science and technology into education requires adequate digital infrastructure. Challenges such as those faced in Africa (Joseph, M. 2019).

The importance of this study is reflected in the following aspects: Exploring problems and needs: By investigating the opinions and suggestions of students and teachers, we can deeply understand the problems and needs in the practical teaching of computer science and technology, which is helpful to comprehensively grasp the teaching status and provide scientific basis for educational administration.

Therefore, this study is of great significance for optimizing educational administration, improving teaching quality, promoting teaching reform and cultivating high-quality talents.

Objectives of this Research

1. To investigate the problems and needs of academic administration practical teaching of computer science and technology.
2. To construct Academic Administration Guidelines for practical teaching of computer science and technology.

Research Methodology

This study takes Jiangxi Vocational College of Environmental Engineering, China as an example to investigate problems and needs of academic administration practical teaching of computer science and technology.

1. Research design

Mixed Methods Research (Quantitative research and Qualitative research) was used to analyze the data because it uses both quantitative and qualitative approaches in the research process

2. Population and Sample

2.1 Population

For the investigation of problems and needs, the populations were divided into 2 groups, namely, 1) 3000 students; and 2) 40 teachers.

2.2 Sample

2.3 In this research project, the sample groups were divided into 2 groups: namely, 1) 353 students and 2) 36 teachers. (Yamane, 1967) The respondents were obtained through the stratified random sampling technique.

3. Research Instrument

By summarizing the existing paper database, core journals, literature and related literature, this paper studies and analyzes the learning characteristics and daily behaviors of computer major students, so as to understand and master the current research status and achievements. After drawing up the questionnaire outline, the content of the questionnaire was analyzed and adjusted, and finally the two groups of research objects were investigated.

For the investigation of problems and needs, questionnaire was employed for the data collection. The questionnaire was divided 2 sets for different sample groups; Namely : 1) students; 2) teachers. The questionnaire was evaluated of its validity with the index of congruence (IOC). Each question in the questionnaire had an IOC ranging from 0.67 to 1.00. In addition, the reliability of the questionnaire was evaluated through alpha Cronbach coefficient of 0.904. (Tavakol & Dennick, 2011)

The questionnaire was divided into 4 parts: namely, 1) General information 2) Problems in Practical Teaching of Computer Science and Technology 3) Needs and vision of students in practical teaching of computer science and technology. 4) Teachers ' problems in practical teaching of computer science and technology.

4. Data Collection

For the investigation of problems and needs, the researcher himself collected the data and information from the sample groups online via emailing. Moreover, the three focus group discussion meetings were conducted to recruit the comments, ideas and suggestions for the correctness and improvement of the academic administration guidelines.

5. Data Analysis

5.1 For the investigation of problems and needs, the data and information collected were analyzed, interpreted, and then presented in terms of frequency count, percentage, mean, standard deviation. The Five Point Likert's Rating Scale were used to evaluate the level or degree of the respondents' needs and problems.

5.2 For the correctness and improvement of the academic administration guidelines, the ideas, suggestions, and comments of the 3 specialists obtained from the focus group discussion meetings, were analyzed and then used to correct and improve the contents of the guidelines.

Research Result

1. Problems and needs in practical teaching of computer science and technology.

Table 1 Teachers ' Problems in Practical Teaching of Computer Science and Technology

Questions	n=36		Level of needs
	$\bar{x}$	S.D.	
1. PLCs may require resources to organize events, purchase teaching materials, or invite experts, which may cause difficulties within or outside the educational institution.	4.57	0.60	Highest
2. I need to make sure that service learning doesn't take up so much class time that it interferes with the normal course progress.	4.57	0.60	Highest
3. I need to create a personalized lesson plan, which will require more time and resources.	4.49	0.56	High

4. Failure and maintenance of technical equipment can cause disruption and inconvenience to instruction, requiring additional time and resources to fix the problem.	4.41	0.60	High
5. I face students from different backgrounds, academic levels and learning styles, and need to have an inclusive and positive attitude to meet the needs of each student.	4.51	0.69	Highest
6. Technical equipment and tools can break down or have problems, which can cause disruptions to the plan and require me to adapt and solve problems quickly.	4.49	0.69	High
7. Students in computer science and technology fields come from different cultures and backgrounds, and I need to ensure that the teaching environment is diverse and inclusive.	4.49	0.56	High
8. Analyzing and interpreting assessment data from different students requires additional skills and time to understand their needs and progress.	4.49	0.65	High
9. I lacked the training and experience in mindfulness practice to know how to effectively introduce mindfulness into my teaching.	4.46	0.60	High
10 I do not know how to conduct effective self-reflection and self-assessment and lack proper structures and methods.	4.43	0.65	High

According to table 1, it is indicated problems in practical teaching of computer science and technology in the opinions of teachers are at the high level ($\bar{x}$ =4.49, S.D. =0.62) Firstly, most students indicate I need to make sure that service learning doesn't take up so

much class time that it interferes with the normal course progress with ($\bar{x}$ =4.57. S.D.=0.60). Secondly, most of students indicate PLCs may require resources to organize events, purchase teaching materials, or invite experts, which may cause difficulties within or outside the educational institution with ($\bar{x}$ =4.57. S.D.=0.60.) Finally, I do not know how to conduct effective self-reflection and self-assessment and lack proper structures and methods with ($\bar{x}$ =4.43. S.D.=0.65).

Table 2 Needs of strategic guidelines for Developing the Academic Administration Guidelines on Computer Science and Technology Practical Teaching in teachers' opinions.

Questions	n=36		Level of needs
	$\bar{x}$	S.D.	
1. I need to effectively manage the use of computer LABS or other technical equipment to ensure that each student has access to the necessary resources.	4.47	0.56	High
2. I hope to coordinate the time between service learning and classroom learning.	4.36	0.72	High
3. I need to make a personalized learning plan according to the characteristics of different students.	4.25	0.69	High
4. Strengthen maintenance of technical equipment failures.	4.36	0.64	High
5. I think academic management should provide more support.	4.33	0.63	High
6. Strengthen mindfulness training for teachers.	4.50	0.61	High
7. Strengthen teachers' research and training in the latest fields of computer science.	4.31	0.67	High
8. Facing students from different backgrounds, teachers should enhance their cultural knowledge.	4.36	0.59	High
9. Establish a classroom management system suitable for different students.	4.44	0.61	High

10. I think more training and resources should be provided to help teachers better master and apply diverse teaching methods.	4.17	0.66	High

According to the table, it is indicated that needs of strategic guidelines for developing the academic administration guidelines on computer science and technology practical teaching in teachers' opinions are at the high level ($\bar{x}$ =4.36, S.D. =0.64). Firstly, most students indicate strengthen mindfulness training for teachers. with ($\bar{x}$ =4.50. S.D.=0.61). Secondly, most of students indicate I need to effectively manage the use of computer LABS or other technical equipment to ensure that each student has access to the necessary resources with ($\bar{x}$ =4.47. S.D.=0.56). Finally, just a few of students i think more training and resources should be provided to help teachers better master and apply diverse teaching methods with ($\bar{x}$ =4.17. S.D.=0.66).

Table 3 Students' Problems in Practical Teaching of Computer Science and Technology

Questions	n=353		Level of needs
	$\bar{x}$	S.D.	
1. Lack of adequate support and guidance from teachers to help you solve problems encountered in your computer science practice.	4.41	0.65	High
2. Community service projects are less associated with computer science and technology.	4.44	0.65	High
3. You rarely could choose your own learning activities or projects.	4.46	0.60	High
4. There is a lack of adequate training and support to help students make the most of the technical tools in computer science and technology practice.	4.42	0.60	High
5. Lack of mindfulness skills leads to anxiety, depression, and physical health problems	4.36	0.69	High

6. I lack a clear learning goal, which leads to a lack of direction in the learning process.	4.40	0.61	High
7. Some courses were designed to be too rigid to accommodate my personal interests and academic goals.	4.48	0.63	High
8. Adopting different assessment methods to suit different students raises the issue of complexity and fairness of assessment.	4.43	0.63	High
9. The feedback I received was not constructive and did not encourage me to improve.	4.46	0.62	High
10. I lack practical work experience because some courses focus on theoretical knowledge rather than practical practice.	4.39	0.63	High

According to table 3, it is indicated problems in practical teaching of computer science and technology in the opinions of students are at the high level ($\bar{x}$ =4.42, S.D. =0.63). Firstly, most students indicate Some courses were designed to be too rigid to accommodate my personal interests and academic goals with ($\bar{x}$ =4.48. S.D.=0.63). Secondly, most of students indicate the feedback I received was not constructive and did not encourage me to improve with ($\bar{x}$ =4.46. S.D.=0.63. Finally, Lack of mindfulness skills leads to anxiety, depression, and physical health problems with ($\bar{x}$ =4.36. S.D.=0.69).

Table 4 Needs and vision of students in practical teaching of computer science and technology in students' opinions.

Questions	n=353		Level of needs
	$\bar{x}$	S.D.	
1. Problems encountered in computer science practice require adequate teacher support and guidance to help you solve.	4.41	0.67	High

2. Increase community services with more links to computer science and technology.	4.36	0.63	High
3. Increase your chances of choosing your own learning activity or project	4.39	0.64	High
4. I need a combination of theoretical knowledge and programming skills.	4.41	0.64	High
5. To establish a different set of assessment mechanisms for different students.	4.38	0.64	High
6. Teacher evaluation needs to be improved to constructive evaluation.	4.38	0.65	High
7. I hope to provide more practical work experience.	4.36	0.68	High
8. Add enough training and support to help students make the most of technology tools in their computer science and technology practice.	4.36	0.65	High
9. Increase your mindfulness skills to avoid anxiety, depression, and physical health problems.	4.39	0.63	High
10. I needed external guidance to help me set a clear learning goal.	4.39	0.65	High

According to the table, it is indicated that needs of developing the academic administration guidelines on computer science and technology practical teaching are at the high level ($\bar{x}$ =4.38, S.D.=0.65). Firstly, most students indicate Problems encountered in computer science practice require adequate teacher support and guidance to help you solve with ($\bar{x}$ =4.41. S.D.=0.67. Secondly, most of students indicate teachers need to encourage and support students to study on their own with ($\bar{x}$ =4.41. S.D.=0.63. Finally, Increase community services with more links to computer science and technology with ($\bar{x}$ =4.36. S.D.=0.63.)

2. Academic Administration Guidelines for practical teaching of computer science and technology.

2.1. The guidelines to teach students according to improve student's attitudes are as follows: (1) Understanding Student Attitudes (2) Creating a Positive Classroom Environment (3) Tailoring Instructional Techniques (4) Enhancing Instructional Differentiation (5) Adjusting Assessment Approaches (6) Collaboration with Parents and Guardians and (7) Continual Professional Development.

2.2. The guidelines for practical learning management are as follows: (1) Active Learning Techniques (2) Integration of Technology (3) Multisensory Learning (4) Differentiated Instruction (5) Collaborative Learning (6) Formative Assessment

2.3 The guidelines for designing a curriculum suitable for practical teaching of computer science are as follows: (1) Project-Based Learning Approach (2) Collaborative Learning. (3) Integration of Technology. (4) Thorough Curriculum Mapping. (5) Practical Applications. (6) Interactive Learning Opportunities. (7) Industry Collaborations and Internships.

2.3 The guidelines for learning environment management to reduce the student's pressured in practical teaching are as follows: (1) Foster Collaboration and Peer Learning (2) Ensure Clear Instructions and Expectations (3) Provide Individualized Support (4) Allow Adequate Time for Practice and Reflection (5) Cultivate a Growth Mindset (6) Establish a Positive Classroom Environment.

2.4 The guidelines for effective ways to give feedback to students are as follows: (1) Foster a positive and supportive ambiance. (2) Be specific and unbiased. (3) Be prompt. (4) Strike a balance between positive feedback and constructive criticism. (5) Utilize a growth mindset approach. (6) Engage students in the feedback process. (7) Offer actionable steps for improvement. (8) Follow up on feedback.

Research Discussion

From the survey results of this study, the survey of students and teachers shows that the problems existing in the practical teaching of computer science and technology are at a "high" level. The problems in Practical Teaching of Computer Science and Technology in the opinions of students are at the high level. ($\bar{x}$ =4.28, S.D. =0.63), and the problems in Practical Teaching of Computer Science and Technology in the opinions of teachers are at the high level. ($\bar{x}$ =4.30, S.D. =0.60) This indicates that there is some room for improvement in practice teaching, and it is necessary to carry out in-depth research and improvement measures for these problems.

The research shows that the practical teaching of computer science and technology major needs to be strengthened in terms of education and training to meet the market demand and the overall characteristics of computer talent training. The effective combination of theoretical knowledge and practical courses is very important to enhance students' comprehensive learning ability. However, the lack of coordination in current practical courses leads to a disconnect between students' theoretical knowledge and practical ability, which in turn affects their employment development. Therefore, it is suggested to pay attention to the coordination of curriculum in practice teaching to enhance students' comprehensive ability and employment competitiveness (Cen, L. 2021).

Research Body of Knowledge

The main content of the research is to find the problems existing in the academic management of computer science and technology practice teaching. Manage the four stages of the PDCA cycle and improve defects in the process. The content of this paper mainly involves several aspects of the quality management of computer science and technology practice teaching in colleges and universities, to improve the academic management system. Improve evaluation and inspection mechanisms, establish and improve feedback mechanisms, train teachers and improve plans. As shown in the picture:

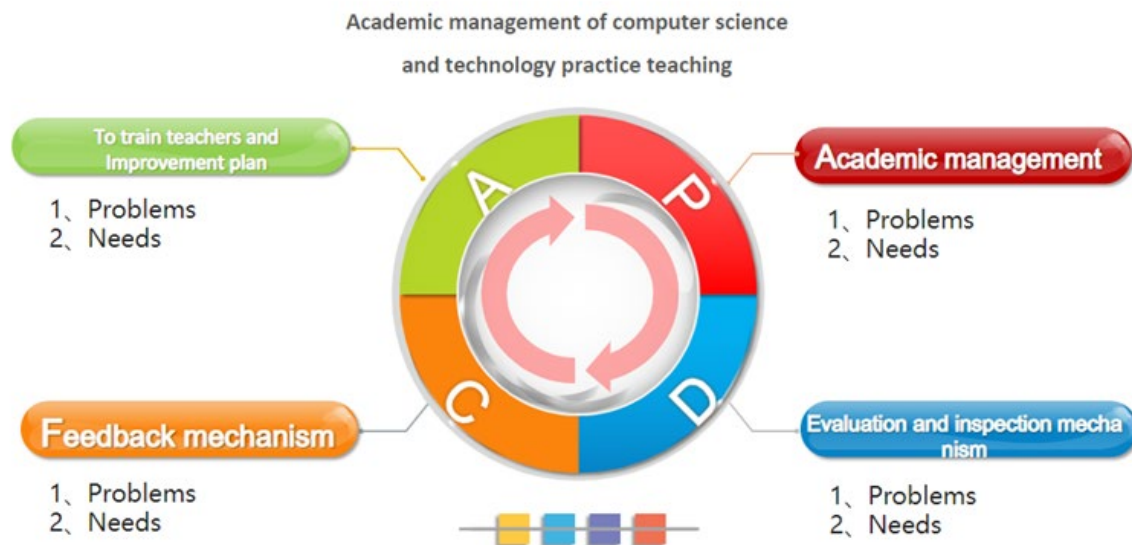

Figure 1. Research Body of Knowledge

Research Suggestion

1. Suggestions in practice

1.1 Teaching Management Guideline: To ensure effective implementation of practical teaching, universities offering computer science and technology courses should establish a well-defined teaching management framework. This framework should encompass distinct objectives, realistic timetables, and proper allocation of resources for practical sessions. Additionally, a supervision and evaluation mechanism should be established to uphold the effectiveness of practical teaching.

1.2 Guideline for Learner Management: Jiangxi Environmental Engineering Vocational College should provide students with efficient learner management strategies and resources during practical courses. These strategies should aim to engage and support learners in their practical work, while also monitoring and utilizing the progress and outcomes of their learning for continuous improvement.

1.3 Guidelines on Course Designed: The curriculum design for practical teaching at the college should align with industry standards and evolving technological trends. It should be structured in a manner that equips students with practical experience and problem-solving

skills. Regular updates to the curriculum should reflect the dynamic changes in the field of computer science and technology.

2. Suggestions for research

2.1 Development of a cohesive pedagogical framework: Subsequent research endeavors could concentrate on formulating a cohesive framework. These frameworks will equip educators with a comprehensive approach towards implementing practical computer science teaching. By amalgamating recommendations for enhancing student attitudes, guidelines for managing practical learning, principles for curriculum design, strategies for managing learning environments, and methodological instructions for delivering effective feedback, teachers will have a structured roadmap to enhance the overall learning experience.

2.2 Longitudinal studies examining student achievement: Conducting longitudinal studies to assess the prolonged impact of implementing these guidelines would be highly valuable. Researchers can track students who have been directly taught by these guidelines and observe their academic performance, career choices, and overall satisfaction over an extended period. This approach will yield concrete evidence showcasing the effectiveness of these guidelines in shaping students' attitudes, skills, and success within the realm of computer science education.

References

- Cen, L. (2021). **Thinking and Practice of Specialty Construction of Computer Science and Technology**. In 2021 International Conference on Computers, Information Processing and Advanced Education (CIPAE). IEEE.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. **Psychometrika**. 16(3). 297–334.
- Gleeson, J., Klenowski, V. & Looney, A. (2020). Curriculum Change in Australia and Ireland: A Comparative Study of Recent Reforms. **Journal of Curriculum Studies**. 32(4). 500-516.
- Joseph, M. (2019). Challenges of Educational Digital Infrastructure in Africa: A Tale of Hope and Disillusionment. **Journal of African Studies and Development**. 11(3). 25.
- Ma, D. (2020). **An Analysis of the Way to Improve the Teaching Quality Management Level of Higher Vocational Colleges Against the Background of “Double High Plan” (High-level Vocational Schools and Professional Construction Plans with Chinese Characteristics)**. In International Conference on Education Studies Experience and Innovation (ICESEI 2020).
- Mengmeng, Z., Xiantong, Y. & Xinghua, W. (2019). Construction of STEAM Curriculum Model and Case Design in Kindergarten. **American Journal of Educational Research**. 7(2). 113-120.
- Sinnema, C., Nieveen, N. & Priestley, M. (2020). Successful Futures, Successful Curriculum: What Can Wales Learn from International Curriculum Reforms. **Curriculum Journal**. 31(2). 178-193.
- Tavakol, M. & Dennick, R. (2011). Making sense of Cronbach's alpha. **International journal of medical education**. 2(53). 35.
- Villa-Komaroff, L. (2019). Careers in academic administration. **Cold Spring Harbor Perspectives in Biology**. 11(2). 55
- Yamane, T. (1967). **Statistics: An Introductory Analysis**. 2nd ed. New York: Harper & Row, Publishers, Incorporated.

แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุสูต*
GUIDELINES FOR THE ADMINISTRATION LEARNING RESOURCES MANAGEMENT
BASED ON BAHUSUTA OF SCHOOLS

¹ณัฐพงศ์ หอมสมบัติ Nattaphong Homsombat ²พระมหาอุดร อุตตโร Phramaha Udorn Uttaro
³วรกฤต เกื้อนช้าง Worrakrit Thuenchang

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Nattaphonghomsombat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สระบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนตามประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา เพศ ตำแหน่งงาน ส่วนบุคคลว่าแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุสูต โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่น .63 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และใช้วิธีสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาพรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุสูต เป็นการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ การจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุสูต โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุสูต ได้แก่ (1) การวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารควรมีการวางแผนที่รอบคอบ ชัดเจน กำหนดงบประมาณศึกษาแหล่งเรียนรู้แก่ครู (2) การบริหารงานบุคคล ผู้บริหารโรงเรียนควรมีหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดีที่มีสาระสำคัญในการพึงพาอาศัยคนอื่นได้ มอบหมายงานที่เหมาะสมกับบุคคล (3) การบริหารจัดการ ผู้บริหารควรมีการบริหารจัดการ สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเอื้อต่อผู้ใช้แหล่งเรียนรู้ (4) การพัฒนาใช้แหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีหลักการพัฒนาที่ชัดเจน มีแบบแผน ดำเนินโครงการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ (5) การสรุปและรายงานผลการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารต้องมีการเรียนรู้จากสิ่งที่เรียนที่ได้ทำมา ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่เป็นระบบสามารถแก้ปัญหาได้

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, แหล่งเรียนรู้, โรงเรียน, หลักพหุสูต

Abstract

This research article aimed to 1) study the management of learning resources in secondary schools in the Office of the Secondary Education Service Area, Saraburi; 2) compare teachers' opinions on learning resources in schools according to their work experience, education level, gender, job position, and personal characteristics, and 3) propose a guideline for managing learning resources in schools according to the principle of polymath using a mixed-method research methodology. The quantitative research method collected data from a sample of 297 people. The research instrument was a questionnaire with a reliability of .63. Data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation. The hypothesis of comparison was tested by using the F-test and one-way analysis of variance. Semi-structured interviews were used to collect data from 9 key informants and analyzed by content analysis. The research results found that 1) The management of learning resources in secondary schools as a whole and in each of the 5 aspects was at a high level. 2) The results of comparing teachers' opinions on the management of learning resources in schools according to the principle of polymath were tested by analyzing the differences between variables, namely, classification by gender, education level, job position, and work experience, which showed different opinions on the management of learning resources in schools according to the principle of polymath. Overall, there was no statistically significant difference. 3) The guidelines for school learning resource management according to the principle of polymath are as follows: (1) Planning for learning resource management, administrators should have a careful and clear plan, set a budget for learning resource study for teachers. (2) Personnel management, school administrators should have good human relations principles that are essential for relying on others, assigning appropriate tasks to individuals. (3) Management, administrators should manage and support learning resources appropriately by organizing a variety of activities that were conducive to learning resource users. (4) Development and use of learning resources, school administrators should have clear development principles, have a plan, implement projects to create and develop learning resources systematically. (5) Summarizing and reporting the results of learning resource creation and development, administrators must learn from what they have learned, whether it was planning and managing learning resources systematically that could solve problems.

Keywords: Management, Learning Resources, School, Bahusuta

บทนำ

การศึกษาสำหรับยุคปัจจุบัน ไม่ได้จำกัดขอบเขตเฉพาะในสถานศึกษาอีกต่อไป แต่ต้องอาศัยการค้นคว้าจากสื่อเทคโนโลยีที่หลากหลาย การเรียนการสอนต้องใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสม กิจกรรมการเรียนรู้จึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เป็นแหล่งความรู้ที่มีคุณค่าที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลความรู้มากขึ้นและสามารถเรียนรู้ได้จากครูคน ครูเครื่อง และครูธรรมชาติ (นงเยาว์ อุทุมพร, 2561) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 24 ข้อ 5 กล่าวว่า สถานศึกษาต้องสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา 25 ที่กล่าวว่ารัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบและอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพตรงตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 25 กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ ส่งเสริมการดำเนินการจัดการตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ทั่วถึง และพอเพียง โดยนัยของมาตรา ดังกล่าวต้องการให้สังคมไทยมีโครงสร้างพื้นฐานที่เกื้อหนุนต่อการเรียนรู้ของบุคคล ในรูปของแหล่งการเรียนรู้ที่บุคคลสามารถจะเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายกว้างขวาง และมีมากพอเพียงที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้ ไม่ว่าการเรียนรู้นั้นเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาในรูปแบบใดๆ ไม่ว่าจะเป็น การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย ก็ต้องมีแหล่งที่จะช่วยให้เกิดการ เรียนรู้ได้มากกว่าในขอบเขตของโรงเรียน ในมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว ได้กล่าวถึงแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้的其他 ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นถึงความหลากหลายของแหล่งการเรียนรู้เหล่านี้ ซึ่งแท้ที่จริงอยู่รอบๆ ตัวเรานั่นเอง เป็นที่ที่เราคุ้นเคย และสัมผัสอยู่ตั้งแต่เกิดจนตาย แต่ที่เราจะทำความรู้จักแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตนี้ได้อย่างไรและในบทบาทหน่วยงานของรัฐที่จะต้องส่งเสริมการดำเนินงาน และการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตควรจะทำอย่างไร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

การพัฒนาการศึกษาด้านแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดสระบุรี มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของแต่ละโรงเรียนที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งในแต่ละโรงเรียนจะมีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นแบบเฉพาะของตนเอง โดยการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้แต่ละโรงเรียนขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมหรือบริบทของโรงเรียน แต่การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ดีนั้นจะต้องมีการวางแผนการบริหารจัดการที่ดี มีการบริหารบุคลากรที่ดี มีการบริหารจัดการที่ดี การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ดี เหมาะสมกับสถานที่ ผู้เรียน ชุมชน รวมถึงการนำสิ่งที่ได้จากการใช้แหล่งเรียนรู้มาพัฒนาต่อยอด สามารถใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุด การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้นั้นจึงเน้นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านต่างๆ อย่างครบองค์ประกอบ ทั้งการฟัง การจำ การพูด การสรุปหรือการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้แหล่งเรียนรู้ในปัจจุบันมีการบริหารจัดการที่ไม่ครอบคลุมและไม่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุดและตรงตามเป้าหมายจึงทำให้ในปัจจุบันเกิดแหล่งเรียนรู้ขึ้นอย่างมากมายเพื่อให้ผู้เรียนและผู้สนใจเข้ามาใช้แหล่งเรียนรู้ แต่ไม่สามารถนำสิ่งที่ได้จากการแหล่งเรียนรู้ไปใช้งานได้จริง โดยตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของแหล่งเรียนรู้จะต้องเป็นสถานที่ที่สามารถ

แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ตลอดเวลาจากแหล่งการเรียนรู้ทุกรูปแบบอย่างเพียงพอ รวมสื่อและเทคโนโลยีต่างๆ อีกด้วย

การนำหลักพุทธสุตไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นั้นจะเป็นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ผู้คงแก่เรียน ก่อนอื่นต้องเปลี่ยนแปลงแรงต้านลบเป็นแรงเสริมบวก ศีลภาสตร์และศิลปวิทยาการให้มากขึ้น เรียนรู้เข้าใจกระบวนการทางปัญญา แยกเป็นกระบวนการทางความคิด กระบวนการเรียนรู้และการรับรู้ แล้วบูรณาการเชื่อมโยงสัมพันธ์ของความรู้ที่ได้รับ สรุปลงเป็นความคิดรวบยอดเป็นทฤษฎีหรือแนวปฏิบัติในทางวิชาการ มีศิลปในการฟัง การอ่าน การพูด การสนทนา การพูดในที่สาธารณะ การเขียน และสามารถนำเสนอให้เป็นที่น่าสนใจของผู้คน เรื่องราวหรือข้อมูลหรือข่าวสารใดที่ได้ยินได้ฟังมา ก่อนเชื่อถือยอมรับต้องสอบสวนให้ชัดเจนว่าสมควรเชื่อถือหรือไม่และมีข้อเท็จจริงประการใด จากเหตุผลข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัย ได้เล็งเห็นความสำคัญถึงสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังขาดการพัฒนาในด้านทักษะกระบวนการคิด การแก้ปัญหา รวมทั้งการเชื่อมโยงการคิดอย่างมีเหตุผลอย่างเท่าที่ควร จึงได้นำหลักพุทธสุต 5 ในทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้มีความหลากหลาย ให้เป็นการส่งเสริมกระบวนการคิดที่ถูกต้องอย่างมีระบบ ได้แก่ 1) พุทฺธสุตา ฟังมาก คือ ได้เล่าเรียน รู้เห็น อ่าน สังสมความรู้ในด้านต่างๆ ไฉ่มากรากกว้างขวาง 2) ธตา จำได้ คือ จับหลักหรือสาระสำคัญได้ถูกต้อง จำเนื้อเรื่องหรือสาระไว้ได้แม่นยำ 3) วจสา ปริจิตา คล่องปาก คือ ท่อง บ่นหรือใช้พูดอยู่เสมอจนแคล่วคล่องจัดเจน 4) มนสานุเปกขิตา เฟ่งขึ้นใจ คือ ใส่ใจนึกคิดพิจารณาจนเจนใจ นึกถึงครั้งใดก็ปรากฏเนื้อความสว่างชัด 5) ทิฏฐิยา สุปฏิวิธธา ขบได้ด้วยทฤษฎี หรือแทงตลอดดีด้วยทฤษฎี คือ ความเข้าใจลึกซึ้ง มองเห็นประจักษ์แจ้งด้วยที่สามารถประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและแนวทางการบริหารให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ศิริญาณาทองมะหา และคณะ, 2562)

แหล่งเรียนรู้ในสถานที่ต่างๆ เป็นแหล่งที่รวบรวมขององค์ความรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล และเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ช่วยกระตุ้นและเสริมสร้างการเรียนรู้ให้ลึกซึ้งขึ้น โดยผู้เรียนสามารถใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลสะท้อนความคิดเห็นจากแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนของตน เพราะแหล่งเรียนรู้มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันซึ่งวิธีการในการบริหารการจัดการจัดทำแหล่งเรียนรู้ที่ได้นอกจากจะช่วยให้ความรู้แล้วยังเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการแล้ว ยังเสริมสร้างการเรียนรู้ พัฒนาการคิด การแก้ปัญหา การให้เหตุผล และการประเมินอย่างมีวิจารณญาณ จนเกิดทักษะการแสวงหาข้อมูลที่มีประสิทธิภาพได้อีกด้วย ซึ่งผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการที่ได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้นอกจากกระบวนการวิธีการจัดการที่ดีแล้วการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นี้ยังเป็นขั้นตอนอีกขั้นหนึ่งที่สำคัญที่จะส่งผลให้แหล่งเรียนรู้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่งทันยุคสมัย

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ดี จะช่วยพัฒนาผู้ที่เข้ามาศึกษาหรือใช้ในการเรียนรู้ให้เกิดความรอบรู้หลายด้านในแหล่งเรียนรู้ ซึ่งแหล่งเรียนรู้นี้จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนเกิดการเรียนรู้ตามหลักพุทธสุตคือรู้มากจากการอ่านการดูรอบรู้จากการช่างสังเกต จำขึ้นใจโดยการพิจารณาข้อมูลต่างๆ ได้อย่างถี่ถ้วน และเข้าใจข้อมูลในแหล่งเรียนรู้ได้จากภาคทฤษฎีและการลงมือปฏิบัติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนตามประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา เพศ ตำแหน่งงาน ส่วนบุคคลว่าแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สระบุรี ตามหลักทฤษฎี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน/บุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี ทั้ง 21 โรงเรียน จำนวน 1,228 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน/บุคลากรทางการศึกษา โดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 297 คน ใช้กลุ่มตัวอย่างจากทุกสถานศึกษา จำนวน 21 โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสระบุรี ตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละสถานศึกษา ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย
3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้ เป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 รูป/คน โดยผู้เชี่ยวชาญมีคุณสมบัติดังนี้ เป็นผู้มีความรู้ทางด้านหลักพุทธธรรม หรือเป็นผู้มีความรู้และความสามารถทางด้าน บริหารการศึกษา หรือเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) มี 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการดำเนินงานเพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สระบุรี มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท
 - 4.2 แบบสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สระบุรี ตามหลักทฤษฎี
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 5.1 แบบสอบถามแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนตามหลักทฤษฎี มีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ตามประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา เพศ ตำแหน่งงาน ส่วนบุคคลว่าแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร 3) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สระบุรี โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามแบบของลิเคอร์ท

5.2 วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานด้านแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักเหตุผลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ทำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สระบุรี สรุปผลการวิจัยในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี ในภาพรวม

ที่	การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของ โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี	ระดับความคิดเห็น $\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	การวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	3.97	0.62	มาก	1
2	การบริหารงานบุคคล	3.95	0.67	มาก	3
3	การบริหารจัดการ	3.93	0.67	มาก	4
4	การพัฒนาใช้แหล่งเรียนรู้	3.96	0.68	มาก	2
5	การสรุปและรายงานผลการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้	3.89	0.73	มาก	5
รวมเฉลี่ย		3.94	0.63	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ 1 ด้านการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในระดับมาก ด้านที่ 2 การบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมาก ด้านที่ 3 ด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก และด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาใช้แหล่งเรียนรู้ในระดับมาก และด้านที่ 5 ด้านการสรุปและรายงานผลการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนตามประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา เพศ ตำแหน่งงาน ส่วนบุคคลว่าแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

ผลการเปรียบเทียบการทดสอบสมมติฐานแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักเหตุผล เป็นการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ การจำแนกตาม การจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ในการทำงาน โดยการทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่า (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance)

เพศ ครูผู้สอน/บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักเหตุผล โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน (Sig = 0.18) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้สอน/บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักเหตุผลด้านการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาใช้แหล่ง

เรียนรู้ ด้านการสรุปและรายงานผลการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ระดับการศึกษา ครูผู้สอน/บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุสูตร โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ($Sig = 0.83$) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้สอน/บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุสูตร ด้านการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารจัดการด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการสรุปและรายงานผลการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตำแหน่งงาน ครูผู้สอน/บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ที่มีตำแหน่งงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุสูตร โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ($Sig = 0.85$) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้สอน/บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ที่มีตำแหน่งงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุสูตร ด้านการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารจัดการด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการสรุปและรายงานผลการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ประสบการณ์ในการทำงาน ครูผู้สอน/บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุสูตร โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ($Sig = 0.85$) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้สอน/บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุสูตร ด้านการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารจัดการด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการสรุปและรายงานผลการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

3. แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุสูตร

3.1 การวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารต้องมีการจัดการประชุมชี้แจง/อบรมให้แก่ครูผู้ใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนอย่างทั่วถึงครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมีการสำรวจความต้องการของผู้ใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ต้องมีการวางแผนที่ดี มีทีมงานที่ดี จึงจะได้มาซึ่งแหล่งเรียนรู้ที่ดี แนวทางที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ก็คือการบริหารจัดการตามกระบวนการ PDCA ของวงจรเดมมิง ซึ่งในเรื่องของแผนงานนั้นจะต้องจำแนก ดังนี้ อันดับแรกคือการร่วมกันวางแผน ซึ่งจะประกอบด้วยการเตรียมความพร้อมของบุคลากร สร้างความตระหนัก สร้างเสริมความรู้ ศึกษาข้อมูล กำหนดแผนงาน วางแผนให้สอดคล้องกับนโยบายวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาตามความต้องการของผู้ใช้งาน โรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องควรมีการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจนเพราะจะทำให้ทราบถึงแนวการดำเนินงานและจะทำให้ผู้ปฏิบัติหรือผู้เกี่ยวข้องทราบว่าโรงเรียนได้มีการวางแผนอย่างไรและมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายอย่างไรบ้างและควรจะทำอะไร มีกิจกรรมสำคัญอะไรที่ควรส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ที่มีอยู่ในโรงเรียนและในชุมชนทุกโรงเรียน ควรจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ เพราะการทำงานหลักสูตรเป็นงานที่ใหญ่ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือจาก

หลายๆ ฝ่ายจะต้องมีคณะทำงานเพื่อให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคล่องตัวและทำให้โรงเรียนมีหลักสูตรที่เหมาะสมส่งผลให้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้โรงเรียนใช้แหล่งทรัพยากรที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุด ที่สำคัญ การวางแผนตั้งแต่วางโครงสร้างเป็นปัจจัยหลักที่จะกระจายงานได้ทั่วถึง เห็นภาพชัดเจน มอบหมายงานตามจำนวนของบุคลากรที่มีอย่างเหมาะสมและควรจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมจากชุมชนหรือระดมทรัพยากรด้วยวิธีการต่างๆ เช่นการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ชุมชน การขอรับบริจาคจากผู้ปกครองหรือศิษย์เก่า เพื่อนำมาจัดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและควรสำรวจและจัดทำสารสนเทศแหล่งเรียนรู้เพื่อจะได้ทราบข้อมูลของแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนว่ามีผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและความถนัดเกี่ยวกับงานที่จะส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับงานอาชีพที่เหมาะสมกับระดับชั้นและความต้องการของนักเรียน

3.2 การบริหารงานบุคคล จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุศต ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารจะต้องการการจัดสรรบุคลากรทุกคนรับมอบหมายงานได้ตามความถนัด เหมาะสม และผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน ควรมีการอบรมและให้ความรู้ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้มีการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างหลากหลายโรงเรียนจัดประชุมสัมมนาเพื่อการพัฒนาของบุคลากร จะต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาจัดทำแผน โครงการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากร ได้รับการศึกษาองค์ความรู้และเกิดทัศนคติที่ดีต่อการใช้แหล่งเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทั้ง ตามความเหมาะสม ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ในกิจกรรมการเรียนการสอน มีการรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นร่องรอยการกำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา บุคลากรทุกคนมีการประยุกต์ใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน หลายหน่วยงานมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แต่แหล่งเรียนรู้บางประเภทยังไม่เพียงพอต่อการใช้งานของนักเรียนการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างขาดการบันทึกสถิติ บุคลากรภายในโรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการบันทึกสถิติการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ ร่วมประชุมเพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เหมาะสมกับหลักสูตรสถานศึกษา บริบทของสถานศึกษา เพื่อนำผลจากการนิเทศ กำกับ ติดตามมาปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3.3 การบริหารจัดการ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุศตด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำแผนบริหารแหล่งเรียนรู้ มีการวิเคราะห์สภาพความพร้อมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบันผู้บริหารส่งเสริมให้ครู ผู้เรียนและชุมชนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ มีวิธีการจัดการเรียนรู้ในแต่ละแหล่งเรียนรู้นั้นจัดได้หลายลักษณะ ควรจัดตามความพร้อมและศักยภาพของแหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นการนำเสนอข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ จัดตามสาระความรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้พบและมีส่วนร่วมในประสบการณ์ ได้ใช้ทรัพยากรต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียนได้สัมผัสกับความเป็นจริง สร้างองค์ความรู้เองจากประสบการณ์ของตนเองทั้งจากการสำรวจ ตรวจสอบทดสอบความรู้ที่ได้รับ มีความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในการดูแลสภาพแวดล้อมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและนอกโรงเรียนแหล่งเรียนรู้มีวิธีจัดได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความพร้อมของประชาชนและสภาพของชุมชนนั้นๆ โดยมีองค์กรส่วนท้องถิ่นหรือประชาชนในหมู่บ้านเป็นหลักในการจัดตั้ง

สำนักงาน จัดตามความต้องการของผู้เรียน เพื่อสร้างสรรค์การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ตลอดจนพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น ที่สำคัญคือการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ว่า ปัจจัยทางการบริหารโดยทั่วไปแล้วจะคำนึงถึงทรัพยากรทางการบริหาร 4 อย่างที่เรียกว่า 4M เพราะเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารที่ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วจะทำให้การบริหารงานไม่ราบรื่น ไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย 1) บุคลากร (Man) เป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารงานหน่วยงานหรือองค์การต่างๆ จำเป็นต้องมีบุคลากรที่ปฏิบัติงานและผลงาน ที่ได้ออกมาได้ ต้องประกอบด้วย บุคลากรที่มีคุณภาพและมีความรับผิดชอบต่อการหรือหน่วยงานนั้นๆ 2) เงิน (Money) หน่วยงานจำเป็นที่จะต้องมั่งมีงบประมาณเพื่อการบริหารงาน หากขาดงบประมาณการบริหารงานของหน่วยงานก็ยากที่จะบรรลุเป้าหมาย 3) วัสดุและอุปกรณ์ (Material) การบริหารจำเป็นต้องมีวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรในการบริหาร หากหน่วยงานขาดวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรในการบริหารแล้วก็ย่อมจะเป็นอุปสรรค หรือก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน 4) การบริหารจัดการ (Management) เป็นภารกิจของผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาโดยตรง

3.4 การพัฒนาใช้แหล่งเรียนรู้ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุสูตร ด้านการพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ นั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ท้องถิ่นชุมชนและสังคมอื่น ๆ มีการกำหนดหลักการและวัตถุประสงค์ของการใช้แหล่งเรียนรู้แต่ละประเภท โรงเรียนดำเนินโครงการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยจะต้องมีการวางแผน การกำหนดนโยบาย การดำเนินงานที่เป็นระบบ ขึ้นมาใช้ การประเมินผล ตรวจสอบผลการใช้ ติดตาม และปรับปรุงพัฒนา ให้เหมาะสม การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เป็นงานที่โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการอยู่แล้ว ภาพความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนก็คือการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งมีหลายช่องทางเพียงแต่การดำเนินการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ยังเป็นไปโดยไม่เป็นระบบ และกระบวนการที่ชัดเจนแหล่งเรียนรู้บางแห่งจึงไม่ได้ถูกใช้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์ ซึ่งความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและนอกโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งที่โรงเรียนต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างกว้างขวาง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อสร้างบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่และต่อเนื่อง

3.5 การสรุปและรายงานผลการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุสูตร ด้านการสรุปและรายงานผลการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนปรับปรุงข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขของแหล่งเรียนรู้ เพื่อจะทำให้แหล่งเรียนรู้มีรูปแบบที่สมบูรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องสรุปและประเมินผลการดำเนินงาน การใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาเพื่อจะนำมาพัฒนาต่อนั้นต้องทำควบคู่กับการตรวจสอบ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้แก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ทันที่ และเพิ่มความก้าวหน้าการดำเนินงานของกิจกรรมตลอดจนตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินผลการดำเนินงานที่ดีต้องมีความหลากหลายวิธีการ เพื่อจะได้ตอบสนองความต้องการให้ตรงจุด แล้วจะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้กระบวนการและเกณฑ์การนิเทศ กำกับ ติดตามที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา มีการประเมิน โดยเชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมประเมินการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ทั้งครู บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา สระบุรี ในภาพรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก มีความสอดคล้องบาง ประการกับงานวิจัยของมงคล พลภูมิ (2555) ที่พบว่า มีการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาอาคารสถานที่และ สภาพแวดล้อม ด้านการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการ จัดและใช้แหล่งเรียนรู้ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนแนวทาง การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุน งบประมาณ ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พัฒนาระบบเทคโนโลยีแก่สถานศึกษาอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถานศึกษาขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ สถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อการพัฒนาอย่างจริงจัง ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ อบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน ด้านพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย และต่อเนื่อง และควรร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นเพื่อใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษาร่วมกันอย่างหลากหลาย รวมทั้งระดมทรัพยากรทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและชุมชนเพื่อนำมาใช้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าให้แก่ผู้เรียน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของ โรงเรียนตามหลักพหุสูตร เป็นการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ การ จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการ บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุสูตร โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของพร มณีวรรณ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ประกอบการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประกอบการจัดการเรียนรู้ของครูใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มี การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประกอบการจัดการเรียนรู้โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 2) ผลการ เปรียบเทียบการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประกอบการจัดการเรียนรู้ของครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ที่มีประสบการณ์ด้านการสอนต่างกัน โดยรวมและราย ด้านไม่แตกต่างกัน 3) ผลการเปรียบเทียบการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ประกอบการจัดการเรียนรู้ของครูใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ที่ปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน ที่มีขนาดต่างกันมีการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประกอบการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานสอนใน โรงเรียนที่มีขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ยการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประกอบการจัดการเรียนรู้สูงกว่าครูที่ปฏิบัติงาน สอนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลเสนอแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุสูตร ได้แก่ 1) การ วางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารควรมีการวางแผนที่รอบคอบ ชัดเจน กำหนดงบประมาณ ศึกษาแหล่งเรียนรู้แก่ครู 2) การบริหารงานบุคคล ผู้บริหารโรงเรียนควรมีหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดีที่มีสาระสำคัญ

ในการฟังพาดำคนอื่นได้ มอบหมายงานที่เหมาะสมกับบุคคล 3) การบริหารจัดการ ผู้บริหารควรมีการบริหารจัดการ สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อผู้ใช้แหล่งเรียนรู้ 4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีหลักการพัฒนาที่ชัดเจน มีแบบแผน ดำเนินโครงการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 5) การสรุปและรายงานผลการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารจะต้องมีการเรียนรู้จากสิ่งที่เรียนที่ได้ทำมา ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่เป็นระบบสามารถแก้ปัญหาได้ ผลการวิจัยที่น่าหลักพหุสูตร 5 มาบูรณาการมีความสอดคล้องกับการวิจัยของศิริวิทยา ทองมะหา และคณะ (2562) ที่พบว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ตามหลักพหุสูตร 5 ประกอบด้วย 1) การฟังและการเรียนรู้ (พหุสูตร) พบว่า จัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เน้นการสื่อสารทักษะการฟังได้อย่างถูกต้องชัดเจน เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถาม แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำ และรับฟังข้อคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างเหมาะสม 2) ด้านการทรงจำ (ธตา) พบว่า มีกระบวนการจัดการกระทำกับข้อมูลที่ได้รับรู้ โดยใช้เทคนิคต่างๆ ส่วนร่วมในการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ จัดจำได้ง่ายและสามารถระลึกได้ ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ 3) การเข้าใจและการปฏิบัติได้จริง (วจสา ปริจิตา) พบว่า มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน มองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนที่เกี่ยวข้องกันให้เหมาะสมกับเวลาเรียน ระดับชั้นเรียน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามสาระ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การวิเคราะห์ (มนสาณูปกชิตา) พบว่า เปิดโอกาสให้ได้ซักถาม แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำ และรับฟังข้อคิดเห็นที่แตกต่าง จัดหาสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ มีการร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความรู้ จัดระบบความคิดและวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 5) สังเคราะห์ ประยุกต์ (ทัญญูญา สุปฏิวิทธา) พบว่า โรงเรียนนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเหมาะสมจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ วัดผลและประเมินผลสอดคล้องกับความรู้ ทักษะและเจตคติของผู้เรียน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุสูตร ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 2) การบริหารงานบุคคล 3) การบริหารจัดการ 4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 5) ด้านการสรุปและรายงานผลการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุสูตร 5 ได้แก่ 1) พหุสูตรา แปลว่า ฟังมาก คือ ได้เล่าเรียน รู้เห็น อ่านสั่งสมความรู้ในด้านต่างๆ ไว้มากมายกว้างขวาง 2) ธตา แปลว่า จำได้ คือ จับหลักหรือสาระสำคัญได้ถูกต้อง จำเนื้อเรื่องหรือสาระไว้ได้แม่นยำ 3) วจสา ปริจิตา แปลว่า คล่องปาก คือ ท่อง บ่นหรือใช้พูดอยู่เสมอจนแคล่วคล่องชัดเจน 4) มนสาณูปกชิตา แปลว่า เพ่งขึ้นใจ คือ ใส่ใจนึกคิดพิจารณา จนเจนใจ นึกถึงครั้งใด ก็ปรากฏเนื้อความสว่างชัด 5) ทัญญูญา สุปฏิวิทธา แปลว่า ขบได้ด้วยทฤษฎี หรือแทงตลอดดีด้วยทฤษฎี คือ ความเข้าใจลึกซึ้ง มองเห็นประจักษ์แจ้งด้วยที่สามารถประยุกต์ใช้ ในการจัดการเรียนการสอนและแนวทางการบริหารให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยสรุปเป็นองค์ความรู้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนตามหลักพหุสุต 5

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนควรทำการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมตามหลักพหุสุต โดยเพิ่มกลุ่มตัวอย่างที่กว้างและหลากหลายมากขึ้น เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา

1.2 โรงเรียนควรเพิ่มสัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียน ผู้ปกครอง เพื่อให้มีความคิดที่หลากหลายมากขึ้น ในแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมตามหลักพหุสุต

1.3 โรงเรียนควรใช้หลักธรรมที่สอดคล้องกับการบริหารจัดการ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ซึ่งอาจทำให้ได้ผลที่แตกต่างกัน

1.4 โรงเรียนควรมีการศึกษาการปฏิบัติงานโดยใช้หลักธรรมคำสอนอื่นๆมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการนำแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้กับโรงเรียนขนาดอื่นๆ

2.2 ควรมีการศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในใช้แหล่งเรียนรู้

2.3 ควรมีการเพิ่มเครื่องมือในการวิจัยให้กว้างมากขึ้นเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ให้ได้ผลตรงกับความเป็นจริงที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- ธานินท์ ศิลปจารุ. (2551). การวิจัยและวิเคราะห์ ข้อมูลทางสถิติด้วย spss. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปิสซิเนสอาร์เอนด์ดี.
- นงเยาว์ อุทุมพร. (2561). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปใช้ บูรณาการในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร: ธนธัชการพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมส โปรดักส์.
- มงคล พลภูมิ. (2555). สภาพการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาหนองคาย เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รวีพร มณีวรรณ. (2554). การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประกอบการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา บัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ศิริญาภา ทองมะหา และคณะ. (2562). แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ตามหลักพหุสูตร 5 ของโรงเรียนในเครือข่ายที่ 49 สำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร. วารสารครุศาสตร์ ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 6(1). 28-38.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- Keeves, Peter J. (1988). Model and Model Building: Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook. Oxford: Pergamon Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3). 607-610.

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

EDUCATION INSTITUTE ADMINISTRATION MODEL FOR EXCELLENCE
ACCORDING TO VUDDHIDHAMMA PRINCIPLES OF SCHOOLS UNDER LOCAL
ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS PHRANAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

¹ขวัญชนก คงพิบูลย์ Khwanchanok Kongpibool

²พระมหาสมบัติ ธนปญโญ Phramaha Sombat Dhanapanno

³พระมหาญาณวัฒน์ จิตวาทมโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano

¹โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาปูน Wat Sala Poon Municipal School, Thailand

^{2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: khwanchnokkongpibool@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยผสมวิธีโดยมีการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู จำนวน 186 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าความต้องการจำเป็น ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน และการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบใช้แบบประเมินกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 191 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ การบูรณาการ การประยุกต์ใช้ การประเมิน และผลการประเมินรูปแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความถูกต้อง และความเป็นไปได้ ตามลำดับ สรุปเป็นองค์ความรู้การวิจัย คือ “Khwanchanok”

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารสถานศึกษา, ความเป็นเลิศ, คุณธรรม

Abstract

This research article was to propose a model of school administration towards excellence based on the principle of four Vuddhi-dhamma of schools under local administrative organizations in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. It was a mixed-method research with 3 research steps: Step 1: Studying the necessity of school administration towards excellence using a questionnaire with a sample of 186 teachers. Data were analyzed using statistics including frequency, percentage, mean, standard deviation, and finding the necessity value. Step 2: Developing the model using interviews with 10 key informants and focus group discussions with 9 experts. Data were analyzed using content analysis. Step 3: Evaluating the model using an evaluation form of a sample of 191 administrators and teachers. Data were analyzed using statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results of the research found that the model of school administration towards excellence based on the principle of four Vuddhi-dhamma of schools under local administrative organizations in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province had 5 components, namely principles, objectives, integration, application, evaluation, and evaluation results of the model. Overall, it was at the highest level. When considering each aspect, it was found that the evaluation results were at the highest level in all 4 aspects, namely, usefulness, appropriateness, correctness, and feasibility, respectively. The conclusion was the research knowledge, namely Khwanchanok.

Keywords: Model, School Administration, Excellence, Vuddhi-Dhamma

บทนำ

ปัจจุบันเป็นที่ถกเถียงกันในสังคมอย่างกว้างขวางในทางเลือกระหว่างผู้บริหารที่มีจริยธรรม (Ethics) กับผู้บริหารที่มีความสามารถ (Competent) ซึ่งคงไม่แปลกที่จะมีเสียงจากสังคมที่ต้องการได้ผู้บริหารที่มีคุณสมบัติพร้อมทั้งสองประการ คือ ทั้งเก่งและดีอย่างไรก็ตามในโลกแห่งความเป็นจริง มักจะไม่พบคุณสมบัติที่สมบูรณ์แบบดังกล่าวในผู้บริหารในหลายระดับจนถึงสากลและยังพบอีกว่าผู้บริหารในปัจจุบันทั้งที่มาจากการเลือกตั้ง รวมทั้งมาจากการแต่งตั้งก็ดี พบว่าส่วนใหญ่จะมีคุณสมบัติที่โดดเด่นด้านความสามารถ นำด้านจริยธรรมจึงเป็นคำถามของสังคมว่า “ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น” เมื่อค้นหาคำตอบซึ่งมักจะพบคำตอบที่เป็นคำตอบปัญหาที่ปลายเหตุ เป็นเพราะความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก อันสืบเนื่องมาจากความเป็นโลกาภิวัตน์ (Globalization) ความเป็นสังคมข้อมูลข่าวสาร (IT Society) ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (S&T Period) การเน้นเรื่องสิทธิมนุษยชน (Human Right) ค่านิยมแทนวัตถุนิยม (Materialism) หรือแม้แต่กรณีการมีจุดมุ่งหมายชีวิตแบบสุขนิยมสุดโต่ง (Hedonism) ในบริบทของสถานศึกษาซึ่งเป็นการกำหนดหน้าที่ให้บริการที่ผูกพันกับเรื่องของการสอนและการเรียนรู้เป็นหลัก และเป้าหมายสุดท้าย (Ultimate Goal) ของสถานศึกษาก็คือการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงได้รับความสนใจและความคาดหวังจากสังคมอยู่ในระดับสูงและปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้องค์การประสบความสำเร็จ

ได้นั้นขึ้นอยู่กับจริยธรรม (Ethics) ซึ่งประกอบไปด้วยคุณงามความดี พฤติกรรมทางจริยธรรมรวมถึงคุณสมบัติที่พึงงามของผู้บริหาร สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องยืนยันที่ทำให้คณะครูและผู้บริหารและผู้ปกครองและชุมชนมั่นใจในการบริหารงานว่า ผู้นำองค์การทางการศึกษาจะสามารถพาองค์กรสู่จุดมุ่งหมาย พันธะผูกพันตามความคาดหวังของเขาได้ ดังนั้น การมีคุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นคุณสมบัติขั้นพื้นฐานที่ขาดไม่ได้ของผู้บริหารทางการศึกษา และถือเป็นเรื่องหัวใจของการเป็นผู้นำ ผู้นำมีคุณธรรมจริยธรรมจะทำให้สมาชิกในองค์กรหรือคนในประเทศนั้นอยู่กันอย่างมีความสุข แต่ถ้าบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้นำไม่มีคุณธรรมจริยธรรมคนทั้งหมดก็จะทำตามอย่าง ทำให้ประเทศชาติหรือองค์กรก็จะเสื่อมทราม

หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทย ทั้งค่านิยมและพิธีกรรม ความเชื่อ ความเลื่อมใสศรัทธา ตลอดจนการศึกษาเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมมาตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการบริหารตามหลักธรรมที่ผู้บริหารสามารถนำประยุกต์ใช้กับการบริหารได้ตลอดเวลา ได้แก่ หลักคุณธรรม (อง.จตุกก. (ไทย) 21/248/332) คือ หลักธรรมสำคัญเพื่อผู้บริหารทุกระดับ เป็นแนวทางส่งเสริมให้บุคคลผู้ประพฤติปฏิบัติตามได้สติปัญญาเกิดความเจริญรุ่งเรืองทั้งต่อตนเองและองค์กร เกิดผลดีต่อหน้าที่การงาน เป็นปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย คือ 1) สัปปุริสสังเสวะ การคบหาสัตบุรุษ เสวนาทานผู้รู้ผู้ทรงคุณ 2) สัทธัมมัสสนะ การฟังสัทธรรม เอาใจใส่เล่าเรียน หาความรู้จริง 3) โยนิโสมนสิการ การทำในใจโดยแยบคาย คิดหาเหตุผลโดยถูกวิธี 4) อัมมานุอัมมปฏิบัติ การปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติธรรมให้ถูกต้องตามหลัก โดยนำหลักธรรมดังกล่าวมาบูรณาการเข้ากับการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้ของมาตรา 22 ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษา ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ เติบโตตามศักยภาพ” ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของการที่จะมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพของการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพทั้งนี้ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรของส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชนท้องถิ่น โดยนำทรัพยากรของท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วม มีบทบาทของการวางแผนกำหนดสาระของหลักสูตร จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงหรือร่วมพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ นอกจากจะมีความรู้ความสามารถ ทักษะ ประสิทธิภาพทางการบริหารสถานศึกษาแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ทนต่อการเปลี่ยนแปลงระบบสังคม ทนต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี และใช้ทรัพยากรให้ได้ประโยชน์สูงสุด

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล และได้รับรางวัลระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับกระทรวงการ ระดับประเทศ โดยใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อันก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ แจกแบบสอบถาม เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาข้อมูล เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง โดยวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และพัฒนาเป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. นำแบบสอบถาม หรือเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เป็นการหาความตรงเชิงโครงสร้าง ใช้เทคนิควิธีการวัดดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index : IOC) ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และลักษณะการใช้ภาษา ผู้วิจัย นำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. นำเครื่องมือที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้ว มาทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง (Try out) โดย ผู้วิจัย นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหาร และอาจารย์ในสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ท่าน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach)

5. แจกแบบสอบถามศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 186 คน แล้วรวบรวมข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าความต้องการจำเป็น

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม เป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูล เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับผลการวิจัยที่ศึกษาความต้องการจำเป็น เพื่อกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

2. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้แบบสัมภาษณ์สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณ

ธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์และสรุปข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4. นำผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และจากแบบสอบถามมาสรุปเป็นร่างรูปแบบเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

5. การประชุมสนทนากลุ่มเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่พัฒนาขึ้น โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ด้วยแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัยเชิงปริมาณ โดยแจกแบบประเมินรูปแบบ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ใช้แบบประเมินกับประชากรที่เป็นครูผู้สอน จำนวน 191 คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบูรณาการ 4) การนำไปใช้ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ

1. เป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยบูรณาการกับหลักคุณธรรม 4 เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เป็นรูปแบบที่ภาครัฐ กระทรวงศึกษาธิการ สามารถนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เป็นการพัฒนาเชิงบวกเพื่อเสริมสร้างการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาและใช้สื่อการสอน และด้านการวัดประเมินผล ตามหลักคุณธรรม 4 นำสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศทั้งด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านกระบวนการบริหารและจัดการ และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเป็นแนวทางให้ภาครัฐ กระทรวงศึกษาธิการ ได้นำไปพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้วยวิธีการบริหารแบบบูรณาการ
3. เพื่อกระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความภูมิใจและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร มีความเต็มใจที่จะทุ่มเทความสามารถที่จะปฏิบัติงานเพื่อสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่

องค์ประกอบที่ 3 การบูรณาการ

การบูรณาการการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับ 1 คือ มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการชุมชน นโยบาย รัฐบาล แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปได้ในการปฏิบัติ ทนต่อการเปลี่ยนแปลง ตามหลักคุณธรรม 4 ดังนี้

1. สัมปยุตสังเสวะ คบสัตบุรุษ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาวิเคราะห์ความต้องการการวิเคราะห์ความต้องการของสถานศึกษาเป็นขั้นแรกในการหาบุคลากรครูที่ดี 2) ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนการสรรหาและรับครู 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาครูที่มีอยู่ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างสภาพแวดล้อมสำหรับกรเรียนรู้และพัฒนา 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนครูในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. สัทธัมมัสสวณะ การฟังธรรม 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการพัฒนาทักษะการสื่อสาร 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ตัวอย่างและการสื่อสารแบบสอดคล้องกับเนื้อหา 4) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างโอกาสให้ผู้ฟังแสดงความเข้าใจ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีและสื่อเพื่อช่วยในการสื่อสาร

3 โยนิโสมนสิการ การพิจารณาโดยแยกคาย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาเคราะห์บริบท 2) ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจ 3) ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดแผนการที่เหมาะสม 4) ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง 5) ผู้บริหารสถานศึกษาเริ่มต้นการปฏิบัติตามแผนและติดตามผล

4. อัมมานอัมมปฏิบัติ การปฏิบัติธรรมตามสมควร 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นตัวอย่างในด้านคุณธรรม 2) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุมและสร้างความเข้าใจร่วมกันในทีมงานและสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษานับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะให้กับทีมงาน 4) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างระบบติดตามและประเมินผล 5) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่สนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบที่ 4 การประยุกต์ใช้

การนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับ 1 คือ มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการชุมชน นโยบาย รัฐบาล แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปได้ในการปฏิบัติ ทนต่อการเปลี่ยนแปลง ตามหลักคุณธรรม 4 ดังนี้

1. สัมปยุตตสังสวะ การแลกเปลี่ยนความรู้กับคนฉลาด (Knowledge Exchanging with Wise People) การคบหาสัตบุรุษ เสวนาท่านผู้รู้ ผู้ทรงคุณ มีคณะที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ

1) การวิเคราะห์ความต้องการของสถานศึกษาเป็นขั้นแรกในการหาบุคลากรครูที่ดี ในกระบวนการนี้ควรพิจารณาประสิทธิภาพของครูที่มีอยู่และต้องการการพัฒนา จำนวนครูที่ต้องการในแต่ละระดับและสาขาวิชา และความเข้ากันได้ของบุคลากรกับเป้าหมายของสถานศึกษา

2) ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนการสรรหาและรับครู จะต้องวางแผนการสรรหาครูที่เหมาะสม ด้วยการประกาศรับสมัครครูใหม่ การจ้างครูชั่วคราว หรือการสรรหาครูที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่สถานศึกษาต้องการ

3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาครูที่มีอยู่ นอกเหนือจากการสรรหาครูใหม่ ควรสนับสนุนการพัฒนาครูที่มีอยู่ในสถานศึกษา โดยให้อาจารย์เข้าร่วมหลักสูตรการฝึกอบรมและการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของสถานศึกษา

4) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างสภาพแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้และพัฒนา สถานศึกษาควรมีสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาของครู ซึ่งรวมถึงการให้อำนาจความสะดวกที่จำเป็น การใช้เทคโนโลยีการฝึกอบรมออนไลน์ และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันในสถานศึกษา

5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนครูในการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

2. สัทธัมมัสสวณะ การได้ยินสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ (Hearing things is beneficial) การฟังสัทธรรม เอาใจใส่เล่าเรียน หาความรู้จริง

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการพัฒนาทักษะการสื่อสาร โดยจัดการฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับครู เช่น การสอนวิธีการใช้ภาษาอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการสื่อสารกับนักเรียน สามารถใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อทำให้สิ่งที่สอนน่าสนใจ

2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อน เพื่อให้การสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรหลีกเลี่ยงคำศัพท์ทางวิชาการที่อาจทำให้เข้าใจได้ยาก

3) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ตัวอย่างและการสื่อสารแบบสอดคล้องกับเนื้อหา จะช่วยให้เข้าใจกันได้มากขึ้น สามารถใช้ภาพ วิดีโอ หรือตัวอย่างจริงเพื่อช่วยในการสื่อสารความคิดและความเข้าใจ

4) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างโอกาสให้ผู้ฟังแสดงความเข้าใจ ควรให้โอกาสให้ผู้ฟังแสดงความเข้าใจและสรุปข้อมูลเพื่อให้มั่นใจว่าพวกเขาเข้าใจข้อความที่ได้รับฟัง

5) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีและสื่อเพื่อช่วยในการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีและสื่อต่างๆ เช่น เว็บไซต์การเรียนรู้ออนไลน์ แอปพลิเคชันการเรียนรู้ หรือมัลติมีเดียในการสอนและสื่อสารสามารถทำให้กระบวนการสอนเป็นไปอย่างน่าสนใจและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. โยนิโสมนสิการ คิดอย่างชาญฉลาด (Wisely Think) การทำในใจโดยแยบคาย คิดหาเหตุผลโดยถูกวิธี หาวิธีการในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

1) ผู้บริหารสถานศึกษาเคราะห์บริบท เริ่มต้นโดยการทำการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ คือการทำความเข้าใจถึงความต้องการของชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ นโยบายของรัฐบาล แผนการศึกษาแห่งชาติ และความเป็นเลิศที่สถานศึกษาต้องการบรรลุในระยะยาว การทำการวิเคราะห์นี้จะช่วยให้เข้าใจภาพรวมของสถานศึกษาและความต้องการของการเปลี่ยนแปลง

2) ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจ หลังจากที่เราทราบความต้องการของบริบทแล้ว สามารถกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาที่ชัดเจน นี่คือนแนวทางหลักที่จะขึ้นำการพัฒนาของสถานศึกษา

3) ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดแผนการที่เหมาะสมเพื่อให้เป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการวางแผนการใช้ทรัพยากรและการจัดการโครงการ

4) ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงและการบริหารสถานศึกษาในบริบทของสถานศึกษา ควรพิจารณาปัญหาที่เป็นไปได้ และวางแผนการจัดการปัญหาในระหว่างการดำเนินโครงการ

5) ผู้บริหารสถานศึกษาเริ่มต้นการปฏิบัติตามแผนและติดตามผลเพื่อแน่ใจว่าการบูรณาการการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศมีผลสำเร็จและสามารถปรับปรุงต่อไปได้อย่างเหมาะสม

4. อัมมานุสุมมปฏิบัติ การกระทำเพื่อความสำเร็จ (Action to achievement) คือ การปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติธรรมให้ถูกต้อง ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นตัวอย่างในด้านคุณธรรมและสามารถเข้าใจและสนับสนุนเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาอย่างเต็มที่ แสดงให้เห็นถึงความทุ่มเทในการประยุกต์ใช้

2) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุมและสร้างความเข้าใจร่วมกันในทีมงานและสถานศึกษา เพื่อให้ทุกคนเข้าใจเป้าหมายและความสำคัญของการประยุกต์ใช้

3) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะให้กับทีมงาน เช่น การอบรม และการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้

4) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างระบบติดตามและประเมินผลเพื่อวัดความสำเร็จของการประยุกต์ใช้และให้ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการปรับปรุง

5) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่สนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในองค์กร สร้างความเป็นเลิศในการทำงานของทีมงานและรวมทีมให้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านกระบวนการบริหารและการจัดการเป็นลักษณะของการบริหารมาบูรณาการกับการบริหารงาน เป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาเติบโตและพัฒนาได้

อย่างเต็มศักยภาพ เป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและความพยายามอย่างต่อเนื่อง การมุ่งมั่นในการปรับปรุงและการเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญเพื่อที่จะสร้างสถานศึกษาที่มีคุณภาพและความเป็นเลิศในการบริหารและจัดการทั้งในด้านการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้เหมาะสมและเติบโตขึ้นไปยังยืน 7 ด้าน ได้แก่ 1) เครือข่ายระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา 2) กำหนดไว้ชัดเจนในนโยบาย เป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดเป็นแนวปฏิบัติ 3) พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ 4) การพัฒนาทางวิชาการ ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตร สถานศึกษา 5) จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ 6) จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ 7) มีทรัพยากรที่สำคัญ แหล่งค้นคว้าข้อมูลที่ดี

องค์ประกอบที่ 5 การประเมิน

การประเมินรูปแบบ เป็นขั้นตอนการประเมินผลภาพรวมสรุปเพื่อตรวจสอบและประเมินผลของรูปแบบ ได้แก่

1. การประเมินด้านบริบทหรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ความเป็นไปได้ของรูปแบบ เป็นการตรวจสอบว่ารูปแบบที่จะทำสนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์ของรูปแบบชัดเจนเหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายหน่วยเหนือหรือไม่

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน (Input Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของรูปแบบ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินรูปแบบ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินระหว่างการทำเนินการรูปแบบ เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการรูปแบบที่จะใช้เป็นข้อมูลในรูปแบบ แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการรูปแบบช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ใน รูปแบบ โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการจะมีบทบาทสำคัญในเรื่องการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะๆ เพื่อการตรวจสอบการดำเนินของการรูปแบบโดยทั่วไป

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของรูปแบบ รวมทั้งการพิจารณาในการปรับเปลี่ยนรูปแบบและการประเมินผลรูปแบบ เรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของรูปแบบ โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินสถานะแวดล้อมปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการร่วมด้วย

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม พบว่ามีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 1) วัตถุประสงค์ 3) การบูรณาการ 4) การประยุกต์ใช้ และ 5) การประเมิน มีรูปแบบและการพัฒนาที่แตกต่างไปจากงานวิจัยอื่นเช่นงานวิจัยของของสุนิสา วิทยานุกรณ (2552) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนเอกชนมี 7 ด้าน ประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านการนำองค์กร 2) ด้านการวางแผนกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และตลาด 4) ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ได้แก่สนับสนุนให้นำเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และศึกษา และวิเคราะห์สภาพ ความต้องการและความจำเป็นของโรงเรียน 5) ด้านการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน 6) ด้านการจัดการกระบวนการ 7) ด้านผลลัพธ์ ส่วนผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง ตามลำดับ ซึ่งการใช้เกณฑ์ในการประเมินรูปแบบที่ต่างกันย่อมทำให้ผลการประเมินออกมาแตกต่างกันเช่นงานวิจัยของธัญญกานต์ ทองสินเกียรติ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องเกณฑ์ปกติมาตรฐานการพัฒนาสถานศึกษาเอกชนขึ้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ ที่พบว่า องค์ประกอบหลักของการพัฒนาสถานศึกษาเอกชนขึ้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ คือ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการสร้างทีมงาน ด้านการจัดระบบบริหารด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการประเมินตนเองและด้านสารสนเทศ

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่สังเคราะห์จากการบูรณาการการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบูรณาการ 4) การประยุกต์ใช้ 5) การประเมินโดยสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้คือ KHWANCHANOK สรุปดังในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ KHWANCHANOK

จากภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย คือ KHWANCHANOK อธิบายได้ดังนี้

K - Knowledge Exchanging with Wise People สับปรีสสังเสวะ การแลกเปลี่ยนความรู้กับคนฉลาด การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ต้องแสวงหาความร่วมมือในการทำงานร่วมกันที่ใช้ประโยชน์จากความสามารถและความเชี่ยวชาญเฉพาะตัวของแต่ละคน โดยเฉพาะคนที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ให้ความสำคัญกับความหลากหลายของผู้มีความสามารถ โดยตระหนักว่าจุดแข็งที่แตกต่างกันมีส่วนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

H - Hearing things is beneficial สัทธัมมัสสนะ การได้ยินสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ เป็นการการขยายความรู้ การได้ยินสิ่งใหม่ๆ จะทำให้ได้รับแนวคิด มุมมอง และข้อมูลที่หลากหลาย และขยายฐานความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้น การฟังผู้อื่นอย่างกระตือรือร้นยอมรับส่งเสริมความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในหัวข้อต่างๆ ส่งเสริมการเติบโตทางปัญญา การมีส่วนร่วมในการสนทนาและการฟังผู้อื่นช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารช่วยในการแสดงออกและความเข้าใจที่มีประสิทธิภาพ การฟังอย่างมีประสิทธิผลถือเป็นสิ่งสำคัญในการแก้ไขข้อขัดแย้ง เนื่องจากจะช่วยส่งเสริมความเข้าใจและช่วยค้นหาจุดร่วมและการเปิดรับข้อมูลและมุมมองใหม่ๆ สามารถจุดประกายความคิดสร้างสรรค์และมีส่วนช่วยในการคิดเชิงสร้างสรรค์

W - Wisely Think โยนิโสมนสิการ คิดอย่างชาญฉลาด การจัดการสถาบันการศึกษาสู่ความเป็นเลิศต้องอาศัยการคิดเชิงกลยุทธ์ ความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คำแนะนำในการคิดอย่างชาญฉลาด

A - Action to achievement ธัมมานุธัมมปฏิบัติ การกระทำเพื่อความสำเร็จ การบรรลุความเป็นเลิศในการจัดการสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการเชิงรุกและเชิงกลยุทธ์ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ พัฒนาแผนยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมโดยสรุปวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายของสถาบัน เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักในกระบวนการวางแผนเพื่อให้แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กว้างขึ้น พัฒนาความเป็นผู้นำลงทุนในโครงการพัฒนาความเป็นผู้นำสำหรับผู้บริหารและคณาจารย์ ความเป็นผู้นำที่แข็งแกร่งและมีวิสัยทัศน์เป็นสิ่งสำคัญในการขึ้นสู่สถาบันสู่ความเป็นเลิศ การฝึกอบรมครูและการพัฒนาวิชาชีพ

N - Network of educational institution quality management systems เครือข่ายระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา การสร้างเครือข่ายระบบการจัดการคุณภาพสำหรับสถาบันการศึกษา เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐาน กระบวนการ และกลไกการทำงานร่วมกันเพื่อให้มั่นใจถึงความเป็นเลิศทั่วทั้งเครือข่ายกำหนดมาตรฐานคุณภาพทั่วไป จัดทำชุดเกณฑ์มาตรฐานและหลักเกณฑ์ด้านคุณภาพ

C - Clearly defined in the policy กำหนดไว้ชัดเจนในนโยบาย เป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนด เมื่อกำหนดนโยบายสำหรับเครือข่ายระบบการจัดการคุณภาพสถาบันการศึกษา ความชัดเจนและแม่นยำเป็นสิ่งสำคัญ องค์ประกอบสำคัญที่ต้องกำหนดอย่างชัดเจน

H - Have professional expertise พัฒนาคู่มือและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ จัดทำแนวทางสำหรับโครงการพัฒนาวิชาชีพแบบร่วมมือกันสำหรับนักการศึกษาและผู้บริหาร ระบุประเภทของการฝึกอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และความร่วมมือในการแบ่งปันความรู้ที่จะได้รับการสนับสนุน

A - Academic development according to the curriculum การพัฒนาทางวิชาการ งานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรของสถาบันการศึกษา การพัฒนาวิชาการในบริบทของหลักสูตร หมายถึง กระบวนการที่ตั้งใจและเป็นระบบในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน และปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

N - New technology systems must be used to support management and learning management ระบบเทคโนโลยีใหม่ๆ ต้องนำมาใช้เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ระบบบริหารจัดการการเรียนรู้ (LMS) บูรณาการระบบการจัดการการเรียนรู้ (LMS) ที่แข็งแกร่งเพื่อจัดการและส่งมอบเนื้อหาทางการศึกษา แพลตฟอร์ม LMS อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ออนไลน์ การส่งงาน การให้เกรด และการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน เนื้อหาเชิงโต้ตอบและมัลติมีเดียใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสื่อการเรียนรู้แบบโต้ตอบและมัลติมีเดีย รวมวิดีโอ การจำลอง และแหล่งข้อมูลออนไลน์เพื่อดึงดูดนักเรียนและปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้ ห้องเรียนเสมือนจริงและการเรียนรู้ออนไลน์ ใช้ห้องเรียนเสมือนจริงและแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกในการศึกษาทางไกล

O - Organization a physical and social environment that is conducive to learning. with quality การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยคุณภาพ การสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพนั้นเกี่ยวข้องกับการวางแผนที่รอบคอบ การออกแบบที่มีประสิทธิภาพ และการมุ่งเน้นที่การส่งเสริมบรรยากาศเชิงบวกและครอบคลุม คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการบรรลุเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรดำเนินการดังนี้
 - 1.1 ควรมีนโยบายที่จะนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไปพัฒนาในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้โรงเรียนในสังกัดมีผลงานการแข่งขันอยู่ในอันดับต้นๆ ของสถานศึกษาในระดับเดียวกัน
 - 1.2 ควรนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไปพัฒนาเป็นคู่มือการปฏิบัติ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง และคู่มือในการปฏิบัติงาน
 - 1.3 ควรสนับสนุนให้มีงบประมาณในการพัฒนาครูผู้สอนตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยปฏิบัติตามคู่มือที่พัฒนาจากองค์ความรู้การวิจัยเรื่องนี้
 - 1.4 การนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยาไปใช้ปฏิบัติในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษานั้น ควรมีการจัดทำคู่มือการใช้งานให้ละเอียดและชัดเจนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 1.5 การนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไปใช้ปฏิบัติจริงนั้นควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อจำกัดของหน่วยงาน องค์กร และสถานที่ที่มีความแตกต่างกันบริบทที่แตกต่างกัน
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ผลการวิจัยความต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักคุณธรรม 4 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ในหัวข้อ มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการชุมชน นโยบายรัฐบาล แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปได้ในการปฏิบัติ ท้นต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ควรมีการทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจให้ชัดเจนในการจัดการเรียนรู้ให้โรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ
 - 2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้วยหลักการบริหารยุคดิจิทัล 5.0
 - 2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักพุทธธรรมข้ออื่นๆที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กัลยา มาลัย. (2559). รูปแบบการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของคณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. คุษุณินิพนธ์ศึกษาศาสตร์คุษุณินิพนธ์. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- คำพันธ์ อัครเนตร. (2549). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักพุทธธรรม. คุษุณินิพนธ์การศึกษาศาสตร์คุษุณินิพนธ์. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธันฐกานต์ ทองสินเกียรติ. (2556). เภณท์ปกติมาตรฐานการพัฒนสถานศึกษาเอกชนขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ. คุษุณินิพนธ์ปรัชญาคุษุณินิพนธ์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญศรี แสงศรี. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. คุษุณินิพนธ์ปรัชญาคุษุณินิพนธ์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประจวบ หนูเลี้ยง. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดพัทลุง. คุษุณินิพนธ์ปรัชญาคุษุณินิพนธ์. มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร: ธนัธการพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. ฟรินตัง แมส โปรดักส์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัชฎาภรณ์ อัครจันทร์. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. คุษุณินิพนธ์การศึกษาศาสตร์คุษุณินิพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สมนึก บุญใหญ่. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. คุษุณินิพนธ์ปรัชญาคุษุณินิพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สุธาสนี แม้นญาติ. (2554). โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. คุษุณินิพนธ์ปรัชญาคุษุณินิพนธ์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุนิสา วิทยานุกรณ์. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนเอกชน. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตร์คุษุณินิพนธ์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.

การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ
เทคนิค ที.เอ.ไอ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2*

THE DEVELOPMENT OF READING SKILLS IN THAI LANGUAGE USING ACTIVITY-
BASED LEARNING WITH TAI TECHNIQUE OF PHATOMSUKSA 3 STUDENTS IN
PHRANAKHON SI AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

¹สุปราณี ขาวเหลือง Supanee Khaoluang ²บริบูรณ์ ขอบท่าดี Boriboon Chobthamdee

^{1,2}มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: boss_av45@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน ร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ เป็นการวิจัยการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการทดลองและการศึกษาความพึงพอใจ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวเวียง (เขมสุทิวิทยาการ) จำนวน 12 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่มจากโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ 2) แบบประเมินทักษะการอ่านภาษาไทย 3) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ มีทักษะการอ่านภาษาไทยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน, เทคนิค ที.เอ.ไอ, ทักษะการอ่านภาษาไทย

Abstract

The purposes of this research were 1) to study in Thai reading skill by using activity-based learning with TAI technique of grade 3 students 2) to compare learning achievement before and after learning by activity-based learning with TAI technique 3) to study the satisfaction of learning activities in activity-based learning with TAI technique. The research samples were consisted of 12 students in grade 3 form Wat Hua Wiang School. Research instruments in this research were activity-based learning with TAI technique lesson plans, Thai reading skill assessment form and learning achievement tests. The statistics used for data analysis were Means, Standard Deviation and t-test. The results of the research found that 1) Thai reading skill of the students who studied by using activity-based learning with T.A.I techniques tended to be higher at a statistical significance of .05. 2) learning achievement after learning by using activity-based learning management with T.A.I techniques was higher than before learning at statistical significance. 3) the satisfaction of the students after learning by using activity-based learning management with T.A.I techniques was at the highest level.

Keywords: Activity-Based Learning, TAI Technique, Reading Skills in Thai language

บทนำ

การอ่านนับเป็นทักษะพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อนักเรียนเพื่อพัฒนาเยาวชนสู่การเป็นทรัพยากรมนุษย์ของประเทศที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการอ่านจึงเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2561-2580 ที่เน้นการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนให้มีศักยภาพที่ดีที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ซึ่งนอกจากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีแล้วนั้น แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579 ก็ให้ความสำคัญกับการอ่านด้วยเช่นกันเพราะเป็นคุณลักษณะและทักษะที่สำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นทักษะการอ่านออกโดยเฉพาะการอ่านภาษาไทย ซึ่งมีสาเหตุมาจากข้อมูลคนไทยมีอัตราการอ่านเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ถ้าไม่เร่งพัฒนาการอ่านตั้งแต่วัยเด็กจะส่งผลถึงทักษะการอ่านของประชากรที่เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตจะไม่สามารถอ่านหนังสือแล้วทำความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่านได้ ส่งผลให้ประชากรขาดการรับรู้ทักษะและข้อมูลใหม่ๆ ที่มีความจำเป็นต่อตลาดแรงงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) นอกจากนั้นแล้วผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนในประเทศไทยในปี 2563 พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ประมาณร้อยละ 72.72-73.02 ของโรงเรียนในประเทศไทยทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2565) สอดคล้องกับการรายงานผลการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 (2565) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลความสามารถในการอ่านนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 พบว่า จากการวัดและประเมินผลความสามารถในการอ่านนักเรียนด้วยแบบทดสอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 นั้น นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา โดยเฉพาะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีปัญหาด้านการอ่าน กล่าวคือนักเรียนส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับ

การอ่านไม่ออก นับเป็นปัญหาที่ต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านให้นักเรียนมีประสิทธิภาพได้อย่างสูงสุด

จากปัญหาด้านการอ่านของนักเรียนที่ได้กล่าวมาข้างต้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นั้น มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนึ่งคือการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน นับเป็นกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยตัวนักเรียนเองมากกว่าการเรียนรู้แบบบรรยายหรือการท่องจำ (Pang, 2010) นักเรียนจะได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ มีหน้าที่ในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อนำมาใช้ในการทำกิจกรรมจริง เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงาน การสร้างองค์ความรู้ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน มีวินัยในการทำงาน การได้ฝึกวิเคราะห์ สังเคราะห์ แบ่งหน้าที่ในการทำงานของแต่ละคน นับเป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลนี้ โดยครูจะมีหน้าที่และบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือทำกิจกรรมต่างๆ (Bell, 2010) นอกจากนั้นแล้วยังมีเทคนิค ที.เอ.ไอ (Team Assisted Individualization : TAI) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานกันระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือและการเรียนรู้แบบรายบุคคล นักเรียนจะลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง โดยจะแบ่งกลุ่มนักเรียนระหว่างทำกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนแต่ละคนจะมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน ซึ่งภายในกลุ่มจะต้องคละนักเรียนที่มีความสามารถที่ต่างกันมาช่วยกันทำกิจกรรมให้ดำเนินหน้าต่อไป ภายในกลุ่มจะต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์กัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบภายในกลุ่มร่วมกัน ถ่ายทอดองค์ความรู้ไปให้ในกลุ่มเพื่อนเพื่อจะได้รับความรู้ ความเข้าใจที่หลากหลายแล้วนำความรู้ที่ได้รับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป (Slavin, 1990; ทิศนา ขัมมณี, 2563)

จากความสำคัญและปัญหาด้านทักษะการอ่านภาษาไทย การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน และเทคนิค ที.เอ.ไอ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เพื่อเป็นการพัฒนา ศึกษาและได้แนวทางในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยให้นักเรียนมีสมรรถนะทางการอ่านที่สูงขึ้นได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยมีกระบวนการวิจัยที่เหมาะสม ตามแบบแผนก่อนการทดลอง (Pre-Experimental Design) ซึ่งศึกษากลุ่มทดลอง โดยใช้แบบแผนกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง ซึ่งเป็นการทดสอบก่อนและหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ทั้งหมด 158 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 2,628 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวเวียง (เขมสุทธิวิทยาการ) จำนวน 12 คน ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกโดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะการอ่านภาษาไทย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานและเทคนิค ที.เอ.ไอ จากนั้นผู้วิจัยสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้วทำการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพแล้วนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้วิจัยนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (Item-Objective Congruence: IOC) คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไปไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้และปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

3.2 แบบประเมินทักษะการอ่านภาษาไทย ผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านภาษาไทย จากนั้นผู้วิจัยสร้างแบบประเมินทักษะการอ่านภาษาไทยแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้วทำการปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินทักษะการอ่านภาษาไทยตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงนำแบบประเมินทักษะการอ่านภาษาไทยไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพแล้วนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้วิจัยนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (Item-Objective Congruence: IOC) คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไปไว้ในแบบประเมินทักษะการอ่านภาษาไทยและปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินทักษะการอ่านภาษาไทยตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากนั้นผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้วทำการปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3

ท่าน ตรวจสอบคุณภาพแล้วนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้วิจัยนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (Item-Objective Congruence: IOC) คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไปไว้ในแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

3.4 แบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ จากนั้นผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแล้วทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามความพึงพอใจตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงนำแบบสอบถามความพึงพอใจไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพแล้วนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้วิจัยนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (Item-Objective Congruence: IOC) คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไปไว้ในแบบสอบถามความพึงพอใจ และปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามความพึงพอใจตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

3.5 นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้งแผนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ แบบประเมินทักษะการอ่านภาษาไทย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบสอบถามความพึงพอใจ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (try out) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.6 นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเฉพาะแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาทำการวิเคราะห์ดัชนีความยากง่ายและดัชนีค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยคัดเลือกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีค่าดัชนีความยากง่ายของแบบทดสอบระหว่าง 0.20-0.80 ไว้ โดยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าดัชนีความยากง่ายตั้งแต่ 0.20-0.77

3.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการหาค่าดัชนีความยากง่ายและดัชนีค่าอำนาจจำแนกมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบด้วยการใช้สูตร KR-20 Kuder Richardson ของ Kuder Richardson พิจารณาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่มีค่ามากกว่า 0.70 ไว้

4. ขั้นตอนการทดลอง

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง

4.2 นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) แล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูลคะแนนแบบทดสอบ

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ กับนักเรียนกลุ่มทดลอง

4.4 ผู้วิจัยทำการศึกษาทักษะการอ่านภาษาไทยกับนักเรียนกลุ่มทดลองแล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.5 หลังจากสิ้นสุดการทดลองนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลคะแนนแบบทดสอบ

4.6 นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบสอบถามความพึงพอใจแล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความพึงพอใจ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติ t-test เพื่อวิเคราะห์ทักษะการอ่านภาษาไทย

5.2 ผู้วิจัยให้คะแนนการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการตอบถูก 1 คะแนนและตอบผิด 0 คะแนน นำคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยสถิติ t-test

5.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความพึงพอใจจะใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 สรุปผลดังในตารางที่ 1

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

การวัดทักษะ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	% of Mean	t	Sig.
ทักษะการอ่าน	12	60	53	7.58	81.90	4.84*	.000

จากตารางที่ 1 พบว่า ทักษะการอ่าน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 53 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.90 พบว่า คะแนนการวัดทักษะการอ่านภาษาไทยที่หลังเรียนด้วยวิธีการสอนแบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ ของนักเรียนอยู่ในระดับดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 สรุปผลดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	21	19.10	5.06	7.15*	.000
หลังเรียน	21	26.05	2.48		

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.06 และค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนเท่ากับ 26.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.48 และเมื่อนำมาทดสอบค่าที (t-test) เปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 สรุปผลการวิจัยดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การจัดการเรียนรู้	4.50	0.65	มากที่สุด
2	บริบทบรรยากาศในชั้นเรียน	4.58	0.64	มากที่สุด
3	ครูผู้สอน	4.58	0.64	มากที่สุด
4	การวัดและประเมินผล	4.66	0.47	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.58	0.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ภาพรวมเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.60) โดยด้านการวัดและประเมินผลมีคะแนนมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.47) รองลงมาได้แก่ ด้านบริบทบรรยากาศในชั้นเรียนและด้านครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.64) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่ผู้วิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การศึกษาทักษะการใช้ภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ พบว่านักเรียนมีทักษะการอ่าน ภาพรวมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 81.90 เป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมกระบวนการคิด โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (ปิยนุช แหวนเพชร และบุษบา บัวสมบุญ, 2561) เป็นเทคนิคที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนรู้ และสามารถนำมาพัฒนาการอ่านของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตัวเอง กระตุ้นทักษะทางการใช้ภาษาไทยไปพร้อมกัน ผู้เรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสวงหาความรู้ และประสบการณ์ด้วยตนเอง แสดงความคิดเห็น และเกิดการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมายบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (มณฑา วิริยางกูร, ศิวะพัฒน์ โพธิ์ศรี และณัฐณิชา จำเรียง, 2565)

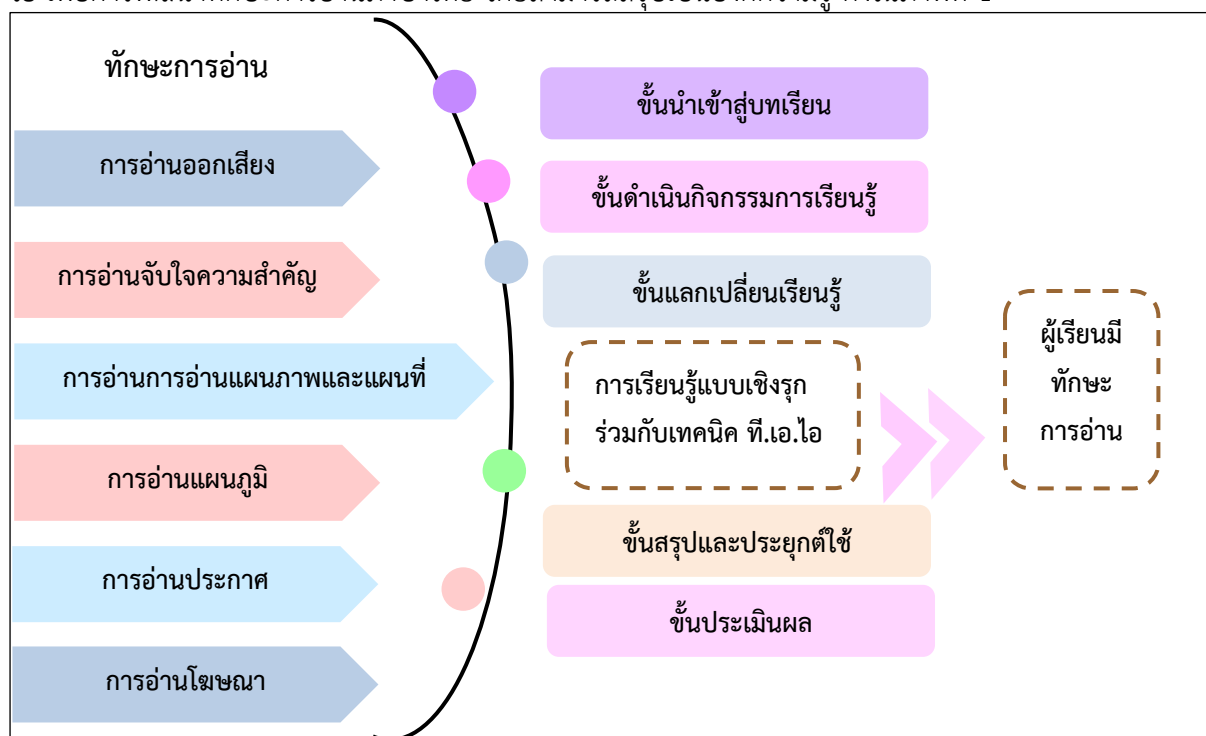

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอนั้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน (ทิตยา สลีน, เชษฐ ศิริสวัสดิ์ และศรัณย์ ภิบาลชนม์, 2560) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนตั้งไว้

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้สอนคำนึงถึงสิ่งที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจหลายๆ ด้าน เช่น การจัดบรรยากาศ สถานการณ์ เทคนิคการสอนที่ดีให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนตามความต้องการ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์เกิดการเรียนรู้ด้วย การใช้ทักษะการอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกภาคภูมิใจในความสำเร็จ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียน (สุวทนา สงวนรัตน์, 2564) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเจตคติในทางบวกขึ้นอยู่ กับสิ่งแวดล้อมต่างๆ เป็นเพราะว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายได้ลงมือปฏิบัติได้ปรึกษากันโดยใช้แผนผัง กราฟิกเป็นเครื่องมือส่งผลให้เกิดความพึงพอใจต่อวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (ภาค อินสิงห์, นพมณี เชื้อวชิรินทร์ และศรัณย์ ภิบาลชนม์, 2564)

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ เพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทย โดยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนประกอบไปด้วย 6 แบบคือ 1) การอ่านออกเสียง 2) การอ่านจับใจความสำคัญ 3) การอ่านแผนภาพและแผนที่ 4) การอ่านแผนภูมิ 5) การอ่านประกาศและ 6) การอ่านโฆษณา ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านภาษาไทยด้วยการเรียนรู้แบบเชิงรุกร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ 5 ขั้นตอนดังนี้ 1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน 2) ชี้นำดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ชี้นำแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) ชี้นำสรุปและประยุกต์ใช้ และ 5) ชี้นำประเมินผล ซึ่งการดำเนินการตามกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนนั้น ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนรู้ และสามารถนำมาพัฒนาการอ่านของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตัวเอง กระตุ้นทักษะทางการใช้ภาษาไทยไปพร้อมกัน ผู้เรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสวงหาความรู้ และประสบการณ์ด้วยตนเอง แสดงความคิดเห็น และเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ ครูต้องคำนึงถึงความรู้พื้นฐานและทักษะการอ่านภาษาไทยเบื้องต้นของนักเรียน เพื่อประกอบการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวนข้อของแบบทดสอบ เพื่อให้เข้ากับบริบทความรู้และทักษะของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น โดยมุ่งพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนจากเนื้อหาที่ง่ายไปหาเนื้อหาที่ยากเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาดูผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค ที.เอ.ไอ ประกอบกับสื่อในด้านอื่นๆ โดยเฉพาะด้านสื่อเทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับความถนัดของผู้เรียน และส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้ และเข้าใจในเนื้อหา ตลอดจนส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ทิตยา สลีน, เชษฐ์ ศิริสวัสดิ์ และศรัณย์ ภิบาลชนม์. (2560). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ ทักษะการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์และศึกษาเจตคติที่มีต่อวิชาฟิสิกส์ เรื่อง โมเมนตัมและการชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 21(1). 93-108.
- ทิตนา แคมมณี. (2563). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. ฉบับที่ 24. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยนุช แหวนเพชร และบุษบา บัวสมบุญ. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับเทคนิคการใช้แผนที่ความคิด. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 16(2). 178-190.

- ภาค อินสิงห์, นพมณี เชื้อวชิรินทร์ และศรัณย์ ภิบาลชนม์. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิกเรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพในรายวิชาชีววิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. **วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี**. 7(1). 47-56.
- มณฑา วิริยางกูร, ศิวะพัฒน์ โพธิ์ศรี และณัฐธัญญา จำเรียง. (2565). การพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทย เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1. **วารสารวิชาการธรรมทศน์**. 22(3). 293-304.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. (2565). รายงานผลการวัดและประเมินผลความสามารถในการอ่านการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565. พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี 2561-2580. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2565). แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุวัฒนา สงวรรณรัตน์. (2564). ผลการใช้กิจกรรมจดบันทึกคอร์เนลล์เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจต่อการเรียน รายวิชาชีววิทยาการจัดการเรียนรู้ 1 สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต. **วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์**. 16(1). 31-42.
- Bell, S. (2010). Project-Based Learning for the 21st Century: Skills for the Future, The Clearing House. **Journal of Educational Strategies**. 83(1). 39-43.
- Pang, K. (2010). Creating Stimulating Learning and Thinking Using New Models of Activity-Based Learning and Metacognitive- Based Activities. **Journal of College Teaching & Learning**. 7(4). 29-38.
- Slavin, R. (1990). **Cooperative Learning: Theory, Research and Practice**. New Jersey: Prentice-Hall.

การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต* THE CURRICULUM DEVELOPMENT OF ABHIDHAMMAPITAKA FOR LIFELONG LEARNING

¹อำนาจ บัวศิริ Amnaj Buasiri ²พระราชรัตนมุนี PhraRattanamuni

³วิโรจน์ คุ่มครอง Viroj Koomkrong

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author Email: amnaj2504@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุ อุปสรรคการศึกษาพระอภิธรรมในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) เพื่อพัฒนาและประเมินหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาเอกสาร การสนทนาแบบมีส่วนร่วม สัมภาษณ์และวิเคราะห์สภาพแวดล้อม มีผู้ให้ข้อมูล 15 ท่าน ประชุมปฏิบัติการเชิงวาท 8 ท่าน และประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหา สาเหตุ อุปสรรคการจัดการศึกษาพระอภิธรรมที่สรุปจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (1) ไม่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นนโยบายของคณะสงฆ์อย่างชัดเจน ไม่มีหน่วยงานของมหาเถรสมาคมและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับกิจการพระพุทธศาสนาให้การดูแลอุปถัมภ์ (2) การบริหารสำนักเรียนและการบริหารงานวิชาการในสำนักเรียน ยังไม่เป็นระบบมาตรฐาน (3) การจัดการเรียนรู้ไม่ได้แบ่งลำดับการศึกษาตามช่วงวัยของผู้เรียน จัดเรียนแบบคละอายุกัน (4) สื่อการเรียนรู้ กิจกรรมที่ใช้สนับสนุน และการวัดผลประเมินผลยังไม่หลากหลาย (5) ยังไม่มีการจัดทำโครงสร้างหลักสูตร ที่เป็นมาตรฐาน 2) องค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีส่วนประกอบ 7 ส่วน คือ (1) หลักการ (2) จุดมุ่งหมาย (3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (4) ระดับการศึกษา (5) การบริหารจัดการงานวิชาการ ประกอบด้วยเนื้อหาสาระการจัดการเรียนรู้ การจัดเวลาเรียน สื่อการเรียนรู้ กิจกรรมเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (6) ผู้สอน (7) การบริหารจัดการหลักสูตร 3) หลักสูตรพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้ (1) หลักการศึกษาพระอภิธรรม (2) จุดมุ่งหมายการศึกษาพระอภิธรรม (3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน (4) ระดับการศึกษาพระอภิธรรม มี 9 ส่วน ใน 3 ช่วงวัยสอดคล้องกับ ช่วงปฐมวัย ไป จนถึง ระดับผู้สูงอายุ (5) การบริหารงานวิชาการพระอภิธรรมหลักสูตรมาตรฐานตามอภิธรรมโชติกะวิทยาลัยเป็นต้นแบบ โดยปรับจำแนก ออกเป็น 9 ส่วน เริ่มจากชั้น จุฬอภิธรรมิกะ ไปจนถึง มหาอภิธรรมิก ตรี- โท- เอก ใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยการจัดหาสื่อ อุปกรณ์สนับสนุน กิจกรรมเสริมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยเหมาะสมกับวัยมาสนับสนุน (6) ผู้สอนพระอภิธรรม ได้รับการสนับสนุนให้ได้พัฒนาความรู้ ทักษะ ประสพการณ์ต่อเนื่องอย่างมืออาชีพ (7) การบริหารจัดการหลักสูตร มีการพัฒนาระบบให้มีมาตรฐานระดับ

สากล และผลการประเมินหลักสูตรพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้รับการประเมินความเหมาะสม
ด้านองค์ประกอบ การนำไปใช้ ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ได้ผลรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: พระอภิธรรม, การพัฒนาหลักสูตร, การเรียนรู้ตลอดชีวิต

Abstract

This research article aimed to 1) study the current status, problems, causes and obstacles to Abhidhamma education of Buddhists in Thailand, 2) study the components of the development of an Abhidhamma curriculum structure for lifelong learning, and 3) develop and evaluate the curriculum structure for lifelong learning. This qualitative research used document study, participatory discussion, interviews and environmental analysis. There were 15 informants, 8 expert workshops, and 5 experts evaluated the curriculum suitability. Data were analyzed by content analysis. The results of the research found that 1) the problems, causes and obstacles to Abhidhamma education management as summarized from the environmental analysis (1) unclearly promoted as a policy of the Sangha, there were no agencies of the Supreme Sangha Council and government agencies related to Buddhism to provide care and support. (2) The administration of the school and academic administration in the school were not yet standardized. (3) The learning management did not divide the study sequence according to the age range of the students. The learning was mixed for each age group. (4) The learning media, supporting activities, and measurement and evaluation were not diverse. (5) The curriculum structure had not been developed according to the standard. 2) Components of the development of the Abhidhamma curriculum structure for lifelong learning consisted of 7 parts: (1) principles, (2) goals, (3) desired characteristics, (4) education level, (5) academic management consisting of learning management content, learning time management, learning media, learning enhancement activities, measurement and evaluation of learning outcomes. (6) teachers, (7) curriculum management and 3) the development of the Abhidhamma curriculum structure for lifelong learning as following: (1) principles of Abhidhamma study, (2) goals of Abhidhamma study, (3) desired characteristics of learners, (4) levels of Abhidhamma study, consisting of 9 parts in 3 age groups corresponding to early childhood to the elderly. (5) Abhidhamma academic administration used the standard curriculum from Abhidhammajotika College as a model, classified into 9 parts, starting from Chula Abhidhammaka to Maha Abhidhamma, bachelor's, master's and doctoral degrees. Active learning management was used by providing media, supporting equipment, learning enhancement activities, and a variety of learning assessment and evaluation, using modern digital technology appropriate for the age to support. (6) Abhidhamma teachers were supported to develop knowledge, skills and experience continuously as a professional,

(7) Curriculum management has been developed to have a system that met international standards and the results of the evaluation of the Abhidhamma curriculum structure for lifelong learning had been evaluated for suitability in terms of components, application, feasibility and overall beneficial use at a high level.

Keywords: Abhidhamma, Curriculum Development, Lifelong Learning

บทนำ

อภิธรรม มาจากศัพท์ อภิ (ยิ่ง-ใหญ่) + ธรรม (คำสอน) มีความหมาย 2 นัย ได้แก่ อภิธรรม เป็นธรรมอันยิ่ง ธรรมอันยอดเยี่ยม ธรรมอันประเสริฐสูงสุด หรือธรรมอันเป็นคำสอนข้อสำคัญเป็นหลักใหญ่ เป็นเนื้อหาแท้ๆ ของพระพุทธศาสนาสรุปประเด็นสำคัญหรือสาระของพระอภิธรรมทั้งหมด ก็คือ สอนให้รู้จักธรรมชาติอันแท้จริงที่มี นัยแห่งข้อนี้ มุ่งแสดงให้เห็นว่า อภิธรรมเป็นวิสัยแห่งพระสัพพัญญุตญาณ (พระปัญญารอบรู้สิ่งทั้งปวง) ของพระพุทธเจ้าเท่านั้น มิใช่วิสัยของผู้อื่นที่จะคิดแต่งขึ้นเองได้

อภิธรรม เป็นธรรมที่เกินกว่าข้อปฏิบัติตามธรรมดาสามัญ หมายถึง คำอธิบายหรือการขยายความคำสอนในสุดตันตปิฎกในเชิงปรัชญา ซึ่งเกินความจำเป็นสำหรับบุคคลธรรมดาทั่วไปที่จะต้องรู้ นัยแห่งข้อนี้ มุ่งแสดงให้เห็นว่า อภิธรรมมิใช่พุทธพจน์ทั้งหมด ที่มีหลักฐานแสดงชัดเจน ก็คือ กถาวัตถุ (คัมภีร์อันดับที่ 5 ในอภิธรรม 7 คัมภีร์) ซึ่งแต่งขึ้นภายหลังพุทธปรินิพพาน 100 ปี (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2551)

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงนัยข้างต้นที่กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นว่า เป็นการให้ความสำคัญต่ออภิธรรมว่าเป็นธรรมชั้นสูง มีความหมายลึกซึ้ง น่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง แม้ในอัฐสาลินีอรรถกถา พระพุทธโฆษาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านอภิธรรมในพุทธศตวรรษที่ 10 ก็ได้กล่าวไว้ว่า “...ผู้ปฏิเสธอภิธรรม ย่อมได้ชื่อว่าปฏิเสธสัพพัญญุตญาณและทำเวสาร์ชญาณ (พระปรีชาอันแก่กล้า) แห่งพระศาสดาให้หม่นกลับ ทำพุทธบริษัทผู้ใคร่จะฟังเข้าใจผิด กิดขวางในอริยมรรค...” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2551)

มาจนนับไม่ถ้วนนั้น การเรียนรู้ของมนุษย์มีการสืบทอดกันมาหลายยุคหลายสมัย มีการเรียน การฟังกันมามากแล้ว ซึ่งความรู้ดังกล่าวนี้ ไม่ได้ทำให้เราพ้นจากความทุกข์ที่เกิดขึ้นในชีวิต ไม่พ้นจากความลำบาก ไม่พ้นจากความอยากมียากได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวิชาการต่างๆ เหล่านั้นไม่ได้ทำให้มนุษย์เกิดปัญญาอันถูกต้องอย่างแท้จริง แต่เป็นเพียงแค่ความรู้ทางโลกเพื่อใช้ในการดำรงชีพไปในช่วงชีวิตหนึ่งไปภพหนึ่ง ชาติหนึ่งเท่านั้นเอง ดังนั้น การส่งเสริมให้มีการศึกษาพระอภิธรรม อย่างแพร่หลายสู่สังคมจะช่วยสร้างความเข้าใจในการดำเนินชีวิตและการค้นหาเป้าหมายในชีวิตของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 54 กล่าวถึงการจัดการศึกษาของชาติไว้ว่า “การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ” สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ที่ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ไว้ว่า “คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และสังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต” คนไทยในอนาคตต้องมีความพร้อมทั้งกายใจ สติปัญญา มีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีวินัย จิตใจโอบอ้อมอารี รักษาศีลธรรม เป็นพลเมืองดีของชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) ซึ่งคุณลักษณะที่กล่าวมานี้จะเกิดขึ้นในตัว

มนุษย์ได้นั้น ต้องอาศัยการเรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจ และทำการฝึกฝนอบรม บ่มเพาะผู้เรียนด้วยหลักทางศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการกีฬา ดังนั้น การจัดทำแผนการศึกษาชาติจึงต้องบูรณาการหลอมรวมศาสตร์ดังกล่าวไว้กับการศึกษาทุกระดับ โดยกำหนดไว้เป็นหน้าที่หลักของสำนักงานสภาการศึกษา ตามที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2564 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของหลักศาสนาที่มีต่อการจัดการศึกษาทุกระดับ

ผลศึกษาคุณลักษณะของผู้เรียนทั้งในด้านหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในปี พ.ศ. 2562 พบว่า ผู้เรียนมีลักษณะ “เรียนรู้เนื้อหาสาระจำนวนมาก แต่ไม่สามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้ ขาดพัฒนาการด้านลักษณะนิสัย วัตรธรรมะ แต่ไม่มีธรรมะ เพราะขาดการฝึกฝนที่เพียงพอ ขาดประสบการณ์ที่ช่วยให้ซาบซึ้งในคุณค่าและความหมายของธรรมะ ไม่รู้จักตนเอง ไม่รู้จักศักยภาพและความถนัดของตนเอง” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) ข้อค้นพบนี้เป็นเหตุผลสำคัญที่ต้องส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาด้านศาสนาแก่เยาวชนในวัยเรียนและส่งเสริมตลอดช่วงชีวิตในวัยต่างๆ ของคนให้มากขึ้น เพราะศาสนาเป็นรากฐานการเสริมสร้างให้คนมีศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม หล่อหลอมจิตใจให้เป็นคนดีของครอบครัว เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมของประเทศชาติ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นหลักในการดำเนินชีวิตให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

ในส่วนของการจัดการศึกษาที่คณะสงฆ์ไทย ดำเนินการอยู่ คือการใช้ความรู้จากพระวินัยปิฎก และพระสุตตันตปิฎกจัดหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมขึ้น 3 ระดับ คือ นักธรรมตรี นักธรรมโท และนักธรรมเอก ใช้สอนภิกษุสามเณรและหลักสูตรฝ่ายฆราวาส เรียกว่า ธรรมศึกษาตรี ธรรมศึกษาโท และธรรมศึกษาเอก เนื้อหาภายในมี 4 วิชา คือ 1) พุทธประวัติ 2) ธรรมะ 3) วินัย 4) เรียงความกระทุ้ธรรม สำหรับการศึกษาที่สำคัญ อีกหลักสูตรหนึ่งของคณะสงฆ์ไทย คือ พระปริยัติธรรมแผนกบาลีซึ่งเป็นการเรียนให้รู้จักใช้ภาษาบาลีโดยตรง ถึงขั้นอ่านออกเขียนได้แปลคัมภีร์บาลี เป็นภาษาไทยได้ การศึกษาดังที่กล่าวมานั้นไม่ได้เน้นการศึกษาด้านพระอภิธรรม เพราะถือว่าเป็นธรรมขั้นสูง (พระอภิธรรมเป็นธรรมะขั้นสูง อธิบายด้วยหลักวิชา โดยไม่อ้างอิงเหตุการณ์และบุคคล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552)

จากสภาพปัญหาการศึกษาพระพุทธรศาสนาในระบบการศึกษาไทย ที่เกี่ยวเนื่องมาจนถึงการศึกษาพระอภิธรรม ซึ่งเป็นสภาพปัญหาหลักของการวิจัยในครั้งนี้ คือ หลักสูตรธรรมศึกษาทั้ง 3 ระดับที่คณะสงฆ์ไทยจัดขึ้นให้เยาวชนและพุทธศาสนิกชนเรียนรู้ นั้น ไม่มีเนื้อหาสาระที่จะสร้างความเข้าใจในชีวิตได้เหมือนกับความรู้ตามหลักพระอภิธรรมและไม่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานทางโลกได้ครบ 12 ชั้นปี และการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาซึ่งสืบเนื่องมาจากทฤษฎีของบูรพาจารย์ว่า พระอภิธรรมเป็นความรู้ทางธรรมขั้นสูงที่มีความลึกซึ้ง ยากต่อการที่บุคคลทั่วๆ ไปฟังจะเรียนรู้ได้จึงเกิดค่านิยมเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่จะไม่จัดให้มีการศึกษาอย่างทั่วไปทำให้คนไทยขาดโอกาสที่จะได้ศึกษาเรียนรู้เพื่อนำความรู้พระอภิธรรมมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในแต่ละช่วงวัยได้ตามที่ควรจะเป็น

การส่งเสริมให้มีการศึกษาพระอภิธรรมอย่างแพร่หลายสู่สังคมจะช่วยสร้างความเข้าใจในการดำเนินชีวิตและการค้นหาเป้าหมายในชีวิตของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี โดยความรู้เรื่องพระอภิธรรม สามารถนำไปใช้เพื่อการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการสร้างสติเกิดปัญญาความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียน การส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนรู้พระอภิธรรมให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัยของคน ต่อเนื่องไปตลอดชีวิตจะ

สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปประเทศไทย ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)

การศึกษาวิจัยเพื่อส่งเสริมการศึกษาพระอภิธรรมให้แพร่หลายได้นั้นจำเป็นต้องดำเนินการหลายขั้นตอน สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในระยะแรก คือ การพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเป็นบริบทรองรับในการดำเนินการศึกษาในขั้นตอนต่อไป

งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความเป็นมาจากการที่ประเทศไทย ได้ดำเนินการจัดการศึกษาพระอภิธรรมปฏิภูกมานานกว่า 70 ปี แต่ไม่สามารถจัดดำเนินการได้อย่างกว้างขวางแพร่หลาย ทำให้พุทธศาสนิกชนไทย ขาดโอกาสที่จะเรียนรู้ในปรมัตถธรรมที่แสดงถึงความเป็นจริงแท้ในการเกิดดับและวิถีการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามหลักพระพุทธศาสนา ทั้งนี้เพราะสาเหตุสำคัญประการหนึ่งคือ การศึกษาพระอภิธรรมไม่ได้รับการดูแลสนับสนุนเชิงนโยบายจากมหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งทั้งสององค์กรนี้ทำหน้าที่ดูแลอุปถัมภ์กิจการพระพุทธศาสนาโดยตรงและเป็นอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย แต่การศึกษาพระอภิธรรมไม่มีปรากฏอยู่ในนโยบายและแผนงานการส่งเสริมอุปถัมภ์ เหมือนดังเช่นการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีที่มีปรากฏอยู่ในแผนงานของหน่วยงานทั้งสองมาโดยตลอด ดังนั้น เมื่อไม่มีหน่วยงานโดยตรงจากองค์กรสำคัญดังกล่าวทำหน้าที่ให้การส่งเสริมการศึกษาพระอภิธรรมทั้งระบบที่ริเริ่มดำเนินการมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2494 ด้วยกลุ่มพระสงฆ์กลุ่มเล็กๆ จึงไม่สามารถพัฒนาให้มีมาตรฐานก้าวหน้าต่อไปได้อย่างที่ควรจะเป็น ผู้วิจัยตระหนักเป็นอย่างดีว่าการศึกษาพระอภิธรรมปฏิภูกเป็นองค์ความรู้หลัก หนึ่งในสามของพระไตรปิฎกมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่า พระวินัยปิฎกและพระสุตตันตปิฎกและการที่จะดำเนินการผลักดันเชิงนโยบายเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาการศึกษาพระอภิธรรมเป็นเรื่องใหญ่ ดังนั้นจึงพยายามหาทางสนับสนุนในส่วนย่อยสามารถดำเนินการได้ก่อนโดยการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมให้พุทธศาสนิกชนทุกช่วงวัย สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุ อุปสรรคการศึกษาพระอภิธรรมในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. เพื่อพัฒนาและประเมินหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งขั้นตอนเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ ตามลำดับของวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และในแต่ละขั้นตอน มีการอธิบายถึงระเบียบวิธีวิจัย ประเด็นที่ทำการศึกษา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เครื่องมือที่ใช้ วิธีวิเคราะห์ข้อมูลและผลที่จากการศึกษาวิจัย แต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุ อุปสรรค การศึกษาพระอภิธรรมในประเทศไทย มีขั้นตอนดำเนินการย่อย 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนย่อย 1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษาพระอภิธรรม เพื่อเป็นแนวทางการสังเกต การสนทนาแบบมีส่วนร่วม และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

ก. ประเด็นที่ศึกษา ประกอบด้วยสำนักเรียนพระอภิธรรม เนื้อหาสาระหลักสูตรพระอภิธรรม การจัดการเรียนการสอน ปัญหา อุปสรรค

ข. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากเอกสารตำรา พระไตรปิฎก งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ค. เครื่องมือที่ใช้ศึกษา แบบบันทึกสรุปข้อมูล

ง. วิธีการศึกษา อ่าน สรุป บันทึกประเด็น

จ. วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ฉ. นำประเด็นที่ได้จากการสรุป มาใช้เป็นแบบสังเกต และสนทนาแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนย่อย 2 การสังเกต สนทนาแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์

ก. ประเด็นที่ศึกษา ประกอบด้วยสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษา ปัญหา สาเหตุ อุปสรรค

ข. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากสำนักเรียนพระอภิธรรม 5 แห่ง ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน รวม 15 ท่าน

ค. เครื่องมือที่ใช้ แบบสังเกตประกอบการสนทนาแบบมีส่วนร่วมและแบบสัมภาษณ์

ง. ประเด็นการสังเกตและสนทนา และการสัมภาษณ์ 1) สภาพสถานที่เรียน 2) สาระที่เรียน

3) คุณลักษณะผู้สอน ผู้เรียน 4) สื่ออุปกรณ์ 5) กิจกรรม 6 บรรยากาศ 7) สภาพปัญหาอุปสรรค 8) ข้อคิดเห็นต่างๆ

จ. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา

ฉ. นำข้อสรุปที่ได้ ไปใช้เป็นประเด็นในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการศึกษาพระอภิธรรม

ขั้นตอนย่อย 3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) ของการศึกษาพระอภิธรรม

ก. ประเด็นที่ศึกษา ประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค การศึกษาพระอภิธรรมของพุทธบริษัทในประเทศไทย

ข. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผลการสรุปเนื้อหาจากขั้นตอนย่อยที่ 1 ผู้วิจัย

ค. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัย ดำเนินการจัดกลุ่มข้อมูลเป็น 3 ส่วน คือ 1) สภาพแวดล้อมภายในการศึกษาพระอภิธรรมมีจุดแข็งและจุดอ่อน 2) สภาพแวดล้อมภายนอกการศึกษาพระอภิธรรมมีโอกาและอุปสรรค 3) ข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงอย่างไรบ้าง

ง. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

จ. นำข้อมูลที่สรุปได้ ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรพระอภิธรรมในขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ คือ 1) เนื้อหา สาระของพระอภิธรรมปิฎก 2) หลักสูตรและกระบวนการ การจัดการเรียนรู้พระอภิธรรมปิฎก 3) การแบ่งระดับการศึกษาและการแบ่งช่วงวัยของบุคคล ตามแผนการศึกษาของชาติ 4) จุดมุ่งหมายทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ตามระดับการศึกษา 5) นโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอุดมศึกษา และการศึกษาตลอดชีวิต ตามแผนการศึกษาชาติ 6) การแบ่งระดับการศึกษาและการแบ่งช่วงวัยของบุคคล ตามแผนการศึกษาของชาติ 7) การศึกษาตลอดชีวิต โดยวิธีการศึกษาวิจัยในขั้นตอนนี้ใช้การศึกษาเอกสารหาความรู้ให้ชัดเจนจากทั้ง 7 ประเด็นข้างต้น

ก. ประเด็นที่ศึกษา ประกอบด้วย 1) การแบ่งเนื้อหาสาระการศึกษาพระอภิธรรมและการจัดการเรียนรู้ตามลำดับขั้น 2) การแบ่งช่วงชั้นและจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นตามแผนการศึกษาชาติ 3) ความเหมาะสมของการแบ่งช่วงชั้นเรียนตามระดับอายุ ตามหลักจิตวิทยาการศึกษา 4) หลักและวิธีการจัดโครงสร้างหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ 5) การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- ข. วิธีการศึกษา อ่าน สรุปความ และจดบันทึกในแบบสรุป
- ค. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา
- ง. ผลสรุปที่ได้ นำไปใช้พิจารณาร่วมกับการสัมภาษณ์เพื่อใช้พัฒนาหลักสูตรพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาและประเมินหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในขั้นตอนนี้ แบ่งการดำเนินการเป็น ขั้นตอน คือขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและขั้นตอนการประเมินหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการนำองค์ประกอบทางความรู้ที่ทำการศึกษาวิจัยได้มาพัฒนาเป็นหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ก. ประเด็นที่ศึกษา หลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีองค์ประกอบอะไรบ้าง มีระดับและมีลักษณะอย่างไร

ข. วิธีการศึกษา ใช้การประชุมปฏิบัติการ (workshop)

ค. เครื่องมือที่ใช้ คือกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ศึกษาวิจัย เกี่ยวกับองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้คณะผู้ร่วมประชุมปฏิบัติการ พิจารณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมและทำการพัฒนาหลักสูตร

ง. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือผู้ร่วมประชุมปฏิบัติการ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ 4 กลุ่ม 1) หลักสูตร 2) การศึกษา 3) พระอภิธรรม 4) การจัดการเรียนรู้ กลุ่มละ 2 ท่าน รวม 8 ท่าน

จ. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ผลการสรุปของผู้เชี่ยวชาญ

ง. ผลที่ได้จากการประชุมปฏิบัติการ คือ หลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ขั้นตอนย่อยที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ก. ประเด็นที่ศึกษา 1) ตรวจสอบความเหมาะสมหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต 4 ด้าน (1) ความครบถ้วนขององค์ประกอบโครงสร้างหลักสูตร (2) ความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร (3) ความเป็นไปได้ในการนำโครงสร้างหลักสูตรไปใช้จริง (4) ความเป็นประโยชน์ของโครงสร้างหลักสูตร

ข. เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบคือแบบประเมินความเหมาะสม 4 ด้าน

ค. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นคณะผู้ตรวจสอบ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 4 กลุ่ม คือ (1) หลักสูตร (2) การศึกษา (3) พระอภิธรรม (4) ผู้สอนพระอภิธรรม รวมเป็น 5 ท่าน

ง. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ยของผลการประเมินความเหมาะสมในระดับที่เกิน 4 ตามระดับการประเมิน 5 ระดับ

จ. โครงสร้างหลักสูตรพระอภิธรรมที่ผ่านการประเมินความเหมาะสมแล้วสามารถนำเสนอได้

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุ อุปสรรคการศึกษาพระอภิธรรมในประเทศไทย

1.1 บริบท สภาพปัจจุบันการศึกษาพระอภิธรรม

หลังจากที่ พระพิมลธรรม (อาจ อาจสโ) อธิบดีสงฆ์วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ได้เริ่มจัดการศึกษาพระอภิธรรมขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2494 โดยนิมนต์พระสัทธัมมโชติกะ ธัมมาจริยะ พระเถระผู้เชี่ยวชาญพระอภิธรรมปิฎกจากประเทศพม่า มาเป็นผู้สอน และจัดตั้งเป็นอภิธรรมโชติกะวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2524 จนในปัจจุบันเป็นหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดของสำนักงานส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการสังคม ตามมาตรา 9 วรรคสอง และมาตรา 19 แห่ง พรบ.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้มีการขยายสาขาออกเป็น 57 แห่ง กระจายอยู่ทั่วประเทศในแต่ละแห่ง ซึ่งมีผู้เรียนสนใจเรียนอยู่ในวงจำกัดเฉพาะผู้ที่สนใจและศรัทธาในพระพุทธศาสนาเท่านั้น ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2563 ถึง พ.ศ. 2566 ประเทศไทยเกิดภาวะวิกฤตการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา-19 อย่างรุนแรงทำให้การเรียนพระอภิธรรมของทุกสำนักจำเป็นต้องหยุดการดำเนินการลง ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการเก็บข้อมูลเบื้องต้นสำหรับวิจัยเรื่องนี้มาก ซึ่งการศึกษาพระอภิธรรมเริ่มเปิดดำเนินการขึ้นใหม่ในกลางปี พ.ศ. 2566 แต่จำเป็นต้องดำเนินการในระบบออนไลน์ ทำให้มีเพียงบางสำนักซึ่งมีความพร้อมด้านผู้สอนและการจัดการเรียนรู้โดยเทคโนโลยีออนไลน์บางแห่งเท่านั้นที่สามารถจัดการได้ แต่สำนักเรียนส่วนใหญ่ยังหยุดดำเนินการอยู่และไม่สามารถตอบได้ว่าจะเปิดอีกเมื่อใด

1.2 เนื้อหาการศึกษาพระอภิธรรม แบ่งออกเป็น ๙ ชั้น เริ่มจากเรียนรู้ความหมายองค์ประกอบ การเกิด การปรุงแต่ง การดับ แนวทางการปฏิบัติตามลำดับเพื่อการดำเนินชีวิต ของปรมัตถธรรม 4 คือ จิต เจตสิก รูป นิพพาน เมื่อจบชั้นที่ 3 และชั้นที่ 6 จะได้รับประกาศนียบัตรรับรองความรู้ จบชั้นที่ 9 ได้รับการรับรองความรู้ในระดับปริญญาตรี

1.3 การจัดการเรียนการสอน เน้นการบรรยายเนื้อหาโดยผู้สอน ตอบข้อซักถามและตอบปัญหา ใช้สื่อเป็นหนังสือ เอกสารคำสอน ภาพประกอบคำอธิบาย เพาเวอร์พอยต์ประกอบการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ มีการสวดมนต์ ทำสมาธิ แผ่เมตตา ทำบุญตามวันสำคัญทางศาสนาและวาระอื่นๆ

1.4 การวัดผลการเรียนรู้ใช้การวัดความรู้ด้วยการสอบข้อเขียน ประกอบการสังเกตและสนทนา

1.5 ปัญหา สาเหตุ อุปสรรคการจัดการศึกษาพระอภิธรรมที่สรุปจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 1) ไม่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นนโยบายของคณะสงฆ์อย่างชัดเจน ไม่มีหน่วยงานของมหาเถรสมาคมและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับกิจการพระพุทธศาสนาให้การดูแลอุปถัมภ์ 2) การบริหารสำนักเรียนและการบริหารงานวิชาการในสำนักเรียน ยังไม่เป็นระบบมาตรฐาน 3) การจัดการเรียนรู้ไม่ได้แบ่งลำดับการศึกษาตามช่วงวัยของผู้เรียน จัดเรียนแบบคละอายุกัน 4) สื่อการเรียนรู้ กิจกรรมที่ใช้สนับสนุน และการวัดผลประเมินผลยังไม่หลากหลาย 5) ยังไม่มีการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรที่เป็นมาตรฐาน

1.6 แนวทางที่ควรปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการศึกษาพระอภิธรรม จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและความต้องการด้านการจัดการศึกษาพระอภิธรรม พบว่า แนวทางที่ควรแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการศึกษาพระอภิธรรม มีดังนี้ 1) การดำเนินการสนับสนุนให้องค์กรปกครองคณะสงฆ์ และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีนโยบายให้การอุปถัมภ์การศึกษาพระอภิธรรม เช่นเดียวกับการศึกษาแผนกธรรมและแผนกบาลี 2) ปรับปรุงเนื้อหาการศึกษาพระอภิธรรม ให้สอดคล้องกับการศึกษาตามช่วงวัยเรียนของบุคคล 3) จัดทำโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมให้เป็นมาตรฐาน 4) พัฒนาการบริหารงานวิชาการ

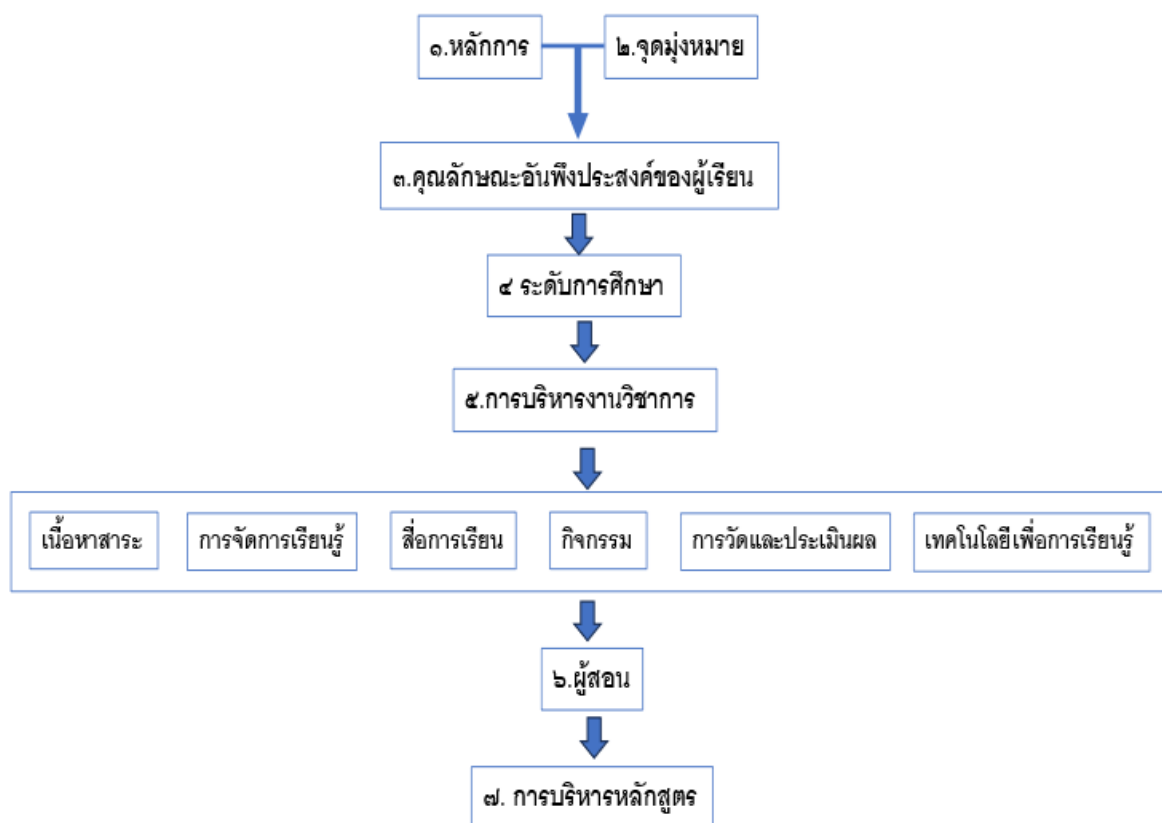
การศึกษาพระอภิธรรมให้เป็นมาตรฐาน 5) พัฒนาครูผู้สอนพระอภิธรรม ให้มีคุณลักษณะตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของคณะสงฆ์

2. องค์ประกอบในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีองค์ประกอบ 7 ส่วน คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) ระดับการศึกษา 5) การบริหารจัดการงานวิชาการ คือ เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ กิจกรรมเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 6) ผู้สอน 7) การบริหารจัดการหลักสูตร

3. การพัฒนาและประเมินหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.1 การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

หลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการศึกษาพระอภิธรรม ให้บุคคลตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึงวัยสูงอายุมีโอกาสได้เรียนรู้ โดยจัดการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการให้มีมาตรฐาน 2) จุดมุ่งหมายการศึกษาพระอภิธรรม ให้เกิดความรอบรู้อย่างละเอียดลึกซึ้งในเรื่องจิต เจตสิก รูป นิพพาน วิถีการประพฤติปฏิบัติตนให้อย่างมีศีลธรรม และดำเนินชีวิตส่วนตัว ครอบครัว และสังคม ได้อย่างสันติสุข 3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มีความศรัทธายึดมั่นในพระพุทธศาสนา เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี มีศีลธรรม มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ มีจิตอาสา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือสังคม 4) ระดับการศึกษาพระอภิธรรม มี 9 ส่วน ใน 3 ช่วงวัยสอดคล้องกับช่วงปฐมวัยไปจนถึงระดับผู้สูงอายุ 5) การ

บริหารงานวิชาการพระอภิธรรม ใช้หลักสูตรมาตรฐานตามอภิธรรมโชติกะวิทยาลัยเป็นต้นแบบ โดยปรับจำแนก ออกเป็น 9 ส่วน เริ่มจากชั้นจุฬอภิรรมิกะ จนถึงมหาอภิรรมิก ตรี- โท- เอก ใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยการจัดหาสื่อ อุปกรณ์สนับสนุน กิจกรรมเสริมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยเหมาะสมกับวัย มาสนับสนุน 6) ผู้สอนพระอภิธรรมได้รับการสนับสนุนให้ได้พัฒนาความรู้ ทักษะประสบการณ์ต่อเนื่องอย่างมืออาชีพ 7) การบริหารจัดการหลักสูตรมีการพัฒนาระบบให้มีมาตรฐานระดับสากล

3.2 การประเมินประเมินหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผลการประเมินหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้รับการประเมินความเหมาะสมด้านองค์ประกอบ ด้านการนำไปใช้ ด้านความเป็นไปได้ และด้านการนำไปใช้ประโยชน์จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ได้ผลรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุ อุปสรรคการศึกษาพระอภิธรรมในประเทศไทย ที่ไม่สามารถเผยแพร่ได้อย่างกว้างขวางและมีความก้าวหน้าได้เท่าที่ควร เพราะมีสาเหตุมาจากการที่หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ประชาชนคือ มหาเถรสมาคม และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่อุปถัมภ์กิจการพระพุทธศาสนา ไม่มีนโยบายสนับสนุนอย่างชัดเจน ทำให้การศึกษาพระอภิธรรม ขาดการสนับสนุนด้านการบริหารจัดการ ทั้งด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เป็นมาตรฐาน และขาดงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ สอดคล้องกับข้อค้นพบของคุณานันต์ วิภากริมย์ (2565) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการให้การศึกษาแก่เด็กนักเรียนไทยโดยพบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการให้การศึกษาแก่เด็กนักเรียนไทย แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการบุคลากรครู ด้านนโยบายจากส่วนกลาง และด้านหลักสูตร สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว และพัฒนาระบบการศึกษาไทย พบว่าสามารถแก้ไขได้ด้วยการหารือร่วมกันกับคณะบุคคลระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ เพื่อขอรับการสนับสนุนจากรัฐบาล เพื่อกำหนดแผนพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในระยะยาว

สำหรับแนวทางการการแก้ไขปัญหาด้านการจัดการศึกษาพระอภิธรรมที่ผู้วิจัยสรุปได้จากการศึกษา ค้นคว้าจากเอกสารและการสัมภาษณ์ ความต้องการของผู้เกี่ยวข้องพบว่า ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาการเรียนรู้พระอภิธรรม สู่การเรียนรู้ที่ทำให้เกิดความเข้าใจได้มากขึ้น ด้วยการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครูผู้สอนใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อ กิจกรรม และเทคโนโลยีที่หลากหลายนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญนันท์ เพชรรัช และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2565) ที่ทำวิจัยเรื่องปัญหาการเรียนรู้และข้อเสนอแนะในการสนับสนุนการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มดินสอสี ซึ่งพบว่า ปัญหาการจัดการเรียนรู้เกิดจาก ขาดเครื่องมืออุปกรณ์การเรียนรู้ ขาดทักษะการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการสอนจึงต้องจัดการการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นเข้ามาช่วยและเสริมหนุนการเรียนรู้ที่หลากหลาย พร้อมเพิ่มงบประมาณสนับสนุนจากภายนอก

2. องค์ประกอบในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมประกอบด้วย ส่วนประกอบ ๗ ประการ คือ 1) หลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรม 2) จุดมุ่งหมายการศึกษาพระอภิธรรม 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

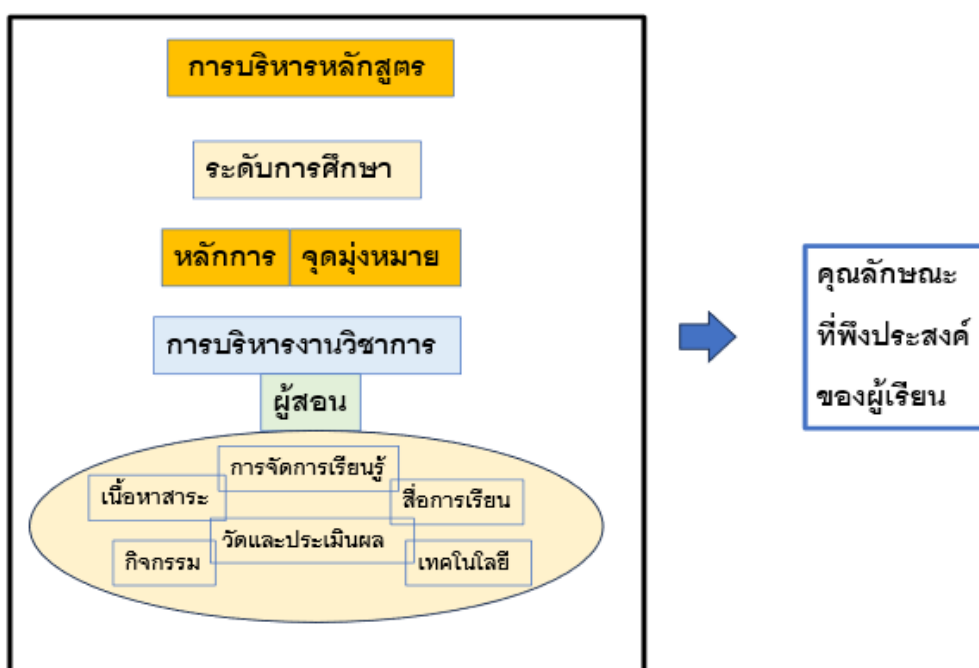
4) ระดับการศึกษา พระอภิธรรม 5) การบริหารจัดการงานวิชาการพระอภิธรรม คือ เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียน กิจกรรมเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ 6) ผู้สอน ๗) การบริหารจัดการหลักสูตร มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพร หลิมเจริญ (2552) ที่ทำเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งพบว่า สาระสำคัญของหลักสูตรประกอบด้วย แนวคิดหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล สำหรับการบริหารงานวิชาการพระอภิธรรม ที่ได้ข้อกำหนดว่าต้องมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยกิจกรรม และสื่อสนับสนุนที่หลากหลาย จัดเตรียมประสบการณ์ชีวิต พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองก็มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร หลิมเจริญ อีกว่า “หลักสูตรการศึกษาต้องพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทั้งสิ่งมีมติ คือ 1) มิติต่างกาย คือความคิดคล่องแคล่ว คิดริเริ่ม คิดยืดหยุ่น 2) มิติด้านจิตใจและบุคลิกภาพ ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น ความเชื่อมั่นในตนเอง การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้เทคนิคระดมสมอง การสอนแบบสืบสวนสอบสวน หรือแบบอริสจี่ลี”

3. การพัฒนาและประเมินหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากผลการวิจัยที่พบว่า การบริหารหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมมีการพัฒนาเนื้อหาสาระการเรียนรู้พระอภิธรรมเพิ่มเติมใหม่ในช่วงปฐมวัย และ ช่วงวัยสูงอายุ ซึ่งเป็นเนื้อหาเพิ่มเติมขึ้นจาก เนื้อหาในพระอภิธรรมตามหลักสูตร อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย โดยนักเรียนแต่ละสำนักสามารถพัฒนาเนื้อหาขึ้นมาเองให้เหมาะสมกับช่วงวัยที่กล่าว ทั้งนี้ให้อยู่ในกรอบแนวทางที่กำหนดไว้ในโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ได้พัฒนาขึ้นมาใหม่นี้ ซึ่งเปรียบเสมือนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อมีการพัฒนาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ขึ้นใหม่แล้วจะต้องนำไปใช้ดำเนินการจริงและติดตามประเมินผลการนำไปใช้ด้วยเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขในกรณีที่พบว่ายังไม่มีความสมบูรณ์ในบางขั้นตอนที่อาจมีขึ้นได้ กระบวนการดังที่กล่าวมานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศักดา ใจตรง ศักดา ใจตรง (2553) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2551 ของโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรจังหวัดราชบุรี พบว่า องค์ประกอบสำคัญของโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การวัดผลประเมินผล การพัฒนาสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากรผู้สอน การบริหารหลักสูตรโดยมีขั้นตอนการบริหารหลักสูตร คือ การจัดหลักสูตรตามมาตรฐาน การนำหลักสูตรไปใช้ การติดตามประเมินผลหลักสูตรและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอันเป็นการบริหารงานวิชาการพระอภิธรรมหลักสูตรมาตรฐานตามอภิธรรมโชติกะวิทยาลัยเป็นต้นแบบ โดยปรับจำแนกออกเป็น 9 ส่วน เริ่มจากชั้น จุฬอภิธรรมิกะ ไปจนถึง มหาอภิธรรมิก ตรี-โท-เอก ใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยการจัดหาสื่อ อุปกรณ์สนับสนุน กิจกรรมเสริมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ที่ทันสมัยเหมาะสมกับวัย มาสนับสนุน (6) ผู้สอนพระอภิธรรม ได้รับการสนับสนุนให้ได้พัฒนาความรู้ ทักษะประสบการณ์ต่อเนื่องอย่างมืออาชีพ (7) การบริหารจัดการหลักสูตร มีการพัฒนาระบบให้มีมาตรฐานระดับสากล และมีองค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีส่วนประกอบ 7 ส่วน คือ (1) หลักการ (2) จุดมุ่งหมาย (3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (4) ระดับการศึกษา (5) การบริหารจัดการงานวิชาการ ประกอบด้วยเนื้อหาสาระการจัดการเรียนรู้ การจัดเวลาเรียน สื่อ

การเรียนรู้ กิจกรรมเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (6) ผู้สอน (7) การบริหารจัดการ หลักสูตร และการพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้ (1) หลักการศึกษาพระอภิธรรม (2) จุดมุ่งหมายการศึกษาพระอภิธรรม (3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน (4) ระดับการศึกษาพระอภิธรรม มี 9 ส่วน ใน 3 ช่วงวัยสอดคล้องกับ ช่วงปฐมวัย ไป จนถึง ระดับผู้สูงอายุ (5) รวมถึงการบริหารหลักสูตร ตามระดับการศึกษาที่เหมาะสม โดยมีหลักการ และจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ภายใต้การบริหารงานวิชาการ ของครูผู้สอนที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามที่พึงประสงค์ได้ ดังในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้การวิจัย

การศึกษาพระอภิธรรมปิฎก เกิดขึ้นในประเทศไทยมานานกว่า 70 ปี แต่ไม่สามารถจัดดำเนินการได้อย่างกว้างขวางแพร่หลายทำให้พุทธศาสนิกชนไทย ขาดโอกาสที่จะเรียนรู้ในปรมัตถธรรมที่แสดงถึงความ เป็นจริงแท้เกี่ยวกับจิต เจตสิก รูป นาม นิพพาน การเวียนว่ายตายเกิดของมนุษย์ที่ศาสตร์สาขาอื่นไม่สามารถ อธิบายได้ ซึ่งเป็นต้นเหตุแท้จริงในความไม่รู้ของมนุษย์ ทำให้เกิดปัญหามากมายในการดำเนินชีวิตทั้งในส่วนตน และในสังคม แต่ถ้ามมนุษย์ได้รับการเรียนรู้เรื่องของพระอภิธรรมมีความเข้าใจและเข้าใจการปฏิบัติได้ก็จะพบวิถี การดำรงชีวิตที่มีความสุขได้และยังเกิดอานิสงค์ทำให้สังคมมีความสุขสงบสันติตามไปด้วย ดังนั้น หน่วยงาน สำคัญที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการดูแลอุปถัมภ์กิจการพระพุทธศาสนา ควรริบดำเนินการส่งเสริมการศึกษาพระ อภิธรรมให้เป็นนโยบายที่สำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ประชาชน ผลการวิจัยนี้ได้นำเสนอการพัฒนา หลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อคาดหวังว่าจะเป็นแนวทางในการพัฒนาเนื้อหาใน หลักสูตรพระอภิธรรมในแต่ละระดับให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ในทุกช่วงวัยของมนุษย์ นับตั้งแต่วัยเกิดจนถึงวัย สูงอายุเพื่อช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในความจริงแท้ ที่ทำให้เกิดทุกข์แล้วพยายามฝึกปฏิบัติตาม แนวทางแห่งอริยมรรคให้หลุดพ้นจากทุกข์ให้ได้จะทำให้ชีวิตพบแต่ความสุขความเจริญได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 สำนักเรียนพระอภิธรรมสามารถพัฒนาเนื้อหาสาระการเรียนรู้พระอภิธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับช่วงปฐมวัยได้โดยยึดหลักการความเข้าใจในเรื่องราวชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา สร้างความรู้ความเข้าใจ ความศรัทธาในพระรัตนตรัย วัฒนธรรมประเพณีทางศาสนา และการสวดมนต์
 - 1.2 การพัฒนาเนื้อหาการเรียนรู้พระอภิธรรมสำหรับช่วงวัยสูงอายุ สำนักเรียนพระอภิธรรมแต่ละแห่งสามารถพัฒนาได้เอง โดยใช้การสรุปหลักการ สาระสำคัญของพระอภิธรรมใช้เทียบเคียงกับการดำเนินชีวิตในช่วงวัยต่างๆ ของบุคคล ใช้ประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นฐานในการเรียนรู้และปฏิบัติจริง
 - 1.3 จัดแหล่งเรียนรู้พระอภิธรรมในวัดโดยอาศัยการมีส่วนร่วมภาคประชาชนให้มาร่วมกันจัดการ เพื่อเสริมสร้างการศึกษาพระพุทธศาสนาสู่การนำไปใช้ในชีวิตจริงได้
 - 1.4 คณะสงฆ์ควรให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาพระอภิธรรม โดยกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน เช่นเดียวกับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี
 - 1.5 รัฐบาลโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำแผนงานส่งเสริมการจัดการศึกษาพระอภิธรรมให้แก่ภาคประชาชน โดยนำหลักพระอภิธรรมมาใช้เป็นหลักนำในการพัฒนาคุณภาพของข้าราชการ นักธุรกิจ ตลอดจนประชาชนให้ส่งผลไปสู่การพัฒนาสังคมให้เกิดสุขสันต์อย่างยั่งยืน
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรทำการทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรการศึกษาพระอภิธรรมตามระดับช่วงวัยต่างๆ
 - 2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรการเรียนรู้พระอภิธรรมในแต่ละช่วงวัย
 - 2.3 ควรทำการวิจัยพัฒนานวัตกรรมสื่อการเรียนรู้พระอภิธรรมด้วยเทคโนโลยีภาพเสมือนจริง

เอกสารอ้างอิง

- คุณานนต์ วิหคภิรมย์. (2565). **ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการให้การศึกษาแก่เด็กนักเรียนไทย**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญนันท์ เพชรรักษ์ และเอกรินทร์ สังข์ทอง. (2565). ปัญหา การสนับสนุนการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะในการสนับสนุนการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มดินสอสี ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University*. 14(2). 1-13.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร: ธนธัชการพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. ฟรินตัง แมส โปรดักส์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). **พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสาทุก อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.

ศักดิ์ดา ใจตรง. (2553). **การบริหารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรจังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมพร หลิมเจริญ. (2552). **การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2**. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). **อำนาจหน้าที่**. แหล่งที่มา <http://www.onec.go.th/index.php/page/category/CAT0001153> สืบค้น 4 มิ.ย. 2563.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). **สมองซีกขวา มีค่ามากกว่าที่คิด**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2
ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา*

AN ANALYSIS OF THE PRIORITY NEEDS IN THE ACADEMIC MANAGEMENT
DEVELOPMENT OF SECONDARY SCHOOLS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 1 ZONE 2
BASED ON THE CONCEPT OF METACOGNITIVE SKILLS

¹เมธพร มีเีย Methaporn Meeyai ²สุกัญญา แซ่มช้อย Sukanya Chaemchoy

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: 6580186527@student.chula.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา ใช้วิธีการวิจัยเชิงบรรยาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ทั้งหมด 14 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 280 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา จำแนกตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ อยู่ในระดับปานกลางและมากที่สุด ตามลำดับ ในส่วนสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญาจำแนกตามองค์ประกอบทักษะอภิปัญญา อยู่ในระดับปานกลางและมากที่สุด ตามลำดับ 2) ความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา คือ ด้านการวัดและประเมินผล และขอบข่ายการบริหารวิชาการที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ, ทักษะอภิปัญญา, ความต้องการจำเป็น

Abstract

The objective of this research article is twofold: 1) to examine the current situation and desired state of academic management in secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 Zone 2, based on the concept of metacognitive skills, and 2) to investigate an analysis of the priority needs in the academic management development of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 Zone 2, based on the concept of metacognitive skills. The research adopts a descriptive research approach. The research tools include questionnaires and statistical analysis methods such as frequency, percentage, mean, standard deviation, and modified Necessary Condition Analysis (PNI_{Modified}). The data are gathered from school administrators and teachers from all 14 secondary schools, totaling 280 individuals. The research findings reveal that 1) the current situation and desired state of academic management in the studied schools are categorized as moderate to the highest levels. In terms of metacognitive skills management and promotion, they also fall within similar levels. 2) The highest demand for development in academic management lies in the area of measurement and evaluation, while the area with the lowest necessary requirements is learning management.

Keywords: Academic Management, Metacognitive Skills, Priority Needs

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมือง ผู้คนจำเป็นต้องมีทักษะและความสามารถในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นความท้าทายของการจัดการศึกษาที่เป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ ที่ช่วยขับเคลื่อนบุคลากรให้มีคุณภาพและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ เพื่อพัฒนาคนในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ รักการเรียนรู้ รู้จักพัฒนาตนเองให้มีทักษะที่เหมาะสมมีความเป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการที่สร้างสรรค์สิ่งใหม่ และสามารถประกอบอาชีพได้ตามความถนัดของตนเอง ซึ่งหากการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยยังล้าหลังและเป็นปัญหาอันเนื่องมาจากศักยภาพของเยาวชนไทยยังไม่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมก็จะเป็นปัญหาต่อการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) โดยการพัฒนาคนให้มีศักยภาพนั้นถูกระบุว่าจะต้องได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล สามารถแก้ไขปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา, 2564) จะเห็นได้ว่าการพัฒนาการศึกษาทุกมิตินั้น มุ่งเน้นการพัฒนาตนเองให้มีทักษะที่จำเป็นประกอบกับการเติบโตอย่างรวดเร็วของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ทำให้ผู้เรียนจำเป็นต้องตระหนักรู้ในกระบวนการคิดของตนเอง รับรู้เข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างชาญฉลาด เพื่อเป็นกำลังสำคัญสู่การพัฒนาประเทศได้อย่างสมบูรณ์

การพัฒนาตนเองของผู้เรียนที่นักจิตวิทยาทั้งในและต่างประเทศมุ่งให้ความสนใจและศึกษาค้นคว้ากันอย่างแพร่หลาย คือ ทักษะการคิดแบบอภิปัญญา (Metacognitive Skills) ซึ่งเป็นวิธีการควบคุมตนเองผ่านการทำงานทางจิตใจ การตรวจสอบความคิดและการสะท้อนมุมมองของตนเอง (Ramdass, D. & Zimmerman, B. J., 2011) การตระหนักรู้ในกระบวนการคิดและความสามารถของตนเอง วางแผนการจัดการเรียนรู้ ตระหนักรู้วิธีการในการเรียนรู้ของตนเอง สามารถควบคุมความคิดและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยมีการติดตามและประเมินความคิดนั้นอย่างเท่าทัน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555) สอดคล้องกับนักการศึกษาที่ได้ให้ความหมายของทักษะอภิปัญญาไว้ว่าเป็นความสามารถทางการคิดของคนที่รับรู้กระบวนการคิดของตนเอง รู้เท่าทันความคิดและคำนึงถึงเป้าหมายในชีวิตของตนเอง (Flavell, 1979) ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดทักษะอภิปัญญาจะเห็นได้ว่าทักษะอภิปัญญาเป็นแนวทางการพัฒนาตนเองของผู้เรียนที่เหมาะสมต่อปัญหาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพราะเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และยังช่วยลดปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนได้ ดังนั้นการส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะอภิปัญญาจะเป็นการเตรียมความพร้อมรับมือในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความคิด และแก้ไขปัญหาเป็น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การพัฒนาการศึกษาไทยในยุคปัจจุบันที่สำคัญอีกประการ ได้แก่ สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องมีการกำหนดกลยุทธ์เพื่อเป็นแนวทางเชิงรุกในการบริหารงานวิชาการให้บรรลุเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลแก่ผู้เรียน สอดคล้องกับนักการศึกษาที่กล่าวถึงการบริหารวิชาการว่าเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนเพื่อให้บรรลุ ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ทั้งในด้านการออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล อีกทั้งจากปัญหาการลดลงของจำนวนผู้เรียนในแต่ละโรงเรียนทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตื่นตัว พร้อมรับมือและหากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการให้เหมาะสม (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2565) สอดคล้องกับท่ามกลางสภาวการณ์แห่งการแข่งขัน ผู้บริหาร ต้องเรียนรู้กลยุทธ์ที่จะนำพาสถานศึกษาของตนไปสู่ความเป็นเลิศ โดยอาศัยการบริหารการเปลี่ยนแปลง ซึ่งตามหลักการมักจะมีการปฏิบัติร่วมกับหลักการในการบริหารอื่นๆ จึงทำให้องค์การไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่ได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักขององค์การทางการศึกษา คือ คุณภาพผู้เรียน (ปองสินวิเศษศิริ, 2555) ดังนั้น การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพในยุคปัจจุบันจึงต้องอาศัยกลยุทธ์เป็นกลไกขับเคลื่อนกระบวนการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาคุณภาพของเด็กไทยในยุคปัจจุบันให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยผู้เรียนควรต้องมีทักษะในการคิด ทักษะในด้านต่างๆ มีความรู้ความสามารถใหม่ๆ สามารถรู้เท่าทันความคิดของตนเองเป็นผู้นำในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ได้ เพื่อขับเคลื่อนการศึกษาไปในทิศทางที่คาดหวัง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 มีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 14 โรงเรียน มีบทบาทในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่น ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1, 2565) และจากการศึกษารายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 พบว่า

มีการกล่าวถึงจุดที่ควรพัฒนาทางด้านวิชาการ โดยสังเกตได้จากการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมถึงการประเมินทักษะการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนของผู้เรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 พบว่า ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านกระบวนการคิดการวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ รวมถึงผู้เรียนควรตระหนักรู้ในความคิดของตนเอง เท่าทันความคิดความรู้สึกของตนเอง พิจารณาเหตุการณ์และประเมินความถูกต้องของสิ่งที่คิดหรือที่แสดงออกมาได้อย่างเหมาะสม แก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง อีกทั้งสามารถประเมินตนเองและรับผิดชอบต่อความคิดและการกระทำของตนเองได้ โดยโรงเรียนต่างๆ ต้องมุ่งเน้นกิจกรรมเสริมสร้างทักษะกระบวนการคิดแบบอภิปัญญา โดยการบริหารวิชาการที่ต้องมุ่งสู่การพัฒนานักเรียนโดยตรง ซึ่งจะทำให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการประเมินผลการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายในการศึกษาและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2550) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 กลุ่ม 2 จึงต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวคิดและแผนพัฒนาการศึกษาดังกล่าว โดยการส่งเสริมกระบวนการบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะกระบวนการคิดที่เหมาะสมและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีมาตรฐานเป็นต้องการในสังคมอันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

จากสภาพและบริบทข้างต้นของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 พบว่า ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาทักษะอภิปัญญา (Metacognitive Skills) อีกทั้งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ทักษะอภิปัญญานั้นเริ่มได้รับความนิยมในวงการการศึกษาของต่างประเทศ แต่ยังคงไม่แพร่หลายในวงการการศึกษาของประเทศไทยเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีความเกี่ยวข้องในการบริหารงานวิชาการ ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นควรว่า การทำวิจัย เรื่อง ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อันจะก่อให้เกิดความสามารถในการคิดการรู้เท่าทันความคิด นำไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งมีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหาร

วิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งหมด 14 โรงเรียน

1.2 ผู้ให้ข้อมูลการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ทั้งหมด 14 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 280 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการของ Krejcie and Morgan โดยระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 จากจำนวนประชากร 1,005 คน ดังนี้ ประเภทผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 41 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 10 คน รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 27 คน และประเภทครู ทั้งหมด 14 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 239 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check lists) จำนวน 5 ข้อ จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ระดับการศึกษาสูงสุด ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 84 ข้อ โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ของ John W. Best

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาเอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทักษะอภิปัญญาและการบริหารวิชาการ กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยออกแบบและสร้างเครื่องมือตามผังโครงสร้างเครื่องมือและข้อคำถาม กำหนดความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item objective congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป เพื่อนำมาใช้ จากการตรวจสอบ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC รวมทั้งฉบับ 0.95 โดยข้อคำถามทุกข้อ มีค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป ระหว่าง 0.67 - 1.00 แสดงว่า แบบสอบถามมีความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาและสามารถนำไปใช้ได้ตรงตามจุดประสงค์ จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบ ปรับปรุงและแก้ไขรูปแบบและการใช้ลักษณะภาษาที่เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและนำไปจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา ณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลและออกหนังสือราชการเวียนแจ้งการตอบแบบสอบถามออนไลน์ผ่านระบบ Google Form ไปยังโรงเรียนมัธยมในสังกัดโดยใช้

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลจำนวน 30 วัน ผู้วิจัยได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งผู้วิจัยได้ตรวจสอบแบบสอบถามที่ส่งกลับคืนแล้วพบว่า ผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามครบถ้วนสมบูรณ์ทุกฉบับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check Lists) วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อม คำบรรยายประกอบ และวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา ดังในตารางดังนี้

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา โดยภาพรวมตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ

การบริหารวิชาการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การพัฒนาหลักสูตร	3.416	0.723	ปานกลาง	4.536	0.626	มากที่สุด
2. การจัดการเรียนรู้	3.471	0.735	ปานกลาง	4.574	0.605	มากที่สุด
3. การวัดและประเมินผล	3.448	0.764	ปานกลาง	4.592	0.584	มากที่สุด
รวม	3.445	0.741	ปานกลาง	4.568	0.605	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา โดยภาพรวมตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ พบว่า

สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.445$, S.D.=0.741) เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.471$, S.D.=0.735) รองลงมาคือ การวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.448$, S.D.=0.764) และการพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.416$, S.D.=0.723) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.568$, S.D.=0.605) เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวัดและประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.592$,

S.D.=0.584) รองลงมาคือ การจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.574, S.D.=0.605) และการพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.536, S.D.=0.626) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา โดยภาพรวมตามองค์ประกอบทักษะอภิปัญญา

การบริหารวิชาการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การตระหนักรู้ตนเอง (Self-awareness)	3.459	0.694	ปานกลาง	4.573	0.608	มากที่สุด
การปฏิบัติงาน (Task Orientation)	3.464	0.747	ปานกลาง	4.560	0.617	มากที่สุด
การวางแผน (Planning)	3.462	0.747	ปานกลาง	4.564	0.598	มากที่สุด
การแก้ปัญหา (Problem-solving)	3.409	0.748	ปานกลาง	4.572	0.587	มากที่สุด
การประเมินตนเอง (Self-evaluation)	3.438	0.751	ปานกลาง	4.577	0.600	มากที่สุด
การแก้ไขตนเอง (Self-correction)	3.460	0.753	ปานกลาง	4.564	0.621	มากที่สุด
รวม	3.449	0.740	ปานกลาง	4.568	0.605	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา โดยภาพรวมตามองค์ประกอบทักษะอภิปัญญา พบว่า

สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.449, S.D.=0.740) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปฏิบัติงาน (Task Orientation) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.464, S.D.=0.747) รองลงมาคือ การวางแผน (Planning) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.462, S.D.=0.747) การแก้ไขตนเอง (Self-correction) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.460, S.D.=0.753) การตระหนักรู้ตนเอง (Self-awareness) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.459, S.D.=0.694) การประเมินตนเอง (Self-evaluation) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.438, S.D.=0.751) และการแก้ปัญหา (Problem-solving) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.409, S.D.=0.748) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.568, S.D.=0.605) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินตนเอง (Self-evaluation) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.577, S.D.=0.600) รองลงมาคือ การตระหนักรู้ตนเอง (Self-awareness) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.573, S.D.=0.608)

การแก้ปัญหา (Problem-solving) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.572, S.D.=0.587) การวางแผน (Planning) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.564, S.D.=0.598) การแก้ไขตนเอง (Self-correction) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.564, S.D.=0.621) และการปฏิบัติงาน (Task Orientation) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.560, S.D.=0.617) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญาดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญาโดยภาพรวม

การบริหาร วิชาการ	ประเด็น	ทักษะอภิปัญญา						PNI _{Modified}	สรุปลำดับ ความต้องการ จำเป็น
		การตระหนักรู้ตนเอง (Self-awareness)	การปฏิบัติงาน (Task Orientation)	การวางแผน (Planning)	การแก้ปัญหา (Problem-solving)	การประเมินตนเอง (Self-evaluation)	การแก้ไขตนเอง (Self-correction)		
1. การ พัฒนา หลักสูตร	D	3.425	3.461	3.418	3.358	3.420	3.414	0.328	(2)
	I	4.493	4.554	4.529	4.511	4.588	4.546		
	PNI _{Modified}	0.312	0.316	0.325	0.344	0.342	0.332		
	ลำดับ	(6)	(5)	(4)	(1)	(2)	(3)		
2. การจัด การเรียนรู้	D	3.490	3.497	3.489	3.408	3.430	3.509	0.318	(3)
	I	4.597	4.564	4.573	4.587	4.553	4.570		
	PNI _{Modified}	0.317	0.305	0.311	0.346	0.327	0.303		
	ลำดับ	(3)	(5)	(4)	(1)	(2)	(6)		
3. การวัด และ ประเมินผล	D	3.447	3.416	3.465	3.460	3.467	3.432	0.332	(1)
	I	4.617	4.560	4.588	4.613	4.604	4.574		
	PNI _{Modified}	0.339	0.335	0.324	0.333	0.328	0.333		
	ลำดับ	(1)	(2)	(6)	(3)	(5)	(4)		
เฉลี่ยรวม	D	3.459	3.464	3.462	3.409	3.438	3.460	0.322	(4)
	I	4.573	4.560	4.564	4.572	4.577	4.564		
	PNI _{Modified}	0.322	0.316	0.318	0.341	0.331	0.319		
	ลำดับ	(3)	(6)	(5)	(1)	(2)	(4)		

จากตารางที่ 3 สรุปดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา โดยภาพรวม พบว่า

ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การวัดและประเมินผล ($PNI_{modified}=0.332$) โดยการวัดและประเมินผล ด้านการตระหนักรู้ตนเอง (Self-awareness) มีความต้องการจำเป็นสูงกว่าด้านอื่น ($PNI_{modified}=0.339$) รองลงมา คือ การพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified}=0.328$) โดยการพัฒนาหลักสูตร ด้านการแก้ปัญหา (Problem-solving) มีความต้องการจำเป็นสูงกว่าด้านอื่น ($PNI_{modified}=0.344$) และความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้ ($PNI_{modified}=0.318$) โดยการจัดการเรียนรู้ ด้านการแก้ปัญหา (Problem-solving) มีความต้องการจำเป็นสูงกว่าด้านอื่น ($PNI_{modified}=0.346$)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

จากสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา โดยภาพรวมตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ พบว่าสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับ ปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยสภาพปัจจุบันของการพัฒนา การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนการเรียนรู้และการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ในการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะ อภิปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่าเป็น จุดมุ่งหมายหลักของโรงเรียน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับสุกัญญา แซ่มซ้อย (2565) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติ หรือผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ อันเป็นผลมาจากการออกแบบการเรียนรู้ทรัพยากรการเรียนรู้และการประเมินผลเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะเจตคติตามตัวชี้วัดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด ในส่วนของสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวัดและประเมินผล แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนมีความต้องการในการพัฒนาการวัดและประเมินผล เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะอภิปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับปรียาพรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2562) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินผลเป็นการตีค่าหรือตัดสินคุณค่า หรือให้ความหมายของตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่ได้จากการวัด โดยเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับสุกัญญา แซ่มซ้อย (2565) กล่าวถึงการประเมินผลไว้ว่าเป็นการประเมินผลเป็นภารกิจสำคัญที่ผู้สอนต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้และเป็นภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีการกำกับติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงแก้ไขการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ในส่วนของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา โดยภาพรวมตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยสภาพปัจจุบันของการพัฒนา การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปฏิบัติงาน (Task Orientation) แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบของตนเองในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย หรือการทำกิจกรรมภายในโรงเรียน สอดคล้องกับ Kavika Roy (2023) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติงานไว้ว่าเป็นความเข้าใจของบุคคลเกี่ยวกับความรับผิดชอบของตนเองในรูปแบบที่ใหญ่กว่าหรือเป็นเป้าหมายหลักที่มีความหมายซึ่งช่วยในการเข้าใจภาพรวมและบทบาทของการมีส่วนร่วมของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับ Schraw (1998) ที่กล่าวไว้ว่าเป็นการรู้วิธีการในการทำสิ่งต่างๆ เป็นวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนให้ค้นหาวิธีทำงานต่างๆ ด้วยตนเอง ในส่วนของสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินตนเอง (Self-evaluation) แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนมีความต้องการให้ผู้เรียนสามารถรับรู้และเข้าใจการเรียนรู้ของตนเอง อีกทั้งสามารถบอกจุดแข็ง จุดอ่อนของตนเอง สอดคล้องกับ Schraw (1998) ได้กล่าวว่า การประเมินผลลัพธ์ที่ได้ รวมถึงประเมินกระบวนการที่ใช้ในการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ การประเมินเป้าหมายของตนเองซ้ำๆ การทบทวนความคาดหวังในการเรียนรู้ การสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ การประเมินความสามารถตนเอง และประเมินวิธีการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เพื่อหาแนวทางการเรียนรู้ที่ดีที่สุด

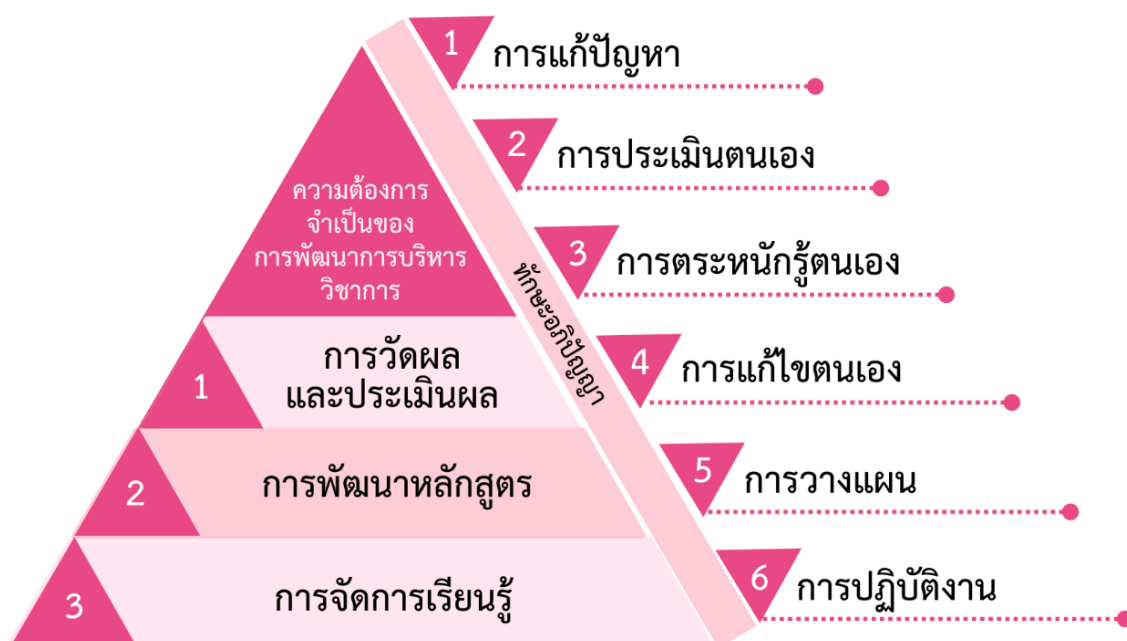
ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา โดยภาพรวม พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การวัดและประเมินผล แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล และการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงเพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะอภิปัญญา สอดคล้องกับภาวิตา ธาราศรีสุทธิ (2556) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อจะได้ทราบพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน และเพื่อตัดสินใจเลื่อนชั้น ดังนั้นการวัดผลและประเมินผลเป็นกิจกรรมทางวิทยาการที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง การเรียนการสอนจะได้ผลดีเพียงไร หรือบรรลุจุดหมายหรือไม่ ย่อมทราบได้จากการวัดผลหรือประเมินผล โดยหน้าที่ของผู้บริหารในด้าน การวัดและประเมินผล คือ การส่งเสริมให้ครูรู้จักหลักการและวิธีการวัดผลและประเมินผล นอกจากนี้ตัวผู้บริหารเองต้องมีความรู้ในเรื่องการวัดผลและประเมินผลด้วย เพราะจะได้เข้าใจ และสามารถ แนะนำครูผู้สอนได้ ผู้บริหารจะต้องช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลต่างๆ สรุปในแง่การบริหารจัดการประเมินผลการศึกษา โดยการวัดและประเมินผลด้านการตระหนักรู้ตนเอง (Self-awareness) มีความต้องการจำเป็นสูงกว่าด้านอื่น แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถรับรู้ความคิดของตนเอง รู้เท่าทันความคิด รู้ถึงความสามารถของตนเอง จนสามารถกำหนดเป้าหมายที่สำคัญมีความเป็นไปได้และสำเร็จได้ในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ Bialik, M. & Fadel, C. (2015) ที่กล่าวไว้ว่าการตระหนักรู้ตนเองเป็นการสื่อสารแสดงความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนอย่างเหมาะสม เช่น การระลึกถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในเรื่องต่างๆ แล้วสื่อสารออกมาอย่างเหมาะสม สอดคล้อง

กับ Schraw (1998) ได้กล่าวไว้ว่าความรู้เชิงประจักษ์ เป็นความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ความรู้เกี่ยวกับตนเองในฐานะผู้เรียนและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงาน นำไปสู่ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายด้วยตนเองได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้คือการส่งเสริมทักษะอภิปัญญาของผู้เรียนมีความสำคัญต่อการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 กล่าวคือ ทักษะอภิปัญญา คือ ความสามารถในการรับรู้ความคิดของตนเอง กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การปฏิบัติงานได้ มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นผ่านกระบวนการประเมินตนเอง จนนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเอง โดยมีองค์ประกอบ คือ 1) การตระหนักรู้ตนเอง (Self-awareness) 2) การปฏิบัติงาน (Task Orientation) 3) การวางแผน (Planning) 4) การแก้ปัญหา (Problem-solving) 5) การประเมินตนเอง (Self-evaluation) และ 6) การแก้ไขตนเอง (Self-correction) เมื่อผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นตามขอบข่ายวิชาการพบว่า การวัดผลและประเมินผลมีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมาคือ การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้มีความต้องการจำเป็นต่ำสุด และเมื่อวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นตามองค์ประกอบย่อยของแนวคิดทักษะอภิปัญญา พบว่า การแก้ปัญหา (Problem-solving) มีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมาคือ การประเมินตนเอง (Self-evaluation) การตระหนักรู้ตนเอง (Self-awareness) การแก้ไขตนเอง (Self-correction) การวางแผน (Planning) และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุดคือ การปฏิบัติงาน (Task Orientation) สรุปเป็นลำดับความต้องการจำเป็นตามขอบข่ายวิชาการและองค์ประกอบทักษะอภิปัญญา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นด้านการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและนำผลวิจัยไปใช้ในการส่งเสริมให้ครูมีการวัดและประเมินผลผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะอภิปัญญามากยิ่งขึ้นเป็นอันดับแรก เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การวัดและประเมินผลมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงที่สุด

1.2 จากผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นด้านแนวคิดทักษะอภิปัญญา ผู้บริหารและครู ควรมีการวัดและประเมินผลที่วัดผู้เรียนด้านการตระหนักรู้ตนเอง (Self-awareness) โดยมีการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล รวมทั้งการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงอย่างเป็นระบบ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การวัดและประเมินผล ด้านการตระหนักรู้ตนเอง (Self-awareness) มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางหรือกลยุทธ์ในการพัฒนาแนวทางการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดทักษะอภิปัญญา เนื่องจากประเด็นดังกล่าวมีความต้องการจำเป็นมากที่สุดทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมในการบริหารวิชาการที่ส่งเสริมทักษะอภิปัญญา เพื่อให้ผู้บริหารและครูได้แนวทางการบริหารวิชาการในรูปแบบใหม่ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะอภิปัญญาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550**. แหล่งที่มา <http://backoffice.onec.go.th/uploaded/Category/Laws/RuleMetDistEdMnt2550-02-12-2010.pdf> สืบค้นเมื่อ 23 ม.ค. 2567.
- คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. (2564). **แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2562). **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร: มินิ เซอร์วิส ซัพพลาย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปองสิน วิเศษศิริ. (2555). **เอกสารประกอบการสอนวิชา 2747 732 การบริหารงานวิชาการกับการประกันคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2556). **การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). **การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: นำศิลป์ โฆษณา.

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). **การวัดประเมินผลวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูนิคส์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. (2565). **วิสัยทัศน์ พันธกิจ และอำนาจหน้าที่**. แหล่งที่มา <https://www.sesao1.go.th/about/vision> สืบค้นเมื่อ 16 ธ.ค. 2566.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580**. แหล่งที่มา https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf สืบค้นเมื่อ 23 ม.ค. 2567.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุกัญญา แซ่มซอย. (2565). **การบริหารวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bialik, M. & Fadel, C. (2015). **Meta-learning for the 21st century: What should students learn. Center for Curriculum Redesign**. From <https://curriculumredesign.org/wp-content/uploads/CCR-Meta-Learning-FINAL-Nov.-17-2015.pdf>. Retrieved December 16, 2023.
- Flavell, J. H. (1979). Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive-developmental inquiry. **American psychologist**. 34(10). 906.
- Ramdass, D. & Zimmerman, B. J. (2011). Developing self-regulation skills: The important role of homework. **Journal of advanced academics**. 22(2). 194-218.
- Roy Kavika. (2023). **5 Mind-Blowing Approaches to Cultivate Metacognitive Skills**. From <https://medium.com/datatobiz/5-mind-blowing-approaches-to-cultivate-metacognitive-skills-4e6aade7e332> Retrieved December 16, 2023.
- Schraw, G. (1998). Promoting general metacognitive awareness. **Instructional science**. 26(1-2). 113-125.

รูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ*

THE MODEL OF EDUCATION SANDBOX ADMINISTRATION BASED ON
SAPPURISADHAMMA PRINCIPLES OF PRIMARY SCHOOLS UNDER
SAMUTPRAKAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

¹มูทิตา อังคุระซี Muthita Angkurasi ²พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk

³ยุดทวิร์ แก้วทองใหญ่ Yudthawee Kaewtongyai

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: muthita1629@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นในการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา และ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีโดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครู จำนวน 258 คน ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 11 รูป/คน และการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน และขั้นตอนที่ 3 การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบประเมินรูปแบบ โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 90 คน สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพความต้องการจำเป็นในการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา มีค่าความต้องการจำเป็นทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ วิธีการ แนวคิด สื่อการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และกระบวนการ ตามลำดับ 2) รูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) การบูรณาการ ซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วยแนวคิด วิธีการ กระบวนการ สื่อการเรียนการสอน การบริหารจัดการ (4) การนำไปใช้ (5) การประเมินผลการใช้รูปแบบ และ 3) การประเมินรูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีผลการประเมินในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ แสดงว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม มีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ สรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย “EMS”

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหาร, พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, นวัตกรรมการศึกษา, สัปปุริสธรรม

Abstract

This research article aimed: 1) to study the needs of educational innovation area management in primary schools, 2) to develop a model of educational innovation area management based on the principle of Sappurisdhamma of primary schools, and 3) to evaluate the model of educational innovation area management based on the principle of Sappurisdhamma of primary schools. This research was a mixed-method research with 3 research steps: Step 1: quantitative research using a questionnaire with a sample of 258 administrators and teachers; Step 2: qualitative research using interviews with 11 key informants and focus group discussions with 9 experts; and Step 3: quantitative research using a format evaluation form with a sample of 90 people. The results of the research found that 1) the needs of educational innovation area management in primary schools had values of 5 needs, ranked from highest to lowest, as following: methods, concepts, teaching media, management, and processes, respectively; 2) The model of educational innovation area management based on the principle of Sappurisdhamma of primary schools under the Office of the Samut Prakan Primary Educational Service Area consisting of 5 main components: (1) principles, (2) objectives, (3) integration, which were divided into 5 aspects: concepts, methods, processes, teaching media and management, (4) application, (5) evaluation of the use of the model and 3) evaluation of the model of the administration of educational innovation areas of primary schools, overall, the evaluation results were at the highest level. When considering each aspect, the evaluation results were at the highest level in all 4 aspects: usefulness, correctness, appropriateness, and feasibility. This indicated that the developed model was appropriate, correct, feasible to practice, and could be utilized. It could be summarized as knowledge from the research “EMS”.

Keywords: Model, Administration, Education Sandbox, Education Innovation, Sappurisdhamma

บทนำ

ทักษะแห่งอนาคตใหม่ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนคนไทยในฐานะการเป็นพลเมืองของโลกที่มีการดำรงชีวิตท่ามกลางโลกแห่งเทคโนโลยี โลกของเศรษฐกิจและการค้า โลกาภิวัตน์กับเครือข่าย ซึ่งคนไทยยังติดกับดักและวังวนของการเป็นผู้ใช้ ผู้บริโภค และผู้ซื้อ ไม่สามารถเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์พัฒนานวัตกรรมเพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ (สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย สพฐ., 2565)

ในอดีตที่ผ่านมา การจัดการศึกษาของประเทศไทยต้องประสบกับสภาพปัญหาหลายประการ อันจะเห็นได้จากผลการศึกษาศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนในมิติต่างๆ โดยคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งพบปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ยังไม่มีการบูรณาการการทำงานระหว่างองค์กรที่ทำหน้าที่ในด้านหลักสูตร สื่อการสอน การทดสอบและการประเมินผล การบริหารบุคลากรครู การเงิน และการบริหารจัดการ 2) ยังขาดกลไกและกระบวนการนโยบายไปปฏิบัติ และ 3) นวัตกรรมการเรียนรู้และผลลัพธ์ที่ดีเกิดขึ้นเฉพาะโรงเรียนบางแห่ง ไม่ได้ขยายผลทั้งระบบการศึกษา จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ได้นำมาสู่การเสนอและการตราพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 โดยให้ความหมายของคำว่า “พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา” ว่าหมายถึง “พื้นที่ที่คณะกรรมการประกาศกำหนดให้เป็นพื้นที่ปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมการศึกษา” ซึ่งพระราชบัญญัตินี้มีสาระสำคัญเป็นการจัดให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์ในการ 1) คิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น 2) ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา 3) กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ 4) สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ทั้งนี้พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 เกิดขึ้นจากแนวความคิดหลัก 2 ประการ คือ แนวคิดการสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพโดยการลองผิดลองถูกของผู้ปฏิบัติที่อยู่ในพื้นที่ต่างๆ (Bottom-Up Solution) และแนวคิดการสร้างพื้นที่ที่มีปัจจัยเอื้อหนุนให้ผู้ปฏิบัติสามารถทำการทดลองเพื่อสร้างนวัตกรรมได้ (Sandbox) เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง มีทัศนคติการเรียนรู้ที่ดี (Attitude) มีทักษะสำคัญ (Skill) และมีความรู้พื้นฐาน (Knowledge) พร้อมสำหรับการสร้างเศรษฐกิจไทย 4.0 และอุตสาหกรรมใหม่แห่งอนาคต (New S-Curve) (กองกฎหมายการศึกษาและวัฒนธรรม, 2562) การปรับปรุงระบบการศึกษาและการพัฒนาทักษะมีส่วนสำคัญที่จะทำให้ไทยบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี รวมทั้งจะช่วยเพิ่มศักยภาพ โอกาส และความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจภายในประเทศ และนอกจากการปรับปรุงระบบการศึกษาตามหลักทางวิชาการและศาสตร์สมัยใหม่แล้ว (ฮิวจ์ เดลานี, 2565)

การนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการในการบริหารจัดการศึกษายังเป็นแนวทางที่น่าสนใจที่จะช่วยให้การปรับปรุงระบบการศึกษาเป็นไปด้วยความพอเหมาะพอดีและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้ เมื่อพิจารณาหลักสัปปุริสธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พุทธบริษัทตามโอกาสสถานที่ต่างๆว่า สัปปุริสธรรม คือธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ เป็นคุณสมบัติของคนดี ประกอบด้วยหลักธรรม 7 ประการ อันได้แก่ 1) ธัมมัญญตา รู้จักเหตุ 2) อัตถัญญตา รู้จักผล 3) อัตตัญญตา

รู้จักตน 4) มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ 5) กาลัญญูตา รู้จักกาล 6) ปริสัณญูตา รู้จักชุมชน และ 7) ปุคคัลญูตา รู้จักบุคคล (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2561) แสดงให้เห็นว่า หลักสัปปริสธรรม เป็นหลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับการบริหารสถานศึกษาและการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดี การบริหารจัดการสถานศึกษาที่ดีบนพื้นฐานคุณธรรมจริยธรรมนั้นย่อมนำไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ตัวอย่างในการนำหลักสัปปริสธรรมประยุกต์ใช้ในการบริหารของผู้บริหารนั้นคือกำหนดเป้าหมายและหลักการในการบริหารสถานศึกษาร่วมกับครูและบุคลากรในสถานศึกษาอันวางแผนงาน ซึ่งต้องผ่านการคิดพิจารณาอย่างมีเหตุผล (อัมมัญญูตา รู้จักเหตุ, อัตถัญญูตา รู้จักผล) ตามความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา ว่าเป้าหมายนั้นตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนหรือไม่ อย่างไร (ปริสัณญูตา รู้จักชุมชน) และมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด โดยคำนึงถึงทรัพยากรการศึกษาที่มีอยู่ รวมถึงงบประมาณและบุคลากรสำหรับการดำเนินงาน (มัตตัญญูตา รู้จักตน, มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ) มีการวางแผน คาดคะเนหรือประเมินว่าเป้าหมายและแผนการที่กำหนดนั้นสามารถปฏิบัติได้จริงภายในระยะเวลาที่กำหนด ในช่วงเวลาและยุคสมัยที่เหมาะสมหรือไม่ (กาลัญญูตา รู้จักกาล) กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรให้เป็นผู้ดำเนินการปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล (ปุคคัลญูตา รู้จักบุคคล) ภายใต้กรอบแนวคิดเดียวกัน ดำเนินการการบริหารงานและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบขั้นตอนและสอดคล้องกันอย่างมีเหตุผล (อัมมัญญูตา รู้จักเหตุ, อัตถัญญูตา รู้จักผล) โดยที่ผู้บริหารเป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษา และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน ดังนั้น หลักสัปปริสธรรม จึงเป็นหลักธรรมที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างรอบด้าน (จงดี เพชรสังคุณ และจุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์, 2564)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่ประกอบวิชาชีพทางการศึกษามาเป็นระยะเวลายาวนานต่อเนื่องมากกว่า 13 ปี และมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการโดยกำเนิด เห็นว่า จังหวัดสมุทรปราการ ถือเป็นจังหวัดที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ตั้งอยู่ในเขตปริมณฑล มีความก้าวหน้าด้านการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าภาพรวมระดับประเทศ โดยจังหวัดสมุทรปราการอยู่ในลำดับที่ 15 ของประเทศ มีจุดเด่นเรื่องจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปอยู่ลำดับ 6 ของประเทศ และคะแนนการทดสอบ O-Net อยู่ลำดับ 13 ของประเทศ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ, 2564) ดังนั้นจึงเกิดความคิดว่า ควรจัดให้มีการยกระดับคุณภาพการศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการโดยมีการวิเคราะห์และกำหนดแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนร่วมกันภายในพื้นที่จังหวัดอย่างมีเอกภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาและพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ให้มีความรู้ คุณลักษณะ สมรรถนะ และทักษะชีวิตอย่างรอบด้าน เหมาะสมกับโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ต่อไป ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและสนใจที่จะศึกษาแนวคิดและกระบวนการในการบริหารจัดการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยอาศัยหลักสัปปริสธรรมเป็นพื้นฐานในการบริหารงานจึงทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษานบนพื้นฐานของหลักพุทธธรรม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อเยาวชนและประเทศชาติตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 อย่างสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นในการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ และการเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการสร้างแบบสอบถาม เพื่อสำรวจศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นในการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการเทียบตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) กำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง 86 โรงเรียน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 109 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โรงเรียนละ 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน รวมทั้งสิ้น 258 คน

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการศึกษาวិเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ จำนวน 3 โรงเรียน ที่ได้รับรางวัลผลงานการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เพื่อสร้างกรอบแนวคิดและพัฒนารูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 11 รูป/คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูในโรงเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา จากนั้นนำร่างรูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ที่วิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ไปจัดการสนทนากลุ่ม เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและพัฒนารูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 รูป/คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการสร้างรูปแบบ ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและด้านพระพุทธศาสนา

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ทำการประเมินรูปแบบ โดยประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้องของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ จาก 3 โรงเรียน จำนวน 90 คน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพความต้องการจำเป็นในการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ มีค่าความต้องการจำเป็นทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านวิธีการ 2) ด้านแนวคิด 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน 4) ด้านการบริหารจัดการ และ 5) ด้านกระบวนการ ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าความต้องการจำเป็นในการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

ด้าน ที่	ประเด็น/หัวข้อการพิจารณา	สภาพปัจจุบัน : D (Degree of success)	สภาพที่พึง ประสงค์ : I (Important)	สภาพความต้องการ จำเป็น (PNI) $PNI_{modified} = (I - D) / D$	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
1	แนวคิด	4.28	4.77	0.11	2
2	วิธีการ	4.27	4.79	0.12	1
3	กระบวนการ	4.35	4.76	0.09	5
4	สื่อการเรียนการสอน	4.34	4.76	0.10	3
5	การบริหารจัดการ	4.40	4.78	0.09	4
เฉลี่ย		4.33	4.77	0.10	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันเท่ากับ 4.33 สภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ย 4.77 และค่าความต้องการจำเป็น มีค่าเฉลี่ย 0.10

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบูรณาการ เป็นแนวทางการดำเนินงานที่เกิดจากการบูรณาการระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับจุดเน้นในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของรูปแบบซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย แนวคิด วิธีการ กระบวนการ สื่อการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ 4) การนำไปใช้ และ 5) การประเมินผลการใช้รูปแบบ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

จากภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ มีคำอธิบายโดยสรุปดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ สถานศึกษาจัดการศึกษาโดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 อย่างมีความสุข สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆได้อย่างเหมาะสม ผ่านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับความแตกต่างของบุคคล และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ด้วยเครื่องมือการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย ภายใต้การบริหารจัดการอย่างมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ตามแนวทางของหลักสัปปุริสธรรม

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและทักษะชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 อย่างมีความสุข
2. เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับความแตกต่างของบุคคล ด้วยเครื่องมือการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย
3. เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ตามแนวทางของหลักสัปปริสธรรม ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 3 การบูรณาการเป็นการนำปัจจัยหลักซึ่งเป็นจุดเน้นในการบริหารและการจัดการเรียน

1. แนวคิด

1.1 การจัดการศึกษาโดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ตามหลักสัปปริสธรรม (ข้อที่ 3 อตถัญญตา รู้จักตน ข้อที่ 4 มัตตัญญตา รู้จักประมาณ และข้อที่ 6 ปริสสญญตา รู้จักชุมชน)

1.2 การจัดการศึกษาโดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 (3R8C) ตามหลักสัปปริสธรรม (ข้อที่ 1 อัมมัญญตา รู้จักเหตุ ข้อที่ 2 อตถัญญตา รู้จักผล ข้อที่ 4 มัตตัญญตา รู้จักประมาณ และข้อที่ 6 ปริสสญญตา รู้จักชุมชน)

2. วิธีการ

2.1 การจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการฝึกทักษะกระบวนการ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการปรับปรุงประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ตามหลักสัปปริสธรรม (ข้อที่ 1 อัมมัญญตา รู้จักเหตุ และข้อที่ 2 อตถัญญตา รู้จักผล และข้อที่ 4 มัตตัญญตา รู้จักประมาณ)

2.2 การจัดทำโครงการหรือกิจกรรม โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล ตามหลักสัปปริสธรรม (ข้อที่ 3 อตถัญญตา รู้จักตน และข้อที่ 7 ปุคคลัญญตา รู้จักบุคคล)

3. กระบวนการ การให้ผู้เรียนศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ขึ้นมาด้วยตนเอง ตามหลักสัปปริสธรรม (ข้อที่ 1 อัมมัญญตา รู้จักเหตุ ข้อที่ 2 อตถัญญตา รู้จักผล และข้อที่ 6 ปริสสญญตา รู้จักชุมชน)

4. สื่อการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบคอมพิวเตอร์ รวมถึงการใช้อินเทอร์เน็ตในการหาข้อมูล ตามหลักสัปปริสธรรม (ข้อที่ 1 อัมมัญญตา รู้จักเหตุ ข้อที่ 2 อตถัญญตา รู้จักผล และข้อที่ 4 มัตตัญญตา รู้จักประมาณ)

5. การบริหารจัดการ การบริหารจัดการอย่างมีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ตามหลักสัปปริสธรรม (ข้อที่ 1 อัมมัญญตา รู้จักเหตุ ข้อที่ 2 อตถัญญตา รู้จักผล ข้อที่ 3 อตถัญญตา รู้จักตน ข้อที่ 4 มัตตัญญตา รู้จักประมาณ ข้อที่ 5 กาลัญญตา รู้จักกาล ข้อที่ 6 ปริสสญญตา รู้จักชุมชน และ ข้อที่ 7 ปุคคลัญญตา รู้จักบุคคล)

องค์ประกอบที่ 4 การนำไปใช้ สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบไปใช้ตามบริบทของสถานศึกษา ซึ่งกระบวนการดำเนินงานของรูปแบบที่ใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมของโรงเรียนนี้จะพิจารณาจากองค์ประกอบที่ 3 คือ การบูรณาการ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ แนวคิด วิธีการ กระบวนการ สื่อการเรียนการสอน และการบริหารจัดการ นำมาเป็นกรอบทิศทางในการบริหารให้สอดคล้องกัน โดยผ่านกระบวนการ

PLC (Professional Learning Community) หรือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเรียนรู้จากการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติของกลุ่มบุคคลที่มาร่วมตัวกันเพื่อทำงานร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งกระบวนการนำไปใช้ มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การกำหนดเป้าหมาย 2) การวางแผน 3) การจัดองค์กร 4) การอำนวยความสะดวก และ 5) การควบคุม

องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการใช้รูปแบบ เป็นการประเมินผลที่เกิดจากการนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ตามบริบทของสถานศึกษาด้วยเทคนิควิธี Kirkpatrick Model ใน 4 ด้าน คือ 1) การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction) 2) การประเมินการเรียนรู้ (Learning) 3) การประเมินพฤติกรรม (Behavior) 4) การประเมินผลลัพธ์ (Results)

3. การประเมินรูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีผลการประเมินในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ หมายความว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม มีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการประเมินรูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

องค์ประกอบ ของรูปแบบ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ความถูกต้อง		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการ	4.69	0.45	มากที่สุด	4.58	0.50	มากที่สุด	4.88	0.31	มากที่สุด	4.78	0.41	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.63	0.49	มากที่สุด	4.58	0.50	มากที่สุด	4.82	0.38	มากที่สุด	4.73	0.45	มากที่สุด
3. การบูรณาการ	4.73	0.44	มากที่สุด	4.63	0.48	มากที่สุด	4.86	0.34	มากที่สุด	4.76	0.42	มากที่สุด
4. การนำไปใช้	4.72	0.44	มากที่สุด	4.56	0.50	มากที่สุด	4.87	0.31	มากที่สุด	4.75	0.42	มากที่สุด
5. การประเมิน ผลการใช้รูปแบบ	4.74	0.41	มากที่สุด	4.63	0.47	มากที่สุด	4.88	0.26	มากที่สุด	4.79	0.38	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.70	0.45	มากที่สุด	4.59	0.49	มากที่สุด	4.86	0.32	มากที่สุด	4.76	0.42	มากที่สุด
ภาพรวม	$\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.42 แปลผล มากที่สุด											

จากตารางที่ 2 รูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีผลการประเมินในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. สภาพความต้องการจำเป็นในการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ทั้ง 5 ด้าน พบว่า ด้านวิธีการมีความต้องการจำเป็นสูงสุด อภิปรายได้ว่า การจัดการศึกษาในแต่ละพื้นที่จังหวัดของประเทศไทยมีความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่แตกต่างกันตามบริบทของแต่ละพื้นที่ และจากผลการศึกษาทำให้วิเคราะห์ได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนในพื้นที่ ยังขาดวิธีการที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตอย่างเหมาะสมกับยุคสมัยและความเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเฉพาะทักษะการจัดการ การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งต้องอาศัยวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นสำคัญ เนื่องจากเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมกระบวนการคิด การสร้างความร่วมมือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกใช้ความถนัด ความสนใจ ความสามารถตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สอดรับกับแนวคิดพหุปัญญาและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้เกิดนวัตกรรมการศึกษาใหม่ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการศึกษาตามแนวทางของพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ซึ่งสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพในพื้นที่ต่างๆ และสร้างพื้นที่ที่มีปัจจัยเอื้อหนุนให้ผู้ปฏิบัติสามารถทำการทดลองเพื่อสร้างนวัตกรรมได้ (Sandbox) ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสนับสนุนผลักดันให้มีการจัดทำโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม และต้องอาศัยทักษะของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นสำคัญ

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ได้รูปแบบที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบูรณาการ 4) การนำไปใช้ และ 5) การประเมินผลการใช้รูปแบบ มีผลการวิจัยองค์ประกอบของรูปแบบสอดคล้องบางประการกับผลการวิจัยของวิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์ (2547) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบไว้ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบูรณาการ 4) การนำไปใช้ 5) การประเมินรูปแบบ และพบประเด็นสำคัญในการอภิปรายผลดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ คือ “สถานศึกษาจัดการศึกษาโดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 อย่างมีความสุข สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ผ่านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับความแตกต่างของบุคคล และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ด้วยเครื่องมือการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย ภายใต้การบริหารจัดการอย่างมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ตามแนวทางของหลักสัปปุริสธรรม” หลักการนี้เป็นแนวความคิดรวบยอดของรูปแบบที่ใช้เป็นแนวปฏิบัติในการบริหาร โดยมีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและ

การเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพิเชฐ โพธิ์ภักดี (2553) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบประกอบด้วยส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 โครงสร้างและสาระสำคัญ ส่วนที่ 3 การนำสู่การปฏิบัติและเงื่อนไขความสำเร็จ

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) เพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและทักษะชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 อย่างมีความสุข 2) เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับความแตกต่างของบุคคล ด้วยเครื่องมือการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย 3) เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ตามแนวทางของหลักสัปปุริสธรรม ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ประการขององค์ประกอบที่ 2 นี้ คือผลที่ต้องการให้เกิดจากการดำเนินการของรูปแบบ ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ขึ้นโดยให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ในประเด็นที่ 1 เพื่อคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น

องค์ประกอบที่ 3 การบูรณาการ แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านแนวคิด ด้านวิธีการ ด้านกระบวนการ ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการ ซึ่งมีโครงสร้างย่อยในทุกด้านรวมทั้งหมด 7 ประการ ประกอบด้วย 1) การจัดการศึกษาโดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ตามหลักสัปปุริสธรรม 2) การจัดการศึกษาโดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 (3R8C) ตามหลักสัปปุริสธรรม 3) การจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการฝึกทักษะกระบวนการ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการปรับปรุงประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ตามหลักสัปปุริสธรรม 4) การจัดทำโครงการหรือกิจกรรม โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล ตามหลักสัปปุริสธรรม 5) การให้ผู้เรียนศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ขึ้นมาด้วยตนเอง ตามหลักสัปปุริสธรรม 6) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบคอมพิวเตอร์ รวมถึงการใช้อินเทอร์เน็ตในการหาข้อมูล ตามหลักสัปปุริสธรรม 7) การบริหารจัดการอย่างมีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ตามหลักสัปปุริสธรรม ซึ่งการบูรณาการทั้ง 7 ประการขององค์ประกอบที่ 3 นี้ เป็นการนำปัจจัยหลักซึ่งเป็นจุดเน้นในการบริหารและการจัดการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ มาบูรณาการกับหลักสัปปุริสธรรมสู่การปฏิบัติ เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แล้วเห็นว่า หลักสัปปุริสธรรมนั้น นอกจากเป็นธรรมสำหรับคนดีแล้ว ยังเป็นธรรมที่เหมาะสมสำหรับใช้ในการบริหารงานอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระจำรัส ฐิตธมโม (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการชุมชนต้องบริหารจัดการโดยนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาประยุกต์และบูรณาการกับนโยบายของกรุงเทพมหานครอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดอันจะนำมาซึ่งประโยชน์สุขของคนในชุมชนให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการพัฒนาชุมชนโดยการเสนอปัญหาความต้องการในชุมชนเพื่อปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่เป็นปัญหา และสอดคล้องกับงานวิจัยของอัมพร วงศ์โสภณ (2555) ที่ผลการวิจัยสรุปพบว่า ผู้นำและบทบาทหน้าที่ตามหลักสัปปุริสธรรมจะต้องเป็นผู้ฉลาดใน

หลักการมีภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม อันเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการกิจการงานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

องค์ประกอบที่ 4 การนำไปใช้ ให้สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบไปใช้ตามบริบทของสถานศึกษา โดยปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานตามโครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษา โดยผ่านกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) หรือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเรียนรู้จากการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติของกลุ่มบุคคลที่มาร่วมตัวกันเพื่อทำงานร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นการระดมความคิดและการมีส่วนร่วม ซึ่งนำไปใช้ได้ทั้งในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงาน

องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการใช้รูปแบบ ประกอบด้วย 1) การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction) 2) การประเมินการเรียนรู้ (Learning) 3) การประเมินพฤติกรรม (Behavior) และ 4) การประเมินผลลัพธ์ (Results) ซึ่งการประเมินนี้มีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะใช้สำหรับการประเมินผลที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ตามแนวทางของรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เนื่องจากเทคนิควิธี Kirkpatrick Model เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย เพื่อตรวจสอบว่าผลที่คาดหวังหรือผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานนั้นๆ ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ใช้วิธีและเครื่องมือการประเมินที่หลากหลายตามความเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการประเมิน นิยมใช้สำหรับประเมินโครงการหรือหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งในส่วนของประเด็นการประเมินรูปแบบมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของยูริดา ม่วงเจริญ และสุรัช มีชาญ (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า การประเมินการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี เพื่อทราบจุดเด่น จุดด้อย จุดที่ควรพัฒนา รวมถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการเพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น โดยใช้แนวทางการประเมินตามรูปแบบการประเมิน Kirkpatrick Model โดยผู้ทำการประเมินเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี

3. การประเมินรูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ผลการประเมินรูปแบบในภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด อภิปรายได้ว่า รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้มีกระบวนการพัฒนารูปแบบอย่างเป็นระบบขั้นตอนทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวโร เพ็งสวัสดิ์ (2553) ที่กล่าวว่า ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นร่างกรอบความคิดการวิจัย 2) การศึกษาจากบริบทจริง เช่น การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการในปัจจุบันของหน่วยงานด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสอบถาม การสำรวจ การสนทนากลุ่ม หรือ การศึกษารายกรณี (Case Study) จากหน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จ หรือมีแนวปฏิบัติที่ดีในเรื่องที่ศึกษา หรือ การศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นต้น 3) การจัดทำรูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะใช้สารสนเทศที่ได้ในข้อ 1 และ 2 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อกำหนดเป็นกรอบความคิดการวิจัยเพื่อนำมาจัดทำรูปแบบ ส่วนการบูรณาการหลักธรรมสู่การปฏิบัตินั้น ผู้วิจัยนำหลักสัปปริสธรรมมาใช้บูรณาการโดยคัดเลือกเฉพาะข้อธรรมที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องเหมาะสมกับการบูรณาการในแต่ละประเด็นมากที่สุดตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ เป็นไปตามกระบวนการทางสถิติในการวิจัย ทั้งนี้โดยภาพรวมทุกด้านแล้ว มีการบูรณาการหลักสัปปริสธรรมโดยใช้ข้อธรรมครบทั้ง 7 ข้อ เนื่องจากเป็นหลักธรรมที่มีความเหมาะสมสำหรับการบริหารงานอย่างเป็นเหตุเป็นผลครบถ้วนทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหา

คมเพชร วชิรปญโญ (เรื่องผา). (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ทุกข้อมีความสำคัญถ้าปฏิบัติได้ทุกข้ออย่างเคร่งครัดจะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการพัฒนารูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ดังในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย “EMS”

องค์ความรู้จากการวิจัย “EMS” เป็นแนวความคิดรวบยอดในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนานวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการจัดการศึกษา โดยอธิบายได้ดังนี้

E : Educational innovation คือ นวัตกรรมการศึกษา หมายถึง แนวคิด วิธีการ กระบวนการ สื่อการเรียนการสอน หรือการบริหารจัดการในรูปแบบใหม่ ที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ อันเป็นเป้าหมายของการดำเนินงานตามแนวทางของ “EMS”

M : Main Idea คือ แนวคิด ความคิดรวบยอด หรือสาระสำคัญในการจัดการเรียนรู้หรือการบริหารงาน

Method คือ วิธีการจัดการเรียนรู้ หรือการบริหารงาน

Manufacturing process คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้หรือการบริหารงาน ที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบขั้นตอน

Media คือ สื่อการเรียนการสอน รวมถึงข้อมูล เครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้ หรือการบริหารงาน

Management คือ การบริหารจัดการ หมายถึง ขบวนการที่ทำให้การจัดการเรียนรู้ การบริหารงาน หรือ การดำเนินงานต่างๆ สำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

S : Sappurisdhamma หรือ หลักสัปปุริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ หรือคุณสมบัติของ คนดี คือ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำมาบูรณาการร่วมกับกระบวนการบริหาร การดำเนินงาน และการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา มี 7 ประการ ได้แก่ 1) อัมมัญญตา รู้จักเหตุ 2) อัตถัญญตา รู้จักผล 3) อัตตัญญตา รู้จักตน 4) มัตตัญญตา รู้จักประมาณ 5) กาลัญญตา รู้จักกาล 6) ปริสสัญญตา รู้จักชุมชน และ 7) ปุคคัลญัญญตา รู้จักบุคคล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำแนวทางและองค์ความรู้จากผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ทั้งในระดับเขตพื้นที่ การศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาใช้ในการบริหารภาพรวมของเขตพื้นที่การศึกษา ระดับ สถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ในการบริหารสถานศึกษา และระดับชั้นเรียน ได้แก่ ครูใช้ในการ บริหารจัดการชั้นเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ

1.2 หลักสัปปุริสธรรม เป็นหลักธรรมที่มีแนวปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับหลักการบริหาร จัดการสถานศึกษาทุกระดับ หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน สามารถนำหลักสัปปุริสธรรมไปประยุกต์ใช้ ในการบริหารงานเพื่อพัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของความเป็นจริงได้

1.3 สถานศึกษาควรนำเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) ไปประยุกต์ใช้ทั้งในการบริหารงานและการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากมีลักษณะกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสในการใช้ความคิดสร้างสรรค์และการสร้างองค์ ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการทำงานเชิงรุก มีความสร้างสรรค์ และมีความเป็นเอกภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะ ในการเผชิญหน้าและจัดการสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม และส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ สอดคล้องกับความแตกต่างของบุคคล อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาอย่าง เหมาะสมตามศักยภาพและความสนใจและมีทักษะการแก้ปัญหาและการใช้ชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด

2.2 ควรทำการศึกษาแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ใน พื้นที่จังหวัดอื่นๆ และในสถานศึกษาระดับอื่นๆ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนนวัตกรรมการศึกษาที่หลากหลาย มากขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาเรื่องการนำหลักสัปปุริสธรรมสู่การจัดการชั้นเรียน เพื่อให้เห็นความ สอดคล้องระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้กับหลักสัปปุริสธรรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของ ครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กองกฎหมายการศึกษาและวัฒนธรรม. (2562). **เจตนารมณ์พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา.
- จงดี เพชรสังคุณ และจุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์. (2564). การบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม 7. **มจร อุบลปริทรรศน์**. 6(1). 601.
- ธีรวิทย์ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ประยูร บุญใช้. (2561). การสังเคราะห์งานวิจัยที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดล ชิปปา (CIPPA Model) ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน. **วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**. 10(28). 77 - 80.
- พระจำรัส ฐิตธมโม. (2554). การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการชุมชน: กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2561). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 32. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาคมเพชร วชิรปัญญา (เรืองผา). (2553). การนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางบัวทองจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิเชฐ โพธิ์ภักดี. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุวธิดา ม่วงเจริญ และสุรัช มีชาญ. (2558). การประเมินการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี. **วารสาร Veridian E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร**. 8(1). 1062.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**. 2(4). 9 - 13.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). **การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์. (2547). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2543). **การประเมินหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). **แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้**. กระทรวงศึกษาธิการ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ. (2564). **ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2564**. สมุทรปราการ: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สพฐ. (2565). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. แหล่งที่มา https://webs.rmutlacth/assets/upload/files/2016/09/20160908101755_51855.pdf สืบค้นเมื่อ 24 พ.ย. 2565.
- อัมพร วงศ์โสภา. (2555). **รูปแบบภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักสัปปริสธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาความคิดเห็นของประชาชน อำเภอสนับทึบ จังหวัดเชียงใหม่**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อี ว จ์ เด ลานี . (2565). **การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21**. แหล่งที่มา <https://www.unicef.org/thailand/th/stories/> สืบค้นเมื่อ 24 พ.ย. 2565.
- Keeves, Peter J. (1988). **Model and Model Building: Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook**. Oxford: Pergamon Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.

รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรม
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร*

MODEL OF MORALITY AND ETHICS PROMOTING ACTIVITIES OF TEACHER-
MONKS IN ELEMENTARY SCHOOLS UNDER BANGKOK METROPOLITAN

¹พระดิเรกศักดิ์ อุตตทโป (พิมพบุตร) PhraDireksak Attatheepo (Phimpabud)

²เกษม แสงนนท์ Kasem Saengnont ³บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chumnisart

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: phradireksak@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรม 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรม และ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 375 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายและการจัดสนทนากลุ่มเครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และคู่มือการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อพิจารณาตามค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ในภาพรวม คือ 0.432 และด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับ 1 คือ ความประหยัด รองลงมาคือ ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และอันดับสุดท้ายคือความซื่อสัตย์สุจริต 2) รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยชื่อรูปแบบ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งสู่การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และ 3) ผลการประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สรุปองค์ความรู้การวิจัยคือ “SA”

คำสำคัญ: รูปแบบ, กิจกรรม, คุณธรรมจริยธรรม, พระสอนศีลธรรม, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

This research article aimed to 1) study the necessity of organizing activities to promote morality and ethics for monks who taught morality, 2) develop a model for organizing activities to promote morality and ethics for monks who taught morality, and 3) evaluate the model for organizing activities to promote morality and ethics for monks who taught morality. It was a mixed-method research. The quantitative research used a questionnaire with a sample group of 375 administrators and teachers of primary schools. The qualitative research interviewed the target group and organized focus groups. The research instruments were questionnaires, interview forms, and focus group manuals. The research data was analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The results of the research found that 1) the necessity of organizing activities to promote morality and ethics for monks who taught morality in primary schools, when considering the overall PNImodified index, was 0.432. The first-ranked necessity was frugality, followed by being useful to the public, and finally honesty. 2) The model for organizing activities to promote morality and ethics for monks who taught morality in primary schools in Bangkok consisted of the name of the model, principles, objectives, content, learning activities aimed at cultivating morality and ethics, and 3) the results of the evaluation of the model for organizing activities to promote morality and ethics for monks who taught morality in primary schools were at a high level. Summary of research knowledge was “SA”

Keywords: Model, Activities, Morality and Ethics, Teacher-Monks, Elementary Schools

บทนำ

การพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กนักเรียนถือเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากปัจจุบันคุณธรรมจริยธรรมในสังคมลดน้อยลงไปมาก คนในสังคมเห็นแก่ตัวกันมากขึ้น การอบรมสั่งสอนเด็กจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครู-อาจารย์ และพ่อแม่ผู้ปกครองต้องดูแลเอาใจใส่ หากเด็กได้รับการเลี้ยงดู หรืออบรมสั่งสอนอย่างใดก็จะเป็นอย่างนั้น ซึ่งครู-อาจารย์ถือเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เด็กนักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นคนดีของสังคม พ่อ-แม่ ผู้ปกครองเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กต้องคอยดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น เมื่อทุกคนมีคุณธรรมจริยธรรมก็จะมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบ เคารพกฎกติกา ระเบียบต่างๆ ที่วางไว้เป็นการช่วยสร้างสังคมที่น่าอยู่ต่อไป (พระพงษ์ สายเชื้อ, 2559)

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาและเป็นเครื่องชี้แนะสังคมเพราะความมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้จะต้องเป็นมนุษย์ที่มีการศึกษาไม่ว่าจะเป็นวิชาความรู้ทางโลกหรือวิชาความรู้ทางธรรม กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) สำหรับเป็นเครื่องมือในการกำกับทิศทางการปฏิบัติงานของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงาน เพื่อสร้างผลผลิต ผลลัพธ์ ให้เกิดกับผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ ซึ่งจุดเด่นประการหนึ่งของแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับนี้ คือ ในส่วนของเป้าหมายด้านคุณภาพที่ได้ให้ความสำคัญต่อระดับความสำเร็จด้าน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับความสำเร็จที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และความเป็นพลเมืองของผู้เรียนเพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนตามแผนฯ ดังกล่าว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

โรงเรียนในฐานะเป็นสถาบันการศึกษาที่ได้รับความคาดหวังจากสังคมให้ดำเนินบทบาทหน้าที่ในการบ่มเพาะปลูกเร้าให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีคุณภาพในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมเกิดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความเข้าใจในหลักแห่งความจริงที่ชอบ ด้วยเหตุและผลดังนั้น โรงเรียนจึงต้องมีจุดมุ่งหมายในการถ่ายทอดความรู้พัฒนาสติปัญญาแก่ผู้เรียนควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การเรียนการสอนโดยนำกิจกรรมต่างๆ เข้ามาช่วยในการสอนนั้นเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีความสนใจในการเรียนมากขึ้นและยังเป็นการเสริมสร้างทักษะแนวคิดพัฒนาการดำรงอยู่ในสังคม เพราะการเรียนโดยใช้กิจกรรมเข้ามาส่วนในการสอนนั้นเป็นการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมกิจกรรมยังเป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนมีความสนใจในงานต่างๆ ที่ทำขึ้นเป็นพัฒนาการทางหนึ่งของนักเรียนได้คิดได้วิเคราะห์ฝึกฝนให้เป็นผู้รู้ทันเหตุการณ์ต่างๆ ที่ทันสมัย เพราะสังคมในยุคปัจจุบันนี้มีความหนาวยาวรวดเร็ว ถ้ายังมีการเรียนการสอนที่ยังเหมือนเดิมทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายไม่สนุกสนใจใฝ่รู้ทำให้การเรียนไม่มีประสิทธิภาพจึงมีการจัดกิจกรรมเสริมขึ้นมา

การจัดการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนโดยเฉพาะเยาวชนไม่ได้ผลเท่าที่ควร ทางคณะสงฆ์ทั่วประเทศได้พยายามส่งเสริมให้มีการจัดการสอนธรรมศึกษาแก่ประชาชน โดยเฉพาะนักเรียนในโรงเรียน หรือซึ่งทางปฏิบัติ ในอดีตส่วนใหญ่จะมีการบูรณาการธรรมศึกษาเข้ากับหลักสูตรภาคปกติพร้อมกัน การให้การศึกษาก่อนเด็กและเยาวชนในภาควิชาธรรมศึกษามีความมุ่งหวัง เพื่อให้เด็กได้มีความรู้ทางธรรม มีความเข้าใจในศาสนาพิธีการต่างๆ รู้จักพุทธประวัติขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า รู้จักกาลเทศะเมื่อต้องประพฤติปฏิบัติต่อบุคคลที่ควรเคารพตามสถานะ อาทิเช่น เมื่ออยู่ต่อหน้าพระสงฆ์ บิดามารดา ครูบาอาจารย์ เป็นต้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในเบื้องต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมนำกิจกรรมไปจัดการเรียนการสอนให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนในสังคมไทยมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยโดยดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

1.2 แจกแบบสอบถามเกี่ยวกับเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยได้มาจากประชากร คือ ผู้บริหาร ครู ในโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยการเปิดตารางของ Krejcie & Morgan (1970) มีระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% โดยได้กลุ่มตัวอย่าง 375 คน

1.3 สัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 10 คน โดยเลือกแบบเจาะจงซึ่งกำหนดกฎเกณฑ์ในการคัดเลือก

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ยกร่างรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

2.2 พัฒนาโดยสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา/อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ในโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 437 โรงเรียน จำนวน 14,535 คน (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2564) กลุ่มตัวอย่าง ได้จากตารางเปรียบเทียบสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (R.V. Krejcie & D.W. Mogan) (ธานินท์ ศิลป์จารุ, 2551) ใช้ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรเช่นเดียวกัน และกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู 375 คน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร จำนวน 15 รูป/คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling) 2) ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการสนทนาพูดคุยกันประมาณ 10 รูป/คน โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม หรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้บริหาร ครู ในโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) (สุรวิทย์ ศิริโกศาภิรมย์, 2546) ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบจำแนกเป็น 4 ขั้นตอน มีข้อคำถามจำนวน 40 ข้อ ดังต่อไปนี้ โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale ซึ่งแต่ละคำถามจะมีคำตอบเป็นตัวเลือก 5 ระดับ

3.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีประเด็นคำถามแบบปลายเปิด 4 ประเด็น ซึ่งได้จากผลการวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก ของความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นวิทยากร และผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง โรงเรียน สังกัด ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ข้อเสนอความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานครเป็นลักษณะข้อคำถามปลายเปิด ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

3.3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการสนทนาพูดคุยกันประมาณ 10 รูป/คน โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านพระพุทธศาสนา ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสอบถาม 1) นำข้อมูลรอกลงในแบบฟอร์มการลงรหัสทั่วไป (general coding form) ซึ่งเป็นการเตรียมข้อมูล เพื่อส่งไปบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ 2) การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จะใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย และข้อมูลความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยของคำตอบโดยภาพรวมรายขั้นตอน/รายด้าน และรายข้อ หรือรายกิจกรรม ที่คำนวณได้นำมาแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNIModified) (สุวิมล ว่องวานิช, 2542) โดยภาพรวมรายขั้นตอน/รายด้าน และรายข้อหรือรายกิจกรรม ตามลำดับ ซึ่งสุวิมล ว่องวานิช (2558) ได้ปรับสูตรการคำนวณมาจากดัชนี PNI โดยการหารค่าผลต่างของ (I-D) โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับของสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น คือ (Modified Priority Needs Index: PNIModified) = (I-D)/D

4.2 แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

4.3 การสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปผลการสนทนากลุ่ม

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็น และดัชนี PNImodified ของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

ที่	การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษากรุงเทพมหานคร	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNImodified	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1	ระเบียบวินัย	2.78	1.08	ปานกลาง	3.98	0.86	มาก	0.432	4
2	ความซื่อสัตย์สุจริต	2.78	1.08	ปานกลาง	3.73	1.07	มาก	0.342	5
3	ความกตัญญูกตเวที	2.81	1.05	ปานกลาง	4.04	0.77	มาก	0.438	3
4	ความประหยัด	2.80	1.11	ปานกลาง	4.15	0.85	มาก	0.482	1
5	ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	2.79	1.09	ปานกลาง	4.09	0.79	มาก	0.466	2
	รวม	2.79	1.08	ปานกลาง	4.00	0.87	มาก	0.432	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับสภาพปัจจุบัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านความกตัญญูกตเวที รองลงมาคือด้านความประหยัด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านระเบียบวินัย

สภาพที่พึงประสงค์การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สำหรับสภาพที่พึงประสงค์เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความประหยัด รองลงมาคือ ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านความซื่อสัตย์สุจริต

เมื่อเรียงลำดับตามความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยระบุความต้องการความจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนา ก่อน ซึ่งพิจารณาตามค่าดัชนี PNImodified ในที่นี้ คือ 0.432 พบว่า อันดับ 1 คือ ด้านความประหยัด รองลงมาคือ ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และอันดับสุดท้ายคือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

2. รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยชื่อรูปแบบ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งสู่การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้

1. ชื่อรูปแบบ : รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

2. หลักการ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) ในการสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านระเบียบวินัย 2) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 3) ด้านความกตัญญูกตเวที 4) ด้านความประหยัด 5) ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

3. วัตถุประสงค์ เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน

4. เนื้อหา การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นการพัฒนาของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ ความสามารถและยังเป็นการสร้างความสามัคคีให้เกิดไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกับครูนักเรียนกับโรงเรียนหรือแม้กระทั่งผู้ปกครองของนักเรียนก็ยังเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมด้วย และช่วยให้นักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุด สถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญมากในเบื้องต้นของกระบวนการให้คำปรึกษา แนะนำ ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมดั้งเดิมที่สะสมมานานเป็นพฤติกรรมที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้าสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ จึงทำให้เกิดปัญหาขึ้นและไม่มีความมั่นคงเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไปพฤติกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดความรู้สึกขัดแย้งในเรื่องต่างๆ ต่อการทำงานภายในองค์กรเมื่อถูกสะสมเก็บไว้เป็นเวลานานๆ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกเก็บกดไว้ภายในเมื่อมีการแสดงออกมามากขึ้นก็เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ไม่เป็นที่ยอมรับและก่อให้เกิดปัญหาต่อองค์กรในขั้นตอนนี้ที่ปรึกษาจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วม ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเหล่านี้เสียใหม่และกำหนดขั้นตอนในการให้คำปรึกษาเพื่อละลายพฤติกรรม การจัดกิจกรรมนันทนาการ ละลายพฤติกรรมขึ้นในหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆย่อมส่งผลดีต่อบุคลากรในหน่วยงานนั้นๆเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มผู้ร่วมกิจกรรม โดยอาศัยเกมนันทนาการที่จะสร้างบรรยากาศแห่งความสนุกสนานการละลายพฤติกรรมการรู้จักกันและสามารถทำงาน หรือทำกิจกรรมร่วมกันได้เพื่อแนวทางปฏิบัติ ข้อคิดและเป็นเนื้อหาสาระที่จะทำให้ผู้ที่มีกิจกรรมได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองให้ดียิ่งขึ้น

5. กิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งสู่การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม คือ การเน้นวิถีชีวิตของเด็กตั้งแต่เรื่องการกิน อยู่ ดู ฟัง ไปจนกระทั่งเรื่องการพัฒนาทักษะทั้งในการด้านการใช้ร่างกายการคิดการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ได้แก่ การนำเด็กเข้าสู่ประสบการณ์ตรงในวิถีปฏิบัติของชาวพุทธ โดยแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านระเบียบวินัย 2) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 3) ด้านความกตัญญูกตเวที 4) ด้านความประหยัด 5) ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

3. ผลการประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ผลการประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานครได้แก่ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์ และด้าน

ความเหมาะสม ตามลำดับ สามารถนำไปเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านความกตัญญูต่เวที รองลงมาคือด้านความประหยัด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านระเบียบวินัย สภาพที่พึงประสงค์การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความประหยัด รองลงมาคือ ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านความซื่อสัตย์สุจริต เมื่อเรียงลำดับตามความสำคัญของความต้องการความจำเป็น โดยระบุความต้องการความจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนา ก่อน ซึ่งพิจารณาตามค่าดัชนี PNImodified ในที่นี้ คือ 0.432 พบว่า อันดับ 1 คือ ด้านความประหยัด รองลงมาคือ ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และอันดับสุดท้ายคือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต จากผลการวิจัยดังกล่าว เนื่องมาจากสภาพสังคมในปัจจุบันที่ครอบครัวของนักเรียนและชีวิตประจำวันมีความเกี่ยวข้องและให้ความสำคัญกับเรื่องปากท้องของแต่ละครอบครัว ด้านความประหยัดในการใช้สิ่งต่างๆ จึงเป็นเรื่องสำคัญและเรื่องเร่งด่วนที่ควรมีกิจกรรมหรือมาตรการส่งเสริมให้เห็นผลได้อย่างชัดเจน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของแสงจันทร์ มโนสร้อย (2550) ได้วิจัยเรื่องสภาพการเรียนการสอนจริยธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในอำเภอเวียงหนองล่อง ผลวิจัยพบว่า ด้านสภาพการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนประสบปัญหาด้านการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยที่ชัดเจน การใช้คำถามแบบปุจฉาวิสัชนาระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน การสนทนาที่ถูกต้องตามการสอนแบบพุทธวิธี การจัดทำสื่อที่ไม่สอดคล้องกับพุทธวิธีการสอน ตลอดจนขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัด ประเมินผลที่สอดคล้องกับเนื้อหา เทคนิควิธีตามหลักพุทธธรรม เนื่องจากครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการสอนจริยธรรม ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์การสอน ครูผู้สอนประสบปัญหาเรื่องสื่อการจัดทำสื่อการสอน ที่มีไม่เพียงพอ ขาดสื่อการสอนที่ทันสมัย เช่น สไลด์ วิดีทัศน์ สื่อที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นรูปภาพจาก หนังสือ นิตยสาร ภาพข่าว เหตุการณ์ ซึ่งนักเรียนต้องการให้ครูใช้สื่อหลายๆ ประเภทประกอบการเรียนการสอนด้านการจัดกิจกรรมเสริม ไม่มีปัญหาเพราะสภาพแวดล้อมของที่ตั้งอยู่ใกล้กับวัด และ สภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยประกอบการกับผู้ปกครอง ส่วนใหญ่มีพื้นฐานทางจริยธรรมดี จึงไม่ ประสบปัญหาแต่ที่ครูและนักเรียนต้องการคือ ให้มีงบประมาณในการจัดกิจกรรมการเสริมให้ มากครั้งขึ้น และเชิงลึก และมีคุณภาพมากขึ้นด้วยนักเรียนมีปัญหาพฤติกรรม ด้านจริยธรรมในเรื่อง ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย ความอดทน การประหยัด การตรงต่อเวลา ความขยัน และความสามัคคี ผู้ปกครองต้องการให้จัดกิจกรรมอบรมธรรมะในโรงเรียน และให้นักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนาให้มาก และเหมาะสมกับนักเรียนยิ่งขึ้น เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมค่านิยมที่ดีให้กับนักเรียนการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนได้นำหลักธรรมคำสอนไปใช้ปฏิบัติได้เหมาะสม กับวัย และสภาพภาพของตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิธานนุยุต (นิพนธ์ ญาณวีโร/ไสดา) (2555) ได้ศึกษาเรื่องกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนโรงเรียนกุสว้างสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่า กิจกรรมส่งเสริมศีลธรรม

นักเรียนโรงเรียนกุสุมาวาศามัคคีการสอนศีลธรรมในโรงเรียนกุสุมาวาศามัคคีกิจกรรมที่ส่งผลให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับชุมชน บ้าน วัด และโรงเรียน คือ กิจกรรมส่งเสริมการประพฤติปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม ได้แก่ ศีล 5 พรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 และฆราวาสธรรม 4 เป็นการจรรโลงศาสนาให้คงอยู่ตลอดไปนักเรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนานักเรียนเห็นความสำคัญของการทำบุญและปลูกฝังจิตสำนึกให้นักเรียนรู้จักการเข้าวัดล้าดับการทำบุญตามหลักพระพุทธศาสนามีอารมณ์ที่อ่อนโยนจิตใจสงบมีสมาธิในการเรียนพฤติกรรมทางศีลธรรมของนักเรียน

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้แก่ หลักการ แนวคิด วัตถุประสงค์ เพื่อนำไปใช้กับการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านระเบียบวินัย 2) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 3) ด้านความกตัญญูตถะเวท 4) ด้านความประหยัด 5) ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เนื้อหา ขั้นตอนการปฏิบัติ และผลลัพธ์ที่คาดหวัง ดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินฺธโร) (2555) ได้ศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ พบว่า นักเรียนโดยส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากเมื่อ พิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมนั้นเป็นกิจกรรมที่พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ ด้านผู้เรียนมีความประหยัด ด้านผู้เรียนมีความกตัญญูตถะเวท และด้านผู้เรียนมีวินัย ตามลำดับ ปัญหาและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมคือโรงเรียน ควร มีการกำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนในด้านต่างๆ อย่างชัดเจนในด้านระเบียบวินัยควรจัดนิทรรศการในด้านวินัยให้มากขึ้นและต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในด้านการมีวินัยให้เกิดขึ้นในตัวของนักเรียนเองด้านความซื่อสัตย์สุจริตควรปลูกฝังนักเรียนให้เห็นถึงประโยชน์ของคุณธรรมและจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตตามความเหมาะสม ด้านความกตัญญูควรปลูกฝังให้นักเรียนได้รับรู้ถึงความกตัญญูตถะเวทซึ่งสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านความประหยัดควรปลูกฝังให้เกิดเป็นนิสัยและควรส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักการออม และประโยชน์ของการออม ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวมควรเสริมสร้างวินัยในด้านจิตอาสาในนักเรียนให้มากขึ้น เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมอื่นๆ

3. ผลการประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์ และด้านความเหมาะสม ตามลำดับ สามารถนำไปเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานครได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานครเป็นสิ่งที่สำคัญโดยเฉพาะด้านความประหยัดที่ควรมีการส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรมในสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้นำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรา บุญเล่า (2538) ได้ศึกษาเรื่องผลของการเข้าค่ายจริยธรรมพร้อมทั้งการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 พบว่า นักเรียนที่เข้าค่ายจริยธรรมพร้อมทั้งการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มภายหลังการทดลอง มีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ,ด้านความมีวินัย ด้านความซื่อสัตย์ ด้านการพึ่งพาตนเอง ด้านความขยันหมั่นเพียร และด้านความเสียสละแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และนักเรียนที่เข้าค่ายจริยธรรมพร้อมทั้งการให้

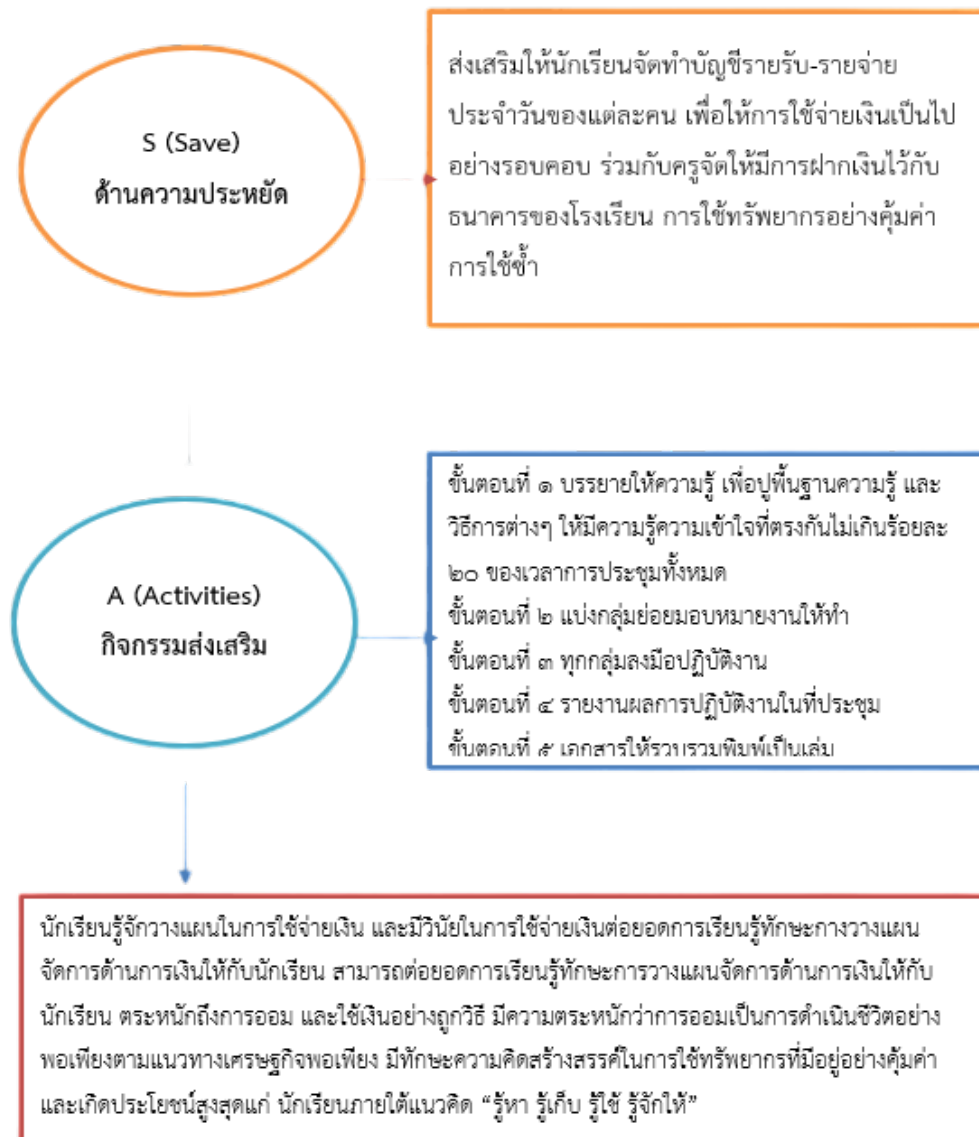
คำปรึกษาแบบกลุ่ม ภายหลังการทดลอง 1 สัปดาห์ 1 เดือน และ 3 เดือนมีจริยธรรมแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาที่คะแนนจริยธรรม พบว่า นักเรียนที่เข้าค่ายจริยธรรมพร้อมทั้งการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มทั้งกลุ่มสูงกลุ่มกลางและกลุ่มต่ำ มีคะแนนจริยธรรมเพิ่มขึ้นทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีวินัยในตนเอง,ด้านความซื่อสัตย์ ด้านการพึ่งพาตนเอง,ด้านความขยันหมั่นเพียร และด้านความเสียสละ หลังการทดลอง 1 สัปดาห์ 1 เดือน และ 3 เดือน ทั้ง 3 กลุ่ม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยคือรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยสรุปได้เป็นองค์ความรู้ “SA” ดังนี้

S หมายถึง Save การส่งเสริมให้นักเรียนจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายประจำวันของแต่ละคน เพื่อให้การใช้จ่ายเงินเป็นไปอย่างรอบคอบ ร่วมกับครูจัดให้มีการฝากเงินไว้กับธนาคารของโรงเรียน การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การใช้ซ้ำ การซ่อมแซมการแปรสภาพ การใช้สิ่งทดแทนและปฏิเสธที่จะใช้สิ่งฟุ่มเฟือยซึ่งเป็นจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในด้านความประหยัดคือ การให้นักเรียนสำรวจการใช้วัสดุอุปกรณ์การเรียนตลอดจนเครื่องใช้ส่วนตัวที่จำเป็นให้มีความเหมาะสมและคุ้มค่า จัดให้มีการออมทรัพย์แบบสหกรณ์ เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมในการประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่ามากขึ้น

A หมายถึง Activities การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครด้านความประหยัด โดย 1) ขอบข่ายเนื้อหา มีการส่งเสริมให้นักเรียนจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายประจำวันของแต่ละคน เพื่อให้การใช้จ่ายเงินเป็นไปอย่างรอบคอบ ร่วมกับครูจัดให้มีการฝากเงินไว้กับธนาคารของโรงเรียน ให้นักเรียนมีการออมทรัพย์แบบสหกรณ์ขึ้นภายในสถานศึกษา สอนการวางแผนการใช้จ่ายการเงินรายวัน,รายสัปดาห์ รายเดือน,และรายปีให้กับนักเรียน ร่วมกับครูสอนการเปรียบเทียบราคาและค้นหาส่วนลด หรือเลือกซื้อของใช้ทดแทนของใช้ใหม่ ร่วมกับผู้บริหาร และครูกำหนดคู่มือและส่วนลดเมื่อนักเรียนซื้ออย่างต่อเนื่องหรือประจำ ประชุมร่วมกับผู้ปกครอง ผู้บริหาร และครูปลูกฝังส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมปลูกฝังนักเรียนให้เกิดความประหยัด 2) ขั้นตอนการปฏิบัติ 1) การจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ ขั้นตอนที่ 1 บรรยายให้ความรู้ เพื่อปูพื้นฐานความรู้ และวิธีการต่างๆ ให้มีความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันไม่เกินร้อยละ 20 ของเวลาการประชุมทั้งหมดขั้นตอนที่ 2 แบ่งกลุ่มย่อยมอบหมายงานให้ทำขั้นตอนที่ 3 ทุกกลุ่มลงมือปฏิบัติงาน ขั้นตอนที่ 4 รายงานผลการปฏิบัติงานในที่ประชุม ขั้นตอนที่ 5 ทำเอกสารให้รวบรวมพิมพ์เป็นเล่ม ถ้าเป็นวัสดุสิ่งของหรือเครื่องมืออาจเก็บไว้ในที่โรงเรียนหรือมอบให้ผู้เข้ารับการอบรมนำไปใช้ในหน่วยงานของตน) การจัดกิจกรรมในลักษณะโครงการ ขั้นตอนที่ 1 จัดตั้งคณะกรรมการนักเรียนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรม ขั้นตอนที่ 2 จัดตั้งคณะกรรมการโครงการด้านความประหยัด ขั้นตอนที่ 3 ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองอำนวยความสะดวกให้แก่นักเรียน ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละกลุ่มของโครงการด้านความประหยัด ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล โดยการสังเกตการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน ผลลัพธ์ที่คาดหวัง นักเรียนรู้จักวางแผนในการใช้จ่ายเงิน และมีวินัยในการใช้จ่ายเงินต่อยอดการเรียนรู้ทักษะการวางแผนจัดการด้านการเงินให้กับนักเรียน สามารถต่อยอดการเรียนรู้ทักษะการวางแผนจัดการด้านการเงินให้กับนักเรียน ตระหนักถึงการออม และใช้เงินอย่างถูกวิธี มีความตระหนักว่าการออมเป็นการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีทักษะความคิดสร้างสรรค์ในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ นักเรียนภายใต้แนวคิด “รู้หา รู้เก็บ รู้ใช้ รู้จักให้” ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย “SA”

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร เมื่อเรียงลำดับตามความสำคัญของความต้องการความจำเป็น โดยระบุความต้องการความจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนา ก่อน คือ ด้านความประหยัดโรงเรียนควรจัดอบรมให้นักเรียนจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายประจำวันของแต่ละคน เพื่อให้การใช้จ่ายเงินเป็นไปอย่างรอบคอบ

1.2 จากผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านความประหยัด ครูควรจัดให้มีการฝากเงินของนักเรียนไว้กับธนาคารของโรงเรียน

1.3 จากผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านความประหยัด จัดให้มีการอบรมทรัพย์แบบสหกรณ์ขึ้นภายในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความประหยัดของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

2.2 ควรศึกษากระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความประหยัดของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองศีลธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว.

ธานินท์ ศิลป์จารุ. (2551). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสอาร์แอนด์ดี.

พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินธโร). (2555). การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูวิริยญาณนุยุต (นิพนธ์ ญาณวิโร/โสดา). (2555). กิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนโรงเรียนกุสุมาลย์ สำนัคดี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พัชรา บุญเล่า. (2538). ผลของการเข้าค่ายจริยธรรมพร้อมทั้งการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1,2,3. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการการวิจัยการศึกษากิจกรรมศาสนาและการวัฒนธรรมของกระทรวงศึกษาธิการ.

พีระพงษ์ สายเชื้อ. (2559). โครงการโรงเรียนคุณธรรม มุ่งพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กพร้อมสร้างสังคมน่าอยู่. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2564). รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: ร้านพจนก่่องกระดาษ.

สุวรรีย์ ศิริโกคาภิรมย์. (2546). การวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. ลพบุรี: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุวิมล ว่องวานิช. (2542). การสังเคราะห์เทคนิคที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นในนิสิตคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รายงานวิจัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสงจันทร์ มโนสร้อย (2550). สภาพการเรียนรู้การสอนจริยธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนใน อำเภอเวียงหนองล่อง. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Keeves, Peter J. (1988). **Model and Model Building: Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook**. Oxford: Pergamon Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักโยนิโสมนสิการ*

DEVELOPMENT GUIDELINES OF CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATORS AT NAKHONSAWAN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2 ACCORDING TO THE YONISOMANASIKĀRA

¹ยุพาวดี มหาหิง Yuphawadee Mahahing ²ธานี เกสทอง Thanee Gesthong

³พระมหาอุตร อุดตโร Phramaha Udorn Uttaro

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Kawaii0506@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 และ 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักโยนิโสมนสิการ การวิจัยนี้เป็นวิจัยแบบผสมวิธี โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครู จำนวน 302 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.83 แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้เครื่องมือวิจัยเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย (1) ด้านความสามารถในการปรับตัว ผู้บริหารควรเป็นคนที่ยืดหยุ่นในการทำงาน เข้าใจผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง และพิจารณาการพัฒนาสถานศึกษาอย่างละเอียดเพื่อสนับสนุนความร่วมมือและการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ ควรพิจารณาการเรียนรู้จากประสบการณ์ การพิจารณาความผิดและการหาทางออก และการเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อแก้ไขปัญหาและส่งเสริมพัฒนาการในสถานศึกษา (2) ด้านการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารที่ดีควรมีคุณธรรมและเป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็นจากทีม ควรศึกษาและวิเคราะห์เหตุการณ์ที่ส่งผลต่อการทำงาน สร้างกระบวนการแก้ปัญหาและตัดสินใจโดยการแยกความจำเป็นและความสำคัญและแยกแยะประเด็นในการพัฒนาความเข้าใจต่อบทบาทและการทำงานของผู้บริหารและผู้อื่น (3) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การพิจารณาคุณโทษและหาทางออก การใช้ประสบการณ์ในการพัฒนาตนเองและให้ประโยชน์ต่อคนอื่น การจำแนกแยกแยะและคิดเป็นเหตุและผลในการพัฒนาตนเอง และ (4) ด้านมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรมีความสามารถในการวางแผนด้านวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาโดยใช้วิธีคิดแบบสืบสวนเหตุปัจจัยเพื่อสร้างกระบวนการแก้ปัญหาและปรับปรุงการบริหารให้เป็นแบบอย่างที่ดีและมีประโยชน์ต่อบุคลากรและการนำประสบการณ์และความรู้มาใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ผู้บริหารสถานศึกษา, โรงเรียนประถมศึกษา, หลักโยนิโสมนสิการ

Abstract

This research article aimed to 1) study the creative leadership of school administrators under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area 2 and 2) find a guideline for developing creative leadership of school administrators according to the principle of Yonisomanasikāra. This research was a mixed-method research. The quantitative research method collected data from a sample of 302 school administrators and teachers. The research instrument was a questionnaire with a reliability of 0.83. The data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative research used a structured interview. The data were collected from 9 key informants and analyzed by content analysis. The research results showed that 1) The creative leadership of school administrators under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area 2 was at a moderate level overall. 2) The guideline for developing creative leadership of school administrators according to the principle of Yonisomanasikāra consisted of (1) in terms of adaptability, school administrators should be flexible in their work, understand the impact of change, and consider the development of the school in detail to support cooperation and beneficial change. They should consider learning from experience, considering mistakes, and finding solutions and understanding the current situation in order to solve problems and promote development in educational institutions. (2) In terms of teamwork, good administrators should have morality and be leaders who listen to opinions from the team. They should study and analyze events that affect the work, creating a problem-solving and decision-making process by separating the necessity and importance, and distinguishing issues in developing an understanding of the roles and work of administrators and others. (3) In terms of creativity, administrators should be able to think creatively to solve problems, consider advantages and disadvantages and find solutions, using experiences to develop themselves and be beneficial to others, distinguish and think logically in self-development. And (4) In terms of vision, administrators should be able to plan a vision for the development of educational institutions using the causal thinking method to create a problem-solving process and improving administration to be a good example and useful to personnel and applying experiences and knowledge to suit the current situation.

Keywords: Creative Leadership, School Administrators, Elementary Schools, The Principle of Yonisomanasikāra

บทนำ

ในยุคที่เศรษฐกิจสารสนเทศได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วเช่นในปัจจุบันนี้การแข่งขันทางด้านต่างๆ มีมากขึ้น สังคมต้องการสิ่งใหม่ๆ แนวคิดใหม่ๆ มาพัฒนาประเทศเพื่อแข่งขันกับนานาประเทศ การสร้างสรรค์เป็นการดำเนินการในลักษณะต่างๆ เพื่อให้เกิดสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน สิ่งที่มีชีวิตเท่านั้นที่จะมีความสร้างสรรค์ได้ การสร้างสรรค์เป็นความคิดระดับสูง เป็นความสามารถทางสติปัญญาแบบหนึ่งที่จะคิดได้หลายทิศทาง หลากหลายรูปแบบโดยไม่มีขอบเขต นำไปสู่กระบวนการคิดเพื่อสร้างสิ่งแปลกใหม่หรือเพื่อการพัฒนาของเดิมให้ดีขึ้น ทำให้เกิดผลงานที่มีลักษณะเฉพาะตนอาจกล่าวได้ว่า มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตเพียงชนิดเดียวในโลกที่มีความสร้างสรรค์สามารถพัฒนาตน พัฒนาสังคม พัฒนาประเทศ และรวมถึงพัฒนาโลกที่อยู่ให้มีลักษณะที่เหมาะสมมากที่สุด ในขณะที่สัตว์ชนิดต่างๆ ที่มีวิวัฒนาการมาเช่นเดียวกับมนุษย์ยังคงมีชีวิตความเป็นอยู่แบบเดิมอย่างไม่มีการเปลี่ยนแปลง การสร้างสรรค์อาจไม่จำเป็นต้องยิ่งใหญ่ถึงขนาดการพัฒนาบางสิ่งขึ้นมาให้กับโลก แต่มีอาจเกี่ยวข้องกับพัฒนาการบางอย่างให้ใหม่ขึ้นมาอาจเป็นสิ่งเล็กๆ น้อยๆ และในวิถีแห่งการเปลี่ยนจะช่วยให้การดำเนินชีวิตและสังคมเปลี่ยนแปลงขึ้น

การศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา โดยเฉพาะในสังคมธุรกิจเศรษฐกิจในปัจจุบัน การคิดและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ นั้นต้องมีมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการผลิตการเพิ่มศักยภาพของมนุษย์จึงเป็นหนทางนำไปสู่การสร้างขีดความสามารถทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน และการพัฒนามนุษย์ย่อมต้องให้ความสำคัญกับการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากในการผลิตบุคลากรเพื่อให้พร้อมเพรียงและแข่งขันได้ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การศึกษาศาสนาสร้างสรรค์ซึ่งเป็นประสบการณ์จากประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและธุรกิจ มีวิธีการบ่มเพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่จัดการเรียนการสอนและมีระบบการศึกษาที่ทำให้การพัฒนาประเทศชาติในด้านต่างๆ อีก เช่น ด้านสังคม ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น ดังนั้นครูจึงต้องรับบทหนักทั้งในอดีตและปัจจุบัน เพื่อสร้างสังคมในด้านต่างๆ ให้มีความเจริญก้าวหน้า (รัชฎาภรณ์ อัครจันทร์, 2560)

เพื่อขับเคลื่อนและพัฒนาสถานศึกษาผู้นำประกอบด้วย “ตัวผู้นำ” และ “ภาวะของผู้นำ” ภาวะผู้นำจึงเป็นเอกลักษณ์เป็นคุณลักษณะ และเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวบุคคลที่จะสามารถจูงใจสมาชิกเพื่อนร่วมงานให้มีความร่วมมือร่วมใจ ทำงานด้วยความกระตือรือร้นทุ่มเทอย่างเต็มใจเต็มความสามารถเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ขององค์กร คำว่าผู้บริหารในที่นี้ได้แก่ผู้ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำ (Leader) ในการดำเนินงานการบริหารจัดการในองค์กร ไม่ว่าจะเป็นผู้นำระดับสูงสุด ระดับกลาง หรือระดับล่าง ไม่ว่าจะมาการแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง คำว่าผู้นำ มีความหมายหลายลักษณะแล้วแต่มุมมองและการนำไปใช้ บางคนมองความเป็นผู้นำในรูปของกระบวนการความฉลาดแหลมคม บางคนมองในรูปของบุคลิกภาพบางคนเน้นด้านบทบาท การกระทำการประสานงาน การบังคับบัญชา การชี้แนะ การกระตุ้นทางปัญญาแนวคิดและหลักการในการบริหารงาน และการกำหนดเป้าหมายหลักภารกิจขององค์กร ตลอดจนการวางแผนกลยุทธ์ และตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ขององค์กรเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หลักขององค์กร ดังนั้น วิธีการทำงานของผู้นำย่อมแสดงออกมาหลายรูปแบบ (สาคร สุขศรีวงศ์, 2553)

นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษายังถูกกำหนดให้อยู่ในฐานะผู้นำที่ต้องดูแลรับผิดชอบตามตำแหน่งที่เป็นตัวกำหนดความเป็นผู้นำ แม้ว่าผู้นำไม่จำเป็นต้องเป็น ผู้บริหารแต่ผู้บริหารก็ควรจะเป็นผู้นำ ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป มีการคัดเลือก และพัฒนาทักษะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ คือ 1) ภาวะผู้นำทางการศึกษา ความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายสถานศึกษาส่งเสริม การทำงานเป็นทีม และการทำงานแบบมีส่วนร่วม การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในบุคคลรอบตัวเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) การแก้ปัญหาสามารถ จัดลำดับความสำคัญหรือจับประเด็นสำคัญของปัญหา และตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) การติดต่อสื่อสารสื่อความได้อย่างชัดเจน ด้วยภาษาและท่าทางเหมาะสมกับผู้รับสารแต่ละกลุ่ม และ 4) การพัฒนาตนเองและบุคคลอื่น พัฒนาบุคคลอื่นด้วยการสอนงาน การเป็นพี่เลี้ยงการให้คำปรึกษา และพัฒนาตนเองด้วยการยอมรับจุดแข็ง จุดอ่อนของตนเอง และให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (บุญช่วย สายราม, 2563) และทางที่เหมาะสมกับผู้รับสารแต่ละกลุ่ม และ 4) การพัฒนาตนเอง และบุคคลอื่น พัฒนาบุคคลอื่นด้วยการสอนงาน การเป็นพี่เลี้ยงการให้คำปรึกษา และพัฒนาตนเองด้วยการยอมรับจุดแข็ง จุดอ่อนของตนเองและให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ จักรกฤษณ์ โปดพาล และวิไลพร เสรีวัฒน์ 2556)

จากกระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนาภาวะผู้นำดังกล่าวที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นภาวะผู้นำที่มีกระบวนทัศน์ใหม่ในเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาซึ่งเป็นภาวะผู้นำที่สามารถจูงใจผู้อื่นด้วยความรู้ เทคนิค วิธีการหรือแนวทางแบบใหม่ เพื่อส่งเสริมกระตุ้น และให้ผู้อื่นมีจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ ได้พัฒนาศักยภาพ และสามารถสร้างสรรค์หรือผลิตสิ่งใหม่ร่วมกัน นำไปสู่การสร้างบรรยากาศหรือวัฒนธรรมองค์การแบบใหม่ที่มีความท้าทายอยู่เสมอ เป็นภาวะผู้นำที่สามารถหาแนวทางที่ชาญฉลาดในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ หรือเรียกได้ว่ามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยได้รับการพัฒนาโดย บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า “ในสถานศึกษาหนึ่งอาจมีผู้นำได้หลายคน ซึ่งแสดงบทบาทการใช้ภาวะผู้นำในลักษณะต่างๆ มากมาย บทบาทภาวะผู้นำจึงมิได้จำเพาะเจาะจงแต่ผู้บริหารเท่านั้น” แต่หน้าที่ของผู้บริหาร คือการสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้แก่ครู อาจารย์ และบุคลากรต่างๆ เพื่อเป็นช่องทางให้คนเหล่านี้ ได้พัฒนาตนเองเข้าสู่ความเป็นผู้นำที่สร้างสรรค์ (Productive Leaders) เป็นผู้นำของผู้นำ (Leaders of Leaders) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามี 10 องค์ประกอบ ได้แก่ การเรียนรู้แบบทีม การเป็นผู้นำของผู้นำ การไว้วางใจ การสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม การให้ความสำคัญกับคนและกระบวนการ การให้บริการ การสื่อสาร การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การกระจายอำนาจการตัดสินใจ และการบริหารการเปลี่ยนแปลง (สมชาย เทพแสง, 2559)

ผู้บริหารที่มีความคิดสร้างสรรค์จินตนาการสามารถสร้างสรรค์ความแปลกใหม่ สร้างนวัตกรรมแนวคิดใหม่ๆ เพื่อนำไปปรับใช้ในการทำงานทำให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาวิธีการที่จะพัฒนาการทำงาน และสร้างสรรค์บรรยากาศแห่งการคิดริเริ่ม เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองและทีมงานได้อย่างต่อเนื่อง บุคลากรได้เปิดโลกทัศน์ที่กว้างไกล สามารถนำไปแก้ปัญหา และพัฒนาไปในทางที่ดีได้ในอนาคต และผู้บริหารที่เป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะสามารถส่งเสริมคุณภาพการคิดของทุกคนในชุมชนของโรงเรียน สร้างโอกาสแห่งการเรียนรู้ การสร้างวัฒนธรรมใหม่และการปรับปรุงแก้ไขเงื่อนไขต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความสามารถของครูและบุคลากรให้กลายเป็นผู้นำที่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าและนำการเปลี่ยนแปลงที่จะ

เกิดขึ้นได้อย่างมีผลงานที่สร้างสรรค์นอกจากนี้ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารยังมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนหรือการดำเนินการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน (สุภาพ ฤทธิ์บำรุง, 2556)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 มีการบริหารจัดการโรงเรียนในเขตพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอลาดยาว อำเภอบรรพตพิสัย อำเภอแม่เปิน อำเภอแม่วงก์ และอำเภอชุมตาบง ซึ่งในแต่ละโรงเรียนมีขนาดแตกต่างกัน คือ มีโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ และในแต่ละโรงเรียนก็มีการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน และมุ่งเน้นพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้เป็นองค์กรคุณภาพโดยมีมาตรฐานตามเกณฑ์การประเมินมาตรฐานเขต เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และส่งเสริมให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติและยึดมั่นในค่านิยมองค์กร "เหนือกว่าหน้าที่คือความรับผิดชอบ" ซึ่งอาจจะขึ้นอยู่กับการบริหารของผู้บริหารของสถานศึกษานั้น สภาพปัญหาที่แสดงถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการดำเนินงานของหน่วยงานหรือองค์กร มีหลายปัจจัย ซึ่งปัจจัยที่น่าสนใจและเห็นว่ามีผลสำคัญอย่างยิ่ง คือ ปัจจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำ และความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในเรื่องของภาวะผู้นำ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู นักเรียน ตลอดจนผู้ปกครองนักเรียน เพราะความพึงพอใจต่อภาวะผู้นำเป็นความรู้สึกที่ดี ที่ชอบ ที่พอใจต่อสิ่งต่างๆ ซึ่งเป็นทัศนคติที่ดี ในการปฏิบัติงานในองค์กรใดก็ตามถ้าบุคลากรที่เกี่ยวข้องขาดความพึงพอใจต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารในการปฏิบัติงานหรือมีทัศนคติไม่ดีต่อองค์กรแล้วปัญหาต่างๆ จะเกิดขึ้น ได้แก่ ความแตกแยก การไม่ให้ความร่วมมือกับองค์กรในทุกๆ ด้านความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้จะไม่เกิดขึ้น องค์กรก็จะสิ้นเปลืองทั้งทรัพยากร และงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์ ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากผู้เกี่ยวข้องมีทัศนคติที่ดี มีความพึงพอใจต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารและการปฏิบัติงานหรือต่อหน่วยงานองค์กรย่อมทำให้หน่วยงานหรือองค์กรประสบผลสำเร็จต่อการปฏิบัติงานจากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2, 2565)

โยนิโสมนสิการเป็นการคิดของบุคคลที่ต้องมีสติปัญญาเป็นตัวกำกับ ซึ่งทำให้บุคคลสามารถคิดเป็นวิเคราะห์เป็น โดยคิด และวิเคราะห์ได้อย่างถูกวิธี มีระบบ มีระเบียบ ต่อเนื่องจากเหตุผล เชื่อมโยงกันภายใต้พื้นฐานของคุณธรรมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ และการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม อย่างนี้ เรียกว่า การคิดแบบมีเหตุผลจนทำให้เกิดปัญญา โยนิโสมนสิการ มาจาก 2 คำ คือ โยนิโส + มนสิการ โยนิโส มาจากคำว่า โยนิ หมายถึง เหตุ ต้นเหตุ หรือ จุดเกิดแห่งเหตุ มนสิการ แปลว่า การคิด การวิเคราะห์ การพิจารณา โยนิโส มนสิการ เป็นความคิดที่สกัดกั้นอวิชชาตณหา (อวิชชา คือ ความไม่รู้ในสิ่งที่ควรรู้ และความรู้ในสิ่งที่ไม่ควรรู้ ส่วนตณหา คือ ความทะยานอยาก ความใคร่ในกาม) กล่าวคือ เป็นการคิดอย่างมีเหตุ และผล ไม่คิดตามความต้องการของตนที่ไร้ซึ่งเหตุ และผล เพราะปุณฺชนทั่วไปมักคิดภายใต้พื้นฐานความต้องการของตนการทำให้แยบคาย เป็นปัจจัยในการรับรู้ผัสสะจากภายนอก อันจะเป็นตัวกันกระแสดความคิดไม่ให้ปรุงแต่งตามตณหา ความทะยานอยากที่เป็นองค์ประกอบภายในของของตนเอง ทำให้พิจารณาสิ่งๆ อย่างถูกต้องเหมาะสม ดังนั้น โยนิโสมนสิการ จึงมีความหมายของการคิดที่เป็นระบบ คิดเป็นระเบียบ และคิดมีเหตุผล ดังนั้น บุคคลที่คิดแบบเป็นโยนิโสมนสิการจะมีกระบวนการคิดวิเคราะห์ภายใต้พื้นฐานเหตุและผล นั่นคือ การเกิดสภาวะผู้มีปัญญา ด้วยการใช้ความคิดวิเคราะห์ไตร่ตรองในเหตุและผล นำไปสู่การรับรู้ความจริง และการหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เหมาะสม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2549)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนาภาวะผู้นำ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ให้สถานศึกษามีความพร้อมสู่การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สามารถพัฒนาผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักโยนิโสมนสิการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 1,370 คน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 302 คน โดยใช้การกำหนดขนาดตัวอย่างจากตาราง Krejcie and Morgan (1970) และสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 มี 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ซึ่งรวมใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสามารถในการปรับตัว 2) ด้านการทำงานเป็นทีม 3) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 4) ด้านมีวิสัยทัศน์ แบบสอบถามนี้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ (Likert) โดยกำหนดค่าของคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์จากแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาแต่ละฉบับ นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อและบันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ 2) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ 3) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักโยนิโสมนสิการ

1. กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) โดยนำผลการวิจัยที่ได้มาจากตอนที่ 1 โดยนำข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้านมาสร้างหาแนวทางตามหลักโยนิโสมนสิการ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ได้รับการสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 สัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักโยนิโสมนสิการ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Techniques) ประกอบบริบทและประมวลผลเข้าด้วยกัน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา	สภาพภาวะผู้นำ (n=302)			
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ความสามารถในการปรับตัว	3.29	.85	ปานกลาง	3
2. การทำงานเป็นทีม	3.44	.85	ปานกลาง	1
3. ความคิดสร้างสรรค์	3.39	.84	ปานกลาง	2
4. ความมีวิสัยทัศน์	3.14	.80	ปานกลาง	4
รวมเฉลี่ย	3.32	.84	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๒ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ด้านความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านมีวิสัยทัศน์ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักโยนิโสมนสิการ

ด้านที่ 1 ด้านความสามารถในการปรับตัว

แนวทางการพัฒนาผู้บริหารให้มีความร่วมมือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา ตามหลักโยนิโสมนสิการ คือ

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรศึกษาหาเหตุหรือปัจจัยในการให้ความร่วมมือของผู้บริหารเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา (วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หรือคิดแบบสืบสวน)

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารไม่ให้ความร่วมมือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ๆที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา (วิธีคิดแบบแยกส่วนประกอบ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์)

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เข้าใจ กระบวนการคิดของผู้บริหารให้ความร่วมมือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ๆที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาและมีแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาอย่างถูกต้อง (วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หรือแบบรู้เท่าทันธรรมชาติ)

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สร้างกระบวนการแก้ปัญหา โดยวิเคราะห์ปัญหา (ทุกข์) หาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย) กำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการแก้ปัญหา (นิโรธ) และกำหนดวิธีการแก้ปัญหา (มรรค) (วิธีคิดแบบอริยสัจ หรือกระบวนการแก้ปัญหา โดยวิเคราะห์ปัญหา)

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัญหา กับผู้บริหารให้ความร่วมมือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ๆที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา (วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ หรือคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย)

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาคุณโทษและหาทางออก ข้อดี ข้อเสีย และทางเลือก ในการให้ความร่วมมือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ๆที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา (วิธีคิดแบบพิจารณาคุณโทษ และหาทางออก หรือ ข้อดี ข้อเสีย และทางเลือก)

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการคิดจำแนกออกอย่างกระหว่างสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริงและจำเป็นต้องมี ต้องใช้หรือต้องทำงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารให้ความร่วมมือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ๆที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา (วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม)

8. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการนำเอาประสบการณ์ ความรู้มาดัดแปลงปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อเป็นตัวอย่างหรือแบบอย่างที่ดี เป็นประโยชน์ต่อบุคคลสิ่งแวดล้อมในด้านผู้บริหารให้ความร่วมมือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ๆที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา (วิธีคิดแบบอุบายปลูกเร้าคุณธรรม)

9. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการนำเอาประสบการณ์หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมาเป็นข้อมูลสารสนเทศ โดยการเอาผลจากอดีตมาแก้ไขหรือปรับปรุง (วิธีคิดแบบอยู่กับปัจจุบัน)

10. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการจำแนก แยกแยะ คิดเป็นเหตุและผล คิดตามลำดับขั้นตอนในการพัฒนาผู้บริหารให้ความร่วมมือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ๆที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา (วิธีคิดแบบวิภาษวิทยา)

ด้านที่ 2 ด้านการทำงานเป็นทีม

แนวทางการพัฒนาผู้บริหารเข้าใจบทบาทหน้าที่และการทำงานของตนเองและผู้อื่น ตามหลักโยนิโสมนสิการ คือ

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรศึกษาหาเหตุหรือปัจจัยในการสร้างความเข้าใจบทบาทหน้าที่และการทำงานของตนเองและผู้อื่นของผู้บริหาร (วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หรือคิดแบบสืบสวน)

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารขาดเข้าใจบทบาทหน้าที่และการทำงานของตนเองและผู้อื่น (วิธีคิดแบบแยกส่วนประกอบ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์)

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เข้าใจ กระบวนการคิดของผู้บริหารเข้าใจบทบาทหน้าที่และการทำงานของตนเองและผู้อื่นและมีแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาอย่างถูกต้อง (วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หรือแบบรู้เท่าทันธรรมชาติ)

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สร้างกระบวนการแก้ปัญหา โดยวิเคราะห์ปัญหา (ทุกข์) หาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย) กำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการแก้ปัญหา (นิโรธ) และกำหนดวิธีการแก้ปัญหา (มรรค) (วิธีคิดแบบอริยสัจ หรือกระบวนการแก้ปัญหา โดยวิเคราะห์ปัญหา)

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัญหาของผู้บริหารเข้าใจบทบาทหน้าที่และการทำงานของตนเองและผู้อื่น (วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ หรือคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย)

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาคุณโทษและหาทางออก ข้อดี ข้อเสีย และทางเลือกของผู้บริหารในการเข้าใจบทบาทหน้าที่และการทำงานของตนเองและผู้อื่น (วิธีคิดแบบพิจารณาคุณโทษ และหาทางออก หรือ ข้อดี ข้อเสีย และทางเลือก)

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการคิดจำแนกแยกแยะออกกระหว่างสิ่งที่ เป็นประโยชน์อย่างแท้จริงและจำเป็นต้องมี ต้องใช้หรือต้องทำงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารเข้าใจบทบาทหน้าที่และการทำงานของตนเองและผู้อื่น (วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม)

8. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการนำเอาประสบการณ์ ความรู้มาดัดแปลงปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อเป็นตัวอย่างหรือแบบอย่างที่ดี เป็นประโยชน์ต่อบุคคลสิ่งแวดล้อมในด้านผู้บริหารเข้าใจบทบาทหน้าที่และการทำงานของตนเองและผู้อื่น (วิธีคิดแบบอุปมาอุปไมย)

9. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการนำเอาประสบการณ์หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมาเป็นข้อมูลสารสนเทศ โดยการเอาผลจากอดีตมาแก้ไขหรือปรับปรุงในด้านผู้บริหารเข้าใจบทบาทหน้าที่และการทำงานของตนเองและผู้อื่น (วิธีคิดแบบอยู่กับปัจจุบัน)

10. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการจำแนก แยกแยะ คิดเป็นเหตุและผล คิดตามลำดับขั้นตอน ในพัฒนาผู้บริหารเข้าใจบทบาทหน้าที่และการทำงานของตนเองและผู้อื่น (วิธีคิดแบบวิภาษวิทยา)

ด้านที่ 3 ด้านความคิดสร้างสรรค์

แนวทางการพัฒนาผู้บริหารเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นหรือมุมมองใหม่ๆ ของผู้อื่นตามหลักโยนิโสมนสิการ คือ

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรศึกษาหาเหตุหรือปัจจัยในการให้ผู้บริหารเปิดใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือมุมมองใหม่ๆ ของผู้อื่น (วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หรือคิดแบบสืบสวน)

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารไม่เปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นหรือมุมมองใหม่ๆ ของผู้อื่น (วิธีคิดแบบแยกส่วนประกอบ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์)

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เข้าใจ กระบวนการคิดของผู้บริหารในการเปิดใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือมุมมองใหม่ๆ ของผู้อื่นและมีแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาอย่างถูกต้อง (วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หรือแบบรู้เท่าทันธรรมตา)

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สร้างกระบวนการแก้ปัญหา โดยวิเคราะห์ปัญหา (ทุกข์) หาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย) กำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการแก้ปัญหา (นิโรธ) และกำหนดวิธีการแก้ปัญหา (มรรค) (วิธีคิดแบบอริยสัจ หรือกระบวนการแก้ปัญหา โดยวิเคราะห์ปัญหา)

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัญหาของผู้บริหารกับการเปิดใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือมุมมองใหม่ๆ ของผู้อื่น (วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ หรือคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย)

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาคุณโทษและหาทางออก ข้อดี ข้อเสีย และทางเลือกของผู้บริหารในการเปิดใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือมุมมองใหม่ๆของผู้อื่น (วิธีคิดแบบพิจารณาคุณโทษ และหาทางออก หรือ ข้อดี ข้อเสีย และทางเลือก)

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการคิดจำแนกอยากออกกระหว่างสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริงและจำเป็นต้องมี ต้องใช้หรือต้องทำงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการเปิดใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือมุมมองใหม่ๆของผู้อื่น (วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม)

8. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการนำเอาประสบการณ์ ความรู้มาดัดแปลงปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อเป็นตัวอย่างหรือแบบอย่างที่ดี เป็นประโยชน์ต่อบุคคลสิ่งแวดล้อมในด้านผู้บริหารเปิดใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือมุมมองใหม่ๆของผู้อื่น (วิธีคิดแบบอุบายปลูกเร้าคุณธรรม)

9. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการนำเอาประสบการณ์หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมาเป็นข้อมูลสารสนเทศ โดยการเอาผลจากอดีตมาแก้ไขหรือปรับปรุงในผู้บริหารเปิดใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือมุมมองใหม่ๆของผู้อื่น (วิธีคิดแบบอยู่กับปัจจุบัน)

10. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการจำแนก แยกแยะ คิดเป็นเหตุและผลในการพัฒนาผู้บริหารเปิดใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือมุมมองใหม่ๆของผู้อื่น (วิธีคิดแบบวิภาษวาท)

ด้านที่ 4 ด้านมิวิสัยทัศน์

แนวทางการพัฒนาผู้บริหารมีการวางแผนด้านวิสัยทัศน์ในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา ตามหลักโยนิโสมนสิการ คือ

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรศึกษาหาเหตุหรือปัจจัยของผู้บริหารมีการวางแผนด้านวิสัยทัศน์ในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา (วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หรือคิดแบบสืบสวน)

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อพบปัญหาของผู้บริหารในการวางแผนด้านวิสัยทัศน์ในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา (วิธีคิดแบบแยกส่วนประกอบ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์)

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เข้าใจ กระบวนการคิดของผู้บริหารมีการวางแผนด้านวิสัยทัศน์ในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาและมีแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาอย่างถูกต้อง (วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หรือแบบรู้เท่าทันธรรมชาติ)

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สร้างกระบวนการแก้ปัญหา โดยวิเคราะห์ปัญหา (ทุกข์) หาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย) กำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการแก้ปัญหา (นิโรธ) และกำหนดวิธีการแก้ปัญหา (มรรค) (วิธีคิดแบบอริยสัจ หรือกระบวนการแก้ปัญหา โดยวิเคราะห์ปัญหา)

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัญหาของผู้บริหารในการวางแผนด้านวิสัยทัศน์ในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา (วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ หรือคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย)

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาคุณโทษและหาทางออก ข้อดี ข้อเสีย และทางเลือกของผู้บริหารมีการวางแผนด้านวิสัยทัศน์ในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา (วิธีคิดแบบพิจารณาคุณโทษ และหาทางออก หรือ ข้อดี ข้อเสีย และทางเลือก)

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการคิดจำแนกขยายออกระหว่างสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริงและจำเป็นต้องมี ต้องใช้หรือต้องทำงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารมีการวางแผนด้านวิสัยทัศน์ในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา (วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม)

8. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการนำเอาประสบการณ์ ความรู้มาดัดแปลงปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อเป็นตัวอย่างหรือแบบอย่างที่ดี เป็นประโยชน์ต่อบุคคลสิ่งแวดล้อมในด้านผู้บริหารมีการวางแผนด้านวิสัยทัศน์ในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา (วิธีคิดแบบอุบายปลูกเร้าคุณธรรม)

9. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการนำเอาประสบการณ์หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมาเป็นข้อมูลสารสนเทศ โดยการเอาผลจากอดีตมาแก้ไขหรือปรับปรุงผู้บริหารในการวางแผนด้านวิสัยทัศน์ในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา (วิธีคิดแบบอยู่กับปัจจุบัน)

10. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการจำแนก แยกแยะ คิดเป็นเหตุและผล ในการพัฒนาผู้บริหารมีการวางแผนด้านวิสัยทัศน์ในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา (วิธีคิดแบบวิภาษวาท)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารยังขาดสมรรถนะการคิดวิเคราะห์การมองภาพอนาคตและความสำเร็จ ซึ่งมีปัจจัยมาจากตัวของผู้บริหารเองที่เพิ่งเข้ารับตำแหน่งการบริหารใหม่ทำให้ขาดประสบการณ์และกระบวนการคิดวิเคราะห์ การอบรมพัฒนาตลอดจน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้บริหารด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ยังไม่เต็มศักยภาพและปัจจัยด้านสภาพขนาดของสถานศึกษา และบริบทของสถานศึกษาที่อาจส่งผลให้สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลางได้อีกด้วย ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของภรณ์ทิพย์ ปั่นก้อน (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ดังนี้ 1) ความมีจินตนาการ มีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ร่วมงานในการริเริ่ม การเปลี่ยนแปลงงานโดยใช้นวัตกรรมเชิงระบบ มีศักยภาพทางสติปัญญาในการสร้างวิสัยทัศน์ที่เฉลียวฉลาด แก้ไขปัญหาด้วยการคิดวิเคราะห์และนำทางเลือกในการแก้ปัญหาไปสู่การปฏิบัติ 2) ความยืดหยุ่น มีความสามารถในการปรับตัวตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็ว มีศักยภาพในการประสานงานการปรับตัวกับผู้ร่วมงาน ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ยอมรับความคิดเห็นของผู้ร่วมงานซึ่งนำไปสู่ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในหน่วยงาน 3) ความมีวิสัยทัศน์เป็นการกำหนดพันธกิจและยุทธศาสตร์การทำงานพร้อมกับยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การบริหารเพื่อความ เป็นเลิศ ศักยภาพในการสร้างงานใหม่เพื่อพัฒนาองค์การ ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของดวงแข ข่านอก (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยนัยนา ชนาฤทธิ์ (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากขัดแย้งกับงานวิจัยของกาญจนา ศิลา (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางเขน (เครือข่ายที่ 19) โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และซึ่งขัดแย้ง

กับงานวิจัยของปราโมทย์ พูลเพิ่ม (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารส่วนใหญ่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 เป็นผู้บริหารที่บรรจุมาใหม่ ยังขาดประสบการณ์ในการทำงาน อีกทั้งยังไม่กล้าปรับเปลี่ยนการทำงานยังไม่มีประสบการณ์ที่มากพอ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักโยนิโสมนสิการ ดังนี้

ด้านความสามารถในการปรับตัว มีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักโยนิโสมนสิการ เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเข้าใจ กระบวนการคิดของผู้บริหารมีการวางแผนด้านวิสัยทัศน์ในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาสถานศึกษาและมีแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาอย่างถูกต้อง (วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หรือแบบรู้เท่าทันธรรมชาติ) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หรือแบบรู้เท่าทันธรรมชาติ จะทำให้เข้าใจกระบวนการคิดของผู้บริหารมีการวางแผนด้านวิสัยทัศน์ ในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาสถานศึกษาจะทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีแนวทางในการพัฒนาและให้คำแนะนำที่ดีต่อผู้บริหารสถานศึกษาและสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอาภา จันทรสกุล และคณะ (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า การสร้างแบบวัดวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการมีขั้นตอนดังนี้ ขั้นแรก ศึกษาองค์ความรู้เรื่องวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ จากตำราต่างๆ โดยตำราหลักที่ศึกษาได้แก่ งานนิพนธ์ของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) ขั้นที่สองศึกษาปัญหาพร้อมสมัยที่นักศึกษาประสบแล้วนำมาสร้างเป็นสถานการณ์ให้นักศึกษาตอบ รวมทั้งสิ้น 8 สถานการณ์ ซึ่งวัดวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ วิธีหลักดังนี้ 1) วิธีคิดแบบแก้ปัญหา 2) วิธีคิดแบบเห็นคุณค่าและทางออก 3) วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียม 4) วิธีคิดแบบเร้ากุศล 5) วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมชาติ 6) วิธีคิดแบบจำแนกแยกแยะ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูพิศิษฐ์สฤษฎิ์ สະໂບບາ (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักโยนิโสมนสิการ ควรมีการดำเนินการ 6 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นสืบสาวหาเหตุปัจจัย เป็นขั้นศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการการนิเทศภายในสถานศึกษา 2) ขั้นวิภาษวาท เป็นการคิดและพูดอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ก่อนและหลังซึ่งตรงกับการวางแผน 3) ขั้นอรรถธรรมสัมพันธ์ เป็นข้อปฏิบัติหรือวิธีการที่ส่งผลตามความมุ่งหมายที่วางไว้ ซึ่งตรงกับวิธีการนิเทศที่ส่งผลให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการนิเทศ 4) ขั้นอริยสัง คุณโทษ และทางออก เป็นการดำเนินงานตามแผน ตรงกับขั้นดำเนินงานแก้ปัญหาที่ตรงกับสาเหตุ 5) ขั้นอยู่กับปัจจุบัน เป็นการยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำในอดีต พร้อมทั้งจะทำปัจจุบันให้ดีขึ้น ซึ่งตรงกับผลการประเมิน 6) ขั้นปลุกเร้ากุศล เป็นขั้นที่นำเอาประสบการณ์ความรู้มาปรับปรุงพัฒนางานต่อไป

ด้านการทำงานเป็นทีม มีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักโยนิโสมนสิการ เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการจำแนก แยกแยะ คิดเป็นเหตุและผล คิดตามลำดับขั้นตอน ในพัฒนาผู้บริหารเข้าใจบทบาทหน้าที่และการทำงานของตนเองและผู้อื่น (วิธีคิดแบบวิภาษวาท) ทั้งนี้เป็นเพราะ วิธีคิดแบบวิภาษวาท เป็นการจำแนก แยกแยะ คิดตามลำดับขั้นตอนจะทำให้ทราบถึงกระบวนการทำงานที่ชัดเจน และเข้าใจบทบาทหน้าที่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปถมพร ทะละภักดิ์ และคณะ (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า การคิดเชิงบวกหรือโยนิโสมนสิการตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นการคิดเพื่อพัฒนาชีวิตไปสู่ความสุข โดยอาศัยหลักธรรมสำคัญ คือหลักไตรสิกขาประกอบด้วย อธิศีลสิกขา อธิจิตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา โยนิโสมนสิการ มีวิธีคิด

10 วิธี คือ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา วิธีคิดแบบอริยสัจ วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ วิธีคิดแบบเห็นคุณค่าเห็นโทษแล้วหาทางออก วิธีคิดแบบวิภาษวาท วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบมีสติเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน นั่นคือจุดเริ่มแรกของการเข้าสู่ระบบหลักธรรมทั้งหมดของพระพุทธศาสนา เพราะก่อให้เกิดสัมมาทิฐิ

ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักโยนิโสมนสิการ เช่น มีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักโยนิโสมนสิการ เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรศึกษาหาเหตุหรือปัจจัยในการให้ผู้บริหารเปิดใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือมุมมองใหม่ๆ ของผู้อื่น (วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หรือคิดแบบสืบสวน) ทั้งนี้เป็นเพราะ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย จะทำให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงของผู้บริหารที่เกิดจากการไม่เปิดใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือมุมมองใหม่ๆ ของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูพิศิษฐ์สฤษฎิ์ สละไบบาง (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักโยนิโสมนสิการ ควรมีการดำเนินการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสืบสาวหาเหตุปัจจัย เป็นขั้นศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการการนิเทศภายในสถานศึกษา 2) ขั้นวิภาษวาท เป็นการคิดและพูดอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ก่อนและหลังซึ่งตรงกับการวางแผน 3) ขั้นอรรถธรรมสัมพันธ์ เป็นข้อปฏิบัติหรือวิธีการที่ส่งผลตามความมุ่งหมายที่วางไว้ ซึ่งตรงกับวิธีการนิเทศที่ส่งผลให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการนิเทศ 4) ขั้นอริยสัจ คุณโทษ และทางออก เป็นการดำเนินงานตามแผน ตรงกับขั้นตอนงานแก้ปัญหาที่ตรงกับสาเหตุ 5) ขั้นอยู่กับปัจจุบัน เป็นการยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำในอดีต พร้อมทั้งจะทำปัจจุบันให้ดีขึ้น ซึ่งตรงกับผลการประเมิน 6) ขั้นปลูกเร้ากุศล เป็นขั้นที่นำเอาประสบการณ์ความรู้มาปรับปรุงพัฒนางานต่อไป

ด้านมีวิสัยทัศน์ มีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักโยนิโสมนสิการ เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อพบปัญหาของผู้บริหารในการวางแผนด้านวิสัยทัศน์ในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาสถานศึกษา (วิธีคิดแบบแยกส่วนประกอบ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์) ทั้งนี้เป็นเพราะวิธีคิดแบบแยกส่วนประกอบ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์จะทำให้เข้าใจปัญหาที่เกิดจากการวางแผนงานด้านวิสัยทัศน์ มีการวิเคราะห์ถึงปัจจัย สาเหตุและจะสามารถทำให้แก้ไขปัญหาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปถมพร ตะละภูและคณะ (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า การคิดเชิงบวกหรือโยนิโสมนสิการตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นการคิดเพื่อพัฒนาชีวิตไปสู่ความสุข โดยอาศัยหลักธรรมสำคัญ คือหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย อธิศีลสิกขา อธิจิตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา โยนิโสมนสิการ มีวิธีคิด 10 วิธี คือ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา วิธีคิดแบบอริยสัจ วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ วิธีคิดแบบเห็นคุณค่าเห็นโทษแล้วหาทางออก วิธีคิดแบบวิภาษวาท วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบมีสติเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน นั่นคือจุดเริ่มแรกของการเข้าสู่ระบบหลักธรรมทั้งหมดของพระพุทธศาสนา เพราะก่อให้เกิดสัมมาทิฐิ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักโยนิโสมนสิการ ผู้วิจัยได้ศึกษาระดับแนว

ทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วยด้านที่ 1 ด้านความสามารถในการปรับตัว (ผู้บริหารให้ความร่วมมือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ๆที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา) ด้านที่ 2 ด้านการทำงานเป็นทีม (ผู้บริหารเข้าใจบทบาทหน้าที่และการทำงานของตนเองและผู้อื่น) ด้านที่ 3 ด้านความคิดสร้างสรรค์ (ผู้บริหารเปิดใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือมุมมองใหม่ๆของผู้อื่น) และด้านที่ 4 ด้านมีวิสัยทัศน์ (ผู้บริหารมีการวางแผนด้านวิสัยทัศน์ในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา) และหาแนวทางพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ตามหลักธรรมาภิบาลได้แก่ 1) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หรือคิดแบบ สืบสวน 2) วิธีคิดแบบแยกส่วนประกอบ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ 3) วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หรือแบบรู้เท่า ทันธรรมดา 4) วิธีคิดแบบอริยสัจ หรือกระบวนการแก้ปัญหา 5) วิธีคิดแบบบรรทัดธรรมสัมพันธ์ 6) วิธีคิดแบบ พิจารณาคุณโทษ 7) วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม 8) วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม 9) วิธีคิดแบบอยู่ กับปัจจุบัน 10) วิธีคิดแบบวิภาษวาท สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักโยนิโสมนสิการ มีอธิบายได้ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านความสามารถในการปรับตัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรศึกษาหาเหตุหรือปัจจัยในการให้ความร่วมมือของผู้บริหาร นำมาวิเคราะห์ปัญหาที่ สร้างกระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา หาสาเหตุของปัญหา กำหนดวิธีการแก้ปัญหา พิจารณาคุณโทษและหาทางออก ข้อดี ข้อเสีย และทางเลือกของผู้บริหารให้ความร่วมมือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ๆที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาและมีแนวทางในการส่งเสริมพัฒนา นำเอาประสบการณ์ ความรู้มาดัดแปลงปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อเป็นตัวอย่างหรือแบบอย่างที่ดี

ด้านที่ 2 ด้านการทำงานเป็นทีม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรศึกษาหาเหตุหรือปัจจัยในการสร้างความเข้าใจบทบาทหน้าที่และการทำงานของตนเองและผู้อื่นของสถานศึกษาและชุมชนเพื่อพัฒนาตนเอง และคณะทำงาน การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น พิจารณาคุณโทษและหาทางออก ข้อดี ข้อเสียพิจารณาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัญหากับผู้บริหารเข้าใจบทบาทหน้าที่

ด้านที่ 3 ด้านความคิดสร้างสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรศึกษาหาเหตุหรือปัจจัยในการให้ผู้บริหารเปิดใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือมุมมองใหม่ๆ ของผู้อื่น การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น จัดกระบวนการสร้างการแก้ปัญหา หรือโครงการพัฒนาผู้บริหาร โดยวิเคราะห์ปัญหา มีการคิดจำแนกแยกออก ระหว่างสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง สร้างแนวคิดใหม่ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและคณะครู สร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ เปิดใจยอมรับผลงานและข้อเสนอแนะของเพื่อนร่วมงาน

ด้านที่ 4 ด้านมีวิสัยทัศน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาหาเหตุหรือปัจจัยของผู้บริหารมีการวางแผนด้านวิสัยทัศน์ในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนา จัดกระบวนการสร้างหรือเวทีที่จะนำเสนอแนวความคิดของผู้บริหาร เพื่อให้กำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาสถานศึกษา วางแผนด้านวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 สถานศึกษาควรจัดทำโครงสร้างหลักสูตรในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
 - 1.2 สถานศึกษาควรบูรณาการหลักสูตรการพัฒนาผู้บริหารตามหลักพุทธธรรมก่อนเข้ารับตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษาใหม่
 - 1.3 สถานศึกษาควรกำหนดยุทธศาสตร์และอัตลักษณ์ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรมในแผนงบประมาณแต่ละปีอย่างต่อเนื่องและสร้างสรรค์
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 2.2 ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบการพัฒนาผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ ทั้งสังกัดประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ศีลา. (2556). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางเขน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ จักรกฤษณ์ โปตาพล และวิไลพร เสรีวัฒน์. (2556). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ : สิ่งควรค่าสำหรับทุกคนในอนาคต. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านาวิทยา.
- ดวงแข ข่านอก. (2559). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- นัยนา ชนาฤทธิ์. (2556). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุง. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญช่วย สายราม. (2563). ทักษะผู้นำองค์กรโรงเรียนศตวรรษที่ 21. แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/posts/565807>. สืบค้นเมื่อ 10 ก.ค. 2563.
- ปถมพร ตละภูและคณะ. (2560). ศึกษาวิเคราะห์การคิดเชิงบวกในการพัฒนาชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์. 13(3). 280-291.
- ปราโมทย์ พูลเพิ่ม. (2560). ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระครูพิศิษฐ์สฤษฎิ์ สະไบบาง. (2561). รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักโยนิโสมนสิการ. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2549). วิชิตตามหลักพุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร: พศยาม.
- ภรณ์ทิพย์ ปั่นก้อง. (2559). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมชาย เทพแสง. (2559). กลยุทธ์ของผู้นำร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยเทคโนโลยีดอนบอสโก.
- สาคร สุขศรีวงศ์. (2553). การจัดการ : จากมุมมองของนักบริหาร. กรุงเทพมหานคร: จี.พี.ไซเบอร์ พรินท์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. (2565). รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2565. นครสวรรค์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุภาพ ฤทธิ์บำรุง. (2556). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 8(2). 190-192.

อาภา จันทรสกุล และคณะ. (2556). การสร้างแบบวัดวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการสำหรับนักศึกษา
ระดับอุดมศึกษา. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Keeves, Peter J. (1988). **Model and Model Building: Educational Research Methodology
and Measurement : An International Handbook**. Oxford: Pergamon Press.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities.
Educational and Psychological Measurement. 30(3). 607-610.

การพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่อง การสร้างงาน
อินโฟกราฟิก 3 มิติ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4^{*}
DEVELOPMENT OF METAVERS CLASSROOM WITH COLLABORATIVE LEARNING
CONCEPT ON THE CREATION OF 3D INFOGRAPHIC TO ENHANCE CREATIVE
THINKING SKILLS FOR MATAYOMSUKSA 4TH STUDENTS

¹สุนิสา อ่อนสัมกริต Sunisa Onsomkrit ²ณัฐพล รำไพ Nattaphon Rampai

³บุญรัตน์ แผลงสร Boonrat Plangsorn

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand

Corresponding Author E-mail: sunisa.ons@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่อง การสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันให้มีคุณภาพเหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน 3) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ระหว่างกลุ่มที่เรียนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มที่เรียนด้วยห้องเรียนแบบปกติ และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 40 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประเมินทักษะการคิดสร้างสรรค์ 4) แบบประเมินความพึงพอใจ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันมีประสิทธิภาพ 80.23 / 81.75 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนด้วยการเรียนการสอนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนกับกลุ่มที่เรียนในห้องเรียนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์โดยกลุ่มที่เรียนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยห้องเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร, การเรียนรู้ร่วมกัน, ทักษะการคิดสร้างสรรค์

Abstract

This research article is a research about the to develop of metaverse classroom in conjunction with the concept of collaborative learning on 3D infographics that enhance creative thinking skills for Matayomsuksa 4th students The objectives of this research are as follows: 1) to develop a to develop of metaverse with collaborative learning concepts; 1) To be of appropriate quality and efficiency according to the 80/80 criteria. 2) To compare the pre-and post-study academic achievements of students taught in a to develop of metaverse with collaborative learning concepts. 3) To compare students' creative thinking skills. between groups studying in a to develop of metaverse with collaborative learning concepts and groups studying in a traditional classroom, and 4) To study student satisfaction. The target group used in this research is 40 Matayomsuksa 4th students, semester 1, academic year 2023, using a cluster sampling. It is experimental research. There are tools used in research. 1) Develop of Metaverse classroom 2) Academic achievement test 3) Creative thinking skills assessment 4) Satisfaction assessment and statistics used in data analysis include mean, standard deviation. The research results found that 1) Develop of Metaverse classroom with collaborative learning concept It has an efficiency of 80.23 / 81.75, which meets the specified criteria. 2) Students have academic achievements after studying. Teaching in a develop of metaverse combined with collaborative learning concepts had a higher average academic achievement after studying than before with the group studying in a develop of metaverse classroom. Statistically significant at the 0.05 level. 3) Students' creativity was higher in the group who studied in a develop of metaverse with collaborative learning concepts than in the group who studied in a traditional classroom. Statistically significant at the 0.05 level and 4) Students are satisfied with the development of the develop of metaverse with the collaborative learning concept. At a high level

Keywords: Metaverse Classroom, Collaborative Learning, Creative Thinking Skills

บทนำ

สังคมความรู้และสังคมเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 นี้เป็นสังคมที่นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในทุวงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการจัดการศึกษา ได้มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาใช้อย่างมาก และมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยเข้ามาในรูปของสื่อการเรียนการสอนแบบเทคนิควิธีการ ระบบการศึกษา ทางไกล เครือข่ายการเรียนรู้ การศึกษาแบบศูนย์การเรียนรู้ การจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 จึงต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองกับทิศทางการผลิตและพัฒนากำลังคน โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยมีเป้าหมายทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สำคัญประการหนึ่งคือทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อ และทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งการแสวงหาความรู้จึงมิได้จำกัดอยู่เฉพาะภายในห้องเรียน ผู้เรียนสามารถเลือกรับวิทยาการและข้อมูลข่าวสารได้จากสื่อต่างๆ ด้วยตนเอง

จากรายงานภาพรวมด้านการศึกษาไทย พ.ศ.2562 – 2564 เกี่ยวกับความก้าวหน้าในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย เรื่องการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา การจัดทำร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แนวทางการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ และแนวนโยบายการจัดการเรียนการสอนในยุควิถีใหม่ ที่ประเทศไทยจะต้องดำเนินการพัฒนาให้มีรูปแบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับ Digital Platform เพื่อให้การเรียนรู้ของประเทศไทยก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก โดยการนำเสนอเรื่อง แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) ได้กำหนดกิจกรรมที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) ให้เป็นประเด็นที่ต้องแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วนต้องดำเนินการอย่างจริงจังและสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2565 รวมถึงแนวนโยบายการจัดการเรียนการสอนในยุควิถีใหม่ในประเทศไทยจะต้องดำเนินการพัฒนาให้มีรูปแบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับ Digital Platform โดยการจัดทำแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับ National Digital Learning Platform สำหรับประเทศไทย เพื่อให้การเรียนรู้ของประเทศไทยก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบห้องเรียนจักรวาลนฤมิต (Metaverse classroom) เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่นิยมนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน เป็นการบริหารจัดการชั้นเรียนด้วยเครื่องมือดิจิทัลแบบทางไกล โดยครูผู้สอนจะต้องมีการออกแบบและสร้างกิจกรรมการเรียนรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตผ่านทางแอปพลิเคชันต่างๆ มีการนำเสนอเนื้อหาแก่ผู้เรียนในลักษณะที่หลากหลาย (Pesonet al, 2020) ช่วยให้สามารถรับรู้สถานที่หรือสภาพแวดล้อมที่เหมือนจริง ทั้งด้านภาพผ่านจอแสดงผล ด้านเสียงลำโพง หรือข้อมูลอื่นๆ ของสถานที่จริงหรือข้อมูลที่ใส่เพิ่มเติมผ่านสภาพแวดล้อมที่จำลองขึ้นหรือสภาพแวดล้อมเสมือน (Virtual Anywhere, 2009; Ili Bronzetti, 2006) เป็นห้องเรียนออนไลน์ที่มีการออกแบบกิจกรรมและจำลองในห้องเรียนจักรวาลนฤมิต ให้มีลักษณะคล้ายกับห้องเรียนในรูปแบบปกติ ซึ่งห้องเรียนจักรวาลนฤมิตเป็นพื้นที่ในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนคนอื่นๆ และช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน คล้ายกับการจัดสภาพแวดล้อมห้องเรียนเสมือนจริง มีคุณลักษณะ 6 ประการ ได้แก่ 1) มีการแบ่งปันพื้นที่ 2) มีการนำเสนอภาพในรูปแบบ 2 มิติ หรือ 3 มิติ 3) ความรวดเร็วในการตอบสนองกับผู้ใช้งานในทันที 4) ผู้ใช้งานมีปฏิสัมพันธ์ต่อสภาพแวดล้อมเสมือนจริง 5) ข้อมูลหรือสถานที่ต่างๆ ยังคงอยู่ แม้ว่าจะไม่ถูกใช้งาน และ 6) การส่งเสริมให้เกิดการสร้างสังคม ซึ่งห้องเรียนจักรวาลนฤมิตที่จำลองในงานวิจัย

นี้เป็นห้องเรียนจักรวาลนฤมิตที่สร้างขึ้นผ่านเว็บเบราว์เซอร์ และมีบทเรียน เรื่อง การสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ ด้วยเว็บไซต์ IcoGrams พร้อมตัวอย่างอัปโหลดไว้ในห้องเรียนจักรวาลนฤมิต มีการจำลองสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้น่าเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรู้อัตโนมัติได้อย่างอิสระทำให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้ของเนื้อหา ความสนุกสนานในการเรียนรู้สิ่งใหม่และเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบผลงานการสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ

อย่างไรก็ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ที่เหมาะสม พบว่า แนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning Concept) เป็นวิธีการสอนโดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน หรือการทำงานร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป พร้อมช่วยกันหาวิธีการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และมีความเข้าใจซึ่งกันและกันในการทำงานเป็นกลุ่ม (Barbara Leigh Smith and Jean T. MacGregor, 1993) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นการรวมกลุ่มของผู้เรียน มีการร่วมกันแสดงความคิดเห็น การอภิปราย ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายไปปฏิบัติให้สำเร็จตามเป้าหมายแล้วนำความรู้ที่ได้มาแบ่งปัน โดยการเรียนรู้ร่วมกันผู้เรียนต้องสร้างความรู้ขึ้นมาด้วยตนเอง จากการทำงานเดี่ยวและการทำงานเป็นกลุ่มแบบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Zhu, 2012, Law and Wong, 2003) ซึ่งการเรียนรู้แบบนี้ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ร่วมกันแล้วยังสามารถต่อยอดที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ได้ต่อไปอีก

ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (creative thinking skills) คือความสามารถทางสมองที่คิดในลักษณะนอกกรอบนำไปสู่การคิดค้นพบสิ่งแปลกใหม่ด้วยการคิดดัดแปลง บรู้งแต่ง ผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ รวมถึงการประดิษฐ์คิดค้นทฤษฎีหลักการได้สำเร็จ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2560) กระบวนการที่บุคคลมีความไวต่อปัญหาที่เกิดขึ้นและความไวต่อการแยกแยะสิ่งต่างๆ ในการค้นหาคำวิธีการแก้ปัญหาแล้วตั้งสมมติฐาน ทดสอบสมมติฐานแล้วเผยแพร่ผลผลิตที่ได้ (Torrance, 1974) กระบวนการทางความคิด การนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์หรือต่อยอดจากความรู้เดิมสามารถพัฒนาเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้กับการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน โดยครูผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนและส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนฝึกให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีการฝึกฝนทำซ้ำ เมื่อไม่เข้าใจในการเรียนสามารถสอบถามกับครูผู้สอน และพัฒนาตนเองจนเกิดความชำนาญ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในการทำงานได้ต่อไป แนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันด้วยในห้องเรียนจักรวาลนฤมิต เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่สามารถให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้ผู้เรียนมีความชอบ มีความสนใจและเพิ่มพูนประสบการณ์จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความคิด สร้างสรรค์และมีทักษะในด้านต่างๆ เป็นสื่อที่จะสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ และสนุกกับการเรียน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าทางการเรียนที่ดีขึ้น

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการจำลองห้องเรียนจักรวาลนฤมิต ให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนเป็นผู้ออกแบบและสร้างสภาพแวดล้อมห้องเรียนเสมือน พร้อมให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และการนำเสนอผลงานของตัวเองที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ ในการออกแบบผลงานของผู้เรียนผ่านการสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่อง การสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีคุณภาพเหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างกลุ่มที่เรียนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มที่เรียนด้วยห้องเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน อยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้ประกอบด้วย

1. ตัวแปรที่ศึกษา 1) ตัวแปรต้น ได้แก่ ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่อง การสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน และความพึงพอใจของนักเรียน
2. ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
3. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าการวิจัยในครั้งนี้
 - 4.1 ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่อง การสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบและพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวทางของ ADDIE Model 5 ขั้นตอน (McGriff, Steven J. 2000) ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 : การวิเคราะห์ (Analysis) ขั้นตอนที่ 2 : การออกแบบ (Design) ขั้นตอนที่ 3 : การพัฒนา (Development) ขั้นตอนที่ 4 : การนำไปใช้ (Implementation) และขั้นตอนที่ 5 : การประเมินผล (Evaluation)
 - 4.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่อง การสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นข้อสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งจะใช้เป็นแบบทดสอบทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนมีการสลับข้อคำถามและตัวเลือก
 - 4.3 แบบประเมินทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูผู้สอนใช้

ประเมินและวัดทักษะการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยเกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริง หลังจากที่ได้เรียนรู้ผ่านสื่อประกอบการสอนห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริค (Scoring Rubric) ในการประเมินผลงานทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

4.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นแบบประเมินที่ใช้วัดความพึงพอใจของนักเรียนต่อการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่อง การสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้นักเรียนได้ทราบถึงหลักการเรียนรู้ทางการคิดและความรู้สึกของนักเรียน หลังการจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนเสมือนร่วมกับการเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพของการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่อง การสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เกณฑ์ 80/80

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่จัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบค่าที (t-test แบบ Independent Samples)

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่อง การสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบค่าที (t-test แบบ Independent Samples)

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่อง การสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำมาแปลผลตามระดับความพึงพอใจจากเกณฑ์การประเมิน โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่อง การสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่อง การสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

รายการ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E ₁)	40	64	42.38	3.40	80.23
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E ₂)	40	20	16.35	1.48	81.75

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนจักรวาลนฤมิต ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่อง การสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) คิดเป็นร้อยละ 80.23 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) คิดเป็นร้อยละ 81.75 ห้องเรียนจักรวาลนฤมิต ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่อง การสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ $80.23 / 81.75$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 ที่จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (N)	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	ผลต่าง ค่าเฉลี่ย	t	P (Sig.)
กลุ่มทดลอง	20	20	9.25	1.59	0.95	-1.834	.074
กลุ่มควบคุม	20	20	8.30	1.69			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน กลุ่มทดลอง ผู้เรียนได้คะแนน แบบทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.25 กลุ่มควบคุม ผู้เรียนได้คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 8.30 มีผลต่างค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.95 โดยผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนระหว่าง กลุ่มที่เรียนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มที่เรียนด้วยสภาพแวดล้อม ห้องเรียนเสมือนจริงแบบปกติ ไม่แตกต่างกัน (Sig=.074)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (N)	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	ผลต่าง ค่าเฉลี่ย	t	p(Sig.)
กลุ่มทดลอง	20	20	17.55	0.99	2.40	-8.921	.000*
กลุ่มควบคุม	20	20	15.15	0.67			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน กลุ่มทดลอง ผู้เรียนได้คะแนน แบบทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.55 กลุ่มควบคุม ผู้เรียนได้คะแนนแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 15.15 มีผลต่างค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.40 โดยผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนระหว่าง

กลุ่มที่เรียนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มที่เรียนด้วยห้องเรียนแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig=.000)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (N)	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	ผลต่าง ค่าเฉลี่ย	t	p(Sig.)
ก่อนเรียน	20	20	8.30	1.69	6.85	16.36	.000*
หลังเรียน	20	20	15.15	0.67			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน ได้คะแนนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.30 และคะแนนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.15 มีผลต่างค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.85 โดยผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig=.000)

3. ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างกลุ่มที่เรียนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มที่เรียนด้วยห้องเรียนแบบปกติ

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่าง กลุ่มที่เรียนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มที่เรียนด้วยห้องเรียนแบบปกติ

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (N)	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	ผลต่าง ค่าเฉลี่ย	t	p(Sig.)
กลุ่มทดลอง	20	20	17.75	1.21	1.00	-2.571	.014*
กลุ่มควบคุม	20	20	16.75	1.25			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างกลุ่มที่เรียนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มที่เรียนด้วยห้องเรียนแบบปกติ กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.55 กลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.75 มีผลต่างค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 โดยผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างกลุ่มที่เรียนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มที่เรียนด้วยห้องเรียนแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig=.014)

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจักรวาลณมิติร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน ในภาพรวม

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1. การออกแบบกราฟิก	4.62	0.17	มากที่สุด
2. การเข้าถึงห้องเรียนจักรวาลณมิติ	4.54	0.09	มากที่สุด
3. เนื้อหาสื่อการสอน	4.46	0.18	มาก
4. การให้ข้อมูลย้อนกลับ	4.36	0.06	มาก
รวม	4.49	0.06	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลณมิติร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่อง การสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.06) เมื่อพิจารณาแยกเป็นด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดและมาก โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ความพึงพอใจด้านการออกแบบกราฟิก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.17) ลำดับที่ 2 ความพึงพอใจด้านการเข้าถึงห้องเรียนจักรวาลณมิติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.09) ลำดับที่ 3 ความพึงพอใจด้านเนื้อหาสื่อการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.18) และลำดับที่ 4 ความพึงพอใจด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.06)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลณมิติร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่อง การสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนจักรวาลณมิติร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) คิดเป็นร้อยละ 80.23 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) คิดเป็นร้อยละ 81.75 ห้องเรียนจักรวาลณมิติร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่อง การสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.23 / 81.75 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลณมิติร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้วิจัยได้นำหลักการออกแบบตามแนวทางของ ADDIE Model 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ (Analysis) ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบ (Design) ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนา (Development) ขั้นตอนที่ 4 การนำไปใช้ (Implementation) และขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเป็นแนวทางการออกแบบและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เป็นระบบ โดยในการพัฒนามีขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้งด้านเนื้อหาและสื่อการสอนมีการทดลองใช้ห้องเรียนจักรวาลณมิติจริงเพื่อพัฒนาและปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนมีการนำไปใช้งานจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของอัครนิย หมดบำรุง และทศพร แสงสว่าง (2559) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาห้องเรียนเสมือนจริง เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ด้วยโปรแกรมดรีมวีฟเวอร์ CS6 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ห้องเรียนเสมือนจริง

เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ด้วยโปรแกรมดรีมวีฟเวอร์ CS6 มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์โดยเฉลี่ยเท่ากับ 81.92 / 80.56

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน ได้คะแนนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.30 และคะแนนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.15 มีผลต่างค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.85 โดยผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig=.000) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่อง การสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีรูปแบบการเรียนรู้แบบขั้นตอนและเป็นระบบ สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามสมมติฐาน มีความง่ายของเนื้อหา ผู้วิจัยสนับสนุนการเรียนรู้แบบให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐนนท์ เกษตรเยี่ยม (2565) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์รูปแบบจักรวาลนฤมิตร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning รายวิชาออกแบบและเทคโนโลยีเรื่องเทคโนโลยีแก้ปัญหาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างกลุ่มที่เรียนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มที่เรียนด้วยห้องเรียนแบบปกติ กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.55 กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.75 มีผลต่างค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 โดยผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างกลุ่มที่เรียนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มที่เรียนด้วยห้องเรียนแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig=.014) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าคู่มือการใช้งานโปรแกรม Spatial.io พร้อมออกแบบผลงานที่สร้างสรรค์จากโปรแกรม IcoGrams โดยผลการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกันภายในกลุ่มของตนเอง การรับผิดชอบร่วมกันภายในกลุ่ม ทำให้นักเรียนสามารถแสดงผลงานทักษะการคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตนเองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรพล บุญลือ, สรัญญา เชื้อทอง, ไพฑูรย์ กานต์ธัญลักษณ์ และทิพรัตน์ สิทธิวงศ์ (2558) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาห้องเรียนเสมือนโดยใช้การเรียนรู้ร่วมกันและการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในสาขาครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์และสาขา ที่เกี่ยวข้อง พบว่า นักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบห้องเรียนเสมือนโดยใช้การเรียนรู้ร่วมกันและการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์ มีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบกราฟิก อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการเข้าถึงห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเนื้อหาสื่อการสอน อยู่ในระดับมาก และด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของหทัยา ธัญญคุณดม (2561) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมโครงงานคอมพิวเตอร์แบบผสมผสาน

ร่วมกับแนวคิดกระบวนการกลุ่ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนโปรแกรมและการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมโครงงานคอมพิวเตอร์แบบผสมผสานร่วมกับแนวคิดกระบวนการกลุ่ม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยคือการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เรื่องการสร้างงานอินโฟกราฟิก 3 มิติ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยสรุปเป็นการจัดการเรียนการสอนห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน

จากภาพที่ 1 ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน อธิบายได้ว่า

การจัดการเรียนการสอนห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร อธิบายได้ว่า

ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตรเป็นห้องเรียนที่สร้างในพื้นที่แบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ Spatial.io ถูกออกแบบเป็นห้องเรียนโดยใช้สภาพแวดล้อมออนไลน์ในอินเทอร์เน็ต ผู้สอนสามารถออกแบบห้องเรียนเองได้ และนักเรียนเข้ามาเรียนรู้เป็นห้องเรียนที่มีความหลากหลายในรูปแบบของการนำเสนอสื่อการสอนสามารถเพิ่มข้อมูลได้ตามความต้องการ การใช้เทคโนโลยีและสื่อการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้จะช่วยให้ยกระดับการเรียนการสอนทำให้เกิดการกระตุ้นและแรงจูงใจนักเรียนในการเรียนรู้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

การเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำงาน มีความรับผิดชอบแบบกลุ่มร่วมกัน รวมทั้งการช่วยเหลือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยเน้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ มีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การนำเสนอสถานการณ์ (Presentation Situation) ครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดหัวข้อเรื่องให้ผู้เรียนเลือกตามความสนใจให้อิสระแก่ผู้เรียน ผู้เรียนที่สนใจเลือกหัวข้อเรื่องเดียวกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน กลุ่มละ 4 - 6 คน ซึ่งแต่ละกลุ่มอาจมีจำนวนสมาชิกที่แตกต่างกัน

2. การประชุมวางแผนสร้างข้อตกลงร่วมกัน (The meeting planned a joint agreement) ผู้เรียนประชุมวางแผนสร้างข้อตกลงร่วมกัน กำหนดเวลาในการศึกษาค้นคว้า กำหนดจุดมุ่งหมาย ขอบเขตของเนื้อหาของหัวข้อเรื่องกำหนด วิธีการดำเนินงาน การแบ่งความรับผิดชอบให้สมาชิก โดยผู้เรียนแต่ละคนต้องร่วมแสดงความคิดเห็น ปรัชญาหรือ อภิปราย ชักถามโต้แย้ง เสนอแนะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในการกำหนดหรือระบุว่าจะนำเสนอหัวข้อเรื่องในประเด็นที่สนใจแล้วเสนอผลการปฏิบัติงานของกลุ่มให้ผู้สอนตรวจสอบขอบเขตของเนื้อหา เพื่อจะได้ตัดส่วนที่ไม่สอดคล้องหรือไม่จำเป็นออกไป หรือเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดหายหรือบกพร่องไป

3. การร่วมมือกันระดมสมอง (Collaborative brainstorming) สมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบการเรียนรู้และภาระงานที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม ผู้เรียนเรียนรู้ไปพร้อมกับการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลที่ผู้เรียนค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆ โดยมีการวิเคราะห์สังเคราะห์ความรู้ที่ได้จากนั้นสมาชิกในกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปราย และสกัดเป็นความรู้ของกลุ่ม โดยกลุ่มจะเป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้ ด้วยตนเอง

4. การนำเสนอผลงาน (Presentation of work) สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันจัดเตรียมเนื้อหาและนำเสนอสิ่งที่เรียนรู้ตามแผนปฏิบัติงานที่กลุ่มกำหนดไว้โดยให้แต่ละกลุ่มประเมินการนำเสนอของกลุ่มอื่นๆ และกลุ่มตนเอง

5. อภิปรายและสรุปผล (Discussion and conclusions) เพื่อซักถามข้อสงสัยระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันสรุปทบทวนและร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของกลุ่มเพื่อพิจารณาข้อบกพร่องและข้อควรปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานกลุ่มให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร ครูผู้สอนควรศึกษาความพร้อมของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ การเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ต เพราะเป็นการจัดการเรียนการสอนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ผู้เรียนควรศึกษาคู่มือการใช้งาน spatial.io และคู่มือการใช้งานโปรแกรม icograms.com ก่อนการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมห้องเรียนเสมือนจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาและการใช้งานของโปรแกรม

- 1.2 การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตรร่วมกับการเรียนรู้ร่วมกัน ควรดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้ตรงตามขั้นตอนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยครูผู้สอนต้องคอยกำกับดูแล พร้อมให้คำแนะนำกับผู้เรียนตลอดการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนต้องมี

บทบาทในการเป็นผู้นำ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์อย่างเป็นขั้นตอน มีความสนใจในการเรียนและอยากที่จะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ดีขึ้น

1.3 ครูผู้สอนคอยส่งเสริมและกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน เพราะทักษะการคิดสร้างสรรค์จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปัญหา สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว มีแรงจูงใจในการสร้างสรรค์ผลงาน และรู้จักตัวเองมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นอื่นๆ หรือนำไปใช้ร่วมกับกลุ่มสาระอื่นๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

2.2 ควรขยายเวลาในการทดลองเพิ่มอีก 1 ภาคเรียน เพื่อให้เห็นพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

2.3 ควรใช้กิจกรรมการเรียนรู้และสื่อองค์ประกอบในจักรวาลนฤมิตรที่หลากหลาย เช่น เพิ่มสื่อ Animation ให้มีความน่าสนใจและดึงดูดใจ เพิ่มช่องทางการส่งงานในรูปแบบออนไลน์ เป็นต้น รวมถึงการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตรให้ใช้งานได้ทั้งรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). แนวทางการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2562-2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.
- ณัฐนนท์ เกษตรเอี่ยม. (2565). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์รูปแบบจักรวาลนฤมิตร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning รายวิชาออกแบบและเทคโนโลยี เรื่องเทคโนโลยีแก้ปัญหา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2560). หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ การคิดเชิงสร้างสรรค์. แหล่งที่มา <https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/ocsc-2017-eb13.pdf> สืบค้นเมื่อ 30 ส.ค. 2565.
- สุรพล บุญลือ, สรัญญา เชื้อทอง, ไพฑูรย์ กานต์ธัญลักษณ์ และทิพรัตน์ สิริธิงค์. (2558). การวิจัยและพัฒนาห้องเรียนเสมือนโดยใช้การเรียนรู้ร่วมกันและการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในสาขาครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์และสาขาที่เกี่ยวข้อง. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

- หัตยา ัญญุณฺโณดม. (2561). การพัฒนากิจกรรมโครงงานคอมพิวเตอร์แบบผสมผสานร่วมกับแนวคิดกระบวนการกลุ่ม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนโปรแกรมและการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัศณีย์ หมดบำรุง และทศพร แสงสว่าง. (2559). การพัฒนาห้องเรียนเสมือนจริง เรื่อง การสร้างเว็บไซต์ด้วยโปรแกรมดรีมวีฟเวอร์ CS6 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. 4(1). 28-43.
- Barbara Leigh Smith and Jean T. MacGregor. (1993). **What is Collaborative Learning**, the National Center on Postsecondary Teaching, Learning, and Assessment at Pennsylvania State University.
- Law and Wong, (2003). ICT Implementation and School Leadership: Case Studies of ICT Integration in Teaching and Learning. **Journal of Educational Administration**. 41. 158-170.
- li Bronzetti, V. F. (2006). **About VR**. From http://www.fabricat.com/PDF_FILES/About%20VR.pdf Retrieved Aug 30, 2022.
- Pesonet al. (2020). Offline or Online: How Should Biology Be Taught in a Flexible Learning Modality in the Philippines. **Southeast Asian Journal of Science and Technology**. 6(1). 30-38.
- Torrance, P. (1974). **Torrance Tests of Creative Thinking**. New York: Personnel Press.
- Virtually Anywhere. (2009). **A virtual reality tour company that creates immersive VR media with attractive designs**. From <https://virtually-anywhere.com/> Retrieved Aug 30, 2022.
- Zhu, Chang. (2012). Student satisfaction, performance, and knowledge construction in online collaborative learning. **Journal of Educational Technology & Society**. 15(1). 127-136.

การศึกษาความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา ลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา*

A STUDY IN SCHOOL MANAGEMENT OF SCHOOL ADMINISTRATION'S
SATISFACTION AT LOPBURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREAS OFFICE 1 ACCORDING TO THE THREEFOLD TRAINING

¹กมลพร โพธิ์ช่วย Kamonporn Phochuai ²วินัย ทองมัน Winai Tongmun

³อานนท์ เมธีวรฉัตร Anon Methiworachat

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Kamonpawn01@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามปัจจัยบุคคล การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากครูและบุคลากรทางการศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 322 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนและประมาณค่า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.87 แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกันและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความพึงพอใจที่ได้รับความต้องการด้านการยอมรับของสังคม รองลงมา ด้านความพึงพอใจที่ได้รับความต้องการด้านร่างกายและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความพึงพอใจที่ได้รับความต้องการด้านความมั่นคงหรือความปลอดภัย และ 2) การเปรียบเทียบความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา จำแนกตามปัจจัยบุคคล พบว่า ขนาดโรงเรียน เพศ อายุและประสบการณ์การทำงานมีความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, การบริหารงาน, ผู้บริหารสถานศึกษา, หลักไตรสิกขา

Abstract

This research article aimed 1) to study the satisfaction of school administrators in Lopburi Primary Educational Service Area 1 based on the Tri-sikkhā principle, and 2) to compare the satisfaction of school administrators in Lopburi Primary Educational Service Area 1 classified by individuals. This research was a quantitative research. Data were collected from a sample of 322 teachers, educational personnel and school committees. The research instrument was a scale and rating questionnaire with a reliability coefficient of 0.87 for the entire questionnaire. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, and standard deviation, t-test for independent samples, and one-way analysis of variance. The results of the research found that 1) the overall satisfaction of school administrators in Lopburi Primary Educational Service Area 1 based on the Tri-sikkhā principle was at a high level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was the satisfaction with the need for social acceptance, followed by the satisfaction with physical needs, and the aspect with the lowest average value was the satisfaction with the need for security or safety. 2) A comparison of satisfaction with the administration of school administrators in Lopburi Primary Educational Service Area 1 according to the Tri-sikkhā principle, classified by individuals, found that school size, gender, age, and work experience had different effects on overall satisfaction with the administration of school administrators.

Keywords: Satisfaction, Administration, School Administrators, The Threefold Training

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในสังคมโดยไม่เป็นผู้สร้างปัญหาให้แก่สังคม การศึกษายังทำหน้าที่อบรมสั่งสอน ฝึกฝนให้เยาวชนในสังคมให้มีประสบการณ์และมีพฤติกรรมไปในแนวทางที่สังคมปรารถนา ช่วยถ่ายทอดวัฒนธรรม ช่วยพัฒนาคุณธรรมและคุณภาพชีวิต ตลอดจนการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพ การศึกษาจึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อคนในสังคม การจัดการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความเจริญและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดช่วงชีวิตมีศักยภาพและความสามารถที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ความว่า “การศึกษานั้นกล่าวโดยวัตถุประสงค์ที่แท้จริง คือ การสร้างความรู้ ความคิด พร้อมทั้งคุณสมบัติและจิตใจที่สมบูรณ์ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลเพื่อช่วยให้เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงและราบรื่น ทั้งสามารถบำเพ็ญประโยชน์สุขเพื่อตนเพื่อส่วนรวมได้ตามสมควรแก่โอกาส” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ให้ผู้เรียนได้พัฒนา

ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีกระบวนการ เรียนรู้และทักษะที่จะรับผิดชอบตนเองและสังคม ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการอ่าน การเรียนรู้ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์รู้แหล่งแสวงหาความรู้และเกิดการใฝ่รู้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ตามความถนัดหรือความสนใจของตนเอง สถานศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียนตามความเหมาะสม โดยให้ความสำคัญทั้งด้านความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการศึกษาธิการ มีบทบาทและหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาในรูปแบบต่างๆ เพื่อพัฒนาประชากรของประเทศให้มีคุณภาพในทุกๆ ด้าน ทั้งความรู้ ประสิทธิภาพบุคลิกภาพและ คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปใช้พัฒนาอาชีพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การศึกษาไม่ได้เป็นเพียงแค่การเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้ในระยะเวลา 9 ปี ถึง 12 ปี แต่การศึกษาและการเรียนรู้จะต้องเกิดการต่อยอดออกไปเป็น “การศึกษาเพื่ออาชีพและการศึกษาเพื่อชีวิต” สำหรับประชาชนทุกคน (Education for All) เพื่อสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง การจะทำให้ได้ผลนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมองแนวทางหลักทฤษฎีและหลักธรรมเพื่อนำมาใช้เป็นกลไกสำคัญในการนำไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาการบริหาร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

จากรายงานการรวมและเลิกสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 พบว่า ปัญหาด้านคุณภาพการจัดการศึกษามีผลสัมฤทธิ์ค่อนข้างต่ำ โดยค่าเฉลี่ยจากผลการประเมิน คุณภาพภายนอกส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับพอใช้และเมื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่านักเรียนในโรงเรียน ขนาดเล็กในทุกช่วงชั้นในทุกพื้นที่มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ต่ำกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดอื่นปัญหาด้านการบริหารจัดการสภาพบริบทของการคมนาคมแต่เดิมไม่ค่อยสะดวกมากนัก รัฐบาลจึงจำเป็นต้องจัดตั้งโรงเรียนครอบคลุมทุกพื้นที่ของประชากรที่อาศัยอยู่ แต่ปัจจุบันความจำเป็นดังกล่าวได้ ลดลง เนื่องจากการคมนาคมสะดวกขึ้น ประกอบกับประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจึงส่งผลทำให้ขนาดของโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้อัตราส่วนครูต่อนักเรียน และนักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่ามาตรฐาน ค่าใช้จ่ายต่อนักเรียน 1 คนสูงกว่าโรงเรียนขนาดอื่นๆ และปัญหาอีกประการหนึ่งคือการอพยพเคลื่อนย้ายของประชวยเรียนที่ย้ายติดตามผู้ปกครองไปรับจ้างทำงานต่างถิ่น ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง ปัญหาด้านการเรียนการสอนที่ต้องจัดกิจกรรมในสภาพครูไม่ครบชั้นและในแต่ละชั้นมีจำนวนนักเรียนน้อย ครูสอนไม่เต็มเวลาไม่เต็มความสามารถ เพราะครูมีภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการสอน เป็นจำนวนมาก หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ค่อยสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอน และแหล่งเรียนรู้มีจำนวนจำกัดเพราะได้รับงบประมาณจำนวนน้อย สื่อเทคโนโลยีและการสื่อสารมีใช้อย่างจำกัดและมีอยู่ก็ไม่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลของความเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของประชากรเด็กวัยเรียนมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง ค่านิยมของผู้ปกครองนักเรียนที่ต้องการให้บุตรหลานของตนได้เรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพประกอบกับนโยบายการพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานภาครัฐ ทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต1 สถานศึกษาในสังกัดต้องตระหนักในการปรับการบริหารจัดการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่เชื่อมโยงระหว่างหลักธรรมในทางพุทธศาสนากับหลักการบริหารมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของหลักพุทธธรรมกับหลักการบริหารการศึกษาที่ ครอบคลุมถึง 3 หลักการคือ หลักการครองตน หลักการครองคน หลักการครองงานและเพื่อเสนอ หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรม ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมที่หลากหลายทำให้มีขอบเขตของการศึกษาที่กว้างขวาง

และทำให้ผู้บริหารสามารถเลือกหลักธรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาในทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับการบริหารงานใน สถานศึกษาของตนเองได้ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการปฏิบัติ หรือเป็นศาสนาแห่งความเพียรพยายาม หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจึงเน้นมุ่งที่การปฏิบัติเป็นสำคัญ หลักคุณธรรมและศีลธรรมของพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อสังคมไทย คือสามารถเข้ามาพิสูจน์ได้ด้วยตนเองว่าอะไรจริง อะไร ไม่จริง พระพุทธศาสนาให้ทุกคนมาพิสูจน์ได้ด้วยการปฏิบัติด้วยตนเองว่าได้ผลจริงหรือไม่ การเลือก หลักธรรมมาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจะเป็นนักบริหารที่เก่งและดี ควรประพฤติ ปฏิบัติ ธรรม ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ สิกขา 3 หรือไตรสิกขา การศึกษาเป็นสาระของการปฏิบัติทั้งหมดในพระพุทธศาสนาและการปฏิบัตินั้นท่าน เรียกว่าสิกขา อันได้แก่ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เป็นระบบการปฏิบัติธรรมที่ครบถ้วน สมบูรณ์มีขอบเขตครอบคลุมมรรคทั้งหมด และเป็นการนำเอาเนื้อหาของมรรคไปใช้อย่างหมดสิ้นบริบูรณ์ จึงเป็นหมวดธรรมมาตรฐานสำหรับแสดงหลักการปฏิบัติธรรมและมักใช้เป็นแม่บทในการ บรรยายวิธีปฏิบัติธรรม คำว่า ไตรสิกขา หรือสิกขา ๓ แปลว่า ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักการสำหรับ ศึกษาคือฝึกหัด อบรมกาย วาจา จิตใจและปัญญาให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุด คือ พระนิพพาน และมีความหมายคล้าย คำว่า “ภาวนา” ซึ่งแปลว่า การทำให้เกิด การทำให้มีให้เป็น การทำให้เจริญ การเพิ่มพูนการอบรม หรือฝึกอบรม ซึ่งหากนำหลักไตรสิกขาเข้าสู่กระบวนการบริการสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อใช้พัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอนตามแนวพระพุทธศาสนาที่ถือว่าเป็นกระบวนการที่เกิดจากการพัฒนาความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและให้มีขึ้นในตัวมนุษย์เองด้วยการลงมือปฏิบัติจนให้เห็น คุณค่าและความสำคัญและมีความเลื่อมใสศรัทธาในการที่จะประพฤติตามคำสอนนั้น แนวทางในการ พัฒนาการเรียนรู้จนเกิดปัญญาเช่นนี้ผู้เรียนหรือผู้รับการฝึกฝนอบรมย่อมเกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2542)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่อง การศึกษาความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา เพื่อทราบความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา และจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามปัจเจกบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ 999 คน ในโรงเรียนขนาดกลาง 665 คน ในโรงเรียนขนาดเล็ก 330 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 รวมจำนวน 1,994 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie & Morgan (1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 322 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนได้กลุ่มตัวอย่าง ในโรงเรียนขนาดใหญ่ 161 คน ในโรงเรียนขนาดกลาง 107 คน ในโรงเรียนขนาดเล็ก 54 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามการศึกษาความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับขนาดสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความพึงพอใจที่ได้รับตามความต้องการด้านร่างกาย 2) ความพึงพอใจที่ได้รับตามความต้องการด้านความมั่นคงหรือความปลอดภัย 3) ความพึงพอใจที่ได้รับตามความต้องการด้านการยอมรับของสังคม 4) ความพึงพอใจที่ได้รับตามความต้องการด้านการได้รับการยกย่อง 5) ความพึงพอใจที่ได้รับจากความต้องการด้านความสำเร็จตามความนึกคิด มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) ศึกษาเอกสารตำรา บทความ และงานวิจัยต่าง ๆ และจากกรอบแนวคิดการศึกษาความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา ศึกษาหลักความพึงพอใจ หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ศีล หมายถึง แนวปฏิบัติ กฎ ระเบียบ สภาพความเป็นจริงหรือหลักการปฏิบัติงาน การปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กร การไม่ใช้ความรุนแรง สมาธิ หมายถึง ความตั้งใจ ความตั้งมั่น ความหนักแน่นมั่นคง ความจริงใจ ความรอบคอบในการทำงาน การวางแผนการทำงานมีการกำหนดเป้าหมายในการทำงานและปัญหาหมายถึง ความรอบรู้ การคิดวิเคราะห์ การประเมินปรับปรุง การพัฒนา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ การแก้ปัญหาต่างๆในการทำงานได้อย่างถูกต้อง 2) นำเครื่องมือเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมภาคนิพนธ์เพื่อพิจารณาแก้ไขปรับปรุง 3) นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมขึ้นมาสร่างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ 4) ร่างแบบสอบถาม เสนอประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง จัดพิมพ์แบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว 5) นำแบบสอบถามที่จัดพิมพ์แล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิและผลการหา IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน 6) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ Try out กับ ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลสระโบสถ์และโรงเรียนบ้านวังแคม เพื่อหาความเชื่อมั่น ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้ 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) 7) นำแบบสอบถามหาความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ผลของความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์และนำข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งมาวิเคราะห์ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา ใช้การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การเปรียบเทียบความพึงพอใจของความพึงพอใจในการ

บริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา จำแนกตามปัจเจกบุคคล โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และ (F-test)

สรุปผลการวิจัย

1. ความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา

ความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา	ความพึงพอใจในการบริหาร (n=322)			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ความพึงพอใจที่ได้รับความต้องการด้านร่างกาย	3.69	0.68	มาก	2
2. ความพึงพอใจที่ได้รับความต้องการด้านความมั่นคงหรือความปลอดภัย	3.61	0.63	มาก	5
3. ความพึงพอใจที่ได้รับความต้องการด้านการยอมรับของสังคม	3.70	0.68	มาก	1
4. ความพึงพอใจที่ได้รับตามความต้องการด้านการได้รับการยกย่อง	3.62	0.65	มาก	4
5. ความพึงพอใจที่ได้รับตามความต้องการด้านความสำเร็จตามความนึกคิด	3.68	0.66	มาก	3
รวมเฉลี่ย	3.66	0.66	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความพึงพอใจที่ได้รับความต้องการด้านการยอมรับของสังคม อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านความพึงพอใจที่ได้รับความต้องการด้านร่างกาย อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความพึงพอใจที่ได้รับความต้องการด้านความมั่นคงหรือความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามปัจเจกบุคคล

2.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กมีความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน

2.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กมีความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา ที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน

2.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กมีความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา ที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน

2.4 ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กมีความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. อภิปรายความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา

ความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 1 เป็นผู้นำทางวิชาการมีทักษะในการบริหารงานที่ดี เข้าใจบทบาทของตนเอง ส่งเสริมให้การบริหารงานในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารประสบผลสำเร็จ สร้างความรักและความศรัทธาที่ดีในสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ยึดแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นผู้ประสานความร่วมมือกับชุมชนโดยคำนึงถึงการทำงานโดยการสร้างเครือข่าย เป็นผู้นำการบริหารงานแบบประชาธิปไตย ทำงานเป็นทีม และส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมและดึงศักยภาพความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชามาใช้สร้างอัตลักษณ์ขององค์กรในการสร้างสรรค์และเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นผู้นำในการบริหารงานอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อยุ่่งพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษา สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (PLC) เป็นผู้นำในการจัดหางบประมาณ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผลประเมินความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชุตติมา แพนกุดเรือ (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนเทศบาลวัดลุ่มมหาชัยชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมากและรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก และจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความพึงพอใจ เมื่อจำแนกตามอาชีพและวุฒิการศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสุปรียา อีร์สิรานนท์ (2556) ได้กล่าวถึงการศึกษาในกรอบไตรสิกขาในการศึกษาวิเคราะห์พัฒนาการการเรียนรู้ในกรอบของไตรสิกขากับทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ไว้ว่า แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์จะอาศัยประสบการณ์เดิม ผู้สอนจะใช้ประสบการณ์ของตนเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการสร้างพฤติกรรมใหม่ๆ และใช้การเสริมแรงเพื่อเพิ่มหรือลดพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์เป็นการพัฒนาพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา จึงมีทั้งความเหมือนและแตกต่างจากพัฒนาการการเรียนรู้ในกรอบของไตรสิกขา ซึ่งจะพัฒนาทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา

ที่เกี่ยวข้องกันอย่างเป็นระบบ ความเชื่อมโยงของทั้ง 2 แนวคิด คือ การเรียนรู้เกิดจากการปฏิสัมพันธ์เชื่อมต่อและมีอิทธิพลถึงกันอย่างเป็นระบบ ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาและประสบการณ์ ทำให้มีการพัฒนา ผักผ่อนบรมตน เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งพฤติกรรม จิตใจ และปัญญาสามารถนำผลการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและบุคคลในสังคมให้มี ศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของวัลภา ไชยปาก (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนวัดน้ำขุ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของจรรุญ บุญธรรม (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายนครธัญญะโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของศรเพชร อูสารมัย (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของคอดีเยาะ ญูโซ๊ะ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของครูต่อสภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของครูต่อสภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่และรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. อภิปรายผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา

2.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กมีความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกันมีความพึงพอใจในการทำงานของผู้บริหารไม่ต่างกัน ผู้บริหารสถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่มีทักษะในการทำงานและบริหารสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมและสร้างสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่มีความสุข จึงทำให้ความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคอดีเยาะ ญูโซ๊ะ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของครูต่อสภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในขนาดโรงเรียนต่างกันมีความพึงพอใจต่อสภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นการบริหารงานวิชาการ ส่วนด้านการบริหารงานงบประมาณแตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheii's Tes) พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดกลางมีความพึงพอใจต่อสภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาสูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็กและครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความพึงพอใจต่อสภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาสูงกว่าขนาดเล็ก ด้านการบริหารงานบุคคลแตกต่างกันมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheii's Tes) พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง มีความพึงพอใจต่อสภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กและครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความพึงพอใจต่อสภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาสูงกว่าขนาดเล็ก ส่วนด้านการบริหารงานทั่วไปแตกต่างกันอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายคู่ด้วยวิธีการของเซฟฟ์ (Scheil's Tes) พบว่า ครูที่มีความพึงพอใจต่อสภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลางสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

2.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กมีความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา ที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสะท้อนให้เห็นถึงการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ยึดหลักความเท่าเทียม กันไม่เลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย มีความยุติธรรมให้ความสำคัญกับทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันท์ทักปาส์ ธนประดิษฐ์กุล (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้าต่อส่วนประสมทางการตลาด สำหรับกลุ่มพ่อค้าชาวม้าเพื่อการผลิต บ้านขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า จำแนกตามเพศ การทดสอบสมมติฐานของความพึงพอใจที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดของลูกค้าพ่อค้าชาวม้า กลุ่มพ่อค้าเพื่อการผลิตบ้านขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มี เพศแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อส่วนประสมทางการตลาด ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กมีความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา ที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจในการทำงานที่ไม่แตกต่างกันสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของผู้บริหารในการบริหารจัดการงานบริหารบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เลือกอายุของผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเท่าเทียมและเป็นธรรมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันท์ทักปาส์ ธนประดิษฐ์กุล (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้าต่อส่วนประสมทางการตลาด สำหรับกลุ่มพ่อค้าชาวม้าเพื่อการผลิต บ้านขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า จำแนกตามอายุ การทดสอบสมมติฐานของความพึงพอใจที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดค้พ่อค้าชาวม้ากลุ่มพ่อค้าเพื่อการผลิตบ้านขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อส่วนประสมทางการตลาด ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กมีความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเหมือนกัน ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ มีการทำงานเป็นทีม ดึงศักยภาพของผู้ร่วมงานมาสร้างสรรค์การทำงานในสถานศึกษาให้มีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจรรยา บุญธรรม (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย นครธัญญะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย นครธัญญะ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของศรเพชร อุสารัมย์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่า ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารใน

สถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของคอตีเยาะ ญูโซ๊ะ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของครูต่อสภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อสภาพการ ปฏิบัติงานของผู้บริหารประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.5

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการศึกษาค้นคว้าความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 1 ตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ความพึงพอใจ ที่สนองความต้องการด้านร่างกาย 2) ความพึงพอใจที่สนองความต้องการความปลอดภัย 3) ความพึงพอใจที่ สอนองความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ 4) ความพึงพอใจที่สนองความต้องการการยอมรับนับถือจาก ผู้อื่น และ 5) ความพึงพอใจที่สนองความต้องการความเป็นตัวตนอันแท้จริงของตนเอง จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยและผู้ตอบแบบสอบถาม โดยองค์ความรู้การวิจัยเป็นการศึกษาความพึง พอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 1 ตามหลัก ไตรสิกขา ดังนี้

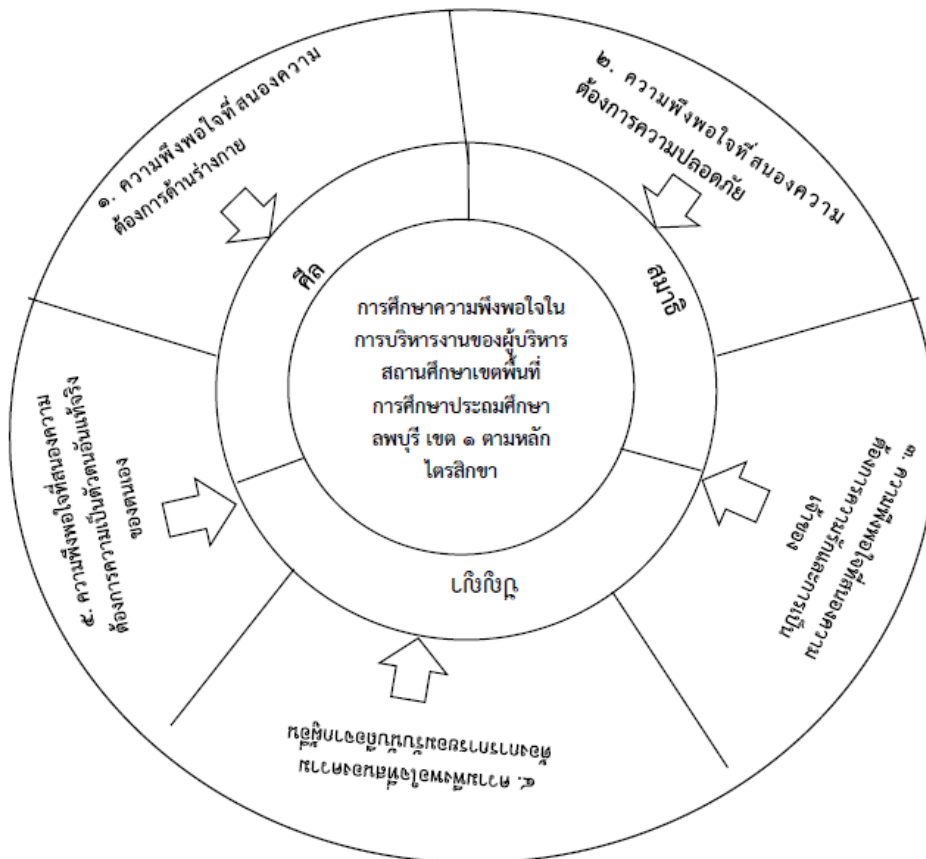
1. ความพึงพอใจที่ได้รับตามความต้องการด้านร่างกาย ตามหลักไตรสิกขา คือ การได้รับการ สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และสวัสดิการด้านต่างๆ แนวปฏิบัติ กฎ ระเบียบ สภาพ ความเป็นจริงหรือหลักการปฏิบัติงาน การปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กร ด้วยความรอบคอบ รอบรู้

2. ความพึงพอใจที่ได้รับตามความต้องการด้านความมั่นคงหรือความปลอดภัย ตามหลักไตรสิกขา คือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กร การได้รับการดูแลเอาใจใส่ การช่วยเหลือ และสวัสดิภาพต่างๆ การ พัฒนา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ การแก้ปัญหาต่างๆในการทำงานได้อย่างถูกต้อง

3. ความพึงพอใจที่ได้รับตามความต้องการด้านการยอมรับของสังคม ตามหลักไตรสิกขา คือ การ มอบหมายงานสำคัญๆ ให้เป็นหัวหน้าคณะทำงาน และเป็นผู้แทนของหน่วยงาน โดยยึด แนวปฏิบัติ กฎ ระเบียบที่ถูกต้อง มีการคิดวิเคราะห์ การประเมินปรับปรุงและพัฒนา

4. ความพึงพอใจที่ได้รับตามความต้องการด้านการได้รับการยกย่อง ตามหลักไตรสิกขา คือ การ ยกย่อง ประกาศเกียรติคุณทั้งภายในและภายนอก การมอบโล่ เกียรติบัตร รางวัล และการยกย่องทั้งต่อหน้า และลับหลังตามกฎ ระเบียบ สภาพความเป็นจริงหรือหลักการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง

5. ความพึงพอใจที่ได้รับจากความต้องการด้านความสำเร็จตามความนึกคิด ตามหลักไตรสิกขา คือ กำหนดเส้นทางความสำเร็จให้ การจัดหารูปแบบหรือตัวอย่างความสำเร็จ และให้ความอิสระในการเลือก วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กำหนดการประเมินความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาอย่างเหมาะสมในด้านความพึงพอใจที่ได้รับความต้องการด้านการยอมรับของสังคม

1.2 จัดทำโครงสร้างหลักสูตรในการพัฒนา ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักพุทธธรรมอย่างต่อเนื่อง

1.3 จัดทำโครงการ อบรมพัฒนาและยกระดับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักพุทธธรรม มาปรับใช้ในสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 1

2.2 ควรทำการวิจัยแนวทางการสร้างความพึงพอใจ การสำรวจความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 1 และแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564)**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2550 (ปรับปรุง 2560)**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- คอตีเยาะ ญูโซ๊ะ. (2555). **ความพึงพอใจของครูต่อสภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.**
- จรรยา บุญธรรม. (2565). **ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย นคร ธิญะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. Journal of Roi Kaensarn Academi. 7(2). 237-253.**
- จันทน์ทศปาส์ ธนประดิษฐ์กุล. (2560). **การเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้าต่อส่วนประสมทางการตลาด สำหรับกลุ่มพ่อค้าชาวม้าเพื่อการผลิต บ้านขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.**
- ชุติมา แพนกุดเรือ. (2556). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนเทศบาลวัดลุ่มมหาชัยมงคล อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2542). **พุทธวิธีการสอน**. กรุงเทพมหานคร: เป็กม่าน.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัลภา ไชยปาก. (2560). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนวัดน้ำขุ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- ศรเพชร อูสารมย์. (2563). **ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- สุปรียา อีร์ลีรานนท์. (2556). **การศึกษาวิเคราะห์พัฒนาการการเรียนรู้ในกรอบของไตรสิกขากับทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**
- Keeves, Peter J. (1988). **Model and Model Building: Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook**. Oxford: Pergamon Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). **Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3). 607-610.**

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะ ตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต*

THE PRIORITY NEEDS FOR ACADEMIC MANAGEMENT DEVELOPMENT OF YOTHINBURANA
SCHOOL BASED ON THE CONCEPT OF LIFELONG LEARNER

¹พงษ์สิทธิ์ พลิกกร Pongsit Pleekorn ²เพ็ญวรา ชูประวัติ Penvara Xupravati

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: peepong631@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ใช้วิธีการวิจัยเชิงบรรยาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนโยธินบูรณะ จำนวน 108 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะ ตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการวัดและประเมินผลมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติในปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการพัฒนาหลักสูตรมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติในปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะ ตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการบริหารการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการพัฒนาหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยภาพรวม คือ 0.415 (PNI_{Modified} = 0.415) เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ พบว่าด้านการพัฒนาหลักสูตร มีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด และด้านการวัดและประเมินผลมีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาต่ำสุด และเมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่าการส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด และการส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ มีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาต่ำสุด

คำสำคัญ: ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต, การบริหารวิชาการ, โรงเรียนโยธินบูรณะ

Abstract

The purpose of this research article was to study the priority needs in the academic management development of Yothinburana School, according to the concept of lifelong learner. A descriptive research method was used in this research. The tools used in the research were questionnaires. The data were analyzed by arithmetic mean, standard deviation, and the modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$). The survey was completed by 108 people, who were all school administrators and secondary school teachers at Yothinburana School. The finding showed that 1) Current conditions were at a moderate level, with the measurement and evaluation aspect having the highest mean and the educational curriculum development having the lowest mean. The desired condition was at a high level, with teaching and learning management having the highest mean and educational curriculum development with the lowest mean. 2) With the Priority Need Index, the academic concept was 0.415 overall ($PNI_{Modified} = 0.415$). In consideration of the scope of academic management, it was educational curriculum development with the highest order of needs, followed by the measurement and evaluation aspect with the lowest order of needs. Considering the attributes of a Lifelong Learner, it was found that encouraging students to be ready to cope with change had the highest of development needs, and promoting students' ability to learn had the lowest of development needs.

Keywords: Lifelong learner, Academic Management, Yothinburana School

บทนำ

ปัจจุบันเป็นช่วงเวลาที่ยังคงมีผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ทำให้ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของไทยและนานาชาติ และส่งผลโดยตรงถึงคุณภาพของผู้เรียน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม อาจทำให้พัฒนาได้ไม่เต็มศักยภาพ อีกทั้งยังส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมากที่สุด นับว่าเป็นภาวะถดถอยเชิงวิชาการรูปแบบหนึ่ง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2565) อันจะนำมาสู่ปัญหาการเรียนรู้ถดถอย (learning loss) และปัญหาการหลุดออกจากระบบการศึกษาอีกประการหนึ่ง (ตรีนุช โพชยนต์วิจิตร และ สรลชญา ธิติสุวรรณค์, 2565)

แม้ว่าแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) จะเริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 1996 (Organisation for Economic Co-operation and Development, 1996) และนำมาเป็นหลักการจัดการศึกษาของประเทศไทย ในปีพุทธศักราช 2542 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) แต่ในการศึกษางานวิจัยและเอกสารพบว่า แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ยังคงเป็นกลไกสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้และทักษะของบุคคลให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและรับมือกับความปกติใหม่ของ การศึกษา เพื่อให้มีศักยภาพสอดคล้องกับเป้าหมายประเทศและสถานการณ์โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ที่เข้ามาพลิก

โฉมและเร่งสถานการณ์ต่างๆ ทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังมีความรู้ วิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา (ธานินทร์ อินทวิเศษ, ธนวัฒน์ เจริญญา, และพิชญญา ยวงสร้อย, 2564) นับว่าการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตจะทำให้มนุษย์สามารถเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ ได้ตลอดเวลา เพื่อนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับตนเองในการดำรงอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไม่สิ้นสุด (ปิยะ ศักดิ์เจริญ, 2565) และเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการรับมือสถานการณ์โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (พระมหาพวงศกร ฐานงโร, 2565) อีกทั้งยังสามารถทำให้อยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข (Surami, 2021; Yap & Tan, 2022) อีกทั้งยังทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ การพัฒนาทางวิชาชีพและการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ (กฤษฎพร อยู่สวัสดิ์, 2563)

โรงเรียนโยธินบูรณะ มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษา ว่า “เป็นองค์กรชั้นนำด้านการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน ด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีความรู้ ความสุข และคุณธรรม สืบสานปณิธาน เศรษฐกิจพอเพียง” แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนโยธินบูรณะนั้นมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นแบบอย่างและมีคุณภาพอย่างยั่งยืน โดยผลสัมฤทธิ์หนึ่งของวิสัยทัศน์ดังกล่าว คือ คุณภาพของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ผลสะท้อนของการจัดการศึกษาในปีการศึกษา 2565 และ 2566 ซึ่งเป็นปีการศึกษาที่มีการจัดการศึกษาในชั้นเรียนปกติ หลังจากที่มีการเรียนการสอนระบบออนไลน์ในวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 โดยข้อมูลสรุปจากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) ซึ่งมีสมาชิกของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นครูและนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพของโรงเรียนโยธินบูรณะ สะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะและความสามารถตามมาตรฐานและการเรียนรู้ในรายวิชาต่างๆ ลดลง ขาดแรงจูงใจในการเรียนและมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างครูกับเพื่อนลดลง เนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์นั้น นักเรียนใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการเรียนเป็นหลัก ทำให้ขาดการฝึกฝนทักษะในการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลลดลง และทำให้ขาดความกระตือรือร้นในการเรียนอีกด้วย (โรงเรียนโยธินบูรณะ, 2565)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า นักเรียนโรงเรียนโยธินบูรณะได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 เช่นเดียวกันกับนักเรียนในระบบการศึกษาทุกภาคส่วน ดังนั้นหากไม่มีพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และเตรียมพร้อมนักเรียนให้เป็นผู้มีทักษะและสมรรถนะที่สามารถปรับตัวและพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้ ย่อมส่งผลต่อการเรียนรู้ในอนาคตของนักเรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่ได้กำหนดจุดเน้น พ.ศ. 2566 ในการบริหารสถานศึกษาในสังกัด ด้วยการเร่งแก้ปัญหากลุ่มผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss Recovery) ให้กับผู้เรียนทุกระดับ และกำหนดนโยบายด้านคุณภาพ ไว้ว่า “พัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่เหมาะสมตามช่วงวัย สามารถจัดการตนเอง มีการคิดขั้นสูง มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถจัดระบบและกระบวนการทำงานของตนเองและร่วมกับผู้อื่น โดยใช้การรวมพลังทำงานเป็นทีมเป็นพลเมืองที่ดี มีศีลธรรม และอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน” (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1, 2566)

ดังนั้น การนำแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learner) มาปรับและประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา จำเป็นต้องพิจารณาจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้ตรงตามความต้องการ ซึ่งการบริหารงานวิชาการ ถือว่า

เป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะการปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษาซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา นอกจากนั้นยังเป็นสิ่งชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารด้วยการบริหารงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือ การบริหารวิชาการ ขอบข่ายงานสำคัญประกอบด้วย การจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) การบริหารวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาจึงเป็นหนึ่งในงานสำคัญที่ดำเนินงานเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งจะสัมฤทธิ์ผลได้มากน้อยเพียงใดนั้น ผู้บริหารงานวิชาการมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้องค์กรมีคุณภาพสามารถพัฒนาความรู้ ความสามารถ และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล นอกจากนี้ ผลจากการวิจัยจะทำให้ทราบถึงความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลการวิจัย

1.1 ประชากร คือ โรงเรียนโยธินบูรณะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

1.2 ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนโยธินบูรณะ จำนวนรวม 108 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน 4 คน รวม 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และครู จำนวนรวม 103 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check lists) จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงาน และวิทยฐานะ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 104 ข้อ โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ของ John W. Best (1981)

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาเอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตและการบริหารวิชาการ กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ออกแบบและสร้างเครื่องมือตามผังโครงสร้างเครื่องมือและข้อคำถาม กำหนดความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item objective congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปเพื่อนำมาใช้ในการเก็บข้อมูล จากการสรุปผลพบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่า 0.50 โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 มีจำนวน 109 ข้อ และข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 0.67 มีจำนวน 1 ข้อ จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำจากสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนโยธินบูรณะเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล โดยการตอบแบบสอบถามออนไลน์ผ่านระบบ Google Form โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล จำนวน 30 วัน ผู้วิจัยได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งผู้วิจัยได้ตรวจสอบการตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามครบถ้วนสมบูรณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check Lists) วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยนำเสนอผลในรูปแบบตาราง พร้อมคำบรรยายประกอบ

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยภาพรวมมีรายละเอียดของผลการศึกษา ดังในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยภาพรวม

ขอบข่ายการบริหารวิชาการ	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่พึงประสงค์ (I)			ความต้องการจำเป็น	
	M	SD	แปลผล	M	SD	แปลผล	PNIModified	ลำดับที่
1. การพัฒนาหลักสูตร	3.27	0.61	ปานกลาง	4.80	0.38	มากที่สุด	0.473	1
1.1 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของหลักสูตร	3.25	0.61	ปานกลาง	4.76	0.39	มากที่สุด	0.470	(2)
1.2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	3.25	0.59	ปานกลาง	4.80	0.35	มาก	0.486	(1)
1.3 การกำหนดโครงสร้างรายวิชาในหลักสูตร	3.33	0.64	ปานกลาง	4.84	0.39	มากที่สุด	0.465	(3)
2. การบริหารการจัดการเรียนรู้	3.50	0.59	มาก	4.92	0.21	มากที่สุด	0.413	2
2.1 การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.53	0.56	มาก	4.85	0.28	มากที่สุด	0.387	(2)
2.2 การจัดกระบวนการเรียนรู้	3.60	0.60	มาก	4.95	0.17	มากที่สุด	0.385	(3)
2.3 การจัดสภาพบรรยากาศ สื่อ และแหล่งเรียนรู้	3.39	0.62	ปานกลาง	4.97	0.17	มากที่สุด	0.468	(1)
3. การวัดและประเมินผล	3.58	0.58	มาก	4.84	0.37	มากที่สุด	0.358	3

3.1 การออกแบบและพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้	3.61	0.60	มาก	4.84	0.37	มากที่สุด	0.346	(2)
3.2 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	3.55	0.57	มาก	4.83	0.37	มากที่สุด	0.370	(1)
รวมทุกด้าน	3.45	0.59	ปานกลาง	4.85	0.32	มากที่สุด	0.415	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.45$, $SD = 0.59$) ขอบข่ายการบริหารวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวัดและประเมินผล ($M = 3.58$, $SD = 0.58$) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า การออกแบบและพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 3.61$, $SD = 0.60$) รองลงมา คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($M = 3.55$, $SD = 0.57$) ขอบข่ายการบริหารวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ การบริหารการจัดการเรียนรู้ ($M = 3.50$, $SD = 0.59$) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 3.60$, $SD = 0.60$) รองลงมา คือ การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($M = 3.53$, $SD = 0.56$) และการจัดสภาพบรรยากาศ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ($M = 3.39$, $SD = 0.62$) ตามลำดับ และขอบข่ายการบริหารวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตร ($M = 3.27$, $SD = 0.61$) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า การกำหนดโครงสร้างรายวิชาในหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 3.33$, $SD = 0.64$) รองลงมา คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ($M = 3.25$, $SD = 0.59$) และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของหลักสูตร ($M = 3.25$, $SD = 0.61$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.85$, $SD = 0.32$) ขอบข่ายการบริหารวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารการจัดการเรียนรู้ ($M = 4.92$, $SD = 0.21$) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า การจัดสภาพบรรยากาศ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.97$, $SD = 0.17$) รองลงมา คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ ($M = 4.95$, $SD = 0.17$) และการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($M = 4.85$, $SD = 0.28$) ตามลำดับ ขอบข่ายการบริหารวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ การวัดและประเมินผล ($M = 4.84$, $SD = 0.37$) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า การออกแบบและพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.84$, $SD = 0.37$) รองลงมา คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($M = 4.83$, $SD = 0.37$) และขอบข่ายการบริหารวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตร ($M = 4.80$, $SD = 0.38$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า การกำหนดโครงสร้างรายวิชาในหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.84$, $SD = 0.39$) รองลงมา คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ($M = 4.80$, $SD = 0.35$) และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของหลักสูตร ($M = 4.76$, $SD = 0.39$) ตามลำดับ

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยภาพรวม คือ 0.415 ($PNI_{Modified} = 0.415$) ขอบข่ายการบริหารวิชาการที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{Modified} = 0.473$) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{Modified} = 0.486$) รองลงมา คือ การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของหลักสูตร ($PNI_{Modified} = 0.470$) และการกำหนดโครงสร้างรายวิชาในหลักสูตรมีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.465$) ขอบข่ายการบริหารวิชาการที่มีความต้องการจำเป็นรองลงมา คือ การบริหารการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 0.413$) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า การจัดสภาพบรรยากาศ สื่อและแหล่งเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{Modified} = 0.468$) รองลงมา

คือ การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 0.387$) และการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.385$) ขอบข่ายการบริหารวิชาการที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ การวัดและประเมินผล ($PNI_{Modified} = 0.358$) เมื่อพิจารณาเรียงองค์ประกอบ พบว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.370$) และการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.346$)

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต จำแนกตามองค์ประกอบผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

ขอบข่ายการบริหารวิชาการ จำแนกตามองค์ประกอบ ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่พึงประสงค์ (I)			ความต้องการจำเป็น	
	M	SD	แปลผล	M	SD	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับที่
1. การพัฒนาหลักสูตร	3.27	0.61	ปานกลาง	4.80	0.38	มากที่สุด	0.473	1
1) มีความสามารถในการเรียนรู้	3.67	0.55	มาก	4.81	0.38	มากที่สุด	0.311	(4)
2) มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	3.22	0.60	ปานกลาง	4.78	0.40	มากที่สุด	0.484	(3)
3) มีความสามารถในการกำกับตนเอง	3.17	0.71	ปานกลาง	4.80	0.38	มากที่สุด	0.512	(2)
4) มีความสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง	3.03	0.58	ปานกลาง	4.81	0.39	มากที่สุด	0.586	(1)
2. การบริหารการจัดการเรียนรู้	3.50	0.59	มาก	4.92	0.21	มากที่สุด	0.413	2
1) มีความสามารถในการเรียนรู้	3.89	0.61	มาก	4.91	0.21	มากที่สุด	0.262	(4)
2) มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	3.46	0.57	ปานกลาง	4.92	0.22	มากที่สุด	0.422	(3)
3) มีความสามารถในการกำกับตนเอง	3.40	0.58	ปานกลาง	4.92	0.22	มากที่สุด	0.447	(2)
4) มีความสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง	3.25	0.62	ปานกลาง	4.94	0.20	มากที่สุด	0.520	(1)
3. การวัดและประเมินผล	3.58	0.58	มาก	4.84	0.37	มากที่สุด	0.358	3
1) มีความสามารถในการเรียนรู้	4.06	0.49	มาก	4.87	0.40	มากที่สุด	0.200	(4)
2) มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	3.57	0.57	มาก	4.83	0.39	มากที่สุด	0.353	(3)
3) มีความสามารถในการกำกับตนเอง	3.44	0.60	ปานกลาง	4.83	0.30	มากที่สุด	0.404	(2)
4) มีความสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง	3.27	0.64	ปานกลาง	4.82	0.40	มากที่สุด	0.474	(1)
รวม	3.45	0.59	มาก	4.85	0.32	มากที่สุด	0.415	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.27$, $SD = 0.61$) เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 3.67$, $SD = 0.55$) รองลงมา คือ การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ($M = 3.22$, $SD = 0.60$) การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการกำกับตนเอง ($M = 3.17$, $SD = 0.71$) และการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($M = 3.03$, $SD = 0.58$) ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.50$, $SD = 0.59$) เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า การบริหารการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถ

ในการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 3.89$, $SD = 0.61$) รองลงมา คือ การบริหารจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ($M = 3.46$, $SD = 0.57$) การบริหารจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการกำกับตนเอง ($M = 3.40$, $SD = 0.58$) และการบริหารจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($M = 3.25$, $SD = 0.62$) และขอข่ายการบริหารงานวิชาการ ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.58$, $SD = 0.58$) เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า การวัดและประเมินผลเพื่อวัดความสามารถในการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.06$, $SD = 0.49$) รองลงมา คือ การวัดและประเมินผลเพื่อวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ($M = 3.57$, $SD = 0.57$) การวัดและประเมินผลเพื่อวัดความสามารถในการกำกับตนเอง ($M = 3.44$, $SD = 0.60$) และการวัดและประเมินผลเพื่อวัดความสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($M = 3.27$, $SD = 0.64$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.80$, $SD = 0.38$) เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ ($M = 4.81$, $SD = 0.39$) และมีความสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ($M = 4.80$, $SD = 0.39$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน รองลงมา คือ การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการกำกับตนเอง ($M = 4.80$, $SD = 0.38$) และการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($M = 4.78$, $SD = 0.40$) ขอข่ายการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.92$, $SD = 0.21$) เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า การบริหารจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.94$, $SD = 0.20$) รองลงมา คือ การบริหารจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการบริหารจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการกำกับตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($M = 4.92$, $SD = 0.22$) และการบริหารจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($M = 4.91$, $SD = 0.21$) และขอข่ายการบริหารงานวิชาการ ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.84$, $SD = 0.37$) เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า การวัดและประเมินผลเพื่อวัดความสามารถในการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.87$, $SD = 0.40$) รองลงมา คือ การวัดและประเมินผลเพื่อวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ($M = 4.83$, $SD = 0.39$) และการวัดและประเมินผลเพื่อวัดความสามารถในการกำกับตนเอง ($M = 4.83$, $SD = 0.30$) มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และการวัดและประเมินผลเพื่อวัดความสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($M = 4.82$, $SD = 0.40$)

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยภาพรวม คือ 0.415 ($PNI_{Modified} = 0.415$) ขอข่ายการบริหารวิชาการที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{Modified} = 0.473$) เป็นขอข่ายงานที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด ($PNI_{Modified} = 0.586$) และการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ มีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาต่ำสุด ($PNI_{Modified} = 0.311$) ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 0.413$) เป็นขอข่ายงานที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาลำดับที่ 2 เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบของผู้เรียนรู้ตลอด

ชีวิต พบว่า การบริหารจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด ($PNI_{Modified} = 0.520$) และการบริหารจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ มีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาต่ำสุด ($PNI_{Modified} = 0.262$) และด้านการวัดและประเมินผล ($PNI_{Modified} = 0.358$) เป็นขอบข่ายงานที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาต่ำสุด เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า การวัดและประเมินผลเพื่อวัดความสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด ($PNI_{Modified} = 0.474$) และการวัดและประเมินผลเพื่อวัดความสามารถในการเรียนรู้ มีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาต่ำสุด ($PNI_{Modified} = 0.200$)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลเรียงตามลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต อยู่ในลำดับที่ 1 ($PNI_{Modified} = 0.473$) เนื่องจากหลักสูตรเป็นแผนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนที่ได้จากการวางแผนและพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย โดยอาจปรับปรุงหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น หรือสร้างหลักสูตรใหม่ซึ่งเป็นนวัตกรรมหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นจุดหมายของหลักสูตรได้ดียิ่งขึ้น (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2565) ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรจึงมีความสำคัญในการจัดการศึกษาอย่างยิ่ง หากมีการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบโดยตอบสนองความต้องการของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จะทำให้ได้หลักสูตรที่ทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพจริงของสังคม อันจะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพต่อไป สอดคล้องกับปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรว่า 1) หลักสูตรทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ 2) หลักสูตรทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล และ 3) หลักสูตรเปรียบเสมือนแบบแปลนของการจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับวาริรัตน์ แก้วอุไร (2566) ที่กล่าวว่าหลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา เป็นแกนสำคัญในการวางแผนการจัดการศึกษาเป็นตัวกำหนดทิศทางของการศึกษาในการที่จะให้ความรู้ การเสริมสร้างเจตคติ ตลอดทั้งการฝึกฝนในด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนารอบด้าน ทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้และทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพ

2. ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้

การบริหารจัดการเรียนรู้ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต อยู่ในลำดับที่ 2 ($PNI_{Modified} = 0.413$) การบริหารจัดการเรียนรู้ เป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดเป็นทิศทางในการจัดการศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) ดังนั้น การบริหารจัดการเรียนรู้จึงเป็นขอบข่ายงานบริหารวิชาการที่มีความสำคัญที่ต่อเนื่องกับการพัฒนาหลักสูตร เพราะเป็นการนำหลักสูตรลงสู่การปฏิบัติงานการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สอดคล้องกับสุกัญญา แซ่ม้อย (2565) ที่

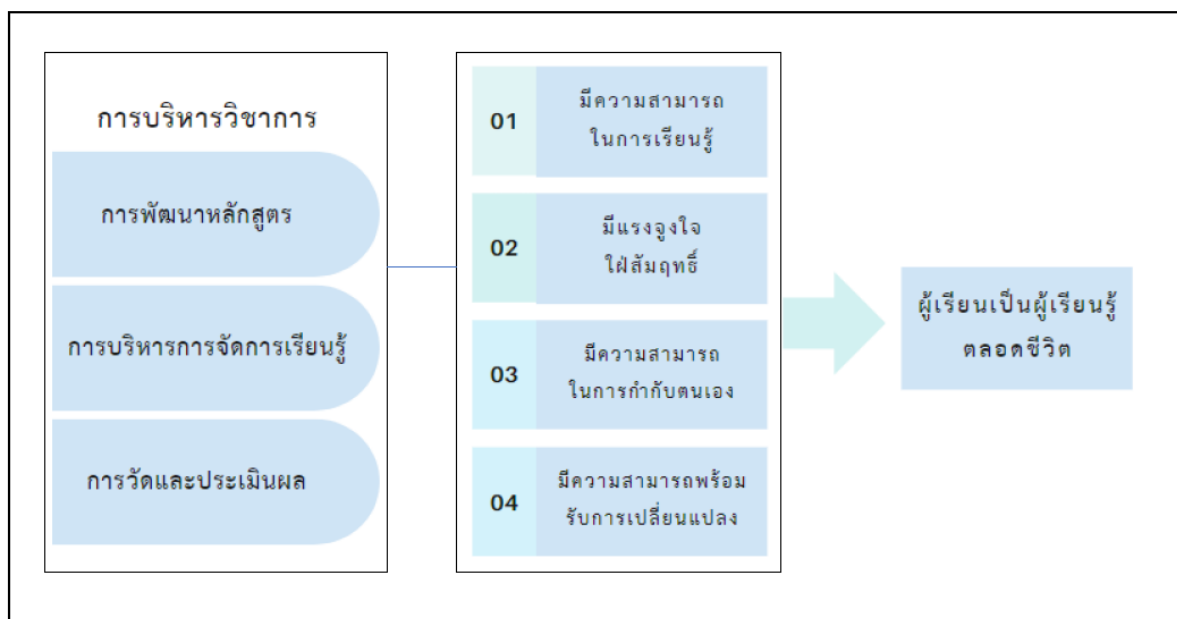
ได้กล่าวถึงงานที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติ หรือผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ อันเป็นผลมาจากการออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ ทรัพยากรการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติตามตัวชี้วัดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ และสอดคล้องกับสมาน อัสวภูมิ (2551) ที่ได้กล่าวถึงงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเรียนรู้ ไว้ว่าเป็นการนำการบริหารวิชาการไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ เป็นมหกรรมกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย โดยครูเป็นบุคลากรหลักในความสำเร็จของมหกรรมนี้ และยังกล่าวอีกว่า สิ่งที่ทำนายผู้บริหารในการบริหารวิชาการคือ การทำให้ครูนำหลักสูตรไปใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องกันและจะทำให้การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนโยธินบูรณะตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต อยู่ในลำดับสุดท้าย ($PNI_{Modified} = 0.358$) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557) ได้กล่าวถึงการวัดและประเมินผลผู้รู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไว้ว่า เป็นกระบวนการเก็บรวบรวม ตรวจสอบ ดีความผลการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หรือตัวชี้วัดของหลักสูตร นำผลไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินผลการเรียน สอดคล้องกับสุกัญญา แซ่มซ้อย (2565) ที่ได้กล่าวถึงการวัดและประเมินผล ว่าเป็นภารกิจสำคัญที่ผู้สอนต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้อย่างและเป็นภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีการกำกับติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงแก้ไขการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ การศึกษาการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการบริหารวิชาการได้จากการสังเคราะห์ความหมายและขอบข่ายของการบริหารวิชาการสรุปได้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การบริหารจัดการการเรียนรู้ และ 3) การวัดและประเมินผล เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนโยธินบูรณะเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้จากการสังเคราะห์ความหมาย และองค์ประกอบของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ 1) มีความสามารถในการเรียนรู้ 2) มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 3) มีความสามารถในการกำกับตนเอง และ 4) มีความสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการดำเนินการตามขอบข่ายการบริหารวิชาการดังกล่าว จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ได้ตลอดเวลา เพื่อนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับตนเองในการดำรงอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไม่สิ้นสุด ได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยเมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ พบว่า การพัฒนาหลักสูตรมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ครอบคลุมไปถึงการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของหลักสูตรการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และการกำหนดโครงสร้างรายวิชาในหลักสูตร อันจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 สถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงผ่านการพัฒนาหลักสูตร การบริหารการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล เนื่องจากผลจากการวิจัย พบว่า การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางหรือกลยุทธ์การพัฒนาการบริการวิชาการตามแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับกลุ่มโรงเรียน หรือระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาผู้เรียนในระดับที่สูงขึ้น เพื่อกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเป็นข้อมูลในการเตรียมความพร้อมและสามารถส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษพร อยู่สวัสดิ์. (2563). แนวทางการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับนักเรียนประถมศึกษา. *ดัชนีพนธ์ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ตริณัฐ โพธิ์ชัยจิตร และสร้อยสนา ธิติสุวรรณ. (2565). ผลกระทบการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อการศึกษา. แหล่งที่มา <http://www.eco.ru.ac.th/images/document/article/TreeNut/publish02-02.pdf> สืบค้นเมื่อ 9 ก.ย. 2565.
- ธานินทร์ อินทวิเศษ, ธนวัฒน์ เจริญญา, และพิชญภา ยวงสร้อย. (2564). ภาพสะท้อนการศึกษาไทยหลังภาวะโควิด 2019. *วารสารการบริหารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมท้องถิ่น*. 7(4). 323-333.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปิยะ ศักดิ์เจริญ. (2565). การศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตในมหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชา. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 7(12). 261-287.
- พระมหาพงศ์พร ฐานงกโร. (2565). การเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยมีหลักคิดโยนิโสมนสิการเป็นฐาน. *วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม*. 1(3). 50-60.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74. หน้า 1-23 (14 ส.ค. 2542).
- โรงเรียนโยธินบูรณะ. (2565). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนโยธินบูรณะ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)*. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนโยธินบูรณะ.
- วารินทร์ แก้วอุไร. (2566). *การพัฒนาหลักสูตร : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สมาน อัครภูมิ. (2551). *การบริหารการศึกษาสมัยใหม่: แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ*. อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2566*. แหล่งที่มา https://www.sesao1.go.th/media/files/20230609154518_1.pdf สืบค้นเมื่อ 1 ต.ค. 2566.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2565). *แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2565). *การบริหารวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2552). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน.
- John w. Best. (1981). *Research in Education*. 4thed. New Jersey: Prentice-Hall.
- Organisation for economic co-operation and development. (1996). *lifelong learning for all*. Paris: head of publications service, oecd.

- Sarumi, A. A. (2021). **Advocating Alternative Approaches to the Promotion of Lifelong Learning in the New Normal World Nigeria.** Book of Readings in Honour of Professor Rashid Adewunmi Aderinoye, Department of Adult Education, University of Ibadan, Ibadan, Nigeria.
- Yap, J. S. & Tan, J. (2022). Lifelong learning competencies among chemical engineering students at Monash University Malaysia during the COVID- 19 pandemic. **Education for Chemical Engineers.** 38. 60-69. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ece.2021.10.004>

การพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อเสริมสร้าง
ทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย*
DEVELOPMENT OF METAVERSE CLASSROOM WITH GAMIFICATION CONCEPT
TO ENHANCE STUDENT'S COMPUTATIONAL THINKING SKILLS
OF UPPER PRIMARY SCHOOL

¹สุรีย์รัตน์ วิงสกุล Sureerat Wingsakul ²ณัฐพล รำไพ Nattaphon Rampai

³วตสาดรี ดิถียนต์ Watsatree Diteeyont

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand

Corresponding Author E-mail: sureerat.wi@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาห้องเรียนเสมือนร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ที่เสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ให้มีคุณภาพเหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนที่เรียนด้วยห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน 3) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ที่เสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ที่เสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 26 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน 2) แบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงคำนวณก่อนเรียนและหลังเรียน 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและ t – test และดัชนีประสิทธิผล ผลการวิจัยพบว่า 1) ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ที่เสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) คะแนนทักษะการคิดเชิงคำนวณหลังเรียนสูงกว่าคะแนนทักษะการคิดเชิงคำนวณก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน มีค่าเท่ากับ 0.82 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น และ 4) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน, ทักษะการคิดเชิงคำนวณ

Abstract

This research article is a research about the to develop Metaverse Classroom with Gamification Concepts to Enhance Student's Computational Thinking Skills of Upper Primary School, ensuring appropriateness and effectiveness according to the 80/80 criteria, 2) to study student's computational thinking skills that studying in a classroom with gamification concepts, 3) to study the effectiveness index of the Metaverse Classroom together with the concept Gamification that enhances computational thinking skills of students in upper primary school level, and 4) to study student's satisfaction with the Metaverse Classroom combined with the concept of gamification. that enhances computational thinking skills. The sample group used in this research were 5th grade students. Those studying computational science, semester 1, academic year 2023, totaling 26 people, using a cluster random sampling. The research tools were 1) Metaverse Classroom combined with gamification concepts 2) Pretest and posttest measure computational thinking skills. and 3) Satisfaction questionnaire. Data were analyzed by percentage, mean, Standard Deviation, t - test, and effectiveness index. The research results were 1) the Metaverse Classroom with Gamification Concepts to Enhance Computational Thinking Skills for Upper Primary School Students showed quality at highest level and shared efficiency at 80/80, 2) the student's computational thinking skill scores after studying were significantly higher than the students pre-test scores at the .05 level, 3) the Effectiveness Index (E.I.) of the Metaverse Classroom was 0.82, indicating that students had increased academic progress., and 4) the student's satisfaction with the Metaverse Classroom with gamification concepts. at the highest level.

Keywords: Metaverse Classroom, Gamification, Computational Thinking Skills

บทนำ

การศึกษาในปัจจุบันมีการพัฒนาและมีความก้าวหน้าขึ้นมาก ทั้งในด้านของเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนรู้ ทักษะสมรรถนะที่จำเป็น และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัล โดยผู้สอนจะต้องจัดการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้ผู้เรียนมีความยืดหยุ่น ท้าทาย และสร้างสรรค์ มีความคิดริเริ่มให้สามารถวิเคราะห์โจทย์ปัญหา และเรียนรู้วิธีการแก้ไขได้ ซึ่งสอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ให้ตอบสนองต่อทิศทางการสร้างและพัฒนาคนให้เป็นผู้มีทักษะที่จำเป็นในยุคปัจจุบัน และมีทักษะที่สามารถใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ เช่น ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

ทักษะการคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking) เป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหา การคิดอย่างเป็นขั้นตอนเป็นระบบ รวมไปถึงการรับมือกับปัญหาที่ซับซ้อน และหาวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

(สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563) ซึ่งสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาตรฐาน ว 4.2 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) วิชาวิทยาการคำนวณ (Computing science) เป็นวิชาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถคิดคำนวณ มีความพื้นฐานความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และมีพื้นฐานการรู้เท่าทันสื่อและข่าวสาร (คลังความรู้ SciMath, 2561) ซึ่งการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณ มีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณในการวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ มีทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการแก้ปัญหาอันเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตในยุคดิจิทัลได้อย่างมีคุณภาพ

การจัดการเรียนการสอนของผู้วิจัยในรายวิชาดังกล่าว พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่ยังไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหาที่มีความซับซ้อน ขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่ลึกซึ้ง ขาดการคิดเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์ปัญหาต่างๆ และมักจะมองข้ามความสำคัญของการลำดับขั้นตอนในหาคำตอบหรือขั้นตอนในการแก้ปัญหา ขาดทักษะในการวางแผนและการแก้ปัญหา ขาดกระบวนการตัดสินใจในการเลือกวิธีการแก้ปัญหา จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้นักเรียนไม่สามารถแยกย่อยรายละเอียดของประเด็นปัญหา และลำดับขั้นตอนความสำคัญในการหาคำตอบที่เหมาะสมได้ จนเกิดความสับสนในการลำดับขั้นตอนวิธีแก้ปัญหา และขาดความแม่นยำในการหาคำตอบได้ บวกกับเนื้อหาในบางส่วนที่ยาก และเนื้อหาที่แน่น ส่งผลให้การเรียนรู้ไม่มีความสุข น่าเบื่อ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด ขาดความกระตือรือร้น ขาดแรงจูงใจในการเรียน พร้อมทั้งสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนไม่เอื้อต่อการเรียน นอกจากนี้ ศิริฐ อัมแฮม (2563) ได้ทำการวิจัยพบว่า นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหาจากสถานการณ์ต่างๆ คิดออกแบบขั้นตอนและหารูปแบบของปัญหาไม่ได้ จึงทำให้ไม่สามารถเกิดการคิดเชิงคำนวณได้ เนื่องจากนักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่ซับซ้อนและพิจารณาปัญหาออกเป็นส่วนย่อย และไม่สามารถระบุรูปแบบของปัญหาที่คล้ายกันจากพิจารณาความสำคัญของปัญหาได้ ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถออกแบบวิธีในการแก้ปัญหาได้ ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าปัญหาของผู้เรียนส่วนใหญ่ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของทักษะการคิดเชิงคำนวณ และเกิดจากสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้ ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้จัดการเรียนการสอน จึงจำเป็นต้องหารูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจและความกระตือรือร้นในการเรียน และจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณของผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ณัฐธิดา กัลยาประสิทธิ์, 2564)

จากการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนที่สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน พบว่า แนวคิดเกมมิฟิเคชันนั้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ เพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนยังเป็นหนึ่งในทางออกที่สามารถยกระดับการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การนำแนวคิดเกมมิฟิเคชันมาใช้ในการเรียนการสอน เป็นการนำเอาองค์ประกอบของเกม เช่น คะแนน รางวัล การจัดอันดับ มาประยุกต์กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดแทรกเนื้อหาการเรียนรู้จากง่ายจนไปถึงยาก ทำให้เกิดความท้าทาย และสนุก สร้างแรงจูงในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมจนเกิดทักษะการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้ที่ยั่งยืนเพิ่มขึ้นอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของปฏิมา คำแก้ว (2566) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเกมมิฟิเคชันทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีแรงจูงใจ ตลอดจนสามารถส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ (ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล, 2561)

ยกตัวอย่างเช่น การศึกษาในชั้นเรียนมีกิจกรรมการตอบคำถาม โดยผู้เรียนที่ตอบคำถามครูจะได้รับแต้มเพื่อสะสมแต้มตามจำนวนที่ผู้สอนกำหนด และหากสะสมแต้มครบเป็นคนแรกจะได้รางวัลพิเศษ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน ความกระตือรือร้น และความท้าทายโดยการใช้องค์ประกอบของเกมจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ใช่เกม

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พบว่า ห้องเรียนจักรวาลนอภิมิต (Metaverse Classroom) เป็นห้องเรียนที่มีการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้ครูและผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์ได้ต่อกับสมาชิกคนอื่น ๆ ได้ มีบรรยากาศของห้องเรียนเสมือนว่าผู้สอนและผู้เรียนอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน (เกริกศักดิ์ เบญจรัฐพงศ์, 2565) และห้องเรียนจักรวาลนอภิมิตถือเป็นหนึ่งในนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้ทางการศึกษาที่ช่วยให้ผู้เรียนข้ามข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้ในโลกของความเป็นจริง สามารถยกระดับการเรียนการสอน และช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2565) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการส่งเสริมการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นใช้ช่องทางในระบบสื่อสารและอินเทอร์เน็ต ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงบทเรียนและเนื้อหาต่าง ๆ ได้โดยใช้คอมพิวเตอร์หรือเครื่องมือสื่อสารต่างๆ ได้ทุกที่ทุกเวลา (นรรชต์ ผืนเขียว, 2562) อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและผู้เรียนด้วยกัน มีการสื่อสารระหว่างกันได้ในรูปแบบเสมือนจริง ส่งผลให้ผู้เรียนกล้าถามและกล้าตอบมากยิ่งขึ้น ซึ่งการนำห้องเรียนจักรวาลนอภิมิตมาปรับใช้กับการศึกษาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้สามารถเพิ่มศักยภาพในการเพิ่มทักษะการคิดเชิงคำนวณได้มากขึ้น (รัฐเดช เชิง, 2566) และในการนำห้องเรียนจักรวาลนอภิมิตไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องอาศัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ซึ่งเป็นอีกหนึ่งแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพราะช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองจากสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยหลักการของเกมมิฟิเคชันจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและยังช่วยสนับสนุนการใช้ห้องเรียนจักรวาลนอภิมิต ทำให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ สร้างแรงจูงใจในการแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณได้มากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลและสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีแนวคิดในการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนอภิมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพการใช้ห้องเรียนเสมือนร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนและส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณได้มากน้อยเพียงใด อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของวิชาวิทยาการคำนวณและวิชาอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนอภิมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ที่เสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ให้มีคุณภาพเหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนที่เรียนด้วยห้องเรียนจักรวาลนอภิมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน

3. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ที่เสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ที่เสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้ ประกอบด้วย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดสุทัศน์ สังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน ที่เรียนในรายวิชาการคำนวณ

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสุทัศน์ สังกัด กรุงเทพมหานคร ที่เรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 26 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย 1) ตัวแปรต้น คือ ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน 2) ตัวแปรตาม คือ ทักษะการคิดเชิงคำนวณ ดัชนีประสิทธิผล และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน ด้วยห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แผนการจัดการเรียนรู้และห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันที่เสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

4.2 แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนวัดทักษะการคิดเชิงคำนวณ 4 องค์ประกอบ โดยมีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยสลับข้อคำถาม

4.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่จัดการเรียนการสอนห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน

5. การรวบรวมข้อมูลการวิจัย

5.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ แนะนำสื่อห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน โดยกำหนดบทบาทผู้สอนและบทบาทผู้เรียนให้ทราบก่อนเรียน และทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงคำนวณก่อนเรียน (Pre-test)

5.2 ผู้วิจัยอธิบายวิธีการใช้งานห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันบนแพลตฟอร์ม Spatial.io ควบคู่กับคู่มือการใช้งานที่พัฒนาขึ้น พร้อมทั้งสาธิตขั้นตอนและกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับกลุ่มตัวอย่างทราบ

5.3 ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทดลองเรียนผ่านห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน บนแพลตฟอร์ม Spatial.io และทำกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เวลาในการทดลอง 5 ชั่วโมง หลังจากเรียนในแต่ละคาบให้นักเรียนดูบอร์ดคะแนนของตนเองเพื่อเป็นการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียนคาบต่อไป

5.4 ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงคำนวณหลังเรียน (Post-test) และตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนผ่านห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิด

เกมมิฟิเคชัน และรวบรวมคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงคำนวณหลังเรียนและคะแนนจากแบบสอบถามความพึงพอใจเพื่อนำไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.2 การวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงคำนวณก่อนเรียนและหลังเรียนที่สร้างขึ้น โดยหาค่าความยาก (P) ค่าอำนาจจำแนก (B) และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร Kuder Richardson (KR-20) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

6.3 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันที่พัฒนาขึ้น ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ (80/80) (เป็รื่อง กุมุท, 2519)

6.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจากการทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงคำนวณก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการทดสอบสถิติค่าที (t-test) แบบ dependent Samples t-test

6.5 การวิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน (Effectiveness Index : E.I.) โดยใช้สูตรวิธีวิเคราะห์ของ Goodman, Frecher and Schneider (1980)

6.6 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

1.1 ผลการพัฒนาสภาพแวดล้อมของห้องเรียนเสมือนร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ดังในตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการหาคุณภาพห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ด้านเนื้อหา ในภาพรวม

รายการที่ประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. ด้านเนื้อหา	4.87	0.35	ดีมาก
2. ด้านการใช้ภาษา	4.83	0.39	ดีมาก
3. ด้านแบบทดสอบ	4.67	0.49	ดีมาก
รวม	4.81	0.39	ดีมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ด้านเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.81 อยู่ในระดับดีมาก จึงมีคุณภาพสามารถนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างได้

ตารางที่ 2 ผลการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ด้านสื่อห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร ในภาพรวม

รายการที่ประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. ด้านเนื้อหา	4.75	0.45	ดีมาก
2. ด้านสื่อห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร	4.71	0.46	ดีมาก
3. ด้านการใช้งานห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร	4.60	0.51	ดีมาก
รวม	4.69	0.47	ดีมาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินการหาคุณภาพของห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ที่เสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ด้านสื่อห้องเรียนจักรวาลนฤมิตรโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.69 อยู่ในระดับดีมาก จึงมีคุณภาพสามารถนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างได้

1.2 ผลการหาประสิทธิภาพของห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองใช้จำนวน 18 คนที่เรียนด้วยห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มีระดับค่าเฉลี่ยของการหาประสิทธิภาพ ร้อยละ 86.39 ซึ่งแสดงว่า ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ และการหาร้อยละของจำนวนนักเรียนกลุ่มทดลองใช้ จำนวน 18 คน ที่ทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ถูกในแต่ละข้อ พบว่า ร้อยละของจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่ตอบถูกในแต่ละข้อผ่านเกณฑ์ 80 % ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ทุกข้อ

2. ผลการศึกษาทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โดยจัดการเรียนรู้ผ่านห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนทักษะการคิดเชิงคำนวณ ที่เรียนโดยใช้ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน

การทดสอบ	$\bar{x}$	S.D.	t	p
ทักษะการคิดเชิงคำนวณก่อนเรียน	6.04	1.59	44.12	.000*
ทักษะการคิดเชิงคำนวณหลังเรียน	16.96	1.71		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการศึกษาเปรียบเทียบคะแนนทักษะการคิดเชิงคำนวณก่อนเรียนและคะแนนทักษะการคิดเชิงคำนวณหลังเรียน ที่เรียนโดยใช้ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน จำนวน 26 คน ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 6.04 และมีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลัง

เรียนเท่ากับ 16.96 และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนทักษะการคิดเชิงคำนวณ พบว่าคะแนนหลังเรียนทักษะการคิดเชิงคำนวณสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์หัตถ์ดัชนีประสิทธิผลจากการเรียนห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

ตารางที่ 4 ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันที่ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 26 คน

คะแนนการทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	ผลรวมของคะแนน	E.I.
คะแนนทดสอบก่อนเรียน	26	520	157	0.82
คะแนนทดสอบหลังเรียน	26	520	441	

จากตารางที่ 4 ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) จากการเรียนห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เท่ากับ 0.82 หรือนักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเพิ่มขึ้น

4. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจการใช้ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ในด้านสื่อห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร ในภาพรวม

รายการที่ประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.75	0.44	มากที่สุด
2. ด้านการวัดและประเมินผล	4.68	0.54	มากที่สุด
3. ด้านสื่อห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร	4.63	0.49	มากที่สุด
4. ด้านเนื้อหา	4.55	0.57	มากที่สุด
รวม	4.69	0.47	ดีมาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนในการใช้ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นแต่ละด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด โดยด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.75 ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 4.68 ด้านสื่อห้องเรียนเสมือน มีค่าเฉลี่ย 4.63 และด้านเนื้อหามีค่าเฉลี่ย 4.55 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้มีประเด็นเพื่อนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการประเมินพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ด้านเนื้อหา พบว่า ห้องเรียนเสมือนมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และด้านสื่อห้องเรียนเสมือนอยู่ในระดับมีคุณภาพดีมากจึงมีคุณภาพสามารถนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างได้ ซึ่งเป็นผลมาจากการสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบตามหลักการของ ADDIE model ของ Seel and Glasgow (อ้างใน ญัฐพล รำไพ, 2561) ใช้เป็นแนวทางในการสร้างสื่อและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนห้องเรียนเสมือนร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน จากนั้นกำหนดเนื้อหาที่เหมาะสมจัดการเรียนการสอน โดยการวิเคราะห์ผู้เรียน วิเคราะห์สื่อเทคโนโลยีที่ใช้ คือ สภาพห้องเรียนห้องเรียนเสมือน บนแพลตฟอร์ม Spatial.io ออกแบบเนื้อหาบทเรียนต่างๆ รวมถึงออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและส่งเสริมกับการคิดเชิงคำนวณ พร้อมทั้งมีการนำเสนออย่างเป็นระบบ และยังมีการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านเนื้อหาและด้านสื่อห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร นอกจากนี้ยังดำเนินการทดลองใช้กับผู้เรียนที่เป็นไปตามกระบวนการวิจัย และได้มีการปรับปรุงแก้ไขสื่อห้องเรียนจักรวาลนฤมิตรให้สมบูรณ์มากขึ้นจนสามารถนำไปใช้เป็สื่อการเรียนการสอน ส่งผลให้ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันมีคุณภาพและผลการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอาคม โพธิ์สุวรรณ, สาโรช โศภีรักษ์ และญัฐพล รำไพ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึ่มที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงที่พัฒนามีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีประสิทธิภาพอยู่ที่ระดับมากที่สุด 85.33/88.88 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

2. ผลการศึกษาทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่เรียนด้วยห้องเรียนเสมือนร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน พบว่า ก่อนเรียนมีทักษะการคิดเชิงคำนวณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.65 และหลังเรียนมีทักษะการคิดเชิงคำนวณ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.92 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนวัดทักษะการคิดเชิงคำนวณ คะแนนหลังเรียนทักษะการคิดเชิงคำนวณสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับมีการจัดสภาพแวดล้อมเสมือน โดยมีเนื้อหาการเรียนรู้ มีแบบทดสอบและใบงานต่างๆ ให้กับผู้เรียนได้ร่วมทำกิจกรรมเสมือนอยู่ในห้องเรียนจริง โดยผู้เรียนใช้อวตารแทนตัวตนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิถีกลไกของเกมมาช่วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้สภาพแวดล้อม ในการเรียนรู้ไม่น่าเบื่อ มีความสนุกสนาน โดยผู้วิจัยได้เลือกเทคนิคของเกมมิฟิเคชันมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ คือ 1) คะแนนสะสม (Point) 2) เหรียญตราสัญลักษณ์ (Badges) 3) ลำดับชั้น (Levels) 4) ตารางอันดับ (Leaderboard) 5) ความท้าทาย (Challenges) อีกทั้งยังใช้แพลตฟอร์ม Gami Plus ของรองศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ กรณีกิจ เข้ามาช่วยใช้ร่วมกันกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ที่แสดงถึงความก้าวหน้าให้กับนักเรียนทราบและติดตามผลการเรียนของตนเอง กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้ เกิดการแข่งขัน และความท้าทายในการทำกิจกรรมจึงส่งผลให้การเรียนผ่านห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณของผู้เรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของกรณีกิจ จอมแปง (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดเชิงคำนวณ และแรงจูงใจในการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีความสามารถทักษะการคิดเชิงคำนวณก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.83 อยู่ในระดับควรปรับปรุงและหลังเรียน โดยใช้เกมเป็นฐานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.45 อยู่ในระดับดี และร้อยละพัฒนาการหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเท่ากับ 67.80 จัดว่ามีพัฒนาการในระดับสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรนภัส ไหญ่วงศ์ และอังคณา อ่อนธานี (2565) เรื่องการพัฒนาชุดเกม Unplugged Coding เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น พบว่าการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นหลังเรียนด้วยชุดเกม Unplugged Coding เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ตอนต้น ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 12.75 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.42 คะแนน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3. ผลการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนรู้ พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยห้องเรียนเสมือนร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เท่ากับ 0.82 แสดงว่าห้องเรียนเสมือนร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันสามารถทำให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นแสดงให้เห็นว่าสื่อห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจบทเรียนมากขึ้น ผู้เรียนมีความสนุกสนาน สนใจการเรียนรู้มากขึ้น ด้วยแนวคิดของเกมิฟิเคชันส่งผลให้ผู้เรียนมีความตื่นตัว มีความกระตือรือร้นในการเรียน เพลิดเพลินจากการเรียนการสอนและทำกิจกรรมที่ได้ทั้งความรู้และความสนุกเหมือนกับการเล่นเกมเป็นการแข่งขันกับตัวเองและเพื่อร่วมชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญ์ อำนวยพร (2562) เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ประเภทเกม โดยใช้กลยุทธ์เกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณ รายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนจดจ่อกับการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์เกมมิฟิเคชัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการใช้กลยุทธ์เกมมิฟิเคชันกับการศึกษา ที่จะมีความท้าทายของการเล่นเกมแต่ละด่าน รวมทั้งได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรัฐเดช เสง (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาห้องเรียนเสมือนจริงด้วยจักรวาลนฤมิตร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะทางเทคโนโลยีวิชาวิทยาการคำนวณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีทักษะการเรียนรู้ตามฐานสมรรถนะทางเทคโนโลยีหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 แสดงให้เห็นว่า ห้องเรียนเสมือนร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีความก้าวหน้าได้จริง

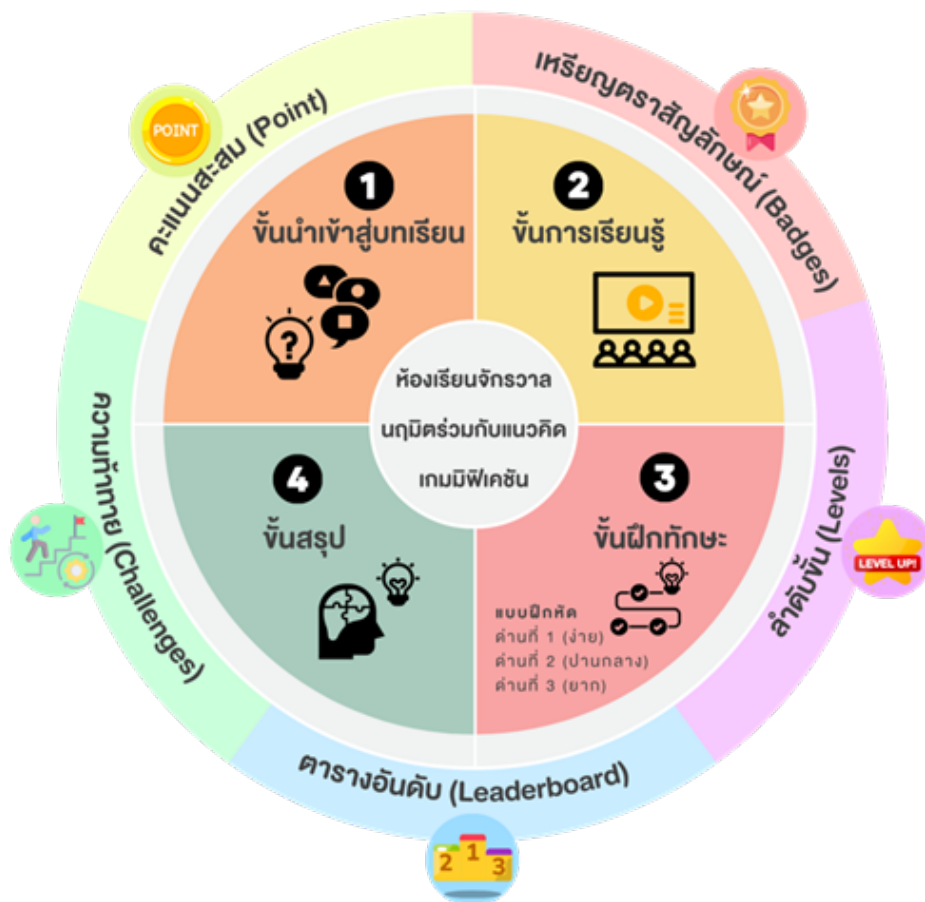
4. ผลความพึงพอใจของนักเรียนในการใช้ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นแต่ละด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด โดยด้านสื่อห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร มีค่าเฉลี่ย 4.63 ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย 4.55 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.75 และด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 4.68 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากสื่อห้องเรียนเสมือน เป็นสื่อการเรียนรู้ที่แปลกใหม่ น่าสนใจ มีโดดเด่นและแตกต่างจากบทเรียนทั่วไป ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดี อีกทั้งนักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งแบบกลุ่มและแบบเดี่ยว มีฟังก์ชันให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมอย่าง

สนุกสนาน เพลิดเพลิน พร้อมทั้งได้มีคู่มือการใช้งานสื่อให้นักเรียนได้ศึกษาก่อนใช้งาน ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของฮัมมีย์ บือแน (2566) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ห้องเรียนเสมือนจริงด้วยจักรวาลนฤมิตโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานเรื่อง ความเป็นจริง เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลนฤมิตห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการจัดการเรียนการสอนห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน

กระบวนการจัดการเรียนการสอนห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันได้ดังนี้

1. ห้องเรียนจักรวาลนฤมิต การจัดห้องเรียนจักรวาลนฤมิตที่มีการออกแบบและสร้างสภาพแวดล้อมให้คล้ายกับบรรยากาศในห้องเรียนปกติ โดยผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนผ่านเว็บเบราว์เซอร์ Spatial.io ที่มีการจัดสภาพแวดล้อมเสมือน เป็นสื่อเสริมในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการ

คิดเชิงคำนวณ โดยมีเนื้อหาการเรียนรู้ มีแบบทดสอบ และใบงานต่างๆ ให้กับผู้เรียนได้ร่วมทำกิจกรรมเสมือนอยู่ในห้องเรียนจริง โดยผู้เรียนใช้อวตารแทนตัวตนในห้องเรียนจักรวาลนฤมิต ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอน 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน 2) ขั้นเรียนรู้ ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาในห้องเรียนจักรวาลนฤมิตและผู้สอนมีบทบาทถามคำถามจากเนื้อหาในห้องเรียนจักรวาลนฤมิต 3) ขั้นฝึกทักษะ ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดในใบงานทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่มจากนั้นส่งงานให้ให้ผู้สอนตรวจสอบและบันทึกคะแนน (Point) เพื่อนำไปจัดอันดับลงในตารางผู้นำ (Leaderboard) 4) ขั้นสรุป ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับสิ่งที่ตนได้รับจากการทำกิจกรรมและผู้สอนประกาศผลคะแนนในตารางผู้นำ

2. แนวคิดเกมมิฟิเคชันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิถีกลไกของเกมมาช่วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้สภาพแวดล้อม ในการเรียนรู้ไม่น่าเบื่อ มีความสนุกสนาน โดยผู้วิจัยได้เลือกเทคนิคของเกมมิฟิเคชันมาใช้ในการจัดการ เรียนรู้ ดังนี้ 1) คะแนนสะสม (Point) จะได้รับเมื่อตอบคำถามถูก 2) เหรียญตราสัญลักษณ์ (Badges) จะได้รับเมื่อส่งงานครบตามกำหนดและตามเงื่อนไขต่างๆ เช่น ตราสัญลักษณ์ตรงต่อเวลา จะได้รับเมื่อส่งงานทันในเวลาที่กำหนด 3) ลำดับชั้น (Levels) ระดับความชำนาญเมื่อทำงานถึงเกณฑ์ที่กำหนด 4) ตารางอันดับ (Leaderboard) แสดงอันดับจากคะแนนสะสมในช่วงเวลาของ การเรียนการสอน 5) ความท้าทาย (Challenges) ให้ทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อพิชิตภารกิจที่ยากขึ้นในด้านต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลงานวิจัยพบว่า ห้องเรียนจักรวาลนฤมิตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 เป็นผลมาจากการสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบตามหลักการของ ADDIE model Seel and Glasgow โดยเริ่มจากการศึกษากระบวนการเรียนการสอนด้วยห้องเรียนจักรวาลนฤมิต เกี่ยวกับประโยชน์ข้อดี ข้อเสีย รูปแบบการเรียนการสอน การจัดบทเรียนต่าง ๆ ตามแบบแผนหลักสูตรได้กำหนดไว้ทำให้บทเรียนที่มีการนำเสนอเป็นระบบ และศึกษาหลักการออกแบบห้องเรียนจักรวาลนฤมิตที่น่าสนใจ เหมาะสมกับนักเรียนในวัยนั้นๆ มีการเชื่อมโยงที่เข้าถึงง่าย นอกจากนี้ควรดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย เพื่อหาจุดบกพร่องและปรับปรุงแก้ไขสื่อให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ดังนั้น การผลิตสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันควรนำเอาหลักการของ ADDIE model ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนและประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม

1.2 ในการจัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนจักรวาลนฤมิต บนแพลตฟอร์ม spatial.io เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ซึ่งนักเรียนในช่วงวัยนี้ยังมีความรู้ความสามารถในการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ยังไม่คล่อง เช่น การใช้ปุ่มแป้นพิมพ์ W เพื่อเดินไปข้างหน้า ปุ่ม S เพื่อถอยหลัง ปุ่ม A เพื่อเดินไปทางซ้าย และ ปุ่ม D เพื่อเดินไปทางขวา ดังนั้นครูผู้สอนควรส่งเสริมความรู้และฝึกความสามารถของการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้คล่องแคล่วก่อน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนผ่านห้องเรียนจักรวาลนฤมิตอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ไปในทางที่ดีขึ้น

1.3 ในการใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันจัดการเรียนการสอน ควรมีการเสริมแรงในการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาในการทำภารกิจพิชิตเป้าหมายร่วมกัน เช่น นักเรียนสามารถใช้เหรียญสัญลักษณ์พิเศษในการช่วยเพื่อน เพื่อเป็นการช่วยกันทำภารกิจในแต่ละด่านให้สำเร็จ แล้วนำคะแนนที่ได้มา

แลกเปลี่ยนกันได้ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการแข่งขัน ความท้าทาย และการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

1.4 ครูผู้สอนควรคำนึงถึงข้อจำกัดของอุปกรณ์เทคโนโลยี และการให้บริการเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต เนื่องจากห้องเรียนจักรวาลบนแพลตฟอร์ม spatial.io จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีที่มีระบบปฏิบัติการรองรับแพลตฟอร์ม spatial.io และใช้อินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพสูง ดังนั้น ครูผู้สอนควรเตรียมความพร้อมในด้านเทคโนโลยี เช่น ใช้แวน 3 มิติ เพื่อให้เห็นภาพเสมือนจริงมากยิ่งขึ้น และควรใช้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต 5G เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการใช้สื่อ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทักษะการคิดในรูปแบบอื่นๆ เช่น ทักษะการคิดขั้นสูง โดยใช้เนื้อหาสาระวิชาสังคมศึกษา ให้นักเรียนได้ศึกษาสถานการณ์ต่างๆ ได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณบนหลักเหตุผลและใช้คุณธรรมในการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาห้องเรียนจักรวาลบนแพลตฟอร์ม spatial.io โดยใช้ตัวแปรอื่นๆ เช่น การพัฒนาทักษะ Digital Skill ทักษะความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้เรียนหลังจากได้ใช้สื่อห้องเรียนจักรวาลบนแพลตฟอร์ม spatial.io

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ จอมแปง. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดเชิงคำนวณ และแรงจูงใจในการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. การศึกษาอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. แหล่งที่มา <https://bit.ly/3evyOJh>. สืบค้นเมื่อ 5 พ.ย. 2565.
- เกริกศักดิ์ เบญจรัฐพงศ์. (2565). เอกสารคู่มือโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ Metaverse for Education “จักรวาลอนมิติสู่โลกการศึกษา”. อุบลราชธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- คลังความรู้ SciMath. (2561). วิทยาการคำนวณ (Computing Science). แหล่งที่มา <https://www.scimath.org/lesson-technology/item/8808-computing-science>. สืบค้นเมื่อ 10 พ.ย. 2565.
- ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล. (2561). เกมมิฟิเคชันเรียนเล่นให้เป็นเกม. แหล่งที่มา <https://www.scimath.org/article-technology/item/8669-2018-09-11-08-06-48> สืบค้นเมื่อ 10 พ.ย. 2565.

- ณัฐธิดา กัลยาประสิทธิ์. (2564). การพัฒนาการคิดเชิงคำนวณโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องโมเมนตัมและการชน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ณัฐพล ร้าไพ. (2561). นวัตกรรม ฉบับนักเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: วิสต้า อินเทอร์เน็ต.
- นรรัชต์ ฝั้นเชียร. (2562). การจัดการศึกษาแบบห้องเรียนเสมือน. แหล่งที่มา <https://www.trueplookpanya.com/education/content/76903/-teaartedu-teaart-teamet-> สืบค้นเมื่อ 10 พ.ย. 2565.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. กทม.: ประสานการพิมพ์.
- ปฎิมา คำแก้ว. (2566). ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา. วารสารการวัดผลการศึกษา. 40(107). 160-172.
- เป็รื่อง กุมุท. (2519). เทคนิคการเขียนบทเรียนโปรแกรม. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- พรณัส ไหว้วงศ์ และอังคณา อ่อนธานี. (2565). การพัฒนาชุดเกม Unplugged Coding เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น. วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยี. 3(1). 25-34.
- พิชญ์ อำนวยพร. (2562). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ประเภทเกม โดยใช้กลยุทธ์เกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณ รายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 20(2). 68-77.
- รัฐเดช เชิง. (2566). การพัฒนาห้องเรียนเสมือนจริงด้วยจักรวาลนฤมิตรร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะทางเทคโนโลยี วิชาวิทยาการคำนวณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ศิริรัฐ อิมแซม. (2563). ผลของการใช้แซทบอทที่มีการช่วยเสริมศักยภาพการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีต่อการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 13(1). 45-57.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). แนวคิดเชิงคำนวณ. แหล่งที่มา <https://www.scimath.org/lesson-technology/item/10560-2019-08-28-02-43-20> สืบค้นเมื่อ 10 พ.ย. 2565.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2565). Metaverse จักรวาลนฤมิตร. แหล่งที่มา <https://www.ipst.ac.th/knowledge/22565/metaverse.html>. สืบค้นเมื่อ 12 พ.ย. 2565.
- อาคม โพธิ์สุวรรณ, สาโรช ไศภักข์ และณัฐพล ร้าไพ. (2564). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึมที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 9(1). 380-398.

อัมดิย์ ปือแน. (2566). การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ห้องเรียนเสมือนจริงด้วยจักรวาลนฤมิตโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เรื่องความน่าจะเป็น เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

Goodman. R.I., K.A. Fletcher & E.W. Schneider. (1980). The Effectiveness Index as a Comparative Measure in Media Product Evaluation. **Educational Technology**. 20(9). 30-34.

ESSENTIAL SKILLS FOR FRESH UNDERGRADUATE STUDENT FOR EMPLOYABILITY IN 21ST CENTURY*

¹Sokhoeum Chhoeung ²Arunee Hongsiriwat

^{1,2}Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: chhoeungsokhoeum90@gmail.com

Abstract

The purpose of this research is to desirable level of T-Shaped Professional components for enhancing Cambodian undergraduate students' employability in the 21st century from employers' perspectives. The samples of this research consist of selective 3 participants who are in the position of recruiting the fresh staff (Human Resource) from 3 different organizations which are (1) international business NGO, (1) from a local NGO and (1) local private firm with 2 experts (a Cambodian lecturer and an Educational Officer from the Department of Education in Australia). The purposive sampling technique is used. The research instruments were questionnaire and a set of question for focus group discussion. The questions were reviewed and checked by three experts and the methodology of valuation used was the IOC. The statistics used for analyzing data include frequencies, percentages, means. By examining employer expectations, the study identifies a set of 14 essential skills necessary for new graduates to thrive in the current job landscape such as. The methodology involved a descriptive research design, data synthesis from varied resources, and interviews with 5 selected stakeholders. The methodology involved a descriptive research design, data synthesis from varied resources, and interviews with 5 selected stakeholders. Findings underscore the need for education systems to incorporate both hard and soft skills into their curricula to bridge the employability gap, thereby better preparing graduates for the dynamic workforce of the 21st century.

Keywords: Hard Skill, Soft Skill, T-Shaped Professional, Desired Competencies from the Employers', Faculty Members' & Administrators' Perspectives

*Received: February 02, 2024, Revised: August 18, 2024, Accepted: August 21, 2024.

Introduction

The global phenomenon of unemployment is on the rise, with approximately two-thirds of tertiary students expressing concerns about their future job prospects. This apprehension can be attributed to various factors, including intense market competition, disruptive technological advancements, political transformations, and complex societal challenges. These issues have been identified as significant obstacles that adversely affect the employability of fresh graduates (Microsoft, 2016; UNESCO, 2023). Lacking potential skills, however, is claimed to be the leading cause of unemployment in this modern era. (Bierema, 2019; International Labour Office, 2022; World Economic Forum, 2020)

In Cambodia, Fresh graduate students have faced several challenges in meeting the demands of the job market, including skills mismatch, outdated curriculum, lack of practical experience, limited access to resources, inadequate soft skills, insufficient career guidance, economic constraints, low investment in research and development which solely impact on their quality and potential future careers. (Ministry of Education Youth and Sport, 2019; Open Development Cambodia, 2020; Un & Sok, 2018)

A worrying trend emerges as statistics reveal a deficiency of crucial employability skills, leading to a rising unemployment rate. A study conducted in the country found that 73% of graduates lack the necessary skills for employment, while employers themselves, accounting for 76% of respondents, expressed that graduates generally lack prominent skills that are crucial for employability. (World Bank, 2012) A separate research study presents a highly surprising statistic regarding the employment status of 8,000 fresh college graduates from 47 different institutions. According, Hagenlocher and Rith (2006) a study conducted on a sample of 8,000 undergraduate students revealed that 900 of them were unemployed. This suggests that the employability prospects for fresh graduates in Cambodia are concerning. Consequently, it is crucial to identify and develop specific skills that can improve students' employability skills and make them more attractive to potential employers. The latest employer survey by Asian Development Bank (2021, pp. 19-30) revealed a significant problem in the quality of graduates hired in Cambodia. Only 10% of employers believed that graduates were adequately prepared for employment.

Objective of this Research

To investigate the desirable level of T-Shaped Professional components for enhancing Cambodian undergraduate students' employability in the 21st century from employers' perspectives.

Research Methodology

The study is designed to be descriptive research of which content and data analysis will be used to study and synthesized the content data based.

1. Participants

Participants are five different stakeholders who had been purposively selected from different sectors. 3 of them are the Human Resource Management Team, and there are recruiting new employees for their institutions while the other 2 are the experts from the administrative team. One of the experts is local while another one is international.

2. Design and Procedure

Since the accessibility of the T-Shaped Professional skills are limited, then all the available open resources can be found in Chulalongkorn University Data Bases (Scopus, Eric, Google Scholars, etc.) and other Open Resources like websites on Google had been consulted with and synthesized. As the result 23 components of T-Shaped Professional have been synthesized from 18 resources and publications. However, on the rely able institutions and publications had been considered (See Table 2).

3. Instrument

After component are being synthesized, then only the components with maximum frequency are being selected. Some essential and at high demand skills at local and international level, are added to fit in Cambodian situation and the rapid change of the 21st century. As the result 12 essential skills are generated (see Figure.1) and they are used to create five main question and the follow up questions.

Five participants had been pre-contacted. The interview had been conducted in two different ways for sake of convenient of participants; the physical and virtual planform (Zoom Application).

T-Shaped Professional Components from various academic sources. The most recognized components are depth of knowledge (17 mentions), Critical Thinking (13), Teamwork (11), and Communication (10). Less cited skills include Organizational Skills, Innovative Adaptation, and Project Management, noted 1-8 times each. This indicates a consensus on certain T-shaped competencies being more universally recognized, while others may be more specific to certain fields or less emphasized in the literature.

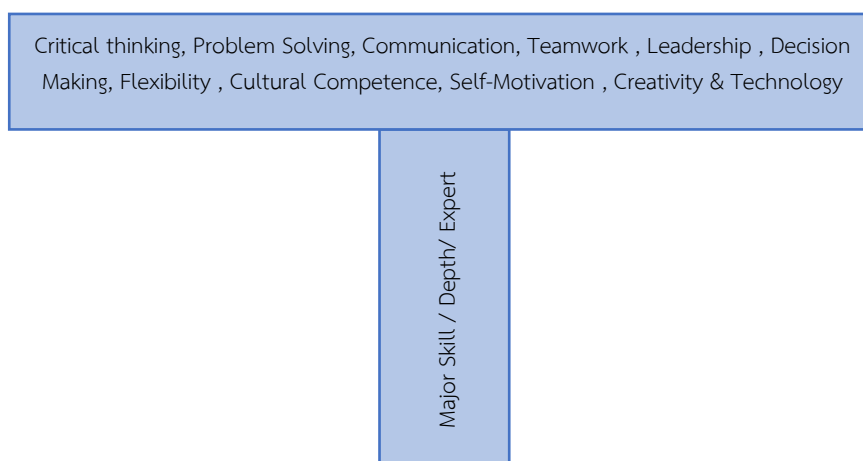

Figure 1 Essential Components of T-shaped Professional for Fresh Undergraduate Students in Cambodia

Research Results

The Result of T-Shaped Professional Components from Global Perspective.

From global perspectives, 23 distinct T-shaped Professional components were identified. However, the frequency of these components varied significantly. Analyzing the table, six components emerged as having the highest frequency, ranging between 9 and 17 mentions.

"Knowledge" and "expertise" lead with the highest frequency, trailed by "critical thinking" at a frequency of 13. "Teamwork" was cited 11 times, while "communication" was mentioned 10 times. Furthermore, "holistic understanding" and "problem-solving" both garnered a frequency of 9.

On the other end, components such as "organizational skills," "tolerance," "adaptation," "deeper learning," "analytical reasoning," and "self-directed learning" appear less frequently, each with only one mention.

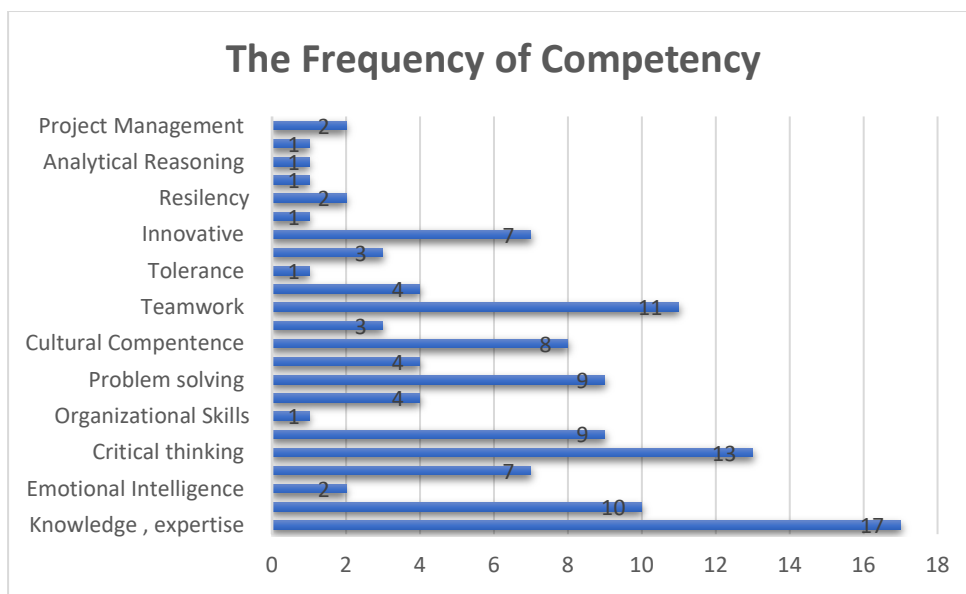

Figure 2 Frequency of Mastery competencies cited.

The Result of T-Shaped Professional Components from Overall Cambodia' Perspectives.

The depicted T-shaped component t(Figure.1) emphasizes the integration of a breadth of skills with a depth of expertise.

On the horizontal axis, a range of skills (11 components) representing the breadth of the T-shape is outlined. These include Critical Thinking, Problem Solving, Communication, Teamwork, Leadership, Decision Making, Flexibility, Cultural Competence, Self-Motivation, Creativity, Technology.

In contrast, the vertical axis, labeled "Major Skill / Depth/ Expert," signifies the depth of expertise in a specific domain. This depth illustrates a profound understanding or specialization in a particular skill or field. Individuals with this kind of depth can delve deep into their area of expertise, offering in-depth insights and specialized solutions.

From the synthesized of Overall Cambodia and Stakeholders' Perspectives.

The table presents a comparison between the components of T-Shaped Professionals (TSP) as identified in literature reviews (LR) and the perspectives of stakeholders (SP). Both sources concur on the overall significance of hard skills. However, there is a slight disparity in the identification of soft skills, with the literature listing 11 components compared to the stakeholders' enumeration of 13.

A shared understanding exists between both parties regarding the importance of critical thinking, problem-solving, communication, teamwork, flexibility, creativity, and technology. However, the literature specifically identifies leadership, decision-making, cultural

competence, and self-motivation as crucial attributes, while stakeholders emphasize open-mindedness, initiative, talent, determination, loyalty, and networking.

In conclusion, although there is some agreement on certain components of T-shaped professionals, there are also distinct contributions from both the literature and stakeholders, emphasizing the multi-dimensional nature of these professionals.

Table 1 The Comparison of TSP from Literature Review with Stakeholders' Perspectives

The Comparison of TSP from Literature Review with Stakeholders' Perspectives.				
Synthesized Components of TSP(LR)		Synthesized Components of TSP(SP)		Similarity
Hard Skill	Expertise/ Dept skill	Hard Skill	Expertise/ Dept skill	√
Soft Skills	11 components:	Soft skills	13 components:	√
	1. Critical thinking		1. Critical thinking	√
	2. Problem solving		2. Problem solving	√
	3. Communication		3. Communication	√
	4. Teamwork		4. Teamwork	√
	5. Leadership		5. Open minded	–
	6. Decision making		6. Initiative	–
	7. Flexibility		7. Flexibility	√
	8. Cultural competence		8. Talent	–
	9. Self-motivation		9. Determination	–
	10. Creativity		10. Creativity	√
	11. Technology		11. Technology	√
			12. Loyal	–
			13. Networking	–

√ Means similarity or exactly the same

– Means either not exist or different

Table 2 The Result of T-Shaped Components & the Level of Mastery Skills Possessed by Fresh Graduates from Stakeholders 'Perspective

No.	Name	Types of Organizations	Skill need	Overall Undergraduates' skills (100%)	
				Expertise (hard skills)	Breadth Skills (soft skill)
1.	A	Local NGO	- Talent - Determination	40%	0%
2.	B	Private Sector	- Communication - Teamwork - Loyal,	10%	10%
3.	C	International NGO	- open mindset - take initiative. - Creative - Critical thinking - Flexible - Communication	30%	30%
4.	D	Vice Dean of Private University	- Communication - Critical thinking - Problem Solving - Technology	50-70%	40-50%
5.	E	State Sector from Australia	- Teamwork - Communication - Networking	70%	70%

Median	45%	35%

The data represented in Table 4 provides an insightful overview of the perceived proficiency levels in T-shaped skills among recent graduates, according to different stakeholders. The stakeholders, ranging from local and international NGOs to private sector entities, a private university, and an Australian state sector organization, have provided their assessments of the graduates' mastery in these two domains, the expertise and breath skills.

The summary table presents a diverse evaluation of recent graduates' abilities in specialized and soft skills from different organizational perspectives. Local NGO (A) and the private sector (B) observe a significant lack of expertise in graduates, with ratings at 40% and 10% respectively, particularly in breadth skills. In contrast, an international NGO (C) acknowledges a more balanced but still limited command of these competencies, rating them both at 30%. Academia (D) provides a relatively positive assessment, suggesting that graduates have a proficiency level of 50-70% in expertise and 40-50% in breadth skills. The most favorable review comes from an Australian state sector entity (E), which praises graduates for having a 70% proficiency in both skill areas. The median proficiency rates, 45% for expertise and 35% for breadth skills, show a consensus among stakeholders that there is a need to improve the development of both core and soft skills in the graduate population.

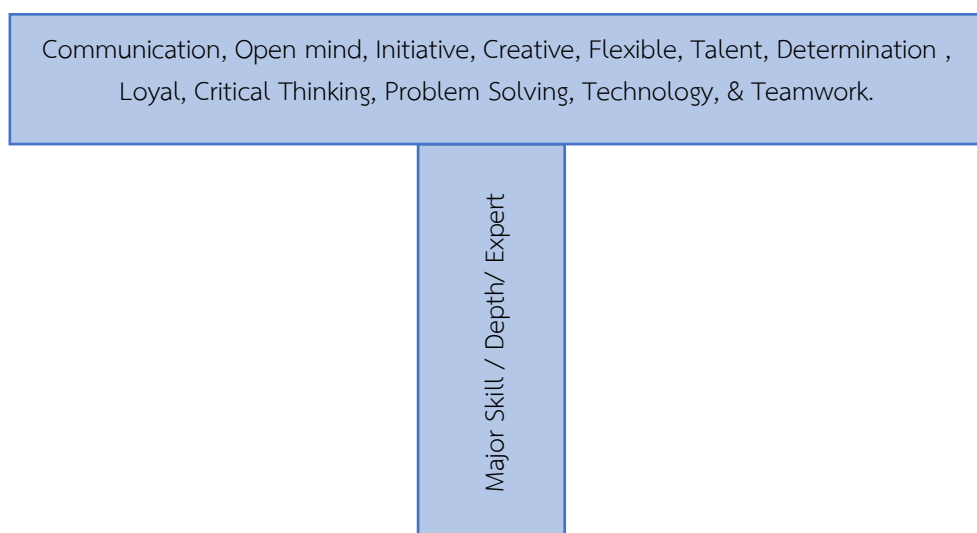

Figure 3 T-Shaped Components for Fresh Undergraduate Students in Cambodia

Research Discussion

Relevant skills and knowledge are crucial for career success. Students must strategically align their skill development with market trends and avoid overloading themselves abilities that may not be pertinent to their specific context, particularly within Cambodia or international level. Furthermore, understanding employer expectations are paramount for aspiring professionals, especially fresh graduates. Therefore, it is crucial for these graduates to grasp the specific competencies sought by potential employers and align their qualifications accordingly (Crossman & Clarke, 2010). Fresh graduates are contended to cultivate a depth of expertise complemented by a spectrum of soft skills, epitomized as the T-shaped Professional (Gardner, 2017). Numerous studies affirm the positive correlation

between T-shaped professionalism and enhanced employability. For instance, students with T-shaped competencies are often at a competitive advantage in securing roles in a rapidly evolving job market when compared to their peers (Gianecchini et al., 2022; Tisdell, 2016; University, 2014). However, a considerable portion of this research primarily focuses on recent graduates, with limited exploration across varied disciplines. The predominant sectors under study include medical health, engineering, and communication arts, implying that T-shaped skills might be context-specific and not uniformly applicable across fields. For instance, Gianecchini et al. (2022, pp. 85-86) accentuate digital competencies as core expertise, with scant attention to broader skills like communication, problem-solving, and project management. In contrast, Lucas (2015) underscores the importance of critical thinking, holistic understanding, problem-solving, cultural competence, and flexibility (See also Table 2). A comprehensive review of 200 open-source documents on TSP indicates that the nature of the professions substantially influences both the requisite expertise and the spectrum of mastery skills. However, according to the respondents from stakeholders, fresh undergraduate students in Cambodia are motivated to have an expertise and other 13 mastery skills (See figure 3).

In Cambodia, the prevailing issue of graduate unemployment is closely linked to inadequate skill sets. Employers frequently cite a mismatch in the expertise of Cambodian applicants, noting a deficit in mastery skills crucial for task completion, leading to high rejection rates and subsequent job abandonment, as reported by World Bank (2012). Interview data from five stakeholders indicate that 35% of applicants demonstrate a deficiency in breadth skills. Nonetheless, the required level of mastery varies with career paths and organizational contexts (refer to Table 5). In terms of expertise, there appears to be a significant gap between graduate skills and job requirements, with only 45% of applicants deemed satisfactory.

Table 4 highlights a significant obstacle for Cambodian graduates seeking employment, rooted in a pronounced discrepancy between their current skill set and market demands. This gap is illustrated by the 'T-shaped' skills profile, where depth of knowledge (vertical mastery) stands at a concerning 45%, and the breadth of applicable skills (horizontal breadth) is even lower at 35%. Such a disparity not only impedes their employability but also signals an imperative need for educational reform (Coll & Zegwaard, 2006). Academic curriculums require alignment with the evolving prerequisites of the workforce, to foster a holistic development of skills in graduates, consequently enhancing their job prospects post-graduation (Marić, 2013).

In Table 4, stakeholders highlight three primary components among the 13 mentioned: Communication is the most cited (3 occurrences), followed by Teamwork and Critical Thinking, each with a frequency of 2. This data suggests a deficit in these skills among Cambodian students, as noted by Boun et al. (2020). Additionally, Harvard University (2023)

places considerable importance on these skills for enhancing employability. Consequently, it is vitally important for students to develop these key competencies to secure promising career prospects.

Research Body of Knowledge

The Research Body of Knowledge of this study is the study identifies 14 essential competencies, collectively termed 'T-shaped Professional Skills', encompassing Communication, Open-mindedness, Initiative, Creativity, Flexibility, Talent, Determination, Loyalty, Critical Thinking, Problem Solving, Technological proficiency, Teamwork, and a domain-specific expertise (Hard skill). Furthermore, it assesses the potential level of these skills, which is critical for enhancing employability prospects from stakeholders' perspectives. The findings underscore a pressing need for academic institutions to reevaluate and update their curricula to reflect the contemporary requirements of the labor market, with the aim of fostering a robust and comprehensive skill set in students, thereby bolstering their employability after completing their education in Figure 4.

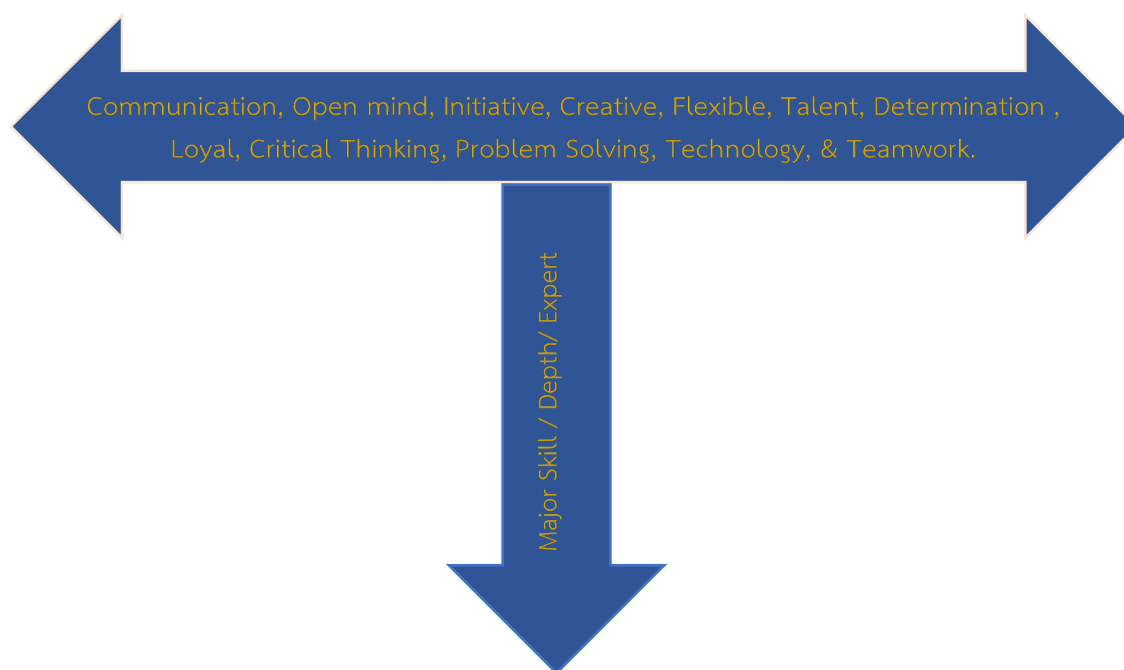

Figure 4 Essential Skills for Employment from Stakeholders 'Perspective

Research Suggestion

1. Suggestions in practice
 - 1.2 T-shaped skills that year 3 and year 4 are require have; have been manifest.
 - 1.2 Educational institutions might take this result as the reflection in nurturing their students or using it as the study tool related to students' mastery competency as well as stakeholder expectation.
2. Suggestions for research
 - 2.1 To conduct research such factor analysis to confirmed with the T-Shaped component.
 - 2.2 Using this study as the steppingstone to develop or design new extracurricular for enhancing students' mastery competencies or integrate in the teaching curriculum such as science and technology, social science, and humanity.

References

- Asian Development Bank. (2021). **Reaping the Benefits of Industry 4.0 through Skills Development nn Indonesia**. Asian Development Bank.
- Baird, A. M. & Parayitam, S. (2019). Employers' ratings of importance of skills and competencies college graduates need to get hired: Evidence from the New England region of USA. **Education Training**. 61(5). 622-634.
- Bierema, L. L. (2019). Enhancing Employability Through Developing T-Shaped Professionals. **New Directions for Adult and Continuing Education**. 2019(163). 67-81. <https://doi.org/https://doi.org/10.1002/ace.20342>
- Carnevale, A. P. (1990). **Workplace basics: The essential skills employers want**. astd best practices series: training for a changing work force. ERIC.
- Coll, R. K. & Zegwaard, K. E. (2006). Perceptions of desirable graduate competencies for science and technology new graduates. **Research in Science & Technological Education**. 24(1). 29-58.
- Continisio, G. I., Serra, N., Guillari, A., Simeone, S., Lucchese, R., Gargiulo, G., Toscano, S., Capo, M., Capuano, A., Sarracino, F., Esposito, M. R. & Rea, T. (2021). Evaluation of Soft Skills among Italian Healthcare Rehabilitators: A Cross Sectional Study. **Journal of Public Health Research**. 10(3). <https://doi.org/10.4081/jphr.2021.2002>.
- Crossman, J. E. & Clarke, M. (2010). International experience and graduate employability: Stakeholder perceptions on the connection. **Higher Education**. 59. 599-613.
- Deepa, S. & Seth, M. (2013). Do soft skills matter?-Implications for educators based on recruiters' perspective. **IUP Journal of Soft Skills**. 7(1). 7.

- Demirkan, H. & Spohrer, J. C. (2018). Cultivating T-shaped professionals in the era of digital transformation. **Service Science**. 10(1). 88-109. <https://doi.org/10.1287/serv.2017.0204>
- Dench, S., Perryman, S. & Giles, L. (1998). **Employers' Perceptions of Key Skills**. ERIC.
- Dixon, J., Belnap, C., Albrecht, C. & Lee, K. (2010). The importance of soft skills. **Corporate finance review**. 14(6). 35.
- England, T. K., Nagel, G. L. & Salter, S. P. (2020). Using collaborative learning to develop students' soft skills. **Journal of Education for Business**. 95(2). 106-114. <https://doi.org/10.1080/08832323.2019.1599797>
- Franco-Ángel, M., Carabali, J. & Velasco, M. I. (2023). The internship performance of undergraduate students: Are hard or soft skills more important?. **Industry and Higher Education**. 37(3). 384-396. <https://doi.org/10.1177/09504222221127213>
- Gardner, P. (2017). Flourishing in the Face of Constant Disruption: Cultivating the T-Professional or Adaptive Innovator Through WIL. In *Work-Integrated Learning in the 21st Century*. Emerald Publishing. 32. 69-81. <https://doi.org/10.1108/S1479-367920170000032004>
- Gianecchini, M., Gubitta, P. & Dotto, S. (2022). Employability in the Era of Digitization of Jobs. **Employability and Industrial Mutations**. 85-99. <https://doi.org/10.1002/9781119902263.ch6>
- Hagenlocher, H. & Rith, S. (2006). **47 Colleges, Thousands of Graduates, but Few Jobs**. From <https://www.phnompenhpost.com/national/47-colleges-thousands-graduates-few-jobs> Retrieved January 30, 2023.
- Harvard University. (2023). **Employability Skills**. From <https://easel.gse.harvard.edu/> Retrieved November 12, 2023.
- Heckman, J. J. & Kautz, T. (2012). Hard evidence on soft skills. **Labour economics**. 19(4). 451-464.
- Hirsch, B. J. (2017). Wanted: Soft skills for today's jobs. **Phi Delta Kappan**. 98(5). 12-17. <https://doi.org/10.1177/0031721717690359>
- Hodge, K. A. & Lear, J. L. (2011). Employment skills for 21st century workplace: The gap between faculty and student perceptions. **Journal of Career and Technical Education**. 26(2). 28-41.
- Holtzman, D. M. & Kraft, E. M. (2011). Skills needed in the 21st century workplace: A comparison of feedback from undergraduate business alumni and employers with a national study. **Business Education & Administration**. 3(1). 61-76.
- Horstmeyer, A. (2020). The generative role of curiosity in soft skills development for contemporary VUCA environments. **Journal of Organizational Change Management**. 33(5). 737-751. <https://doi.org/10.1108/JOCM-08-2019-0250>

- Hossain Chowdhury, M. M., Askari, H. R., Bushra, R. T. & Rahmath Ullah, T. Revisiting seafarers' skills in the twenty-first century: a modified Delphi-BWM approach. **Australian Journal of Maritime & Ocean Affairs**. 1-21. <https://doi.org/10.1080/18366503.2023.2214429>
- Hurrell, S. A. (2016). Rethinking the soft skills deficit blame game: Employers, skills withdrawal and the reporting of soft skills gaps. **Human Relations**. 69(3). 605-628. <https://doi.org/10.1177/0018726715591636>
- International Labour Office. (2022). **Global Employment Trends for Youth 2022**. Investing in Transforming Futures for Young People. International Labour Office.
- Kavanagh, M. H. & Drennan, L. (2008). What skills and attributes does an accounting graduate need? Evidence from student perceptions and employer expectations. **Accounting & Finance**. 48(2). 279-300. <https://doi.org/10.1111/j.1467-629X.2007.00245.x>
- Lucas, J. (2015). **T-Shaped Professionals: A Liberal Arts Education for the 21st Century**. Michigan State University. From <https://undergrad.msu.edu/news/view/id/75> Retrieved July 24, 2022.
- Madhur, S. (2014). **Cambodia's skill gap: An anatomy of issues and policy options**. Cambodia Development Research Institute.
- Marić, I. (2013). Stakeholder analysis of higher education institutions. **Interdisciplinary Description of Complex Systems: INDECS**. 11(2). 217-226.
- Michigan State University. (2014). **T-Summit 2014: Cultivating Tomorrow's Talent Today**. Michigan State University. From <https://supportforstudents.msu.edu/articles/2015-t-summit-2014-cultivating-tomorrows-tale> Retrieved July 24, 2022
- Microsoft. (2016). **Two-Thirds of University Students Worry About Finding a Job, Study Reveals**. Microsoft. From <https://news.microsoft.com/en-gb/2016/09/16/two-thirds-of-university-students-worry-about-finding-a-job/> Retrieved July 28, 2022.
- Ministry of Education Youth and Sport. (2019). **Education Strategic Plan 2019-2023**. Ministry of Education, Youth and Sport: Ministry of Education, Youth and Sport.
- Open Development Cambodia. (2020). **Labor**. Open Development Cambodia. From <https://opendevelopmentcambodia.net/topics/labor/> Retrieved January 30, 2023.
- Owen, E. (2001). What Key Skills do Employers Need?. **Journal of Geography in Higher Education**. 25(1). 121-126. <https://doi.org/10.1080/03098260123650>
- Polly, D., Martin, F. & Guilbaud, T. C. (2021). Examining barriers and desired supports to increase faculty members' use of digital technologies: Perspectives of faculty, staff and administrators. **Journal of Computing in Higher Education**. 33. 135-156.
- Robles, M. M. (2012). Executive Perceptions of the Top 10 Soft Skills Needed in Today's Workplace. **Business Communication Quarterly**. 75(4). 453-465. <https://doi.org/10.1177/1080569912460400>

- Smekalova, L., Chaloupkova, P., Nemejc, K. & Ny, V. (2023). Satisfaction with acquired transferable competences among university students in Cambodia. **Asia Pacific Education Review**. 25(1). 19-29.
- Tisdell, C. (2016). Fostering Employability Skills Through the T-shaped Students in Science, Mathematics and Medical Science University of Sydney. From <https://core.ac.uk/download/pdf/229414872.pdf> Retrieved August 3, 2022.
- Un, L. & Sok, S. (2018). Higher education systems and institutions. **Cambodia. Higher Education**. 70. 80.
- UNESCO. (2023). **New Report by Unesco, World Bank and ILO Says Technical and Vocational Education and Training Must Improve to Meet Skills and Labour Mismatch. UNESCO**. From <https://www.unesco.org/en/articles/new-report-unesco-world-bank-and-ilo-says-technical-and-vocational-education-and-training-must> Retrieved August 11, 2023.
- University, O. S. (2014). **What Industry Needs: T-Shaped Graduates. Industry Connect**. From <https://blogs.oregonstate.edu/industry/2014/04/10/industry-needs-t-shaped-graduates/> Retrieved April 10, 2014.
- World Bank. (2012). **Matching aspirations: skills for implementing Cambodia's growth strategy**. Phnom Penh: World Bank.
- World Economic Forum. (2020). **The Future of Jobs Report 2020 World Economic Forum**. From https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf Retrieved January 30, 2023.
- Wye, C.-K. & Lim, Y.-M. (2009). Perception Differential between Employers and Undergraduates on the Importance of Employability Skills. **International education studies**. 2(1). 95-105.

กระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรม
สำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 12*

THE PROCESS OF DEVELOPING LIFELONG LEARNING SKILLS IN THE 21ST
CENTURY ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES FOR MONKS
IN THE SANGHA ADMINISTRATION REGION 12

¹พระครูปลัดรัตน ฐิตคุโณ (ดิษสังวร) PhrakrupaladRut Titakuno (Dissungworn)

²สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon ³บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chumnisart

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: phrakrupaladrut@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 2) พัฒนากระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรม และ 3) ประเมินกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรม การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยการปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 รูป สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพมีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และคู่มือการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) กระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรม เป็นกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่บูรณาการด้วยอิทธิบาท 4 ได้แก่ (1) กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ (2) เลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม (3) ลงมือปฏิบัติจริงด้วยกิจกรรม (4) ประเมินผลการเรียนรู้ (5) ตัวชี้วัดการเรียนรู้ และ 3) ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สามารถนำไปพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักอิทธิบาท 4 สำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ กระบวน, ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต, ยุคศตวรรษที่ 21, หลักพุทธธรรม, พระสงฆ์

Abstract

This research article aimed to 1) study the status of lifelong learning skills in the 21st century of monks in the Sangha Region 12, 2) develop a process for developing lifelong learning skills in the 21st century based on Buddhist principles, and 3) evaluate the process for developing lifelong learning skills in the 21st century based on Buddhist principles. This research was a mixed-method research. The quantitative research used a sample of 132 monks. The qualitative research interviewed key informants and organized focus group discussions with experts. The research instruments were questionnaires, interview forms, and focus group discussion manuals. The research data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The results of the research found that 1) the status of lifelong learning skills in the 21st century of monks in the Sangha Region 12 was at a high level overall. 2) The process of developing lifelong learning skills in the 21st century based on Buddhist principles was at a high level. It was a process of developing lifelong learning skills integrated with the 4 Iddhipāda: (1) setting learning goals, (2) selecting appropriate learning methods, (3) practicing activities, (4) evaluating learning outcomes, (5) learning indicators, and 3) the results of the evaluation of the process of developing lifelong learning skills in the 21st century according to Buddhist principles were at a high level overall. It could be used to develop lifelong learning skills in the 21st century with the 4 Iddhipāda for monks in the 12th Sangha Administrative Region effectively.

Keywords: Process, Lifelong Learning Skills, 21st Century, Buddhist Principles, Monks

บทนำ

ปัจจุบันการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ใหม่คุณภาพและเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในกระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ์หน้าที่ เสรีภาพการเคารพกฎหมายความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติรวมทั้ง ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่นความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตการศึกษายังมีความสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้นการที่จะพัฒนาประเทศชาติต้องพัฒนาประชาชน โดยการให้การศึกษาเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพตามที่ต้องการจนมีความจำเป็นที่รัฐต้องเป็นผู้ดำเนินการเพื่อยกระดับคุณภาพประชาชนและเพิ่มความสามารถให้สูงขึ้น (ปรัชญา เวสารัชช, 2545)

ในขณะที่ รุ่ง แก้วแดง (2543) ได้ตั้งข้อสังเกตจากโครงการริเริ่มจัดตั้งสังคมการเรียนรู้ของสภาวิจัยเศรษฐกิจและสังคมว่า “ปัจจุบันสหราชอาณาจักรมิได้เป็นสังคมการเรียนรู้ อีกทั้งยังไม่มีวัฒนธรรมการ

เรียนรู้ตลอดชีวิต” ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นทำให้รัฐบาลประกาศดำเนินงานโครงการริเริ่มการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสนับสนุน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้แห่งชาติ เพื่อให้สหราชอาณาจักรเป็นสังคมการเรียนรู้อย่างแท้จริง ในการสร้างวัฒนธรรม การเรียนรู้ตลอดชีวิตของปวงชน จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงชนิดอนารากอนโคโน ในบางเรื่อง

ในยุคที่ทุกสิ่งกำลังก้าวเข้าสู่โลกดิจิทัลแม้แต่ในระบบการศึกษาก็มีความตื่นตัวใน การนำเทคโนโลยี และสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ด้วยเพื่อกระตุ้นให้นิสิต นักศึกษา และพระสงฆ์มีแนวโน้มที่เปลี่ยนไปในด้าน พฤติกรรมการศึกษาหรือการเรียนรู้ทดแทน ซึ่งนักวิชาการระบุเกี่ยวกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ว่า “การเปลี่ยนแปลงแนวคิด ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21” อันเป็นการต่อยอดแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของ ความรู้ด้าน วิชาการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ต้อง “ก้าวข้ามสาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะเพื่อ การดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” ทำให้การเรียนการสอนในปัจจุบันถูกพลิกโฉมให้ผู้สอนมี บทบาทแค่เพียงช่วย แนะนำและออกแบบกิจกรรมรวมถึงการสร้างเงื่อนไขที่จะสามารถช่วยให้ ผู้เรียนประเมินความก้าวหน้าในการ เรียนรู้ของตนเองได้ ซึ่งทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม เพิ่ม ทักษะชีวิตและอาชีพ รวมถึงทักษะด้าน สารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี คือความท้าทายอย่าง แท้จริงในโลกดิจิทัลนี้ (วิจารณ์ พานิช, 2555)

จะเห็นว่าการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญมากสำหรับประเทศและกับประชาชน ปัจจุบันสังคมไทยเรานั้น คนในสังคมยังไม่ใช่ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต จำเป็นอย่างยิ่งที่ ทุกหน่วยงาน ทุกองค์กร ต้องตระหนักและให้ความสำคัญ เร่งช่วยกันเปลี่ยนแปลงค่านิยมให้คนไทยเป็นคนที่รักการเรียนรู้มากกว่าความ บันเทิง รักการอ่านมากกว่าการพูด รักการแสวงหา ความรู้มากกว่ารับข้อมูล ทั้งนี้เพื่อช่วยให้คนไทยสามารถ ปรับตัวอยู่ในโลกปัจจุบันได้ (เกรียง ศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) เส้นทางสู่การศึกษา Thailand 4.0 โดยการ นำเทคโนโลยีและ เครื่องมือระบบดิจิทัลเข้ามาช่วยในการพัฒนาและขับเคลื่อนการศึกษาไทย กระทรวงศึกษาธิการได้จัดส่งเสริมสนับสนุนโครงการสำคัญต่างๆ ที่เน้นการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะใน ศตวรรษที่ 21 จากการเรียนรู้ในชั้นเรียนมาเป็นการเรียนรู้ได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา โดยการใช้เครื่องมือด้าน เทคโนโลยีที่ทันสมัย มาช่วยในการเรียนรู้ได้มากขึ้น การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สมัยใหม่เป็นเครื่องกระตุ้นการ เรียนรู้ มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีความสร้างสรรค์นวัตกรรม และการวิจัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีด ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (มัทนา หาญสุรีย์, 2563)

ดังนั้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสังคม อาทิ ครอบครัว สถาบันการศึกษา องค์กร ชุมชน จำเป็นต้องปรับหลักคิดและหลักปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพบุตรหลาน ผู้เรียน บุคคลากร และ ประชาชนให้เป็นผู้ที่มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อการดำเนินชีวิตและการทำงานที่ประสบ ความสำเร็จและมีความสุข โดยมุ่งที่การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know) เน้นองค์ความรู้ การ เรียนรู้เพื่อปฏิบัติจริง (Learning to Do) เน้นการพัฒนาทักษะ พัฒนาสมรรถนะ และศักยภาพตนเอง การ เรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) เป็นการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างเป็นองค์รวม และการปรับตัวอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) เน้นการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติ พึ่งพากันและกัน การเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลง (Learning to Change) พัฒนาศักยภาพทางความคิด การตัดสินใจ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน (Learning for Sustainable) สามารถ ประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องและ เหมาะสม (ชูเกียรติ ไขวทวิวัฒน์กุล, 2564)

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของประเทศชาติ พระพุทธศาสนาเป็นหัวใจสำคัญยิ่ง ของการศึกษาแต่เดิม วัดเป็นแหล่งที่มาของการศึกษา พระภิกษุเป็นครูผู้สอนให้การศึกษาในศาสตร์ต่างๆ วัดจึงเป็นแหล่งพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยมาตั้งแต่อดีตกาลและมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาประชาชน ในชาติให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิต อย่างสงบสุข อนึ่ง สังคมไทยส่วนใหญ่เป็นสังคม ที่นับถือ พระพุทธศาสนา การปฏิรูปการศึกษาปัจจุบันจำเป็นต้องนำ พระพุทธศาสนา เข้ามาเกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยนำการเรียนการสอนพระพุทธศาสนามาประยุกต์ให้สัมพันธ์ กลมกลืนกับวิชาต่างๆ ที่จัด ให้มีการเรียนการสอนในด้านการศึกษิต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งพระภิกษุสามเณรต้อง ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเป็นการศึกษาหลักพระพุทธศาสนาที่ดีแล้วจะได้ปฏิบัติถูกต้องตามหลักพระพระธรรม วินัยและได้เป็นครูสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหาม กุฏราชวิทยาลัยเป็นผู้สนับสนุนฝึกอบรมโดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเป็นอย่างดี

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 ซึ่งระบุว่าพระภิกษุสามเณรใน ยุคการเปลี่ยนแปลงการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องปรับวิธีการเรียนรู้ให้ทันความก้าวหน้าของกระแสสังคมใน การพัฒนากระบวนการทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 จาก เหตุผลและสถานการณ์ดังกล่าวจึงมีความจำเป็นต้องนำซึ่งศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ พระสงฆ์ศตวรรษที่ 21 ตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี พ.ศ.2561-2580 เน้นการศึกษาต่อเนื่องและการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งสอดคล้องกับคำสอนของพระพุทธเจ้าได้ ตรัสว่าสอนภิกษุว่า นั้นโคนไม้ ป่า และถ้าที่ควรแก่การเรียนรู้เพื่อดับกิเลสพัฒนาปัญญานั้นชี้ให้เห็นว่าการ เรียนรู้ตลอดชีวิตจนบรรลุเป็นพระอรหันต์ ส่วนพระเสขบุคคลต้องเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อความพ้นทุกข์

ผู้วิจัยจึงสนใจทำเรื่องกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลัก พุทธธรรม สำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาการเรียนรู้อตลอด ชีวิตที่สอดคล้องกับบุคคลในศตวรรษที่21 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ของพระสงฆ์ในเขตการปกครอง คณะสงฆ์ภาค 12
2. เพื่อพัฒนากระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรม สำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12
3. เพื่อประเมินกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธ ธรรม สำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยโดยดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธีพหุระยะ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ของพระสงฆ์ในเขตการ ปกครองคณะสงฆ์ภาค 12ใช้การศึกษาด้วยวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative approach) มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการลงพื้นที่สอบถามมาประเมินสภาพทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12

1.2 การวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาจากการแจกแบบสอบถาม ประชากร ได้แก่ พระภิกษุ สามเณรในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 รวมพระภิกษุ สามเณร ทั้งหมดจำนวน 202 รูปโดยกำหนดสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยการเปิดตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970) ตารางนี้ใช้ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรเช่นเดียวกัน และกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% กลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 รูป ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม จากนั้นตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 รูป/คน คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ทดลองใช้แบบสอบถามกับพระภิกษุ สามเณรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 รูป โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลจากการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นปรากฏว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.986 ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่เหมาะสมที่สุดแล้วจึงนำไปใช้จริงกับกลุ่มประชากรจริง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยสัมภาษณ์พระสังฆาธิการ เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด พระสงฆ์ และสามเณร นักวิชาการทางด้านพุทธศาสนา จำนวน 15 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แนวคำถามในการสัมภาษณ์ โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 1) สภาพทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 และ 2) กระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรมวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction)

ระยะที่ 2 พัฒนาระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรม สำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 โดยใช้การสนทนากลุ่ม(Focus group discussion) มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 กลุ่มเป้าหมายที่ คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเรียนรู้/กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา ของกลุ่มปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรม สำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 จำนวน 9 รูป/คน

2.2 ขั้นตอนการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย 1) การนำเสนอข้อมูลร่างกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรม สำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 2) การดำเนินการสนทนากลุ่ม 3) การจดบันทึกรายละเอียดการสนทนากลุ่ม และข้อเสนอแนะ การบันทึกเสียงโดยใช้อุปกรณ์ การบันทึกภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่ง 4) การถอดเทป วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) โดยผลการวิเคราะห์ที่ได้จะตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2

ระยะที่ 3 ประเมินกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรม สำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 ด้วยวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative approach) มีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยได้ ดังนี้

3.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 25 ท่าน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้วิจัยลงพื้นที่ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรม สำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล 1) นำข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับแปลผลของกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรม สำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 จำแนกรายด้าน 2) การวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้น ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3

1.1 สภาพปัจจุบัน ปัญหา ต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 พบว่า 1) ครูมีภาระงานมาก 2) จำนวนครูไม่เพียงพอ 3) ไม่สามารถบรรจุครูได้ครบถ้วนตามสาระการเรียนรู้ 4) ครูขาดการเพิ่มพูนความรู้และทักษะสมัยใหม่ 5) ครูขาดความคิดสร้างสรรค์ 6) ครูขาดแรงบันดาลใจ 7) บทบาทของครูเปลี่ยนไป และ 8) มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ

1.2 ความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 พบว่า ขั้นที่ 1 การมอบหมายคณะทำงาน ลำดับที่ 1 มี 2 ข้อ คือ (1) การมีคณะทำงานดำเนินการกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์โดยตรง จะช่วยให้การพัฒนาครูเกิดความต่อเนื่อง (2) การมอบหมายงานควรได้จากการยอมรับและเหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล ขั้นที่ 2 การประเมินความต้องการและวางแผนพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 มี 2 ข้อ คือ (1) การประเมินความต้องการของครู (2) การวางแผนพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ควรระบุเป็นลายลักษณ์อักษร ขั้นที่ 3 การดำเนินการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 คือ ต้องมีการประเมินผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ขั้นที่ 4 การส่งเสริมสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 คือ การใช้คำพูดส่งเสริม ชื่นชม ให้กำลังใจ และ ขั้นที่ 5 การส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 คือ การส่งเสริมครูให้พัฒนาคุณวุฒิของตนเอง สรุปตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 ทั้ง 5 ด้าน

ด้าน ที่	ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ของ พระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1	ด้านเรียนเพื่อรู้	4.15	0.60	มาก	4
2	ด้านเรียนเพื่อปฏิบัติได้	4.09	0.58	มาก	5
3	ด้านเรียนเพื่ออยู่ร่วมกัน	4.20	0.50	มาก	1
4	ด้านเรียนเพื่อชีวิต	4.16	0.54	มาก	3

5	ด้านเรียนเพื่อชีวิต	4.18	0.53	มาก	2
	รวม	4.16	0.48	มาก	

จากตารางที่ 1 สภาพทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 ทั้ง 5 สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านเรียนเพื่ออยู่ร่วมกัน ด้านทักษะการคิด ด้านเรียนเพื่อชีวิต ด้านเรียนเพื่อรู้ และด้านเรียนเพื่อปฏิบัติได้ ตามลำดับ เมื่อนำผลดังกล่าวมาจัดลำดับสภาพทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 เรียงลำดับสภาพทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 ด้านที่น้อยที่สุดได้แก่

1.1 ด้านเรียนเพื่อปฏิบัติได้ เรียงลำดับสภาพข้อที่น้อยที่สุดด้านเรียนเพื่อปฏิบัติได้ 3 อันดับ คือ 1) มีทักษะการเรียนรู้สู่การปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย 2) บูรณาการภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมสมณะเพศในสังคมปัจจุบัน และ 3) สามารถปรับประยุกต์องค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติงาน

1.2 ด้านเรียนเพื่อรู้ เรียงลำดับสภาพข้อที่น้อยที่สุดด้านเรียนเพื่อรู้ ได้ 3 อันดับ คือ 1) ผสมผสานการเรียนรู้กับประสบการณ์ในการปฏิบัติ 2) มีกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นขั้นตอน และ 3) มีการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้

1.3 ด้านเรียนเพื่อชีวิต เรียงลำดับสภาพข้อที่น้อยที่สุดด้านเรียนเพื่อชีวิต ได้ 3 อันดับ คือ 1) พัฒนาการเรียนรู้ภาษา วัฒนธรรมและประเพณีตามหลักพระพุทธศาสนา 2) พัฒนาผู้เรียนทุกด้านทั้งจิตใจ และ 3) มีศรัทธาตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาตนเองอย่างเคร่งครัด

1.4 ด้านทักษะการคิด เรียงลำดับสภาพข้อที่น้อยที่สุดด้านทักษะการคิด ได้ 3 อันดับ คือ 1) มีทักษะการคิดแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม 2) มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการคิดเชิงวิพากษ์ และ 3) มีทักษะการทำงานเป็นทีมและการมีมนุษยสัมพันธ์

1.5 ด้านเรียนเพื่ออยู่ร่วมกัน เรียงลำดับสภาพข้อที่น้อยที่สุดด้านเรียนเพื่ออยู่ร่วมกัน ได้ 3 อันดับ คือ 1) เคารพความเชื่อของแต่ละบุคคลในสังคม 2) มีศรัทธาในการพัฒนาตนในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และ 3) เข้าใจความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมประเพณี

2. การพัฒนากระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรมสำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 ได้แก่

2.1 ด้านเรียนเพื่อรู้ มีกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ดังนี้ 1) กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ คือ เรียนเพื่อให้มีความรู้ และมีวิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ที่ได้เรียนมาไปต่อยอด แสวงหาหรือสร้างความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นได้เรื่อยๆ 2) เลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม ใช้วิธีการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พระภิกษุสงฆ์ ได้ลงมือทำและได้ใช้ความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการคือ (1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ (2) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ 3) ลงมือปฏิบัติจริงด้วยกิจกรรม Active Reading กิจกรรม Active Reading เป็นวิธีที่ให้แต่ละคนอ่านบทความแล้วแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้อ่านกับเพื่อน นำมาเขียนแผนผังมโนทัศน์ (Concept Map) ลงในกระดานโปสเตอร์เพื่อทำกิจกรรม Walk Gallery 4) ประเมินผลการเรียนรู้ ประเมินผลการเรียนรู้ด้านเรียนเพื่อรู้ด้วยหลักอภิปาฐ 4 คือ คະណจก

ความรักในการเรียน (ฉันทะ) สามารถปฏิบัติได้โดยกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ มีความขยันศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง (วิริยะ) ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด (จิตตะ) รู้จักคิดวิเคราะห์หาความจริงในความรู้ (วิมังสา) จากกิจกรรม Active Reading 5) ตัวชี้วัดด้านเรียนเพื่อรู้ 5 ข้อ คือ 1) พระสงฆ์เกิดความรู้มีวิธีการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการอ่าน 2) พระสงฆ์สามารถนำความรู้ที่ได้เรียนมาไปต่อยอด แสวงหาหรือสร้างความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นได้เรื่อยๆ 3) พระสงฆ์ผสมผสานการเรียนรู้กับประสบการณ์ในการปฏิบัติ 4) พระสงฆ์มีกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นขั้นตอน 5) พระสงฆ์มีการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ความรู้

2.1 ด้านเรียนเพื่อปฏิบัติได้ มีกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ดังนี้ 1) กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ เพื่อปฏิบัติได้มุ่งพัฒนาความสามารถและความชำนาญรวมทั้งสมรรถนะทางด้านวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะ ปรับประยุกต์องค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติงานและอาชีพ ได้อย่างเหมาะสม กระบวนการเรียนการสอนบูรณาการระหว่างความรู้ภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติงานที่เน้นประสบการณ์ต่างๆ ทางสังคม 2) เลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม เลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น Active Learning ด้วยเป็นกลวิธีที่กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดง ความคิดเห็นต่อประเด็นหรือหัวข้อที่ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้รับไป เขียนบนกระดานติดไว้บนผนัง ห้อง แล้วให้ผู้เรียนกลุ่มอื่นๆ เวียนแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม หลังจากนั้นเจ้าของกลุ่มกลับไปพิจารณาความคิดของกลุ่มและที่เพื่อนมาเพิ่มเติมเพื่ออภิปราย 3) ลงมือปฏิบัติจริงด้วยกิจกรรม Carousel มีทักษะการเรียนรู้สู่การปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย บูรณาการภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมสมณะเพศในสังคมปัจจุบัน สามารถปรับประยุกต์องค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติงานด้วย 4) ประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อปฏิบัติได้ด้วยหลักอหิเมธา 4 คือ คະแนนจากความรักในการเรียน (ฉันทะ) สามารถปฏิบัติได้การเรียนรู้ มีความขยันศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง (วิริยะ) ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด (จิตตะ) รู้จักคิดวิเคราะห์หาความจริงในความรู้ (วิมังสา) จากกิจกรรม Carousel 5) ตัวชี้วัดด้านเรียนเพื่อปฏิบัติได้ 3 ข้อ คือ 1) พระสงฆ์มีทักษะการเรียนรู้สู่การปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย 2) พระสงฆ์สามารถบูรณาการภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมสมณะเพศในสังคมปัจจุบัน 3) สามารถปรับประยุกต์องค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติงาน

2.3 ด้านเรียนเพื่ออยู่ร่วมกัน มีกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ดังนี้ 1) กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุขมีความตระหนักในการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การแก้ปัญหาการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีมีความเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และเข้าใจความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ ของแต่ละบุคคลในสังคม 2) เลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยการเรียนรู้แบบ Jigsaw เป็นเทคนิคการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม และกระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ของตนเองมาถ่ายทอดและเชื่อมต่อกับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม จนกลายเป็นองค์ความรู้ 3) ลงมือปฏิบัติจริงด้วยกิจกรรม Jigsaw เป็นกิจกรรมที่มีการให้เคารพความเชื่อของแต่ละบุคคลในสังคม มีศรัทธาในการพัฒนาตนในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เข้าใจความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมประเพณีได้เป็นอย่างดีโดยขั้นตอน 6 ขั้นตอน 4) ประเมินผลการเรียนรู้ ด้วยหลักอหิเมธา 4 คือ คະแนนจากความรักในการเรียน (ฉันทะ) สามารถปฏิบัติได้การเรียนรู้ มีความขยันศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง (วิริยะ) ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด (จิตตะ) รู้จักคิดวิเคราะห์หาความจริงในความรู้ (วิมังสา) จากกิจกรรม Jigsaw 5) ตัวชี้วัดด้านเรียนเพื่ออยู่ร่วมกัน 4 ข้อ คือ 1) พระสงฆ์สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข

2) มีความตระหนักในการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน 3) สามารถแก้ปัญหาการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี มีความเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 4) เข้าใจความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อของแต่ละบุคคลในสังคม

2.4 ด้านเรียนเพื่อชีวิต มีกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ดังนี้ 1) กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกด้านทั้งจิตใจและร่างกายสติปัญญา ให้ความสำคัญกับจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ภาษา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม ศีลธรรม สามารถปรับตัวและปรับปรุงบุคลิกภาพของตน เข้าใจตนเองและผู้อื่น 2) เลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยการเรียนรู้แบบ Role Playing เป็นเทคนิคการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้แสดงความคิด ความรู้สึกของตน ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย กระตุ้นให้ผู้เรียนใส่ใจผู้ที่มีบทบาทหน้าที่แตกต่างไปจากตนเอง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความคิด ความรู้สึก และการกระทำที่แสดงออก ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ได้ตั้งไว้ 3) ลงมือปฏิบัติจริงด้วยกิจกรรม Role Playing การลงมือปฏิบัติจริงด้วยพัฒนาการเรียนรู้ ภาษา วัฒนธรรมและประเพณีตามหลักพระพุทธศาสนา พัฒนาผู้เรียนทุกด้านทั้งจิตใจ มีศรัทธาตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาตนเองอย่างเคร่งครัด โดยมีขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นแสดง และขั้นสรุป 4) ประเมินผลการเรียนรู้ จากการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเพื่อปฏิบัติได้จากบทบาทสมมุติของแต่ละคนด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ คະแนจจากความรักในการเรียน (ฉันทะ) สามารถปฏิบัติได้การเรียนรู้ มีความขยันศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง (วิริยะ) ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด (จิตตะ) รู้จักคิดวิเคราะห์หาความจริงในความรู้ (วิมังสา) จากกิจกรรม Role Playing 5) ตัวชี้วัดด้านเรียนเพื่ออยู่ร่วมกัน 6 ข้อ คือ 1) ผู้เรียนทุกด้านทั้งจิตใจและร่างกายสติปัญญา 2) มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ภาษา และวัฒนธรรม 3) พัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อมศีลธรรม 4) สามารถปรับตัวและปรับปรุงบุคลิกภาพของตน เข้าใจตนเองและผู้อื่น 5) พัฒนาผู้เรียนทุกด้านทั้งจิตใจและร่างกาย 6) มีศรัทธาตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาตนเองอย่างเคร่งครัด

2.5 ด้านทักษะการคิด มีกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ดังนี้ 1) กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการประมวลผลข้อมูลแก้ปัญหาตัดสินใจและสร้างแนวคิดใหม่ๆ เรามักจะใช้ทักษะการคิดเมื่อพยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์ การจัดระเบียบข้อมูล การเชื่อมต่ocalคำถาม การคิดวางแผนหรือตัดสินใจว่าจะทำอะไร คิดวิเคราะห์เป็นทักษะพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดด้านอื่นๆ ที่สูงขึ้นได้ 2) เลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยการเรียนรู้แบบ Students' Reflection กระบวนการคิดไตร่ตรองทวนสอบ (Reflective Thinking) เป็นการพิจารณา สิ่งต่างๆอย่างรอบคอบโดยใช้สติและมีสมาธิ ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้เราได้ทบทวนและสะท้อนการกระทำของตน (Reflective Practice) โดยสามารถแสดงออกได้ทั้งการพูดและการเขียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์แสวงหาคำตอบโดยใช้เหตุผล แก้ไขปัญหา นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง และปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 3) ลงมือปฏิบัติจริงด้วยกิจกรรม Students' Reflection ส่งเสริมให้มีทักษะการคิดแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการคิดเชิงวิพากษ์ มีทักษะการทำงานเป็นทีมและการมีมนุษยสัมพันธ์ เป็นการให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิด โดยมีขั้นตอน 6 ขั้นตอน คือ การบรรยาย (Description) ความรู้สึก (feelings) การประเมิน (Evaluation) การวิเคราะห์ (Analysis) การสรุป (General conclusions) การวางแผนปฏิบัติในอนาคต (Personal action plans) 4) ประเมินผลการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการมีส่วนร่วมได้จากทบทวนและสะท้อนการกระทำของตนด้วยหลักอิทธิบาท

4 คือ คะแนนจากความรักในการเรียน (ฉันทะ) สามารถปฏิบัติได้การเรียนรู้ มีความขยันศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง (วิริยะ) ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด (จิตตะ) รู้จักคิดวิเคราะห์หาความจริงในความรู้ (วิมังสา) จากกิจกรรม Students' Reflection 5) ตัวชี้วัดด้านทักษะการคิด 6 ข้อ คือ 1) พระสงฆ์มีทักษะการคิดแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม 2) มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการคิดเชิงวิพากษ์ 3) มีทักษะการทำงานเป็นทีมและการมีมนุษยสัมพันธ์ 4) ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเองและเกิดความภาคภูมิใจที่เกิดจากการเรียนรู้ของตนเอง 5) ทำให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ใกล้เคียงกับการปฏิบัติในอุดมคติ 6) มีการปฏิบัติงานอย่างรอบคอบโดยใช้ประสบการณ์มาปรับปรุงตนเองได้เรียนรู้ข้อบกพร่องของตนเองเพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติของตนเองให้ดีขึ้น

3. การประเมินกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรม สำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสมตามลำดับสามารถนำไปพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักอริยปาท 4 สำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. สภาพทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 ทั้ง 5 ได้แก่ 1) ด้านเรียนเพื่อปฏิบัติได้ สภาพข้อที่น้อยที่สุดด้านเรียนเพื่อปฏิบัติได้ ได้แก่ มีทักษะการเรียนรู้สู่การปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย บูรณาการภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมสมณะเพศในสังคมปัจจุบัน สามารถปรับประยุกต์องค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติงาน 2) ด้านเรียนเพื่อรู้ สภาพข้อที่น้อยที่สุดด้านเรียนเพื่อรู้ได้ ได้แก่ ผสมผสานการเรียนรู้กับประสบการณ์ในการปฏิบัติ มีกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นขั้นตอน มีการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ความรู้ 3) ด้านเรียนเพื่อชีวิต สภาพข้อที่น้อยที่สุดด้านเรียนเพื่อชีวิตได้ ได้แก่ พัฒนาการเรียนรู้ภาษา วัฒนธรรมและประเพณีตามหลักพระพุทธศาสนา พัฒนาผู้เรียนทุกด้านทั้งจิตใจ มีศรัทธาตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาตนเองอย่างเคร่งครัด 4) ด้านทักษะการคิด สภาพข้อที่น้อยที่สุดด้านทักษะการคิด ได้ ได้แก่ มีทักษะการคิดแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการคิดเชิงวิพากษ์ มีทักษะการทำงานเป็นทีมและการมีมนุษยสัมพันธ์ 5) ด้านเรียนเพื่ออยู่ร่วมกัน สภาพข้อที่น้อยที่สุดด้านเรียนเพื่ออยู่ร่วมกันได้ ได้แก่ เคารพความเชื่อของแต่ละบุคคลในสังคม มีศรัทธาในการพัฒนาตนในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เข้าใจความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี ผลการวิจัยดังกล่าวในเบื้องต้นสอดคล้องกับพมาศ ปลัดทอง (2562) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เทคนิคนั่งร้านเสริมเรียนรู้ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกล ออกแบบกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองด้วยเทคนิคนั่งร้าน เสริมเรียนรู้แบ่งออกเป็น 6 ครั้งๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง และมีระยะถอดความช่วยเหลือ 4 สัปดาห์ 2) ผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ด้วยเทคนิคนั่งร้านเสริมเรียนรู้พบว่า 2.1) ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยผู้สอนที่ใช้เทคนิค นั่งร้านเสริมเรียนรู้ ร่วมกับผู้ช่วยสอนที่ได้รับการฝึกฝนเทคนิคนั่งร้านเสริมการเรียนรู้ (กลุ่มทดลอง A) และผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยผู้สอนที่ใช้เทคนิคนั่งร้านเสริมเรียนรู้ ร่วมกับผู้ช่วยสอนที่ไม่ได้รับการฝึกฝนเทคนิคนั่งร้านเสริมการเรียนรู้ (กลุ่มทดลอง B) มีการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองรายด้าน ในระยะหลังทดลองเสร็จสิ้น

ทันทีที่ไม่แตกต่างจากผู้เรียนที่ได้รับจัดการเรียนรู้ โดยไม่ใช้เทคนิคนั่งร้านเสริมเรียนรู้ (กลุ่มควบคุม C) 2.2) ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยผู้สอนที่ใช้เทคนิคนั่งร้านเสริมเรียนรู้ ร่วมกับผู้ช่วยสอนที่ได้รับการฝึกฝน เทคนิคนั่งร้านเสริมการเรียนรู้ (กลุ่มทดลอง A) มีการ เรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านพฤติกรรมสูงกว่า ผู้เรียนที่ได้รับจัดการเรียนรู้ โดยไม่ใช้เทคนิคนั่งร้านเสริมเรียนรู้ (กลุ่ม ควบคุม C) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบแบบวัดซ้ำในระยะวัดผลทันทีกับระยะติดตามผล 4 สัปดาห์และเมื่อเปรียบเทียบแบบวัดซ้ำในระยะวัดผลทันทีกับระยะติดตามผล 6 เดือน

2. การพัฒนากระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรม เป็นกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่บูรณาการด้วยอิทธิบาท 4 ได้แก่ (1) กำหนดเป้าหมาย การเรียนรู้ (2) เลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม (3) ลงมือปฏิบัติจริงด้วยกิจกรรม (4) ประเมินผลการเรียนรู้ (5) ตัวชี้วัดการเรียนรู้ จากผลการวิจัยในเบื้องต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของพระพิพิธพัชรโรดม (อานวย อินทวณฺโณ) (2565) ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการในการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ จังหวัดเพชรบุรี ตามวงจร PDCA พบว่า ด้านการสร้างควมมั่นคงพระพุทธานุสา พระสังฆาธิการ ได้วางแผนการปฏิรูปตาม พระธรรมวินัย ปฏิบัติตามกฎระเบียบกฎเกณฑ์ของคณะสงฆ์ มีการตรวจสอบการอุปสมบทอย่างเคร่งครัดให้อยู่ในนิสัย อย่างน้อย 5 ปี เพื่อเลือกศาสนทายาท ด้านยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน พระสังฆาธิการวางแผนแต่งตั้งพระสงฆ์ที่รู้งาน และกล้าตัดสินใจ และมีระบบการตรวจสอบภายในทุกๆ เพื่อการดำเนินกิจกรรมของคณะสงฆ์ให้สอดคล้องเหมาะสมกับความเป็นจริง ด้านการพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ พระสังฆาธิการ วางแผนในการสร้างพระวิปัสสนาจารย์ เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ให้มั่นคงต่อการสร้างศรัทธา ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา พระสังฆาธิการ ได้เรียนรู้ให้ทันเทคโนโลยี นำไปสู่การปฏิบัติยุคการสื่อสารแบบออนไลน์ได้ทุกรูปแบบที่เหมาะสมสมารถของพระสงฆ์ในสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อการพัฒนาและปกครองคณะสงฆ์ทุกรูปแบบผ่านการนำไปใช้ได้จริงกับทุกเหตุการณ์ในอนาคต

3. ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรม สำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสมตามลำดับสามารถนำไปพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักอิทธิบาท 4 สำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤพันธ์ สมเจริญ (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง นวัตกรรมเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมตามหลักอารยธรรมวิถีสี่ครูบาในจังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า การประเมินผล นำเสนอและเผยแพร่ นวัตกรรมเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมตามหลักอารยธรรมวิถีสี่ครูบาในจังหวัดลำพูน พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมฯ ได้คะแนนเฉลี่ยจากการประเมินการเรียนรู้เท่ากับ 22.45 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน (คุณภาพระดับดี) และประสิทธิภาพของการเรียนรู้การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมตามหลักอารยธรรมวิถีสี่ครูบาในจังหวัดลำพูน มีประสิทธิภาพของกระบวนการ/ผลลัพธ์ (E1/E2) เท่ากับ 75.13/83.60 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ และผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 12.45 คะแนน และ 16.72 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนที่ได้หลังเรียนของผู้เข้าร่วมกิจกรรม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการนำเสนอและเผยแพร่ นวัตกรรมฯ มี

การนำเสนอและเผยแพร่ผ่านเวทีเสวนาวิชาการ การจัดประชุมใหญ่คณะสงฆ์จังหวัดลำพูน บทความวิชาการ และการเผยแพร่ผ่านสื่อสารสนเทศฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรม สำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 ซึ่งผู้วิจัยได้องค์ความรู้ Study to Practice หมายถึง ด้านเรียนเพื่อปฏิบัติได้ ส่งเสริมการมีทักษะการเรียนรู้สู่การปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย บูรณาการภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมสมณะเพศในสังคมปัจจุบัน สามารถปรับประยุกต์องค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติงาน มีความชำนาญรวมทั้งสมรรถนะทางด้านพระธรรมวินัยได้เป็นอย่างดี สามารถนำหลักพระธรรมวินัยไปเทศน์แนะนำประชาชนเป็นอย่างดีสามารถปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะได้เป็นอย่างดี มีทักษะในการนำเทคโนโลยีมาเป็นอุปกรณ์การพระภิกษุ สามเณรและประชาชนได้ มีความสามารถในการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาในเรื่องที่ชอบได้เหมาะสมกับสมณะเพศ

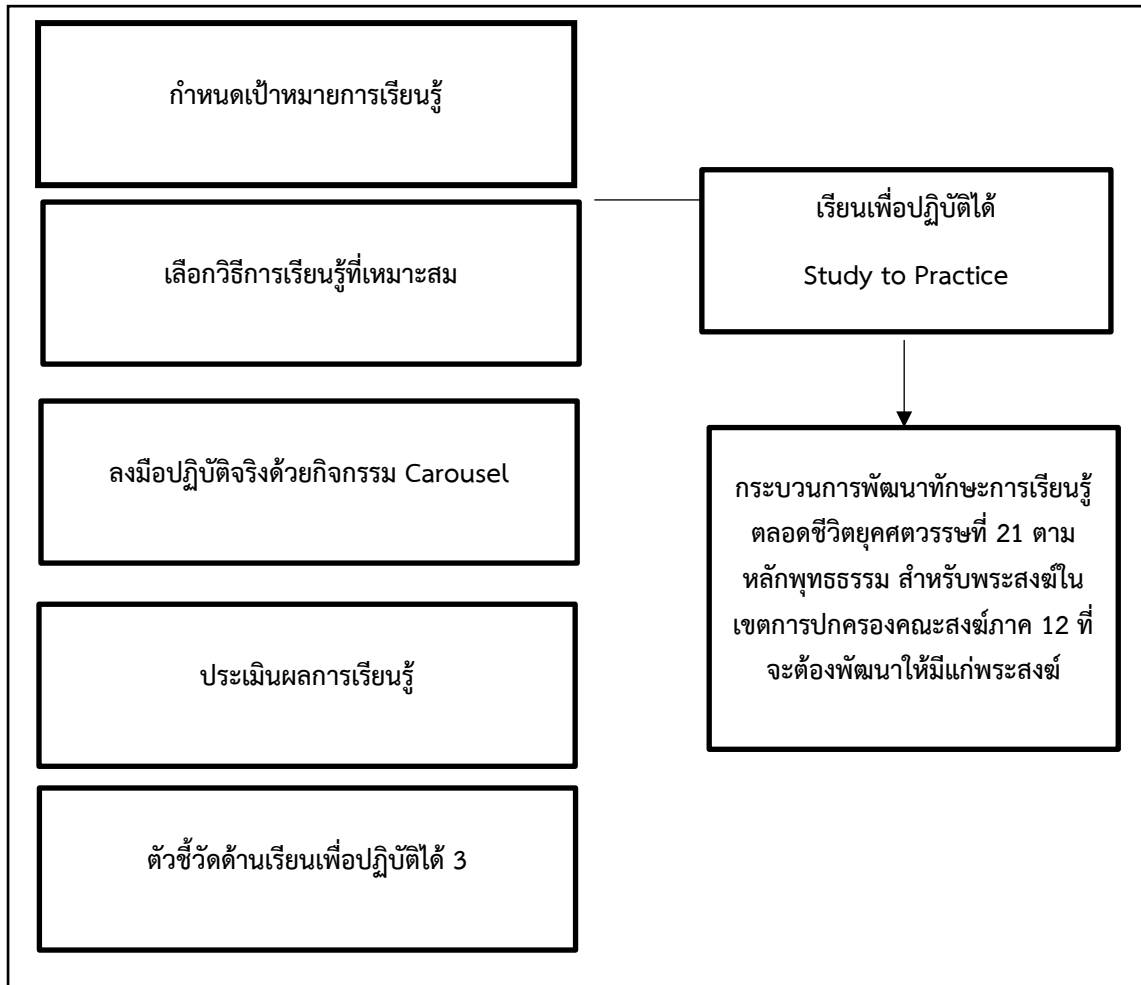
1. กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ เพื่อปฏิบัติได้มุ่งพัฒนาความสามารถและความชำนาญรวมทั้งสมรรถนะทางด้านวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะ ปรับประยุกต์องค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติงานและอาชีพ ได้อย่างเหมาะสม กระบวนการเรียนการสอนบูรณาการระหว่างความรู้ภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติงานที่เน้นประสบการณ์ต่างๆ ทางสังคม

2. เลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม เลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น Active Learning ด้วยเป็นกลวิธีที่กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดง ความคิดเห็นต่อประเด็นหรือหัวข้อที่ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้รับไป เขียนบนกระดาน ติดไว้บนผนังห้อง แล้วให้ผู้เรียนกลุ่มอื่นๆ เวียนแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม หลังจากนั้นเจ้าของกลุ่มกลับไปพิจารณาความคิดของกลุ่มและที่เพื่อนมาเพิ่มเติมเพื่ออภิปราย

3. ลงมือปฏิบัติจริงด้วยกิจกรรม Carousel มีทักษะการเรียนรู้สู่การปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย บูรณาการภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมสมณะเพศในสังคมปัจจุบัน สามารถปรับประยุกต์องค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติงานด้วย

4. ประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อปฏิบัติได้ด้วยหลักอริยบท 4 คือ คະแนจกความรักในการเรียน (ฉันทะ) สามารถปฏิบัติได้การเรียนรู้ มีความขยันศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง (วิริยะ) ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด (จิตตะ) รู้จักคิดวิเคราะห์หาความจริงในความรู้ (วิมังสา) จากกิจกรรม Carousel

5. ตัวชี้วัดด้านเรียนเพื่อปฏิบัติได้ 3 ข้อ คือ 1) พระสงฆ์มีทักษะการเรียนรู้สู่การปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย 2) พระสงฆ์สามารถบูรณาการภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมสมณะเพศในสังคมปัจจุบัน 3) สามารถปรับประยุกต์องค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติงาน ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์มีทักษะการเรียนรู้สู่การปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยบูรณาการภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมสมณะเพศในสังคมปัจจุบัน

1.2 ควรส่งเสริมด้านเรียนเพื่อปฏิบัติได้ของพระสงฆ์สามารถปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับสมณะเพศในสังคมปัจจุบัน

1.3 ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์สร้างความเคารพความเชื่อของแต่ละบุคคลในสังคม มีศรัทธาในการพัฒนาตนในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขส่งเสริมให้พระสงฆ์สามารถปรับประยุกต์องค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติงานในชีวิตประจำวันได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษากิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้สู่การปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย

2.2 ควรศึกษากระบวนการบูรณาการภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับสมณะเพศของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ชูเกียรติ ไชยทวีวัฒน์กุล. (2565). ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (The Twenty-First Century Skills). แหล่งที่มา <http://www.acn.ac.th/articles/mod/forum/discuss.php?d=435> สืบค้นเมื่อ 29 พ.ค. 2565.
- นพมาศ ปลัดทอง. (2562). การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกล โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคนั่งร้านเสริมเรียนรู้. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นฤพันธ์ สมเจริญ. (2565). นวัตกรรมเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคม ตามหลักอารยธรรมวิถีสี่ครูบาในจังหวัดลำพูน. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2545). หลักการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- พระพิพิธพัชรโรตม (อานวย อินทวณฺโณ). (2565). การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ จังหวัดเพชรบุรี. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มัทนา หาญสุริย์. (2563). การศึกษาบนโลกดิจิทัล. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 8(31). 9-21.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ 21: สหราชอาณาจักร. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

**แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีปาปนิกรม
ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1***
**THE GUIDELINES FOR SCHOOL ADMINISTRATOR COMPETENCY DEVELOPMENT
BASED ON PAPANIKADHAMMA OF PRIMARY SCHOOL UNDER
NAKHONSAWAN EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1**

¹แสงวัฒนา บุญโชติ Saengwattana Boonchot ²อานนท์ เมธีวรฉัตร Anond Metheevachatra
³ทนง ทศไกร Thanong Thosagai
^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Saengwatthanaboonchot@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 และ 2) เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีปาปนิกรมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 187 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สมรรถนะการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีปาปนิกรมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการบริการที่ดีและด้านการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับมาก และ 2) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร สถานศึกษาตามหลักทฤษฎีปาปนิกรมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ได้แก่ (1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความรู้ความเข้าใจในการวางแผนงาน นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่เป็นทางเลือกใหม่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์พัฒนาผลงานและกระบวนการปฏิบัติงานตามเป้าหมาย (2) การบริการที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นบุคคลที่มองการณ์ไกลมองไปข้างหน้าและมีความคิดที่สัมพันธ์กัน เป็นผู้นำในการให้บริการ ต้องกล้าตัดสินใจกล้ารับผิดชอบรอบรู้ (3) การพัฒนาด้านตนเอง ผู้บริหารควรวางแผนการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูล และเป็นผู้นำในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการเพื่อการพัฒนาของตนเองและบุคลากรในสถานศึกษา (4) การทำงานเป็นทีม ผู้บริหารควรร่วมกันวางแผนการตัดสินใจร่วมกันทำงานเป็นทีม รับฟังความคิดเห็น ยอมรับข้อติของทีมงานด้วยคุณธรรมจริยธรรม

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ผู้บริหารสถานศึกษา, หลักทฤษฎีปาปนิกรม, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

This research article aimed to 1) study the competence of school administrators in schools under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Sawan, and 2) create guidelines for developing school administrators' competence based on the principle of Dutiyapapanikadhamma in schools under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Sawan. A mixed-method research method was used. The quantitative research collected data from a sample group of 187 school administrators and teachers. The research instrument was a questionnaire with a reliability of 0.92. Data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative research collected data from 9 key informants. The instrument used was a semi-structured interview. Data were analyzed using content analysis. The results of the research found that 1) the overall competence of school administrators' administration based on the principle of Dutiyapapanikadhamma in schools under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Sawan, was at a high level. When considering each aspect, it was found that teamwork was at the highest level. Performance orientation, good service, and self-development were at a high level. 2) Guidelines for developing school administrators' competence Educational institutions based on the Dutiyapapanikadhamma of schools under the Office of the Primary Educational Service Area, Nakhon Sawan Area 1 included: (1) Achievement orientation: Administrators should have a broad vision, have knowledge and understanding in planning, bring in innovations or alternative technologies, have creativity to develop works and work processes in line with the goals. (2) Good service: Educational institution administrators should be far-sighted and forward-thinking, and have related ideas. They were leaders in service provision, dare to make decisions, dare to take responsibility, and were knowledgeable. (3) Self-development: Administrators should plan the use of technology in searching for information and be leaders in exchanging academic knowledge for the development of themselves and personnel in the educational institution. (4) Teamwork: Administrators should jointly plan decisions, work as a team, listen to opinions, and accept the team's agreements with morality and ethics.

Keywords: Competency, School Administrator, Dutiyapapanikadhamma, Primary School

บทนำ

ประเด็นที่มีความสำคัญในยุคแห่งการปฏิรูปการศึกษา คือ การพัฒนาผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา (The Performance of Educational Personnel) ด้วยการให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์บทบาท หน้าที่ และภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลที่สำคัญว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถสูง เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญของสถานศึกษาและเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนมีจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดและบริหารสถานศึกษาที่ดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางการศึกษาของไทยในการพัฒนาคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา คือ การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา เพื่อเป็นข้อกำหนดคุณสมบัติด้านวิชาชีพ (Professional Qualification) โดยกำหนดมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการ ปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติงาน รวมทั้งจากการปฏิรูประบบราชการ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้นำแนวคิดของสมรรถนะมาใช้ในการบริหารบุคคลภาครัฐ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับทั้งสองเรื่อง ดังกล่าว ส่วนการกำหนดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษานั้น คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้กำหนดให้มีการประเมินสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน (ธีระ รุญเจริญ, 2550)

สังคมในปัจจุบันได้เริ่มเข้าสู่กระแสใหม่ของการเปลี่ยนแปลง หรือสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge Based Economy) ที่ใช้ความรู้และนวัตกรรมเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาและผลิตมากกว่าการใช้เงินทุนหรือแรงงาน และจะเห็นได้ว่า ทั้งหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนต่างมีการปรับตัวและเตรียมพร้อมในทุกด้านเพื่อพัฒนาองค์กรให้มีศักยภาพและสามารถแข่งขันได้ ซึ่งถ้าองค์กรใดไม่สามารถเรียนรู้และบริหารความรู้จากบุคลากรที่อยู่ในองค์กรเพื่อ ปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นได้ ย่อมอยู่รอดยาก (พิชิต เทพวรรณ, 2554) การจัดและการบริหารการศึกษาก็เช่นเดียวกันจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการดำเนินการจึงจะทำให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และเนื่องจากวิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูงวิชาชีพหนึ่ง ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์ และ บุคลากรทางการศึกษาจะต้องเป็นมืออาชีพจึงจะทำให้การศึกษาบรรลุความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธีระ รุญเจริญ, 2550) การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความภูมิใจในความเป็นไทยมีความเป็นสากล ทั้งนี้เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน

สถานศึกษาเป็นองค์กรทางสังคมซึ่งมีหน้าที่ให้บริการทางด้านการศึกษาให้กับประชาชนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา ดังนั้น สถานศึกษาจะดีได้ก็ต้องเข้มแข็งซึ่งการกระจายอำนาจจะกระตุ้นให้สถานศึกษากระตือรือร้นในการพัฒนาและทำให้มีความสามารถในการจัดการศึกษามากขึ้นซึ่งผู้ที่นำพาสถานศึกษาให้พัฒนาและเป็นสถานศึกษาที่สมบูรณ์มีประสิทธิภาพในการให้การศึกษาแก่เยาวชนได้นั้น คือ ผู้บริหารสถานศึกษานั้นเองผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ทำให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ซึ่งสถานศึกษานั้นจะดีหรือไม่ดี มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพจะเชื่อมโยงสัมพันธ์และแปรผันตามผู้บริหารสถานศึกษา (ธีระ รุญเจริญ, 2550) มีปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษา คือ ผู้บริหารที่มีความสามารถในการพัฒนาบริหารองค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนด

จากประเด็นดังกล่าว สมรรถนะจึงเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาทั้งในระบบภาคส่วนราชการและภาคธุรกิจ โดยเฉพาะผู้บริหารจะต้องมีสมรรถนะทางการบริหาร หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ และความสามารถ เพื่อนำองค์กรสู่เป้าหมายที่วางไว้ (ธีระ รุญเจริญ, 2550) ซึ่งในส่วนของสถานศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาก็ได้นำสมรรถนะเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติให้กับผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นแนวทางในการประเมินคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ซึ่งสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แบ่งเป็น 2 สมรรถนะ ได้แก่ สมรรถนะหลัก (Core competency) ซึ่งเป็นคุณลักษณะร่วมของ ข้าราชการทุกตำแหน่งกำหนดขึ้นเพื่อหล่อหลอมค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ร่วมกัน ถือเป็นค่านิยมหรือวัฒนธรรมองค์กร และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional competency) เป็นการกำหนดเฉพาะสำหรับแต่ละกลุ่มงานเพื่อสนับสนุนให้ข้าราชการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่หน้าที่และส่งเสริมให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น สิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีและถือเป็น เงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา คือ สมรรถนะผู้บริหาร เพื่อนำความรู้ ทักษะ เจตคติมาบริหารและนำพาองค์กรสู่เป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น คุณลักษณะของผู้บริหารในทางหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงภาวะผู้นำมีลักษณะใช้ทั้งพระเดชและพระคุณ ดีเดียนหรือชี้ผิดถูกที่ควรดีหรือชี้ข้อผิดข้อถูกซึ่งหลักธรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา คือ หลักทศพิธราชธรรม (อง. ตก. (ไทย) 20/20/163-164) อันเป็นหลักธรรมที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา ผู้ที่จะเป็นนักบริหารจัดการที่ดีนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีการบริหาร จัดการที่ดี และมีมนุษยสัมพันธ์ดี โดยผู้นำสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี โดยใช้ควบคู่กับกฎหมายรัฐธรรมนูญและระเบียบข้อบังคับของแต่ละสภามงคลหรือหน่วยงานนั้นๆ เพื่อให้งานบริหารลุล่วงไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทศพิธราชธรรมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมที่มีความสอดคล้องอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล อันเป็นการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานอื่นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1
2. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทศพิธราชธรรมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 42 คน และข้าราชการครู จำนวน 311 คน รวมทั้งสิ้น 353 คน จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 23 คน และข้าราชการครู จำนวน 164 คน รวมทั้งสิ้น 187 คน จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ซึ่งได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยตารางประมาณค่ากลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) และทำการสุ่มแบบอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามกรอบสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ) สมรรถนะหลัก ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ในการศึกษาวิจัย มีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้ 1) ศึกษาสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ศึกษาหลัก แนวคิดและทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างเป็นแบบสอบถามเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนออีกครั้ง เพื่อหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของข้อคำถาม ตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความครอบคลุมเนื้อหา และรูปแบบการพิมพ์ โดยผู้วิจัยได้เลือกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 รูป/คน ทั้งนี้ เพื่อพิจารณาในด้านเนื้อหาสาระ ด้านภาษาที่ใช้ และเทคนิคโครงสร้างของคำถามหรือรูปแบบขอแบบสอบถาม ตลอดจนตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยใช้สูตรหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์รายข้อ (Index of Item-Objective Congruence) : (IOC) (สุวิมล ติรภานันท์, 2551) นำข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้อง (IOC) 0.05 ขึ้นไปนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี IOC (Item Objective Congruence) โดยพิจารณาประเด็นคำถามที่มีค่า IOC สูงกว่า หรือเท่ากับ 0.05 จะเป็นข้อคำถามที่มีค่าความเที่ยงตรง สามารถนำไปใช้ได้ และได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.08-1.00 5) นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และขอความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถาม 6) นำแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยผู้วิจัยเลือกทดลองใช้กับ

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.927) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ และปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม 2) จัดระบบข้อมูลตรวจสอบรวมคะแนนจากแบบสอบถาม 3) นำข้อมูลดิบแต่ละตอนมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปตามวัตถุประสงค์จากแบบสอบถามในแต่ละตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อจัดหมวดหมู่ของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนในแต่ละหมวดหมู่ ได้แก่ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และพรรณนาข้อมูลเพื่อแสดงสัดส่วนปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมวดหมู่โดยใช้สถิติร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สมรรถนะการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Validity) 2) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) 3) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยหาร้อยละ (Percentage) 4) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความคิดเห็นการพัฒนาสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีป้าปนิกรรมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 โดยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ ๒ สร้างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีป้าปนิกรรมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

การวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีป้าปนิกรรมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน ซึ่งเป็นผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ด้านบริหารสถานศึกษา เป็นผู้มีความรู้ทางด้านพุทธธรรม และเป็นมีนักวิชาการด้านการบริหารการศึกษาหรือพระพุทธศาสนาเป็นผู้ไม่มีอคติในการให้ข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในการเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญโดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสัมภาษณ์ดังนี้ 1) ศึกษาผลการวิเคราะห์แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนที่ 1 2) ร่างแบบสัมภาษณ์โดยใช้ข้อรายการที่ได้ค่าเฉลี่ยต่ำสุดในแต่ละด้านรวม 10 และบูรณาการกับหลักทฤษฎีป้าปนิกรรมได้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างจำนวน 10 ข้อ 3) นำร่างแบบสัมภาษณ์เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดพิมพ์เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์และวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ผลการวิจัยพบดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 โดยภาพรวม

สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด					
ที่	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
	1				
1	การมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.47	0.51	มาก	2
2	การบริการที่ดี	4.37	0.50	มาก	3
3	การพัฒนาตนเอง	4.36	0.48	มาก	4
4	การทำงานเป็นทีม	4.56	0.49	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย		4.44	0.49	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการบริการที่ดี และด้านการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

2.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความรู้ความเข้าใจในการวางแผนงาน นำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่เป็นทางเลือกใหม่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์พัฒนาผลงานและกระบวนการปฏิบัติงานตามเป้าหมาย พัฒนาผลงานให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารมีการวางแผนสร้างเครื่องมือในการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และมีความมุ่งมั่น กระตือรือร้นในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้เชี่ยวชาญและชำนาญการในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นผู้เชี่ยวชาญ ชำนาญในงานส่วนตนงานส่วนรวม รู้จักหลักการและวิธีการไม่บกพร่องในหน้าที่ที่ตนได้รับผิดชอบและผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพ คุ่มค่า ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ และผู้บริหารเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี ประสานงานอำนวยความสะดวก ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่น กระตือรือร้นในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่วางไว้ และยึดหลักความประหยัดคุ่มค่าในการปฏิบัติงาน

2.2 การบริการที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษาการเป็นบุคคลที่มองการณ์ไกลมองไปข้างหน้าและมีความคิดที่สัมพันธ์กัน เป็นผู้นำในการให้บริการต้องกล้าตัดสินใจกล้ารับผิดชอบรอบรู้สถานการณ์ที่มีความคิด

ริเริ่มสร้างสรรค์ มีการวางแผนมีทักษะในการประสานงานจัดลำดับขั้นตอนการบริการ และปรับปรุงการให้บริการอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารควรมีความชำนาญ เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีความชำนาญในงานด้านบริการของส่วนรวม ผู้บริหารควรมีทักษะในการแก้ปัญหาต่างๆ ของการบริหารเพื่อให้บริการอย่างหลากหลายวิธี มีการฝึกฝนทักษะ ความชำนาญและประสบการณ์ในการทำงานต่างๆ เรียกว่ามีความรอบรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการและพัฒนาภายในองค์กรเป็นผู้เชี่ยวชาญ ชำนาญในงานส่วนตนและงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะในด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานในสถานศึกษา สร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงานด้านบริการได้เป็นอย่างดี

2.3 การพัฒนาตนเอง ผู้บริหารควรมีการวางแผนการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูล และเป็นผู้ดำเนินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการเพื่อการพัฒนาของตนเองและบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารควรวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยของตนเองด้วยความที่เป็นเหตุเป็นผล ผู้บริหารควรได้ใช้ความชำนาญ ความรอบรู้ในด้านต่างๆ อย่างรอบคอบในการพิจารณาสั่งการในเรื่องนั้นๆ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ เผยแพร่กฎหมาย ระเบียบต่างๆ ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทราบ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด เพิ่มประสิทธิภาพให้กับคนทำงาน โดยการสร้างประสบการณ์ด้านทฤษฎี และปฏิบัติให้สมกับเป็นผู้ชำนาญงานในด้านนั้นๆ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้บริหารที่ต้องคิดดี ต้องทำอย่างไรให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นสุขในการทำงาน หาแรงจูงใจในการทำงาน การดูแลเอาใจใส่ ต้องพัฒนาด้านบุคลิกภาพ เพื่อให้ความสมัคสมานสามัคคีมีความสุขในการทำงานร่วมกันและผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการตนเองได้ดีทั้งในด้านการปฏิบัติงานและเรื่องส่วนตัว

2.4 การทำงานเป็นทีม ผู้บริหารควรร่วมกันวางแผนการตัดสินใจ ร่วมกันทำงานเป็นทีม รับฟังความคิดเห็น ยอมรับข้อติของทีมงานด้วยคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารให้การวางแผนมีทักษะในการประสานงานช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนร่วมงานและยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานมีกระบวนการคิดที่รอบคอบ ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะในการบริหาร มีความเชี่ยวชาญในการบริหารทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือเมื่อพบข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดในการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และทำงานโดยผ่านผู้อื่นได้มีความเต็มใจในการแก้ไขปัญหาการใช้ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ทักษะจิตวิทยาหลักจิตวิทยาและปรัชญาของการบริหาร นำพาจิตใจของผู้ร่วมงานให้ยึดหลักศูนย์รวมของการทำงานให้อยู่ที่สถานศึกษาและผู้บริหารควรเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและนำมาปรับใช้ในสถานศึกษาถูกต้องเหมาะสม สามารถที่จะประสานงาน ประสานใจ ประสานประโยชน์ กับบุคลากรในสถานศึกษามีการวางแผนทำงานเป็นทีมจนได้รับความเชื่อถือจากไว้วางใจจากทุกคน ไม่มีการแบ่งแยกฝ่าย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนมีสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานที่จะส่งผลสู่การบริหารที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของโรงเรียน ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของเพียว สุตรัก (2553) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะหลักของผู้บริหารของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

2.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความรู้ความเข้าใจในการวางแผนงาน นำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่เป็นทางเลือกใหม่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์พัฒนาผลงานและกระบวนการปฏิบัติงานตามเป้าหมาย ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของธีรภัทร แสนอำมาตย์ (2552) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 และ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสาร และการจูงใจ

2.2 การบริการที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นบุคคลที่มองการณ์ไกลมองไปข้างหน้าและมีความคิดที่สัมพันธ์กัน เป็นผู้นำในการให้บริการต้องกล้าตัดสินใจกล้ารับผิดชอบรอบรู้ ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของของเพียร สุตรัก (2553) ได้ทำการศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารการศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ สมรรถนะด้านการบริการที่ดี และสมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งหลักทฤษฎีปาปนิกรรมประกอบด้วยจักขุม คือ การมีวิสัยทัศน์ วิจิโร การจัดการดี และนิสสยสัมปโน การมีมนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญต่อองค์กรทุกระดับและถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากรในทุกระดับจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อหลักธรรมในทฤษฎีปาปนิกรรมดังกล่าว

2.3 การพัฒนาตนเอง ผู้บริหารควรวางแผนการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูล และเป็นผู้นำในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการเพื่อการพัฒนาของตนเองและบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของฐิฎฐาว์ ศรีจันทร์เวียง (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองและสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรพนา พาโคกหอม (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในภาพรวมคือการพัฒนาศักยภาพบุคคล

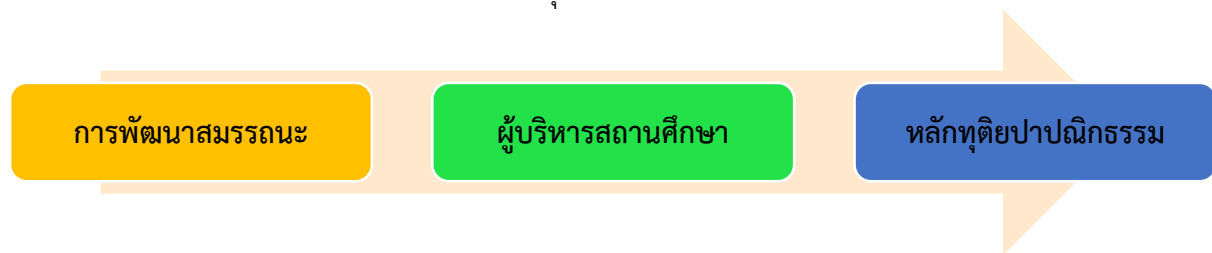
2.4 การทำงานเป็นทีม ผู้บริหารควรร่วมกันวางแผนการตัดสินใจร่วมกันทำงานเป็นทีม รับฟังความคิดเห็น ยอมรับข้อติของทีมงานด้วยคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของพรพิศ อินทะสุระ (2551) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและการจูงใจ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้สอดคล้องกับกอสักดิ์ ไชยรัศมีศักดิ์ (2547) ได้กล่าวว่า หลักการของทฤษฎีปาปนิกรรมนั้นเป็นหัวข้อหลักธรรมที่เป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของนักบริหารที่ดีนั้นจะต้องมี Human Relation Skill หรือหลักนิสยสัมปโน เพราะมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะทำให้คนอยากเข้ามาร่วมงานและทำงานให้ หากไม่มีมนุษยสัมพันธ์การบริหารคนก็ไปไม่รอด หลักนิสยสัมปโน เป็นหลักการสำคัญที่จำเป็น

และสำคัญมาก สำหรับนักบริหารคนเพราะถ้ามนุษย์สัมพันธ์ไม่ดีก็ไม่มีใครอยากมาร่วมงานหรือทำงานให้ เพราะการบริหารงาน บริหารคน คือการดำเนินกิจกรรมให้สำเร็จโดยร่วมกับคนอื่น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาตามหลัก ทฤษฎีปาลนิกรมม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 แสดงให้เห็นว่าในสมรรถนะการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีปาลนิกรมม สมรรถนะหลัก 4 ด้าน ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม ซึ่งสมรรถนะหลัก 4 ด้านนั้น ผู้บริหาร ต้องมีหลักธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาเป็นหลักความประพฤติของผู้บริหารสถานศึกษาที่ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีกระบวนการคิดที่รอบคอบ เป็นผู้เชี่ยวชาญ ชำนาญในงานเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี ประสานงาน มาเป็นส่วนช่วยในทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารผู้บริหารสถานศึกษา โดยแนวทางการ พัฒนาสมรรถนะการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีปาลนิกรมม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักทฤษฎีปาลนิกรมม ด้านจักษุม่า ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางการศึกษาให้ชัดเจน ผู้บริหารควรกำหนด ทิศทางนำหลักสูตรมาประยุกต์ใช้กับหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นแบบแผน ด้านวิธูร ผู้บริหารควรมอบ อำนาจให้แก่บุคลากรมีความสามารถตัดสินใจเองได้ ผู้บริหารต้องมีการจัดองค์กรให้เป็นระบบ เปลี่ยนแปลง ระบบการทำงาน ขั้นตอนการทำงาน ด้านนิสัยสัมพันธ์ ผู้บริหารควรรับฟังสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการ ปฏิบัติงานของบุคลากรที่รับมอบหมาย ให้ความเมตตาโดยให้คำปรึกษาแนะนำจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุดในการ บริหารสถานศึกษา

1.2 หน่วยงานควรจะมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารโดยนำหลักธรรมมา ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารมีคุณลักษณะภาวะผู้นำโดยใช้วิธีการฝึกอบรมเป็นแนวทางในการส่งเสริม โดย การฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบแนวคิดใหม่ หรือทฤษฎีใหม่ทั้งนี้เพื่อการตก ผลึกขององค์ความรู้ทั้งสองศาสตร์ คือศาสตร์ทางการบริหารและศาสตร์ทางด้านพุทธศาสนาเพื่อนำมา ประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการตามหลักทฤษฎีปาลนิกรมม หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารในองค์กรอื่น

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อสมรรถนะหลักของผู้บริหาร โดยเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา

2.3 ควรศึกษาการบริหารจัดการตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรขององค์กรภาครัฐอื่นๆ ด้วย เพื่อจะได้เปรียบเทียบความแตกต่าง หรือความสอดคล้องกันในระดับของการบริหารจัดการตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรขององค์กรภาครัฐอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- ก่อศักดิ์ ไชยรัศมีศักดิ์. (2547). CEO โลกตะวันออก ฉบับสืลาบริหารสามมิติ. กรุงเทพมหานคร: สยามอินเตอร์บุคส์.
- ฐิฎฐาว์ ศรีจันทร์เวียง. (2553). สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ธีรภัทร แสนอามาศย์. (2552). สมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 และ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: แอล. ที. เพรส.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). หลักการวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พเยาว์ สุดรัก. (2553). ศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานีเขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พรพนา พาโคกหม. (2553). สมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- พรพิศ อินทะสุระ. (2551). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- พิชิต เทพวรรณ. (2554). การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์:แนวคิดและกลยุทธ์เพื่อความสามารถการแข่งขัน. กรุงเทพมหานคร: วิ.พรินท์ (1991).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุวิมล ติรกันันท์. (2551). การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้
ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง *
PEER COACHING SUPERVISION AFFECTING OF LEARNING MANAGEMENT
QUALITY OF SCHOOL. UNDER THE SECONDARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE, SINGBURI – ANGTHONG

¹วิมลมาศ เทียนศรี Wimonmat Teansri ²ทินกร พูลพุด Tinagorn Poolput

^{1,2}มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา Chaopraya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: S648061408@cpu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง 2) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการจัดการเรียน การสอนของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง 3) เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง 4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การ นิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ที่สามารถทำนายคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำนวน 278 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย มีค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่น ภาพรวมอยู่ที่ 0.966 โดยค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรอิสระอยู่ที่ 0.938 และค่าความ เชื่อมั่นของตัวแปรตามอยู่ที่ 0.945 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับความคิดเห็นคุณภาพการจัดการ เรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก 3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนกับ คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง พบว่า มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ผลการสร้างสมการพยากรณ์การนิเทศ ภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง มีค่าอำนาจในการพยากรณ์เท่ากับร้อยละ 77.1 (R square = .771) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถสร้างสมการ ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 2.262 + .323(X_1) + .265(X_3) + .245(X_4) + .135(X_2)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .460(z_1) + .398(z_3) + .371(z_4) + .255(z_2)$$

คำสำคัญ: การนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน, คุณภาพการจัดการเรียนรู้, ครูผู้สอน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the level of peer coaching supervision of the Secondary Education Service Area office, Singburi – Angthong. 2) to study the quality of teacher's instruction in the Secondary Education Service Area Office, Singburi – Angthong. 3) to study the relationship between peer coaching supervision and the quality of teacher's instruction in the Secondary Education Service Area Office, Singburi – Angthong. 4) to create the regression of the peer coaching supervision for be able to predict the quality of teacher's instruction in Secondary Education Service Area Office, Singburi – Angthong. The sample consisted of 278 teachers in Secondary Education Service Area office, Singburi – Angthong. The research instruments used for gathering data was a rating 5 scales questionnaire. The results of the research instrument were the index of item objective congruence (IOC) was between 0.60 – 1.00, the reliability was 0.966. Independent Variable Reliability was 0.938. Dependent Variable Reliability was 0.945. The statistical analysis employed were percentage, mean, standard deviation, Pearson Correlation and Stepwise multiple regression analysis. The research findings of the study were : 1) The student's opinions towards the peer coaching supervision in Secondary Education Service Area Office, Singburi – Angthong were Good. 2) The opinion towards the quality of teacher's instruction in Secondary Education Service Area Office, Singburi – Angthong were Good. 3) The relationship between peer coaching supervision and the quality of teacher's instruction in the Secondary Education Service Area Office, Singburi – Angthong, were statistically significant different at .01 level. 4) The results of creating a prediction equation for peer coaching supervision that can jointly predict the quality of learning management of teachers under the Secondary Education Service Area Office, Singburi – Angthong, the R – Square equaled .771 was statistically significant difference at .01 level. The equation were: The regression of raw scores

$$\hat{Y} = 2.262 + .323(X_1) + .265(X_3) + .245(X_4) + .135(X_2)$$

The standard scores

$$\hat{Z} = .460(z_1) + .398(z_3) + .371(z_4) + .255(z_2)$$

Keywords: Peer Coaching Supervision, Learning Management Quality, Teacher

บทนำ

หน้าที่หลักในการจัดการศึกษาของประเทศไทย จากกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งนโยบายด้านการศึกษาจากพรรคการเมืองในประเทศไทย ทำให้สรุปได้ว่า ภาพอนาคตการศึกษาไทย การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย เป็นการเพิ่มต้นทุนทางสังคมให้แก่ประเทศ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและสังคมในการจัดการศึกษา โดยเน้นให้เด็กเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีคุณธรรม อาศัยการสอนที่หลากหลาย ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน เกิดการบูรณาการวิชาการต่างๆ เข้าด้วยกันเป็นสหวิทยาการ เพื่อให้การศึกษาสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความต้องการของผู้เรียน และชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด และเพื่อความคล่องตัวในการบริหารจัดการ จึงต้องมีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังท้องถิ่นอย่างเต็มรูปแบบในอนาคต นอกจากนั้นในอนาคตจะมีการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตและเทคโนโลยีสารสนเทศจะมีบทบาทอย่างยิ่งในระบบการศึกษาในอนาคต (เสนห์ แดงทอง, 2542)

ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย มีแนวคิดในการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560 - 2579 โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง โดยการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น การศึกษาจึงเน้นเป้าหมายด้านผู้เรียน โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะ คือ 3R ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetic) และ 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking & Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity & Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Teamwork & Leadership) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communication, Information & Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing & ICT Literacy) ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career & Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การศึกษาจึงมีบทบาทความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ จึงต้องเร่งดำเนินการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวสู่การจัดการเรียนรู้ที่ทันต่อความเปลี่ยนแปลง ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะมีส่วนในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ พัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน รวมทั้งพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากร

ทางการศึกษา ให้ได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานที่กำหนด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศใช้กฎกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ การศึกษา พ.ศ. 2561 เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษา ฉบับลงวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561 โดยมุ่งเน้นจุดหมายพัฒนากลยุทธ์ พัฒนาคุณภาพการศึกษา ของคนไทย ซึ่งประกอบด้วย นโยบายปฏิรูป การตรวจติดตามการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและ รongรับการประกันคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การ มหาชน) เน้นตามบริบทของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับนักเรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ซึ่งเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับผู้บริหาร มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็น มาตรฐานที่เกี่ยวกับครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ตรงกับ ยุทธศาสตร์ของชาติ และตรงกับกฎกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะในเรื่องของการประกันคุณภาพการจัดการ เรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2561 และผลการ จัดการศึกษาของประเทศไทย จากภาพรวมของการทดสอบระดับชาติ พบว่า ผู้เรียนแต่ละช่วงชั้นมีคะแนนใน วิชาหลัก ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และสังคมศึกษา ไม่ถึงร้อยละ 50 และผล การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาโดย สมศ. ก็พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีผลการประเมินใน 2 มาตรฐานอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง ได้แก่ มาตรฐานที่ 4 การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และ มาตรฐานที่ 5 ความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ผลการประเมินดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงปัญหาของ ผลลัพธ์ด้านผู้เรียน ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาคุณภาพการศึกษาของชาติ และจากคำกล่าวของบาร์เบอร์ ที่ว่า “คุณภาพการศึกษาไม่สูงเกินไปกว่าคุณภาพของครู” (The quality of an education system cannot exceed the quality of its teachers.) (Barber, 2009) แสดงให้เห็นว่า คุณภาพของการศึกษาย่อมขึ้นกับ คุณภาพของครู หากครูทำหน้าที่ของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมเชื่อมั่นได้ว่าการศึกษานั้นจะมีคุณภาพ แต่ การที่คุณภาพการศึกษายังไม่บรรลุเป้าหมาย ปัจจัยที่เป็นเหตุสำคัญนี้ก็คือ ครู ผู้ที่มีหน้าที่หลักในการจัดการ เรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนแปรผันตามคุณภาพของครู ถ้านักเรียน ที่มีผลสัมฤทธิ์เท่ากัน เมื่อเรียนกับครูที่มีผลปฏิบัติงานสูงจะมีคะแนนสูง ส่วนนักเรียนที่เรียนกับครูที่มีผลการ ปฏิบัติงานต่ำจะมีคะแนนต่ำ (Barber, 2009) จึงอาจกล่าวได้ว่า คุณภาพการสอนของครูเป็นปัจจัยสำคัญต่อ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษา ดังข้อเสนอที่ว่า “การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเป็น หนทางสู่การพัฒนาผู้เรียน” โดยเริ่มจากการพัฒนาครูคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการจัดการ เรียนรู้ สามารถจัดการเรียนการสอน และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2563 - 2565 ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง พบว่าอยู่ใน ระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศอยู่หลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง, 2566) ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการศึกษาที่ยังไม่ได้คุณภาพเท่าที่ควร สถานศึกษายังไม่ได้ ดำเนินการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูนั้น

สามารถทำได้หลากหลายวิธี แต่วิธีหนึ่งที่จะส่งผลโดยตรง ให้ครูสามารถปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ กระบวนการนิเทศ กล่าวคือ การนิเทศเป็นกระบวนการหนึ่งของการจัดการศึกษาที่มุ่งปรับปรุงกระบวนการสอน กระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียนและส่งเสริมพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง ที่ส่งผลโดยตรงต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (วัชรฯ เล่าเรียนดี, 2553) การนิเทศภายในสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาจะต้องร่วมมือร่วมใจกันดำเนินการพัฒนางานทุกด้านในสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาให้ร้อยรัดกัน ทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนและมีคุณภาพยิ่งขึ้น

ครูคุณภาพจะเป็นผู้ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้โรงเรียนสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนซึ่งหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู และหน่วยงานกำกับดูแลคุณภาพครูต่างก็ได้กำหนดสมรรถนะของครูที่จะส่งเสริมให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาได้ สมรรถนะของบุคคลเป็นคุณลักษณะที่สะท้อนถึงความรู้ ทักษะ ทศนคติ ความเชื่อและอุปนิสัยของบุคคล ซึ่งจะส่งเสริมให้บุคคลมีคุณลักษณะที่สะท้อนถึงความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นของครู ซึ่งจะช่วยเหลือต่อการปฏิบัติ งานในหน้าที่ความรับผิดชอบ และการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ สามารถสร้างผลงานตามตำแหน่งหน้าที่และส่งผลให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จได้ จากการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่าสถานศึกษาควรปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครู โดยสถานศึกษาจะต้องมีวิธีการนิเทศภายใน ในการช่วยเหลือ แนะนำให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการจัดการที่ดีจะเป็นกุญแจนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร ในการพัฒนาครูควรเน้นการใช้โรงเรียนเป็นฐาน ให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555)

ดังนั้น ในการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูจึงสามารถดำเนินการได้ในหลายรูปแบบ เช่นการประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การใช้ระบบพี่เลี้ยง การโค้ชและการจัดการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จากการศึกษาทบทวนเอกสาร และผลการวิจัยของฉวีวรรณ ท่าไม้สุข (2560) เรื่อง การโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ พบว่า การโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) เป็นกระบวนการร่วมกันพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนร่วมวิชาชีพโดย ร่วมกันคิด ร่วมกันปฏิบัติ ใช้พื้นฐานการช่วยเหลือกันและกันในการทำงาน ไตร่ตรองสะท้อนความคิด พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับวัชรฯ เล่าเรียนดี (2553) ที่ได้กล่าวถึงการโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อนไว้ว่าเป็นการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ เป็นวิธีการส่งเสริมให้ครูและเพื่อนครูได้ไตร่ตรองและสะท้อนความคิดผ่านการสนทนาพูดคุยเกี่ยวกับการศึกษารวมทั้งฝึกฝนและพัฒนาการใช้ความคิดที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของตนเอง การเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งกระบวนการในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ คือกระบวนการนิเทศ ซึ่งไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2557) กล่าวถึง ความจำเป็นในการนิเทศการศึกษาไว้ว่า ครู และบุคลากรทางการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ต้องปรับปรุงตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยใช้กระบวนการนิเทศเข้ามาช่วยในการพัฒนาคน และพัฒนางานให้เกิดคุณภาพทั้งยังเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้

เกิดคุณภาพและบรรลุเป้าหมาย โดยมีขอบข่ายการนิเทศการศึกษามุ่งรักษาและควบคุมมาตรฐานการศึกษาของประเทศ

จากการศึกษาขอบข่ายเป้าหมายและกระบวนการนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง พบว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในโดยรวม ทั้งด้านคุณภาพบุคลากร นักเรียน การดำเนินการ และผลการวัดและประเมินผล จัดการดำเนินการและติดตามผลการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ในปีการศึกษาที่ผ่านมาในภาพรวม พบว่า ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร กล่าวคือ การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนยังไม่ส่งผลต่อการปฏิรูปการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานที่กำหนด

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหลักการและการนิเทศภายในสถานศึกษาในรูปแบบต่างๆ และเชื่อว่า การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนซึ่งเป็นกระบวนการร่วมกันพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนร่วมวิชาชีพโดยร่วมกันคิดร่วมกันปฏิบัติใช้พื้นฐานการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน เพื่อไตร่ตรองสะท้อนความคิดพัฒนานาตนเองอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ ซึ่งจากผลการวิจัยของจิตณรงค์ เอี่ยมสำอางค์ และวิสาข์ จิตวิตร (2556) พบว่า รูปแบบการโค้ชทางปัญญาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่พัฒนาขึ้น ส่งผลให้ครูมีสมรรถภาพในการโค้ช และการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์หลังการใช้รูปแบบการโค้ชฯ สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการโค้ชฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ผลการวิจัยของพัชรพร ศุภกิจ (2559) พบว่า ความสามารถในการโค้ชของครูผู้โค้ชอยู่ในระดับปานกลาง ครูผู้รับการโค้ชมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับมาก ผลการเรียนรู้และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมาก และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้รับการโค้ชอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของฉวีวรรณ ท่าไม้สุข (2560) พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูหลังได้รับการโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อนครูมีความสามารถเข้าใจการโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อนและการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับสูง สมรรถนะของครูในด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวิจัยในชั้นเรียน การโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อนอยู่ในระดับสูง และครูมีความคิดต่อการโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีความเหมาะสมกับสภาพการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน นักเรียนมีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับสูง คะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกรณีศึกษาในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์กรณีศึกษาในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ที่สามารถทำนายคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ครอบคลุมพื้นที่ 2 จังหวัด ได้แก่ สิงห์บุรี อ่างทอง จำนวน 26 แห่ง รวม 1,026 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ปีการศึกษา 2565 จำนวน 278 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970 อ้างใน พิสนุ พงศ์ศรี, 2552) แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นและกำหนดสัดส่วนตามขนาดของโรงเรียน จากนั้นทำการอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ กรณีศึกษาในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

2.2 ตัวแปรตาม คือ คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าปรับปรุงและดัดแปลงจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด และทฤษฎีของกรณีศึกษาในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนและคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้เช่น เพศ ตำแหน่ง และระยะเวลาของการปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่สังกัด ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert's 5 Rating Scale) และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert's 5 Rating Scale)

4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

4.1 การสร้างเครื่องมือการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด และทฤษฎีของกรณีศึกษาในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนและคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ภายใต้อำนาจหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา 2) นำผลของการศึกษามาเขียนเรียบเรียงและร่างเป็นแบบสอบถาม เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมในเบื้องต้น แล้วนำปรับแก้ตามคำแนะนำ

4.2 การหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย มีขั้นตอนดังนี้ 1) ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามจากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และสำนวนภาษา ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objectives Congruence

: IOC) การพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และสำนวนภาษาด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objectives Congruence : IOC) ผลการหาค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 2) นำแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง 3) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับลองใช้ เพื่อนำไปลองใช้ (Try out) จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 4) นำแบบสอบถามที่ทดลองแล้วใช้แล้วหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) แบบของ Cronbach ปรากฏว่าอยู่ที่ 0.966 5) นำแบบสอบถามไปใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง

5. การรวบรวมข้อมูลการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

5.1 ประสานงานกับสำนักบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา เพื่อขอหนังสือถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยแล้วจัดส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่ได้กำหนดให้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

5.2 นำแบบสอบถามและหนังสือขอความอนุเคราะห์ จำนวน 1 ฉบับ ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามและจัดส่งคืนกลับมาหรือผู้วิจัยไปรับด้วยตนเอง

5.3 ตรวจสอบจำนวนและความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา และเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ที่สุดเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ใช้สถิติค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 4 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน กับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) แล้วนำค่าที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์

ตอนที่ 5 วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนและคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน โดยใช้วิธีการ Stepwise Multiple Regression Analysis

7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

7.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

7.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

7.3 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณแบบมีขั้นตอน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในภาพรวมและรายด้าน ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในภาพรวมและรายด้าน

การนิเทศภายในสถานศึกษา แบบเพื่อนช่วยเพื่อน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การวางแผนการนิเทศ	4.23	0.49	มาก
2. การดำเนินการนิเทศ	4.16	0.53	มาก
3. การประเมินผลการนิเทศ	4.16	0.52	มาก
4. การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	4.12	0.54	มาก
รวม	4.17	0.42	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ปรากฏว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวางแผนการนิเทศ ($\bar{X} = 4.23$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ($\bar{X} = 4.12$)

2. ผลการศึกษาระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในภาพรวมและรายด้าน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในภาพรวมและรายด้าน

คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้	4.24	0.42	มาก
2. การใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.22	0.50	มาก
3. การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก	4.21	0.54	มาก
4. การตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน	4.24	0.39	มาก
5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้	4.27	0.41	มาก
รวม	4.23	0.35	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุง การจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.27$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ($\bar{X} = 4.21$)

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกรณีศึกษาภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และ คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร กรณีศึกษาภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนการนิเทศ 2) ด้านการดำเนินการนิเทศ 3) ด้านการประเมินผลการนิเทศ และ 4) ด้านการประชุม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน กับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระหว่างกรณีศึกษาภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน กับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในภาพรวม

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y
X ₁	1				
X ₂	.583**	1			
X ₃	.637**	.456**	1		
X ₄	.610**	.535**	.513**	1	
Y _{tot}	.597**	.405**	.452**	.430**	1

**p < .01

จากตารางที่ 3 พบว่า กรณีศึกษาภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนครูผู้สอน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ด้านการวางแผนการนิเทศ (X₁) ด้านการประเมินผลการนิเทศ (X₃) ด้านการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (X₄) และด้านการดำเนินการนิเทศ (X₂) มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง (Y_{tot}) ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_X) เท่ากับ .597, .452, .430 และ .405 ตามลำดับ

4. ผลการสร้างสมการถดถอยกรณีศึกษาภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ที่สามารถ ทำนายคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

การวิเคราะห์กรณีศึกษาภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่สามารถทำนายคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ผู้วิจัยใช้การ วิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Multiple regression analysis) พิจารณาตามตัวแปรที่เข้า สมการตามลำดับความสำคัญ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงอำนาจพยากรณ์องค์ประกอบของการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่สามารถทำนายคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในภาพรวม (Y_{tot})

ตัวแปรอิสระ (ตัวพยากรณ์)	B	Beta	t	p	Collinearity Statistics	
					Tolerance	VIF
Constant (β_0)	2.262		13.801**	.000		
การวางแผนการนิเทศ (X_1)	.323	.460	6.345**	.000	.439	2.278
การดำเนินการนิเทศ (X_2)	.135	.255	4.883**	.000	.604	1.655
การประเมินผลการนิเทศ (X_3)	.265	.398	5.530**	.000	.566	1.767
การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (X_4)	.245	.371	5.106**	.000	.562	1.780
Constant (β_0)=2.262 R=.809 R square=.771 Adjusted R square=.762 Durbin Watson = 1.528 F = 40.260**						

**p< .01

จากตารางที่ 4 พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผนการนิเทศ (X_1) การประเมินผลการนิเทศ (X_3) การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (X_4) และการดำเนินการนิเทศ (X_2) สามารถร่วมกันทำนาย คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในภาพรวม (Y_{tot}) โดยมีค่าอำนาจในการพยากรณ์เท่ากับร้อยละ 77.1 (R square = .771) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า Tolerance อยู่ระหว่าง .439 - .604 ค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.655 – 2.278 และค่า Durbin Watson 1.528 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เชื่อถือได้ ซึ่งสามารถนำมาสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 2.262 + .323(X_1) + .265(X_3) + .245(X_4) + .135(X_2)$$

จากสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบของการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สามารถทำนายคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง = .323(การวางแผนการนิเทศ) + .265(การประเมินผลการนิเทศ) + .245(การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน) + .135(การดำเนินการนิเทศ)

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .460(z_1) + .398(z_3) + .371(z_4) + .255(z_2)$$

จากสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบของการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สามารถทำนายคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง = .460(การวางแผนการนิเทศ) + .398(การประเมินผลการนิเทศ) + .371(การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน) + .255(การดำเนินการนิเทศ)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการดำเนินการนิเทศ ด้านการประเมินผลการนิเทศ และด้านการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีระดับความคิดเห็นมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง มีการวางแผนการนิเทศ โดยการสำรวจความต้องการ/ความสนใจร่วมกัน มีการศึกษาความรู้เรื่องวิธีการนิเทศ การสังเกตการสอน เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และยังมีการเลือกวิธีการสอนและเครื่องมือสังเกตการสอน รวมถึงมีการเขียนแผนการนิเทศและแผนการสอน และยังมีการจับคู่กันนิเทศการสอนเพื่อร่วมปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังมีการดำเนินการนิเทศโดยการปฏิบัติหน้าตามบทบาทของครูผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ มีการสังเกตเชิงคุณภาพ สังเกตและบันทึกตามประเด็นคำถาม และครูสังเกตการสอนซึ่งกันและกันตามแผนการนิเทศของตนเอง มีการวัดประเมินความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครู มีการให้ข้อมูลย้อนกลับจากกระบวนการนิเทศ และครูร่วมกันวิเคราะห์ผลการสังเกตการสอนซึ่งกันและกัน รวมไปถึงร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล พิจารณาพฤติกรรมที่ควรปรับปรุง ร่วมกันพิจารณาประเด็นที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เสนอวิธีแก้ปัญหา หรือพิจารณาปัญหาอื่นพร้อมหาวิธีแก้ไขต่อไป และยังมีนำเสนอผลการสังเกตการสอนซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสายวิญญ์ ดวงสนาม (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ประกอบด้วย ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการดำเนินการนิเทศ ด้านการประเมิน และด้านการประชุมหลังการประเมิน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของจริยา แดงอ่อน (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาภรณ์ พลรักษ์ (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีการปฏิบัติการ นิเทศอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของศานิต โหนดเยี่ยม (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาพการดำเนินการนิเทศภายใน โรงเรียนทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติการ ด้านการกำกับตรวจสอบ และด้านการปรับปรุงพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สามารถดำเนินการได้ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของธารทิพย์ ด้ายศ (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมและรายด้าน มีการ ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งศิริ นุ่มศิริ และภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2564) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตส่งเสริมสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตส่งเสริมสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ที่พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ ด้านการใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ด้านการ ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ ให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ มีระดับความคิดเห็นมาก ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่ระบุไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่สอดคล้องกับหลักสูตร ของสถานศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน การมี ส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้เรียนได้รับการฝึกให้มีทักษะ และการแสดงความคิดเห็นตาม ศักยภาพ มีการใช้เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยนำมาใช้ในการจัดการ เรียนรู้ และสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ตามศักยภาพของผู้เรียนจากสื่อที่หลากหลาย มีการบริหาร จัดการผู้เรียน โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก ครูรักเด็ก ให้เด็กรักครู และรักที่จะเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ ร่วมกันอย่างมีความสุข มีการตรวจสอบและประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน ชัดเจน โดยใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ และให้ ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน และผู้ปกครองเพื่อนำผลไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ และครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์รวมทั้งให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงและ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามศักยภาพของผู้เรียนคุณภาพการ จัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พ.ศ. 2561 มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับ งานวิจัยของธัญญา วุฒิวนิชย์ (2562) ได้ทำการศึกษารูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิผลต่อการจัดการเรียนการ สอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเทศบาลวัดท่าสะท้อน อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก เป็นการสะท้อนผลการทดลองใช้รูปแบบการ นิเทศว่ามีส่วนช่วยให้ครูผู้สอนมีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ ตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับงานวิจัยของอรรพรรณ โล่ห์คำ และคณะ (2564) ที่ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกรณีศึกษาภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน กับ คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ที่ พบว่า กรณีศึกษาภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการประเมินผลการนิเทศ ด้านการประชุมเพื่อ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และด้านการดำเนินการนิเทศ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับคุณภาพการ จัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง มีกระบวนการทำงานและดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและบุคลากรภายใน

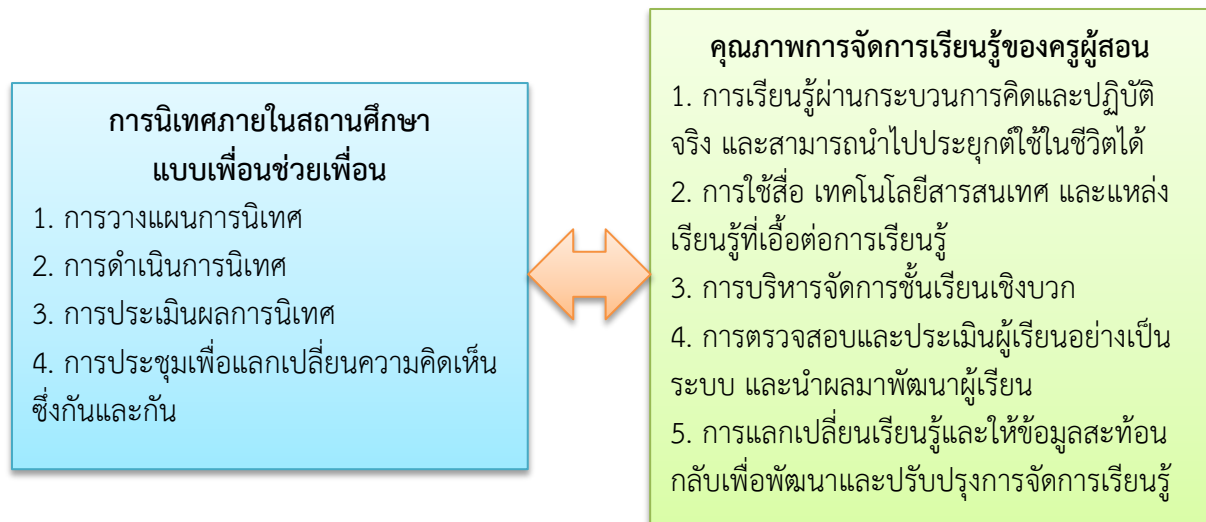
โรงเรียน ในการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ส่งเสริมเกี่ยวกับการเรียนการสอนและพัฒนาคำเนินงานของโรงเรียนให้เป็นไป ตามมาตรฐานของโรงเรียน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของจริยา แดงอ่อน (2559) ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชลชรัส นุกอง (2564) ที่ผลการศึกษาพบว่า บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 สหวิทยาเขตบางมูลนาก มีความสัมพันธ์กันทางบวก ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของน้ำอ้อย สุนทรพฤษ (2559) ที่ผลการศึกษาพบว่า การนิเทศภายในโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนตีประจําตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. จากผลการสร้างสมการพยากรณ์การนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สามารถทำนายคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง พบว่า พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ได้ทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผนการนิเทศ (X_1) การประเมินผลการนิเทศ (X_3) การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (X_4) และการดำเนินการนิเทศ (X_2) ตามลำดับ โดยมีค่าอำนาจในการพยากรณ์เท่ากับร้อยละ 77.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากตัวแปรทั้ง 4 ด้าน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการวางแผนการนิเทศเป็นกระบวนการแรกที่มีความสำคัญที่ผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศประชุมปรึกษาหารือ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาตามความต้องการจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศรวมทั้งวางแผนขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศที่จัดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเอนก ส่งแสง (2540) กล่าวถึงการนิเทศภายในสถานศึกษาต้องเกิดจากความร่วมมือกันของบุคลากรในสถานศึกษา มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ อย่างสร้างสรรค์และต่อเนื่อง มีความเป็นประชาธิปไตย มองเห็นเป้าหมายเดียวกัน คือพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นหลัก และสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาภรณ์ พลรักษ์ (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีการปฏิบัติการนิเทศอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการดำเนินนิเทศ รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลการนิเทศ ด้านการวางแผนการนิเทศ และด้านการศึกษาสภาพ ปัจจุบันปัญหาและความต้องการการนิเทศ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรพรรณ โล่ห์คำ และคณะ (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ประกอบด้วย 1) การนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และ 2) คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพองค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ดังนี้

การนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ได้แก่

1. การนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน คือ รูปแบบการนิเทศที่ครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน มีการสังเกตการสอน การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่กันและกัน ที่ส่งผลถึงการปรับปรุงและพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.1 การวางแผนการนิเทศ หมายถึง การลำดับความสำคัญของปัญหา กำหนดเป้าหมายและทางเลือก การจัดทำโครงการนิเทศ การกำหนดกิจกรรม การจัดทำแผนการปฏิบัติการนิเทศ ว่าต้องการนิเทศในเรื่องใดบ้าง แล้วนำมาจัดทำแผนและโครงการนิเทศต่อไป

1.2 การดำเนินการนิเทศ หมายถึง การดำเนินการนิเทศ ตามแผนการนิเทศที่วางไว้ เพื่อช่วยเหลือในการพัฒนาปรับปรุงตนเอง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน สร้างขวัญและให้กำลังใจแก่ครู

1.3 การประเมินผลการนิเทศ หมายถึง การตรวจสอบความสำเร็จของการนิเทศกับวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติการนิเทศมาประเมินผลและรวบรวมข้อมูลเพื่อสรุปปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเสนอต่อผู้บังคับบัญชา

1.4 การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หมายถึง การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อร่วมกันหาแนวทางในการแก้ปัญหา เช่นเดียวกับการประชุมเพื่อ

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในการนิเทศการสอน เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนแต่ละคน และร่วมกันแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนพบเจอในชั้นเรียน

2. คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน คือ การจัดการเรียนรู้ที่ดี มีลักษณะเป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร มีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดีครอบคลุมองค์ประกอบของการสอน ลำดับขั้นตอนการสอนที่ไม่สับสน สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา และลักษณะของผู้เรียน คำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ เป็นการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือฝึกปฏิบัติใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายทันสมัย รวมทั้งผู้สอนรู้จักใช้จิตวิทยาการในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน

2.1 การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์ เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ผ่านการลงมือทำจริงของผู้เรียนเพื่อฝึกทักษะกระบวนการต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อทำให้เกิดเป็นความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

2.2 การใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง การใช้เครื่องมือในการสอนของครู โดยใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก หมายถึง สภาวะการณ์หรือสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวผู้เรียน บรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกหรือบรรยากาศชั้นเรียนที่ดี ที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียนและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 การตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าในแง่ของกระบวนการสอน ว่าผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ตามเป้าหมายของการสอนหรือไม่ และนำผลที่ได้มาพัฒนาผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ หมายถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ คือ การรวมตัว รวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกันของครู ผู้บริหาร และบุคลากรในโรงเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารและครูผู้สอนควรมีการประชุม ปรึกษาหารือ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาตามความต้องการ ซึ่งจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศรวมทั้งวางแผนขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศที่จัดขึ้นเนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ด้านการวางแผนการนิเทศเป็นกระบวนการแรกที่มีความสำคัญ และมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง มากที่สุด

1.2 ครูผู้สอนควรมีการปฏิบัติงาน 3 ลักษณะ คือ 1) การปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ (การสอน) โดยการสังเกตการสอนซึ่งกันและกันตามแผนการนิเทศของตนเอง 2) การปฏิบัติงานของผู้นิเทศ (การนิเทศ) โดยปฏิบัติหน้าตามบทบาทของครูผู้นิเทศ มีการสังเกตเชิงคุณภาพ สังเกตและบันทึกตามประเด็น

คำถาม และผู้รับการนิเทศ และ 3) การปฏิบัติงานของผู้สนับสนุนการนิเทศ การประสานงานและสนับสนุน โดยผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ด้าน การดำเนินการนิเทศ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

1.3 ครูผู้สอนควรมีร่วมกันวิเคราะห์ผลการสังเกตการสอนซึ่งกันและกัน จัดให้มีการวัด ประเมินความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครู และมีการให้ข้อมูลย้อนกลับจากกระบวนการนิเทศ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ด้านการประเมินผลการนิเทศ มี ความสัมพันธ์กับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

1.4 ครูผู้สอนควรร่วมกันพิจารณาประเด็นที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เสนอวิธีแก้ปัญหา หรือ พิจารณาปัญหาอื่นพร้อมหาวิธีแก้ไขต่อไป โดยการแลกเปลี่ยนนำเสนอผลการสังเกตการสอนซึ่งกันและกันเป็น ประจำเนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ด้านการประชุมเพื่อ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนตามความคิดเห็นของผู้ที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จด้าน คุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ ดำเนินงานสำหรับสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.3 ควรมีการศึกษาคุณภาพของผู้เรียน จากการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน เพื่อหา แนวทางในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จริยา แดงอ่อน. (2559). รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- จิตณรงค์ เอี่ยมสำอางค์ และวิสาข์ จิตวัตร. (2556). การพัฒนารูปแบบการโค้ชทางปัญญาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อนพัฒนาสมรรถภาพการโค้ชและการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของครูพณิชยกร ม. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 5(2). 134-150.
- ฉวีวรรณ ท่าไม้สุข. (2560). การโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย ศิลปากร.

- ชลขรัส นุกอง. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 สหวิทยาเขตบางมูลนาก. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธนัญญา วุฒิวนิชย์. (2562). รูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิผลต่อการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเทศบาลวัดท่าสะอาด อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม. 15(2). 302-314.
- ธารทิพย์ ด้ายศ. (2561). การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ขนาดเล็กตามการรับรู้ ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- น้ำอ้อย สุนทรพฤกษ์. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในโรงเรียนกับประสิทธิผลของ โรงเรียนดีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ประภาภรณ์ พลรักษ์. (2560). แนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายใน สถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พัชรพร ศุภกิจ. (2559). การเรียนรู้แบบร่วมมือและการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เพื่อผู้เรียนในยุคดิจิทัล. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 14(1). 6-14.
- พิสนุ ฟองศรี. (2552). การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย: การสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุขภาพการพิมพ์.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2557). การนิเทศการศึกษา: ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รุ่งศิริ นุ่มศิริ และภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2564). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตส่งเสริมสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. Journal of Roi Kaensarn Academi. 6(2). 194-208.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2553). การนิเทศการสอน. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศานิต โหนแหยม. (2560). สภาพปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สายวินิตย์ ดวงสนาม. (2561). การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง. (2566). รายงานผลการปฏิบัติการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง. สิงห์บุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). รายงานประจำปี 2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพมหานคร: พรินทวาทกรฟิเค.
- เสน่ห์ แต่งทอง. (2542). **ภาพอนาคตทางการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านคลองตัน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อเนก ส่งแสง. (2540). **การนิเทศการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.
- อรรวรรณ โล่ห์คำ และคณะ. (2564). การนิเทศภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. **วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ**. 8(1). 186-202.
- Barber, Michael. (2009). **The Challenge of Achieving World Class Performance: Education in the 21 st Century**. Minneapolis: n.p.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607–610.

INVESTIGATING NEEDS AND PROBLEMS OF ACADEMIC ADMINISTRATION ON THE COURSE OF JOURNALISTIC WRITING IN GUANGXI VOCATIONAL UNIVERSITY OF AGRICULTURE*

¹Yuan Haisheng ²Aree Ussavanuphap

^{1,2}Dhonburi Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: areeup99@gmail.com

Abstract

Academic administration guidelines are very important for any major. It is necessary for teachers and students of journalism majors to develop an effective academic administration guide, which can help teachers and students better understand the writing courses. The objectives of this research were: 1) To investigate the opinions of students, teachers and administrators towards the academic administration on the course of journalistic writing. 2) To propose academic administration guidelines on developing journalistic writing manual for journalism students. The respondents of this study were 216 students, and 60 teachers and administrators at Guangxi Vocational University of Agriculture, obtained through "stratified random sampling". The research instrument employed in this study were questionnaires and a set of questions for the focus group discussion. The information and data collected were analyzed and presented in terms of frequency count, mean values, and standard deviation. The results show that: 1) the problems in the academic administration on the course of journalistic writing of Journalism students of Guangxi Vocational University of Agriculture are at the "high" level regarding the necessity of offering writing courses and students' needs. In term of curriculum, students mentioned that writing courses had many hours and students felt tired were at the highest level; For the instruction part, students pointed that they could not bear hardships and stand hard work, and they were unwilling to learn more other knowledge were at the highest level. For the evaluation part, students thought that what the teacher taught in class was not what they needed were at the highest level. 2) The developing manual writing for journalistic writing consisted of 5 units composition. All 5 units had been evaluated by three experts, and the IOC value was 0.67-1.00, indicating that the developed writing course guidelines was acceptable and could be used as a manual of journalistic writing for journalism students to Improve writing skills and knowledge.

Keywords: Academic Administration, Guidelines, Journalistic Writing, Manual

Introduction

The high-quality development of China's media industry provides excellent practical significance for the deep integration of media and meets the inherent requirements of theoretical and practical innovation in the media field. Accelerating the deep integration of media and realizing the high-quality development of the media industry has become an important task for my country's cultural media (Haberstroh, 2020). China's media industry has entered a period of high-quality development, which not only complies with the fundamental needs of the healthy development of the network environment but also creates major opportunities and breakthroughs for promoting the deep integration and transformation of traditional media and new media in my country. In the era of new media, positive cultural communication has become the mainstream (Wright & Nolan, 2021).

As an agricultural vocational college, the journalism major is a marginalized subject and receives relatively few resources and support from the school. Therefore, in order to promote the development of the journalism major, it is necessary to improve the level of academic administration. The foundation of vocational students is relatively weak, and an effective one suitable for them The academic administration guidelines is very necessary.

Guangxi Agricultural Vocational and Technical University was approved by the Ministry of Education in May 2021 and the People's Government of the Guangxi Zhuang Autonomous Region in June 2021. In the early days of its establishment, it offered a journalism major, and more than 1,000 graduates have worked in various TV stations, media, and websites in Guangxi; After the school was transferred and merged into a vocational undergraduate program, the College of Humanities and Arts was established, which establish a journalism major. Therefore, the development of journalism majors in agricultural colleges and how to improve the writing skills of journalism majors is particularly important. Although today's journalism majors have talent training programs and a complete teaching system, they lack an administrative guide. This study will Developing a writing course administration guide for journalism teachers and students to help them improve their writing skills.

More than a decade ago, many journalism experts expressed concern that problems with basic writing skills meant that new public relations practitioners were not entering the field at an appropriate level. In response, they urged public relations educators to change the curriculum to include a more writing-focused approach. Journalistic employers confirm that, as in the field of public relations, high-quality writing skills are expected of recent graduates (Fu, 2021), and writing training is often viewed as a fundamental journalistic skill (Haladyna, 2019). Teaching writing has long been viewed as a pillar of education (Marconi, 2020). Writing instruction has traditionally been part of early education or early skill development. At the other end of the educational timeline, degrees and subject majors that

require students to demonstrate professional writing skills, such as public relations and journalism, must teach students professional writing skills (Sekaran, 2018).

Objectives of this Research

1. To investigate the opinions on problems of students, teachers and administrators towards the academic administration on the course of journalistic writing.
2. To propose academic administration guidelines on developing journalistic writing manual for journalism students.

Research Methodology

The research focuses on investigating needs and problems of academic administration on the course of journalistic writing in Guangxi Vocational University of Agriculture. It can show the research methodology as follows:

1. Research design

Mixed methods research (Quantitative research and Qualitative research) is employed to analyze the data because both quantitative and qualitative approaches are adopted in the research process.

2. Population and sample group

2.1 Population

This study was conducted of Guangxi Vocational University of Agriculture. The population of this research project was divided into two groups: 1) 492 students, 2) 50 teachers and 10 administrators.

2.2 Sample Group

In this research project, the sample groups were divided into three groups; namely, 1) 216 journalism students; This sample groups was derived from of Krejci and Morgan formula, 2) 50 teachers, who taught the journalistic writing, and 10 administrators. The respondents were collected through the stratified random sampling technique.

3. Research instruments

3.1 Questionnaires

In this research project, data collection was carried out by means of questionnaire survey. The questionnaire was divided into 2 sets: 1) the student set and 2) the teacher and administrator set. The questionnaire was divided into 2 parts, 1) the general background, 2) the opinions of journalism students, teachers and administrators towards problems of journalistic writing.

For this part of the questionnaire, the index of item objective congruence score (IOC score) was assessed by three experts. The IOC values of each question in the

questionnaire was ranged from 0.67 to 1.00. The reliability of questionnaires was measured by the technique of Cronbach's alpha coefficient. The reliability of questionnaires for students, teachers and administrators problems were 0.855; 0.870 respectively.

3.2 A set of question for focus group discussion

The focus group members consisted of nine participants, namely three administrative staff, three specialists, and three senior faculty members. They discussed how to improve the guidelines for journalism writing courses, and everyone agreed that the guidelines includes four parts: evaluation, Equipment and media, Instruction, and Curriculum. This academic administration guideline solicits opinions from school leaders and department heads, as well as experts and scholars. Through repeated deliberation and the organization of multiple special meetings for discussion, the framework structure and compilation form of the "Academic Administration Guideline" have been continuously improved, thus ensuring the systematic, logical and scientific structure design of the "Academic Administration Guideline". The results were presented in terms of IOC (Index of item-objective congruence).

4. Data Collection

In this research project, the researcher personally collected data and information online. The sample groups were informed of the purpose of the data collection and an appointment was made. The researcher submitted a permission letter to the dean of the faculty of Humanities and Arts of the university in advance, requesting permission to collect data, and information on the sample groups at Guangxi Vocational University of Agriculture.

5. Data Analysis

The data and information collected were analyzed, interpreted and then presented in terms of frequency count, percentage, mean ($\bar{x}$), and standard deviation (S.D.). The five point Likert rating scale was used to evaluate the respondents' problems of journalism students, teachers and administrators for journalistic writing.

Research Results

In this topic, it is divided into three parts; namely, 1) General information 2) The problems of academic administration guidelines on developing journalistic writing manual for journalism students.

1. The problems of academic administration guidelines on developing journalistic writing manual for journalism students.

Table 1 The opinions of journalism students on the problems of learning journalistic writing courses

Items	n=216		Level of problems
	$\bar{x}$	S.D.	
Curriculum			
1. The students' knowledge is relatively narrow, and they have not studied journalism theory in depth	4.32	0.58	High
2. Students do not have a standardized format and template when doing news reporting	4.36	0.79	High
3. Students' learning ability is not strong, their foundation is relatively weak, and their writing ability is poor	4.24	0.75	High
4. Students find the course of writing class is difficult and beyond their abilities	4.43	0.79	High
5. Writing courses have many hours and students feel tired	4.81	0.39	Highest
Total	4.43	0.66	High
Instruction			
6. Students are unwilling to go to the sites to get first-hand information for reporting	4.32	0.84	High
7. Students are not strong enough to bear hardships and stand hard work, and they are unwilling to learn more other knowledge.	4.75	0.43	Highest
8. Students' comprehension ability is weak, and they cannot better understand the content of the teacher's class	4.20	0.73	High
9. Students are not focused enough in class and are prone to desertion	4.43	0.50	High
10. Students are easily disturbed by external factors and easily lose accurate judgement	4.24	0.75	High
Total	4.39	0.65	High
Equipment and media			
11. News dissemination requires some important mediums that students do not understand	4.44	0.79	High
12. Students are not willing to read more books and newspapers, resulting in poor news sensitivity	4.25	0.75	High
13. Traditional media is impacted by new media, students hold a wait-and-see attitude	4.07	0.90	High
14. Writing handouts needs to be previewed before class and repeated practice after class	4.62	0.49	Highest
15. Students don't know how to learn writing in	4.61	0.50	Highest

online courses			
Total	4.40	0.69	High
Evaluation			
16. Some news writing is boring, students do not have enough patience	4.62	0.49	Highest
17. Students' background on political awareness is not enough, and they are at a loss in the face of some important events	4.57	0.50	Highest
18. Students think that the writing class do not help them to get jobs in the future	4.57	0.50	Highest
19. Students think that what the teacher taught in class is not what they need	4.81	0.39	Highest
20. Students feel that they are missing an instruction manual for writing courses	4.33	0.84	High
Total	4.58	0.54	Highest
Total statistics	4.45	0.64	High

According to table 1, it is indicated that the Journalism majors have problems in learning writing courses of students are at the high level. ($\bar{x}$ =4.45, S.D. =0.64). In respect to Curriculum Writing courses have many hours and students feel tired, In respect to Evaluation Students think that what the teacher taught in class is not what they need, Both of these questions are at the highest level. ($\bar{x}$ =4.81, S.D.=0.39), In respect to instruction students are not strong enough to bear hardships and stand hard work, and they are unwilling to learn more other knowledge are at the highest level. ($\bar{x}$) =4.75, S.D.=0.43), In respect to Equipment and media, writing handouts needs to be previewed before class and repeated practice after class, In respect to Evaluation, some news writing is boring, students do not have enough patience, both of these questions are at the highest level. ($\bar{x}$ =4.62, S.D. =0.49).

Table 2 The opinions of teachers and administrators on the problems of journalistic writing courses

Items	n=60		Level of problems
	$\bar{x}$	S.D.	
Curriculum			
1. Instructional design for writing courses is more difficult to write	4.35	0.58	High
2. The writing class needs to assign more exercises to the students	4.40	0.79	High
3. Writing courses require long hours of preparation and real-time updates on the latest hot topics	4.20	0.78	High

4. Teaching writing courses can sometimes slow down the teaching assignments	4.38	0.83	High
5. Writing classes don't have a professionally tailored instruction guide	4.78	0.42	Highest
Total	4.42	0.68	High
Instruction			
6. Writing requires a fixed format framework	4.35	0.84	High
7. Writing class is more difficult to liven up the class atmosphere.	4.77	0.43	Highest
8. The amount of class hours in the writing class is relatively large, and the period spanning the semester is long	4.18	0.73	High
9. In writing course teachers need to take students to participate in various writing competitions	4.45	0.50	High
10. Writing courses must be implemented strictly in accordance with course standards	4.27	0.76	High
Total	4.40	0.65	High
Equipment and media			
11. Teaching writing courses requires downloading the database	4.45	0.79	High
12. Teachers are not familiar with online teaching and learning platforms	4.23	0.75	High
13. Writing classes need to use multimedia teaching equipment to assist teaching, but teachers don't have time to study in-depth	4.02	0.91	High
14. The instruments and equipment in the writing class are relatively simple, not up to date.	4.63	0.49	Highest
15. Writing courses require extensive literature reading	4.60	0.49	Highest
Total	4.39	0.69	High
Evaluation			
16. Teachers are not confident in teaching writing courses	4.60	0.49	Highest
17. Writing courses require strong logical skills	4.55	0.50	Highest
18. Writing courses are necessary for journalism students	4.58	0.50	Highest
19. Writing class is a challenge course for teachers	4.82	0.39	Highest
20. Writing classes put a lot of pressure on teachers	4.35	0.84	High
Total	4.58	0.54	Highest
Total statistics	4.45	0.64	High

According to table 2, teachers and administrators mentioned that there are problems in learning journalistic writing at the high level. ($\bar{x}$ =4.45, S.D. =0.64). In respect to evaluation writing class is a challenge for teachers at the highest level. ($\bar{x}$ =4.82, S.D. =0.39). In respect to curriculum writing classes don't have a professionally tailored instruction guide at the highest level. ($\bar{x}$ =4.78, S.D. =0.42). In respect to instruction writing class is more difficult to liven up the class atmosphere at the highest level. ($\bar{x}$ =4.77, S.D. =0.43).

2. Conclusions from focus group discussions on academic administration guidelines for journalistic writing

News writing courses have significant characteristics such as realistic pertinence and strong timeliness. Like the teaching of other business courses in journalism majors, writing course teaching needs to integrate theoretical knowledge into practical operations and improve students' writing abilities through a large amount of practice. However, news writing is more than just a basic course. News writing emphasizes rationality and thinking. Only by learning to use logical thinking to look at problems rationally can students correctly grasp the laws of objective things and clearly understand the difference between fact judgment and value judgment when facing specific news events. Theoretical teaching can also guide students in today's era of fragmented information to use systematic thinking to paste facts, integrate information, see the essence through phenomena, and conduct completeness, logic, hierarchy, structure, and unity before outputting opinions.

Research Discussion

1. The problems of low writing ability among journalism students in agricultural university

According to statistics, more than 80% of students realize the need to master writing skills and hope that universities was offer news writing courses. However, students' own initiative and enthusiasm for writing are far less than this. Faced with the pressure of completing homework and preparing for exams, they rarely take the initiative to carry out relevant reading and training. Journalism majors are unwilling to spend time reading books and documents, analyzing and thinking deeply. (Ding, 2017)

The research results of these scholars are the same as the researchers' conclusions. They all believe that mastering news writing is the responsibility of every student, which is of great help in improving students' thinking and debating abilities.

Stanford University's experience in cultivating students' writing skills: it has opened rich and personalized writing courses and integrated thinking training throughout the entire writing teaching, "cultivating students' abilities in in-depth reading, proficient writing, effective communication and critical thinking". At Stanford University, writing courses are mainly

conducted in seminars, and the class size is very small, usually no more than 15 people. In the classroom, teachers focus on student activities and construct a classroom atmosphere suitable for students' active learning through text analysis, writing tasks, group discussions, classroom workshops, etc. Outside the classroom, teachers was assign a large number of writing tasks to students and provide strict guidance, revision and feedback. These writing tasks usually come in various forms, including not only basic professional tasks, such as rhetorical analysis, situational expression, academic discussions, designing research plans, and presenting research results, but also involve some extremely practical informal tasks, such as creating blogs, field work, etc. Interviews etc. These practices are also worth learning from and was help journalism students improve their writing skills.(Han, 2017).

2. The needs for academic administration guideline among journalism students in agricultural colleges

China is a large agricultural country, and the work of "agriculture, rural areas and farmers" is one of the most important tasks of the Chinese government. As students of agricultural universities, we need to guide more young people to cultivate patriotic feelings for the party, carry forward the great spirit of poverty alleviation, keep in mind the mission of strengthening agriculture and revitalizing agriculture, and gather the power of youth to shine for rural revitalization. The academic administration guideline can help them master writing knowledge, improve writing skills, and lay a solid foundation for learning other professional courses. Since the foundation of students in vocational colleges is relatively weak, the guidelines fully considers the matching with students during the formulation process. It is always difficult and easy to understand. Each unit has clear ideas and is progressive. It is a very suitable guide for journalism students in vocational colleges. Every agricultural school student must not only study professional knowledge seriously and contribute to the comprehensive promotion of rural revitalization in the areas they are good at, but also need to improve their writing skills and integrate their personal ideals into the unremitting struggle to realize the Chinese dream of the great rejuvenation of the Chinese nation. On this basis, journalism students should use their professional knowledge to convey the voice of agriculture, disseminate agricultural knowledge, and contribute to agricultural modernization.

3. The social significance and learning value of the guidelines of Journalistic Writing

Guidelines of Journalistic Writing can cultivate journalism students' abilities in inquiry learning, lifelong learning, problem analysis and problem solving. To further enhance the students majoring in journalism to have solid writing skills, image and video processing technology, strong news integration ability, text expression ability and information processing ability, and be able to complete text, image, video and other content planning of traditional media and new media. Production, tracking maintenance, and packaging and editing;

understand new media planning and operation models, methods, techniques, and strategies; be able to complete product operations, content operations, user operations, event operations, etc. Have good sensitivity to traditional media and new media news, understand the career development trends of all-media news gathering and editing; have strong interpersonal communication skills, organizational and coordination skills. This theory coincides with Mensing (2010).

By writing this guidelines, it has been recognized by three domestic experts and scholars. They believe that the design of the manual is reasonable, the content is rich, and the key and difficult teaching points are highlighted. It is suitable for students majoring in journalism at our school. The entire teaching link is complete and clear. From the introduction of the classroom to the teaching process and the final after-class exercises, it provides a clear introduction to the writing learning of various genres. The teaching content is clear, objective and true, and the knowledge points are accurate. The after-class exercises are of moderate difficulty and can be arranged closely with the key contents of this chapter. Overall, the content arrangement of the five units of this course is operable and in line with the syllabus. This course includes news writing, communication writing, work plan writing, plan writing, and in-depth report writing.

Research Body of Knowledge

The Research Body of Knowledge of this study is the problems and needs of dance education management in middle schools, including educational management, teaching process, and promotion of facilities to create the academic administration guideline for Dance Educational Management in High School.

This research helps journalism students improve their writing skills by improving the academic administration guidelines for writing courses. It conducts questionnaire surveys and collects results from curriculum, instruction, equipment and media, and evaluation. The academic administration guidelines conducts effectiveness analysis on agricultural vocational college Journalism. Learning students has a stimulating effect, which can not only help teachers improve classroom efficiency but also enable students to better master writing skills. It is shown in Figure 1.

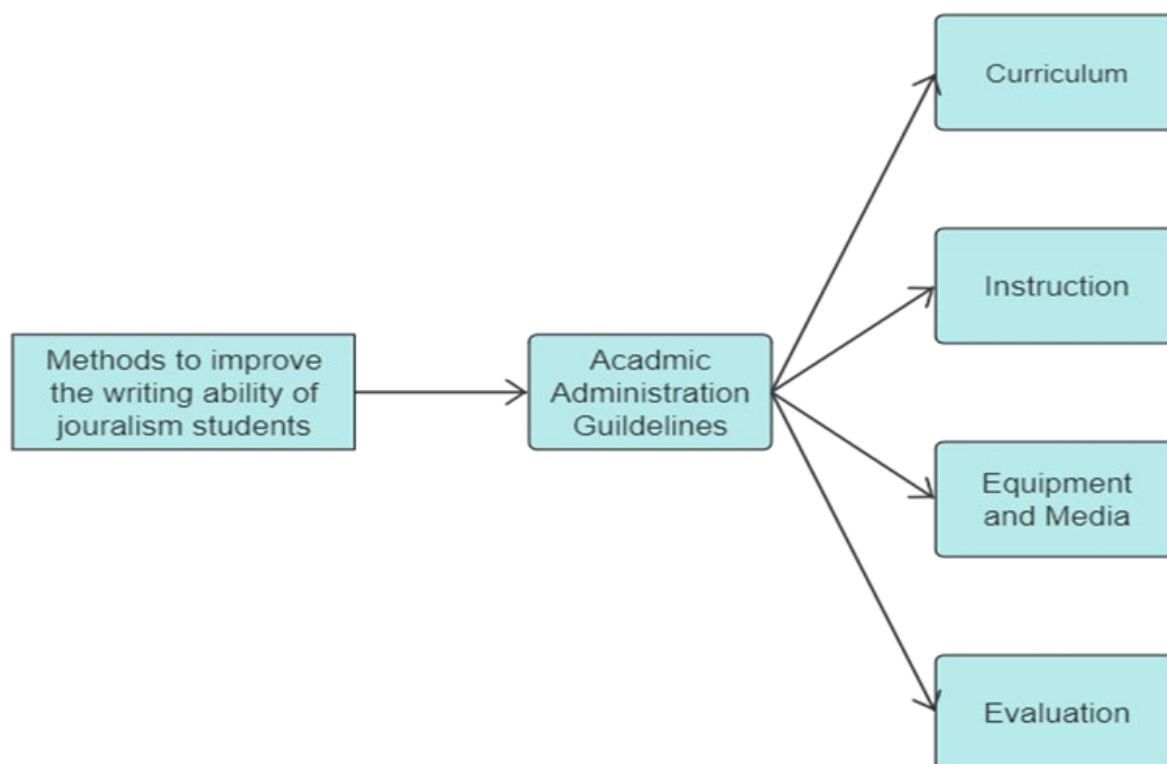

Figure 1 Research Body of Knowledge

Research Suggestion

1. Suggestions in practice

The journalism major is guided by market demand and local economic development, followed by professional goals, with professional ability training as the core, and professional quality education as the basis. Cultivate students who master the theoretical foundation and higher practical skills of all-media news gathering, editing and production, and have strong all-media news interviewing, writing, editing, photography, videography, commentary, post-production and broadcasting, innovation and entrepreneurship, and independent learning abilities. As a compulsory course for journalism majors, the writing course is a course that needs to be learned and mastered. In this course, students are recommended to read a large number of books and materials, learn writing in various news genres, and often go to frontline sites and grassroots to collect information and data. Students are required to have an international and national perspective.

2. Suggestions for research

2.1 The effectiveness of Academic administration guidelines on developing journalistic writing manual for journalism students

2.2 The influencing factors of the writing teaching ability of journalism teachers in Guangxi Vocational University of Agriculture.

2.3 It is recommended to refine the content arrangement of each unit, such as adding some case teachings and supplementing some cases, which was more effective and allow students to better understand the genre. There are also suggestions to add the applicable scope of each genre, such as message writing, when should the genre "message" be used? If some of these details can be improved, the entire teaching link was richer.

References

- Ding, G. (2017). How to determine the training targets and curriculum of university journalism education. **Jiangxi Journal**. 4. 70-73.
- Fu,L. (2021). Education reform of Journalism and Communication in colleges and universities from the perspective of new liberal arts. N. Writ Int. J. Pract. Theor. **Creative**. 3. 1-2.
- Haberstroh, J. (2020). Public Relations graduates don't measure up as writers. **Public Relations Quarterly**. 39(4). 22-25.
- Haladyna, T. (2019). **Developing and validating multiple-choice test items**. New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Han, Y. (2017). Optimization of the structure of disciplines, majors and personnel training types in higher education. **China Higher Education**. 12. 30-33.
- Hirst, M. (2010). Journalism education "Down Under". **Journalism Studies**. 11(1). 83-98.
- Marconi, F. (2020). **Newsmakers: Artificial Intelligence and the Future of Journalism**. Columbia University Press.
- Mensing, D. (2020). Rethinking (Again) the future of journalism education. **Journalism Studies**. 11(4). 523.
- Sekaran, U. (2018). **Research methods for business**. 3rd ed. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Wright, S. & Nolan. D. (2021). The development of data journalism in China: influences, motivations and practice. **Digital Journalism**. 1-18. <https://doi.org/10.1080/21670811.2021.1927779>

รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสารณียธรรมของผู้บริหาร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*

A MODEL OF PERSONNEL MANAGEMENT IN ACCORDANCE WITH THE PRINCIPLES OF SARANIYADHAMMA OF THE ADMINISTRATORS OF MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

¹มนัสนันท์ บุญปู Manassanan Boonpoo

²พระมหาญาณวฑฺฒน์ ฐิตวฑฺฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano

³พระครูโสภาสนนทกิตฺติ (ศักดิ์ โอภาโส) PhrakhruOpatnontakitti (Sakda Obhaso)

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: manassanan.nunb@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสารณียธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย จำนวน 269 รูป/คน มีเครื่องมือการวิจัยคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ คือค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า PNIModified ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน และการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน มีเครื่องมือการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์และแนวคำถาม สนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบประเมินกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารในมหาวิทยาลัย จำนวน 226 รูป/คน มีเครื่องมือการวิจัยคือแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสารณียธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในระดับอุดมศึกษาและเป็นมหาวิทยาลัยของคณะสงฆ์ไทย บุคลากรมีความสำคัญต่อมหาวิทยาลัยในการผลักดันและส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยให้เกิดการพัฒนาของส่วนงานจนบรรลุผลสำเร็จจึงควรมีการนำหลักสารณียธรรมมาประยุกต์ในการพัฒนาการบริหารงานบุคคล องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์เพื่อนำหลักสารณียธรรมไปประยุกต์ในการบริหารงานบุคลากร องค์ประกอบที่ 3 การบริหาร 1) การบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร 2) หลักสารณียธรรม 6 คือ (1) เมตตาการุณกรรม การทำดีต่อกัน (2) เมตตาวัจจกรรม การพูดดีต่อกัน (3) เมตตาโมหกรรม การตั้งจิตปรารถนาดีต่อกัน (4) สาธารณโภคี การแบ่งปันสิ่งของให้แกกัน (5) สีลสามัญญตา การมีความประพฤติที่ตรงร่วมกัน (6) ทิฐิสามัญญตา การมีความเห็นชอบร่วมกัน 3) การบริหารงานบุคคลบูรณาการตามหลักสารณียธรรมของผู้บริหาร องค์ประกอบที่ 4 การนำไปใช้ และผลการประเมินรูปแบบ ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ ความเป็นประโยชน์ ความ

ถูกต้อง ความเป็นไปได้ และความเหมาะสม ตามลำดับ โดยสรุปองค์ความรู้การวิจัย คือ SCIPP ได้แก่ S (Saraniyadhamma) C (Creating environment) I (Inspection process) P (Personnel recruitment announcement) P (Personnel training)

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารงานบุคคล, หลักสารณียธรรม, ผู้บริหาร, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

This research article aimed to propose a model of personnel management based on the principles of *Sārāṇīyadhamma* for administrators of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. It was a mixed-method research with 3 research steps: Step 1: To study the needs of personnel management of administrators; this was a quantitative research using a questionnaire with a sample group of 269 university lecturers. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using statistics: percentage, mean, standard deviation, and PNIModified. Step 2: Developing a model; this was a qualitative research by interviewing 7 key informants and organizing a focus group discussion with 9 experts. The research instruments were an interview form and focus group discussion questions. Data were analyzed using content analysis. Step 3: Evaluating the model; this was a quantitative research using an evaluation form with a sample group of 226 university lecturers. The research instrument was an evaluation form. Data were analyzed using statistics: percentage, mean, and standard deviation. The results of the research found that: Personnel administration model based on the principle of *Sārāṇīyadhamma* of the administrators of Mahachulalongkornrajavidyalaya University consisted of 4 components: Component 1: Principle of Mahachulalongkornrajavidyalaya University as a state-controlled university at the higher education level and also a university of the Thai Sangha. The personnel were important to the university in pushing and promoting the university to develop its units until success was achieved. Therefore, the principle *Sārāṇīyadhamma* should be applied in personnel administration development. Component 2: Objective to apply the Saraniyadhamma principle to personnel administration. Component 3: Administration; 1) Personnel administration of administrators, 2) The 6 *Sārāṇīyadhamma* principles: (1) *Mettākāyakamma*, doing good to one another, (2) *Mettākāvācīkamma*, speaking kindly to one another, (3) *Mettā manokamma*, wishing good to one another, (4) *Sādhāraṇabhogitā*, sharing things with one another, (5) *Silāsāmaññatā*, having good behavior together, (6) *Ditṭhisāmaññatā*, having common opinions. 3) Integrated personnel administration based on the principle of *Sārāṇīyadhamma* of administrators. Component 4: Application and evaluation results of the model in overall, the evaluation results were at the highest level in all four dimensions: usefulness, accuracy, feasibility, and appropriateness, respectively. In summary, the research knowledge was SCIPP, which included S (*Sārāṇīyadhamma*), C (Creating

environment), I (Inspection process), P (Personnel recruitment announcement), and P (Personnel training).

Keywords: Model, Personnel Management, Sārāṇṭiyadhamma Principles, Administrators, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

บทนำ

องค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐกิจเอกชน หรือภาคราชการ การบริหารงานมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทรัพยากรพื้นฐานในการบริหารงาน มีองค์ประกอบหลัก 4 อย่าง ได้แก่ บุคลากร เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการบุคลากรถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด เพราะบุคลากรเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหาร และถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีประโยชน์อย่างมหาศาลในกระบวนการผลิตตัวบ่อนทั้ง ๔ อย่างนั้น ปัจจัยทุกตัวต้องมีบุคลากร เป็นผู้ใช้ทรัพยากรอื่นเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (รุ่ง แก้วแดง, 2544)

การศึกษาเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งในการสร้างความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าของชาติ ถ้าการจัดการศึกษาของชาติมีคุณภาพก็หมายถึง ประชาชนในชาติมีคุณภาพตามไปด้วย ดังนั้น โรงเรียนจึงนับเป็นสถาบันทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด และผู้บริหารโรงเรียนก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง การที่ผู้บริหารจะบริหารงานบุคคลในโรงเรียนให้ดีและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการบริหารงานให้โรงเรียน มีการดำเนินงานในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่ผู้บริหารโรงเรียนจะบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพได้นั้น ผู้บริหารจะต้องเป็นบุคคลที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีทักษะ วิสัยทัศน์ จึงจะทำให้การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนเกิดความสำเร็จ ตลอดจนมีผลสัมฤทธิ์สูง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2540) โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การทางการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารควรนำหลักคุณธรรมจริยธรรมเพื่อนำมาใช้บูรณาการในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การบริหารงานบุคคลหรือการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อผู้บริหารทุกคน เพราะผู้บริหารทุกคนไม่ต้องการให้มีความผิดพลาดเกิดขึ้นในการบริหารงาน ซึ่งความผิดพลาดที่ผู้บริหารไม่ต้องการ มีดังนี้ คือ 1) การจ้างคนไม่เหมาะสมกับงาน 2) อัตราการออกจากงานสูง 3) การพบว่าพนักงานไม่ตั้งใจที่จะทำงานให้ดีที่สุด 4) การเสียเวลากับการสัมภาษณ์ที่ไม่ได้ประโยชน์ 5) ทำให้องค์กรต้องขึ้นศาลเนื่องจากความไม่เป็นธรรมของผู้บริหาร 6) ทำให้องค์กรถูกฟ้องจากการจัดสภาวะแวดล้อมการทำงานที่ไม่ปลอดภัย 7) การทำให้พนักงานคิดว่าเงินเดือนที่เขาได้รับไม่ยุติธรรม 8) ไม่ยอมให้มีการฝึกอบรมและการพัฒนาซึ่งเป็นการทำลายประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหน่วยงาน 9) การกระทำที่ไม่ยุติธรรมและความสัมพันธ์ที่ตึงเครียดกับพนักงาน (สมชาย หิรัญกิตติ, 2542) เพื่อให้สามารถหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาดดังกล่าวได้ ผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสนใจในเรื่องการบริหารงานบุคคลอย่างจริงจัง โดยเฉพาะสภาพองค์การในทุกวันนี้พบว่าได้มีปัญหาถูกระทบจากอิทธิพลการเปลี่ยนแปลงใน สภาพแวดล้อมเป็นอันมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อการบริหารงานบุคคลในองค์กรโดยตรง การเปลี่ยนแปลงต่างๆ เท่าที่เห็นในปัจจุบัน ทั้งในส่วนที่เป็นเศรษฐกิจ เทคนิควิทยาการและสภาพสังคมล้วนแต่เห็นได้ชัดแจ้งว่าจะมีผลกระทบทำให้การบริหารงานบุคคลต้องมี

ความสำคัญยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อนเป็นอันมาก (ธีรยุทธ พึ่งเทียร และสุรพล สุยะพรหม, 2543) แต่ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ อาจจะแก้ไขให้บรรเทาเบาบางลงไปได้ ถ้าการบริหารงานบุคคลได้รับความสนใจและเอาใจใส่อย่างเพียงพอ (สมาน รังสิโยฤกษ์, 2544)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2545) มีหลักการบริหารงานบุคคลดังนี้ 1) มีการจัดระบบบริหารงานบุคคลที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินการกิจตามหลักการ ปณิธาน วัตถุประสงค์และภารกิจ 2) ยึดระบบคุณธรรม (Merit System) 3) เข้ายาก ออกง่าย มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องตลอดอายุการทำงานของบุคลากร แต่การบริหารงานบุคคลยังมีปัญหาอยู่หลายด้านอาจเกิดจากการจัดโครงสร้างตำแหน่งบุคลากร ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งปฏิบัติการวิชาชีพและบริหารทั่วไป ตำแหน่งบริหารวิชาการมีตำแหน่งซ้ำซ้อนกัน และอาจก่อให้เกิดภาพปัญหาการบริหารงานบุคคลในด้านคือ 1) ด้านระบบการสรรหา คัดเลือก และทดลองปฏิบัติงาน เช่น การเปิดสอบหรือการคัดสรรคนเข้าสู่องค์กรยังไม่เปิดกว้าง ทำให้ขาดการแข่งขัน โภสได้คนใหม่มีน้อย การคัดเลือกจะคัดเลือกไปตามความรู้สึก ซึ่งไม่เป็นไปตามความรู้ความเข้าใจจริงตามระเบียบมหาวิทยาลัย และสำหรับการทดลองปฏิบัติงาน ยังไม่เป็นไปตามภาระงานหรือผลของงาน แต่ในหลักการแต่งตั้งบุคคลดำรงตำแหน่งบริหารวิชาการระบุไว้ว่า ใช้กระบวนการสรรหา มีคณะกรรมการกำหนดรูปแบบวิธีการให้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่มหาวิทยาลัยกำหนด โดยอาจแต่งตั้งจากพนักงานมหาวิทยาลัยกลุ่มตำแหน่งวิชาการ (หรือกลุ่มอื่น) มาดำรงตำแหน่ง หรืออาจรับบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัยผู้มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ทางการบริหารสูงเข้ามาสู่ตำแหน่งบริหารวิชาการได้แต่ยังไม่เป็นไปตามที่กำหนด 2) ด้านการพัฒนาบุคลากร (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2542) มีดังนี้ 1) การฝึกอบรมภายในไม่ต่อเนื่อง, 2) ขาดการติดตามผลการฝึกอบรม 3) การไปศึกษาฝึกอบรม ดูงาน และปฏิบัติการวิจัย ส่วนมากจะมุ่งเน้นให้ไปศึกษาต่อ ซึ่งขัดกับระเบียบที่กำหนด ไว้ว่า "การไปศึกษา ฝึกอบรม ดูงาน และปฏิบัติการวิจัยมหาวิทยาลัยคำนึงความต้องการของมหาวิทยาลัยเป็นหลัก เมื่อกลับมาต้องปฏิบัติงานตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด ถ้าต้องการไปอีกต้องใช้ทุนครบถ้วนหรือทำงานชดเชยแล้วอย่างน้อย 1 ปี. เป็นบุคลากรประจำอายุไม่เกิน 45 ปี และผ่านการทดลองปฏิบัติงานแล้ว, ผู้ได้รับทุนไปศึกษาจะต้องกลับมาปฏิบัติงานชดเชยทุนที่รับจากมหาวิทยาลัยทั้งหมด 3) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2550) โดยทั่วๆ ไปแล้วงานในองค์กรจะประสบความสำเร็จหรือมีความก้าวหน้าด้วยดีนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการทำงานของบุคลากรที่มารับผิดชอบงานขององค์กรนั้นๆ หลักจากที่บุคลากรได้ปฏิบัติงานมาเป็นระยะหนึ่งแล้วผู้บริหารต้องมารับทราบถึงผลการทำงานของบุคลากร เพื่อนำไปพิจารณาเลื่อนตำแหน่ง เลื่อนเงินเดือน ให้ความดีความชอบ แต่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ยังมีปัญหาด้านการประเมินผลงานของบุคลากร เช่น สถานภาพของบุคลากรแตกต่างกันทำให้เวลาการทำงานต่างกัน ซึ่งทำให้มีปัญหาการประเมินผลงานต่างกัน และมีเวลาทำงานที่ต่างกัน และปัญหาอีกอย่างคือ ผู้ประเมินมีวัตถุประสงค์ในการประเมินไม่ชัดเจน ตลอดจนขาดการนำผลการประเมินไปใช้ โดยส่วนมากจะประเมินผลงานไปตามความรู้สึก ไม่ได้ประเมินงานไปตามความรู้หรือความเป็นจริงของงาน

การบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2550) จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้และเข้าใจขั้นตอนและกระบวนการการบริหารงานบุคคล เช่น การวางแผนงานบุคคล การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การบำรุงรักษา การพัฒนา และการออกจากราชการ เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของกระบวนการบริหารงานนี้แล้วจะเห็นว่า การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการบริหารที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นการนำไปซึ่งการปฏิบัติงาน เพื่อการบริหารงานบุคคลมีการดำเนินการอย่างดีแล้ว งานอื่นๆ ก็จะได้รับจัดการ

แก้ไข หรือดำเนินการตามมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การบริหารงานนั้นจุดมุ่งหมายที่สำคัญอยู่ที่ต้องการให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การจัดหาบุคคลและเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานนั้นเป็นลำดับขั้นที่สำคัญประการหนึ่งในกระบวนการบริหาร และลำดับขั้นที่มีความสำคัญต่อเนื่องกัน จะเห็นได้ว่า ในการบริหารนั้นจะต้องวางแผนให้ถูกต้องเหมาะสม จึงเป็นเรื่องที่สำคัญและยุ่งยากที่สุด ทั้งนี้เพราะตามหลักทั่วไปในการบริหารงานนั้น แม้ว่าจะมีงบประมาณให้อย่างเพียงพอ มีการจัดการองค์กร และบริหารงานที่ดีมีอุปกรณ์และวัสดุต่างๆ ถ้าผู้ปฏิบัติงานไม่ดี ไม่มีความรู้ความสามารถ ขาดความซื่อสัตย์สุจริต และไม่ประพฤติในระเบียบวินัยอันดีแล้วก็เป็นกรยากที่การบริหารงานจะบรรลุผลตามความมุ่งหมาย การบริหารงานบุคคล เป็นการได้มา การพัฒนา การบำรุงดูแลรักษาบุคลากรในตำแหน่งต่างๆ

การบริหารงานบุคคลไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการสรรหา และการบรรจุแต่งตั้ง การบำรุงรักษา การพัฒนาบุคลากร และการให้บุคลากรพ้นจากงาน อีกทั้งการวางแผนบุคลากร ซึ่งยังขาดการวิเคราะห์แผนทั้งหมดขององค์กรหรือบางครั้ง เมื่อมีบุคลากรโอนย้ายไปดำรงตำแหน่งที่อื่นการบรรจุอัตราทดแทนทำได้ช้า การได้มาซึ่งทรัพยากรมนุษย์บางครั้งได้บุคลากรทำงานไม่ตรงกับความรู้ ความสามารถ การฝึกอบรม และการพัฒนาบุคลากรบางกลุ่มบางหน่วยงานได้รับการฝึกอบรมน้อยบางครั้งมีบุคลากรไม่พอใจการพิจารณาความดีความชอบ ความปลอดภัยและการให้บริการ บางครั้งเจ้าหน้าที่ไม่มาปฏิบัติหน้าที่ การพัฒนาองค์กรในภาพรวมยังขาดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน และรูปธรรม การพิจารณาความดีความชอบแก่บุคลากรตามความพึงพอใจของผู้บริหารขาดการนำหลักความสามารถมาพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นจึงทำให้เกิดความท้อถอยที่จะทำงานให้ก้าวหน้าต่อไป ถือได้ว่าเป็นระบบที่ทำลายความกระตือรือร้นในการทำงานของบุคคลส่วนใหญ่ได้ แต่ระบบนี้มีได้หมายความว่าเลวร้ายหรือไม่เหมาะสมไปเสียทั้งหมด (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549) หากกระบวนการบริหารงานบุคคล รวมทั้งกระบวนการพัฒนาความรู้และการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในหน่วยงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้วก็จะช่วยให้หน่วยงานได้ผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ความสามารถและอุทิศแรงกายแรงใจในการทำงาน ซึ่งจะเป็นพลังในการผลักดันให้หน่วยงานสามารถดำเนินงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของหน่วยงานได้ หากการบริหารงานบุคคลของหน่วยงาน ขาดการวางแผนในการสรรหา การบำรุงรักษาบุคลากรที่ดี ในการบรรจุแต่งตั้ง เลื่อนขั้น โยกย้ายมีการเรียกร้องผลประโยชน์จากบุคลากร จะทำให้บุคลากรไม่ทุ่มเทความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ บุคลากรขาดความสามัคคีกันขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ทำให้การบริการสาธารณะแก่ประชาชนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (พนัส หันนาคินทร์, 2542)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักสภานิยธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ต้องการทราบว่าการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสามารถเสนอผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ กำหนดเป็นนโยบายในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รวมถึงการกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง พิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง การโยกย้าย การบำรุงรักษา การพัฒนาบุคลากร และการให้บุคลากรพ้นจากงาน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่บุคลากร เพื่อให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจที่ดีต่อการบริหารให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักสภานิยธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยต้องมีหลักสภานิยธรรม 6 (ดูรายละเอียดใน ที.ปา.(ไทย) 11/324/32-322) อันเป็นธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง ธรรมเป็นเหตุที่ระลึกถึงกัน หลักการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ 1) เมตตาการุณกรรม

ตั้งเมตตาทายกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมคณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง 2) เมตตาวจีกรรม ตั้งเมตตาวจีกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง 3) เมตตามโนกรรม ตั้งเมตตามโนกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน 4) สาธารณโภคี ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน คือ เมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคด้วยกัน ข้อนี้ ใช้ อปปฏิวิภัตตโกศ ก็ได้ 5) สีสสามัญญตา มีศีลบริสุทธิ์เสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ และ 6) ทิฏฐิสามัญญตา มีทิฏฐิดีงามเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น สิ้นทุกข์ หรือขจัดปัญหา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2551) ซึ่งหลักสารณียธรรม 6 นั้นนับว่าเป็นหลักธรรมสำหรับการเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้นในสังคม อันจะนำมาซึ่งความสุข ความสันติความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าทั้งหลายทั้งปวง เป็นหลักธรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมสารณียธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และร่วมพัฒนาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยให้ดียิ่งขึ้นเพราะจะทำให้ทราบและรู้แนวทางปฏิบัติทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการนำหลักธรรมไปใช้ในการบริหารที่เหมาะสมให้แก่ผู้บริหารต่อไป

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสารณียธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อให้เป็นประโยชน์และข้อมูลประกอบในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยใช้หลักสารณียธรรม และเพื่อให้ผู้บริหารได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลและบริหารจัดการองค์กรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและสังคมได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสารณียธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. ประเด็นที่ศึกษา ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2. วิธีการศึกษา เอกสาร เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3. เครื่องมือที่ใช้ แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4. กลุ่มตัวอย่าง อาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจำนวน 864 รูป/คน

5. วิธีเก็บข้อมูล ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

6. วิเคราะห์ข้อมูล สถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า

PNI^{Modified}

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสารถีธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. ประเด็นที่ศึกษา แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และแนวคิดเกี่ยวกับหลักสารถีธรรม

2. วิธีการศึกษา 1) วิเคราะห์เอกสารและสื่อออนไลน์เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสารถีธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) สร้างแบบสัมภาษณ์ 3) สร้างแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้ 1) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง 2) แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

4. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ 10 รูป/คน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม 9 รูป/คน

5. วิธีเก็บข้อมูล 1) การวิเคราะห์เอกสารและสื่อออนไลน์ 2) การทำการสัมภาษณ์ 3) การจัดการสนทนากลุ่ม

6. วิเคราะห์ข้อมูล 1) การวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร 2) การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ 3) การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสารถีธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. ประเด็นที่ศึกษา ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้องของรูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสารถีธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2. วิธีการศึกษา การสร้างแบบประเมินรูปแบบ

3. เครื่องมือที่ใช้ แบบประเมินรูปแบบ

4. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 226 คน

5. วิธีเก็บข้อมูล ใช้แบบประเมินเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

6. วิเคราะห์ข้อมูล สถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสารณียธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสารณียธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบริหาร 4) การนำไปใช้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในระดับอุดมศึกษา และเป็นมหาวิทยาลัยของคณะสงฆ์ไทย บุคลากรมีความสำคัญต่อมหาวิทยาลัยในการผลักดันและส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยให้เกิดการพัฒนาของส่วนงานจนบรรลุผลสำเร็จจึงควรมีการนำหลักสารณียธรรมมาประยุกต์ในการพัฒนาการบริหารงานบุคคล เพื่อกำหนดถึงความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต้องบประมาณที่ได้รับจัดสรร ประกอบกับบุคลากรของรัฐแต่ละบุคคลมีความรู้ความสามารถหลากหลายมีความแตกต่างกันตามหน้าที่และภารกิจ

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นแนวทางการนำหลักสารณียธรรมไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารงานบุคลากรอย่างเหมาะสมอันจะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) และแผนพัฒนาบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)

องค์ประกอบที่ 3 การบริหาร

การบริหาร เป็นการนำหลักการบริหารงานบุคคลบูรณาการกับหลักสารณียธรรมเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารบุคลากรของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 1) การบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร 2) หลักสารณียธรรม 3) การบริหารงานบุคคลตามหลักสารณียธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร หมายถึง กระบวนการที่มหาวิทยาลัยดำเนินการเพื่อบริหารจัดการบุคลากรในมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพ โดยกระบวนการนี้ครอบคลุมตั้งแต่การได้มาซึ่งบุคลากร การบรรจุและแต่งตั้ง การโอนย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การอบรมและพัฒนา การประเมินผลการปฏิบัติงาน การบำรุงรักษา การเลิกจ้าง และสวัสดิการของบุคลากร 4 ประเภท ได้แก่ 1) การได้มาซึ่งบุคลากร หมายถึง กระบวนการที่มหาวิทยาลัยดำเนินการเพื่อสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมเข้ามาทำงานในมหาวิทยาลัย เพื่อส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยบรรลุเป้าหมายและภารกิจที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การบำรุงรักษาบุคลากร หมายถึง กระบวนการที่มหาวิทยาลัยดำเนินการเพื่อให้บุคลากรมีความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยและยังคงทำงานอยู่ในมหาวิทยาลัยต่อไป โดยการบำรุงรักษาบุคลากรที่ดีจะส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยบรรลุเป้าหมายและภารกิจที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากร 3) การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการที่มหาวิทยาลัยดำเนินการเพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ และความสามารถของบุคลากร เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน 4) การให้บุคลากรพ้นจากงาน หมายถึง กระบวนการที่มหาวิทยาลัยดำเนินการเพื่อปลดบุคลากรออกจากงาน อาจเกิดขึ้นได้ด้วยเหตุต่างๆ เช่น ครบกำหนดเกษียณอายุ ลาออก เลิกจ้าง หรือถูกสั่งให้

ออก โดยควรดำเนินการอย่างรอบคอบและโปร่งใส เพื่อไม่ให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อบุคลากรและผลกระทบต่อการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย

2. หลักสารณียธรรม หมายถึง ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง เป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน ทำให้มีความเคารพกัน ช่วยเหลือกัน และสามัคคีพร้อมเพรียงกัน มี 6 ประการ คือ 1) เมตตาการุณยธรรม หมายถึง การทำดีต่อกัน การช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจแสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน การให้การอนุเคราะห์ช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น ไม่รังแกทำร้ายผู้อื่นทั้งต่อหน้าและลับหลัง 2) เมตตาจริยธรรม หมายถึง การพูดดีต่อกัน การช่วยบอกแจ้งสิ่งที่ประโยชน์ การสั่งสอนแนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน พูดมีเหตุผลไม่พูดให้ร้ายผู้อื่นทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนทั้งต่อหน้าและลับหลัง 3) เมตตาโนกรรม หมายถึง การตั้งจิตปรารถนาดีต่อกัน การคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กันมองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน เป็นการคิดดีต่อกันคิดเชิงบวก ไม่คิดอิจฉาริษยาหรือไม่คิดมุ่งร้ายพยาบาทถ้าทุกคนคิดในเชิงบวกแล้วปฏิบัติเหมือนกัน ความสามัคคีก็จะเกิดขึ้นในหมู่คณะและในสังคมก็จะอยู่ด้วยความสุข 4) สาธารณโภคี หมายถึง การแบ่งปันสิ่งของให้แกกัน การที่ได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อยก็ไม่หวงไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน การรู้จักแบ่งสิ่งของให้กันและกันตามโอกาสอันควร เพื่อแสดงความรักความหวังดีของผู้ที่อยู่ในสังคมเดียวกัน 5) สีสัมมัญญตา หมายถึง การมีความประพฤติที่ดีร่วมกัน การที่ทุกคนที่อยู่ร่วมกันมีความประพฤติสุจริตดีงามถูกต้องตามระเบียบ วินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะก็จะเป็นการสร้างความรักใคร่สามัคคีมีความประพฤติสุจริตปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ของหมู่คณะ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น 6) ทิฐิสามัญญตา หมายถึง การมีความเห็นชอบร่วมกัน การที่มีความเห็นชอบร่วมกันเป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้นสิ้นทุกข์หรือขจัดปัญหา ไม่เห็นแก่ตัวรู้จักเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นร่วมมือร่วมใจในการสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสงบสุข

3. การบริหารงานบุคคลตามหลักสารณียธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การบริหารงานบุคคลตามหลักสารณียธรรมเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารมหาวิทยาลัย ซึ่งได้มีการจัดลำดับใหม่ตามความต้องการจำเป็นอันดับที่ 1 ถึง 4 คือ 1) การพัฒนาบุคลากร 2) การบำรุงรักษาบุคลากร 3) การให้บุคลากรพ้นจากงาน 4) การได้มาซึ่งบุคลากร

องค์ประกอบที่ 4 การนำไปใช้

การนำรูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสารณียธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปใช้ในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่รูปแบบกำหนดไว้ถือเป็นขั้นตอนสำคัญซึ่งต้องเกิดจากความร่วมมือจากทุกส่วนงานและบุคลากรทุกคนในมหาวิทยาลัย โดยการนำไปใช้ใน 2 ขั้นตอน คือ 1) การประเมินก่อนการนำรูปแบบไปใช้ 2) การประเมินหลังการนำรูปแบบไปใช้

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสารณียธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาพรวม พบว่ามีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และความเหมาะสม ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสภานโยบายของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

การพัฒนา รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสภานโยบายของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบริหาร เป็นการนำหลักการบริหารงานบุคคลมาบูรณาการกับหลักสภานโยบายเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารบุคลากรของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร หลักสภานโยบาย การบริหารงานบุคคลตามหลักสภานโยบายของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ 4) การนำไปใช้ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า จากการนำการบริหารงานบุคคลมาบูรณาการกับหลักสภานโยบายพุทธศาสนาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนำไปใช้ในการบริหารมหาวิทยาลัยนั้นมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสุตโรตตโนภาส (ชูศักดิ์ จันทมโม) (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ 1) เป็นศูนย์กลางการศึกษาพุทธศาสนาของโลก 2) เป็นแกนหลักในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในประเทศไทย 3) เป็นแหล่งการศึกษาบนฐานการบริหารด้วยอาจารย์ที่เป็นเลิศสู่การสร้างสรค์นวัตกรรม และภูมิปัญญาประดิษฐ์เพื่อผลิตบัณฑิตผู้เป็นเลิศ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ 1) พัฒนาอาจารย์บุคลากรและนิสิต 2) พัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) พัฒนาระบบงานวิจัยและสร้างสรรค์นวัตกรรม องค์ประกอบที่ 3 จุดมุ่งหมาย 1) สร้างรูปแบบ 2) นำรูปแบบไปใช้ 3) ติดตามประเมินผลการดำเนินการตามรูปแบบ และองค์ประกอบที่ 4 1) การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา 7 ด้าน 2) หลักการของวงจรคุณภาพ 3) มาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิต 4) หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการจัดการศึกษา และ 5) กระบวนการพัฒนาตามมาตรฐาน (1) การพัฒนาหลักสูตร (2) การพัฒนาอาจารย์ (3) การพัฒนาระบบการเรียนการสอน (4) การพัฒนานิสิต (5) การพัฒนาการวัดและประเมินผล (6) การพัฒนาปัจจัยเกื้อหนุน (7) การพัฒนางบประมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสมุห์ทิพย์ สิริธมโม (การเพียร) (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของอาจารย์ คือ ความสามารถในการสอน บุคลิกภาพ คุณธรรมจริยธรรม การให้คำปรึกษา 2) มาตรฐานวิชาชีพครู คือ ค่านิยมและคุณลักษณะความเป็นครู ความรู้และศาสตร์การสอน การปฏิบัติงานในหน้าที่ ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน 3) กระบวนการพัฒนา การพัฒนา ประกอบด้วยการพัฒนาความสามารถในการสอน โดยสร้างหลักสูตร ฝึกอบรม การพัฒนาบุคลิกภาพ โดยสร้างโครงการพัฒนาอบรม การคุณธรรมจริยธรรม โดยออกข้อบังคับระเบียบหรือประกาศ ฝึกอบรม การพัฒนาการให้คำปรึกษากับนิสิต โดยสร้างหลักสูตรหรือสร้างโครงการ อบรมพัฒนาขบวนการ

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสภานโยบายของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาพรวม พบว่ามีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสมตามลำดับ เป็นเพราะผลการวิจัยครั้งนี้เป็นกระบวนการพัฒนารูปแบบที่มีความสมบูรณ์ตามแนวทางการพัฒนารูปแบบ ใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยการใช้

แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบ โดยใช้แบบประเมินกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารในมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับที่รัชชชัย รัตตัญญู (2551) ได้กล่าวว่า การพัฒนาแบบจำลอง (Model Development) เป็นกระบวนการในการสร้างหรือพัฒนาแบบจำลอง ประกอบด้วย การศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง การร่างแบบจำลอง และการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้หรือการทดลองใช้แบบจำลอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของเอมรินทร์ จันทรบุญนาท (2560) ที่ผลการศึกษาพบว่าการตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานบุคคลสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ทั้ง 4 ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การพัฒนารูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสารัตถะธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และการประเมินรูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสารัตถะธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขั้นตอนที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 ขั้นตอน คือ 1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ 2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการจัดสนทนากลุ่ม มีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแนวคำถามสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และขั้นตอนที่ 3 เพื่อประเมินรูปแบบ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารในมหาวิทยาลัย มีเครื่องมือการวิจัยคือแบบประเมิน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการจำเป็นการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีความต้องการจำเป็นในภาพรวม $PNI_{Modified} = 0.079$ ด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับที่ 1 การพัฒนาบุคลากร อันดับที่ 2 การบำรุงรักษาบุคลากร อันดับที่ 3 การให้บุคลากรพ้นจากงาน และอันดับที่ 4 การได้มาซึ่งบุคลากร ตามลำดับ

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสารัตถะธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในระดับอุดมศึกษาและเป็นมหาวิทยาลัยของคณะสงฆ์ไทย บุคลากรมีความสำคัญต่อมหาวิทยาลัยในการผลักดันและส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยให้เกิดการพัฒนาของส่วนงานจนบรรลุผลสำเร็จจึงควรมีการนำหลักสารัตถะธรรมมาประยุกต์ในการพัฒนาการบริหารงานบุคคล 2) วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางการนำหลักสารัตถะธรรมไปประยุกต์ในการพัฒนาการบริหารงานบุคลากรอย่างเหมาะสม 3) การบริหาร ประกอบด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร หลักสารัตถะธรรม การบริหารงานบุคคลตามหลักสารัตถะธรรมของผู้บริหาร และ 4) การนำไปใช้

3. การประเมินรูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสารัตถะธรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมาก

ไปน้อย คือ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และความเหมาะสม ตามลำดับ สรุปลงค์ความรู้ การวิจัย คือ SCIPP โดยสรุปดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย SCIPP

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ SCIPP ประกอบด้วย S (Saraniyadhamma) C (Creating environment) I (Inspection process) P (Personnel recruitment announcement) P (Personnel training) โดยมีรายละเอียดดังนี้

S = Saraniyadhamma หลักสารณียธรรม คือ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง เป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน ทำให้มีความเคารพกัน ช่วยเหลือกัน และสามัคคีพร้อมเพรียงกัน ซึ่งการนำหลักสารณียธรรมมาใช้ในการบริหารงานบุคคลในมหาวิทยาลัย จะช่วยให้มหาวิทยาลัยมีบุคลากรที่มีคุณภาพ มีทักษะความรู้และความสามารถที่ทันสมัย ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้มหาวิทยาลัยบรรลุพันธกิจและเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยหลักสารณียธรรมเป็นหลักธรรมที่ว่าด้วยมารยาทและการปฏิบัติตนที่ดีงามในสังคม ประกอบด้วย 6 ประการ คือ การทำดีต่อกัน (เมตตาทายกรรม) การพูดดีต่อกัน (เมตตาจาริกรรม) การตั้งใจปรารถนาดีต่อกัน (เมตตาโมกกรรม) การแบ่งปันสิ่งของให้แก่กัน (สาธารณโมก) การมีความประพฤติที่ดีร่วมกัน (ศีลสามัญญา) การมีความเห็นชอบร่วมกัน (ทฤษฎีสามัญญา)

C=Creating environment การสร้างสภาพแวดล้อม คือ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนามนุชการด้วยการให้สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม อันเป็นผลการวิจัยความต้องการจำเป็นอันดับที่ 1 ของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านที่ 3 การพัฒนามนุชการ

I = Inspection process กระบวนการตรวจสอบ คือ กระบวนการตรวจสอบเจาะจงที่เป็นอิสระและเต็มรูปแบบเพื่อสืบสวนข้อกล่าวหาที่เกี่ยวข้อง อันเป็นผลการวิจัยความต้องการจำเป็นอันดับที่ 1 ของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านที่ 4 การให้บุคลากรพ้นจากงาน

P = Personnel recruitment announcement การประกาศสรรหาบุคลากร คือ การประกาศสรรหาบุคลากรทางสื่อโดยไม่ปิดบังไว้เฉพาะภายในองค์กร อันเป็นผลการวิจัยความต้องการจำเป็นอันดับที่ 1 ของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านที่ 1 การได้มาซึ่งบุคลากร

P = Personnel training การจัดอบรมบุคลากร คือ การจัดอบรมบุคลากรให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ควบคู่กับความรู้ที่ทันสมัยด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ อันเป็นผลการวิจัยความต้องการจำเป็นอันดับที่ 1 ของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านที่ 2 การบำรุงรักษาบุคลากร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีระบบสนับสนุน กำกับดูแล และติดตามการบริหารงานบุคคลตามหลักสภานโยบายของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพ

1.2 ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนทรัพยากรทางการบริหารแก่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้งในด้านงบประมาณในการพัฒนาผู้บริหารอย่างเป็นธรรมพอเพียง และทันเวลา

1.3 การนำรูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสภานโยบายของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปใช้ปฏิบัติในการบริหารนั้น ควรมีการจัดทำคู่มือการใช้งานให้ละเอียดและชัดเจนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรได้มีการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสภานโยบายของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยด้วยหลักพุทธธรรมข้ออื่น

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักสภานโยบายของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยแบ่งประเด็นการพัฒนามาให้ครบทั้ง 4 ด้าน

เอกสารอ้างอิง

- ธวัชชัย รัตตัญญู. (2551). **การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสยาม.
- ธีรยุทธ พึ่งเที่ยร และสุรพล สุยะพรหม. (2543). **การบริหารงานบุคคลและวิชาความถนัดเชิงวิเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุทรไพศาล.
- พนัส หันนาคินทร์. (2542). **ประสบการณ์ในการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพมหานคร: พรานนกการพิมพ์.
- พระครูสมุห์ทิพย์ สิริธมโม (การเพียร). (2561). **รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุตัตถโนภาส (ชูศักดิ์ จันทธมโม). (2561). **รูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2549). **พุทธวิธีบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมส โปรดักส์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2542). **หลักเกณฑ์ พัฒนาบุคลากร**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2550). **เอกสารประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2545). **หลักการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2540). **การบริหารงานบุคคลในโรงเรียน**. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). **องค์การและการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมชาย หิรัญกิตติ. (2542). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร: ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- สมาน รังสียกฤษฎ์. (2544). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพมหานคร: น้ำกั้งการพิมพ์.
- เอมรินทร์ จันทบุญนาถ. (2560). **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานบุคคลสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็น
ผู้ประกอบการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา*

A NEEDS ASSESSMENT OF ACADEMIC MANAGEMENT IN ENHANCING
ENTREPRENEURSHIP FOR SCHOOL STUDENTS UNDER THE OFFICE
OF SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

¹เรวัฒน์ พรหมสระโ Rawat Promsaro ²ทองดี ศรีตระการ Thongdee Sritragarn

³ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: rawat.pr@kbws.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริม
นักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ใช้วิธี
วิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่
ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์ค่าดัชนี Modified Priority
Needs Index (PNI_{modified}) ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมนักเรียน
ให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวม
PNI_{modified} = 0.11 ด้านที่มีความต้องการจำเป็น ที่พบว่ามีค่าสำคัญลำดับที่ 1 คือ การพัฒนาสื่อแหล่งเรียนรู้
และเทคโนโลยีการศึกษา (0.14) ลำดับที่ 2 คือ การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา (0.13) ลำดับ
ที่ 3 คือ การส่งเสริมหลักสูตรของสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ (0.11) เท่ากัน และลำดับที่ 5 คือ การ
พัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา (0.06)

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ, ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ, โรงเรียนมัธยมศึกษา

*บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีพนธ์เรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยาบท 4 เพื่อ
ส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

Received: March 19, 2024, Revised: August 18, 2024, Accepted: August 21, 2024.

Abstract

The objective of this research article was a needs assessment of academic management in enhancing entrepreneurship for school students under the office of Secondary Educational Service Area Office. The quantitative research methodology was used in the study. The sample group used in the research was 400 teachers in secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office. The research instrument was questionnaires. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, content analysis, and PNI_{modified} index. The results of the study revealed that; a needs assessment of academic management in enhancing entrepreneurship for school students under the office of Secondary Educational Service Area Office overall was PNI_{modified} = 0.11. When analyzed per item, the first important was a development of media, learning resources, and technology (0.14), the second was development of measurement and evaluation of curriculum (0.13), the third had the same value; development and encouragement the curriculum, and development of learning management (0.11), and the last was curriculum development (0.06).

Keywords: Academic Management, Entrepreneurial skills, Secondary School

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยต้องมีการจัดการศึกษาเพื่อไปสู่ประเทศไทยยุค 4.0 ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาจึงต้องการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความต้องการของบริบทสังคมและการเปลี่ยนแปลงของโลก โรงเรียนซึ่งมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาจึงต้องมีการพัฒนาให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองโลกที่มีความรู้ ทักษะ และสามารถพัฒนานตนเองตามความต้องการและเติมเต็มตามศักยภาพ ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้กล่าวว่า ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนานุคลิกภาพส่วนตัว มีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การศึกษาระดับนี้เน้นการเพิ่มพูนความรู้ และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบเป็นอันดับแรก เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา เป้าหมายของงานวิชาการคือ เพื่อพัฒนาตัวผู้เรียนทั้งทางด้านสติปัญญาและร่างกายให้อยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษาในด้านการกำหนดนโยบาย การวางแผน จัดทำหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร การส่งเสริมหลักสูตร การนิเทศงานสอน การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยี การวัดและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล

สูงสุด เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้กับผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความรู้ความสามารถในด้านการบริหาร เพราะการบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการทำกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น (จรุณี แก้วเอียน, 2557)

การเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 โดยการจัดการเรียนการสอนเพื่อฝึกทักษะการคิดแบบมีเหตุผลและเป็นขั้นตอน มีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อสร้างทักษะพื้นฐานที่เชื่อมโยงสู่การสร้างอาชีพ และการมีงานทำ ซึ่งทักษะที่มีความสำคัญและตอบโจทย์การพัฒนาในอนาคตคือ ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งหมายถึง การดำเนินกิจกรรม การปฏิบัติและมีความรู้ในการที่จะสร้างธุรกิจหรือดำเนินกิจการให้ประสบความสำเร็จ โดยประกอบด้วย 4 ทักษะย่อย คือ 1) การมีความคิดสร้างสรรค์ การคิดแบบแปลกใหม่เชิงสร้างสรรค์มีอิสระที่จะมีมุมมองใหม่ซึ่งเกิดจากประมวลองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษามาปรับและประยุกต์ให้เหมาะสมอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาที่เป็นเชิงบวก 2) การบริหารเวลา ใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดโดยผ่านการวางแผนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ 3) การสร้างเครือข่าย ดำเนินการสร้างพันธมิตรเพื่อส่งเสริมในการดำเนินกิจกรรม เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่แบ่งปันข้อมูล ความคิด และทรัพยากรเพื่อประโยชน์ร่วมกัน เครือข่ายเป็นทรัพยากรที่สำคัญ และเครือข่ายช่วยสนับสนุนอาชีพให้ประสบความสำเร็จ และ 4) การสื่อสาร ถ่ายทอดข้อมูลที่ต้องการสื่อไปให้บุคคลอื่นทราบ เป็นทักษะที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบการ โดยทักษะการสื่อสารที่ดีนั้นจะช่วยส่งเสริมให้การดำเนินการต่างๆ ประสบความสำเร็จ และทักษะนี้เป็นรากฐานของการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน ในบริบทของการศึกษาจะมีความคิดหลากหลายต่อการพัฒนาทักษะ บ้างอาจกล่าวว่าผู้ที่เรียนหรือศึกษาในหลักสูตรอาจหมายถึง ผู้ที่ถูกกระตุ้นให้สร้างธุรกิจหรือบริษัทของตนเอง หรือมองไปถึงการทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ มองหาและมุ่งไปยังโอกาสใหม่ๆ มีการทำงานแบบเชิงรุกเพื่อสามารถควบคุมสถานการณ์และโอกาสที่เกิดขึ้นรวมทั้ง สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ (Lackéus M., 2015) ซึ่งทักษะการเป็นผู้ประกอบการนี้สามารถที่จะมีการสอนและเรียนรู้ได้ โดยวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่สุดคือการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงผ่านการพัฒนาการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาในการทำธุรกิจจริง สถานศึกษาจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียนได้ เพื่อให้องค์กรมีทิศทางในการขับเคลื่อนอย่างมีระเบียบ แบบแผน เกิดความชัดเจนในการดำเนินงาน มีความสอดคล้องในการปฏิบัติ สร้างความพร้อมให้แก่องค์กร และสร้างประสิทธิภาพในการแข่งขัน จนทำให้เกิดภาพความสำเร็จขององค์กร

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อเป็นการสนับสนุนและพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการอย่างมีประสิทธิภาพและพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากร คือ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2566 โดยกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 62 จำนวน 107,688 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 400 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Rating Scale) ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการ เพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 1) ศึกษาเอกสาร ตำราวิชาการ บทความ หนังสือ วารสาร ที่เกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามากำหนดกรอบแนวคิด ขอบเขต และการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาการวิจัย 2) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความถูกต้อง ความชัดเจนของภาษาและประเด็นการสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา 3) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และพิจารณาความเหมาะสมของแบบสอบถาม นิยามศัพท์ และทฤษฎี และคำนวณดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) สำหรับพิจารณาเนื้อหาและภาษาของแต่ละหัวข้อว่า เหมาะสม ไม่แน่ใจ และไม่เหมาะสม ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือได้ค่า IOC 0.94 4) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง รวมจำนวน 20 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยการศึกษาครั้งนี้ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2) ผู้วิจัยนำหนังสือจากภาควิชาบริหารการศึกษา เพื่อประสานขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 3) กำหนดรหัสแบบสอบถามตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 62 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางระบบ AMSS และขอความอนุเคราะห์จากทางโรงเรียนให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบแบบสอบถามผ่านคิวอาร์โค้ด เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร โดยระยะเวลาในการตอบแบบสอบถาม 1 เดือน ระหว่างเดือน สิงหาคม - กันยายน 2566 4) ดำเนินการติดตามแบบสอบถามทางโทรศัพท์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลและรวบรวมชุดแบบประเมินเพื่อส่งกลับคืนผู้วิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency Distribution) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ค่าดัชนี Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการ เพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยใช้สูตรการคำนวณของสุวิมล ว่องวานิช (2550)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวม มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	$PNI_{modified}$	ลำดับ
ด้านการพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีการศึกษา	3.89	4.42	0.14	1
1 การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา ได้ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน	3.94	4.44	0.13	4
2 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้ส่งเสริมทักษะเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน	3.97	4.46	0.12	6
3 การใช้สื่อแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีการศึกษา ได้ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน	3.94	4.38	0.11	8
4 การจัดหาสื่อและสิ่งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเพียงพอต่อการส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน	3.92	4.39	0.12	6

การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมนักเรียน ให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ	สภาพ ปัจจุบัน	สภาพที่พึง ประสงค์	PNI _{modified}	ลำดับ
5 มีการจัดสรรด้านสถานที่ มีความเพียงพอต่อการ ส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ	3.87	4.41	0.14	3
6 มีการให้ความสำคัญต่อการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ ส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ	3.96	4.48	0.13	4
7 ความเพียงพอของเทคโนโลยีที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริม นักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ	3.78	4.37	0.16	2
8 การได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการ ดำเนินงานจากหน่วยงานภายนอกช่วยส่งเสริมให้ นักเรียนมีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ	3.74	4.45	0.19	1
ด้านการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา	3.83	4.33	0.13	2
1 การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา ได้ ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน	3.82	4.35	0.14	1
2 เครื่องมือในการวัดและประเมินผลตามหลักสูตร สถานศึกษา ได้ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ของนักเรียน	3.82	4.31	0.13	2
3 การวัดและประเมินผล สามารถนำไปต่อยอดและ พัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ เพิ่มขึ้น	3.80	4.3	0.13	2
4 มีการวัดและประเมินผลที่ให้ความสำคัญกับทักษะการ เป็นผู้ประกอบการของนักเรียน	3.86	4.34	0.12	4
ด้านการส่งเสริมหลักสูตรของสถานศึกษา	3.88	4.30	0.11	3
1 การพัฒนาและส่งเสริมด้านวิชาการได้ให้ความสำคัญ กับการส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการของ นักเรียน	3.95	4.32	0.09	7
2 การประสานความร่วมมือกับเครือข่ายการศึกษาต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะการเป็น ผู้ประกอบการของนักเรียน	3.98	4.36	0.10	5
3 งานด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงาน วิชาการได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะการเป็น ผู้ประกอบการของนักเรียน	4.03	4.26	0.06	9
4 จำนวนบุคลากรมีความเพียงพอต่อการส่งเสริมทักษะ การเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน	3.63	4.25	0.17	1
5 ระบบงานวิชาการของโรงเรียนส่งเสริมนักเรียนให้มี ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ	3.93	4.24	0.08	8
6 ความเชี่ยวชาญของบุคลากรครูที่ส่งเสริมนักเรียนให้มี ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ	3.83	4.26	0.11	4
7 การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนของโรงเรียนที่ส่งเสริม นักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ	3.72	4.24	0.14	2

การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมนักเรียน ให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ	สภาพ ปัจจุบัน	สภาพที่พึง ประสงค์	PNI _{modified}	ลำดับ
8 การจัดทำโครงการที่ส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ	3.95	4.35	0.10	5
9 ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ	3.90	4.38	0.12	3
ด้านการจัดการเรียนรู้	3.91	4.34	0.11	3
1 การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน ได้ส่งเสริมด้านทักษะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน	3.92	4.32	0.10	5
2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ได้ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน	3.95	4.37	0.11	2
3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนได้ส่งเสริมให้นักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ	3.96	4.36	0.10	5
4 การบูรณาการตัวชี้วัดต่าง ๆ ช่วยส่งเสริม นักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ	3.91	4.35	0.11	2
5 เนื้อหาในด้านวิชาการเอื้อต่อการส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ	3.85	4.35	0.13	1
6 การนิเทศในชั้นเรียนได้ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน	3.88	4.31	0.11	2
ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.06	4.32	0.06	5
1 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน	4.09	4.35	0.06	3
2 การกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ ตามหลักสูตรได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน	4.08	4.28	0.05	4
3 การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน	4.03	4.34	0.08	1
4 การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่ส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ	4.02	4.32	0.07	2

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวม $PNI_{modified} = 0.11$ ด้านที่มีความต้องการจำเป็น ที่พบว่ามีค่าสำคัญลำดับที่ 1 คือ การพัฒนาสื่อแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีการศึกษา (0.14) ลำดับที่ 2 คือ การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา (0.13) ลำดับที่ 3 คือ การส่งเสริมหลักสูตรของสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ (0.11) เท่ากัน และลำดับที่ 5 คือ การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา (0.06)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีการศึกษา โดยภาพรวม $PNI_{modified} = 0.14$ ข้อที่มีความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่าสำคัญสูงสุด คือ การได้รับการสนับสนุน

ด้านวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานจากหน่วยงานภายนอกช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ (0.19)

ด้านการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวม $PNI_{modified} = 0.13$ ข้อที่มีความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่าสำคัญสูงสุด คือ การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา ได้ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน (0.14)

ด้านการส่งเสริมหลักสูตรของสถานศึกษา โดยภาพรวม $PNI_{modified} = 0.11$ ข้อที่มีความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่าสำคัญสูงสุด คือ จำนวนบุคลากรมีความเพียงพอต่อการส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน (0.17)

ด้านการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวม $PNI_{modified} = 0.11$ ข้อที่มีความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่าสำคัญสูงสุด คือ เนื้อหาในด้านวิชาการเอื้อต่อการส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ (0.13)

ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา โดยภาพรวม $PNI_{modified} = 0.06$ ข้อที่มีความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่าสำคัญสูงสุดคือ การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน (0.08)

อภิปรายผลการวิจัย

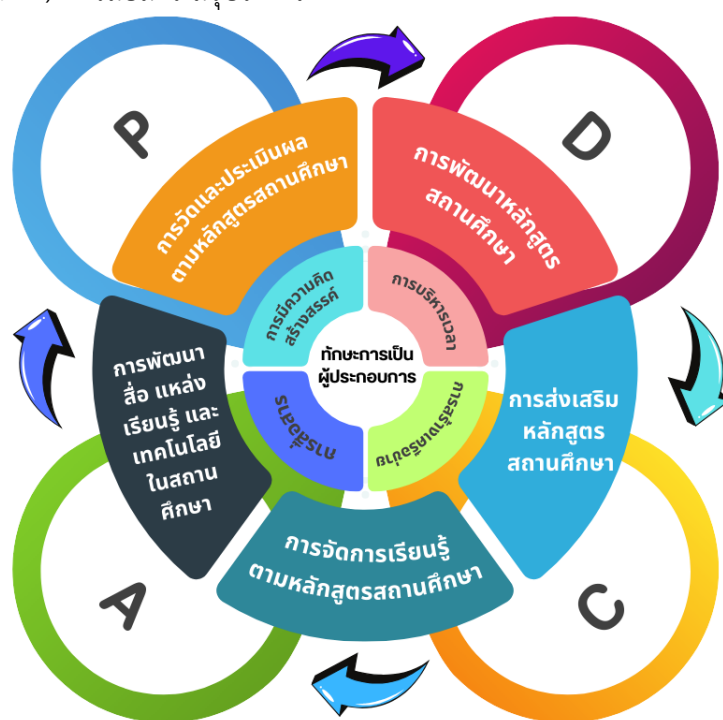
ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านที่มีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ การพัฒนาสื่อแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีการศึกษา แสดงให้เห็นว่าสื่อ แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของทุกคนมากขึ้น การเข้าถึงสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ สามารถทำได้ทั้งในรูปแบบ onsite และในรูปแบบ online ดังนั้น โรงเรียนจึงจำเป็นที่จะต้องจัดพื้นที่ในการให้บริการผู้เรียนให้สามารถเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เหมาะสมกับระดับการเรียนรู้และศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้านของการพัฒนา พบว่า ประเด็นย่อยมีความสำคัญสูงสุด คือ การได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานจากหน่วยงานภายนอกช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ แสดงให้เห็นว่า ในการดำเนินงานพัฒนานั้นต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน เข้ามาช่วยสนับสนุนและจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เนื่องจากการบริหารจัดการของโรงเรียนอาจจะมีข้อจำกัดในด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ การมีหน่วยงานภายนอกร่วมสนับสนุนเป็นเครือข่ายในการร่วมพัฒนา จะช่วยให้สามารถดำเนินการขับเคลื่อนส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการได้มีประสิทธิภาพ และเต็มตามศักยภาพของผู้เรียนมากขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของ พันธิวิชัย เลี้ยงชีพชอบ (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนควรเร่งพัฒนาการจัดหาสื่อ แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยี เพื่อเสริมสร้างทักษะการสร้างสร้งสรรค์นวัตกรรมและความเป็นผู้ประกอบการ ตลอดจนร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้ทันสมัย จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีครูเป็นผู้อำนวยการความสะดวกและชี้แนะแนวทางเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิดและกล้าที่จะสร้างสรรค์ผลงานด้วยทักษะการเป็นผู้ประกอบการ และผู้บริหารต้องมีบทบาทในการส่งเสริม

สนับสนุนให้ครูใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ๆ ที่มีความทันสมัย สามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของผู้เรียน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย คือ การศึกษาการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยมีขอบข่ายการบริหารงานวิชาการที่ได้จากการสังเคราะห์สรุปได้ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การส่งเสริมหลักสูตรสถานศึกษา 3) การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา 4) การพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีในสถานศึกษา และ 5) การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ที่ประกอบด้วย 4 ทักษะ คือ 1) การมีความคิดสร้างสรรค์ 2) การบริหารเวลา 3) การสร้างเครือข่าย และ 4) การสื่อสาร สรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีการศึกษา เป็นข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการในการวางแผน และกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความพร้อมในด้านสื่อ แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า การได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานจากหน่วยงานภายนอกช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ เป็นข้อที่ย่อยที่มีความต้องการจำเป็น

สูงสุดในการพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและภาคเอกชน สร้างภาคีเครือข่าย ในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดการเรียนการสอน หรือการจัดหาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการเป็นผู้ประกอบการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ในการเสริมสร้างกรอบความคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ให้มีสมรรถนะสูงขึ้นในการพัฒนาส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการ เพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาเป็นกลยุทธ์ในระดับโครงการและการวางแผนสู่การปฏิบัติ

2.3 ควรมีการศึกษาการบริหารวิชาการ โดยการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จรุณี แก้วเอียน. (2557). **เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ**. สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.

พันธวิชัญ เลี้ยงชีพชอบ. (2561). **กลยุทธ์การบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดคนไทย**

4.0. คุชชินพันธ์ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). **การวิจัยและประเมินความต้องการจำเป็น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Keeves, Peter J. (1988). **Model and Model Building: Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook**. Oxford: Pergamon Press.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). **Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.

Lackéus, M. (2015). **Entrepreneurship in Education what, why, when, how**. OECD.

การพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิมเพื่อส่งเสริมความสามารถ
ด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5*

THE DEVELOPMENT OF MOBILE APPLICATION WITH CONNECTIVISM THEORY
TO ENHANCE COMPUTING SCIENCE ABILITIES FOR GRADE 11 STUDENTS

¹พรवीณ์ ศรีสุพรรณ Ponpawee Srisuphan ²สุติเทพ ศิริพิพัฒน์กุล Sutithev Siripipattanakul

³วตาสตรี ดิถียนต์ Watsatree Diteeyont

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand

Corresponding Author E-mail: moominbear.m@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิมเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 2) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนด้วยโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 3) เพื่อศึกษาความสามารถด้านวิทยาการคำนวณของนักเรียนที่เรียนด้วยโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี โดยใช้วิธีการคัดเลือกสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) โมบายแอปพลิเคชัน 2) แผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 4) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ และ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test แบบ Dependent Sample) ผลการวิจัยพบว่า 1) โมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความสามารถด้านวิทยาการคำนวณของนักเรียนหลังเรียนด้วยโมบายแอปพลิเคชันอยู่ในระดับดีมาก และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยโมบายแอปพลิเคชัน อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: โมบายแอปพลิเคชัน, ทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม, ความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ

Abstract

The objectives of this research were: 1) To develop a mobile application with connectivism theory to enhance computing science abilities for grade 11 students. 2) To compare the pre-test and post-test of learning achievement with this mobile application to enhance computing science abilities. 3) To study the ability in the computing science of grade 11 students after using mobile application with connectivism theory. and 4) To study the students satisfaction towards learning with mobile application with connectivism theory to enhance computing science abilities. The sample group in this study was randomized 40 students in grade 11 by using the cluster random sampling from high school in the Triamudomsuknomkiao Pathumthani school. The research tools: 1) mobile application 2) lesson plan 3) the pre-test and post-test 4) computing science abilities test and 5) the satisfaction questionnaires. The statistics for data analysis, including mean percentage, standard deviation, and t-test dependent sample. The research findings revealed: 1) mobile application with connectivism theory to enhance computing science abilities for grade 11 students that evaluated were a very good quality. 2) the learning achievement scores was significant higher than pre-test scores at .01 level. 3) the overview of students computing science abilities when studied with mobile application were at the very good quality and 4) students expressed the highest level of satisfaction with learning by using the mobile application.

Keyword: Mobile Application, Connectivism Theory, Computing Science Abilities

บทนำ

การจัดการศึกษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มีจุดมุ่งหมายพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานการเรียนรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ จนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง 2560) ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถการคิดที่เป็นเหตุและผล คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ สามารถแก้ปัญหอย่างเป็นระบบ ประยุกต์ใช้วิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีในตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและตรวจสอบได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ในการพัฒนาความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ (Computing Science Ability) เป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดที่ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาความสามารถให้มีความรู้ในด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล ได้เรียนรู้ด้านวิทยาการคำนวณ สามารถวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ ใช้เหตุผลในการสนับสนุนข้อมูลอย่างมีหลักการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) สามารถลำดับความสำคัญ และตรวจสอบความสัมพันธ์อย่างมีเหตุผล เมื่อผู้เรียนสามารถคิดอย่างเป็นระบบได้ก็จะทำให้เกิดกระบวนการเชื่อมโยงความรู้ สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีเหตุผล และตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2563)

ปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมากยิ่งขึ้น การเลือกใช้โมบายแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการ iOS และ Android ในการจัดการเรียนรู้ควรมีความน่าสนใจ รวดเร็ว เข้าถึงง่าย ลดข้อจำกัดด้านสถานที่และเวลา ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งข้อมูลที่มีความทันสมัยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เข้าถึงบทเรียนได้พร้อมกันโดยไม่จำกัดจำนวนการเข้าใช้งาน ซึ่งการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น (ทศนา แหมมณี, 2559) โดยไม่จำเป็นต้องเผชิญหน้า เกิดความสบายใจในการแสดงออกทางความคิดเห็นของตนเอง ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ด้วยตนเองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นไปตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม (Connectivism Theory) ที่ใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการสร้างโอกาสให้กับผู้ที่ต้องการศึกษาและแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านการเชื่อมต่อเว็บไซต์ ซึ่งความสามารถในการศึกษาและรับรู้ข้อมูลเพิ่มเติมมีความสำคัญกว่าความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทำให้การเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ให้สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง มีความรู้ที่เป็นปัจจุบันทันสมัยส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรับข้อมูลอย่างมีเหตุผล (Downes, 2012; Siemens, 2005)

จากสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้และการสังเกตสถานการณ์ในชั้นเรียนของผู้วิจัยที่ผ่านมา พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถคิดอย่างเป็นระบบ ขาดการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ หรืออธิบายเหตุผลในการสนับสนุนข้อมูลของเนื้อหาที่เรียน เรียนรู้เพียงการท่องจำและนำไปใช้สำหรับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องจากผู้สอนเน้นการจัดการกิจกรรมในชั้นเรียนด้วยการถ่ายทอดความรู้แบบบรรยายเพียงอย่างเดียวสรุปแนวคิดและเนื้อหาสำคัญให้กับผู้เรียน ทำให้เห็นมุมมองการเรียนรู้เพียงด้านเดียว ผู้เรียนจึงไม่แสดงออกทางความคิดเห็น ไม่เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในชั้นเรียน ไม่ได้รับการพัฒนาความสามารถทางการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ มีความรู้ไม่เพียงพอต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนจึงต้องได้รับการพัฒนาความสามารถด้านวิทยาการคำนวณให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบประยุกต์ใช้ความรู้ด้านวิทยาการคำนวณไปใช้ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์

อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ วิเคราะห์ความสัมพันธ์หรือความแตกต่างของข้อมูลในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองโดยใช้เทคโนโลยีบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการเพิ่มความสามารถการรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลสร้างแรงจูงใจในการเรียนด้วยการพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เรื่องวิทยาการคำนวณมีความรู้เพียงพอในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น วิเคราะห์ข้อเท็จจริงของข้อมูล เรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ สอดคล้องกับงานวิจัยของหลุยส์ ยิ่งประทานพร, สัณชัย พัฒนสิทธิ์, และไพฑูรย์ ศรีฟ้า (2563) ที่ทำการวิจัยรูปแบบการเรียนแบบคอนเน็คติวิสต์ซิมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดวิเคราะห์ ผลการวิจัย พบว่า การจัดรูปแบบการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนคอนเน็คติวิสต์ซิมบนแอปพลิเคชันอยู่ในระดับดีมาก อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของภานุวัฒน์ ศรีไชยเลิศ และอัครเดช พรหมชนะ (2563) ได้ทำการพัฒนาการเรียนรู้อย่างคอนเน็คติวิสต์ซิมบนโมบายแอปพลิเคชันเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพนมทวนชนูปถัมภ์ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวิวัฒน์ไชย ลุนวงษ์ และแสงเดือน คงนาวัง (2565) ได้ทำการพัฒนาความสามารถทางเทคโนโลยีวิทยาการคำนวณและผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีผลคะแนนความสามารถทางเทคโนโลยีวิทยาการคำนวณ คิดเป็นร้อยละ 87.38 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และสอดคล้องกับงานวิจัยของนนท์วัฒน์ ภักธรนันท์ (2566) ได้ทำการพัฒนาทักษะทางการเรียนวิทยาการคำนวณด้วยชุดกิจกรรมเกมสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีทักษะการเรียนรู้วิทยาการคำนวณสูงกว่าการเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากความสำเร็จและสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางและพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเนคตวิสต์ซิมเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถคิดอย่างเป็นระบบ แก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และเลือกรับข้อมูลได้อย่างมีเหตุผลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณของนักเรียนให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเนคตวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนด้วยโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเนคตวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อศึกษาความสามารถด้านวิทยาการคำนวณของนักเรียนที่เรียนด้วยโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเนคตวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเนคตวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ดำเนินการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว (One-Group Pretest-Posttest Design) มีการทดลองแบบหนึ่งกลุ่มที่มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี จำนวน 7 ห้องเรียน รวมทั้งหมด 253 คน โดยกลุ่มตัวอย่างได้มาจากรีการคัดเลือกสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 40 คน
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา 1) ตัวแปรต้น ได้แก่ โมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเนคตวิสต์ซิม 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโมบายแอปพลิเคชัน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนเนคตวิสต์ซิม 4 ขั้นตอน คือ การรวบรวมข้อมูล การผสมผสานข้อมูล การนำข้อมูลกลับไปใช้ใหม่ และการแบ่งปันข้อมูล ผลการประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

3.2 โมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิมเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ โดยพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันตามวงจรการพัฒนากระบวน SDLC (System Development Life Cycle) 5 ขั้นตอน คือ การวางแผน การวิเคราะห์ การออกแบบ การนำไปใช้ และการบำรุงรักษา (โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2566) ผลการประเมินคุณภาพโมบายแอปพลิเคชันโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ด้านเนื้อหา มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และด้านการออกแบบมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

3.3 แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน ซึ่งผลการวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่า มีค่าความสอดคล้องในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม มีค่าตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00 โดยตรวจสอบหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อ มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.37 ถึง 0.97 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง -0.19 ถึง 0.86 ผู้วิจัยจึงทำการคัดเลือกเฉพาะข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ ซึ่งมีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20 ถึง 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.02 ถึง 1.00 จำนวนทั้งหมด 20 ข้อ

3.4 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก แบ่งเนื้อหาเป็น 4 หัวข้อ ได้แก่ วิทยาการคอมพิวเตอร์ สื่อดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ แต่ละหัวข้อมีแบบทดสอบวัดความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ จำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 10 คะแนน รวมทั้งหมด 40 ข้อ คะแนนเต็มทั้งหมด 40 คะแนน ซึ่งผลการวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่าตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00 มีผลการวิเคราะห์ความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.26 ถึง 0.92 ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง -0.26 ถึง 0.69 จากนั้นนำแบบทดสอบที่ผ่านการคัดเลือกหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder Richardson มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 0.93

3.5 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโมบายแอปพลิเคชัน โดยใช้แบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามหลักการของ Likert (1961) มีผลการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.90$, $SD=0.27$)

4. การรวบรวมข้อมูลการวิจัย

4.1 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิมเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี โดยวิธีการคัดเลือกสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 40 คน

4.2 กำหนดให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนวัดความรู้เรื่องวิทยาการคำนวณ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4.3 ครูผู้สอนนำเสนอเนื้อหา ทั้งหมด 4 เรื่อง ได้แก่ วิทยาการคอมพิวเตอร์ สื่อดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผนการเรียนรู้ ระยะเวลา 4 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที รวมเป็น 4 สัปดาห์

4.4 นักเรียนศึกษาเนื้อหาแต่ละเรื่องด้วยโมบายแอปพลิเคชันเรียบร้อยแล้ว นักเรียนทำกิจกรรมท้ายบทเรียนตามที่ได้รับมอบหมาย

4.5 หลังจากนักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาและทำกิจกรรมท้ายบทเรียนทุกๆ 1 เรื่อง นักเรียนจะต้องทำแบบทดสอบวัดความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยแต่ละเรื่องมีจำนวนแบบทดสอบ เรื่องละ 20 ข้อ รวมเป็น 40 ข้อ

4.6 เมื่อครูผู้สอนจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ครบทั้ง 4 สัปดาห์ ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4.7 นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเนคตีวิสตีซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

4.8 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการทดลองวิจัยด้วยโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเนคตีวิสตีซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติสำหรับการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 วิเคราะห์คุณภาพของโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเนคตีวิสตีซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.3 วิเคราะห์แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างโดยทดสอบค่าที (t-test แบบ Dependent Sample)

5.4 วิเคราะห์แบบทดสอบวัดความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

5.5 วิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเนคตีวิสตีซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเนคตีวิสตีซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5

1.1 ผลการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนเนคตีวิสตีซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		ระดับคุณภาพ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านสารสำคัญ	5.00	0.00	ดีมาก
2. ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	ดีมาก
3. ด้านสาระการเรียนรู้	5.00	0.00	ดีมาก
4. ด้านสื่อการเรียนรู้	5.00	0.00	ดีมาก
5. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.89	0.30	ดีมาก
6. ด้านการวัดและประเมินผล	4.89	0.33	ดีมาก
รวมทั้งหมด	4.95	0.08	ดีมาก

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่า คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยพิจารณาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้เป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านสาระสำคัญอยู่ในระดับดีมาก ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก ด้านสาระการเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก ด้านสื่อการเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก ด้านกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก และด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับดีมาก ตามลำดับ

1.2 ผลการประเมินคุณภาพของโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดังในตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพโมบายของแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม ด้านเนื้อหา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

รายการประเมิน (ด้านเนื้อหา)	ผลการประเมิน		ระดับคุณภาพ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการใช้ภาษา	5.00	0.00	ดีมาก
2. ด้านแบบทดสอบ	4.94	0.23	ดีมาก
3. ด้านเนื้อหา	4.90	0.28	ดีมาก
รวมทั้งหมด	4.93	0.24	ดีมาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพของโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิมด้านเนื้อหา โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.93$, $SD=0.24$) โดยพิจารณาคุณภาพเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ภาษาอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=5.00$, $SD=0.00$) ด้านแบบทดสอบอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.9$, $SD=0.23$) และด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.90$, $SD=0.28$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพของโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม ด้านการออกแบบ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

รายการประเมิน (ด้านการออกแบบ)	ผลการประเมิน		ระดับคุณภาพ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านเนื้อหา	5.00	0.00	ดีมาก
2. ด้านการใช้งานโมบายแอปพลิเคชัน	5.00	0.00	ดีมาก
3. ด้านการออกแบบโมบายแอปพลิเคชัน	4.87	0.29	ดีมาก
รวมทั้งหมด	4.93	0.24	ดีมาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพของโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิมด้านการออกแบบ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.93$, $SD=0.24$) โดยพิจารณาคุณภาพเป็นรายด้าน ด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=5.00$, $SD=0.00$) ด้านการใช้งานโมบายแอปพลิเคชันอยู่ในระดับดีมาก

($\bar{X}=5.00$, $SD=0.00$) และด้านการออกแบบโมบายแอปพลิเคชันอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.87$, $SD=0.29$) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนด้วยโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนด้วยโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	n	$\bar{X}$	S.D.	t - test	Sig.
ก่อนเรียน	20	40	8.00	1.88	25.64	.000*
หลังเรียน	20	40	17.18	1.62		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนด้วยโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน ($\bar{X} = 8.00$, $SD = 1.88$) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\bar{X} = 17.18$, $SD = 1.62$) และมีค่า t-test เท่ากับ 25.64 นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาความสามารถด้านวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ

ตารางที่ 5 ผลการศึกษาความสามารถด้านวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ

เรื่อง	คะแนนเฉลี่ย (10 คะแนน)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ร้อยละ $\bar{X}$
สื่อดิจิทัล	8.70	1.14	87.00
เทคโนโลยีสารสนเทศ	8.40	1.10	84.00
การเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ	8.20	1.11	82.00
วิทยาการคอมพิวเตอร์	8.05	1.04	80.50
รวมทั้งหมด	8.34	1.10	83.37

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสามารถด้านวิทยาการคำนวณของนักเรียนหลังเรียนด้วยโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ มีค่าเท่ากับ ($\bar{X} = 8.34$, $SD = 1.10$) คิดเป็นร้อยละ 100 มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 83.37

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		ระดับคุณภาพ
	($\bar{X}$)	SD	
1. ด้านเนื้อหา	4.53	0.03	มากที่สุด
2. ด้านโมบายแอปพลิเคชัน	4.53	0.03	มากที่สุด
3. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.56	0.04	มากที่สุด
4. ด้านการวัดและประเมินผล	4.48	0.05	มาก
รวมทั้งหมด	4.53	0.04	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยโมบายแอปพลิเคชันในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยพิจารณาจากตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านโมบายแอปพลิเคชันอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ พบว่า คุณภาพในภาพรวมของสื่อโมบายแอปพลิเคชัน ด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก และด้านการออกแบบอยู่ในระดับดีมาก มีคุณภาพและความเหมาะสมเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันตามขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาแอปพลิเคชัน SDLC (System Development Life Cycle) ได้แก่ การวางแผน การวิเคราะห์ การออกแบบ การนำไปใช้ การบำรุงรักษาระบบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของนักเรียน มีเอกสารประกอบการเรียนที่น่าสนใจสามารถศึกษาผ่านสื่อวีดิทัศน์ที่ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ อีกทั้งยังมีคำบรรยายเสียงแบบปิด (Closed Caption) ให้นักเรียนอ่านข้อความร่วมกับการรับชมวีดิทัศน์ หรือสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินให้เรียนรู้ร่วมกันได้ ทบทวนความรู้ได้ทันทีที่เวลาตามความสะดวกของตนเอง ตอบสนองต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของครุฑชัยเลิศ และอัครเดช พรหมชนะ (2563) ที่กล่าวว่าพัฒนาโมบายแอปพลิเคชัน

ต้องออกแบบให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน ตัวอักษรอ่านง่าย วางรูปแบบให้ชัดเจน และใช้รูปภาพให้สอดคล้องกับเนื้อหา มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คำนวณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของรุจิรา เศรษฐสกุล และศุภโชค สอนศิลปพงศ์ (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสำหรับการเรียนรู้จะช่วยลดทรัพยากรในการประมวลผลข้อมูลบนสมาร์ตโฟน นักเรียนเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียนโดยใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วต่ำ มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วยโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิชาการคำนวณ พบว่านักเรียนมีคะแนนทดสอบก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 8.00$, $SD = 1.88$) และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 17.18$, $SD = 1.62$) มีผลต่างของคะแนนแบบทดสอบ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 9.18$, $SD = 2.26$) ซึ่งนักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานของผู้วิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนรู้ด้วยโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เป็นสื่อเทคโนโลยีที่สามารถศึกษาบทเรียน ทบทวนความรู้ได้ด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นหาคำตอบจากโมบายแอปพลิเคชันและแหล่งเรียนรู้ภายนอกเพิ่มเติม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกัน จนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ และมีผลสะท้อนกลับจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบทันที ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของนพดล ผู้มีจรรยา และอาลดา สุดใจดี (2563) ที่ได้กล่าวว่า การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ทำให้เกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ แก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของเรือนขวัญ พลฤทธิ์ อินฤทธิ์ สติมัน และสุรพล บุญลือ (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า การใช้แอปพลิเคชันช่วยส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าข้อมูลจนเกิดองค์ความรู้ เลือบทบทเรียนได้อย่างอิสระ มีผลย้อนกลับให้ได้รับทราบผลคะแนนได้ทันที ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาความสามารถด้านวิชาการคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้โมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิชาการคำนวณ พบว่านักเรียนมีผลคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเท่ากับ ($\bar{X} = 33.35$, $SD = 2.30$) เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง พัฒนาความสามารถด้านวิชาการคำนวณ คิดเป็นระบบอย่างมีขั้นตอน มองเห็นความสัมพันธ์ของข้อมูลที่มีอยู่ สามารถแยกแยะ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล ใช้จินตนาการมองปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม และนำมาสรุปเป็นความรู้ใหม่ โดยไม่สรุปตามความรู้สึกนึก เกิดมุมมองการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิมของ Downes (2012) ที่กล่าวว่า การรวบรวมข้อมูล การผสมผสานข้อมูล การนำข้อมูลกลับมาใช้ใหม่ และการแบ่งปันข้อมูล ช่วยกระตุ้นแรงจูงใจให้นักเรียน นำความรู้ที่ได้ศึกษามาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์เป็นผลงานไปสู่การอภิปรายร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน แบ่งปันความรู้ แลกเปลี่ยน เห็นมุมมองแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับวิวัฒน์ไชย ลุนวงษ์ และแสงเดือน คงนาวัง (2565) ที่ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีช่วยให้ผู้เรียนต้องมีโอกาสนำความรู้มาออกแบบวิธีการหรือกระบวนการคิด เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวข้องกันกับชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของนันท์วัฒน์

ภัทรกรนันท์ (2566) ที่ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้จินตนาการจนทำให้เกิดแนวทางการแก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน มีลำดับวิธีการคิด ใช้สื่อเทคโนโลยีช่วยส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิด จนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ ทำให้ผลการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิทยาการคำนวณสูงกว่าการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

4. ผลการศึกษาความสามารถด้านวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโมบายแอปพลิเคชันในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$, $SD=0.04$) ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบที่หลากหลาย ประกอบด้วย ข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง วิดีทัศน์ กิจกรรมท้ายบทเรียน และแบบทดสอบที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถด้านวิทยาการคำนวณมากขึ้น สามารถศึกษาและทบทวนบทเรียนได้บ่อยครั้งตามต้องการ มีความรู้ที่เป็นปัจจุบัน ทันสมัย ตรงประเด็น สอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริพล แสนบุญส่ง (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า การนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งในและนอกเวลาเรียน ช่วยกระตุ้นแรงจูงใจในการเรียนจนสามารถพัฒนาศักยภาพทางการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนักเรียนมีความพึงพอใจต่อเกมบนโมบายแอปพลิเคชันอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของคณิศร จักระโทก, พิศณุ ชัยจิตวัฒนากุล, ชนาภา นันต์ บุรัตน์, และสโรชา เทศารินทร์ (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยแอปพลิเคชัน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย น่าสนใจ จะช่วยให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้มากขึ้น นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิมเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นการนำกระบวนการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน(Downes, 2012) มีทั้งหมด 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การรวบรวมข้อมูล (Aggregation) เป็นการจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนก่อนจะเริ่มการเรียนรู้ โดยผู้เรียนจะศึกษาเรื่องที่ตนเองสนใจด้วยการอ่าน การฟัง จากหลากหลายแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ในอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนอาจจะศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานหรือเชิงลึก ซึ่งสื่อการเรียนรู้ที่ผู้เรียนใช้ อาจจะเป็นข่าวสาร บทความ วิดีโอ และการบันทึกสนทนา เป็นต้น โดยผู้สอนจะกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างมุมมองของตนเอง จากนั้นนำไปสู่การอภิปรายเพื่อให้เห็นและมุมมองที่แตกต่าง 2) การผสมผสานข้อมูล (Remix) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เข้าด้วยกันได้ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การมองหาข้อมูลที่มีลักษณะเหมือนกัน การจัดหมวดหมู่ การกำหนดหัวข้อหรือประเด็นหลัก โดยไม่มีการกำหนดว่าจะต้องเชื่อมโยงอย่างไร ผู้เรียนจะเป็นผู้กระทำและกำหนดเกณฑ์ด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้สนับสนุนหลังจากการเชื่อมโยงความรู้แล้ว ผู้เรียนควรจะต้องเก็บข้อมูลในระบบออนไลน์ เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลและแบ่งปันให้คนอื่นได้ รวมทั้งควรมีบทสรุปหรือการประเมินเนื้อหาที่จัดทำขึ้นด้วย 3) การนำข้อมูลกลับมาใช้ใหม่ (Repurposing) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ข้อมูลที่ตนเองมีสร้างสรรค์ออกมาเป็นผลงาน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ยากที่สุด โดยผู้สอนต้องเน้นย้ำให้ผู้เรียนสร้างผลงานจากข้อมูลที่ตนเองได้จัดทำไว้แล้ว

โดยไม่ต้องเริ่มจากศูนย์ แต่ผู้เรียนต้องอาศัยความเข้าใจและการเชื่อมโยงที่มากพอจึงจะสามารถทำให้ประสบความสำเร็จได้ โดยผู้เรียนอาจจะใช้วิธีการเสริมความเข้าใจของตนเองได้ด้วยการสนทนากันในเชิงลึก การยกตัวอย่าง การฝึกหัด เป็นต้น 4) การแบ่งปัน (Sharing) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแบ่งปันความรู้ หรือผลงานของตนเองกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนหรือสาธารณชน การเผยแพร่ผลงานดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนได้เห็นการเชื่อมโยงที่มีอย่างหลากหลายได้มากยิ่งขึ้น และช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานต่อไป สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนเนคติวิสต์ซิม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การใช้โมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเนคติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณ รองรับระบบปฏิบัติการ iOS และ Android ครูผู้สอนต้องเตรียมความพร้อมของนักเรียนก่อนการจัดกิจกรรม โดยปฏิบัติตามคู่มือการใช้งานที่ผู้วิจัยได้กำหนด ให้นักเรียนแสกนคิวอาร์โค้ดสำหรับติดตั้งโมบายแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน และเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตตลอดเวลา เพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นขณะการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน

1.2 ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนเนคติวิสต์ซิม 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการรวบรวมข้อมูล นักเรียนต้องศึกษาหรือค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต 2) ขั้นการผสมผสานข้อมูล ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย 3) ขั้นการนำข้อมูลกลับมาใช้ใหม่ นักเรียนประยุกต์ใช้ข้อมูลที่ตนเองมีสร้างสรรคออกมาเป็นผลงาน และ 4) ขั้นการแบ่งปันข้อมูล นักเรียนได้มีโอกาสแบ่งปันความรู้หรือผลงานกับเพื่อนในชั้นเรียน ซึ่งครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมทีละขั้นตอน เพื่อให้การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนเกิดประโยชน์สูงสุด

1.3 ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถนำโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ไปจัดการเรียนรู้หรือประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนได้ เนื่องจากเป็นรายวิชาพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

1.4 สถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาสามารถนำโมบายแอปพลิเคชันไปใช้จัดการเรียนรู้หรือเตรียมความพร้อมพื้นฐานนักเรียนก่อนการทดสอบวัดความถนัดทางวิชาชีพเทคโนโลยี (TPAT3) เพื่อให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยการพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันตามทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ซิม เพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดวิเคราะห์ เนื่องจากเป็นสื่อเทคโนโลยีที่นักเรียนสามารถเลือกเรียนรู้เนื้อหาได้ตามความสนใจบนโมบายแอปพลิเคชัน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดที่สูงขึ้น สามารถวิเคราะห์องค์ประกอบ หาความสัมพันธ์ของข้อมูลได้อย่างมีเหตุผล

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันโดยเพิ่มเติมฟังก์ชันอื่นๆ จากข้อคิดเห็นที่ได้จากการสอบถามความพึงพอใจให้มีความสมบูรณ์ เพื่อให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียนมากขึ้น เช่น เกมในรูปแบบออนไลน์ แบบฝึกหัด แชทบอท เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2563). **การคิดเชิงวิเคราะห์**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชสมิเดีย.
- คณิศร จักรระโทก, พิศณุ ชัยจิตวณิชกุล, ชนาگانต์ บุรัตน์ และสโรชา เทศารินทร์. (2565). การพัฒนาแอปพลิเคชันสื่อการเรียนรู้บนสมาร์ตโฟน เรื่องแนวคิดเชิงคำนวณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. **วารสารมนุษยสังคมศิลปากร**. 4(1). 21-27.
- ทิตินา แคมมณี. (2559). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพมหานคร: แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพดล ผู้มีจรรยา และอาลด้า สุดใจดี. (2563). การพัฒนาบทเรียนเอ็มเลิร์นนิ่งร่วมกับการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบางลี่วิทยา. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี**. 10(1). 33-44.
- นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์. (2566). การพัฒนาทักษะทางการเรียนวิทยาการคำนวณโดยใช้ชุดกิจกรรมเกมสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. **วารสารนิสิตวัง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย**. 25(1). 65-74.
- ภาณุวัฒน์ ศรีไชยเลิศ และอัครเดช พรหมชนะ. (2563). การพัฒนาการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์บนโมบายแอปพลิเคชันเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ). **วารสารศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. 4(3). 82-92.

- รุจิรา เคารยะสกุล และศุภโชค สอนศิลปพงศ์. (2564). การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสำหรับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณ วิชาวิทยาการคำนวณ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. **วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 4(11). 177-191.
- เรื่อนขวัญ พลฤทธิ์, อนิรุทธิ์ สติมัน และสุรพล บุญลือ. (2564). การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการศึกษา ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการเขียนโปรแกรมภาษา Python ที่มีต่อความสามารถในการเขียนโปรแกรมและผลงานการเขียนโปรแกรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**. 19(1). 345-366.
- วิวัฒน์ไชย ลุนวงษ์ และแสงเดือน คงาวัง. (2565). การพัฒนาความสามารถทางเทคโนโลยีวิทยาการคำนวณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์**. 7(2). 1580-1590.
- ศิริพล แสณบุญส่ง. (2565). การพัฒนาเกมโมบิลแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. **วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา**. 16(21). 65-78.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- หฤทัย ยิ่งประทานพร, สัญชัย พัฒนสิทธิ์ และไพฑูรย์ ศรีฟ้า. (2564). รูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเน็คติวิซึมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**. 15(2). 224-235.
- โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2566). **การวิเคราะห์และออกแบบระบบ ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม (Systems Analysis and Design)**. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- Downes, Stephen (2012). **Connectivism and Connective Knowledge: essays on meaning and learning networks**. From http://www.downes.ca/files/books/Connective_Knowledge-19May2012Pdf Retrieved October 5, 2022.
- Likert, R. (1961). **New Pattern of Management**. New York: McGraw – Hill.
- Siemens, G. (2005). Connectivism: A learning theory for the digital age. **International Journal of Instructional Technology & Distance Learning**. 2. 3-10.

รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7

ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ¹

MANAGEMENT MODEL OF MEDITATION CENTERS FOR LEARNING CENTERS IN THE DIGITAL AGE ACCORDING TO SAPPAYA 7 PRINCIPLES IN THE SANGHA ADMINISTRATION AREA OF THE NORTHEASTERN REGION

¹พระปลัดเกื้อกูล สุภนนโท PhrapaladKuakool Suphanantho

²สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon ³ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่ Yudthavee Kaewthongyai

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Suphanantho@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรม 2) พัฒนา
รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 และ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารจัดการ
ศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม
กลุ่มตัวอย่างจำนวน 364 รูป/คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายและการจัดสนทนากลุ่ม
เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และคู่มือการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย
ด้วยการวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา
ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน คือ การบริหารจัดการอาคารสถานที่
การบริหารจัดการอำนวยการและสื่อสาร การบริหารจัดการองค์กร การบริหารจัดการควบคุมดูแลบริการ การ
บริหารจัดการงานบุคคล ตามลำดับ 2) รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7
ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ (1) หลักการ แนวคิด (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหา (4) บุคลากรด้วย
หลักสัปปายะ 7 (5) ผลลัพธ์ที่คาดหวัง และ 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตาม
หลักสัปปายะ 7 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สรุปองค์ความรู้จากการวิจัยคือ “PS”

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารจัดการ, ศูนย์ปฏิบัติธรรม, หลักสัปปายะ, คณะสงฆ์

Abstract

This research article aimed to 1) study the management of meditation centers, 2) develop a management model of meditation centers based on the 7 Sappāya principles, and 3) evaluate the management model of meditation centers based on the 7 Sappāya principles. This research was a mixed-methods research. The quantitative research used a questionnaire with a sample of 364 monks/people. The qualitative research used interviewed with the target group and group discussions. The research instruments were questionnaires, interview forms, and group discussion manuals. The research data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The results of the research found that 1) the management of meditation centers in the northeastern Sangha administration area, overall and in each aspect, were at a high level in all 5 aspects: building management, administration and communication management, organization management, and service supervision management, human resources management, respectively. 2) Management model of meditation centers according to the principles of 7 Sappāya, consisting of 5 components: (1) principles, concepts (2) objectives, (3) content, (4) integration with the principles of 7 Sappāya, (5) expected results and 3) results of evaluation of the management model of meditation centers according to the principles of 7 Sappāya, overall was at a high level. The summary of knowledge from the research was "PS".

Keywords: Model, Management, Meditation Center, Sappāya Principles, Sangha

บทนำ

วัดเป็นศาสนสถานที่สำคัญกับสังคมไทยมาช้านาน โดยเฉพาะวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีวัดเป็นจำนวนมากทั้งวัดหลวง และวัดราษฎร์ กระจายอยู่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพราะวัดบางวัดมีประวัติความเป็นมาที่สำคัญประกอบกับมีสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะหรือเป็นโบราณวัตถุ โบราณสถาน ตลอดจนเป็นแหล่งอำนวยความสะดวกแก่การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้เข้าไปเยือนจึงก่อให้เกิดธุรกิจเพื่อการบริการต่างๆ สำหรับนักท่องเที่ยวขึ้นในพื้นที่ของวัดหรือพื้นที่ใกล้เคียง เช่น ที่จอดรถ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายสินค้าของที่ระลึก ร้านขายดอกไม้ ธูปเทียน เป็นต้น จากการที่วัดได้เพิ่มพูนบทบาทมากขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีของทุกคนที่เข้าไปแล้วทั้งความรู้ ความสุขทางจิตใจและได้บำเพ็ญกุศลบำรุงวัดส่งเสริมพระสงฆ์ให้ประกอบกิจทางพระพุทธศาสนาที่ดี

นับได้ว่า วัดเป็นสถาบันหลักเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยตลอดมา ในสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นสังคมเมือง หรือสังคมชนบท ทุกหมู่บ้านต่างก็มีวัดเป็นศาสนสมบัติร่วมกันของคนในท้องถิ่น ประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน ก็มีความสัมพันธ์ผูกพันแนบแน่นกับวัด เพราะวัดเป็นเสมือนสถานที่ที่ให้ความอบอุ่นใจสบายใจ ให้ความรู้แก่ ชุมชน ดังนั้น วัดจึงเป็นศูนย์กลางทั้งทางด้านสติปัญญาจิตใจของพุทธศาสนิกชน (Apapirom, A., 1978) ซึ่งมีการสื่อสารในสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ สิ่งที่เป็นสาระข้อเท็จจริง ประกอบด้วยเหตุผลและความจริงใจ (Pintamul, P., 2017) สามารถนำไปสู่การพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการเรียนรู้ การพัฒนาการ

ท่องเที่ยว และการอนุรักษ์โบราณวัตถุ โบราณสถานอันเป็นสมบัติของชาติได้ และถ้าวัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้ มีการดำเนินการในลักษณะของการเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการและการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน และผู้ประกอบการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ รวมทั้งการเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดเข้าด้วยกัน ก็นั้นจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการท่องเที่ยวอาเซียนในการเปิดเสรี AEC การศึกษาเรียนรู้ของเยาวชน ผู้ที่สนใจ และนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ในทางพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมของชาติ (Phramaha Suthit Aphakaro, 2011)

วัดเป็นศาสนสถานที่สำคัญคู่กับสังคมไทยมาช้านาน โดยเฉพาะวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีวัดทั้งหมด 298 วัด (กระทรวงมหาดไทย, 2565) รวมทั้งวัดราษฎร์และวัดหลวงฝ่ายมหานิกาย ซึ่งเป็นผลสำรวจปี 2557 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพราะวัดบางวัดมีประวัติความเป็นมาที่สำคัญประกอบกับมีสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะหรือเป็นโบราณวัตถุ โบราณสถาน ตลอดจนเป็นแหล่งอำนวยความสะดวกแก่การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้เข้าไปเยือน จึงก่อให้เกิดธุรกิจเพื่อการบริการต่างๆ สำหรับนักท่องเที่ยวขึ้นในพื้นที่ของวัดหรือพื้นที่ใกล้เคียง เช่น ที่จอดรถ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายสินค้าของที่ระลึก ร้านขายดอกไม้ ธูปเทียน เป็นต้น จากการที่วัดได้เพิ่มพูนบทบาทมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาด้านต่างๆ ซึ่งหากจะพิจารณาโดยสังเขปก็สามารถแบ่งได้หลายประเด็น ปัญหาด้านกายภาพ ด้านภูมิทัศน์ การใช้ประโยชน์ที่ดินข้างเคียง ด้านสังคมและเศรษฐกิจของวัด คือ วัดบางวัดไม่มีการแบ่งเขตพุทธาวาสและสังฆาวาสไว้อย่างชัดเจน ทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในวัดอย่างไม่เหมาะสม เช่น สร้างสถานบริการแก่ผู้มาเยือนรกรกรหรือเข้าไปใกล้ชิดเกินไปในเขตพุทธาวาส ทำลายความสง่างามของสิ่งก่อสร้างอันมีคุณค่าในเขตพุทธาวาสบ้างก็สร้างสถานบริการบุกรุกเข้าไปในเขตสังฆาวาสซึ่งเป็นส่วนที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์ ก็ย่อมจะเป็นการรบกวนการปฏิบัติธรรมของสมณเพศ การมีสิ่งปลูกสร้างภายในบริเวณวัดมักจะมีได้วางผังแม่บทเต็มรูปแบบไว้ก่อนจะสร้างขึ้นต่างกาลต่างสมัยตามกำลังศรัทธาหรือทุนรอนที่ได้รับ ทำให้เกิดปัญหาการวางตำแหน่งอาคารย่อย หรือสิ่งก่อสร้างที่เกิดขึ้นภายหลังไปทำลายหรือ บดบังความสง่างามของอาคารหลัก คือ พระวิหาร พระอุโบสถ และพระเจดีย์ทำให้เป็นการทำลายคุณค่าทางศิลปะของโบราณวัตถุโบราณสถานของวัดที่มี อยู่เดิมโดยสิ้นเชิง (วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์, 2531) ซึ่งบางวัดเป็นแหล่งเรียนรู้สถานปฏิบัติธรรมที่ดีโดยเฉพาะในยุคดิจิทัลการค้นหาข้อมูลที่รวดเร็วและเหมาะสมตามหลักสัปปายะหลากหลายมิติเช่น การเดินทางสถานที่ที่เหมาะสม มีผู้นำปฏิบัติธรรมที่เก่งมีความรู้ความสามารถเป็นที่เจริญศรัทธา เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาศูนย์ปฏิบัติธรรมที่สนองความต้องการประชาชนและส่งเสริมความมั่นคงทางจิตใจที่ตอบโจทย์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยโดยดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธีพหุระยะ แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การศึกษาภาคสนาม (Field study) ด้วยการสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาจากเอกสาร ที่เกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.2 การวิจัยเชิงปริมาณ การศึกษาด้วยวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative approach) ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระภิกษุสามเณร นักเรียน นักศึกษา และประชาชน จำนวน 4,000 รูป/คนโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้จำนวน 364 คน (Yamane, (1973) อ้างใน อีรวิทย์ เอกะกุล, 2543)ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม จากนั้นตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 รูป/คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity)มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.5 ถึง 1.00 ทดลองใช้แบบสอบถามกับพระภิกษุ สามเณรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลจากการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นปรากฏว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.910 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา คือเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 รูป/คน จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสที่มีตำแหน่งทางการปกครอง จำนวน 10 รูป และกลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านแหล่งเรียนรู้ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แนวคำถามในการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) โดยผลการวิเคราะห์ที่ได้จะตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ได้แก่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหาร กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการปกครองคณะสงฆ์และ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านแหล่งเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย แนวคำถามหรือประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ระยะที่ 3 เสนอรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้แบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ใช้การศึกษาด้วยวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative approach) โดยการนำข้อมูลจากการศึกษาในระยะที่ 2 มาประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีประชากรในการวิจัย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ 25 ท่าน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยมีขั้นตอนประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 25 ท่าน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้าน ที่	สภาพการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมในเขต การปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1	การบริหารจัดการอาคาร สถานที่	4.48	0.92	มาก	1
2	การบริหารจัดการองค์กร	4.44	0.83	มาก	3
3	การบริหารจัดการงานบุคคล	4.40	0.83	มาก	5
4	การบริหารจัดการอำนวยการและสื่อสาร	4.45	0.79	มาก	2
5	การบริหารจัดการควบคุม ดูแล บริการ	4.44	0.78	มาก	4
	รวม	4.44	0.83	มาก	

จากตารางที่ 1 พระภิกษุสามเณร นักเรียน นักศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการบริหารจัดการอาคาร สถานที่ ด้านการบริหารจัดการอำนวยการและสื่อสาร ด้านการบริหารจัดการองค์กร ด้านการบริหารจัดการควบคุม ดูแล บริการ และด้านการบริหารจัดการงานบุคคล ตามลำดับ ผู้วิจัย ได้นำผลดังกล่าวมาจัดลำดับสภาพการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เรียงลำดับสภาพการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านที่น้อยที่สุด ได้แก่

1.1 ด้านการบริหารจัดการงานบุคคล เรียงลำดับสภาพข้อที่น้อยที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1) มีหน่วยบริการสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมให้ได้รับความสะดวกสบาย 2) มีการเตรียมความพร้อมบุคลากรทุกแผนก และข้อ 3) จัดเจ้าหน้าที่คอยช่วยประสานงานกับผู้ปฏิบัติธรรมให้ได้รับความสะดวก เมื่ออยู่ในสำนักปฏิบัติธรรม

1.2 ด้านการบริหารจัดการควบคุม ดูแล บริการ เรียงลำดับสภาพข้อที่น้อยที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1) วิเคราะห์กระบวนการในการให้บริการและพัฒนากระบวนการที่มีปัญหาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพ 2) สร้างระบบเสริมสร้างข้อมูลและข้อเสนอแนะจากผู้มาปฏิบัติธรรมผ่านระบบออนไลน์ และ 3) กำหนดมาตรฐานคุณภาพและบริหารจัดการควบคุม ดูแล บริการให้บรรลุผลที่ตั้งเป้าหมายไว้

1.3 ด้านการบริหารจัดการองค์กร เรียงลำดับสภาพข้อที่น้อยที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1) ศูนย์ปฏิบัติธรรมมีสื่ออุปกรณ์ ที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติธรรม 2) มีหน่วยงานที่คอยดูแลผู้ปฏิบัติธรรมที่เหมาะสมกับทุกเพศ ทุกวัย ได้เป็นอย่างดี 3) ศูนย์ปฏิบัติธรรมมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปฏิบัติธรรมผ่านการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีต่างๆ

1.4 ด้านการบริหารจัดการอำนวยความสะดวกและสื่อสาร เรียงลำดับสภาพข้อที่น้อยที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาสื่อสารภายในศูนย์ปฏิบัติธรรม 2) สร้างการร่วมมือและการทำงานร่วมกับกลุ่มและองค์กรอื่นๆ เพื่อสร้างความสามารถในการสื่อสารและแบ่งปันความรู้ร่วมกับเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติธรรม และ 3) มีการอำนวยความสะดวก ด้านสถานที่ การเดินทาง มีป้ายแนะนำ สถานที่และการปฏิบัติธรรมได้เป็นอย่างดี

1.5 ด้านการบริหารจัดการอาคาร สถานที่ เรียงลำดับสภาพข้อที่น้อยที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1) สถานที่ไม่อยู่ห่างไกลชุมชนมากเกินไป 2) สถานที่มีความเหมาะสมด้านอาหาร และ 3) อาคารสถานที่ไม่ร้อนไม่หนาวเกินไป บรรยากาศพอเหมาะ

2. รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 องค์กรประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ แนวคิด 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) บุคลากร ด้วยหลักสัปปายะ 7 5) ผลลัพธ์ที่คาดหวัง โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 หลักการ แนวคิด ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) ในการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการอาคาร สถานที่ 2) ด้านการบริหารจัดการองค์กร 3) ด้านการบริหารจัดการงานบุคคล 4) ด้านการบริหารจัดการอำนวยความสะดวกและสื่อสาร 5) ด้านการบริหารจัดการควบคุม ดูแล บริการ

2.2 วัตถุประสงค์ เพื่อนำไปใช้กับการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการอาคาร สถานที่ 2) ด้านการบริหารจัดการองค์กร 3) ด้านการบริหารจัดการงานบุคคล 4) ด้านการบริหารจัดการอำนวยความสะดวกและสื่อสาร 5) ด้านการบริหารจัดการควบคุม ดูแล บริการ

2.3 เนื้อหา การปฏิบัติธรรมเป็นการศึกษาธรรมฝึกฝนอบรมจิตของตนเอง เพื่อตัดละกิเลส ตัณหาเห็นธรรมถูกต้องตามความเป็นจริง ตลอดชีวิตตราบเท่าที่เราจะต้องเวียนว่ายอยู่ในวัฏสงสารด้วยจุดมุ่งหมาย คือ พระนิพพาน การปฏิบัติธรรม สอดคล้องกับ มาตรา 8 ที่ระบุว่า “เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีการพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง” การศึกษาในทางพระพุทธศาสนามีหลักการศึกษาศิลป์ สมาธิ ปัญญา มีหลักการการปฏิบัติที่ชัดเจนดังที่ปรากฏในพระไตรปิฎก เช่น มหาสติปัฏฐานสูตร วินิตวัตถุ นิคัมภัสสูต หรือในคัมภีร์ปกรณ์

วิเสสวิสุทธิมรรค จุดประสงค์ก็เพื่อผู้ศึกษาปฏิบัติเกิดปัญญาญาณเห็นแจ้งตามความเป็นจริง ดังมาตรา 22 ระบุไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ”

การจัดโครงการอบรมปฏิบัติธรรมในทุกกลุ่มชน เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสมาปฏิบัติธรรมและร่วมมือกับองค์กรจัดการปฏิบัติธรรม ดังมาตรา 29 ที่ให้ร่วมมือกับบุคคล ครอบครัวยุวมชนองค์กรชุมชนองค์กรปกครองท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น การจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการส่งเสริมสนับสนุนวิปัสณาจารย์ศึกษาปฏิบัติธรรมเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองแล้วจะได้เป็นประโยชน์ต่อการสอนการอบรม ดังมาตรา 30 ส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนในแต่ละระดับการศึกษา

2.4 บุรณการด้วยหลักสัปปายะ 7 การบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมจึงต้องอาศัยการบูรณาการด้วยหลักสัปปายะ 7 ดังนี้

1) การจัดการอาคารสถานที่ (อาวาสสัปปายะ) มีสถานที่ที่สะอาด ร่มรื่น เยียบสงบ ปราศจากสิ่งรบกวน สถานที่ควรมีอากาศบริสุทธิ์ แสงแดดเพียงพอ และน้ำสะอาด ควรมีต้นไม้ร่มรื่น ดอกไม้สวยงามและบรรยากาศที่ร่มรื่น มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น เช่น ห้องน้ำ ห้องครัว ห้องนอน และห้องปฏิบัติธรรมมีความปลอดภัย ปราศจากอันตรายต่างๆ อยู่ใกล้กับชุมชน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมสามารถเดินทางไปปฏิบัติธรรมได้อย่างสะดวก มีเว็บไซต์หรือสื่อออนไลน์ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมสามารถหาข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์ปฏิบัติธรรมได้ง่ายขึ้น มีกิจกรรมต่างๆ เช่น การบรรยายธรรม การเจริญสติ การนั่งสมาธิและกิจกรรมอื่นๆ ที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้เรียนรู้และนำความรู้ไปปฏิบัติได้

2) การจัดการสัญจร (โคจรสัปปายะ) ด้วยการปรับการเดินทางให้เอื้อต่อการมาศึกษา เรียนรู้ โดยศูนย์ปฏิบัติธรรมควรตั้งอยู่ในทำเลที่เดินทางสะดวก ใกล้กับแหล่งชุมชนหรือสถานที่สำคัญ เช่น ใกล้สถานีขนส่งสาธารณะ ห้างสรรพสินค้า หรือสถานที่ท่องเที่ยว มีที่จอดรถเพียงพอสำหรับรองรับจำนวนผู้ใช้บริการ มีบริการรถรับส่งจากสถานที่ต่างๆ ไปยังศูนย์ปฏิบัติ มีบริการรถตู้หรือรถโดยสารประจำทางที่วิ่งระหว่างศูนย์ปฏิบัติกับสถานที่ต่างๆ มีเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันสำหรับจองตั๋วโดยสารออนไลน์ มีบริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการวางแผนการเดินทาง นอกจากนี้ ยังสามารถพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเดินทางที่สะดวก เช่น การเรียนรู้แบบออนไลน์ (Online Learning) การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) การเรียนรู้แบบระยะไกล (Distance Learning)

3) การจัดการด้านการพักพิง (ภัสสสัปปายะ) มีการจัดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนเพื่อ พุดคุยสนทนา จัดให้มีห้องประชุมหรือพื้นที่สำหรับพุดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและน่าสบายใจ ส่งเสริมให้พนักงานรู้สึกสบายใจที่จะพุดคุยกับผู้อื่น สนับสนุนให้พนักงานช่วยเหลือและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน สร้างวัฒนธรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ

4) การจัดการด้านการอาหาร (โภชนาสัปปายะ) มีการจัดการอาหารที่พอดีของ ศูนย์ปฏิบัติธรรม ควรไปรโมทการบริโภคอาหารที่มีคุณค่าโภชนาการที่ดี เช่นผลไม้, ผัก, ข้าวสุก, และอาหารที่รวดเร็ว มีค่าโภชนาการเพื่อสนับสนุนสุขภาพของผู้มาปฏิบัติธรรม ควรมีรายการอาหารที่ครอบคลุมและหลากหลาย เพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีตัวเลือกที่เหมาะสมตามความต้องการส่วนบุคคล เช่น ต้องการอาหารเจ, ไม่ทานเนื้อ สร้าง

พื้นที่รับประทานอาหารที่เหมาะสม ศูนย์ควรมีพื้นที่ที่ผู้ปฏิบัติธรรมสามารถรับประทานอาหารอย่างสบาย นี้สามารถเพิ่มความพึงพอใจและสุขภาพที่ดีของผู้ปฏิบัติ ส่งเสริมการเลือกอาหารที่ดี องค์กรควรส่งเสริมการเลือกอาหารที่ดีให้ทุกคนในศูนย์ โดยจัดกิจกรรมหรือค่ายสุขภาพเพื่อส่งเสริมการบริโภคอาหารที่มีคุณค่าโภชนาการ ด้านการจัดการด้านการอาหาร (โภชนาการ) ให้แก่บุคลากรในศูนย์มีผลต่อสุขภาพและผลประโยชน์ของศูนย์ในระยะยาว ควรสนับสนุนและส่งเสริมการบริโภคอาหารที่ดีและสุขภาพให้กับผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีและส่งเสริมสุขภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติธรรม

5) การจัดการด้านบุคคล (บุคคลสปปายะ) มีวิธีการจัดการด้านบุคคล (บุคคลสปปายะ) ด้วยหลักครูสมาธิกับการเกื้อหนุนซึ่งกันและกันโดยกำหนดรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของศูนย์ปฏิบัติธรรมรูปแบบกิจกรรมที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมจัดขึ้นควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของศูนย์ปฏิบัติธรรม เช่น หากศูนย์ปฏิบัติธรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้คนมีสติปัญญาที่เฉียบแหลม กิจกรรมที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมจัดขึ้นก็ควรเน้นไปที่การเจริญสติและการฝึกสมาธิ กำหนดตารางกิจกรรมที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติธรรมตารางกิจกรรมที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมจัดขึ้นควรชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติธรรม เช่น หากผู้ปฏิบัติธรรมส่วนใหญ่ทำงานประจำ กิจกรรมที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมจัดขึ้นก็ควรจัดในช่วงวันหยุดหรือช่วงเย็น จัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอศูนย์ปฏิบัติธรรมควรจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างสะดวก จัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านธรรมะวิทยากรที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมจัดหามาควรมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านธรรมะ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้เรียนรู้จากวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์จริง ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ปฏิบัติธรรมกิจกรรมต่างๆ ที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมจัดขึ้นควรส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ปฏิบัติธรรม

6) สภาพแวดล้อม (อตุสปปายะ) มีการปรับปรุงภูมิสภาพแวดล้อม ขั้นตอนแรก คือการกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติ วัตถุประสงค์ควรชัดเจน เฉพาะเจาะจง และวัดได้ ตัวอย่างเช่น วัตถุประสงค์ของการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติอาจรวมถึง พัฒนาอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและย่อยง่ายสำหรับผู้ปฏิบัติธรรม พัฒนาอาหารที่มีรสชาติอ่อนๆ และปราศจากเนื้อสัตว์สำหรับผู้ปฏิบัติธรรม พัฒนาอาหารที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมและความเชื่อของผู้ปฏิบัติธรรม ขั้นตอนที่สอง คือการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของศูนย์ปฏิบัติ การวิเคราะห์นี้ควรครอบคลุมถึง ทรัพยากรที่มีอยู่ของศูนย์ปฏิบัติ ความต้องการของผู้ปฏิบัติธรรม แนวโน้มของอาหารสำหรับผู้ปฏิบัติธรรม ขั้นตอนที่สาม คือ การพัฒนาแผนการพัฒนา แผนการพัฒนาควรครอบคลุมถึง กิจกรรมที่จะเกิดขึ้น ระยะเวลาดำเนินการ งบประมาณ ทรัพยากรที่ต้องใช้ ขั้นตอนที่สี่ คือ การดำเนินการตามแผนการพัฒนา สิ่งสำคัญคือต้องติดตามความคืบหน้าของแผนพัฒนาอย่างใกล้ชิด และทำการปรับเปลี่ยนตามความจำเป็น ขั้นตอนที่ห้า คือ การประเมินผลลัพธ์ของการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติ การประเมินผลลัพธ์ควรครอบคลุม วัตถุประสงค์ที่บรรลุได้ ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติธรรม ผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้ปฏิบัติธรรม

7) การกำหนดอากัปกิริยา (อิริยาบถสปปายะ) จัดการเรียนรู้อิริยาบถที่เหมาะสมเน้นการฝึกคนให้ดี มีแผนการพัฒนาควรครอบคลุมถึง กิจกรรมที่จะเกิดขึ้น ระยะเวลาดำเนินการ งบประมาณ ทรัพยากรที่ต้องใช้ ขั้นตอนที่สี่ คือ การดำเนินการตามแผนการพัฒนา สิ่งสำคัญคือต้องติดตามความคืบหน้าของแผนพัฒนาอย่างใกล้ชิด และทำการปรับเปลี่ยนตามความจำเป็น ขั้นตอนที่ห้า คือ การประเมินผลลัพธ์ของการ

พัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติ การประเมินผลลัพธ์ครอบคลุม วัตถุประสงค์ที่บรรลุได้ ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติธรรม ผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้ปฏิบัติธรรม

2.5 ผลลัพธ์ที่คาดหวัง 1) สถานที่เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรม เกิดความศรัทธาจากพุทธศาสนิกชนผู้มาปฏิบัติธรรม 2) ผู้ปฏิบัติธรรมมีความก้าวหน้าในการปฏิบัติเป็นลำดับขั้นตอน 3) มีเป้าหมาย ทิศทาง ความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม วัดผลความสำเร็จได้ และเป็นไปอย่างเหมาะสม 4) ช่วยสร้างความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในศูนย์ปฏิบัติธรรม 5) มีระบบการบริหารจัดการบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ 6) สร้างแหล่งเรียนรู้ด้านบุคลากรที่มีคุณภาพ 7) มีเทคโนโลยีในองค์กรที่ทันสมัย สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว 8) สร้างความสบายกาย สบายใจให้กับคนในสังคมไทยและสังคมโลก

3. การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสม ตามลำดับสามารถนำไปเป็นรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. สภาพการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 5 ด้าน สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการอาคาร สถานที่ ด้านการบริหารจัดการอำนวยการและสื่อสาร ด้านการบริหารจัดการองค์กร ด้านการบริหารจัดการควบคุม ดูแล บริการ และด้านการบริหารจัดการงานบุคคล ตามลำดับสะท้อนให้เห็นว่าศูนย์ควรมีหน่วยบริการสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมให้ได้รับความสะดวกสบาย มีการเตรียมความพร้อมบุคลากรทุกแผนก มีการวิเคราะห์กระบวนการในการให้บริการและพัฒนากระบวนการที่มีปัญหาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพ มีสื่ออุปกรณ์ ที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติธรรม ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาสื่อสารภายในศูนย์ปฏิบัติธรรม สถานที่ไม่อยู่ห่างไกลชุมชนมากเกินไป จากผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา หนันชัยบุตร (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ที่ศนศิลป์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สรุปผลการศึกษาว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ศนศิลป์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 1. กรอบแนวคิดและหลักการ 2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3. ข้อกำหนด 4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นพัฒนาการคิด ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย คือ การจุดประกาย การรวบรวมความคิด และการประเมินทางเลือก 3) ขั้นปฏิบัติ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย คือ การสร้างสรรค์ผลงาน และการทบทวน 4) ขั้นประเมิน 5) การเตรียมการสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) องค์ประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ศนศิลป์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ 7) บทบาทผู้สอนและบทบาทผู้เรียน และงานวิจัยของศรีนทิพย์ สติธิศิลป์ และคณะ (2548) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและการเผยแพร่ศาสนธรรมของวัดราชโอรสารามด้านการจัดการวัดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ เมื่อมองจากภาพรวมจะเห็นว่า วัดราชโอรสารามเห็นความสำคัญของการเรียนรู้พระปริยัติธรรมของพระภิกษุสามเณรว่าเป็นหัวใจของการดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนาและเพื่อเป็นการพัฒนาตนให้เป็นกัลยาณมิตรที่สมบูรณ์ โดยวัดได้จัดหลักสูตรการเรียนรู้อันพระปริยัติธรรมให้กับพระภิกษุสามเณรอย่างต่อเนื่อง

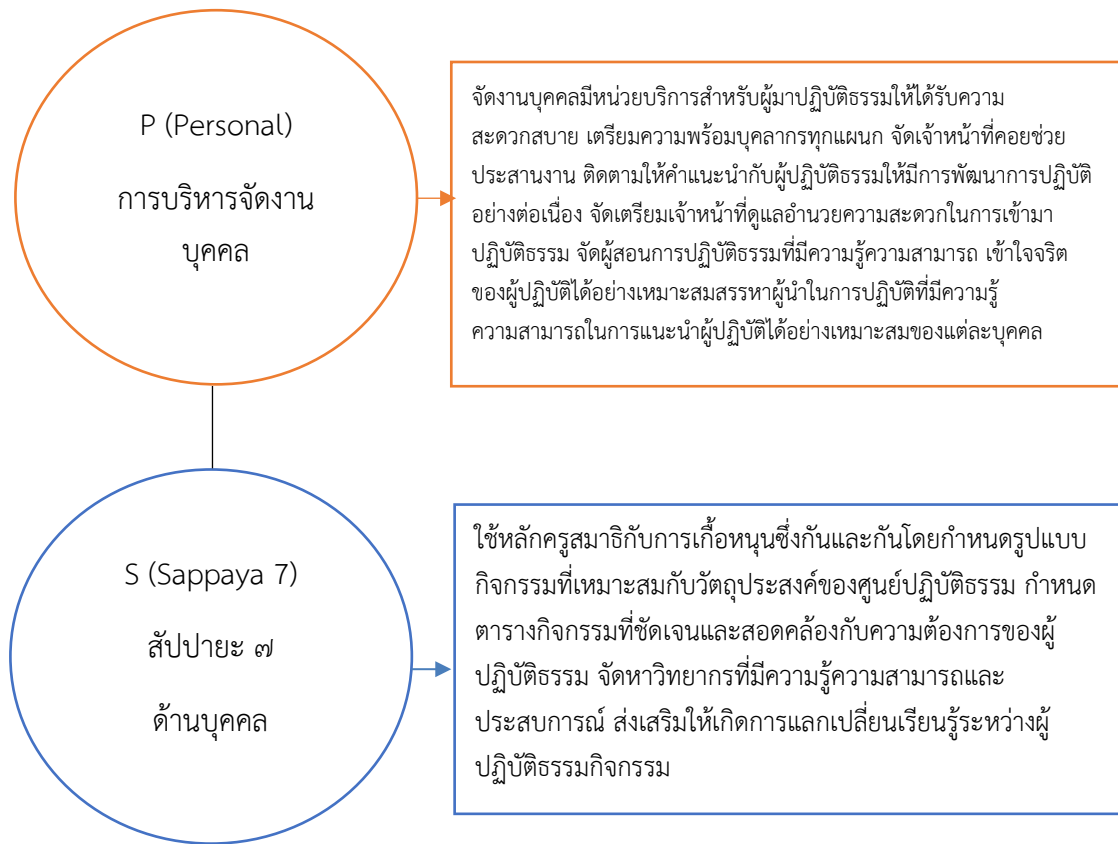
นอกจากนี้ วัดยังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ทั้งสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ เช่น โครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์การสวดมนต์ประจำวัน และการอบรมพัฒนาจิตใจสำหรับนักเรียน การอบรมพัฒนาจิตใจสำหรับบุคคลทั่วไป โดยท่านเจ้าอาวาสมีนโยบายชัดเจนว่าวัดต้องเป็นสถานที่ให้ความรู้อบรมความประพฤติจริยธรรม คุณธรรมและพัฒนาจิตใจ สำหรับบุคคลที่เข้ามาเรียนรู้จะเห็นได้ว่า วัดราชโอรสารามได้จัดวัดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับบุคคลครบทุกกลุ่ม

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 ในเขตการปกครอง คณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการแนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหา บูรณาการด้วยหลักสัปปายะ 7 และผลลัพธ์ที่คาดหวัง ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิฒนสุตานุกุล (2557) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของคณะสงฆ์ไทย พบว่า วัดที่จะจัดการให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ควรมีลักษณะที่ผสมผสานกันระหว่างวัดในสมัยพุทธกาลและวัดในปัจจุบันโดยการศึกษาสภาพ การจัดการวัดที่จัดการให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีแล้วและศึกษาจากวัดพัฒนาดีเด่นในปัจจุบัน เพื่อการวางรูปแบบที่เหมาะสมของวัดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน ภายใต้กรอบแนวคิดเรื่องการบริหาร การจัดการ ความรู้ การพัฒนา และแนวคิดสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าทรงใช้หลักธรรมวินัย และพุทธวิธีการบริหารดูแล สังคมสงฆ์ปัจจุบันต้องทำวัดให้เป็นอารามให้มีความสัปปายะทั้ง 4 ด้าน คือ เสนาสนสัปปายะ บุคคลสัปปายะ อาหารสัปปายะ และธัมมสัปปายะ ให้มีครบทั้ง 4 ด้าน และงานวิจัยของพระมหาขวัญ ภิรมโน (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า วัดอรุณราชวรารามได้สืบทอดประเพณีวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาใน 2 ส่วนด้วยกัน คือ 1). ประเพณีและวัฒนธรรมโดยทั่วไป เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง ถวายผ้าอาบน้ำฝน ถวายอาหารประจำวัน พระในเทศกาลเข้าพรรษา เป็นต้น 2) ประเพณีและวัฒนธรรมที่เฉพาะของวัด เช่น กฐินพระราชทานใน กระบวนพยุหยาตราชลมารคซึ่งจัดมาแล้วรวม 16 ครั้ง เทศกาลงานวัดอรุณ พิธีกวนข้าวทิพย์ ตักบาตร ประจำวันพระ เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีและสร้างศรัทธาระหว่างชุมชน หน่วยงาน ต่างๆ และวัด ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมให้อยู่คู่กับวัดอรุณราชวราราม สืบไป

3. การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 ในเขตการปกครอง คณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสม ตามลำดับสามารถนำไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิโรจน์เขมคุณ (ไพโรจน์ เขมจิตโต) (2563) ที่ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารสำนักปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 4 ได้แก่ 1) รูปแบบการวางแผน 2) รูปแบบการ จัดการองค์กร 3) รูปแบบการบริหารบุคคล 4) รูปแบบการอำนวยความสะดวก และ 5) รูปแบบการ กำกับดูแล ผลการ ประเมินรูปแบบ พบว่า 1) การวางแผน มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็น ประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด 2) การบริหารองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นประโยชน์ อยู่ใน ระดับมาก 3) การบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมาก 4) การอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นไป ได้ อยู่ในระดับมาก และ 5) การกำกับดูแลอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 7 ใน เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผู้วิจัยได้องค์ความรู้ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย “PS”

องค์ความรู้จากการวิจัย “PS” อธิบายดังนี้

P หมายถึง Personal จากผลการวิจัยสภาพการบริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการบริหารจัดการบุคคลเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะต้องพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นโดยศูนย์ปฏิบัติธรรมควรมีหน่วยบริการสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมให้ได้รับความสะดวกสบาย เตรียมความพร้อมบุคลากรทุกแผนก จัดเจ้าหน้าที่คอยช่วยประสานงานกับผู้ปฏิบัติธรรมให้ได้รับความสะดวก เมื่ออยู่ในสำนักปฏิบัติธรรม ติดตามให้คำแนะนำกับผู้ปฏิบัติธรรมให้มีการพัฒนาการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จัดเตรียมเจ้าหน้าที่ดูแลอำนวยความสะดวก ในการเข้ามาปฏิบัติธรรม จัดผู้สอนการปฏิบัติธรรมที่มีความรู้ความสามารถ เข้าใจจิตของผู้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมสรรหาผู้นำในการปฏิบัติที่มีความรู้ความสามารถในการแนะนำผู้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมของแต่ละบุคคล

S หมายถึง Sappaya 7 ในด้านการจัดการด้านบุคคล (บุคคลสัปปายะ) มีวิธีการจัดการด้านบุคคล (บุคคลสัปปายะ) ด้วยหลักครูสมาธิกับการเกื้อหนุนซึ่งกันและกันโดยกำหนดรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของศูนย์ปฏิบัติธรรมรูปแบบกิจกรรมที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมจัดขึ้นควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของศูนย์ปฏิบัติธรรม เช่น หากศูนย์ปฏิบัติธรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้คนมีสติปัญญาที่เฉียบแหลม กิจกรรมที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมจัดขึ้นก็ควรเน้นไปที่การเจริญสติและการฝึกสมาธิ กำหนดตารางกิจกรรมที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติธรรมตารางกิจกรรมที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมจัดขึ้นควรชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติธรรม เช่น หากผู้ปฏิบัติธรรมส่วนใหญ่ทำงานประจำ กิจกรรมที่ศูนย์

ปฏิบัติธรรมจัดขึ้นก็ควรจัดในช่วงวันหยุดหรือช่วงเย็น จัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ศูนย์ปฏิบัติธรรมควรจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างสะดวก จัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านธรรมะวิทยากรที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมจัดหามาควรมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านธรรมะ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้เรียนรู้จากวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์จริง ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ปฏิบัติธรรมกิจกรรมต่างๆ ที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมจัดขึ้นควรส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ปฏิบัติธรรม เพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้เรียนรู้จากกันและกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการบริหารจัดงานบุคคล ศูนย์ปฏิบัติธรรมควรมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรทุกแผนกศูนย์ปฏิบัติธรรมควรจัดหน่วยบริการสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมให้ได้รับความสะดวกสบาย

1.2 ด้านการบริหารจัดงานบุคคล ศูนย์ปฏิบัติธรรมควร จัดเจ้าหน้าที่คอยช่วยประสานงานกับผู้ปฏิบัติธรรมให้ได้รับความสะดวก เมื่ออยู่ในสำนักปฏิบัติธรรม ติดตามให้คำแนะนำกับผู้ปฏิบัติธรรมให้มีการพัฒนาการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

1.3 ด้านการบริหารจัดการอาคาร สถานที่ ศูนย์ปฏิบัติธรรมควรจัดสถานที่ไม่อยู่ห่างไกลชุมชนมากเกินไป สถานที่มีความเหมาะสมด้านอาหาร อาคารสถานที่ไม่ร้อนไม่หนาวเกินไป บรรยากาศพอเหมาะ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาการบริหารจัดการหน่วยบริการสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมให้ได้รับความสะดวกสบาย

2.2 ควรศึกษากระบวนการพัฒนาความพร้อมบุคลากรของศูนย์ปฏิบัติธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย. (2564). **จำนวนวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. แหล่งที่มา <https://edw.opendata.moi.go.th/dataset/page/602f224159e311fb6c2398c6931fc0c50a6f1e0dbf4c9> สืบค้นเมื่อ 22 ส.ค. 2565.

ปริญญ์ หนันชัยบุตร. (2553). **การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พระครูพัฒนสุตานุกุล. (2557). **กระบวนการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของคณะสงฆ์ไทย**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูวิโรจน์เชมคุณ (ไพโรจน์ เชมจิตโต). (2563). **รูปแบบการบริหารสำนักปฏิบัติธรรมตามหลักสัปปายะ 4 ในจังหวัดสิงห์บุรี**. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ. 5(5). 13.

- พระมหาขวัญ ธิรมโน. (2553). **วัดอรุณราชวราราม: บทบาทการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของวัดที่ส่งผลต่อศรัทธาของประชาชน**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. (2531). วัด: จำเป็นอย่างไรจะต้องมีคู่มือพัฒนา. **จุลสารการท่องเที่ยว**. 7 (1). 74-76.
- ศรินทิพย์ สติรศิลป์. (2548). **รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาของวัดในพระพุทธศาสนากรณีศึกษาวัดราชโอรสารามเขตจอมทองกรุงเทพมหานคร**. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- Apapirom, A. (1978). **Social and Thai Culture**. Bangkok: Bumrungrukulkit Printing.
- Phramaha Suthit Aphakaro. (2011). **The Model and Learning Network of Buddhist Temples Tourism in Thailand**. Bangkok: The Thailand Research Fund.
- Pintamul, P. (2017). Management Corporate Social Responsibility According to the Buddhist Monks of Thailand for Community and Society. **Journal of Arts Management**. 1(2). 119-128.

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง)*

CONDITIONS AND DESIRABILITY OF THE MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN ORDER TO STRENGTHEN THE CREATIVE LEADERSHIP OF KINDERGARTEN STUDENTS IN THAILAND (CENTRAL REGION)

¹พนิดา อูสายพันธ์ Phaniida Usayaphan ²เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

³ณกมล ปุญชเขตต์ทิกุล Nakamon Punchakhetthikul

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร Phranakhon Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: phanida.usa@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ส่วน ประกอบด้วยส่วนที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาและการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน ส่วนที่ 2 ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยแบบประเมินภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน เป็นผู้ประเมินตนเอง และแบบประเมินภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยครูเป็นผู้ประเมินนักเรียน ส่วนที่ 3 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 1) ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมสถานักเรียน โรงเรียนละ 1 คน และ 2) นักเรียนที่ดำรงตำแหน่งประธานนักเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 44 คน สรุปผลการวิจัย พบว่า ระดับภาวะผู้นำของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) โดยภาพรวม พบว่า คุณลักษณะทุกด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) จำแนกตามองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียน 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ระดับของการกำหนดเป้าประสงค์ อันดับที่ 1 คือ รูปแบบทางการและรูปแบบเพื่อนร่วมงาน 2) กระบวนการกำหนดเป้าประสงค์ อันดับที่ 1 คือ รูปแบบเพื่อนร่วมงาน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าประสงค์และการตัดสินใจ อันดับที่ 1 คือ รูปแบบเพื่อนร่วมงาน 4) ลักษณะของกระบวนการตัดสินใจ อันดับที่ 1 คือ รูปแบบทางการ 5) ลักษณะของโครงสร้าง คือ รูปแบบเพื่อนร่วมงาน 6) การเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมภายนอก อันดับที่ 1 คือ รูปแบบเพื่อนร่วมงาน 7) ลักษณะของภาวะผู้นำ อันดับที่ 1 คือ รูปแบบเพื่อนร่วมงาน 8) รูปแบบภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้อง อันดับที่ 1 คือ รูปแบบเพื่อนร่วมงาน

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, นักเรียน, โรงเรียนอนุบาล

*บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง)

Abstract

This research article aimed to study the current and desirable conditions of school administration to enhance creative leadership in students in provincial kindergarten schools in Thailand (Central Region). The research methodology was divided into 3 parts: Part 1: Studying, analyzed and synthesized documents, concepts, theories and research related to school administration and enhancing creative leadership in students. Part 2: Studying the level of creative leadership of students by using a self-assessment of creative leadership for students and a student creative leadership assessment by teachers. Part 3: Studying the current and desirable conditions of school administration to enhance creative leadership in students. The informants consisted of 1) 1 teacher responsible for student council activities from each school; and 2) one student holding the position of student president from each school, totaling 44 people. The results of the research found that the overall level of leadership of students in provincial kindergartens in Thailand (Central Region) in all dimensions had a high average value. And the school administration model to strengthen creative leadership for kindergarten students in Thailand's provinces (Central Region), classified according to the 8 components of the school administration model as following: 1) Level of goal setting, ranked 1st as formal and peer model. 2) Goal setting process, ranked 1st as peer model. 3) Relationship between goals and decision-making, ranked 1st as peer model. 4) Characteristics of the decision-making process, ranked 1st as formal model. 5) Characteristics of the structure, ranked 1st as peer model. 6) Link with external environment, ranked 1st as peer model. 7) Characteristics of leadership, ranked 1st as peer model. 8) Related leadership styles, ranked 1st as peer model.

Keywords: Educational Institution Administration, Creative Leadership, Students, Kindergarten

บทนำ

ด้วยระบบการศึกษาของโลกเรามีพื้นฐานมาจากการอบรมสั่งสอนคนไว้เพื่อสนองต่อสังคมที่มีรากฐานมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งให้ความสำคัญกับการฝึกทักษะและเทคนิคที่เหมาะสมกับงานของยุคนั้นรวมถึงทักษะที่ใช้สำหรับการทำงานได้ยาวนานตลอดชีวิตแต่ทุกวันนี้ การเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับความท้าทายของยุคข้อมูลข่าวสาร และการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล เช่น การคิดและการวางแผนงาน ภาวะผู้นำ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และความคิดสร้างสรรค์ กลายเป็นเรื่องจำเป็นของสังคมปัจจุบัน อีกทั้งการเรียนรู้ในกระแสโลกาภิวัตน์เป็นสังคมฐานความรู้ (Knowledge-Based Society) ที่ขับเคลื่อนด้วยพลังความคิดสร้างสรรค์ และแข่งขันด้วยศักยภาพความรู้และภูมิปัญญาผสานกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้ระบบการศึกษาได้ถูกพัฒนาปรับเปลี่ยน ดังเห็นได้จากการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 -2561) ที่ได้กำหนดเป้าหมายในทิศทางเดียวกันคือ การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่านและมีนิสัยใฝ่รู้ มีความสามารถในการสื่อสาร มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา คิด

ริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะมีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และสามารถทำงานเป็นกลุ่มได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

ด้วยมนุษย์ทุกคนมีความสร้างสรรค์เฉกเช่นเดียวกับคุณสมบัติด้านอื่นๆ ที่มีพัฒนาการไปตามวัยซึ่งเด็กในวัย 6 ถึง 12 ปี เป็นวัยที่มีการมีจินตนาการเริ่มพัฒนาอย่างรวดเร็ว การสนับสนุนส่งเสริมได้อย่างถูกวิธีและมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะทำให้ความสร้างสรรค์ของเด็กได้รับการพัฒนาไปได้อย่างดียิ่ง (ป.มหาพันธ์, 2539) สอดคล้องกับแนวคิดของ Sternberg (2005) ที่กล่าวว่า กระบวนการคิดสร้างสรรค์เปรียบเสมือนการสร้างสะพานเชื่อมระหว่าง ความฉลาดในการวิเคราะห์ และความฉลาดในการปฏิบัติซึ่งการจะเป็นนักสร้างสรรค์ที่ดีต้องมีความสมดุลทั้ง 2 ด้าน คือ การพัฒนาศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์จะช่วยพัฒนาสติปัญญาให้เป็นคนที่มีเฉลียวฉลาดแก้ปัญหาที่เข้ามาได้อย่างรวดเร็ว และสามารถพัฒนาและคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ได้อย่างโดดเด่นกว่าผู้อื่นจากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คนไทยในยุคศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นคนที่มองกว้างคิดไกล ใฝ่รู้ เป็นผู้ที่มีคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบในการแสวงหาความรู้ เรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นฐานและรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ด้วยกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบันส่งผลให้องค์กรในศตวรรษที่ 21 ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เป็นพลวัตซึ่งมีอัตราเร่งของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ทำให้ผู้นำยากที่จะใช้แนวทางการบริหารแบบเดิมๆ ให้ประสบความสำเร็จเหมือนในอดีตได้ แต่ต้องมีแนวทางในการบริหารที่ตอบสนองอย่างสร้างสรรค์ด้วยวิธีใหม่ มุ่งเน้นให้องค์กรมีความยืดหยุ่นแต่ยังคงความมีประสิทธิภาพสูงเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่มีความสลับซับซ้อน ในช่วงศตวรรษนี้ภาวะผู้นำกลายเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาและบริหารงานขององค์กร ด้วยภาวะผู้นำไม่ได้มีมาแต่กำเนิดแต่เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ (Bennis, 2002) จากการสำรวจพบว่า ประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าเห็นอนานาอารยประเทศนั้น เป็นผลมาจากกระบวนการในการพัฒนาบุคคลให้มีภาวะผู้นำและพัฒนาการบริหารให้มีประสิทธิภาพเป็นหลักสำคัญ (ชาญชัย อาจิณสมจาร, 2543) จากการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำซึ่งมีหลากหลายทัศนะ คือ ภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม และภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ พบว่าภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบ ไม่เพียงพอสำหรับผู้นำในยุคปัจจุบันและอนาคต ผู้นำรุ่นใหม่ต้องมีความคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดนอกกรอบคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการจูงใจอย่างมีจินตนาการ ด้วยวิธีการและแนวทางใหม่ๆ ผู้นำต้องมีปฏิริยาตอบสนองเชิงจินตนาการโดยคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วน ในสถานการณ์และประเด็นต่างๆ อย่างท้าทาย (กิตติกาญจน์ ปฏิพัทธ์, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2553) ที่ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ควรเป็นโมเดลของการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ที่จำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาด้านภาวะผู้นำด้วยวิธีการวิจัยทั้งในเชิงแนวคิด รูปแบบและกระบวนการ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่จะนำทีมงานหรือผู้ปฏิบัติงานให้ดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่กำหนด โดยผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดี มีความรู้ความสามารถในงานที่รับผิดชอบ สามารถวิเคราะห์ความต้องการของแต่ละบุคคลเพื่อจูงใจให้ปฏิบัติงานได้ตามวัตถุประสงค์มีความยืดหยุ่นในการคิดและการตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ คิดนอกกรอบ ไม่ยึดติดกับกรอบเชิงความคิด (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2553) เน้นการสร้างทรัพยากรบุคคลให้เป็นทีมงานที่สร้างสรรค์ มีความสามารถพอที่จะต่อการกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลในปัจจุบัน ที่สำคัญคนที่ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องสร้างสภาพแวดล้อมสำหรับผู้อื่นให้มีความสร้างสรรค์ (Puccio, 2011) ด้วยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สามารถสร้างและพัฒนาให้เกิดขึ้นได้หากมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมมีบรรยากาศในองค์กรที่เอื้ออำนวยและสนับสนุนการใช้ความคิดสร้างสรรค์เองและ

เป็นผู้กระตุ้นให้บุคคลอื่นเป็นผู้สร้างสรรค์ร่วม ผลักดันผู้ร่วมงานอย่างถูกต้อง มีความผู้นำต้องเป็นผู้ที่กล้าที่จะสนับสนุน ส่งเสริมและให้กำลังใจทีมงาน เปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้แสดงความคิดเห็นและกระตุ้นให้บุคลากรเกิดการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยกระทำอย่างต่อเนื่อง

การส่งเสริมภาวะผู้นำสามารถเริ่มต้นได้ตั้งแต่เด็กวัยระดับประถมศึกษาโดยไม่จำเป็นต้องมีเป้าหมายที่จะสอนให้เด็กเป็นผู้บริหารสูงสุดหรือผู้นำของโลก และไม่ได้สอนแค่เพียงคุณสมบัติของการเป็นผู้นำในโรงเรียน แต่สอนให้เด็ก ๆ รู้จักใช้ชีวิต สอนด้วยความสนุกและสร้างสรรค์ (Keeves, 2005) ซึ่งเป็นการวางพื้นฐานให้เด็ก มีทักษะด้านการเป็นผู้นำติดตัวไปเมื่อขึ้นชั้นเรียนในระดับมัธยมศึกษาและในที่สุดจะนำทักษะเหล่านี้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตตลอดไป สอดคล้องกับแนวคิดของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553) ที่ว่าการเสริมสร้างภาวะผู้นำควรเริ่มเสียตั้งแต่เยาว์วัย เพราะจะเป็นการมุ่งเน้นให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้สามารถเป็นผู้นำในฐานะนักวางแผน รู้จักการแก้ไขปัญหา เพิ่มพูนทักษะการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์รวมถึงสามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการที่จะเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนมีภาวะผู้นำได้นั้น ควรเริ่มตั้งแต่การสอนให้เด็กมีเจตคติที่ถูกต้องต่อการเป็นผู้นำ เริ่มจากการเป็นผู้นำความคิดในกลุ่มเพื่อน และผู้นำกิจกรรมในสถาบันการศึกษา อันจะพัฒนากลายเป็นผู้นำครอบครัว ผู้นำองค์กร ผู้นำชุมชน และผู้นำประเทศที่ดีมีคุณภาพได้ในอนาคต นั้นหมายถึง การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ควรจะนำมาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของเด็กตั้งแต่ในสถานศึกษา โดยผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสามารถเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้กับนักเรียนได้โดยการสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ ส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์และพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโดยการสอดแทรกในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมสภานักเรียน กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี โดยเริ่มจากการปลูกฝังทักษะและความรู้พื้นฐานที่จะช่วยเสริมสร้างภาวะผู้นำให้นักเรียน รวมถึงการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนวิเคราะห์ภาวะผู้นำ วิธีการวางแผน และรู้จักวิธีตอบสนองสถานการณ์ต่างๆ ของผู้นำได้อย่างถูกต้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนเป็นวัยที่มีความเหมาะสมต่อการเริ่มต้นพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนาด้านภาวะผู้นำ โดยนำแนวคิดด้าน การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนเข้าสู่สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหน่วยงานรากฐานของสังคมไทยในการบ่มเพาะเด็กและเยาวชนให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพและพร้อมเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศในอนาคต ซึ่งปัจจุบันโรงเรียนประถมศึกษามุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ ซึ่งมีเพียงคุณลักษณะที่ 4 และ 6 ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ นอกจากนี้ การพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนมักจะอยู่ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนลูกเสือเนตรนารี ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนให้มีระเบียบวินัย มีความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี มีความรับผิดชอบ เรียนรู้การทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือแบ่งปันมีความเอื้ออาทรและสมานฉันท์ รู้จักการแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งจะเห็นได้ว่ายังไม่มี การส่งเสริมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งจากการศึกษาวิจัยในด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ผ่านมา ส่วนใหญ่นเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหาร ครูและบุคลากรในองค์กรเอกชน โดยการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาเท่าที่ควร

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) เพื่อนำไปใช้ในการปูพื้นฐานด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษาให้เข้มแข็ง เพื่อการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงในระดับแนวหน้าของภาคกลางและปริมณฑล

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) จะดำเนินการโดยจำแนกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาและการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน

ส่วนที่ 2 ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) โดยใช้แบบประเมินภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียน เป็นผู้ประเมินตนเอง (Self-Assessment) และแบบประเมินภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยครูเป็นผู้ประเมินนักเรียน ประกอบด้วย 1) ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมสภานักเรียน โรงเรียนละ 1 คน และ 2) นักเรียนที่ดำรงตำแหน่งประธานนักเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 44 คน

ส่วนที่ 3 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) โดยใช้แบบสอบถามการวิจัย เรื่อง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ประกอบด้วย 1) ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมสภานักเรียน โรงเรียนละ 1 คน และ 2) นักเรียนที่ดำรงตำแหน่งประธานนักเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 44 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) พบว่า

ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง)

จากผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) โดยภาพรวม เสนอผลการวิเคราะห์ในภาพรวม ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) โดยภาพรวม จำแนกตามคุณลักษณะ 6 ด้าน

คุณลักษณะหลัก	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	คุณลักษณะย่อย	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
ด้านความสามารถทาง ปัญญาและการรู้แจ้ง	3.91	0.84	มาก	1. มีความคิดยืดหยุ่น	3.92	0.69	มาก
				2. มีวิสัยทัศน์	3.99	0.65	มาก
				3. มีจินตนาการ	3.90	0.74	มาก
				4. มีการสร้างสรรค์สิ่งใหม่	3.74	0.58	มาก
				5. มีความสามารถในการแก้ปัญหา	4.12	0.43	มาก
				6. มีแรงบันดาลใจ			
					3.82	0.79	มาก
ด้านบุคลิกภาพสร้างสรรค์	3.73	0.79	มาก	1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง	4.04	0.61	มาก
				2. มีอารมณ์ขัน	3.73	0.84	มาก
				3. มีความฉลาดทางอารมณ์	3.42	0.64	ปาน กลาง
ด้านความกล้าหาญ	4.00	0.51	มาก	1. มีความกล้าเสี่ยงกล้าที่จะทำใน สิ่งที่แตกต่าง	3.97	0.68	มาก
				2. ชอบความท้าทาย	4.03	0.52	มาก
ด้านความใจกว้างและ เชื่อมั่นในผู้รับมอบหมาย งาน	4.03	0.61	มาก	1. มีความไว้วางใจ	3.99	0.81	มาก
				2. เปิดใจให้กับแนวคิดใหม่	4.08	0.54	มาก
ด้านความปรารถนาและ มุ่งมั่นให้สำเร็จ	4.43	0.43	มาก				
ด้านความรู้รอบรู้	4.28	0.71	มาก				
เฉลี่ย	4.06	0.59	มาก				

จากตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) โดยภาพรวม พบว่า คุณลักษณะทุกด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก โดยด้านความปรารถนาและมุ่งมั่นให้สำเร็จมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านความรู้รอบรู้ และด้านความกล้าหาญ ตามลำดับ ในขณะที่ด้านบุคลิกภาพสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เมื่อพิจารณาในรายคุณลักษณะย่อยพบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากโดย คุณลักษณะย่อยมีความสามารถในการแก้ปัญหา รองลงมาคือ เปิดใจให้กับความคิดใหม่มีค่าสูงเฉลี่ยที่สุด และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ตามลำดับ ทั้งนี้ คุณลักษณะย่อย ที่มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลางและมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีความฉลาดทางอารมณ์

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำของนักเรียน ประถมศึกษา

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) เสนอผลการวิเคราะห์ โดยพิจารณาตามรายองค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร และนำเสนอผลวิเคราะห์ในรูปแบบตาราง โดยแสดงรายละเอียดในตารางดังนี้

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) ในภาพรวม

การบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง)	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1) ระดับของการกำหนดเป้าประสงค์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้นักเรียน						
1. รูปแบบทางการ : มีการกำหนดในระดับโรงเรียน	3.88	0.84	มาก	4.38	0.73	มาก
2. รูปแบบเพื่อนร่วมงาน : มีการกำหนดในระดับโรงเรียน	3.88	0.84	มาก	4.38	0.73	มาก
3. รูปแบบการเมือง : มีการกำหนดในระดับฝ่ายหรือระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้	3.71	0.58	มาก	4.32	0.78	มาก
4. รูปแบบวัฒนธรรม: มีการกำหนดในระดับโรงเรียนหรือในระดับฝ่ายหรือระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้	2.31	0.82	น้อย	2.14	0.86	น้อย
2) กระบวนการกำหนดเป้าประสงค์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้นักเรียน						
1. รูปแบบทางการ : กำหนดโดยผู้บริหารโรงเรียน	3.35	0.68	ปานกลาง	3.79	0.71	มาก
2. รูปแบบเพื่อนร่วมงาน : กำหนดโดยการเป็นขอร่วมกันของผู้บริหารและครู	4.03	0.96	มาก	4.49	0.68	มาก
3. รูปแบบการเมือง : กำหนดจากผลสรุปของการขัดแย้งที่เกิดขึ้น	3.04	0.73	ปานกลาง	3.59	0.82	มาก
4. รูปแบบวัฒนธรรม : กำหนดโดยการใช้ค่านิยมร่วมของบุคลากรในโรงเรียนที่มีมาแต่เดิม	2.99	0.87	ปานกลาง	3.45	0.79	ปานกลาง
3) ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าประสงค์และการตัดสินใจในการเสริมสร้างภาวะผู้นำ						
1. รูปแบบทางการ : ตัดสินใจโดยยึดเป้าประสงค์ของโรงเรียนเป็นหลัก	3.81	0.76	มาก	4.35	0.62	มาก
2. รูปแบบเพื่อนร่วมงาน : ตัดสินใจโดยยึดเป้าประสงค์ที่ตกลงร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครู	4.00	0.96	มาก	4.48	0.70	มาก
3. รูปแบบการเมือง : ตัดสินใจโดยยึดเป้าประสงค์ของกลุ่มที่มีอิทธิพลในโรงเรียน	2.57	0.63	ปานกลาง	2.82	0.82	ปานกลาง
4. รูปแบบวัฒนธรรม : ตัดสินใจโดยใช้เป้าประสงค์ของฝ่ายหรือของกลุ่มสาระการเรียนรู้	2.20	0.79	น้อย	2.08	0.91	น้อย
4) ลักษณะของกระบวนการตัดสินใจในการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้นักเรียน						
1. รูปแบบทางการ : อิงเหตุผล	3.95	0.84	มาก	4.44	0.77	มาก
2. รูปแบบเพื่อนร่วมงาน : อิงผู้ร่วมงาน	3.80	0.65	มาก	4.27	0.86	มาก

3. รูปแบบการเมือง : อิงการเมืองในโรงเรียน	2.52	0.82	ปานกลาง	2.76	0.65	ปานกลาง
4. รูปแบบวัฒนธรรม : อิงเหตุผลตามกรอบของค่านิยมโรงเรียนที่มีมาแต่เดิม	2.93	0.76	ปานกลาง	3.21	0.82	ปานกลาง
5) ลักษณะของโครงสร้างในการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้แก่นักเรียน						
1. รูปแบบทางการ : โครงสร้างแบบแนวดิ่งมีสายบังคับบัญชาแบบลำดับขั้นโดยผู้บริหารเป็นผู้สั่งการ	3.43	0.52	ปานกลาง	3.65	0.74	มาก
2. รูปแบบเพื่อนร่วมงาน : โครงสร้างแบบแนวนอน โดยบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย	3.91	0.61	มาก	4.44	0.69	มาก
3. รูปแบบการเมือง : มีการกำหนดหน่วยงานย่อยขึ้นเพื่อเอื้อต่อผู้บริหารในการบริหารงาน	3.34	0.74	ปานกลาง	3.80	0.74	มาก
4. รูปแบบวัฒนธรรม : เป็นแบบที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของโรงเรียน	2.21	0.83	น้อย	2.15	0.89	น้อย
6) การเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมภายนอกในการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้แก่นักเรียน						
1. รูปแบบทางการ : ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร	3.28	0.85	ปานกลาง	3.52	0.82	มาก
2. รูปแบบเพื่อนร่วมงาน : ต้องผ่านกระบวนการตัดสินใจร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครู	3.98	0.61	มาก	4.46	0.72	มาก
3. รูปแบบการเมือง : มีการอิงหน่วยงานภายนอกที่เป็นกลุ่มผลประโยชน์ของโรงเรียน	2.81	0.72	ปานกลาง	3.13	0.64	ปานกลาง
4. รูปแบบวัฒนธรรม : ขึ้นอยู่กับค่านิยมและความเชื่อของโรงเรียนที่มีมาแต่เดิม	2.34	0.97	น้อย	2.19	0.86	น้อย
7) ลักษณะของภาวะผู้นำในการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้แก่นักเรียน						
1. รูปแบบทางการ : ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดเป้าประสงค์และนโยบาย	3.40	0.78	ปานกลาง	3.71	0.76	มาก
2. รูปแบบเพื่อนร่วมงาน : ผู้บริหารแสวงหาข้อตกลงร่วมกัน (ฉันทามติ)	3.98	0.98	มาก	4.47	0.70	มาก
3. รูปแบบการเมือง : ผู้บริหารเป็นทั้งผู้มีส่วนร่วมและเป็นคนกลางผู้ไกล่เกลี่ย	3.58	0.83	มาก	4.15	0.93	มาก
4. รูปแบบวัฒนธรรม : ผู้บริหารมีลักษณะเป็นผู้นำเชิงสัญลักษณ์โดยผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่าง	3.77	0.78	มาก	4.28	0.85	มาก
8) รูปแบบภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้องในการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้แก่นักเรียน						
1. รูปแบบทางการ : ใช้รูปแบบภาวะผู้นำเชิงจัดการ	3.40	0.81	ปานกลาง	3.72	0.73	มาก
2. รูปแบบเพื่อนร่วมงาน : ใช้รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมและภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจ	3.95	0.97	มาก	4.49	0.68	มาก
3. รูปแบบการเมือง : ใช้รูปแบบภาวะผู้นำแบบปฏิบัติงาน (ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน)	3.64	0.73	มาก	4.12	0.92	มาก
4. รูปแบบวัฒนธรรม : ใช้รูปแบบภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม	3.82	0.59	มาก	4.40	0.77	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) เมื่อพิจารณาเรียงองค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร 8 องค์ประกอบ พบว่า

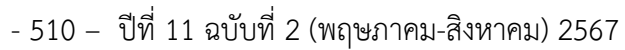
1. ระดับของการกำหนดเป้าประสงค์เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) จากรูปแบบการบริหารโรงเรียน 4 รูปแบบ พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก โดยรูปแบบทางการและรูปแบบเพื่อนร่วมงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ รูปแบบการเมือง ส่วนรูปแบบการเมืองมีค่าเฉลี่ยในระดับน้อยและเป็นรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ทั้งนี้ สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) มีค่าเฉลี่ยไปในทิศทางเดียวกับค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษา คือ ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ รูปแบบทางการและรูปแบบเพื่อนร่วมงาน รูปแบบการเมืองและรูปแบบวัฒนธรรมตามลำดับ

2. กระบวนการกำหนดเป้าประสงค์เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) จากรูปแบบการบริหารโรงเรียน 4 รูปแบบ พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) มีเพียงรูปแบบเพื่อนร่วมงานเท่านั้นที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก โดยรูปแบบเพื่อนร่วมงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ รูปแบบทางการ ทั้งนี้ รูปแบบวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลางและเป็นค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุดของทั้ง 4 รูปแบบ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าประสงค์และการตัดสินใจเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) จากรูปแบบการบริหารสถานศึกษา 4 รูปแบบ พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) ที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ได้แก่ รูปแบบทางการและรูปแบบเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ รูปแบบเพื่อนร่วมงาน) รูปแบบทางการ ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ซึ่งรูปแบบเพื่อนร่วมงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ รูปแบบทางการ

4. ลักษณะของกระบวนการตัดสินใจเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) จากรูปแบบการบริหารโรงเรียน 4 รูปแบบ พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) ที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ได้แก่ รูปแบบทางการและรูปแบบเพื่อนร่วมงานโดยรูปแบบทางการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ รูปแบบเพื่อนร่วมงาน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) ที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก คือ รูปแบบทางการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ รูปแบบเพื่อนร่วมงาน

5. ลักษณะของโครงสร้างเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) จากรูปแบบการบริหารโรงเรียน 4 รูปแบบ พบว่า สภาพปัจจุบันของการ

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดอันดับความสำคัญของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) โดยพิจารณาจากสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันในระดับมากขึ้นไป และนำเสนอผลสรุปโดยจำแนกตามองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียน 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ระดับของการกำหนดเป้าประสงค์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้แก่ นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) อันดับที่ 1 คือ รูปแบบทางการและรูปแบบเพื่อนร่วมงาน 2) กระบวนการกำหนดเป้าประสงค์เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) อันดับที่ 1 คือ รูปแบบเพื่อนร่วมงาน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าประสงค์และการตัดสินใจเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) อันดับที่ 1 คือ รูปแบบเพื่อนร่วมงาน 4) ลักษณะของกระบวนการตัดสินใจเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) อันดับที่ 1 คือ รูปแบบทางการ 5) ลักษณะของโครงสร้างเพื่อ

เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) คือ รูปแบบเพื่อนร่วมงาน 6) การเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) อันดับที่ 1 คือ รูปแบบเพื่อนร่วมงาน 7) ลักษณะของภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) อันดับที่ 1 คือ รูปแบบเพื่อนร่วมงาน และ 8) รูปแบบภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) อันดับที่ 1 คือ รูปแบบเพื่อนร่วมงาน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษากรอบแนวคิดคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน

จากผลการประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะหลัก 6 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถทางปัญญาและการรู้แจ้ง (Cognitive Abilities & Enlightenment) มี 6 คุณลักษณะย่อย คือ มีความคิดยืดหยุ่น มีวิสัยทัศน์ มีจินตนาการ มีการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีแรงบันดาลใจ 2) บุคลิกภาพสร้างสรรค์ (Creative Personality) มี 3 คุณลักษณะย่อย คือ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีอารมณ์ขัน มีความฉลาดทางอารมณ์ 3) ความกล้าหาญ (Courage) มี 2 คุณลักษณะย่อย คือ มีความกล้าเสี่ยงกล้าที่จะทำในสิ่งที่แตกต่าง ชอบความท้าทาย 4) ความใจกว้างและเชื่อมั่นในผู้รับมอบหมายงาน (Empowerment) มี 2 คุณลักษณะย่อย คือ มีความไว้วางใจ เปิดใจให้กับแนวคิดใหม่ 5) ความปรารถนาและมุ่งมั่นให้สำเร็จ (Passion for tasks and success) และ 6) ความรอบรู้ (Well-Rounded knowledge) มีความเหมาะสมกับนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง)

อาจเนื่องมาจากคุณลักษณะดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกับคุณลักษณะของเด็กไทยในประชาคมอาเซียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) ที่ได้กำหนดคุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน ระดับประถมศึกษา ไว้ว่าควรมีคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านมีความรู้ 2. ด้านมีทักษะกระบวนการ และ 3. ด้านมีเจตคติที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับด้านทักษะ/กระบวนการ ได้แก่ 1) ทักษะพื้นฐาน ในส่วนของความสามารถในการแก้ปัญหา และมีความสามารถในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น 2) ทักษะพลเมือง/ความรับผิดชอบทางสังคม คือ มีภาวะผู้นำ และ 3) ทักษะการเรียนรู้และพัฒนาตน ข้อย่อยที่ 1 มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อย่อยที่ 3 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีวิธีคิดอย่างถูกต้อง และข้อย่อยที่ 4 มีความสามารถในการจัดการและควบคุมตนเอง เมื่อพิจารณาคุณลักษณะหลักด้านความปรารถนาและมุ่งมั่นให้สำเร็จสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์นักเรียนระดับประถมศึกษาไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ในข้อที่ 6 (มุ่งมั่นในการทำงาน) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความตั้งใจและรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ทำงานด้วยเพียรพยายามและอดทนเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย นอกจากนี้ อนุชณีย์ โพธิสุข (2543) ได้กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพเด็กและการคัดเลือกเด็กที่มีความสามารถพิเศษ โดยเสนอคุณลักษณะที่บ่งชี้การมีลักษณะภาวะผู้นำในเด็กที่จะเป็นตัวชี้วัดความเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ เช่น ลักษณะด้านสติปัญญา ลักษณะด้านความเป็นผู้นำลักษณะของนักคณิตศาสตร์ ลักษณะของ

นักวิทยาศาสตร์ ลักษณะของศิลปะ ลักษณะของนักภาษา ลักษณะของนักดนตรี ลักษณะของนักกีฬา ลักษณะของนักวิชาการ ซึ่งคุณลักษณะโดยส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) ทุกด้านยกเว้นคุณลักษณะย่อยการมีจินตนาการ และคุณลักษณะย่อยความฉลาดทางอารมณ์ ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าคุณลักษณะภาวะผู้นำดังกล่าวมีความเหมาะสมกับภาวะผู้นำของนักเรียนประถมศึกษา

ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะด้านความปรารถนาและมุ่งมั่นให้สำเร็จเป็นคุณลักษณะเด่นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับคุณลักษณะทั้งหมด นั่นหมายความว่า นักเรียนมีความปรารถนาต่อการทำงานและมีความมุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จตามที่วางเป้าหมายไว้โดยไม่ล้มเลิกอย่างง่าย ๆ ถึงแม้จะเจอปัญหา สอดคล้องกับแนวคิดของ Dubrin (2012) ที่กล่าวว่า ความปรารถนาอย่างแรงกล้าในการทำงานและจดจ่ออยู่กับสิ่งนั้นเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำ และเป็นไปตามแนวคิดของอูตม มุ่งเกษม (2545) ที่เสนอว่า คุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำ ต้องมีความกระตือรือร้น ลงมือทำตามแผนที่ได้วางไว้อย่างจริงจัง โดยมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานจนกว่าจะประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Knight (2005) ที่กล่าวว่า ผู้นำที่ดีต้องเริ่มต้นจากมีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จ โดยทุ่มเทพลังในการทำงานอย่างเต็มที่ไม่ว่าจะเจออุปสรรคและสิ่งกีดขวาง แต่จะเกาะติดกับงานจนกว่าจะประสบความสำเร็จ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมระดับมาก อาจเนื่องมาจากโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) มีการจัดโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาภาวะผู้นำ พัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทักษะการสื่อสารของนักเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์และได้ใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ จากผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะของภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่พัฒนาให้เกิดขึ้นได้สอดคล้องกับแนวคิดของ Bennis (2002) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำไม่ได้มีมาแต่กำเนิดแต่เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาให้เกิดขึ้นได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนนั้นเป็นความสามารถของผู้นำในการผลักดันให้ผู้ร่วมงานร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยการคิดเชิงสร้างสรรค์ มีปฏิริยาตอบสนองเชิงจิตนาการโดยการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วน สนใจสร้างสรรค์สิ่งใหม่มีความสามารถในการจูงใจหรือนำบุคคลอื่นๆ มีความมุ่งมั่น กล้าทำด้วยวิธีการหรือแนวทางใหม่อย่างท้าทายสร้างความไว้วางใจพร้อมทั้งเปิดใจรับฟังความคิดเห็นใหม่ๆ และมีความรอบรู้ ประกอบด้วย 6 ประการ ได้แก่ 1) ความสามารถทางปัญญาและการเรียนรู้ (Cognitive Abilities & Learning) เป็นผู้ที่มีความคิดยืดหยุ่น มีวิสัยทัศน์ มีจินตนาการ สนใจในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ มีความสามารถในการแก้ปัญหาและมีแรงบันดาลใจ 2) บุคลิกภาพสร้างสรรค์ (Creative Personality) เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีอารมณ์ขันและมีความฉลาดทางอารมณ์ 3) ความกล้าหาญ (Courage) เป็นผู้ที่กล้าเสี่ยงและกล้าที่จะทำสิ่งที่แตกต่างจากผู้อื่นชอบความท้าทาย โดยท้าทายความคิดและลงมือทำตามแนวคิดใหม่ที่เกิดขึ้น 4) ความปรารถนาและมุ่งมั่นให้สำเร็จ (Passion for tasks and success) เป็นผู้ที่มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าในการทำงาน จดจ่ออยู่กับสิ่งนั้นและมีความมุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จตามที่วางเป้าหมายไว้ 5) ความใจกว้างและเชื่อมั่นในผู้รับมอบหมายงาน

(Empowerment) เป็นผู้ที่ไว้วางใจในทีมงานโดยการกระจายงาน มอบหมายงานและเชื่อใจผู้ที่รับผิดชอบงาน พร้อมทั้งเปิดโอกาสและรับฟังความคิดใหม่ ๆ โดยกระทำตนเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนที่ดี และ 6) ความรอบรู้ (Well-Rounded Knowledge) เป็นผู้ที่มีความรู้ สนใจศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ มีความรู้กว้างขวางและรู้อย่างหลากหลาย สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรกำหนดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้กับนักเรียนในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และมีการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยการกำกับติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ เนื่องจากคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี มีความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหา และมองโลกในแง่ดี ทำให้มีแรงจูงใจมุ่งไปสู่ความสำเร็จโดยไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรคชีวิต เนื่องจากผลการประเมินภาวะผู้นำของนักเรียนพบว่า คุณลักษณะย่อยความฉลาดทางอารมณ์มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลางและเป็นค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการมีจินตนาการของนักเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีจินตนาการและใช้จินตนาการในการสร้างสรรค์นวัตกรรม เนื่องจากผลการประเมินภาวะผู้นำของนักเรียนพบว่า คุณลักษณะย่อยการมีจินตนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไปโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลางและเป็นค่าเฉลี่ยที่ต่ำเป็นอันดับสองรองจากค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะย่อยความฉลาดทางอารมณ์

1.3 ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดนโยบายจัดทำโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรมใหม่ (โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและสร้างเสริมให้นักเรียนมีความสามารถด้านการ

สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เนื่องจากผลการประเมินภาวะผู้นำของนักเรียนพบว่า คุณลักษณะย่อยการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง

1.4 ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมการทำงานร่วมกันและสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการบริหารแบบเพื่อนร่วมงานซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมมากยิ่งขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบส่วนใหญ่ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเป็นองค์ประกอบของรูปแบบเพื่อนร่วมงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนที่มุ่งเน้นการสร้างเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนประถมศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความฉลาดทางอารมณ์และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และสามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำของนักเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนร่วมกับโรงเรียนเพื่อสนับสนุนและพัฒนาให้นักเรียนเกิดภาวะผู้นำ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
อาชีวศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). **การคิดเชิงสร้างสรรค์**. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชส มีเดีย.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2543). **ทักษะภาวะผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร: มัลติมีเดียฟอร์เมชั่นเทคโนโลยี.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2555). **หลักการบริหารการศึกษาและการจัดการศึกษา**. ปัตตานี: สถาบันเพื่อความก้าวหน้า
- ปมหาพันธ์. (2539). **สอนเด็กให้มีความคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2553). **ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิดภาพ: กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). **แนวทางการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2545). **ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: บุคส์ลิงค์.

- อุดม มุ่งเกษม. (2545). **Good Governance** กับการพัฒนาข้าราชการ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.
- อุษณีย์ โพธิสุข. (2543). **สร้างสรรค์นักคิด : คู่มือการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านทักษะความคิดระดับสูง**. กรุงเทพมหานคร: รัตนพรชัย.
- Bennis. W. (2002). **Creative Leadership**. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Dubrin, A.J. (2012). **Leadership: Research Findings Practice and Skills**. 7th ed. New York: Houghton Mifflin Company.
- Jacob, J. P., Mitaru, B. N., Mbugua, P. M. & Blair, R. (1996). The effect of substituting Kenyan Serena sorghum for maize in broiler starter diets with different dietary crude protein and methionine levels. **Feed Sci Technol**. 61. 27-39.
- Keeves, P.J. (2005). **Educational Research, Methodology and Measurement: An International Handbooks**. Oxford: Pergamon Press.
- Keeves, Peter J. (1988). **Model and Model Building: Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook**. Oxford: Pergamon Press.
- Knight, C.F. (2005). **Performance without Compromise**. Boston: Harvard Business Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.
- Puccio, G.J. (2011). **Creative Leadership: Skills That Drive Change**. 2nd ed. Los Angeles: Sage Publications.
- Sternberg, R.J. (2005). **A Model of Educational Leadership: Wisdom Intelligence and Creativity Synthesized**. Chulalongkorn University.

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4
ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์*
EDUCATIONAL INSTITUTION MANAGEMENT MODEL FOR ACADEMIC
EXCELLENCE IN ACCORDANCE WITH IDDHIPADA IV OF SECONDARY SCHOOL
UNDER OFFICE OF PHETCHABUN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

¹ฉัตรนภัส แพทย์สิทธิ์ Chatnapat Patsit

²พระมหาญาณวฑฒน์ ฐิตวฑฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano

³ลำพอง กลมกุล Lampong Klomkul

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: tammada4@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีโดยการศึกษเอกสารและศึกษารายกรณีโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 รูป/คน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 รูป/คน ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและการศึกษาเอกสารโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย และขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 รูป/คน โดยใช้แนวคำถามการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อเรื่อง จากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการจำนวน 5 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อเรื่อง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำรูปแบบประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ 2) วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำหลักการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ 9 ด้านด้วยวิธีการบริหารแบบพุทธบูรณาการ 3) การบูรณาการ การบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 กับหลักการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความเป็นเลิศทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และโรงเรียน 4) การประยุกต์ใช้ การนำรูปแบบมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการทั้ง 9 ด้าน ส่งผลให้เกิดความเป็นเลิศภายในสถานศึกษา และ 5) การประเมิน สรุปองค์ความรู้การวิจัยคือ 4E TPEIM MODEL

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารสถานศึกษา, ความเป็นเลิศทางวิชาการ, หลักอิทธิบาท 4, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

This research article aimed to propose a model of school administration for academic excellence based on the principles of 4 Iddhipāda of secondary schools under the Office of the Secondary Education Service Area, Phetchabun. The qualitative research methodology was used with 3 research steps: Step 1: Studying the school administration for academic excellence of secondary schools with good practices by studying documents and studying the case studies of schools with good practices by interviewing 15 key informants. Step 2: Developing a model by interviewing 15 key informants with a semi-structured interview form and studying documents using content analysis and inductive conclusion generation. Step 3: Evaluating the model by holding a seminar with 9 experts using the expert seminar questions and checking the content validity from 5 experts in school administration for academic excellence. The data were analyzed by finding the content validity index. The results of the research found that the school administration model for academic excellence based on the principles of 4 Iddhipāda of secondary schools Under the Office of the Secondary Education Area, Phetchabun, consisted of 5 components: 1) Principles, relevant agencies applying the application model to develop school administration for academic excellence. 2) Objectives, for school administrators to apply the principles of school administration for academic excellence in 9 areas with the integrated Buddhist administration method. 3) Integration of school administration for academic excellence according to the principles of 4 Iddhipāda with school administration principles to achieve excellence in all 4 areas: administrators, teachers, students, and schools. 4) Application, applying the model to academic administration in all 9 areas, resulting in excellence within the school, and 5) Evaluation, the summary of research knowledge was the 4E TPEIM MODEL.

Keywords: Model, Educational Institution Management, Academic Excellence, Iddhipāda IV, Secondary School

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกที่ขับเคลื่อนด้วย “พลังปัญญามนุษย์” มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านเทคโนโลยีซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งภายในและภายนอกทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตโดยที่ไม่อาจหลีกเลี่ยง เทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วจึงจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อเตรียมความพร้อมของคนในชาติให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการจัดการศึกษา กล่าวคือ ต้องยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศให้เกิดความทัดเทียมกับอารยประเทศ และสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ โดยพัฒนาคนไทยให้มีความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิต ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาไทยภายใต้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้มุ่งเน้นแก้ปัญหาและเร่งยกระดับคุณภาพการศึกษาของไทยผ่าน 6 ยุทธศาสตร์เพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อชีวิตการเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้อย่างจริงจัง ผู้เรียนมีคุณลักษณะใฝ่ดี คิดวิเคราะห์มีการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ตลอดจนมีจิตสาธารณะ รวมทั้งมีระเบียบวินัยมีจริยธรรม คุณธรรม และใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เน้นอนรวดเร็ว และก้าวไปอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นกระบวนการที่ต้องใช้การประสานความร่วมมือกันหลายฝ่าย หน่วยปฏิบัติที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาให้ มีคุณภาพ พัฒนาผู้เรียนโดยตรง คือสถานศึกษา การที่สถานศึกษาจะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพต้องอาศัยระบบบริหารจัดการที่ดี เหตุฉะนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาไว้ โดยมุ่งการจัดการศึกษาที่เป็นเลิศ ด้วยการทำให้โรงเรียนมีคุณภาพ การเรียนการสอนมีคุณภาพ ห้องเรียนมีคุณภาพและผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานสูงในระดับสากลในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งแนวนโยบายและแนวปฏิบัติดังกล่าวข้างต้นจะบรรลุผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับโรงเรียนเพราะโรงเรียนเป็นหน่วยงานในระดับปฏิบัติที่สำคัญที่สุดที่จะนํานโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ ซึ่งกระบวนการสำคัญจะส่งผลให้ระบบบริหารจัดการที่ดี คือ การบริหารวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

กระทรวงศึกษาธิการ แบ่งส่วนราชการในสถานศึกษาเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มการบริหารวิชาการ กลุ่มการบริหารงบประมาณ กลุ่มการบริหารงานบุคคล และกลุ่มบริหารทั่วไป ซึ่งการบริหารวิชาการเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของโรงเรียน เป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษาเนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา การจัดการเรียนการสอน และงานพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2512 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) และแนวความคิดการปฏิรูปการศึกษา สถานศึกษาจะต้องนำหลักสูตรแกนกลางมาจัดเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ร่วมกับสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นที่สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงความคิดที่ให้นั้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการปฏิบัติจริง งานเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนที่ หันมาเน้นการประเมินตามสภาพจริง ไม่เน้นการใช้ข้อทดสอบแต่เพียงอย่างเดียวนอกจากนี้ยังมีอีกหลายๆ ด้านที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งรวมเรียกว่างานวิชาการ จากความสำคัญของการบริหารงานวิชาการดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเอาใจใส่ดูแลการบริหารวิชาการเป็นพิเศษ

การบริหารโรงเรียนให้มีคุณภาพและมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ผู้บริหารจำเป็นต้องศึกษารูปแบบ (Model) ในการบริหารจะพัฒนาอย่างไรไปสู่เป้าหมายให้มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมกับบริบทและปัจจัยต่างๆ ของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับที่ ธีระ รุญเจริญ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารการศึกษามีความแตกต่างจากการศึกษาในอดีต เป็นการบริหารที่สามารถเปิดเผยให้แก่สาธารณชน และบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้รับทราบและตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นผลดีกับโรงเรียนว่าจะได้รับการยอมรับความเชื่อถือ ความมั่นใจด้านคุณภาพจากผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งการบริหารโรงเรียนในปัจจุบันต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารให้มีความสำคัญกับการพัฒนา ซึ่งมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง จึงจำเป็นที่ผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจและพัฒนารองเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มุ่งเน้นความเป็นเลิศทางการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีปัญญาและก่อให้เกิดความสุขตามศักยภาพ ดังนั้น การบริหารการศึกษามุ่งให้เกิดผลดีบรรลุล่วงวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนที่ต้องรู้ และเข้าใจจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาและร่วมมือกัน

จากการรายงานผลงานดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ในด้านคุณภาพการศึกษาการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ (2565) ได้มีการสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในปีการศึกษา พ.ศ. 2563-2565 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์กับค่าเฉลี่ยระดับประเทศพบว่า ค่าเฉลี่ยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในรายวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ และผลการสอบในรายวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษและวิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนลดลง และเมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์กับค่าเฉลี่ยระดับประเทศพบว่า ค่าเฉลี่ยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ต่ำกว่าระดับประเทศทุกรายวิชา นั้นแสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการในด้านวิชาการยังไม่สัมฤทธิ์ผล แต่เมื่อพิจารณาในรายโรงเรียนจะเห็นได้ว่าจากโรงเรียนทั้งสิ้น 39 โรงเรียนจะมีโรงเรียนเพียงบางโรงเรียนเท่านั้นที่นักเรียนมีผลการทดสอบสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนของระดับประเทศทุกรายวิชา

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสะท้อนมาจากผลการทดสอบระดับชาติสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพ นั้นสะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนยังไม่สามารถสร้างนักเรียนให้เตรียมความพร้อมสำหรับการแข่งขันและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ จากผลสัมฤทธิ์ที่ไม่ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด ทำให้นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ขาดความเชื่อมั่นโรงเรียนในพื้นที่ จึงส่งผลทำให้เกิดการนำนักเรียนที่มีความสามารถย้ายไปยังสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง เกิดภาวะการณ์ที่เรียกกันว่าสมองไหล ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ในภาพรวมของเขตพื้นที่การศึกษา ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีผลการทดสอบต่ำลง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการบริหารงานวิชาการ ที่ถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนทุกโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อคุณภาพทางด้านวิชาการ สามารถมุ่งสู่ความเป็นเลิศได้ และสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนได้

การบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้นั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษา จะเห็นได้ว่าหลักพุทธธรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารสถานศึกษาได้ หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต การทำมาหากิน ค่านิยมและ

พิธีกรรม ตลอดจนการศึกษาริเริ่มศิลปวัฒนธรรมมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการบริหารตามหลักธรรมที่ผู้บริหารสามารถนำประยุกต์ใช้กับการบริหารได้ตลอดเวลา ได้แก่ หลักอิทธิบาท 4 (อภิ.วิ. (ไทย). 35/342-347) อันเป็นหลักธรรมสำคัญเพื่อผู้บริหารทุกระดับ เป็นแนวทางส่งเสริมให้บุคคลผู้ประพฤติปฏิบัติตามได้สติปัญญาญาณเกิดผลดีต่อหน้าที่การงาน เป็นปฏิปทาให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย คือ 1) ฉันทะ ความพอใจ รักในการบริหารงานวิชาการเพื่อบ่มไปสู่ความเป็นเลิศ 2) วิริยะ ความเพียรพยายาม ทุ่มเทในการบริหารงานจนประสบความสำเร็จ 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ จดจ่อ ทุ่มเท ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ 4) วิมังสา ความไตร่ตรอง สอบสวนใช้ปัญญาพิจารณาหาเหตุผลในการพัฒนางานให้เกิดคุณภาพ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2554) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของหลักอิทธิบาท 4 ที่สามารถนำมาบูรณาการกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ ในการแก้ปัญหาข้างต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีนโยบายส่งเสริมให้ผู้บริหารนำหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้กับการบริหารการศึกษาในโรงเรียนอย่างบูรณาการ นอกจากนั้นการพัฒนาการศึกษา ก็คือแนวทางการปฏิรูประบบการศึกษาให้มีการพัฒนาทั้งผู้บริหาร บุคลากร รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม สำหรับการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้กับการบริหารการศึกษา โดยคาดหวังว่าการประยุกต์ใช้กับการบริหารการศึกษาในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนางบประมาณ การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปภายในโรงเรียน โดยเฉพาะผู้บริหารและครูผู้สอน เพื่อติดตามผลถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรคที่มีกระทบต่อการบริหาร แล้วจึงจัดทำเป็นยุทธศาสตร์พัฒนาองค์กร และการพัฒนาการศึกษา ผู้บริหารต้องมีกระบวนการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถแก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ซึ่งการที่จะทำให้การศึกษามีคุณภาพและมีความเป็นเลิศนั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบริหารวิชาการรวมถึงใช้หลักพุทธธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารวิชาการอีกด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนั้น ทำให้ผู้วิจัยมีความตระหนักชัดว่าการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางด้านวิชาการนั้น การบริหารวิชาการนั้นมีความสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและสามารถนำโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โดยเฉพาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งเป็นโรงเรียนจัดการศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษาที่ให้ความรู้และทักษะชีวิตแก่ผู้เรียนซึ่งได้รับการปรับเปลี่ยนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) จึงสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 โดยนำหลักอิทธิบาท 4 มาบูรณาการกับการบริหารงานวิชาการให้เกิดรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 จะเป็นข้อมูลประกอบและเป็นแนวทาง ในการค้นคว้าและทำวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการศึกษาแบบการศึกษาเฉพาะกรณี (Case study approach) เนื่องจากเป็นการศึกษาถึงบริบทที่มีขอบเขตเฉพาะเจาะจง โดยมีกรณีศึกษาในที่นี่คือ 1) โรงเรียนพระราชทาน 2) โรงเรียนมาตรฐานสากล 3) ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) 4) ได้รับรางวัลผลงานการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practise) 5) ได้รับรางวัล Internal Quality Audit (IQA) และเป็นโรงเรียนที่นักเรียนมีผลการทดสอบระดับชาติสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ

ผู้วิจัยได้คัดเลือกโรงเรียนที่มีคุณสมบัติดังกล่าวจำนวน 4 โรงเรียนเพื่อศึกษาในภาคสนาม โดยเน้นการศึกษาประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลโดยตรง และเน้นการให้ความหมายผ่านมุมมองของผู้ให้ข้อมูลที่แวดล้อมด้วยมิติและบริบทต่างๆ สำหรับการเลือกกรณีศึกษาเลือกแบบ Instrumental case เนื่องจากเป็นการเลือกกรณีศึกษาที่เป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สนับสนุนข้อสรุปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลและการเลือกผู้ให้ข้อมูล กลุ่มเป้าหมายของการศึกษารั้งนี้เรียกว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ที่เป็นผู้รู้ข้อมูลนั้นดีที่สุด ซึ่งผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ดังนี้ 1) เป็นผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาที่รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้รับผิดชอบหัวหน้างานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท และมีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) เป็นผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลดังนี้ (1) โรงเรียนพระราชทาน (2) โรงเรียนมาตรฐานสากล (3) ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) (4) ได้รับรางวัลผลงานการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practise) และเป็นโรงเรียนที่นักเรียนมีผลการทดสอบระดับชาติสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ และ 3) ยินยอมและให้ข้อมูลด้วยความเต็มใจ

2. เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ 1) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างกรอบของคำถาม ที่จะสัมภาษณ์ โดยสร้างเครื่องมือ จากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย 3) เครื่องมือที่ใช้คือเครื่องมือผู้วิจัยสร้างขึ้น ด้วยการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และผลการศึกษาจากแบบสอบถามมายกร่างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 4) เสร็จแล้วเสนอร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและ ปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ 5) นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูล และหลังเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแต่ละช่วงดำเนินการดังนี้

ช่วงก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการวางแผนและเตรียมความพร้อมก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยกิจกรรมย่อยดังนี้ 1) ผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 2) ติดต่อประสานงานส่งแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองถึงที่ทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ และ นัดวัน เวลา สถานที่ ที่จะสัมภาษณ์ 3) ระหว่างรอถึงวันนัดหมายการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีทั้ง 4 โรงเรียน เช่น ประวัติสถานศึกษา ข้อมูลสถานศึกษา และผลงานของสถานศึกษา จัดทำแผนการศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

ช่วงระหว่างการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกรวมถึงการสังเกต 1) ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิตามวันเวลาที่นัดหมายไว้โดยขออนุญาตผู้เชี่ยวชาญ ในการบันทึกเสียงบันทึกภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 รูป/ คน และเก็บข้อมูลกลับมาครบทุกคน

2) นำเทปบันทึกเสียงจากการสัมภาษณ์ มาดำเนินการถอดเทปบันทึกเสียง เป็นเอกสารเพื่อสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 3) สรุปข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ช่วงหลังการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยนำผลสัมภาษณ์เบื้องต้นกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ยืนยันความถูกต้องของเนื้อหา ภายหลังจากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ มาลดทอนข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งกระบวนการทั้งกระบวนการนี้ได้ทำควบคู่ไปกับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1) การลดทอนข้อมูล เป็นการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์แล้วจะเอาลงในหัวข้อที่เกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาของแต่ละตัวแปร เพื่อให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับประเด็นของตัวแปรที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา 2) การตรวจสอบข้อมูล เป็นกระบวนการที่ใช้ในการตรวจสอบข้อมูลโดยพิจารณาถึงความถูกต้องและความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล พิจารณาจากการสนทนาพูดคุยโดยมีหลักฐานประกอบระหว่างการสนทนา ความพอเพียงของข้อมูล กำหนดได้โดยประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยได้เตรียมไว้ก่อนการสัมภาษณ์ 3) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สังเคราะห์และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction)

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

การวิจัยเชิงคุณภาพโดยผู้ให้สัมภาษณ์คือผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ 15 รูป/คน โดยคัดเลือกเจาะจงตาม คุณสมบัติที่กำหนด แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการคัดแยกตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แบบพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อให้การวิจัยมีสาระ ครอบคลุมครบถ้วน เหมาะสมสำหรับนำไปพัฒนาต่อไป

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กลุ่มเป้าหมายของการศึกษาครั้งนี้เรียกว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ที่เป็นผู้รู้ข้อมูลนั้นดีที่สุด ซึ่งผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีรายละเอียด ดังนี้ 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน 2) รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ จำนวน 4 คน 3) ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ จำนวน 4 คน โดยคัดเลือกคุณสมบัติคือ มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ มีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี มีวุฒิการศึกษาปริญญาโทขึ้นไป 4) ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านพุทธบริหารการศึกษา เพื่อหาข้อมูลแนวทางปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศ ในการสร้างรูปแบบ โดยมีคุณสมบัติคือมีวุฒิการศึกษาปริญญาเอกและต้องมีความเชี่ยวชาญในด้านหลักธรรม จำนวน 3 รูป

2. เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ 1) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์กับการพัฒนารูปแบบ 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างกรอบของคำถาม ที่จะสัมภาษณ์ โดยสร้างเครื่องมือ จากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย 3) เครื่องมือที่ใช้คือเครื่องมือผู้วิจัยสร้างขึ้น ด้วยการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และผลการศึกษาจากแบบสอบถามมายกร่างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 4) เสร็จแล้วเสนอร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและ ปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ 5) นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ มาลดทอนข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งกระบวนการทั้งกระบวนการนี้ได้ทำควบคู่ไปกับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1) การลดทอนข้อมูล เป็นการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์แล้วจะเอาลงในหัวข้อที่เกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาของแต่ละตัวแปร เพื่อให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับประเด็นของตัวแปรที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา 2) การตรวจสอบข้อมูล เป็นกระบวนการที่ใช้ในการตรวจสอบข้อมูลโดยพิจารณาถึงความถูกต้องและความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล พิจารณาจากการสนทนาพูดคุยโดยมีหลักฐานประกอบระหว่างการสนทนา ความพอเพียงของข้อมูล กำหนดได้โดยประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยได้เตรียมไว้ก่อนการสัมภาษณ์ 3) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สังเคราะห์และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction)

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์โดยอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) 2) การตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่อง (Content Validity Index: CVI) ของแบบประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ มีขั้นตอนในการการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) สร้างแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยนำรูปแบบฯ และประเด็นสำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 2) นำแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนความชัดเจนในการใช้ภาษา 3) นำแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) ที่ผ่านการตรวจสอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วนำไปทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน

2.2 แบบการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ด้วยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่อง (Content Validity Index: CV) มีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้ 1) สร้างประเด็นการตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่อง (Content Validity Index: CVI) โดยนำรูปแบบฯ และประเด็นการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ 1) องค์ประกอบของกระบวนการ 2) แนวทางการนำกระบวนการไปใช้ในสถานศึกษา และ 3) การวัดและประเมินผลความสำเร็จของกระบวนการ 2) นำประเด็นการตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่อง (Content Validity Index: CVI) ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนความชัดเจนในการใช้ภาษา 3) นำประเด็นการตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่อง (Content Validity Index: CVI) ที่ผ่านการตรวจสอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มา

ปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการทำการประเมิน จำนวน 5 คน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากสัมมนาของผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปประเด็นสำคัญ เพื่อตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ด้วยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่อง (Content Validity Index: CVI)

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบูรณาการรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 4) การประยุกต์ใช้ 5) การประเมิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สถานศึกษานำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา โดยการนำหลักการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศบูรณาการกับหลักอิทธิบาท 4 ด้วยวิธีบริหารแบบพุทธบูรณาการ

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำหลักการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการบูรณาการกับหลักอิทธิบาท 4 ด้วยวิธีบริหารแบบพุทธบูรณาการ อันจะเกิดประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการทั้ง 9 ด้าน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลและประเมินผล 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ และ 9) การสร้างเครือข่ายวิชาการ

องค์ประกอบที่ 3 การบูรณาการรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ การมีความรัก ความพอใจในการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษามีโครงสร้างหลักสูตร และการนำไปใช้ หลักสูตรต้องได้รับการประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาทุกๆ 3 ปี หรือตามความเหมาะสมของหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล และประเมินเทียบโอน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมจัดการเรียนการสอน และพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัย 2) วิริยะ การมีความขยันหมั่นเพียร ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร สภาพแวดล้อมตามยุทธศาสตร์ กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะพึงประสงค์ พัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้ทำงานวิจัย พัฒนาสื่อ และประเมินงานวิชาการให้มีคุณภาพตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมความรู้ทางวิชาการให้แก่ชุมชน สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนา มีความพยายาม ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดถอนใจกว่างานจะสำเร็จ 3) จิตตะ ความเอาใจใส่จดจ่อ

อุทิศตนต่อการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร นำหลักสูตรใช้ทำแผนการสอน เอกสารประกอบการสอน พัฒนากระบวนการเรียนรู้ จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีการวัดผล ประเมินผล ติดตามงานจากนักเรียน นำผลไปปรับปรุงแก้ไข มีการทำวิจัย และนำไปปรับใช้ในการสอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามการประกันคุณภาพ 4) วิมังสา การทำงานด้วยปัญญา ส่งเสริมพัฒนาครูให้มีการพัฒนาตนเองให้ทำงานวิจัย และผลงานทางวิชาการ เพื่อพัฒนาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ มีการนิเทศการศึกษาติดตามการเรียนการสอน ตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาส่งเสริมความรู้ทางวิชาการ

องค์ประกอบที่ 4 การประยุกต์ใช้ คือ การนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการทั้ง 9 ด้าน

องค์ประกอบที่ 5 การประเมิน เป็นการประเมินขั้นตอนสรุป โดยการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เป็นขั้นตอนการประเมินผลภาพรวมสรุปเพื่อตรวจสอบและประเมินผลของรูปแบบ การใช้แบบประเมิน ด้วยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่อง (Content Validity Index: CVI) โดยประเมิน 1) ความเข้าใจองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ 2) แนวทางการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ ไปใช้ประโยชน์ในสถานศึกษา 3) การมีส่วนร่วมในการประยุกต์ใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา 4) ความสามารถสะท้อนคิดเกี่ยวกับผลของการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ ไปใช้ประโยชน์ 5) ความสามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ ให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ พบว่า การประเมินความตรง (Validity) และการประเมินความ เชื่อ (Reliability) การตัดสินวิภาษของคณะผู้เชี่ยวชาญ เป็นเอกฉันท์ และการตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่อง (Content Validity Index: CVI) 3 ด้าน คือ องค์ประกอบของรูปแบบ แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และการวัดประเมินผลของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ มีค่าเท่ากับ 1.00 และค่าดัชนีความตรงตามเนื้อเรื่องของรูปแบบฯทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 1.00 เหมือนกัน หมายความว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมมีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

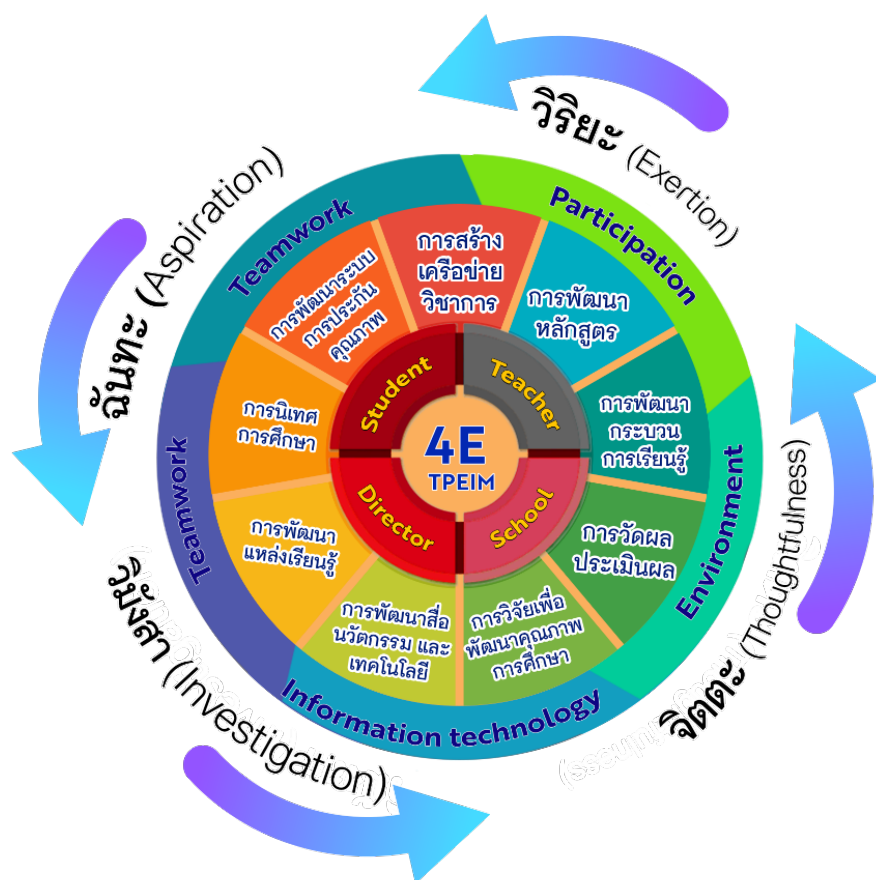
อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

การพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ มีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบูรณาการรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 4) การประยุกต์ใช้ 5) การประเมิน มีรูปแบบของการศึกษาวิจัยที่มีองค์ประกอบต่างกัันมีตัวแปรในการศึกษาต่างกัันยอมทำให้ผลการวิจัยออกมาแตกต่างกัันไปเหมือนงานวิจัยของเตือนใจ รักษาพงศ์ (2551) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลพบว่า การพัฒนาแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) กระบวนการจัดการ 3) ปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ การนำหลักอิทธิบาท 4 มาบูรณาการกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของพระครูโกศลพัฒนภรณ์ (รัชพล ปภัสโร) (2560) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารจัดการหลักพุทธธรรมในการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ผลพบว่า แนวคิดและการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามแนวพระพุทธศาสนา โดยการพัฒนาหลักสูตรเป็นสำคัญของการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เป็นกรอบงานวิจัยที่จัดระบบของความรู้หรือข้อมูล และเหตุการณ์เรียนรู้ที่ซับซ้อน โดยใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยในการเรียนรู้ และการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ในการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศ คือ หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศ และมีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของอริวิภา จรุงจารุวัฒนา (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลห้วยยา อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยนำหลักอิทธิบาท 4 ไปสอดแทรกในแผนการเรียนรู้และเนื้อหาของรายวิชาต่างๆ จัดให้มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง นอกจากนี้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบต่างๆ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ทำให้ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ใหม่ และได้เสนอองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย “4E TPEIM” ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 TPEIM MODEL

องค์ความรู้จากงานวิจัยครั้งนี้คือ 4E TPEIM MODEL มีคำอธิบายดังนี้

1. 4E คือ บริบทของโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศ ประกอบด้วย

E= Excellence Director ความเป็นเลิศของผู้บริหาร ในการบริหารสถานศึกษาให้มีความเป็นเลิศทางด้านวิชาการได้นั้น ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีฉันทะ คือมีความรักในการบริหาร มีวิริยะความเพียรพยายาม ในการจัดการองค์กร มีจิตตะ เอาใจใส่ในกิจการต่างๆ ของสถานศึกษา และมีวิมังสา คือรู้จักคิดวิเคราะห์ พิจารณา มีความรู้ ความสามารถ มีภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษา เป็นผู้รู้จักบริหาร จัดการทั้งทางด้านงบประมาณ บุคลากร การจัดการภายในองค์กรและเป็นผู้สามารถประสานความร่วมมือได้

E= Excellence Teacher ความเป็นเลิศของครูและบุคลากร กล่าวคือมีครูที่มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตรงตามสาขาวิชาเอกสามารถจัดการศึกษาที่เอื้อต่อความต้องการของชุมชน ใช้หลักอภิปิชาต 4 ในการพัฒนาหลักสูตร จัดกระบวนการเรียนรู้ มีวิธีการวัดผลประเมินผล การทำวิจัย การผลิตสื่อนวัตกรรมที่ทันสมัย ตรงต่อความต้องการของผู้เรียน จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและเป็นผู้พร้อมในการพัฒนาตนเองเสมอ

E=Excellence Student นักเรียนเป็นเลิศ กล่าวคือโรงเรียนมีคุณธรรมตามหลักอภิปิชาต 4 มีฉันทะ คือความรัก ความใคร่รู้ในการแสวงหาความรู้ มีวิริยะคือความเพียรพยายาม ศึกษาจนสำเร็จตามจุดหมาย มีจิตตะคือการเอาใจใส่ในการศึกษาเล่าเรียน รู้จักสนใจเทคโนโลยีที่มีประโยชน์ มาใช้ในการศึกษาเล่าเรียน มีวิมังสาในการใช้ปัญญา วิเคราะห์ พินิจพิจารณา ในการประพฤติปฏิบัติตนให้ส่งผลต่อความเป็นเลิศ

E=Excellence School โรงเรียนเป็นเลิศ โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการมีโครงสร้างองค์กร วัฒนธรรมองค์กร มีทรัพยากรที่ดีที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. TPEIM มาจากปัจจัยในการบริหารการศึกษา ได้แก่

T -Teamwork การทำงานร่วมกันเป็นทีมของครูและบุคลากรทางการศึกษาภายในโรงเรียน

P- Participation การมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นทั้งภายในสถานศึกษาหรือภายนอกสถานศึกษา อาทิ ชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานต่างๆ เครือข่ายทางวิชาการ

E - Environment มีสิ่งแวดล้อมที่ดี

I - Information technology มีข้อมูลสารสนเทศที่ดี

M - Management การจัดการภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ

3. การบริหารงานวิชาการเพื่อความเป็นเลิศ ประกอบด้วยการบริหารงานวิชาการใน 9 ด้าน ได้แก่

1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลและประเมินผล 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ 9) การสร้างเครือข่ายวิชาการที่ต้องมีการพัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่งใช้องค์ความรู้ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนางานบริหารงานวิชาการ

4. หลักอิทธิบาท 4 หลักธรรมที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ ประกอบด้วย

1) ฉันทะ การมีความรัก ความพอใจ ในการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษามีโครงสร้างหลักสูตร และการนำไปใช้ หลักสูตรต้องได้รับการประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาทุกๆ 3 ปี หรือตามความเหมาะสมของหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล และประเมินเทียบโอน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาร่วมจัดการเรียนการสอน และพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัย

2) วิริยะ การมีความขยันหมั่นเพียร ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร สภาพแวดล้อม ตามยุทธศาสตร์ กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะพึงประสงค์ พัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้ทำงานวิจัย พัฒนาสื่อ และประเมินงานวิชาการให้มีคุณภาพตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมความรู้ทางวิชาการให้แก่ชุมชน สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนา มีความพยายาม ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดถอนใจจนกว่างานจะสำเร็จ

3) จิตตะ ความเอาใจใส่จดจ่อ อุทิศตนต่อการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร นำหลักสูตรใช้ทำแผนการสอน เอกสารประกอบการสอน พัฒนาการกระบวนการเรียนรู้ จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีการวัดผล ประเมินผล ติดตามงานจากนักเรียน นำผลไปปรับปรุงแก้ไข มีการทำวิจัย และนำไปปรับใช้ในการสอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามการประกันคุณภาพ อีกทั้งมีความใส่ใจในชุมชนแวดล้อม การมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

4) วิมังสา การทำงานด้วยปัญญา ส่งเสริมพัฒนาครูให้มีการพัฒนาตนเองให้ทำงานวิจัย และผลงานทางวิชาการ เพื่อพัฒนาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ มีการนิเทศการศึกษาติดตามการเรียนการสอนตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมความรู้ทางวิชาการให้แก่ชุมชน สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนา การวางแผน วิถีแก้ไข ปรับปรุง เพื่อให้การจัดการ และการบริหารงานวิชาการได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเป็นเลิศของครูและบุคลากร ผู้บริหารควรมีการจัดทำเอกสารให้ความรู้แก่ครูในเรื่องการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ มีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ ขวัญและกำลังใจแก่ครูและนักเรียน

1.3 ผู้บริหารควรมีการจัดประชุมชี้แจงผลการประกันคุณภาพสถานศึกษาให้แก่ครู ผู้ปกครอง และชุมชนทราบอย่างต่อเนื่อง มีการนำข้อมูลจากผลการประเมินคุณภาพไปปรับปรุงพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อนำผลจากการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้ขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการวิจัยครั้งนี้ได้พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการนำรูปแบบไปทดลองใช้ในสถานศึกษาในระดับอื่นๆ

2.2 ควรทำการศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ โดยใช้สถิติขั้นสูงในการวิจัย

2.3 ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการโดยการนำหลักธรรมข้ออื่นมาใช้ในการบูรณาการและใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร: พรินทวาทกราฟฟิค.

เตือนใจ รักษาพงศ์. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธีระ รุญเจริญ. (2550). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ธนาเพรส.

- พระครูโกศลพัฒนภรณ์ (รัชพล ปภสฺสโร). (2560). การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารวิชาการสู่
ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎี
บัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2554). พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์. (2565). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2565.
แหล่งที่มา http://www.pnb.go.th/work_year สืบค้นเมื่อ 14 มี.ค. 2566.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อ
พร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อรวิภา จรุงจารุวัฒนา. (2559). การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลห้วยยา อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา. ดุษฎีนิพนธ์
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่.

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS
เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*
EFFECT OF LEARNING MANAGEMENT USING TALES AND AUGMENTED REALITY
TECHNOLOGY WITH KWL PLUS TECHNIQUE TO ENHANCE GEOGRAPHY
ABILITIES OF GRADE 2 STUDENTS

¹ชนันพร ศรีใหม่ Chananporn Srimai ²เกศินี ครุณาสวัสดิ์ Kasinee Karunasawat

³สุชนินทร์ บัณขุนันทกุล Suchanin Bunthununthakul

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Srinakharinwirot University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Chananporn.srimai@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 2) เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้เทคนิค KWL PLUS ร่วมกับนิทานกับเทคโนโลยีความจริงเสริมสูงขึ้น เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง มีกลุ่มทดลองกลุ่มเดียววัดก่อนเรียนและหลังเครื่องมือที่ใช้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์และแบบวัดความสามารถทางภูมิศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL PLUS ร่วมกับนิทานกับเทคโนโลยีความจริงเสริม กำหนดสัดส่วนไว้ 80/80 และการทดสอบทางสถิติแบบ t – test Dependent ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลของค่าเฉลี่ยรวม 21.17 ค่าประสิทธิภาพระหว่างเรียน 88.19 และได้ดำเนินการให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ผลของค่าเฉลี่ยรวม 16.70 ค่าประสิทธิภาพหลังเรียน 83.50 ซึ่งเป็นไปตามค่าคะแนนประสิทธิภาพที่กำหนดสัดส่วนไว้ 80/80 และ 2) นักเรียนมีความสามารถทางภูมิศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริม, เทคนิค KWL PLUS, ความสามารถทางภูมิศาสตร์

Abstract

The purposes of this research were to develop learning management using stories and augmented reality technology with the KWL PLUS technique to strengthen the geography abilities of Grade 2 students and to strengthen the geography abilities of Grade 2 students by social learning activities using the KWL PLUS technique together with stories and augmented reality technology. It is quasi-experimental research. There was a single experimental group measured before and after learning. The instrument used to collect data was the lesson plan of using stories and augmented reality technology with the KWL PLUS technique to strengthen the geography abilities and geography abilities test. Data was analyzed by means, standard deviation, The efficiency value of learning management by using the KWL PLUS technique together with stories and augmented reality technology. The proportion was set to be 80/80 and the statistical test was t - test Dependent. The finding of this research found that the efficiency of learning management using stories and augmented reality technology with the KWL PLUS technique to strengthen students' geographic abilities of Grade 2 students, the results of the total average were 21.17, the efficiency during study was 88.19, and the students did the posttest and the result of the total mean was 16.70, the post-study efficiency value was 83.50, which is in line with the efficiency score that was set in the proportion of 80/80. And Students' ability in geography was higher after studying than before, with statistical significance at the .05 level.

Keywords: Tales and Augmented Reality Technology, KWL PLUS Technique, Geography Abilities

บทนำ

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้มีการกำหนดเป้าหมายของการเรียนสาระภูมิศาสตร์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต เพื่อให้รู้เท่าทัน ปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสามารถใช้ทักษะ กระบวนการ ความสามารถทางภูมิศาสตร์ และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์จัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมตามสาเหตุและปัจจัย อันจะนำไปสู่การปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ดังนั้น เพื่อให้การเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้จึงได้กำหนดทิศทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถ และทักษะกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ที่สะท้อนสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจทางภูมิศาสตร์ ความสามารถทางภูมิศาสตร์ กระบวนการทางภูมิศาสตร์ และทักษะทางภูมิศาสตร์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา,

2560) โดยในระดับประถมศึกษาผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัว โดยเริ่มจากศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของตัวเอง สิ่งรอบๆ ตัว ไประดับโรงเรียน ชุมชน จังหวัด ประเทศ มีความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและมนุษย์ จำแนกทรัพยากรธรรมชาติ โดยระบุตำแหน่งและลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏบนเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ และปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และการรักษาฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในระดับครอบครัว บ้าน โรงเรียน จังหวัด และประเทศ

ความสามารถทางภูมิศาสตร์ เป็นการศึกษาสถานที่และความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนและสภาพแวดล้อม ลักษณะทางกายภาพของพื้นผิวโลกและสังคม วัฒนธรรมของมนุษย์ที่มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (Edelson D.C., 2011) ช่วยให้เห็นภาพพจน์ และสามารถนำมาอธิบายถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตทุกด้าน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์ การให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์ และการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ องค์ประกอบนี้ทำให้เข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทางธรรมชาติ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560; อัญญา บุญยงค์, วณมพร พาหะนิษฐ์ และภูมิ สาทสินธุ์, 2561) จากการศึกษาหลักสูตรหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในเรื่องสิ่งแวดล้อมรอบตัว ได้ให้ความสำคัญด้านความสามารถทางภูมิศาสตร์ ในข้อที่ 1 ความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์ และข้อที่ 2 การให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่นักเรียนสามารถสังเกตได้จากบ้านถึงโรงเรียน อันเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจในระดับที่สูงขึ้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องภูมิศาสตร์ และหากเริ่มพัฒนาตอนอายุน้อยเท่าไร ก็จะทำให้เข้าใจสถานที่ต่างๆ ทั้งในโลกมากยิ่งขึ้นเท่านั้น การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดกิจกรรมก็จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น ทำให้สามารถนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในชีวิตได้ (กนก จันทรา 2561; Kamburov, A., Slavova, T., Nemska, T. & Karshev, D., 2016) แต่เนื่องจากในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนสาระภูมิศาสตร์กำลังประสบปัญหาหลายประการ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายได้ นักเรียนขาดความเข้าใจเนื้อหาภูมิศาสตร์ เนื้อหายากสลับซับซ้อน ต้องใช้การคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจในปัญหาต่างๆ ที่มีผลต่อสังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม นักเรียนขาดการส่งเสริมความสามารถทางภูมิศาสตร์อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ และเนื่องจากสื่อการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในระดับศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์ ครูควรกำหนดวิธีการวางแผนการใช้หลักสูตรที่ส่งเสริมความสามารถทางภูมิศาสตร์ที่ชัดเจน ต้องใช้เทคนิคและวิธีการ เทคโนโลยี สื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม โดยจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องทำความรู้จักเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เทคนิคและวิธีการสอนแบบใหม่ๆ เพื่อให้ นักเรียนเรียนสนใจ บทเรียนมากยิ่งขึ้น (Bustin, Richard, Kelly Butler & Duncan Hawley, 2017)

ผู้วิจัยจึงนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL PLUS ที่เน้นการอ่านเพื่อทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ มาพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์เพื่อฝึกการระดมความคิดและการอภิปรายของนักเรียน ซึ่งเป็นทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น เป็นพัฒนาด้านความสนใจ การอยากรู้ การตั้งคำถาม การได้มาซึ่งคำตอบหรือแสวงหาความรู้เพิ่มเติม สร้างแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ และการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ในรูปแบบแผนผังโน้ตสโนว์ พร้อมสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ นักเรียนสามารถประเมินความเข้าใจของตนเองในเรื่องที่อ่านได้จากการสรุปใจความสำคัญ นอกจากนี้ ผู้วิจัยนำนิทานซึ่งเป็นสื่อที่นักเรียนมักจะมีควมคุ้นเคย เป็นสื่อที่พูดถึงเรื่องราวที่เล่าต่อๆ กันมา

หรือแต่งขึ้นใหม่ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิด ความสนใจในตัวบทเรียนสามารถใช้นิทานมาอธิบายใน เนื้อหาที่ยากให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ทำเรื่องราวที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม นอกจากนี้ การนำนิทานมาใช้ ประกอบในการเรียนการสอนยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ สร้างความจรรโลงใจในการเรียน เกิด ความสนุกสนาน เพิ่มความสนใจได้อีกด้วย ช่วยส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์กระตุ้นจินตนาการ เพื่อใช้เป็นสื่อในการเรียนรู้ของนักเรียน (ยุณีย์ กอนพวง, วิไล เอม พรหม และสร้อยา คงหนองลาน, 2561) นิทานจึงเป็นสื่อที่ดีชนิดหนึ่งที่จะช่วยสร้างความสนใจ ความสุข ความ สนุกสนาน และเป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่างนักเรียนและครูผู้สอน ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหาวิชา สังคมศึกษาสาระภูมิศาสตร์เกิดความสามารถทางภูมิศาสตร์ได้เป็นอย่างดี (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ สร้างเสริมสุขภาพ, 2565) โดยลักษณะของนิทานที่เหมาะสมกับเด็กในวัย 7-10 ปี จะเป็นเนื้อเรื่องที่เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมจากบ้านเป็นโรงเรียน การปรับตัวให้เข้ากับคนแปลกหน้าและระเบียบของโรงเรียน สนใจหนังสือ ภาพและชอบเรื่องที่ชวนให้คิดเกี่ยวกับชีวิตจริงมากขึ้น มีบุคลิกลักษณะผู้นำของตัวเอง สนใจอ่านเรื่องสัตว์ ต่างๆ จะมีพัฒนาการทางด้านภาษาดีขึ้น รู้คำศัพท์เพิ่มขึ้น ใช้ภาษาแสดงความคิดความรู้สึกได้อย่างดี มี พัฒนาการทางปัญญาเห็นได้ชัดคือ มีจินตนาการสูงขึ้น เพราะได้รากฐานจากการอ่าน มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ คิดที่จะทำและประดิษฐ์สิ่งต่างๆ (ระพีพรรณ พัฒนาเวช และคณะ, 2553) อีกทั้งการนำเทคโนโลยี ความจริงเสริม (Augmented Reality) หรือการนำเทคโนโลยีที่ผสานความจริงเข้ากับโลกเสมือน โดยใช้วิธีการ ช้อนภาพเสมือน หรืออาจจะเป็นภาพนิ่งหรือวิดีโอที่สร้างขึ้นด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นภาพที่ปรากฏอยู่ จริงบนโลก ผ่านทางกล้องถ่ายภาพของแท็บเล็ต และสมาร์ทโฟน (ไพฑูรย์ ศรีฟ้า, 2556) ซึ่งเทคโนโลยีความ จริงเสริมนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนได้สัมผัสประสบการณ์ใหม่ในมิติที่เสมือนจริง นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ สามารถเสริมสร้างความรู้ผ่านการสาธิต การสนทนา มีความสนใจใฝ่เรียนรู้ อยากรู้ อยากเห็น มีส่วนร่วมในการ เรียนรู้ได้เพิ่มมากขึ้น และสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่เชื่อมโยงเนื้อหาที่ได้เรียนรู้กับสถานที่หรือวัตถุด้วย ภาพสามมิติเสมือนกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่ได้จำกัดแต่ในห้องเรียนอีกต่อไป จะขยายสู่ภายนอกห้องเรียน มากขึ้น (พนิดา ตันศิริ, 2553; วิวัฒน์ มีสุวรรณ, 2556) เทคโนโลยีความจริงเสริมจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ผู้วิจัย นำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทช่วยในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่าง มีประสิทธิภาพ และทำให้นักเรียนได้มองเห็น เข้าใจสิ่งที่เกี่ยวข้องทางภูมิศาสตร์ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยใช้การ สื่อสารที่เป็นที่นิยม ได้แก่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อช่วยทำให้ความรู้ที่มีความเป็นนามธรรมสูงแปลงมาเป็น ความรู้ที่เป็นรูปธรรมที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนอย่างรวดเร็ว เกิดการ พัฒนาการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งการ เปลี่ยนแปลงของความรู้และทักษะต่างๆ กล่าวคือมีความรู้และทักษะใหม่ๆ ที่นักเรียนจำเป็นต้องเรียนรู้เกิดขึ้น อย่างรวดเร็วมาสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ (วิชัย วงษ์ใหญ่และมารุต พัฒนาผล, 2563)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริม ด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยมี จุดมุ่งหมายของการวิจัย คือ เสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้ สูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้เทคนิค KWL PLUS ร่วมกับนิทานกับเทคโนโลยีความจริงเสริม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi –Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองชนิด One Group Pretest – Posttest Design ซึ่งมีกลุ่มทดลองกลุ่มเดียววัดก่อนเรียนและหลังเรียน โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธัญญสิทธิศิลป์ ปทุมธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 7 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 276 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 1 โรงเรียนธัญญสิทธิศิลป์ จังหวัดปทุมธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นนักเรียนในโปรแกรมพิเศษ Mini English Program (MEP) โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) มีเกณฑ์คัดเลือก คือ นักเรียนต้องมีอุปกรณ์ทางเทคโนโลยี (แท็บเล็ต, โทรศัพท์มือถือ) ซึ่งทางโรงเรียนธัญญสิทธิศิลป์ มีอุปกรณ์ดังกล่าวสำหรับห้องเรียนโปรแกรมพิเศษ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 8 แผน เวลาทั้งหมด 10 ชั่วโมง

2.2 แบบวัดความสามารถทางภูมิศาสตร์ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 3 ตัวเลือก ใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 1 ฉบับ และแบบทดสอบแบบปรนัย 3 ตัวเลือก ระหว่างเรียน จำนวน 4 ฉบับ

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีขั้นตอน ได้แก่ ศึกษาทฤษฎี หลักการ องค์ประกอบ ขั้นตอนการสอนโดยใช้เทคนิค KWL PLUS นิทาน บทบาทหน้าที่ของครูและนักเรียน และเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR) จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีการพัฒนา กิจกรรมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้เทคนิค KWL PLUS ร่วมกับนิทานกับเทคโนโลยีความจริงเสริม เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นตอน

3.2 การตรวจคุณภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการประเมินคุณภาพของการจัดการเรียนรู้มีความเที่ยงตรง ความ

ถูกต้อง โดยผ่านเกณฑ์การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าเฉลี่ย 1.00 คือ มีความถูกต้อง เหมาะสม และสามารถพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์

3.3 ดำเนินการกำหนด ออกแบบและจัดเตรียมหนังสือนิทานกับเทคโนโลยีความจริงเสริม เรื่อง สิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยการประเมินคุณภาพของหนังสือนิทานกับเทคโนโลยีความจริงเสริมมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดให้คะแนนดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง มาก ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง น้อย ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด พบว่า ค่าคุณภาพของหนังสือนิทานกับเทคโนโลยีความจริงเสริม อยู่ระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง มีความถูกต้อง เหมาะสมที่พิจารณา อยู่ในระดับมากที่สุด

3.4 ดำเนินการออกแบบและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดความสามารถทางภูมิศาสตร์ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 3 ตัวเลือก ก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ หาคุณภาพโดยการตรวจสอบความตรง (Content Validity) พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60- 1.00 มีค่าอำนาจจำแนก โดยใช้วิธีสหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) อยู่ระหว่าง 0.27-0.80 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบราค และคัดเลือกมาใช้จำนวน 20 ข้อ

3.5 การตรวจสอบความเที่ยงตรง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ของแบบวัดความสามารถทางภูมิศาสตร์ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 3 ตัวเลือก ระหว่างเรียน จำนวน 10 ข้อ หาโดยการตรวจสอบความตรง (Content Validity) พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60- 1.00 แสดงว่า สามารถใช้ได้ และคัดเลือกมาใช้จำนวน 6 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi –Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองชนิด One Group Pretest – Posttest Design มีกลุ่มทดลองกลุ่มเดียววัดก่อนเรียนและหลังเรียน ดำเนินการทดลอง ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยสร้างการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ เครื่องมือ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้

4.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการโรงเรียนธัญญสิทธิศิลป์ และประสานงานกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในการทดลอง

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้เอง เก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้เวลาทดลอง 12 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยแนะนำและแจ้งวัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ วิธีวัดและประเมินผลการเรียนรู้

4.4 ทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบความสามารถทางภูมิศาสตร์ เรื่อง สิ่งแวดล้อมรอบตัว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ เพื่อเก็บคะแนนก่อนเรียนใช้เวลาทดสอบ 1 ชั่วโมง

4.5 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ใช้

เวลาทั้งหมด 10 ชั่วโมง มีหนังสือนิทานจำนวน 4 เล่ม หลังจากจัดการเรียนรู้จบแต่ละเรื่อง เก็บรวบรวมคะแนนจากการทำแบบทดสอบท้ายบทเรียนไว้

4.6 ทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบวัดความสามารถทางภูมิศาสตร์ เรื่อง สิ่งแวดล้อมรอบตัว ฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนแต่สลับข้อ กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บคะแนนหลังเรียน ใช้เวลาทดสอบ 1 ชั่วโมง

4.7 ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดความสามารถทางภูมิศาสตร์ ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและทดสอบสมมติฐานต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบทดสอบระหว่างเรียนจำนวน 4 ตอน ได้แก่ ตอน สิ่งแวดล้อมรอบตัว ตอนสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และตอนใช้อย่างไรให้คุ้มค่า ตอนละ 6 ข้อ รวม 24 ข้อ เพื่อหาค่าคะแนนค่าประสิทธิภาพที่กำหนดสัดส่วนไว้ 80 / 80

5.2 การเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้นิทานกับเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบทางสถิติแบบ t – test Dependent

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพ

การประเมินการเรียนรู้จากกิจกรรมระหว่างเรียนและแบบวัดความสามารถทางภูมิศาสตร์หลังเรียน โดยได้ทำการทดลอง 3 ครั้ง และนำคะแนนมาคำนวณหาประสิทธิภาพ ดังต่อไปนี้

การทดลองครั้งที่ 1 ทดลองรายบุคคล ผู้วิจัยได้นำการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธัญญสิริพิทยาสรรพ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและไม่เคยเรียนเนื้อหาใหม่มาก่อน จำนวน 3 คน โดยเลือกนักเรียนอ่อน 2 คน ปานกลาง 1 โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS จำนวน 1 ชุด ต่อนักเรียน 1 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเวลาและความชัดเจนของภาษา โดยการบันทึกและสังเกตพฤติกรรมในขณะที่ทดลอง และสัมภาษณ์ถึงปัญหาในการเรียน ผู้วิจัยพบว่ายังมีปัญหาและสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขดังนี้ เล่มที่ 1 นิทาน เรื่อง สิ่งแวดล้อมรอบตัว ตอน สิ่งแวดล้อมรอบตัว ตัวหนังสือมีพิมพ์ผิด นักเรียนส่องหน้านิทานแล้ว เทคโนโลยีความจริงเสริมขึ้นช้า และบางคนส่องแล้วไม่ขึ้น เล่มที่ 2 นิทาน เรื่อง สิ่งแวดล้อมรอบตัว ตอน สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ข้อบกพร่องของภาษาที่ใช้อธิบายเนื้อหาไม่เข้าใจทำให้เข้าใจยาก เล่มที่ 3 นิทาน เรื่อง สิ่งแวดล้อมรอบตัว ตอน สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ตัวหนังสือมีพิมพ์ผิด ความไม่เหมาะสมของเวลาที่ใช้ในการสอน และเนื้อหาในส่วนเทคโนโลยีความจริงเสริมมีจำนวนมาก เล่มที่ 4 นิทาน เรื่อง สิ่งแวดล้อมรอบตัว ตอน ใช้อย่างไรให้คุ้มค่า การใช้คำพูดของตัวละครมีข้อบกพร่อง

การทดลองครั้งที่ 2 ทดลองกลุ่มเล็ก ผู้วิจัยได้นำการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธัญญสิทธิศิลป์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและไม่เคยเรียนเนื้อหาที่ผ่านมา ก่อน จำนวน 6 คน ใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS จำนวน 1 ชุด ต่อนักเรียน 1 คน จำนวน 1 ชุด ต่อนักเรียน 1 คน เมื่อเรียนจบแต่ละเล่มจะให้นักเรียนทำแบบทดสอบระหว่างเรียนและเมื่อเรียนครบทุกเล่มแล้วจึงทำแบบทดสอบหลังเรียน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าประสิทธิภาพของกลุ่มทดลองเล็กในการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

คะแนนสอบ	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย	ประสิทธิภาพ (E1/E2)
ระหว่างเรียน(E1)	6	19.83	82.92/84.17
หลังเรียน (E2)	6	16.83	

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อบกพร่องและปัญหาต่างๆ ในขณะทดลอง จากการสังเกตขณะเรียนและการสัมภาษณ์นักเรียน พบค่า ประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.92/84.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 ปัญหาที่พบและสิ่งที่ต้องปรับปรุงมีดังนี้ 1. มีข้อบกพร่องของภาษาที่ใช้อธิบายเนื้อหาไม่เข้าใจทำให้เข้าใจยากตัวหนังสือมีพิมพ์ผิด ผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับปรุงแก้ไข 2. ความไม่เหมาะสมของเวลาที่ใช้ในการสอน เนื้อหาในหนังสือนิทานในส่วนเทคโนโลยีความจริงเสริมมีจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงแก้ไข

การทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้นำการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วครั้งที่ 2 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนธัญญสิทธิศิลป์ จำนวน 1 ห้องเรียน ที่ไม่เคยเรียนเนื้อหานี้มาก่อน จำนวน 30 คน โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS จำนวน 1 ชุดต่อนักเรียน 1 คน โดยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อหาประสิทธิภาพ เพื่อยืนยันประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่งได้ผลการทดลอง ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกลุ่มตัวอย่างในการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

คะแนนสอบ	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย	ประสิทธิภาพ (E1/E2)
ระหว่างเรียน(E1)	30	21.17	88.19/83.50
หลังเรียน (E2)	30	16.70	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน ทำแบบทดสอบระหว่างเรียนจำนวน 4 ตอน ได้แก่ ตอนสิ่งแวดล้อมรอบตัว ตอนสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และตอนใช้อย่างไรให้คุ้มค่า ตอนละ 6 ข้อ รวม 24 ข้อ ผลของค่าเฉลี่ยรวม 21.17 ค่าประสิทธิภาพระหว่างเรียน 88.19 และได้ดำเนินการให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนจำนวน 20 ข้อ ผลของค่าเฉลี่ยรวม 16.70 ค่าประสิทธิภาพหลังเรียน 83.50 ซึ่งเป็นไปตามค่า คะแนนค่าประสิทธิภาพที่กำหนดสัดส่วนไว้ 80 / 80

2. การเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้เทคนิค KWL PLUS ร่วมกับนิทานกับเทคโนโลยีความจริงเสริมสูงขึ้น

กระบวนการให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนและปฏิบัติตามการเรียนรู้เทคนิค KWL PLUS ซึ่งมีนิทานที่มีเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR) ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียน ผ่านสื่อที่ทานที่เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัย และเห็นภาพจริงหรือภาพประกอบ เนื้อหาเพิ่มเติมผ่านเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR) ทำให้นักเรียนมีความสนใจเรียนรู้ ส่งผลให้สูงขึ้นการเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้เทคนิค KWL PLUS ร่วมกับนิทานกับเทคโนโลยีความจริงเสริมสูงขึ้น ดังตารางในที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

การทดสอบ	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t	p
ก่อนเรียน (Pre-Test)	30	10.17	2.479	22.183	.000
หลังเรียน (Post-Test)	30	16.70	2.246		

*p <.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ก่อนเรียน เท่ากับ 10.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.497 และมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) หลังเรียน เท่ากับ 16.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.246 ทำให้นักเรียนมีความสามารถทางภูมิศาสตร์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 นั่นคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS มีความสามารถทางภูมิศาสตร์สูงขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน ทำแบบทดสอบระหว่างเรียนจำนวน 4 ตอน ได้แก่ สิ่งแวดล้อมรอบตัว ตอนสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และตอนใช้อย่างไรให้คุ้มค่า ตอนละ 6 ข้อ รวม 24 ข้อ ผลของค่าเฉลี่ยรวม 21.17 ค่า

ประสิทธิภาพระหว่างเรียน 88.19 และได้ดำเนินการให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 20 ข้อ ผลของค่าเฉลี่ยรวม 16.70 ค่าประสิทธิภาพหลังเรียน 83.50 ซึ่งเป็นไปตามค่า คำนวณค่าประสิทธิภาพที่กำหนดสัดส่วนไว้ 80 / 80 แสดงให้เห็นว่า แสดงให้เห็นว่า สาเหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถ การพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์ให้กับนักเรียนโดยใช้เรื่องที่ครูเป็นผู้จัดเตรียมเนื้อหาการอ่าน ทำให้นักเรียนอธิบาย วิเคราะห์ความรู้จากเรื่องที่อ่านได้ กระตุ้นให้นักเรียนถามคำถาม และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง ฝึกให้เป็นนักคิดและวิเคราะห์ และนำข้อมูล ความรู้ที่ได้มาเชื่อมโยงในรูปแบบมโนทัศน์ พร้อมสรุปความรู้ที่ได้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นทบทวนสิ่งที่รู้ คือ Known (What do I know) โดยคุณครูตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนบอกความรู้และประสบการณ์เดิมที่เป็นพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังจะอ่าน จากนั้นรวบรวมข้อมูลที่ได้มาใส่ไว้ในตารางช่อง K เน้นความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นกำหนดสิ่งที่อยากรู้ (What do I want to learn) เป็นขั้นนักเรียนร่วมกับคุณครูในการตั้งคำถามหรือสิ่งที่ต้องการรู้จากเรื่องที่คุณครูกำหนดให้อ่านจากนิทานกับเทคโนโลยีความจริงเสริม แล้วบันทึกลงในตารางช่อง W เน้นความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นระบุสิ่งที่เรียนรู้ L คือ learned (What did I learn) หลังการอ่านเรื่องแล้ว ให้นักเรียนเลือกข้อมูลที่ได้จากการอ่านมาตอบคำถามที่ได้กำหนดไว้ในตารางช่อง W แล้วบันทึกคำตอบนั้นลงในตารางช่อง L โดยเน้นความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์ และการให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสร้างแผนผังมโนทัศน์ (Mind Mapping) เป็นขั้นที่นักเรียนนำความรู้จากที่บันทึกไว้ในตาราง KWL มาเชื่อมโยงความสัมพันธ์เป็นแผนผังมโนทัศน์ เน้นความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์ นิทานกับเทคโนโลยีความจริงเสริม เรื่อง สิ่งแวดล้อมรอบตัว (Carr, E. & Ogle, D., 1987) และมีการสร้างนิทาน ตามหลักการและขั้นตอนดังนี้ 1) กำหนดแก่น เรื่อง ฉาก ตัวละคร 2) เขียนเค้าโครงเรื่องย่อ 3) เขียนนิทานให้เรื่องสมบูรณ์และกำหนดภาพประกอบ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับ สนุกสนาน ไม่ใช่คำหยาบ และเรื่องราวในนิทานเมื่อจบนิทานผู้อ่านควรได้แง่คิด คติสอนใจเพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรมกล่อมเกลাজิตใจ พร้อมจัดทำต้นฉบับหนังสือนิทานกับเทคโนโลยีความจริงเสริม (Aaron Shepard, 2013) ทำให้นักเรียนมีความสนใจในการใช้หนังสือนิทานมาก ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL PLUS เป็นเทคนิคที่ใช้ในการส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยกำหนดเรื่องให้นักเรียนอ่านและให้นักเรียนบันทึกข้อมูลตามหัวข้อที่กำหนด เพื่อทำให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านมากยิ่งขึ้น จะช่วยให้นักเรียนเกิดการอ่านเชิงวิเคราะห์ และการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ (วัชรฯ เล่าเรียนดี, 2547) ที่ให้นักเรียนบันทึกผลที่ได้จากการคิดและการอ่าน ครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนถามคำถาม และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง ฝึกให้เป็นนักคิดและวิเคราะห์ในขณะที่อ่าน โดยนักเรียนจะพิจารณาความรู้ ความเข้าใจของตนเองต่อเรื่องที่อ่าน สามารถตรวจสอบเหตุการณ์ในเรื่องขณะที่อ่าน และผู้เรียนจะสรุปความคิดรวบยอด (มนัสสินี ใจดี และจรรย์ แสนราช, 2559) เป็นการพัฒนาความเข้าใจให้กับนักเรียนในเรื่องของการอ่าน ช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่นักเรียนรู้กับสิ่งที่นักเรียนได้อ่าน ได้ยิน หรือดู (Carr, E. & Ogle, D., 1987; Lois E. Huffman, 1988) ทำให้การใช้นิทานร่วมกับการใช้เทคนิค KWL PLUS ส่งผลนักเรียนมีความเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการนำเทคโนโลยีความจริงเสริม (Augmented Reality) มาจัดการเรียนรู้เป็นมิติใหม่ทางด้านสื่อทางการศึกษา ก็ทำให้นักเรียนมีความสนใจใฝ่เรียนรู้ อยากรู้ อยากเห็น เรียนรู้สิ่งใหม่สร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้เพิ่มมากขึ้น

ขึ้น สร้างผลิตผลที่มีความหมายกับตนเอง เกิดปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงเข้าสู่ห้องเรียน นำเอาประสบการณ์เข้าสู่สถานการณ์จริงที่ผสมผสานกับสถานการณ์เสมือนจริง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของธัญญารัตน์ แก้วตะพาน (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียน Mobile Learning เรื่องเครื่องมือภูมิศาสตร์บูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นโคราชจีโอพาร์ค ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า บทเรียน Mobile Learning เรื่องเครื่องมือภูมิศาสตร์บูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นโคราชจีโอพาร์ค ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.27/81.83 และมีค่าดัชนีประสิทธิผล (EI) เท่ากับ 0.78 หมายความว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 78.00 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสามารถทางภูมิศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียน Mobile Learning อยู่ในระดับมากที่สุดและคุณภาพโครงงานของผู้เรียนหลังจากเรียนด้วยบทเรียน Mobile Learning อยู่ในระดับดีมาก

2. ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ย ก่อนเรียน เท่ากับ 10.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.497 และมีค่าเฉลี่ย หลังเรียน เท่ากับ 16.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.246 ทำให้นักเรียนมีความสามารถทางภูมิศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS มีความสามารถทางภูมิศาสตร์สูงขึ้น แสดงว่าการที่นักเรียนมีความสามารถทางภูมิศาสตร์สูงขึ้นเกิดจากกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่เป็นไปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ประกอบกับการใช้สื่อ คือ นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริม ที่สอดคล้องกับศักยภาพผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ฝึกการคิดวิเคราะห์ สรุปเนื้อหาแผนผังมโนทัศน์ และมีการประเมินผลหลังเรียนเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน จึงทำให้ความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนมีการพัฒนาขึ้นเป็นไปตามสมมติฐานในการวิจัยที่ว่า การเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS หลังการทดลองนักเรียนมีความสามารถทางภูมิศาสตร์สูงขึ้น สอดคล้องกับพิรพงศ์ จ้อยชาร์ตัน (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้กรณีศึกษาร่วมกับกระบวนการทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 วัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้กรณีศึกษาร่วมกับกระบวนการทางภูมิศาสตร์ก่อนและหลังเรียน เพื่อศึกษาพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้กรณีศึกษาร่วมกับกระบวนการทางภูมิศาสตร์ และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้รับการจัดการเรียนรู้กรณีศึกษาร่วมกับกระบวนการทางภูมิศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนกสิณธรเซนต์ปีเตอร์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แผนการจัดการเรียนรู้กรณีศึกษาร่วมกับกระบวนการทางภูมิศาสตร์จำนวน 4 แผนการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินความสามารถทางภูมิศาสตร์และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบทีแบบไม่อิสระจาก

กัน (t-test dependent) ผลวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาฯ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้กรณีศึกษาร่วมกับกระบวนการทางภูมิศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้ ($M = 29.13$, $SD = 3.46$) สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ ($M = 16.83$, $SD = 3.09$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พัฒนาการความสามารถทางภูมิศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้กรณีศึกษาร่วมกับกระบวนการทางภูมิศาสตร์ มีพัฒนาการสูงขึ้น และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้รับการจัดการเรียนรู้กรณีศึกษาร่วมกับกระบวนการทางภูมิศาสตร์อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.51$, $SD = 0.16$)

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นการพัฒนากิจการการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้เทคนิค KWL PLUS ร่วมกับนิทานกับเทคโนโลยีความจริงเสริมสูงขึ้น สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ในการวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

1. ขั้นทบทวนสิ่งที่รู้ คือ Known (What do I know) โดยคุณครูตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนบอกความรู้และประสบการณ์เดิมที่เป็นพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังจะอ่าน จากนั้นรวบรวมข้อมูลที่ได้มาใส่ไว้ในตารางช่อง K (เป้าหมายความสามารถทางภูมิศาสตร์ คือ ความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์)

2. ขั้นกำหนดสิ่งที่อยากรู้ (What do I want to learn) เป็นขั้นที่นักเรียนร่วมกับคุณครูในการตั้งคำถามหรือสิ่งที่ต้องการรู้จากเรื่องที่คุณครูกำหนดให้อ่านจากนิทานกับเทคโนโลยีความจริงเสริม แล้วบันทึกลงในตารางช่อง W (เป้าหมายความสามารถทางภูมิศาสตร์ คือ ความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์)

3. ขั้นระบุสิ่งที่เรียนรู้ L คือ learned (What did I learn) หลังการอ่านเรื่องแล้ว ให้นักเรียนเลือกข้อมูลที่ได้จากการอ่านมาตอบคำถามที่ได้กำหนดไว้ในตารางช่อง W แล้วบันทึกคำตอบนั้นลงในตารางช่อง L (เป้าหมายความสามารถทางภูมิศาสตร์ คือ ความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์ การให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์)

4. ขั้นสร้างแผนผังมโนทัศน์ (Mind Mapping) เป็นขั้นที่นักเรียนนำความรู้จากที่บันทึกไว้ในตาราง KWL มาเชื่อมโยงความสัมพันธ์เป็นแผนผังมโนทัศน์ (เป้าหมายความสามารถทางภูมิศาสตร์ คือ ความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์ การให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์)

5. ขั้นสรุป (Summarizing) หลังจากทีนักเรียนได้นำข้อมูลสร้างเป็นแผนผังมโนทัศน์แล้ว นักเรียนประมวลความรู้ที่ได้จากแผนผังมโนทัศน์ สรุปออกมาเป็นข้อความที่ตนเองเข้าใจ (เป้าหมายความสามารถทางภูมิศาสตร์ คือ ความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์ การให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์)

จากกระบวนการจัดการการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ส่งผลให้นักเรียนมีความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์ คือ สามารถอธิบายความสำคัญระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นที่ปรากฏระหว่างบ้านกับโรงเรียนกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้ และการให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์ คือ สามารถอธิบายสิ่งต่างๆ ที่เห็นรอบตัวด้วยการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภูมิศาสตร์ได้ หรือสามารถให้เหตุผลเสริม เพื่อทำให้ข้อโต้แย้งที่ต่างออกไปมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งจากการศึกษาหลักสูตรหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในเรื่องสิ่งแวดล้อมรอบตัว ได้ให้ความสำคัญด้านความสามารถทางภูมิศาสตร์ ในข้อที่ 1 ความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์ และข้อที่ 2 การให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์ดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ก่อนที่คุณครูจะเริ่มจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ ควรตรวจสอบความพร้อมและสิ่งที่เป็นปัจจัยเกี่ยวข้องต่อการจัดการเรียนรู้ อาทิ แท็บเล็ต ระบบอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ให้แก่นักเรียน

1.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS ช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนมีความสามารถทางภูมิศาสตร์ ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์ เข้าใจในลักษณะของพื้นที่ ทรัพยากรท้องถิ่น ปรากฏการณ์ธรรมชาติ ความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่สัมพันธ์กับธรรมชาติซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั้งด้วยวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต สามารถให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์ เพื่อการตัดสินใจอย่างเป็นระบบในการแก้ปัญหาและการวางแผนในอนาคต

1.3 การจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนในวัยที่มีอายุตั้งแต่ 7 -10

ปี จะช่วยให้นักเรียนมีความสนใจ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สร้างโอกาสการเรียนรู้เพิ่มเติม และสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

1.4 การจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ มีการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีในการวิจัย ได้แก่ แท็บเล็ต จึงควรมีการสอนวิธีการใช้อุปกรณ์หรือแอปพลิเคชันต่างๆ ที่ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียน และทำข้อตกลงในการเรียนและการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีกับนักเรียนให้เรียบร้อย ก่อนดำเนินการจัดการเรียนรู้ก่อน

1.5 ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ มีการจัดการเวลาในการจัดการเรียนรู้จำนวน 1 ชั่วโมง ต่อแผนการจัดการเรียนรู้ในหนึ่งสัปดาห์ ทำให้มีการบีบรัดของเวลา คุณครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่นำไปใช้ควรปรับเปลี่ยนกระบวนการการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน เนื้อหา และข้อจำกัดของเวลา

1.6 คุณครูผู้สอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ ควรกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความตั้งใจในการเรียนรู้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการ โดยให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย ตั้งคำถาม เพื่อส่งเสริมการคิด และมีการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนหลังจบการจัดการเรียนรู้ในแต่ละชั่วโมง เพื่อให้นักเรียนทราบข้อบกพร่องของตนเอง และส่งเสริมพฤติกรรมต่างๆ ที่นำไปสู่การพัฒนานักเรียนที่มีความสอดคล้องกับความสามารถทางภูมิศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริมด้วยเทคนิค KWL PLUS เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์ และนำไปปรับใช้กับระดับชั้นอื่น ๆ โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน โรงเรียน และพื้นที่ เป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์เพิ่มเติมให้กับนักเรียน

2.2 ควรพัฒนาการเสริมสร้างความสามารถทางภูมิศาสตร์โดยใช้นิทานและเทคโนโลยีความจริงเสริม ด้วยวิธีการสอนอื่นๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาคุณภาพ ความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์ นักเรียนสามารถให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์ เพื่อการตัดสินใจอย่างเป็นระบบในการแก้ปัญหาและการวางแผนในอนาคตให้ดียิ่งขึ้น และเหมาะสมกับนักเรียน เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง การจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสืบเสาะหาความรู้ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กนก จันทรา. (2561). การรู้เรื่องภูมิศาสตร์ Geo-literacy learning for our planet: ถอดบทเรียนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ในชั้นเรียนที่เสริมสร้างการรู้เรื่องภูมิศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญรัตน์ แก้วตะพาน. (2563). วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี. 17(1). 148-158.
- พินดา ตันศิริ. (2553). โลกเสมือนผลงานโลกจริง. วารสารนักบริหาร. 30(2). 169-175.
- พิรพงศ์ จ้อยขำรัตน์. (2564). การศึกษาความสามารถทางภูมิศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้ กรณีศึกษา ร่วมกับกระบวนการทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไพฑูริย์ ศรีฟ้า. (2556). พลิกบทบาท 3D สู่โลกความจริงเสมือน (Augmented Reality). นครปฐม: ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มนัสสินใจดี และจรัญ แสนราช. (2559). การพัฒนาระบบตามรูปแบบการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค เค ดับเบิลยู แอล พลัส ที่มีระบบเสริมศักยภาพเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 8(16). 1-15.
- ยุณีย์ กอนพ่วง, วิไล เอมพรหม และสร้อยยา คงหนองลาน. (2561). การพัฒนาการจัดกิจกรรมเล่านิทานตามกระบวนการของคอล์บีที่เสริมสร้างวินัยตนเองของเด็กปฐมวัย. สารนิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ระพีพรรณ พัฒนาเวช และคณะ. (2553). คู่มือการคัดเลือกหนังสือสำหรับเด็กแต่ละช่วงวัย. แหล่งที่มา <https://www.tkpark.or.th/stocks/extra/000597> สืบค้นเมื่อ 17 ก.ย. 2565.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2547). เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้สำหรับครูมืออาชีพ. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนผล. (2563). จากการเรียนรู้ออนไลน์สู่การสร้างนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์นวัตกรรมหลักสูตรการเรียนรู้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิวัฒน์ มีสุวรรณ. (2556). การออกแบบและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีออกเมนต์เรียลลิตี้ Augmented Reality. เพชรบูรณ์: จุลติการพิมพ์.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2565). เด็กได้ 9 คุณค่าจากการฟังนิทาน. แหล่งที่มา <https://www.thaihealth.or.th/?p=235341> สืบค้นเมื่อ 17 ก.ย. 2565.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางสาระภูมิศาสตร์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อัญญา บุชยันต์, วณมพร พาหะนิขย์ และภูมิ สาทสินธุ์. (2561). เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศกับการรู้เรื่องภูมิศาสตร์. วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. 20(ฉบับพิเศษ). 385 – 397.
- Aaron Shepard. (2013). The Business of Writing for Children, Shepard Publications. Form <http://www.aaronshp.com/kidwriter/Tips.html> Retrieved April 3, 2021.

- Agarwal Rangnath, R. (2015). **Social studies, literacy, and social justice in the common core classroom: A guide for teachers.** Teachers College Press.
- Bustin, R., Butler, K. & Hawley, D. (2017). Geocapabilities: teachers as curriculum leaders. **Teaching Geography.** 42(1). 18-22.
- Carr, E. & Donna Ogle. (1987). K-W-L Plus : A Strategy for Comprehension and Summarization. **Journal of Reading.** 30. 626–631.
- Edelson, D. C. (2011). **What is geo-literacy.** National Geographic. Form <http://education.nationalgeographic.com/education/media/what-is-geo-literacy>
Retrieved September 15, 2020.
- Kamburov, A., Slavova, T., Nemska, T. & Karshev, D. (2016). **Enhancing geo-literacy: cloud-based gis as inovative informal educational tools.** in 6th international conference on cartography and gis.
- Lois E. Huffman. (1998). Source Spotlighting Specifics by Combining Focus Questions with K-W-L. **Journal of Adolescent & Adult Literacy.** 41(6). 470-472 .

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนากิจการนักเรียนโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย
ตามแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่า*

THE PRIORITY NEEDS FOR STUDENT AFFAIRS MANAGEMENT OF VAJIRAVUDH
COLLEGE BASED ON THE CONCEPT OF VALUABLE LIFE

¹ปรีชาพล สมานมู Preechaphol Samarnmoo ²พงษ์ลิขิต เพชรผล Ponglikit Petpon

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: preechaphol.s@vajiravudh.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนากิจการนักเรียนโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัยตามแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่า ใช้วิธีการวิจัยเชิงบรรยาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย จำนวน 85 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการพัฒนากิจการนักเรียนโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัยตามแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านงานกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีสภาพในการปฏิบัติในปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านงานกำกับ วินัยผู้เรียนมีสภาพในการปฏิบัติในปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนากิจการนักเรียนโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ตามแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่า อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านงานกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านงานกำกับ วินัยผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการพัฒนากิจการนักเรียนโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัยตามแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่าโดยภาพรวม คือ 0.537 (PNI_{Modified} = 0.537) เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการพัฒนากิจการนักเรียน พบว่า ด้านงานกำกับ วินัยผู้เรียน มีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด และด้านงานกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาต่ำสุด

คำสำคัญ: ชีวิตที่มีคุณค่า, ความต้องการจำเป็น, กิจการนักเรียน, โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย

Abstract

The purpose of this research is to study the priority needs in the student affairs management development of Vajiravudh College, according to the concept of Valueable life. A descriptive research method is used in this research. The tools used in the research were questionnaires. The data were analyzed by arithmetic mean, standard deviation, and the modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}). The survey was completed by 85 people, who were all administrators and secondary school teachers at Vajiravudh College. The finding showed that 1) Current conditions were at a moderate level, with the extra-curricular activities having the highest mean and the student discipline and supervision having the lowest mean. The

*Received: March 21, 2024, Revised: August 19, 2024, Accepted: August 24, 2024.

desired condition was at a high level, with teaching and learning management having the highest mean and discipline and supervision with the lowest mean. 2) With the Priority Need Index, the academic concept was 0.537 overall ($PNI_{Modified} = 0.537$). In consideration of the scope of student affairs management, it was discipline and supervision with the highest order of needs, followed by the extra-curricular activities with the lowest order of needs. Considering the attributes of a Valuable life, it was found that encouraging students to be ready to cope with change had the highest of development needs, and promoting students' ability to learn had the lowest of development needs.

Keywords: Valuable life, Priority Needs, Student Affairs Management, Vajiravudh College

บทนำ

ปัจจุบันเป็นช่วงเวลาที่ยิ่งใหญ่ผ่านวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ทำให้ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของไทยและนานาชาติ และส่งผลโดยตรงถึงคุณภาพของผู้เรียน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม อาจทำให้พัฒนาได้ไม่เต็มศักยภาพ อีกทั้งยังส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมากที่สุด นับว่าเป็นภาวะกดดันเชิงวิชาการรูปแบบหนึ่งอันจะนำมาสู่ปัญหาการเรียนรู้ถดถอย (learning loss) และปัญหาการหลุดออกจากระบบการศึกษาอีกประการหนึ่ง (ตรีนุช ไพชยนต์วิจิตร และสร้อยธนา ธิติสุวรรณ, 2565) ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน มีสาเหตุประการหนึ่งที่สำคัญคือการขาดทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างรู้เท่าทันในการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นั่นคือทักษะต่างๆ จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ชีวิตคนเราประสบความสำเร็จ ช่วยจุดไฟความมุ่งมั่นและการใฝ่รู้ (วิจารณ์ พานิช, 2555) กล่าวคือ การศึกษาเป็นเครื่องมือที่มีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเตรียมบุคคลให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตเป็นกระบวนการในการพัฒนาคนในสังคมให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ตลอดจนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

แนวคิดชีวิตที่มีคุณค่า นั้นนักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า คุณค่าของการดำเนินชีวิต หมายถึง การรับรู้ถึงเหตุผลในการใช้ชีวิตอยู่ของตนเอง เป็นสิ่งที่ทำให้เรามีกำลังใจและรู้สึกมั่นคงเมื่อเผชิญกับอุปสรรคหรือวิกฤติของชีวิต ความหมายในชีวิตเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงให้เรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวในลักษณะของการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างมุ่งมั่นและมีความเข้มแข็งในจิตใจ การตระหนักถึงความหมายของชีวิตช่วยให้เรามีความชัดเจนและมั่นคงต่อเป้าหมายทั้งในระยะสั้นและระยะยาว สามารถฟันฝ่าอุปสรรคและความยากลำบากในชีวิต ซึ่งจะส่งผลให้เรากลับมาเห็นคุณค่าในตนเอง มีความสุข มีอารมณ์เชิงบวกเสมอ และมีวิธีรับมือกับความเครียดอย่างเหมาะสม การมีชีวิตที่มีคุณค่าตามแนวคิดอิกไก (IKIGAI) ซึ่งประกอบไปด้วยผู้เรียนได้ทำและเรียนในสิ่งที่รักหรือใฝ่ฝัน (Passion) และสิ่งที่รักและใฝ่ฝันนั้นต้องเป็นสิ่งที่ตรงกับการทำงานหรือการเรียนในสิ่งที่โลกต้องการ (Mission) มีคุณธรรมเป็นฐานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสิ่งที่เรียนต้องเป็นสิ่งที่ทำเป็นอาชีพได้ (Vocation) และก็ต้องทำได้ดีอย่างมืออาชีพ (Profession) (เลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายและมีคุณค่าเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนขยายขีดความสามารถในการเรียนรู้ พัฒนาความฉลาดทางสังคม อารมณ์ และสติปัญญา สามารถสร้างความคิดใหม่

ด้วยตนเองสามารถตัดสินใจทำสิ่งที่ควรทำ ตลอดจนสามารถแสวงหาวิธีการที่สร้างสรรค์ในการทำประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น โดยผู้สอนสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการสร้าง ทดสอบ ทดลอง และขยายขอบเขตความรู้อย่างมีความหมายและคุณค่า ประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ (สฤัญญา แซ่มซ้อย และคณะ, 2565)

โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย เป็นโรงเรียนประจำที่มีระบบการเรียนการสอนทั้งระบบด้านวิชาการ ด้านกิจการนักเรียนที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจนเพื่ออบรมทั้งด้านความรู้ พุทธธรรม ร่างกาย และจิตใจ โดยเฉพาะงานด้านกิจการนักเรียนนี้จะเป็นการดูแลส่งเสริม พัฒนา ควบคุม และแก้ไขความประพฤติของผู้เรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย การอยู่ร่วมกัน และส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมได้ โดยงานกิจการนักเรียนจะช่วยส่งเสริมความรู้ความสามารถทางวิชาการช่วยแก้ไขปัญหาค่อกุศลกรรมได้ ช่วยให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ทำให้นักเรียนมีโอกาสค้นคว้า ความรู้ตามที่ตนถนัด และสนใจ พัฒนาความรู้ในสิ่งใหม่ๆ สอนให้เป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย มีความริเริ่มสร้างสรรค์มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีมีโอกาสฝึกทักษะการเรียนรู้และทำงานร่วมกัน และช่วยให้เกิดความสัมพันธ์กันอันดีระหว่าง นักเรียน ครู โรงเรียน และชุมชนอีกด้วย (อุษา แก้วกำกม, 2551) งานด้านบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัยนั้นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทุกๆ ด้าน ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ อย่างมีความสุข ผ่านรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ที่สามารถเสริมสร้างร่างกาย พุทธธรรม ความรู้ ความเข้าใจ และลดระดับความเครียดจากสังคมและเตรียมพร้อมในการศึกษาต่อหรือทำงานในอนาคต กิจวัตรประจำวัน กิจกรรมการเรียนรู้ใดบ้างที่โรงเรียนควรมุ่งเน้น ฝึกให้ผู้เรียนได้ฝึกการเรียนรู้ แนวทางในการบริหารกิจการนักเรียนที่เหมาะสมค้นพบแรงบันดาลใจ ความหมายในการทำกิจวัตร ประจำวัน มีความสุขในการใช้ชีวิตของตนเองมีความสำคัญและมีความหมาย โดยเมื่อค้นพบ ความหมายและเป้าหมายในชีวิตนั้น จะทำให้เกิดความรู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง พึงพอใจในชีวิต มีความหวัง มีความเข้มแข็ง และมีพลังในการดำเนินชีวิต และมองแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อเตรียมเยาวชน ให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงได้

จากรายงานผลการประเมินตนเองประจำปีการศึกษา 2564 (SAR) ของโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ได้พบว่ามีจุดที่ควรพัฒนาในด้านกิจการนักเรียนคือการพัฒนาความเป็นอยู่ของนักเรียนให้มีความสุข การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบและผู้มีส่วนร่วมให้เกิดความเข้าใจในหลักการและเป้าหมายในการพัฒนาเดียวกัน รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพภายในด้านการดูแลให้นักเรียนมีความสุข ทั้งการพัฒนานักเรียนตามศักยภาพรายบุคคลและการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการด้านกิจการนักเรียน (วชิราวุธวิทยาลัย, 2565) การที่ผู้เรียนได้อยู่โรงเรียนประจำมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรมากมาย รวมทั้งกิจวัตรประจำวัน (วิถีวชิราวุธ) เพื่อเป็นการเรียนรู้การใช้ชีวิตในหลายรูปแบบ จากการสังเกตการณ์ในช่วงที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาทำให้ผู้เรียนบางกลุ่มไม่มีพลัง ในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า ไม่สามารถค้นพบแรงบันดาลใจ หรือเป้าหมายในชีวิตได้อย่างดี อยู่โรงเรียนแบบไม่มีเป้าหมาย เรียน ทำกิจกรรม หรือทำกิจวัตรประจำวันแบบไร้พลังในการดำเนินชีวิต

จากความสำคัญของแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่า (VALUABLE LIFE) ที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจในการศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารกิจการนักเรียนที่จะต้องใช้อนาคตเหล่านี้ในการบริหารในโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัยและนำเสนอแนวทางพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนเพิ่มเติม สำหรับผู้บริหาร ครูอาจารย์

และผู้เรียน ให้มีทักษะการใช้ชีวิตที่มีคุณค่ามีความหมายของการใช้ชีวิตให้ประสบความสำเร็จ โดยผ่านการเรียนรู้จากกิจกรรมประจำวัน กิจกรรม และงานที่นักเรียนได้ปฏิบัติผ่านงานกิจกรรมนักเรียนได้อย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนากิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ตามแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่า

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนากิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ตามแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่า โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลการวิจัย

1.1 ประชากร คือ โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

1.2 ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการฝ่ายและครูโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย จำนวนรวม 85 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการฝ่าย จำนวน 4 คน และครู จำนวนรวม 81 คน รวม 85 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียน โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ตามแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่า แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check lists) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงาน ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนากิจกรรมนักเรียนโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัยตามแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่า มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 52 ข้อ โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ของ John W. Best (1981)

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาเอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตและการบริหารกิจการนักเรียน กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยออกแบบและสร้างเครื่องมือตามผังโครงสร้างเครื่องมือและข้อคำถาม กำหนดความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item objective congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปเพื่อนำมาใช้ในการเก็บข้อมูล จากการสรุปผล พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่า 0.50 โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 มีจำนวน 95 ข้อ และข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 0.67 มีจำนวน 9 ข้อ จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้บังคับการโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล โดยการตอบแบบสอบถามออนไลน์ผ่านระบบ

Google Form โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล จำนวน 15 วัน ผู้วิจัยได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งผู้วิจัยได้ตรวจสอบการตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามครบถ้วนสมบูรณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check Lists) วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนนชิราวุธวิทยาลัย ตามแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่า ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยนำเสนอผลในรูปแบบตาราง พร้อมคำบรรยายประกอบ

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนนชิราวุธวิทยาลัย ตามแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่า โดยภาพรวมมีรายละเอียดของผลการศึกษา ดังในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนากิจการนักเรียนโรงเรียนนชิราวุธวิทยาลัยตามแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่า โดยภาพรวม

ขอบข่าย กิจการนักเรียน	สภาพปัจจุบัน (D)				สภาพที่พึงประสงค์ (I)				ความต้องการจำเป็น	
	M	SD	แปลผล	ลำดับ ที่	M	SD	แปลผล	ลำดับ ที่	PNIModified	ลำดับ ที่
1. งานกำกับ วินัยผู้เรียน	3.108	0.930	ปานกลาง	3	4.776	0.755	มากที่สุด	3	0.537	1
1.1 การฝึกฝน อบรม ระเบียบวินัยของผู้เรียน	2.962	0.779	ปานกลาง	(4)	4.671	0.848	มากที่สุด	(4)	0.577	(1)
1.2 การกำหนดระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ	3.074	0.948	ปานกลาง	(3)	4.697	0.923	มากที่สุด	(3)	0.528	(3)
1.3 การกำกับดูแลวินัยของ ผู้เรียน	3.132	0.988	ปานกลาง	(2)	4.838	0.692	มากที่สุด	(2)	0.545	(2)
1.4 การกำกับดูแลความ ประพฤติของผู้เรียน	3.265	0.990	ปานกลาง	(1)	4.897	0.477	มากที่สุด	(1)	0.500	(4)
2. งานกิจกรรมเสริมหลักสูตร	3.420	0.949	ปานกลาง	1	4.882	0.596	มากที่สุด	1	0.427	3
2.1 การจัดกิจกรรม สอดคล้องกับความสามารถ หรือความถนัดของผู้เรียน	3.268	0.564	ปานกลาง	(4)	4.853	0.688	มากที่สุด	(3)	0.417	(1)
2.2 การจัดกิจกรรม สอดคล้องกับความสนใจของ ผู้เรียน	3.424	0.554	ปานกลาง	(3)	4.941	0.407	มากที่สุด	(1)	0.314	(4)
2.3 การจัดกิจกรรมโดยให้ ผู้เรียนปฏิบัติด้วยตนเอง	3.453	0.948	ปานกลาง	(2)	4.821	0.712	มากที่สุด	(4)	0.396	(3)
2.4 การจัดกิจกรรมเน้นการ ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม	3.471	0.903	ปานกลาง	(1)	4.912	0.524	มากที่สุด	(2)	0.415	(2)
3. งานดูแลความเป็นอยู่ ของผู้เรียน	3.343	1.005	ปานกลาง	2	4.873	0.654	มากที่สุด	2	0.458	2
3.1 กระบวนการที่มุ่งเน้น การช่วยเหลือป้องกันดูแล ผู้เรียน	3.321	0.931	ปานกลาง	(5)	4.841	0.790	มากที่สุด	(5)	0.458	(2)

3.2 กระบวนการที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาผู้เรียน	3.359	1.038	ปานกลาง	(3)	4.882	0.577	มากที่สุด	(2)	0.454	(3)
3.3 กระบวนการศึกษาดูแลผู้เรียนเป็นรายบุคคล	3.335	0.997	ปานกลาง	(4)	4.888	0.674	มากที่สุด	(1)	0.466	(1)
3.4 การจัดกิจกรรมประจำวันผู้เรียน	3.356	1.052	ปานกลาง	(2)	4.879	0.545	มากที่สุด	(3)	0.454	(3)
3.5 การจัดกิจกรรมดนตรี กีฬา ให้ผู้เรียน	3.591	1.117	ปานกลาง	(1)	4.865	0.612	มากที่สุด	(4)	0.355	(5)
รวมทุกด้าน	3.290	0.962	ปานกลาง	-	4.843	0.668	มากที่สุด	-	0.472	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนนวมิรุฑวิทยาลัยตามแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.290$, $SD = 0.962$) ขอบข่ายกิจการนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ งานกิจกรรมเสริมหลักสูตร ($M = 3.420$, $SD = 0.949$) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า การจัดกิจกรรมเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 3.471$, $SD = 0.903$) รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนปฏิบัติด้วยตนเอง ($M = 3.453$, $SD = 0.948$) การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ($M = 3.424$, $SD = 0.554$) และ การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับความสามารถหรือความถนัดของผู้เรียน ($M = 3.268$, $SD = 0.564$) ตามลำดับ ขอบข่ายกิจการนักเรียน ที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ งานดูแลความเป็นอยู่ของผู้เรียน ($M = 3.343$, $SD = 1.005$) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า การจัดกิจกรรมดนตรี กีฬา ให้ผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 3.591$, $SD = 1.117$) รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมประจำวันผู้เรียน ($M = 3.356$, $SD = 1.052$) กระบวนการที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาผู้เรียน ($M = 3.359$, $SD = 1.038$) กระบวนการศึกษาดูแลผู้เรียนเป็นรายบุคคล ($M = 3.335$, $SD = 0.997$) และกระบวนการที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือป้องกันดูแลผู้เรียน ($M = 3.321$, $SD = 0.931$) ตามลำดับ และขอบข่ายกิจการนักเรียน ด้านงานกำกับ วินัยผู้เรียน ($M = 3.108$, $SD = 0.930$) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า การกำกับดูแลความประพฤติของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 3.265$, $SD = 0.990$) รองลงมา คือ การกำกับดูแลวินัยของผู้เรียน ($M = 3.132$, $SD = 0.988$) การกำหนดระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ($M = 3.074$, $SD = 0.948$) และการฝึกฝนอบรมระเบียบวินัยของผู้เรียน ($M = 2.962$, $SD = 0.779$) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนนวมิรุฑวิทยาลัยตามแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.843$, $SD = 0.668$) ขอบข่ายกิจการนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ งานกิจกรรมเสริมหลักสูตร ($M = 4.882$, $SD = 0.596$) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.941$, $SD = 0.407$) รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ($M = 4.912$, $SD = 0.524$) การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับความสามารถหรือความถนัดของผู้เรียน ($M = 4.853$, $SD = 0.688$) และการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนปฏิบัติด้วยตนเอง ($M = 4.821$, $SD = 0.712$) ตามลำดับ ขอบข่ายกิจการนักเรียน ที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ งานดูแลความเป็นอยู่ของผู้เรียน ($M = 4.873$, $SD = 0.654$) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า กระบวนการศึกษาดูแลผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.888$, $SD = 0.674$) รองลงมา คือ กระบวนการที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาผู้เรียน ($M = 4.882$, $SD = 0.577$) การจัดกิจกรรมประจำวันผู้เรียน ($M = 4.879$, $SD = 0.545$) การจัดกิจกรรมดนตรี กีฬา ให้ผู้เรียน ($M = 4.865$, $SD = 0.612$) และกระบวนการที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือป้องกันดูแลผู้เรียน ($M = 4.841$, $SD = 0.790$) และขอบข่ายกิจการนักเรียนด้านงานกำกับ วินัยผู้เรียน ($M = 4.776$, $SD = 0.755$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า การกำกับดูแลความ

ประพัตติของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.897$, $SD = 0.477$) รองลงมา คือ การกำกับดูแลวินัยของผู้เรียน ($M = 4.838$, $SD = 0.692$) การกำหนดระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ($M = 4.697$, $SD = 0.923$) และการฝึกฝนอบรมระเบียบวินัยของผู้เรียน ($M = 4.671$, $SD = 0.848$) ตามลำดับ

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ตามแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่า คือ 0.472 ($PNI_{Modified} = 0.472$) ขอบข่ายกิจการนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ งานกำกับ วินัยผู้เรียน ($PNI_{Modified} = 0.537$) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า การฝึกฝนอบรมระเบียบวินัยของผู้เรียน มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{Modified} = 0.577$) รองลงมา คือ การกำกับดูแลวินัยของผู้เรียน ($PNI_{Modified} = 0.545$) การกำหนดระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ($PNI_{Modified} = 0.528$) และการกำกับดูแลความประพฤติของผู้เรียน มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.500$) ตามลำดับ ขอบข่ายกิจการนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นรองลงมา คือ งานดูแลความเป็นอยู่ของผู้เรียน ($PNI_{Modified} = 0.458$) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า กระบวนการศึกษาดูแลผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{Modified} = 0.466$) รองลงมา คือ กระบวนการที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือป้องกันดูแลผู้เรียน ($PNI_{Modified} = 0.458$) กระบวนการที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาผู้เรียน และการจัดกิจกรรมประจำวันผู้เรียน ($PNI_{Modified} = 0.454$) และการจัดกิจกรรมดนตรี กีฬา ให้ผู้เรียน มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.355$) ตามลำดับ ขอบข่ายกิจการนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ งานกิจกรรมเสริมหลักสูตร ($PNI_{Modified} = 0.427$) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับความสามารถหรือความถนัดของผู้เรียน มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{Modified} = 0.417$) รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ($PNI_{Modified} = 0.415$) การจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนปฏิบัติด้วยตนเอง ($PNI_{Modified} = 0.396$) และการจัดกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนมีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.314$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลเรียงตามลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้

1. งานกำกับวินัยผู้เรียน

งานกำกับวินัยผู้เรียน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ตามแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่า อยู่ในลำดับที่ 1 ($PNI_{Modified} = 0.537$) งานกำกับดูแลระเบียบวินัย คือ การกำกับดูแลนักเรียนตามระเบียบ กฎเกณฑ์ แบบแผนต่างๆ สำหรับการส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้นักเรียนสามารถประพฤติตนอย่างถูกต้อง สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ ด้วยวิธีการฝึกฝน อบรมพัฒนา ตามระเบียบแบบแผนที่กำหนด และสามารถติดตาม ดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ด้วยข้อมูลสารสนเทศต่างๆที่ได้จัดทำไว้อย่างเป็นรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับสุปัญญา ปักสังคะณย์ (2564) ได้กล่าวถึงงานด้านวินัยและความประพฤติไว้ว่าเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนปฏิบัติตามระเบียบที่ได้กำหนดไว้ในคู่มือนักเรียนเพื่อฝึกฝนให้นักเรียนการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

ดังนั้น งานควบคุม กำกับดูแลระเบียบวินัย เป็นการเสริมสร้างระเบียบวินัย ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้เป็นคนมีระเบียบวินัย ปลูกฝังความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา มีจิตอาสา เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยการสร้างรูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยนักเรียน การรวบรวมข้อมูล การศึกษาองค์ความรู้ การ

สังเคราะห์ข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องต่างๆ การสร้างเครื่องมือและตัวชี้วัด เพื่อดำเนินการตามรูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยนักเรียน (เลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

2. งานดูแลความเป็นอยู่ของผู้เรียน

งานดูแลความเป็นอยู่ของผู้เรียน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนนวมิรุทวิทยาลัย ตามแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่า อยู่ในลำดับที่ 2 ($PNI_{Modified} = 0.458$) งานดูแลความเป็นอยู่ของผู้เรียนคือ การจัดการให้บริการผู้เรียน การช่วยเหลือผู้เรียนในด้านต่างๆ เพื่อพัฒนา ส่งเสริมผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจสติปัญญา อารมณ์ และสังคม อำนวยประโยชน์แก่ผู้เรียน รวมถึงการให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน ให้สามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและป้องกันปัญหาในด้านต่างๆ สอดคล้องกับสัญญาปณิธาน (2564) กล่าวเกี่ยวกับงานบริการและช่วยเหลือดูแลนักเรียนว่าสวัสดิการ หมายถึง การให้บริการนักเรียนศึกษาโดยให้ความช่วยเหลือที่สถาบันนั้นๆ จัดให้แก่นักศึกษาของตน อันเป็นการอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ซึ่งแต่ละสถาบันการศึกษาอาจมีการจัดบริการในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะ และความต้องการจำเป็นของแต่ละสถาบันโดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้แก่นักเรียนนักศึกษาของตนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสถาบันได้อย่างมีความสุข

3. งานกิจกรรมเสริมหลักสูตร

งานกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนนวมิรุทวิทยาลัย ตามแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่า อยู่ในลำดับสุดท้าย ($PNI_{Modified} = 0.427$) งานกิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง งานกิจกรรมที่จัดทำขึ้นนอกเหนือจากงานสอนปกติเป็นการจัดนอกเวลาเรียน เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียน และเพื่อพัฒนาการด้านจิตใจ สติ อารมณ์ มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย รู้จักสิทธิหน้าที่ตนเอง โดยกิจกรรมต่างๆอยู่ภายใต้การควบคุมของสถานศึกษาและมีอาจารย์เป็นที่ปรึกษากิจกรรม สอดคล้องกับภรณ์นันทน์ คำชาย (2562) สรุปได้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากกิจกรรมการเรียนการสอนปกติในชั้นเรียน โดยนักเรียนมีส่วนร่วมดำเนินการภายใต้การดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมและอยู่ภายใต้การควบคุมของสถานศึกษา กิจกรรมเหล่านี้ไม่มีการให้หน่วยกิตเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสนองตอบความต้องการตามความถนัดและความสามารถของนักเรียนส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนตามประมวลในหลักสูตรให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ การศึกษาการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนนวมิรุทวิทยาลัย ตามแนวคิดชีวิตที่มีคุณค่า โดยการบริหารกิจการนักเรียนได้จากการสังเคราะห์ความหมายและขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียน สรุปได้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) งานกำกับวินัยผู้เรียน 2) งานดูแลความเป็นอยู่ของผู้เรียน และ 3) งานกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนนวมิรุทวิทยาลัยเป็นผู้ใช้ชีวิตที่มีคุณค่า โดยคุณลักษณะของผู้ใช้ชีวิตที่มีคุณค่าได้จากการสังเคราะห์ความหมาย และองค์ประกอบของชีวิตที่มีคุณค่า ได้แก่ 1) การทำสิ่งที่รักหรือใฝ่ฝัน (Passion) 2) การทำสิ่งที่โลกต้องการ (Mission) 3) การทำสิ่งที่ทำเป็นอาชีพได้ (Vocation) และ 4) การทำได้อย่างมีอาชีพ (Profession) ซึ่งการดำเนินการตามขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียน ดังกล่าว จะช่วยให้ผู้เรียนใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณค่าและมีความสุขได้ตลอดเวลาเพื่อนำไป

ปรับใช้ให้เหมาะสมกับตนเองในการดำรงอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไม่สิ้นสุดได้อย่างเหมาะสม สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยเมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการกิจการนักเรียน พบว่า การพัฒนางานกำกับดูแล วินัยผู้เรียน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการพัฒนางานกำกับดูแลวินัยผู้เรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้ใช้ชีวิตที่มีคุณค่า เพราะเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน ครอบคลุมไปถึงการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของงานกำกับดูแลวินัยผู้เรียน กำหนดจุดมุ่งหมายของการพัฒนารูปแบบการ กำกับดูแลนักเรียนด้านระเบียบวินัยให้มีกลไกและขั้นตอนที่เสริมสร้างวินัยแก่นักเรียนตามแผนที่ได้วางไว้ โดยมีการติดตามประเมินผลเพื่อสะท้อนจากการฝึกระเบียบวินัยของนักเรียนเป็นรายบุคคลมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมพิจารณาพัฒนางานการกำกับดูแลวินัยและพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับการฝึกฝนอบรมระเบียบวินัย เนื่องจากผลจากการวิจัย พบว่า การฝึกฝนอบรมระเบียบวินัยผู้เรียนมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางหรือกลยุทธ์การพัฒนาครูตามแนวคิดการใช้ชีวิตที่มีคุณค่าในโรงเรียนวรารุวิทยาลัย เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาครูในระดับที่สูงขึ้น เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนเป็นผู้ใช้ชีวิตที่มีคุณค่า

2.2 ควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนวรารุวิทยาลัย ที่มีความเฉพาะเจาะจงแต่ละด้านมากขึ้น ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่า งานกำกับดูแลวินัยผู้เรียนมีความจำเป็นสูงที่สุด โดยเฉพาะการใช้ข้อมูลต่างๆ ของผู้เรียนเพื่อนำมาติดตามช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเหมาะสมและการส่งเสริมพัฒนาความประพฤติของผู้เรียนตามแนวคิดการใช้ชีวิตที่มีคุณค่า

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กัลยา ตากุล. (2550). การศึกษาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดและกระบวนการแก้ปัญหาอนาคตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรณีศึกษาโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐนันท์ คำชาย. (2562). การบริหารจัดการงานกิจกรรม นักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน เทพดินทร์วิทยา เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ตรีสุข ไชยยนต์วิจิตร และสร้อยลดา ธิติสุวรรณ. (2565). ผลกระทบการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อการศึกษา. แหล่งที่มา <http://www.eco.ru.ac.th/images/document/article/TreeNut/publish02-02.pdf> สืบค้นเมื่อ 3 พ.ย. 2566.
- ธีรยุทธ มาณะจักร์. (2564). แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการตามแนวคิดผู้ออกแบบชีวิตที่มีคุณค่า. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2566). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- เลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). แนวทางการจัดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและมีคุณค่าสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: เลขาธิการสภาการศึกษา.
- วชิราวุธวิทยาลัย. (2565). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR) ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: วชิราวุธวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย และคณะ. (2565). แนวทางการจัดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและมีคุณค่าสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุปัญญา ปักสังคะณย์. (2564). แนวทางพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนประจำตามแนวคิดทักษะทางพฤติกรรม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุษา แก้วกำก. (2551). การวิเคราะห์ปัญหาการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประจำ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- John w. Best. (1981). *Research in Education*. 4thed. New Jersey: Prentice-Hall.

THE APPLICATION OF SMART CLASS WITH ARTIFICIAL INTELLIGENCE FOR LEARNING ACHIEVEMENT OF SITUATION AND POLICY COURSE OF YEAR 3 UNIVERSITY STUDENTS IN CHINA*

¹Jiabei Tang ²Nipaporn Sakulwongs

^{1,2}Rangsit University, Thailand

Corresponding Author E-mail: jiabei.t65@rsu.ac.th

Abstract

This mixed methods study compared year 3 university students' Situation and Policy course achievement before and after using Smart Class with AI and investigated their satisfaction towards the use of Smart Class with AI in Jiangxi Province, China. The sample group consisted of 20 junior students at Nanchang Institute of Technology, China. Quantitative and qualitative data were collected through four lesson plans, pre-test, post-test, questionnaire and focus group interview. Quantitative data were analyzed using means, standard deviations and paired sample t-test. Qualitative data were analyzed using thematic analysis. The data collection lasted for four weeks. The results of the pre-test and post-test showed that the students in the sample group significantly improved their learning achievement in Situation and Policy course. The questionnaire items were all rated in a high level, and most students were satisfied with this teaching method. This study demonstrated that the use of Smart Class with AI provided an alternative and effective method for Situation and Policy course.

Keywords: Application, Smart Class, AI, Situation and Policy

Introduction

With the rapid development of AI technology, the reform and development of education has also emerged, the China proposed education informatization in 2000 and released the "Education Informatization 2.0 Action Plan". Education is gradually changing from the traditional one-to-many teaching mode to personalized teaching, which means that education needs to better meet the learning needs of different students. Artificial intelligence, as a powerful tool, can provide teachers with precise teaching suggestions by analyzing students' learning behaviors, interests and abilities to help students better master knowledge.

Education is gradually changing from the traditional one-to-many teaching mode to personalized teaching. Artificial intelligence, as a powerful tool, can provide teachers with precise teaching suggestions by analyzing students' learning behaviors, interests and abilities

*Received: February 16, 2024, Revised: August 18, 2024, Accepted: August 21, 2024.

to help students better master knowledge.

Situation and Policy course is an ideological and political theory course which is compulsory for all students in Chinese colleges and universities, and it has an important mission in the ideological and political education of college students, and is the main course to educate college students about Situation and Policy, which has an important role in guiding students to correctly recognize the international and domestic situation, and to correctly understand the guidelines and policies of the Party and the country.

From the perspective of the relationship and development between Smart Classrooms and Artificial Intelligence. In recent years, technological advancements have revolutionized the education sector, introducing innovative tools and methodologies to enhance the learning experience. One such development is the concept of Smart Classrooms, which leverage the power of Artificial Intelligence (AI) to transform traditional learning environments into interactive and dynamic spaces. The relationship between Smart Class and AI is symbiotic, as AI plays a crucial role in the development and effectiveness of Smart Classrooms.

Smart classrooms are equipped with digital whiteboards, projectors, tablets, and other devices that facilitate dynamic presentations and collaborative learning. Students can interact with multimedia content, access educational resources online, and participate in real-time assessments and feedback. AI-powered educational tools can analyze and process vast amounts of data to provide personalized learning experiences for each student. Adaptive learning platforms powered by AI can identify individual strengths and weaknesses, allowing teachers to customize their approach and provide targeted support to students who require additional assistance.

Smart Class and the AI in education have revolutionized the traditional teaching methods. This transformative combination of technology and education is reshaping the educational landscape, offering numerous benefits and novel possibilities. It encompasses a range of technological advancements that create an interactive learning environment. These classrooms are equipped with various digital tools which enable real-time collaboration, multimedia presentations and access to online educational resources. Smart Class facilitate engagement, interactivity, and personalized learning experiences, catering to diverse students needs and learning styles (Martin, 2019).

Therefore, this study aimed to explore the application of Smart Classroom with AI in improving the students' achievement in Situation and Policy course and their learning satisfaction. It was expected that this study would provide the useful references for innovative development in the field of education in China and other countries.

Objectives of this Research

1. To compare the learning achievement in Situation and Policy course before and after applying Smart Class with AI by year 3 university students in China.
2. To investigate year 3 university students' satisfaction towards the application of Smart Class with AI in Situation and Policy course in China.

Research Methodology

1. Research Design

In order for the research to be rational, scientific and ethical, this research was conducted using a combination of research methods, both quantitative and qualitative data collection processes. Through the empirical research and data processing, the empirical research was carried out with the actual teaching of college classrooms, and the teaching content of the Situation and Policy course using smart teaching was selected for research (Hartas, 2015). Quantitative and qualitative data were collected through four lesson plans, pre-test, post-test, questionnaire and focus group interview.

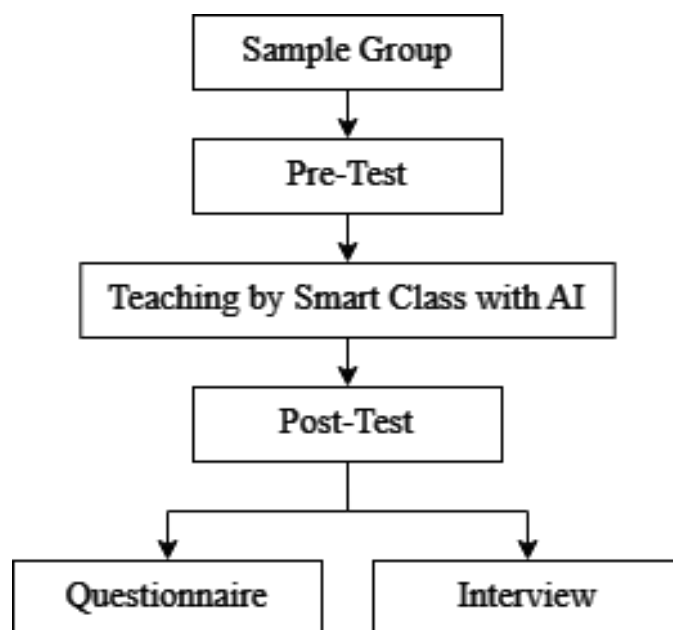

Figure 1 Flow of Research Design

2. Research Instruments

The selection of instruments in the research was based on the content of the study, and in order to better achieve the objectives of the study. This study included the research tools from the perspective of qualitative and quantitative analysis.

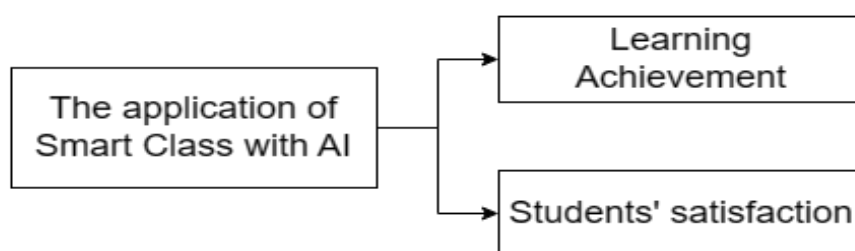

Figure 2 Relationship of variables

3. Lesson Plans

The research cycle of the course was designed to consist of four lessons, each consisting of two class periods totaling 90 minutes, and one lesson per week for four weeks. The researcher would apply Smart Class with AI in each lesson.

4. Achievement Test

The purpose of the exam in this study was to check the students' achievement in teaching the Situation and Policy course though applying Smart Clas with AI. Analyze the achievement results through pre-test and post-test.

5. Questionnaire

Investigating students' satisfaction towards the courses has always been a key component of teaching and learning, and in this research the satisfaction of students before and after taking a Situation and Policy course with the application of Smart Class with AI was explored through 5-point Likert scale questionnaire.

6. Validity and Reliability

here were various methods for testing validity of the research instruments. Apparently, in this research, the method of Item-Objective Congruence (IOC) was chosen in order to explore the survey between teaching effectiveness and the application of Smart Class with AI. By being validated by 3 experts in education, all research instruments were validated with the average score which was higher than 0.67, showing that all of these instruments were valid.

In addition, the reliability analysis in scientific research was a statistical method that assesses the consistency and dependability of data. In this research, the internal consistency (Cronbach's alpha) was used to evaluate different aspects of reliability of the questionnaire. The result of 0.93 demonstrated that the questionnaire items were reliable for the further use.

7. Population and Sample

The researcher chose a general higher education institution in China for the study. In order for the research to be persuasive and authentic as well as universally representative.

The participants of the study included 20 students, studying in year 3 at Nanchang Institute of Technology. This included 10 male and 10 female, aged between 19 and 21 years old. Twenty students made up a class which was a complete sample of study.

8. Data Collection Procedures

In order to carry out the research at the college, the researcher was obtained a letter of approval from Nanchang Institute of Technology. Since the participants in this study were all adults who were 18 years old and higher, this study only required obtaining consent from the participants themselves.

In order to ensure the security of information, all information regarding students' personal data and questionnaire responses were kept confidential in this research. At the end of the research, the researcher would delete all privacy-related data.

9. Data Analysis and results

In this study, two methods were selected for data collection and analysis. It corresponded to the objectives of the study: to explore the role of the application of Smart Class with AI in the Situation and Policy course for year 3 college students. The data from two pre-test and post-test were used to evaluate and analyze the individual student's learning achievement.

The students' learning satisfaction towards the application of Smart Class with AI was assessed through questionnaire and semi-structured interview. In short, these data were simply used to analyze students' satisfaction towards the application of Smart Class with AI in the Situation and Policy course (Allen, 2007).

Research Results

1. Course achievement

According to the test scores, the results of the sample group were shown in Table 2, with a maximum score of 100 points. In terms of pre-test scores, the highest was 82, and the lowest was 45. After conducting Smart Class teaching with AI, participants achieved significantly higher scores in the Situation and Policy course, with the highest score 90 and the lowest score 61. The student who made the most progress achieved an improvement of 23 points. The results after the test showed that all 20 students made significant progress. The score test results showed the differences and score changes between the pre-test and post-test scores of each participant. The performance of the post-test was significantly higher than that of the pre-test. It can be seen that the scores of all students have improved.

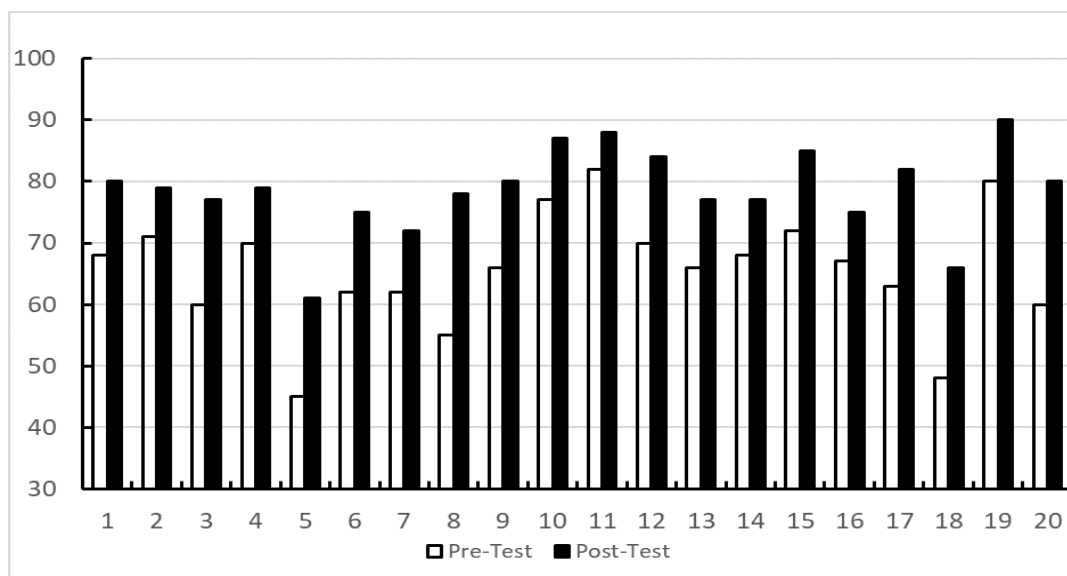

Figure 3 Pre-test and Post-test

By applying T-test analysis of the results of the two tests, the significance value between the pre-test mean score and the post-test one was .01. The average value of pre-test was 65.6 (SD=9.14); The average value of post-test was 78.6, (SD=6.80). The average difference between the two test results was 13, indicating that the overall score of the subsequent test results was relatively higher (Table 1).

Table 1 T-test Results

	N	Mean	S.D	t	Sig.
Pretest	20	65.6	9.14	5.10	0.000
Posttest	20	78.6	6.80		

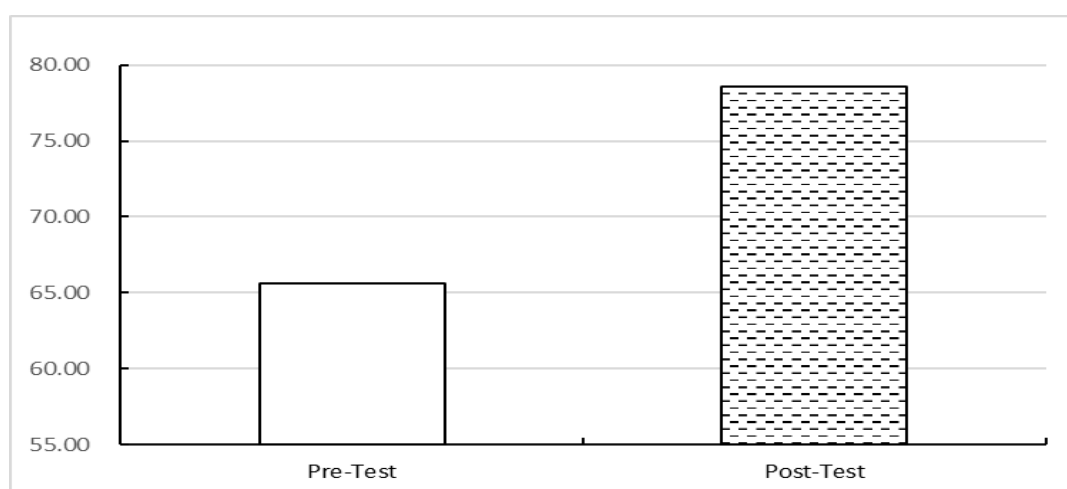

Figure 4 Average of Pre-test and Post-test

2. Satisfaction by Questionair

In this study, quantitative data were collected using a 5-point Likert scale to measure students' satisfaction towards the application of Smart Class with Artificial Intelligence, where 1 indicated a strong disagreement and 5 indicated a firm agreement. The questionnaire consisted of 15 questions, divided into three sections: Part A: Classroom Activity and Attendance, Part B: Course knowledge learning effectiveness and Part C: Self-perception and satisfaction. After the teaching, each of the 30 participants in a sample group received a copy of this questionnaire. The reliability test of the questionnaire was carried with 30 students who were not in a sample group by using Cronbach' Alpha analysis with the result of 0.93; showing that this questionnaire was reliable.

Table 2 below shows the mean scores and standard deviations of students' satisfaction of Part A: Classroom Activity and Attendance. Item 2, "I come to every class." achieved the highest score. This indicated that students had satisfaction towards the classroom and actively participated in each class.

Table 2 Part A

Part A: Classroom Activity and Attendance	Mean	S.D.	Interpretation
1. I'm active in the class	3.73	1.18	High
2. I come to every class	4.43	0.84	High
3. I participate well in class	3.97	1.05	High
4. Feeling better about the class atmosphere	3.80	0.98	High
5. I like the activities in class	3.80	0.95	High
Average	3.95	1.00	High

Based on the results of Part B: Course knowledge learning effectiveness, the means and standard deviations of the students' ratings were presented in Table 3 below. "The knowledge from this class was useful" (item 2) and "I can learn more knowledge through this" (item 3) achieved the highest score and the second highest score, respectively. This indicated that Students can perceive the knowledge they have learned in Smart Class with AI teaching mode.

Table 3 Part B

Part B: Course knowledge learning effectiveness	Mean	SD	Interpretation
1. I learned a lot knowledge in class	3.90	0.83	High
2. The knowledge from this class was useful	4.23	0.92	High

3. I can learn more knowledge through this	4.03	0.95	High
4. Learn and memorize directly in the class	3.80	1.17	High
5. It was easy to learn the knowledge	3.70	1.10	High
Average	3.93	1	High

Based on the results of Part C: Self-perception and satisfaction, the means and standard deviations of the students' ratings were presented in Table 4. Three items, “I'm very satisfied with the process of this course”, “I think I have learned a lot from this course” and “I will continue to study this course” achieved a very high-level score. This indicated that the Smart Class with AI teaching model played a very effective role in the Situation and Policy classroom, and they were highly satisfied with this teaching method.

Table 4 Part C

Part C: Self perception and satisfaction	Mean	SD	Interpretation
1. I'm very satisfied with the process of this course	4.10	1.01	High
2. I think I have learned a lot from this course	4.00	0.86	High
3. I will continue to study this course	4.13	1.12	High
4. I feel that this course was important to me	3.73	1.00	High
5. I think I'm a good fit for this class method	3.70	1.04	High
Average	3.93	1.00	High

3. Satisfaction by Interview

The purpose of this study was to provide an overview of the responses collected from focus group Interview regarding students' satisfaction. The research used a thematic analysis technique to analyze the obtained data. The information collected in this way supplemented and supported the information collected through questionnaire.

The 20 participants involved in the research voluntarily participated the interviews after taking the course. The topic of the interview consisted of three parts: A: Classroom Activity and Attendance. B: Course knowledge learning effectiveness. C: Self-perception and satisfaction.

According to the students' response, the teaching method of Smart Class with AI in Situation and Policy courses was considered effective. The students generally believed that information and intelligent teaching methods were both interesting and active. They said that in the teaching method of Smart Class with AI, they were less resistant and shy, and they preferred to explore the course knowledge after using these intelligent tools.

It was learned that the students raised many questions about the content of the Situation and Policy course, reasonably used Smart Class with AI to help themselves quickly acquire knowledge the content. They used the artificial intelligence tools to solve their own problems in the classroom. Teachers were able to easily collect questions raised by students during the course while utilizing Smart Class with AI. Therefore, Smart Class with AI appeared to be very effective on learning the course knowledge.

It was found that the students' feelings towards the traditional classrooms were relatively dull and boring. However, Smart Class with AI remarkably increased their interest in Situation and Policy classrooms. Most students enjoyed the intelligent teaching content such as tools for the artificial intelligence. Smart Class with AI enabled them to learn in the innovative ways with the new teaching methods.

Research Discussion

As mentioned above, two key findings were identified in the study. Firstly, the study found that year 3 students at the NanChang Institute of Technology improved their Situation and Policy course achievement by using the Smart Class with teaching model. The second finding was that year 3 students at the NanChang Institute of Technology showed positive satisfaction when using Smart Class with AI for Situation and Policy classroom learning. The students are satisfied with the application of this teaching method and have made positive evaluations.

1. Students' Situation and Policy course Test Achievement

The research results indicated that using Smart Class with AI for Situation and Policy teaching can help improve students' course performance. Among Of the 20 students in this study, all scored above 60 on the Post-test, with 9 students scoring above 80. In terms of average scores, the Post-test scores (78.6) improved by 13 points compared to the Pre-test scores (65.6). The Post-test results were seen to be relatively favorable, implying that most of the students scored relatively well on the course exam. The type of questions used in the test were fill-in-the-blank and short-answer questions that were closely related to the curriculum, and the fact that students were able to achieve excellent scores on the test answer sheet indicates that the students who participated in the study were learning enough knowledge and content in the Situation and Policy class.

Specifically, The improvement of students' grades indicates that Smart Class with AI has a positive impact on students' classroom learning outcomes, and was further evidence of the effectiveness of Smart Class with AI. Therefore, the results of this study were consistent with the above results, providing us with the answer to the first research question.

2. Students' Satisfaction

A total of 20 participants (N=20) participated in the satisfaction survey in this study. The following conclusions can be made and these results provide us with the answer to the second research question.

1) The questionnaire rated all items at a 'high' level. There were not partially disagreeable items.

2) Based on the descriptive statistical analysis results of the questionnaire, this study concludes that students have a positive attitude towards using Smart Class with AI for learning Situation and Policy courses. In addition, none of the questions received a "strong opposition" response; This indicates that students were satisfied with teaching using Class with AI.

3) Students also unanimously believe that the teaching method of Class with AI can be applied to other subject areas.

Research Body of Knowledge

The body of knowledge identified from conducting this study is summarized in Figure 5, It displays the framework mode of Smart Class with AI teaching mode, and this study is based on this mode.

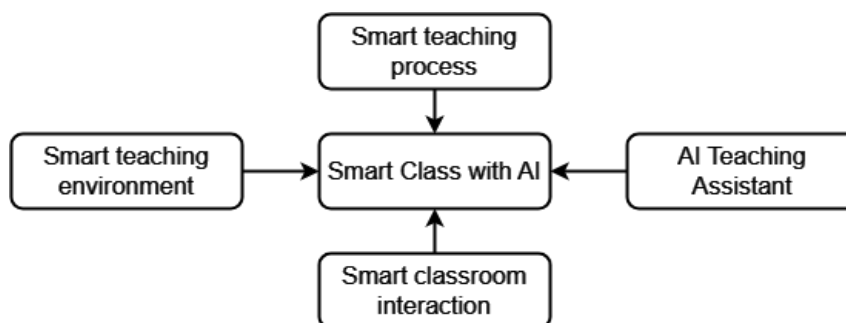

Figure 5 Knowledge framework

Research Suggestion

1. Suggestions in practice

1.1 The Smart Class with AI teaching model has been successfully applied to the Situation and Policy courses of the NanChang Institute of Technology year 3 students. Therefore, other universities can also benefit from using the Smart Class with AI teaching model for classroom teaching.

1.2 The idea of using the Smart Class with AI teaching model in teaching other subjects was considered a useful learning method and was therefore considered another way to teach other subjects.

1.3 There were many methods to apply the Smart Class with AI teaching model in teaching other disciplines. Because this intelligent teaching method can provide various assistance and personalized learning suggestions for students.

2. Suggestions for research

There were still some limitations in this study, and the researchers propose the following suggestions for further research.

2.1 Only twenty year 3 students from Nanchang Institute of Technology in China participated in this study. Therefore, comparisons conducted in other universities in China can provide meaningful research content and help validate and ensure the credibility of the results.

2.2 In this study, the duration of the course was limited, and the teaching cycle of one month which was relatively short. Therefore, in order to obtain more reliable results, it may necessary to conduct further research over a longer period of time.

2.3 The comparison between the teaching methods of Smart Class with AI and traditional classrooms was not sufficient, and further comparison can be made on the similarities and differences between the two, which helps to further explore classroom teaching models.

2.4 Teachers have relatively little exploration in the Smart Class with AI teaching mode, and can fully utilize teaching resources to further expand the advantages of this teaching mode.

2.5 The Smart Class with AI teaching mode can also be used to learn other subjects and skills, and can also be applied in other aspects of life.

References

- Allen, I. E. & Seaman, C. A. (2007). Likert scales and data analyses. **Quality progress**. 40(7). 64-65.
- Bautista, G. & Borges, F. (2013). Smart Classrooms: Innovation in formal learning spaces to transform learning experiences. **Bulletin of the IEEE technical Committee on learning Technology**. 15(3). 18-21.
- Hartas, D. (2015). **Educational research and inquiry: Qualitative and quantitative approaches**. London, Britain: Bloomsbury Publishing.
- Ma, C. (2019). **Analysis on the Basic Characteristics of the Teaching Evaluation of "Situation and Policy" Course**. In 3rd International Seminar on Education Innovation and Economic Management (SEIEM 2018).
- Martin, S. M. (2019). **Artificial intelligence, mixed reality, and the redefinition of the classroom**. Washington: Rowman & Littlefield.

- Shousong, Z. (2003). A Review of General Education Research in my country in the Past Ten Years. **Educational Theory and Practice**. 20. 12-14.
- Uskov, V. L., Bakken, J. P. & Pandey, A. (2015). **The ontology of next generation smart classrooms**. In Smart education and smart e-learning. Springer International Publishing.
- Yang, Z. & Jianping, Z. (2020). Exploring the Smart Classroom and its differences with the traditional classroom. **Literature Education (Next)**. 11. 50-51.
doi:10.16692/j.cnki.wxjyx.2020.11.023

การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์
โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2¹

DEVELOPMENT OF ENGLISH PRONUNCIATION READING SKILL AND
VOCABULARY ACHIEVEMENT BY USING PHONICS TEACHING METHODS
COMBINED WITH MNEMONIC TECHNIQUES OF 2ND GRADE STUDENTS

¹เกียรติศักดิ์ กรุณา Keardtisak Karuna ²สมบัติ คชสิทธิ์ Sombat Kotchasit

³พิทักษ์ นิลนพคุณ Phithack Nilnopkoon

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Valaya Alongkorn Rajabhat University under Royal Patronage, Thailand

Corresponding Author E-mail: keardtisak.ka@vru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ 2) เปรียบเทียบทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำกับเกณฑ์ร้อยละ 70 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ เป็นการวิจัยการทดลองเบื้องต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดคลองห้า จำนวน 18 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แบบประเมินทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .83 และ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .83 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน และการทดสอบค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำสูงกว่าก่อนใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำสูงกว่าก่อนใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
คำสำคัญ: วิธีการสอนแบบโฟนิกส์, เทคนิคช่วยจำ, ทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์

¹Received: June 12, 2024, Revised: August 22, 2024, Accepted: August 24, 2024.

Abstract

This research article aimed to 1) compare the English pronunciation reading skill of 2nd grade students before and after using the phonics teaching method combined with mnemonic techniques, 2) compare the English pronunciation reading skill of 2nd grade students after using the phonics teaching method combined with mnemonic techniques with the criterion of 70 percent, and 3) compare the vocabulary achievement of 2nd grade students before and after using the Phonics teaching method combined with the mnemonic techniques. The sample used in this study consisted of 18 students in second grade, selected by multi-stage random sampling. The instruments used in this research were 1) 11 lesson plans using Phonics teaching method combined with mnemonic techniques, which was appropriate at the highest, 2) The English pronunciation reading skill assessment, reliability equaled to .83, and 3) The vocabulary achievement test, reliability equaled to .83. Statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation, t-test for dependent samples, and t-test for one sample. The findings revealed as following: 1) The English pronunciation reading skill of 2nd grade students after using the phonics teaching method combined with mnemonic techniques were significantly higher than before the experiment at the .05 level. 2) The English pronunciation reading skill of 2nd grade students after using the phonics teaching method combined with mnemonic techniques were significantly higher than the criteria 70% at the .05 level, and 3) The vocabulary achievement of 2nd grade students after using the phonics teaching method combined with mnemonic techniques were significantly higher than before the experiment at the .05 level.

Keywords: Phonics Teaching Method, Mnemonic Techniques, English Pronunciation Reading Skill, Vocabulary Achievement

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่คนไทยส่วนใหญ่เรียนมากที่สุด แต่นักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีปัญหาด้านผลสำเร็จทางการเรียนภาษาอังกฤษ (กัลยา จันทร์พราหมณ์, 2562) สอดคล้องกับจารุวรรณ สายสิงห์ (2546) กล่าวว่าแม้ประเทศไทยจะมีการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง การใช้ภาษาอังกฤษของเด็กนักเรียนไทยยังไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่วางไว้ สอดคล้องกับชัชริย์ บุณนา (2561) กล่าวว่า ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยเกิดจาก 1) ด้านการเรียนการสอนคือ การเรียนการสอนภาษาอังกฤษยังไม่บูรณาการทั้ง 4 ทักษะ 2) ด้านครูผู้สอนคือ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาว่าร้อยละ 80 ไม่ได้จบวิชาเอกภาษาอังกฤษ จากปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลการสรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (Ordinary National Education Test หรือ O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ระดับประเทศ ปีการศึกษา 2563 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ

43.55 ปีการศึกษา 2564 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 39.22 และปีการศึกษา 2565 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 37.92 เมื่อพิจารณาตามสาระการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ พบว่า สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร ปีการศึกษา 2563 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 29.20 ปีการศึกษา 2564 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 26.39 และปีการศึกษา 2565 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 25.82 จะเห็นได้ว่า คะแนนเฉลี่ยร้อยละจากการทดสอบระดับประเทศ มีคะแนนเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 และมีแนวโน้มของคะแนนเฉลี่ยที่ลดลง (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2566)

ทั้งนี้อาจสืบเนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2562 ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ รวมทั้งด้านการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาโดยรวมและจากผลการศึกษาล่าสุดในปี 2565 เกี่ยวกับภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานการณ์โควิด-19 พบว่าภาพรวมของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการรับรู้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในระดับปานกลาง โดยผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 รับรู้ภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการในวิชาภาษาต่างประเทศมากที่สุด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) และปัญหาหรืออุปสรรคที่ส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยสาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสารมีคะแนนเฉลี่ยต่ำนั้น พบว่าปัญหาบางส่วนก็เกิดมาจากตัวผู้เรียนเอง เพื่อให้ได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นที่จะต้องให้ผู้เรียนมีพื้นฐานที่ดีก่อน โดยเริ่มต้นจากการเรียนคำศัพท์ ถือเป็นสิ่งพื้นฐานที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยสถาบันภาษาอังกฤษ (2559) กล่าวว่า สำหรับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษนั้น การเรียนรู้เรื่องคำ กลุ่มคำ และความหมาย โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดดวงคำศัพท์ไว้เป็นจำนวนอย่างชัดเจน ซึ่ง Linse & Nunan (2005) ได้ให้ความเห็นว่า การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ เป็นการศึกษาภาษาอังกฤษในขั้นต้น ในขณะเดียวกันทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนอีกทักษะ คือ ทักษะการอ่านออกเสียง การอ่านออกเสียงเป็นการอ่านเพื่อฝึกความถูกต้องและความคล่องแคล่ว เมื่ออ่านออกเสียง จำเป็นต้องมีการฝึกฝนเป็นรายบุคคลเพื่อที่จะได้เกิดความชำนาญในการอ่าน ซึ่งปัญหาที่สำคัญของคนไทยส่วนมากในการเรียนภาษาอังกฤษคือ อ่านออกเสียงภาษาอังกฤษหรือไม่คุ้นชินและไม่เคยเห็นคำศัพท์นั้นมาก่อน สอดคล้องกับมงคล กุลประเสริฐ (2548) กล่าวว่า คำใดที่ไม่เคยอ่านพบ หรืออ่านได้แต่ไม่แน่ใจในความถูกต้องจะไม่สามารถอ่านคำนั้นได้

ปัญหาในการออกเสียงภาษาอังกฤษมีหลายประการ ซึ่งการออกเสียงที่ถูกต้องตามหลักภาษานับเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของนักเรียนไทย ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างของระบบเสียงระหว่างภาษาไทย ภาษาแม่กับระบบเสียงภาษาอังกฤษ ซึ่งในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศนั้น การรู้แต่คำศัพท์และโครงสร้างเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ นักเรียนบางคนไม่สามารถเรียนรู้การออกเสียงได้เนื่องจากขาดความเข้าใจในเรื่องการเชื่อมโยงตัวอักษรและเสียงที่ไม่คุ้นเคยหรืออ่านออกเสียงผิดและยังไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์ที่ออกเสียงนั้นอีกด้วย (บำรุง ไตรรัตน์, 2547) ดังที่ อัจฉริยา นันทศิริพล (2562) พบว่า ส่วนหนึ่งของข้อบกพร่องในการออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยอันเกิดจากอิทธิพลของภาษาแม่ที่พบมีดังนี้ 1) การใช้เสียงในภาษาไทยที่มีความใกล้เคียงกันแทนเสียงในภาษาอังกฤษซึ่งเสียงพยัญชนะในภาษาอังกฤษหลายเสียงไม่มีในระบบเสียงภาษาไทย จึงเป็นปัญหาโดยตรงสำหรับนักเรียนในการออกเสียง 2) การไม่ออกเสียงพยัญชนะท้ายคำ ดังเช่นในคำว่า kit, kiss, และ kick สอดคล้องกับ Ur (1999) กล่าวว่า ผู้เรียนออกเสียงผิดเกิดจากการที่ไม่มีเสียงนั้นๆ ในภาษาแม่ ผู้เรียนจึงใช้เสียงที่ใกล้เคียงในภาษาแม่แทน เช่น น้ำเสียง /d/ หรือ /z/ แทนเสียง /ð/ ในคำว่า that

จากการทำวิจัยของคณะกรรมการวิจัยการอ่านระดับชาติประเทศสหรัฐอเมริกา (National Reading Research Panel, 2000) ได้ศึกษาวิจัยถึงสาเหตุของความล้มเหลวของระบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อหาวิธีใหม่ที่สอนอ่านได้ผล รายงานสรุปว่า ผู้มีปัญหาการอ่านออกเสียงต้องได้รับการสอนอ่านอย่างถูกวิธี ตามกระบวนการที่มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 อย่าง หรือขั้นตอน และต้องเริ่มสอนจากล่างไปบน (bottom-up) ดังนี้ 1) Phonemic awareness - องค์ความรู้ที่สอนให้ได้ยิน รับรู้ แยกแยะและจัดการกับหน่วยเสียง (phonemes) ต่างๆ ของบทพูดที่ถูกเปล่งออกมา (speech sounds) ซึ่งประกอบเป็นพยางค์ (syllables) และคำ (words) 2) Phonics - องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับความเชื่อมโยงตัวอักษรกับเสียง (letters-sound correspondence) 3) Fluency Instruction - กลยุทธ์การสอนให้อ่านออกเสียงข้อความด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และการแสดงออกที่เหมาะสม 4) Vocabulary - การสอนคำศัพท์เกี่ยวกับความหมายของคำศัพท์และส่วนของคำศัพท์ และ 5) Comprehension strategies - กลยุทธ์การสอนความเข้าใจและการตีความในบทอ่าน

อินทิรา ศรีประสิทธิ์ (2552) กล่าวว่าวิธีที่ได้ผลที่สุดอยู่ที่ขั้นตอนที่ 1 และ 2 นั่นคือการสอน Phonemic awareness (PA) และ Phonics วิธีการเรียนการสอนแบบโฟนิกส์ คือ รูปแบบการเรียนภาษาโดยการเรียนรู้ความสัมพันธ์ของตัวอักษรและเสียงของตัวอักษรซึ่งมีหน่วยเสียงที่สัมพันธ์กัน มักใช้ในการสอนระดับเบื้องต้นหรือระดับประถมศึกษา (ณัฐพล สุริยมณฑล, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับ Weaver (1994) ที่ได้กล่าวว่าการเรียนด้วยวิธีโฟนิกส์ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ลักษณะตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ของเสียงแต่ละเสียงก่อนการอ่านจริง สอดคล้องกับ Gray (1965) วิธีการสอนแบบวิธีโฟนิกส์มีข้อดีคือกล่าวว่าการใช้เสียงของตัวอักษรเป็นเครื่องช่วยให้รู้จักคำซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นวิธีที่ช่วยให้ออกเสียงคำต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ยังเป็นวิธีตามหลักตรรกวิทยา ในการสอนอ่านคำที่ออกเสียงเหมือนกัน ถ้าเปลี่ยนเป็นพยัญชนะอื่นมาประสมก็จะออกเสียงเดียวกัน เป็นวิธีสอนที่จัดลำดับความยากง่ายและมีความสมบูรณ์ในตัว

การสอนแบบโฟนิกส์คือเครื่องมือสำคัญในการอ่านคำภาษาอังกฤษออกและเข้าใจความหมาย และเพิ่มพูนคำศัพท์ได้ (ปราณภา โหมตหิรัญ, 2562) การที่ผู้เรียนจะสามารถจำคำศัพท์ได้ดีคือครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญ ในการนำเอาเทคนิคต่างๆ มาปรับใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งเทคนิค Mnemonic เป็นอีกหนึ่งเทคนิคที่สามารถทำหน้าที่ได้ดีในการเชื่อมโยงสิ่งที่รู้และสิ่งที่ไม่รู้ให้กับนักเรียน Mastropieri (2023) กล่าวว่า เทคนิคช่วยจำเป็นขั้นตอนที่เป็นระบบเพื่อเพิ่มความจำ ลักษณะเฉพาะของเทคนิคนี้คือการพัฒนาเทคนิควิธีที่ดีในการเข้ารหัส (encode) ข้อมูลเพื่อที่จะเรียกคืน (retrieve) ได้ง่ายมากขึ้น สอดคล้องกับ Craik and Lockhart (1972) กล่าวว่าการทำงานของสมองที่ยังต้องการความคิดที่ละเอียด เป็นระเบียบหรือเป็นขบวนการจะสามารถช่วยในการเรียนคำศัพท์ได้มากขึ้นด้วยสอดคล้องกับ Nebraska-Lincoln (2023) กล่าวว่า Mnemonic เป็นกลยุทธ์การสอนที่ออกแบบมาเพื่อช่วยในการเก็บรักษาข้อมูลและความสามารถในการจดจำโดยใช้ภาพหรือเสียง สอดคล้องกับ ชลลดา เรืองฤทธิ์ราวี (2553) พบว่า เทคนิคช่วยจำเป็นวิธีการที่ดีที่จะช่วยให้นักเรียนจดจำคำศัพท์ได้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ พิรมลักษณ์ ต้นปาน (2561) เทคนิค Mnemonic จะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการและเกิดความคล่องแคล่ว นอกจากนี้ยังเกิดการจำที่ดี เมื่อผู้เรียนอ่านออกเสียงได้แล้วผู้เรียนจะสามารถจดจำคำศัพท์ได้อีกด้วย

จากหลักการและเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มี

ประสิทธิภาพ ทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ โดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ทางภาษาอังกฤษ สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารและเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำกับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบการทดลองเบื้องต้น โดยใช้แบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (The One Group Pretest Posttest Design) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ด้านตัวแปรที่ศึกษา
 - 1.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ
 - 1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์
2. ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จากโรงเรียนในอำเภอหนองแค สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำนวน 37 โรงเรียน รวมนักเรียนทั้งสิ้น 638 คน
3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดคลองห้า จำนวน 18 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้โปรแกรม G*Power กำหนดค่าเป็น t-test, Mean : Difference between dependent means (matched pairs), two tail ค่าอิทธิพลขนาดใหญ่ (Effect size) = 5.52 (ฉวีวรรณ วัฒนานุกิจ, 2565) ค่าความคลาดเคลื่อน (Alpha) = 0.05 และค่า Power = 0.95 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ เท่ากับ 3 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi stage random sampling) แต่ละขั้นเป็นการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่
 - 4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ จำนวน 11 แผน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
 - 4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบประเมินทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ จำนวน 20 ข้อซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านออกเสียง มีค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ นำไปทดสอบใช้ (Tryout) กับนักเรียนโรงเรียนวัดลำบัวจำนวน 30 คน ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ดังนี้ ค่าความยากง่าย (p) อยู่

ระหว่าง 0.43-0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.25 – 0.76 และค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่าค่าความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.83 และ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ เป็นแบบทดสอบชนิดปรนัยเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.60 – 1.00 นำไปทดสอบใช้ (Tryout) กับนักเรียนโรงเรียนวัดลำบัว จำนวน 30 คน มีผลการวิเคราะห์ดังนี้ ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.22 – 0.88 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (KR-20) มีค่าเท่ากับ 0.83

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ชี้แจงรายละเอียดกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนทดลองโดยการปฐมนิเทศชี้แจงนักเรียนก่อนการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้แจ้งขั้นตอน เกณฑ์การวัดและประเมินผล การปฏิบัติงาน ข้อตกลงในการเรียนตามกิจกรรมตามตารางเรียน 2) ดำเนินการประเมินทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ 3) ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ จำนวน 11 แผนการจัดการเรียนรู้ และ 4) เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามกำหนด ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยประเมินทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้ 1) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบประเมินทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังจากที่ได้รับการจัดการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำก่อนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test 2) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบประเมินทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังจากที่ได้รับการจัดการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำกับเกณฑ์ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test for one sample) และ 3) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำด้วยการทดสอบค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ

ผลการทดลอง	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	Sig.
	M	S.D.	M	S.D.		
ทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ	19.33	6.32	37.88	6.45	19.17*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ สูงกว่าก่อนได้รับการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน (M) เท่ากับ 19.33 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (M) เท่ากับ 37.88 คะแนน แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ สูงกว่าก่อนได้รับการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำกับเกณฑ์ร้อยละ 70

คะแนนทักษะ การอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ	ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม 48 คะแนน = 33.6 คะแนน					
	n	M	S.D.	df	t	p
	18	37.88	6.45	17	2.82*	.012

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 37.88 คะแนนจากคะแนนเต็ม 48 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.91 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ

ผลการทดลอง	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	Sig.
	M	S.D.	M	S.D.		
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์	6.22	2.07	14.11	2.51	22.45*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ สูงกว่าก่อนได้รับการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน (M) เท่ากับ 6.22 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (M) เท่ากับ 14.11 คะแนน แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลัง

ได้รับการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ สูงกว่าก่อนได้รับการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. จากการเปรียบเทียบทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ มีค่าเฉลี่ย 19.33 และ 37.88 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่าทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำสูงกว่าก่อนใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากเมื่อนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำตามขั้นตอนการสอน 6 ขั้นตอนโดยเริ่มขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เก่าเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนยังคงจดจำเสียงเก่าได้ และที่สำคัญเป็นการสร้างให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและเข้าใจในการออกเสียงมากขึ้น โดยใช้เทคนิคการใช้ภาพ ในการนำเสนอกระตุ้นให้ผู้เรียนดูภาพแล้วเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์เดิมของตน และดำเนินการขั้นสอนที่ 2 เสียงใหม่เกี่ยวกับตัวอักษรภาษาอังกฤษ ทั้งพยัญชนะต้น สระ และพยัญชนะท้ายคำโดยใช้ภาพประกอบที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งการวางลิ้นเพื่อให้เด็กได้เข้าใจการกำเนิดของเสียงได้ถูกต้องและนำเสนอเสียงใหม่ให้ได้ประสิทธิภาพโดยใช้เสียงที่มาจากเจ้าของภาษาในคลิปวิดีโอให้นักเรียนได้ยินและเลียนแบบได้ หลังจากรู้จักเสียงใหม่แล้วก็ดำเนินการขั้นที่ 3 ขั้นสอนอ่านด้วยการประสมคำฝึกการประสมคำโดยการประสมเสียง เสียงหน่วยย่อยตามหลักโฟนิกส์สระหัตถ์ให้นักเรียนลองฝึกทดลองถูกด้วยตัวเอง พร้อมทั้งใช้เทคนิคช่วยจำโดยใช้เทคนิคการสร้างเสียงสัมผัสทำให้เกิดสัมผัสคล้องจอง เช่น cat rat mat fat, man pan fan can, cake bake lake make, please cheese been green เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการอ่านออกเสียง และดำเนินการสอนขั้นที่ 4 ขั้นสอนอ่านแบบอิสระขั้นที่เพิ่มโอกาสให้กับนักเรียน ฝึกฝนทักษะการอ่านออกเสียงให้ถูกต้องและคล่องแคล่วเพื่อให้เกิดความคล่องแคล่วของพฤติกรรม ทั้งนี้ทุกขั้นตอนการสอนมีการให้ข้อมูลย้อนกลับนักเรียนโดยร่วมด้วยช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องของการอ่านออกเสียง และการทำกิจกรรมเพื่อช่วยปรับปรุงการเรียนรู้และความคงทนของความจำ ทั้งยังลองประยุกต์ใช้การอ่านกับคำศัพท์ที่อยู่นอกเหนือจากการสอนในชั่วโมง และขั้นตอนสุดท้าย ขั้นที่ 6 ขั้นสรุป เพื่อทบทวนความรู้ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้การออกเสียงพยัญชนะต้น สระ พยัญชนะท้าย แล้วรวมเป็นคำศัพท์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจากรุวรรณ ไม้เลียง (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีโฟนิกส์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงและจำความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 คือ 1) ความสามารถในการจดจำคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการสอนสูงกว่าการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของฉวีวรรณ วัฒนานุกิจ (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบโฟนิกส์เพื่อส่งเสริมการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง สระเสียงสั้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีผลการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังคงสอดคล้องกับ

งานวิจัยของจิราภรณ์ เสืออินทร์ (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทักษะความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษโดยการสอนแบบโฟนิกส์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบุญคุ้มราษฎร์บำรุงมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. จากการเปรียบเทียบทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยคะแนนเฉลี่ยทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษหลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำเท่ากับ 37.88 คะแนนจากคะแนนเต็ม 48 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.91 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่กำหนดว่า ทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ทั้งนี้ อาจเนื่องจากเมื่อนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำซึ่งสอดคล้องกับผลจากเกณฑ์การวัดและประเมินทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษที่พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนที่ได้จากการวัดและประเมินทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษในแต่ละด้าน หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อยคือด้านความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว และด้านการอ่านออกเสียง อาจสามารถอธิบายได้ว่า คะแนนหลังเรียนสูงขึ้นในทุกๆ ด้าน เนื่องจากว่าการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ เป็นการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนคำนึงถึงลักษณะที่เป็นหน่วยเล็กของคำ ตั้งแต่การพิจารณาตัวอักษร เมื่อต้องการอ่านเป็นคำ เป็นกระบวนการในการชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรและเสียงตั้งแต่การออกเสียงตัวอักษร ออกเสียงคำเป็นวิธีการสอนที่อิงทฤษฎีการอ่านแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up Reading Theory) สอดคล้องกับ National Reading Research Panel (2000) ได้ศึกษาวิจัยถึงสาเหตุของความล้มเหลวของระบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ได้พบหลักฐานมากมายที่สรุปว่าเด็กอเมริกันเป็นจำนวนมากอ่านไม่เป็นหรืออ่านไม่ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ตามระดับชั้นเรียน (reading grade level) มาจากความบกพร่องของสมองในการประมวลหน่วยเสียงของภาษาอังกฤษ (phonological deficits) มากกว่าปัจจัยอื่น ทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงตัวอักษรกับหน่วยเสียงของภาษาพูด (speech sounds) นำมาซึ่งปัญหาในการถอดรหัสตัวอักษรให้เป็นเสียง (decoding) จึงอ่านออกเสียงช้าหรืออ่านแบบตะกุกตะกักและผิดมาก สมองไม่สามารถรับรู้คำและความหมายของสิ่งที่อ่านได้ง่าย และเพื่อจะแก้ปัญหานี้ ผู้มีปัญหาคือต้องได้รับการสอนอ่านอย่างถูกวิธีต้องเริ่มสอนจากล่างไปบน (bottom-up) โดยเริ่มจากการสอนองค์ความรู้ที่สอนให้ได้ยิน รับรู้ แยกแยะและจัดการกับหน่วยเสียง (phonemes) ต่างๆ ของบทพูดที่ถูกแปลงออกมา (speech sounds) ซึ่งประกอบเป็นพยางค์ (syllables) และคำ (words) และองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตัวอักษรกับเสียง (letters-sound correspondence) ซึ่งเรียกว่าการสอนแบบโฟนิกส์ คือ รูปแบบการเรียนภาษาโดยการเรียนรู้ความสัมพันธ์ของตัวอักษรและเสียงของตัวอักษรซึ่งมีหน่วยเสียงที่สัมพันธ์กัน วิธีโฟนิกส์เป็นวิธีการสอนที่สามารถช่วยในการอ่านออกเสียงและสะกดคำ มักใช้ในการสอนระดับเบื้องต้นหรือระดับประถมศึกษา (ณัฐพล สุริยมณฑล, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับ Weaver (1994) ที่ได้กล่าวว่า การเรียนด้วยวิธีโฟนิกส์ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ลักษณะตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ของเสียงแต่ละเสียงก่อนการอ่านจริงในบริบทของภาษาเขียนและยังส่งเสริมให้ตระหนักถึงความแตกต่างของเสียงต่างๆ ของคำ กลุ่มคำพื้นฐานสำหรับผู้เริ่มเรียนที่จะฝึกวิเคราะห์เสียง เพื่อช่วยให้เด็กสามารถวิเคราะห์คำอื่นๆ ได้เป็นแนวทางหนึ่งในการสอนการอ่านออกเสียงและการสะกด โดยเน้นความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและสัญลักษณ์ของเสียง นอกจากนี้จะช่วยให้ผู้เรียนแก้ปัญหาการอ่านเบื้องต้นก่อนจะก้าวผ่านไประดับที่สูงขึ้นต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพล

สุริยมณฑล (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า การสอนแบบโฟนิกส์เพื่อส่งเสริมการออกเสียงและความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 คือ 1) นักเรียนออกเสียงภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ในระดับดีเยี่ยมหลังได้รับการสอนด้วยวิธีสอนแบบโฟนิกส์ สอดคล้องกับงานวิจัยของลลิตา ทองรัตน์ (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด และนักเรียนมีทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ คิดเป็นร้อยละ 73.33 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีสุทธิ์ บุชบา (2565) ได้พัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า 1) ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 52.37 คะแนนจากคะแนนเต็ม 60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.29 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีสุทธิ์ บุชบา (2565) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลพบว่า ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 52.37 คะแนน จากคะแนนเต็ม 60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.29 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

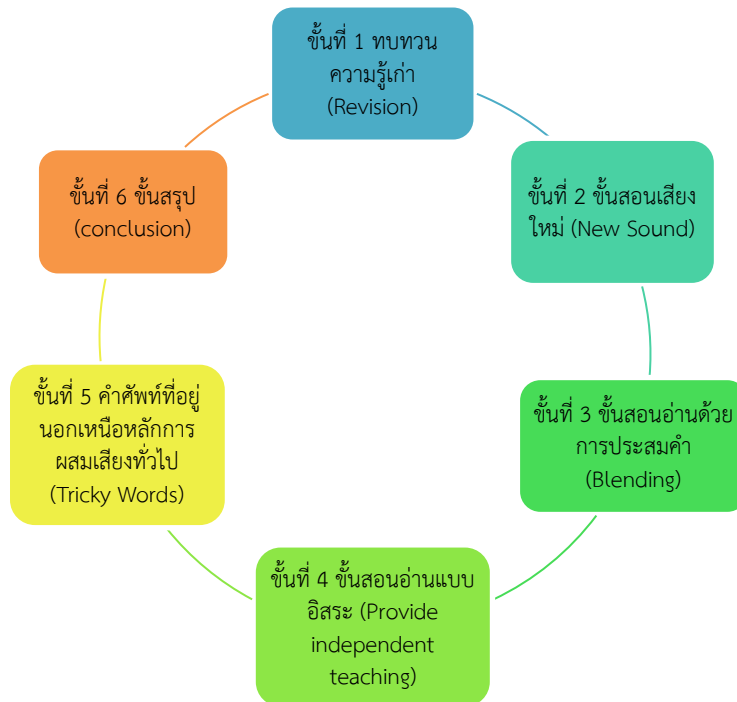
3. จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ มีค่าเฉลี่ย 6.22 และ 14.11 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำสูงกว่าก่อนใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 ที่กำหนดว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากเมื่อนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำตามขั้นตอนการสอน 6 ขั้นตอน มีการนำเทคนิคช่วยจำหรือเทคนิคโมโนนิคส์ เทคนิคการใช้ภาพ (Pictures) คือ การใช้ภาพต่างๆ มาใช้ในการเรียนการสอน ใช้ภาพในการนำเสนอกระตุ้นให้ผู้เรียนดูภาพแล้วเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์เดิมของตนเพื่อเกิดความเข้าใจความหมายคำศัพท์ สอดคล้องกับ Mastropieri (2023) กล่าวว่า เทคนิคช่วยจำเป็นขั้นตอนที่เป็นระบบเพื่อเพิ่มความจำ ลักษณะเฉพาะของเทคนิคนี้คือการพัฒนาเทคนิควิธีที่ดีในการเข้ารหัส (encode) ข้อมูลเพื่อที่จะเรียกคืน (retrieve) ได้ง่ายขึ้นมาก แม้ว่าจะมีเทคนิคในการดึงข้อมูลที่สามารถใช้เพื่อพยายามดึงข้อมูลที่ถูกลืม แต่การวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าวิธีที่เราเข้ารหัสข้อมูล เมื่อเราได้เรียนรู้ครั้งแรกช่วยให้ความจำดีขึ้น อีกทั้งเป็นการหาวิธีเชื่อมโยงข้อมูลใหม่กับข้อมูลที่นักเรียนมีอยู่แล้วในความทรงจำระยะยาว หากเราเชื่อมต่อได้มั่นคงเพียงพอ หน่วยความจำก็จะอยู่ได้ยาวนานมาก สอดคล้องกับ Craik and Lockhart (1972) กล่าวว่าการทำงานของสมองที่ยังต้องการความคิดที่ละเอียด เป็นระเบียบหรือเป็นขบวนการจะสามารถช่วยในการเรียนคำศัพท์ได้มากขึ้นด้วย ซึ่งได้ผนวกเทคนิคช่วยจำเข้าไปในขั้นที่ 1 ทบทวนความรู้เก่าเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนดูภาพแล้วเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์เดิมของตน ขั้นที่ 3 ขั้นสอนอ่านด้วยการประสมคำ หลังจากเรียนรู้วิธีการออกเสียงตามหลักการอ่านแบบโฟนิกส์แล้วก็นำเทคนิคช่วยจำการใช้ภาพเข้ามาส่งเสริมให้นักเรียนได้จับเก็บข้อมูลคำศัพท์เข้าสู่ความจำระยะสั้นสู่ความจำระยะยาว สอดคล้องกับพิรมลลักษณ์ ต้นปาน (2561) กล่าวว่า เทคนิค Mnemonic จะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการและเกิดความคล่องแคล่ว นอกจากนี้ยังเกิดการจำที่ดี เมื่อผู้เรียนอ่านออกเสียงได้แล้วผู้เรียนจะสามารถจดจำคำศัพท์ได้อีกด้วย ขั้นตอนที่

5 การสอนคำศัพท์ที่ยูนอกเหนือหลักการผสมเสียงทั่วไป เนื่องจากคำในภาษาอังกฤษมีการสะกดตัวอักษรแต่หลายคำก็ไม่ได้ออกเสียงตรงตามตัวที่สะกด จึงจำเป็นต้องใช้เทคนิคการใช้ภาพเป็นอย่างยิ่งเพื่อเพิ่มความจำ ความหมายคำศัพท์ และขั้นตอนสุดท้าย ขั้นที่ 6 ขึ้นสรุปเพื่อทบทวนความรู้ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุทธาย สัตนันท์ (2551) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องการใช้กลวิธีช่วยจำเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 2 ผลทดสอบหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ใช้กลวิธีช่วยจำมีคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของพิรมลลักษณ์ ต้นปาน (2561) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวภาษาเพื่อการสื่อสาร ประกอบเทคนิคนิมโนนิคส์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนเรียนเฉลี่ยร้อยละ 18.00 และหลังเรียนเฉลี่ยร้อยละ 60.00 คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 23.75 คิดเป็นร้อยละ 79.17 และเมื่อทดสอบความแตกต่างขอค่าเฉลี่ย พบว่าความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนได้คะแนนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 สอดคล้องกับงานวิจัยของสุปรีดา ซาล่าม (2565) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้กลยุทธ์การจำคำศัพท์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์การจำคำศัพท์ที่มีความสามารถในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรวิรา ปลายะเพียนทอง (2562) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้านคำศัพท์และความคงทนโดยใช้เทคนิคช่วยจำร่วมกับสมุดภาพคำศัพท์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลนครปฐม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์โดยใช้เทคนิคช่วยจำร่วมกับสมุดภาพคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลนครปฐมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ อันเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนด้านทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ และคำศัพท์ภาษาอังกฤษซึ่งมีองค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับเทคนิคช่วยจำ มี 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทบทวนความรู้เก่า (Revision) ขั้นที่ผู้สอนทบทวนการออกเสียงภาษาอังกฤษที่เคยสอนไป เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนยังคงจดจำเสียงเก่าได้และที่สำคัญเป็นการสร้างให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและเข้าใจในการออกเสียงมากขึ้น โดยใช้เทคนิคการใช้ภาพ ในการนำเสนอกระตุ้นให้ผู้เรียนดูภาพแล้วเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์เดิมของตน

ขั้นที่ 2 ขั้นสอนเสียงใหม่ (New Sound) ขั้นที่ผู้สอนนำเสนอเสียงใหม่ให้กับผู้เรียนพร้อมคำอธิบาย หรือเสียงที่ผู้เรียนไม่สามารถเข้าใจความแตกต่างได้ อาจใช้ภาพประกอบที่เกี่ยวกับตำแหน่งการวางลิ้นเพื่อให้เด็กได้เข้าใจการกำเนิดของเสียงได้ถูกต้อง การนำเสนอเสียงใหม่ให้ได้ประสิทธิภาพอาจจะใช้เสียงที่มาจากเจ้าของภาษาควบคู่กันไปด้วยเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงเสียงที่เรียนรู้ใหม่

ขั้นที่ 3 ขั้นสอนอ่านด้วยการประสมคำ (Blending) ขั้นฝึกการประสมคำโดยการประสมเสียง เสียงหน่วยย่อยตามหลักโฟนิกส์สังเคราะห์ โดยประสมคำคือ การเอาเสียงหน่วยย่อยมาประสมเข้ากัน โดยการพูดให้ไวขึ้น ไวขึ้น จนได้เป็นคำเช่น หลังจากที่แนะนำเสียง /s/, /a/, /t/ ผู้เรียนจะอ่านคำในภาษาอังกฤษได้ถึง 3 คำได้แก่ as, at, sat โดยใช้เทคนิคการสร้างเสียงสัมผัสทำให้เกิดสัมผัสคล้องจอง เช่น cat rat mat fat, man pan fan can, cake bake lake make, please cheese been green เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการอ่านออกเสียง พร้อมทั้งนำเสนอความหมายของคำศัพท์ โดยใช้เทคนิคการใช้ภาพ ในการนำเสนอกระตุ้นให้ผู้เรียนดูภาพแล้วเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์เดิมของตนเพื่อเกิดความเข้าใจความหมายคำศัพท์

ขั้นที่ 4 ขั้นสอนอ่านแบบอิสระ (Provide independent teaching) ขั้นที่เพิ่มโอกาสให้นักเรียน ผูกผัน ประยุกต์ใช้ตามระดับความสามารถของตน เน้นให้นักเรียนได้อ่านเนื้อหาที่หลากหลาย เชื่อมไปยังสถานการณ์และบริบทอื่นๆ

ขั้นที่ 5 คำศัพท์ที่อยู่นอกเหนือหลักการผสมเสียงทั่วไป (Tricky Words) ขั้นการสอนออกเสียง คำศัพท์ที่อยู่นอกเหนือหลักการผสมเสียงทั่วไป เนื่องจากคำในภาษาอังกฤษมีการสะกดตัวอักษรแต่หลายคำก็ไม่ได้ออกเสียงตรงตามตัวที่สะกด โดยใช้เทคนิคการใช้ภาพ ในการนำเสนอความหมายคำศัพท์โดยใช้รูปภาพประกอบเพื่อเพิ่มความจำความหมายคำศัพท์ และกระตุ้นให้ผู้เรียนดูภาพแล้วเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์เดิมของตน

ขั้นที่ 6 ขั้นสรุป (conclusion) ขั้นสรุปกิจกรรมและทบทวนบทเรียนร่วมกัน เป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถช่วยคิด ช่วยทำ ร่วมกันสรุประหว่างครูกับนักเรียน โดยใช้เทคนิคการสร้างเสียงสัมผัสทำให้เกิดสัมผัสคล้องจอง และเทคนิคการใช้ภาพ เพื่อทบทวนความรู้ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ ผู้สอนควรมีความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษที่เป็นต้นแบบให้กับนักเรียนอยู่ในระดับดี เพื่อช่วยชี้แนะวิธีการอ่านออกเสียงที่ถูกต้องให้กับนักเรียน ควรใช้ต้นแบบการออกเสียงจากเจ้าของภาษาเพื่อให้นักเรียนฟังและลองเลียนแบบได้อย่างถูกต้อง

1.2 การสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ บางตัวอักษร บางเสียงไม่มีในภาษาไทย นักเรียนต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจในการอ่านออกเสียงนาน เนื่องจากมาจากการวางตำแหน่งฟันและการเปล่งลมออกมาไม่ถูกต้อง ดังนั้นครูผู้สอนควรแสดงภาพตำแหน่งการเกิดเสียงและการเปล่าลมให้นักเรียนเข้าใจในการออกเสียงยิ่งขึ้น

1.3 ในการจัดการเรียนการสอน ครูควรเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมเพื่อความสะดวกและความต่อเนื่องของการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้นักเรียนกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เนื้อหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังอยู่ในส่วนของการออกเสียง ตัวอักษรและคำศัพท์เท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเพิ่มในระดับประโยคสั้นๆ เป็นลำดับต่อไป เพื่อหาศักยภาพของการสอนแบบโฟนิกส์ว่าสามารถพัฒนาการอ่านของนักเรียนได้ถึงระดับใด

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ ด้วยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์เพิ่มมากขึ้นทุกระดับชั้น โดยเน้นเนื้อหาให้เหมาะสมในแต่ละระดับชั้น เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านให้ดียิ่งขึ้นไป

2.3 ควรมีการใช้กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม เพื่อนำผลการใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์มาเปรียบเทียบกับอย่างชัดว่าได้พัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงได้ดีกว่าวิธีการสอนปกติหรือไม่

2.4 ควรมีการศึกษาวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับวิธีการสอนหรือเทคนิคอื่น เช่น การสอนโดยใช้เกมเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน หรือ เทคนิคแผนผังทางปัญญา (Mind Mapping Technique) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพิชญ์ คำแผ่นจิโรจน์ และสิทธิพล อาจอินทร์. (2563). การพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงและการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามแนวการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิค Mnemonic. *Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus*. 7(3). 175-192.
- จารุวรรณ ไม้เลี้ยง. (2562). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีโฟนิกส์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงและจำความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารละครีวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*. 3(1). 105-120.
- ฐาปนีย์ พันธุ์วิทาส. (2558). การสอนอ่านแบบโฟนิกส์เพื่อพัฒนาทักษะ การอ่านภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในระบบการศึกษาสองภาษา โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ เขตบางเขน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. การประชุมวิชาการระดับชาติประจำปี 2558 มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ณัฐพล สุริยมณฑล. (2560). การสอนแบบโฟนิกส์เพื่อส่งเสริมการออกเสียงและความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐริกา พลพิทักษ์ และสุชีรินณ์ อามาตย์บัณฑิต. (2566). การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 17(3). 39-48.
- ดนุลดา จามจุรี. (2564). การออกแบบการเรียนรู้: แนวคิดและกระบวนการ Learning design: Concept and Process. กรุงเทพมหานคร: น้ากั้งการพิมพ์.
- ทิตินา แหมมณี. (2561). *ศาสตร์การสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรวัรา ปลาตะเพียนทอง และภัทร์ธีรา เทียนเพิ่มพูล. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้านคำศัพท์และความคงทน โดยใช้เทคนิคช่วยจำร่วมกับสมุดภาพคำศัพท์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลนครปฐม. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 3(3). 533-547.
- เบญญาภา ธนกรธัญโชค. (2565). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับวิธีการเพื่อนช่วยเพื่อน โรงเรียนบ้านนาข่างจังหวัดอุดรธานี. *การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปริสสุทธิ์ บุชบา และแสงสุรีย์ ดวงคำน้อย. (2565). การพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม*. 9(2). 95-112.
- ปิยพร เกื้ออนันต์. (2564). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับการใช้สื่อประสม การเสริมแรง และเพื่อนช่วยเพื่อน. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิณทิพย์ ทวยเจริญ. (2544). *แนวการออกเสียงภาษาอังกฤษ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- พริ้มลักษณ์ ตันปาน. (2561). การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวภาษาเพื่อการสื่อสาร ประกอบเทคนิคนิมโมนิกส์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ลลิตา ทองรัตน์. (2563). การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโฟนิกส์ ตามรูปแบบการเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ (Devies) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศศิธร เอี่ยมทองคำ. (2563) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning) ร่วมกับการจำคำศัพท์เทคนิคนิมโมนิกส์ (Mnemonics) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน วิชาภาษาอังกฤษเรื่อง เทศกาลและงานฉลอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**. 10(4). 75-83.
- สุชาดา อินมี. (2556). การพัฒนาการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยสื่อโฟนิกส์โปสเตอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal**. 6(3). 141-152.
- AKSORN. (2023). **โฟนิกส์ (Phonics) สำคัญอย่างไร ทำไมต้องเรียน**. แหล่งที่มา <https://www.aksorn.com/aksorn-phonics> สืบค้นเมื่อ 11 พ.ค. 2566.
- Twinkl. (2023). **ความสำคัญและเทคนิคการสอนแบบ Phonics**. แหล่งที่มา <https://www.twinkl.co.th/teaching-wiki/phonics-foni-ks> สืบค้นเมื่อ 11 พ.ค. 2566.
- Armbuster, B. B., Lehr, F. & Osborn, J. (2003). **Put Reading First: Kindergarten Through Grade 3**. 3rd ed. National Institute for Literacy.
- Beck, I. L. & Beck, M., E. (2013). **Making Senses of Phonics: The Hows and Whys**. 2nd ed. Guilford Press.
- Ehri, L. C. & Nunes, S., R. (2001). **Systematic Phonics Instruction Helps Students Learn to Read: Evidence From the National Reading Panel's Meta-Analysis**. From https://www.dyslexie.lu/JDI_02_02_04.pdf Retrieved June 9, 2023.
- Hunt. (1968). **Mnemonology: Mnemonics for the 21st Century**. Psychology press.
- Snow, C. E., Burns, S., M. & Griffin, P. (1998). **Preventing Reading Difficulties in Young Children**. National Academy Press.

การบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาล
ประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง)*

THE SCHOOL MANAGEMENT FOR CREATIVE LEADERSHIP ENHANCEMENT OF
STUDENT'S PROVINCIAL KINDERGARTEN SCHOOL THAILAND (CENTRAL REGION)

¹พนิดา อุษายพันธ์ Phanida Usayaphan ²เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

³ณกมล ปุณฺชเขตต์ทิกุล Nakamon Punchakhetthikul

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร Phranakhon Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: phanida.usa@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โดยใช้แบบประเมินภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยครูเป็นผู้ประเมินนักเรียน และศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย 1) ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมสภานักเรียน โรงเรียนละ 1 คน และ 2) นักเรียนที่ดำรงตำแหน่งประธานนักเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 44 คน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ จำนวน 5 คน ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบ จากผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงาน ครูผู้ดูแลงานกิจการนักเรียน จำนวน 13 คน สรุปผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) ที่เหมาะสมเป็นรูปแบบที่บูรณาการรูปแบบการบริหารแบบเพื่อนร่วมงาน และรูปแบบการบริหารแบบทางการ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร มีโครงสร้างการบริหารที่เน้นการกระจายอำนาจในรูปแบบทีมงาน สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยใช้หลักเหตุผลในกระบวนการตัดสินใจและเป็นไปตามข้อตกลงร่วมกันของบุคลากรส่วนใหญ่ ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 โครงสร้างของรูปแบบและองค์ประกอบของการบริหาร และ ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, นักเรียน, โรงเรียนอนุบาล

*บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของคณาจารย์เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง)

Abstract

This research article aimed to study the school administration to enhance creative leadership in students in kindergarten schools in Thailand (Central Region). The research methodology had 3 steps: Step 1: Studying the current and desired conditions of school administration to enhance creative leadership in students using a creative leadership assessment form by teachers to assess students. The study also studied the current and desired conditions of school administration to enhance creative leadership in students. The informants included 1) one teacher responsible for student council activities from each school and 2) one student who held the position of student president from each school, totaling 44 people. Step 2: Developing a model by interviewing 5 qualified persons and experts with knowledge. Step 3: Evaluating the model from 13 informants, including school directors, deputy school directors, heads of work groups, and teachers in charge of student affairs. The research results showed that the appropriate school administration model to enhance creative leadership for kindergarten students in provincial schools in Thailand (Central Region) was an integrated model that combined the peer-based and formal administration models, allowing all personnel and education stakeholders to participate in the administration process, with an administration structure that emphasizes decentralization in a team format, and supporting workers with authority and responsibility, using reason in the decision-making process and in accordance with the agreement of the majority of personnel. It consisted of Part 1: Concepts, Principles, and Objectives; Part 2: Structure of the Administration Model and Elements; and Part 3: Implementation of the Model.

Keywords: Educational Institution Administration, Creative Leadership, Students, Kindergarten

บทนำ

ด้วยระบบการศึกษาของโลกเรามีพื้นฐานมาจากการอบรมสั่งสอนคนไว้เพื่อสนองต่อสังคมที่มีรากฐานมาจากการปฏิบัติอุตสาหกรรม ซึ่งให้ความสำคัญกับการฝึกทักษะและเทคนิคที่เหมาะสมกับงานของยุคนั้นรวมถึงทักษะที่ใช้สำหรับการทำงานได้ยาวนานตลอดชีวิตแต่ทุกวันนี้ การเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับความท้าทายของยุคข้อมูลข่าวสาร และการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล เช่น การคิดและการวางแผนงาน ภาวะผู้นำ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และความคิดสร้างสรรค์ กลายเป็นเรื่องที่จำเป็นของสังคมปัจจุบัน อีกทั้งการเรียนรู้ในกระแสโลกาภิวัตน์เป็นสังคมฐานความรู้ (Knowledge-Based Society) ที่ขับเคลื่อนด้วยพลังความคิดสร้างสรรค์ และแข่งขันด้วยศักยภาพความรู้และภูมิปัญญาผสานกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้ระบบการศึกษาได้ถูกพัฒนาปรับเปลี่ยน ดังเห็นได้จากการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 -2561) ที่ได้กำหนดเป้าหมายในทิศทางเดียวกันคือ การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่านและมีนิสัยใฝ่รู้ มีความสามารถในการสื่อสาร มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะมีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และสามารถทำงานเป็นกลุ่มได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

ด้วยมนุษย์ทุกคนมีความสร้างสรรค์เฉกเช่นเดียวกับคุณสมบัติด้านอื่นๆ ที่มีพัฒนาการไปตามวัยซึ่งเด็กในวัย 6 ถึง 12 ปี เป็นวัยที่มีการมีจินตนาการเริ่มพัฒนาอย่างรวดเร็ว การสนับสนุนส่งเสริมได้อย่างถูกวิธีและมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะทำให้ความสร้างสรรค์ของเด็กได้รับการพัฒนาไปได้อย่างดียิ่ง (ป.มหาพันธ์, 2539) สอดคล้องกับแนวคิดของ Sternberg (2005) ที่กล่าวว่า กระบวนการคิดสร้างสรรค์เปรียบเสมือนการสร้างสะพานเชื่อมระหว่าง ความฉลาดในการวิเคราะห์ และความฉลาดในการปฏิบัติซึ่งการจะเป็นนักสร้างสรรค์ที่ดีต้องมีความสมดุลทั้ง 2 ด้าน คือ การพัฒนาศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์จะช่วยพัฒนาสติปัญญาให้บุคคลที่เฉลียวฉลาดแก้ปัญหาที่เข้ามาได้อย่างรวดเร็ว และสามารถพัฒนาและคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ได้อย่างโดดเด่นกว่าผู้อื่นจากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คนไทยในยุคศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นคนที่มีมองกว้างคิดไกล ใฝ่รู้ เป็นผู้ที่คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบในการแสวงหาความรู้เรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นฐานและรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ด้วยกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบันส่งผลให้องค์กรในศตวรรษที่ 21 ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เป็นพลวัตซึ่งมีอัตราเร่งของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี ทำให้ผู้นำยากที่จะใช้แนวทางการบริหารแบบเดิมๆ ให้ประสบความสำเร็จเหมือนในอดีตได้ แต่ต้องมีแนวทางในการบริหารที่ตอบสนองอย่างสร้างสรรค์ด้วยวิธีใหม่ มุ่งเน้นให้องค์กรมีความยืดหยุ่นแต่ยังคงความมีประสิทธิภาพสูงเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่มีความสลับซับซ้อน ในช่วงศตวรรษนี้ภาวะผู้นำกลายเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาและบริหารงานขององค์กร ด้วยภาวะผู้นำไม่ได้มีมาแต่กำเนิดแต่เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ (Bennis, 2002) จากการสำรวจพบว่า ประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าเหนือนานาชาติอารยประเทศนั้น เป็นผลมาจากกระบวนการในการพัฒนาบุคคลให้มีภาวะผู้นำและพัฒนากิจการให้มีประสิทธิภาพเป็นหลักสำคัญ (ชาญชัย อาจิณสมจาร, 2543) จากการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำซึ่งมีหลากหลายทัศนะ คือ ภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม และภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ พบว่าภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบ ไม่เพียงพอสำหรับผู้นำในยุคปัจจุบันและอนาคต ผู้นำรุ่นใหม่ต้องมีความคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดนอกกรอบคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการจูงใจอย่างมีจินตนาการ

ด้วยวิธีการและแนวทางใหม่ๆ ผู้นำต้องมีปฏิริยาตอบสนองเชิงจินตนาการโดยคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วน ในสถานการณ์และประเด็นต่างๆ อย่างท้าทาย (กิตติกาญจน์ ปฏิพัทธ์, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2553) ที่ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ควรเป็นโมเดลของการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ที่จำเป็น อย่างยิ่งในการศึกษาด้านภาวะผู้นำด้วยวิธีการวิจัยทั้งในเชิงแนวคิด รูปแบบและกระบวนการ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่จะนำทีมงานหรือผู้ปฏิบัติงานให้ดำเนินงานไปสู่ เป้าหมายที่กำหนด โดยผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดี มีความรู้ความสามารถในงานที่รับผิดชอบ สามารถวิเคราะห์ ความต้องการของแต่ละบุคคลเพื่อจูงใจให้ปฏิบัติงานได้ตามวัตถุประสงค์มีความยืดหยุ่นในการคิดและการ ตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ คิดนอกกรอบ ไม่ยึดติดกับกรอบความคิด (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2553) เน้นการ สร้างทรัพยากรบุคคลให้เป็นทีมงานที่สร้างสรรค์ มีความสามารถที่จะต่อการกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุค ดิจิตอลในปัจจุบัน ที่สำคัญคนที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องสร้างสภาพแวดล้อมสำหรับผู้อื่นให้มีความ สร้างสรรค์ (Puccio, 2011) ด้วยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สามารถสร้างและพัฒนาให้เกิดขึ้นได้หากมีการจัด สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมมีบรรยากาศในองค์กรที่เอื้ออำนวยและสนับสนุนการใช้ความคิดสร้างสรรค์เองและ เป็นผู้กระตุ้นให้บุคคลอื่นเป็นผู้สร้างสรรค์ร่วม ผลักดันผู้ร่วมงานอย่างถูกวิธี มีความผู้นำต้องเป็นผู้ที่กล้าที่จะ สนับสนุน ส่งเสริมและให้กำลังใจทีมงาน เปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้แสดงความคิดเห็นและกระตุ้นให้ บุคลากรเกิดการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยกระทำอย่างต่อเนื่อง

การส่งเสริมภาวะผู้นำสามารถเริ่มต้นได้ตั้งแต่เด็กวัยระดับประถมศึกษาโดยไม่ได้มีเป้าหมายที่จะ สอนให้เด็กเป็นผู้บริหารสูงสุดหรือผู้นำของโลก และไม่ได้สอนแค่เพียงคุณสมบัติของการเป็นผู้นำในโรงเรียน แต่ สอนให้เด็กฯ รู้จักใช้ชีวิต สอนด้วยความสนุกและสร้างสรรค์ (Keeves, 2005) ซึ่งเป็นการวางพื้นฐานให้เด็ก มี ทักษะด้านการเป็นผู้นำติดตัวไปเมื่อขึ้นชั้นเรียนในระดับมัธยมศึกษาและในที่สุดจะนำทักษะเหล่านี้ไปใช้ในการ ดำเนินชีวิตตลอดไป สอดคล้องกับแนวคิดของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553) ที่ว่าการเสริมสร้างภาวะผู้นำ ควรเริ่มเสียตั้งแต่เยาว์วัย เพราะจะเป็นการมุ่งเน้นให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้สามารถเป็นผู้นำ ในฐานะนักวางแผน รู้จักการแก้ไขปัญหา เพิ่มพูนทักษะการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์รวมถึงสามารถ ตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการที่จะเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนมีภาวะผู้นำได้นั้น ควรเริ่มตั้งแต่การ สอนให้เด็กมีเจตคติที่ถูกต้องต่อการเป็นผู้นำ เริ่มจากการเป็นผู้นำความคิดในกลุ่มเพื่อน และผู้นำกิจกรรมใน สถาบันการศึกษา อันจะพัฒนาไปเป็นผู้นำครอบครัว ผู้นำองค์กร ผู้นำชุมชน และผู้นำประเทศที่ดีมีคุณภาพ ได้ในอนาคต นั้นหมายถึง การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ควรจะนำมาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของเด็ก ตั้งแต่วัยในสถานศึกษา โดยผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสามารถเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้กับ นักเรียนได้โดยการสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ ส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ และพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโดยการสอดแทรกในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรม สถานักเรียน กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี โดยเริ่มจากการปลูกฝังทักษะและความรู้พื้นฐานที่จะช่วยเสริมสร้าง ภาวะผู้นำให้แก่ นักเรียน รวมถึงการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนวิเคราะห์ ภาวะผู้นำ วิธีการวางแผน และรู้จักวิธีตอบสนองสถานการณ์ต่างๆ ของผู้นำได้อย่างถูกต้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนเป็นวัยที่มีความ เหมาะสมต่อการเริ่มต้นพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนาด้านภาวะผู้นำ โดยนำแนวคิดด้าน การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนเข้าสู่สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหน่วยงาน รากฐานของสังคมไทยในการบ่มเพาะเด็กและเยาวชนให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพและพร้อมเป็นกำลังในการ

พัฒนาประเทศในอนาคต ซึ่งปัจจุบันโรงเรียนประถมศึกษามุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ ซึ่งมีเพียงคุณลักษณะที่ 4 และ 6 ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ นอกจากนี้ การพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนมักจะอยู่ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนลูกเสือเนตรนารี ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนให้มีระเบียบวินัย มีความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี มีความรับผิดชอบ เรียนรู้การทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือแบ่งปันมีความเอื้ออาทรและสมานฉันท์ รู้จักการแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งจะเห็นได้ว่ยังไม่มีการส่งเสริมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งจากการศึกษาวิจัยในด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เน้นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหาร ครูและบุคลากรในองค์กรเอกชน โดยการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาเท่าที่ควร

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) เพื่อนำไปใช้ในการปูพื้นฐานด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษาให้เข้มแข็ง เพื่อการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงในระดับแนวหน้าของภาคกลางและปริมณฑล นอกจากนี้ผลของการวิจัยจะมีคุณค่าต่อการพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาและยังเป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป อีกทั้งเป็นแนวทางการส่งเสริมพัฒนาด้านภาวะผู้นำและด้านความสร้างสรรค์แก่เยาวชนทั่วไป ซึ่งเป็นเรื่องที่สังคมและสถาบันการศึกษาต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเปิดมิติการคิดของมนุษย์ให้ออกไปจากกรอบที่ถูกกำกับบนฐานของความจำเป็น และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ก้าวหน้าขึ้นทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล สังคมและเศรษฐกิจต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการใน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) ผู้วิจัยดำเนินการแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาและการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน

ส่วนที่ 2 ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) โดยใช้แบบประเมินภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียน เป็นผู้ประเมินตนเอง (Self-Assessment) และแบบประเมินภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยครูเป็นผู้ประเมินนักเรียน

ประกอบด้วย 1) ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมสถานักเรียน โรงเรียนละ 1 คน และ 2) นักเรียนที่ดำรงตำแหน่งประธานนักเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 44 คน

ส่วนที่ 3 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) โดยใช้แบบสอบถามการวิจัย เรื่อง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ประกอบด้วย 1) ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมสถานักเรียน โรงเรียนละ 1 คน และ 2) นักเรียนที่ดำรงตำแหน่งประธานนักเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 44 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) ในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) ผู้วิจัยดำเนินการแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ยกร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) โดยนำผลการศึกษา ตามขั้นตอนที่ 1 และจากผลการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สังเคราะห์องค์ความรู้ (Content Synthesis) เพื่อหาข้อสรุปร่วม (Common Conclusion) เป็นข้อมูลสำหรับการยกร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง)

ส่วนที่ 2 ตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถและ/หรือมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และการบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และตรวจสอบร่างรูปแบบโดยใช้เครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interviews)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสม (Property Standards) และความถูกต้อง (Accuracy Standards) ของร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง)

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด (ภาคกลาง) ประเทศไทย ในขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การจัดทำคู่มือรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง)

ส่วนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) โดยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) และคู่มือรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) ไปทดลองใช้ในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด (ภาคกลาง) ประเทศไทย คือ โรงเรียนอนุบาลปทุมธานี

ส่วนที่ 3 ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด (ภาคกลาง) ประเทศไทย

ในการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) โดยการประเมินความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) และความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) จากผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงาน ครูผู้ดูแลงานกิจการนักเรียน รวมจำนวน 13 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) และความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) ของร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) มีรายละเอียดดังนี้

ชื่อรูปแบบ: รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) (Collegial and Formal Management Model for Enhancing Student Creative Leadership: CFM Model)

ส่วนที่ 1 แนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ (Concept, rational and objective)

1.1 แนวคิดและหลักการ (Concept and rational) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบเพื่อนร่วมงานอิงทางการ เป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) เป็นรูปแบบที่บูรณาการรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบเพื่อนร่วมงาน (Collegial Model) และรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบทางการ (Formal Model) โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร มีโครงสร้างการบริหารที่เน้นการกระจายอำนาจในรูปแบบที่ทีมงานสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยใช้หลักเหตุผลในกระบวนการตัดสินใจ และเป็นไปตามข้อตกลงร่วมกันของบุคลากรส่วนใหญ่

1.2 วัตถุประสงค์ (Objective) เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) ให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะภาวะผู้นำทั้ง 6 ด้าน

ส่วนที่ 2 โครงสร้างของรูปแบบและองค์ประกอบของการบริหาร (Model structure and elements of management)

รูปแบบการบริหารแบบเพื่อนร่วมงานอิงทางการมีลักษณะขององค์ประกอบการบริหารที่สำคัญ
ดังนี้

ที่	องค์ประกอบของการบริหาร	รูปแบบการบริหาร	วิธีการ
1.	ระดับในการกำหนดเป้าประสงค์ (Level at which goals are determined)	รูปแบบทางการ (Formal Model) รูปแบบเพื่อนร่วมงาน (Collegial Model)	กำหนดขึ้นโดยผู้บริหารและบุคลากรในระดับ ของโรงเรียน
2.	กระบวนการกำหนดเป้าประสงค์ (Process by which goals are determined)	รูปแบบเพื่อนร่วมงาน (Collegial Model)	กำหนดโดยการเห็นชอบร่วมกัน ของผู้บริหารและครู
3.	ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าประสงค์และ การตัดสินใจ (Relationship between goal and decisions)	รูปแบบเพื่อนร่วมงาน (Collegial Model)	ยึดหลักการเห็นชอบร่วมกันของบุคลากรใน โรงเรียน ตัดสินใจโดยยึดเป้าประสงค์ที่ตกลง ร่วมกันของผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการ สถานศึกษา
4.	ลักษณะของกระบวนการตัดสินใจ (Nature of decisions process)	รูปแบบทางการ (Formal Model)	ใช้หลักเหตุและผลในกระบวนการตัดสินใจโดย มีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน
5.	ลักษณะของโครงสร้าง (Nature of Structure)	รูปแบบเพื่อนร่วมงาน (Collegial Model)	โครงสร้างการบริหารแบบแนวนอน บุคลากร ในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เน้นการกระจายอำนาจหน้าที่และความ รับผิดชอบให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน
6.	ความเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม ภายนอก (Links with environment)	รูปแบบเพื่อนร่วมงาน (Collegial Model)	ต้องผ่านกระบวนการตัดสินใจร่วมกันของ ผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษา
7.	ลักษณะของภาวะผู้นำ (Style of leadership)	รูปแบบเพื่อนร่วมงาน (Collegial Model)	แบบผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งเสริมให้มีการ เห็นชอบร่วมกันแบบฉันทามติ
8.	รูปแบบของภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้อง (Related leadership model)	รูปแบบเพื่อนร่วมงาน (Collegial Model)	รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำ แบบมีส่วนร่วม และภาวะผู้นำแบบกระจาย อำนาจ

ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ (Implementation)

3.1 โครงสร้างองค์การ (Organization Structure)

โครงสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน
โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) ควรจัดโครงสร้างแบบแนวนอน (แนวนราบ) มีการปรับ
สายบังคับบัญชาให้สั้นและกระชับมากขึ้น เพื่อช่วยให้การติดต่อสื่อสารและการตัดสินใจสะดวกรวดเร็วมีความ
แม่นยำถูกต้องมากขึ้น ทำให้หัวหน้างาน ผู้ปฏิบัติ และผู้รับบริการใกล้ชิดกันมากขึ้น มีโอกาสซักถามความ
คิดเห็นและได้รับข้อมูลย้อนกลับได้ง่ายขึ้น

3.2 ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน (Leadership)

ผู้บริหารควรมุ่งเน้นการบริหารแบบกระจายอำนาจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ที่มี
ส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาได้มีโอกาสในการร่วมบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำของนักเรียน โดยมีการ

จัดสรรหน้าที่ และมอบอำนาจ ในการปฏิบัติงานให้กับผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจโดยใช้หลักเหตุและผลในการตัดสินใจ ส่งเสริมให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาของการบริหารภายในขอบเขตหน้าที่ของตน เพื่อให้เกิดการสนับสนุน มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรและมีความเต็มใจที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

3.2.1 ลักษณะของภาวะผู้นำ ส่งเสริมให้มีการเห็นชอบร่วมกันแบบฉันทามติ โดยผู้บริหารเป็นผู้ทำหน้าที่ในการปรับนโยบายหรือแผนยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากความคิดเห็นของบุคลากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้สามารถนำไปปฏิบัติ

3.2.2 รูปแบบของภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารโรงเรียนควรบูรณาการภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม และภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจเพื่อใช้ในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ของโรงเรียน ส่งเสริมให้มีการกระตุ้นทางปัญญา และกำหนดโครงสร้างการทำงานที่ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของโรงเรียน ทั้งนี้ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับความเชี่ยวชาญของบุคลากร และลดขอบเขตของบทบาทหน้าที่และกระจายภาระงานของตนเองไปให้แก่ผู้ร่วมงาน

3.3 การเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม (Link to Environment) การเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ

1) ระดับภายในองค์กร ผู้บริหารโรงเรียนบูรณาการแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนเข้ากับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) ให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และสร้างศักยภาพไปสู่ความฝันของตนเองภายในสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวย โดยให้บุคลากรครูเข้ามามีส่วนร่วมในการกระบวนการกำหนดเป้าประสงค์ในการบริหารเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยการกำหนดโครงการ/กิจกรรม มีการติดตามตรวจสอบและประเมินอย่างเป็นระบบฝึกทักษะการเป็นผู้นำให้แก่นักเรียนโดยผ่านการทำกิจกรรมในชั้นเรียน รวมถึงการจัดการเรียนการสอนและสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน

2) ระดับภายนอกองค์กร ผู้บริหารโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชน ศิษย์เก่า คณะกรรมการสถานศึกษา เจ้าหน้าที่ภาครัฐและสื่อมวลชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนในรูปแบบของคณะกรรมการที่มีบทบาทหน้าที่ในการร่วมกันกำหนดนโยบายของโรงเรียนและสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยยึดหลักบริหารงานแบบโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ และกระบวนการตัดสินใจใช้หลักการตัดสินใจแบบมีเหตุผลที่ผ่านการเห็นชอบแบบฉันทามติ

3.4 กระบวนการ (Process)

กระบวนการในการเสริมสร้างภาวะผู้นำแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการกำหนดเป้าประสงค์ 2) ขั้นตอนการจัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ และ 3) ขั้นตอนติดตามและประเมินผล โดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

1. การกำหนดเป้าประสงค์

1.1 กำหนดเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) โดยกำหนดเป็นนโยบายของ

โรงเรียน และจัดตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม สนับสนุนการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมแบบเปิดที่เอื้อต่อการส่งเสริมความสร้างสรรค์และการพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนและสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาสื่อ อุปกรณ์ และสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ นักเรียน ได้มีอิสระในการแสดงออกทางความคิด โดยให้ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้วย

1.2 กำหนดเป้าประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยการบูรณาการการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) ในหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกช่วงชั้น โดยสอดแทรกการเสริมสร้างคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนและกำหนดเป็นตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำของนักเรียนให้มีความทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

2. การจัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์

2.1 การกำหนดโครงการ/กิจกรรมที่สร้างเสริมภาวะผู้นำของนักเรียน โดยกำหนดในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (แผน 3 - 5 ปี) ของโรงเรียน และกำหนดโครงการ/กิจกรรมที่พัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ทั้งนี้ ดำเนินการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบและจัดตั้งคณะทำงานที่มีความเชี่ยวชาญในโครงการที่กำหนดขึ้น โดยใช้หลักการทำงานเป็นทีมในการบริหารโครงการ

2.2. เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ/กิจกรรม โดยตามคุณลักษณะภาวะผู้นำของนักเรียนซึ่งมีคุณลักษณะหลัก 6 ด้าน และมีคุณลักษณะย่อย 13คุณลักษณะ เพื่อให้ง่ายต่อการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะดังกล่าว

3. การนิเทศ ติดตามและประเมินผล

3.1 การนิเทศและติดตาม ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยมีบุคลากรครูและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาเป็นคณะกรรมการ จัดทำแผนการนิเทศและกำหนดปฏิทินการนิเทศภายในเพื่อกำกับติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการโครงการ/กิจกรรมที่เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนตามแผนพัฒนาสถานศึกษา

3.2. การประเมินและรายงานผล ทำการประเมินโดยใช้เกณฑ์การประเมินของมาตรฐานที่ 3 และ 4 ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำผลดังกล่าวไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างขององค์การที่เหมาะสมกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) เป็นโครงสร้างแบบแนวนอน อาจเนื่องมาจากจุดเด่นของโครงสร้างนี้ คือ การให้ความสำคัญของการทำงานเป็นทีม เพื่อให้

ผู้ปฏิบัติงานมีความกระตือรือร้นและมีความอิสระในการคิดริเริ่มของตนเอง และด้วยโครงสร้างมีสายบังคับบัญชาสั้น จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งโครงสร้างลักษณะนี้ยังต่อการโยกย้ายในชั้นสายบังคับบัญชาเดียวกัน เห็นความก้าวหน้าของงานเร็วขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Jacob et al. (1996) ที่กล่าวว่า โครงสร้างที่มีสายบังคับบัญชาตามแนวนอน (Flatten hierarchy) การติดต่อสื่อสารสะดวก การทำงานกระชับและรวดเร็ว เนื่องจากไม่ต้องรอจากระดับบนสู่ระดับล่าง ซึ่งช่วยให้การทำงานและการตัดสินใจของฝ่ายต่างๆ แม่นยำ ถูกต้องและรวดเร็วขึ้น มีการใช้ทีมงานเป็นโครงสร้างพื้นฐานหลัก ยึดเกณฑ์กระบวนการทำงานเป็นเกณฑ์แบ่งงานโดยตั้งทีมงานขึ้นตามกระบวนการที่เป็นแกนของงาน (Core Process) ซึ่งทีมงานเหล่านี้จะไม่สังกัดภายใต้ฝ่ายหรือกลุ่มงานแต่จะขึ้นตามกระบวนการที่เป็นแกนทีมงานในโครงสร้างนี้จะมีสมาชิกที่มาจากต่างฝ่ายและมีความชำนาญเฉพาะทางมาร่วมในโครงการต่างๆ โดยคนหนึ่งอาจอยู่ร่วมในหลายโครงการ มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบไปสู่ผู้ปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติงานที่ปรับตัวได้จะเพิ่มความกระตือรือร้น เพราะมีความอิสระในการริเริ่มของตนเองได้มากขึ้น รู้จักการทำงานแบบทีมที่ดีและการทำงานในองค์การแบบแนวนอนสามารถโยกย้ายระหว่างกัน ทำให้มีความก้าวหน้าในงานรวดเร็วขึ้น

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) พบว่า องค์ประกอบส่วนใหญ่เป็นองค์ประกอบของรูปแบบเพื่อนร่วมงาน อาจเนื่องมาจากรูปแบบเพื่อนร่วมงานเน้นให้บุคลากร ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนได้เข้ามาบริหารจัดการร่วมกับสถานศึกษาทั้งด้านกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ สติปัญญาและประสบการณ์อันมีค่าของแต่ละคน โดยถือว่าบุคคลในชุมชน อันประกอบด้วย ผู้นำชุมชนผู้ปกครอง ประชาชน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ มาร่วมกันรับผิดชอบส่วนร่วมในการวางแผน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ก่อให้เกิดความรับผิดชอบและมีพันธกิจร่วมกันในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับที่ ประเวศ วะสี (2549) กล่าวว่า iva การจัดการศึกษาต้องเป็นการจัดการศึกษาสำหรับคนทั้งมวล (Education for All) และให้สังคมทั้งมวลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for Education) การศึกษาไม่ใช่เรื่องของครู โรงเรียนหรือกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น แต่ทุกส่วนของสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ที่ได้บัญญัติหลักสำคัญการจัดการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8(2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9(6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการสถานศึกษาและสถาบันสังคมอื่น และมาตรา 40 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ

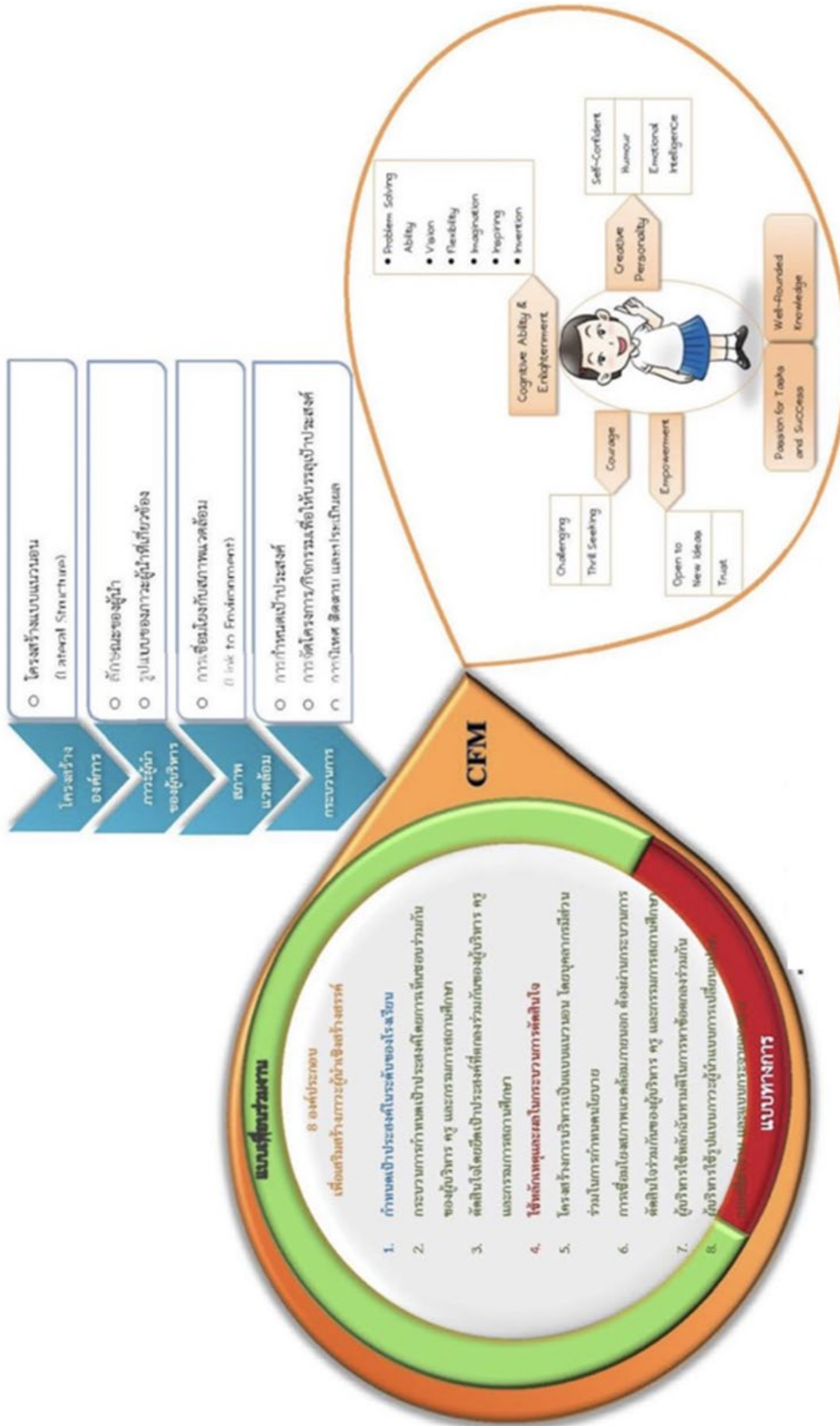
เมื่อพิจารณาจากรูปแบบการบริหารแบบเพื่อนร่วมงานอิงทางการ (CFM Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) เน้นด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ว่าด้วย ผู้บริหารควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และควรนำภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมมาร่วมบูรณาการกับการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม และภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจในการบริหารโรงเรียนด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนอนุบาลประจำ

จังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) มีบุคลากรจำนวนมากจำเป็นต้องใช้รูปแบบภาวะผู้นำที่หลากหลายเพื่อประโยชน์ของคนหมู่มาก และเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 79 ระบุว่า ให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพที่เหมาะสม ในอันที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความก้าวหน้าแก่ราชการสอดคล้องกับสฤเทศ พงศ์ศรีวัฒน์ (2545) ที่กล่าวว่า สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความเสื่อมโทรมทางด้านจริยธรรมของสังคม ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการยึดวัตถุมากกว่าความดี การแข่งขันเพื่อเอาชนะแทนการร่วมมือ การมองคนอื่นเป็นคู่แข่งมากกว่าเป็นพันธมิตร ทั้งนี้ การศึกษาน่าจะให้ทางออกที่ดีต่อการแก้ปัญหาดังกล่าว และผู้นำสถานศึกษาน่าจะเป็นความหวังของการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรมต่อครู นักเรียน และบุคคลอื่นในสังคม และสอดคล้องกับชาญชัย อาจินสมาจาร (2555) กล่าวว่า คุณสมบัติของภาวะผู้นำต้องมีคุณสมบัติทางศีลธรรม ซึ่งความกล้าหาญทางศีลธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีการกระทำที่แน่วแนในด้านความดีความซื่อสัตย์

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง) ที่เหมาะสมเป็นรูปแบบที่บูรณาการรูปแบบการบริหารแบบเพื่อนร่วมงาน และรูปแบบการบริหารแบบทางการ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร มีโครงสร้างการบริหารที่เน้นการกระจายอำนาจในรูปแบบทีมงาน สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยใช้หลักเหตุผลในกระบวนการตัดสินใจและเป็นไปตามข้อตกลงร่วมกันของบุคลากรส่วนใหญ่ ประกอบด้วยส่วนที่ 1 แนวคิดหลักการ วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 โครงสร้างของรูปแบบและองค์ประกอบของการบริหาร และส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ประเทศไทย (ภาคกลาง)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรกำหนดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้กับนักเรียนในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และมีการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยการกำกับติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ เนื่องจากคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี มีความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหา และมองโลกในแง่ดี ทำให้มีแรงจูงใจมุ่งไปสู่ความสำเร็จโดยไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรคชีวิต เนื่องจากผลการประเมินภาวะผู้นำของนักเรียนพบว่า คุณลักษณะย่อยความฉลาดทางอารมณ์มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลางและเป็นค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการมีจินตนาการของนักเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีจินตนาการและใช้จินตนาการในการสร้างสรรค์นวัตกรรม เนื่องจากผลการประเมินภาวะผู้นำของนักเรียนพบว่า คุณลักษณะย่อยการมีจินตนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไปโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลางและเป็นค่าเฉลี่ยที่ต่ำเป็นอันดับสองรองจากค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะย่อยความฉลาดทางอารมณ์

1.3 ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดนโยบายจัดทำโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรมใหม่ (โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและสร้างเสริมให้นักเรียนมีความสามารถด้านการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เนื่องจากผลการประเมินภาวะผู้นำของนักเรียนพบว่า คุณลักษณะย่อยการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง

1.4 ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมการทำงานร่วมกันและสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการบริหารแบบเพื่อนร่วมงานซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมมากยิ่งขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบส่วนใหญ่ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเป็นองค์ประกอบของรูปแบบเพื่อนร่วมงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนที่มุ่งเน้นการสร้างเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนประถมศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความฉลาดทางอารมณ์และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และสามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำของนักเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนร่วมกับโรงเรียนเพื่อสนับสนุนและพัฒนาให้นักเรียนเกิดภาวะผู้นำ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). **โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา**. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). **การคิดเชิงสร้างสรรค์**. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชส มีเดีย.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2543). **ทักษะภาวะผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร: มัลติอินฟอร์เมชั่นเทคโนโลยี.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2555). **หลักการบริหารการศึกษาและการจัดการศึกษา**. ปัตตานี: สถาบันเพื่อความก้าวหน้า.
- ปมหาพันธ์. (2539). **สอนเด็กให้มีความคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2553). **ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลผลิต: กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร: พรึกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561)**. กรุงเทพมหานคร: พรึกหวานกราฟฟิค.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2545). **ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: บุคส์ลิงค์.
- Bennis, W. (2002). **Creative Leadership**. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Jacob, J. P., Mitaru, B. N., Mbugua, P. M. & Blair, R. (1996). The effect of substituting Kenyan Serena sorghum for maize in broiler starter diets with different dietary crude protein and methionine levels. *Feed Sci Technol*. 61. 27-39.
- Keeves, P.J. (2005). **Educational Research, Methodology and Measurement: An International Handbooks**. Oxford: Pergamon Press.
- Keeves, Peter J. (1988). **Model and Model Building: Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook**. Oxford: Pergamon Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.
- Puccio, G.J. (2011). **Creative Leadership: Skills That Drive Change**. 2nd ed. Los Angeles: Sage Publications.
- Sternberg, R.J. (2005). **A Model of Educational Leadership: Wisdom, Intelligence and Creativity Synthesized**. Chulalongkorn University.

การพัฒนาผลสื่อการสอนด้วยแอปพลิเคชัน Kahoot โดยใช้วิธีการสอนแบบ Active Learning
เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนเทศบาล 4 บ้านภูบ่อบิด*

THE DEVELOPMENT ACHIEVEMENT WITH TEACHING MEDIA USING THE
KAHOOT APPLICATION BY USING ACTIVE LEARNING. THE COURSE IS
COMPUTER. THE TOPIC IS “PROGRAM SCRATCH BASIC” FOR PRATHOM 4
TESSABAN 4 BAN PHU BO BID SCHOOL

¹ภราดร รัชชัยพิชิตกุล Pharadorn Reechaipichitkul ²นคณันท์ บุตรวิไล Nakanun Budwilai

³เอกภูมิ อิมอก Ekgapoom Imoak

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย Loei Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author Email: pharadorn.r@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของสื่อคอมพิวเตอร์ ในรายวิชาการคำนวณ เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1/E2 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สื่อแอปพลิเคชัน Kahoot ในรายวิชาการคำนวณ เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น เป็นการวิจัยแบบนวิจัยเชิงทดลองตามแบบแผนวิธีวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนเทศบาล 4 บ้านภูบ่อบิด ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ที่กำลังศึกษาในรายวิชาการคำนวณ จำนวน 1 ห้อง รวมทั้งสิ้น 25 คน ซึ่งได้โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องโปรแกรม Scratch เบื้องต้น 2) สื่อการสอนด้วยแอปพลิเคชัน kahoot เรื่องโปรแกรม Scratch เบื้องต้น 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์รายวิชาการคำนวณ เรื่องโปรแกรม Scratch เบื้องต้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สื่อแอปพลิเคชัน Kahoot เรื่องโปรแกรม Scratch เบื้องต้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.6/75.04 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้ 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนโดยใช้สื่อแอปพลิเคชัน Kahoot มีผลสัมฤทธิ์ทางวิชา วิชาการคำนวณ เรื่องโปรแกรม Scratch เบื้องต้นสูงกว่าก่อนเรียน โดยการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 10.44 และ 15.01 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนกับหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: แอปพลิเคชัน Kahoot, วิธีการสอนแบบ Active Learning, โปรแกรม Scratch เบื้องต้น

Abstract

The purposes of this research article were 1) to develop and determine the efficiency of computer media. In the course of computational science, on using the basic Scratch program that was effective according to E1/E2 criteria. 2) To compare the academic achievement of Grade 4 students before and after studying by using the Kahoot application media in the Computational Science course on basic use of the Scratch program. This research was an experimental research based on one-group pretest-posttest design. The sample group was 25 students in grade 4/1 at Tessaban 4 Ban Phu Bo Bid School, semester 1 in the academic year 2023 by using purposive sampling. The research instruments were 1) learning management plan on basics of the Scratch program, 2) teaching media using the Kahoot application on basics of the Scratch program, 3) achievement test in computational science on basic information about the Scratch program. The collected data was analyzed by percentage, mean or average and standard deviation. The research findings were as following; 1) The Kahoot application media for the basic Scratch program had an efficiency of 76.6/75.04, which was higher than the specified 75/75 criterion. 2) The result of grade 4 students after learning using the Kahoot application media on academic computational science the basic subject of the Scratch program was higher than before studying. The pre-study and post-study tests of Grade 4 students had an average score of 10.44 and 15.01, respectively and when comparing the pre-study and post-study scores, it was found that the students' post-test scores were significantly higher than the pre-test scores at the .05 statistical level.

Keywords: Kahoot Application, Active Learning, Program Scratch Basic

บทนำ

การจัดการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แตกต่างจากการจัดการการเรียนรู้ในอดีตที่ผู้เรียนต้องอาศัยการศึกษาโดยการถ่ายทอดวิทยาการจากประสบการณ์ของผู้สอนหรือจากการอ่านหนังสือหรือตำราของผู้เรียนการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาแบบไร้ขีดจำกัด ผู้เรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายบทบาทความเป็นครูเปลี่ยนจากผู้สอนมาเป็นโค้ชที่จำเป็นต้องมีวิธีการที่สามารถฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ รอบด้าน สามารถบูรณาการความรู้ต่างๆ ที่มีให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้โดยใช้สติปัญญา (วิจารณ์ พานิช, 2556)

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอน เป็นเรื่องสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาที่ครูต้องออกแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด และเนื่องจากในปัจจุบันเทคโนโลยีที่มีความหลากหลายขึ้น ส่งผลต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านความเบื่อหน่ายในการเรียน ไม่สนใจการเรียน ผู้เรียนสนใจสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีที่แพร่หลายในปัจจุบันดังนั้นการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบที่ทันสมัย ตามไปด้วย จึงเกิดแนวคิดการจัดการเรียนการสอน โดยแอปพลิเคชัน Kahoot เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน โดยสามารถใช้กับโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต หรือคอมพิวเตอร์ สื่อ

การสอนนั้นมีความท้าทายขึ้นระหว่างการสอน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยครูผู้สอนมีบทบาทในการในการสร้างคำถามเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ควบคู่ไปพร้อมกับการเล่น ผลการตอบคำถามสามารถนำมาใช้วัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ (เกศินี อุปการแก้ว, 2562)

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2560) กล่าวว่า จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีความรู้และนวัตกรรมใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายในเวลารวดเร็ว ส่งผลให้มีการพัฒนาทางการศึกษาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความรู้และทักษะที่จำเป็นในโลกปัจจุบันและอนาคต รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มุ่งให้การศึกษาและการเรียนรู้มีคุณภาพได้มาตรฐานสากล พัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดสังเคราะห์ สร้างสรรค์ ซึ่งผู้เรียนสามารถนำความรู้และความจำไปประยุกต์ต่อยอดสู่นวัตกรรม มีทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยีได้ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่างๆ และให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความจำเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาพหุพิสัยด้านความรู้ความจำสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้

สื่อการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้ตามความมุ่งหวังของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดทำหลักสูตรในการจัดทำพัฒนาและเลือกใช้สื่อการเรียนที่ดี และมีประสิทธิภาพเหมาะสมตามความแตกต่างของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ปัจจุบันมีการนำแอปพลิเคชันต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งหนึ่งในแอปพลิเคชันที่น่าสนใจ คือ แอปพลิเคชันคาฮูท ที่สามารถใช้สร้างการเรียนรู้ผ่านแบบทดสอบทดสอบในรูปแบบเกม ทั้งแบบประสานเวลา (synchronous) ในชั้นเรียนผ่านอุปกรณ์เครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้สอน ร่วมกับอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ หรือแท็บเล็ตของผู้เรียน ซึ่งเลือกได้ทั้งการเล่นแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม รวมทั้งสามารถเล่นแบบไม่ประสานเวลา (asynchronous) โดยมอบหมายเป็นการบ้านให้แก่ผู้เรียนได้อีกด้วย รูปแบบของคำถามมีหลายรูปแบบ เช่น แบบทดสอบปรนัย (Quiz) ถูก/ผิด (True/false) คำตอบเป็นรูปภาพ (Images as answers) ซึ่งผลของเกมสามารถประกาศคะแนนได้ทันทีหลังจบเกม รวมทั้งสามารถตั้งค่ารูปแบบการเฉลยคำตอบที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน ผู้สอนสามารถดาวน์โหลดสรุปผลคะแนนของผู้เล่นเกมทั้งหมดได้ภายหลังจบเกม (สมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย, 2566)

โปรแกรม Kahoot เป็นเครื่องมือที่ใช้กับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยในการประเมินผู้เรียนผ่านทางเว็บไซต์จากคอมพิวเตอร์หรือแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน เพียงเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต (ปกรณ์ สุปินานนท์, 2558)

จากหลักการที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนจึงสนใจที่จะศึกษาผลการใช้สื่อ การสอนโดยแอปพลิเคชัน Kahoot เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนเทศบาล 4 บ้านภูบ่อบิด อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ที่จะแก้ไขข้อบกพร่อง และเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนตั้งใจเรียน และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตาม ศตวรรษที่ 21 และส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนโดยใช้แอปพลิเคชัน Kahoot ในรายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1/E2
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สื่อแอปพลิเคชัน Kahoot ในรายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบวิจัยเชิงทดลองตามแบบแผนวิธีวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลัง ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การสร้างและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแอปพลิเคชัน Kahoot โดยใช้วิธีการสอนแบบ Active Learning เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น ตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแอปพลิเคชัน Kahoot โดยใช้วิธีการสอนแบบ Active Learning เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (2) การสร้าง และหาคุณภาพแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ และ (3) การสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถามความพึงพอใจ และตอนที่ 3 การดำเนินการทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแอปพลิเคชัน Kahoot โดยใช้วิธีการสอนแบบ Active Learning เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้เวลาในการทดลองทั้งสิ้น 9 ชั่วโมง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บ รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอน 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนทดลอง ระยะระหว่างการทดลอง และระยะหลังการทดลอง โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 6/2 ของโรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์” จำนวน 36 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ที่ได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

- 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนด้วยสื่อแอปพลิเคชัน Kahoot ด้วยแอปพลิเคชัน kahoot เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น

- 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพของสื่อการสอนด้วยแอปพลิเคชัน Kahoot เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องโปรแกรม Scratch เบื้องต้น 2) สื่อการสอนด้วยแอปพลิเคชัน kahoot เรื่องโปรแกรม Scratch เบื้องต้น 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องโปรแกรม Scratch เบื้องต้น

4. การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

- 4.1 การสร้างแบบทดสอบ เรื่องโปรแกรม Scratch เบื้องต้น 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบ 2) ศึกษาเนื้อหา เรื่องโปรแกรม Scratch เบื้องต้น 3) สร้างแบบทดสอบ เรื่องโปรแกรม Scratch เบื้องต้น 4) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบ ให้ครอบคลุมเนื้อหาจากง่ายไปหายาก จำนวน 20 ข้อๆ ละ 1 คะแนน 5) ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item

objective congruence: IOC) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จากเอกสาร หนังสือ และแหล่งเรียนรู้อินเทอร์เน็ต 6) ดำเนินการสร้างแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 7) นำแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือกให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 8) นำผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แต่ละข้อมาวิเคราะห์หาค่า IOC ซึ่งข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 ถือว่าผ่านเกณฑ์ จะคัดเลือกไว้

4.2 การสร้างสื่อคอมพิวเตอร์ 1) ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างสื่อคอมพิวเตอร์ 2) ศึกษาหนังสือ ตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาโปรแกรม Scratch เบื้องต้น 3) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสื่อคอมพิวเตอร์ 4) ดำเนินการสร้างสื่อคอมพิวเตอร์โดยคำนึงถึงการพัฒนาการ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และครอบคลุมเนื้อหาจากง่ายไปหายาก 5) นำสื่อคอมพิวเตอร์ไปทดลองกับ นักเรียนกลุ่มย่อยที่ไม่ใช่กับกลุ่มตัวอย่าง 25 คน โดยเลือกแบบเจาะจง คือนักเรียนเก่ง 8 คน ปานกลาง 8 คน และอ่อน 9 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้ภาษา เวลาที่ใช้ในการทำแบบฝึก ผลปรากฏว่า ควรตรวจสอบความถูกต้องของภาษา และตัวหนังสือไม่ต้องมาก เน้นรูปภาพและเสียงบรรยาย 6) ผู้ศึกษานำ สื่อคอมพิวเตอร์ที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปใช้จริง

5. สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

5.1 ค่าสถิติพื้นฐาน การหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มประชากร

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ 1) วิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหาโดยหาค่า ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับตัวชี้วัด และค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจ 2) หาค่า ความยากของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนด้วยแอปพลิเคชัน Kahoot โดยใช้วิธีการสอนแบบ Active Learning เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น 4) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแอปพลิเคชัน Kahoot โดยใช้วิธีการสอนแบบ Active Learning เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น 5) หาค่าความเชื่อมั่นของ แบบสอบถามความพึงพอใจ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ของคอร์นบัก 6) ศึกษาคุณภาพของแผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแอปพลิเคชัน Kahoot โดยใช้วิธีการสอนแบบ Active Learning เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้นโดยใช้ค่าเฉลี่ย และ 7) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแอปพลิเคชัน Kahoot โดยใช้ วิธีการสอนแบบ Active Learning เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น และความคิดสร้างสรรค์ของ นักเรียน โดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Samples

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1) วิเคราะห์ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแอปพลิเคชัน Kahoot โดยใช้ วิธีการสอนแบบ Active Learning เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้นเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) วิเคราะห์ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแอปพลิเคชัน Kahoot โดยใช้วิธีการสอนแบบ Active Learning เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สถิติ ทดสอบ t-test แบบ Dependent Samples 3) วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อน และหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สถิติทดสอบ t-test แบบ Dependent Samples และ 4) วิเคราะห์ผลความพึงพอใจของ นักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแอปพลิเคชัน Kahoot โดยใช้

วิธีการสอนแบบ Active Learning เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้นเพื่อเสริมสร้าง ความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนโดยใช้แอปพลิเคชัน kahoot ในรายวิชาวิทยาการ คำนวณ เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1/E2

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพสื่อแอปพลิเคชัน Kahoot เรื่องโปรแกรม Scratch เบื้องต้น ที่มี ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพสื่อแอปพลิเคชัน Kahoot เรื่องโปรแกรม Scratch เบื้องต้น ที่มี ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

ลำดับ	การประเมินผล (20 คะแนน)			
	ระหว่างเรียน	ร้อยละ (%)	หลังเรียน	ร้อยละ (%)
1	18	90	16	80
2	14	70	15	75
3	20	100	18	90
4	11	55	16	80
5	14	70	14	70
6	16	80	16	80
7	12	60	15	75
8	18	90	14	70
9	18	90	13	65
10	12	60	17	85
11	16	80	16	80
12	20	100	15	75
13	12	60	15	75
14	13	65	12	60
15	14	70	14	70
16	16	80	17.2	86
17	16	80	12	60
18	12	60	15	75
19	18	90	18	90
20	20	100	16	80
21	16	80	15	75
22	14	70	14	70
23	12	60	15	75
24	13	65	13	65
25	18	90	14	70
$\bar{X}$	15.32	76.6	15.0	75.04

จากตารางที่ 1 พบว่า พบว่าสื่อแอปพลิเคชัน Kahoot เรื่องโปรแกรม Scratch เบื้องต้น ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.6/75.04 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สื่อแอปพลิเคชัน Kahoot ในรายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

คะแนนทดสอบ	$\bar{X}$	$S.D.$	n	t	df	Sig.(1-tailed)
ก่อนเรียน	10.44	8.67	25	8.74	24.00	0.0000
หลังเรียน	15.01	2.62				

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 10.44 และ 15.01 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนกับหลังเรียนพบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. สื่อแอปพลิเคชัน Kahoot เรื่องโปรแกรม Scratch เบื้องต้น ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.6/75.04 หมายความว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้สื่อแอปพลิเคชัน Kahoot มีคะแนนระหว่างเรียนเฉลี่ยร้อยละ 76.6 คะแนนหลังเรียนเฉลี่ยร้อยละ 75.04 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เป็นเพราะสื่อแอปพลิเคชัน Kahoot สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนได้ในทันทีและสามารถเรียนรู้จากสื่อแอปพลิเคชัน Kahoot ได้ตลอดเวลาทำให้นักเรียนได้มีโอกาสได้ทบทวนสื่อมากขึ้น ดังที่ ขวัญชนก บัวทรัพย์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การใช้โปรแกรมการพิมพ์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดเสนาหา (สมัครพลผดุง) ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องการใช้โปรแกรมการพิมพ์จากการประเมินคุณภาพมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ เท่ากับ 83.00/88.83 ซึ่งเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80

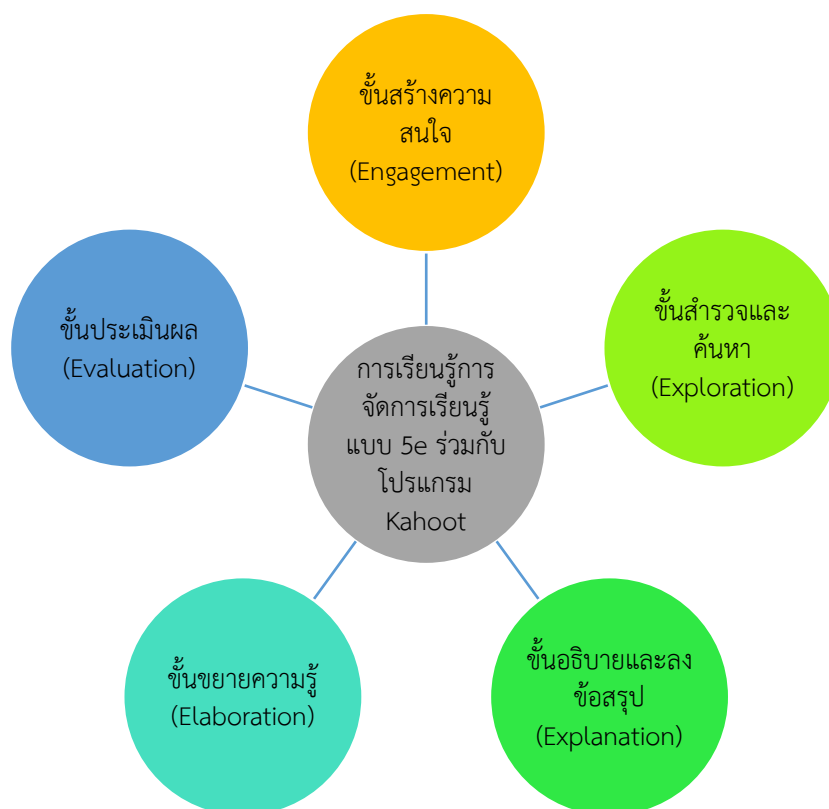
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนโดยใช้สื่อแอปพลิเคชัน Kahoot มีผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาการคำนวณเรื่องโปรแกรม Scratch เบื้องต้น สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่ง สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะสื่อแอปพลิเคชัน Kahoot เป็นสื่อที่ต้องสนองความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียนได้หลายรูปแบบ ทำให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรู้กับสื่อแอปพลิเคชัน Kahoot ตามรูปแบบที่ถนัดได้ เช่น สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกหัดและฝึกปฏิบัติ แบบสร้างสถานการณ์

จำลอง แบบสร้างเป็นเกม แบบทดสอบ เป็นต้น ดังที่ ชาตรี เกิดธรรม และคณะ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การสร้างเว็บเพจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผล การศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้จาก สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การสร้างเว็บเพจ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ด้วยแอปพลิเคชัน Kahoot โดยใช้วิธีการสอนแบบ Active Learning เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น สามารถเสริมสร้าง ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ มีการวางแผนจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีระบบตาม หลักวิชาการ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสม วัดความคิด สร้างสรรค์ของนักเรียนโดยมีการประเมินจากแบบทดสอบความคิด สร้างสรรค์ ด้านการคิดคล่อง คิดริเริ่ม และ คิดยืดหยุ่น โดยนักเรียนฝึกใช้โปรแกรม Kahoot จากขั้นตอนการนำเสนอและขั้นตอนการปฏิบัติ มาใช้ในการ ค้นหาข้อมูลด้วยตัวเอง ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

1. ขั้นสร้างความสนใจ ครูจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่กระตุ้น ยั่วเย้า ให้ผู้เรียน เกิดความสงสัยใคร่รู้ อยากรู้ อยากเห็น แล้วเกิดปัญหาหรือประเด็นที่จะศึกษา
2. ขั้นสำรวจและค้นหา ครูจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ให้ผู้เรียนมี ประสบการณ์ร่วมกันเป็นกลุ่มในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยการวางแผนกำหนดการสำรวจ ตรวจสอบ และลงมือปฏิบัติในการสำรวจ ตรวจสอบปัญหาหรือประเด็นที่ผู้เรียนสนใจใคร่รู้
3. ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป ครูจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ให้ผู้เรียนได้สร้าง องค์ความรู้ใหม่ร่วมกันทั้งชั้นเรียน โดยนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการสำรวจ ตรวจสอบ พร้อมทั้ง วิเคราะห์ อธิบาย และเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายซักถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือโต้แย้งในองค์ความรู้ใหม่ที่ได้สร้างสรรค์มีการอ้างอิงหลักฐาน ทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ หรือองค์ความรู้เดิม แล้งลง ข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล
4. ขั้นขยายความรู้ ครูจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ให้ผู้เรียนได้เพิ่มเติมหรือ เติบโตองค์ความรู้ใหม่ให้กว้างขวางสมบูรณ์ กระจำและลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยการอธิบายยกตัวอย่าง อภิปรายซักถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเชื่อมโยงความรู้เดิมสู่องค์ความรู้ใหม่อย่างเป็นระบบ ละเอียดสมบูรณ์ นำไปประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่นๆ หรือในชีวิตประจำวัน หรือผู้เรียนอาจจะเกิด ปัญหาสงสัย ใคร่รู้ นำไปสู่การศึกษาค้นคว้า
5. ขั้นประเมินผล ครูจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ให้ผู้เรียนได้ประเมิน กระบวนการสำรวจ ตรวจสอบและผลการสำรวจตรวจสอบ หรือองค์ความรู้ใหม่ของตนเองและของ เพื่อนร่วมชั้นเรียนโดยการวิเคราะห์วิจารณ์ อภิปรายซักถามแลกเปลี่ยนขององค์ความรู้ซึ่งกันและกัน ในเชิงเปรียบเทียบประเมินจุดดีหรือจุดด้อย ปรับปรุง หรือทบทวนใหม่ และให้ครูได้ประเมิน กระบวนการสร้างองค์ความรู้ใหม่ของผู้เรียน เน้นการประเมินตามสภาพจริงในระหว่างการจัดการ เรียนรู้ เพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อแอปพลิเคชัน Kahoot เรื่องโปรแกรม Scratch เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์วิชา วิทยาการคำนวณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้
 - 1.2 การนำสื่อแอปพลิเคชัน Kahoot ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ครูผู้สอนต้องศึกษาทำความเข้าใจและปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมได้
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรเลือกนักเรียนที่อ่อนวิชาวิทยาการคำนวณของแต่ละห้องมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง
 - 2.2 ควรมีการเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning กับวิธีการสอนแบบอื่นๆ เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกศินี อุปการแก้ว. (2562). **ผลของวิธีการสอนโดยใช้แอปพลิเคชันคาฮูท (kahoot) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านไร่นา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้.**
- ขวัญชนก บัวทรัพย์. (2558). **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การใช้โปรแกรมการพิมพ์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดเสนหา (สมัครพลผดุง). ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- ชาตรี เกิดธรรม และคณะ. (2558). **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การสร้างเว็บเพจสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.**
- ปกรณ์ สุปินานนท์. (2558). **การพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์สำหรับนักศึกษา ในรายวิชา FEM313 การพัฒนาหลักสูตร โดยใช้วิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน. วารสารราชพฤกษ์. 13(3). 51-56.**
- วิจารณ์ พานิช. (2556). **การเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร. กรุงเทพมหานคร: เอส อาร์.พรินติ้ง.**
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). **คู่มือการใช้หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.**
- สมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย. (2566). **Kahoot. แหล่งที่มา <https://active-learning.thailandpod.org/digital-tools/Kahoot>. สืบค้นเมื่อ 13 ก.พ. 2566.**

แนวทางการพัฒนาการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนตามหลักสัทธรรม 3 ในวัดพระธรรมกาย*

GUIDELINES FOR DEVELOPING SUMMER TRAINING FOR NOVICES ACCORDING TO THE 3 PRINCIPLES OF SADDHAMMA IN WAT PHRA DHAMMAKAYA

¹พระมหาฉัตรดนัย วิสารทชโย (ตระกูลคุศรี) Phramahā Chatdanai Visāṛatchayo (TrekulKusri)

²เผด็จ จงสกุลศิริ Padet Jongsakulsiri ³สุทธิ สวัสดิ์ Suthit Sawaddi

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: trekulkusri@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อน 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการฝึกอบรมของสามเณรภาคฤดูร้อนตามหลักสัทธรรม 3 และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการฝึกอบรมของสามเณรภาคฤดูร้อนตามหลักสัทธรรม 3 ในวัดพระธรรมกาย กลุ่มตัวอย่างสามเณรในโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนประจำปี 2566 จำนวน 278 รูป เก็บข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นต่อสภาพการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อน ใช้สถิติวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 รูป ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่า พระวิทยากรมีกิจกรรมการฝึกปฏิบัติธรรมแก่ภาคฤดูร้อนให้การศึกษาเรียนรู้วินัยเพื่อฝึกความเป็นระเบียบข้อวัตรปฏิบัติและส่งเสริมการเรียนรู้การมีจิตอาสาเพื่อสร้างองค์ความรู้แก่สามเณรที่เข้ารับการฝึกอบรมได้บำเพ็ญประโยชน์แก่สาธารณะตามลำดับความสำคัญของกิจกรรมฝึกอบรม 2) วิธีการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนตามหลักสัทธรรม 3 มีดังนี้ (1) ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม ควรให้ความรู้ขั้นตอนก่อนการปฏิบัติกรรมฐาน (2) ด้านการฝึกวินัย ให้ความรู้เรื่องระเบียบวินัยในการนุ่งห่มให้เรียบร้อย การลุก การเดินการนั่ง การกราบ การไหว้ (3) ด้านจิตอาสา พระวิทยากรควรพาสามเณรเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับชุมชนเพื่อให้รู้การมีความเสียสละ (4) ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ ควรเข้ากิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในเครือข่ายวัดพระธรรมกายและร่วมกิจกรรมของชุมชนให้สามเณรที่เข้าอบรมได้เห็นคุณค่าของจิตอาสา และ 3) แนวทางการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนตามหลักสัทธรรม 3 มีดังนี้ ด้านที่ 1 กิจกรรมปฏิบัติธรรม (1) ปริยัติสัทธรรม มีกิจกรรมการสวดมนต์ไหว้พระ การทำสมาธิ (2) ปฏิบัติสัทธรรม มีการสวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็น และเข้าฐานนั่งทำสมาธิ เดินจงกรมเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ (3) ปฏิเวธสัทธรรม ควรทดสอบการฝึกการสวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็น และการสอบอารมณ์กรรมฐาน ด้านที่ 2 การฝึกวินัย (1) ปริยัติสัทธรรม ให้ความรู้เรื่องข้อวัตรปฏิบัติของภิกษุ-สามเณรโดยเฉพาะศีล 10 การรักษาศีล 10 และเรื่องกับสมณสาธูปนุ่งห่มให้เป็นปริณชิต การรับอาหารบิณฑบาต การฉันอาหาร (2) ปฏิบัติสัทธรรม ควรนุ่งห่มให้เป็นปริณชิต และข้อวัตรปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน (3) ปฏิเวธสัทธรรม ให้สามเณรที่เข้าอบรมปฏิบัติการนุ่งห่มจีวรและรับศีล 10 ด้านที่ 3 จิตอาสา (1) ปริยัติสัทธรรม ต้องฝึกอบรมเรียนรู้เรื่องจิตอาสาจากต้นแบบบุคคลที่มีจิตอาสาในชุมชนมาให้ความรู้วิธีการของจิตอาสา (2) ปริยัติสัทธรรม ทำความสะอาดบริเวณวัด และเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมกับชุมชน (3) ปฏิเวธสัทธรรม รู้และตระหนักถึงประโยชน์ของจิตอาสา มีความรับชอบและมี

ความเสียสละ มีวินัยในตนเองกับการอยู่กับสังคัมและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ด้านที่ 4 การบำเพ็ญประโยชน์ (1) ปริยัติศีลธรรม การเรียนรู้ระเบียบวินัย การฝึกอบรมการบริหารจิตและการทำงานเป็นทีม (2) ปฏิบัติศีลธรรม รู้จักวางแผนการทำงานร่วมกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีอารมณ์เบิกบานแจ่มใส (3) ปฏิเวธศีลธรรม ผลจากการทำงานร่วมกันเป็นทีม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นพลเมืองดีของสังคัมและอยู่ในสังคัมอยู่มีความสุข

คำสำคัญ: การพัฒนา, การฝึกอบรม, สามเณร, หลักศีลธรรม

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the conditions of summer novice training, 2) to study methods for developing summer novice training according to the principles of Saddhamma 3, and 3) to propose guidelines for developing summer novice training according to the 3 principles of Saddhamma in Wat Phra Dhammakaya. A sample group was novices in the summer novice ordination project for the year 2023, totaling 278, collected questionnaire data on their opinions on the conditions of summer novice ordination training. Use statistics to analyze frequency, mean, and standard deviation and analyzed content from interviews with 5 key informants. The research results found that: 1) Conditions of summer novice training in overall, it was at a high level because the monks had activities to practice Dhamma during the summer session, to study and learn discipline in order to practice orderliness and to promote the learning of volunteerism in order to create a body of knowledge for novices who received training performed public service according to the priorities of the training activities. 2) Methods for summer training for novices according to the 3 principles of Saddhamma were as following: (1) Dhamma practice activities; knowledge of steps should be given before practicing meditation. (2) Discipline training; providing knowledge about discipline in dressing properly, getting up, walking, sitting, bowing, and worshipping. (3) Volunteer spirit; the monks should take novices to participate in activities with the community in order to learn about sacrifice. And 4) in the area of community service; should participate in service activities in the Dhammakaya Temple network and participated in community activities so that the novices who attend the training could see the value of volunteerism. 3) Guidelines for summer novice training according to the principle of the 3 Noble Truths were as following: The first aspect: Dhamma practice activities (1) Pariyattisaddhamma: includeing activities such as chanting, praying, and meditating. (2) Paṭipattisaddhamma: includeing morning and evening prayers, sitting meditation, and walking meditation as learning activities. (3) Paṭivedha-saddhamma: should test the practice of morning and evening prayers and testing the mood of meditation. The second aspect: Discipline training (1) Pariyattisaddhamma: providing knowledge about the conduct of monks and novices, especially the 10 precepts, keeping the 10 precepts, and the matter of proper clothing for monks, receiving food when receiving alms, and eating. (2) Paṭipatti-saddhamma: should wear proper clothing, and daily

routine conduct. (3) Paṭivedha-saddhamma: letting the novices who attend the training in wearing robes and taking the 10 precepts. The third aspect was volunteerism: (1) Pariyatti-saddhamma; must be trained to learn about volunteerism from role models who were volunteers in the community, let them learn the methods of volunteerism. (2) Paṭipatti-saddhamma; cleaning the temple area and participating in community activities. (3) Pariyatti-saddhamma; knowing and realizing the benefits of volunteerism, having responsibility and sacrifice, having self-discipline in living with society and devoting oneself to the benefit of the public. The fourth aspect was community service: (1) Pariyatti-saddhamma; learning discipline, training in mind management and teamwork. (2) Paṭipatti-saddhamma; knowing how to plan work together, having generosity and be in a cheerful mood. (3) Pariyatti-saddhamma; resulting of working as a team, generosity, being a good citizen of society and living in society happily.

Keywords: Developing, Summer Training, Novices, Saddhamma Principle

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 79 บัญญัติไว้ว่า รัฐต้องให้ความสำคัญอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านานและศาสนาอื่น ทั้งต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีงามและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คุณธรรม คือ ธรรมที่เป็นคุณความดีงาม สภาพที่เกื้อกูล จริยธรรม คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

เยาวชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญยิ่งของครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ และเยาวชนในวันนี้จะต้องเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า ในขณะที่ความเสื่อมทางจิตใจก็ทวีขึ้นจนเป็นที่น่าวิตก ดังจะเห็นได้จากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างสลับซับซ้อน เช่น ผู้คนไม่เคารพต่อศีลธรรม วัฒนธรรม ประเพณี ดิตยาเสพติด มีจิตใจที่โหดร้าย มีความเห็นแก่ตัวโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมศีลธรรมต่อผู้พบเห็นนั้นก็เพราะในปัจจุบันคนเราขาดหลักธรรมที่จะนำไปดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาจิตใจให้เปรียบพร้อมไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรม สมตามคำขวัญที่ว่าความรู้คู่คุณธรรม สถาบันทางพระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญในการอบรมบ่มนิสัยให้เยาวชนเหล่านั้นเป็นคนดีได้ ในปัจจุบันและในวันข้างหน้า เยาวชนที่มีคุณค่าต่อชาติในอนาคต ควรได้รับการศึกษาและอบรม และได้รับการพัฒนาที่ถูกต้องทั้งทางร่างกายและจิตใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านศีลธรรมความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและจริยธรรมเมื่อเยาวชนได้รับการศึกษาจะได้นำไปประพฤติปฏิบัติได้ อันจะเกิดสติปัญญา สามารถนำมาพัฒนาชีวิต และประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าต่อไป (วัดมัชฌิมติการาม, 2566)

โครงการอบรมสามเณรของวัดพระธรรมกายช่วงปิดภาคเรียนฤดูร้อนมีจุดประสงค์เพื่อให้บุตรหลานได้ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาเป็นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ความกตัญญูต่อบิดามารดาและผู้มีพระคุณให้แก่เยาวชนเป็นการปลูกฝังค่านิยมในวัฒนธรรมไทย ลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับวัยเป็นผู้มีสุขภาพจิตที่เข้มแข็ง มีความอดทนและสร้างความสามัคคี ให้เกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชนด้วยกันเองให้เยาวชน

ห่างไกลจากสิ่งเสพติดให้โทษและอบายมุขทุกชนิด ส่งเสริมให้เยาวชนได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษ อบรม และ ปฏิบัติธรรมได้อย่างถูกต้อง สามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ให้พุทธศาสนิกชน ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้บุตรหลานของตนได้ศึกษาคำสอนทาง พระพุทธศาสนาและรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีไทยอันดีงาม มีความรักความศรัทธาต่อพระรัตนตรัย มีพื้นฐานการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องตามหลักพุทธวิธีด้วยหลักสูตรการพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบจากสื่อ การเรียนการสอนที่ทันสมัยและเข้าใจง่าย โดยจะได้รับการอบรมดูแลจากพระอาจารย์อย่างใกล้ชิด อีกทั้งบุตร หลานจะได้ใช้เวลาว่างในช่วงปิดภาคเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งจะได้มาฝึกฝนอบรมตนเอง ให้เป็นผู้มีวินัย มีความเคารพ มีความอดทน มีอุปนิสัยกิริยามารยาทอันงดงาม มีความกตัญญูกตเวที ตลอดจนมุ่งเน้นการฝึก สมาธิ สวดมนต์เจริญภาวนาให้มีจิตใจที่ผ่องใส มีสติปัญญาเฉียบแหลม ซึ่งเป็นพื้นฐานที่มั่นคงของบุตรหลานที่ จะเติบโตขึ้นเป็นทั้งคนเก่งและคนดีในอนาคตอีกทั้งกุศลผลบุญนี้ย่อมบังเกิดขึ้นแก่บิดามารดาและผู้สนับสนุน การบวชทุกคน (วัดพระธรรมกาย, 2566)

จากภาวะเศรษฐกิจรัดตัวมากขึ้น ครอบครัวมีการแยกจากครอบครัวใหญ่กลายเป็นครอบครัวเดี่ยว ประกอบด้วยพ่อแม่และลูก เมื่อภาวะเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงไป วิถีชีวิตก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วยทุกคนมี ภาระหน้าที่ ภาวะผู้นำทางครอบครัวบีบรัดทำให้มีเวลาใกล้ชิดบุตรหลานน้อยลงให้การอบรมสั่งสอนกล่อม เกลาไม่เพียงพอ ทำให้บุตรหลานประพฤติปฏิบัติออกนอกกลุ่ม นอกทาง เกิดความเสียหายได้ สมชาย กิจบรรยง ได้กล่าวว่าการฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการที่จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ (Knowledge) เกิด ความเข้าใจ (Understanding) เกิดความ ชำนาญ (Skill) และเกิดเจตคติ (Attitude) ที่ดีเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่อง หนึ่งจนกระทั่งให้ผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการ ฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สมชาย กิจบรรยง, 2545)

ผู้วิจัยจะมุ่งศึกษาการพัฒนาการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนตามหลักสัทธรรม 3 ในวัด พระธรรมกาย มุ่งให้สามเณรได้ปฏิบัติตนถูกต้อง และเหมาะสมต่อบุคคล สถานที่ตามกาลเทศะโดยใช้วิธีการ ให้ฝึกฝนปฏิบัติจริง พลังที่จะสร้างสรรค์สังคมใหม่เป็นพลังขับเคลื่อนในสังคมที่สำคัญมีความสามารถในการ เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ สามารถนิยามและให้ความหมายใหม่กับสิ่งต่างๆ คอยพร่ำสอนแนะนำและให้ออกเป็น กฎระเบียบ เพื่อปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนสำหรับการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนของวัดพระธรรมกาย มี 3 ประการ คือ ปรียัติสัทธรรม ปฏิบัติสัทธรรม ปฏิเวธสัทธรรม

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการฝึกอบรม สามเณรภาคฤดูร้อนในวัดพระธรรมกาย เพื่อศึกษาสภาพการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนในวัดพระธรรมกาย เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการฝึกอบรมตามหลักสัทธรรม 3 สามเณรภาคฤดูร้อนในวัดพระธรรมกาย เพื่อเสนอ แนวทางการพัฒนาการฝึกอบรมหลักสัทธรรม 3 สามเณรภาคฤดูร้อนในวัดพระธรรมกาย ให้มีคุณภาพและ ศักยภาพยิ่งๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนในวัดพระธรรมกาย
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการฝึกอบรมของสามเณรภาคฤดูร้อนตามหลักสัทธรรม 3 ในวัด พระธรรมกาย

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการฝึกอบรมของสามเณรภาคฤดูร้อนตามหลักสัทธรรม 3 ในวัดพระธรรมกาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ สามเณร ในโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนในวัดพระธรรมกาย ประจำปี 2566 จำนวน 1,000 รูป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ สามเณร สามเณร ในโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนในวัดพระธรรมกาย ประจำปี 2566 โดยผู้วิจัยกำหนดโดยการเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างใน ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์, สุภมาศ อังศุโชติ และอัจฉรา ชานิประศาสน์, 2555) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 278 รูป ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 88% การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 ท่าน โดยการเลือกแบบเจาะจง โดยใช้เทคนิคสโนว์บอลล์ (Snow ball) ในการคัดเลือกข้อมูลสำคัญนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ รูปแรกที่ไปสัมภาษณ์และให้ผู้ทรงคุณวุฒิท่านแรกแนะนำผู้ทรงคุณวุฒิตามเกณฑ์ ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จำนวน 10 ท่าน ผู้วิจัยนำรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 รูป มาสอบถาม ผู้บริหารที่ไม่ใช่ผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วคัดลงมาเหลือ 5 ท่าน กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ และวิทยากรที่เป็นพระพี่เลี้ยงจัดการอบรมพระภิกษุสามเณร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นสามเณรภาคฤดูร้อนในวัดพระธรรมกาย ประกอบด้วย อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาทางโลก ระดับการศึกษาทางธรรม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับศึกษาสภาพการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนในวัดพระธรรมกาย เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเกิร์ต (Likert) ใช้เกณฑ์แปลความหมายระดับความคิดเห็นจากการใช้ค่าน้ำหนัก ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนตามหลักสัทธรรม 3 ในวัดพระธรรมกาย

3.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีประเด็นคำถามแบบปลายเปิด 4 ประเด็น แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure) เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นและวิธีการพัฒนาการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนในวัดพระธรรมกาย ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์วิธีการพัฒนาการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนในวัดพระธรรมกาย แนวคำถามเก็บข้อมูล ลักษณะข้อคำถามปลายเปิด ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนในวัดพระธรรมกาย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม 1) นำแบบสอบถามทั้งหมดที่รวบรวมมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form) 2) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ 3) สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเกี่ยวกับ

สถานภาพทั่วไปของผู้บริหารและครูกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการสอน ใช้สถิติวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์การแปลผลของคะแนนค่าเฉลี่ยการวัดระดับคะแนน ในส่วนข้อคำถามข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม(หลักปัญญา 3) กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี จะทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามปลายเปิด จากนั้นจะทำการวิเคราะห์ ข้อมูลแบบสอบถามโดยใช้การแจกแจงความถี่

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) พร้อมทั้งนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาและการอ้างอิงคำพูดบุคคล

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนในวัดพระธรรมกาย โดยภาพรวมและรายด้านมีรายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติการที่มีต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

ที่	สภาพการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อน ในวัดพระธรรมกาย ภาพรวม 4 ด้าน	ระดับการปฏิบัติ			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1	กิจกรรมการฝึกปฏิบัติ	3.98	0.64	มาก	1
2	การฝึกวินัย	3.89	0.66	มาก	2
3	การฝึกวินัย	3.77	0.67	มาก	3
4	การบำเพ็ญประโยชน์	3.59	0.70	มาก	4
ภาพรวม		3.81	0.43	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนในวัดพระธรรมกาย โดยภาพรวม 4 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ มี ด้านการฝึกวินัย ด้านจิตอาสา และข้ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ ตามลำดับเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีสรุปผลได้ดังนี้

1.1. ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่าพระอาจารย์และพระวิทยากรมีกิจกรรมให้สามเณรได้ฝึกปฏิบัติในทั้งช่วงระหว่างอบรมและหลังจากการอบรมจนเกิดทักษะและเกิดการเรียนรู้ที่คงทนมากยิ่งขึ้นมีการใช้สื่อนักธรรมะใช้เป็นกิจกรรมเรียนรู้จากการฝึกอบรมการฝึกปฏิบัติวิทยากรมีกิจกรรมที่หลากหลายการให้ฝึกปฏิบัติ ภาคเช้าสามเณรเข้าร่วมกิจกรรมรับอาหารบิณฑบาตเป็นกิจวัตรประจำวันกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เช่น การสร้างภูมิคุ้มกันภัยอบายมุข

1.2 ด้านการฝึกวินัย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่าพระอาจารย์และพระวิทยากรมีการให้สามเณรรู้จักฝึกระเบียบวินัยในการใช้สอยปัจจัยต่างๆให้คุ้มค่าอย่างเป็นระเบียบ การให้สามเณรรู้จักการตั้ง

แถวและเดินอย่างสง่างาม การมีระเบียบวินัยในที่อยู่อาศัย และห้องเรียน สังคมการอยู่ร่วมกัน 1.06 การให้สามเณรรักษาศีล 10 เพื่อความมีวินัยและรับผิดชอบวิทยาการมีการฝึกระเบียบวินัยโดยใช้ตามหลักศีล 10 เป็นประจำ

1.3. ด้านจิตอาสา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่าพระอาจารย์และพระวิทยากรมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาชุมชนเข้มแข็งบริเวณรอบวัดแก่สามเณรด้วยจิตอาสา และจัดกิจกรรมการให้ข้อมูลเครือข่ายจิตอาสาแก่ร่วมกับประชาชนผู้มีจิตศรัทธา ส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตอาสางานภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ประชาชนมีดูแลสุขภาพร่างกาย ส่งเสริมการจัดกิจกรรมนันทนาการและนิทรรศการแหล่งเรียนรู้ธรรมะ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชนให้ร่มรื่นน่าอยู่ กิจกรรมมอบอุปกรณ์ด้านการศึกษแก่สถานศึกษาตามโอกาสที่เหมาะสม กิจกรรมมอบทุนการศึกษาแก่เยาวชน รายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ชุมชนกำจัดขยะมูลฝอย ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเรื่องการป้องกันยาเสพติดและภัยพิบัติ

1.4. ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่าพระอาจารย์และพระวิทยากรมีการพาสามเณรไปทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ฝึกให้บำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน เช่น จัดหาหนังสือให้กับชุมชน กิจกรรมทำความสะอาดบริเวณวัดในเครือข่ายวัดพระธรรมกาย กิจกรรมทำความสะอาดบริเวณหน่วยงานภายนอก กิจกรรมการฝึกเดินธุดงค์ ร่วมบิณฑบาตกิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน รายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กิจกรรมปลูกต้นไม้ในวัดพระธรรมกาย กิจกรรมเทศสอนสาธุชนให้รักษาศีล 5 กิจกรรมการทาสีอาคารสถานที่ทั้งในและนอกวัด กิจกรรมแยกขยะและสอนในการแยกขยะ ตามลำดับ

2. วิธีการพัฒนาการฝึกอบรมตามหลักสัทธรรม 3 สามเณรภาคฤดูร้อนในวัดพระธรรมกาย มีวิธีการดังนี้

2.1. ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม พระอาจารย์มีการนำเทคนิคการฝึกปฏิบัติการอบรมโดยใช้การฝึกและปฏิบัติที่มีความหลากหลาย ใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้สามเณรได้ฝึกลงมือทำแสดงหรือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญในสิ่งที่ได้ฝึกนั้น คอยให้สังเกตการฝึกและปฏิบัติของสามเณรและพร้อมที่จะช่วยเหลือทันทีเมื่อเกิดปัญหาหรือเกิดข้อสงสัย รวมทั้งให้คำแนะนำ คำอธิบายหรือผลป้อนกลับเกี่ยวกับผลการฝึกและปฏิบัติ นอกจากนี้ กิจกรรมที่ฝึกต้องเป็นกิจกรรมที่ทำหายและหลากหลายและอาจารย์ผู้ฝึกอบรมต้องใช้คำถามกระตุ้นอย่างสม่ำเสมอ

2.2. ด้านการฝึกวินัย พระอาจารย์มีการฝึกวินัยแก่สามเณรเกี่ยวกับเรื่องการบริหารร่างกายในเบื้องต้น และเป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรงมี ความต้านทานโรคลดความเครียด ทำให้อารมณ์เบิกบานแจ่มใส มีสุขภาพจิตดีและเป็นการ สร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีอีกวิธีหนึ่งจะได้ผลดีต้องอาศัยระบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการกันด้วย คือเป็นระบบองค์รวมที่องค์รวมจะต้องประสานกัน หมายความว่าในการฝึกฝนพัฒนามนุษย์หรือการศึกษานี้จะต้องในองค์ประกอบ 3 ส่วน คือด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา ประสานไปด้วยกัน ทำให้เกิดองค์รวมที่สมบูรณ์ แล้วสิ่งที่ฝึกนั้นก็จะเป็นกลายเป็นชีวิตจริง

2.3. ด้านจิตอาสา พระอาจารย์มีการทำความเข้าใจและตระหนักถึงการเป็นคนจิตอาสา และประโยชน์สุขของส่วนรวมและสังคมด้านจิตอาสา เป็นสิ่งที่มีคุณค่าของการเอาใจใส่ดูแลรักษาสິงต่างๆ ที่เป็น

ของส่วนรวม อยากช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นจิตที่พร้อมจะสละ เวลา แรงกาย และสติปัญญา ที่เกี่ยวกับการคิด และการปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเป็นการประพฤติปฏิบัติที่มุ่งความสุขของผู้อื่น

2.4. ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ พระอาจารย์ได้สร้างความเข้าใจหรือทำความเข้าใจเรื่อง ความเสียสละ ซึ่งเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันโดยสามเณรนั้นต้องถูกฝึกฝนอบรมตามขั้นตอนวิ ของทางวัดตั้งแต่การตื่นนอนรับผิดชอบตัวเอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นเรียนหนังสือ เรียนบาลีเพื่อจะให้อยู่ด้วยกันออ อย่างมีความสุข สามเณรทุกรูปควรต้องมีความไม่ม่มีจิตใจคับแคบ ไม่เห็นแก่ตัว การฝึกกิจวัตรข้อนี้จะช่วย เสริมสร้างลักษณะนิสัยให้เป็นคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตัวการเป็นพลเมืองดี ทำ ตามกฎหมายบ้านเมือง และเมื่อเห็นคนทำผิดกฎหมายก็แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ข้อต่อมาก็ส่งเสริมให้เกิดความ สามัคคีของคนในชาติ

3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนตามหลักสัทธรรม 3ในวัด พระธรรมกายมีแนวทางพัฒนา ดังต่อไปนี้

3.1. ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม 1) ปริยัติสัทธรรม พระอาจารย์มีการแนะนำ อบรมสั่งสอน ด้านกิจกรรมการศึกษาเรียนรู้ การได้ศึกษาเล่าเรียน ทั้งในหลักทฤษฎีหรือหลักการต่างๆในพระธรรมคำสอนจน เข้าใจเพื่อเป็นพื้นฐานต่อไปแห่งการปฏิบัติ อันเป็นพระปริยัติสัทธรรมให้กับสามเณรมีการพัฒนาตนเองให้เป็น มีศีลธรรม ผ่านการอบรมแล้วยังต้องดำเนินชีวิตและมีอนาคตประกอบอาชีพสุจริตแล้ว ยังมีหน้าที่ที่ต้องทำ ประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมและครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ ทั้งหญิงและชายพึงยึดถือปฏิบัติเพื่อรับผิดชอบ และรักษาครอบครัวให้คงอยู่อย่างสมบูรณ์ ด้านการฝึกวินัย สมาธิ คือ ความสงบ สบาย และความรู้สึกเป็นสุข อย่างยิ่งที่มนุษย์สามารถสร้างขึ้นได้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนากำหนดเอาไว้เป็นข้อควรปฏิบัติ เพื่อ การดำรงชีวิตประจำวันอย่างเป็นสุข ไม่ประมาท เต็มไปด้วยสติสัมปชัญญะ และปัญญา อันเป็นเรื่องไม่ เหลือวิสัย 2) ปฏิบัติสัทธรรม พระอาจารย์มีการให้ลงมือปฏิบัติ โดยการนำพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียน นั้น มาใช้กับการปฏิบัติจริงตามแนวทางหลักสำคัญที่เรียกว่า หัวใจพุทธศาสนา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ด้าน กิจกรรมการฝึกปฏิบัติ กลวิธีที่พระอาจารย์ อาจารย์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้สามเณร ได้ฝึกลงมือทำ แสดงหรือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญในสิ่งที่ได้ฝึกนั้น คอยให้สังเกตการฝึกและปฏิบัติของ สามเณรและพร้อมที่จะช่วยเหลือทันทีเมื่อเกิดปัญหาหรือเกิดข้อสงสัย รวมทั้งให้คำแนะนำ คำอธิบายหรือผล ป้อนกลับเกี่ยวกับผลการฝึกและปฏิบัติด้านการฝึกวินัย กิจกรรมในการปฏิบัติธรรมต่างๆ ของพระสงฆ์ลด น้อยลงจนส่งผลกระทบต่อสุขภาพ การบริหารร่างกายที่ควรเรียกว่า "บริหารขันธ" ของพระภิกษุสงฆ์ จึงเป็น เรื่องจำเป็นต่อสุขภาพด้านจิตอาสา การอบรม ต้องเกิดความมีจิตอาสา โดยการพาลงมือทำหรือพาปฏิบัติใน ส่วนงานภายในโดยจะเป็นจุดเริ่มต้น ได้เรียนรู้ได้เห็นสภาพที่เป็นจริง เพื่อเป็นรูปแบบหนึ่ง เพื่อเพิ่มพูนหรือ พัฒนาสมรรถภาพในด้านให้ความเป็นจิตอาสา ตลอดจนการปรับปรุงพฤติกรรม อันจะนำมาซึ่งการแสดงออกที่ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ สามเณรควรฝึกความเสียสละ 3) ปฏิเวธสัทธรรม พระอาจารย์มีการแนะนำ ด้านกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ ควรมีกิจกรรมกลุ่มช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึง ประสงค์ เกิดกระบวนการทำงานกลุ่ม เช่น มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบและเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีวินัยในตนเอง ด้านการฝึกวินัย สิ่งจำเป็นในการช่วยส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรงมี ความ ต้านทานโรคลดความเครียด ทำให้อารมณ์เบิกบานแจ่มใส มีสุขภาพจิตดีและเป็นการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ ดี ด้านจิตอาสา การสร้างจิตสำนึกคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่มีความพร้อม ความปรารถนาที่จะช่วย แก่ปัญหา อุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม รวมถึงการใช้และการรักษาสิ่งของที่เป็นของส่วนรวมสร้างจิตใจจิต

แห่งการให้โดยเต็มใจจะช่วยเหลือโดยไม่คิดค่าตอบแทน ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ การเป็นพลเมืองดี ทำตามกฎหมายบ้านเมือง และเมื่อเห็นคนทำผิดกฎหมายก็แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ข้อต่อมาก็ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ ไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่ายในเรื่อง ศาสนา เชื้อชาติ วัฒนธรรมและชนชั้น

3.2. ด้านการฝึกวินัย 1) ปริยัติศีลธรรม พระอาจารย์มีการฝึกวินัย อบรมสั่งสอนด้านกิจกรรมการศึกษาเรียนรู้ การได้ศึกษาเล่าเรียน ทั้งในหลักทฤษฎีหรือหลักการต่างๆในพระธรรมคำสอนจนเข้าใจเพื่อเป็นพื้นฐานต่อไปแห่งการปฏิบัติ อันเป็นพระปริยัติศีลธรรมให้กับสามเณรมีการพัฒนาตนเองให้เป็นมีศีลธรรม ผ่านการอบรมแล้วยังต้องดำเนินชีวิตและมีอนาคตประกอบอาชีพสุจริตแล้ว ยังมีหน้าที่ที่ต้องทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมและครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ ทั้งหญิงและชายพึงยึดถือปฏิบัติเพื่อรับผิดชอบและรักษารอบครัวให้คงอยู่อย่างสมบูรณ์ ด้านการฝึกวินัย สมาธิ คือ ความสงบ สบาย และความรู้สึกเป็นสุขอย่างยิ่งที่มนุษย์สามารถสร้างขึ้นได้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนากำหนดเอาไว้เป็นข้อควรปฏิบัติ เพื่อการดำรงชีวิตประจำวันอย่างเป็นสุข ไม่ประมาท เต็มไปด้วยสติสัมปชัญญะ และปัญญา อันเป็นเรื่องไม่เหลือวิสัย 2) ปฏิบัติศีลธรรม พระอาจารย์มีการฝึกวินัย โดยการนำพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนนั้น มาใช้กับการปฏิบัติจริงตามแนวทางหลักสำคัญที่เรียกว่า หัวใจพุทธศาสนา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ด้านกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ กลวิธีที่พระอาจารย์ อาจารย์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้สามเณรได้ฝึกลงมือทำ แสดงหรือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญในสิ่งที่ได้ฝึกนั้น คอยให้สังเกตการฝึกและปฏิบัติของสามเณรและพร้อมที่จะช่วยเหลือทันทีเมื่อเกิดปัญหาหรือเกิดข้อสงสัย รวมทั้งให้คำแนะนำ คำอธิบายหรือผลป้อนกลับเกี่ยวกับผลการฝึกและปฏิบัติด้านการฝึกวินัย กิจกรรมในการปฏิบัติธรรมต่างๆ ของพระสงฆ์ลดน้อยลงจนส่งผลกระทบต่อสุขภาพ การบริหารร่างกายที่ควรเรียกว่า "บริหารขันธ" ของพระภิกษุสงฆ์ จึงเป็นเรื่องจำเป็นต่อสุขภาพด้านจิตอาสา การอบรม ต้องเกิดความมีจิตอาสา โดยการพาลงมือทำหรือพาปฏิบัติในส่วนงานภายในโดยจะเป็นจุดเริ่มต้น ได้เรียนรู้ได้เห็นสภาพที่เป็นจริง เพื่อเป็นรูปแบบหนึ่ง เพื่อเพิ่มพูนหรือพัฒนาสมรรถภาพในด้านให้ความเป็นจิตอาสา ตลอดจนการปรับปรุงพฤติกรรม อันจะนำมาซึ่งการแสดงออกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ สามเณรควรฝึกความเสียสละ 3) ปฏิเวธศีลธรรม พระอาจารย์มีการฝึกวินัย ด้านกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ ควรมีกิจกรรมกลุ่มช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เกิดกระบวนการทำงานกลุ่ม เช่น มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบและเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีวินัยในตนเอง ด้านการฝึกวินัย สิ่งจำเป็นในการช่วยส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรงมี ความต้านทานโรคลดความเครียด ทำให้อารมณ์เบิกบานแจ่มใส มีสุขภาพจิตดีและเป็นการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านจิตอาสา การสร้างจิตสำนึกคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่มีความพร้อม ความปรารถนาที่จะช่วยแก้ปัญหา อุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม รวมถึงการใช้และการรักษาสิ่งของที่เป็นของส่วนรวมสร้างจิตใจจิตแห่งการให้โดยเต็มใจจะช่วยเหลือโดยไม่คิดค่าตอบแทน ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ การเป็นพลเมืองดี ทำตามกฎหมายบ้านเมือง และเมื่อเห็นคนทำผิดกฎหมายก็แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ข้อต่อมาก็ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ ไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่ายในเรื่อง ศาสนา เชื้อชาติ วัฒนธรรมและชนชั้น

3.3. ด้านจิตอาสา 1) ปริยัติศีลธรรม พระอาจารย์มีการทำความเข้าใจและตระหนัก อบรมสั่งสอนด้านกิจกรรมการศึกษาเรียนรู้ การได้ศึกษาเล่าเรียน ทั้งในหลักทฤษฎีหรือหลักการต่างๆในพระธรรมคำสอนจนเข้าใจเพื่อเป็นพื้นฐานต่อไปแห่งการปฏิบัติ อันเป็นพระปริยัติศีลธรรมให้กับสามเณรมีการพัฒนาตนเองให้เป็นมีศีลธรรม ผ่านการอบรมแล้วยังต้องดำเนินชีวิตและมีอนาคตประกอบอาชีพสุจริตแล้ว ยังมีหน้าที่ที่ต้องทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมและครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ ทั้งหญิงและชายพึงยึดถือปฏิบัติเพื่อรับผิดชอบ

และรักษารอบครัวให้คงอยู่อย่างสมบูรณ์ ด้านการฝึกวินัย สมาธิ คือ ความสงบ สบาย และความรู้สึกเป็นสุข อย่างยิ่งที่มนุษย์สามารถสร้างขึ้นได้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนากำหนดเอาไว้เป็นข้อควรปฏิบัติ เพื่อการดำรงชีวิตประจำวันอย่างเป็นสุข ไม่ประมาท เต็มไปด้วยสติสัมปชัญญะ และปัญญา อันเป็นเรื่องไม่เหลือวิสัย 2) ปฏิบัติศีลธรรม พระอาจารย์มีการทำความเข้าใจและตระหนัก โดยการนำพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนนั้น มาใช้กับการปฏิบัติจริงตามแนวทางหลักสำคัญที่เรียกว่า หัวใจพุทธศาสนา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ด้านกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ กลวิธีที่พระอาจารย์ อาจารย์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้สามเณรได้ฝึกลงมือทำ แสดงหรือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญในสิ่งที่ได้ฝึกนั้น คอยให้สังเกตการฝึกและปฏิบัติของสามเณรและพร้อมที่จะช่วยเหลือทันทีเมื่อเกิดปัญหาหรือเกิดข้อสงสัย รวมทั้งให้คำแนะนำ คำอธิบายหรือผลป้อนกลับเกี่ยวกับผลการฝึกและปฏิบัติด้านการฝึกวินัย กิจกรรมในการปฏิบัติธรรมต่างๆ ของพระสงฆ์ลดน้อยลงจนส่งผลกระทบต่อสุขภาพ การบริหารร่างกายที่ควรเรียกว่า "บริหารชั้นธ" ของพระภิกษุสงฆ์ จึงเป็นเรื่องจำเป็นต่อสุขภาพด้านจิตอาสา การอบรม ต้องเกิดความมีจิตอาสา โดยการพาลงมือทำหรือพาปฏิบัติในส่วนงานภายในโดยจะเป็นจุดเริ่มต้น ได้เรียนรู้ได้เห็นสภาพที่เป็นจริง เพื่อเป็นรูปแบบหนึ่ง เพื่อเพิ่มพูนหรือพัฒนาสมรรถภาพในด้านให้ความเป็นจิตอาสา ตลอดจนการปรับปรุงพฤติกรรม อันจะนำมาซึ่งการแสดงออกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ สามเณรควรฝึกความเสียสละ 3) ปฏิบัติศีลธรรม พระอาจารย์มีการทำความเข้าใจและตระหนัก ด้านกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ ควรมีกิจกรรมกลุ่มช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เกิดกระบวนการทำงานกลุ่ม เช่น มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบและเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีวินัยในตนเอง ด้านการฝึกวินัย สิ่งจำเป็นในการช่วยส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรงมี ความต้านทานโรคลดความเครียด ทำให้อารมณ์เบิกบานแจ่มใส มีสุขภาพจิตดีและเป็นการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านจิตอาสา การสร้างจิตสำนึกคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่มีความพร้อม ความปรารถนาที่จะช่วย แก้ปัญหา อุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม รวมถึงการใช้และการรักษาส่งของที่เป็นของส่วนรวมสร้างจิตใจจิตแห่งการให้โดยเต็มใจจะช่วยผู้อื่นโดยไม่คิดค่าตอบแทน ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ การเป็นพลเมืองดี ทำตามกฎหมายบ้านเมือง และเมื่อเห็นคนทำผิดกฎหมายก็แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ข้อต่อมาก็ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ ไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่ายในเรื่องศาสนา เชื้อชาติ วัฒนธรรมและชนชั้น

3.4. ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ 1) ปริยัติศีลธรรม พระอาจารย์ได้สร้างความเข้าใจ อบรมสั่งสอนด้านกิจกรรมการศึกษาเรียนรู้ การได้ศึกษาเล่าเรียน ทั้งในหลักทฤษฎีหรือหลักการต่างๆในพระธรรมคำสอนจนเข้าใจเพื่อเป็นพื้นฐานต่อไปแห่งการปฏิบัติ อันเป็นพระปริยัติศีลธรรมให้กับสามเณรมีการพัฒนาตนเองให้เป็นมีศีลธรรม ผ่านการอบรมแล้วยังต้องดำเนินชีวิตและมีอนาคตประกอบอาชีพสุจริตแล้ว ยังมีหน้าที่ที่ต้องทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมและครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ ทั้งหญิงและชายพึงยึดถือปฏิบัติเพื่อรับผิดชอบและรักษารอบครัวให้คงอยู่อย่างสมบูรณ์ ด้านการฝึกวินัย สมาธิ คือ ความสงบ สบาย และความรู้สึกเป็นสุข อย่างยิ่งที่มนุษย์สามารถสร้างขึ้นได้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนากำหนดเอาไว้เป็นข้อควรปฏิบัติ เพื่อการดำรงชีวิตประจำวันอย่างเป็นสุข ไม่ประมาท เต็มไปด้วยสติสัมปชัญญะ และปัญญา อันเป็นเรื่องไม่เหลือวิสัย 2) ปฏิบัติศีลธรรม พระอาจารย์ได้สร้างความเข้าใจ โดยการนำพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนนั้น มาใช้กับการปฏิบัติจริงตามแนวทางหลักสำคัญที่เรียกว่า หัวใจพุทธศาสนา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ด้านกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ กลวิธีที่พระอาจารย์ อาจารย์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้สามเณรได้ฝึกลงมือทำ แสดงหรือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญในสิ่งที่ได้ฝึกนั้น คอยให้สังเกตการฝึกและปฏิบัติของ

สามเณรและพร้อมที่จะช่วยเหลือทันทีเมื่อเกิดปัญหาหรือเกิดข้อสงสัย รวมทั้งให้คำแนะนำ คำอธิบายหรือผลป้อนกลับเกี่ยวกับผลการฝึกและปฏิบัติด้านการฝึกวินัย กิจกรรมในการปฏิบัติธรรมต่างๆ ของพระสงฆ์ลดน้อยลงจนส่งผลกระทบต่อสุขภาพ การบริหารร่างกายที่ควรเรียกว่า "บริหารชั้น" ของพระภิกษุสงฆ์ จึงเป็นเรื่องจำเป็นต่อสุขภาพด้านจิตอาสา การอบรม ต้องเกิดความมีจิตอาสา โดยการพาลงมือทำหรือพาปฏิบัติในส่วนงานภายในโดยจะเป็นจุดเริ่มต้น ได้เรียนรู้ได้เห็นสภาพที่เป็นจริง เพื่อเป็นรูปแบบหนึ่ง เพื่อเพิ่มพูนหรือพัฒนาสมรรถภาพในด้านให้ความเป็นจิตอาสา ตลอดจนการปรับปรุงพฤติกรรม อันจะนำมาซึ่งการแสดงออกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ สามเณรควรฝึกความเสียสละ 3) ปฏิเวธธรรม พระอาจารย์ได้สร้างความเข้าใจ ด้านกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ ควรมีกิจกรรมกลุ่มช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เกิดกระบวนการทำงานกลุ่ม เช่น มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบและเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีวินัยในตนเอง ด้านการฝึกวินัย สิ่งจำเป็นในการช่วยส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรงมีความต้านทานโรคลดความเครียด ทำให้อารมณ์เบิกบานแจ่มใส มีสุขภาพจิตดีและเป็นการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านจิตอาสา การสร้างจิตสำนึกคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่มีความพร้อม ความปรารถนาที่จะช่วยแก้ปัญหา อุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม รวมถึงการใช้และการรักษาสีของที่เป็นของส่วนรวมสร้างจิตใจจิตแห่งการให้โดยเต็มใจจะช่วยเหลือโดยไม่คิดค่าตอบแทน ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ การเป็นพลเมืองดี ทำตามกฎหมายบ้านเมือง และเมื่อเห็นคนทำผิดกฎหมายก็แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ข้อต่อมาก็ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ ไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่ายในเรื่อง ศาสนา เชื้อชาติ วัฒนธรรมและชนชั้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยสภาพการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนในวัดพระธรรมกาย สามเณรภาคฤดูร้อนให้ความคิดเห็นต่อสภาพการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนในวัดพระธรรมกาย โดยภาพรวม 4 ด้าน รายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก อยู่ในระดับมาก เพราะว่า ด้านกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ การฝึกวินัย ด้านจิตอาสา และข้ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ พระวิทยากรอบรมให้ความรู้เน้นทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติตามลำดับต่อไปนี้

1.1 ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม โดยภาพรวม สามเณรภาคฤดูร้อนให้ความคิดเห็นต่อสภาพการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อน อยู่ในระดับมาก เพราะว่า สามเณรได้ฝึกปฏิบัติในทั้งช่วงระหว่างอบรมและหลังจากการอบรม สามเณรเกิดทักษะและเกิดการเรียนรู้ที่คงทนมากยิ่งขึ้นมีการใช้สื่อนักธรรมะใช้เป็นกิจกรรมเรียนรู้จากการฝึกอบรมการฝึกปฏิบัติวิทยากรมีกิจกรรมที่หลากหลายการให้ฝึกปฏิบัติ ภาคเช้าสามเณรเข้าร่วมกิจกรรมรับอาหารบิณฑบาตเป็นกิจวัตรประจำวันกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เช่น การสร้างภูมิคุ้มกันภัยอบายมุข มีความสอดคล้องกับพระณัฐวุฒิ ोकคพทโน (หนูเกื้อ) (2562) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาโครงการฝึกอบรมธรรมทายาทสำหรับวัดพระธรรมกายในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันโครงการฝึกอบรมสามเณรสำหรับวัดพระธรรมกายในจังหวัดปทุมธานีภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระอาจารย์พระพี่เลี้ยงผู้ฝึกอบรม ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการฝึกอบรมความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการฝึกอบรม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการอบรมตามลำดับ หลักการและวิธีการบริหารโครงการฝึกอบรมที่ประสบความสำเร็จ โดยมีองค์ประกอบของโครงการ 1) ส่วนประกอบของโครงการ 2) หลักการและวิธีการบริหารโครงการฝึกอบรมที่ประสบความสำเร็จ

3) เทคนิคการฝึกอบรม 4) ชุดฝึกอบรมและองค์ประกอบของชุดฝึกอบรม 5) วิธีการฝึกอบรมของพระพุทธเจ้า และแนวทางการพัฒนาโครงการฝึกอบรมธรรมทายาทสำหรับวัดพระธรรมกายในจังหวัดปทุมธานี 1) การบริหารจัดการการอบรม เจ้าหน้าที่ต้อนรับควรพูดภาษาท้องถิ่นได้ทุกภาค มีเจ้าหน้าที่ลงทะเบียนที่มีทักษะได้ด้านไอที 2) ด้านหลักการฝึกอบรม ควรมีหลักสูตรฝึกพระอาจารย์ที่มาบรรยายเพิ่มเติม 3) กิจกรรมการฝึกอบรม พระพี่เลี้ยงควรมีการทบทวนให้พร้อมก่อนทำกิจกรรมฝึกอบรม 4) ด้านพระอาจารย์และพระพี่เลี้ยงผู้ฝึกอบรม ควรมีหลักสูตรพัฒนาพระอาจารย์และพระพี่เลี้ยง

1.2 ด้านการฝึกวินัย โดยภาพรวม สามเณรภาคฤดูร้อนให้ความคิดเห็นต่อสภาพการฝึกอบรม สามเณรภาคฤดูร้อน อยู่ในระดับมาก เพราะว่าการให้สามเณรรู้จักใช้สอยปัจจัยต่างๆ ให้คุ้มค่าอย่างเป็นระเบียบ การให้สามเณรรู้จักการตั้งแถวและเดินอย่างสง่างาม การมีระเบียบวินัยในที่อยู่อาศัย และห้องเรียน สังคมการอยู่ร่วมกัน การให้สามเณรรักษาศีล 10 เพื่อความมีวินัยและรับผิดชอบวิทยาการมีการฝึกระเบียบวินัยโดยใช้ตามหลักศีล 10 เป็นประจำ มีความสอดคล้องกับพระมหาจริยา โปธิชโย (โพธิ์ศรีทอง) (2564) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการฝึกอบรมสามเณรด้วยหลักกาวนา 4 ในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการฝึกอบรมสามเณร ในจังหวัดปทุมธานีภาพรวม 3 ด้าน อยู่ในระดับมากรายด้านแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก หลักการฝึกอบรมต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนมีการตั้งเป้าหมายเพื่อกระตุ้นความสนใจให้กับผู้เข้าร่วมอบรม มีอุดมการณ์เป้าหมายในการดำเนินชีวิตตามหลักของพระพุทธศาสนา มีคุณธรรมพื้นฐานการจัดกิจกรรมต้องสามารถเข้าใจได้ง่าย พระอาจารย์และพระพี่เลี้ยงผู้ฝึกอบรมผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีของผู้อบรม เป็นผู้สร้างสมาชิกและเครือข่ายใหม่ของสังคมให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดีมีคุณธรรมต่อสังคม และการฝึกอบรมต้องสามารถแก้ปัญหาขององค์การหรือหน่วยงานได้มีรายละเอียด โครงการต้องมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนสามารถสนองความต้องการของสังคมรายละเอียดของโครงการต้องสามารถเข้าใจได้ง่าย สามารถนำไปปฏิบัติได้สอดคล้องกับแผนงานหลักขององค์กรที่ตั้งเป้าหมายไว้

3. ด้านจิตอาสา โดยภาพรวม สามเณรภาคฤดูร้อนให้ความคิดเห็นต่อสภาพการฝึกอบรม สามเณรภาคฤดูร้อน อยู่ในระดับมาก เพราะว่ามี การจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาชุมชน เข้มแข็งบริเวณรอบวัด ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการให้ข้อมูลเครือข่ายจิตอาสาแก่ร่วมกับประชาชนผู้มีจิตศรัทธา ส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตอาสางานภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ประชาชนมีดูแลสุขภาพร่างกาย ส่งเสริมการจัดกิจกรรมนันทนาการและนันทนาการแหล่งเรียนรู้ธรรมะ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชนให้ร่มรื่นน่าอยู่กิจกรรมมอบอุปกรณ์ด้านการศึกษาแก่สถานศึกษาตามโอกาสที่เหมาะสม กิจกรรมมอบทุนการศึกษาแก่เยาวชน รายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ชุมชนกำจัดขยะมูลฝอย ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเรื่องการป้องกันยาเสพติดและภัยพิบัติ และด้านการบำเพ็ญประโยชน์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ฝึกให้บำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน เช่น จัดหาหนังสือให้กับชุมชน กิจกรรมทำความสะอาดบริเวณวัดในเครือข่ายวัดพระธรรมกาย กิจกรรมทำความสะอาดบริเวณหน่วยงานภายนอก กิจกรรมการฝึกเดินธุดงค์ ร่วมบิณฑบาต กิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน มีความสอดคล้องกับพระครูโสภณบุญญรังสี (กฤตธัช โสภณธมโม) (2565) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาโครงการฝึกอบรมธรรมทายาท: กรณีศึกษาวัดบุญประดิษฐ์ เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินการโครงการฝึกอบรมธรรมทายาทของวัดบุญประดิษฐ์ เขตบางแค กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะในการดำเนินการโครงการฝึกอบรมธรรมทายาทของวัดบุญประดิษฐ์ เขตบางแค กรุงเทพมหานคร พบว่า การคัดเลือก การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ

ฝึกอบรมธรรมทายาท ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการล่วงหน้าก่อนเปิดการอบรมอย่างน้อย 3 เดือน เพื่อให้บิดามารดาและผู้ปกครองได้รับทราบ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ ตลอดจนผู้มีจิตศรัทธาได้สนับสนุนโครงการ อีกทั้งจะเป็นการช่วยสนับสนุนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ ด้านเนื้อหา หลักสูตร และวิชาที่จัดอบรม เนื้อหาและหลักสูตรมีเวลาจำกัด ควรเพิ่มเวลาบรรยาย มีการประชุมกลุ่ม และนำมารายงานหน้าชั้น มีเอกสารประกอบ ด้านวิธีการและกระบวนการในการอบรมของพระวิทยากร ควรให้ธรรมทายาทปฏิบัติอิริยาบถต่างๆ ให้เป็นนิสัย กิจกรรมทำวัตรเช้า-เย็น สวดมนต์ควรฝึกหัดออกเสียงให้ถูก ฝึกการวางตัวให้เหมาะสม ด้านความรู้ ความเข้าใจและความพึงพอใจ ธรรมทายาทมีความรู้ ความเข้าใจและความพึงพอใจระดับมาก ไม่มีข้อเสนอแนะใดๆ

2. ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาการฝึกอบรมตามหลักสัทธรรม 3 สามเณรภาคฤดูร้อนในวัดพระธรรมกาย มีวิธีการดังต่อไปนี้

2.1 ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม เทคนิคการฝึกปฏิบัติการอบรมโดยใช้การฝึกและปฏิบัติ หมายถึง กลวิธีที่พระอาจารย์ อาจารย์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้สามเณรได้ฝึกลงมือทำแสดงหรือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญในสิ่งที่ได้ฝึกนั้น คอยให้สังเกตการฝึกและปฏิบัติของสามเณรและพร้อมที่จะช่วยเหลือทันทีเมื่อเกิดปัญหาหรือเกิดข้อสงสัย รวมทั้งให้คำแนะนำ คำอธิบายหรือผลป้อนกลับเกี่ยวกับผลการฝึกและปฏิบัติ นอกจากนี้ กิจกรรมที่ฝึกต้องเป็นกิจกรรมที่ทำง่ายและหลากหลายและอาจารย์ผู้ฝึกอบรมต้องใช้คำถามกระตุ้นอย่างสม่ำเสมอ

2.2 ด้านการฝึกวินัย การฝึกวินัยต้องมีการบริหารร่างกายจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรงมี ความต้านทานโรคลดความเครียด ทำให้อารมณ์เบิกบานแจ่มใส มีสุขภาพจิตดีและเป็นการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีอีกวิธีหนึ่งจะได้ผลดีต้องอาศัยระบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการกันด้วย คือเป็นระบบองค์รวมที่องค์รวมจะต้องประสานกัน หมายความว่าในการฝึกฝนพัฒนามนุษย์หรือการศึกษานี้จะต้องให้องค์ประกอบ 3 ส่วน คือด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านปัญญาประสานไปด้วยกัน ทำให้เกิดองค์รวมที่สมบูรณ์ แล้วสิ่งที่ฝึกนั้นก็จะเป็นกลายเป็นชีวิตจริง

2.3 ด้านจิตอาสา การที่บุคคลตระหนักรู้ และ คำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวมและสังคมมองเห็นคุณค่าของการเอาใจใส่ดูแลรักษาสิ่งต่างๆ ที่เป็นของส่วนรวม อยากร่วมช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นจิตที่พร้อมจะสละ เวลา แรงกาย และสติปัญญา ที่เกี่ยวกับการคิด และการปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเป็นการประพฤติปฏิบัติที่มุ่งความสุขของผู้อื่น

2.4. ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ การฝึกความเสียสละ ซึ่งเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันโดยสามเณรนั้นต้องถูกฝึกฝนอบรมตามขั้นตอนวิธีของทางวัดตั้งแต่การตื่นนอนรับผิดชอบตัวเองอยู่ร่วมกับผู้อื่นเรียนหนังสือ เรียนบาลีเพื่อจะให้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข สามเณรทุกรูปควรต้องมั่นใจ ไม่มีจิตใจคับแคบ ไม่เห็นแก่ตัว การฝึกกิจวัตรข้อนี้ จะช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้เป็นคนที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตัวการเป็นพลเมืองดี ทำตามกฎหมายบ้านเมือง และเมื่อเห็นคนทำผิดกฎหมายก็แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ข้อต่อมาก็ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ

3. แนวทางการพัฒนาการฝึกอบรมหลักสัทธรรม 3 สามเณรภาคฤดูร้อนในวัดพระธรรมกายสามารถสรุปและนำเสนอเป็นรายชื่อได้ ดังนี้

3.1 ปริยัติสัทธรรม คือ คำสั่งสอนต้องเล่าเรียน การได้ศึกษาเล่าเรียน ทั้งในหลักทฤษฎีหรือหลักการต่างๆ ในพระธรรมคำสอนจนเข้าใจเพื่อเป็นพื้นฐานต่อไปแห่งการปฏิบัติ อันเป็นพระปริยัติสัทธรรม

ด้านกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ สามเณรที่ตินอกจากจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นคนดี มีศีลธรรม ผ่านการอบรมแล้วยังต้องดำเนินชีวิตและมีอนาคตประกอบอาชีพสุจริตแล้ว ยังมีหน้าที่ที่ต้องทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมด้วย ส่วนรวมในที่นี้แบ่งได้เป็น 4 ระดับ คือ ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ ทั้งหญิงและชายพึงยึดถือปฏิบัติเพื่อรับผิดชอบและรักษาครอบครัวให้คงอยู่อย่างสมบูรณ์ ด้านการฝึกวินัย สมาธิ คือ ความสงบ สบาย และความรู้สึกเป็นสุขอย่างยั่งยืนที่มนุษย์สามารถสร้างขึ้นได้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนากำหนดเอาไว้เป็นข้อควรปฏิบัติ เพื่อการดำรงชีวิตประจำวันอย่างเป็นสุข ไม่ประมาท เต็มไปด้วยสติสัมปชัญญะ และปัญญา อันเป็นเรื่องไม่เหลือวิสัย สอดคล้องกับงานวิจัยของวินัย แดงทน (2537) ได้วิจัยเรื่องการดำเนินงานตามโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน จังหวัดขอนแก่น ผลวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงาน พบว่า ส่วนมากเจ้าอาวาสและพระภิกษุ สามเณร วิทยากร พี่เลี้ยง มีวุฒิทางธรรมตั้งแต่นักธรรมชั้นเอกขึ้นไป ศึกษาธิการอำเภอได้ดำรงตำแหน่งมานาน้อยกว่า 6 ปี และมีวุฒิทางการศึกษาต่ำสุดในระดับปริญญาตรี ผู้ปกครองของสามเณรมีอาชีพเกษตรกรรมอายุเฉลี่ย 36-45 ปี ส่วนสามเณรมีวุฒิการศึกษาต่ำสุดชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และสูงสุดชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อายุเฉลี่ย 13 ปี การปฏิบัติงานโครงการมีปัญหาในด้านการวางแผน การประสานงาน และการบริการ การจัดทำตารางฝึกอบรม การจัดหาสื่อและงบประมาณ ในด้านความต้องการ เจ้าอาวาสต้องการงบประมาณสนับสนุนจากรัฐเพื่อการดำเนินการและเลี้ยงดูสามเณร ตลอดระยะฝึกอบรม จำนวน 100 บาทต่อ 1 รูป และต้องการให้พระผู้ปกครองคณะสงฆ์ออก เยี่ยมหน่วยฝึกอบรม ต้องการให้จัดอบรมถวายความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานแก่เจ้าอาวาส และ พระภิกษุสามเณรวิทยากรพี่เลี้ยง ต้องการสื่อและวิทยากรจากบุคคลภายนอก

3.2. ปฏิบัติดีศีลธรรม คือ หลักการปฏิบัติ การลงมือปฏิบัติ โดยการนำพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนนั้น มาใช้กับการปฏิบัติจริงตามแนวทางหลักสำคัญที่เรียกว่า หัวใจพุทธศาสนา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ด้านกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ กลวิธีที่พระอาจารย์ อาจารย์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้สามเณรได้ฝึกลงมือทำ แสดงหรือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญในสิ่งที่ได้ฝึกนั้น คอยให้สังเกตการฝึกและปฏิบัติของสามเณรและพร้อมที่จะช่วยเหลือทันทีเมื่อเกิดปัญหาหรือเกิดข้อสงสัย รวมทั้งให้คำแนะนำ คำอธิบายหรือผลป้อนกลับเกี่ยวกับผลการฝึกและปฏิบัติด้านการฝึกวินัย กิจกรรมในการปฏิบัติธรรมต่างๆ ของพระสงฆ์ลดน้อยลงจนส่งผลกระทบต่อสุขภาพ การบริหารร่างกายที่ควรเรียกว่า "บริหารชั้นธ" ของพระภิกษุสงฆ์ จึงเป็นเรื่องจำเป็นต่อสุขภาพด้านจิตอาสา การอบรม ต้องเกิดความมีจิตอาสา โดยการพาลงมือทำหรือพาปฏิบัติในส่วนงานภายในโดยจะเป็นจุดเริ่มต้น ได้เรียนรู้ได้เห็นสภาพที่เป็นจริง เพื่อเป็นรูปแบบหนึ่ง เพื่อเพิ่มพูนหรือพัฒนาสมรรถภาพในด้านให้ความเป็นจิตอาสา ตลอดจนการปรับปรุงพฤติกรรม อันจะนำมาซึ่งการแสดงออกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ สามเณรควรฝึกความเสียสละ สอดคล้องกับงานวิจัยของไวยากรณ์ แก้วใส (2565) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย ผลการวิจัย พบว่า 1) พระภิกษุสามเณร และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมมีระดับความคิดเห็นต่อ การศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และรายด้าน มีด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เหลือทั้งหมด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา และด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ตามลำดับสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่าย 2) วิธีการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย คือ (1) วางแผน งานและจัดลำดับความสำคัญของงานที่ทำ (2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน (3) ดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้ (4) แก้ปัญหาที่เป็นจุดอ่อนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และการจัด

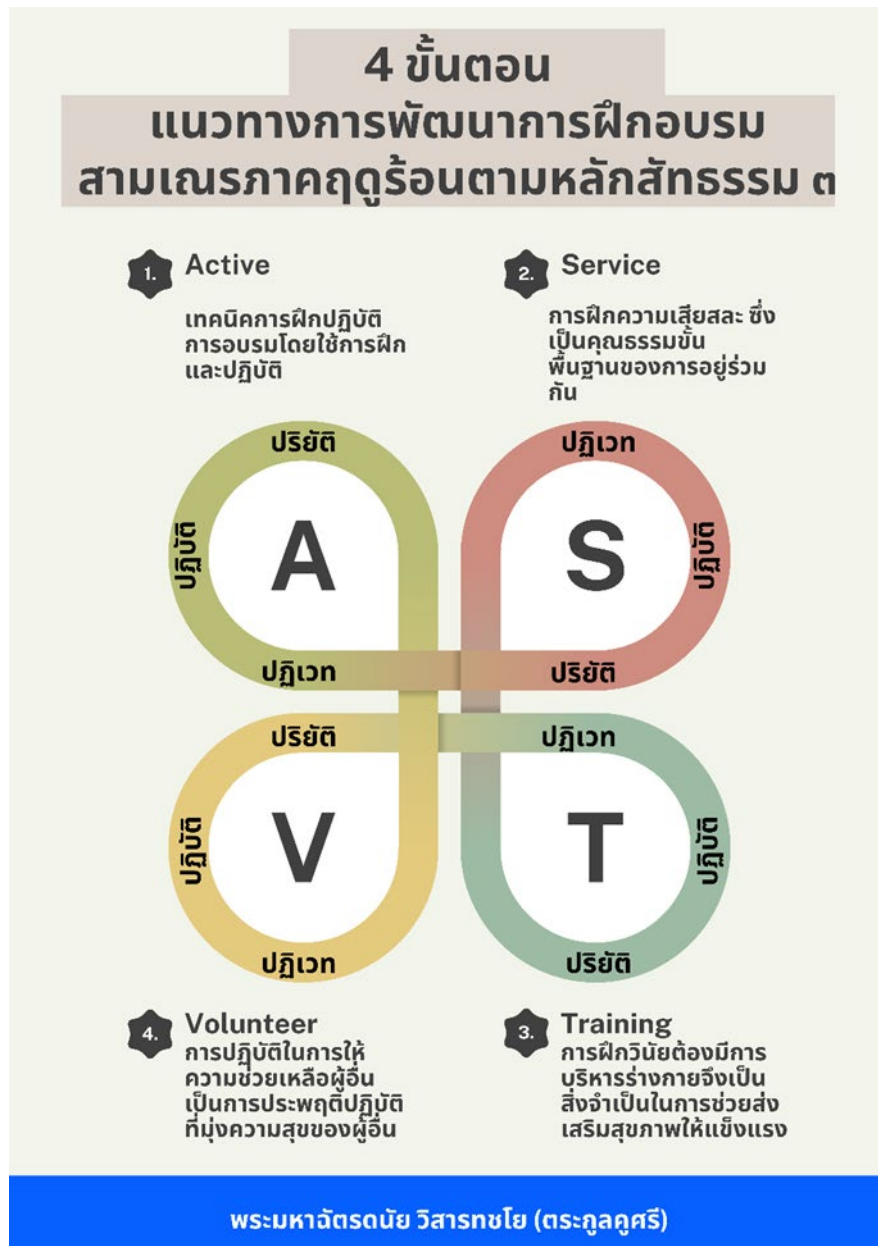

กิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัด 3) แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย มีดังนี้ (1) ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์สมาชิกกลุ่มเครือข่ายควรมีความน่าเชื่อถือในการบำเพ็ญประโยชน์ และช่วยเหลือผู้อื่นเสมอเป็นมิตรกับทุกคนที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายและมีความสามัคคีของสมาชิกของเครือข่าย (2) ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ศูนย์หรือกลุ่มสมาชิกกลุ่มเครือข่ายควรมี คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ทุกข์ยากหรือประสบภัยต่างๆ เช่น ภัยแล้ง วาตภัย กลุ่มเครือข่าย ของวัดในการจัดหาทุน สงเคราะห์การศึกษาเพื่อมอบแก่เยาวชนให้มากขึ้น (3) ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม ศูนย์หรือกลุ่มเครือข่ายควร กำหนดแนวทางการปฏิบัติ ให้มีความชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องเวลา เข้า-ออก และส่งเสริมเครือข่ายให้มีการจัด กิจกรรมปฏิบัติธรรมเรื่องการพัฒนาจิตเพื่อชีวิตยุคใหม่ (4) ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา สมาชิกกลุ่มเครือข่าย เข้าไปทำกิจกรรมกวาดลานวัด หรือสถานที่ที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ชุมชนในรูปแบบต่างๆ ควรจัดหา หนังสือ เพื่อนำไปบริจาค หนังสือแก่ศูนย์การเรียนรู้ตามชุมชนต่างๆ กลุ่มเครือข่ายควรเข้าไปร่วมกิจกรรมกับชุมชนในทุกโอกาสที่ ชุมชนจัดกิจกรรมชุมชนและมีจิตอาสาสายก่อสร้างซ่อม/สร้าง/ทาสีอาคารเรียน สร้างห้องสมุด

3.3 ปฏิเวธสังฆธรรม คือ ด้านกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ ควรมีกิจกรรมกลุ่มช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เกิดกระบวนการทำงานกลุ่ม เช่น มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบและเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีวินัยในตนเอง ด้านการฝึกวินัย สิ่งจำเป็นในการช่วยส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรงมี ความต้านทานโรคลดความเครียด ทำให้อารมณ์เบิกบานแจ่มใส มีสุขภาพจิตดีและเป็นการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านจิตอาสา การสร้างจิตสำนึกคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่มีความพร้อม ความปรารถนาที่จะช่วย แก้ปัญหา อุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม รวมถึงการใช้และการรักษาสิ่งของที่เป็นของส่วนรวมสร้างจิตใจจิตแห่งการให้โดยเต็มใจจะช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่คิดค่าตอบแทน ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ การเป็นพลเมืองดี ทำตามกฎหมายบ้านเมือง และเมื่อเห็นคนทำผิดกฎหมายก็แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ข้อต่อมาก็ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ ไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่ายในเรื่อง ศาสนา เชื้อชาติ วัฒนธรรมและชนชั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยยุทธ ชีโนกุล (2557) ได้วิจัยเรื่องกลยุทธ์การฝึกอบรมและพัฒนาพระภิกษุสามเณรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ส่วนใหญ่มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม วุฒิทางธรรมส่วนใหญ่มีความรู้ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทางด้านการสรรหาผู้ตอบคิดว่ามีปัญหากลยุทธ์การฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย การหาความจำเป็นในการฝึกอบรมเป็นประการแรก ซึ่งผู้ตอบส่วนใหญ่ตอบว่าเกิดจากความต้องการขององค์การ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ในการทำงาน และมีความต้องการหลักสูตรการเพิ่มขีดความสามารถพิเศษ ต่อมาด้านการดำเนินการฝึกอบรม เนื่องจากงบประมาณมีจำกัด ผู้ตอบต้องการให้จัดการฝึกอบรมช่วงเช้าโดยจัดที่วัด

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากผลการวิจัยครั้งนี้ คือ สภาพการฝึกอบรมสามเณร แนวทางการพัฒนาการฝึกอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนตามหลักสังฆธรรม 3 ในวัดพระธรรมกาย มาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ได้ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยดังนี้

Active ด้านการปฏิบัติ เทคนิคการฝึกปฏิบัติ การอบรมโดยใช้การฝึกและปฏิบัติ หมายถึง กลวิธีที่ พระอาจารย์ อาจารย์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้สามเณรได้ฝึกลงมือทำ แสดงหรือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความชำนาญในสิ่งที่ได้ฝึกนั้น คอยให้สังเกตการฝึกและปฏิบัติของสามเณรและพร้อมที่จะช่วยเหลือ ทันทีเมื่อเกิดปัญหาหรือเกิดข้อสงสัย

Training ด้านการฝึกวินัย การฝึกวินัยต้องมีการบริหารร่างกายจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยส่งเสริม สุขภาพให้แข็งแรงมี ความต้านทานโรคลดความเครียด ทำให้อารมณ์เบิกบานแจ่มใส มีสุขภาพจิตดีและเป็น การสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีอีกวิธีหนึ่งจะได้ผลดีต้องอาศัยระบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ

Volunteer ด้านกิจกรรมจิตอาสา การที่บุคคลตระหนักรู้ และ คำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวม และสังคม มองเห็นคุณค่าของ การเอาใจใส่ดูแลรักษาสิ่งต่างๆ ที่เป็นของส่วนรวม อยากช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นจิตที่พร้อมจะสละ เวลา แรงกาย และสติปัญญา ที่เกี่ยวกับการคิด และการปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเป็นการประพฤติปฏิบัติที่มุ่งความสุขของผู้อื่น

Service ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ การฝึกความเสียสละ ซึ่งเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันโดยสามเณรนั้นต้องถูกฝึกฝนอบรมตามขั้นตอนวิของทางวัดตั้งแต่การตื่นนอนรับผิดชอบตัวเอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นเรียนหนังสือ เรียนบาลีเพื่อจะให้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข สามเณรทุกรูปควรต้องมีความตั้งใจคับแคบ ไม่เห็นแก่ตัว การฝึกกิจวัตรข้อนี้จะช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้เป็นคนที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยพบว่า ด้านกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ เทคนิคการฝึกปฏิบัติการอบรมโดยใช้การฝึกและปฏิบัติ หมายถึง กลวิธีที่พระอาจารย์ อาจารย์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้สามเณรได้ฝึกลงมือทำ แสดงหรือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญในสิ่งที่ได้ฝึกนั้น คอยให้สังเกตการฝึกและปฏิบัติของสามเณรและพร้อมที่จะช่วยเหลือทันทีเมื่อเกิดปัญหาหรือเกิดข้อสงสัย รวมทั้งให้คำแนะนำ คำอธิบายหรือผลป้อนกลับเกี่ยวกับผลการฝึกและปฏิบัติ นอกจากนี้ กิจกรรมที่ฝึกต้องเป็นกิจกรรมที่ทำง่ายและหลากหลาย และอาจารย์ผู้ฝึกอบรมต้องใช้คำถามกระตุ้นอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอการปฏิบัติ ดังนี้

1.1 ด้านการปฏิบัติธรรม วิทยากรให้การอบรมต้องให้ความรู้เรื่องระเบียบในการเข้าอบรมในเรื่องของการปฏิบัติธรรมฐานในแต่ละช่วงเวลา

1.2 ด้านการฝึกวินัย ทำให้เป็นผู้ที่รู้จักในการตระหนักการตรงต่อเวลา รู้จักจัดสรรเวลาชีวิตของตนเองได้อย่างชัดเจน ทำให้เป็นผู้รักษาความสะอาด รู้จักเคารพในกฎระเบียบของสังคมและบ้านเมือง

1.3 ด้านจิตอาสา ทำให้ผู้ฝึกปฏิบัติมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือสังคมและผู้อื่น มีจิตใจที่เอื้อเฟื้ออารีย์เอาใจเขามาใส่ใจเรา เห็นผู้อื่นเดือดร้อนก็ไม่นิ่งดูตาย

1.4 ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ สิ่งที่ฝึกปฏิบัติจะเป็นประโยชน์ไม่ใช่แค่ตนเองแต่มีประโยชน์ต่อผู้อื่นด้วย เมื่อตนเองมีศีลธรรมมีระเบียบวินัย มีจิตใจดี ก็จะทำให้ตัวเรามีสิ่งพัฒนาไปทางที่ดี สร้างครอบครัวที่ดีเผยแผ่สิ่งที่ดีสู่สังคมและประเทศชาติต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการบวชสามเณรภาคฤดูร้อนของวัดพระธรรมกาย

2.2 ควรวิจัยเรื่องกลยุทธ์การฝึกอบรมและพัฒนาพระภิกษุสามเณรให้มีประสิทธิภาพ

2.3 ควรวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมพื้นฐานด้านคุณธรรมและจริยธรรมด้านชีวิตประจำวันเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของสามเณร

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยุทธ ชีโนกุล. (2557). กลยุทธ์การฝึกอบรมและพัฒนาพระภิกษุสามเณรในจังหวัดชายแดนภาคใต้. ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโสภณปัญญรังสี (กฤตธัช โสภณธมฺโม). (2565). การพัฒนาโครงการฝึกอบรมธรรมทายาท: กรณีศึกษาวัดบุญประดิษฐ์ เขตบางแค กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระณัฐวุฒิ อคฺคพุฒโน (หนูเกื้อ). (2562). แนวทางการพัฒนาโครงการฝึกอบรมธรรมทายาทสำหรับวัดพระธรรมกายในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาจิรายุ โพธิโย (โพธิ์ศรีทอง). (2564). แนวทางการฝึกอบรมสามเณรด้วยหลักภavana 4 ในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์, สุภมาศ อังศุโชติ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์. (2555). สถิติสำหรับการวิจัยและเทคนิคการใช้ SPSS. ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมีนคังการพิมพ์.
- วัดพระธรรมกาย. (2566). โครงการสามเณรธรรมทายาท รุ่นที่ 31 (ภาคฤดูร้อน). แหล่งที่มา: <https://dmc.tv/a28718> สืบค้นเมื่อ 7 พ.ค. 2566.
- วัดมัชฌันติการาม. (2566). โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน. แหล่งที่มา: https://watmatchan.net/summer_sammanero/ สืบค้นเมื่อ 7 พ.ค. 2566.
- วินัย แดงทน. (2537). การดำเนินงานตามโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไวยากรณ์ แก้วใส. (2565). การพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมชาย กิจยรรยง. (2545). สูตรสำเร็จการจัดฝึกอบรม. กรุงเทพมหานคร: วิทย์พัฒน์.
- Keeves, Peter J. (1988). Model and Model Building: Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook. Oxford: Pergamon Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3). 607-610.

แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลัก
อภิธานิยธรรม 7 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1*
THE GUIDELINES FOR PARTICIPATORY ACADEMIC ADMINISTRATOR BASED-ON
APARIHANIYADHAMMA 7 OF PRIMARY SCHOOL SMALL SIZE SCHOOL UNDER
NAKHON SAWAN PRIMARY SCHOOL EDUCATION SERVICE AREA 1

¹ชญาณัฐ อินทวิเศษ Chayanat Intarawiset ²พระมหาอุดร อุดตโร Phramaha Udorn Uttaro

³พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ Phrakhrusrisuthamniwit

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Chayanat01102532@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก และ 2) เพื่อสร้างแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารตามหลักอภิธานิยธรรม 7 ของโรงเรียนขนาดเล็ก ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 286 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.94 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน และวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารตามหลักอภิธานิยธรรม 7 ของโรงเรียนขนาดเล็ก มีแนวทางดังนี้ (1) การบริหารงานหลักสูตร ผู้บริหารควรจัดระบบการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนา (2) การจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารควรจัดระบบในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคล และแหล่งความรู้ที่หลากหลาย (3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูผลิตพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมพัฒนา (4) การวัดผลและประเมินผล ผู้บริหารกำกับติดตาม การวัดผลประเมินผล การบริหารวิชาการ เปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา ผู้บริหารควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำและพัฒนาเครื่องมือและประเมินให้ครอบคลุมตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (5) การนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหารวางแผนให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการรับรู้หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติ เพื่อรองรับการนิเทศการศึกษา (6) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม, ผู้บริหารโรงเรียน, โรงเรียนขนาดเล็ก, หลักอภิธานิยธรรม

Abstract

This research article aimed 1) to study the state of participatory academic administration of small school administrators and 2) to create a guideline for participatory academic administration of administrators based on the 7 principles of Aparihāṇiyadhamma in small schools. A mixed-method research was used. The quantitative research collected data from 286 samples. The research instrument was a questionnaire with a reliability of 0.94. Data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative research used a semi-structured interview method by collecting data from 9 key informants and analyzing the data by content analysis. The research results showed that 1) the state of participatory academic administration of small school administrators was at a high level overall and 2) the guideline for participatory academic administration of administrators based on the 7 principles of Aparihāṇiyadhamma in small schools was as following: (1) Curriculum administration: administrators should organize a system for formulating the school curriculum that allowed all parties to participate in the development. (2) Teaching and learning management: administrators should organize a system for developing the learning process continuously, allowing learners to interact socially with individuals and various sources of knowledge. (3) Development of innovative media and educational technology. Administrators promoted teachers to produce and develop teaching media and innovations, and cooperate with government and private agencies to promote development. (4) Measurement and evaluation: Administrators supervise and monitor measurement and evaluation, academic administration, and were open and straightforward. Administrators should organize workshops to create and develop tools and conduct evaluations that covered all learning subject groups. (5) Supervision within the educational institution: Administrators planned for all parties to participate in recognizing the criteria and practices to support educational supervision. (6) Development of an internal quality assurance system in the educational institution: Administrators set additional educational standards of the educational institution to be consistent with national educational standards, basic education standards, and standards of the Office of the Basic Education Commission.

Keywords: Participatory Academic Administrator, School Administrators, Small Size School, Aparihāṇiyadhamma

บทนำ

การศึกษาว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศที่ประเทศเข้าสู่สังคมขนาดใหญ่ ทั้งในระดับภูมิภาคและสังคมโลก ประกอบกับในภูมิภาคนี้มีการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนมีความเชื่อมโยงกันของประเทศในอาเซียนกับนอกภูมิภาคอาเซียนจึงมีความจำเป็นต้องสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศรวมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบ Logistics ที่สำคัญของประเทศ ทั้งด้านการคมนาคม การสื่อสาร การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่สำคัญมากและขาดไม่ได้ คือ การพัฒนาคน เพราะฉะนั้นจึงเป็นโจทย์สำคัญของการจัดการศึกษาและปฏิบัติการศึกษาของไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาไว้ โดยมุ่งจัดการศึกษาที่เป็นเลิศด้วยการทำให้โรงเรียนมีคุณภาพ การเรียนการสอนมีคุณภาพ ห้องเรียนมีคุณภาพ และผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานสูงในระดับสากล แนวนโยบายและแนวปฏิบัติดังกล่าวข้างต้นจะบรรลุผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับโรงเรียนเพราะโรงเรียนเป็นหน่วยงานในระดับปฏิบัติที่สำคัญที่สุดที่จะนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

สถานศึกษามีหน้าที่ให้การศึกษาแก่ประชาชนจึงต้องนำหลักการดังกล่าวมาดำเนินการโดยมีเป้าหมายในการจัดการศึกษา คือ ทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547) ถ้าหากโรงเรียนดำเนินการไม่เป็นไปตามแผนการพัฒนาการบริหารงานวิชาการก็น่าจะพิจารณาได้ว่าโรงเรียนประสบความล้มเหลว ในทางตรงกันข้ามโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานวิชาการโรงเรียนนั้นก็สมควรได้รับการยกย่องยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่ดำเนินการกิจได้ผล (อุทัย บุญประเสริฐ, 2538) ซึ่งการบริหารงานในโรงเรียนที่สำคัญที่สุดก็คือ การบริหารงานวิชาการ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จและความล้มเหลวในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ของประเทศ (รุ่ง แก้วแดง, 2541) การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่งเปรียบเสมือนหัวใจของโรงเรียน โรงเรียนจะมีคุณภาพหรือด้อยคุณภาพขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการ ถ้างานวิชาการอ่อนงาณด้านอื่นๆ ก็อ่อนตาม (Van Miller, 1965)

จากสภาพการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันตามบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์ พบปัญหาการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับแรกของการบริหารงาน 4 ฝ่ายในโรงเรียนสังเกตได้จากผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ หรือ (O-net) และผลการแข่งขันทักษะทางวิชาการ ในระดับจังหวัด ในแต่ละปีผลการทดสอบหรือแข่งขันโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐานทั้ง 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักในรายวิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาสังคมศึกษา และวิชาภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เป็นเพราะบริบทโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่จำกัดด้วยงบประมาณ ในการบริหารงานด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษามีไม่ครบตรงกับ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือในรายวิชาที่โรงเรียนเปิดการเรียนการสอน และขาดความต่อเนื่องในการบริหารงานโรงเรียนและการจัดเรียนการสอน เนื่องจากการย้ายกลับภูมิลำเนาของครูและผู้อำนวยการโรงเรียน หรือเปลี่ยนจากสายผู้สอนเป็นสายงานบริหารสถานศึกษาหรือสายงานอื่น

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าการบริหารงานวิชาการมีความสำคัญกับการบริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษาทุกระดับ ทุกขนาดโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งมีปัญหาด้านการบริหารงานวิชาการด้านการบริหารงานหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา เพราะจำนวนครูที่มีน้อย แต่มีภาระงานที่ได้รับมอบหมายมีจำนวนมาก และขาดครูที่มี

ความถนัดหรือตรงกับงานวิชาการในโรงเรียน ปัญหาเหล่านี้ทำให้เห็นว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นในสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนไม่มีความต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้บริหารที่จะเข้ามาเป็นผู้นำจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานวิชาการ เพราะงานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียนหรือสถานศึกษา และกระตุ้นให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของผู้ร่วมงานหรือผู้ได้บังคับบัญชา

ในการบริหารงานวิชาการจะทำให้เกิดประสิทธิภาพส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนจำเป็นต้องมีวิธีการบริหารที่ดี การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นเทคนิควิธีการบริหารอย่างหนึ่งที่มีประสิทธิภาพทั้งนี้ เพราะการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารที่ให้อำนาจการภายในองค์กรหรือตลอดจนนอกองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารด้านต่างๆ ตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติหรือดำเนินการตลอดจนการติดตามและประเมินผล ซึ่งจะทำให้ผลการดำเนินงานวิชาการมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมาย การบริหารแบบมีส่วนร่วมหรือการมีส่วนร่วมในการบริหารนับว่าเป็นวิทยาการสมัยใหม่ในการบริหารจัดการอีกแนวทางหนึ่งซึ่งนอกจากผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในองค์กรแล้วสมาชิก บุคคลในองค์กรก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้องค์กรก้าวหน้าไปด้วยดี การบริหารแบบมีส่วนร่วมได้ถูกนำมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานในภาครัฐหรือเอกชน โดยมุ่งที่จะสร้างความร่วมมือร่วมใจเพื่อให้งานสำเร็จ การให้บุคคลได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การปฏิบัติงาน การประเมินผลงาน ล้วนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับองค์กร ถ้าหากการปฏิบัติงานนั้นมีความไม่เข้าใจกันหรือเกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะและไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานองค์กรแล้วการบริหารงานขององค์กรก็จะบรรลุผลสำเร็จได้โดยยากการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมมันดีขึ้น (ธร สุนทรายุทธ, 2551)

อปปรธานิยธรรม 7 (ที.ม. (ไทย) 2/134-136/116-128) เป็นหลักการร่วมรับผิดชอบที่จะช่วยป้องกันความเสื่อม นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองโดยส่วนเดียว ได้แก่ 1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์พบปะปรึกษาหารือกิจการงาน (ที่พึงรับผิดชอบตามระดับของตน) โดยสม่ำเสมอ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันกระทำกิจทั้งหลายที่พึงทำร่วมกัน 3) ไม่ถืออำนาจใครต่อความสะดวกบัญญัติวางข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ อันมิได้ตกลงบัญญัติกันไว้แล้ว และไม่เหยียบย่ำล้มล้างสิ่งที่ตกลงวางบัญญัติกันไว้แล้ว ถือปฏิบัติมั่นอยู่ในบทบัญญัติใหญ่ที่วางไว้เป็นธรรมนูญ 4) ท่านผู้ใดเป็นผู้ใหญ่มีประสบการณ์ยาวนาน ให้เกียรติเคารพนับถือ ท่านเหล่านั้นมองเห็นความสำคัญแห่งถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันพึงรับฟัง 5) ให้เกียรติและคุ้มครองกุลสตรีมิให้มีการข่มเหงรังแก 6) เคารพสักการบูชาเจดีย์ปูชียสถาน อนุสาวรีย์ประจำชาติอันเป็นเครื่องเตือนความทรงจำให้เราทำดี และเป็นที่รวมใจของหมู่ชน ไม่ละเลย พิธีเคารพบูชาอันพึงทำต่ออนุสรณ์สถานเหล่านั้นตามประเพณี 7) จัดให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครอง อันชอบธรรม แก่บรรพชิตผู้ทรงศีลทรงธรรมบริสุทธิ์ซึ่งเป็นหลักใจและเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชน เต็มใจต้อนรับและหวังให้ท่านโดยผาสุกในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอถึงหลักอปปรธานิยธรรม 7 โดยแยกออกเป็นในแต่ละข้อเพื่อทำความเข้าใจให้ดียิ่งขึ้น (พระพรหมคุณาภรณ์ ป. อ. ปยุตโต, 2550) ดังนั้น หากมีการนำหลักอปปรธานิยธรรมมาบูรณาการกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก อันจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารตามหลักอปปรธานิยธรรม 7 ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1
2. เพื่อสร้างแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารตามหลักอภินิหารธรรม 7 ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 โดยผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 จำนวน 129 โรงเรียน ประชากรรวมทั้งสิ้น จำนวน 1,123 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 จำนวน 22 โรงเรียน จำนวน 286 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบง่ายตามสัดส่วน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ลักษณะแบบสอบถามเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ในการศึกษาวิจัย มีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้ 1) ศึกษาทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารตามหลักอภินิหารธรรม 7 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างเป็นแบบสอบถามเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนออีกครั้ง เพื่อหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของข้อคำถาม ตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความครอบคลุมเนื้อหา และรูปแบบการพิมพ์ โดยผู้วิจัยได้เลือกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 รูป/คน ทั้งนี้ เพื่อพิจารณาในด้านเนื้อหาสาระ ด้านภาษาที่ใช้ และเทคนิคโครงสร้างของคำถามหรือรูปแบบขอแบบสอบถาม ตลอดจนตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยใช้สูตรหาค่าดัชนีความ

สอดคล้องตามวัตถุประสงค์รายข้อ (Index of Item-Objective Congruence) : (IOC) (สุวิมล ติรภานันท์, 2551) นำข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้อง (IOC) 0.05 ขึ้นไป นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3) เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี IOC (Item Objective Congruence) โดยพิจารณาประเด็นคำถามที่มีค่า IOC สูงกว่า หรือเท่ากับ 0.05 จะเป็นข้อคำถามที่มีค่าความเที่ยงตรง สามารถนำไปใช้ได้ และได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.08-1.00 4) นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และขอความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถาม 5) นำแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยผู้วิจัยเลือกทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.94 6) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ และปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้ 1) ขอนหนังสือจากหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอเชิญผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ และเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มให้ข้อมูลหลักในการวิจัย 2) ขอนหนังสือจากหลักสูตรฯ ขอความร่วมมืออนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อความสะดวกในการแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย 3) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารและครูที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 จำนวน 286 ชุดในการแจกแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง 4) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามจำนวน 286 ชุดจากกลุ่มตัวอย่างและตรวจนับจำนวนแบบสอบถามด้วยตัวเอง 5) เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม 2) จัดระบบข้อมูลตรวจสอบรวบรวมคะแนนจากแบบสอบถาม 3) นำข้อมูลดิบแต่ละตอนมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปตามวัตถุประสงค์จากแบบสอบถามในแต่ละตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อจัดหมวดหมู่ของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนในแต่ละหมวดหมู่ ได้แก่ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน โดยใช้สถิติค่าความถี่และพรรณนาข้อมูลเพื่อแสดงสัดส่วนปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมวดหมู่โดยใช้สถิติค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 โดยใช้สถิติ ดังนี้ 1) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพความเที่ยงตรงของเครื่องมือ 2) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพความเชื่อมั่นของเครื่องมือ 3) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าร้อยละ 4) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความคิดเห็นการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 โดยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน เป็นผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ด้านบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 รูป/คน เป็นผู้มีความรู้ ทักษะด้านพุทธธรรมจำนวน 2 รูป/คน และเป็นมีนักวิชาการด้านการบริหารการศึกษาหรือพระพุทธศาสนาเป็นผู้ไม่มีอคติในการให้ข้อมูลทั้งทางด้านการบริหารหรือพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป/คน โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกอยู่ในระดับดีขึ้นไป จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษา 2) พระสงฆ์ที่มีคุณวุฒิ ป.ธ. 6 ขึ้นไป จำนวน 2 รูป เป็นผู้มีความรู้ทางด้านพุทธธรรม 3) นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษาหรือพระพุทธศาสนา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยเพื่อหาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างนำร่างแบบสัมภาษณ์เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดพิมพ์เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล การนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ และวิเคราะห์ แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 สรุปผลการวิจัยดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับสภาพทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

ที่	สภาพทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1	การบริหารงานหลักสูตร	4.48	0.51	มาก	4
2	การจัดการเรียนการสอน	4.38	0.49	มาก	6
3	การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.49	0.45	มาก	3
4	การวัดผลและประเมินผล	4.51	0.49	มากที่สุด	1
5	การนิเทศภายในสถานศึกษา	4.50	0.50	มาก	2
6	การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.47	0.51	มาก	5
รวมเฉลี่ย		4.47	0.49	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ

พิจารณารายด้าน พบว่า ภาพรวมด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือภาพรวมด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ภาพรวมด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก ภาพรวมด้านการบริหารงานหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ภาพรวมด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

ด้านที่ 1 ด้านการบริหารงานหลักสูตร ผู้บริหารจัดระบบการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตร ผู้บริหารควรจัดแต่งตั้งคณะกรรมการ หรือ คณะทำงาน รวมถึงคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และงานวิชาการสถานศึกษา ที่ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน เพื่อประชุมแสดงความคิดเห็นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร อีกทั้งจัดให้มีการประชุมอย่าง เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบในการร่างหลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารยึดการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่เกิดจากแหล่งข้อมูลสำคัญมากมายที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำหลักสูตรจากผู้มีส่วนร่วม และความต้องการของชุมชน สถานศึกษา ตลอดจนความต้องการของผู้เรียน ผู้บริหารควรมีซึ่งการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาต้องยึดถือหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หรือกรอบหลักสูตรในระดับท้องถิ่นด้วย รวมถึงผู้บริหารควรเปิดให้มีการแสดงความคิดเห็น หากมีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ ก็ควรนำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรศึกษาให้มีความเหมาะสม ชัดเจนยิ่งขึ้น หลักสูตรสถานศึกษาไปกำหนดโครงสร้างรายวิชา และการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย และผู้บริหารควรสนับสนุน ในการนำร่างเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา และระเบียบการวัดประเมินผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้ว ให้จัดทำเป็นประกาศหรือคำสั่งเรื่องให้ใช้สถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษา และประธานกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ลงนาม และมีการติดตามประเมินผล เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารจัดระบบให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแนวคิดการเรียนรู้ที่ดี เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคล และแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม โดยผู้บริหารต้องจัดการประชุมที่พร้อมเพรียงกันประชุม เพื่อให้กิจกรรมการแสดงผลงานที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมด้านสติปัญญา ผู้บริหารควรให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมขึ้นเรื่อยๆ ผู้บริหารต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น โดยมุ่งเน้นให้มีการดำเนินการจัดกิจกรรมของครูผู้สอนให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน แลกเปลี่ยนและเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ ความคิด เรียนรู้การอยู่ร่วมกันและการทำงานกับบุคคลอื่น รวมถึงสนับสนุนการเรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด มีอิสระและสนุกสนาน ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนได้มีบทบาทมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากที่สุด โดยเรียนรู้สิ่งที่ใกล้ตัวในท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัย ซึ่งมีความหมายต่อกำนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และแก้ปัญหาสภาพสังคม สร้างเครือข่าย

และสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการสืบค้น การสังเกต สัมภาษณ์ และการทดลองด้วยตนเอง โดยนำประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคม

ด้านที่ 3 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนผู้บริหารควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยจัดการประชุมอย่าง เพื่อรับฟังความคิดเห็น และความต้องการของผู้มีเกี่ยวข้อง ผู้บริหารต้องดำเนินการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีรวมทั้งสื่อต้นแบบของหน่วยงานในการพัฒนาให้ถูกต้องและสอดคล้องในการวัด ประเมินผล ผู้บริหารต้องนิเทศติดตาม และประเมินผลการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารต้องสนับสนุนให้เกิดการศึกษาความต้องการสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่คำนึงถึงความแตกต่างของปัจเจกบุคคลเป็นสำคัญ ผู้บริหารต้องส่งเสริม และพัฒนาครู ผู้บริหาร ให้ความรู้ ความสามารถในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ในการประสานความร่วมมือ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา

ด้านที่ 4 ด้านการวัดผลและประเมินผล ผู้บริหารกำกับติดตาม การวัดผลประเมินผล การบริหารวิชาการ เปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา ผู้บริหารควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำและพัฒนาเครื่องมือและประเมินให้ครอบคลุมตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามสภาพจริง ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการอ่าน วิเคราะห์ และการเขียนสื่อความ เพื่อประสานงานให้เกิดการรวบรวม ศึกษา วิเคราะห์เครื่องมือวัดผลและประเมินผล ผู้บริหารควรส่งเสริมให้จัดทำคู่มือการวัดผล เทียบโอนผลการศึกษาสำหรับการศึกษา โดยจัดทำรายงาน การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการศึกษาต่อเขตพื้นที่การศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และสามารถนำผลการวัดและประเมินผลไปพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล ผู้บริหารควรศึกษาวิเคราะห์รูปแบบวิธีการในการพัฒนาแนวทางการวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยและผู้บริหารต้อง โดยการเผยแพร่ผลการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการศึกษา รวมถึงการให้บริการเครื่องมือวัดและประเมินผลทางการศึกษาแก่สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด้านที่ 5 ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหารวางแผนให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการรับรู้ หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติ เพื่อรองรับการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน โดยให้บุคลากรในหน่วยงานมีส่วนร่วมในการเสนอรายชื่อ เพื่อช่วยแก้ปัญหาการไม่ยอมรับผู้นิเทศได้ระดับหนึ่ง โดยคณะกรรมการประกอบด้วยผู้บริหาร ครู และผู้ที่ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานและความร่วมมือในการทำงานเป็นหมู่คณะ โดยใช้กระบวนการกลุ่มในการปฏิบัติงานโดยผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน และเรื่องอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครูเกิดการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรติดตาม ประเมินผล และพัฒนาการดำเนินการนิเทศภายในให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ ผู้บริหารต้องสร้างความร่วมมือกับคณะครูดำเนินงานตามขั้นตอนของกระบวนการนิเทศภายใน โดยรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ที่แตกต่างกันของปัจเจก สร้างบรรยากาศ ความเป็นมิตร และความไว้วางใจใช้กิจกรรมทางสังคม เคารพในหลักการและเหตุผลของการปรับปรุงคุณภาพของงาน ด้วยการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่

ผู้ปฏิบัติงาน ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ยกย่อง ชมเชยในที่ประชุม นำผลสำเร็จของการปฏิบัติงานมาแสดงให้เห็นปรากฏแก่บุคคลอื่น ตามความถนัด และเปิดโอกาสให้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่

ด้านที่ 6 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และชุมชน ผู้บริหารควรจัดการประชุมคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา เพื่อพิจารณา ให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยให้มีผู้เกี่ยวข้องพิจารณาเห็นชอบ และลงนามประกาศใช้แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อร่วมมือกันพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้มีการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน สถานศึกษาควรรักษามาตรฐานและพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน ส่งเสริม สนับสนุนอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเคารพการตัดสินใจ ความแตกต่างของบุคคล ผู้บริหารควรส่งเสริมในด้านการบริหารจัดการในการวางแผนการบริหารที่ครอบคลุมภาระงาน ได้แก่ การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสานงานกับหน่วยงานต่าง เปิดโอกาสให้มีการติดตามผลการดำเนินงาน รวมถึงการประเมิน และตรวจสอบคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาด้วยความยินดี

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารตามของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 พบว่า สภาพทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่มีความสำคัญ และมีขอบข่าย ค่อนข้างกว้างขวางในแต่ละงานในการบริหารงานวิชาการนั้นจะมีหลักการสำคัญที่จะยึดร่วมกันเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกิติมา ปรีดีดิolk (2542) ได้สรุปหลักการบริหารงานวิชาการไว้ว่าเป็นการจัดทำแผน วิชาการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือนโยบายหลัก เน้นการทำงานร่วมกัน มีการกระจายอำนาจ ความรับผิดชอบเพื่อปรับปรุงงานด้านวิชาการของตนเอง รวมถึงมีการริเริ่ม ใช้เทคนิคในการส่งเสริม มากกว่าการสอน มีการสร้างขวัญและกำลังใจ และมีการมีการที่ปรึกษาเพื่อให้ครูเข้าใจวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมาย มีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับแนวคิดของทัศนีย์ วงศ์ยืน (2543) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญของสถานศึกษาต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลักสำคัญของงาน มีกลไกควบคุมมาตรฐานทางวิชาการของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาทางวิชาการจะได้มีทิศทางพัฒนางานวิชาการอย่างชัดเจน และไปในทิศทางเดียวกันสอดคล้อง กับการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินจากหน่วยงานภายนอก พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาโดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ มีโครงสร้างการบริหารงานวิชาการที่ชัดเจนมีการกระจายอำนาจและความ รับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถและความเหมาะสมของ

ผู้ปฏิบัติงาน การประเมินติดตามผลการปฏิบัติงานทางวิชาการเพื่อให้ได้มาตรฐานของ งานวิชาการและนำผลที่ได้มาปรับปรุงวางแผนงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีเครือข่ายการประสานงานความร่วมมือระหว่าง ครอบครัวยุวมชน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการของสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน และต้องสามารถ บริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน จะเห็น มุ่งเน้นให้มีการตรวจสอบและพัฒนาร่วมกัน มุ่งเน้นประโยชน์ที่เอื้อกับผู้เรียนเป็นหลักเพื่อพัฒนาสู่ความเป็น เลิศโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาโดยให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับผิตชอบร่วมกันทำให้ ผลผลิตที่มีคุณภาพ

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารตามหลักอปรินายธรรม 7 ของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

ด้านที่ 1 ด้านการบริหารงานหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร โดยต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม: เช่น ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร จัดตั้ง คณะกรรมการเพื่อร่วมกันพิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูล จากทุกแหล่ง เช่น ความ ต้องการของผู้เรียน ชุมชน เพื่อนำมาปรับใช้ในการจัดทำหลักสูตร ยึดหลักสูตรแกนกลางและกรอบหลักสูตรใน ระดับท้องถิ่นเป็นแนวทาง นำเสนอร่างหลักสูตรให้คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณา ประกาศใช้หลักสูตร เมื่อได้รับความเห็นชอบ ติดตามและประเมินผลเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้กล่าวว่า มีหลักการในการบริหารงานวิชาการหลักแห่งประสิทธิภาพ (Efficiency) การได้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นโดยไม่เพิ่มการลงทุนนั้นคือนักเรียนนักศึกษาสามารถสำเร็จการศึกษาตาม กำหนดของหลักสูตร โดยไม่ต้องลาออกกลางคัน เรียนเกินเวลา และช้ากว่ากำหนดและหลักแห่งประสิทธิผล (Effectiveness) ผลผลิตได้ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้นั้นคือนักเรียนนักศึกษามีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของ หลักสูตร มีความรู้ความสามารถ ทักษะ คุณภาพ และ การจัดการได้

ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของ ผู้เรียนโดยเน้นที่การมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ทุกฝ่าย ทั้งครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการ วางแผนและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตลอดเวลา การเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กันเองกับครูและกับแหล่งความรู้ต่างๆ การเรียนรู้ที่หลากหลายจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความสนใจและความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน การเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริงเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตจริงและชุมชน การเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิมล เปลือกกระโทก (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามความ คิดเห็นของครูวิชาการโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ 3 คือร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติการ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูวิชาการ

ด้านที่ 3 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารควรมีบทบาทสำคัญ ในการส่งเสริมการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยมีหน้าที่หลักดังนี้ สนับสนุนครูให้ครูมี ส่วนร่วมในการผลิตและพัฒนาสื่อการสอน ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อนำเทคโนโลยีมาใช้ใน โรงเรียน พัฒนาสื่อต้นแบบเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีและสามารถนำไปปรับใช้ได้ นิเทศและประเมินผลเพื่อให้แน่ใจ ว่าสื่อที่พัฒนามีประสิทธิภาพ ศึกษาความต้องการของผู้เรียนและครู เพื่อพัฒนาสื่อที่ตรงกับความต้องการ

พัฒนาศักยภาพบุคลากรทั้งครูและผู้บริหารเอง เผยแพร่ผลงานเพื่อให้คนอื่นได้รู้จักและนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพร พรหมชินวงศ์ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากทุกด้าน และปัญหาการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมมีปัญหาย่อยในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษามีปัญหาในระดับปานกลาง

ด้านที่ 4 ด้านการวัดผลและประเมินผล ผู้บริหารควรมีบทบาทสำคัญในการดูแลระบบการวัดผลและประเมินผล โดยมีหน้าที่หลักดังนี้ กำกับดูแลการวัดผลและประเมินผลให้เป็นไปตามมาตรฐาน พัฒนาเครื่องมือสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนการสอน จัดทำคู่มือเพื่อให้ครูและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ รายงานผลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมการใช้หลากหลายวิธีในการวัดและประเมินผล ศึกษาวิธีการใหม่ๆ เพื่อพัฒนาระบบการวัดผลให้ทันสมัย เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยรัตน์ ลำภูธร (2550) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในเครือบริบทดินทรเดชา ผลการศึกษาพบว่า สภาพการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในเครือบริบทดินทรเดชา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติปานกลางได้แก่ ด้านการวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครูวิชาการโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ 3 คือร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูวิชาการ

ด้านที่ 5 ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหารวางแผนให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการรับรู้หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติ เพื่อบริหารการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน โดยให้บุคลากรในหน่วยงานมีส่วนร่วมในการเสนอรายชื่อ เพื่อช่วยแก้ปัญหาการไม่ยอมรับผู้นิเทศได้ระดับหนึ่ง โดยคณะกรรมการประกอบด้วยผู้บริหาร ครู และผู้ที่ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานและความร่วมมือในการทำงานเป็นหมู่คณะ โดยใช้กระบวนการกลุ่มในการปฏิบัติงานโดยผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน และเรื่องอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครูเกิดการพัฒนาด้านตนเองอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรติดตาม ประเมินผล และพัฒนาการดำเนินการนิเทศภายในให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ ผู้บริหารต้องสร้างความร่วมมือกับคณะครูดำเนินงานตามขั้นตอนของกระบวนการนิเทศภายใน โดยรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ที่แตกต่างกันของปัจเจก สร้างบรรยากาศ ความเป็นมิตร และความไว้วางใจใช้กิจกรรมทางสังคม เคารพในหลักการและเหตุผลของการปรับปรุงคุณภาพของงาน ด้วยการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ยกย่อง ชมเชยในที่ประชุม นำผลสำเร็จของการปฏิบัติงานมาแสดงให้ปรากฏแก่บุคคลอื่น ตามความถนัด และเปิดโอกาสให้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เนื่องจากการนำหลักธรรมอภิธานียธรรม 7 เข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิลาศกาญจนธรรม (เล็ก สุทธิมปัญญา) (2555) ได้วิจัยเรื่องการปกครองคณะสงฆ์ ตามหลักกติกุขุปรีหานิยธรรมของคณะสงฆ์อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักกติกุขุปรีหานิยธรรม 7 ว่าอยู่ในระดับมากและพิจารณาผลแยกตามหัวข้อธรรมย่อยทั้ง 7 ข้อก็พบว่า หัวข้อที่เกี่ยวกับการให้ความเคารพผู้อื่นว่าสูงกว่า และหัวข้อที่เกี่ยวกับการประชุมโดย

พร้อมเพรียงกัน ได้รับคะแนน ความคิดเห็นในระดับมากที่สุด และปาณิสรา เกิดมรกต (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี ผลการศึกษา พบว่า ครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

ด้านที่ 6 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีบทบาทสำคัญ ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยมีหน้าที่หลักดังนี้ กำหนดมาตรฐาน กำหนด มาตรฐานที่สูงขึ้นสำหรับสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานระดับชาติและระดับท้องถิ่น วางแผนพัฒนา จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพิจารณา ดำเนินการตามแผนทำให้แน่ใจว่า แผนที่วางไว้ได้รับการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ชักชวนให้ทุกฝ่าย ทั้งครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพ พัฒนาระบบข้อมูลสร้างระบบข้อมูลที่ครอบคลุมเพื่อใช้ในการติดตามและประเมินผล ประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรียันต์ อินทเจริญฐานต์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการของ โรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากทุกด้านและปัญหาการบริหารวิชาการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีปัญหาใน ระดับน้อย และแนวทางในการพัฒนางานวิชาการที่เสนอแนะมากที่สุด คือ พัฒนาครูให้มีความสามารถในการ วิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และถูกต้อง และรองลงมา คือ จัดอบรมเชิง ปฏิบัติการเพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารตามหลัก อปทานิยธรรม 7 ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค 6 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารงานหลักสูตร 2) การจัดการ เรียนการสอน 3) การพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) การวัดผลและประเมินผล 5) การ นิเทศภายในสถานศึกษา และ 6) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งในการบริหารงาน วิชาการแบบมีส่วนร่วมทั้ง 6 ด้านนั้น ผู้บริหารต้องมีหลักธรรมาภิบาลประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา หลักธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญ ดังหลักธรรมอปทานิยธรรม 7 มาเป็นส่วนช่วยใน การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม โดยแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารตาม หลักอปทานิยธรรม 7 ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สรุปลองค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมให้การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี
 - 1.2 ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปสร้างแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมให้เป็นระบบ ผู้บริหารควรมีหลักธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญ และการร่วมรับผิดชอบ ในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น
 - 1.3 ผู้บริหารควรรนำผลการวิจัยที่ได้จากการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ของโรงเรียนขนาดเล็ก หน่วยงานต้นสังกัด ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรมีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินการใช้อย่างต่อเนื่อง
 - 1.4 ผู้บริหารควรควรตระหนัก และให้ความสำคัญในงานวิชาการ โดยยึดกฎ ข้อบังคับ ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ เน้นให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความต้องการของชุมชนในการพัฒนางานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อที่สถานศึกษาจะได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของชุมชน โดยการประยุกต์ใช้หลักหลักอปริหานิยธรรม 7

2.2 สถานศึกษาควรทำวิจัยเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานของครูให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการติดตาม ประเมินผล ปรับปรุงการปฏิบัติงานของครูเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนและส่งเสริมประสิทธิภาพของงานวิชาการในสถานศึกษาโดยประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการส่งเสริมงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). คู่มือการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). นโยบายการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กิตติมา ปรีดีติลล. (2542). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: อักษรพิพัฒน์.

ชัยรัตน์ ลำภูทธิ. (2550). สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในเครือบดินทรเดชา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ทัศนีย์ วงศ์ยืน. (2543). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: คณะบริหารการศึกษาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธ สุนทรายุทธ. (2551). การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป. กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริม.

พระครูวิลาศกาญจนธรรม (เล็ก สุขุมมปัญญา). (2555). การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักกฏอปริหานิยธรรมของคณะสงฆ์อำเภอทองผาภูมิจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2550). ธรรมานุชีวิต. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รุ่ง แก้วแดง. (2541). ปฏิวัติการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มติชน.

สมพร พรหมชินวงศ์. (2550). การศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

สุริยันต์ อินทเจริญศาสน์. (2552). การบริหารวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

- สุวิมล ตีรกานันท์. (2551). การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล เปลื้องกระโทก. (2546). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัย.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2538). การวางแผนการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Keeves, Peter J. (1988). **Model and Model Building: Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook.** Oxford: Pergamon Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement.** 30(3). 607-610.
- Van Miller. (1965). **The Public Administration of American School.** New York: Macmillan Publishing Company.

การพัฒนารูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา*

DEVELOPMENT OF A MOTIVATION MODEL IN PERFORMING WORK ACCORDING
TO IDDHIPADA PRINCIPLES OF SECONDARY SCHOOL TEACHERS UNDER THE
OFFICE OF PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

¹ธีรวิทย์ แพบัว Theerawee Phabua

²พระครูโสภาสนทนทกิตติ (ศักดิ์ โอภาโส) Phrakhru Opatnontakitti (Sakda Obhaso)

³พิวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk

¹โรงเรียนนครหลวง “อุดมรัษฎวิทยา” Udomratwittaya School, Thailand

^{2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Johnneyray2020@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอการพัฒนารูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเป็นการวิจัยผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูจำนวน 414 คน และแบบประเมินรูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูจำนวน 201 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการจำเป็น และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน และการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่ารูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่สนับสนุนแรงจูงใจ การให้รางวัลและการสนับสนุนในการพัฒนาทักษะและความสามารถของครูการสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์และการแบ่งปันความรู้ 2) วัตถุประสงค์กำหนดวัตถุประสงค์ระยะสั้น กลางและยาว 3) การบูรณาการด้วยหลักอิทธิบาท 4 กับแรงจูงใจในการทำงานของครู 4) การประยุกต์ใช้ 6 ด้าน คือ โครงการพัฒนาวิชาชีพ ประสานวัฒนธรรมเชิงบวกของโรงเรียน การให้รางวัลและการประกาศเกียรติคุณ สมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน ความสามัคคีกับเพื่อนร่วมงาน การเข้าถึงทรัพยากร และผลการประเมินการพัฒนารูปแบบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องตามลำดับ โดยสรุปเป็นองค์ความรู้การวิจัย คือ PHABUA

คำสำคัญ: รูปแบบ, แรงจูงใจ, การปฏิบัติงาน, อิทธิบาท, ครู, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

This research article aimed to propose the development of a motivation model for teachers in secondary schools under the Office of the Secondary Education Service Area, Phra Nakhon Si Ayutthaya. It was a mixed-method research. The quantitative research used a questionnaire on the motivation needs of 414 teachers and an assessment form on the motivation model for teachers in accordance with the Four Iddhipāda of 201 teachers. The data were analyzed using statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and needs. The qualitative research used interviews with 10 key informants and focus group discussions with 9 experts. The data were analyzed using content analysis. The research results found that the motivation model for teachers in secondary schools under the Office of the Secondary Education Service Area, Phra Nakhon Si Ayutthaya, consisted of 4 components: 1) Principles of creating a work culture that supported motivation, providing rewards and supporting for developing teachers' skills and abilities, creating an atmosphere that supported creativity and sharing knowledge, 2) Objectives: Defining short-term, medium-term, and long-term objectives, 3) Integrating the Four Iddhipāda with teachers' motivation, 4) Applications in 6 areas: professional development projects, Coordinating a positive school culture, giving awards and honors, work-life balance, unity with colleagues, access to resources, and the overall evaluation results of the model development were at the highest level. When considering each aspect, it was found that the evaluation results were at the highest level in all 4 aspects: usefulness, feasibility, appropriateness, and correctness, respectively, which could be summarized as the research knowledge, namely PHABUA.

Keywords: Model, Motivation, Performance, Iddhipāda, Teachers, Secondary Schools

บทนำ

วิวัฒนาการของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้สถานการณ์ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การบริหารงานภาครัฐและเอกชน มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง เพราะความก้าวหน้าทางด้านการสื่อสารเทคโนโลยี การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วสู่ประชาชน แต่ระบบการบริหารงานทั้งภาครัฐ และเอกชนเกิดความไม่สอดคล้อง และทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงทำให้สังคมโลกหันกลับมามองถึงสาเหตุปัญหาที่แท้จริงในการบริหารของแต่ละประเทศที่มีผลกระทบต่อด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อองค์การอื่นๆ อย่างมากมาย การบริหารเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การ เพราะเป็นเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จและความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพขององค์การ การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยนำศาสตร์และศิลป์ พร้อมด้วยทรัพยากรทางการบริหารมาใช้ในกระบวนการการบริหารได้อย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนของข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และเทคโนโลยีอยู่เสมอในทุกด้าน การเตรียมพร้อมและรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลให้คนในสังคมต้องปรับตัวและติดตามให้ทันต่อสิ่งต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป (แพมลา วัฒนเสถียรสินธุ์, 2559)

การบริหารและการจัดการองค์กรให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้นั้น ปัจจัยที่ถือว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน ที่สำคัญต่อการจัดการที่จะช่วยให้องค์กรสามารถบริหารงานได้อย่างสัมฤทธิ์ผลทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ บุคคล (Man) เงินทุน (money) วัสดุอุปกรณ์ (material) และวิธีการจัดการ (management) ทรัพยากรมนุษย์ถือว่าเป็นทรัพยากรทางการบริหารที่มีคุณค่าที่สุดในองค์การเพราะนอกจากจะใช้ความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์จากทรัพยากรมนุษย์แล้วทรัพยากรมนุษย์ยังสามารถบริหารจัดการทรัพยากรทางการบริหารอื่นๆ ได้อีกด้วยองค์การต่างๆ จึงพยายามที่จะค้นหาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพเข้ามาทำงานรวมถึงพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ให้มีศักยภาพและขีดความสามารถในระดับที่องค์กรต้องการ (รติ ยศยิ่งยง, 2549)

การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษามีความจำเป็นต้องมีการดูแลและเอาใจใส่ สร้างแรงจูงใจให้เกิดกำลังใจพร้อมที่จะปฏิบัติงานเป็นอย่างดีมีคุณภาพและเกิดผลสำเร็จ หากไม่มีซึ่งแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแล้วก็จะเป็มูลเหตุที่ทำให้ผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและคุณภาพของงานลดลงมีการขาดงาน หรืออาจก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาได้ ดังนั้นแรงจูงใจจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งต่อการทำงานเป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่ส่งผลไปถึงประสิทธิผลของโรงเรียน (สมชาย ยอดเพชร และคณะ, 2557) การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจึงเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ที่จะช่วยเป็นตัวกระตุ้นให้มีพลังในการกระทำพฤติกรรมมีทิศทาง และต้องการที่จะบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นผู้ชักจูงมีความกระตือรือร้นที่จะสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรได้ทำงานได้อย่างเต็มความสามารถ ผลักดันให้บุคคลทำพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตนเองต้องการโดยแสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมในด้านการปฏิบัติงานทำให้เกิดผลดีต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน (กนกวรรณ เหาอิม, 2561) เพื่อให้การปฏิบัติงานของครูมีประสิทธิภาพ เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติหน้าที่ และก่อให้เกิดแนวทางและวิธีการดำเนินการ ส่งผลต่อให้การทำงานประสบผลสำเร็จ และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

โรงเรียนมัธยมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยามีทั้งหมด 29 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา, 2563) ที่มีวิสัยทัศน์ในการมุ่งสร้างคนดี เพื่อเป็นศรีแก่อยุธยา โดยบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ เน้นการมีส่วนร่วมสร้างโอกาสและคุณภาพผู้เรียน สู่สังคมที่ยั่งยืน ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคน ยกย่องคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา

ผู้บริหารเปรียบเหมือนผู้นำในครอบครัว การบริหารจัดการในครอบครัวโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในอันที่จะส่งผลให้ครูผู้สอนเกิดก็พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะเรียนรู้เต็มศักยภาพ ทั้งนี้ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความสุขเป็นไทย ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำในทางดำรงชีวิตภายใต้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์การ โดยเฉพาะความมีคุณธรรม จริยธรรมการดำรงชีวิตตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธในทางพระพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสหลักธรรมอันจะเป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขซึ่งในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ผู้บริหารควรมีในการบริหารงานบุคคลนั้น อันประกอบด้วยอิทธิบาท 4

เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นบาทฐานแห่งความสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วยฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา (ที.ปา.(ไทย) 11/110/80-81) ซึ่งในการทำงานที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมี “ฉันทะ” คือ ความมีใจรักในงาน มีความสุขกับการทำงาน พอใจรักใคร่ในหน้าที่ของตนเอง รักเป้าหมายของงาน รักวัตถุประสงค์ของงานนั้นและตั้งใจทำงานอย่างจริงจังด้วยความเพียรพยายามอย่างเต็มที่ “วิริยะ” คือความเพียร มีความพยายามในการทำงานด้วยความมุ่งมั่น แม้ว่าจะมีอุปสรรคในการทำงานมากเพียงใดก็ตาม “จิตตะ” ความเอาใจใส่ในการทำงานตั้งใจด้วยความเอาใจใส่และ “วิมังสา” ความพิจารณาไตร่ตรองในเหตุและผลแห่งความสำเร็จของงานที่ทำ ทั้งนี้เพื่อให้ได้แนวทางในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยมีหลักพุทธธรรมเป็นคุณธรรมพื้นฐานอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครูและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไป

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พระนครศรีอยุธยา ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการสร้างและพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา รวมทั้งการศึกษาผลของสร้างและพัฒนาแรงจูงใจของครูในการปฏิบัติงานว่ามีปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อีกทั้งจะได้นำไปประกอบการวางแผนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาแรงจูงใจของครูอันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาและบริหารจัดการการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอการพัฒนารูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ และการเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นรูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา มี 3 ขั้น คือ 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับรูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา และทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์เนื้อหา 2) สร้างแบบสอบถาม นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความถูกต้องของภาษา พร้อมทั้งหาคุณภาพเครื่องมือ โดยวิเคราะห์หาค่า IOC คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 - 1.00 และมีค่าเฉลี่ยทั้งฉบับ 0.80 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น คือ 0.98 และนำแบบสอบถามไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และ 3) โดยใช้แบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยการสุ่มตัวอย่าง

จำนวน 414 คน และทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการจำเป็น

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ตามลำดับสถานศึกษา ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง สรุปผลการสัมภาษณ์นำมาয়การวางแผนพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา นำมาประชุมสนทนากลุ่ม โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม จำนวน 9 คน

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินการพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 201 คน จากการสุ่มอย่างง่าย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ การบูรณาการ และการประยุกต์ใช้

ภาพที่ 1 การพัฒนารูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

จากภาพที่ 1 การพัฒนารูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ

การพัฒนารูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา มีหลักการ ดังนี้

1. ครูควรต้องเคารพการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ใหม่ ๆ และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ จะช่วยเสริมแรงจูงใจในการทำงานของครู ครูควรเป็นตัวอย่างในการสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่สนับสนุนความร่วมมือ การแบ่งปันแนวคิด และการเรียนรู้ร่วมกันในทีมครูและนักเรียน
2. การให้รางวัลและการสนับสนุนในการพัฒนาทักษะและความสามารถของครู สร้างแรงจูงใจที่มีต่อการทำงานของครู โดยการให้รางวัลทางด้านการยอมรับ การแสดงความสามารถ หรือการทำงานที่โดดเด่นความสำเร็จในอาชีพครู
3. การสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์และการแบ่งปันความรู้ จะช่วยเสริมสร้างความผูกพันและความเข้าใจร่วมกันซึ่งมีผลต่อแรงจูงใจของครู

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์

การพัฒนารูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ระยะยาว ครูควรกำหนดวัตถุประสงค์หลักที่เกี่ยวกับสมรรถนะหรือทักษะที่ต้องพัฒนาในระยะยาว เช่น การสร้างนักเรียนที่มีความคิดริเริ่ม การสร้างทักษะการแก้ปัญหา
2. กำหนดวัตถุประสงค์ระยะกลาง ครูควรกำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นก้าวยวระหว่างระยะยาวและระยะสั้น เช่น การพัฒนาทักษะการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ หรือการสร้างทักษะทางวิชาชีพ
3. กำหนดวัตถุประสงค์ระยะสั้น ครูควรกำหนดวัตถุประสงค์ที่สามารถทำได้ในระยะเวลาสั้น ๆ เช่น ในช่วงหนึ่งชั่วโมงเรียนหนึ่ง หรือในการเรียนระหว่างสัปดาห์หนึ่ง เป้าหมายระยะสั้นที่ชัดเจนจะช่วยให้ครูมีทิศทางในการจัดการเรียนรู้และการสอนที่แน่นอน

องค์ประกอบที่ 3 การบูรณาการ

การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 กับแรงจูงใจในการทำงานของครูเป็นกระบวนการที่สามารถทำได้ โดยการเชื่อมโยงหลักการอิทธิบาท 4 ในหลักการสอนของครูกับแรงจูงใจส่วนตัวและความสำเร็จในการทำงาน ดังนี้

1. หลักการให้ตัวอย่าง ครูควรใช้ตัวอย่างการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับหลักอิทธิบาท 4 เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ยกตัวอย่างเช่น ครูสามารถแสดงให้เห็นว่าการสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายและการสนับสนุนนักเรียนในการพัฒนาทักษะสามารถสร้างความสำเร็จในการสอนและการเรียนรู้ด้วยการพอใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย คือมีฉันทะ
2. การเชื่อมโยงการสอนกับเป้าหมายส่วนตัว ครูควรเชื่อมโยงหลักการอิทธิบาท 4 ในการสอนกับเป้าหมายส่วนตัว ในกรณีที่ครูมีความสนใจในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียน ครูสามารถใช้หลักการสื่อสารในการสอนเพื่อสร้างความสำเร็จในการพัฒนาทักษะโดยใช้ความเพียร มีหลักธรรมวินัยะไม่ย่อท้อในการสอนในการสื่อสารจนกว่าจะประสบความสำเร็จ
3. การใช้เครื่องมือและเทคนิคที่เหมาะสม ครูสามารถใช้เครื่องมือและเทคนิคที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนหลักการอิทธิบาท 4 ในการสอน อย่างเช่น การใช้เทคโนโลยีสื่อสารในการสอนเพื่อสร้างความสนใจและการเรียนรู้ที่มีคุณค่า

4. การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนุกสนานและน่าตื่นเต้น ครูสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่น่าสนใจและน่าตื่นเต้นเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การใช้กิจกรรมและการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานสามารถกระตุ้นความกระตือรือร้นในการเรียนรู้

5. การติดตามและการประเมิน ครูควรใช้การติดตามและการประเมินเพื่อวัดความคืบหน้าในการปฏิบัติตามหลักการอิทธิบาท 4 และให้ข้อคิดเห็นและสนับสนุนเพิ่มเติมตามความคืบหน้าที่พบ การติดตามและการประเมินสามารถช่วยครูปรับปรุงและพัฒนาวิธีการสอนเพื่อให้ตรงกับหลักการอิทธิบาท 4 และสนับสนุนการพัฒนาของนักเรียน

องค์ประกอบที่ 4 การประยุกต์ใช้

1. ด้านโครงการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาวิชาชีพเป็นส่วนสำคัญของการเติบโตและความสำเร็จในสายงานหรืออาชีพของครู แรงจูงใจด้านโครงการพัฒนาวิชาชีพมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นครูให้มุ่งมั่นและพยายามทำดีในงานของตน แรงจูงใจด้านโครงการพัฒนาวิชาชีพครูจึงเป็นปัจจัยหรือแรงจูงใจที่กระตุ้นและสนับสนุนครูในการมุ่งมั่นทำงานและพัฒนาทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสอนและการบริหารจัดการในด้านการศึกษา มุ่งเน้นการสนับสนุนครูในการพัฒนาและปรับปรุงทักษะที่เกี่ยวข้องกับการสอน การวางแผนการสอน และการทำงานร่วมกับนักเรียนและผู้ปกครอง

2. ด้านประสานวัฒนธรรมเชิงบวกของโรงเรียน ปัจจัยหรือแรงจูงใจที่สนับสนุนการสร้างและรักษาบรรยากาศที่เติบโตในเชิงบวกในสถานศึกษา การสนับสนุนประสานวัฒนธรรมเชิงบวกนี้มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคนรู้สึกถึงความเชื่อมโยง ความเข้าใจ และความรับผิดชอบต่อกัน

3. ด้านการให้รางวัลและการประกาศเกียรติคุณ กิจกรรมหรือวิธีการที่ใช้เพื่อแสดงความยินดี ความรู้สึกขอบคุณ และการยินดีต้อนรับต่อความพยายามและความสำเร็จของครูในการทำงาน การให้รางวัลและการประกาศเกียรติคุณมีผลกระทบที่ดีต่อแรงจูงใจและความกระตือรือร้นในการทำงานของครู

4. ด้านสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน การสนับสนุนให้ครูสามารถบรรลุสมดุลในการดูแลรักษาสุขภาพทางกายและจิต มีชีวิตที่มีคุณค่า และทำงานเต็มที่ในฐานะครู การสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานมีผลกระทบในการเสริมแรงจูงใจและสิ่งที่เรียกว่า "การสมดุลในชีวิต" ที่ให้ครูท่านนั้นๆ มีการพัฒนาทักษะทางส่วนบุคคลและการมีสุขภาพที่ดีเพื่อให้สามารถทำงานได้ดีขึ้น มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน ประสิทธิภาพทางการศึกษา และคุณภาพชีวิตทั่ว ๆ ไปของครู การสนับสนุนในด้านนี้ส่งผลให้ครูมีสุขภาพที่ดีและทำงานได้ดีทั้งทางกายและจิตใจ

5. ด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเพื่อนร่วมงาน ปัจจัยหรือแรงจูงใจที่กระตุ้นครูให้ร่วมมือและทำงานร่วมกับเพื่อนครูในการทำภารกิจหรือโครงการที่มีร่วมกัน การสนับสนุนและส่งเสริมที่ทำให้ครูรู้สึกถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกันและความร่วมมือมีผลทำให้มีแรงจูงใจที่เข้มแข็ง มีผลสำคัญในการสร้างทีมที่มีประสิทธิภาพและมีผลการทำงานที่ดี การทำงานร่วมกันมีผลในการพัฒนาทักษะและความสามารถของทุกคนในทีม ทำให้มีการแบ่งแยกงานที่มีประสิทธิภาพ และมีความสนุกสนานในการทำงาน

6. ด้านการเข้าถึงทรัพยากร ปัจจัยหรือสิ่งที่กระตุ้นให้ครูมีความกระตือรือร้นในการเข้าถึงทรัพยากรที่เป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาตัวเอง การสอน และการดำเนินงานในที่ทำงาน ทรัพยากรที่ถูกลำเลียงมักเป็นเครื่องมือ ข้อมูล การฝึกอบรม หรือทรัพยากรทางวิชาการที่ช่วยให้ครูสามารถเพิ่มพูนความรู้ และทักษะที่เป็นประโยชน์ในการทำงาน มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานและความพร้อมที่จะพัฒนานตนเอง

การสนับสนุนในด้านนี้ส่งผลให้ครูมีทรัพยากรที่เพียงพอในการทำงานและมีแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะและความรู้ของตนเองยิ่งขึ้น

ผลการประเมินการพัฒนารูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม พบว่ามีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง ตามลำดับ

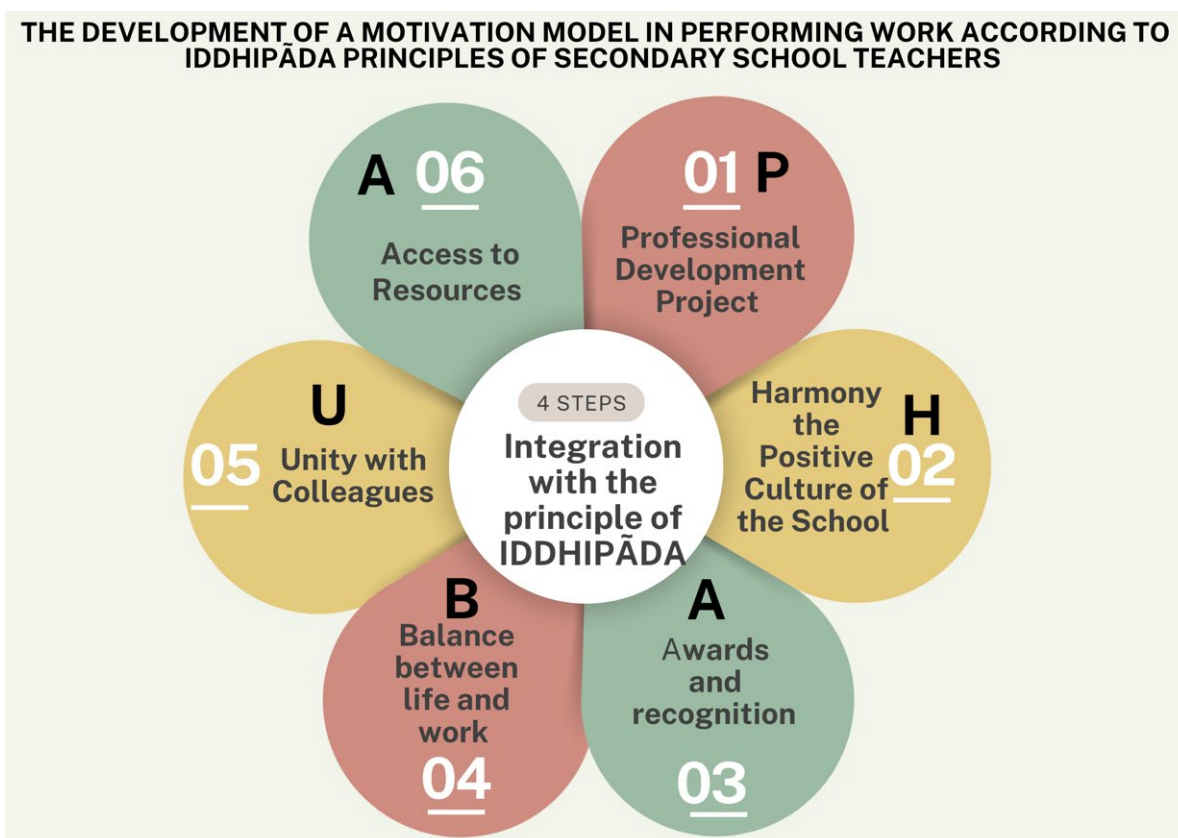
อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

การพัฒนารูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 การบูรณาการการจัดการศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 การนำไปใช้ และผลการประเมินการพัฒนารูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม พบว่ามีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง ตามลำดับ ซึ่งการใช้เกณฑ์ในการประเมินรูปแบบที่ต่างกันย่อมทำให้ผลการประเมินออกมาแตกต่างกัน มีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของกาญจนา คล่องแคล่ว (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากลยุทธ์การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางในจังหวัดกำแพงเพชร ตามลักษณะงานทั้ง 6 ด้าน ได้กลยุทธ์ที่สำคัญในแต่ละด้าน คือ 1) ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ 2) ด้านความรับผิดชอบ 3) ด้านการยอมรับนับถือ 4) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 5) ด้านปัจจัยกายภาพ 2.6) ด้านความสำเร็จในชีวิต 3) ผลการประเมินกลยุทธ์การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เป็นแนวความคิดรวบยอดที่สนับสนุนแรงจูงใจในการปฏิบัติงานครูโดยมีพื้นฐานมาจากแนวคิดการประยุกต์ใช้การสร้างแรงจูงใจบูรณาการร่วมกับหลักอิทธิบาท 4 รวมทั้งข้อมูลที่ได้ศึกษาจากกระบวนการทำวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งได้แก่ การศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา สรุปเป็นโมเดลองค์ความรู้ “PHABUA” ดังในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย “PHABUA”

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ “PHABUA” เป็นแนวคิดในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลากรทุกคนในโรงเรียนโดยอาศัยแรงจูงใจที่บูรณาการกับหลักธรรมอริยาสัณห์ 4 อธิบายได้ดังนี้

P - Professional Development Project คือ การพัฒนาวิชาชีพครูเกี่ยวข้องกับหลายด้านขององค์ความรู้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ครูมีแรงจูงใจ มีความพร้อมที่สูงในการทำหน้าที่สอนและนำเสนอวิชาการให้กับนักเรียน แรงจูงใจในโครงการพัฒนาวิชาชีพครู ได้แก่

1. ทักษะการสอน (Teaching Skills) การพัฒนาทักษะการสอนเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ครูสามารถสื่อสารและนำเสนอเนื้อหาการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) การเข้าใจและการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความลึกทำให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์และประยุกต์ความรู้ได้

3. การนำเทคโนโลยีเข้าสอน (Technology Integration) การใช้เทคโนโลยีในการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์การสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และความรู้สึกที่ดีในการเรียนก็เป็นการสร้างแรงจูงใจให้ครู

4. การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ (Emotional Development) การทำให้ครูเข้าใจและสามารถจัดการกับแรงจูงใจและอารมณ์ของนักเรียน

5. การให้ความสนับสนุนทางการวิจัย (Research Support) การส่งเสริมครูในการมีส่วนร่วมในการวิจัยเพื่อปรับปรุงวิธีการสอนและระบบการเรียนรู้ก็เป็นแรงจูงใจเช่นกัน

H - Harmony the Positive Culture of the School คือ แรงจูงใจด้านประสานวัฒนธรรมเชิงบวกของโรงเรียน หมายถึงการสร้างแรงจูงใจที่สนับสนุนความหลากหลายทางวัฒนธรรมและสร้างบรรยากาศที่เชื่อมโยงกันอย่างร่วมมือและเข้าใจระหว่างนักเรียน ครู และบุคลากรของโรงเรียน แรงจูงใจด้านนี้ช่วยให้ทุกคนในสังคมโรงเรียนรู้จักเคารพความแตกต่าง สร้างความเข้าใจ และสร้างความไว้วางใจต่อกัน ตัวอย่างแรงจูงใจด้านประสานวัฒนธรรมเชิงบวกของโรงเรียน ได้แก่

1. การสร้างบรรยากาศที่เชื่อมโยงกัน การสร้างพื้นที่ที่เชื่อมโยงทั้งทางวัฒนธรรมและสังคมทำให้สมาชิกทุกคนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การสนับสนุนความหลากหลาย การสร้างกิจกรรมและโอกาสที่ส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความแตกต่างย่อมทำให้เกิดแรงจูงใจ
2. การสร้างการรับรู้และเข้าใจ การสร้างโอกาสให้ครูทุกคนได้รับรู้และเข้าใจถึงวัฒนธรรมของกันและกัน การสนับสนุนและยอมรับความหลากหลายในแง่ของตัวตนและระบบค่านิยม
3. การสร้างนโยบายที่สนับสนุน การพัฒนานโยบายที่ส่งเสริมความหลากหลายและความเท่าเทียมในทุกระดับ
4. การสนับสนุนการทำงานร่วมกัน การสร้างโอกาสให้นักเรียนและบุคลากรได้ทำงานร่วมกันในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ
5. การสร้างความเข้าใจทางวัฒนธรรม การเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มที่แตกต่างกัน การสนับสนุนการแลกเปลี่ยน การสร้างโอกาสให้สมาชิกที่ต่างกันได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และวัฒนธรรมกันก็เป็นแรงจูงใจได้

A - Awards and recognition คือ แรงจูงใจด้านการให้รางวัลและการประกาศเกียรติคุณของครู หมายถึง กิจกรรมหรือมาตรการที่ใช้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนความมุ่งมั่นและประสิทธิภาพในการทำงานของครูในสถานศึกษา การให้รางวัลและการประกาศเกียรติคุณมีผลต่อการสร้างแรงจูงใจและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังส่งผลในการสร้างบรรยากาศที่ดีในทางวิชาการและวัฒนธรรมองค์กรอีกด้วย

ตัวอย่างแรงจูงใจด้านการให้รางวัลและการประกาศเกียรติคุณของครู ได้แก่

1. ระบบการให้รางวัล การกำหนดระบบที่ชัดเจนในการให้รางวัลแก่ครูที่มีผลงานที่ดี ทั้งในด้านการสอน การสร้างสรรค์ หรือการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเป็นแรงจูงใจที่สำคัญ
2. การให้รางวัลเฉพาะกิจ การให้รางวัลเมื่อครูมีการทำภารกิจเฉพาะกิจที่มีผลงานโดดเด่นการวิจัย หรือการพัฒนานวัตกรรมในการสอน
3. การประกาศเกียรติคุณ การประกาศเกียรติคุณแก่ครูที่มีความสำเร็จหรือผลงานที่น่ายกย่อง
4. ระบบการประเมินและติดตามผลงาน การใช้ระบบการประเมินที่ชัดเจนเพื่อติดตามและประเมินผลงานของครู
5. การสร้างประสบการณ์ที่ดี การให้รางวัลและการประกาศเกียรติคุณเพื่อสร้างบรรยากาศที่สร้างสรรค์และสนุกสนานในที่ทำงาน การให้รางวัลในรูปแบบต่าง ๆ การให้รางวัลที่หลากหลายเช่น เงินสด, สิทธิประโยชน์, หรือโอกาสเรียนรู้เพิ่มเติม

B - Balance between life and work คือ ด้านสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานการสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนครูในการบริหารจัดการเวลาและพลังงานในทั้งการทำงานและชีวิตส่วนตัว ความสมดุลนี้มีไว้เพื่อให้ครูมีความพึงพอใจและความสุขทั้งในการทำงานและชีวิตส่วนตัวทำให้สามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถรักษาคุณภาพชีวิตที่ดี ให้ครูมีสมดุลในการดำเนินชีวิตทั้งในด้านทางวิชาการและ

ส่วนตัว ทำให้สามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและคงความสุขในทุกรายละเอียดของชีวิตทั้งทางวิชาการและส่วนตัว

ตัวอย่างแรงจูงใจด้านสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของครู ได้แก่

1. การจัดการเวลา การเสริมสร้างทักษะในการจัดการเวลาเพื่อให้ครูสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและให้เวลาที่เป็นเพียงพอในการพักผ่อนและฟื้นฟูร่างกาย
2. การกำหนดเป้าหมายส่วนตัวและวัตถุประสงค์ ช่วยครูกำหนดเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและชีวิตส่วนตัวเพื่อสร้างความสมดุล
3. การสนับสนุนเพื่อสุขภาพ การส่งเสริมท่าทางการดูแลสุขภาพ การออกกำลังกาย และการดูแลรักษาเพื่อสนับสนุนสุขภาพทั้งทางกายและจิต
4. การเตรียมการในการเผชิญกับความกดดัน การสอนทักษะในการจัดการความกดดันและความต้องการในการทำงาน การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่สนับสนุนทั้งในด้านการงานและการพัฒนาส่วนตัว
5. การสร้างบรรยากาศที่เติบโตและพัฒนา การสร้างโอกาสให้ครูได้เติบโตทั้งทางวิชาการและทางส่วนตัว การเชื่อมโยงกับครอบครัวและชุมชน การสร้างความเข้าใจและการร่วมมือกับครอบครัวและชุมชนเพื่อสนับสนุนในทั้งการทำงานและชีวิตส่วนตัว

U - Unity with Colleagues คือ การสร้างแรงจูงใจด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน หมายถึงการสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนความร่วมมือ ความเข้าใจ และความเชื่อมต่อกันระหว่างบุคลากรในองค์กรการศึกษา การสร้างแรงจูงใจที่สอดคล้องกันระหว่างเพื่อนร่วมงานสามารถช่วยส่งเสริมทีมงานที่มีประสิทธิภาพและบรรยากาศทำงานที่ดีขึ้น

ตัวอย่างแรงจูงใจด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน ได้แก่

1. การให้ความยืดหยุ่น การสนับสนุนความยืดหยุ่นในการทำงานและการวางตัว โดยให้เพื่อนร่วมงานมีโอกาสทำงานตามความสามารถและความสนใจของตนเอง
2. การสนับสนุนความเป็นทีม การสร้างการทำงานร่วมกันที่เน้นความร่วมมือและการสนับสนุนเพื่อนร่วมงานในการบรรลุวัตถุประสงค์ร่วม
3. การให้รางวัลและการพิจารณาเสนอชื่อให้เป็นที่ยอมรับ การจัดกิจกรรมในการให้รางวัลและการพิจารณาเสนอชื่อเป็นที่ยอมรับเป็นวิธีสร้างแรงจูงใจในทีม
4. การสร้างพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิด การสร้างพื้นที่ที่เพื่อนร่วมงานสามารถแลกเปลี่ยนความคิด ความคิดเห็น และไอเดีย การให้โอกาสและการสนับสนุนในการพัฒนาทักษะและความรู้ของเพื่อนร่วมงาน
5. การสร้างความเข้าใจและเป็นกันเอง การสร้างความเข้าใจต่อสถานะและความเป็นกันเองระหว่างเพื่อนร่วมงานก็เป็นแรงจูงใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จได้

A - Access to Resources คือ แรงจูงใจด้านการเข้าถึงทรัพยากรของครูหมายถึงการสร้างและสนับสนุนเงื่อนไขและทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับครูในการทำงานในสถานศึกษา. ทรัพยากรนี้ทั้งรวมถึงทรัพยากรทางวัสดุ ทรัพยากรทางการศึกษา ทรัพยากรทางทักษะ และทรัพยากรทางการสนับสนุนที่ช่วยให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างแรงจูงใจด้านการเข้าถึงทรัพยากรของครู ได้แก่

1. การให้โอกาสในการอบรมและพัฒนา การสนับสนุนครูในการเข้าร่วมอบรม สัมมนา หรือโครงการพัฒนาที่เน้นการเพิ่มพูนทักษะและความรู้
2. การเข้าถึงหนังสือและวรรณกรรม การสนับสนุนครูในการเข้าถึงหนังสือ วรรณกรรม และวัสดุการเรียนการสอนที่เป็นประโยชน์
3. การใช้เทคโนโลยี การสนับสนุนครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนและการเรียน การสนับสนุนครูในการสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้, แผนการเรียนการสอน, และกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ
4. การให้การฝึกอบรม การสนับสนุนครูในการได้รับการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการนำเทคนิคการสอนและนวัตกรรมการเรียนรู้อื่นๆไปใช้
5. การสนับสนุนในการนำเข้านวัตกรรมการสอน การส่งเสริมและสนับสนุนครูในการนำเข้านวัตกรรมการสอนที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ การให้ทรัพยากรทางวัสดุและอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 สร้างแรงจูงใจในครูที่ต้องการพัฒนาตนเองและปรับปรุงหลักการสอนของตน ประชาสัมพันธ์การศึกษาต่อเนื่องและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องที่ช่วยเสริมสร้างความรู้และทักษะในการสอน
 - 1.2 ควรนำการพัฒนาแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอภิปาฐ 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ไปพัฒนาเป็นคู่มือการปฏิบัติ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง และคู่มือในการปฏิบัติงาน
 - 1.3 ส่งเสริมครูให้พัฒนาการสอนที่น่าสนใจและนำเสนอการใช้เทคโนโลยีและวิธีการสอนที่สร้างสรรค์ เพื่อให้การเรียนรู้เป็นประสบการณ์ที่มีความหมายและน่าสนใจสำหรับนักเรียน
 - 1.4 สร้างระบบการประเมินที่ช่วยสนับสนุนและบ่งบอกความสำเร็จของครูในการพัฒนารูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ในการปรับปรุงต่อไป
 - 1.5 การนำการพัฒนาแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอภิปาฐ 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ไปใช้ปฏิบัติในการส่งเสริมแรงจูงใจนั้น ควรมีการจัดทำคู่มือการใช้งานให้ละเอียดและชัดเจนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนและการเรียนรู้ ครูที่มีแรงจูงใจสูงมักมีพลังการสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น นักเรียนจะได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีความสุข ทำให้เพิ่มการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และเติบโตทางการบริหารจัดการ
 - 1.6 การนำการพัฒนาแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอภิปาฐ 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยาไปใช้ปฏิบัติจริงนั้น ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อจำกัดของหน่วยงาน องค์กร และสถานที่ที่มีความแตกต่างกัน บริบทที่แตกต่างกัน
 - 1.7 การส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูมีผลในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่กระตุ้นและสนับสนุนการพัฒนาทักษะทางชีวิต นักเรียนจะรู้สึกถูกประทับใจและมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้มากขึ้น ทั้งยังช่วยกระตุ้นให้ครูมีความสนใจและความคิดริเริ่มในการพัฒนาวิธีการสอนที่น่าสนใจและประสิทธิภาพ มี

ผลในการเพิ่มคุณภาพของการสอน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยความต้องการจำเป็นของการพัฒนารูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านความสำเร็จในชีวิต ดังนั้น ควรมีการทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการสร้างแรงจูงใจด้านอื่นๆ เพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ เหาอ้อม. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กาญจนา คล่องแคล่ว. (2557). การพัฒนากลยุทธ์การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางในจังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ทิตนา แหมมณี. (2551). รูปแบบการเรียนการสอน ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แหมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธานินท์ ศิลปจารุ. (2551). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2538). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร: ธนธัชการพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินตติ้ง แมส โปรดักส์.
- แพมลา วัฒนเสถียรสินธุ์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการสื่อสารภายในองค์กร กรณีศึกษาบริษัทยูไนเต็สดาต้า เทคโนโลยี จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มัทนา วังนอมศักดิ์. (2550). รูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- รติ ยศยิ่งยง. (2549). การวางแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มิสเตอร์ก๊อปปี.
- สมชาย ยอดเพชร และคณะ. (2557). การนำเสนอแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์**. 16(1). 87-97.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. (2563). **ข้อมูลพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา**. พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร: พรินทวานกราฟิค.
- Keeves, Peter J. (1988). **Model and Model Building: Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook**. Oxford: Pergamon Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.

การบูรณาการหลักสุนทรียการศึกษากับการบริหารสถานศึกษา¹ THE INTEGRATION OF EDUTAINMENT AESTHETICS AND SCHOOL ADMINISTRATION

¹กรัณธรัตน์ จำเียรพันธุ์ Karantarat Chamnianpan

²พระมหาญาณวฑฺฒน์ ฐิตวฑฺฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano

³พระมหาวิริวิชญ์ ตนต์ิปาโล (สัตตารัมย์) Phramaha Werawich Tantipalo (Sattaram)

⁴พระมหาศุชัยกรณ สิริธิเมธี (อาลากุล) Phramaha Suchaikon Sitthimethi (Alakul)

⁵พระมหากฤติพิสิฐ กิตติธมฺโม (จำพันธ์) Phramaha Kitphisit Kittidhammo (Jarphan)

⁶พระครูปลัดสุรวุฒิ สิริวฑฺฒโก Phrakhrupalad Suravut Sirivaddhako

⁷ณัฐนิชา ปัญญานิภา Natnicha Pannipa ⁸มนัสนันท์ บุญปู่ Manassanan Boonpoo

¹โรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยา Anuban Phranakhon Si Ayutthaya School, Thailand

^{2,3,4,5,6,7,8}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: karantarat.ch@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้จะนำเสนอการบูรณาการหลักสุนทรียการศึกษากับการบริหารสถานศึกษาอันเป็นการจัดการศึกษาในโลกที่มีการผันผวนสูง ซึ่งเป็นผลมาจากความต้องการสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจที่มั่นคง สิ่งเหล่านี้นำมาซึ่งการปรับตัวทั้งระบบทุกภาคส่วนโดยเฉพาะด้านการศึกษา เหตุนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญยิ่งต่อความอยู่รอดในการจัดการศึกษาและเตรียมพร้อมรองรับความเปลี่ยนแปลงที่มีอย่างต่อเนื่อง อันส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น รวมถึงการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประสบการณ์ทางด้านสุนทรียการศึกษาก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา โดยนำมาบูรณาการกับหลักสุนทรียการศึกษากในการบริหารอย่างมีศาสตร์และศิลป์ อันได้แก่ 1) ความปิติ (pleasure) ที่เกิดขึ้นจากจิตใจ ความอิมเมจ 2) จริยธรรม (ethics) ด้านความงาม ความดี ความปิติ ความเพลิดเพลิน และความจริงใจ และ 3) อรรถประโยชน์ (function) การพิจารณาถึงอรรถประโยชน์ของศิลปะ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์และเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาที่มีศิลปะบนพื้นฐานของศีลธรรมจริยธรรมตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนไทยที่ได้รับการกล่อมเกลาจากคำสอนของพระพุทธศาสนา และเพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความสุนทรีย์มีความสุขกับการทำหน้าที่ทางการศึกษาในแต่ละวันอันจะส่งผลต่อการสอนนักเรียนให้เกิดมีความสุนทรีย์มีความสุข ตลอดจนถึงในครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

คำสำคัญ: บูรณาการ, การบริหารสถานศึกษา, หลักสุนทรียการศึกษา

¹Received: July 22, 2024, Revised: August 27, 2024, Accepted: August 28, 2024.

Abstract

This article presented the integration of the principles of aesthetic education with school administration, which was the management of education in a world with high volatility. This was a result of the need to create stable economic and business potential. These things led to adjustment of the entire system in every sector, especially in education. Therefore, educational institution administrators were of paramount importance to the survival of education and were prepared to accommodate continuous changes. As a result, the administration of the educational institution had changed for the better. Including organizing teaching and learning processes that promoted experiences in aesthetic education as physical, emotional, and intellectual development by integrating with the principles of aesthetic education in management with science and art, including: 1) Pleasure: pleasure arising from the mind, 2) Ethics: beauty, goodness, joy, and enjoyment and sincerity, and 3) Function: considering the utility of art. This would bring benefits and be a guideline for the management of educational institutions that having art based on morality and ethics according to the way of life and culture of Thai people who had been nurtured by the teachings of Buddhism and to make the personnel in the educational institution feel joyful and happy with their daily educational duties, which would affect teaching students to have joy and happiness as well as within the family, society, and nation, respectively.

Keywords: Integration, School Administration, Edutainment

บทนำ

การขยายตัวของสังคมโลกนำมาซึ่งวิกฤตการณ์ต่างๆ ทั้งโลกไม่ว่าจะเป็นสภาวะการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ ส่งผลต่อการเกิดภัยทางธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลที่ส่งผลต่อภาคการเกษตร สภาวะเศรษฐกิจโลกที่มีการผันผวนสูงผลจากความต้องการสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจ และธุรกิจที่มั่นคง สิ่งเหล่านี้นำมาซึ่งการปรับตัวทั้งระบบทุกภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะด้านการศึกษา มุ่งผลิตทรัพยากรมนุษย์ ผลิตรุ่นใหม่ให้มีแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ (ยงยุทธ สงพะโยม, 2565) สถาบันการศึกษาก็ต้องปรับตัวเพื่อให้ก้าวผ่านยุคดังกล่าวได้เช่นกัน ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเจริญรุ่งเรืองในปัจจุบันนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต้องเร่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ สิ่งสำคัญในการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา คือ ระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่ดี มีคุณภาพมีมาตรฐานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ จะนำไปสู่การพัฒนาเด็กไทยให้มีคุณภาพ มีมาตรฐานสูงขึ้นเทียบเท่าหรือใกล้เคียงกับนานาชาติอารยประเทศ การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาทั้งระบบให้พร้อมรับมือสภาวะการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งต้องมีนวัตกรรมจัดการศึกษา ปรับการบริหารสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การยกระดับการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากลรวมถึงการดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาทุกด้าน (ปัญญากร เวชศาสตร์, 2565)

หลักสุนทรียการศึกษา (Edutainment) เป็นเนื้อหาว่าด้วยการศึกษาเรื่องมาตรฐานของความงามในเชิงทฤษฎีอื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ กฎเกณฑ์ทางศิลปะ สุนทรียศาสตร์นับว่าเป็นแขนงหนึ่งของปรัชญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาคคุณค่า (Axiology) ในสมัยก่อนวิชานี้เป็นที่รู้จักกันในรูปของวิชา “ทฤษฎีแห่งความงาม” (Theory of Beauty) ครูจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้นักเรียนรู้ถึงความหมายของความงาม ให้รู้ว่าอะไรคือความงาม ทำอย่างไรจึงมีพฤติกรรมที่งามหรือปรัชญาแห่งรสนิยม (Philosophy of taste) อันประกอบไปด้วย 1) ความปิติ (Pleasure) 2) จริยธรรม (Ethics) 3) วัตถุประสงค์ (Function) (พิสมัย รัตนวรรณ, 2552) เป็นขอบเขตของการเรียนรู้ที่ผู้สอนชี้นำให้ผู้เรียน เช่นเดียวกับผู้ชมงานศิลปะมีต้องงานศิลปะ ศิลปะวิจารณ์มีการดำเนินการพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการสัมผัสรู้และทักษะที่ว่าด้วยการวิเคราะห์ ต้องการที่จะสร้างเหตุผลในการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพของศิลปะ สุนทรียศาสตร์ เป็นสาขาว่าด้วยปรัชญาซึ่งศึกษาลักษณะของการพิจารณาความงามและความรู้คุณค่าในวิชาศิลปศึกษานั้น การศึกษาเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ จะชี้นำผู้เรียนในการพัฒนารสนิยมส่วนตัว และการแสดงผลสำหรับความตระหนัก และคุณค่าทางศิลปะด้วยตัวเอง และตามยุคสมัยและสถานที่ของวัฒนธรรม ในส่วนของประวัติศาสตร์ศิลป์นั้น เป็นตัวกำหนดบริบททางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เพื่อการเข้าใจในศิลปะเช่นเดียวกันนั้นสามารถสะท้อนความรู้สึกหรือคุณค่าของการมองเห็น คุณค่าและประสบการณ์ของมนุษยชาติ (Bates, J. K., 2000) ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาการศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนให้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมเกิดความทางการศึกษากับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการเรียนการสอนนั้นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สุด อันเป็นสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องเอาใจใส่และให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

บทความนี้จะนำเสนอการบูรณาการหลักสุนทรียการศึกษากับการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา หลักสุนทรียการศึกษา (Edutainment) องค์ประกอบของการจัดสุนทรียการศึกษา และการบูรณาการหลักสุนทรียการศึกษากับการบริหารสถานศึกษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการและเป็นการกิจที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพอันส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติด้วย ซึ่งมีนักการศึกษา นักวิชาการ ได้กล่าวถึงความหมายของการบริหารการศึกษาไว้อย่างหลากหลาย ได้แก่ กิจกรรมทั้งปวงที่จะเป็นต่อการธำรงรักษาและดำเนินการภายในสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของสถานศึกษา เป็นภารกิจหลักที่จะต้องกำหนดแบบแผนวิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธีและกระบวนการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) หรือกล่าวได้ว่าการบริหารสถานศึกษา เป็นงานหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการ และขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบเพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงาน ผู้บริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ (ปริยาพร วงศ์อนันต์โรจน์, 2555) หรือการบริหารจัดการศึกษาโดยการกระจายอำนาจในสถานศึกษา มีกระบวนการการดำเนินงานในกิจกรรมด้านต่างๆ ของสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และองค์คณะบุคคลฝ่ายต่างๆ ของชุมชนใน

ท้องถิ่นเพื่อร่วมกันวางแผนการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา (เยาเวศ ตรีภูมิตะรุท, 2558) หรือเป็นวิธีการหรือกระบวนการของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติงานตามภารกิจของสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาบรรลุอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ประทีป ทับโพน, 2563) หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นการวินิจฉัย สั่งการ การควบคุมและการจัดการเกี่ยวกับงานหรือกิจการโรงเรียน ทั้งการบริหารธุรกิจภายในโรงเรียน และการดำเนินการที่เกี่ยวกับบุคลากรทั้งหมดในโรงเรียน ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง เช่น การเรียนการสอน การแนะแนว กิจกรรมเสริมหลักสูตร (Good, Center V., 1973) หรือการบริหารสถานศึกษาเป็นศาสตร์ทางการศึกษาสาขาหนึ่งการดำเนินงานในเรื่องนี้ต้องมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรต่างๆ ทางการศึกษาวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรถือเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา และมีส่วนกำหนดทิศทางการสนับสนุนการบริหารของสถาบันทางการศึกษาอย่างมาก นอกจากนี้วัตถุประสงค์และการบริหารงานก็ต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนและใกล้ชิดอีกด้วย (Bush, T., 2006)

สรุปได้ว่า แนวทางหรือวิธีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในองค์กรสถานศึกษาที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้บริหาร เพื่อการวินิจฉัย สั่งการ การควบคุมและการจัดการกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้ปฏิบัติตามแผนงานในการขับเคลื่อนสถานศึกษาอย่างเป็นระบบตามมาตรฐานและมีคุณภาพให้แก่ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้าน เพื่อให้มีคุณภาพอันส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทย

ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา

ขอบข่ายหรือวิธีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในการขับเคลื่อนสถานศึกษาอย่างเป็นระบบตามมาตรฐานและมีคุณภาพ ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาไว้หลากหลาย ได้แก่ การกำหนดขอบข่ายและภารกิจงานบริหารงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 และกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง ดังนั้นสถานศึกษาจึงได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารสถานศึกษาโดยกำหนดขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) การบริหารวิชาการ เป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล 2) การบริหารงบประมาณ มุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ 3) การบริหารงานบุคคลเพื่อพัฒนาบุคลากรให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมายระเบียบเป็นไปตามธรรมเนียม ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติมีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพมีความรับผิดชอบ 4) การบริหารทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริการบริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) หรืองานบริหารสถานศึกษาไว้ 8 ด้าน คือ 1) ความสัมพันธ์กับชุมชน 2) งานกิจการนักเรียน 3) งานพัฒนาหลักสูตรและการสอน 4) งานบุคลากร 5) งานดูแลอาคารสถานที่และบริเวณ 6) งานธุรการ 7) การพัฒนาบุคลากร 8) การประเมินผล (Sergiovanni, T. J. & Burlingame, M., 1992) รวมถึงงานบริหารโรงเรียนที่สำคัญ 6 อย่างคือ 1) งานสัมพันธ์กับชุมชน 2) งานหลักสูตรและการสอน 3) งานกิจกรรมนักเรียน 4) งานบุคลากร 5) งานอาคารสถานที่ 6) งานธุรการและการเงิน (Campbell, R. F., 1977)

สรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา คือ กระบวนการที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษามีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารจัดการตนเองได้อย่างอิสระมากขึ้น โดยแบ่งการบริหารออกเป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ: เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน หลักสูตร การประเมินผล และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน 2) การบริหารงานงบประมาณ: เกี่ยวข้องกับการจัดสรรและบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษา 3) การบริหารงานบุคคล: เกี่ยวข้องกับการบริหารบุคลากรทั้งครูและบุคลากรสนับสนุน 4) การบริหารงานทั่วไป: เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา เช่น การบริหารอาคารสถานที่ การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

หลักสุนทรียการศึกษา (Edutainment)

คำว่า "Edutainment" เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีสุนทรียภาพ สามารถรับรู้ถึงคุณค่าของความงามจากสิ่งที่พบเห็นจากศิลปะหรือสภาพแวดล้อมในธรรมชาติ รู้จักคิดวิเคราะห์เพื่อให้เกิดการตีความหมายของสิ่งเร้าต่างๆ อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ทางการรับรู้และจะเป็นหนทางไปสู่ประสบการณ์การรับรู้คุณค่าทางความงามหรือการรับรู้ทางสุนทรียะได้ นักการศึกษาผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะได้ให้ความหมายของสุนทรียการศึกษา ได้แก่ สุนทรีย์ เกี่ยวกับความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งทั้งดงามไพเราะหรือรื่นรมย์ไม่ว่าจะเป็นของธรรมชาตินั้นศิลปะความรู้สึกนี้เจริญได้ด้วยประสบการณ์หรือการศึกษาอบรมฝึกฝนจนเป็นอุปนิสัย เกิดรสนิยม (Taste) ซึ่งย่อมจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2541) หรือความรู้สึกโดยธรรมชาติของทุกคนซึ่งรู้จักคุณค่าของวัตถุที่งามความเป็นระเบียบของเสียงและถ้อยคำที่ไพเราะความรู้สึกในความงามนี้ย่อมเป็นไปตามอุปนิสัยการอบรมและการศึกษาของตัวบุคคลซึ่งรวมเรียกกันว่ารสน (ศิลป์ พีระศรี, 2527) หรือสุนทรียศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งไปยังความคิดรวบยอดและคุณค่าทางความงาม การเรียนรู้จึงเน้นในความรู้สึกที่ปรากฏกับจิต ปรากฏการณ์ในงานศิลปะที่น่าทึ่ง รวมทั้งประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ และการตรวจสอบลักษณะของกิจกรรมทางศิลปะเพื่อกันว่าคุณสมบัติที่จำเป็นและสำคัญของสิ่งที่มีความงามและศิลปนิยม (วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์, 2536) หรืออาจกล่าวว่า สุนทรียการศึกษา เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกการรับรู้ความงามเกี่ยวกับหลักเกณฑ์คุณลักษณะความงาม รสนิยม รวมถึงส่งเสริมให้สอบสวนและแสวงหาหลักเกณฑ์ของความงามจากผลงานที่มนุษย์สร้างขึ้น (อารี สุทธิพันธุ์, 2551) หรือการพัฒนาผู้เรียนให้มีสุนทรียภาพ สามารถรับรู้ถึงคุณค่าของความงามจากสิ่งที่ตนประสบพบเห็น ไม่ว่าจะเป็นผลงานจากศิลปะหรือสภาพแวดล้อมในธรรมชาติ ผู้สอนจะต้องช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดประสบการณ์การรับรู้ของตนเองที่มีต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งที่พบเห็น โดยจะต้องอาศัยกระบวนการให้ผู้เรียน รู้จักสังเกต มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ซักถาม ตลอดจนรู้จักคิดวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดการตีความหมายของสิ่งเร้าต่างๆ อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ทางการรับรู้และจะเป็นหนทางไปสู่ประสบการณ์การรับรู้ทางความงามหรือการรับรู้ทางสุนทรียะได้ (สนามพล พรหมกอง, 2559)

สรุปได้ว่า สุนทรียการศึกษา คือ กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการรับรู้และชื่นชมความงามในทุกสิ่งรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นศิลปะ ธรรมชาติ หรือแม้แต่สิ่งของที่อยู่ใกล้ตัว โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ สามารถวิเคราะห์และตีความสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผลและพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง

องค์ประกอบของการจัดสุนทรียการศึกษา

ปรัชญาสาขาคุณวิทยา (Axiology) ซึ่งเป็นปรัชญาที่ศึกษาถึงแนวความคิดและความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับสิ่งที่ดีและมีคุณค่าทั้งหลาย ที่นำไปสู่การปลูกฝังค่านิยมทางศิลปะตามทฤษฎีของปรัชญาลัทธิต่างๆ ที่แตกต่างกัน ดังนี้คือ 1) การปลูกฝังค่านิยมทางศิลปะของฝ่ายจิตนิยม ที่เชื่อว่า "ความงาม" เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงจินตนาการ มโนคติ หรืออุดมคติ (the reflection of the ideal) การปลูกฝังค่านิยมทางศิลปะจึงเป็นการค้นหา "แบบแห่งความงาม" ที่เป็นอุดมการณ์ หรือความงามที่เป็น "มโนภาพ" (idea) แห่งความงามอยู่ที่การถ่ายทอดความงามออกมาจากจินตนาการหรือการสร้างศิลปะกรรมขึ้นมาจากอุดมคติ (idealize) ที่มีอยู่ในเรื่องนั้นๆ 2) การปลูกฝังค่านิยมทางศิลปะของฝ่ายวัตถุนิยมฝ่ายวัตถุนิยมเชื่อว่า ความงามของศิลปะ คุณค่าทางดนตรี และวรรณกรรม ที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพแห่งความเป็นจริงตามธรรมชาติ นั่นคือ ทฤษฎีทางศิลปะของฝ่ายนี้ส่วนใหญ่แล้วเน้นในเรื่องการแสดงออกถึงภาพชีวิตจริงตามสภาพที่เป็นจริงตามธรรมชาติ ไม่ว่าสภาพที่เป็นจริงนั้นมีความงามหรือความน่าเกลียด ความสุขหรือความเจ็บปวด ความดีหรือความชั่ว 3) การปลูกฝังค่านิยมทางศิลปะของฝ่ายโทมัสนิยมใหม่ ที่เชื่อว่า ความงามเป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคลิกปัญญา (intellect) มากกว่าหลักแห่งเหตุผล บุคลิกปัญญานั้นนอกจากทำหน้าที่ในการคิดอย่างมีเหตุผลแล้ว ยังทำหน้าที่สำคัญในการ "หยั่งรู้" (intuition) มีสมรรถภาพในการหยั่งรู้ความจริง ความดีความงามและในการสร้างสรรค์ 4) การปลูกฝังค่านิยมทางศิลปะของฝ่ายประสบการณ์นิยม ที่เชื่อว่า การตัดสินคุณค่าทางความงามนั้นขึ้นอยู่กับ การตอบสนองของมนุษย์ต่อศิลปะนั้นๆ คือดูว่าเมื่อมนุษย์ได้เห็นศิลปะชิ้นหนึ่งๆ แล้วนั้น มนุษย์รู้สึกอย่างไร เข้าใจอย่างไร และได้เรียนรู้อะไรที่ดีขึ้น หน้าที่ของศิลปะก็คือใช้เป็นสื่อในการติดต่อสื่อสาร 5) การปลูกฝังค่านิยมทางศิลปะของฝ่ายอรรถิภาวนิยม ที่เชื่อว่า ความงามเกิดจากการตัดสินคุณค่าศิลปะโดยไม่ยึดเกณฑ์ใดๆ เป็นมาตรฐาน ย่อมแล้วแต่ว่าตนเองอยากจะเลือกอะไร ในแต่ละโอกาส (บรรจง จันทรสา, 2527)หรือการพิจารณาคุณค่าความงามในทางศิลปะที่มีต่อมนุษย์มี 3 ประการด้วยกัน คือ 1) ความปิติ (pleasure) เกิดจากความปิติขึ้นในจิตใจของผู้ชื่นชม และความปิตินี้มีคุณค่ายิ่งสำหรับการดำรงชีวิต และความปิติให้ทั้งความเอมอิ่ม การพักผ่อน การระบายความเครียด และความพร้อมที่จะปฏิบัติภารกิจหน้าที่การงานต่อไป 2) จริยธรรม (ethics) ผู้สร้างผลงานศิลปะจึงจำเป็นต้องแสดงออกถึงจริยธรรมที่พึงปรารถนา ทั้งทางด้านความงาม ความดี ความปิติ ความเพลิดเพลิน และความจริงใจ ให้ปรากฏออกมาในผลงาน 3) อรรถประโยชน์ (function) การพิจารณาถึงอรรถประโยชน์ของศิลปะ อาจพิจารณาได้ทั้งประโยชน์ที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม (ธวัชชานนท์ ตาโธสง, 2546)

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการจัดสุนทรียการศึกษา ในบทความนี้ผู้เขียนสรุปองค์ประกอบของสุนทรียการศึกษา คือ 1) ความปิติ (pleasure) ที่เกิดขึ้นจากจิตใจ ความเอมอิ่ม 2) จริยธรรม (ethics) ด้านความงาม ความดี ความปิติ ความเพลิดเพลิน และความจริงใจ และ 3) อรรถประโยชน์ (function) การพิจารณาถึงอรรถประโยชน์ของศิลปะ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์และเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาที่มีศิลปะ บนพื้นฐานของศีลธรรมจริยธรรมตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนไทยที่ได้รับการกล่อมเกลาจากคำสอนของพระพุทธศาสนาตลอดไป

การบูรณาการหลักสุนทรียการศึกษากับการบริหารสถานศึกษา

โลกในปัจจุบันมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วส่งผลต่อการพัฒนา ระบบสื่อสารมวลชนทำให้กระแสข้อสนเทศแผ่กระจายครอบคลุมพื้นที่ส่วนต่างๆของโลกอย่างรวดเร็วจนได้ชื่อว่า "โลกไร้พรมแดน" ผลของการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดกระแสสำคัญที่เข้าสู่ความเป็นสากลรวมทั้งการจัดการศึกษา ขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ หลายประการ เช่น ความสับสนในข้อสนเทศ ข้อจำกัดด้านการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งการรับกระแสวัฒนธรรมโดยขาดการยั้งคิด จนกระทั่งวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ดีงาม เอกลักษณ์ไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในขณะที่โลกต้องการคุณภาพที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่างไปจากเดิม ดังนั้นระบบการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพที่ยั่งยืน (อาภากร เหล็กกล้า, 2567) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีหน้าที่ในการขับเคลื่อนกระบวนการการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของสถานศึกษาและระดับช่วงชั้นของการจัดการศึกษา ขอบเขตของการบริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ 4 ด้าน เพื่อนำมาบูรณาการกับหลักสุนทรียการศึกษา อันจะเกิดประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและศิลป์ ได้แก่

1. การบูรณาการหลักสุนทรียการศึกษากับการบริหารสถานศึกษา ด้านความปิติ (pleasure) โดยใช้หลักการและวิธีการที่มีความเหมาะสม มีเหตุผล และเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่เหยียดหยาม ไม่ละเมิดสิทธิ และไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้เกิดประโยชน์ส่วนตัว การบริหารอย่างปิติจะช่วยให้การทำงานทั้งการบริหารงานวิชาการ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ การบริหารงานงบประมาณที่โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ การบริหารงานบุคคล ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ความร่วมมือ มีความเชื่อมั่น และการบริหารงานทั่วไปมีความสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษาให้เท่าทันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีการแข่งขันที่สูงในยุคโลกไร้พรมแดน

2. การบูรณาการหลักสุนทรียการศึกษากับการบริหารสถานศึกษา ด้านจริยธรรม (ethics) ได้แก่ การบริหารงานอย่างมีศิลปะ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคลและ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีคุณสมบัติและจริยธรรมที่ดี มีความรู้ความสามารถ ความซื่อสัตย์ ความเป็นธรรม ความเป็นพลเมืองดี ความรับผิดชอบ ความเคารพ ความไว้วางใจ และความมีวินัย ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ และมาตรฐานทางจริยธรรมขององค์กร เพื่อนำองค์กรในการก้าวไปสู่การเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน

3. การบูรณาการหลักสุนทรียการศึกษากับการบริหารสถานศึกษา ด้านอรรถประโยชน์ (function) เป็นการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้หลักการและวิธีการที่มุ่งเน้นที่ผลสัมฤทธิ์หรือผลการปฏิบัติงานเป็นหลัก ทั้งการวัดผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การบริหารด้านอรรถประโยชน์จะช่วยให้การทำงานมีความมีประสิทธิภาพ ความเป็นธรรม ความเป็นสัมพันธที่ดี และมีความสำเร็จได้สูงขึ้น สอดคล้องและสัมพันธ์สถานการณ์ โลกการทำงานที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงผันผวนและการแข่งขันที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงและรวดเร็วในปัจจุบัน

นอกจากนี้ยังสามารถจัดการบูรณาการโดยยึดหลักการบริหารสถานศึกษา 4 ด้านประยุกต์/บูรณาการกับหลักสุนทรียการศึกษาได้อีกประการหนึ่ง คือ การบูรณาการหลักสุนทรียการศึกษา 3 ด้าน (ความปิติ, จริยธรรม, อรรถประโยชน์) เข้ากับขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน (การบริหารงานวิชาการ, การ

บริหารงานงบประมาณ, การบริหารงานบุคคล, การบริหารงานทั่วไป) จะช่วยให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสุข และสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างการบูรณาการดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ 1) ความปิติ: สร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน เพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ เช่น โครงการศิลปะ, ดนตรี, การแสดง เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกและพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ 2) จริยธรรม: ออกแบบหลักสูตรที่เน้นการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีจริยธรรม จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 3) อรรถประโยชน์: บูรณาการความรู้ในแต่ละวิชาเข้ากับชีวิตจริง เพื่อให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

2. การบริหารงานงบประมาณ 1) ความปิติ: จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมที่สร้างความสุขให้กับบุคลากร เช่น งานเลี้ยงสังสรรค์, ทักษะศึกษา เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับทีมงาน 2) จริยธรรม: ใช้จ่ายงบประมาณอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก 3) อรรถประโยชน์: วางแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด คัดค้าน และสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา

3. การบริหารงานบุคคล 1) ความปิติ: สร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เป็นมิตร สนับสนุนให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 2) จริยธรรม: บริหารจัดการบุคลากรอย่างเป็นธรรม โปร่งใส และให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของทุกคน 3) อรรถประโยชน์: พัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะที่สอดคล้องกับงานที่ได้รับมอบหมาย

4. การบริหารงานทั่วไป 1) ความปิติ: สร้างสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่สวยงาม สะอาด และเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อสร้างความรู้สึที่ดีให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน 2) จริยธรรม: ดำเนินการทุกอย่างโดยยึดหลักความถูกต้อง ซื่อสัตย์ และเป็นไปตามกฎหมาย 3) อรรถประโยชน์: บริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวหน้า

ตัวอย่างการบูรณาการที่เป็นรูปธรรม

จัดกิจกรรมวันครู: นอกจากการแสดงความเคารพต่อครูแล้ว ยังมีการจัดกิจกรรมที่ให้ครูได้แสดงความสามารถพิเศษ เช่น การร้องเพลง การเต้น เพื่อสร้างความสนุกสนานและความผ่อนคลาย (ความปิติ) พร้อมทั้งมอบรางวัลให้กับครูที่ปฏิบัติงานดีเด่น เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ (จริยธรรมและอรรถประโยชน์)

จัดโครงการพัฒนาชุมชน: เชิญชวนชุมชนมาร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน เช่น การปลูกต้นไม้ การทำความสะอาดวัด เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การช่วยเหลือผู้อื่น (จริยธรรมและอรรถประโยชน์)

จัดทำสื่อการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์: เช่น การทำวิดีโอสั้นๆ, การออกแบบเกมการเรียนรู้ เพื่อให้การเรียนรู้เป็นเรื่องสนุกสนาน และจูงใจให้นักเรียนอยากเรียนรู้ (ความปิติและอรรถประโยชน์)

บทสรุป

การบริหารสถานศึกษาเป็นแนวทางหรือวิธีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในองค์กรสถานศึกษาที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้บริหาร เพื่อการวินิจฉัย สั่งการ การควบคุมและการจัดการกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้ปฏิบัติตามกิจตามแผนงานในการขับเคลื่อนสถานศึกษาอย่างเป็นระบบตามมาตรฐานและมีคุณภาพให้แก่ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในทั้ง 4 ด้านประกอบไปด้วยการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีความ

เป็นอิสระในการบริหารและการจัดการศึกษา เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพ เกิดผลสำเร็จแก่สถานศึกษาตามนโยบายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ นำมาบูรณาการเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) ความปิติ (pleasure) ที่เกิดขึ้นจากจิตใจ ความอิ่มเอม 2) จริยธรรม (ethics) ด้านความงาม ความดี ความปิติ ความเพลิดเพลิน และความจริงใจ และ 3) อรรถประโยชน์ (function) ซึ่งเป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความสามารถที่อยู่ในตัวของผู้เรียนให้เกิดความคิดรวบยอดและคุณค่าทางความงาม โดยถ่ายทอดคุณค่าของความงามจากสิ่งที่ผู้สอนพบเห็น จากผลงานจากศิลปะ หรือสภาพแวดล้อมในธรรมชาติ ผู้สอนจะต้องช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดประสบการณ์การรับรู้ของตนเองที่มีต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งที่พบเห็น โดยจะต้องอาศัยกระบวนการให้ผู้เรียน รู้จักสังเกต มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ซักถาม การคิดวิเคราะห์ ด้วยการพิจารณาถึงอรรถประโยชน์ของศิลปะจะก่อให้เกิดประโยชน์และเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาที่มีศิลปะบนพื้นฐานของศีลธรรมจริยธรรมตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนไทยที่ได้รับการกล่อมเกลาจากคำสอนของพระพุทธศาสนาตลอดไป สรุปได้ว่า การบูรณาการหลักสูตรการเรียนการสอนเข้ากับการบริหารสถานศึกษาจะช่วยให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่น่าอยู่ มีความสุข และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน บุคลากร และชุมชนได้อย่างยั่งยืน ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การบูรณาการหลักสูตรการเรียนการสอนกับการบริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **แนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพมหานคร: ที.เอส. บี.โปรดักส์.
- ธวัชชานนท์ ตาโธสง. (2546). **หลักการศิลปะ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วาดศิลป์.
- บรรจง จันทรส. (2527). **ปรัชญาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประทีป หัปโชน. (2563). **กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดเทศบาล**. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2555). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปัญญากร เวชศาสตร์. (2565). **รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี**. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 9(1). 234.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร: ธนธัชการพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. ฟรินติง แมส โปรดักส์.
- พิสมัย รัตนวรรณ. (2552). **สุนทรียศาสตร์ และสุนทรียภาพ**. แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/posts/292695> สืบค้นเมื่อ 10 ธ.ค. 2566.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เยาวเรศ ตระกูลวีระยุทธ. (2558). **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขีดสมรรถนะสูง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์. (2536). **ศิลปะเป็นมูลฐานสำคัญ**. วารสารครุศาสตร์. 22(1). 11.
- ศิลป์ พีระศรี. (2527). **ศิลปะสงเคราะห์: พจนานุกรมศัพท์ศิลปะของชาวตะวันตก**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- สนามพล พรหมทอง. (2559). **การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทางด้านสุนทรียภาพสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **การจัดระบบบริหารและสารสนเทศภายในสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2541). **พจนานุกรมศัพท์ศิลป์: อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- อารี สุทธิพันธุ์. (2551). **ผลึกความคิดศิลปะ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- Bates, J. K. (2000). **Becoming an Art Teacher**. USA: Wadsworth, a Division of Thomson Learning.
- Bush, T. (2006). The National College for School Leadership: A Successful English Innovation. **Phi Delta Kappan**. 87(7). 1.
- Campbell, R. F. (1977). **Introduction to Educational Administration**. 6 ed. Boston: Allyn and Baco.
- Good, Center V. (1973). **Dictionary of Education**. New York: McGraw – Hill.
- Sergiovanni, T. J. & Burlingame, M. (1992). **Educational Governance and Administration**. 3rd ed. Needham Heights. MA: Allyn and Bacon.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ไขความขัดแย้งของบุคลากรในสถานศึกษา*
APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES IN RESOLVING CONFLICTS
AMONG PERSONNEL IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

ธณกร จันทรแก้ว Tanakorn Chankaew
โรงเรียนวัดพวงแก้ว Watpuangkaew School, Thailand
Corresponding Author E-mail: klynjks@gmail.com

บทคัดย่อ

การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ไขความขัดแย้งของบุคลากรในสถานศึกษาเป็นการสังเคราะห์หลักพุทธธรรมที่แก้ไขความขัดแย้งของบุคลากรและประยุกต์ในการแก้ไขความขัดแย้งของบุคลากรในสถานศึกษา อันจะส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ ผู้บริหารต้องมีแนวทางปฏิบัติตนเพื่อละเว้นอคติ 4 ซึ่งเป็นทางที่ไม่ควรปฏิบัติ ได้แก่ 1) ฉันทาคติคือการลำเอียงเพราะรัก 2) โทสาคติคือการลำเอียงเพราะชัง 3) โมหาคติ คือลำเอียงเพราะไม่รู้ และ 4) ภยาคติ คือลำเอียงเพราะกลัว เนื่องจากความลำเอียงทั้ง 4 ประการนี้จะทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมและเกิดความขัดแย้งของบุคลากรในสถานศึกษา และส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ดังนั้น การแก้ไขความขัดแย้งของบุคลากรในสถานศึกษาสามารถแก้ไขได้โดยการปฏิบัติตนของผู้บริหารโดยปราศจากอคติ 4 มาประกอบเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา 12 ด้าน ประกอบด้วย การระบุนิยาม การระบุเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินใจ การกำหนดน้ำหนักให้กับเกณฑ์ตัดสินใจ การระบุข้อจำกัดของปัจจัย การค้นหาทางเลือก การรวบรวมข้อมูล การประเมินทางเลือก การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด การตัดสินใจ การปฏิบัติตามการตัดสินใจ การประเมินผลลัพธ์ และการนำผลลัพธ์ไปใช้

คำสำคัญ: ความขัดแย้งของบุคลากรในสถานศึกษา, อคติ 4, หลักพุทธธรรม

Abstract

Application of Buddhist principles to resolve conflicts among personnel in educational institutions was a synthesis of Buddhist principles that resolved conflicts among personnel and applied to resolving conflicts among personnel in educational institutions which would affect the administration of educational institutions. The results of the study could be summarized as following; Executives must have a guideline to avoid these four bias; 1) Chandāgati is biased because of love, 2) Dosāgati is biased because of hate, 3) Mohāgati is biased because of ignorance, and 4) Bhayāgati is biased because of fear. It was because of these four biases, that would cause unfairness and conflict among personnel in educational institutions and affected the efficiency of school administration by administrators. Therefore, resolving conflicts among personnel in educational institutions could be resolved by

*Received: February 20, 2024, Revised: August 19, 2024, Accepted: August 23, 2024.

conducting the behavior of administrators without the four bias, using it as a guideline for practice in the management of educational institutions in 12 sides, consisted of identifying problems, specifying the criteria used to make decisions, assigning weight to decision criteria, identification of limiting factors, searching for alternatives, collection of information, evaluation of alternatives, choosing the best alternative, making decisions, implementing decisions, evaluation of results and applying the results.

Keywords: Conflicts Among Personnel in Educational Institutions, Prejudice 4, Buddhist Principles

บทนำ

สถานศึกษาจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ให้การศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลหลายประเภทและมีภาระงานมาก ทั้งงานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคลากร งานบริหารทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องทำงานร่วมกัน ต้องติดต่อประสานงานกันอยู่ตลอดเวลา และต้องใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกัน ประกอบกับบุคลากรในสถานศึกษามีภาระงานที่จะต้องทำแตกต่างกัน ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าว แม้จะมีเป้าหมายเดียวกันก็ตามก็ย่อมมีความแตกต่างกันทั้งด้านความคิดความเชื่อ ค่านิยม ความสนใจ ความต้องการ ความปรารถนา ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวนี้เป็นผลให้เกิดความขัดแย้งในสถานศึกษาได้ (ลำจวน ชื่นธงชัย, 2551) โดยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาโดยส่วนใหญ่เป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลอันเนื่องมาจากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ที่แตกต่างกัน มีค่านิยมที่แตกต่างกัน และผลประโยชน์ขัดกัน ความขัดแย้งที่พบบ่อยในสถานศึกษาคือความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม เช่น ระหว่างผู้บริหารกับครู หรือระหว่างครูกับครู ความขัดแย้งเหล่านี้หากเกิดขึ้นในโรงเรียนย่อมทำให้ประสิทธิภาพของงานลดลงได้ (พนัส หันนาคินทร์, 2524) ผู้บริหารจึงต้องไวในการรับรู้ถึงสัญญาณบอกเหตุที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งในองค์กรและหาทางแก้ไขก่อนที่จะปล่อยให้บุคลากรในองค์กรทำงานด้วยความคับข้องใจ (ถวิล เกื้อกุลวงศ์, 2530) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อสถานศึกษา และสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จ ผู้บริหารจะต้องมีคุณลักษณะพิเศษ คือ ความรู้ ประสบการณ์ การวางตัวที่เหมาะสม สามารถควบคุมความประพฤติตนเองซึ่งเกิดจากความรัก ความชอบ และความหลงใหล โดยไม่ให้อคติ 4 ครอบงำจิตใจจึงจะสามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่เป้าหมาย สอดคล้องกับวิสัยทัศน์กว้างไกล พร้อมทั้งไหวพริบปฏิภาณ เปรียบพร้อมด้วยความรู้ ความสามารถ ควบคุมคุณธรรมปราศจากอคติ 4 (พระครูสังฆรักษ์ จักรกฤษณ์ ฐิริปัญโญ และคณะ, 2562) วิธีการในการจัดการกับความขัดแย้งในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นความท้าทายศักยภาพและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการบุคลากรในสถานศึกษาด้วยการจัดการกับความขัดแย้งนั้นให้เหมาะสม ทำให้ความขัดแย้งแปรเปลี่ยนไปเป็นพลังสร้างสรรค์ในการทำงานร่วมกันของคนในสถานศึกษา เกิดความพึงพอใจกับบุคลากร เสริมสร้างความพึงพอใจในด้านต่างๆ ของบุคลากร อันจะส่งผลในการทำงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดี มีการทำงานเป็นทีม นำไปสู่การทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขและบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกัน อีกทั้งยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กรภายนอก

ความขัดแย้งของบุคลากรในสถานศึกษา

ความขัดแย้ง หมายถึง สถานการณ์ระหว่างบุคคลมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน และไม่สามารถตกลงกันได้ อาจแสดงออกโดยพยายามขัดขวาง บีบบังคับ ทำอันตราย ยับยั้งต่อต้าน หรือสกัดกั้นการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ให้บรรลุเป้าหมาย ส่งผลให้เกิดการแข่งขันในระดับหนึ่งและอาจเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ถ้ามีปัจจัยเกื้อหนุนจนถึงขั้นมีความขัดแย้งอย่างรุนแรง (จิราลักษณ์ วงษ์แก้ว, 2562)

สถานศึกษาเป็นองค์การทางสังคมของระบบราชการเป็นองค์การรูปนัย (formal organization) ที่กำหนดโครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบของครูและบุคลากรในหน่วยงานไว้อย่างชัดเจน มีการจำแนกตามหลักความรู้ ความสามารถอย่างเป็นระบบข้าราชการจะปฏิบัติงานภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับและมีวินัยกำกับ มีการจัดองค์การตามสายงานบังคับบัญชาตามลำดับชั้น มีการคัดเลือกแต่งตั้งสรรหา เลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง การคัดเลือก นำรากฐานของคุณสมบัติทางวิชาการมาเป็นสมบัติเบื้องต้น มีการยิกระบบอาวุโสและความสำเร็จของงานที่ปฏิบัติ ดังนั้นย่อมมีความขัดแย้งเกิดขึ้นได้ โดยมีผู้กล่าวถึงสาเหตุของความขัดแย้งไว้ดังนี้

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2540) กล่าวว่า ในสถานศึกษามักประสบปัญหาความขัดแย้งอยู่เสมอ นับตั้งแต่ปัญหาผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา ปัญหาระหว่างครูกับครู ปรากฏให้เห็นอยู่เสมอว่าครูในหน่วยงานทะเลาะเบาะแว้งกัน ซิงตีสิงเด่น แบ่งพรรคแบ่งพวก อิจฉาริษยา กลั่นแกล้งกัน มีสาเหตุโดยแบ่งได้ 5 ประการ คือ 1) ความไม่เข้าใจในจุดประสงค์และวิธีการดำเนินงานของหน่วยงาน 2) การทำตัวเป็นเจ้าของมุลนาย 3) ความคิดเห็นต่างกัน 4) การขาดประสิทธิภาพในการบริหารของผู้บริหาร 5) ผลประโยชน์ตลอดทั้งความสนใจที่ขัดกัน

นิพนธ์ ใจทองดี (2543) กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคลเกิดจากสาเหตุสำคัญ ดังนี้

1. ความคิดเห็นที่ต่างกัน โดยปกติมนุษย์แต่ละคนจะมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน การศึกษาอบรมที่ได้รับแตกต่างกัน ทำให้มีความรู้สึกนึกคิดหรือความคิดเห็นต่างกัน หากไม่สามารถตกลงกันได้ ในความคิดเห็นของทั้งสองฝ่าย อาจเกิดความขัดแย้งขึ้นได้

2. การรับรู้ที่ต่างกัน ความสามารถในการรับรู้ของคนเรามีความแตกต่างกันอาจทำให้มองปัญหาบางอย่างไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากวิธีการรับรู้ต่างกัน อวัยวะในการรับรู้ที่ต่างกัน และประสบการณ์ที่ต่างกัน

3. ค่านิยมต่างกัน ค่านิยม หมายถึง หลักที่บุคคลนับถือเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งต่างๆ ว่าดี ไม่ดี ควรหรือไม่ควรอย่างไร เกณฑ์ที่แต่ละคนยึดถือไม่เหมือนกัน ทำให้ค่านิยมต่างกันและนำไปสู่ความขัดแย้งได้

4. ผลประโยชน์ขัดกัน ผลประโยชน์เป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรง เพราะถ้าแต่ละฝ่ายหวังแต่ผลประโยชน์ของตนเพียงฝ่ายเดียว ใครจะเดือดร้อนหรือเป็นอย่างไรไม่สนใจ อาจเกิดความขัดแย้งที่รุนแรงได้

5. ความมีอคติต่อกัน อคติในที่นี้หมายถึง ความรู้สึกส่วนตัวที่มีต่อบุคคลอื่น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของคนเรา ซึ่งมีผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่างๆ กัน เช่น การไม่ชอบหน้ากันเป็นต้น ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้

6. ความแตกต่างของบุคลิกภาพ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความขัดแย้งผู้บังคับบัญชาที่ชอบทำตามระเบียบ ชอบควบคุม จะมีความลำบากใจในการทำงานกับลูกน้องที่จะมุ่งให้งานสำเร็จเป็นประการสำคัญ

7. การพึ่งพาอาศัยกันของบุคคล ในการทำงานที่แต่ละคนต้องพึ่งพาอาศัยกันนั้นย่อมหลีกเลี่ยงที่จะเกิดความขัดแย้งได้ยาก การมอบหมายงานที่คาบเกี่ยวกันมากเท่าใด ความขัดแย้งก็เกิดขึ้นได้ง่ายเท่านั้น

8. ความกดดันต่อบทบาท ทุกตำแหน่งในระบบราชการจะมีการกำหนดตำแหน่งว่าจะมีหน้าที่อะไรบ้างที่ต้องปฏิบัติ และจะมีพฤติกรรมที่คาดหวังกำกับไว้ด้วย แต่ละคนจะต้องปฏิบัติอย่างไร ความคาดหวังในบทบาทเป็นตัวกำหนดแนวปฏิบัติของแต่ละตำแหน่ง เมื่อผู้ดำรงตำแหน่งแสดงบทบาทตามที่คาดหวัง ความขัดแย้งก็จะไม่เกิดขึ้น

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า สาเหตุของความขัดแย้งของบุคลากรในสถานศึกษานั้นสามารถเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ ได้แก่ การมีความคิดเห็นหรือค่านิยมที่แตกต่างกัน ความแตกต่างของแต่ละบุคคล การขัดผลประโยชน์ การมีอคติต่อกัน ความกดดันต่อบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การขาดประสิทธิภาพในการบริหารของผู้บริหาร เป็นต้น

การแก้ไขความขัดแย้งในสถานศึกษา

การแก้ไขความขัดแย้ง คือ การจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้มีความเหมาะสม และให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ในกรณีที่เราต้องเผชิญกับความขัดแย้ง เราจะมีวิธีการจัดการ (หรือขจัด) ความขัดแย้งนั้นอย่างไร สามารถสรุปเป็นแนวทางได้ดังนี้

1. การเอาชนะ (Competition) เมื่อคนเราพบกับความขัดแย้ง จะมีบางคนที่แก้ไขความขัดแย้งนั้นด้วยวิธีการเอาชนะ โดยมุ่งเน้นชัยชนะของตนเองเป็นสำคัญจึงพยายามใช้อิทธิพล วิธีการหรือช่องทางต่างๆ เพื่อจะทำให้คู่กรณียอมแพ้หรือพ่ายแพ้ตนเองให้ได้การแก้ไขความขัดแย้งในแนวทางนี้จะทำให้เกิดผลลัพธ์ในลักษณะ “ชนะ – แพ้”

2. การยอมรับ (Accommodation) เป็นพฤติกรรมที่เน้นการเอาใจผู้อื่น อยากรับเป็นที่ยอมรับและได้รับความรัก มุ่งสร้างความพอใจให้แก่คู่กรณี โดยที่ตนเองจะยอมเสียสละแนวทางการแก้ไขความขัดแย้งแบบนี้ เกิดผลลัพธ์ในลักษณะ “ชนะ – แพ้”

3. การหลีกเลี่ยง (Avoiding) เป็นวิธีการจัดการกับความขัดแย้งในลักษณะไม่สู้ปัญหา ไม่ร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ไม่สนใจความต้องการของตนเองและผู้อื่น พยายามวางตัวอยู่เหนือความขัดแย้ง พุดง่ายๆ ก็คือทำตัวเป็นพระอิฐพระปูนนั่นเอง แนวทางการแก้ไขความขัดแย้งแบบนี้ มักเกิดผลลัพธ์ในลักษณะ “แพ้ – แพ้” เป็นส่วนใหญ่

4. การร่วมมือ (Collaboration) เป็นพฤติกรรมของคนที่มีเจตนาจัดการความขัดแย้งโดยต้องการให้เกิดความพอใจทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น เป็นความร่วมมือร่วมใจในการแก้ไขปัญหาที่มุ่งให้เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่ายซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งในแบบนี้ เรียกได้ว่าเป็นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่ Win - Win ทั้งสองฝ่ายแนวทางการแก้ไขแบบนี้จึงเกิดผลลัพธ์ในลักษณะ “ชนะ – ชนะ”

5. การประนีประนอม (Compromising) เป็นความพยายามที่จะให้คู่กรณีทั้งสองฝ่าย ได้รับความพอใจบ้าง และต้องยอมเสียสละบ้าง แต่ก็มีแนวโน้มที่จะใช้วิธี คือวิธีเอาชนะมากกว่าวิธีอื่น แนวทางการแก้ไขความขัดแย้งแบบนี้ จึงเกิดผลลัพธ์ในลักษณะ “แพ้ – แพ้” หรือ “ชนะ – แพ้” (พระมหาประเสริฐ สุขเมธ, ปิยวัฒน์ คงทรัพย์ และทิพย์ ชันแก้ว, 2563)

การเกิดความขัดแย้งขึ้นในสังคมทุกแห่ง หากพิจารณาถึงสาเหตุเริ่มต้นของการเกิดความขัดแย้งนั้น มักมีที่มาสอดคล้องกับหลักธรรม อคติ 4 ในพระพุทธศาสนา เนื่องจากอคติจะทำให้สภาพจิตของมนุษย์ไม่เที่ยงแท้เพราะคลาดเคลื่อนไปจากธรรมจนนำไปสู่ความเอนเอียงเข้าข้างใดข้างหนึ่ง ทำให้เกิดการกระทำที่ไม่เป็นกลางจนก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในที่สุด ดังนั้นหากจะแก้ไขความขัดแย้งต่างๆ ควรพิจารณาถึงรากเหง้าที่แท้จริงอันนำมาซึ่งความขัดแย้งนั้น เมื่อเข้าใจถึงสาเหตุนั้นแล้วก็จะสามารถแก้ไขหรือลดความขัดแย้งนั้นลงได้

อคติ 4 : หลักพุทธธรรมในการแก้ไขความขัดแย้ง

วิถีในทางที่ผิดหรือการดำเนินในทางที่ผิด ซึ่งเกิดจากทัศนคติ หรือความคิดเห็นในทางที่ผิดและมีความหลงผิดถูกอคติ 4 ครอบงำจิตใจจึงเกิดความลำเอียงหรือความไม่เที่ยงธรรมประกอบด้วย 4 ประการ คือ 1) ฉันทาคติ คือ ความลำเอียงเพราะความชอบพอ 2) โทสาคติ คือ ความลำเอียงเพราะความโกรธหรือชิงชัง 3) โมหาคติ คือ ความลำเอียงเพราะหลงหรือความลำเอียงเพราะความเขลา 4) ภยากติ คือ ความลำเอียงเพราะกลัว

ความหมายของอคติ 4 ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 นิยามความของคำว่า “อคติ 4” ว่า หมายถึงความลำเอียง มี 4 อย่าง ฉันทาคติ คือความลำเอียงเพราะรัก โทสาคติ คือ ความลำเอียงเพราะโกรธ ภยากติ คือ ความลำเอียงเพราะกลัว โมหาคติ คือ ความลำเอียงเพราะเขลา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546)

พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ ที่รวบรวมและอธิบายคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา นิยามความหมายไว้ว่า อคติ ฐานะอันไม่พึงถึง ทางความประพฤติผิด ความลำเอียง มี 4 คือ 1) ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะรัก 2) โทสาคติ ลำเอียงเพราะชัง 3) โมหาคติ ลำเอียงเพราะเขลา 4) ภยากติ ลำเอียงเพราะกลัว (พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต), 2533)

พระไตรปิฎก ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าวถึง อคติ ไว้ดังนี้พระไตรปิฎก เล่มที่ 21 ปฐมมคคิสูตร ข้อที่ 17 ความว่า ภิกษุทั้งหลาย การถึงอคติ (ความลำเอียง) 4 ประการนี้การถึงอคติ 4 ประการอะไรบ้าง คือ บุคคลย่อมถึง 1) ฉันทาคติ (ลำเอียงเพราะชอบ) 2) โทสาคติ (ลำเอียงเพราะชัง) 3) โมหาคติ (ลำเอียงเพราะหลง) 4) ภยากติ (ลำเอียงเพราะกลัว) ภิกษุทั้งหลาย การถึงอคติ 4 ประการนี้แล บุคคลใดละเมิดความชอบธรรมเพราะฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ ภยากติ ยศของบุคคลนั้นย่อมเสื่อมดุจดวงจันทร์ข้างแรมฉะนั้น (ที.ปา. (ไทย) 11/311/203)

ธนบรรณ น้ำกระจาย และคณะ (2565) ได้กล่าวว่า พระพุทธศาสนาแบ่งประเภทของอคติไว้เป็น 4 ประการ ได้แก่

1. ฉันทาคติ (Prejudice caused by love or desire; partiality) ความลำเอียงเพราะความชอบ และรักใคร่ หมายถึง การทำให้เสียความยุติธรรม เพราะอ้าใจความรักใคร่หรือความชอบพอกัน ซึ่งมักเกิดกับตนเอง ญาติพี่น้อง และคนสนิทสนม ความเอนเอียงเพราะชอบจะทำให้สูญเสียความเป็นกลาง และไม่สามารถที่จะวางตน และปฏิบัติต่อทุกคนให้เหมาะสมเหมือนกัน

2. โทสาคติ (Prejudice caused by hatred or enmity) ความลำเอียงเพราะความไม่ชอบเกลียดชัง หรือโกรธแค้น หมายถึง การทำให้เสียความยุติธรรม เพราะความโกรธ หรือลู่อำนาจโทสะ เพราะมีจิตใจที่ไม่หนักแน่น ไม่รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และไม่สามารถแยกเรื่องส่วนตัวกับเรื่องงานออกจากกันได้

3. โมหาคติ (Prejudice caused by delusion or stupidity) ความลำเอียงเพราะความหลง เพราะไม่รู้ หรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หมายถึง การทำให้เสียความรู้สึกธรรมเพราะความสะเพร่า ความไม่ละเอียดถี่ถ้วน รับผิดชอบใจก่อนพิจารณาให้ดี การไม่เปิดใจให้กว้าง จึงทำให้มองโลกในแง่ร้าย และไม่สามารถยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

4. ภัยาคติ (Prejudice caused by fear) ความลำเอียงเพราะความกลัว หมายถึง การทำให้เสียความรู้สึกธรรม เพราะมีความหวาดกลัว หรือเกรงกลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้นต่อตนเอง และครอบครัว จึงทำให้ขาดความกล้าหาญ โดยเฉพาะความกล้าหาญทางจริยธรรม คือ กล้าคิด กล้าพูดในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม

อคติ 4 หรือความลำเอียงทั้ง 4 ประการนี้ เป็นตัวแปรสำคัญที่จะปิดกั้นจิตของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมให้เกิดคลาดเคลื่อน หรือเบี่ยงเบนไปจากความรู้สึกธรรม จนทำให้การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งขาดความรู้สึกธรรม เมื่อเกิดความรู้สึกไม่ยุติธรรมขึ้นก็จะนำไปสู่ความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันของกลุ่มคนในสังคมนั้น

ผู้บริหารต้องมีแนวทางปฏิบัติตนเพื่อละเว้นอคติ 4 ซึ่งเป็นทางที่ไม่ควรปฏิบัติ ดังนั้น จึงควรหลีกเลี่ยงโดยการพิจารณาถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นตามมา หากพิจารณาความลำเอียงกำลังเกิดขึ้นก็ให้ปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองใหม่ให้ตรงกันข้าม คือ ความไม่ลำเอียงด้วยอคติ 4 เป็นทางที่ไม่ควรปฏิบัติคือความลำเอียงความ ไม่ยุติธรรม อันเป็นข้อห้ามสำหรับผู้บริหาร สิ่งตรงกันข้ามกับความลำเอียง คือ ความยุติธรรม ฉะนั้นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง หรือให้คุณให้โทษผู้อื่น จึงควรหลีกเลี่ยงอคติเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่หมู่คณะซึ่งจะทำให้สามารถลดหรือแก้ไขความขัดแย้งของบุคลากรในสถานศึกษาได้

การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ไขความขัดแย้งของบุคลากรในสถานศึกษา

การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ไขความขัดแย้งของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางแก้ปัญหาความขัดแย้งของบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารควรหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดอคติ 4 แต่ให้มุ่งมั่นสร้างความสำเร็จในตำแหน่งบริหารสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะที่ปราศจากอคติ 4 ซึ่งเป็นธรรมสำหรับผู้นำ ผู้บริหาร หรือปวงชนทั่วไปนั้น โดยเฉพาะผู้ที่ป็นข้าราชการ หรือผู้บริหารสถานศึกษา เพราะธรรมเหล่านี้ ซึ่งเป็นสิ่งจะความจริงที่มักจะเกิดขึ้นกับบุคคลเหล่านี้เสมอ และส่งผลอย่างมากต่อการบริหารงาน และความสงบสุขของสังคมผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะที่แสดงออกทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ความประพฤติ การวางตัวที่เหมาะสมและที่สำคัญพฤติกรรมที่ละเว้นจากอคติ 4 ประการนี้ได้ ย่อมทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความ สุข อันส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาและความสงบสุขของสังคมตามมา (พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญโญ และคณะ, 2562)

การประยุกต์หลักพุทธธรรม อคติ 4 ในการแก้ไขความขัดแย้งของบุคลากรในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยพัฒนาจากแนวทางการตัดสินใจทางการบริหารตามหลักอคติ 4 โดยประยุกต์กับการปฏิบัติ 12 ด้าน ของศักดิ์นรินทร์ ดินรัมย์ (2564) ดังนี้

1. การระบุปัญหา ผู้บริหารต้องไม่ระบุปัญหาโดยการเห็นแก่พวกพ้อง คือไม่ฟังปัญหาเฉพาะพวกพ้องหรือคนที่ตนชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว ไม่ระบุปัญหาโดยเกิดจากความเกลียดชังผู้ใดผู้หนึ่งคือต้องรับฟังเรื่องราวทั้งฝ่ายที่ตนชอบและที่ตนไม่ชอบ ศึกษาหาข้อมูลเท็จจริงของปัญหา ใช้สติหยุดคิดให้รอบคอบก่อนที่จะระบุปัญหา และต้องมีความกล้าหาญไม่กลัวอิทธิพลใดๆ ครอบงำในการระบุปัญหา

2. การระบุเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินใจ ผู้บริหารต้องไม่ระบุเกณฑ์ที่เอื้อพวกพ้องหรือคนที่ตนชอบ ไม่ระบุเกณฑ์ที่ทำความลำบากให้กับคนที่ตนไม่ชอบ เกณฑ์ต้องมีความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ต้องศึกษาหาข้อมูลก่อนระบุเกณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับการตัดสินใจ และต้องมีความกล้าหาญไม่กลัวอิทธิพลใดๆ ในการระบุเกณฑ์ตัดสินใจ และต้องมีความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

3. การกำหนดน้ำหนักให้กับเกณฑ์ตัดสินใจ ผู้บริหารต้องไม่กำหนดน้ำหนักให้กับเกณฑ์โดยเอียงไปทางพวกพ้องหรือคนที่ตนชอบ หรือไม่กำหนดน้ำหนักให้กับเกณฑ์โดยคนที่ตนไม่ชอบหรือเกลียดไม่สามารถปฏิบัติได้ น้ำหนักเกณฑ์ตัดสินใจต้องมีความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ต้องศึกษาหาข้อมูลก่อนว่าอะไรสำคัญก่อนหลัง เพื่อกำหนดน้ำหนักเกณฑ์การตัดสินใจให้ถูกต้อง และต้องมีความกล้าหาญไม่กลัวอิทธิพลใดๆ ครอบงำในการกำหนดน้ำหนักให้กับเกณฑ์ตัดสินใจ

4. การระบุข้อจำกัดของปัจจัย ผู้บริหารต้องไม่มองข้ามข้อจำกัด เพื่อประโยชน์แก่คนที่ตนชอบ หรือไม่หาข้อจำกัด เพื่อกลั่นแกล้งคนที่ตนเกลียดหรือไม่ชอบ ต้องศึกษาหาข้อจำกัดให้ดีขึ้นก่อนการตัดสินใจ และต้องไม่มองข้ามข้อจำกัดใดๆ เพื่อประโยชน์แก่คนที่ตนกลัวหรือถูกอิทธิพลครอบงำ

5. การค้นหาทางเลือก ผู้บริหารต้องไม่ค้นหาทางเลือก ที่เป็นประโยชน์เฉพาะคนหรือกลุ่มที่ตนชอบหรือที่เป็นพวกพ้องกัน หรือต้องไม่ค้นหาทางเลือกที่มีโทษหรือไปทำลายคนหรือกลุ่มที่ตนไม่ชอบหรือที่เกลียดกัน ต้องศึกษาหาข้อมูลด้านต่างๆ ให้ดีเสียก่อน แล้วค้นหาทางเลือกหลายๆ ทางเพื่อมาเปรียบเทียบข้อดีข้อเสีย และต้องไม่ค้นหาทางเลือก ที่เป็นประโยชน์เฉพาะคนหรือกลุ่มที่ตนกลัวหรือที่ถูกอิทธิพลครอบงำ แล้วจึงเลือกทางเลือก

6. การรวบรวมข้อมูล ผู้บริหารต้องไม่รวบรวมข้อมูล ที่เป็นประโยชน์เฉพาะคนหรือกลุ่มที่ตนชอบหรือที่เป็นพวกพ้องกัน หรือไม่รวบรวมข้อมูล เฉพาะที่เป็นโทษหรือไปทำลายคนหรือกลุ่มที่ตนไม่ชอบหรือที่เกลียดกันเท่านั้น แต่ต้องรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วนทุกฝ่าย ต้องรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วน หาข้อเท็จจริง เพื่อประกอบการตัดสินใจ และต้องไม่รวบรวมข้อมูล เฉพาะที่เป็นประโยชน์เฉพาะคนหรือกลุ่มที่ตนกลัวหรือที่ถูกอิทธิพลครอบงำ

7. การประเมินทางเลือก ผู้บริหารต้องไม่ประเมินทางเลือก ให้เป็นประโยชน์กับคนหรือกลุ่มที่ตนชอบหรือที่เป็นพวกพ้องกัน หรือไม่ประเมินทางเลือกที่เป็นโทษหรือไปทำลายคนหรือกลุ่มที่ตนไม่ชอบหรือที่เกลียดกัน ทั้งต้องประเมินทางเลือกโดยมีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดในภายหลัง และไม่ประเมินทางเลือก ที่เป็นประโยชน์เฉพาะคนหรือกลุ่มที่ตนกลัวหรือที่ถูกอิทธิพลครอบงำเท่านั้น

8. การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด ผู้บริหารต้องไม่เลือกทางเลือกเฉพาะที่เป็นประโยชน์กับคนหรือกลุ่มที่ตนชอบหรือที่เป็นพวกพ้องกัน หรือไม่เลือกทางเลือกเพราะที่เป็นโทษหรือไปทำลายคนหรือกลุ่มที่ตนไม่ชอบหรือที่เกลียดกันเท่านั้น ทั้งต้องเลือกทางเลือกที่ถูกต้อง ถูกกฎระเบียบสังคม มีผลดีต่อราชการและมีผลเสียน้อยที่สุด และไม่เลือกทางเลือกเฉพาะที่เป็นประโยชน์กับคนหรือกลุ่มที่ตนกลัวหรือที่ถูกอิทธิพลครอบงำเท่านั้น

9. การตัดสินใจ ผู้บริหารต้องไม่ทำการตัดสินใจให้เป็นประโยชน์กับคนหรือกลุ่มที่ตนชอบหรือที่เป็นพวกพ้องกัน หรือไม่ทำการตัดสินใจให้เป็นโทษหรือไปทำลายคนหรือกลุ่มที่ตนไม่ชอบหรือที่เกลียดกันเท่านั้น ทั้งต้องทำการตัดสินใจ บนพื้นฐานแห่งความถูกต้องชอบธรรม และมีความยุติธรรมตามกฎหมายเกณฑ์ที่ดี และไม่ทำการตัดสินใจให้เป็นประโยชน์กับคนหรือกลุ่มที่ตนกลัวหรือที่ถูกอิทธิพลครอบงำเท่านั้น

10. การปฏิบัติตามการตัดสินใจ ผู้บริหารต้องไม่สั่งการให้กับคนหรือกลุ่มที่ตนชอบหรือที่เป็นพวกพ้องกันได้ปฏิบัติเฉพาะงานที่ง่าย หรือไม่สั่งการกลับแกลังให้กับคนหรือกลุ่มที่ตนไม่ชอบหรือที่เกลียดกันได้ ปฏิบัติง่ายที่ยากหรือที่ไม่ถนัด ทั้งต้องสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับงาน กล่าวคือใช้คนให้ถูกกับงานที่ถนัด และไม่สั่งการให้กับคนหรือกลุ่มที่ตนกลัวหรือที่ถูกอิทธิพลครอบงำ ได้ปฏิบัติเฉพาะงานที่ง่ายเท่านั้น

11. การประเมินผลลัพธ์ ผู้บริหารต้องไม่ฟังข้อคิดเห็นเฉพาะพวกพ้องหรือคนที่ตนชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องรับฟังข้อคิดเห็นของคนหรือกลุ่มคนที่ตนไม่ชอบด้วย เพื่อใช้ในการประเมินผลลัพธ์ ในขณะเดียวกันก็ต้องสร้างเกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมินผลลัพธ์ และต้องไม่รับฟังข้อคิดเห็นเฉพาะคนหรือกลุ่มคนที่ตนกลัวหรือที่ถูกอิทธิพลครอบงำ

12. การนำผลลัพธ์ไปใช้ ผู้บริหารต้องนำผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินไปใช้แก้ไขข้อบกพร่องโดยไม่ให้เป็นประโยชน์กับคนหรือกลุ่มที่ตนชอบหรือที่เป็นพวกพ้องกัน หรือไม่ทำให้เป็นโทษหรือไปทำลายคนหรือกลุ่มที่ตนไม่ชอบหรือที่เกลียดกันเท่านั้น ทั้งต้องทำการนำผลลัพธ์ที่ได้ไปใช้บนพื้นฐานแห่งความถูกต้องชอบธรรม และมีความยุติธรรมตามกฎหมายเกณฑ์ที่ดี และไม่ทำการตัดสินใจให้เป็นประโยชน์กับคนหรือกลุ่มที่ตนกลัวหรือที่ถูกอิทธิพลครอบงำเท่านั้น

บทสรุป

ผู้บริหารต้องมีแนวทางปฏิบัติตนเพื่อละเว้นอคติ 4 ซึ่งเป็นทางที่ไม่ควรปฏิบัติ ได้แก่ 1) ฉันทาคติ คือการลำเอียงเพราะรัก 2) โทษาคติ คือลำเอียงเพราะชัง 3) โมหาคติ คือลำเอียงเพราะไม่รู้ และ 4) ภยาคติ คือลำเอียงเพราะกลัว เนื่องจากความลำเอียงทั้ง 4 ประการนี้จะทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมและเกิดความขัดแย้งของบุคลากรในสถานศึกษาขึ้นได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ดังนั้นการแก้ไขความขัดแย้งของบุคลากรในสถานศึกษาสามารถแก้ไขได้โดยการปฏิบัติตนของผู้บริหารโดยปราศจากอคติ 4 มาประกอบเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษาในด้านต่างๆ จำนวน 12 ด้าน ได้แก่ การระบุปัญหา การระบุเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินใจ การกำหนดน้ำหนักให้กับเกณฑ์ตัดสินใจ การระบุข้อจำกัดของปัจจัย การค้นหาทางเลือก การรวบรวมข้อมูล การประเมินทางเลือก การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด การตัดสินใจ การปฏิบัติตามการตัดสินใจ การประเมินผลลัพธ์ และการนำผลลัพธ์ไปใช้ โดยสรุปการนำหลักพุทธธรรม อคติ 4 มาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขความขัดแย้งของบุคลากรในสถานศึกษา โดยแนวทางการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา 12 ด้าน สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การประยุกต์หลักธรรม อคติ 4 ในการแก้ไขความขัดแย้งของบุคลากรในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จิราลักษณ์ วงษ์แก้ว. (2562). การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ถวิล เกื้อกูลวงศ์. (2530). การบริหารการศึกษาสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธนบรรณ น้ำกระจาย และคณะ. (2565). หลักธรรมาภิบาลเพื่อสร้างคุณธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาและปรัชญา : แนวคิด มุมมอง สู่สันติภาพ. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- นิพนธ์ ใจทองดี. (2553). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งและบรรยากาศองค์การของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด สังกัดกรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พนัส หันนาคินทร์. (2524). หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญโญ และคณะ. (2562). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ปราศจากอคติ 4. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 7(6). 1797-1804.

- พระเทพเวที(ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2533). **พจนานุกรมศาสนา ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาประเสริฐ สุขเมธ, ปิยวัฒน์ คงทรัพย์ และทิพย์ ชันแก้ว. (2563). พุทธวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้ง. **วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์**. 5 (1). 191-205.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- ลำจวน ชื่นธงชัย. (2551). การจัดการความขัดแย้งในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ศักดิ์นรินทร์ ดินรัมย์. (2564). แนวทางการตัดสินใจทางการบริหารตามหลักอคติ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2540). **ความขัดแย้งการบริหารเพื่อสร้างสรรค์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ต้นอ้อแกรมมี.

หลักไตรสิกขากับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในโลกยุคพลิกผัน* THREEFOLD TRAINING WITH THE DEVELOPMENT OF TEACHERS AND EDUCATIONAL PERSONNEL IN A VUCA WORLD

เฉลิมศักดิ์ มุสิกะ Chaloemsak Musika

วิทยาลัยการอาชีพพิเศษชัยชาญ Visetchaichan Industrial and Community Education College, Thailand

Corresponding Author E-mail: Chaloemms@Gmail.com

บทคัดย่อ

โลกปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกมิติของชีวิต การศึกษาเองก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ ครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้ และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้และเติบโตในสังคมโลกยุคพลิกผันได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมทั้งดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้องดีงาม และด้วยไตรสิกขาคือหลักการทางพุทธศาสนาที่เน้นการพัฒนาตนเองทั้งด้าน ศีล สมาธิ ปัญญา หลักการนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะในด้านต่างๆเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลิกผันและนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้สามารถรับมือกับโลกยุคพลิกผันได้

บทความวิชาการนี้ได้นำหลักไตรสิกขาซึ่งเป็นหลักคำสอนที่สำคัญในพระพุทธศาสนา ที่จะต้องศึกษาและปฏิบัติ คือ ฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญา ไตรสิกขาเปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางให้ผู้ปฏิบัติไปสู่เป้าหมาย เป็นหลักในการพัฒนาทักษะในด้าน ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลิกผันและนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะรับมือกับโลกยุคพลิกผันได้ตามที่ต้องการ กล่าวคือ 1) ศีล : พัฒนาทักษะการสื่อสาร พัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม พัฒนาทักษะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และคุณธรรม พัฒนาทักษะด้านความเป็นพลเมือง เข้าใจ ตระหนัก และมีส่วนร่วมในสังคม 2) สมาธิ : พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ พัฒนาทักษะด้านสุขภาพ พัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรม และ 3) ปัญญา : พัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาทักษะการเรียนรู้ พัฒนาทักษะด้านภาษา

หลักไตรสิกขานำมาใช้ในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา จะช่วยพัฒนาและเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาในโลกยุคพลิกผัน ให้สามารถปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลง และสามารถถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามที่ต้องการ

คำสำคัญ: หลักไตรสิกขา, โลกยุคพลิกผัน, การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

Abstract

Today's world is changing rapidly. Digital technology plays an important role in every aspect of life. Education itself cannot avoid this change. Teachers and educational personnel therefore must constantly develop themselves to be able to support these changes and develop learners to be able to learn and grow effectively in a VUCA World society and live their lives in a correct and good way. And with the Threefold Training being Buddhist principles that emphasize self-development in morality, concentration, and wisdom, this principle can be applied to the development of teachers and educational personnel to develop skills in various areas to support changes in the changing world and lead to the development of students to be able to cope with the changing world.

This academic article had adopted the threefold principle which is an important doctrine in Buddhism that must be studied and practiced in the training of body, speech, mind, and wisdom. The Threefold Training Path is like a compass that guides the practitioner to the goal. It is the principle of developing skills in morality, concentration, and wisdom to support changes in the world of change and lead to the development of students to have the ability to cope with the world of change as desired, that is, 1) Morality: Develop communication skills, develop teamwork skills, develop skills in ethics and morality, develop skills in citizenship, understanding, awareness, and participation in society. 2) Concentration: Develop analytical thinking skills, develop health skills, develop cultural skills and 3) Wisdom: Develop effective digital technology skills, develop learning skills, and develop language skills.

Threefold Training used in the development of teachers and educational personnel would help to develop and strengthen the necessary skills for teachers and educational personnel in the changing world as being able to adapt effectively to keep up with changes and being able to transfer knowledge to students to have the competency as desired.

Keywords: Threefold Training, VUCA World, Development of Teachers and Educational Personnel

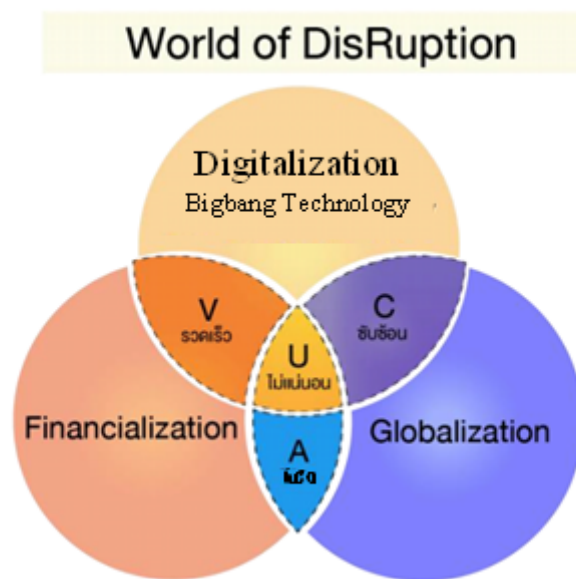

บทนำ

หลักธรรมอันเป็นคำสอนในพุทธศาสนาที่พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้เกี่ยวกับด้านการศึกษา นั้นมีอยู่จำนวนมาก เพราะพระพุทธศาสนาได้ชื่อว่าเป็น “ศาสนาแห่งปัญญา” ซึ่งเป็นลักษณะที่โดดเด่นยิ่งของพุทธศาสนา ถือปัญญาเป็นยอดธรรมไม่บังคับความเชื่อไม่เอาศรัทธาเป็นใหญ่อันเป็นลักษณะที่แตกต่างจากศาสนาอื่นๆ อีกนัยหนึ่งคือเป็นศาสนาที่เกิดขึ้นจากปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีนัยสำคัญยิ่งที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพและอัจฉริยภาพอันยิ่งใหญ่ของความเป็นมนุษย์ว่ามีความสามารถเข้าถึง สัจจะและบรรลุดมคติอันสูงสุดของชีวิตได้โดยอาศัยกำลังแห่ง “ปัญญา” ที่ฝึกฝนพัฒนาให้เกิดขึ้นด้วยความเพียร ของมนุษย์เอง พุทธศาสนาจึงเป็นปรัชญา เนื่องด้วยหลักคำสอนมิใช่ศาสนาที่สอนให้คนเชื่อเพียงอย่างเดียว แต่ สอนให้คนใช้ วิจารณ์ญาณและลงมือพิสูจน์หลักคำสอนต่างๆ ว่าเป็นจริงตามที่กล่าวหรือไม่ซึ่งตรงกับหลักการของ ปรัชญาที่มุ่งให้คนแสวงหาความและความจริงด้วยเหตุผล (กัญญะภัก, 2561)

แม้พระพุทธองค์ได้แสดงหลักธรรมคำสอนมาเป็นเวลากว่าสองพันปี แต่หลักธรรมของพระพุทธองค์ก็ยังคงมีความทันสมัย สามารถนำมาใช้ได้เหมาะสมกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน และด้วยประเทศไทยมีประชากรส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนาพุทธหรือเป็นสังคมชาวพุทธซึ่งประชากรดำรงชีวิตตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์สืบเนื่องมาเป็นเวลานาน ดังนั้นการนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์มาใช้ในการบริหารการศึกษาจึงถือว่าสอดคล้องและเหมาะสม (ธนากร คุ่มภัย, พระครูสิริธรรมาภวิรัต และแสงอาทิตย์ เจ้งวัฒนพงศ์, 2566) ทั้งนี้ คำสอนคำสอนเกี่ยวกับระบบปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนเพื่อให้เหมาะสมกับบุคคลหรือชุมชน ซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในแวดวงพุทธบริษัท อาทิ อริยมรรค มีองค์ 8, ไตรสิกขา, สติปัฏฐาน 4 และสมถวิปัสสนา มีเพียงหมวดธรรม คือ ไตรสิกขาเท่านั้นที่พระพุทธองค์ใช้คำว่า “สิกขา” การที่พระพุทธองค์ทรงใช้คำว่า “สิกขา” ในหมวดธรรม คือ “ไตรสิกขา” ทำให้สันนิษฐานได้ว่าพระพุทธองค์ทรงมีจุดมุ่งหมายตรัสสอน “ไตรสิกขา” ให้เป็นระบบหรือหลักสูตรกลางหรือหลักสูตรมาตรฐาน สำหรับการศึกษาและปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา อาจกล่าวได้ว่าเป็นระบบที่เหมาะสมที่สุด ที่จะแนะนำแก่บุคคลทั่วไปที่เริ่มสนใจและต้องการศึกษาปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา (สุรพล ไกรสรารุณ, 2560)

อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่โลกก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมาก การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่กล่าวถึงเป็นผลจากการขับเคลื่อนของ 3 กระแสหลัก ซึ่งประกอบด้วย 1) กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่หลอมรวมสังคมทั้งโลกให้เป็นสังคมเดียว เชื่อมโยงโลกทั้งใบเข้าด้วยกัน ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารหรือเดินทางถึงกันได้ทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็ว 2) กระแสการพัฒนาเทคโนโลยี (Big Bang of Technology) ที่มีการพัฒนาขึ้นอย่างก้าวกระโดด ก่อให้เกิดนวัตกรรมทางเทคโนโลยีขึ้นในโลกอย่างมากมาย และ 3) กระแสความเป็นใหญ่ของเงินทุน (Financialization) ที่เงินเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในโลกสมัยใหม่ โลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีทางการเงินทำให้เงินเป็นตัวขับเคลื่อนโลกในทุกด้าน พร้อมกับการพัฒนารูปแบบเป็นดิจิทัลมากขึ้น 3 กระแสหลักของโลกที่ได้กล่าวมาข้างต้นได้สร้างปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมในโลกสมัยใหม่ที่เรียกว่า VUCA World ซึ่งหมายถึง โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงพลิกผันอย่างรวดเร็ว (วัฒนาพร ระเบียบทุกข์, 2563)

ภาพที่ 1 โลกยุคพลิกผัน หรือ VUCA World (สมพร ปานดำ, 2563)

โลกยุคพลิกผัน (VUCA World) ประกอบด้วย 4 สภาวะ ได้แก่ Volatility คือสภาวะที่มีความผันผวนสูง เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว Uncertainty คือสภาวะที่มีความไม่แน่นอนสูง ขาดความชัดเจน ยากต่อการตัดสินใจ Complexity คือสภาวะความซับซ้อน ที่ในอนาคตจะยิ่งทวีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และ Ambiguity คือสภาวะความคลุมเครือที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ เหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลิกผันล้วนส่งผลกระทบต่อผู้คนบนโลกไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ COVID-19 ที่ทำให้เกิดสภาวะ New Normal ชีวิตวิถีใหม่หรือความปกติใหม่ที่ได้กลายมาเป็นชีวิตประจำวัน การเข้ามาของเทรนด์ใหม่ๆ ที่ทำให้เกิดสภาวะหยุดชะงักของธุรกิจบางอย่าง การเปลี่ยนแปลงของบางองค์กรที่ทำให้อาชีพหลายๆ อาชีพต้องหายไปแต่ก็ทำให้เกิดอาชีพใหม่ๆ ขึ้นมา โลกยุคพลิกผันจึงเป็นโลกที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในยุคปัจจุบันอย่างมาก เป็นโลกที่ทุกคนต้องเผชิญโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เป็นโลกที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นโลกที่มีการแข่งขันสูง ทุกภาคส่วนในโลกจะได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ เศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอก เป็นโลกที่ทุกคนจำเป็นต้องหาเทคนิควิธีการหรือเครื่องมือในการดำรงอยู่ในโลกยุคพลิกผันให้ได้ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้เข้าถึงโอกาสใหม่ๆ ที่เข้ามา ด้วยการสร้างความพร้อมในการรับมือการเปลี่ยนแปลงและบางครั้งก็ต้องก้าวผ่านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลิกผัน ส่งผลให้ทุกประเทศทั่วโลกต้องกำหนดทิศทางการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศตนให้มีทักษะและสมรรถนะระดับสูง มีความสามารถเฉพาะทางมากขึ้น ส่วนความต้องการกำลังแรงงานที่ไร้ฝีมือและมีทักษะต่ำก็จะถูกแทนที่ด้วยหุ่นยนต์และเทคโนโลยีใหม่ๆ มากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สำหรับในภาคการศึกษานั้น ในโลกยุคพลิกผันที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงรอบด้าน การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในโลกยุคพลิกผันจึงจำเป็นต้องสร้างพื้นฐานการศึกษาที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อเตรียมความพร้อมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารวมทั้งผู้เรียนสามารถรับมือกับโลกยุคพลิกผันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้

ดังนั้น เพื่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีทักษะในด้านต่างๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลิกผัน และนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้สามารถรับมือกับโลกยุคพลิกผันได้ การนำหลักไตรสิกขาซึ่งเป็นหลักการทางพุทธศาสนา ที่เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งด้าน ศีล สมาธิ ปัญญา จึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาได้

หลักไตรสิกขา

ไตรสิกขา หรือ สิกขา 3 เป็นหลักคำสอนที่สำคัญในพระพุทธศาสนา ที่จะต้องศึกษาและปฏิบัติ คือ ฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญา ไตรสิกขาเปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางให้ผู้ปฏิบัติไปสู่เป้าหมายสูงสุด คือ มรรคผลนิพพาน การฝึกฝนไตรสิกขาอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยพัฒนาศีลธรรม จิตใจ และปัญญา ช่วยให้ชีวิตสงบสุข และนำไปสู่ความพ้นทุกข์ในที่สุด โดยในส่วนของความหมายของไตรสิกขานั้น สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2553) ได้ให้ความหมาย ไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย ดังนี้ 1) อธิศีลสิกขา คือ ศีลอันยิ่ง หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง 2) อธิจิตตสิกขา คือ จิตอันยิ่ง หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกหัดอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม เช่น สมาธิอย่างสูง 3) อธิปัญญาสิกขา คือ ปัญญาอันยิ่ง หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง ซึ่งอภิสีลสิกขา อภิจิตตสิกขา และอภิปญญาสิกขา เรียกรวมๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา

พระปิฎกาคีรติ สุธโร/น้อยอ่อน (2560) ได้ให้ความหมายของไตรสิกขาไว้ว่า หมายถึง การเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนาตนเอง เริ่มจากการรักษาศีล เพื่อขัดเกลาพฤติกรรมทางกายวาจาใจและการดำเนินชีวิตของตนเองให้บริสุทธิ์ รวมถึงการฝึกหัดการอยู่ร่วมกันของเพื่อนร่วมงานให้มีความเกื้อกูลต่อกัน และกระบวนการที่สำคัญในการศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้บริบูรณ์ด้วยศีลที่เป็นฐานการพัฒนาเพื่อให้จิตบริบูรณ์ด้วยสมาธิ และต่อด้วยปัญญาเพื่อให้บริบูรณ์ด้วยปัญญา เพื่อพัฒนามนุษย์ให้ดำเนินชีวิตดีงามและถูกต้อง ทำให้มีวิถีชีวิตที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง เพื่อพัฒนาตนเอง และสังคมไปสู่จุดหมายสูงสุดในปัจจุบันและอนาคต

สำหรับที่มาและความหมายของไตรสิกขาโดยละเอียดนั้น สุรพล ไกรสรารุณ (2560) ได้อธิบายไว้ว่า ไตรสิกขา เป็นระบบการศึกษาและปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าทรงจัดขึ้นใหม่ภายหลังจากการตรัสรู้ ได้ทรงนำเอา อริยมรรค มีองค์ 8 ในอริยสัจ 4 กล่าวคือ สัมมาทิฐิ (ความเห็นชอบ) สัมมาสังกัปปะ (ความดำริชอบ) สัมมาวาจา (วาจาชอบ) สัมมากัมมันตะ (การกระทำชอบ) สัมมาอาชีวะ (การเลี้ยงชีพชอบ) สัมมาวายามะ (ความเพียรชอบ) สัมมาสติ (ความระลึกชอบ) และสัมมาสมาธิ (ความตั้งใจมั่นชอบ) มาสร้างเป็นระบบใหม่และให้คำเรียกว่า “ไตรสิกขา” โดยได้นำอริยมรรค มีองค์ 8 มาจัดรวมกลุ่มใหม่ เป็น ศีล สมาธิ และปัญญา ตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก เล่มที่ 12 ข้อที่ 508 ดังนี้ สัมมาทิฐิ และสัมมาสังกัปปะ จัดเป็นเรื่อง ปัญญา สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ จัดเป็นเรื่อง ศีล สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ จัดเป็นเรื่อง สมาธิ

นอกจากนี้ สุรพล ไกรสรารุณ (2560) ยังได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การรู้ว่า ไตรสิกขา มีที่มาจาก อริยมรรค มีองค์ 8 มีนัยสำคัญยิ่งทำให้เข้าใจชัดเจนถึงจุดหมายของไตรสิกขา ว่ามิได้จัดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์อื่นเลย แต่มีจุดหมายให้เป็นวิธีปฏิบัติเพื่อเข้าถึงความดับทุกข์เป็นหลัก แม้ว่าไตรสิกขาจะสามารถก่อให้เกิดอานิสงส์ที่พิเศษอื่นๆ ได้มากมาย และในทางกลับกันการจัดอริยมรรค มีองค์ 8 ให้เป็นกลุ่มและรวมลงเป็นไตรสิกขา ทำให้รู้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าการปฏิบัติองค์มรรคทั้งหมดมีวัตถุประสงค์แท้จริงเพื่ออะไร

ศีล มีที่มาจากสัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ ในอริยมรรค มืองค์ 8 ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องคำพูด การกระทำทางกายและการเลี้ยงชีวิต ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ศีลเป็นข้อปฏิบัติเพื่อการฝึกฝนพัฒนาพฤติกรรมแสดงออกทางกายและทางวาจาที่ไปกระทำต่อสิ่งต่างๆ ภายนอก ทั้งที่เป็นบุคคล สิ่งของ และสิ่งแวดล้อมให้ถูกต้อง ความหมายของคำว่า “ถูกต้อง” ในที่นี้ คือ ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน หรือความรอนใจทั้งต่อตนเองและสังคม

สมาธิ มีที่มาจากสัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ ในอริยมรรค มืองค์ 8 และเมื่อพิจารณาจากคำว่า “อธิจิตตสิกขา” ที่เป็นคู่เทียบของคำว่า “สมาธิ” แล้ว ทำให้ทราบชัดเจนยิ่งขึ้นถึงจุดมุ่งหมายของการปฏิบัติสมาธิว่า เพื่อปรับปรุงพัฒนาให้เกิดคุณภาพของจิตที่พึงประสงค์ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สมาธิเป็นข้อปฏิบัติเพื่อการฝึกฝนพัฒนาจิตให้มีคุณภาพที่เหมาะสม กล่าวคือ มีพลัง มีความรอบคอบ ไม่ประมาท มีความมั่นคง ทำให้จิตมีสภาวะดีงามมีประสิทธิภาพ และมีสุขภาวะ

ปัญญา มีที่มาจากสัมมาทิฐิ และสัมมาสังกัปปะ ในอริยมรรค มืองค์ 8 ซึ่งเป็นเรื่องของความรู้ ความเข้าใจ การรู้เท่าทันความเป็นจริง รวมถึงเท่าที่หรือความคิดต้องการต่อสิ่งต่างๆ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าปัญญาเป็นข้อปฏิบัติเพื่อการฝึกฝนพัฒนาในด้านการรอบรู้และรู้เท่าทันความเป็นจริงของสิ่งต่างๆ จนสามารถนำความรู้มาใช้เป็นเครื่องนำทางในการดำเนินชีวิต ทำให้มีความคิดหรือความต้องการต่อสิ่งต่างๆ อย่างถูกต้อง และที่เป็นจุดมุ่งหมายสูงสุด คือการฝึกฝนให้มีเท่าที่ที่ถูกต้องในการรับรู้ต่อสิ่งต่างๆ จนไม่มีสิ่งใดที่จิตรับรู้แล้วจะสามารถร้อยรัดเสียดแทงจิต ทำให้จิตเกิดความทุกข์ได้อีกต่อไป

กล่าวโดยสรุป หลักไตรสิกขา หมายถึง หลักการพัฒนาชีวิตตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เปรียบเสมือนเสาหลัก 3 ต้น ที่ช่วยให้ชีวิตมนุษย์ดำเนินไปอย่างมีความสุข สมบูรณ์ และบรรลุเป้าหมายสูงสุดในชีวิต 1) ศีล หมายถึง การรักษาวินัย ควบคุมกาย วาจา ให้ประพฤติดี จดเว้นจากการทำชั่ว เป็นการสร้างพื้นฐานที่ดีให้กับชีวิต ช่วยให้มีความสุข ระวังถึงผลของการกระทำ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างราบรื่น 2) สมาธิ หมายถึง การฝึกฝนจิตใจให้สงบ มั่นคง จดจ่ออยู่กับปัจจุบัน เป็นการพัฒนาจิตให้มีพลัง ควบคุมความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ช่วยให้สติปัญญาเฉียบแหลม ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล 3) ปัญญา หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ รู้เท่าทันสัจธรรมของชีวิต เป็นการพัฒนาความคิด วิเคราะห์ แยกแยะ ทั้ง 3 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กัน เปรียบเสมือนขาตั้งกล้องที่ช่วยให้ชีวิตมั่นคง ศีลเป็นพื้นฐานสำคัญ ช่วยให้จิตสงบ เกิดสมาธิ เมื่อจิตสงบ ปัญญาจะเกิดขึ้น การประพฤติตามหลักไตรสิกขา จะช่วยให้ชีวิตดำเนินไปอย่างมีความสุข สมบูรณ์ บรรลุเป้าหมายสูงสุดในชีวิต พ้นทุกข์ และเข้าถึงพระนิพพาน

การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในโลกยุคพลิกผัน

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลิกผันส่งผลให้ทุกประเทศทั่วโลกต้องกำหนดทิศทางการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศตนให้มีทักษะและสมรรถนะระดับสูง มีความสามารถเฉพาะทางมากขึ้น การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาก็เช่นกัน ในโลกยุคพลิกผันจึงจำเป็นต้องพัฒนาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้พร้อมตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อเตรียมความพร้อมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถรับมือกับโลกยุคพลิกผันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้

การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ นำผลการพัฒนาไปสู่การเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงต่อผู้เรียนเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลิกผัน กระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงต้องมีความหลากหลายและเหมาะสม จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกยุคพลิกผันที่ส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปรับตัวรับชีวิตวิถีใหม่ การสอนที่เป็นหน้าที่หลักของครูจะต้องเปลี่ยนแปลงไปโดยครูจะไม่ได้มีหน้าที่สอนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ครูควรเน้นการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นอันจะส่งผลดีต่อผู้เรียน ในส่วนของบุคลากรทางการศึกษาซึ่งไม่ได้มีหน้าที่หลักในการสอนแต่จะต้องสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพ การอำนวยความสะดวกให้ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพในหลากหลายมิติให้แก่ผู้เรียนจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้พร้อมรับมือกับโลกยุคพลิกผันนั้น เราควรที่จะทำความเข้าใจกับสมรรถนะของผู้เรียนในโลกยุคพลิกผันก่อน สมรรถนะผู้เรียนหมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ ปฏิบัติงาน หรือสร้างผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมชั้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตรจริงได้ ซึ่งเมื่อเชื่อมโยงกับโลกยุคพลิกผัน สมรรถนะผู้เรียนในโลกยุคพลิกผันจึงหมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของผู้เรียน ที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2560) ได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้เรียนในโลกยุคพลิกผันที่ไม่แน่นอน คลุมเครือ และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ และการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีไว้ดังนี้

1. การจัดการ (Self Management : SM) หมายถึง การรู้จักตนเอง พึ่งตนเอง นำตนเองในการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายชีวิต และการทำงาน ตามความสามารถและความถนัดของตน มีวินัยในตนเอง สามารถบริหารจัดการเวลาและทรัพยากรเพื่อบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความสุข สมดุลทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม

2. การสื่อสาร (Communication : CM) หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารบนความเข้าใจ รู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัล และสามารถสื่อสารเชิงดิจิทัล เคารพในความคิดเห็นและวัฒนธรรมที่แตกต่างให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้ภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี

3. การรวมพลังทำงานเป็นทีม (Collaboration in Teamwork : CT) หมายถึง การเป็นผู้นำและสมาชิกที่ดีของกลุ่ม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยความร่วมแรงร่วมใจ มีกระบวนการทำงานและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี พร้อมปรับตัว ประสานความคิดที่แตกต่าง ใช้สันติวิธีในการลดหรือจัดความขัดแย้ง จนประสบความสำเร็จ

4. การคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking : HOT) หมายถึง การจัดระบบการคิด วิเคราะห์ วิพากษ์ สามารถใช้ข้อมูลในการตัดสินใจแก้ปัญหา มีความยืดหยุ่น ทางความคิด ประสานหรือสังเคราะห์ความคิดที่แตกต่าง ริเริ่มความคิดใหม่ๆ โดยคำนึงถึงผลกระทบรอบด้าน

5. การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen : AC) หมายถึง การปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองไทย พลโลก และพลเมืองดิจิทัล ที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยคำนึงถึงสิทธิหน้าที่และกติกามีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อปัญหา การจัดการสิ่งแวดล้อม พัฒนาสังคมและสร้างการ

เปลี่ยนแปลงที่เป็นธรรมในระดับท้องถิ่น ประเทศและโลก มีบทบาทในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม อัตลักษณ์ ความเป็นไทย มีวิถีชีวิตพอเพียงและยั่งยืน

จะเห็นได้ว่า สมรรถนะของผู้เรียนในโลกยุคพลิกผันนั้นจะเน้นทั้งทักษะด้าน Hard Skill และ Soft Skill การที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะของผู้เรียนในโลกยุคพลิกผันได้ ครูและบุคลากรทางการศึกษาก็คงจะต้องได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะเหมาะสมต่อการพัฒนาผู้เรียนเช่นกัน ดังนั้น การส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษารับมือกับโลกยุคพลิกผันนั้น ควรประกอบไปด้วย การพัฒนาความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน การถ่ายทอดองค์ความรู้แบบใหม่ กระบวนการวิจัย การออกแบบสื่อหรือนวัตกรรม สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และเครือข่ายอาสาสมัครร่วมพัฒนาทักษะของผู้เรียน พัฒนาทักษะใหม่ๆ ที่แตกต่างจากเดิมเพื่อสร้างผลลัพธ์ในบริบทงานที่เปลี่ยนไป เป็นผู้รอบรู้มองการณ์ไกลและขับเคลื่อนงานวิชาการแบบใหม่ต่อการจัดการศึกษาในโลกยุคพลิกผัน (สายไหม ภารประดับ, 2566)

แนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพสามารถรับมือกับโลกยุคพลิกผันได้นั้น เจริญ ภูวจิตร (2565) ได้วิเคราะห์ 8 แนวทางในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อจะได้นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนหรือสนับสนุนการเรียนการสอนในระยะห่างไกลกัน ตลอดทั้งนำสู่การส่งเสริมกระตุ้นให้นักเรียนเข้าใจและมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีต่อไป โดยเฉพาะการรู้เท่าทัน Social Media การวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างถูกต้องและนำไปสู่ประโยชน์ในการใช้งานของข้อมูล

2. ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นผู้ชี้แนะ แนะนำและให้คำปรึกษา เพราะความรู้มีอยู่มากมายบนอินเทอร์เน็ต บนคลาวด์มีสื่อการศึกษาแบบเปิด มีรูปแบบเป็นมัลติมีเดีย คลิปวิดีโอ ที่ช่วยกระตุ้นความสนใจ ความสนุก และแรงบันดาลใจให้อยากดู ครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงอยู่ในบทบาทที่จะส่งเสริมช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง กระตุ้นและเสริมทักษะที่จำเป็นให้ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ มีพลังจินตนาการและความคิดริเริ่มของผู้เรียนต่อไป

3. ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายการศึกษา เพื่อการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาในวิชาชีพทางการศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนและเยาวชน ได้มีส่วนร่วมใน ฐานะของผู้เรียนตามหลักการของความเป็นประชาธิปไตย เพื่อร่วมสร้างของความต้องการความเปลี่ยนแปลงใน โลกยุค Next Normal

4. ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มี Mind Set ที่ต้องปรับกระบวนทัศน์ในการเรียนการสอน และการใช้ชีวิตในโลกยุค Next Normal โดยเฉพาะครูและบุคลากรทางการศึกษาจะร่วมมือกันอย่างไรเพื่อให้เด็กได้รู้ศักยภาพของตนเอง มีทักษะ ทศนคติ และมีความรู้ที่ดีต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบันและในอนาคต ด้วยการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้และมีทักษะที่เกิดจากการปฏิบัติ เรียนรู้จากประสบการณ์จริงโดยมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสนับสนุนในการเรียนรู้ให้เกิดความสะดวกมากยิ่งขึ้น

5. ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาผ่านการพัฒนาและการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านโปรแกรมการเรียนรู้ทางสื่อออนไลน์ ซึ่งการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมออนไลน์จะเป็นการพัฒนาตนเองด้วยการลดเวลาเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการเรียนรู้และพัฒนาผ่านโปรแกรมออนไลน์นั้นมีความหลากหลายในองค์ความรู้ที่ต้องการพัฒนา

6. ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีองค์ความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ มีหลักเหตุและผลในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนรู้ คิด วิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ใช้โทรศัพท์มือถือในการจัดการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียน เนื่องจากในยุควิถี Next Normal โทรศัพท์มือถือจะเป็นเครื่องมือเทคโนโลยีที่มีการอัปเดตนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ตลอดเวลา ซึ่งจะสร้างความสะดวกในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

8. ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความตระหนักและใส่ใจเรื่องความปลอดภัยด้านสุขภาพ และให้ความสำคัญในการร่วมกันรักษาสีเขียวและสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของพลังงานทดแทนและพลังงานหมุนเวียน อันจะนำแนวคิดดังกล่าวไปสู่ผู้เรียนซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อร่วมกันในการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมในภาพรวม

กล่าวโดยสรุป แนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในโลกยุคพลิกผัน จึงควรจะพัฒนาทักษะ 10 ด้าน เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีสมรรถนะเหมาะสมต่อการพัฒนาผู้เรียนในโลกยุคพลิกผัน ได้แก่ 1) พัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการสถานศึกษา และการติดต่อสื่อสาร 2) พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ สามารถแก้ปัญหา ตัดสินใจ และริเริ่มสิ่งใหม่ๆ 3) พัฒนาทักษะการสื่อสารสามารถสื่อสารกับผู้เรียน ผู้ปกครอง เพื่อนร่วมงาน และบุคคลอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) พัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น แบ่งปันงาน ช่วยเหลือ สนับสนุน และประสานงานกันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน 5) พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน แสวงหาความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 6) พัฒนาทักษะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และคุณธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน 7) พัฒนาทักษะด้านสุขภาพ ควรมีสภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี สามารถดูแลตนเอง ออกกำลังกาย พักผ่อนให้เพียงพอ และจัดการกับความเครียด 8) พัฒนาทักษะด้านความเป็นพลเมือง เข้าใจ ตระหนัก และมีส่วนร่วมในสังคม 9) พัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรม เข้าใจ เคารพ และเปิดรับวัฒนธรรมที่หลากหลาย และ 10) พัฒนาทักษะด้านภาษา สามารถสื่อสาร เข้าใจ และใช้ภาษาต่างประเทศ ซึ่งแนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเหล่านี้ จะช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปรับตัวให้เข้ากับโลกยุคพลิกผัน และสามารถจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลดีต่อผู้เรียนและสังคมโดยรวมต่อไป

หลักไตรสิกขากับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในโลกยุคพลิกผัน

ไตรสิกขาเป็นหลักพุทธธรรมที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การฝึกฝนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้น ทางพุทธศาสนาจัดวางเป็นหลักเรียกว่า ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นระบบการศึกษาที่ทำให้บุคคลพัฒนาอย่างมีบูรณาการ และให้มนุษย์เป็นองค์รวมที่พัฒนาอย่างมีดุลยภาพ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2553)

1. ศีล เป็นเรื่องของการฝึกในด้านพฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมเคยชิน เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกศีลก็คือวินัย วินัยเป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ เพราะว่าวินัยเป็นตัวการจัดเตรียมชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการพัฒนา โดยจัดระเบียบความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคมให้เหมาะกับการพัฒนาและให้เอื้อโอกาสในการที่จะพัฒนา เมื่อฝึกได้ผลจนคนมีพฤติกรรมเคยชินที่ดีตามวินัยนั้นแล้วก็จะเกิดเป็นศีล ดังนั้น โดยสรุปวินัยจะมาเป็นรูปของการฝึกพฤติกรรมเคยชินที่ดี และการจัดสภาพแวดล้อม

ที่จะป้องกันไม่ให้มีพฤติกรรมที่ไม่ดี และเอื้อต่อการมีพฤติกรรมที่ดีที่พึงประสงค์ การฝึกคนให้คุ้นกับพฤติกรรมที่ดี ตลอดจนการจัดระเบียบระบบทั้งหลายทั้งปวงในสังคมมนุษย์

2. สมาธิ เป็นเรื่องของการฝึกในด้านจิต หรือระดับจิตใจ ได้แก่การพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ของจิตทั้งในด้านคุณธรรม เช่น ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในด้านความสามารถของจิต เช่น ความเข้มแข็งมั่นคง ความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ ความแน่วแน่มั่นคง ความมีสติ สมาธิ และในด้านความสุข เช่น ความอิ่มใจ ความร่าเริงเบิกบานใจ ความสดชื่นผ่องใส ความรู้สึกพอใจ พูดสั้นๆ ว่า พัฒนาคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพของจิต

3. ปัญญา เป็นเรื่องของการฝึกหรือพัฒนาในด้านการรู้ความจริง เริ่มตั้งแต่ความเชื่อ ความเห็น ความรู้ ความเข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล การรู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรอง ตรวจสอบ คิดการต่างๆ สร้างสรรค์ เฉพาะอย่างยิ่งเน้นการรู้ตรงตามความเป็นจริง หรือรู้เห็นตามที่เป็นจริง ตลอดจนรู้แจ้งความจริงที่เป็นสากลของสิ่งทั้งปวง จนถึงขั้นรู้เท่าทันธรรมดาของโลกและชีวิต ที่ทำให้มีจิตใจเป็นอิสระ ปลอดปัญหา ไร้ทุกข์ เข้าถึงอิสรภาพโดยสมบูรณ์

หลักทั้ง 3 ประการที่กล่าวมานี้ เป็นส่วนประกอบของชีวิตที่ดีงาม เราก็ฝึกคนให้เจริญงอกงามในองค์ประกอบเหล่านี้ และให้องค์ประกอบเหล่านี้นำเขาสู่การเข้าถึงอิสรภาพและสันติสุขที่แท้จริง ตัวการฝึกที่จะทำให้ชีวิตที่ดีงามเป็นสิกขา ตัวชีวิตที่ดีงามที่เกิดจากการฝึกนั้นก็เปี่ยมมรรค

นवल โพธิ์เงิน (อ้างถึงใน ธนากร คุ่มภัย, พระครูสิริธรรมาภิต และ แสงอาทิตย์ เจริญพัฒนพงศ์, 2566) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนามนุษย์ตามหลักของไตรสิกขาโดยเป็นการพัฒนาแบบองค์รวมโดยมีหลักการที่สำคัญดังนี้

1. สร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ ให้เกิดขึ้นก่อน ได้แก่ 1) ปัจจัยภายนอกที่ดี (ปรโตโฆสะ) คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดี มีความเป็นกัลยาณมิตร 2) ฝึกการคิดอย่างถูกวิธี (โยนิโสมนสิการ) เป็นการให้ถูกวิธี ถูกต้องและเป็นระบบ อันจะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ความเห็นถูกต้องคือ สัมมาทิฐิเกิดขึ้น เมื่อสัมมาทิฐิเกิดขึ้นแล้วก็จะทำให้เห็น แนวทางดำเนินการที่ชัดเจนแจ่มแจ้งก็เข้าสู่กระบวนการฝึกตามหลักไตรสิกขา

2. การฝึกตามหลักของไตรสิกขาซึ่งมีหลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ศีลเป็นเรื่องของการฝึกศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางวัตถุและทางสังคม บางทีท่านแยกย่อยไปอีกคือการพัฒนา ความสัมพันธ์กับวัตถุ เรียกว่ากายภาวนาและการพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ เรียกว่าศีลภาวนา 2) สมาธิเป็นการพัฒนาด้านจิตใจ เช่น เรื่องของคุณธรรม ความดี เรื่องของสมรรถภาพจิตใจความเข้มแข็ง หมั่นเพียร อดทน ความมีสติสมาธิ ความสุข ความสดชื่น เบิกบาน เรียกว่าจิตภาวนา 3) ปัญญาเป็นการพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจ เน้นความรู้ตามความเป็นจริง หรือรู้ตามที่เป็นจริง เรียกว่า ปัญญาภาวนา

เมื่อไตรสิกขาเป็นระบบการศึกษาที่ทำให้บุคคลพัฒนาอย่างมีบูรณาการให้มนุษย์เป็นองค์รวมที่พัฒนาอย่างมีดุลยภาพ สามารถชี้ทางให้บุคคลดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้องดีงามและนำหลักธรรมของพุทธศาสนามาใช้ อีกทั้งไตรสิกขายังคงมีความทันสมัย สามารถนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ไตรสิกขาจึงเหมาะสมที่จะนำไปพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในโลกยุคพลิกผัน โดยบูรณาการกับทักษะทั้ง 10 ด้าน ซึ่งเป็นทักษะที่มีความจำเป็นสำหรับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในโลกยุคพลิกผัน นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะในด้านการจัดการ การสื่อสาร การรวมพลังทำงานเป็นทีม การคิดขั้นสูง และการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามที่ต้องการ ดังนี้

1. ศิล : พัฒนาในด้านพฤติกรรม เป็นข้อปฏิบัติเพื่อการฝึกฝนพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกทางกายและทางวาจา ทั้งที่เป็นบุคคล สิ่งของ และสิ่งแวดล้อมให้ถูกต้อง ได้แก่ 1) พัฒนาทักษะการสื่อสารสามารถสื่อสารกับผู้เรียน ผู้ปกครอง เพื่อนร่วมงาน และบุคคลอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) พัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น แบ่งปันงาน ช่วยเหลือ สนับสนุน และประสานงานกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน 3) พัฒนาทักษะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และคุณธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน และ 4) พัฒนาทักษะด้านความเป็นพลเมือง เข้าใจ ตระหนัก และมีส่วนร่วมในสังคม

2. สมานิต : พัฒนาในด้านจิต เป็นข้อปฏิบัติเพื่อการฝึกฝนพัฒนาจิตให้มีคุณภาพที่เหมาะสม กล่าวคือ มีพลัง มีความรอบคอบ ไม่ประมาท มีความมั่นคง ทำให้จิตมีสภาวะดีงามมีประสิทธิภาพ และมีสุขภาวะ ได้แก่ 1) พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ สามารถแก้ปัญหาตัดสินใจและริเริ่มสิ่งใหม่ๆ 2) พัฒนาทักษะด้านสุขภาพ ควบคุมสุขภาพจิตที่ดี สามารถดูแลตนเอง ออกกำลังกายพักผ่อนให้เพียงพอ และจัดการกับความเครียด และ 3) พัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรม เข้าใจ เคารพ และเปิดรับวัฒนธรรมที่หลากหลาย

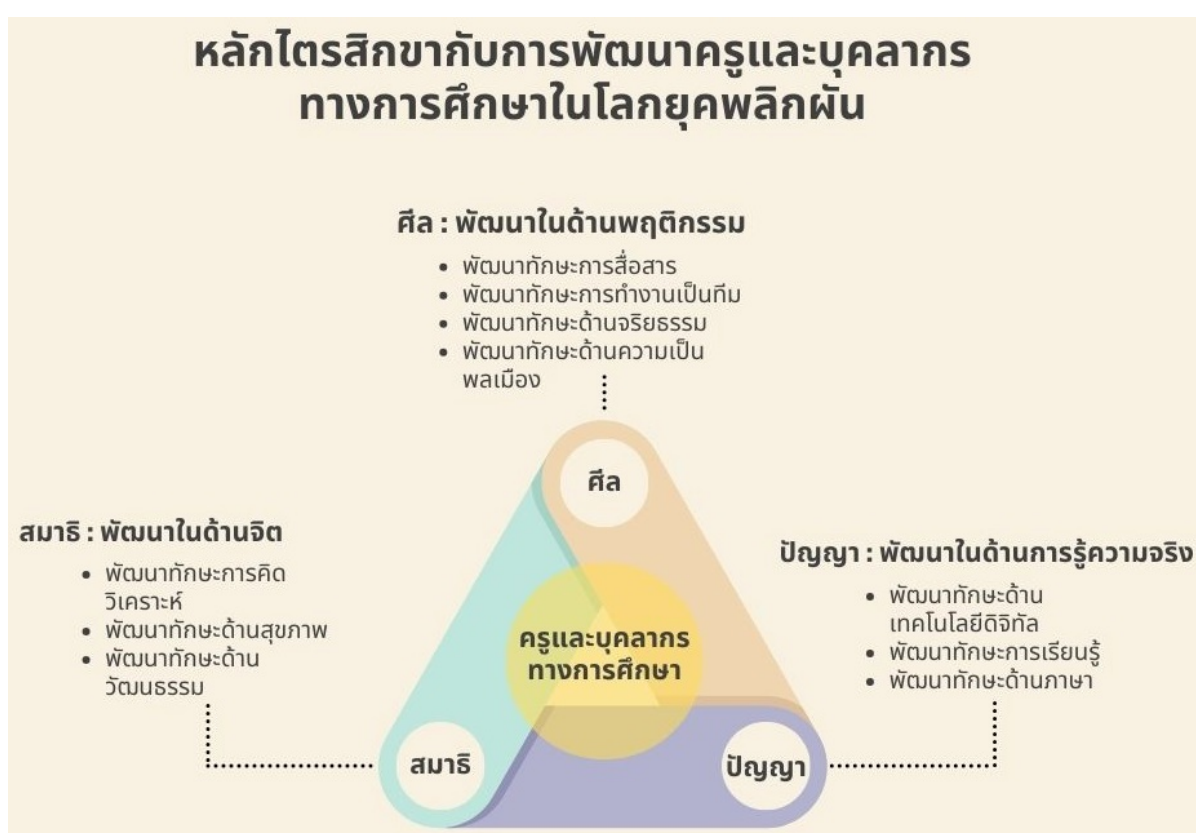
3. ปัญญา : พัฒนาในด้านการรู้ความจริง เป็นข้อปฏิบัติเพื่อการฝึกฝนพัฒนาในด้านการรอบรู้และรู้เท่าทันความเป็นจริงของสิ่งต่างๆ จนสามารถนำความรู้มาใช้เป็นเครื่องนำทางในการดำเนินชีวิต ทำให้มีความคิดหรือความต้องการต่อสิ่งต่างๆ อย่างถูกต้อง ได้แก่ 1) พัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการสถานศึกษา และการติดต่อสื่อสาร 2) พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน แสวงหาความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และ 3) พัฒนาทักษะด้านภาษา สามารถสื่อสาร เข้าใจ และใช้ภาษาต่างประเทศ

บทสรุป

จากบทความนี้จะเห็นได้ว่า โลกในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีใหม่ๆ เกิดขึ้นอยู่เสมอ สังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น การศึกษาจึงต้องปรับตัวตามให้ทัน ครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้และเติบโตในสังคมโลกยุคพลิกผันได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้องดีงาม หลักไตรสิกขาซึ่งประกอบด้วย ศิล สมานิต ปัญญา จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในโลกยุคพลิกผัน เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการศึกษาในโลกยุคพลิกผันและนำหลักธรรมของพุทธศาสนามาใช้ โดยครูและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องมี 1) ศิล คือพัฒนาในด้านพฤติกรรมการแสดงออกทางกายและทางวาจา ทั้งที่เป็นบุคคล สิ่งของ และสิ่งแวดล้อมให้ถูกต้อง ทักษะที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องพัฒนา คือ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม ทักษะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และคุณธรรม รวมทั้งทักษะความเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม 2) สมานิต คือพัฒนาในด้านจิต ฝึกฝนพัฒนาจิตให้มีคุณภาพที่เหมาะสม กล่าวคือ มีพลัง มีความรอบคอบ ไม่ประมาท มีความมั่นคง ทำให้จิตมีสภาวะดีงามมีประสิทธิภาพ และมีสุขภาวะ ทักษะที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องพัฒนา คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะด้านสุขภาพ และทักษะด้านวัฒนธรรม 3) ปัญญา คือ พัฒนาในด้านการรู้ความจริง ในด้านการรอบรู้และรู้เท่าทันความเป็นจริงของสิ่งต่างๆ จนสามารถนำความรู้มาใช้เป็นเครื่องนำทางในการดำเนินชีวิต ทำให้มีความคิดหรือความต้องการต่อสิ่งต่างๆ อย่างถูกต้อง

ทักษะที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องพัฒนาคือพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาทักษะการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมทั้งพัฒนาทักษะด้านภาษา ดังนั้น การนำหลักไตรสิกขามาพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะช่วยพัฒนาและเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นกับครูและบุคลากรทางการศึกษาในโลกยุคพลิกผันให้สามารถปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามที่ต้องการ เป็นผู้มีความรู้ จริยธรรม และเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม รวมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพต่อไป องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ คือการนำหลักไตรสิกขาไปพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในโลกยุคพลิกผันสามารถสรุปได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 หลักไตรสิกขากับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในโลกยุคพลิกผัน

เอกสารอ้างอิง

- กัญญภัค แมกกี. (2561). ปัญญาในพุทธปรัชญาเถรวาท. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*. 23 (1). 114.
- เจริญ ภูวิจิตร. (2565). *แนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในยุค Next Normal*. แหล่งที่มา <http://www.nidtep.go.th/2017/publish/doc/20220308-4.pdf> สืบค้นเมื่อ 7 ส.ค. 2566.
- ธนากร คัมภี, พระครูสิริธรรมภาณี และ แสงอาทิตย์ เจ้งวัฒนพงศ์. (2566). พุทธวิถีการบริหารการศึกษา โลกยุคพลิกผัน. *วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้*. 8(1). 7-8.
- ประเสริฐ อุทัยเฉลิม. (2554). *กลัวเกิดไม่กลัวตาย*. สมุทรปราการ: ชมรมกัลยาณธรรม.
- ประเสริฐ อุทัยเฉลิม. (2558). *ไตรสิกขา (ปัญญา/ศีล/สมาธิ)*. แหล่งที่มา <https://makkanuka.wordpress.com/2015/03/13/the-threefold-learning> สืบค้นเมื่อ 7 ส.ค. 2566.
- พระใบฎีกาธีรศักดิ์ สุธีโร/น้อยอ่อน. (2560). ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาเถรวาท โรงเรียนกระสังพิทยาคม ตำบลกระสัง อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). *จะพัฒนาคนกันได้อย่างไร*. นครปฐม: มูลนิธิพุทธธรรม.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2563). สมรรถนะเด็กไทยในยุคโลกพลิกผัน (VUCA World). *ครูสภาวิทยากร*. 1(1). 8-18.
- ศศิมา สุขสว่าง. (2560). *VUCA World ความท้าทายสำหรับผู้ในยุคใหม่*. แหล่งที่มา <https://www.sasimasuk.com/16768188/vuca-world> สืบค้นเมื่อ 7 ส.ค. 2566.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2553). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมพร ปานดำ. (2563). พลิกวิกฤตสู่โอกาสของอาชีวศึกษาไทยบนความปกติใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*. 5(7). 3.
- สายไหม ภารประดับ. (2566). กระบวนทัศน์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคพลิกผัน. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*. 17(2). 40-41.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: พรินทวนกราฟฟิค.
- สุรพล ไกรสรานุติ. (2560). *ไตรสิกขา: ระบบการศึกษาของพระพุทธเจ้า*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ความสุขของครู: กุญแจสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษา*
TEACHER HAPPINESS: THE KEY TO THE SUCCESS
OF EDUCATION MANAGEMENT

สุนทร พรภิษฐ์ Soonthorn Prikjumroon

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี Triamudomsuksanomkiao Pathumthani School, Thailand

Corresponding Author E-mail: stpjr2001@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาความสุขของครูเป็นส่วนสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาให้มีความก้าวหน้า เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ความสุขของครูส่งผลต่ออารมณ์เชิงบวกและแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูที่มีความสุขจึงเป็นตัวทำนายความสุขและประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ความสุขเกิดขึ้นเมื่อบุคคลประสบกับอารมณ์เชิงบวกจากสถานการณ์ที่บุคคลนั้นตีความว่าเป็นสิ่งที่ต้องการ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการทำงานของครูจำแนกเป็นปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ การศึกษา ทักษะและประสบการณ์การทำงาน และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม เช่น บรรยากาศในการทำงาน เพื่อนร่วมงาน ผู้นำ เงินเดือน ความรับผิดชอบและความก้าวหน้าของผู้เรียน ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อความพึงพอใจในงานของครู การสร้างความสุขในการทำงานของครูจึงเป็นความพยายามตอบสนองความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจของครูอย่างถูกต้องเหมาะสมและสมดุลกัน เข้าใจธรรมชาติของครูแต่ละคน เข้าใจสภาพงานของครูอย่างถ่องแท้ เพื่อให้ครูมีความสุขและเป็นผู้ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาไปสู่ความสำเร็จของผู้เรียนและสถานศึกษา อันเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจ ความสงบสุข ความเสมอภาค และความยั่งยืนของประเทศชาติ

คำสำคัญ: ความสุข, ความสุขในการทำงาน, การจัดการศึกษา, ครู

Abstract

Studying teachers' happiness was an important part of advancing educational reform according to the specified goals. Teachers' happiness affected students' positive emotions and learning motivation. Happy teachers were therefore a predictor of students' happiness and learning performance. Happiness occurred when a person experiences positive emotions from a situation that the person interpreted as desirable. Factors related to teachers' happiness at work were classified as personal factors such as age, education, skills, and work experience, and environmental factors such as working atmosphere, colleagues, leaders, salary, students' responsibilities, and progress. These factors affected teachers' job satisfaction, creating happiness in teachers' work was therefore an effort to respond to teachers' physical and mental needs in a correct, appropriate, and balanced manner, understanding each teacher's nature, and thoroughly understanding teachers' work conditions to make teachers happy and

*Received: April 07, 2024, Revised: August 19, 2024, Accepted: August 23, 2024.

be the driver of educational management toward the success of students and educational institutions which developed human resources for economic growth, peace, equality, and sustainability of the nation.

Keywords: Happiness, Happiness at Work, Education Management, Teachers

บทนำ

ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561– 2580 ตามวิสัยทัศน์ประเทศไทย 2580 คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายจึงให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความสุขให้เกิดขึ้นกับคนไทย บุคคลที่มีความสุขมีผลกระทบต่อสภาพอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นที่มีปฏิสัมพันธ์ (Hatfield et al. 1994) ด้วยการกระจายความสุขให้กับคนอื่นไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือ การให้คำปรึกษา หรือแม้แต่ความยินดีในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ สามารถสร้างความสุขและความพึงพอใจให้กับผู้อื่น บุคคลมีแนวโน้มที่จะมีความสุขมากขึ้นหากเพื่อนสนิทหรือเพื่อนบ้านมีความสุขมากขึ้น (Fowler & Christakis, 2008) เป็นการอยู่ร่วมกันในฐานะสมาชิกของสังคมที่สงบสุข สังคมไทยที่เป็นสุขจะช่วยให้คนไทยมีความสุขเป็นวงจรที่เกี่ยวพันกัน

ในการจัดการศึกษานั้น ครูคือผู้นำความรู้ที่สั่งสมมาถ่ายทอดให้ความเข้าใจใส่ สอนวิธีคิดและวิธีจัดการกับข้อมูลให้ศิษย์สามารถจัดระเบียบ เติบโตอย่างมีคุณภาพภายใต้สังคมยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดดูแลผู้เรียนตลอดเวลา ครูที่มีความสุขย่อมมีผลกระทบโดยตรงต่อความสุขของผู้เรียน ครูที่มีความสุขมักสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นกันเองและสนุกสนานในห้องเรียน ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนรู้สึกมีความสุขและมีแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ความสุขของครูจึงสามารถเป็นตัวทำนายความสุขของผู้เรียนส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน (Duckworth et al., 2009) และความสำเร็จในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (Tadić et al., 2013)

บทความนี้นำเสนอความเข้าใจความสุข ความสุขที่เป็นความปรารถนาของปกติชน และการเสริมสร้างความสุขให้เกิดขึ้นกับครูผู้สอนซึ่งมีความสำคัญจำเป็นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพบรรลุเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรบุคคล คุณภาพ มาตรฐานของสถานศึกษา เพื่อการสร้างสรรค์สังคมไทยที่พึงปรารถนา

ความสุข

ความสุข (Happiness) เป็นเหมือนสิ่งหล่อเลี้ยงชีวิตคนเรา คนที่มีความสุขนั้นเป็นคนที่แทบจะไม่รู้สึกรบกวนกังวลกับชีวิตตนเอง ชอบสนุกสนานอยู่กับเพื่อนฝูง และชอบประสบการณ์ใหม่ๆ มีอารมณ์มั่นคงไม่เปลี่ยนแปลงขึ้นลงง่าย และมักจะหวังว่าตนจะพบเจอสิ่งดีๆ ในอนาคต ส่วนคนที่ไม่มีความสุขนั้น มักจะรู้สึกว่าชีวิตตัวเองแย่ๆ ไม่สนใจความรู้สึกของคนอื่น หรือถึงขนาดคิดฆ่าตัวตายก็มี (คศนงค์ มณีศรี และวัชรภรณ์ บุญญศิริวัฒน์, 2560) เราทุกคนล้วนมองหาความสุขตลอดเวลาและอยากให้คงอยู่ตลอดไป ความสุขเป็นระดับ

ความพึงพอใจต่อความอยู่ดีมีสุขและความสุขสงบทางจิตใจ ความสุขของแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกันออกไปตามสถานการณ์ที่พบเจอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพจิตใจและประสบการณ์ทางอารมณ์เชิงบวกของแต่ละบุคคล (Feldman, 2008) ความสุขจึงเกิดขึ้นเมื่อบุคคลเผชิญกับสถานการณ์แล้วประสบกับอารมณ์เชิงบวกที่ตนประเมินว่าเป็นสิ่งที่ต้องการ หรือปรารถนา (Lyubomirsky, 2001)

มุมมองทางพุทธศาสนา เห็นว่า ความสุขคือการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ รู้เท่าทันความคิดของตน และทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น การใส่ใจในความเป็นอยู่ที่ดีและความสุขของผู้อื่นเป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งส่งผลให้จิตใจอบอุ่น ร่างกายรู้สึกดีขึ้นและมีความสุขในชีวิต ทั้งนี้ ความสุขของปกติชนคนทั่วไปเรียกว่า คิหิสุข หรือกามโกศิสุขได้แก่ 1) อตถิสุข คือ ความสุขเกิดจากการมีทรัพย์ที่หามาด้วยความขยันหมั่นเพียร 2) โภคสุข คือ สุขจากการใช้ทรัพย์ที่หามาด้วยความขยันหมั่นเพียรในการกินใช้ส่วนตน เลี้ยงดูครอบครัว ช่วยเหลือเกื้อกูลสังคม 3) อนณสุข คือ สุขจากการไม่เป็นหนี้ ชีวิตเป็นอิสระ ไม่ติดค้างหนี้ใคร 4) อนวัชชสุข คือ สุขจากการเป็นผู้ประพฤติตนดีงามทั้งกาย วาจา ใจ ไม่มีสิ่งใดที่บกพร่องเสียหาย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2555) สะท้อนให้เห็นว่าความสุขของปกติชนคือความสุขที่เกิดจากการมีปัจจัยพื้นฐานที่เพียงพอในการดำรงชีวิต การประพฤติตนตามหลักศีลธรรม ธรรมเนียมทางสังคม ความภูมิใจในตนเอง ความสุขจากการอยู่ร่วมกันที่มีการแบ่งปัน การดูแลช่วยเหลือผู้อื่น และการได้รับการยกย่องนับถือ (Reis et al., 2000; Sheldon et al., 1996)

ความสุขจึงเป็นสภาวะทางอารมณ์เชิงบวกที่แต่ละบุคคลมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันเป็นผลมาจากหลายปัจจัยที่ทำงานร่วมกัน รวมถึงสภาพที่เป็นอยู่และคุณลักษณะส่วนบุคคล ความสุขเป็นความรู้สึกดีและน่าพอใจเมื่อประสบกับสิ่งที่ต้องการหรือการทำในสิ่งที่ถูกต้องตามศีลธรรมที่แสดงออกเป็นความเบิกบานใจ ความพึงพอใจ สนุกสนาน ตื่นเต้นอิ่มเอิบใจ ชื่นชมยินดี ซาบซึ้งใจ การสร้างความสุขประกอบด้วยความสุขส่วนตัวและความสุขต่อผู้อื่นที่เราปฏิบัติสัมพันธ์ด้วยทั้งในครอบครัว ชุมชน ที่ทำงานและสังคมทั่วไป

ความสุขในการทำงาน

การทำงานเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตของคนเรา เป็นการสร้างรายได้เลี้ยงชีวิต สร้างความสุขให้กับตัวเราเองและคนรอบข้าง ชีวิตเกือบทั้งหมดของคนเราจึงอยู่ที่การทำงาน การรู้จักการทำงานอย่างมีความสุขจึงนำบุคคลไปสู่ความสำเร็จของชีวิต ความสุขในการทำงาน (Workplace happiness) คือการที่บุคคลรับรู้ถึงความรู้สึกในอารมณ์ทางบวก อันเนื่องมาจากผลการทำงาน มีความรู้สึกที่ดีต่องานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ (ภูริชญา ยิ้มแย้ม, 2556) ความสุขในการทำงานจึงประกอบไปด้วย 1) ความตื่นรมย์ในการทำงาน (Arousal) รู้สึกสนุกสนานใจขณะทำงาน ไม่วิตกกังวล ไม่เครียดในการทำงาน 2) ความพึงพอใจในงาน (Pleasure) รู้สึกพอใจ ยินดีในการปฏิบัติงาน 3) ความกระตือรือร้นในการทำงาน (Self-validation) รู้สึกอยากทำงาน ตื่นตัวมีชีวิตชีวา พร้อมเผชิญหน้าและแก้ปัญหาในงานอย่างมุ่งมั่น (Warr, 1990)

ความสุขในการทำงานมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากมาย ไม่ว่าจะเป็นงานนั้นสอดคล้องกับการมีสุขภาพที่ดี (Well-being) การมีความสุขของชีวิตส่วนตัวและการทำงาน (work life balance) การมีรายได้ที่เพียงพอ ระบบการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร การมีเจ้านายที่ดี การมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ผลการสำรวจความสุขในที่ทำงานของพนักงานในปี ค.ศ. 2021 ทัวเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ของ Milieu Insight พบว่าความสุขในที่ทำงานของคนไทยมาจาก เงินเดือน 48% ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน 45% การจัดการ

งานปัจจุบัน 36% และความหมายในการทำงาน 33% ขณะที่การไม่มีความสุขในที่ทำงานของคนไทยเกิดจากปริมาณงานที่มากเกินไป 23% การไม่มีโอกาสในการเติบโต 21% เงินเดือน 21% และสวัสดิการของหน่วยงาน 20% หลายองค์กรจึงมุ่งค้นหาแนวทางสร้างความสุขในการทำงานให้กับบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานโดยการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในองค์กร ให้ผลสะท้อนการทำงานใช้ระบบการทำงานที่ยืดหยุ่น การชื่นชมให้รางวัล รวมไปถึงการให้ผลตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสม เพื่อสร้างความผูกพัน ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความจงรักภักดี และแรงจูงใจในองค์กร

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2562) ได้เสนอแนวทางการใช้ความสุขพื้นฐาน 8 ประการ (Happy 8) จัดการองค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) นำพาองค์กรไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริมพัฒนาบุคลากร 1) มีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี (Happy body) พร้อมรับมือกับทุกปัญหา 2) มีน้ำใจเอื้ออาทรต่อกัน (Happy heart) รู้จักการเป็นผู้ให้ 3) มีความรักสามัคคีเอื้อเฟื้อต่อสังคมที่ทำงานและที่พักอาศัย (Happy society) ร่วมใจกันพัฒนาชุมชนของตนเองและสังคม 4) รู้จักการผ่อนคลายในชีวิต (Happy relax) ร่างกายและจิตใจคลายความเครียด ไม่ส่งผลกระทบต่อหน้าที่การงาน 5) ศึกษาหาความรู้พัฒนาตนเองตลอดเวลา (Happy brain) นำไปสู่การเป็นมืออาชีพมีความมั่นคงก้าวหน้าในการทำงานผลักดันให้องค์กรพัฒนา 6) มีความศรัทธาในศาสนาและมีศีลธรรม (Happy soul) ดำเนินชีวิตที่ดีงามมีสติ มีสมาธิในการทำงานและจัดการกับปัญหาที่เข้ามาได้ 7) รู้จักเก็บ รู้จักใช้ ไม่เป็นหนี้ (Happy money) มีความสุขจากการมีกินมีใช้แบบพอเพียง 8) รักครอบครัวมีครอบครัวที่อบอุ่นและมั่นคง (Happy family) ใช้ชีวิตที่รู้จักความรัก ความเชื่อมั่น และความศรัทธาต่อผู้อื่นเพื่อเป็นคนดีของสังคม

ภาพที่ 1 ความสุข 8 ประการ

(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2562)

ความสุขในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในงานที่ปฏิบัติ สร้างความผูกพัน ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความจงรักภักดี และแรงจูงใจในองค์กร ความสุขในการทำงานจึงมุ่งเน้นสุขภาพองค์กร (World

Health Organization, 2010) ที่ส่งผลต่อความปลอดภัย สุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต และความเป็นอยู่ที่ดีของบุคลากร ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพในการทำงาน ได้แก่ สภาพสถานที่ปฏิบัติงาน อุปกรณ์เครื่องมือ 2) สภาพแวดล้อมทางจิตสังคมในการทำงาน ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กร การจัดการองค์กร ความหมายในการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน 3) ทรัพยากรส่วนบุคคล ได้แก่ บริการด้านสุขภาพกายและจิตใจ ระบบสวัสดิการ ค่าตอบแทน โอกาสในการเติบโต และ 4) การมีส่วนร่วม เกื้อกูลกันขององค์กรกับชุมชน ลดผลกระทบหรือแรงกดดันจากภายนอกองค์กร

ความสุขของครู: กุญแจสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษา

ความสุขในการทำงานของครู

สภาพการจัดการศึกษาปัจจุบันพบว่าครูไทยที่เป็นหัวใจของการพัฒนาการศึกษาของชาติประสบปัญหาในการทำงานหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็น สอนไม่ตรงวิชาเอกเพราะครูไม่เพียงพอ มีภาระงานสอนและภาระงานอื่นที่มากเกินไป ปัญหาความพร้อมและความประพฤตินี้ไม่เหมาะสมของผู้เรียน ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือหรือมอบภาระการดูแลบุตรหลานให้ครูช่วยรับผิดชอบ ปัญหาจากการบริหารสถานศึกษาและความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาซึ่งกระทบต่อขวัญกำลังใจ ปัญหาจากระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนและระบบสวัสดิการที่ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพ ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของครูต่างสถานศึกษา ต่างสังกัด ปัญหาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู การเลื่อนระดับเงินเดือนหรือระดับวิทยฐานะที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ และปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงในอาชีพ ดังผลการสำรวจความสุขของครูและผู้เรียนทั่วประเทศทางออนไลน์จำนวนทั้งสิ้น 1,184 ตัวอย่าง ระหว่างวันที่ 27 ธันวาคม 2566 – 8 มกราคม 2567 โดยสวนดุสิตโพลมหาวิทยาลัยสวนดุสิตร่วมกับสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาพบว่า 5 อันดับความสุขที่ครูอยากได้มากที่สุดในปี 2567 ได้แก่ คำนึงครูผู้ห้องเรียน ลดภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากงานสอน (อันดับ 1 : 65.77%) ปรับเงินเดือนให้สอดคล้องกับค่าครองชีพ (อันดับ 2 : 62.18%) ลูกศิษย์ตั้งใจเรียน ประสบความสำเร็จ (อันดับ 3 : 56.20%) หน้าที่การงานมั่นคง มีความก้าวหน้า (อันดับ 4 : 55.46%) มีชีวิตที่ดี สุขภาพดี ครอบครัวมีความสุข (อันดับ 5 : 44.39%) ผลการสำรวจนี้แสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลมากต่อความสุขของครูในปัจจุบัน ผู้บริหารสามารถนำไปพิจารณาในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานที่ส่งเสริมให้ครูเกิดความรู้สึกรักอยากทำงาน สร้างสภาพแวดล้อม สร้างแรงจูงใจในการทำงาน เกิดความยินดีในงานที่ทำ มีส่วนร่วมในงาน ส่งผลให้มีความสุขในงาน และทำให้ปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ (Manion, 2004)

ความรู้ความเข้าใจถึงปัจจัยเสริมสร้างความสุขของครูมีความสำคัญต่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในงานและความสุขของครูจึงได้รับการศึกษาวิจัยอย่างแพร่หลายที่พบได้บ่อยๆ เกี่ยวข้องกับประเด็นต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมสถานศึกษาที่ส่งเสริมหล่อหลอมพฤติกรรมร่วมของครู ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครูในสถานศึกษา (Owens & Steinhoff, 1989; สุรัตทิพย์ ถ้ำทอง, 2554)
2. ผู้บริหาร ทั้งทักษะการบริหาร (พจนรินทร์ เหลืองอรุณภา, 2556) ภาวะผู้นำ การใช้อำนาจ (ชยาภรณ์ เปี่ยมถาวรพจน์, 2559) วิสัยทัศน์ และการรับรู้ในบทบาทของผู้บริหารส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครู (สถาพร พงษ์พิบูล, 2557)

3. ความพึงพอใจในงานครู เช่น ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน การมีส่วนร่วมในงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน การชื่นชมจากชุมชน รางวัล ความคาดหวังในงาน และการตระหนักรู้ในตนเอง (Bishay, 1996)

4. สถานภาพของครู เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ระยะเวลาการทำงาน รายได้ และสถานภาพสมรส ส่งผลต่อความสุขในการทำงานที่แตกต่างกัน (วรรณวิทย์ ฦ พัทลุง และสุดาพร ทองสวัสดิ์, 2565; Hori & Kamo, 2017; Şahin & Sak, 2016)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขในการทำงานของครูจึงสามารถจำแนกได้เป็นสองกลุ่ม คือ ปัจจัยส่วนบุคคล มีหลายมิติ อาทิ อายุ การศึกษา ทักษะ และประสบการณ์การทำงานหรืออายุงาน และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม มีมิติต่างๆ อาทิ บรรยากาศในการทำงาน ความรับผิดชอบและความก้าวหน้าของผู้เรียน เพื่อนร่วมงาน ผู้นำ เงินเดือน และระบบองค์กร (Aziz et al., 2018) แต่ละปัจจัยส่งผลต่อความพึงพอใจในงานของครูแต่ละคนแตกต่างกัน ความพึงพอใจมีความแปรปรวน ด้วยความมั่นคงในความพึงพอใจในงานของครูนั้นยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางยีนส์หรือพันธุกรรม ลักษณะทางบุคลิกภาพ และการประเมินตัวเองหลัก (Core self-evaluations) ของบุคคลอีกด้วย (Judge et al., 2008)

ความสุขของครูเป็นภาวะทางจิตใจที่ครูได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้รู้สึกเป็นสุข เกิดความพึงพอใจในงาน ยิ่งรู้สึกพึงพอใจในการทำงานมากเท่าไร ครูก็ยิ่งรู้สึกมีความสุขมากขึ้นเท่านั้น (Bota, 2013; Demirel, 2014; Dou et al., 2017) ความสุขในการทำงานของครูมาจากทั้งปัจจัยส่วนบุคคลอันเป็นบุคลิกภาพ มุมมองในชีวิต ทศนคติ ความเชื่อ และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสภาพการทำงาน วัฒนธรรม การจัดการองค์กร ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ระบบสวัสดิการ ค่าตอบแทน ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานครูควรให้ความสนใจ โดยพิจารณาความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบตามบริบทที่แตกต่าง เพื่อสร้างสรรค์องค์กรแห่งความสุข ส่งผลให้สถานศึกษามีการเติบโตอย่างมั่นคง

ความสุขของครูกับคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา

บุคลากรที่มีความสุขจะมีสุขภาพจิตที่ดี ส่งผลต่อตัวบุคลากร ทำให้มีความพร้อมและมีประสิทธิภาพในการทำงาน องค์กรพัฒนาเติบโต องค์กรที่ประสบความสำเร็จต้องสามารถบริหารและทราบถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความสุขในการทำงานของบุคลากร (ฉัฐวิณั ฦ ฉายสุวรรณ์, 2564) สถานศึกษามีครูเป็นผู้ที่มีพลังสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีความก้าวหน้า มีประสิทธิภาพ ครูมีบทบาทเป็นอย่างมากในการช่วยให้ผู้เรียนอยู่ในโลกได้อย่างมีความสุข นอกจากการให้ความรู้ทางวิชาการแล้ว ครูจึงต้องสนใจปัจจัยอื่นๆ รวมถึงเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ สื่อสาร และทำงานร่วมกันกับผู้เรียน เพื่อนครู และผู้ปกครอง เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการสอน การแก้ไขปัญหาในชั้นเรียน การเสริมสร้างอนาคตของผู้เรียน อันจะทำให้ครูเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในฐานะวิชาชีพครู และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะทำให้ครูพึงพอใจในงานและมีความสุขในงานครู

ครูที่มีความสุขมักมีลักษณะเฉพาะตัว เช่น ความอดทน ความเข้าใจ ความร่าเริง เปิดเผยตัวเองต่อสภาพแวดล้อมหรือความสัมพันธ์ ชอบทำงานในสายอาชีพของตน มีความสุขในการสอน สร้างสรรค์ประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการเติบโตของผู้เรียนด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เป็นกันเองและสนุกสนาน ส่งผลให้ผู้เรียนรู้สึกมีความสุขอันเป็นความต้องการพื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนต้องการ เพิ่มแรงจูงใจ ทำให้มีแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ และพัฒนาผลการเรียนรู้ของตนเอง นอกจากนี้ครูที่มีความสุขจะตีความเหตุการณ์ที่แตกต่างจากคนที่ไม่มีความสุข จะละเว้นการ

เปรียบเทียบทางสังคมที่จะทำให้เกิดรู้สึกเชิงลบ ไม่ครุ่นคิดถึงความล้มเหลว มองหาความสำเร็จ มองโลกในแง่ดี และใช้กลยุทธ์การเผชิญปัญหาที่มีประสิทธิภาพ (Lyubomirsky and Ross, 1997; Lyubomirsky, 2001) คุณลักษณะเหล่านี้นอกจากจะนำครูไปสู่ความสำเร็จในชีวิตแล้วยังเป็นต้นแบบการใช้ชีวิตที่ดีให้กับผู้เรียน เพื่อสร้างสรรค์ทรัพยากรบุคคลแห่งโลกยุคใหม่ อันเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา

ความสุขในการทำงานของครูจึงเป็นประเด็นท้าทายที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษากำลังให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อนำไปสู่การมีผู้เรียนและสถานศึกษาที่มีคุณภาพตามความคาดหวังของชุมชนและสังคมโลก การพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในงาน รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ และการสร้างบรรยากาศแห่งความสุขของการทำงานในสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร การให้โอกาสและความเป็นอิสระในการทำงาน ความก้าวหน้าในสายวิชาชีพ การปรับปรุงสวัสดิการให้ครูมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีความสุขจึงเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จของผู้เรียนและความสำเร็จของการจัดการศึกษา (Aziz et. al, 2018)

ความสุขของครู: กุญแจสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษา

ความสุขของครูเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษาที่สำคัญอย่างยิ่ง เหตุนั้น ความสุขเป็นอารมณ์เชิงบวกและมีคุณค่าสำหรับทุกคน สามารถส่งเสริมให้ทุกคนประสบความสำเร็จในชีวิต ความสุขของบุคคลส่งผลดีต่อสุขภาพ ความสัมพันธ์ แรงจูงใจในการทำงาน และความเป็นอยู่ที่ดี ครูที่มีความสุขจะส่งผลต่อความสุขและผลการเรียนของผู้เรียนและความสำเร็จในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการทำงานของครูจำแนกเป็นปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล มีหลายตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการทำงานของครู เช่น เพศ อายุ ทักษะความสามารถ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา ระดับชั้นที่สอน สถานภาพสมรส ถิ่นฐาน ตัวแปรแต่ละตัวนั้นส่งผลต่อความพึงพอใจในงานของครูที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้ตัวแปรแต่ละตัวอาจมีอิทธิพลต่อตัวแปรอื่นด้วย เช่น ครูหญิงในระดับชั้นอนุบาลและประถมศึกษาของโรงเรียนอิสลามมีความพึงพอใจและมีความสุขในการทำงานมากกว่าครูชาย เป็นต้น (Aziz et. al, 2018)

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม เมื่อพิจารณาตามทฤษฎีสองปัจจัย (Two Factor Theory) ของ Herzberg (1968) แบ่งองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกที่ทำให้เกิดความสุขและไม่มีความสุขในการทำงานเป็น 2 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านแรงจูงใจ (Motivation factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง ประกอบด้วย ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความรับผิดชอบ ความสำเร็จที่จะได้รับ และการมีส่วนร่วมในงานที่ทำ ปัจจัยนี้จูงใจให้ครูทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อที่จะได้รับความสำเร็จและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และตอบสนองความต้องการการเป็นที่ยอมรับ 2) ปัจจัยค้ำจุน (Maintenance factor) หรือปัจจัยด้านสุขอนามัย (Hygiene factors) เป็นปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น สภาพที่ทำงาน ความสะดวกสบายในการทำงาน นโยบายการทำงาน วัฒนธรรมสถานศึกษา พฤติกรรมของผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน ความสัมพันธ์ระหว่างครูและบุคลากร เงินเดือน สวัสดิการ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ครูเกิดความพึงพอใจในงาน

ศาสตร์ด้านจิตวิทยา ระบุว่า ความสุขเป็นคุณลักษณะทางบุคลิกภาพ ส่วนด้านชีววิทยาระบุว่า ความสุขเป็นผลมาจากการทำงานของสารเคมีในร่างกาย ขณะที่ด้านปรัชญา ระบุว่า ความสุขเป็นเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรม และด้านสังคมศาสตร์ระบุว่า ความสุขเป็นปรากฏการณ์ทางจิตใจของแต่ละคน (Glatzer, 2000) เหตุนั้น ความสุขจึงมีที่มาจากหลายปัจจัย กิจกรรมหรือความสำเร็จหนึ่งอาจทำให้บุคคลมีความสุขแตกต่างกัน

การสร้างความสุขในการทำงานของครูจึงต้องตอบสนองความต้องการของครูอย่างถูกต้องและเหมาะสม เข้าใจธรรมชาติของแต่ละบุคคล เข้าใจงานครูอย่างถ่องแท้ ทฤษฎีมนุษยนิยมเห็นว่าความสุขคือการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจอย่างสมดุลกัน ไม่ละเลยด้านใดด้านหนึ่งไป (สุริยัญ ชูช่วย, 2545) ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ 5 ขั้น (Hierarchy of needs) ของ Maslow (1970) จึงเป็นแนวคิดที่สามารถนำไปใช้เพื่อการตอบสนองความต้องการของครูจากขั้นต่ำสุดที่เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เมื่อถึงระดับหนึ่งแล้วจึงจะเกิดความต้องการในขั้นสูงกว่าขึ้นไป ได้แก่ 1) ความต้องการทางกายภาพ (Physiological needs) เป็นความต้องการพื้นฐานที่มนุษย์ขาดไม่ได้ เช่น อาหาร น้ำ การนอนหลับ ออกซิเจน 2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety needs) ทั้งต่อสุขภาพร่างกาย หน้าที่การงาน และการเงิน 3) ความต้องการทางสังคม (Social belonging) อยากเป็นส่วนหนึ่งในสังคม ต้องการความรัก มิตรภาพ ความไม่โดดเดี่ยว 4) ความต้องการความนับถือ (Self-esteem) ต้องการการยอมรับ การมีเกียรติ การประสบความสำเร็จ ความมั่นใจ และความภูมิใจในตนเอง 5) ความต้องการตระหนักรู้ในตนเอง (Self actualization) การได้ค้นพบศักยภาพของตนเอง ความต้องการพัฒนาตัวเองอย่างไม่หยุดยั้ง ก้าวข้ามขีดจำกัดเดิมเพื่อบรรลุเป้าหมายในสิ่งต้องการและการค้นพบความสมบูรณ์ของชีวิต

การตอบสนองความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจของครูอย่างถูกต้องเหมาะสมและสมดุลกัน ทั้ง 4 มิติ คือ สุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิต สุขภาวะทางสังคม และสุขภาวะทางจิตวิญญาณหรือการรู้คิด เป็นไปตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ที่เรียกว่า “วิชา วิมุตติ วิสุทธิ สันติ” หรือ สุขภาวะ 4 อันเป็นภาวะที่มีความสุข ปราศจากความทุกข์ ไร้สิ่งบีบคั้น ตัดขาด หรือทำให้เป็นทุกข์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นภาวะที่พฤติกรรมและความสัมพันธ์ต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม จิตใจและปัญญาถูกพัฒนาขึ้นมาจนสมบูรณ์ ประกอบด้วย 1) วิชา คือ รู้และเข้าใจสิ่งต่างๆ อย่างแจ่มแจ้ง 2) วิมุตติ คือ เป็นอิสระจากสิ่งต่างๆ อย่างแท้จริง 3) วิสุทธิ คือ บริสุทธิ์ ผ่องใส ปลอดโปร่ง และ 4) สันติ คือ สงบ ไม่มีอะไรมารบกวนให้ระคายเคือง นำพาให้ครูมีความสุข 6 ระดับ ได้แก่ 1) สุขจากการได้และเสพวัตถุ 2) สุขจากธรรมชาติและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข 3) สุขจากการได้ทำสิ่งสร้างสรรค์ 4) สุขจากจิตใจเป็นบุญกุศล 5) สุขจากจิตที่สงบเป็นสมาธิ 6) สุขจากการแก้ปัญหา (พระครูปลัดสัมพิพัฒนศีลาจารย์ (ครรชิต คุณวโร), 2566)

บทสรุป

ครูเป็นอาชีพที่ต้องมีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับตัวผู้เรียน เกิดความกดดันจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ชุมชนและสังคม ภาวะทางเศรษฐกิจ เป็นอาชีพที่มีภาระงานอื่นนอกเหนือจากงานตามวิชาชีพครูที่เป็นผู้สอน อาทิ งานพัสดุ งานชุมชน ทำให้ครูขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน ความสุขในการทำงานของครูถูกบั่นทอนลงจากหลายปัจจัยทั้งปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและปัจจัยส่วนบุคคล ความสุขในการทำงานของครูจึงเกี่ยวข้องกับสภาพของงาน วัฒนธรรม โครงสร้างและรูปแบบการบริหารงานขององค์กร และอารมณ์ ทักษะคติ อุปนิสัยส่วนบุคคล การสร้างเสริมความสุขในการทำงานของครูจึงเป็นการพิจารณาวิเคราะห์หาความพอดีระหว่างงานที่สถานศึกษามอบหมายกับความคาดหวังของครู การจัดระบบสวัสดิการ ความก้าวหน้าในวิชาชีพ ค่าตอบแทนที่ทำให้ครูดำรงชีวิตในสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันได้ ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการของครูอย่างถูกต้องและเหมาะสม สมดุลกันทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ด้วยบุคคลมีความแตกต่างกันและความต้องการของมนุษย์นั้นไม่มีขีดจำกัด การพัฒนาคุณลักษณะ บุคลิกภาพ มุมมองในการใช้ชีวิต การตอบสนองความต้องการอย่างถูกต้องเหมาะสมและสมดุล จะช่วยครูเสริมสร้างความสุขในใจ ทำให้ครูรู้จัก

ตนเอง เข้าใจความหมายของชีวิต มีความสุขในปัจจุบัน และมีความสุขที่เกิดมาจากการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การให้ความรัก ความเข้าใจ ความอดทน และการเสียสละเพื่อให้ผู้อื่นมีความสุข ความสุขของครูที่ถูกพัฒนาขึ้นมาจนสมบูรณ์ ที่เรียกว่า “วิชา วิมุตติ วิสุทธิ สันติ” นี้ส่งผลต่อความสุขของผู้เรียน ความก้าวหน้าของการจัดการศึกษา การพัฒนาทรัพยากรบุคคลสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจ ความสงบสุข ความเสมอภาค และความยั่งยืนของประเทศชาติ โดยการศึกษาครั้งนี้สรุปความสุขของครูอันเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษา (พระครูปลัดสัมพิพัฒน์ศีลาจารย์ (ครรชิต คุณวโร), 2566) ดังในภาพที่ 1

ระดับที่ 6 สุขจากการแก้ปัญหา	ครูเข้าใจความหมายของชีวิต มีความสุขในปัจจุบัน มีชีวิตที่มั่นคงไม่หวั่นไหว
ระดับที่ 5 สุขจากจิตที่สงบเป็นสมาธิ	ครูรู้จักตนเอง พัฒนาศักยภาพ ความรู้ ความสามารถ การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สภาพเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม และผู้คนที่มีความหลากหลาย
ระดับที่ 4 สุขจากจิตใจเป็นบุญกุศล	การให้ความรัก ความเข้าใจ ความอดทน การเสียสละเพื่อผู้เรียนและผู้อื่น การมีส่วนช่วยผู้เรียนให้มีความก้าวหน้า ชื่นชมยินดีกับความสำเร็จของผู้เรียน การพัฒนาของสถานศึกษา
ระดับที่ 3 สุขจากการได้ทำสิ่งสร้างสรรค์	ครูได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผนเป้าหมาย ได้ตัดสินใจ มีอิสระในการทำงาน การคิดค้น พัฒนางาน เห็นคุณค่าในงานครู ก้าวหน้าในวิชาชีพ เลื่อนวิทยฐานะ เลื่อนตำแหน่งงาน
ระดับที่ 2 สุขจากธรรมชาติและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข	นโยบาย วัฒนธรรมการทำงาน การมอบหมายงาน มอบภาระงานที่เหมาะสมกับเวลา ความรู้ ความถนัด ความพึงพอใจของครู ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำและใช้อำนาจอย่างเหมาะสม การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและต่อชุมชน
ระดับที่ 1 สุขจากการได้และเสถียรวัตถุ	สวัสดิการทั้งทางสุขภาพกายและสุขภาพจิต ความมั่นคง ปลอดภัย เครื่องมือ อุปกรณ์ในการทำงาน รางวัลค่าตอบแทนที่เหมาะสม

ภาพที่ 1 ความสุขในการทำงานของครู

เอกสารอ้างอิง

- คัคณางค์ มณีศรี และวัชรารมณ์ บุญญศิริวัฒน์. (2545). **ความสุขคืออะไร?** แหล่งที่มา <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/what-is-happiness> สืบค้นเมื่อ 2 มิ.ย. 2566.
- ฉัฐวิณัณ ฉายสุวรรณ. (2564). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสุขในการทำงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลเขาคันทรง อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชยากานต์ เปี่ยมถาวรพจน์ . (2559). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครูสถานศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธ สุนทรายุทธ. (2556). **ทฤษฎีองค์กรและพฤติกรรม : หลักการทฤษฎีการวิจัยและปฏิบัติทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์.

- พจนรินทร์ เหลืองอรุณภา. (2556). **ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระครูปลัดสัมพิพัฒน์ศิลาจารย์ (ครรชิต คุณวโร). (2566). **ระดับความสุขในชีวิต.** แหล่งที่มา https://gened2.cmru.ac.th/ge_learning/src/gen1403/GEN1403-C3.pdf สืบค้นเมื่อ 27 มิ.ย. 2566.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2555). **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย - พุทธธรรมประดิษฐาน 26 ศตวรรษกาล.** พิมพ์ครั้งที่ 32. กรุงเทพมหานคร: ผลิติมม์.
- ภูริชญา ยิ้มแย้ม. (2556). **โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสุขในการทำงานของครูสถานศึกษาเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรรณวิภา ภู พัทลุง และสุดาพร ทองสวัสดิ์. (2565). **องค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล.** การประชุมหาญใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สถาพร พฤษภูมิกุล. (2557). **ปัจจัยพหุระดับที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครูสถานศึกษา มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงใต้.** วารสารวิชาการ ศรีปทุมชลบุรี. 11(4). 60-70.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2562). **ความสุข 8 ประการ (Happy 8).** แหล่งที่มา <https://resourcecenter.thaihealth.or.th/media/5RMx> สืบค้นเมื่อ 2 มิ.ย. 2566.
- สุมาลี ทองดี. (2563). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.** วารสารวิชาการ ปชมท. 9(1). 141 – 155.
- สุรัตพิมพ์ ถ้ำทอง. (2554). **ความสุขในการทำงานของครูระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุริยัญ ชูช่วย. (2545). **การแสวงหาความสุขและคุณค่าของชีวิต กรณีศึกษาทัศนะกลุ่มคนต่างวัยใน กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Aziz, R., Mangestuti, R. & Wahyuni, E. (2018). What Makes the Teacher Happy?. In Proceedings of the 1st International Conference on RecentInnovations. ICRI. 1458-1463. DOI: 10.5220/0009929614581463.
- Bishay, A. (1996). Teacher motivation and job satisfaction: A study employing the experience sampling method. **Journal of Undergraduate Sciences.** 3(3). 147–155.
- Bota, O. A. (2013). Job Satisfaction of Teachers. **Procedia - Social and Behavioral Sciences.** 83. 634–638. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.06.120>.
- Chui, W. H. & Wong, M. Y. H. (2016). Gender Differences in Happiness and Life Satisfaction Among Adolescents in Hong Kong: Relationships and Self Concept. **Social Indicators Research.** 125(3). 1035–1051. <https://doi.org/10.1007/s11205-015-0867-z>

- Clark, A. E. (1997). Job satisfaction and gender: Why are women so happy at work?. **Labour Economics**. 4(4). 341–372. [https://doi.org/10.1016/S0927-5371\(97\)00010-9](https://doi.org/10.1016/S0927-5371(97)00010-9).
- Cynthia D. Fisher. (2010). Happiness at Work. **International Journal of Management Reviews**. 12. 384–412 DOI: 10.1111/j.1468-2370.2009.00270.x.
- Demirel, H. (2014). An Investigation of the Relationship between Job and Life Satisfaction among Teachers. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**. 116. 4925-4931. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.1051>.
- Dou, D., Devos, G. & Valcke, M. (2017). The relationships between school autonomy gap, principal leadership, teachers' job satisfaction, and organizational commitment. **Educational Management Administration & Leadership**. 45(6). 959–977.
- Duckworth, A. L., Quinn, P. D. & Seligman, M. E. (2009). Positive predictors of teacher effectiveness. **The Journal of Positive Psychology**. 4(6). 540–547.
- Feldman, F. (2008). Whole Life Satisfaction Concepts of Happiness: whole life satisfaction concepts of happiness. **Theoria**. 74(3). 219–238. <https://doi.org/10.1111/j.1755-2567.2008.00019.x>.
- Fowler, J.H. & Christakis, N.A. (2008). Dynamic spread of happiness in a large social network: longitudinal analysis over 20 years in the Framingham Heart Study. **British Medical Journal**. 337. 23–27.
- Glatzer, W. (2000). Happiness: Classic theory in the light of current research. **Journal Happiness Studies**. 1(4). 501-511.
- Hatfield, E., Cacioppo, J.T. & Rapson, R.L. (1994). **Emotional Contagion**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Herzberg, F. (1968). **Work and the nature of man**. New York: World.
- Hori, M. & Kamo, Y. (2017). Gender Differences in Happiness: The Effects of Marriage, Social Roles, and Social Support. In East Asia. **Applied Research in Quality of Life**. <https://doi.org/10.1007/s11482-017-9559-y>.
- Lyubomirsky, S. & Ross, L. (1997). Hedonic consequences of social comparison: a contrast of happy and unhappy people. **Journal of Personality and Social Psychology**. 73. 1141–1157.
- Lyubomirsky, S. (2001). Why are some people happier than others? The role of cognitive and motivational processes in well-being. **American Psychologist**. 56(3). 239.
- Manion, J. (2004). Joy at work: Creating a positive workplace. **JONA The Journal of Nursing Administration**. 33(12). 652-659.
- Maslow, A. (1970). **Motivation and personality**. New York: Harper and Row.
- Owen, R. G. & Steinhoff, C. R. (1989). Towards a theory of organizational culture. **Journal of Educational Administration**. 27(3). 6-19.

- Petterson. J., Purkey, S. & Parker, J. (1986). **Guiding beliefs of our school district, productive school system for nonrational world**. Arlington, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Reis, H.T., Sheldon, K.M., Gable, S.L., Roscoe, J. & Ryan, R.M. (2000). Daily well-being: the role of autonomy, competence, and relatedness. **Personality and Social Psychology Bulletin**. 26. 419–435.
- Şahin, F. T. & Sak, R. (2016). A Comparative Study of Male and Female Early Childhood Teachers' Job Satisfaction in Turkey. **Early Childhood Education Journal**. 44(5). 473–481. <https://doi.org/10.1007/s10643-015-0738-x>.
- Sheldon, K.M., Ryan, R. & Reis, H.T. (1996). What makes for a good day? Competence and autonomy in the day and in the person. **Personality and Social Psychology Bulletin**. 22. 1270–1279.
- Tadić, M., Bakker, A. B. & Oerlemans, W. G. M. (2013). Work happiness among teachers: A day reconstruction study on the role of self-concordance. **Journal of School Psychology**. 51(6). 735–750. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2013.07.002>.
- Warr, P. (1990). The measurement of well-being and other aspects of mental health. **Journal of Occupation Psychology**. 62. 193–210.
- World Health Organization. (2010). **Healthy workplaces: a model for action: for employers, workers, policymakers and practitioners**. WHO Press. Switzerland.

การบริหารจัดการสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4*
PARTICIPATORY MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS
ACCORDING TO SANGHAWATTHU PRINCIPLES 4

นาริรัตน์ ปันดี Narirat Pandi

โรงเรียนอนุบาลปทุมธานี Anuban Pathumthani School, Thailand

Corresponding Author E-mail: nareerat340@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอการบริหารจัดการสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 กับการบริหารจัดการสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ได้แก่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่างๆ เข้ามา ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตาม และร่วมประเมินผล กิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการระดมความคิด มีส่วนร่วมจากบุคคลหลากหลายกลุ่ม ทำให้เกิดมุมมองที่หลากหลาย เกิดไอเดียและแนวทางใหม่ๆ ในการพัฒนาสถานศึกษา เกิดความร่วมมือ ร่วมรับผิดชอบ ช่วยในการทำงานบรรลุเป้าหมาย เกิดความโปร่งใสเปิดเผยข้อมูลทำให้เกิดความไว้วางใจ ลดปัญหาการทุจริต และเกิดความยั่งยืน นโยบายและกิจกรรมต่างๆ เกิดจากความร่วมมือ ย่อมได้รับการสนับสนุน และสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างยั่งยืน สรุปได้ว่าการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) ทาน การให้ คือ การจัดสรรทุนการศึกษา ทุนอาหารกลางวัน อุปกรณ์การเรียน ให้กับนักเรียนที่ขาดแคลน สนับสนุนทุนวิจัย ทุนพัฒนาการสอน ให้กับครู มอบรางวัล ทุนการศึกษา แก่นักเรียนที่มีผลการเรียนดี มีความประพฤติดี 2) ปิยวาจา การพูดจาไพเราะเหมาะสม คือ ผู้บริหาร ครู พูดจาสุภาพ อ่อนหวาน ให้เกียรติ รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ครู บุคลากร สร้างบรรยากาศในสถานศึกษาให้น่าอยู่ อบอวนปลอดภัย 3) อัตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ คือ ผู้บริหาร ครู มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส ตรวจสอบได้ นักเรียนมีความซื่อสัตย์ เคารพกฎระเบียบ รับผิดชอบต่อตนเองสังคม 4) สมานัตตตา การเสมอดันเสมอปลาย คือ ผู้บริหารปฏิบัติต่อนักเรียน ครู บุคลากร ด้วยความเท่าเทียมยุติธรรม ครูให้ความสำคัญกับนักเรียนทุกคน ส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างสมบูรณ์

คำสำคัญ: การจัดการแบบมีส่วนร่วม, การบริหารสถานศึกษา, หลักสังคหวัตถุ 4

Abstract

This article presented the participatory management of educational institutions according to the principles of Saṅgahavatthu 4, which was an application of the principles of Saṅgahavatthu 4 to the participatory management of educational institutions in order to provide an opportunity for people related to educational institutions, including teachers, students, parents, communities, and organizations to think, plan, decide, practice, monitor, and evaluate various activities of educational institutions together in order to brainstorm ideas. There was a participation from a variety of groups of people to create a variety of perspectives, new ideas and approaches emerge in developing educational institutions cooperation, sharing responsibility, helping work to achieve its goals, transparency, revealing information to build trust, reducing corruption problems and sustainability, the policies and activities from cooperation would receive the support and could continue sustainably. In conclusion, the application of the 4 Saṅgahavatthu principles in the participatory management of educational institutions consisted of: 1) Dāna: giving, such as allocating scholarships, lunch funds, learning equipment to students in need, supporting research funds, teaching development funds for teachers, awarding scholarships to students with good academic results and good behavior. 2) Piyavāca: kindly speech, that was the administrators and teachers speaking politely, gently, respectfully, listening to the opinions of students, teachers, and personnel, creating a pleasant, warm, and safe atmosphere in the educational institution. 3) Atthacariyā: useful conduct, that was the administrators and teachers were honest, transparent, and verifiable. The students were honest, respecting the rules, and were responsible for themselves and society. 4) Samānattatā: consistency, meant that the administrators treated students, teachers and staff with equality and fairness. Teachers gave importance to every student and promoted the potential of each student so that students could develop physically, emotionally, socially and intellectually to their full potential.

Keywords: Participatory Management, School Administration, Principles of Saṅgahavatthu 4

บทนำ

ปัญหาทางการศึกษาเป็นปัญหาที่สำคัญตั้งแต่อดีตต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันได้มีการปฏิรูปการศึกษามาแล้วเป็นระยะ โดยเฉพาะเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ถือการเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปการศึกษาคครั้งสำคัญ โดยมีการดำเนินการปฏิรูปการศึกษารอบแรกใน พ.ศ. 2542 - พ.ศ. 2551 แต่ผลการปฏิรูปนั้นพบว่าระบบการศึกษาของไทยนั้นยังไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพได้ตามที่ตั้งไว้และปัจจุบันอยู่ในช่วงของการปฏิรูปการศึกษารอบสองหรือเรียกว่า "การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 พ.ศ. 2552- พ.ศ. 2561" ซึ่งดำเนินไปแล้วมากกว่า 5 ปี แต่ปัญหาคุณภาพการศึกษาของไทยโดยรวมอาจกล่าวได้ว่ายังเป็นปัญหาอยู่โดยเฉพาะด้านคุณภาพการจัดการศึกษา คุณภาพผู้เรียน ด้านครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ด้านประสิทธิภาพของการบริหารจัดการด้านการเพิ่มและการกระจายโอกาสทางการศึกษาไม่ทั่วถึงเท่าเทียมและด้านการผลิตและ พัฒนากำลังคนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านการแข่งขันก็ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประเทศได้ (คณะกรรมการปฏิรูป, 2554)

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) ซึ่งตรงกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 (ฉบับที่3) กำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (มาตรา 8) จัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและหน่วยงานทางการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ ภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์กร ของกลุ่มบุคคลดังกล่าวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา ยกย่องผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษารวมทั้งให้บุคคล ครอบครัวชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาบันประกอบการ สถาบันสังคมอื่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยให้รู้จักการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สิน ทรัพยากรอื่นให้แก่โรงเรียน มีส่วนร่วมกับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็นในภาพรวมของประเทศด้านการจัดการศึกษาในปัจจุบัน สภาพปัญหาที่ยังพบอยู่คือ การรวมศูนย์อำนาจ เข้าสู่ส่วนกลางทำให้การกระจายอำนาจทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและ การบริหารทั่วไปสู่ระดับโรงเรียนน้อย ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการบริหารจัดการคุณภาพของการ จัดการศึกษาค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในรายวิชาต่างๆ ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร คือ กระบวนการจัดการเรียนการสอน ยังไม่ตอบสนองความต้องการผู้เรียนซึ่งมีความหลากหลายได้ การวัดและประเมินผลเน้นการวัดที่ความรู้ ความจำมากกว่าการวัดความรู้ ความสามารถที่เกิดจากการปฏิบัติจริง ปัญหาเกี่ยวกับครูและบุคลากรทางการศึกษา บางส่วนยังขาดความรู้ ความสามารถและทักษะในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนขาดจิตสำนึกและวิญญาณความเป็นครู ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้เพราะปัญหาเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ และความเข้าใจผิดในบทบาทหน้าที่การจัดการศึกษาที่เคยให้ความสำคัญกับสถานศึกษามากกว่าผู้ปกครองและชุมชน (สถาบันพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, 2559) ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มี

การนำหลักสังคหวัตถุ 4 (อง.จตุกก.(ไทย) 21/32/42) มาปรับใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาให้สถานศึกษามีการพัฒนาจากสภาพสังคมไทยในปัจจุบันได้มีการ

เปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และอื่นๆ อีกนานัปการ เมื่อวัตถุและวัฒนธรรมทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น การจัดการการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุกๆ ด้านโดยนํากรบริหารงานวิชาการ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคน และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ประกอบด้วย 1) ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุนหรือทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ และศิลปวิทยา 2) ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สามานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 3) อตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกาย และชวนช่วยช่วยเหลือกิจการต่างๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม และ 4) สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ และเสมอในสุขทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไข ปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป .อ. ปยุตฺโต), 2550) เข้ามาช่วยให้การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัวรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารงานวิชาการสามารถพัฒนาบุคลากรได้อย่างมีคุณภาพ

บทความนี้จะนำเสนอเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางที่ช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยให้ดีขึ้นได้โดยสร้างความร่วมมือ ความสามัคคี และความโปร่งใสบนพื้นฐานของจริยธรรมและนำไปสู่ความยั่งยืน

การบริหารจัดการสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้นได้มีนักวิชาการหลายท่านให้แนวคิดที่แตกต่างกัน ดังนี้

สันติ บุญภิรมย์ (2552) ได้ให้แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้บริหารจะต้องใช้ศิลปะในการบริหารมากกว่าใช้ศาสตร์ สำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมงานให้เขามีส่วนรวมปริมาณเท่าใด เป็นคำถามที่ตอบได้ยากมากซึ่งไม่มีสูตรสำเร็จ ขึ้นอยู่กับทักษะประสบการณ์ รวมถึงความสามารถในการจัดการของผู้บริหารแต่ละคน ดังนั้นแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม อาจจำแนกได้ดังนี้

1. การร่วมคิด หมายความว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงานบางคน บางกลุ่มหรือทั้งหมดร่วมคิด อาจจะเป็นทั้งทางตรงและทางอ้อม การร่วมคิดมีประโยชน์หลายประการต่อองค์กรโดยทั่วไปก่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน เป็นการเปิดใจของผู้บริหาร อย่างไรก็ตาม การคิดเป็นกระบวนการขั้นต้นของการดำเนินงาน สำหรับการเริ่มต้นด้วยการคิดก็คือการแสดงความเป็นเจ้าของตั้งแต่เริ่มต้นเพื่อกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน

2. การร่วมทำ หมายความว่า ผู้บริหารจะต้องนำผลของการร่วมคิดที่ได้ตกผลึกแล้วนำไปสู่การปฏิบัติในระยะเวลาที่เหมาะสม สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของผู้ร่วมงานในแต่ละคนในความแตกต่างที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงต่อองค์กร ดังนั้นการร่วมทำจะต้องคำนึงถึงทีมงานที่มีศักยภาพเป็นสำคัญ

3. ร่วมประเมินผลงาน หมายความว่า การประเมินผลงานต้องไม่มอบหมายให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะที่เรียกว่า ฝ่ายประเมินผล แต่การประเมินผลงานที่ดีจะต้องเป็นผลมาจากการกำหนดเครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพ โดยผู้ร่วมงานในแต่ละฝ่ายแต่ละแผนกได้มีโอกาสร่วมกันเสนอประเด็นที่ต้องการวัดผล พร้อมทั้งกำหนดค่าคะแนนที่เหมาะสม เมื่อได้ คะแนนจากการวัดผลแล้วนำคะแนนดังกล่าวไปใช้ในการประเมินผล โดยเทียบกับเกณฑ์หรือเทียบเคียงกับการปฏิบัติในรอบปีที่ผ่านมาก็ได้

4. ร่วมยอมรับในผลการประเมิน หมายความว่า ผลของการประเมินที่เกิดขึ้นจากเครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพ ผลของการประเมินจะปรากฏออกมาในรูปแบบลักษณะใดก็ต้องยอมรับ และไม่ควรโยนความรับผิดชอบอันเกิดจากการปฏิบัติให้บุคคลใดหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะ ทั้งนี้จะต้องรับผิดชอบร่วมกันทั้งทีมงาน

5. ร่วมปรับปรุงวิธีการทำงานใหม่ หมายความว่า การปฏิบัติในทุกองค์กร เมื่อวงจรการปฏิบัติงานจบลง ผลของงานทั้งผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์ มีความจำเป็นจะต้องเสนอแนะปรับปรุงการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้นไป โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ปรับปรุงตามความเหมาะสม เพื่อยกระดับวิธีการบริหารของตนเองต่อไป

จะเห็นได้ว่า แนวทางการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมนั้น ผู้บริหารเองต้องมีความรู้ความสามารถ และทักษะในการบริหารเพื่อจุดประกายให้ทุกคนที่เข้ามาร่วมงานได้เกิดการหยั่งรู้ในงานตามบทบาทหน้าที่ พร้อมทั้งจะทำงานควบคู่ไปกับผู้บริหารอย่างเต็มกำลังความสามารถ ถึงอย่างไรก็ตามประการสำคัญคือ ผู้บริหารจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมตลอดเวลาตามแนวทางการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมและต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความโปร่งใสในวิถีแห่งประชาธิปไตย

ทิพวรรณ เสนจันทร์ฉิชัย (2553) ได้นำเสนอการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยใช้เทคนิค ขบา 5 กลีบ มาเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

กลีบที่ 1 R (Review) คือ การร่วมกันทบทวน ศึกษาผลการจัดการศึกษาในห้วงเวลาที่ผ่านมาจากข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูลเชิงประจักษ์ ทบทวนบริบทของสถานศึกษา ทั้งที่เป็นโอกาสวิกฤติ ปัญหาและอุปสรรค หากพบว่าดีเหมาะสมอยู่แล้วจึงสานต่อ หากพบว่ามีส่วนที่ยังบกพร่องจึงปรับปรุงแก้ไขหรือคิดใหม่ทำใหม่

กลีบที่ 2 A (Appreciative Inquiry) คือ การร่วมเสริมสร้างพลังบวกโดยการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการสานสัมพันธ์ เสริมสร้างแรงจูงใจแก่บุคลากร ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้องในการร่วมคิดร่วมพัฒนาการศึกษา

กลีบที่ 3 V (Vision/Share Vision) คือ การมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้วยการร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา วิสัยทัศน์ในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ เพราะวิสัยทัศน์เป็นความฝันของทุกคนหากเรา ร่วมกันคิดดี ปฏิบัติดีเพื่อให้ฝันเป็นจริง รวมทั้งครูและบุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีพลังแล้ว เชื่อได้ว่าผู้เรียนจะ เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขแน่นอน

กลีบที่ 4 O (Opportunity) คือ การร่วมกันสร้างโอกาสสร้างทุกๆ สถานการณ์ให้เป็นโอกาสแม้ สถานการณ์นั้นจะเป็นวิกฤตก็ตาม ไม่นำเอาวิกฤติและความขาดแคลนมาเป็นข้ออ้างหรืออุปสรรคในการทำงานร่วมแรงร่วมใจ ร่วมลงมือดำเนินการใดๆ ก็ตามที่ก่อให้เกิดผลดีต่อผู้เรียน บุคลากร สถานศึกษาและชุมชน

กลีบที่ 5 R (Result) คือ การร่วมกันมุ่งผลสัมฤทธิ์ เพราะผลสัมฤทธิ์เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารหรือการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังมากที่สุด คือ คุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพของการจัดการศึกษา การให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์ใดๆ นั้นเป็นสิ่งที่ยากยิ่ง ดังนั้นจึงได้คิดวางแผนร่วมปฏิบัติ กิจกรรมที่จะนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ อีกทั้งร่วมกันประเมินผลกิจกรรมตลอดจนร่วมกันปรับปรุงแก้ไข

Byman (1986) ได้เสนอแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่จะมีผลต่อทัศนคติการปฏิบัติงานและการกระตุ้นใจผู้ใต้บังคับบัญชาไว้ 4 ประการ ได้แก่ 1) บรรยากาศของการมีส่วนร่วมควรจะต้องทำให้แนวทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายมีความชัดเจนยิ่งขึ้นและบรรยากาศจะมีลักษณะของการไม่เป็นทางการมากกว่า 2) ผู้บังคับบัญชาควรเพิ่มเป้าหมายส่วนบุคคลกับเป้าหมายองค์การให้เท่าเทียมกัน 3) ผู้มีส่วนร่วมจะเพิ่มการควบคุมงานมากขึ้นถ้ามีแรงจูงใจและความเป็นอิสระเพิ่มขึ้นซึ่งจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเพียรพยายามในการปฏิบัติงานมากขึ้น 4) บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

Anthony (1978) สรุปประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ 8 ประการ ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. ก่อให้เกิดความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดยปกติแล้วบุคคลย่อมมีธรรมชาติที่ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เพราะการเปลี่ยนแปลงทำให้ต้องปรับตัวจากสภาพที่เคยชิน แต่การบริหารแบบมีส่วนร่วมทำให้ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมตัดสินใจและร่วมดำเนินการในเรื่องต่างๆ ดังนั้น เมื่อหน่วยงานมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง บุคลากรในหน่วยงานก็สามารถรับการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ดีกว่าหน่วยงานที่ไม่ได้บริหารงานในลักษณะนี้

2. ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับบุคลากร และผู้บริหารกับสหภาพแรงงานราบรื่นขึ้น เนื่องจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมทำให้กลุ่มต่างๆ กล้าเปิดเผยความไม่พอใจต่างๆ ออกมา ทำให้ลดความสูญเสียต่างๆ อันเนื่องมาจากการขาดงาน การนัดหยุดงานหรือการทำงานไม่เต็มประสิทธิภาพ

3. ทำให้บุคลากรในองค์กรมีความผูกพันต่อหน่วยงานมากขึ้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมทำให้พนักงานได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของหน่วยงานทำให้พนักงานเกิดความนับถือตนเองและรู้ค่าตนเองมีคุณค่าต่อหน่วยงาน ผลงานต่างๆ ของหน่วยงานมาจากความร่วมมือของทุกคนในหน่วยงานส่งผลให้เกิดความรักความผูกพันต่อหน่วยงาน

4. เพื่อให้บุคลากรในองค์กรเกิดความเชื่อมั่นในองค์กรมากขึ้น เมื่อบุคลากรในองค์กรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับฝ่ายบริหารบุคลากรจะเข้าใจถึงเหตุผลรวมทั้งความจำเป็นของฝ่ายบริหารได้ดีขึ้น และการบริหารลักษณะนี้นั้นสามารถให้แต่ละฝ่ายนั้นมีความเคารพซึ่งกันและกัน ดังนั้นเมื่อมีปัญหาใดๆ เกิดขึ้น ต่างฝ่ายก็จะมีความรู้สึกไว้วางใจกันมากขึ้น การแก้ปัญหาที่สามารถดำเนินไปอย่างตรงไปตรงมา

5. ทำให้การบริหารบุคลากรในองค์กรง่ายขึ้น เนื่องจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมทำให้พนักงานยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น มีความผูกพันต่อหน่วยงานและมีความไว้วางใจต่อฝ่ายบริหารมากขึ้น ส่งผลให้สามารถลดจำนวนฝ่ายบริหารลงได้ เนื่องจากไม่ต้องมีการควบคุมอย่างใกล้ชิดและการได้มีส่วนร่วมก็ช่วยให้เขามีความรับผิดชอบมากขึ้น รวมทั้งช่วยให้ยอมรับในอำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหารได้มากขึ้น

6. ทำให้การตัดสินใจทางการบริหารมีคุณภาพดีขึ้น เนื่องจากมีหลายคนมาช่วยกันคิดในเรื่องเดียวกันทำให้คิดได้รอบคอบยิ่งขึ้น ดังคำว่า “สองหัวดีกว่าหัวเดียว” และการที่มีฝ่ายพนักงานมาช่วยตัดสินใจทำให้ฝ่ายบริหารได้ข้อมูลในการตัดสินใจมากขึ้น

7. ทำให้การติดต่อสื่อสารจากเบื้องล่างสู่เบื้องบนดีขึ้น โดยปกติในหน่วยงานทั่วไปมักสื่อสารจากบนลงล่างมากกว่าจากล่างขึ้นบน การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นช่องทางให้เกิดการสื่อสารจากล่างขึ้นบนได้ดี

8. ทำให้ทีมงานมีประสิทธิภาพดีขึ้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมทำให้พนักงานเข้าใจเป้าหมายได้ตรงกันและมีทิศทางการทำงานไปในทางเดียวกัน ทำให้ลดความขัดแย้งในการปฏิบัติงานส่งผลให้ทีมงานมีประสิทธิภาพดีขึ้น

จากการศึกษา สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้บริหารจะต้องใช้ศิลปะในการบริหารมากกว่าใช้ศาสตร์ สำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมงานให้เขามีส่วนรวมปริมาณเท่าใด เป็นคำถามที่ตอบได้ยากมากซึ่งไม่มีสูตรสำเร็จ ขึ้นอยู่กับทักษะ ประสบการณ์ รวมถึงความสามารถในการจัดการของผู้บริหารแต่ละคน ดังนั้นแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม

หลักสังคหวัตถุ 4

หลักพุทธธรรม คือ หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่มีความเหมาะสมในการบริหารจัดการสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาข้อมูลนำมาเสนอเป็นแต่ละด้าน ดังนี้

1. ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุนหรือทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ และศิลปวิทยา

ทาน หมายถึง การให้ความโอบอ้อม อารี ย่อมทำให้บุคคลจะเป็นที่รักใคร่ เป็นที่เคารพนับถือของบุคคลอื่น นักบริหารที่ดีต้องมีน้ำใจรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ทานแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาการ ให้ทานจะช่วยให้ผู้อื่นเข้าใจ มีความเผื่อแผ่เสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยการให้สิ่งของหรือให้ความรู้และแนะนำสั่งสอนด้วยน้ำใจไมตรี มีความโอบอ้อมอารี จะช่วยผูกใจคนไว้ได้ การทำทานจะไม่สูญเปล่า ผู้ที่ให้สิ่งที่ดีย่อมได้รับสิ่งที่ดี นักบริหารอาจให้ทานได้ 3 วิธี คือ

ก. อามิสทาน หมายถึง การให้สิ่งของแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาโดยเฉพาะ การให้เพื่อผูกใจในยามที่เขาดอกตำหรือมีความเดือดร้อน ดังภาษิตอังกฤษที่ว่า "เพื่อนแท้ คือเพื่อนที่ ช่วยเหลือในยามตกยาก" การให้รางวัลหรือขึ้นเงินเดือนจัดเข้าในอามิสทาน

ข. วิทยาทาน คือ ธรรมทาน หมายถึง การให้คำแนะนำหรือสอนวิธีทำงานที่ถูกต้อง รวมถึงการจัดหลักสูตรพัฒนาบุคลากรหรือส่งไปศึกษาและดูงาน

ค. อภัยทาน หมายถึง การให้อภัยเมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน หรือล่วงเกินซึ่งกันและกัน การให้อภัยไม่ทำให้ผู้ให้ต้องสูญเสียอะไร เป็นการลงทุนราคาถูกแต่ได้ผลตอบแทนราคาสูง นั่นคือ ได้มิตรภาพกลับคืนมา และมีคนสนองงานเพิ่มขึ้นอีกคนหนึ่งมีภาษิตจีนที่ว่า "มีมิตร 500 คน นับว่ายังน้อยเกินไป มีศัตรู 1 คนนับว่ามากเกินไป อับราฮัม ลินคอล์น กล่าวว่า "วิธีทำลายศัตรูที่ดีที่สุด คือเปลี่ยนศัตรูให้เป็นมิตร" เราจะทำอย่างนั้นได้ก็ต่อเมื่อเรารู้จักให้อภัย (พระธรรมโกศาจารย์ ประยูร ธมฺมจิตโต, 2549)

จากการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า ทาน หมายถึง การให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละแบ่งปัน การช่วยเหลือคนอื่น ด้วยการให้สิ่งของ เงินทอง การให้ความรู้ หรือการแนะนำสั่งสอนด้วยความโอบอ้อมอารีด้วยความเมตตา

2. ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

คำว่า ปิยวาจา หมายถึง วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดตื้นน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะอ่อนหวาน สมานสามัคคีให้เกิดไมตรีและความรัก ใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยกย่อง องค์ประกอบของปิยวาจา มีดังนี้ 1) เป็นคำจริง คำสัตย์ ไม่ใช่คำที่ปั้นขึ้นโกหกหลอกลวง 2) เป็นคำอ่อนหวาน คือ ไพเราะ ทำให้ผู้ฟังเพลิดเพลิน สบายใจ ฟังง่าย ไม่รู้เบื่อ 3) เป็นคำพูดมีประโยชน์ คือ กล่าวแต่สิ่งที่มีสาระประโยชน์ นำไปปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ 4) เป็น

คำพูดที่ประกอบด้วยเมตตา คือ พูดด้วยความหวังดีต่อกัน ปราศจากความทุกข์ความเจริญต่อกันและกัน ไม่มีจิตมุ่งร้ายใดๆ พูดกันด้วยใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ไม่พูดด้วยโทสะ 5) เป็นคำกล่าวถูกกาลเทศะ คือ กล่าวเหมาะสมกับเวลาและสถานที่ (กรมการศาสนา, 2542)

จากการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า ปิยวาจา คือ การเจรจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพและถ้อยคำที่มีประโยชน์ พูดถ้อยคำที่เป็นจริง และถ้อยคำที่ไม่กระทบกระทั่งผู้อื่น พูดแต่ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวผู้พูด พูดให้ละเว้นความชั่ว ทำให้การงานสำเร็จ เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการงาน

3. อัตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา คือ ช่วยเหลือด้วยร่างกาย และชวนช่วยช่วยเหลือกิจการต่างๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไข้ปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

อัตถจริยา หมายถึง การแบ่งปันความรู้ การให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ที่เป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) เป็นสิ่งที่ทำได้ยากกว่าการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ดังนั้น หากองค์กรใดสามารถปลูกฝังให้บุคลากรในองค์กรมีอัตถจริยาแล้วก็ไม่ใช่ว่าเรื่องยากอีกต่อไปที่จะทำให้คนในองค์กรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน รวมทั้งทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานเพราะเมื่อเพื่อนร่วมงาน ขาดความรู้ในเรื่องใด หรือต้องการแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องใด ผู้ที่มีความรู้ก็จะแบ่งปันให้โดยไม่ หวงความรู้ หรือถ้าไม่ได้ขาดความรู้ แต่ขาดกำลังคนเพื่อนคนอื่น ๆ ก็ยินดีที่จะเขาไปช่วยให้งานสำเร็จ หรืออาจเรียกได้ว่า ทำให้พนักงานในองค์กรเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน (อรศิริ เกตุศรีพงษ์, 2550)

จากการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า อัตถจริยา หมายถึง การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ แก่ทั้งตนเองและผู้อื่น รู้จักการเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ความสุข ความสบายส่วนตัว ห่วงเทร่างกาย ในการช่วยเหลือผู้อื่นแก้ไข้ปัญหาต่างๆ ด้วยร่างกาย บำเพ็ญสาธารณประโยชน์

4. สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ และเสมอในสุขทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไข้ปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

สมานัตตตา หมายถึง ความมีตนเสมอ คือ การ ทำตนเสมอต้นเสมอปลายก็ดี ปฏิบัติสม่ำเสมอไม่ถือชั้นวรรณะในชนทั้งหลายก็ดี เสมอกันในสุขแล ทุกข์โดยรวมกันรู้ร่วมกันแก้ไข้ก็ดีตลอดถึงการวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์ และ สิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในทุกกรณี อันแสดงถึงความเป็นผู้ไม่ถือตัวทั้งสิ้น (กรมการศาสนา, 2542) คือ การวางตัว เสมอ (วางตนพอดี) เมื่อนักบริหารไม่ทอดทิ้งผู้ร่วมงานทั้งหลาย เขาจึงจะสามารถสร้างทีมงาน ขึ้นมาได้ นั่นคือถือคติว่า "มีทุกข์ร่วมทุกข์ มีสุขร่วมสุข" นักบริหารต้องกล้ารับผิดชอบในผลการตัดสินใจของตนเอง ถ้าผลเสียตกมาถึงผู้ปฏิบัติตามคำสั่งของตน นักบริหารต้องออกมาปกป้องคนนั้นไม่ใช่หนีเอาตัวรอดตามลำพัง ตัวอย่างคนที่มีสมานัตตาคือคนที่เป้น "เพื่อนตาย" ในโคลงบทนี้ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549) กล่าวคือ การทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและเสมอในสุข ทุกข์ คือ ร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมรับรู้แก้ไข้ปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป .อ. ปยุตฺโต), 2550)

จากการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า สมานัตตตา หมายถึง การวางตัวให้เหมาะสม เสมอต้น เสมอปลาย รู้จักวางตนให้เหมาะสมกับฐานะ มีจิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหวเปลี่ยนแปลงง่าย ดำรงตนไว้ไม่ให้ตกไปในความชั่ว และปฏิบัติกับคนทั้งหลายอย่างเท่าเทียมกัน

การบริหารจัดการสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4

คำว่า “การบริหาร” นั้น นอกจากใช้คำภาษาอังกฤษว่า “Administration” ยังมีคำอีกคำหนึ่งที่ใช้แทนกันได้ คือ คำว่า “Management” ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกันแต่ ทางวิชาการจะเลือกใช้คำว่า “Administration” ก็ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ เหตุผลประการแรก เมื่อไม่ต้องการใช้คำว่า “ผู้จัดการ” ซึ่งมีความหมายแคบจำกัดลงไปว่าเป็นผู้บริหารงานขององค์การแห่งใดแห่งหนึ่ง หรือหน่วยงานในหน่วยงานหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น เมื่อพูดถึงการบริหารงานโดยทั่วไป หรือการบริหารราชการ จึงนิยมใช้คำว่า “Administration” (สัมฤทธิ์ ท่าเหล็กเจริญ, 2546)

การบริหารจัดมี 2 นัยด้วยกัน คือ 1) คำว่า บริหาร มาจากภาษาบาลีว่า ปริหาร มาจากศัพท์ว่า ปริ แปลว่า รอบ และ หาร ธาตุในความนำไป ดังนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่า นำไปโดยรอบ อีกสำนวนหนึ่ง คำว่า บริหาร แปลว่า อ้อมหนี, หลีกหนี, หลบหนี หลบซึ่งปัญหา หรือแปลว่า ผู้สามารถบริหารปัญหา และนำปัญหาไปโดยรอบ หรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป 2) คำว่า บริหาร แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า Administer และ Administration แปลความหมายคือ การปกครอง ดำเนินการ อำนาจการ จัดการ จัดให้ ส่งเสริม และบำรุง (สิริภพ เล่าลาละ, 2545)

การบริหารสถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ โดยมีหน้าที่จัดการศึกษาให้แก่บุคคล พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ มีทักษะ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ ส่งเสริมความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม อนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมพัฒนาประเทศชาติ ในการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น มนุษย์ทุกคนล้วนปรารถนาเป็นที่รักของคนรอบข้างเป็นที่ยอมรับนับถือของทุกๆ คน และปรารถนาที่จะได้ยื่นได้ฟังคำยกย่องสรรเสริญ มากกว่าเสียงนินทาว่าร้ายพระพุทธรองค์ได้ทรงสอนวิธีที่จะทำตนให้เป็นที่รักของสังคมว่า ขั้นแรกให้ปรับที่ตัวของเราเองก่อน คือ ต้องทำตัวเราให้เป็นคนน่ารักเสียก่อน โดยการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนผูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคี เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนทั่วไป เป็นการปลูกไมตรี เต็มน้ำใจต่อกัน ทำให้สังคมเป็นสุข สรุปได้ว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่

1. ทาน การให้การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยการให้สิ่งของ หรือให้ความรู้ และแนะนำสั่งสอนด้วยน้ำใจไมตรีมีความโอปอ้อม อารี จะช่วยผูกใจคนไว้ได้ การทำทานจะไม่สูญเปล่า ผู้ที่ให้สิ่งที่ดีย่อมได้รับสิ่งที่ดีตอบแทน

2. ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ ความเป็นผู้มีวาจาน่ารักพูดอย่างรักกัน วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดเต็มใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ

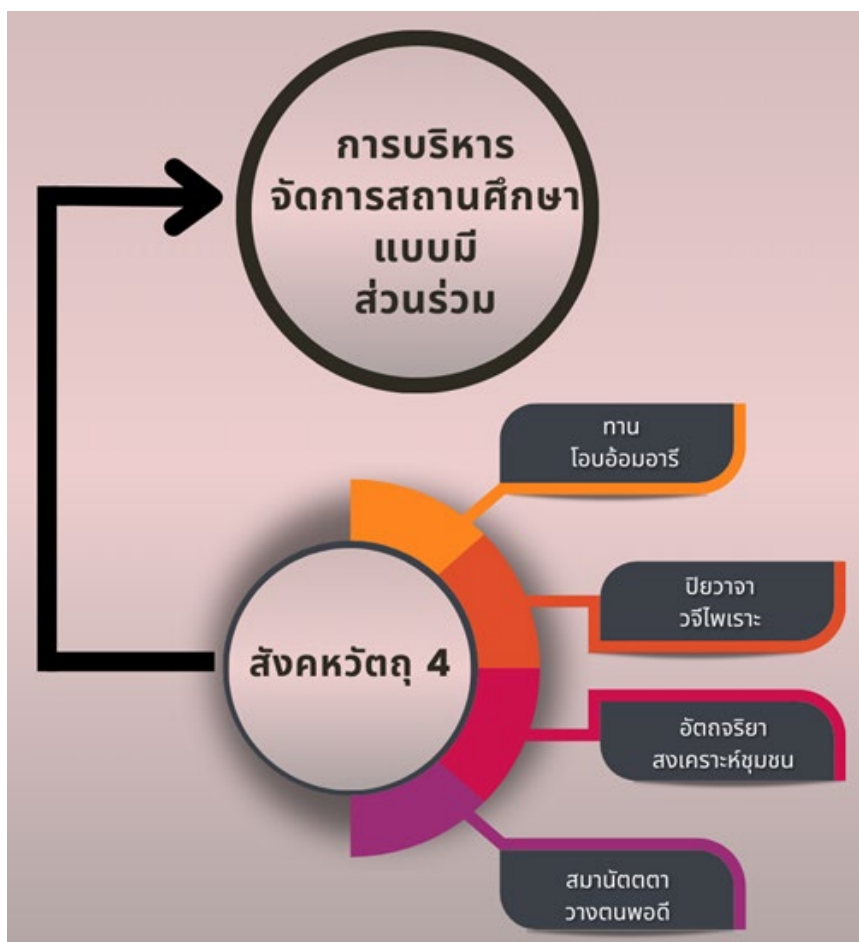
3. อตถจริยา การประพฤติประโยชน์ ทำประโยชน์แก่เขา หลักธรรมข้อนี้มุ่งสอนตน 2 ด้าน คือ การทำตนให้เป็นประโยชน์ และการทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม

4. สมนัตตตา การปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย การทำตัวให้เข้ากันได้ เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน ไม่เอาเปรียบ ร่วมเผชิญ และแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน ไม่ถือเราถือเขา รู้จักผูกมิตรกับผู้อื่น เช่น ในยามที่ตนตกทุกข์ได้ยากก็ไม่ทอดทิ้งยังช่วยเหลือ ย่อมเกิดความสุข และความสามัคคีในหมู่คณะ

บทสรุป

สถานศึกษาจึงจำเป็นจะต้องมีกฎเกณฑ์หรือหลักยึดในหมู่คณะเพื่อให้สถานศึกษานั้นยึดถือและปฏิบัติเพื่อให้เกิดความถูกต้องและเป็นธรรม จึงนำไปสู่การเอาหลักธรรมมาประยุกต์ในการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด โดยการยึดเอาหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 นำไปใช้ จึงถือว่าเป็นหลักธรรมอย่างหนึ่งที่จะช่วยในการประสานหมู่คณะให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพราะว่าเป็นหลักธรรมในการยึดเหนี่ยวของหมู่คณะ 4 ประการ คือ 1) ทาน คือ การให้ 2) ปิยวาจา คือ วาจาเป็นที่รัก 3) อตถจริยา คือ การประพฤติประโยชน์ 4) สมนัตตตา คือ การวางตนสม่ำเสมอ เพราะหลักธรรมนี้เป็นหลักธรรมที่สามารถอุ้มชูโลกให้ยึดเหนี่ยวรวมกันของหมู่คณะ และเป็นหลักที่ช่วยประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ทั้งในครอบครัวจนถึงสังคมอีกทางหนึ่ง เพราะเป็นหลักธรรมให้เกิดความผาสุกในท้องถิ่นนั้นๆ สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2542). **คู่มือการบริหารและการจัดการวัดฉบับย่อ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- คณะกรรมการปฏิรูป. (2554). **แนวทางการปฏิรูปประเทศไทย: ข้อเสนอต่อพรรคการเมืองและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง**. นนทบุรี: สำนักงานปฏิรูป.
- ทิพวรรณ เสนจันทร์พิชัย. (2553). การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้เทคนิคจำปา 5 กลีบ. *วิชาการ*. 13(3). 36.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). **พุทธวิธีการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2550). **ธรรมบุญชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สว.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สถาบันพัฒนาครู กณจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. (2549). **การประเมินสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อจัดทำแผนพัฒนาตนเอง (ID - PL.AN) และแผนพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ (CAREER PL.AN)**. นครปฐม : ฝ่ายวิชาการโครงการพัฒนาระบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอย์ท์.
- สัมฤทธิ์ ท่าเหล็กเจริญ. (2546). **ปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สิริภพ เหล่าลาภะ. (2545). **พุทธศาสตร์กับการเมือง**. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- อรศิริ เกตุศรีพงษ์. (2550). สังคหวัตถุ 4 : วัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการจัดการความรู้. *วารสาร Productivity World*. 12(68). 43-46.
- Anthony, William P. (1978). **Participative management**. Massachusetts: Addition Wesley.
- Bryman, A. (1986). **Leadership and Organization**. London: Routedge & Kegan Paul.

หลักอิทธิบาท 4 : หลักพุทธธรรมในการบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูง *

BUDDHIST PRINCIPLES IN THE ADMINISTRATION OF HIGH-PERFORMANCE EDUCATIONAL INSTITUTIONS

กรณิศ สุวรรณไตรย์ Koranit Suwannatrai

โรงเรียนวัดบ้านหีบ Watbanheep School, Thailand

Corresponding Author E-mail: krootik@hotmail.com

บทคัดย่อ

การบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูง เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติ และทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ เนื่องจากตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาทุกมิติ และทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนที่ทันสมัย ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ที่เป็นแม่แบบภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา มีแนวทางการพัฒนาการสมรรถนะและคุณลักษณะที่ดีสมัยทุกด้าน มีการปฏิรูปการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 ปรับบทบาทครูให้เป็นครูยุคใหม่ เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกกระดับ การบริหารสถานศึกษามีเป้าหมายที่ชัดเจนและมุ่งมั่นที่จะบรรลุเป้าหมายนั้น มีการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณธรรมและจริยธรรมที่สูง มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างรอบด้าน จัดให้มีหลักสูตรการพัฒนาครูที่มีคุณภาพ ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง กระบวนการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนั้นบุคลากรที่มีสมรรถนะสูงเป็นบุคคลที่มีความรู้มีความสามารถมีศักยภาพในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพและมีคุณธรรม

หลักพุทธธรรมที่นำมาบูรณาการกับการบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูง คือ หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา หมายถึง ฐานหรือหนทางสู่ความสำเร็จ หรือ เครื่องมือให้ถึงความสำเร็จ เครื่องมือให้สำเร็จสมประสงค์ ทางแห่งความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย มี 4 ประการ ประกอบด้วยฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความเอาใจใส่) และวิมังสา (การใช้ปัญญาพิจารณา) หลักธรรมเหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่ยึดหลักอิทธิบาท 4 จะเป็นผู้ที่มีความพร้อมในทุกด้าน ทั้งด้านจิตใจ ด้านความคิด และด้านการกระทำ ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม, การบริหารสถานศึกษา, องค์กรสมรรถนะสูง

Abstract

Management of high performance educational institutions to develop people in every dimension and all ages to be good, talented, and quality people because according to the 20-year national strategy (2018 - 2037) had set development goals in every dimension. and all ages to be good, talented, and quality people, creating opportunities and social equality by focusing on raising the quality of teachers and educational personnel, developing modern curriculum and teaching, promoting lifelong learning, creating growth based on quality of life at the master plan under the national strategy and national reform plan for education. There were guidelines for developing good competencies and characteristics which was suitable for all ages, there was a learning reform for the 21st century, adjusting the role of teachers to be modern teachers, increasing the efficiency of the education management system at all levels. The administration of the educational institution had clear goals and was committed to achieving those goals, working efficiently and effectively in managing educational institutions with high morality and ethics, having a clear vision and was committed to developing educational institutions to have quality, having comprehensive knowledge and understanding of educational institution management, providing quality teacher development courses, encouraging teachers to develop themselves continuously, and work processes were appropriate to the situation and needs of stakeholders. Therefore, high-performing personnel were knowledgeable, capable, and had the potential to perform their jobs resulting in being a quality and moral person. The principle of Buddhism that was integrated with the management of high-performance educational institutions was the Four Iddhipāda principles; meaning the base or path to success or the tools for success, tools to accomplish your goals, way to success. These four virtues that led to the achievement of the intended results, consisting of Chanda (contentment), Viriya (perseverance), Citta (attention) and Vimamsā (use of intellectual consideration). These principles could be applied in management of educational institutions of administrators by following the four principles of Iddhipadā would be prepared in every aspect; mentally, thought, and action. This would result in the administration of the educational institution achieving its goals.

Keywords: Buddhist Principles, Educational Institution Administration, High Performance Organizations

บทนำ

การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีเก่งและมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัยมีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์อดออม โอบอ้อมอารีมีวินัย รักชาติศรัทธาและเป็นพลเมืองดีของชาติมีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และมุ่งพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ เป็นพลเมืองดี พัฒนาตนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ การใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว การประเมินผลการเรียนรู้ ควรเน้นการประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยให้ครูและนักเรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ สถานศึกษาควรเลือกแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยจัดให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพสูง โดยจัดให้มีหลักสูตรการพัฒนาครูที่มีคุณภาพ ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษา สถานศึกษาควรดำเนินงานอย่างมีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา ดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์อย่างมีระบบและต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

องค์กรสมรรถนะสูง คือ องค์กรสมัยใหม่ควรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและองค์กรให้สามารถปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันท่วงที องค์กรสมัยใหม่ควรมีความยืดหยุ่น โดยสามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างและกระบวนการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย องค์กรสมัยใหม่ควรไร้พรมแดน โดยสามารถทำงานร่วมกับองค์กรอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

การพัฒนาองค์กรภาครัฐสู่ความเป็นเลิศเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและซับซ้อน ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาในทุกๆ ด้านอย่างเป็นระบบเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน ควรกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรในองค์กรมีทิศทางในการทำงานร่วมกัน มีการบริหารจัดการที่ดี มีโครงสร้างและกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ บุคลากรมีทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน มีวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อความสำเร็จขององค์กรมีบุคลากรที่มีสมรรถนะ

สูงให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ต้องเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ทางการศึกษาเป็นผู้นำที่มีพฤติกรรมทางวิชาการมีความรู้ความสามารถและมีความเป็นมืออาชีพที่สามารถบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลและสามารถเชื่อมโยงสภาพปัจจุบันไปสู่อนาคตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยการเรียนรู้ที่หลากหลาย อาทิเช่นการเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้ (Learning to Do) การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) มีเป้าหมายในการพัฒนาคนทุกมิติและในทุกช่วงวัย ให้เป็นคนดีเก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมสร้างความเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีภาครัฐของประชาชน เพื่อเกิดประโยชน์ส่วนรวม แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ที่เกี่ยวกับด้านแนวทางการ พัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการสมรรถนะ และคุณลักษณะที่ดีที่สมวัยทุก พลุกผิงคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม เสริมสร้างจิตสาธารณะและการเป็นพลเมืองที่ดีแก่ผู้เรียนปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ตระหนักถึงพหุปัญญาของผู้เรียนที่หลากหลาย สร้างความเสมอภาคและโอกาสการเข้าถึงการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

บทความนี้ผู้เขียนจะนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องหลักอิทธิบาท 4 อันเป็นหลักพุทธธรรมในการบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูง เพื่อเป็นประโยชน์ให้การบริหารสถานศึกษามีเป้าหมายที่ชัดเจนและมุ่งมั่นที่จะบรรลุเป้าหมายนั้น มีการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณธรรมและจริยธรรมที่สูง เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความยุติธรรม ความเมตตากรุณา มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ความเพียรพยายามในการทำงาน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีสมาธิจดจ่อในการทำงาน เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากรในสถานศึกษา มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างรอบด้าน สามารถพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ มีทักษะในการสื่อสาร การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ และการวางแผน มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้มีบุคลากรที่มีคุณภาพและมีคุณธรรม

หลักการบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูง

หลักการบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูง หมายถึง หลักการพื้นฐานที่สถานศึกษาควรยึดถือในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพสูง มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลโดยหลักการบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูงสามารถ ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียนอย่างแท้จริง เน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในทุกด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ โดยจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เน้นการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างมืออาชีพ โดยจัดให้มีหลักสูตรการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ เน้นการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาในทุกด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรม เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนได้

อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรดำเนินงานอย่างมีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา ดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์อย่างมีระบบและต่อเนื่องส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนา สถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อให้ สถานศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้านและยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

หลักการบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูง เป็นแนวปฏิบัติหรือแนวทางในการบริหารสถานศึกษาที่ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลง เชิงกลยุทธ์ให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญของ หลักการบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การนำองค์การมุ่งเน้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นสำคัญ (Leadership with Stakeholder Orientation) หมายถึง การนำองค์การโดยยึดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นศูนย์กลาง โดยให้ความสำคัญกับความ ต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย เพื่อสร้างความร่วมมือและสนับสนุนจากทุกฝ่ายในการพัฒนา สถานศึกษา

2. การจัดการการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์ (Strategic Change Management) หมายถึง การ จัดการการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาอย่างมีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและบริบทของ สถานศึกษา

3. การจัดการเรียนรู้ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Learning) หมายถึง การ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยจัดให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ

4. การให้ความสำคัญกับศักยภาพของครู (Teacher Capacity Building) หมายถึง การให้ ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของครูให้มีคุณภาพสูง โดยจัดให้มีหลักสูตรการพัฒนาครูที่มีคุณภาพ ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

5. การสร้างวัฒนธรรมพลังขับเคลื่อน (Empowerment Culture) หมายถึง การสร้างวัฒนธรรม ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายได้มี ส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา (สมคิด สกุลสถาปัตย์, 2564)

สรุปว่า หลักการบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของประเทศไทย เนื่องจากช่วยให้สถานศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

หลักอิทธิบาท 4

หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่นำมาบูรณาการในการบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูงเพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์ ความเจริญรุ่งเรืองได้อย่างมั่นคง ดังที่พระพุทธองค์ได้ตรัสในสูตรต้นตปิฎก ที่มณิกาย มหาวรรค (ที.ม. (ไทย) 10/287/219) ว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้ทรงเห็นเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระองค์นั้น ทรงบัญญัติอิทธิบาท 4 ประการนี้และเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จเพื่อให้ชำนาญ ในเรื่องความสำเร็จ เพื่อพลิกแพลงให้เกิดความสำเร็จ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2549) กล่าวไว้ว่า หลักอิทธิบาท แปลว่า ธรรมเครื่องให้ถึง อิทธิ (ฤทธิ์หรือความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ หรือแปลง่ายๆ ว่า ทางแห่งความสำเร็จ มี 4 อย่าง คือ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา (ความสอบสวน ไตร่ตรอง) แปลให้จำง่ายตามลำดับว่า มีใจรัก พากเพียรทำ เอาจิตฝึกฝน ใช้ปัญญาสอบสวน

ว.ชิโรเมธี (2551) ได้กล่าวไว้ว่า การทำงานให้ประสบความสำเร็จตามแนวพุทธศาสนาพระพุทธเจ้า ทรงแนะนำให้ปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 อิทธิบาท แปลว่า หลักพื้นฐานแห่งความสำเร็จหรือทางสู่ความสำเร็จ มี องค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) ฉันทะ คือมีใจรัก ทำงานด้วยใจรักงาน 2) วิริยะ คือพากเพียรทำงาน รักแล้ว ต้องขยัน ความขยันคือ ภาวปฏิบัติการของความรักความรักในงาน จะทำให้เรารู้ว่าควรทำงานอะไร ส่วนความ ขยันจะทำงานนั้นก้าวไปสู่ความสำเร็จ การทำงานถ้าขาดความขยัน ความชำนาญก็จะไม่เกิด 3) จิตตะ คือ จดจ่อจดจิด หมายความว่า ทำอะไรก็ตามให้เจาะลงไป ปักใจลงไปในสิ่งนั้นอย่างลึกซึ้ง อย่างมุ่งมั่น อย่างจริงจัง และอย่างทุ่มเท ใครก็ตามที่ทำงานด้วยการเอาใจจดจ่ออยู่กับงานนั้น คนนั้นจะประสบความสำเร็จ 4) วิมังสา คือวินิจฉัย วิจัย ได้แก่การวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ พัฒนานั่นเอง เมื่อเราทำงานอะไรก็ตาม ให้พิจารณา วิเคราะห์สร้างสรรค์พัฒนา พระพุทธเจ้าทรงเป็นตัวอย่างของนักวิจัยชั้นยอดของโลกพระองค์ทรงสามารถสร้าง ปัญญาขึ้นมาใหม่จากเหตุการณ์ที่คนทั้งหลายมองไม่เห็นว่าเป็นทางมาของปัญญาได้อย่างไร หากเราดูจากพุทธ ประวัติได้ก็จะพบว่า สาเหตุที่ทำให้พระพุทธเจ้าแต่เมื่อยังเป็นเจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกผนวชก็เป็นเพราะว่า พระองค์ทรงรู้จักใช้ปัญญาในเชิงสร้างสรรค์อันได้แก่การรู้จักคิดเชิงวิเคราะห์

สรุปว่า อิทธิบาท 4 หลักธรรมของหนทางไปสู่ความสำเร็จ ประกอบไปด้วย ฉันทะ ความพอใจ เป็นสิ่งที่ต้องการทำ ใฝ่ใจรักและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดีเกิดเป็นความมุ่งมั่นตั้งใจทำให้สำเร็จ วิริยะ ความ เพียร ความตั้งใจแน่วแน่ที่จะทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ พินฬาอุปสรรคความยากลำบาก จิตตะ ความเอาใจใส่ จดจ่อ อยู่กับสิ่งที่ทำอย่างมีเป้าหมาย และวิมังสา ความรอบคอบ ไตร่ตรอง การคิดพิจารณาอย่างรอบคอบก่อน ตัดสินใจ นำไปสู่ความถูกต้องและเหมาะสม

หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูง

หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ว่าด้วยกระบวนการแห่งความสำเร็จ ซึ่ง ประกอบด้วยฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความเอาใจใส่) และวิมังสา (การใช้ปัญญา พิจารณา) หลักธรรมเหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้ โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่ ยึดหลักอิทธิบาท 4 จะเป็นผู้ที่มีความพร้อมในทุกด้าน ทั้งด้านจิตใจ ด้านความคิด และด้านการกระทำ ซึ่งจะ ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยมีหลักการประยุกต์อิทธิบาท 4 ในการ บริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูง ดังนี้

1. ฉันทะ ความพอใจ เต็มใจในการปฏิบัติหน้าที่

ฉันทะ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของหลักอิทธิบาท 4 เพราะหากผู้บริหารสถานศึกษาไม่มี ฉันทะในการบริหารงาน ก็ยากที่จะประสบความสำเร็จได้ ฉันทะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความพอใจ เต็มใจในการปฏิบัติหน้าที่ รักงานที่ทำ มุ่งมั่นที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้เจริญก้าวหน้า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มี ฉันทะสูง จะเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถ มุ่งมั่นที่จะพัฒนา

สถานศึกษาให้มีคุณภาพ ส่งผลให้สถานศึกษามีบรรยากาศการทำงานที่ดี บุคลากรมีความสามัคคี ร่วมมือกันทำงานเพื่อเป้าหมายของสถานศึกษา

2. วิริยะ ความพยายามในการทำหน้าที่ย่างต่อเนื่อง

วิริยะ เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งของหลักอิทธิบาท 4 เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความพยายามในการทำหน้าที่ย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ วิริยะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความเพียรพยายาม อุตุน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มุ่งมั่นที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิริยะสูง จะเป็นผู้ที่มีความอุตุน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก มุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ

3. จิตตะ ความเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ

จิตตะ เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งของหลักอิทธิบาท 4 เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้งานออกมามีคุณภาพ จิตตะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความเอาใจใส่ ตั้งใจ จดจ่อกับงานที่ทำ ไม่ละเลยต่อหน้าที่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีจิตตะสูง จะเป็นผู้ที่มีความตั้งใจจดจ่อกับงานที่ทำ ใส่ใจในทุกรายละเอียดของงาน ส่งผลให้งานออกมามีคุณภาพ ส่งผลให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ

4. วิมังสา หมั่นตรวจสอบ แก้ไขปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ

วิมังสา เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งของหลักอิทธิบาท 4 เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องหมั่นตรวจสอบ แก้ไขปรับปรุงงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้งานออกมามีประสิทธิภาพ วิมังสาของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความไตร่ตรอง พิจารณา ตรวจสอบงานที่ทำอย่างรอบคอบ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิมังสาสูง จะเป็นผู้ที่มีความรอบคอบ คิดไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ ตรวจสอบงานที่ทำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น ส่งผลให้สถานศึกษามีการพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุปได้ว่า หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักการที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดถือปฏิบัติ เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

การนำหลักอิทธิบาท 4 ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสามารถประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูงได้ ดังนี้

1. ฉันทะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีฉันทะในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มุ่งมั่นที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ โดยการวางแผนและกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างชัดเจน สื่อสารเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรในสถานศึกษาทราบ เพื่อสร้างความร่วมมือและแรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน

2. วิริยะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความวิริยะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและปัญหา โดยการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนา ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีความคิดสร้างสรรค์และกล้าที่จะลองผิดลองถูก เพื่อสร้างนวัตกรรมและแนวทางใหม่ๆ ในการพัฒนาสถานศึกษา

3. จิตตะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความจิตตะในการปฏิบัติงานอย่างมุ่งมั่นตั้งใจ จดจ่อกับงาน และรับผิดชอบต่อหน้าที่ โดยการสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นความรับผิดชอบ ตรวจสอบงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

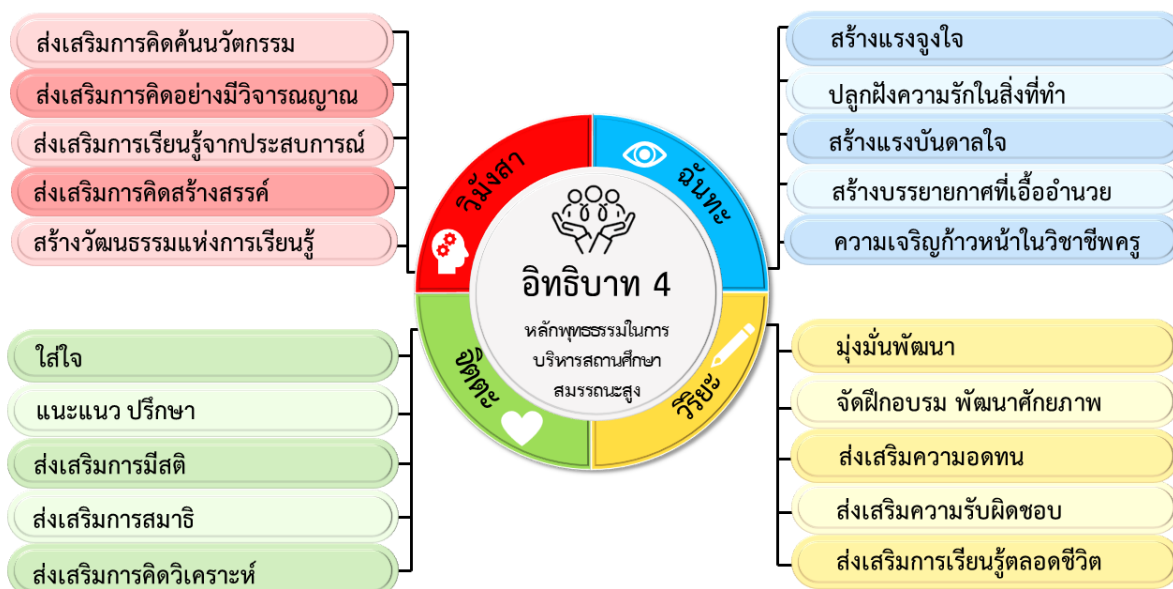

4. วิมังสา ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ปัญญาพิจารณาปัญหาอย่างรอบคอบ โดยใช้ข้อมูลและสารสนเทศที่ถูกต้องเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ โดยการจัดให้มีการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า หลักอิทธิบาท 4 เป็นแนวทางที่จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายและมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

บทสรุป

หลักการบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูง โดยให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตามบริบทของสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของครูให้มีคุณภาพสูง บุคลากรมีความรักความสามัคคี ร่วมมือกันทำงาน เพื่อเป้าหมายของสถานศึกษา การสร้างวัฒนธรรมของมุ่มมั่นที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ การนำหลักการบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูงไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายนำหลักอิทธิบาท 4 เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ร่วมมือกันขับเคลื่อนการดำเนินงานตามหลักการบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูงจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สรุปลงองค์ความรู้การศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 หลักอิทธิบาท 4 : หลักพุทธธรรมในการบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **แนวทางการยกระดับสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งศิลป์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). **คู่มือการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2549). **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2559). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ว.วชิรเมธี. (2551). **คนสำราญ งานสำเร็จ**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์.
- สมคิด สกฤตสถาปัตย์. (2564). การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่องค์กรสมรรถนะสูงโดยใช้พลังร่วมเป็นฐาน. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี**. 12(2). 1-18.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). **รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2564 -2566**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 กับการศึกษายุคปัจจุบัน* VISIONARY LEADERSHIP BASED ON THE FOUR IDDHIPADAS AND MODERN EDUCATION

สุติเดช สุวรรณลา Sutidate Suwanla

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: sutidate@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เน้นย้ำความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการนำพาองค์กรให้ก้าวผ่านอุปสรรคและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เหตุฉะนั้น ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จควรมีคุณสมบัติสำคัญ คือ การสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยผสมผสานหลักอิทธิบาท 4 เข้ากับการทำงาน ได้แก่ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความขยันหมั่นเพียร) จิตตะ (ความตั้งใจ) และวิมังสา (การไตร่ตรอง) ซึ่งภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ที่ผสมผสานหลักอิทธิบาท 4 เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการศึกษาในยุคปัจจุบัน ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์จะสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมและนำพาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้บริหารยังต้องเป็นแบบอย่างที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ และทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพสูงสุด ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ที่ผสมผสานหลักอิทธิบาท 4 เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการศึกษาในยุคปัจจุบัน ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์จะสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมและนำพาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทความชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 และสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์, ผู้บริหารสถานศึกษา, หลักอิทธิบาท

Abstract

This article emphasized on the importance of visionary leadership for educational administrators in the current era, which was constantly facing changes and challenges. Executives needed to have a clear vision to lead the organization through obstacles and achieve its goals. Therefore, successful executives should have important qualities, namely, creating a clear and practical vision by integrating the four principles of influence into their work, namely, Chanda (contentment), Viriya (diligence), Citta (intention), and Vimamsā (contemplation). Visionary leadership that integrates the four principles of Iddhipāda was an important tool in developing education in the current era. Executives with vision could create innovations and lead the organization to achieve its goals effectively.

Executives must also be good role models, be creative, and working as a team to inspire and develop personnel to their highest potential. Visionary leadership that integrated the four principles of Iddhipāda was an important tool in developing education in the current era. Executives with vision could create innovations and lead the organization to achieve its goals effectively.

The article suggested that visionary leadership that was consistent with the four principles of influence would help executives in leading the organization to sustainable success, focusing on developing learners to be quality individuals with the skills necessary for living in the 21st century and to be able to cope with change effectively.

Keywords: Visionary Leadership, School Administrators, Iddhipāda Principles

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับชีวิตของทุกๆ คน และเป็นสิ่งที่ทุกคนแสวงหาองค์ความรู้เพื่อมาใช้ในการดำเนินชีวิต การทำงาน และการสร้างความสำเร็จให้กับชีวิตปฏิเสธไม่ได้ว่าการศึกษามีอิทธิพลต่อสังคมโลกในปัจจุบัน ต่างคนต่างแสวงหาหลักสูตร สถาบัน หรือสถานที่สำคัญเกี่ยวกับความรู้ต่างๆ อย่างจริงจัง และเป็นที่คาดหวังว่าจะค้นพบตัวตน ได้จากการศึกษาในสาขาหรือหลักสูตรนั้นๆ ด้วยเช่นกัน ระบบโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กระแสโลกาภิวัตน์ได้เข้ามาอิทธิพลต่อหลายๆ ประการในสังคม ไม่เว้นแต่ระบบการศึกษาที่มีการปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เพื่อก่อให้เกิดความทันสมัยในองค์ความรู้ และสอดคล้องต่อผู้ศึกษาและยังมีส่วนช่วยดึงดูดให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษาและนำองค์ความรู้ไปใช้เพื่อเกิดประโยชน์ต่อไป (เอกกวีร์ พิทักษ์ธนกุล, 2557) ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเจริญรุ่งเรืองในปัจจุบันจึงมีความสำคัญ และเป็นสิ่งท้าทายผู้บริหารสถานศึกษาในการเร่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ สิ่งสำคัญในการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา คือ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารและกระบวนการบริหาร แนวคิดพื้นฐานการบริหารการศึกษาความหมายของการบริหาร ทฤษฎี การบริหาร ความหมายการบริหารสถานศึกษาวัตถุประสงค์การบริหารสถานศึกษา

ความสำคัญการบริหารสถานศึกษาและการบริหารและกระบวนการบริหารสถานศึกษา (สุวิมล โพธิ์กลิ่น, 2564)

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ (visionary Leadership) มีความสำคัญการพัฒนาองค์กรต่างๆ เป็นคุณลักษณะของผู้นำที่สามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปยังผู้ตาม ผู้นำจะต้องมีความสม่ำเสมอสามารถควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์วิกฤต เป็นผู้ที่ไว้วางใจได้ว่าจะทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นผู้ที่มีศีลธรรม และมีจริยธรรมสูงหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน แต่จะประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม และผู้นำจะต้องแสดงการอุทิศตัว หรือความผูกพันต่อเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ร่วมกัน แสดงความเชื่อมั่นให้เห็นความตั้งใจอย่าง แน่วแน่ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ ผู้นำจะช่วยให้ผู้ตามมองข้ามผลประโยชน์ของตนเพื่อวิสัยทัศน์ และการกิจขององค์กรรวมทั้งกระตุ้นผู้ตามให้มีความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงผู้นำต้องมีบทบาทในการพัฒนาวิสัยทัศน์ที่จะนำทางเป้าประสงค์ขององค์กร และวิธีปฏิบัติการมีการติดต่อวิสัยทัศน์ และสื่อสารความหมายให้ ชัดเจนทำให้เกิดจิตวิญญาณแห่งความเป็นทีม (Team Spirit) ความกระตือรือร้น การมองโลกในแง่ดี ความผูกพันต่อเป้าประสงค์วิสัยทัศน์ร่วมและการเชื่อมต่อภายในกลุ่มงาน และองค์กร ซึ่งประกอบด้วย การติดต่อสื่อสารวิสัยทัศน์ใช้สัญลักษณ์ ที่จะเน้นย้ำความพยายามของผู้ตาม และการเป็นแบบอย่างของพฤติกรรมที่เหมาะสม (Bass, B.M. and Riggio, 2006) อันประกอบไปด้วย 2 ประการ คือ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ (formulating) การบอกถึงสภาพปัจจุบันและสภาพที่ต้องการจะเป็นในอนาคตจากวิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้น และ 2) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (implementing) กระบวนการนำวิสัยทัศน์เชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติจริง โดยนำเอาคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์มาบูรณาการเข้ากับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 คือ 1) ฉันทะ มีใจรัก ทำงานด้วยใจรักงาน 2) วิริยะ พากเพียรทำ รักแล้วต้องขยัน 3) จิตตะ จดจำ จ่อจิต หมายความว่า ทำอะไรก็ตามให้เจาะลงไป ปักใจลงไปในเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้ง อย่างมุ่งมั่น อย่างจริงจัง และอย่างทุ่มเท 4) วิมังสา วินิจจัย การวิเคราะห์ สังเคราะห์สร้างสรรค์พัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกับทางการศึกษาในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี เป็นต้น

บทความนี้จะนำเสนอภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 กับการศึกษายุคปัจจุบัน ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความพอใจรักในงาน 2) วิริยะ ความขยันพากเพียรทำ 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ในงานที่ทำ และ 4) วิมังสา ความไตร่ตรอง ตรวจสอบในงานนั้นๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกลบนพื้นฐานของศีลธรรมจริยธรรมตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนไทยที่ได้รับการกล่อมเกลาจากคำสอนของพระพุทธศาสนาและเพื่อมุ่งให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ รวมถึงกล้าที่จะทดลองอะไรใหม่ๆ ล้วนเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้องค์กรสถานศึกษาพัฒนาและอยู่รอดในยุคการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ (visionary Leadership) มีความสำคัญการพัฒนาองค์กรเป็นคุณลักษณะของผู้นำที่พึงมีในการรู้จักและเข้าใจสภาพการณ์ขององค์กรเป็นอย่างดี สามารถกำหนดบทบาทและทิศทางขององค์กรได้อย่างชัดเจน ซึ่งมีนักศึกษานักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ไว้อย่างหลากหลาย ได้แก่ ความสามารถของผู้นำในการสร้างและสื่อสารวิสัยทัศน์ในอนาคตขององค์กร โดยชี้ให้เห็นว่าองค์กรจะเจริญเติบโตและมีสภาพที่ดีขึ้นจากปัจจุบันอย่างน่าเชื่อถือ น่าสนใจ และมีความเป็นไปได้จริง วิสัยทัศน์เช่นนี้หากได้รับการเลือกและปฏิบัติอย่างเหมาะสมจะเป็นพลังขับเคลื่อนต่อการสร้างอนาคตของ

องค์กร ซึ่งในกระบวนการนี้ ทักษะพรสวรรค์และทรัพยากรจะถูกนำมาใช้ไปอย่างเต็มที่เพื่อทำให้วิสัยทัศน์ปรากฏเป็นจริง ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์จะแสดงถึงความสามารถของผู้นำในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (envision) เพื่อที่จะเชื่อมต่อภาพแห่งความปรารถนาขององค์กรไปสู่อนาคตที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้นั้นโดยที่ผู้นำจะต้องเสริมพลังให้แก่ผู้ตาม เพื่อที่จะทำให้พวกเขามีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ได้อีกด้วย โดยพื้นฐานแล้ววิสัยทัศน์ (visioning) หรือวิสัยทัศน์ของภาวะผู้นำ (leadership vision) นั้นประกอบไปด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอนที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนคือการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (envisioning) การวาดมโนภาพ (imaging) และวิสัยทัศน์ย่อย (sub-visioning) (Robbins, 2003) หรือความสามารถของผู้นำ ในการกำหนดวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน โดยการกระตุ้นให้ผู้ตามมีความคิดสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบสามารถสื่อสารถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารได้อย่างชัดเจน สนับสนุนส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพผู้ตามอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างเครือข่ายและสร้างนวัตกรรม (Keller, 1992) หรืออาจกล่าวว่า ความสามารถของผู้นำในการสร้างวิสัยทัศน์ (formulating) กำหนดทิศทางและเป้าหมายเพื่อสร้างอนาคตขององค์กร กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และคิดนอกกรอบในการทำงาน มีการเผยแพร่วิสัยทัศน์ (articulating) โดยการโน้มน้าว จูงใจให้บุคลากรยึดมั่นและร่วมสานฝันต่อวิสัยทัศน์ขององค์กร สามารถสื่อสารวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน มีการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (implementing) โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ กระตุ้นการทำงานเป็นทีม กระตุ้นให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มความสามารถ โดยมุ่งเน้นการกระจายและเพิ่มอำนาจแก่บุคลากร และการเป็นแบบอย่างที่ดี (role mode) มีความซื่อสัตย์และยึดมั่นสิ่งที่ถูกต้องในการทำงาน มีการประพฤติตนดี ปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรม (นิภัณฑล ลั่นเหลือ, 2554)

สรุปได้ว่า ความหมายของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงให้เห็นถึงทักษะการตัดสินใจ และมีวิธีการกระตุ้นให้สมาชิกคิดสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบ คิดริเริ่ม และคิดเชิงบวก เกี่ยวกับภาพอนาคตขององค์กร และการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำให้สมาชิกศรัทธาและไว้วางใจ รวมถึงการโน้มน้าว จูงใจให้สมาชิกยอมรับและยินดีร่วมปฏิบัติตาม เพื่อนำไปสู่การกำหนดเป็นเป้าหมายหรือทิศทางหลักและผลสำเร็จขององค์กร

องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงให้เห็นถึงทักษะการตัดสินใจ และมีวิธีการกระตุ้นให้สมาชิกคิดสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบ คิดริเริ่ม และคิดเชิงบวก เกี่ยวกับภาพอนาคตขององค์กร ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ไว้หลากหลาย ได้แก่ ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการสื่อสารเพื่อให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วม (share vision) แล้วให้อำนาจการตัดสินใจแก่ผู้ตาม (empowered) เพื่อให้สมาชิกสามารถนำวิสัยทัศน์ร่วมสู่การปฏิบัติให้เป็นจริง สามารถยกเป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) การสร้างวิสัยทัศน์ (formulating) 2) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (implementing) 3) การมอบอำนาจ (empowerment) 4) การคิดเชิงกลยุทธ์ (strategic thinking) 5) ความคิดสร้างสรรค์ (creative) 6) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (change agent) และ 7) การยึดมั่นในอุดมการณ์ (idealized) (Westley, F. & Mintzberg, 1989) หรือ ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ (formulating) และ 2) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (implementing) (Braun, 1991) หรือ องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 1) การสร้างวิสัยทัศน์เป็นการบอกถึงสภาพปัจจุบันและสภาพที่ต้องการจะเป็นในอนาคตจากวิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้น ทุกสิ่งใน

โรงเรียนต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ทั้งเป้าหมาย กลยุทธ์เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหวัง 2) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ เป็นกระบวนการที่จะทำให้วิสัยทัศน์กลายเป็นจริงในการนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติ กำหนดเป็นเป้าหมาย แผนยุทธศาสตร์ และกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และเป็นการรับผิดชอบต่อวิสัยทัศน์ นั่นคือ ผู้บริหารต้องดำเนินการตามแผนหรือปฏิบัติตามกระบวนการ เป็นวงจรอย่างต่อเนื่องไปเรื่อยๆ จนกว่าจะประสบความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ (Fisher, 1991) หรือคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประกอบด้วย 1) การสร้างวิสัยทัศน์ ผู้บริหารโรงเรียนต้องเตรียมและใช้แหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อให้มีข้อมูลข่าวสารให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ตามความจำเป็น โดยได้เสนอขั้นตอนที่จะนำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์ ได้แก่ วิเคราะห์สภาพแวดล้อม วิเคราะห์องค์กร กำหนดทักษะที่จำเป็นในการดำเนินงานให้สำเร็จ ประเมินปัญหาและโอกาสที่เอื้ออำนวย ประเมิน และตัดสินใจเลือก ทั้งนี้โดยใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจอย่างถูกต้องว่า ปัจจุบันโรงเรียนมีสภาพเป็นอย่างไรและต้องการให้เป็นอย่างไรในอนาคต 2) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ เป็นการนำวิสัยทัศน์เชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติจริงโดยวิธีการแปลงวิสัยทัศน์ของตนเองไปสู่นโยบาย แผนกลยุทธ์ แผนงาน โครงการ และกิจกรรมของโรงเรียนให้เกิดขึ้นจริงในอนาคต

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงให้เห็นถึงทักษะการตัดสินใจ เพื่อนำไปสู่การกำหนดเป็นเป้าหมายหรือทิศทางหลักและผลสำเร็จขององค์กร มีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ (formulating) การบอกถึงสภาพปัจจุบันและสภาพที่ต้องการจะเป็นในอนาคตจากวิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้น และ 2) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (implementing) กระบวนการนำวิสัยทัศน์เชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติจริง

หลักอิทธิบาท 4

อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้นำไปประพฤติปฏิบัติประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการงาน ดังพุทธพจน์ที่ทรงตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วย ฉันทสมาธิ ปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากฉันทะและความเพียรสร้างสรรค์) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วย วิริยสมาธิ ปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียรสร้างสรรค์) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วย จิตตสมาธิ ปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากจิตตะและความเพียรสร้างสรรค์) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วย ตัณห์สมาธิ ปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากตัณหาและความเพียรสร้างสรรค์) (ดูรายละเอียดใน ม.ม. (ไทย) 13/247/292) นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย อิทธิบาท 4 คือ 1) ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป 2) วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง 3) จิตตะ ความคิดมุ่งไป คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตผูกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ 4) วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยังหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผลคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2546) หรือ อิทธิบาท แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้ลุถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ด้วยสิ่งที่ เรียกว่า อิทธิบาท มี 4 คือ 1) ฉันทะ คือ ความพอใจ ในฐานะเป็นสิ่งที่ตนถือว่าดีที่สุดในที่มนุษย์เราควรจะได้ข้อนี้เป็นกำลังใจอันแรกที่ทำให้เกิดคุณธรรมข้อต่อไปทุกข้อ 2) วิริยะ คือความพากเพียร คือ การกระทำที่ติดตอไม่ขาดตอนเป็นระยะยาวจนประสบ

ความสำเร็จ คำนี้มีความหมายของความกล้าหาญ เจืออยู่ด้วยส่วนหนึ่ง 3) จิตตะ คือความไม่ทอดทิ้งสิ่งนั้นไป จากความรู้สึกของตัว ทำสิ่งซึ่งเป็นวัตถุประสงค์นั้นให้เด่นชัดอยู่ในใจเสมอ คำนี้รวมความหมายของคำว่า สมาธิ อยู่ด้วยอย่างเต็มที่ 4) วิมังสา คือความสอดส่องในเหตุและผลแห่งความสำเร็จเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปตลอดเวลา คำนี้รวมความหมายของคำว่าปัญญาไว้อย่างเต็มที่ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต), 2551) หรืออธิบายว่า อิทธิบาท แยกออกเป็นอิทธิ ๒ แปลว่า ความสำเร็จ บาทแปลว่า ฐาน เจริญงอก ดังนั้นอิทธิบาท จึงแปลว่ารากฐานแห่งความสำเร็จ ซึ่งมี 4 อย่างคือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา (พุทธทาสภิกขุ, 2537)

สรุปได้ว่า ความหมายของหลักอิทธิบาท 4 คือหลักธรรมที่เป็นฐานหรือหนทางนำไปสู่ความสำเร็จ เป็นหนึ่งในคุณธรรมที่ควรปลูกฝังให้มีขึ้นในจิตใจและพัฒนาให้เจริญงอกงามจนกลายเป็นมโนธรรม นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย 4 ประการ ได้แก่ 1) ฉันทะ คือ มีใจรัก ทำงานด้วยใจรักงาน 2) วิริยะ คือ พากเพียรทำ รักแล้วต้องขยัน ความขยันคือ ภาวปฏิบัติการของความรักความรักในงานจะทำให้เรารู้ว่าควรทำงานอะไร ส่วนความขยันจะทำให้งานนั้นก้าวไปสู่ความสำเร็จ การทำงานถ้าขาดความขยันความชำนาญก็จะไม่เกิด 3) จิตตะ คือจดจำจ่อจิต หมายความว่า ทำอะไรก็ตามให้เจาะลงไป ปักใจลงไปในเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้งอย่างมุ่งมั่น อย่างจริงจัง และอย่างทุ่มเท ใครก็ตามที่ทำงานด้วยการเอาใจจดจ่ออยู่กับงานนั้น คนนั้นจะประสบความสำเร็จ 4) วิมังสา คือวินิจจัย ได้แก่ การวิเคราะห์ สังเคราะห์สร้างสรรค์ พัฒนานั่นเอง เมื่อเราทำงานอะไรก็ตาม ให้พิจารณาวิเคราะห์สร้างสรรค์พัฒนา

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 กับการศึกษายุคปัจจุบัน

การศึกษาเป็นหนึ่งในรากฐานสำคัญเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คน ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมโดยรวมให้ดีขึ้น จึงไม่น่าแปลกที่ทุกองค์การทั้งในระดับโลก ระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น ต่างเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนเรื่องการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงมีการจัดการบริหารการศึกษา ที่มีเป้าหมายชัดเจนเพื่อให้ระบบการศึกษาของไทยมีมาตรฐาน มีทิศทางในทางที่ดี มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมต่างๆ รัฐบาลจึงต้องมิกวข้องบังคับเกี่ยวกับการศึกษาออกมาอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้ปกครองจะต้องนำบุตรหลานของท่านไปเข้าเรียน คือการกำหนดภาคบังคับที่ประเทศไทยกำหนด (ศิรินทรา กลักโพธิ์, 2555) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีหน้าที่ในการขับเคลื่อนกระบวนการการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นความสามารถของผู้นำ ในการกำหนดวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน โดยการกระตุ้นให้ผู้ตามมีความคิดสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบสามารถสื่อสารถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารได้อย่างชัดเจน สนับสนุนส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพผู้ตามอย่างต่อเนื่อง โดยนำมาพัฒนาบูรณาการกับหลักอิทธิบาท 4 อันประกอบไปด้วย

1. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 กับการศึกษายุคปัจจุบัน ด้านฉันทะ ความพอใจ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถในการบริหารสถานศึกษา โดยมีความพึงพอใจในวิสัยทัศน์ ทักษะการตัดสินใจ และมีวิริยะกระตุ้นให้สมาชิกคิดสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบ คิดริเริ่ม และคิดเชิงบวก เกี่ยวกับภาพอนาคตขององค์กรในการจัดการศึกษา โดยเน้นให้เด็กเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีคุณธรรม อาศัยการสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนเกิดการบูรณาการวิชาต่างๆ เข้าด้วยกันเป็นสหวิทยาการเพื่อให้นักเรียนสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความต้องการของผู้เรียน และชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด และเพื่อความคล่องตัวในการบริหารจัดการเป็นต้น

2. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอริยาบท 4 กับการศึกษายุคปัจจุบัน ด้านวิริยะ ความพากเพียร ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์แล้วควรนำกระบวนการวิสัยทัศน์เชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติจริงอย่างพากเพียร ทั้งการกำหนดเป็นเป้าหมาย แผนยุทธศาสตร์ และกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และเป็นการรับผิดชอบต่อวิสัยทัศน์ พัฒนาครูที่มีอยู่ให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยีพร้อมที่จะเรียนรู้และสอนเด็กและเยาวชนได้อย่างมีคุณภาพ ในสถานการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาทุกแห่งจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ การค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ

3. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอริยาบท 4 กับการศึกษายุคปัจจุบัน ด้านจิตตะความเอาใจใส่ ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงให้เห็นถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำให้สมาชิกศรัทธาและไว้วางใจ เป็นการบริหารงานอย่างมีศาสตร์และศิลป์ด้วยความเอาใจใส่ต่อบุคลากรอย่างเป็นธรรมชาติ มีความเป็นสัมพันธที่ดี และมีความสำเร็จได้สูงขึ้น และสิ่งสำคัญคือการสอนที่ปลูกฝังเยาวชนของชาติให้ได้เรียนรู้จารีตประเพณีและวัฒนธรรมที่ถูกต้อง มีคุณธรรมและจริยธรรมให้มาก เพื่อสอดคล้องและสัมพันธ์กับระบบการศึกษาของไทยที่ถูกจัดระเบียบขึ้นมาใหม่ ให้มีความทันสมัยมากขึ้น

4. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอริยาบท 4 กับการศึกษายุคปัจจุบัน ด้านวิมังสา ความสอดส่อง ในเหตุและผลแห่งความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาที่รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล และวิเคราะห์สิ่งต่างๆ อย่างถี่ถ้วนโดยไม่ประมาทหรือปรุงแต่งตามความต้องการของตน ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำด้านนี้จะสามารถรับรู้ความจริงด้วยวิสัยทัศน์กว้างไกล แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และพัฒนาปัญญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เท่าทันกับยุคปฏิรูปการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหาร จัดการ มีวิสัยทัศน์ในการบริหารการศึกษาให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์เป็นที่ยอมรับ เพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ บุคลิกลักษณะ และคุณสมบัติตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง

บทสรุป

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงให้เห็นถึงทักษะการตัดสินใจ และมีวิธีกระตุ้นให้สมาชิกคิดสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบ คิดริเริ่ม และคิดเชิงบวก เกี่ยวกับภาพอนาคตขององค์กร และการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำให้สมาชิกศรัทธาและไว้วางใจ รวมถึงการโน้มน้าว จูงใจ ให้สมาชิกยอมรับและยินดีร่วมปฏิบัติตาม เพื่อนำไปสู่การกำหนดเป็นเป้าหมายหรือทิศทางหลักและผลสำเร็จขององค์กร มีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ (formulating) การบอกถึงสภาพปัจจุบันและสภาพที่ต้องการจะเป็นในอนาคตจากวิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้น และ 2) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (implementing) กระบวนการนำวิสัยทัศน์เชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติจริง เมื่อนำมาบูรณาการเข้ากับหลักอริยาบท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมนำไปสู่ความสำเร็จ เป็นหนึ่งในคุณธรรมที่ควรปลูกฝังให้มีขึ้นในจิตใจและพัฒนาให้เจริญงอกงาม 4 ประการ ได้แก่ 1) ฉันทะ มีใจรัก ทำงานด้วยใจรักงาน 2) วิริยะ พากเพียรทำ รักแล้วต้องขยัน 3) จิตตะ จดจำ จ่อจิต หมายความว่า ทำอะไรก็ตามให้เจาะลงไป ปักใจลงไปในสิ่งนั้นอย่างลึกซึ้งอย่างมุ่งมั่นอย่างจริงจัง และอย่างทุ่มเท 4) วิมังสา วินิจจิจัย การวิเคราะห์สังเคราะห์สร้างสรรค์พัฒนา ดังนั้น บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผลให้เกิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการปฏิรูปการศึกษาที่จะต้องบริหารอย่างมีวิสัยทัศน์ มีลักษณะของผู้นำแบบประชาธิปไตย จะให้ความสำคัญ ให้เกียรติและเคารพ ในศักดิ์ศรีของร่วมงาน ยอมรับและเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นร่วมแก้ปัญหาและร่วมตัดสินใจ มีความเชื่อมั่น เห็นคุณค่าของ

ตนเองและผู้ร่วมงาน ซื่อสัตย์ จริงใจ มีความสามารถกระตุ้น และจูงใจให้เกิดความรักและความผูกพันในโรงเรียนบนพื้นฐานตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนไทยที่ได้รับการกล่อมเกลาจากคำสอนของพระพุทธศาสนา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 กับการศึกษายุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- นิกัญชลาลันเหลือ. (2554). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. คุษณินพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมจิตโต). (2551). ทำอย่างไรจึงเรียนเก่ง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2537). การทำงานที่เป็นสุข. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2567). การเรียนรู้ในโลก VUCA สู่ Social Quotient. แหล่งที่มา http://www.curriculumandlearning.com/upload/Books/VUCA_1573117164.pdf สืบค้นเมื่อ 12 ก.พ. 2566.
- ศิรินทรา กลักโพธิ์. (2555). การศึกษาไทยในอนาคต. แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/posts/479616> สืบค้นเมื่อ 11 ก.พ. 2566.
- สุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2564). นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษายุคใหม่. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์. 6(3). 978.

- เอกกวีร์ พัทธชัยนัชกุล. (2567). การศึกษาในโลกยุคปัจจุบัน. แหล่งที่มา [https://www.stou.ac.th/study/sumrit/1-58\(500\)/page9-1-58\(500\).html](https://www.stou.ac.th/study/sumrit/1-58(500)/page9-1-58(500).html) สืบค้นเมื่อ 12 ธ.ค. 2566.
- Bass, B.M. & Riggio, R. E. (2006). **Transformational Leadership**. 2 nd ed. Mahwah, N.J: Lawrence Erlbaum Associates.
- Braun, J. B. (1991). An analysis of principal leadership vision and its relationship to school climate. **Dissertations Abstracts International**. 52(4). 25.
- Fisher, K. (1993). **Leading self-directed work teams**. New York: McGraw-Hill Education.
- Keller, R. (1992). Transformational leadership and the performance of research and development project groups. **The Journal of Management**. 18(3). 19.
- Robbins, S. P. (2003). **Organizational behavior: Concepts, controversies, applications**. 10th ed. Hoboken: Prentice Hall.
- Westley, F. & Mintzberg, H. 1989). Visionary leadership and strategic management. **The Strategic Management Journal**. 10(1). 98.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU
ISSN : 2392-5507, E-ISSN : 2673-0030

ภาคผนวก

- กระบวนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ
- หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ
- ระเบียบการส่งต้นฉบับ
- จริยธรรมการตีพิมพ์

กระบวนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ ส่งเสริม และสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนิสิต นักศึกษาตลอดจนผู้สนใจทั่วไป ได้มีโอกาสนำผลงานวิชาการและงานวิจัย ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธ ศาสนา การศึกษา การบริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยาและการแนะแนว ภาษาศาสตร์ การสอนสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การบริหารจัดการธุรกิจ การพัฒนาสังคม และ สาขาวิชาสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อ่านประเมิน ต้นฉบับ จำนวน 2 ท่าน/เรื่อง ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind) ซึ่งเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อ ตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการ หรือบทความวิจัย และการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารฉบับนี้ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน บทความนั้นเพียงผู้เดียว และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

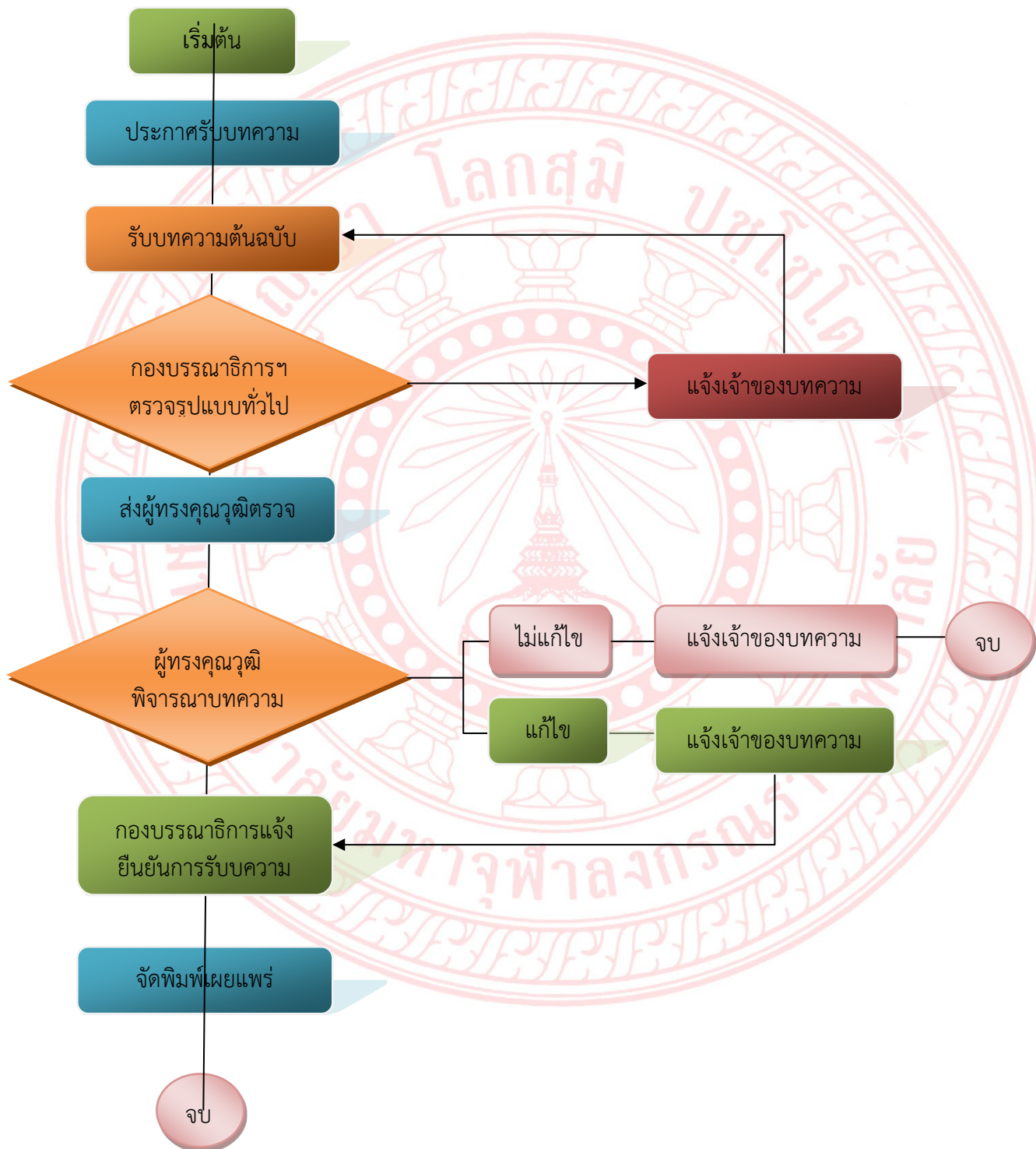
กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการคัดเลือกบทความลงตีพิมพ์และจะแจ้งให้เจ้าของบทความทราบ หลังจากผู้ประเมินบทความตรวจอ่านบทความแล้ว

โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังต่อไปนี้

1. ประกาศรับต้นฉบับจากคณาจารย์/นักวิจัย/นิสิต
2. กองบรรณาธิการวารสารฯ ตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องของต้นฉบับ
3. กองบรรณาธิการวารสารฯ จัดส่งต้นฉบับให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชานั้นๆ อ่าน ประเมินต้นฉบับ จำนวน 2 ท่าน/เรื่อง ประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double-Blind Peer Review คือ ปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้อง
4. ส่งให้ผู้เขียนแก้ไขตามผลการอ่านประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)
5. กองบรรณาธิการวารสารฯ ตรวจสอบความถูกต้อง และจัดพิมพ์ต้นฉบับวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. จัดส่งต้นฉบับ ดำเนินการจัดทำรูปเล่ม
7. กองบรรณาธิการวารสารฯ ดำเนินการเผยแพร่วารสาร

กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำวารสารศาสตร์ปริทรรศน์ฯ

**หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของ
วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

1. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน
2. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาต้องไม่อยู่ระหว่างเสนอขอตีพิมพ์ ในวารสารอื่น
3. เนื้อหาในต้นฉบับควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้น โดยผู้เขียนเองไม่ได้ลอกเลียนหรือตัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม
4. ผู้เขียนต้องเขียนต้นฉบับตามรูปแบบของต้นฉบับตามข้อกำหนดในระเบียบการส่งต้นฉบับ
5. ผู้เขียนได้แก้ไขความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ
6. หลังจากผู้เขียนได้แก้ไขเรื่องแล้ว กองบรรณาธิการได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นจึงจะทำการออกหนังสือตอบรับบทความ

ระเบียบการส่งต้นฉบับ

กองบรรณาธิการได้กำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์วารสารศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาดเอ 4 โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมือ 2.5 เซนติเมตร ด้านล่างและขวามือ 2.5 เซนติเมตร

1.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

- 1) ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 2) ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 3) ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 4) สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน (ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้ชื่อผู้เขียน
- 5) ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) (ภาษาไทย – ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 6) สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียนร่วม (ภาษาไทย- ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้ชื่อผู้เขียนร่วม
- 7) E-mail อีเมลของผู้เขียนที่ใช้ในการติดต่อได้จริง ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา และเบอร์โทรติดต่อ ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 8) หัวข้อของบทความไทย/อังกฤษ ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 9) เนื้อหาบทความไทย/อังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ไม่ควรเกิน 350-500 คำต่อบทคัดย่อ
- 10) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 11) หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย
- 12) หัวข้อย่อย ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่งเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย
- 13) เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

1.3 จำนวนหน้าต้นฉบับ ควรมีความยาวไม่ต่ำกว่า 10 หน้าแต่ไม่เกิน 20 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง)

1.4 จำนวนเอกสารอ้างอิง ควรมีอย่างน้อย 5-10 เรื่อง

2. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

2.1 บทความวิจัย

1) ชื่อเรื่อง ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และหากเป็นอาจารย์ ให้ระบุสังกัด/คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการสอน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

3) ที่อยู่ ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบันทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ ของผู้เขียน

4. บทคัดย่อ / Abstract เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 300-350 คำ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอนเฉพาะศัพท์วิทยาศาสตร์ และมีย่อประกอบของบทคัดย่อให้ครบทั้งวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย และคำสำคัญ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

5) บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

6) วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives of this research) ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา โดยระบุเป็นข้อ

7) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ขั้นตอนการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตัวแปรการวิจัย (ถ้ามี) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

8) สรุปผลการวิจัย (Research Result) เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตารางและภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้น ขอบตารางด้านซ้ายและขวา สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพที่ชัดเจน และมีคำบรรยายใต้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้

9) อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เพียงใด (ถ้ามี) และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการ หรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำไปใช้ประโยชน์

10) องค์ความรู้การวิจัย (Research Body of Knowledge) อธิบายองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย ควรสังเคราะห์ออกมาเป็นภาพ/โมเดล พร้อมคำอธิบายภาพ/โมเดลให้สามารถเข้าใจได้โดยสมบูรณ์

11) ข้อเสนอแนะ (Research Suggestion) เป็นการให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากกระบวนการทำการวิจัย ประกอบด้วย 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

12) เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 5 คน ให้ใส่ชื่อ 5 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

2.2. บทความวิชาการ

1) **ชื่อเรื่อง** ควรสั้น และกะทัดรัด ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2) **ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน** เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และหากเป็นอาจารย์ ให้ระบุสังกัด/คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการสอน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

3) **สังกัด** ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบัน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ของผู้เขียน

4) **บทคัดย่อ / Abstract** เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 350-500 คำ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง

5) **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา ปัญหาการวิจัย เหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

6) **เนื้อหา (Material)** ผู้เขียนอาจแบ่งหัวข้อย่อยในประเด็นเนื้อหานี้ได้ตามประเด็นที่ผู้เขียนต้องการจะทำการนำเสนอในบทความ โดยเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการค้นคว้า

7) **บทสรุป (Summary)** เป็นการสรุปผลได้จากการศึกษาว่าได้พบประเด็นอะไรที่สำคัญ รวมทั้งองค์ความรู้จากการศึกษา ที่ผู้เขียนต้องการสรุปผล รวมถึงเสนอแนะองค์ความรู้จากการวิจัยเพื่อที่จะนำผลการศึกษาไปพัฒนาและเป็นประโยชน์ทางการศึกษา

8) **เอกสารอ้างอิง (References)** เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 5 คน ให้ใส่ชื่อ 5 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

2.3 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อนามสกุลของผู้เขียน ปีที่ตีพิมพ์ และหมายเลขหน้า (ถ้ามี) กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

1) พระไตรปิฎก/อรรถกถา :

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา**. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) หนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. พิมพ์ครั้งที่. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 11.

กรุงเทพมหานคร: เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

3) สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่องสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย. ชื่อระดับสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย. ชื่อมหาวิทยาลัย หรือแหล่งให้ทุนการวิจัย.

ตัวอย่าง.

พระมหาญาณวฑฺฒน์ ฐิตวฑฺฒโน (บุตตาวงษ์). (2558). การวิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อำนาจ บัวศิริ. (2561). กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

4) บทความในวารสาร :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. ปีที่พิมพ์(ฉบับที่พิมพ์). เลขหน้าที่อ้างอิง. ตัวอย่าง.

อำนาจ บัวศิริ. (2561). กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา. วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 5(3). 26-27

5) บทความในหนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ. ชื่อหนังสือ. พิมพ์ครั้งที่. (เลขหน้า). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

พระมหาสมจินต์ สมมาปญฺโญ. (2542). ทศนะเกี่ยวกับการศึกษาของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) : วิเคราะห์จากหนังสือ ทางสายกลางของการศึกษาไทย. ใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ชีวิตและผลงานของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) และนันทาทศนะของนักวิชาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. (40-42). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

6) สื่ออินเทอร์เน็ต :

ชื่อผู้เขียน/ผู้เผยแพร่. (ปีเผยแพร่). ชื่อเรื่อง. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).

ตัวอย่าง.

วัดญาณเวศกวัน. (2556). ประวัติพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). แหล่งที่มา http://www.watnyanaves.net/th/web_page/biography สืบค้นเมื่อ 17 ก.ย. 2556.

7) หนังสือพิมพ์ออนไลน์ :

ผู้แต่ง. (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).

ตัวอย่าง.

เดลินิวส์. (27 ก.พ. 2562). เริ่มนำร่องการเรียนรู้สถิติสมมติเป็นฐานภาคเรียนที่ 1-62. เดลินิวส์.แหล่งที่มา <https://www.dailynews.co.th/education/695610> สืบค้นเมื่อ 17 ส.ค. 2562.

8) ราชกิจจานุเบกษา :

ชื่อกฎหมาย. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (ถ้ามี). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ตอนที่ หน้า(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (30 พ.ค. 2562).

การอ้างอิงภาษาอังกฤษใช้เช่นเดียวกับภาษาไทย

3. กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา อาคารเรียนรวม โชน C ชั้น 5
ห้อง C510 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทรศัพท์ 035-24800 ต่อ 8284, 095-542-6695
<https://www.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU>

4. การอ่านประเมินต้นฉบับ

ต้นฉบับจะได้รับการอ่านประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จากภายนอกมหาวิทยาลัยในสาขาวิชานั้นๆ จำนวน 2 ท่านต่อ 1 เรื่อง ประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double-Blind Peer Review คือ ปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้อง และส่งผลการอ่านประเมินคืนผู้เขียนให้เพิ่มเติม แก้ไข หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

5. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่ว่าจะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยฯ เป็นลายลักษณ์อักษร

6. ความรับผิดชอบ

เนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

จริยธรรมการตีพิมพ์

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กำหนดจริยธรรมการตีพิมพ์ผลงานในวารสาร มีดังนี้

จริยธรรมของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยในการคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
3. ผู้เขียนจะต้องจัดทำต้นฉบับของบทความตามคำแนะนำสำหรับผู้เขียน
4. ผู้เขียนที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียวทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)
6. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
7. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม
8. ผู้เขียนจะต้องแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
9. ผู้เขียนจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
10. ในกรณีที่ บทความวิจัยมีกระบวนการวิจัยเกี่ยวข้องกับมนุษย์ ผู้นิพนธ์จะต้องส่งหลักฐานการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มาประกอบการลงตีพิมพ์ด้วยจึงจะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร

จริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิดที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ

3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่นอย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นจะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการตอบรับ หรือปฏิเสธ การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

4. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

5. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

6. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนและผู้ประเมิน

7. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

จริยธรรมของผู้ประเมินบทความ

1. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสารและผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

2. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ

3. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

4. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

5. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง